

BULLARII FRANCISCANI

EPITOME ET SUPPLEMENTUM

QUATTUOR VOLUMINUM PRIORUM

OLIM A IOANNE HYACINTHO SBARALEA EDITORUM

REDEGIT

CONRADUS EUBEL

Ad 15 - JOT

34,398

BULLARII FRANCISCANI EPITOME

SIVE

SUMMA BULLARUM

IN EIUSDEM BULLARII QUATTUOR PRIORIBUS TOMIS RELATARUM

ADDITO SUPPLEMENTO

IN QUO

TUM GRAVISSIMA ILLORUM QUATTUOR VOLUMINUM DIPLOMATA

VERBOTENUS RECEPTA

TUM NONNULLA QUAE IN EIS DESIDERANTUR DOCUMENTA

SUNT INSERTA

IUSSU ATQUE AUSPICIIS

REVERENDISSIMI PATRIS MAGISTRI

DOMINICI REUTER

TOTIUS ORDINIS MINORUM S. FRANCISCI CONVENTUALIUM

POST SERAPHICUM PATRIARCHAM

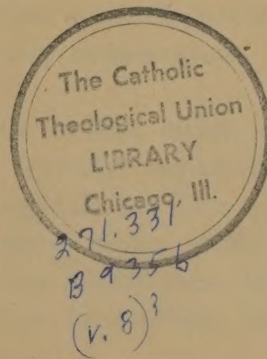
MINISTRI GENERALIS CVII

A

CONRADO EUBEL

EIUSDEM ORDINIS DEFINITORE GENERALI

REDACTA

APUD CLARAS AQUAS MCMVIII

TYPIS COLLEGII S. BONAVENTURAE

PRAEFATIO

Bullarium Franciscanum, annis 1759, 1761, 1765, 1768, quattuor complectens volumina, primo in lucem editum, deinde annis 1898, 1902, 1904 tribus voluminibus auctum est et ampliatum; quae tria volumina recentiora a bibliothecis haud paucis non acquisita sunt propter eam solam causam, quod antiquiora non possidebantur eaque ob suam raritatem et pretiositatem haud facile poterant comparari.

Haec res, et cognitioni historiae Ordinis Franciscani obnoxia et viris doctis in eius historiae partem operam impendentibus invisae, quomodo in meliorem statum redigenda erat?

Quum nova omnium voluminum editio pergrandes exegisset expensas, melius nobis visum est, *Epitomen* ex eis componere hac ratione, ut singula documenta ex eorum argumentis satis dignosci verborumque tenor posset intelligi. Gravissima vero decreta, imprimis ea, in quibus regulae trium Ordinum S. Francisci earumque declarationes pertractantur, verbotenus recepta sunt in SUPPLEMENTO, quod ad istam Bullarii Franciscani *Epitomen* additum est.

Placuit etiam nonnulla documenta, quae in quattuor antiquioribus voluminibus non inveniuntur, in istud Supplementum recipere; quorum numerus potuit augeri, si ad archiva publicasque bibliothecas per totam Europam perquirendas opera opesque non defuissent. De cetero probabiliter tantummodo documenta invenirentur valorem localem continentia; nam pauca diplomata universalis valoris putamus adhuc esse inedita.

Quibus de causis consultum fore duximus, inquisitiones nostras restringere intra limites angustiores et facilius perscrutabiles. In quibus primum occupat locum *Archivum secretum Vaticanum*, quod, quamvis in editione priorum quattuor tomorum Bullarii Fr. adhibitum iam sit, tamen denuo perquirendum existimavimus, quia eius thesauri hodie latius omnibus patent. Ac revera labor noster non fuit infructuosus. Simul *Archivum sacri Conventus Assisinitis*, his temporibus in bibliotheca municipali civitatis Assisiensis conservatum, denuo putavimus perscrutandum esse et quidem haud frustra.

Neque Supplementum ad Bull. Franc. a R. P. *Flaminio Annibalis* O. Min. strict. observ. editum, neque publicationes ex Inventario *archivorum* provinciae *Tyroliae* septentrionalis O. Min. Reform. et monasterii monialium *Clarissarum Brixinensium* negleximus. Nova quoque, desumpta ex appendice ad historiam provinciae Minoritarum *Austriacae*, quam edidit G. E. *Friess*, atque extracta ex *archivo* conventus Minoritarum *Herbipolensium* addita sunt. Quibusdam eorum, praesertim certioribus datis chronologicis et melioribus lectionibus, iam usi sumus in editione *Epitomes*.

Putavimus vero addendas esse ad Supplementum respectu tomorum V, VI, VII Bullarii Franc. aliquas emendationes consistentes partim in documentis, quae desunt ibidem, partim in notis, quae inserviunt maiori intelligentiae diplomatum ibi iam insertorum.

His omnibus consideratis nemo erit, qui non confiteatur editionem libri huiusmodi indolis non fuisse laborem superfluum. Ideoque hoc opus tam a bibliothecis quattuor priores tomos Bull. Franc. iam possidentibus propter correctiones et additiones, quas continet, non minus comparari meretur, quam ab iis, quibus propter defectum antiquiorum voluminum sufficientem praebet compensationem, ita ut adsumant etiam tomos V, VI, VII iam editos ceterosque in futuro edendos.

FR. DOMINICUS REUTER DE TRENTON

ARTIUM ET S. THEOLOGIAE DOCTOR

TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM S. FRANCISCI CONVENTUALIUM

POST SERAPHICUM PATRIARCHAM

MINISTER GENERALIS C^{VI}

Cum tomum Operis ex titulo *Bullarii Franciscani quatuor voluminum priorum olim editorum a I. H. Sbaralea Epitome et Supplementum*, quem A. R. P. M. Conradus Eubel Ordinis Nostri digessit, duo ex Nostro Ordine Theologi iussu Nostro recognoverint, eumque publice edi posse retulerint: hinc Nos libentissime Nostram impertimur facultatem, qua enuntiatus tomus publicetur, si tamen, quod Nobis, iis ad quos maxime pertinet, idem videatur. — In quorum fidem etc.

Datum Romae, ad Ss. XII Apostolos, die 15 Octobris 1908.

FR. DOMINICUS REUTER

Minister Generalis.

FR. STEPHANUS IGNUDI

Secret. et Adsis. Generalis, Min. Provincialis Angliae.

Tomum Operis ex titulo *Bullarii Franciscani quatuor voluminum priorum olim editorum a I. H. Sbaralea Epitome et Supplementum*, ab A. R. P. M. Conrado Eubel, nostro Confratre, digestum, mandato Rmi P. Nostri Ministri Generalis Dominici Reuter attente perlegimus; cumque in eo nihil in catholicam fidem bonosque mores adversum deprehenderimus, hinc in lucem edi posse censemus, si his, ad quos attinet, ita placuerit. — In quorum fidem etc.

Datum Romae, ad Ss. XII Apostolos, die 4 Octobris 1908.

FR. MARIANUS SOBOLEWSKI, *Procurator Generalis totius Ordinis.*

FR. HIERONYMUS Mª MILETA, *Socius et Adsis. Generalis et Minister Provincialis Terrae Sanctae.*

Nihil obstat.

Florentiae, die 7 Octobris 1908.

Can. FRIDERICUS LAPINI, *Censor Eccl.*

IMPRIMATUR

Datum Florentiae ex Curia Archiepiscopali
die 8 Octobris 1908.

Can. ALEX. CIOLLI, *Vic. Gen.*

BULLARII FRANCISCANI

QUATUOR VOLUMINUM PRIORUM OLIM EDITORUM

A

I. H. SBARALEA

EPITOME

HONORIUS PAPA III

(*antea Cencius de Sabellis, tit. ss. Ioannis et Pauli presb. card.*)

Perusii electus die 18 et consecr. ac coron. 24 iulii 1216, obiit Romae 18 mart. 1227.

1218.

1. aug. 27. (Hugolino) Ostiensi episcopo, apostolicae Sedis (in Tuscia Galliaque cisalpina) legato, mandat, ut fundos ad construenda domicilia et oratoria virginibus aliisque mulieribus a saeculo fugientibus¹ exhibitos nomine ecclesiae Romanae recipiat, ita ut nemo in eis sibi ius usurpet, donec illae moniales fuerint sine possessionibus, decimis, mortuariis..

Litterae tuae. Dat. Laterani VI kal. septembris anno tertio.²

1219.

2. iunii 11. Archiepiscopis et episcopis ac ... abbatibus, decanis, archidiaconis et aliis ecclesiarum praelatis iniungit, ut, cum frater Franciscus et socii eius « de vita et religione Minorum fratrum » elegerint vitae viam a Romana ecclesia approbatam³, « latores praesentium » de ipsorum fratrum collegio existentes, cum ad eos duxerint declinandum, recipiant sicut catholicos et fideles, eisdem se exhibentes favorabiles et benignos.

Cum dilecti filii. Dat. (Laterani) III idus iunii anno tertio.⁴

3. dec. 9. Abbatissae et monialibus monasterii s. Mariae ad s. Sepulchrum de Monticello Florentin. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod H(u)golinus episcopus Ostien., quum in illis partibus legationis

officio fungeretur, ab Advengnente eiusdem monasterii moniali, antequam se ad religionem transtulit, fundum quendam, quem habebat in loco dicto s. Sepulcro in Monticello, in ius et proprietatem ecclesiae Romanae auctoritate apostolica, « prout mandaveramus eidem » (cfr. supra nr. 1), recepit et in earum monasterio ibi constructo quaedam in ipsarum religionis augmentum et favorem ordinis duxit statuenda, sicut ex eius literis Perusii 27 iulii 1219 datis apparet.⁵

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Viterbii V idus decembris anno quarto.⁶

1220.

4. maii 29. Archiepiscopis et episcopis ac ... abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum praelatis per regnum Franciae constitutis notum esse vult, se ordinem fratrum Minorum de approbatis habere et fratres ipsius ordinis viros recognoscere catholicos et devotos; quare eosdem praelatos monet et hortatur, ut illos tamquam vere fideles et religiosos in suis dioecesibus admittant.

Pro dilectis filiis. Dat. Viterbii IV kal. iunii anno quarto.⁷

5. sept. 22. Prioribus (i. e. ministris) et custodibus Minorum fratrum, attendens pene in omni religionis ordine provide esse institutum, ut regulares observantias suscepturi certo tempore ipsas probent et probentur in eis, inhibet, ne quem ad professionem sui ordinis, nisi per annum in probatione fuerit, admit-

¹ Vitam sororis Clarae de Assisio, primae monialis ordinis secundi a s. Francisco apud s. Damianum fundati, sequentibus; cfr. infra nr. 3.

² Reg. Vat. t. 9 f. 9 (Hon. III a. 3) ep. 37 (1599); Sbar. 1.

³ Scilicet oretenus per Innocentium III a. 1210 et per concilium Lateranense a. 1215.

⁴ Sbar. 2 (e diversis chronicis); cfr. Reg. Hon. III ed. Presuti nr. 2109.

⁵ In quibus legimus haec: « In primis statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dominum et b. Benedicti regulam, quam pro-

fitemini, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; observantias nihilominus regulares, quas iuxta ordinem dominarum s. Mariae de s. Damiano de Assisio praeter generalem b. Benedicti regulam vobis voluntarie indixistis, ratas habemus et eas perpetuis temporibus manere decernimus illibatas ».

⁶ Sbar. 3 (ex archivio illius monasterii); cfr. Press. nr. 2292 et infra not. ad Supplem. nr. IX.

⁷ Sbar. 4 (ex archivio conv. fratrum Min. Parisien. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1220 nr. 59); cfr. Press. nr. 2461 et Chart. Univ. Paris. I, 95.

tant; post factam vero professionem nullus fratrum ipsum ordinem relinquere audeat. Insuper inhibet, ne sub habitu fratrum Minorum liceat alicui extra obedientiam evagari vel paupertatis, quam professus est, corrumpere puritatem; quod si qui forte praesumpserint, liceat superioribus supradictis in ipsos fratres, donec resipuerint, censuram ecclesiasticam exercere.

Cum secundum consilium Sapientis. Dat. apud Urbem veterem (non: Viterbium) X kal. octobris anno quinto.¹

6. dec. 9. Ioanni de Columna tit. s. Praxedis presb. card., apostolicae sedis legato, mandat, ne Ioannem praepositum ecclesiae ss. Apostolorum Constantinopolitan., quem, eo quod monachus fuisse et ordinem fratrum Minorum se suscepturum vovisse dicebatur, ipse legatus ad suscipiendam religionem compulit, amplius molestet, quum frater Lucas magister (seu potius: minister) fratrum Minorum de partibus Romaniae, in cuius manibus idem praepositus vovisse dicebatur, omni contra eum cesserit liti.

Constitutus in nostra praesentia. Dat. Laterani V idus decembris anno quinto.²

1221.

7. febr. 18. (Matthaeo) patriarchae Constantinopolitano idem quoad illum praepositum mandat.

Constitutus in praesentia nostra. Dat. Laterani XII kal. martii anno quinto.³

1222.

8. mart. 29. Ordinis Praedicatorum (ac) Minorum fratrum et de Sanct(arena) militiae s. Iacobi prioribus Ulixbonen. dioec. mandat, ut in causa questionis inter universitatem civitatis et dioecesis Ulixbonen. contra episcopum Ulixbonen. motae illud fieri iubeant, quod secundum Deum et institutiones canonicas viderint expedire.

Ex parte universitatis Ulixbonensis. Dat. Anagninae IV kal. aprilis anno sexto.⁴

9. mart. 29. Fratri Francisco et aliis fratribus Minorum ordinis indulget, ut in ecclesiis, si quas habent, cum generale terrae fuerit interdictum, clausis ianuis atque excommunicatis et interdictis exclusis, submissa voce divina officia celebrare possint.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Anagninae IV kal. aprilis anno sexto.⁵

10. apr. 5. Eisdem indulget idem.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Anagninae nonis aprilis anno sexto.⁶

11. sept. 19. Abbatissae et monialibus monasterii s. Mariae de Gattaiola scribit, se ratum et gratum habere, quod (Hugolinus) episcopus Ostien., quum in illis partibus legationis officio fungeretur, a Rolandino Volpelli cive Lucano silvam quandam in loco, qui Gattaiola dicitur, cum omnibus pertinentiis in ius et proprietatem ecclesiae Romanae auctoritate apostolica recepit et in monasterio ibi constructo quaedam in ipsarum religionis augmentum et favorem ordinis duxit statuenda, sicut ex eius litteris Perusii 30 iulii 1219 datis, quae ipsis litteris apost. sunt insertae, apparet.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Laterani XIII kal. octobris anno septimo.⁷

12. sept. 19. Abbatissae et monialibus monasterii s. Mariae extra (Senensem) portam de Camullia iuxta stratum Romaeam simili modo scribit quoad capellam s. Petronillae cum hospitali a capitulo ecclesiae Senensis et fundum quandam situm extra portam Senensem de Camullia cum possessionibus et omnibus pertinentiis a Vitali de Don(ic)ato cive Senensi in ius et proprietatem ecclesiae Romanae per eundem episcopum et legatum, sicut ex eius litteris Perusii 29 iulii 1219 datis apparet, auctoritate apostolica receptos et quaedam in monasterio ibi constructo ab eo statuta.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. ut supra.⁸

13. sept. 24. Abbatissae et monialibus mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusin. dioec. id ipsum quoad fundum quandam, qui Mons Lucius dicitur, a nobili viro Glotto Monaldo cive Perusino per eundem episcopum et legatum, sicut ex eius litteris Perusii die 29 iulii 1219 datis apparet, eadem auctoritate in ius et proprietatem ecclesiae Romanae receptum et quaedam in monasterio ibi constructo ab eo statuta.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Laterani VIII (XIII?) kal. octobris anno septimo.⁹

1223.

14. nov. 29. Fratri Francisco et aliis fratribus de ordine fratrum Minorum regulam ipsius ordinis, ab Innocentio III iam approbatam, confirmat.¹⁰

15. dec. 18. Archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, archidiaconis, decanis et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos istae litterae pervenerint, iniungit, ut discedentes ab ordine fratrum Minorum post professionem ab eis emissam, praesertim excommunicatos ab ipsius filiiis (omisso «fratri») Francisco et aliis fratribus Min. ord. concessae asservantur bullatae in archivio sacri conventus Assis.

¹ Istae litterae asservantur bullatae in archivio sacri conv. Assis.; Sbar. 5 (ex autographo archivi Aracoel.); cfr. Press. nr. 2717.

² Reg. Vat. t. 11 f. 46 (Hon. III a. 5) ep. 139 (2845); Sbar. 6.

³ Reg. Vat. t. 11 f. 79 (Hon. III a. 5) ep. 399 (3105); Sbar. 7. Epistolas Honorii III die 16 dec. 1221 ad episcopum Ariminensem et 1 dec. 1224 ad universos episcopos per Italiam constitutos de fratribus de Poenitentia scriptas et a Sbar. numeris 8 et 16 relatas omittimus, cum ibi non de tertio ordine fratrum et sororum de Poenitentia a s. Francisco instituto, sed de aliis fratribus de Poenitentia iam prius existentibus agi videatur.

⁴ Reg. Vat. t. 11 f. 224 (Hon. III a. 6) ep. 325 (3911); Sbar. 9.

⁵ Reg. Vat. t. 11 f. 222 (Hon. III a. 6) ep. 313 (3908); Sbar. 10. Quae litterae II (non: IV) kal. apr. datae et dilectis filiiis (omisso «fratri») Francisco et aliis fratribus Min. ord. concessae asservantur bullatae in archivio sacri conventus Assis.

⁶ Reg. Vat. t. 11 f. 233 (Hon. III a. 6) ep. 357 (3926).

⁷ Sbar. 11; Press. n. 4115. Cfr. supra nr. 1 et 3 et infra litteras Greg. IX. die 22 nov. 1229 datas (391).

⁸ Sbar. 12; Press. nr. 4116. Cfr. infra litteras Gregorii IX die 22 nov. 1229 datas (406).

⁹ Sbar. 13 (ex tabulario ipsius monasterii); Press. 4120.

¹⁰ Cfr. infra Supplem. nr. I.

magis ad ordinem suum, reddendo Deo votum, quod in eius susceptione devoverant, revertantur.

Fratrum Minorum continent instituta. Dat. Laterani XV kal. ianuarii anno octavo.¹

1224.

16. dec. 3. Fratribus Minorum ordinis indulget, ut in locis et oratoriis suis cum viatico (seu portatili) altari possint missarum solemniam et alia divina officia celebrare, omni parochiali iure parochialibus ecclesiis reservato.

Quia populares tumultus. Dat. Reate III nonas decembris anno nono.²

1225.

17. ian. 31. Nobili viro A. germano (Hugolini) episcopi Ostien. concedit facultatem aedificandi capellam pro fratribus Minoribus in (quodam) proprio fundo, ecclesiae Romanae collato, quae capella annum censum unius librae cerae camerae apostolicae solvere debet.

Vota, quae pietatem. Dat. Laterani II kal. februarii anno nono.³

18. mart. 1. Episcopo Pennen., coram quo frater Ioannes in illis partibus Minorum fratrum custos ad probandum, quod A. presbyter dioec. Pennen. in eodem ordine professionem fecisset, quosdam sui ordinis testes produxit, qui super hoc, non iurati, deposuerunt (unde ipse presbyter assererat eorum testimonium nullum esse, replicante illo custode, eos secundum ordinis sui regulam iurare non potuisse nec debuisse, sed eorum verbis simplicibus standum esse), respondet, nullius testimonio, quantumcumque religiosus existat, nisi iuratus deposuerit, in alterius praeiudicium credi debere.

Nuper nobis. Dat. Laterani kal. martii anno nono.⁴

19. aug. 28. Episcopo Parisiensi scribit, se mirari, quod quidam indultum fratribus Minoribus de celebranda missa cum altari viatico a se olim concessum nimis stricte interpretando asserunt, eos absque episcoporum et abbatum atque aliorum praelatorum assensu hoc facere non posse, propter quod eos celebrare secundum indulgentiam apostolicam non permittunt; quare ipsi episcopo mandat, ut interpretatione huiusmodi reprobata licentiam apostolicam celebrandi illis fratribus datam non differat publicare.

In hiis, quae ad cultum divinum. Dat. Reate V kal. septembris anno decimo.⁵

20. aug. 30. Archiepiscopo Rhemen. in e. m.

In hiis, quae. Dat. Reate III kal. sept. anno decimo.⁶

21. sept. 18. Episcopo Parisiensi scribit, se conquerentibus ordinis fratrum Minorum ministris Franciae accepisse, quod quidam praelati regionis illius eis inhibere praesumunt, ne, ubi degunt, cum altari viatico missarum solemniam valeant celebrare, in eos et hospites eorum excommunicationis sententiam promulgantes; quare eidem episcopo mandat, ut illis praelatis generaliter inhibeat, ne de cetero sic excommunicent dictos fratres et hospites eorum, quia non impune deinceps talia facerent.

Non deberent ecclesiarum praelati. Dat. Reate XIV kal. octobris anno decimo.⁷

22. oct. 4. Archiepiscopo et abbati s. Pauli Pisan. scribit, se, quum a Pisanis (cum Lucanis bellum gerentibus) quidam frater ordinis Minorum in habitu suo cum quibusdam aliis eiusdem ordinis, utpote pro cive Lucano inventus, Pisis captus et vinculis mancipatus esset, potestati et consiliariis Pisanis praecepisse, ut eundem fratrem liberarent et cum aliis fratribus liberum abire permetterent; ipsis autem archiepiscopo atque abbati mandat, ut, si dicti potestas et consiliarii illud praeceptum neglexerint adimplere, eos ad id per censuram ecclesiasticam compellant.

In eo, quod audivimus. Dat. Reate IV nonas octobris anno decimo.⁸

23. oct. 7. Fratribus Praedicatoribus et Minoribus in regno (Marochitano) Miramolini a sede apostolica destinatis iniungit, ut evangelizantes illic dominum Iesum Christum convertant incredulos, erigant lapsos, sustentent debiles, pusillanimes consolentur et fortes nihilominus confortent: dans eis facultatem praedicandi in illa regione, baptizandi Saracenos ad fidem noviter venientes, reconciliandi apostatas.

Vineae Domini custodes. Dat. Reate nonis octobris anno decimo.⁹

24. oct. 27. Dominico (O. Praed.) episcopo in regno Miramolini commoranti iniungit, ut pro incredulis convertendis, apostatis revocandis, confirmandis nutantibus, fidelibus roborandis constanter et viriliter velut electus Christi athleta proficere ac intrepide perseverare nitatur, suosque fratres secum positos in agone certaminis confortet.

Vineae Domini custodes. Dat. Reate VI kal. novembris anno decimo.¹⁰

1226.

25. febr. 20. Archiepiscopo Toletano, qui mandatum apostolicum, ut aliquos viros prudentes ex fratribus Praedicatoribus et Minoribus ad regnum Miramolini transmitteret ad convertendum infideles, erigendum collapsos, confirmandum robustos, et aliquem ex ipsis fratribus in episcopum consecraret, qui pontificale ibidem officium exerceret, per omnia exequi curavit,

¹ Reg. Vat. t. 12 (Hon. III a. 8) ep. 163 (4623); Sbar. 15. Quas litteras Greg. IX die 15 maii 1227 et 19 apr. 1230, Inn. IV die 26 apr. 1246 et 24 apr. 1247, Alex. IV die 27 iulii 1255 innovant: ea tamen differentia, ut in eorum epistolis superiores ord. Min., qui in litteris Hon. III adhuc « priores » nominantur, iam « ministri » secundum praescriptum regulae ab ipso Hon. III paulo ante confirmatae appellentur. Litterae die 19 apr. 1230 et 26 apr. 1246 datae asservantur bullatae in archivo sacri conventus Assis. De litteris a Sbar. nr. 16 relatis cfr. not. ad nr. 7.

² Sbar. 17; Press. 5194. Quae litterae asservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis. Cfr. infra litteras Gregorii IX die 4 maii 1227 datas (nr. 27).

³ Press. 5293 (e bulla in archivo basilicae Lateran. asservata).

⁴ Reg. Vat. t. 13 f. 36 (Hon. III a. 9) ep. 204 (5351); Sbar. 18.

⁵ Reg. Vat. t. 13 f. 80 (Hon. III. a. 10) ep. 31 (5613); Sbar. 19.

⁶ Sbar. 20; ubi mentio fit de aliis similibus litteris 7 oct. 1225 ad episcopum Tornacen. directis. Press. 5619.

⁷ Reg. Vat. t. 13 f. 78 (Hon. III a. 10) ep. 18 (5649); Sbar. 21.

⁸ Reg. Vat. t. 13 f. 93 (Hon. III a. 10) ep. 91 (5677); Sbar. 22.

⁹ Reg. Vat. t. 13. f. 95 (Hon. III a. 10) ep. 99 (5682); Sbar. 23.

¹⁰ Reg. Vat. t. 13 f. 95 (Hon. III a. 10) ep. 101 (5701).

gratias agit eique mandat, ut, quoties opus fuerit et expediverit, alios utriusque ordinis fratres idoneos illuc transmittat atque unum vel alterum eorum in lege Domini magis eruditos in episcopos consecret eosque ad pontificale officium exercendum illuc dirigat.

Urgente officii nostri debito. Dat. Laterani X kal. martii anno decimo.¹

26. mart. 17. Fratribus Praedicatoribus et Minoribus in regno Marochitano de mandato sedis apostolicae com-

morantibus indulget, ut, cum in terra illa gratis non possint victualia invenire, quia non panis, sed pecunia consuevit ibidem pauperibus in subsidium erogari, urgente necessitate denarios, sed parce et nonnisi propter cibum et vestes expendendos, recipere valeant; insuper ratum et gratum habet, quod ob multorum salutem provido usi consilio interdum mutant habitum nutriuntque barbam et comam.

Ex parte vestra. Dat. Laterani XVI kal. aprilis anno decimo.²

GREGORIUS PAPA IX

(antea Hugo[linus] de comitibus Signiae, episcopus Ostiensis)

electus Romae die 19 et coronatus 21 martii 1227, obiit Romae die 22 aug. 1241.

1227.

27. maii 4. Fratribus Minoribus (ad instar litterarum Honorii III die 3 dec. 1224 datarum) indulget, ut in locis et oratoriis suis cum viatico altari possint mis-sarum solemnias et alia divina officia celebrare, omni parochiali iure parochialibus ecclesiis reservato.

Quia populares tumultus. Dat. Laterani IV nonas maii anno primo.³

28. maii 13. Prioribus (i. e. ministris) seu custodibus Minorum fratrum (ad instar litterarum Honorii III die 22 sept. 1220 datarum) inhibet, ne quem ad professionem sui ordinis, nisi per annum in probatione fuerit, admittant.

Cum secundum consilium Sapientis. Dat. III idus maii anno primo.⁴

29. maii 13. Ministris fratrum Minorum concedit facultatem absolvendi (per se ipsos, si sacerdotes fuerint, vel alios eiusdem ordinis sacerdotes) iuxta formam Ecclesiae ab excommunicationis sententia illos fratres suos, qui aliquando in Canonem inciderunt.

A nobis humiliter postulastis. Dat. Laterani III idus maii anno primo.⁵

30. maii 15. Archiepiscopis, episcopis... et aliis ecclesiarum praelatis (ad instar litterarum Honorii III die 18 dec. 1223 datarum) iniungit, ut discedentes ab ordine fratrum Minorum post professionem emissam

tanquam excommunicatos omnino evitent et ipsi quoque eos excommunicatos denuntient.

Fratrum Minorum continent instituta. Dat. Laterani idus maii anno primo.⁶

31. iunii 12. Magistro C(onrado) de Marpurg (seu Marburg in Thuringia) praedicatori verbi Dei mandat, ut, quia efficacius procedere poterit ad haeresim in partibus Teutoniae abolendam, si quos in partem huius sollicitudinis evocaverit socios, nonnullos, quos viderit expedire, ad eandem sollicitudinem assumat.⁷

Sollicitudinem tuam. Dat. Anagninae II idus iunii anno primo.⁸

32. iulii 26. Ministro⁹ et fratribus ordinis Minorum indulget, ut in locis, in quibus degunt, ad opus fratrum suorum dumtaxat habeant liberam sepulturam.

Ita vobis et ordini vestro. Dat. Anagninae VII kal. augusti anno primo.¹⁰

33. iulii 26. Magistro¹¹ et fratribus ordinis Minorum scribit, se inhibere, ne quis iudex delegatus vel ordinarius in causis, quae coram ipsis pertractantur, eos sine speciali mandato apostolicae sedis compellat ad faciendum sive in citationibus personalibus sive in aliis causis contingentibus id, quod eis super his duxerit iniungendum.

Cum non deceat. Dat. VIII kal. augusti anno primo.¹²

¹ Reg. Vat. t. 13 f. 121 (Hon. III a. 10) ep. 249 (5836); Sbar. 24.

² Reg. Vat. t. 13 f. 121 (Hon. III a. 10) ep. 246 (5865); Sbar. 25.

³ Sbar. 1 (ex autogr. archivi sacri conventus Assis., quod quidem ibi nunc desideratur); cfr. supra nr. 16.

⁴ Sbar. 2 (ex autographo archivi generalis apud XII Apost. de Urbe); quae litterae asservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis.

⁵ Sbar. 3 (ex autogr. archivi gen. apud SS. Apost. de Urbe).

⁶ Sbar. 4 (ex autographo conventus fratrum Min. Aretin.). Cfr. supra not. ad nr. 15. Epistolam Gregorii IX die 25 maii 1227 datam (cfr. Sbar. n. 5), qua Ludovicum IX regem Franciae a bello Anglico abducere nititur, sicut alias eidem regi missas, quae non ad tres ordines a s. Francisco institutos pertinent, omittendas esse censemus.

⁷ Inter coadiutores ab illo mag. Conrado sic assumptos fr. Gerardum ord. Min. fuisse constat.

⁸ Reg. Vat. t. 14 f. 17 (Greg. IX a. 1) ep. 108 (108); Sbar. 6. — Litteras Gregorii IX die 25 iunii 1227, 30 mart. 1228, 23 aug. 1229 datas (Sbar. 7, 20, 38), quibus Honorii III litteras de fratribus de Poenitentia die 1 dec. 1224 datas confirmat, omittimus (cfr. pag. 2 not. 3).

⁹ Scil. generali, in quem Ioannes Parens Florentinus paulo ante (circa festum Pentecostes a. 1227) electus esse dicitur.

¹⁰ Sbar. 8 (ex autographo archivi gener. apud XII Apost. de Urbe). In archivo sacri conv. Assis. adhuc conservantur aliae eiusdem tenoris litterae bullatae Greg. IX, quae quidem Anagninae IV idus Oct. a. VI (12 Oct. 1232) sunt datae. Cfr. infra nr. 99.

¹¹ Vel potius: ministro.

¹² Sbar. 9 (ex autographo archivi gener. l. c.). Idem inhibet Alex. IV litteris die 11 iulii 1256 datis (Sbar. 217).

34. aug. 4. Abbatissae et monialibus monasterii s. Pauli Spoletan., quae olim ord. Ben. existentes ante aliquot annos totaliter Domino se dicantes claustrum perpetuo se incluserunt (ad instar aliorum monasteriorum supra n. 3 et 11-13 nominatorum ord. s. Dam.), scribit, se velle, ut episcopus Spoletan. annuo censu 4 sol. Lucensium ab ipso monasterio percipiendo et sacramentis ecclesiasticis, quae sibi circa eas reservanda duxit, administrandis sit contentus, neve eas amplius molestat.

Inter venerabilem fratrem nostrum. Dat. Anagninae II nonas augusti. ¹

35. aug. 12. Benedictae abbatissae monasterii s. Mariae Senen. totique conventui (cfr. supra n. 12), quae in ipsius promotione (ad apicem apostolatus) magna affectae sunt incunditate, ob id gratias agit easque, quas fratri Pacifico (s. Francisci discipulo) commendatas in Cruce relinquit, rogat, ut sit ad Dominum iugiter ipsarum mentis clamor, ne servum servorum Christi absorbeat pelagus tempestatis.

Magna sicut dicitur. Dat. Anagninae II idus augusti anno primo. ²

36. sept. 4. (Ecclesiae) s. Mariae et ordinis Praedic. prioribus ac Gandulfo fratri eiusdem ordinis Paduan. visitationem et correctionem omnium monasteriorum ord. s. Ben. et s. Marci, exceptis dumtaxat ord. Cist. et monialium pauperum inclusarum ³ monasteriis, committit.

Succensa est quasi ignis. Dat. Anagninae II nonas septembris anno primo. ⁴

37. oct. 20. Ministro et fratribus ordinis fratrum Minorum ecclesiae s. Donati in capite pontis de Bassano scribit, se, eorum iustis postulationibus gratum impertiendo assensum, personas et locum ibidem sub b. Petri et sua protectione suscipere, specialiter autem ecclesiam s. Donati de Angarano sitam in capite pontis de Bassano, quam de concessione episcopi Vicentin. canonice se adeptos esse asserunt.

Licet sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Velletri XIII [kal.] novembris anno primo. ⁵

38. oct. 21. Patriarchae Graden. et episcopo Paduan. mandat, ne praedictos fratres super illius ecclesiae concessione contra protectionis et confirmationis suae tenorem aliquatenus molestari permittant.

Cum dilectos filios. Dat. Velletri XII kal. novembris anno primo. ⁶

39. dec. 14. Ministro (generali) fratrum Minorum curam committit pauperum monialium inclusarum (ord. s. Damiani).

Quoties cordis oculus. Dat. Laterani XIX kal. ianuarii anno primo. ⁷

40. 1227-1228. Orationibus fratrum Minorum (apud Portiunculam commorantium) se commendat. ⁸

1228.

41. ian.-iul. Clarae abbatissae et conventui monialium inclusarum s. Damiani Assisii mittit litteras consolatorias et excitatorias easque rogat, ut in orationibus suis pias manus elevent ad Deum, supplicantes instanter, ut ipse in tantis periculis constitutus virtute superna roboretur, ut ministerium sibi commissum digne valeat peragere.

Deus Pater. Sine l. et a. ⁹

42. ian. 3. Abbatissae et sororibus monasterii s. Mariae de Montelucio Perusin. (cfr. supra n. 13) omnes libros, qui fuerunt fratris Angeli, ¹⁰ cum altari viatico et aliis rebus, quas habebat, concedit praeter antiphonarium nocturnale.

Indigentiam monasterii vestri. Dat. Laterani III nonas ianuarii anno primo. ¹¹

43. apr. 29. Dignum censens et conveniens, ut pro beati Francisci bonae memoriae reverentia specialis aedificetur ecclesia, in qua eius corpus debeat conservari, cum ad id opus subventio fidelium sit opportuna, universis Christifidelibus praesentes litteras inspecturis, qui eidem operi pias eleemosynas et grata caritatis subsidia erogaverint, quadraginta dies de iniuncta eis poenitentia misericorditer relaxat.

Recolentes, qualiter. Dat. Romae (Laterani?) III kal. maii anno primo. ¹²

44. maii 7. Friderico Romanorum imperatori semper augusto et regi Siciliae, cui pro salutatione suadet « spiritum consilii sanioris », scribit, se mittere ad eum B. et R(aynerium?) fratres Minores, si forsan saltem sero salubriter monitionibus suis aures aperiat, quas hactenus nimium inconsulte clausit.

Ascendit ad Nos clamor. Dat. Reate nonis maii anno secundo. ¹³

45. maii 26. Fratribus Minoribus indulget, ut in locis suis habere valeant oratoria, in quibus cum viatico altari possint missarum solemnias et alia divina officia celebrare, omni parochiali iure parochialibus ecclesiis reservato, quod quidem ius circa oblationes, decimas et primitias intelligi vult, quae a laicis solent clericis exhiberi.

Nos attendentes. Dat. Assisii VII kal. iunii anno secundo. ¹⁴

46. iunii 10. Fratribus Minoribus indulget, ut in oratoriis et ecclesiis, si quas habent, cum generale terrae fue-

¹ Reg. Vat. t. 14 f. 28 (Greg. IX a. 1) ep. 143 (143); Sbar. 10.

² Reg. Vat. t. 14 f. 26 (Greg. IX a. 1) ep. 141 (141); Sbar. 11.

³ I. e. ordinis s. Damiani (cfr. supra nr. 3 et 34).

⁴ Sbar. 12 (e bullario ord. Praed. I, 33).

⁵ Sbar. 13 (ex autographo archivi conventus s. Firmi maioris Veronen.).

⁶ Sbar. 14 (l. c.). Litteras 13 nov. 1227 et ineunte anno 1228 regi Franciae scriptas, quas Sbar. nr. 15 et 18 refert, utpote ad ord. Min. non pertinentes, omittimus.

⁷ Sbar. 16 (ex autogr. archivi conventus s. Franc. Bononien.).

⁸ Cfr. infra Supplem. nr. II.

⁹ Sbar. 17 (e Marini Ebulensis formulario).

¹⁰ Qui sacerdos ord. Min. et earum capellanus, director et confessor fuisse videtur.

¹¹ Sbar. 19 (ex autogr. archivi illius monasterii). Quoad litteras 30 martii 1228 datas (Sbar. 20) cfr. supra not. ad nr. 31.

¹² Sbar. 21 (ex autogr. archivi sacri conventus Assis.).

¹³ Reg. Vat. t. 14 f. 68 (Greg. IX a. 2) ep. 10 (193); Sbar. 22.

¹⁴ Sbar. 23 (ex autogr. archivi Aracelitan. de Urbe). Quae litterae IV idus iunii a. II datae asservantur bullatae etiam in archivo sacri conv. Assis.

rit interdictum, clausis ianuis et excommunitatis ac interdictis exclusis, submissa voce, valeant divina officia celebrare.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Assisii IV idus iunii anno secundo.¹

47. iulii 9. Archiepiscopis et episcopis ... et aliis ecclesiarum praelatis per regnum Galliae constitutis significat, se beatum Franciscum, institutorem et rectorem ordinis fratrum Minorum, catalogo sanctorum adscripsisse, eosque rogat et monet, ut devotionem fidelium ad venerationem eius excitantes ipsius festivitatem IV nonas octobris singulis annis excolant et pronuntient hoc ipso die specialiter excolendam.

Sicut phialae aureae. Dat. Perusii VII idus iulii² anno secundo.³

48. iulii 19. Universis Christifidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, nuntiat, se beatum Franciscum, adscribi decrevisse sanctorum catalogo venerandum atque statuisset, ut IV nonas octobris ab universali ecclesia natalitia eius habeantur.

Mira circa nos. Dat. (Perusii XIV kal. augusti anno secundo).⁴

49. sept. 14. Fratribus Minoribus in ecclesia s. Crucis Florentin. commorantibus scribit, se eorum iustis postulationibus grato concurrentem assensu ecclesiam s. Crucis Florentin., in qua divino sunt obsequio mancipati, sub b. Petri et sua protectione suscipere.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Perusii XVIII kal. octobris anno secundo.⁵

50. oct. 22. Ministro generali et fratribus ordinis Minorum scribit, se dignum esse censere et conveniens, ut ecclesia, in qua corpus b. Francisci recondendum est, speciali praerogativa gaudeat libertatis, ita ut nulli alii quam Romano pontifici sit subiecta.

Recollentes qualiter. Dat. Reate XI kal. novembris anno secundo.⁶

51. oct. 30. Abbatissae ac sororibus monasterii s. Mariae de Virginibus de Cuti Tudertin. scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus Tudertin., capituli sui accedente consensu, donavit et concessit fratri Ambrosio capellano suo,⁷ vice et nomine Romanae ecclesiae recipienti, locum, qui dicitur Cutis, cum clausura et orto ad monasterium ibidem in honore b. Virginis construendum iuxta vitam et ordinem pauperum monialium inclusarum.

Solet annuere sedes apostolica. Dat. Perusii III kal. novembris anno secundo.⁸

52. nov. 20. Abbatissae et conventui monialium reclusarum s. Mariae de Monticello (cfr. supra n. 3) scribit, se ratum et gratum habere, quod F. Villicuzu civis Florentinus possessiones quasdam circa earum monasterium (considerans, illas ad plures necessitates ipsius monasterii utiles esse et hoc, si ad manum extraneam pervenirent, iniuriam et gravamen substinere posse) illi monasterio pietatis obtentu donavit, remisso eisdem insuper iure patronatus, quod ei competeat in eisdem.

Piae mentis est. Dat. Perusii XII kal. decembris anno secundo.⁹

1229.

53. febr. 6. Iohanni episcopo Sabinen., apostolicae sedis legato (in Aragonia), gratias agit, eo quod in legatione bene se gerit, sicut a multis iugiter id testantibus et specialiter a fratre Willelmo (ord. Min. et poenitentiario apostolico) sibi ipsi et fratribus S. R. E. cardinalibus viva voce relatum est.

Non esset necesse. Dat. Perusii VIII idus februarii anno secundo.¹⁰

54. febr. 19. Priori et capitulo s. Iacobi de Oricaria Pisan. scribit, se ratum et gratum habere, quod de eorum voluntate G(aufrius) tit. s. Marci presb. card.,¹¹ apostolicae sedis legatus, ecclesiam s. Trinitatis de Pisis ad eos pertinentem fratribus Minoribus concessit, reservatis ipsis priori et capitulo quibusdam possessionibus et iuribus in eadem.

Cum a nobis petitur. Dat. Perusii XI kal. martii anno secundo.¹²

55. febr. 20. Episcopum Constantien. ecclesiam fratrum Min. Friburgen. consecrare iubet.¹³

56. mart. 3. Priori fratrum Praedicatorum Senen., cum consilium, potestas, commune castrum de Colle Volaterran. dioec. fratribus Minoribus quemdam locum religioni eorum aptum pia liberalitate concesserint et minister eorundem fratrum sibi supplicaverit, ut oratorium construendi gratia ei primarium lapidem concedere dignaretur, mandat, ut ipsum lapidem in illo loco nomine suo ponat.

Minister fratrum Minorum. Dat. Perusii V nonas martii anno secundo.¹⁴

57. iunii 16. Agneti et aliis ancillis Christi in ecclesia s. Mariae Montis Lucii episcopatus Perusin. congregatis, altissimae paupertatis propositum earum robo-

¹ Sbar. 24 (ex autogr. archivi conventus s. Franc. Ravennat.).

² Si Thomas de Celano in vita s. Francisci recte scripsit, eum esse XVII kal. augusti canonizatum, dies supra relatus verus esse non potest, quare Sbar. vult, ut aut « VII idus augusti » aut « VII kal. augusti » legatur; sed forsitan canonizatio s. Francisci non dominica die 16, sed dominica die 7 iulii facta est.

³ Reg. Vat. t. 14 f. 75 (Greg. IX a. 2) ep. 21; Sbar. 26.

⁴ Reg. Vat. t. 14 f. 80 (Greg. IX a. 2) ep. 31 (214); Sbar. 25. In Reg. Vat. desideratur dies, quo illae litterae sunt datae; adest autem apud Sbar. l. c., ubi tamen litterae non « universis Christifidelibus », sed, « archiepiscopis, episcopis etc. » inscriptae sunt. Qui insuper annotat, Gregorium IX plures alias epistolas super illa canonizatione edidisse, diversis tamen diebus (1 nov. et 20 dec. 1228 ac 22 febr. 1229); et refert n. 27 et 34 similes litteras tum die 12 sept. 1228 ad archiepiscopos Ravennaten., Mediolan., Iannuen. eorumque suffraganeos, tum 21 feb. 1229 ad universos alios archiepiscopos directas.

⁵ Sbar. 28 (ex autogr. conventus s. Crucis Florentin.). Quoad litteras 12 sept. 1228 datas (Sbar. 27) cfr. supra not. ad nr. 48.

⁶ Sbar. 29 (ex autogr. in sacrario ecclesiae s. Franc. Assis. asserv.).

⁷ Ord. Cist., quem Gregorius IX, quum adhuc episcopus Ostiensis esset, universarum monialium vitam sororis Clarae de Assisio sequentium praeter ipsas Assisinas instituit visitatorem.

⁸ Quae litterae insertae sunt aliis litteris Greg. IX die 22 nov. 1229 datis, ut infra; Sbar. 30.

⁹ Sbar. 31 (ex autogr. archivi illius monasterii).

¹⁰ Reg. Vat. t. 14 f. 98 (Greg. IX a. 2) ep. 82; Sbar. 32.

¹¹ Postmodum Coelestinus papa IV.

¹² Sbar. 33 (ex autogr. archivi conventus s. Franc. Pisan.).

¹³ Cfr. infra Suppl. nr. III. Quoad litteras die 21 febr. 1229 de canoniz. s. Franc. datas (Sbar. 34) cfr. supra not. ad nr. 48.

¹⁴ Sbar. 35 (ex autogr. archivi illius conventus).

rans, indulget, ut ad possessiones recipiendas a nemine possint compelli.

Sicut manifestum est. Dat. Perusii XVI kal. iulii anno tertio.¹

58. iulii 23. Abbati et conventui s. Cosmae Transtiberim de Urbe (ord. Camald.) rogans et hortans iniungit, ut ecclesiam s. Blasii ad eos pertinentem, quae quasi derelicta est cuiusque possessiones pignori tenentur obligatae, cum omnibus sibi adiacentibus per circuitum fratribus Minoribus, qui aliquam mansionem habere cupiunt in Urbe, et eorum ordini liberaliter concedant.

Cum deceat vos. Dat. Perusii X kal. augusti anno tertio.²

59. sept. 17. Clarae ac aliis ancillis Christi in ecclesia s. Damiani episcopatus Assisii congregatis, quae, cupientes soli Deo dedicari, abdicarunt rerum temporalium appetitum ac venditis omnibus et pauperibus erogatis nullas omnino possessiones habere volunt, hoc altissimae paupertatis propositum favore apostolico roborans, indulget, ut ad recipiendas possessiones a nullo compelli possint.

Sicut manifestum est. Dat. Perusii XV kal. octobris anno secundo.³

60. oct. 4. Priorissae et sororibus de Monte Panico de Civitate nova (dioec. Firman. ord. s. Damiani) scribit, se eas et locum, in quo divino sunt obsequio mactatae, sub s. Petri et sua recipere protectione.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Perusii IV nonas octobris anno tertio.⁴

61. nov. 22. Abbatissae monasterii s. Mariae de Virginibus de Cuti Tudertin. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, scribit, se eas et earum monasterium cum omnibus bonis in s. Petri et sua recipere protectione, inprimis statuens, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et b. Benedicti regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.⁵

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii X kal. decembris anno tertio.⁶

62. nov. 22. Abbatissae monasterii s. Mariae de Gattaiola Lucan. dioec. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, idem scribit.⁷

Religiosam vitam eligentibus. Dat. u. s.⁸

¹ Sbar. 36 (ex autogr. archivi illius mon., cfr. supra n. 42 et infra n. 76).

² Sbar. 37 (e diplom. archivi conventus s. Franc. ad Ripam de Urbe, qui apud illam ecclesiam postmodum constructus est); cfr. infra n. 115. Quoad litteras 23 aug. 1229 de quodam indulto fratribus de Poenitentia concessio datas (Sbar. 38) cfr. supra not. ad nr. 31.

³ Cfr. Sbar. Append. ad tom. I pag. 771.

⁴ Sbar. 39 (ex autogr. archivi conventus fratrum Min. Civitatis novae).

⁵ Clausula in aliis epistolis similibus adiecta: «observantias nihilominus regulares, quas iuxta ordinem dominarum s. Mariae de s. Damiano de Assisio praeter generalem b. Benedicti regulam vobis voluntarie indixistis, ratas habemus et eas perpetuis temporibus manere decernimus illibatas», deest quidem, supplenda vero est. Istit litteris insertae sunt aliae Gregorii IX litterae 30 oct. 1228 datae, quas supra n. 51 significavimus.

63. dec. 21. Abbatissae mon. s. Mariae ad s. Sepulcrum de Monticello Florentin. dioec. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, idipsum scribit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii XII kal. ianuarii anno tertio.⁹

64. dec. 21. Item abbatissae mon. s. Pauli Spoletan. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. u. s.¹⁰

1230.

65. ian. 26. Item abbatissae mon. s. Mariae extra portam Senen. de Camullia iuxta stratum Romaeam (cfr. n. 35) eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in futurum.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VII kal. februarii anno tertio.¹¹

66. febr. 1. Antiocheno et Ierosolymitano patriarchis, apostolicae sedis legatis, ac universis archiepiscopis et episcopis . . . et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos istae litterae pervenerint, iniungit, ut, si quis fidelium ad opus fratrum Min. vel ipsi fratres construere voluerint oratoria in aliqua parochia, favorem eis super hoc benevolum praebeant, libere permittentes, ut ii, quibus permissum est a ministro provinciali, verbum Dei proponant in parochiis.

Si ordinis fratrum Minorum religionem. Dat. Perusii kalendis februarii anno tertio.¹²

67. apr. 12. Universis Christifidelibus per dioecesim Spoletan. constitutis rogans et hortans iniungit, ut pauperibus monialibus monasterii s. Mariae de Vallegloriae (prope Hispellum) dioec. Spoletan., quae sufficientiam suam in paupertate posuerunt, ita ut fidelium tantum eleemosynis sustententur, grata subsidia exhibeant, omnibus, qui eisdem monialibus manum porrexerint caritatis, 40 dies de iniunctis eis poenitentis relaxans.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani II idus aprilis anno quarto.¹³

68. apr. 22. Ministro ordinis fratrum Minorum eiusque fratribus morantibus apud ecclesiam b. Francisci in loco, qui dicitur Collis paradisi, tam praesentibus quam futuris, scribit, se, cum dignum sit et congruens, ut ecclesia apud Assisium in fundo sibi et

⁶ Reg. Vat. t. 14 f. 153 (Greg. IX a. 3) ep. 114 (400); Sbar. 40.

⁷ Ipsi litteris insertae sunt litterae Honorii III supra nr. 11 relatae.

⁸ Reg. Vat. t. 14 f. 150 (Greg. IX a. 3) ep. 105 (391); Sbar. 41. Quoad litteras ab eo nr. 42 relatas et ad (Ludovicum) regem Franciae eiusque matrem Blancham directas cfr. not. ad nr. 15.

⁹ Ipsi litteris insertae sunt litterae Honorii III supra n. 3 relatae (cfr. supra n. 52); Sbar. 43 (ex autogr. archivi illius monasterii).

¹⁰ Reg. Vat. t. 14 f. 154 (Greg. IX a. 3) ep. 115 (401); Sbar. 44.

¹¹ Reg. Vat. t. 14 f. 156 (Greg. IX a. 3) ep. 120 (406); Sbar. 45.

¹² Sbar. 46 (ex autogr. archivi conventus Montis Sion).

¹³ Sbar. 48 (ex autogr. archivi illius mon.). Quoad litteras 2 Apr. 1230 de regno et rege Franciae sub apost. sedis protectione susceptis datas (Sbar. 47) cfr. not. ad nr. 15.

ecclesiae Romanae oblato, in loco, qui dicitur Collis paradisi (olim: inferni), in honore b. confessoris Francisci constructa, praerogativa libertatis et honoris gaudeat, eam sub s. Petri et sua recipere protectione atque statuere, ut ecclesia ipsa nonnisi Romano pontifici sit subiecta et ordinis fratrum Minorum, cuius institutor et pater extitit ille b. confessor, caput habeatur et mater atque in ea per fratres eiusdem ordinis perpetuo serviatur.

Is, qui ecclesiam suam. Dat. Laterani X kal. maii anno quarto.¹

69. maii 1. Universis Christifidelibus per Florentinam dioecesim constitutis, qui pauperibus monialibus inclusis de Monticello Florentin. dioec., sufficientiam suam in paupertate ponentibus, manus porrexerint caritatis, 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani kal. maii anno quarto.²

70. maii 11. Abbatissae monasterii s. Mariae de Ponte Praesajolii Massae Trabariae (prope Urbinum) eiusque sororibus, tam praesentibus, quam futuris, regularem vitam professis, scribit, se earum monasterium in ius et proprietatem ecclesiae Romanae susceptum cum bonis suis sub s. Petri et sua recipere protectione et insuper statuere, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et b. Benedicti regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus observetur et nihilominus formula vitae earum, quam a se ipso in minori adhuc officio constituto humiliter receperunt (cfr. supra not. 1 ad nr. 3), cum b. Benedicti regula perpetuis temporibus maneat illibata.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Laterani V idus maii anno quarto.³

71. maii 16. Magistro⁴ et fratribus ordinis Minorum in generali capitulo constitutis mandat, ut, quemadmodum acceperunt a beatissimo Patre suo, mortificationem Iesu circumferentes in cordibus suis et verae humilitatis gloriam amplexati armentur circumquaque inexpugnabili patientiae armatura, obedientiam, quae inter alias observantias regulares praecipua reputatur, necnon regularia statuta Patris sui inviolabiliter servaturi; insuper, cum iidem fratres gloriosum corpus sancti Patris ad ecclesiam ipsius nomini dedicandam cupiant devote transferre, omnibus, qui ad translationis eius solemniam devote convenerint vel usque ad Nativitatem Virginis gloriosae proxime venturam ipsius ecclesiam visitaverint, transfretantibus mare tres annos, transeuntibus Alpes duos, ceteris et iis, qui in anniversario translationis illius usque ad octavam diem reverenter accesserint, unum annos de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Mirificans misericordias suas Dominus. Dat. Laterani XVII kal. iunii anno quarto.⁵

72. iunii 16. Perusino et Spoletano episcopis scribit, se translationem sanctissimi corporis b. Francisci generali ministro et quibusdam aliis fratribus ordinis Minorum, viris religiosis et timoratis, tamquam vicariis suis commisisse confidenter, cum nonnisi auctoritate apostolicae sedis translatio esset facienda, sed cives Assisienses vesano spiritu concitatos, non attendentes, quod sacra mysteria nonnisi a sacris sunt tractanda ministris, corpus ipsum ausu sacrilego rapientes in superbia et tumultu translationis mysterium damnabiliter profanasse, non passos a fratribus eidem Sancto venerationem debitam exhiberi; quare ecclesiam ipsam, quam exemerat, episcopi et capituli Assisien. se subiecisse ditioni et prohibere, ne de cetero generale capitulum celebretur aut aliqui de fratribus commorentur ibidem, locumque supposuisse ecclesiastico interdicto, donec sibi de tanta iniuria satisfaceret; insuper mandat illis episcopis, ut, si ipsi Assisienses infra 15 dies viros idoneos ad suam praesentiam, sicut eis mandavit, paratos ad satisfactionem illam exhibendam ac de stando mandatis suis sufficientes cautiones praestituros, non destinarent, in potestatem et consilium Assisienses excommunicationis et in terram interdicti sententias promulgent, quas usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari faciant.

Speravimus hactenus. Dat. Laterani XVI kal. iulii anno quarto.⁶

73. sept. 28. Generali et provincialibus ministris ac custodibus ceterisque fratribus ordinis Minorum aliqua dubia circa regulam eorum exponit.⁷

74. dec. 3. Potestati et populo Florentino iniungit, ut, quia sine pace temporis pax pectoris et per consequens pax aeternitatis haberi non potest, ad pacis consilium animos suos inclinantes usque ad octavas Epiphaniae quatuor de melioribus civibus ad suam praesentiam ipsius pacis tractandae causa destinent; eosque certiores reddit, se ad eos Ioannem maiorem (i. e. generalem) ministrum fratrum ordinis Minorum, virum utique religiosum, providum, maturum, de cuius discretionem ac sinceritate indubitam fiduciam obtinet, destinare.

Si non potest mater filiorum. Dat. Laterani III nonas decembris anno quarto.⁸

1231.

75. apr. 5. (Mariae) abbatissae et conventui monasterii s. Gratiae, siti in strata publica de Zandua in termino Pampilonensi, libertates et immunitates a b. m. (Petro) episcopo Pampilonensi, capitulo eius accedente consensu, pia liberalitate eis concessas (sicut in eiusdem episcopi litteris 8 ian. 1230 datis, per quas insuper eidem Mariae et sororibus eius concessa est facultas construendi in capite molendini del Mazon in strata publica de Zandua in termino Pampilonensi unum monasterium in honorem s. Gratiae, in quo virgines

¹ Reg. Vat. t. 15 f. 14 (Greg. IX a. 4) ep. 22 (453); *Sbar.* 49. Istae litterae, quas Inn. IV die 6 martii 1245 innovat (*Sbar.* 77), asservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis.

² *Sbar.* 50 (ex autogr. archivi illius mon.); cfr. nr. 52 et 63.

³ Reg. Vat. t. 15 f. 11 (Greg. IX a. 4) ep. 17 (448); *Sbar.* 51.

⁴ Vel potius: ministro sc. generali, qui eo tempore erat fr. Ioannes Parens.

⁵ Reg. Vat. t. 15 f. 12 (Greg. IX a. 4) ep. 18 (449); *Sbar.* n. 52. Quae litterae bis exstant bullatae in archivo sacri conv. Assis. Litteras Gregorii IX die 7 iunii 1230 datas et a *Sbar.* n. 53 relatas, quibus episcopis per Italiam constitutis circa fratres Poenitentiae quaedam mandantur, sicut alias id genus omittimus (cfr.

supra not. ad nr. 7), adiungentes, illas litteras non incipere, sicut *Sbar.* scribit: «Cum dilecti filii fratres tertii ordinis s. Francisci», sed: «Cum dilecti filii fratres Poenitentiae».

⁶ Reg. Vat. t. 15 f. 19 (Greg. IX a. 4) ep. 39 (470); *Sbar.* 54. Litteras ab eo n. 55 relatas, quibus S. P. regem Franciae de pace inter ecclesiam Rom. et Fridericum imper. Rom. inita certiore reddidit, omittimus (cfr. not. ad n. 15).

⁷ Cfr. Supplem. n. IV.

⁸ Reg. Vat. t. 15 f. 38 (Greg. IX a. 4) ep. 75 (506); *Sbar.* 57. Litteras ab eo n. 58 et 59 relatas, quibus episcopis per Italiam constitutis quaedam circa fratres de Poenitentia iniunguntur, omittimus (cfr. supra not. ad n. 71).

Deo dicatae et aliae ancillae Christi in habitu religionis digne Domino famulentur iuxta formam religionis pauperum monialium clausurarum scil. ord. s. Damiani, manentium in Valle Spoleti sive Tuscia, per Gregorium papam, tunc in minori officio constitutum, auctoritate Honorii III eisdem sororibus traditam, continetur) confirmat.

Annueret consuevit sedes apostolica. Dat. Laterani nonis aprilis anno quinto.¹

76. iulii 18. Abbatissae et conventui sororum inclusarum monasterii s. Mariae de Monte Lucio Perusin. (cfr. supra n. 57) molendinum, terras, vineas, oliveta, hortos et alia suo nomine apud Perusium comparata necnon iura et actiones sibi inde competentia concedit et donat.

Ad faciendam vobis gratiam. Dat. Reate XV kal. augusti anno quinto.²

77. aug. 4. Universis Christifidelibus, ad quos istae litterae pervenerint, qui pauperibus monialibus mon. s. Salvatoris de Colpesseto s. Severini (in marchia Anconitana, ord. s. Dam.), terrenam substantiam pro Christo abnegantibus et sufficientiam suam in paupertate ponentibus, grata pietatis subsidia conferant, 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Reate II nonas augusti anno quinto.³

78. aug. 28. Coloniensi et Magdeburgensi archiepiscopis ac episcopo Herbipolensi mandat, ut illos episcopos aliosque ecclesiarum praelatos per regnum Germaniae constitutos, qui fratres Minores indebite molestant, si ab hoc, sicut sunt admoniti, non desistunt, per censuram ecclesiasticam ad id compellant.⁴

1232.

79. febr. 28. Priori fratrum Praedicatorum et ministro fratrum Minorum de Venetiis mandat, ut super distantia monasterii monialium s. Matthaei a monasterio monachorum s. Thomae Torcellan. O. Cist. se informant et referant.

Significantibus olim Nobis. Dat. Reate III kal. martii anno quinto.⁵

80. apr. 26. Eisdem priori et ministro mandat, ut auctoritate apostolica concedant licentiam construendi illud monasterium s. Matthaei.

Super inquisitione. Dat. Reate VI kal. maii anno sexto.⁶

81. iunii 1. Potestati et populo Paduano ad litteras sibi per G. priorem s. Mariae de Monte crucis, fratres

(Minores) Gerardum et Spinabellum, aliosque missas, quibus petierant, ut fr. Antonius (ord. Min. die 13 iunii 1231 defunctus) catalogo Sanctorum adscriberetur, respondet, « etsi Romana ecclesia in tam sancto negotio non sic subito, sed cum gravitate et maturitate plurima consueverit procedere hactenus », tamen ad confundendam haereticam pravitatem et fidem catholicam roborandam ipsum catalogo Sanctorum se duxisse adscribendum (die festo Pentecostes 30 maii 1232).

Litteras, quas per dilectos filios. Dat. Spoleti kalendis iunii anno sexto.⁷

82. iunii 1. Patriarchis, archiepiscopis, episcopis ... aliisque ecclesiarum praelatis scribit, b. Antonium (de Padua) de ordine fratrum Minorum catalogo sanctorum adscriptum esse, eosque monet, ut festivitatem ipsius adibus iunii annis singulis celebrent.

Cum dicat Dominus. Dat. Spoleti kalendis iunii anno sexto.⁸

83. iulii 27. Episcopo Spoletan. mandat, ut bonorum ecclesiae s. Silvestri Montis Subasii, ubi amotis monachis quatuor clerici saeculares et unus mansionarius instituuntur, eisdem illam quantitatem, quae in aliis litteris ei missis significatur, reliquam autem partem monasteriis monialium inclusarum s. Mariae Spoletan. et s. Mariae Vallisgloriae de Spoletto assignet.

Ab ecclesia s. Silvestri de Monte Subasio. Dat. Reate VI kal. augusti anno sexto.⁹

84. iulii 29. Abbatissae et sororibus monasterii s. Mariae Vallisgloriae scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus Spoletan. litteris die 7 martii 1231 datis, quae insertae sunt litteris apostolicis, ipsarum monasterium ac personas illic commorantes ab omni iure episcopali et cuiuslibet conditionis obligatione exemit, nihil aliud in eisdem nisi 12 Lucenses pro synodo, singulis annis solvendo, sibi reservans.

Solet annuere sedes apostolica. Dat. Reate IV kal. augusti anno sexto.¹⁰

85. oct. 7. Abbatissae et conventui monialium inclusarum monasterii s. Mariae de Rosano, ne ibidem multitudine (monialium) nimia excrescente monasterium ipsum impotens evadat ad earum sustentationem, inhibet, ne 12 velatarum monialium et 6 eis servientium numerum excedant.

Volentes, ut monasterium vestrum. Dat. Anagninae nonis octobris anno sexto.¹¹

86. oct. 12. Universis Christifidelibus per Teutonium constitutis, qui hospitale in Marburg a quondam Elisabetha Thuringiae (patrona tertii ord.

¹ Reg. Vat. t. 15 f. 70 (Greg. IX a. 5) ep. 16 (600); Sbar. 60.

² Sbar. 61 (ex autogr. archivi illius mon.).

³ Sbar. 62 (ex autogr. archivi ecclesiae cathedr. s. Severini).

⁴ Cfr. Supplem. n. V; Sbar. 63-66. Litteras ab eo nr. 67 relatas, quibus S. P. priores et fratres Eremitas s. Nicolai de Scopulo Ortan. dioc. sub sua et s. Petri protectione suscipit, omittimus, licet ipse locus, antequam ab illis eremitis occupatus et postquam ab eis derelictus est, fratrum Min. Ortan. fuisse dicatur.

⁵ Sbar. 68 (ex autogr. archivi illius mon. s. Matthaei).

⁶ Sbar. 69 (l. c.).

⁷ Sbar. 70 (ex Act. Sanct. collect. Bolland. mensis iunii t. 2 f. 723).

⁸ Reg. Vat. t. 16 f. 4 (Greg. IX a. 6) ep. 12 (795); Sbar. 71 (ubi legimus: Dat. Spoleti IX kal. iulii a. VI, quem diem habent etiam litterae bullatae in sacro conv. Assis. asservatae).

⁹ Sbar. 72 (ex autogr. archivi mon. Vallisgloriae).

¹⁰ Sbar. 73 (ex autogr. archivi illius mon.). Litteras Gregorii IX die 6 oct. 1232 datas, a Sbar. n. 74 relatas, quibus « praeposito et sororibus poenitentibus s. Mariae Magd. in Alemania » facultas construendi monasteria conceditur, omittimus, quia illae sorores non ad ordinem s. Damiani a s. Franc. fundatum, sed ad proprium ordinem « Poen. s. Mariae Magd. de Alem. » pertinent; item litteras quinque diebus post datas (Sbar. n. 76), quibus earum ecclesias visitantibus indulgentiae conceduntur.

¹¹ Sbar. 75 (c Reg. Vat. Greg. IX a. 6 ep. 110?).

s. Franc.) fundatum devote visitaverint, 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Anagniae

IV idus octobris anno sexto.⁴

87. oct. 12. Universis Christifidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, qui ad ecclesiam hospitalis in Marburg in anniversario dedicationis necnon in vigilia et die sequente ipsius anniversarii devotionis causa accesserint, unum annum de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Anagniae

IV idus octobris anno sexto.²

88. oct. 13. Archiepiscopo Maguntin. et abbati de Eberbach Cist. ord. ac fratri(!) Conrado de Marburch praedicatori verbi Dei mandat, ut super gloriosis miraculis, quibus E(lisabeth) lantgravina Thuringiae dicitur refulgere, secundum scripti tenorem sub bulla interclusum (incip.: « Testes legitimi ») testes recipiant et diligenter examinent.

Ut caeci viam. Dat. Anagniae III idus octobris anno sexto.³

89. oct. 14. Eisdem mandat, ut vitam et conversationem E. lantgravinae Thuringiae necnon miracula eius per testes idoneos inquirant.

Visibilium et invisibilium. Dat. Anagniae

II idus octobris anno sexto.⁴

90. oct. 14. Magistro Conrado de Marburch praedicatori verbi Dei in Alamannia mandat, ut hospitale in Marburch manuteneat, protegat et defendat.

Hospitale in Marburch. Dat. Anagniae II

idus octobris anno sexto.⁵

91. oct. 26. Episcopo Aretin. mandat, ut, cum Stephanus civis Aretinus, eo quod fratres Minores a loco illo, quem olim ipsis concesserat, ad alium locum, qui Mons solis dicitur, ex causa necessaria se transtulerunt, quandam planetam, libros aliaque bona fratribus ipsis in eleemosynam data detineat et reddere contradicat, eundem civem diligenter moneat et inducat ad assignandum ea iisdem fratribus, qui ipsi restituant, si quid habent de bonis eius; insuper eundem episcopum illis fratribus ecclesiam in secundo loco aedificare volentibus primum lapidem sine difficultate concedere populumque, ut in aedificiis et aliis necessariis eosdem fratres habeat propensius commendatos, monere iubet.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae VII

kal. novembris anno sexto.⁶

1233.

92. ian. 4. Episcopo Silvanecten. et magistro T. de Montemirabili archidiacono Parisien. ac decano Tornacen. mandat, ut contra episcopum Laudunen., qui praeter alia crimina et excessus sibi obiecta officium suum

negligenter exequitur, quia nec per se nec per alios praedicat populo verbum Dei, quinimmo quibusdam honestis et litteratis fratribus ordinum Praedicatorum et Minorum in dioecesi sua praedicandi licentiam denegavit, inquirant.

Quia potestatem ligandi. Dat. Anagniae

II nonas ianuarii anno sexto.⁷

93. ian. 31. Abbati s. Galgani ordinis Cisterciensis Vulteranen. dioec. mandat, ut priorem et clericos ac conversos apud ecclesiam regularem s. Pantaleonis de Monte eremitico Lucan. dioec. degentes moneat, ut ordinem Cistercien. assumant, et quibusdam viris nobilibus in eadem ecclesia Domino servituris habitum sui ordinis tradat, dum tamen uxores eorum, qui iuncti sunt matrimonio, liberam et spontaneam eis ad id licentiam tribuant ipsaeque habitu religionis prius assumpto aliquod claustrum intrent, ibi sub regulari observantia perpetuo se mansuras esse voventes et publice promittentes: adiungens, se fratri Philippo de ordine fratrum Minorum, visitatori monasteriorum pauperum inclusarum, facultatem dedisse eas unacum matribus et filiabus ipsarum, si voluerint, in monasteriis earundem inclusarum, quae minori gravatae sunt numero, collocandi.

Ad grande salutis exordium. Dat. Anagniae

II kal. februarii anno sexto.⁸

94. febr. 14. Archiepiscopis et episcopis, ad quos litterae istae pervenerint, concedit facultatem absolvendi fratres Minores excedentes in casibus, in quibus excommunicationis sententiam et notam irregularitatis incurrerunt sive, antequam ad religionem convolarunt, sive postea sic excesserint.

Quia proni sunt ab adolescentia. Dat. Ana-

gniae XVI kal. martii anno sexto.⁹

95. febr. 15. Soldano Damasci, cui « viam agnoscere veritatis » exoptat, iniungit, ut fratres ordinis fratrum Minorum ad eum pro ipsius et suorum salute directos libenter suscipiat et diligenter audiat.

Coelestis altitudo. Dat. Anagniae XV kal.

martii anno sexto.¹⁰

96. febr. 18. Abbatissae et monialibus monasterii s. Mariae pauperum inclusarum Mediolani, ne abundante iniquitate et refrigescente caritate multorum ipsae retro respicere cogantur, bona hospitalis s. Blasii Modoetiensis (*Monza*) ad ecclesiam Rom. nullo medio pertinentis, in quo hospitalitas non servari dicitur, cum omnibus pertinentiis concedit intuitu pietatis perpetuo possidenda, ita tamen, quod per aliquos viros religiosos divina ibidem celebrentur officia; insuper archidiacono, chimiliarcho (thesaurario) et Rogerio de Turre canonico Mediolanen. mandat, ut procuratorem illius monasterii in possessionem bonorum huius hospitalis inducant.

Licet ex susceptae servitutis officio. Dat.

Anagniae XII kal. martii anno sexto.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 16 f. 41 (Greg. IX a. 6) ep. 119 (908); *Sbar.* 77.

² Reg. Vat. t. 16 f. 41 (Greg. IX a. 6) ep. 120 (909); *Sbar.* 78.

Quoad alias litteras eodem die datas cfr. supra not. ad nr. 32.

³ Reg. Vat. t. 16 f. 42 (Greg. IX a. 6) ep. 122 et 124; *Sbar.* 79.

⁴ Reg. Vat. l. c. ep. 121; *Sbar.* 80.

⁵ Reg. Vat. l. c. ep. 125; *Sbar.* 81.

⁶ *Sbar.* 82 (ex autogr. archivi illius conventus). Litteras ab eo nr. 83 relatas et ad regem Franciae directas, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes, omittimus.

⁷ Reg. Vat. t. 16 f. 63 (Greg. IX a. 6) ep. 223 (1017); *Sbar.* 84.

⁸ Reg. Vat. t. 16 f. 77 (Greg. IX a. 6) n. 267 (1066); *Sbar.* 85.

⁹ *Sbar.* 86 (ex autogr. archivi conventus Aracoel. de Urbe).

Quae litterae asservantur bullatae etiam in archivo sacri conv. Assis.

¹⁰ Reg. Vat. t. 16 f. 88 (Greg. IX a. 6) ep. 295 (1099); *Sbar.* 87.

¹¹ Reg. Vat. t. 16 f. 91 (Greg. IX a. 6) ep. 301 et 302 (1106 et 1107); *Sbar.* 88 et 89.

97. mart. 7. Episcopo Noviomen. et abbatibus, prioribus, decanis et aliis ecclesiarum rectoribus Noviomen. dioec. inhibet, ne cancellario Parisien., archidiaconatum Noviomen. simul obtinenti, cui Parisius in theologica facultate regenti indultum est, ut ipsum archidiaconatum per aliquem probum virum de fratribus Praed. vel Min. visitare possit et recipere procuraciones ratione visitationis sibi debitas, ullum quoad hoc afferant impedimentum.

Dilecto filio .. cancellario Parisien. Dat. Anagninae nonis martii anno sexto.¹

98. mart. 8. Episcopo Castren. et fratri B. Minorum ac fratri T. Praedicatorum ordinum ministris in Apulia constitutis mandat, ut ad monasterium monialium s. Iohannis Licien. (*Lecce* ord. s. Ben.) accedentes circa electionem abbatissae in discordia factam inquirant, et, quod canonicum fuerit, statuunt.

Pervenit ad audientiam nostram ... Dat. Anagninae VIII idus martii anno sexto.²

99. mart. 9. Ministro (generali) et fratribus ordinis Minorum de novo (cfr. supra n. 32) indulget, ut in locis, in quibus commorantur, liberam pro se ipsis habeant sepulturam.

Ita vobis et ordini vestro ... Dat. Anagninae VII idus martii anno sexto.³

100. mart. 10. Ministro [generali] et fratribus ordinis Minorum de novo (cfr. supra n. 9 et 10) concedit facultatem celebrandi tempore generalis interdicti divina in ecclesiis eorum, non pulsatis tamen campanis, excommunicatis et interdictis exclusis, clausis ianuis et submissa voce.

Devotionis vestrae ... Dat. Anagninae VI idus martii anno sexto.⁴

101. mart. 15. Episcopo Auximan. mandat, ne fratres, qui « Continentes »⁵ dicuntur, in sua civitate et dioecesi contra tenorem litterarum apostolicarum,⁶ quibus eis est concessum, ut ad recipienda publica officia vel nova exactionum aut alterius gravaminis onera subeunda cogi minime debeant, ab aliquibus indebite molestari permittat.

Ne is, qui bonis actibus ... Dat. Anagninae idibus martii anno sexto.⁷

102. mart. 24. Fratribus ordinis fratrum Minorum presbyteris, in terram Saracenorum proficiscentibus, concedit facultatem audiendi confessiones Christianorum

ibidem morantium eosque etiam ab excommunicationis sententia absolvendi.

Animarum salutem ... Dat. Laterani IX kal. aprilis anno septimo.⁸

103. mart. 28. Episcopo Aesculan. mandat, ne monasterium sororum inclusarum de Aesculo (*Ascoli Piceno*) super bonis, quae olim Caecilia, filia A. civis Aesculani, quum defuncto patre eiusdem monasterii monialem se faceret, tamquam hereditaria ipsi monasterio obtulit, ullatenus molestari permittat.

Pro monasterio ... Dat. Laterani V kal. aprilis anno septimo.⁹

104. apr. 8. Fratribus ordinis Minorum in terras Georgianorum, Saracenorum et aliorum Infidelium proficiscentibus indulget, ut in terris illis valeant excommunicatis communicare in iis, quae ad salutem pertinent animarum, quibus, dummodo Latini sint et obediunt sedi apostolicae, illi ex fratribus, qui presbyteri sunt, possint absolutionis beneficium impartiri.

Cum messis multa sit ... Dat. Laterani VI idus aprilis anno septimo.¹⁰

105. apr. 10. Universis abbatissis et conventibus monasteriorum monialium pauperum in locis sedi apostolicae immediate subiectis per ducatum Spoleti, Lombardiam et Tusciam inclusarum indulget, ut pulmento saltem aliquo simul et vino lymphato (aqua mixto) sua quotidiana ieiunia temperent.¹¹

Quia et Apostolus ... Dat. Laterani IV idus aprilis anno septimo.¹²

106. apr. 11. Regi Georgiae¹³ iniungit, ut fratrem Iacobum de Russano de ordine fratrum Min., familiarem suum (Gregorii IX), « latorem praesentium », qui sibi retulit, ipsum regem personas illius ordinis, quin potius operantem in eis spiritum venerari, et ceteros ipsius ordinis professores, qui in ordine voluntariae paupertatis pro Christo legatione funguntur ad gentes, quae Deum non cognoverunt, benigne recipiat et caritative tractet.

Cum sit omnis ab Omnipotente potestas ... Dat. Laterani III idus aprilis anno septimo.¹⁴

107. maii 17. Fratribus ordinis Minorum in terras Saracenorum et Paganorum proficiscentibus concedit, ut possint proponere verbum Dei et illarum partium homines per ministerium exhortationis suae convertere, ad unitatem fidei christianae venire cupientes recipere ac baptizare et ecclesiae sacrosanctae filiis ag-

¹ Reg. Vat. t. 16 f. 103 (Greg. IX a. 6) ep. 361 (1167); *Sbar.* 90.

² Reg. Vat. t. 16 f. 103 (Greg. IX a. 6) ep. 362 (1169); *Sbar.* 91.

³ *Sbar.* 92 (e Firm. trium ord. II, 2, f. 54).

⁴ *Sbar.* 93 (e Speculo Min. tr. 2, f. 114).

⁵ Vel « de Poenitentia » seu tertii ordinis s. Franc., ut *Sbaralea* opinatur.

⁶ Ab ipso Greg. IX a. 1227 et 1228 editarum, quibus aliae ab Honorio III editae confirmantur. Quas supra non retulimus, quum in eis de fratribus « de Poenitentia » in genere, non de fratribus tertii ord. s. Franc. in specie, ageretur. Cfr. pag. 4 not. 8.

⁷ *Sbar.* 94 (ex autogr. archivi conventus fratrum Min. Auximan.).

⁸ *Sbar.* 95 (ex autogr. archivi ord. Min. Conv. apud XII Apost. de Urbe). Aliam eiusdem tenoris epistolam, die 6 maii 1233 datam, affert *Sbar.* n. 100 (ex arch. Aracoel. de Urbe). In archivo sacri

conv. Assis. alia similis epistola exstat, quae die 31 maii 1233 est data. — Innoc. IV die 4 oct. 1244 illam facultatem innovat; *Sbar.* 70 (e Wadd. Ann. Min. aliisque fontibus).

⁹ Reg. Vat. t. 17 f. 4 (Greg. IX a. 7) ep. 15 (1210); *Sbar.* 96.

¹⁰ Reg. Vat. t. 17 f. 6 (Greg. IX a. 7) ep. 25 (1220); *Sbar.* 97. Qui n. 102 aliam eiusdem tenoris epistolam, 16 iunii 1233 datam, affert (ex arch. Aracoel. de Urbe).

¹¹ Nam extra quadragesimam singulis feriis quartis et sextis, in maiori quadragesima quatuor et in illa s. Martini tribus diebus cuiusque hebdomadis ex regula in aqua et pano ieiunare tenebantur.

¹² *Sbar.* 98 (ex autogr. archivi mon. Montis lucii Perusin.).

¹³ Terrae inter mare Ponticum et Caspium sitae Armeniaeque finitimae.

¹⁴ Reg. Vat. t. 17 f. 6 (Greg. IX a. 7) ep. 22 (1217); *Sbar.* 99.

gregare, aggregatos insignire caractere clericali, ac eos, qui per apostasiam, schisma vel haeresim a confessione christiani nominis recedentes inter Saracenos habitant, absolvere et reconciliare per gratiam poenitentiae salutaris.

Pro zelo fidei christianae ... Dat. [Laterani]
XVI kal. iunii anno septimo.⁴

108. maii 18. Archiepiscopo Graecorum² scribit, se ad eum Hugonem et Petrum de Praedicatorum atque Aymonem et Rodulfum de Minorum ordinibus fratres, morum honestate praeclaros et scripturarum sacram scientia praeditos, « latores praesentium », destinasse, cum ipso de rebus fidei tractaturos.

Cum iuxta testimonium veritatis ... Dat.
Laterani XV kal. iunii anno septimo.³

109. maii 21. Visensi et Lamecensi episcopis ac priori Vimaranen. Bracaren. dioec. mandat, ut contra priorem et canonicos monasterii s. Crucis Conimbricensis,⁴ qui fratres ordinis Minorum, per vitam salutaribus institutis insignem et multis iam miraculis approbatam passim catholicam consolantes ecclesiam et haereticam perfundentes pravitatem, impie persequuntur et non permittunt eos habere locum vel ecclesiam in villa Lerenae atque eorum benefactores, ad ipsorum officia vel praedicationes venientes, excommunicant aliasque eisdem fratribus nimis iniuriosi existunt, procedant.

Etsi necesse sit ... Dat. Laterani XII kal.
iunii anno septimo.⁵

110. maii 26. Episcopo Caurien. mandat, ut ad civitatem Placentin.,⁶ ubi episcopus Placentin. quoddam monasterium monialium prope domum fratrum Minorum in eorum scandalum construxit, accedens, si invenerit, ipsum monasterium tanta illam domum vicinitate respicere, quod contumeliam vel gravamen aut scandalum possit eisdem fratribus generare, praedictum episcopum ad removendum illum monasterium compellat.

Solutior Sathan solito ... Dat. Laterani VII
kal. iunii anno septimo.⁷

111. maii 26. Calippo (seu potius: Caliphae) de Bagdad, cui « viam veritatis agnoscere » exoptat, eadem scribit, quae supra n. 95 soldano Damasci de fratribus Min. libenter suscipiendis et diligenter audiendis scripserat.

Coelestis altitudo consilii ... Dat. Laterani
VII kal. iunii.

In e. m. « miramolino » [principi regni Marochitani].⁸

112. maii 27. Miramolino, cui exoptat « viam agnoscere veritatis et in ea fideliter permanere », quemque aliis

litteris (cfr. supra n. 111), quas ei per fratres de ordine Minorum dirigit, admonet, ut veritate fidei cristianae demum agnita ab impietate sua discedat, scribit se id eo magis sperare, quod ipse Miramolinus A.⁹ Facensi episcopo et aliis fratribus de ordine Minorum se mansuetum exhibet et benignum eosque, in quibus decet, habet propensius commendatos.

In aliis litteris nostris ... Dat. Laterani VI
kal. iunii anno septimo.¹⁰

113. maii 29. Mandulae fundatrici et sororibus mon. s. Mariae de Capite Campilongi Caesenaten. dioec. scribit, se earum monasterium ad honorem Dei et gloriosae Virginis Mariae ac bb. Francisci et Antonii de licentia episcopi Caesenaten. constructum sub Petri et sua recipere protectione.

Cum id in novo testamento ... Dat. Laterani IV kal. iunii anno septimo.¹¹

114. maii 30. Virginibus « Continentibus »¹² perpetuam Deo voventibus castitatem, per Teutoniam constitutis, quas valde commendat atque hortatur, ut continuent finem principio, scribit, se earum personas et bona sub s. Petri et sua recipere protectione.

Gloriam virginalem ... Dat. Laterani III
kal. iunii anno septimo.¹³

115. maii 31. M. abbatissae ecclesiae s. Stephani Suessionen.¹⁴ eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, scribit, se eas et ecclesiam s. Stephani, in qua divino mancipatae sunt obsequio, sub s. Petri et sua recipere protectione et statuere, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et b. Benedicti regulam in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.¹⁵

Religiosam vitam eligentibus ... Dat. Laterani II kal. iunii anno septimo.¹⁶

116. iunii 3. Turonensi et Rothomagensi archiepiscopis et episcopo Parisiensi scribit, se ratam et gratam habere concordiam inter abbatem et monachos Virgiliacenses et fratres Minores loci de Virgiliaco (*Vezelay* in Campania) initam, vi cuius illi ea, quae de loco, quem hi inhabitant, asportata sunt, illuc sine morae dispendio reportare debent et in statum pristinum reducere singula ibidem destructa, sententias quoque et prohibitiones in locum et benefactores atque adiutores ipsorum fratrum promulgatas publice revocantes eosque in eodem loco celebrare divina et pacifice commorari permitturi, donec ipsi fratres infra villam vel exterius alium locum aequum congruum acquisiverint et ibi domum aequivalentem ei, quae per illos monachos est diruta, construxerint: in quo quidem loco novo oblationes in missa non recipiant ad altare, nec deci-

¹ Sbar. 101 (e Speculo ord. Min. tract. 1 et Firm. trium ord. II, 1 f. 12); cfr. infra nr. 238.

² Vel patriarchae Constantinop. schismatico.

³ Reg. Vat. t. 17 f. 26 (Greg. IX a. 7) ep. 111 (1316); Sbar. 103.

⁴ Coimbra (in Portugallia), in quo s. Antonius de Padua primum religionis vota emiserat.

⁵ Reg. Vat. t. 17 f. 42 (Greg. IX a. 7) ep. 147 (1338); Sbar. 104. Cfr. infra n. 117.

⁶ Plasencia in Hispania.

⁷ Reg. Vat. t. 17 f. 34 (Greg. IX a. 7) ep. 129 (1337 et 1338); Sbar. not. inter n. 104 et 105.

⁸ Reg. Vat. t. 17 f. 40 (Greg. IX a. 7) ep. 140 (1340); Sbar. 105.

⁹ Agnello ex ord. Min., qui vi litterarum Honorii III supra n. 25 relatarum in episcopum Facen. (*Fez*) promotus esse videtur. Qui primus e fratribus Min. ad dignitatem episc. erectus et postmodum episcopum Marochitan. se nominans cum Agnello de Pisis, primo ministro provinciali Angliae, minime confundendus est.

¹⁰ Reg. Vat. t. 17 f. 36 (Greg. IX a. 7) ep. 135 (1344); Sbar. 106.

¹¹ Reg. Vat. t. 17 f. 33 (Greg. IX a. 7) ep. 125 (1333); Sbar. 107.

¹² Seu sororibus tertii ord. s. Franc.? Cfr. supra not. ad n. 101.

¹³ Reg. Vat. t. 17 f. 43 (Greg. IX a. 7) ep. 150 (1361); Sbar. 108.

¹⁴ Vel potius: Suessan. (*Sessa* in partibus Neapol.).

¹⁵ De clausula « Observantias », quae omissa est, idem dicendum esse videtur, quod supra not. ad n. 61.

¹⁶ Reg. Vat. t. 17 f. 36 (Greg. IX a. 7) ep. 134 (1343); Sbar. 109.

mas vel primitias ibidem percipient, nec habebunt nisi pro se ipsis ecclesiasticam sepulturam; insuper praedictis praesulibus concedit facultatem relaxandi sententias excommunicationis in dictos monachos ob illas iniurias ab eis promulgatas; excepta persona abbatis, cuius absolutio committitur archidiacono Trecensi.

Gratum gerimus et acceptum ... Dat. Laterani III nonas iunii anno septimo.¹

117. iunii 9. Priori monasterii s. Crucis Conimbrien. sub divini numinis vindicta praecipit, ut ab iniuriis fratrum Minorum, in quibus debacchatur, omnino desistat.

Intelleximus cum dolore. Dat. Laterani V idus iunii anno septimo.²

118. iunii 14. Iacobo ministro ordinis fratrum Minorum in Portugallia committit facultatem absolendi Sancium Portugalliae regem a censuris, quas incurrit, eo quod interdum virga vel manu impulerit quosdam clericos.

Ex parte in Christo filii nostri ... Dat. Laterani XVIII kal. iulii anno septimo.³

119. iulii 5. Priori et fratribus eremi Camaldulen. et monachis Fontis boni scribit, se monasterium s. Cosmae (de Urbe) eis olim concessum iterum subduxisse, quia monachi ibidem collocati se minus idoneos ostendebant.

Quia illos vere diligimus ... Dat. Laterani III nonas iulii anno septimo.⁴

120. iulii 6. Fratri Heliae ordinis fratrum Minorum generali ministro⁵ et ceteris provincialibus ministris eiusdem ordinis ad generale capitulum⁶ congregatis scribit, eorum precibus tam generale totius ecclesiae sacrosanctae quam praesulatus sui speciale negotium commendans; insuper eis iniungit, ut pro remedio animae b. m. (Alberti de Kevernburg) archiepiscopi Magdeburgen. nuper (15 oct. 1232) defuncti⁷ singuli presbyteri in toto ordine unam missam celebrent, fratres aliorum graduum (citra presbyteratum) septem psalmos poenitentiales cum litania, laici autem septies orationem dominicam dicant.

Per mare magnum ... Dat. Laterani II nonas iulii anno septimo.⁸

¹ Reg. Vat. t. 17 f. 40 (Greg. IX a. 7) ep. 142 (1352); *Sbar.* 110 et 111, ubi insuper mentio fit litterarum Gregorii IX die 8 iunii 1233 datarum, quibus illi abbati indulget, ut quaedam aliae litterae apostolicae ab ipso abbate et monachis tempore, quo erant excommunicati, impetratae illa excommunicatione non obstante valeant. Reg. Vat. l. c. ep. 176 (1390).

² Reg. Vat. t. 17 f. 49 (Greg. IX a. 7) ep. 163 (1376); *Sbar.* 115. Cfr. supra n. 109.

³ Reg. Vat. t. 17 f. 51 (Greg. IX a. 7) ep. 171 (1385); *Sbar.* 112.

⁴ Reg. Vat. t. 17 (Greg. IX a. 7) ep. 232; *Sbar.* 113. Illud monasterium sic subdnctum monialibus ord. s. Dam. concessum esse constat; cfr. supra n. 58.

⁵ Qui — a die obitus s. Francisci 4 oct. 1226 defuncti usque ad capitulum Pentecostes a. 1227 vicarium ordinis generalem iam agens — in capitulo a. 1232 (alias 1233) Romae celebrato minister generalis electus est, absoluto Iohanne Parente, primo ministro generali a. 1227 electo.

⁶ In civitate Reatina (*Rieti*), ut videtur, minime autem Soriae in Hispania, sicut *Sbar.* opinatur.

⁷ Qui 14 sept. 1225 ecclesiam fratrum Min. in nova civitate Magdeburg. dedicaverat et ea consecrata omnem ornatum altaris ipsis fratribus liberaliter dereliquit. Cfr. Chron. fr. Iordani de Iano ad a. 1225.

121. aug. 12. Abbati de Fontana viva ord. Cist. mandat, ut ad monasterium s. Alexandri Parmen., quod secundum Deum et b. Benedicti regulam reformatur, cuiusque abbatissa et moniales infra claustra ipsius monasterii debent recludi, ita ut clavem interiorem teneat abbatissa, exteriorem vero minister (guardianus) fratrum Min. Parmen., personaliter accedens in capite et membris corrigat et reformet, quae correctionis et reformationis officio noverit indigere.

Cum olim per visitatores monasteriorum. Dat. Anagninae II idus augusti anno septimo.⁹

122. sept. 21. Consulibus pizzicarolis mercatorum Senen. mandat, ut, cum moniales pauperes inclusae de s. Petronilla (seu s. Maria extra portam Camulliae) de Senis bona quaedam a Vitali de Don(ic)ato cive Senen. sibi oblata recipere noluerint, bona ipsa ad manus suas recipientes proventus eorum colligant et in usum illarum monialium convertant.

Significante dilecto filio Vitali de Donato. Dat. Anagninae XI kal. octobris anno septimo¹⁰

123. oct. 31. Archiepiscopo Maguntin. et episcopo (Hilde-)semen. ac provinciali fratrum Praedicatorum in Theutonia mandat, ut, mag. Conrado de Marburg praecipuo summi Regis praecone et fr. Gerardo (ord. Min.) eius socio per haereticos (die 30 iulii 1233) interfectis, ad proponendum contra pestem haereticam crucis evangelium in Theutoniae partibus se accingant.

Quaerit assidue perfidia. Dat. Anagninae II kal. novembris anno septimo.¹¹

124. nov. 24. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Mariae matris Domini (ord. s. Dam.) Tarvisin. confirmat exemptionem a Tisone episcopo Tarvisin. litteris die martis 25 exeuntis octobris a. 1233 datis concessam.

Religionis vestrae meretur honestas. Dat. Anagninae VIII kal. decembris anno septimo.¹²

125. dec. 1. Archiepiscopo et clero Mediolanen. gratulatur, quod bellum indixerint haereticae pravitati, Deo laudes et gratias agens, qui per fratres Praed. et Min. operarios in vineae suae cultum conductos mirabilium suorum innovat memoriam.

Benedicimus Deum coeli. Dat. Laterani kalendis decembris anno septimo.¹³

⁸ Reg. Vat. t. 17 f. 68 (Greg. IX a. 7) ep. 236 (1455); *Sbar.* 114. Quae litterae bullatae adhuc asservantur in sacro conv. Assis. Animadvertendum est, Gregorium IX eodem die alias eiusdem tenoris epistolas misisse « Iordano magistro ordinis Praedicatorum et ceteris prioribus eiusdem ordinis in generali capitulo congregatis », necnon « abbati Cisterciensi et universis abbatibus in generali capitulo Cistercii congregatis »; Reg. Vat. l. c. (1456).

⁹ Reg. Vat. t. 17 f. 75 (Greg. IX a. 7) ep. 264 (1492); *Sbar.* 116.

¹⁰ Reg. Vat. t. 17 f. 91 (Greg. IX a. 7) ep. 321 (1553); *Sbar.* 117.

¹¹ Reg. Vat. t. 17 f. 98 (Greg. IX a. 7) ep. 347 (1581); *Sbar.*

118. Iam die 23 oct. 1233 S. P. episcopis, abbatibus, aliis ecclesiarum praelatis mandaverat, ut illos, qui mag. Conradum de Marburg, Ecclesiae paranympum, sacrilegis tenero manibus et ferina mente perimere praesumpserant, necnon eorum defensores et fautores singulis diebus dominicis et festivis publice denuntient excommunicatos; cfr. Reg. Vat. l. c. ep. 337 (1571).

¹² *Sbar.* 119 (ex autographo in tabulario illius mon. conservato); cfr. *Ughellii* Ital. sacr. ed. 2 tom. 5 in Tarvisin. episcopis n. 42.

¹³ Reg. Vat. t. 17 f. 102 (Greg. IX a. 7) ep. 362 (1597); *Sbar.* 120. Litteras ab eo nr. 121, 125, 129, 148 relatas et ad Ludovicum regem Franciae directas, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes, omittimus.

1234.

126. febr. 8. Decano et magistro Eckardo s. Germani ac Thethero s. Trinitatis Spiren. canonicis mandat, ut causam Simonis canonici ecclesiae s. Mariae Trajecten. (*Maastricht*) dioec. Leodien. super praebenda ad illum canonicatum pertinente litigantis, quem iam per fr. Rainerium (ord. Min.) poenitentiarium suum ab excommunicationis sententia ad cautelam absolvi iussit, fine canonico terminent.

Exhibita nobis Simonis canonici. Dat. Laterani VI idus februarii anno septimo.¹

127. febr. 15. Gregorio de Montelongo subdiacono et capellano suo, qui a potestate et consilio Placentin. super iniuriis ecclesiae Romanae in personis episcopi et cleri Placentin., Oberti monachi s. Savini miserabiliter interfecti, Rollandi et aliorum fratrum Praed. et Min. irrogatis de stando mandatis Ecclesiae exegit iuramentum, mandat, ut, si illi potestas et consilium hoc iuramentum praecise, pure, absolute praestare recusaverint, vocatis episcopis et aliis praelatis Lombardiae, in ipsos et civitatem eorum censuram ecclesiasticam exerceat.

Devotionis tuae litteras. Dat. Laterani XV kal. martii anno septimo.²

128. mart. 28. Manenti militi de Iano Spoletan. dioec., qui se cum familia, hominibus et omnibus bonis monasterio s. Pauli Spoletan. dioec. (ord. s. Dam.) obtulit, indulget, ut cum familia et hominibus ipsis ab omni iurisdictione temporali amodo sit immunis.

Pietatis opera. Dat. Laterani V kal. aprilis anno octavo.³

129. apr. 13. Conventui sororum inclusarum de Burgis (*Burgos* in Hispania) ord. s. Damiani, quae supplicaverant, ut sibi regula, secundum quam vivere deberent, concederetur ac de persona idonea, quae in abbatissam praeficeretur, sibi provideretur, per Marisanxem (Mariam Sanchez), Mariam Mingis, Iulianam et Ioddam, sorores ipsius conventus, eandem regulam (cfr. supra n. 3) transmittit et episcopo Burgen. mandat, ut eis de persona idonea per electionem canonicam provideat, velum consecrationis seu conversionis ipsi abbatissae et iis, quae illud suscipere voluerint, concedendo.

Ille dulcissimus Spiritus veritatis. Dat. Laterani idibus aprilis anno octavo.⁴

130. apr. 19. Nobili mulieri Ermesseidi de Sillis, cuius propositum per transmissas litteras sibi intimatum de construenda pro timentibus Deum et ipsius mandata custodientibus mansione ad temporales necessitudines competente et ad spirituales profectus utili commendat, iniungit, ut in idoneo Caesaraugustensis territorii loco iuxta ordinem s. Damiani de tanta et tali possessione provideat, unde ad omnes temporales

necessitudines viginti ad minus sustentari valeant moniales.

Virtutem sibi de necessitate videtur efficere.

Dat. Laterani XIII kal. maii anno octavo.⁵

131. apr. 19. Episcopo Tirasonensi et mag. P. de Albalato sacristae Ilerden. et Michaeli de Montesono priori de Tudela Tirasonen. dioec. mandat, ut, si episcopus Caesaraugustan., cui praeceptum est, ut in idoneo loco, quem in Caesaraugustensi territorio nobilis mulier Ermessendis de Sillis emendum de propria duxerit facultate, infra trium mensium spatium monasterium secundum s. Damiani ordinem concederet fieri sine iuris praeiudicio alieni, hoc praeceptum neglexerit adimplere, id ipsi exequantur.

Si Episcopus animarum. Dat. Laterani XIII kal. maii anno octavo.⁶

132. iunii 7. Dilectis in Christo filiabus religiosas vitam in Caesaraugustana civitate ducentibus, quae supplicaverant, ut sibi regula, sub qua militarent aeternae Regi gloriae, concederetur ac de persona idonea, quae in abbatissam praeficeretur, sibi provideretur, per R., M., V. et V. sorores ipsius communis eandem regulam (cfr. supra n. 3) transmittit et episcopo Caesaraugustan. mandat, ut eis de persona idonea per electionem canonicam provideat, velum consecrationis seu conversionis ipsi abbatissae et iis, quae illud suscipere voluerint, concedendo.

Ardens et illuminans ignis ille. Dat. Reate VII idus iunii anno octavo.⁷

133. iunii 12. Archiepiscopis et episcopis ac abbatibus et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos istae litterae pervenerint, fratres Minores, qui more apostolorum serendo semina verbi Dei diversas circumeunt regiones, commendat eisque mandat, ut eosdem fratres ad ipsos accedentes, ut circa lucrum animarum et evangelizationem verbi Dei suum exequantur ministerium, habeant Eius intuitu commendatos, cuius obsequiis iidem sunt adscripti, eosque benigne et caritative recipiant, utpote catholicos et fideles, atque eis favorabiles et propitii in ipsorum necessitatibus sint, credentes firmiter, eos, cum spiritu vivant, spiritu et ambulent, se operarios in vinea Domini inconfusibiles esse exhibituros.

Cum, qui recipit prophetam. Dat. Perusii II idus iunii anno octavo.⁸

134. iulii 1. Magistro et fratribus hospitalis s. Mariae Teutonicorum Ierosolymitan. hospitale s. Francisci Marpurgen., quod Henricus et Conradus Iantgravii Thuringiae in proprio solio (a b. Elisabeth Iantgravia, cuius corpus requiescit ibidem) fundatum de bonorum suorum ubertate dotarunt, una cum iurepatronatus, quod in parochiali ecclesia de Marburg eis competeat, ad eorundem instantiam concedit.

Sedes apostolica. Dat. Reate kalendis iulii anno octavo.⁹

¹ Reg. Vat. t. 17 f. 144 (Greg. IX a. 7) ep. 524 (1775); *Sbar.* 122.

² Reg. Vat. t. 17 f. 146 (Greg. IX a. 7) ep. 539 (1795); *Sbar.* 123.

³ Reg. Vat. t. 17 f. 170 (Greg. IX a. 8) ep. 3 (1842); *Sbar.* 124. De litteris ab eo nr. 125 et 129 relatis cfr. not. ad nr. 125.

⁴ Reg. Vat. t. 17 f. 174 (Greg. IX a. 8) ep. 29 (1870); *Sbar.* 126.

⁵ Reg. Vat. t. 17 f. 182 (Greg. IX a. 8) ep. 29 (1924); *Sbar.* 127.

⁶ Reg. Vat. t. 17 f. 176 (Greg. IX a. 8) ep. 46 (1888); *Sbar.* 128.

⁷ Reg. Vat. t. 17 f. 185 (Greg. IX a. 8) ep. 101 (1951/2); *Sbar.* 130.

⁸ *Sbar.* 131 (e Firm. trium ord.). Die autem 12 iunii 1234 Greg. IX, sicut ipse *Sbar.* animadvertit, non Perusii, sed Reate morabatur; Perusium venit medio septembri 1234 et ibi per integrum annum stabat. Existunt duae aliae eiusdem tenoris epistolae, quarum una Perusii VIII kal. iulii anno nono et altera Perusii III idus iulii anno nono data est; cfr. *Sbar.* n. 173.

⁹ Reg. Vat. t. 17 f. 192 (Greg. IX a. 8) ep. 145 (1998); *Sbar.* 132.

135. iulii 1. Magistro et fratribus hospitalis s. Francisci de Marburg et aliis ibidem ad obsequium Domini deputatis mandat, ut, cum illud hospitale magistro et fratribus hospitalis s. Mariae Teut. Ierosol. concessum sit, eisdem de cetero obediant et humiliter intendant.

Sedes apostolica. Datum Reate kalendis iulii anno octavo.¹

136. iulii 8. Episcopo Assisinati² mandat, ut, cum Laetitia, filia Bonaefidei iudicis, quae defuncto Matthaео viro suo in monasterio Vallis Glorae Spoletan. dioec. (ord. s. Dam.) habitum religionis assumpsit, bona sua dotalia, patre suo inducente, matri suae contulerit et propter hoc in illo monasterio cum aliis sororibus defectum necessariorum non modicum patiat, eidem monasterio de dote eiusdem Laetitiae pro ipsius sustentatione, quoad vixerit, competens subsidium faciat ministrari.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse. Dat. Reate VIII idus iulii anno octavo.³

137. iulii 29. Austriae ducem monet, ut fratres Min. in terra sua morantes, qui falso confessionum arcana revelasse dicebantur, habeat propensius commendatos.⁴

138. aug. 16. (Ioanni Teutonico O. Praed.) episcopo Boznen. et priori ordinis Praedic. Strigonien. ac ministro ordinis Minorum in Hungaria committit, ut, Andrea rege Hungariae satisfactionem debitam impendente, excommunicationis et interdicti sententias contra eum et eius curiam olim a Iacobo electo Praenestin., sedis apost. legato, promulgatas relaxent.

Quia, ubi amor. Dat. Spoleti XVII kal. septembris anno octavo.⁵

139. aug. 26. Episcopis Placentin. et Parmen. mandat, ut quibusdam civibus Placentin., qui excessus supra n. 127 relatos commiserunt, poenitentiam salutarem imponant.

Cum olim dilectus filius G. Dat. Spoleti VII kal. septembris anno octavo.⁶

140. aug. 30. Agneti sorori regis Bohemiae, quae caelesti sponso in religione pauperum monialium inclusarum (ord. s. Dam.) elegit in cordis et corporis munditia famulari, ei voto solemniter se dedicans, scribit, se, cum rex Bohemiae, frater eius, fundum ad construendum monasterium cum hospitali apud Pragam in honorem b. Francisci, in quo ipsa Agnes cum aliis sororibus se claudere statuit, ecclesiae Romanae concesserit,

ipsum monasterium et hospitale in ius et proprietatem ac tutelam apostolicae sedis suscipere et insuper statuere, ut ibi divinum officium celebretur iuxta morem Romanae ecclesiae excepto psalterio, quod secundum consuetudinem Gallicanam dici possit.

Sincerum animi tui fervorem. Dat. Spoleti III kal. septembris anno octavo.⁷

141. aug. 31. Fratri Iohanni⁸ ministro in Saxonia et fratri T(homae) custodi in Bohemia ordinis fratrum Minorum mandat, ut Agnetem, regis Bohemiae sororem, constituent abbatisam monasterii s. Francisci Pragensis.

Sincerum animi. Dat. Spoleti II kal. septembris anno octavo.⁹

142. aug. 31. Universis Christifidelibus per Bohemiam et Poloniam constitutis, qui ad monasterium s. Francisci Praegen. imploraturi a Domino veniam delictorum in humilitate spiritus accedunt, in eius consecratione annum unum, ac in anniversario ipsius consecrationis die 40 dies et totidem in festo confessoris eiusdem (sc. s. Francisci) usque ad octavas accedentibus de iniuncta sibi poenitentia relaxat.

Quia sensus hominis. Dat. Spoleti II kal. septembris anno octavo.¹⁰

143. sept. 4. Episcopo Pragensi mandat, ne monasterium s. Francisci Praegen., quod novella plantatio videlicet pauperum monialium inclusarum et iuris et proprietatis apostolicae sedis existit, cum personis et rebus eius a quoquam permittat molestari.

Quoniam diebus his malis. Dat. Spoleti II nonas septembris anno octavo.¹¹

144. sept. 13. Abbatisae et conventui monasterii s. Nicolai de Recanato ord. s. Ben.¹² Humanaten. dioec.¹³ scribit, se earum monasterium sub b. Petri et sua recipere protectione.

Solet annuere. Dat. Fulginei idibus septembris anno octavo.¹⁴

145. sept. 15. (?) Fratri Iacobo de ordine fratrum Min. indulget, ut in monasterio s. Cosmae in Transtiberim de Urbe (ord. s. Dam.) agere possit oeconomum et ordinare, quae secundum Deum viderit ordinanda.

De tua discretione confisi. Dat. Spoleti XV die¹⁵ septembris anno octavo.¹⁶

¹ Reg. Vat. t. 17 f. 192 (Greg. IX a. 8) ep. 146 (1999); *Sbar.* 133.

² Secundum *Sbar.* « Simoni Vereduccio ord. Min., a. 1228 promoto »; sed ille Simon a. 1282, non 1228, fit episcopus Assis.

³ Reg. Vat. t. 17 f. 193 (Greg. IX a. 8) ep. 150 (2003); *Sbar.* 134. Litteras ab eo nr. 135 relatas, quibus episcopo Palentino indulgetur, ut ad recuperanda quaedam bona procuratores ad hoc idoneos, religiosos vel alios, exceptis fratribus Praed. et Min., constituat, omittimus.

⁴ Cfr. Supplem. nr. VI.

⁵ Reg. Vat. t. 17 f. 202 (Greg. IX a. 8) ep. 198 (2061); *Sbar.* 136.

⁶ Reg. Vat. t. 17 f. 203 et 204 (Greg. IX a. 8) ep. 202 et 203 (2065 et 2066); *Sbar.* 137. Die 2 apr. 1236 S. P. ipsos potestatem et populum Placentin. monet, ut mandata, quae hac de re episcopus Asculan. ois fecerit, devote recipiant (*Sbar.* 194).

⁷ Reg. Vat. t. 17 f. 204 (Greg. IX a. 8) ep. 208 (2071); *Sbar.* 138. L. c. f. 211 ep. 240 rescriptae sunt litterae Wenceslani regis Bohemiae Pragae 21 martii 1234 datae, quibus claustrum Pragae in honore s. Francisci constructum et hospitale ad idem

pertinens apud s. Castulum et omnia ad utrumque tunc pertinentia in protectionem suam suscepit. De b. Agnete de Bohemia cfr. Chron. Nicolai Glassberger (Anal. Francisc. II) pag. 56.

⁸ Cogn. « de Plano carpinis », qui a. 1232 successit Ioanni « Anglico », quem *Sbar.* cum supradicto Iohanne confundebat.

⁹ Reg. Vat. t. 17 f. 205 (Greg. IX a. 8) ep. 208^a (2072); *Sbar.* 139.

¹⁰ Reg. Vat. t. 17 f. 205 (Greg. IX a. 8) ep. 210 (2074); *Sbar.* 140.

¹¹ Reg. Vat. t. 17 f. 205 (Greg. IX a. 8) ep. 209 (2073); *Sbar.* 141.

¹² Postmodum ord. s. Clarae.

¹³ Paulo post in ipsa civ. Recanat. sedes episcopalis, tunc suppressa, iterum restituitur.

¹⁴ *Sbar.* 142 (ex autogr. olim archivi conv. s. Francisci Recanat.).

¹⁵ Vel potius: kalendas = 18 aug.

¹⁶ *Sbar.* 143 (e libro monumentorum illius mon.). Cfr. supra n. 119.

146. oct. 6. Archiepiscopo Mediolanensi ad instantiam fratrum Minorum Mediolani commorantium mandat, ut, si qui benefactores apud Galleratum debitum locum eis concedere ac ecclesiam voluerint fabricare, id libere fieri sine difficultate permittat.

Attendentes. Dat. Perusii II nonas octobris anno octavo.¹

147. oct. 11. Episcopo Hildeshemensi et de Valle s. Georgii ac Herwedensi (Hersfeldensi) abbatibus mandat, ut inquisitionem de miraculis b. rec. Elisabeth lantgraviae Thuringiae olim archiepiscopo Maguntino et b. m. Conrado de Marburg commissam infra quinque menses sibi mittant.

Ne possinus argui. Dat. Perusii V idus octobris anno octavo.²

148. oct. 17. Ministro provinciali fratrum Min. in Lombardia mandat, ut duobus fratribus sui ordinis, quos ad hoc magis idoneos viderit, iniungat, ut per Lombardiae provinciam portent verbum Crucis, exponentes Christifidelibus diligenter et efficaciter ea, quae ad subsidium Terrae sanctae in generalibus litteris sunt comprehensa.

Pium et sanctum propositum. Dat. Perusii XVI kal. novembris anno octavo.³

149. oct. 25. Abbatissae et monialibus mon. s. Sebastiani Alatrin. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus et capitulum Alatrin. ad preces S(ephani) tit. s. Mariae Transtiberim presb. card. earum monasterio, in quo ipsae se claudere statuerunt iuxta vitam et regulam pauperum monialium inclusarum (ord. s. Dam.), ecclesiam s. Benedicti de Plagis duxerunt concedendam.

Solet annuere. Dat. Perusii VIII kal. novembris anno octavo.⁴

150. nov. 21. Archiepiscopis et episcopis per Italiam constitutis fratres de Poenitentia, quorum religio Deo et hominibus est accepta, commendat, eisque mandat, ut ad ipsorum visitationem et correctionem intendentes eosdem nec molestent nec molestari permittant indubitate, ita ut eorum ordo in vigore debite permaneat.

Ut cum maiori libertate. Dat. Perusii XI kal. decembris anno octavo.⁵

151. dec. 4. Abbatissae et monialibus inclusis ord. s. Dam. de Assisio concedit, ut a quoquam conveniri per litteras apostolicas minime possint, nisi de ista indulgentia et ordine earum expressa facta sit mentio.

Coelestia quaerentibus. Dat. Perusii II⁶ nonas decembris anno octavo.⁷

151^a. dec. 4. Abbatissae et monialibus inclusis mon. s. Mariae Fulginaten. scribit, se inhibere, ne quis ab eis de his, quae pro earum sustentatione per ducatum Spoletan. emuntur, pedagium exigere praesumat.

Quoties a nobis petitur. Dat. Perusii II idus decembris anno octavo.⁸

1235.

152. ian. 19. Ministro et fratribus Minoribus apud Neapolim morantibus scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus et capitulum Aversan. ecclesiam s. Laurentii Neapolitan., spectantem ad ecclesiam Aversan., cum pertinentiis ipsius eorum ordini ad tenendum et possidendum, litteris (insertis) mense novembri 1234 datis, concesserunt, proprietate eiusdem reservata ipsi ecclesiae Aversan.

Iustis petentium. Dat. Perusii XIV kal. februarii anno octavo.⁹

153. ian. 27. Consulibus mercatorum Senensium, qui mandatis apostolicis (21 sept. 1233 datis, cfr. supra n. 122) obtemperantes bona quaedam a Vitali cive Senen. monasterio monialium inclusarum Senen. oblata ad manus suas recipiebant et eorum fructus in usum illarum monialium convertebant, iniungit, ut, quod hac in re laudabiliter inceperunt, provide proseguantur.

Ei, qui est cogitationum salubrium inspirator. Dat. Perusii VI kal. februarii anno octavo.¹⁰

154. mart. 6. Abbatissae mon. s. Sebastiani Alatrin. dioec. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis annuens ipsum monasterium eiusque bona nominatim recensita sub s. Petri et sua recipit protectione, statuens, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et b. Benedicti regulam atque institutionem monialium inclusarum s. Damiani Assis. in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus observetur.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii II nonas martii anno octavo.¹¹

155. mart. 7. Universis Christifidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, iniungit, ut abbatissae et monialibus mon. Montislucii Perusin. ord. s. Dam., magna egestate gravatis, pias eleemosynas et grata caritatis subsidia erogent, ipsis benefactoribus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxans.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii nonis martii anno octavo.¹²

¹ Sbar. 144 (ex autogr. olim archivi conv. s. Francisci Mediolanen.).

² Reg. Vat. t. 17 f. 212 (Greg. IX a. 8) ep. 244 (2114); Sbar. 145.

³ Sbar. 146 (ex autogr. olim archivi conv. s. Francisci Bononien.). Similes litteras Perusii 20 iulii 1235 datas mittit S. P. ministro provinciali fratrum Min. in Austria; cfr. G. E. Friess l. c. pag. 98 et 99.

⁴ Reg. Vat. t. 17 f. 239 (Greg. IX a. 8) ep. 348 (2295); Sbar. 147. De litteris ab eo nr. 148 relatis cfr. not. ad nr. 125.

⁵ Reg. Vat. t. 17 f. 233 (Greg. IX a. 8) ep. 329 (2223); Sbar. 149. Difficile dictu esse videtur, utrum hic de fratribus tertiae regulae s. Franc. an de aliis fratribus de Poenitentia agatur; cfr. supra not. ad n. 7 et ad n. 101.

⁶ Non: IV, sicut scribit Sbar. n. 150.

⁷ Reg. Vat. t. 17 f. 241 (Greg. IX a. 8) ep. 361 (2310).

⁸ Reg. Vat. t. 17 f. 242 (Greg. IX a. 8) ep. 366 (2317); Sbar. 151.

⁹ Reg. Vat. t. 17 f. 254 (Greg. IX a. 8) ep. 433 (2413); Sbar. 152.

¹⁰ Reg. Vat. t. 17 f. 253 (Greg. IX a. 8) ep. 428 (2408); Sbar. 153. Litteras ad episcopum Assis. directas, quas Sbar. n. 154 retulit, eo quod illum episcopum ex ordine fratrum Min. assumptum falso credidit, omittimus; cfr. supra not. ad n. 136.

¹¹ Reg. Vat. t. 17 f. 258 (Greg. IX a. 8) ep. 457 (2441); Sbar. 155. Cfr. supra n. 149.

¹² Sbar. 156 (ex archivo illius monasterii).

156. mart. 26. Universis Christifidelibus, ad quos litterae istae pervenerint, qui ad monasterium monialium inclusarum s. Mariae Magd. Alexandrin. (ord. s. Dam.), suffragium divinae misericordiae petitori, accesserint vel monialibus eisdem ad sustentationem ipsarum caritatis subsidia erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii VII kal. aprilis anno nono.⁴

157. mart. 28. Abbatissae et monialium reclusarum s. Apollinaris Mediolanen. ord. s. Dam. inopiae consulens statuit, ut decedentibus clericis ecclesiae s. Apollinaris possessiones eiusdem olim ab (Henrico) archiepiscopo Mediolanensi ipsis abbatissae et monialibus concessae, quas illi clerici tamquam beneficia ecclesiastica obtinebant, ad eandem ecclesiam revertantur et earum fructus in ipsarum abbatissae et monialium sustentationem convertantur; archiepiscopo Mediolanensi autem mandat, ut ea, quae praedecessor eius circa translationem clericorum ecclesiae s. Apollinaris ad ecclesiam s. Ioannis in Brolio Mediolan. statuit, inviolabiliter observari faciat.

Cum olim b. m. Mediolanensis archiepiscopus. Dat. Perusii V kal. aprilis anno nono.⁵

158. mart. 31. Abbatissae et conventui pauperum monialium reclusarum mon. s. Mariae de Virginibus ord. s. Dam. Faventinae dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus Faventin. monasterium ipsarum cum personis et possessionibus ab omni episcopali iure tam in spiritualibus quam in temporalibus exemit, nihil sibi nisi sacramenta ecclesiastica et unam libram cerae quotannis reservando, non obstante, quod canonici Faventin. ad id consensum suum noluerunt praestare, quorum defectus suppletur de apost. plenitudinis potestate.

Solet annuere. Dat. II (non XI) kal. aprilis anno nono.⁶

159. apr. 8. Archiepiscopo Dublinen. et episcopo Ossorien. ac priori Omnium sanctorum (Dublinen.) mandat, ut in causa inter archiepiscopos Tuamen. et Armachan. super ecclesia Ardachaden., cuius episcopum a quadam excommunicationis sententia per fr. Arnulfum ord. Min., poenitentiarium suum, ad cautelam absolvi fecit, exorta inquirant et, quae invenerint, sibi fideliter scribant.

Venerabilis frater noster Iozelinus episcopus (Ardachaden.). Dat. Perusii VI idus aprilis anno nono.⁷

160. apr. 22. Fratribus Min. innovat facultatem (die 26 maii 1228 concessam) habendi in suis locis oratoria et celebrandi in eis missas cum altari viatico.

Nos attendentes. Dat. Perusii X kal. maii anno nono.⁸

161. apr. 24. Abbatissae mon. s. Pauli Spoletan. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis annuens ipsum monasterium eiusque bona nominatim recensita sub s. Petri et sua recipit protectione ac nonnulla privilegia eis, quae ad exhortationem suam, dum adhuc esset in minori officio constitutus, totaliter se Deo dicantes claustrum perpetuo se duxerunt includendas, concedit: quoad electionem abbatissae statuens, ut nulla praeponatur nisi quam seniores communi consensu vel earum maior et sanior pars secundum Deum et b. Benedicti regulam providerint eligendam.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VIII kal. maii anno nono.⁹

162. maii 5. Abbatissae mon. s. Mariae et s. Apollinaris extra portam Romanam Mediolanen., eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, religionem ingressuris et professis annuens, ipsum monasterium eiusque bona sub sua et s. Petri suscipit protectione, confirmans imprimis exemptionem in spirit. et tempor. a Guilelmo (de Rizolio) archiepiscopo Mediolan. illis abbatissae et monialibus concessam et statuens, ut supra nr. 154.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii III nonas maii anno nono.¹⁰

163. maii 15. Regi Tunici scribit, se tenorem litterarum sibi missarum inspexisse et ea, quae duo nuntii eius, cives Ianuenses, oretenus retulerunt, audivisse; cum autem super his tractatus solemnior exigatur, se Ioannem ministrum ord. Min. de Barbaria (seu Mauritania Tingitana) et alium fratrem eiusdem ordinis, quos benigne recipiat et pertractet, ad ipsius praesentiam destinare.

Nobilitatis tuae litteris. Dat. Perusii idibus maii anno nono.¹¹

164. maii 18. Agneti¹² abbatissae mon. Pragensis s. Francisci eiusque sororibus inclusis, quae spretis mundanis illecebris iter perfectionis et religiosae vitae propositum providentia divinae pietatis sunt ingressae ac pauperes eligentes pauperem sequi Christum in suprema paupertate desiderant Domino famulari, scribit, se earum supplicationibus inclinatam hospitale s. Francisci iuxta ipsarum monasterium situm et ab ipsa abbatissa in fundo Romanae ecclesiae constructum cum pertinentiis eius eidem monasterio duxisse concedendum, ita ut idem hospitale cum omnibus bonis suis a monasterio ipso nullo modo vel ingenio valeat separari, sed proventus possessionum illius usibus ipsarum abbatissae et monialium et earum, quae successerint eis, cedant, auctoritate sedis apostolicae semper salva.

Cum relicta saeculi vanitate. Dat. Perusii XV kal. iunii anno nono.¹³

165. maii 18. Rectori et fratribus hospitalis s. Francisci Praegen. confirmat donationem villae *Rakscice* per

⁴ Sbar. 158 (ex autographo adhuc in archivo conv. s. Francisci Assis. conservato).

⁵ Reg. Vat. t. 18 f. 14 (Greg. IX a. 9) ep. 18 et 19 (2506 et 2507); Sbar. 159 et 160.

⁶ Reg. Vat. t. 18 f. 14 (Greg. IX a. 9) ep. 17 (2505); Sbar. 157.

⁷ Reg. Vat. t. 18 f. 13 (Greg. IX a. 9) ep. 14 (2502); Sbar. 161.

⁸ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Francisc. pag. 3 (ex autogr. in conv. s. Franc. ad Ripam de Urbe asservato). Quod indultum innovat Innoc. IV litteris 30 oct. 1245 datis et bullatis in archivo sacri conv. Assis. conservatis.

Bullarii Franciscani Epitome.

⁹ Reg. Vat. t. 18 f. 16 (Greg. IX a. 9) ep. 32 (2525); Sbar. 162.

¹⁰ Reg. Vat. t. 18 f. 18 (Greg. IX a. 9) ep. 44 (2537); Sbar. 163.

¹¹ Reg. Vat. t. 18 f. 20 (Greg. IX a. 9) ep. 53 et 54 (2546 et 2547); Sbar. 164. In altera illarum epistolarum S. P. haec addit: « Dicto quidem fratri I. super hiis, quae tibi ex parte nostra retulerit, fidei plenitudinem largiaris ».

¹² Wenceslai regis Bohemiae sorori germanae; cfr. supra n. 140.

¹³ Reg. Vat. t. 18 f. 55 (Greg. IX a. 9) ep. 161 (2694); Sbar. 165.

Premislaum marchionem Moraviae ad instantiam Agnetis sororis eius, quae se Deo statuit dicare, eidem hospitali die 12 oct. 1234 factam.

Filius summi regis. Dat. Perusii XV kal. iunii anno nono.⁴

166. maii 18. Rectori et fratribus hospitalis s. Francisci Pragen. confirmat donationem quarundam villarum per Constantiam reginam Bohemiae eidem hospitali claustris s. Francisci in Praga dominae Agnetis, eius filiae, die 2 febr. 1235 factam et per Wenceslaum regem Bohemiae, eius filium, confirmatam.

Filius summi regis. Dat. Perusii XV kal. iunii anno nono.²

167. maii 19. Universis abbatibus ord. Cist., ad quos litterae istae pervenerint, attendens, iam Honorium III statuisset, ne quis de ordine fratrum Min. in ordinem Cist. aut de ord. Cist. in collegium fratrum Min. sine speciali mandato summi Pontificis admitteretur, inhibet, ne fratres Minores ad ipsorum ordinem sine licentia Romani pontificis aut ministri generalis ord. Min. recipiant, receptos autem restitui iubet.

Quo vos in Christo sinceriori caritate diligimus. Dat. Perusii XIV kal. iunii anno nono.³

168. maii 22. Abbatissae et conventui s. Laurentii de Collazone ord. s. Dam. Tudertin. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod Iohannes episcopus Tudertin. die 19 febr. 1235 coram Simone et Raynerio fratribus Min. nonnullisque aliis testibus monasterium earum et ecclesiam s. Iohannis, quam eis cum omnibus pertinentiis pleno iure concessit, ab omni iurisdictione episcopali, capituli Tudertini accedente consensu, eximit, nihil sibi et successoribus suis in eis praeter unam libram cerae quotannis pro temporalibus et sacramentorum eccles. collationem, dedicationem ecclesiae, consecrationes altarium et benedictiones monialium pro spiritualibus reservans.

Iustis petentium desideriis. Dat. Perusii XI kal. iunii anno nono.⁴

169. iunii 1. Archiepiscopis et episcopis ac abbatibus, prioribus, archidiaconis, presbyteris, decanis et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos litterae istae pervenerint, scribit, se beatam Elisabeth ex regali (Hungarica) ortam progenie et Thuringiae lantgraviam ob eius virtutes heroicas et miracula, quae Deus per eam operabatur, de fratrum suorum (S. R. E. cardinalium) consilio et assensu ac patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et praelatorum omnium, qui tunc (sc. festo Pentecostes i. e. 27 maii 1235) apud sedem apostolicam existebant, Sanctorum catalogo duxisse adscribendam, eosque monet, ut festum

eiusdem quotannis XIII kal. decembris, die scil. obitus, celebrent.

Gloriosus in maiestate sua. Dat. Perusii kalendis iunii anno nono.⁵

170. iunii 7. Beatrici illustri reginae Castellae scribit longis encomiis de s. Elisabeth de Thuringia et de conversione Conradi quondam lantgravii Thuringiae atque Agnetis sororis regis Bohemiae.

Iesus filius Sirach. Dat. Perusii VII idus iunii anno nono.⁶

171. iulii 18. Ministro generali et universis fratribus ord. Min. indulget, ut per litteras apostolicas conveniri minime possint, nisi in eis huius indulgentiae eorumque ordinis mentio specialis sit facta.

Cum iam per Eius gratiam. Dat. Perusii XV kal. augusti anno nono.⁷

172. iulii 20. Ministro provinciali fratrum Min. in Austria mandat, ut aliquos sui ordinis fratres idoneos ad praedicandam Crucem in subsidium Terrae sanctae deputet.⁸

173. iulii 23. Abbatissae mon. Omnium sanctorum de ripa Arni Pisan. eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, scribit in eundem modum, quo supra n. 154 monialibus Alatin.; praeterea omnes libertates et immunitates, quas (Vitalis) archiep. Pisan. eis litteris 27 oct. 1233 datis concessit et quibus capitulum ecclesiae Pisan., primo consentire nolentes, die 19 iunii 1235 praebuerunt assensum, confirmat.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii X kal. augusti anno nono.⁹

174. iulii 23. Abbatissae mon. s. Laurentii de Collazone eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, simili modo.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii X kal. augusti anno nono.¹⁰

175. iulii 23. Abbatissae mon. s. Laurentii inter vineas Urbevetan. eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, eodem modo.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii X kal. augusti anno nono.¹¹

176. iulii 25. (Agneti) abbatissae mon. s. Francisci Pragen. ea omnia confirmat et concedit, quae iam litteris 30 aug. 1234 (cfr. supra n. 140 et 164) statuerat.

Prudentibus virginibus religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VIII kal. augusti anno nono.¹²

¹ Reg. Vat. t. 18 f. 30 (Greg. IX a. 9) ep. 88 (2595/6); Sbar. 166.

² Reg. Vat. t. 18 f. 31 (Greg. IX a. 9) ep. 89 (2597/8); Sbar. 167.

³ Reg. Vat. t. 18 f. 25 (Greg. IX a. 9) ep. 66 (2566); Sbar. 168.

⁴ Reg. Vat. t. 18 f. 29 (Greg. IX a. 9) ep. 80 (2585); Sbar. 169. Supradictus fr. Simon idem esse videtur, atque ille fr. Simon de Collazone, qui anno 1240 Spoleti non sine sanctitatis opinione e vita decedit.

⁵ Reg. Vat. t. 18 f. 32 (Greg. IX a. 9) ep. 91 (2600); Sbar. 170. Litterae ab eo nr. 171 relatae, quae die 31 aug. (non 7 iunii) sunt datae, sequuntur infra nr. 181.

⁶ Reg. Vat. t. 18 f. 41 (Greg. IX a. 9) ep. 120 (2648); Sbar. 172. Quoad nr. 173 cfr. supra not. ad nr. 183.

⁷ Sbar. 174 (ex autogr. conv. fratrum Min. Parisien. et Cameracen.) et 189 (ex arch. ord. Min. Conv., d. d. Viterbii IX kal. martii anno nono = 21 febr. 1236). Quod indultum Innoc. IV die 22 dec. 1243 innovat litteris, quae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁸ Cfr. Supplem. nr. VII.

⁹ Reg. Vat. t. 18 f. 53 (Greg. IX a. 9) ep. 157 (2690); Sbar. 175.

¹⁰ Reg. Vat. t. 18 f. 53 (Greg. IX a. 9) ep. 158 (2691); Sbar. 176.

¹¹ Reg. Vat. t. 18 f. 54 (Greg. IX a. 9) ep. 159 (2692); Sbar. 177.

¹² Reg. Vat. t. 18 f. 54 (Greg. IX a. 9) ep. 160 (2693); Sbar. 178.

177. aug. 25. Abbatissae et conventui sororum inclusarum mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusin. omnes possessiones, quas ipse ad opus earum comparavit de pecunia, quam in puram eleemosynam pauperibus religiosis pietatis intuitu duxit deputandam, confirmat.

Cum mortuae mundo. Dat. Perusii VIII kal. septembris anno nono.¹

178. aug. 26. Abbatissae mon. s. Mariae et s. Georgii Aesculan. eiusque sororibus inclusis etc. simili modo ut supra n. 173-175; praeterea donationes eis et earum monasterio extra civit. Aesculan. in loco, qui dicitur Plana de s. Pamphilo, constructo per Marcellinum episcopum Aesculan. factas confirmat.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VII kal. septembris anno nono.²

179. aug. 26. S. Mariae de Religione et s. Feliculae ord. s. Marci prioribus Parmen. mandat, ut loco abbatis mon. Fontisvivi ord. Cist. circa mon. s. Alexandri Parmen. (cfr. supra n. 121) ea agant, quae illi abbati erant commissa.

Olim nobis suggesto. Dat. Perusii VII kal. septembris anno nono.³

180. aug. 30. Abbatissae mon. s. Mariae de campo Martis Veronen. eiusque sororibus inclusis eodem modo scribit, quo supra n. 173-175; praeterea exemptionem eis a Iacobo episcopo Veronen. litteris 18 nov. 1234 in praesentia fratrum Petri et David ord. Min. aliorumque testium rogatorum datis concessam confirmat.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii III kal. septembris anno nono.⁴

181. aug. 31. Episcopo Bosnen. et ord. Praed. ac Min. fratrum prioribus Strigonien., quibus (Iacobus) episcopus Praenestin., sedis apost. legatus, denuntiationem sententiarum in A(ndream) regem Hungariae latarum commisit, inhibet, ne super hoc sine speciali mandato apostolico procedant.

Cum venerabilis frater. Dat. Perusii II kal. septembris anno nono.⁵

182. sept. 1. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Mariae de Monte Lucio scribit, se confirmare, quod dudum ordinatum est, ut videlicet in vigilia Assumpt. B. M. V. a clericis et laicis earum monasterium processionaliter visitetur, et, ut alii ad devotionem eiusdem accendantur, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ipsum in eadem vigilia processionaliter de-

votione congrua visitaverint, unum annum de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Si quibuslibet piis locis. Dat. Perusii kalendis septembris anno nono.⁶

183. nov. 8. Episcopo Nivernen. et priori provinciali ord. Praed. in Francia ac mag. I. de Montemirabili archidiacono Parisien. mandat, ut, si invenerint excommunicationis sententiam in quendam laicum dioec. Claromonten. a fratre Roberto ord. Praed., inquisitore in regno Franciae, et quodam fratre ordinis fratrum Min. post appellationem ab illo laico ad sedem apost. interpositam esse latam, eam nullam declarent.

Accedens ad apostolicam sedem. Dat. Viterbii VI idus novembris anno nono.⁷

184. dec. 16. Fratri Willelmo (ord. Min.) poenitentiario suo mandat, ut vota 400 cruce signatorum Franciae, quorum ad id consensus accesserit, commutans tam eos quam alios inducat, ut ad succurrendum imperio Constantinop. iter arripiant.

Ut Israelem veteris astutia Philistaei. Dat. Viterbii XVII kal. ianuarii anno nono.⁸

185. dec. 30. Archiepiscopis, episcopis, abbatibus, decanis, archidiaconis et aliis ecclesiarum praelatis per Franciae regnum constitutis scribit hac de re, adiungens, se abbatem s. Thomae de Torcello ord. Cist. ad partes eorum destinare, cui efficax auxilium et consilium impertiantur.

Dilecto filio fratri Willelmo poenitentiario nostro. Dat. Viterbii III kal. ianuarii anno nono.⁹

1236.

186. febr. 26. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. indulget, ut commissiones causarum vel sententiarum executiones a sede apost. vel delegatis eius seu a quibuslibet aliis sibi sine sua voluntate factas minime recipere teneantur, nisi in litteris apostolicis de illa concessione mentio habeatur specialis.

Quieti vestrae providere volentes. Dat. Viterbii V kal. martii anno nono.¹⁰

187. mart. 4. Abbatissae et sororibus inclusis de Monte Mascarano¹¹ Tudertin. ord. s. Dam. confirmat quasdam libertates et immunitates a Bonifatio episcopo et capitulo Tudertin. 3 ian. 1236 eis factas.

Cum a nobis petitur. Dat. Viterbii IV nonas martii anno nono.¹²

¹ Sbar. 179 (e monumentis illius mon.).

² Reg. Vat. t. 18 f. 75 (Greg. IX a. 9) ep. 248 (2794); Sbar. 180.

³ Reg. Vat. t. 18 f. 66 (Greg. IX a. 9) ep. 210 (2750); Sbar. 181.

⁴ Reg. Vat. t. 18 f. 68 (Greg. IX a. 9) ep. 221 (2761); Sbar. 182.

⁵ Reg. Vat. t. 18 f. 68 (Greg. IX a. 9) ep. 220 (2760); Sbar. 171,

qui scribit, istas litteras VII idus iunii a. IX datas esse. Cfr. supra nr. 138.

⁶ Sbar. 183 (ex monumentis illius mon.).

⁷ Reg. Vat. t. 18 f. 82 (Greg. IX a. 9) ep. 272 (2825); Sbar. 184.

⁸ Reg. Vat. t. 18 f. 90 (Greg. IX a. 9) ep. 313 (2879); Sbar.

185. Simili modo S. P. die 16 ian. 1236 (Guilelmo) episcopo quondam Mutinensi, poenitentiario suo, scribit; cfr. Reg. Vat. l. c. ep. 341 (2909); Sbar. 187.

⁹ Reg. Vat. t. 18 f. 99 (Greg. IX a. 9) ep. 340 (2911); Sbar. 186.

Litterae ab eo nr. 188 relatae, quae ad Lud. regem Franciae directae non pertinent ad Bull. Franc., omittuntur; quoad nr. 189 cfr. supra not. ad nr. 171.

¹⁰ Sbar. 190 (ex Speculo Min. tr. 2 f. 114).

¹¹ Qui postmodum « mons sanctus » appellari consuevit.

¹² Sbar. 191 (ex autogr. in archivo illius mon. conservato). Iam die 24 oct. 1235 Bonifatius episc. Tudertin. de consensu sui capituli fr. Rogerio ministro ducatus Spoleti et Tuderti de ordine fratrum Min., vice ac nomine Romanae ecclesiae recipienti, locum, qui dicitur Mons Mascaranus, ad monasterium ibidem iuxta vitam et ordinem pauperum monialium reclusarum fundandum concessit et donavit. Cui donationi alii duo fratres Min., scil. fratres Petrus (Philippus?) de Ciculi et Oddo Gemalborgni, interfuerunt. L. c.

188. mart. 11. Archiepiscopo Senonen. et episcopo Trecen. ac Roberto de ordine fratrum Praed. (cfr. supra nr. 183) mandat, ut, si contra Ildebrandiscum mercatorem Florentinum, cui timenti, ne cum haereticis communicasset, iam per priorem Praed. et fratrem Matthaeum Min. fratrum ordinum Trecis (*Troyes*) morantes, eius confessionem audientes, poenitentia salutaris iniuncta est et cui ipse S. P. ad cautelam per fr. Raynerium poenitentiarium suum (ord. Min.) similem poenitentiam imponi fecit, aliqua alia inveni-
rent, rescribant.

Ildebrandiscus civis et mercator Florentinus. Dat. Viterbii V idus martii anno nono.⁴

189. mart. 24. (Richerio) Melfiensi et (Risando) Melfitensi ac (Bono) Venusino episcopis mandat, ut de veritate miraculorum b. Benvenuti Eugubini (ord. Min.) inquirant et referant.

Mirabilis Deus in sanctis suis. Dat. Viterbii IX kal. aprilis anno decimo.²

190. apr. 7. Nicosien. et Nazaren. archiepiscopis scribit, se Caesarien. archiepiscopum per fratrem Raynerium (ord. Min.) capellanum et poenitentiarium suum ab excommunicationis sententiis, quas olim Ravennaten. archiepiscopus, tunc apost. sedis legatus, in eum tulit, absolvi fecisse.

Cum interdicti et excommunicationis sententias. Dat. Viterbii VII idus aprilis anno decimo.³

191. apr. 8. Ministro et fratribus ord. fratr. Min. Messanen. dioec. partem vineae ab abbate et conventu mon. s. Mariae de Nocaria Messanen. iusto emptionis titulo acquisitam, sicut eam extirpatam et in hortum redactam iuste et pacifice possident, confirmat.

Cum a nobis petitur. Dat. Viterbii VI idus aprilis anno decimo.⁴

192. apr. 28. Nobili viro comiti Tolosano spiritum consilii sanioris exoptans ei mandat, ut illas iniurias, quas tum ipse tum vicarius eius et consules civitatis Tolosanae quibusdam praelatis et Guilelmo Arnaldi ord. Praed. officium inquisitionis haer. prav. exsequentibus irrogarunt (nam praeter alios excessus praedicti consules fratres Min. Tolosan., qui sententiam excommunicationis ab illo fr. Guilelmo in illos latam publicarunt, atrocibus minis expellere et quosdam ex eis verberare usque ad effusionem sanguinis praesumpserunt), corrigat et emendet atque in Terrae sanctae subsidium per quinquennium se transferat.

Olim ad apostolicae sedis perlato notitiam. Dat. Viterbii IV kal. maii anno decimo.⁵

193. maii 22. Melphiten. et Bituntin. episcopis mandat, ut archiepiscopum Tranen. moneant, ut super iis, quae argumentum fidei, Terrae sanctae commodum et salu-

tem animarum respiciunt, habeat sollicitudinem vigilantem, et fratres ord. Praed. et Min. aliosque religiosos suae dioecesis favore continuo et assidua gratia prosequantur.

Attendentes, quod illius. Dat. Viterbii XI kal. iunii anno decimo.⁶

194. maii 25. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. Vallisgloriae s. Mariae de Spello scribit, se ratum et gratum habere, quod abbas mon. Silvestri de Monte Subasio de conventus sui assensu eis tribuit facultatem accipiendi diebus singulis in ipsius monasterii silva duas saumas lignorum.

Iustis petentium desideriis. Dat. Viterbii VIII kal. iunii anno decimo.⁷

195. maii 28. Potestati, consilio et populo Bononien. gratias agit, quod ad sui ipsius preces locum concesserunt pro construenda domo fratrum Min., eosque horatur, ut in inchoati favoris praesidio et pietatis operibus erga illos perseverent.

Spes grandior, quae potest inesse patribus. Dat. Interamnae V kal. iunii anno decimo.⁸

196. iunii 2. Archipresbytero maioris ecclesiae Bononien. concedit, ut, cum in civ. et dioec. Bononien. quidam sint, qui bona aliqua per usurariam pravitatem vel alium modum illicitum acquisita in usus pios erogare sunt parati (quum illi, quibus restituenda essent, inveniri non possint), bona ipsa in subsidium fratrum Min., qui ecclesiam et domos contemplantium ac studentium usibus opportunas in civ. Bononien. aedificare coeperunt, convertat.

Illius, qui timentium perficit voluntatem. Dat. Interamnae IV nonas iunii anno decimo.⁹

197. iunii 4. Ministro generali et fratribus ord. Min. (sicut magistro et fratribus ord. Praed.) significat, se statuisse, ut positi in probatione novitii ante susceptionem religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, seu ante professionem emissam ad statum pristinum redire possint infra annum; quocirca eisdem ministro et fratribus inhibet, ne quemquam ad susceptionem ipsorum ordinis ante professionem obligent vel infra probationis spatium ad profitendum vel renuntiandum saeculo inducant.

Non solum in favorem conversi. Dat. Interamnae II nonas iunii anno decimo.¹⁰

198. iunii 20. Abbatissae mon. s. Mariae de Monte Mascarano Tudertin. eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, simili modo scribit ut supra n. 154 monialibus Alatrinis; insuper omnes libertates et immunitates ab episcopo Tudertin. eis concessas confirmat.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Interamnae XII kal. iulii anno decimo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 18 f. 116 (Greg. IX a. 9) ep. 418 (3006); Sbar. 192.

² Reg. Vat. t. 18 f. 135 (Greg. IX a. 10) ep. 2 (3051) Sbar. 193. Quoad n. 194 cfr. supra not. ad n. 139.

³ Reg. Vat. t. 18 f. 140 (Greg. IX a. 10) ep. 22 (3082); Sbar. 195.

⁴ Sbar. 196 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Messanen.).

⁵ Sbar. 197 (e Raynaldi Ann. eccl. ad a. 1233 n. 39). Die 9 febr. 1237 S. P. regi Franciae concedit facultatem prorogandi illi

comiti terminum in Terrae sanctae subsidium se transferendi (Sbar. 217, cfr. 233).

⁶ Sbar. 198 (e Bull. Dominic. I, 156).

⁷ Sbar. 199 (ex autogr. archivi mon. Vallisgloriae).

⁸ Sbar. 200 (ex autogr. archivi illius domus).

⁹ Sbar. 201 (l. c.).

¹⁰ Reg. Vat. t. 18 f. 160 (Greg. IX a. 10) ep. 100 (3172); Sbar., qui illas litteras Beate III idus iulii (a. X) datas esse scribit, n. 203.

¹¹ Sbar. 202 (ex autogr. archivi illius mon.); cfr. supra n. 187.

199. iunii 23. F(riderico) Romanorum imperatori iniungit, ut nepotem regis Tunici, qui ad sedem apost. pro recipiendo baptismi sacramento accessurus in regno Siciliae iniuste detinetur, dimittat.¹

200. iulii 29. Abbatissae et conventui sororum inclusarum mon. Vallisgloriae de Aspello Spoletan. dioec. simili modo scribit ut supra n. 177 monialibus Perusin.

Cum mortuae mundo. Dat. Reate IV kal. augusti anno decimo.²

201. iulii 29. Abbatissae mon. s. Francisci in Clausis Cremonen. eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, religiosam vitam professis, scribit simili modo ut supra n. 154 monialibus Alatrinis; insuper libertates et immunitates ab Homobono episcopo Cremonen. litteris 13 maii 1233 datis eis concessas confirmat.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Reate IV kal. augusti anno decimo.³

202. iulii 29. (Balvinae) abbatissae mon. s. Mariae Vallisgloriae de Spello eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, i. e. m., confirmatis insuper libertatibus et immunitatibus eisdem monialibus a Nicolao episcopo Spoletan. die 7 martii 1231 concessis.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Reate IV kal. augusti anno decimo.⁴

203. iulii 29. (Annessae) abbatissae mon. s. Mariae inter Angulos Spoletan. eiusque sororibus inclusis etc. in e. m., confirmatis insuper libertatibus et immunitatibus eisdem monialibus a Nicolao episcopo Spoletan. die 17 iulii 1232 concessis.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. u. s.⁵

204. aug. 4. Universis abbatibus et conventibus Cist. ord. indulget, ut non obstante statuto a se 19 maii 1235 edito illi fratres ab ord. Cist. ad ord. Min. et ab ord. Min. ad ord. Cist. transeuntes, qui in iisdem iam professionem emisissent, in eis licite remanere possint.

Licet quibusdam ex fratribus vestris. Dat. Reate II nonas augusti anno decimo.⁶

205. sept. 23. Fratri Willelmo de ordine fratrum Min., poenitentiario suo, mandat, ut ad regem Franciae personaliter accedens ad reformationem pacis et concordiae inter ipsum et ecclesiam Belvacensem (*Beauvais*) procurandam opem et operam efficacem adhibeat.

Receptis affectione paterna litteris. Dat. Reate IX (non VIII) kal. octobris anno decimo.⁷

206. oct. 1. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Fulginaten. scribit, se ratum et gratum habere contractum inter ipsas et abbatem ac conventum mon. s. Pastoris de Greza ord. Cist. dioec. Reatin. Interamnae die 12 iunii 1236 initum de assignando illis ab his annuatim 25 frumenti et 5 fabarum saumas.

Ut intemerata consistent opera pietatis. Dat. Reate kalendis octobris anno decimo.⁸

207. oct. 27. (Bonfilio) episcopo Senen. mandat, ut fratribus Min. Senen., qui, cum locus, in quo morantur, eorum habitationi non modicum ineptus sit, ad ecclesiam s. Petri ad Ovile Senen. se transferre desiderant, id concedat.

Dilecti filii fratres Minores Senenses. Dat. Reate VI kal. novembris anno decimo.⁹

208. nov. 6. Ministro et fratribus ord. Min. indulget, ut non obstante statuto a se (21 iunii 1235) edito illi fratres ab ord. Praed. ad ord. Min. et ab ord. Min. ad ord. Praed. transeuntes, qui in iisdem iam professionem emisissent, in eis licite remanere possint.

Licet olim quibusdam ex fratribus vestris. Dat. (Interamnae) VIII idus novembris anno decimo.¹⁰

209. nov. 22. Universis Christifidelibus praesentes litteras inspecturis scribit, se velle, ut ea, quae olim ipse in minori officio constitutus circa ingressum monasteriorum ord. s. Dam. in regula ipsarum monialium instituit, inviolabiliter observentur.

Etsi omnium illa cura debeat Nobis inesse. Dat. Interamnae X kal. decembris anno decimo.¹¹

210. dec. 2. Abbatissae et conventui mon. monialium inclusarum s. Mariae de Monte Mascarano Tudertin. donationem cuiusdam terrae a Bono abbate et conventu mon. s. Fortunati Tudertin. die 23 ian. 1236 (praesentibus praeter alios fratribus Min. Petro, Diotenedica, Philippo de Cicoli, Oddone Gemmalburgi) eis factam confirmat.

Cum a nobis petitur. Dat. Interamnae IV nonas decembris anno decimo.¹²

211. dec. 9. Ministro et fratribus Min. Viterbii commorantibus scribit, se eorum ordini, quem tanto maiori favore prosequitur, quanto inter ceteros ordines excelsior virtutum meritis reputatur, locum castri s. Angeli, quem infra muros civ. Viterbien. emit, ut ipsi fratres ibi ecclesiam et officinas ad habitationem suam necessarias construere et libere habitare possent, concedendum duxisse.

Religio vestra. Dat. Interamnae V idus decembris anno decimo.¹³

¹ Cfr. Supplem. nr. VIII.

² Sbar. 204 (ex autogr. archivi mon. Vallisgloriae).

³ Reg. Vat. t. 18 f. 179 (Greg. IX a. 10) ep. 164 (3245); Sbar. 205.

⁴ Reg. Vat. t. 18 f. 180 (Greg. IX a. 10) ep. 170 (3253); Sbar. 206.

⁵ Reg. Vat. t. 18 f. 180 (Greg. IX a. 10) ep. 169 (3251); Sbar. 207.

⁶ Reg. Vat. t. 18 f. 182 (Greg. IX a. 10) ep. 180 (3267); Sbar. 208. Cfr. infra nr. 208.

⁷ Reg. Vat. t. 18 f. 193 (Greg. IX a. 10) ep. 222 (3327); Sbar. 209.

⁸ Reg. Vat. t. 18 f. 194 (Greg. IX a. 10) ep. 233 (3338); Sbar. 210.

⁹ Sbar. 211 (ex autogr. archivi fratrum Min. Senen.).

¹⁰ Sbar. 212 (e Firmam. trium ord. s. Franc. II, 1 f. 12).

¹¹ Reg. Vat. t. 18 f. 205 (Greg. IX a. 10) ep. 260 (3381); Sbar. 213.

¹² Sbar. 214 (ex autogr. archivi illius mon.). Cfr. supra nr. 198.

¹³ Reg. Vat. t. 18 f. 207 (Greg. IX a. 10) ep. 280 (3393); Sbar. 215.

1237.

212. febr. 9. Universis abbatissis et sororibus ord. s. Dam. inhibet, ne ullus unquam frater (Minor ad earum servitium deputatus) aut soror praeter infirmos, debiles et puellas, quae regularem non possunt servare rigorem, intra septa monasteriorum earum carnes edat neve extra alicui carnes ministrentur.

Licet velut ignis impietate succensa. Dat. Interamnae V idus februarii anno decimo. ¹

213. mart. 25. Universis Christifidelibus praesentes litteras inspecturis de novo suam voluntatem de clausura in monasteriis ord. s. Dam. observanda exprimit, adiecta clausula: Nulli ergo.

Etsi omnium illa cura. Dat. Viterbii VIII kal. aprilis anno undecimo. ²

214. mart. 30. Abbatissae ac conventui monialium mon. de Monte Lucio ord. pauperum incluserum Perusin. ad relevandam earum inopiam ecclesiam s. Mariae de Presso dioec. Perusin. cum pertinentiis eius concedit.

Attendentes, sicut convenit. Dat. Viterbii III kal. aprilis anno undecimo ³

215. mart. 31. Episcopo Olomucen., qui stigmata s. Francisci pernegavit, in virtute sanctae obedientiae mandat, ut ad cor rediens et de scandalo, quod universitati fidelium intulit, poenitens privilegium s. stigmatum, quo celsitudinis divinae dignatio sui confessorem nominis reddidit gloriosum, de cetero damnabiliter infligere aut impingere calumniis minime praesumat: firmiter crediturus, eundem sanctum, cum adhuc mortalitatis humanae habitum baiularet, illis stigmatibus esse insignitum.

Usque ad terminos orbis terrae. Dat. Viterbii II kal. aprilis anno undecimo. ⁴

216. mart. 31. Prioribus provincialibus ord. (Praed.) mandat, ut quendam fratrem ipsius ordinis nomine Evechardum, qui Opaviae in Moravia praedicasse dicitur, ea, quae in laudem b. Francisci per quosdam ex discipulis eius sunt proposita, debere haberi pro reprobis, cum in eius corpore stigmata non fuissent, suspensum a praedicationis officio ad suam praesentiam mittant pro meritis recepturum.

Non minus dolentes accepimus quam mirantes. Dat. Viterbii II kal. aprilis anno undecimo. ⁵

217. apr. 5. Universis Christifidelibus praesentes litteras inspecturis scribit, constare certo de stigmatibus s. Francisci seque ob id praecipue eum coelitibus ad-

numerasse, eosque monet, ut contrarium asserentes minime audiant.

Confessor Domini gloriosus beatus Franciscus. Dat. Viterbii nonis aprilis anno undecimo. ⁶

218. apr. 4. (Agneti) abbatissae mon. s. Francisci Pragen., omne gaudium suum et solamen reputanti in divinis obsequiis, maxime dum in altari offertur sanctissimum corpus Christi, indulget, ut quinquies in anno in choro monasterii audire possit missarum solemnias et inspicere presbyterum celebrantem.

Cum saeculi vanitate relictas. Dat. Viterbii II nonas aprilis anno undecimo. ⁷

219. apr. 9. (Sororibus) inclusis mon. s. Francisci Pragen., quae propter nimium frigus et aëris intemperiem non possunt in omnibus asperitatibus ordinis sustinere, indulget, ut super relaxando ieiunio continuo et certis diebus in pane et aqua observando atque usu calceamentorum et pellium abbatissa monasterii de visitatoris consilio valeat dispensare.

Cum, sicut fuit propositum ⁸ coram Nobis. Dat. Viterbii V idus aprilis anno undecimo. ⁹

220. apr. 14. Abbatissae mon. s. Francisci Pragen. eiusque sororibus inclusis, tam praesentibus quam futuris, scribit eodem modo quo supra n. 154 monialibus Alatinis.

Prudentibus virginibus religiosam vitam eligentibus. Dat. Viterbii XVIII kal. maii anno undecimo. ¹⁰

221. apr. 14. Magistro hospitalis s. Francisci Pragen. eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris scribit, se eos in s. Petri et sua recipere protectione, variis privilegiis eos exornat ac donationes et exemptiones per regem Bohemiae et episcopum Pragensem eis factas confirmat.

Omnipotens Deus. Dat. Viterbii XVIII kal. maii anno undecimo. ¹¹

222. maii 7. Archiepiscopis et episcopis ac abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, plebanis, archipresbyteris et aliis ecclesiarum praelatis fratres Minores commendat eisque mandat, ut illos ad praedicationis et confessionis officia admittant benigneque recipiant, gyrovagos autem et pseudo-fratres Minores capiant et condemnent.

Quoniam abundavit iniquitas et refriguit caritas multorum. Dat. Viterbii nonis maii (alias: VIII idus aprilis, III kal. iunii) anno undecimo. ¹²

¹ Reg. Vat. t. 18 f. 227 (Greg. IX a. 10) ep. 357 (3496); Sbar. 216. Quoad litteras ab eo nr. 217 relatas cfr. supra not. ad n. 192.

² Sbar. 218 (ex autogr. archivi gen. ord. Min. Conv.). Cfr. supra n. 209.

³ Sbar. 219 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁴ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 19 (3598); Sbar. 220.

⁵ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 15 (3594); Sbar. 221.

⁶ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 14 (3593); Sbar. 223.

Apographum illarum litt., quod in archivio sacri conv. Assis. conservatur, habet eas tamquam die 31 martii (II kal. apr.) 1237 datas.

⁷ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 22 (3601); Sbar. 222.

⁸ Non: « sicut propositum est ».

⁹ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 23 (3602); Sbar. 225. Quoad litteras ab eo nr. 224 relatas cfr. infra not. ad nr. 222.

¹⁰ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 24 (3603); Sbar. 226.

¹¹ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 25 (3604); Sbar. 227.

¹² Sbar. 228 (ex archivio ord. Min. apud XII Apost. de Urbe) et nr. 224 (ex autogr. conventus s. Franc. Civitatis novae in prov. Marchiae).

223. maii 9. Archiepiscopo Remen. et fratri Willelmo de ordine fratrum Min., poenitentiario suo, mandat, ut, si nonnulli cruce signati propter debilitatem et alias iusto impedimento detenti velint redimere votum Crucis seu commutare, redemptiones vel commutationes petitas in provincia Remen. admittant et quantitatem pecuniarum collectarum ex eis fideliter rescribant.

Non mediocriter urget Nos, Dat. Viterbii VII idus maii anno undecimo.¹

224. maii 12. Priori provinciali fratrum Praed. in Lombardia committit officium annuae visitationis monasteriorum illarum partium ord. s. Ben. et s. Marci, Canonicarum regularium et Humiliatorum, exceptis ord. Cist. et monialium pauperum inclusarum (s. Dam.) monasteriis.

Succensa est quasi ignis. Dat. Viterbii IV idus maii anno undecimo.²

225. maii 13. Fratri Guilelmo (ord. Min.) poenitentiario suo iniungit, ut Christifideles inducat ad Crucem sumendam in Terrae sanctae subsidium.

Rahel suum videns. Dat. Viterbii III idus maii anno undecimo.³

226. maii 24. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusii ord. s. Dam. indulget, ut de cultis possessionibus, quas ipse ad opus eiusdem monasterii de eleemosyna sedis apost. fecit comparari, decimas alicui solvere minime teneantur.

Monasterium vestrum. Dat. Viterbii IX kal. iunii anno undecimo.⁴

227. iunii 12. Universis Christifidelibus in regno Marochitano commorantibus episcopum, quem ad ecclesiae Marochitanae titulum consecravat ei que praefecit in pastorem et sponsum, commendat.

Laetamur, quod ecclesia Marochitana. Dat. Viterbii pridie idus iunii anno undecimo.⁵

228. aug. 13. Alatrino subdiacono et capellano suo mandat, ut civibus Tudertinis beneficium absolutionis ab

excomm. et interdicti sententiis impendat, quo facto episcopo ac fratribus Praed. et Min. aliisque religiosis et clericis Tudertin. licentiam revertendi ad ipsam civitatem tribuat.

Devotioni tuae. Dat. Viterbii idibus augusti anno undecimo.⁶

229. dec. 23. Episcopo Cuman. mandat, ut Rodulpho de Grifenstein, qui (a. 1233 Berchtoldum) episcopum Curien. occidit, terminum ad transfretandum in subsidium Terrae sanctae a fr. Raynerio (ord. Min.) poenitentiario apost. praefixum proroget.

Intellecta dudum. Dat. Laterani X kal. ianuarii anno undecimo.⁷

1238.

230. ian. 11. Episcopo Balneoregien. mandat, ut civitatem Viterbien., cuius cives in ipsum S. P. rebellant, supponat sententiae interdicti et universos clericos cuiuscumque religionis vel ordinis de civitate ipsa exire compellat, sex dumtaxat sacerdotibus (tribus de Praed. et tribus de Min. fratrum ordinibus) relictis ibidem.

Si contra Viterbienses. Dat. Laterani III idus ianuarii anno undecimo.⁸

231. ian. 16. Fratri Heliae generali et aliis ministris provincialibus et custodibus ord. fratrum Min. de novo inhibet, ne thrones ante probationis annum ad professionem religionis admittant (cfr. supra nr. 197).

Cum secundum consilium sapientis. Dat. Laterani XVII kal. februarii anno undecimo.⁹

232. mart. 4. Universis fratribus Min. et Praed. in partibus ultramarinis pro conversione Paganorum laborantibus illam veniam peccatorum concedit, quae in Terrae sanctae succursum venientibus in generali concilio est concessa.

Credentes, quod. Dat. Laterani IV nonas martii anno undecimo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 51 (3632); *Sbar.* 230. Aliis litteris eodem die datis S. P. eisdem mandat, ut H. Barriducis comiti cruce signato pecuniam e redemptione vel commutatione votorum collectam, arrepto transmarino itinere, concedant. L. c. ep. 52 (3633); *Sbar.* 229. Aliis epistolis die 6 febr. 1238 datis S. P. eisdem de novo mandat, ut comiti Barriducis subsidium pro itinere in Terram sanctam solvant, eisque executionem ipsius negotii iam commissi commendat; die autem 23 febr. 1238 fr. Guilelmo praedicto mandat, ut nobili viro G. de Argentonio aliquod subsidium eiusdem itineris causa solvat. Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 408-410; *Sbar.* 246-248.

² Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 81 (3668); *Sbar.* 231. Cfr. supra nr. 39.

³ *Sbar.* 232. Die 6 oct. 1237 S. P. episcopo Cenomanen. mandat, ut unacum supradicto fr. Guilelmo pecuniam pro subsidio imperii Constantin. colligat, die autem 28 oct. (non 27 nov.) archiepiscopo Senonen. et eidem fr. Guilelmo, ut comiti Montisfortis in succursum Terrae sanctae transfretaturo certam pecuniae e redemptione votorum collectae partem assignent, et magistro militiae Templi Ierosol., ut, si haec pecunia non sufferat, suppleat de ea, quam forsitan habet pro Terra sancta depositam; die 5 oct. illi archiepiscopo mandaverat, ut P. clericum ipsius fr. Guilelmi de aliquo beneficio eccl. in sua provincia vacante provideret; die denique 21 apr. 1238 praedicto

episcopo Cenomanen. et die 28 apr. 1238 episcopo Sagien. mandat, ut pecuniam pro succursu Terrae sanctae collectam Petro de Brana cruce signato concedat, prohibitione fr. Guilelmi ord. Min., poenitentiarii sui, non obstante. *Sbar.* 238-241 et 256 ac 261. Epistolae Gregorii IX die 20 et 27 maii 1237 ad regem Franciae directae et a *Sbar.* nr. 233 et 235 relatae omittuntur utpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

⁴ *Sbar.* 234 (ex archivio illius mon.).

⁵ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 137 (3752); *Sbar.* 236, qui hunc episcopum N. (falso quidem, ut videtur) eundem esse credit atque Agnellum ord. Min., de quo supra nr. 112.

⁶ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 208 (3839); *Sbar.* 237.

⁷ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 323; *Sbar.* 242.

⁸ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 342; *Sbar.* 243. Eadem litterae apud *Sbar.* 251 etiam 23 martii 1238 datae sunt. Inn. IV eas innovat 5 febr. 1245, 22 apr. 1246, 27 maii 1247; *Sbar.* 73, 130, 199.

⁹ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 356; *Sbar.* 244. Litterae apud *Sbar.* 245 relatae non sunt 4 martii, sed 13 apr. 1238 datae; cfr. infra. De litteris ab eo nr. 246-248 relatis cfr. supra not. ad nr. 223.

¹⁰ Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 446; *Sbar.* 249.

233. mart. 14. Universis Christifidelibus per Salzeburgensem provinciam constitutis, qui ad aedificandum monasterium monialium ord. s. Dam. Brixinen. ss. Francisco et Elisabeth dedicatum manus porrexerint adiutrices, indulgentias largitur.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani II idus martii anno undecimo.¹

234. mart. 17. Friderico Romanorum imperatori illustri iniungit, ut illis, qui non tam pro subsidio Constantinopolitani imperii (cum Graeci per fratres Praedicatores et Minores, ad eos missos, nullis potuerint induci monitis, ut schismati renuntiarent), quam pro corroboranda et defendenda fide catholica in partibus Orientis Cruce signati ad eas se transferre desiderant, liberum et securum concedat transitum.

Considerantes olim. Dat. Laterani XVI kal. aprilis anno undecimo.²

235. mart. 30. Episcopo Auriensi mandat, ut fratres Praed. et Min. aliosque religiosos interdictum observare iubeat in locis, ad quae rex Lusitaniae accederet.

Cum ferro abscindenda sint. Dat. Laterani III kal. aprilis anno duodecimo.³

236. apr. 9. Decano Parisiensi et fr. Willelmo ord. Min., poenitentiario suo, mandat, ut quibusdam nonnullorum nobilium cruce signatorum executoribus, quibus ipse S. P. redemptiones votorum de senibus, debilibus, infirmis concessisse dicitur, inhibeant, ne quem cogant ad redemptionem voti pro itinere in Terram sanctam.

Licet, sicut te. Dat. (Laterani) V idus aprilis anno duodecimo.⁴

237. apr. 13. Fratribus ord. Min. in terras Sarracenorum et Paganorum proficiscentibus quaedam privilegia iam 17 maii 1233 concessa confirmat.

Pro zelo christianae fidei. Dat. Laterani idibus aprilis anno duodecimo.⁵

238. apr. 15. (Agneti?) abbatissae et conventui inclusarum ancillarum Christi mon. s. Francisci Pragen. scribit, se hospitalis s. Franc. Pragen. libera earum resignatione recepta concedere, ut invitae ad recipiendum de cetero possessiones aliquas cogi non possint.

Pia credulitate tenentes. Dat. Laterani XVII kal. maii anno duodecimo.⁶

239. apr. 22. Provinciali in Polonia et (claustrali) Pragensi prioribus ord. Praed. curam hospitalis s. Franc.

Pragen. ad tempus cum visitandi et reformandi facultate concedit.

Vota devotorum. Dat. Laterani X kal. maii anno duodecimo.⁷

240. apr. 23. Ministro ord. fratr. Min. in Navarra et mag. Petro de Leodegaria de ord. fratr. Praed. Pampilonae commoranti mandat, ut haeresim in regno Navarrae serpentem evellant et in auctores eius animadvertant.

Rumor, qui. Dat. Laterani IX (non: VIII) kal. maii anno duodecimo.⁸

241. apr. 24. Willelmo Arnaldi Praed. et Seraphino de s. Tiberio Min. ord. fratr., inquisitoribus haer. prav. in civ. et dioec. Tolosana, mandat, ut Raymundo Rogerii civi Tolosano, qui de haeresi suspectus signum Crucis suscepit, minorem poenitentiam quam peregrinationem in Terram sanctam imponant.

Raymundus Rogerii. Dat. Laterani VIII kal. maii anno duodecimo.⁹

242. apr. 27. Magistro et fratribus hospitalis s. Francisci Pragen. ipsum hospitale ab Agnete germana regis Bohemiae et conventu inclusarum ancillarum Christi mon. s. Franc. Pragen. libere resignatum concedit.

Carissima in Christo filia. Dat. Laterani V kal. maii anno duodecimo.¹⁰

243. maii 5. Abbatissae et conventui inclusarum ancillarum Christi mon. s. Franc. Pragen. rigorem regulae in quibusdam temperat.

Pia meditatione pensantes. Dat. Laterani III nonas maii anno duodecimo.¹¹

244. maii 9. Agneti ancillae Christi et gloriosae Virginis in mulieribus benedictae scribit, sibi ex diversis causis allegatis non visum esse expedire, ut formulam vitae in quadam schedula per priorem hospitalis s. Franc. Pragen. sibi missa contentam approbet.

Angelis gaudium. Datum Laterani VII idus maii anno duodecimo.¹²

245. maii 11. (Eidem) Agneti ancillae Christi et gloriosae Virginis in mulieribus benedictae (quae aliquando abbatissa illius mon. existens hanc dignitatem tunc iam abdicasse videtur) scribit, eam a proposito religiosae vitae genere commendans et ad excelsas virtutes capessendas invitans.

De conditoris omnium ineffabili gratia. Dat. Laterani V (non VII) idus maii anno duodecimo.¹³

¹ Cfr. Programma gymnasii Hallensis in Tirol a. 1894 nr. 6.

² Reg. Vat. t. 18 (Greg. IX a. 11) ep. 413; *Sbar.* 250. Quoad litteras die 23 martii datas (*Sbar.* 251) cfr. supra not. ad nr. 230.

³ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 24; *Sbar.* 252.

⁴ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 15; *Sbar.* 253. Cfr. infra nr. 247.

⁵ Reg. Vat. t. 19. (Greg. IX a. 12) ep. 142; *Sbar.* 254. Ista litterae bullatae adhuc in sacro conv. Assis. conservantur. Quae privilegia Inn. IV die 4 oct. 1244 et 15 iulii 1250 innovat; *Sbar.* 69 et 332. Cfr. supra nr. 107.

⁶ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 49; *Sbar.* 255. De litteris ab eo nr. 256 relatis cfr. supra not. ad nr. 225.

⁷ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 51; *Sbar.* 257.

⁸ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 55; *Sbar.* 258.

⁹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 61; *Sbar.* 259.

¹⁰ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 50; *Sbar.* 260. Cfr. supra nr. 164, 238, 239. De litteris a *Sbar.* nr. 261 relatis cfr. supra not. ad nr. 225.

¹¹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 78 (non 4); *Sbar.* 262. Cfr. supra nr. 219.

¹² Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 88; *Sbar.* 264.

¹³ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 89; *Sbar.* 263. Litterae die 26 maii 1238 ad regem Franciae directae et a *Sbar.* nr. 265 relatae omittuntur.

246. iunii 7. Fratribus militiae Templi apud Halap (Aleppo) et aliis christianis in Saracenorum captivitate detentis indulget, ut a fr. Manasserio seu quolibet alio fratre ord. fratr. Min. vel, eorum non habita copia, a sacerdotibus Iacobitis a peccatis, quae eis constentur, absolvi possint.

Auctoritate vobis praesentium. Dat. Laterani VII idus iunii anno duodecimo. ¹

247. iunii 26. Fratri Willelmo poenitentiario suo (ord. Min.) et decano Parisiensi ad quasdam consultationes circa legata in Terrae sanctae subsidium colligenda respondet.

Consultationi vestrae. Dat. Laterani VI kal. iulii anno duodecimo. ²

248. iunii 28. Episcopo Castellano mandat, ut perturbatores monasterii s. Mariae matris Christi Venetiarum ord. s. Dam. a molestiis eiusmodi coerceat.

Cum, sicut accepimus. Dat. Laterani IV kal. iulii anno duodecimo. ³

249. iulii 30? Archiepiscopo Pisano mandat, ut detentores rerum ad fratres Min. Pisanos tam ex pia donatione fidelium quam etiam ex decedentium ultimis voluntatibus spectantium moneat, ut eas ipsis fratribus exhibeant.

Sicut nostris est auribus intimatum. Dat. Laterani III kal. (aug.?) anno duodecimo. ⁴

250. aug. 6. Episcopo et decano ac magistro scholarum Auriem. mandat, ut fratres Min. ab iniuriis cleri saecularis provinciae Bracharen. protegant.

Sub religionis habitu. Dat. Anagninae VIII idus augusti anno duodecimo. ⁵

251. aug. 6. (Eisdem) episcopo et decano ac magistro scholarum Auriem. mandat, ut benefactores fratrum Min. provinciae Bracharen. ab iniuriis, quibus illi ob ipsa beneficia his tributa afficiuntur, protegant.

Arbitrantes indignum. Dat. Anagninae VIII idus augusti anno duodecimo. ⁶

252. aug. 9. (Belae) regi Hungariae applaudet, quod bellum contra schismaticos suscipiat, et universis cruce signatis ipsius regni commutandi vota sua per manus prioris provincialis Praed. (de Hungaria) et mi-

nistri Minorum fratrum provinciae Strigoniensis liberam concedit facultatem.

Litteras, quas. Dat. Anagninae V idus augusti anno duodecimo. ⁷

253. aug. 9. (Eisdem) Priori provinciali fratrum Praed. de Hungaria et ministro fratrum Min. provinciae Strigoniensis super hoc litteris specialibus scribit.

Sicut litterae. Dat. Anagninae V idus augusti anno duodecimo. ⁸

254. aug. 9. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Cosmae Transtiberim de Urbe ord. s. Dam. confirmat commutationem quorundam bonorum et possessionum cum aliis ad mon. s. Mariae de Farneto pertinentibus.

Quotiens a Nobis petitur. Dat. Anagninae V idus augusti anno duodecimo. ⁹

255. aug. 23. Abbatissae ac conventui mon. s. Laurentii de Collazone Tudertin. dioec. scribit, se precibus earum motum ipsas et monasterium earum in statum pristinae restituisse libertatis, qua eas privaverat reducendo eas sub Tudertini episcopi iurisdictionem, eo quod puellam quandam ab apost. sede commendatam in sororem recipere noluerunt; super quo etiam hunc episcopum aliis litteris eodem die datis certiore reddidit.

Arca foederis. Dat. Anagninae X kal. septembris anno duodecimo. ¹⁰

256. nov. 5. Fratri Willelmo de ordine fratrum Min., poenitentiario suo, mandat, ut episcopo Nivernensi cruce signato de redemptionibus votorum quoddam subsidium assignet.

Cum venerabilis frater. Dat. Laterani nonis novembris anno duodecimo. ¹¹

257. nov. 26. (Eidem) fr. Willelmo mandat, ut redemptiones votorum, quas per abbatem Bellaevillae et fr. Petrum de Philisthiim ord. Min. colligi fecit, H. domino Beliloci cruce signato assignet.

Cum nobilis vir. Datum Laterani VI kal. decembris anno duodecimo. ¹²

258. dec. 15. Maiori archidiacono Redonen. mandat, ut Andreae de Vitriaco, qui olim Philippam filiam suam primogenitam tunc nondum septennem Willelmo filio G. de Poenceyo, domini de Guirchia Redonen. dioec., infra decennium existenti in uxorem se daturum

¹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 146 (cfr. 145 « Ex frumento »); *Sbar.* 266.

² Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 172; *Sbar.* 267. Cfr. supra nr. 236.

³ *Sbar.* 268 (ex autogr. illius mon.).

⁴ *Sbar.* 271 (ex archivio conventus s. Franc. Pisan.).

⁵ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 208; *Sbar.* 269.

⁶ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 209; *Sbar.* 270.

⁷ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 211; *Sbar.* 272.

⁸ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 213 (cfr. 212 et 214-217); *Sbar.* 273.

⁹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 210; *Sbar.* 274.

¹⁰ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 237 et 238; *Sbar.* 275 et 276. Aliis litteris die 4 nov. 1238 ad supradictum episcopum directis (l. c. ep. 297, *Sbar.* 278) declarat, in restitutione illius libertatis suae intentionis non fuisse, ut capellae ad monasterium

praedictum pleno iure non pertinentes (excepta ecclesia s. Iohannis de Monte) ipsi episcopo et ecclesiae Tudertinae subtrahantur.

¹¹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 299; *Sbar.* 279. Aliis litteris 3 sept. 1238 datis (l. c. ep. 243, *Sbar.* 277) S. P. archiepiscopo Burdegalen. mandaverat, ut instante passagio Terrae sanctae a rege Navarrae, comite Campaniae, et aliis nobilibus ordinato legata sen alia pro subsidio Terrae sanctae ad communes expensas illius exercitus concessa de conscientia supradicti fr. Willelmi in sua provincia (excepta dioecesi Pictaviensi) colligeret et servaret. — Litterae die 24 nov. 1238 ad regem Franciae de succursu imperio Constantinop. impertiendo directae et apud *Sbar.* nr. 280 relatae omittuntur.

¹² Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 317; *Sbar.* 281. Aliis litteris 2 dec. 1238 datis (l. c. ep. 328, *Sbar.* 282) S. P. archiepiscopis Senonen. et Rothomagen. ac fr. Willelmo supradicto mandat, ut debiles et impotentes absolvant a voto proficiscendi in subsidium Terrae sanctae.

praestito iuramento promisit, nunc autem, quum hic Willelmus ordinem fratrum Min. sit professus, consensu legitimo inter eos minime consecuto, petit, ut illam filiam alteri viro matrimonialiter copulare (illo iuramento non obstante) valeat, postulata concedat.

Sua nobis nobilis vir. Dat. Laterani XVIII kal. ianuarii anno duodecimo.¹

259. dec. 17. Abbati et conventui mon. s. Mariae de Farneto ord. s. Ben. Aretin. dioec. confirmat concessionem ecclesiae s. Cornelii prope insulam, quae vocatur Castrum s. Petri, in loco, qui dicitur Maceratus, Portuen. dioec., monasterio s. Cosmae Transtiberim de Urbe ord. s. Dam. factam, pro qua concessione seu permutatione illis monachis monasterium s. Crispoliti dioec. Assis. concessum est.

Quotiens a Nobis petitur. Dat. Laterani XVI kal. ianuarii anno duodecimo.²

260. dec. 17. Abbatisae et conventui mon. s. Angeli de Panzo ord. s. Dam. Assis. dioec. possessiones et bona ipsius mon. confirmat illudque sub sedis apost. protectione recipit.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani XVI kal. ianuarii anno duodecimo.³

261. dec. 18. Abbatisae et conventui monialium inclusarum (mon.) s. Franc. Pragen. ord. s. Dam. indulget, ut circa ieiunii rigorem quibusdam relaxationibus uti possint.

Ex parte carissimae. Dat. Laterani XV kal. ianuarii anno duodecimo.⁴

1239.

262. ian. 11. Universis Christifidelibus per provinciam Salzeburgen. constitutis, qui abbatissae et monialibus inclusis mon. s. Elisabeth Brixinen. ord. s. Dam., facultates proprias, ex quibus sustentari valeant, non habentibus, eleemosynas et grata caritatis subsidia erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani III idus ianuarii anno duodecimo.⁵

263. ian. 12. Abbatisae et monialibus inclusis eiusdem mon. scribit, se earum personas et mon. sub b. Petri et sua recipere protectione.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Laterani II idus ianuarii anno duodecimo.⁶

264. febr. 17. Abbatisae et conventui monialium inclusarum mon. s. Pauli de Spoleto ord. s. Dam. inhibet, ne possessiones sui mon. vendere aut alienare possint.

Statum monasterii vestri. Datum Laterani XIII kal. martii anno duodecimo.⁷

265. mart. 10. Abbatisae et conventui monialium (mon.) s. Mariae Vallisgloriae de Spello Spoletan. dioec. inhibet, ne possessiones sui mon. alienare aut quomodolibet distrahere praesumant.

Statum monasterii vestri. Dat. Laterani VI idus martii anno duodecimo.⁸

266. mart. 13. Abbatisae et conventui monialium inclusarum mon. s. Mariae de Monte lucio Perusin. ord. s. Dam. idem inhibet.

Statum monasterii vestri. Dat. Laterani III idus martii anno duodecimo.⁹

267. mart. 15. Abbatisae et conventui mon. s. Elisabeth de Ulma¹⁰ ord. s. Dam. Constantien. dioec. regulam s. Dam. concedit.

Coelestia quaerentibus. Dat. Laterani idibus martii anno duodecimo.¹¹

268. apr. 7. Universis ministris et fratribus ord. Min. mandat,¹² ut excommunicationem in Fridericum dictum imperatorem (Romanorum) latam singulis diebus dominicis et festivis publice promulgent, eisque vetat ipsi Friderico auxilium, consilium, favorem praestare.

Sedes apostolica. Dat. Laterani VII idus aprilis anno decimotertio.¹³

269. maii 24. Abbatisae et monialibus mon. s. Angeli Asculan. ord. s. Dam. religionis observantiam et formam describit et sequendam proponit.¹⁴

270. iunii 4. (Eisdem) abbatissae et conventui indulget, ut per litteras apost. minime conveniri possint, nisi de earum ordine facta sit mentio expressa.

Coelestia quaerentibus. Dat. (Laterani) II nonas iunii anno decimo tertio.¹⁵

271. iunii 9. Archiepiscopis per regnum Franciae constitutis, ad quos istae litterae pervenerint, mandat, ut libros Iudaeorum capi et apud fratres Praed. vel Min. conservari faciant.

Si vera sunt. Dat. Laterani V idus iunii anno decimo tertio.¹⁶

¹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 335 (?); *Sbar.* 283, qui existimat, supradictum fr. Willelmum eundem esse atque illum fr. Willelmum poenitentiarium apost., de quo in regesto, quod proxime praecedat.

² Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 335; *Sbar.* 284. Cfr. supra n. 254.

³ *Sbar.* 285 (ex autographo archivi mon. s. Clarae Assis.).

⁴ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 336; *Sbar.* 286. Cfr. supra nr. 243.

⁵ Cfr. programma gymnasii Hallensis in Tirolis a. 1894 pag. 7 (e litteris bullatis in illo mon. conservatis).

⁶ L. c. (annot. ad nr. 262)

⁷ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 390; *Sbar.* 287.

⁸ *Sbar.* 288 (ex autogr. in illo mon. exstante).

⁹ *Sbar.* 289 (ex autogr. in illo mon. asservato).

¹⁰ Postmodum ad locum de Söflingen prope Ulmam translatus.

¹¹ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 12) ep. 408; *Sbar.* 290.

¹² Sicut aliis epistolis eo tempore datis mandat universis prioribus et fratribus ord. Praed. atque universis abbatibus et fratribus ord. Cist., Clun., Praem. necnon quamplurimis episcopis eorumque suffraganeis et regibus, ducibus, comitibus aliisque nobilibus.

¹³ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 255; *Sbar.* 291.

¹⁴ Cfr. Supplem. nr. IX.

¹⁵ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 82; *Sbar.* 293.

¹⁶ *Sbar.* 294 (e Bull. Domin. t. I ep. 189 Greg. IX). Aliis litteris eodem die datis S. P. idem episcopo Parisien. et 20 iunii 1239 priori Praed. ac ministro Min. fratrum Paris. iniungit, illi autem episcopo insuper mandat, ut litteras supradictas per Nicolaum quondam iudaicum praesentandas eisdem archiepiscopis necnon regibus Franciae, Angliae, Aragoniae, Navarrae, Castellae et Legionis ac Portugalliae transmittat. Quibus regibus S. P. idem iniungit atque illis archiepiscopis. *Sbar.* 295, 297, 298; cfr. Chart. Univ. Paris I, 202 et 210.

272. iunii 11. Fratribus ord. fratr. Min. in terras Sarcenorum, Paganorum, Graecorum, Bulgarorum, Cummanorum aliorumque Infidelium profliscentibus opportuna concedit privilegia.

Cum hora undecima sit. Dat. Laterani III idus iunii anno decimo tertio.¹

273. iulii 27. Hildeshemen. et Merseburgen. episcopis atque abbati de Porta Cist. ord. iniungit, ut (Henrico) Thuringiae lantgravio² et quibusdam aliis eiusdem terrae ad instar Fratrum de Poenitentia carnem suam crucifigere desiderantibus favorabiliter assistentes eos contra pium ipsorum propositum a nemine molestari sinant.

Gaudemus in Domino. Dat. Anagniae VI kal. augusti anno decimo tertio.³

274. iulii 28. Ministro fratrum Min. in Saxonia mandat, ut illi lantgravio et uxori eius aliquem de fratribus suis sacerdotem deputet, qui eorum confessiones audiat eisque poenitentiam salutarem iniungat.

Dilectus filius nobilis vir. Dat. Anagniae V kal. augusti anno decimo tertio.⁴

275. oct. 27. Abbatissae et conventui mon. s. Francisci de Offida ord. s. Dam. Firman. dioec. confirmat immunitatem et libertatem, quam prior et conventus mon. s. Mariae castri Offidae monasterio Farfensi subiecti eis in spiritualibus et temporalibus sub annuo censu duarum tantum librarum cerae pietatis intuitu concesserunt.

II a sede apostolica. Dat. Anagniae VI kal. novembris anno decimo tertio.⁵

276. dec. 9. (Eisdem) abbatissae et conventui praescribit vicenarium numerum monialium in ipsarum monasterio observandum, ultra quem nulla recipiatur.

Cum propter multitudinem. Datum Laterani V idus decembris anno decimo tertio.⁶

277. dec. 10. Abbati de Turano dioec. Reatin. et fr. Petro custodi fratrum Min. (custodiae) Marsicanae mandat, ut super vita et miraculis quondam Oddonis monachi Carthusiensis,⁷ cuius corpus in monasterio (monialium) ss. Cosmae et Dam. de Taliacozo Marsican. dioec. requiescit,⁸ diligenter inquirant actaque in scriptis fideliter redigant et sigillis suis muniant.

Ad audientiam nostram. Dat. Laterani IV idus decembris anno decimo tertio.⁹

1240.

278. mart. 17. Universis Christifidelibus per Urbevetanam civ. et dioec. constitutis, qui ad fabricam ecclesiae et domus fratrum Min. Urbevetan. eleemosynas et grata caritatis subsidia erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani XVI kal. aprilis anno decimo tertio.¹⁰

279. mart. 24. Episcopis per Anconitanam marchiam constitutis mandat, ut Eremitas s. Augustini habitum ab illo fratrum Min. diversum, sicut eis praecepit, assumere compellant.

Dudum apparuit. Dat. Laterani IX kal. aprilis anno decimo quarto.¹¹

280. apr. 1. Archiepiscopo Messanen. mandat, ut fratres Praed., nisi mandato apostolico de non acquirendis domibus in praeiudicium fratrum Min. paruerint, censuris eccl. coerceat.

Exhibita nobis. Dat. Laterani kal. aprilis anno decimo quarto.¹²

281. apr. 10. Archiepiscopo et priori Praed. ac ministro Min. fratrum Beneventan. mandat, ut legata pro Terrae sanctae subsidio relictia in usus pauperum incolarum Beneventan. ad pugnandum idoneorum et in reparationem murorum civitatis Benev. convertant.

Invictae fidei. Dat. Laterani IV idus aprilis anno decimo quarto.¹³

282. maii 2. Abbati de Nucariis Turonen. dioec. et archidiacono Xanctonen. mandat, ut in controversia inter episcopum Pictaven. et abbatem mon. Lucionen. super visitatione ipsius mon. exorta, absoluto a censuris hoc abbate per fr. Arnulphum (ord. Min.) poenitentiarium suum, inquirant et, quod canonicum fuerit, statuunt.

Exhibita Nobis. Dat. Laterani VI nonas maii anno decimo quarto.¹⁴

283. maii 19. Fratri Paschali (ord. Min.) eleemosynario suo et futuris eleemosynariis domum iuxta Falloniam sub sacro palatio Lateranen. habitandam concedit.

Eo libentius. Dat. Laterani XIV kal. iunii anno decimo quarto.¹⁵

¹ Sbar. 296 (e monum. ord. Min. tract. I f. 257). Quas litteras Innoc. IV die 21 martii 1245 innovat (a. 2 ep. 656 seu de caria 9, Sbar. 80). Ubi tamen insuper enumerantur terrae Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Scythorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mesolitorum, ad quas illi fratres profecturi sunt.

² Fratri Ludovici lantgravii Thur., s. Elisabeth olim mariti.

³ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 101; Sbar. 299.

⁴ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 102; Sbar. 300.

⁵ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 204; Sbar. 301.

⁶ Reg. Vat. t. 19 (Greg. IX a. 13) ep. 205; Sbar. 302.

⁷ Novariae in Insubria nati et ante a. 1200 mortui.

⁸ Utpote ante fores ecclesiae illius mon. humatum.

⁹ Sbar. 303 (e Raynaldi Ann. eccl. ad a. 1240 nr. 3).

¹⁰ Sbar. 304 (ex autogr. illius conventus s. Francisci).

¹¹ Reg. Vat. t. 20 f. 1 (Greg. IX a. 14) ep. 1; Sbar. 305; Cfr. infra nr. 289.

¹² Sbar. 306 (ex autogr. conventus fratrum Min. s. Franc. Messanen.).

¹³ Reg. Vat. t. 20 f. 5 (Greg. IX a. 14) ep. 12; Sbar. 307. Aliis litteris eodem die datis (l. c. ep. 14, Sbar. 308) eisdem mandat, ut Beneventanis pro stipendio rectoris et quorundam militum solvendo ac reparatione murorum ipsius civ. perficienda certam suorum regaliorum summam obligandi facultatem concedant. — Litterae apud Sbar. nr. 309 relatae, quae non a. 1240, sed 1241 (apr. 22) datae sunt, sequuntur infra nr. 306.

¹⁴ Reg. Vat. t. 20 f. 10 (Greg. IX a. 14) ep. 29; Sbar. 310.

¹⁵ Reg. Vat. t. 20 f. 18 (Greg. IX a. 14) ep. 57; Sbar. 311. Aliis litteris eodem die datis (l. c. ep. 58, Sbar. 312) S. P. eidem fr. Paschali alia loca in ipso palatio Lateranen. existentia simili modo concedit.

284. maii 27. Abbatissae ac conventui mon. s. Angeli Asculan. ord. s. Dam. scribit, se earum postulationibus grato concurrentem consensu personas et mon. earum cum omnibus bonis sub b. Petri protectione recipere.

Cum a nobis petitur. Dat. Laterani VI kal. iunii anno decimo quarto.¹

285. iunii 8. Urbevetano et Suanensi episcopis ac priori s. Iohannis de Platea Urbevetana ord. s. Aug. mandat, ut de miraculis b. Ambrosii de Massa ord. Min. diligentissime inquirant et depositiones testium iuxta formulam ipsis litteris interclusam describant.

Dei sapientia. Dat. Laterani VI idus iunii anno decimo quarto.²

286. iunii 16. Fratribus Min. Firman. confirmat concessionem capellae s. Leonis cum domibus, platea, horto circa eam positus per episcopum Firman. eis pro usu ipsorum factam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani XVI kal. iulii anno decimo quarto.³

287. iulii 12. Gregorio de Monte longo, subdiacono et notario suo, apost. sedis legato, scribit, ad assertionem inquisitionis contra episcopum Brixien. per P. de Praed. et B. de Min. fratrum ordinibus factae nullatenus esse procedendum.

Praesentata Nobis inquisitione. Dat. Laterani IV idus iulii anno decimo quarto.⁴

288. iulii 12. Episcopo Placentin. mandat, ut ad depositionem P. presbyteri suae dioec., quum guerrarum impediende discrimine episcoporum numerum, qui ad hoc de iure requiritur, habere non possit, accitis aliis ecclesiarum praelatis necnon aliquibus ex fratribus ord. Praed. et Min. procedat.

Ex litteris tuae devotionis. Dat. Laterani IV idus iulii anno decimo quarto.⁵

289. iulii 18. Episcopis per Anconitanam marchiam constitutis de novo mandat, ut Eremitas s. Aug. habitum ab illo fratrum Min. diversum assumere compellant.

Apparente dudum. Dat. Laterani XV kal. augusti anno decimo quarto.⁶

290. nov. 17. Generali et aliis ministris provincialibus ac custodibus (ord.) fratrum Min. innovat indultum diebus 13 maii 1227 et 16 ian. ac 23 martii 1238 concessum, quo cavetur, ne quis ante annum probationis peractum ad professionem ordinis admittatur neve professus ab ordine discedat.

Cum secundum consilium Sapientis. Dat. Laterani XV kal. decembris a. decimo quarto.⁷

291. nov. 20. Priori Praed. et ministro Min. fratrum provincialibus Franciae mandat, ut Iohanni de Valenzenis, qui pro negotiis imperii Constantinop. non modicum laboravit, de 200 marcis arg. e legatis et redemptionibus votorum cruce signatorum collectis provideant.

Cum dilectus filius. Dat. Laterani XII kal. decembris anno decimo quarto.⁸

292. nov. ? Ministris ord. fratrum Min. innovat facultatem die 13 maii 1227 concessam absolvendi fratres sibi subditos ab excommunicationis sententia, nisi etc.

A Nobis humiliter postulastis. Dat. Laterani ... novembris anno decimo quarto.⁹

293. nov. ? Fratribus ord. Min. innovat indultum 10 martii 1233 concessum, quo eis indulget, ut tempore generalis interdicti in suis ecclesiis divina officia (servatis servandis) celebrare valerent.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Laterani ... novembris anno decimo quarto.¹⁰

294. dec. 8. Fratribus Min. Parisien. scribit, se ratum et gratum habere, quod ab abbate et conventu mon. s. Germani de Pratis, qui consenserunt, ut possessores quarundam terrarum infra et extra muros Parisien. positarum et per eos ab ipso mon. sub annuo censu tentarum eas quibusdam viris fervore devotionis accensis ad ampliationem domus ipsorum fratrum emere volentibus vendidissent, pie et provide factum est.

Iustis petentium desideriis. Dat. Laterani VI idus decembris anno decimo quarto.¹¹

295. dec. 12. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. indulget, ut ministri provinciales cum suis definitioribus in provincialibus capitulis congregati fra-

¹ Flam. Annib. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 4 (ex archivio illius mon.). Aliis litteris die 18 iunii 1240 datis S. P. episcopo Asculan. mandat, ut illas moniales indebitis exactionibus minime molestat, sed annuo censu dimidia librae cerae sit contentus. L. c. pag. 6.

² Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 41 et 42; Sbar. 313.

³ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 101; Sbar. 314.

⁴ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 122; Sbar. 315.

⁵ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 118; Sbar. 316.

⁶ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 126; Sbar. 317. Aliis litteris 18 aug. 1240 datis (l. c. ep. 140, Sbar. 319) S. P. litteras die 24 mart. 1240 datas (cfr. supra nr. 279) innovat, die autem 21 aug. episcopo Firmano et abbati mon. Claraevallis Cist. ord. Camerinen. dioec. mandat, ut fr. Andream priorem generalem aliosque fratres Eremitas s. Aug. ei subditos ad assumendas cucullas eis praescriptas, quibus a fratribus Min. discernuntur, infra certum terminum compellant; die denique 23 aug. hunc terminum ad festum Nativitatis B. M. V. proxime futurum praefigit (l. c. ep. 141 et 142). — Litterae die 9 aug. 1240 ad regem Franciae datae et apud Sbar. nr. 318 relatae omittuntur.

⁷ Sbar. 322 (ex autographo magnae domus fratrum Min. de Venetiis). Ista litterae bullatae asservantur adhuc in archivio sacri

conv. Ass. — Quod indultum Innoc. IV die 5 febr. 1245 innovat; Sbar. 73. Cfr. supra nr. 28 et 231.

⁸ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 173; Sbar. 320.

⁹ Sbar. 321 (ex autogr. magnae domus fratrum Min. de Venetiis). Cfr. supra nr. 29.

¹⁰ Sbar. 323 (l. c.). Quod indultum Inn. IV die 20 nov. 1243 et die 20 iulii 1246 innovat.

¹¹ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 180; Sbar. 324. Fratres Min., qui a. 1219 vel 1220 Parisios venerunt, primum domicilium apud s. Dionysium habebant; postmodum (s. Francisco adhuc vivente) in loco Vallis viridis domum longam et altam, quae multis fratribus videbatur esse contra statum paupertatis ipsius ordinis, construxerunt, qua collapsa vel destructa a. 1230 ad s. Germanum se transtulerunt, ubi fundamenta illius magni conventus iecerunt, qui appellabatur « le grand convent des Cordeliers ». Die 3 iunii 1236 Greg. IX abbati et conventui mon. s. Germani de Pratis ord. s. Ben. mandavit, ut ad determinationem et iudicium episcopi Silvanectensis (Senlis), cui super hoc etiam scripsit, de suis terris quandam partem pro constructione conventus fratrum Min. venderent: quam venditionem Robertus minister fratrum Min. in Francia notam fecit universis ipsas litteras inspecturis. Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 95 nr. 37, 134 nr. 76, 158 nr. 109 et 110, 168 nr. 126.

tres in sacra pagina eruditos examinare et approbare atque eis officium praedicationis committere valeant, non obstante, quod haec facultas in eorum regula ministro generali sit reservata.

Prohibente regula vestra. Dat. Laterani II idus decembris anno decimo quarto.¹

296. dec. 12. Generali et ceteris ministris provincialibus ord. fratrum Min. concedit facultatem absolvendi fratres suos subditos ab excommun. sententia, quam incurrerunt ob iniectionem manuum in ipsos confratres, dummodo iniuriam et damna passis satisfaciunt competenter et excessus eorum non adeo gravis sit, ut ipsi merito sint ad sedem apost. destinandi.

In iure canonico. Dat. Laterani II idus decembris anno decimo quarto.²

297. dec. 13. Generali ministro ord. fratrum Min. scribit, se ministro provinciali et custodi loci Assis. concedere facultatem statuendi de fratrum consilio peritorum aliquem virum idoneum in procuratorem ipsius loci, qui pro eo possit agere et contra ipsum agentibus utiliter respondere.

Cupientes Nobis. Dat. Laterani idibus decembris anno decimo quarto.³

298. dec. 13. Generali ministro et fratribus ord. fratrum Min. scribit, se prohibere, ne quis in aliquo religionis ordine vel extra ordinem constitutus habitum fratrum Min. aut ita consimilem, ut propter eum frater Minor credi possit, deferre liceat, et insuper statuere, ut ii, qui talem habitum deferre praesumpserint, per diocesanos locorum ad deponendum ipsum per censuram eccles. compellantur.

Quia confusio habitus. Dat. Laterani idibus decembris anno decimo quarto.⁴

1241.

299. ian. 22. Consulibus Tiburtinis mandat, ut, cum fratres Min. Tiburtini propter ruinosam aedificia loci, in quo morantur, et locum ipsum alias ineptum ad alium locum, ubi commode et honeste manere valeant, se transferre cupiant, eis de alio loco religioni eorum congruo providere velint.

Inter alia, quae. Dat. Laterani XI kal. februarii anno decimo quarto.⁵

300. febr. 21. Archiepiscopis et episcopis, ad quos litterae istae pervenerint, mandat, ut, cum nonnullae mulieres, asserentes se esse de s. Damiani ordine, discalceate incedant, habitum et cingulum monialium eiusdem ordinis, quae tamen perpetuo sunt inclusae, deferentes

et Discalceatae seu Cordulariae vel Minorettae appellatae, mulieres ipsas ad abiiciendum cum eisdem cingulis et cordulis habitum illum per censuram eccles. compellant.

Ad audientiam nostram. Dat. Laterani IX kal. martii anno decimo quarto.⁶

301. mart. 4. Fratri Willelmo (ord. Min.) poenitentiario suo mandat, ut de redemptionibus votorum cruce signatorum 5000 millia marc. arg. ad liberationem A. comitis Montisfortis a Saracenis capti et carcerali custodiae mancipati exhibeat.

Cum nobilis vir. Dat. Laterani IV nonas martii anno decimo quarto.⁷

302. mart. 5. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Mariae matris Christi de Venetiis ord. s. Dam. confirmat libertates et immunitates a sede apost. eis concessas et insuper statuit, ut ipsae per visitatorem ordinis sui secundum instituta eiusdem visitentur et eis ad celebrandum divina officia et exhibendum sacramenta eccles. aliqui fratrum Min. ordinis deputentur.

Religionis vestrae. Dat. Laterani III nonas martii anno decimo quarto.⁸

303. mart. 13. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. scribit, se districtius inhibere, ne quis ex praelatis ecclesiarum ab eis obedientiam manalem exigat.

Inducimur. Dat. Laterani III idus martii anno decimo quarto.⁹

304. mart. 22. Archiepiscopo Compostellan. mandat, ut, cum episcopus Portugalen. domum fratrum Min., sitam in ipsa civ. Portugalen. in fundo, qui Reduntella dicitur, et auxilio Christifidelium obtentam dirui fecerit et, licet ab ipso S. P. pluries admonitus, ut illis fratribus in eodem fundo ecclesiam construere volentibus primum lapidem largiretur, id recusaverit, personaliter ad ipsum locum accedens (non obstante quadam compositione inter illum episcopum et tres vel quatuor fratres Min., ipsorum provinciali ministro et aliis fratribus non consentientibus, inita, vi cuius fratres ad alium locum scil. ultra fluvium in Villaregis eis non decentem debeant se transferre) ipsos fratres ad pristinum locum revocatos conservet ibidem et pro ecclesia et domibus illic construendis primum lapidem concedat.

Dolentes accepimus. Dat. Laterani XI kal. aprilis anno decimo quinto.¹⁰

305. mart. 23. Consulibus et consiliariis Tiburtinis mandat, ut fratribus Min., qui in illa civitate per episcopum Tiburtin. ab ipso S. P. aliis litteris admonitum

¹ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 193; Sbar. 325. Quae litterae bullatae asservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis. Aliis litteris eo tempore datis S. P. fratres Praed. et Min. admonet, ne in concionibus verba proferant, quibus populi a decimarum aliarumque subventionum ecclesiis debitum retrahantur; Sbar. 329.

² Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 194 (non 144); Sbar. 326. Quae litterae bullatae asservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis.

³ Sbar. 327 (ex autogr. in archivo illius sacri conv. adhuc conservato). Alterum apographum hac de re concessum et ibidem conservatum die 24 dec. 1240 est datum.

⁴ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) f. 195; Sbar. 328. Quae litterae bullatae adhuc bis exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁵ Sbar. 330 (ex archivo illius conv.). Cfr. infra nr. 305.

⁶ Sbar. 331 (e registro Vat. et Speculo fratrum Min. tract. I fol. 4).

⁷ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 209 (non 204); Sbar. 333.

⁸ Sbar. 334 (ex autogr. illius mon., a Flam. Cornelio in hist. eccl. Venet. t. 6 f. 161 relato).

⁹ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 14) ep. 347; Sbar. 332, qui auctoritate Waddingi permotus illas litteras IX (et secundum alios VIII) kal. vel idibus Martii a. XIV datas refert, quamquam non ignorat, eas in Reg. Vat. III idus martii datas esse. Litterae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservatae die 21 febr. (IX kal. martii) sunt datae.

¹⁰ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 70; Sbar. 335.

ecclesiam s. Mariae maioris consequi desiderant, se ostendant favorabiles et benignos, nullum super hoc eidem episcopo obstaculum inferentes.

Prompta debet. Dat. X kal. aprilis anno decimo quinto.⁴

306. apr. 22. Generali ministro et universis fratribus de ord. fratrum Min. indulget, ut ad commissiones causarum aut sententiarum executiones obeundas per litteras apost. minime cogi queant, nisi in eis super hoc mentio specialis sit facta.

Qui postposita vanitate. Dat. Laterani X kal. maii anno decimo quinto.⁵

307. apr. 26. Universis abbatissis et monialibus inclusis monasteriorum ord. s. Dam. indulget, ut per litteras apost. minime conveniri possint, nisi de ordine earum faciant mentionem specialem.

Personis quae. Dat. Laterani VI kal. maii anno decimo quinto.⁶

307^a. apr. 30. Episcopo Oloren. mandat, ut illa 30000 solidorum Morlanensis monetae,⁷ quae unacum fr. Wilhelmo custode fratrum Min. de Wasconia (*Gascogne*) de redemptionibus cruce signatorum et legatis Terrae sanctae auct. apost. collegit, ad aliquem tutum locum deportari et ibi conservari faciat, assignanda suo tempore iis, qui super hoc ab ipso S. P. haberent litteras speciales.

Litteras tuas. Dat. Laterani II. kal. maii anno decimo quinto.⁸

307^b. maii 31. Universis abbatissis et monialibus inclusis monasteriorum ord. s. Dam. scribit, se fratribus Min. pro earum obsequiis deputatis concedere facultatem ingrediendi monasteria ipsa pro exercendo eorundem opere vel eis conservandis ab incendio seu a latronibus defendendis ac uni fratri presbytero cum altero fratre moribus et aetate maturo pro audiendis monialium confessionibus et extremae unctionis ac aliis sacramentis eccles. eis exhibendis necnon sepeliendis corporibus sororum defunctorum.

Vestris piis supplicationibus inclinati. Dat. Laterani II kal. iunii anno decimo quinto.⁹

308. iunii 6. Generali et universis ministris ord. fratrum Min. provincialibus tribuit potestatem impertiendi in

casibus reservatis absolutionis et dispensationis beneficium fratribus suis subditis, qui eis indigent, sive priusquam ordinem intraverunt sive postea excesserint in ipsis casibus, nisi adeo gravis fuerit eorum excessus, ut merito sint ad sedem apost. destinandi.

Licet ad hoc. Dat. Laterani VIII idus iunii anno decimo quinto.¹⁰

309. iunii 6. Generali ministro et universis fratribus ord. fratrum Min. indulget, ut observantia moderni officii divini, quod in breviariis suis exacta diligentia ab ipso S. P.¹¹ correctum celebrare debent, sint contenti; si qui autem eorum cum aliis intersunt divino officio, tunc eis hoc sufficiat.

Pio vestro collegio. Dat. Laterani VIII (non VII) idus iunii anno decimo quinto.¹²

310. iunii 19. Ministro provinciali fratrum Min. Teutoniae¹³ mandat, ut, cum, sicut ipse S. P. ex lectione litterarum Austriae et Carinthiae ducum didicit, Tartari post regnum Hungariae invasum et pro magna parte occupatum Bohemiae et Teutoniae regna iam invadere moliantur, per provincias vicinas verbum Crucis per se vel alios ad hoc idoneos praedicet; id quod aliis litteris etiam abbati s. Crucis Cist. ord. Patavien. dioec., priori provinciali Praed. Teutoniae, priori domus Praed. Wiennen. iniungit.

Vocem in excelso lamentationis. Dat. Laterani XIII kal. iulii anno decimo quinto.¹⁴

311. iunii 19. Generali et universis ministris provincialibus, quibus ex statuto regulae receptio illorum, qui ordinem intrare desiderant, reservata est, indulget, ut in sua absentia de consilio fratrum peritorum aliis fratribus ad hoc idoneis vices suas ad recipiendos eosdem committere valeant.

Gloriantibus vobis. Datum Laterani XIII kal. iulii anno decimo quinto.¹⁵

312. iunii 20. Generali ministro et universis fratribus ord. fratrum Min. concedit facultatem libere commorandi in terris excommunicatorum et ab eis tunc et etiam, quando per ipsas terras solummodo transeunt, vitae necessaria deposcendi et recipiendi.

Vobis extremam patientibus... paupertatem. Dat. Laterani XII kal. iulii anno decimo quinto.¹⁶

¹ *Sbar.* 336 (ex autogr. in archivio illius conv. asservato). Cfr. supra nr. 299 et infra nr. 597.

² Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 37 (non 35); *Sbar.* 338, qui illas litteras V kal. maii a. XV datas scribit et iam nr. 309 tamquam X kal. maii a. XIV datas retulit. Litterae bullatae, quae bis in archivio sacri conv. Assis. exstant, V kal. maii a. XV (27 apr. 1241) sunt datae. Innoc. IV hoc indultum innovat die 29 iulii 1244 secundum *Sbar.* 64, sed litterae bullatae in archivio sacri conv. Assis. conservatae sunt die 30 maii 1244 datae. Ibi aliae eiusdem tenoris litterae bullatae exstant, quae « Laterani » XII kal. maii anno « sexto » datae sunt, id quod error calami esse videtur, quum Inn. IV eo tempore Lugduni moretur.

³ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 42; *Sbar.* 337. Quas litteras Innoc. IV diebus 15 maii et 6 ac 17 sept. 1246 innovat; *Sbar.* 133, 147, 149.

⁴ Ab oppido Morlanan. (*Morlas*) in ditone Bearnensi sic dictae, cuius unus solidus valebat 3 sol. et 3 den. Turonenses.

⁵ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 45; *Sbar.* 339.

⁶ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 68; *Sbar.* 340.

⁷ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 71; *Sbar.* 341. Quod indultum Innoc. IV die 26 sept. 1243 innovat.

⁸ Vel potius ab Haymone Anglo ministro generali, cui S. P. id munus corrigendi commisit.

⁹ *Sbar.* 342 (e Wadd. Ann. reg. pont. Greg. IX nr. 38). Litterae bullatae et VIII idus iunii a. XV datae adhuc asservantur in archivio sacri conv. Assis.

¹⁰ Teutonia illo tempore iam in provincias Alamaniae superioris, Coloniae, Saxoniae divisam esse constat; sed litterae supradictae in primis ad min. prov. Austriae destinatas esse ex eo liquet, quod Iohannes min. prov. « Austriae, Stiriae et Carinthiae » has ipsas litteras a S. P. se recepisse litteris Graecae (*Gras* in Styria) die 10 aug. 1241 datis notum facit. Cfr. *G. E. Friess* « Geschichte der österr. Minoritenprovinz » pag. 100 nr. IV.

¹¹ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 90; *Sbar.* 343.

¹² *Sbar.* 344 (ex archivis conventuum Assis. [ubi istae litterae bullatae adhuc exstant], Anconitan., Leodien.). Quod indultum Inn. IV die 3 ian. 1245 innovat; *Sbar.* 72.

¹³ Reg. Vat. t. 20 (Greg. IX a. 15) ep. 85; *Sbar.* 345. Istae litterae bullatae adhuc conservantur in archivio sacri conv. Assis.; item aliae die 20 nov. 1243 datae, quibus Innoc. IV illud indultum confirmat seu innovat. Cfr. infra nr. 323.

COELESTINUS PAPA IV

(antea Gaufridus Castillioneus, episcopus Sabinensis)

electus Romae die 25 oct. 1241, obiit 10 nov. 1241.¹

INNOCENTIUS PAPA IV

(antea Sinibaldus de Flisco, tit. s. Laurentii in Lucina presb. card.)

elect. Anagniae die 25 et consecr. ac coron. 28 iunii 1243, obiit Neapoli 7 dec. 1254.

1243.

313. iulii 10. Priori provinciali et fratribus inquisitoribus contra haereticos in Provincia constitutis ord. fratr. Praed., qui petierunt, ut ab inquisitione contra haereticos exonerarentur, respondet, ipsam petitionem se non posse admittere, eosque consolatur super occisione nonnullorum fratrum inquisitorum.

Inter alia desiderabilia. Dat. Anagniae VI idus iulii anno primo.²

314. iulii 13. Episcopo Perusino mandat, ut, si monachi mon. s. Mariæ Vallisgloriae de Spello ord. s. Dam. sarcinas lignorum permittere recusant, censura eccl. eos ad id compellat.

Etsi omnibus. Dat. Anagniae III idus iulii anno primo.³

315. iulii 23. Abbatissae et conventui sororum inclusarum mon. s. Mariæ Vallisgloriae de Spello ord. s. Dam. confirmat vineas, oliveta, hortos, quae eis Gregorius IX emit.

Iustis petentium desideriis. Dat. Laterani(?) X kal. augusti anno primo.⁴

316. aug. 4. Abbatissae et conventui monialium mon. s. Antonii Barchinon. ord. s. Dam. confirmat exemptionem ipsius mon. a iurisdictione episcopali per Berengarium episcopum Barchinon. eis concessam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagniae II nonas augusti anno primo.⁵

317. aug. 7. Abbatissae et conventui mon. s. Mariæ de Monte sancto Tudertin. ord. s. Dam. confirmat assignationem possessionum ecclesiae s. Leucii eis per Greg. IX factam.

Iustis petentium desideriis. Dat. Anagniae VII idus augusti anno primo.⁶

318. aug. 7. Officiali et priori (ecclesiae) s. Nicolai Ebroiden. (Evreux) mandat, ut certam pecuniae summam per fratrem Guilelmum (ord. Min.), Gregorii IX poenitentiarium, olim collectam, de qua eius socius fr. (Robertus) de Collivil ord. Min. sibi scripsit, recipiant et Nicolao Deutesalve mercatori Romano in restitutionem pecuniae quantitatis per ipsum imperatori Constantinop. mutuatae assignent.

Dilectus filius. Dat. Anagniae VII idus augusti anno primo.⁷

319. aug. 17. Abbatissae et conventui monialium mon. s. Francisci de Arnates Zamoren. (Zamora in Hispania) concedit facultatem mitigandi rigorem in cibo et aliis a regula praescriptis.

Divinae affluentiam pietatis. Dat. Anagniae XVI kal. septembris anno primo.⁸

320. sept. 17. Roberto de Collivil ord. fratrum Min., qui sibi intimavit, se auctoritate fr. Gaufredi (vel potius Guilelmi), Gregorii IX poenitentiarium, redemptiones cruce signatorum in civ. et dioec. Constantiensi (Coutances) collegisse et pecuniae collectae partem ipsi poenitentiarium in partibus transmarinis existenti transmisisse, reliquam autem partem scil. 400 libras et amplius in tutis locis deposuisse, mandat, ut hanc

¹ Istius S. P., qui, antequam coronatus est, e vivis decessit, non extant ullae epistolae pro ordine fratrum Min. neque pro aliis. Sede vacante sacrum Card. collegium mense iunio 1242 fratribus Praed. Tolosanensis misit litteras consolatorias super occisione duorum inquisitorum, quorum alter erat fr. Guilelmus Arnaldi Praed. et alter fr. Stephanus Min. ord., unacum sociis et ministris eorum die 26 maii 1242 apud castrum Avinioneti tunc Tolosan. nunc s. Papuli dioec. in aula comitis Tolosani perpetrata.

² Sbar. 2 (e bullario ord. Praed.). Officium inquisitionis in Provincia postmodum fratribus Min. tantum commissum esse constat; sed iam illis temporibus fratribus Praed. hoc officium exsequentibus fratres Minores aggregati fuisse videntur; cfr. notam, quae proxime procedit. — Aliis litteris die 9 iulii 1243 datis S. P. universis Christianis fidelibus notum facit, se ad instar Gregorii IX excommunicare et

anathematizare universos haereticos, quibuscumque nominibus censeantur, modumque se habendi circa eos praescribit. Sbar. 1 (e bullariis tam Romane quam Dominicano). — Die denique 12 dec. 1243 S. P. universis inquisitoribus haer. prav. in prov. Narbonen. et in partibus Albigen. ac in toto regno Franciae constitutis mandat, ut ipsis haereticis ad abiurandam haeresim certum terminum praefigant. Reg. Vat. t. 21 (Inn. IV a. 1) ep. 316 (317); Sbar. 25.

³ Sbar. 3 (ex autogr. in mon. Montislucii Perusin. conservato).

⁴ Sbar. 61 (ex autogr. archivi illius mon.). In istis litteris aut locus aut dies, quibus datae sunt, corrigi debet.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 11 (Inn. IV a. 1) ep. 61; Sbar. 4.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 8 (Inn. IV a. 1) ep. 50; Sbar. 5.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 20 (Inn. IV a. 1) ep. 123; Sbar. 6 (cfr. nr. 8).

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 10 (Inn. IV a. 1) ep. 59; Sbar. 7.

partem officiali et priori (eccl.) s. Nicolai Ebroiden., transmittendam Nicolao Diotisalvi mercatori Romano, assignet.

Per tuas litteras. Dat. Anagniae XV kal. octobris anno primo.¹

321. oct. 7. Fratribus Min. ad instar litt. Greg. IX die 26 maii 1228 dat. concedit oratoria cum altari viatico (portatili) pro missarum solemnibus aliisque divinis officiis celebrandis.

Nos attendentes. Dat. Anagniae nonis octobris anno primo.²

322. oct. 9. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. indulget, ut ad commissiones causarum vel sententiarum executiones obeundas minime cogi possint, nisi etc.

Quieti vestrae. Dat. Anagniae VII idus octobris anno primo.³

323. oct. 9. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. indulget, ut in terris excommunicatorum commorari et ab eis viam necessaria petere et recipere valeant.

Vobis extremam patientibus. Dat. Anagniae VII idus octobris anno primo.⁴

324. oct. 30. Ministris provincialibus ord. fratrum Min. concedit facultatem instituendi (una cum definitioribus in comitiis congregatis) fratres idoneos in praedicatione verbi Dei.

Prohibente regula vestra. Dat. Laterani III kal. novembris anno primo.⁵

325. oct. 30. Generali et universis provincialibus ord. fratrum Min. concedit facultatem absolvendi fratres sibi subditos ab excommunic. sententia, nisi etc.

Licet ad hoc. Dat. Laterani III kal. novembris anno primo.⁶

326. nov. 5. Abbatissae et conventui mon. s. Silvestri de Pereto ord. s. Dam. Marsican. dioec. confirmat concessionem ipsius eccl. s. Silvestri et libertatis tam in

spirit. quam in tempor. ab abbate et conventu mon. Farfen. eis factam.

Personas illas. Dat. Laterani nonis novembris anno primo.⁷

327. nov. 13. Abbatissae et conventui mon. inclusarum mon. s. Franc. Pragen. relaxat quasdam circa cibos et vestes austeritates.

Piis votis omnium. Dat. Laterani idus novembris anno primo.⁸

328. nov. 13. Carissimae in Christo filiae Agneti sorori mon. s. Franc. Pragen. respondet ad dubia ab ea circa regulam, quam ipsa cum aliis sororibus professsa est, proposita.

In divini timore nominis. Dat. ut supra.⁹

329. nov. 19. Universis Christifidelibus ad mon. monialium b. Mariae de Montelucio Perusin. ord. s. Dam. in vigilia et festo Assumpt. B. M. V. causa devotionis accedentibus, vere poenitentibus et confessis, unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Splendor paternae gloriae. Dat. Laterani XIII kal. decembris anno primo.¹⁰

330. nov. 20. Generali ministro et fratribus ord. Min. indulget, ut nemo habitum ipsius ordinis vel ei consimilem, qui non eiusdem ordinis sit alumnus, deferre possit et contrafacientes ad deponendum ipsum habitum a praelatis eccl. compelli debeant.

Quia confusio habitus. Dat. Laterani XII kal. decembris anno primo.¹¹

331. nov. 20. Generali ministro et fratribus ord. Min. indulget, ut tempore generalis interdicti in ecclesiis suis officia divina (servatis servandis) celebrare valeant.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Laterani XII kal. decembris anno primo.¹²

332. nov. 20. Generali ministro et universis fratribus ord. frat. Min. indulget, ut per litteras apost. minime conveniri possint, nisi etc.

Cum iam per eius gratiam. Dat. Laterani XII (al. XI) kal. decembris anno primo.¹³

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 20 (Inn. IV a. 1) ep. 122; Sbar. 8 (cfr. nr. 6). Quoad litteras ab eo nr. 9 relatas et die 26 sept. 1243 datas cfr. supra not. ad nr. 308.

² Sbar. 10 (ex autogr. conventus s. Franc. Salmantien.) et 108 (ex apogr. conventus Constantien.) ac 225 (ex archivo conv. XII Apost. de Urbe); illae tamen litterae die 30 oct. 1245, hae autem die 5 aug. 1247 sunt datae. Alex. IV hoc indultum innovat die 21 maii 1256; Sbar. 199 (ex autogr. archivi conv. Min. Convent. Avinionen.).

³ Sbar. 11 (e Speculo Min. et Wadd. Ann.) et 52 ac 63, ubi hoc indultum die 22 iunii vel 29 iulii 1244 concessum esse dicitur. Cfr. supra nr. 186.

⁴ Sbar. 12 (ex autogr. conv. s. Franc. Anconitan.) et 20 (ex autogr. conv. fratrum Min. Constantien. in Suevia) ac 55 (ex autogr. conv. Trecen., Ambianen., Meten.) necnon 65 (ex autogr. conv. XII Apost. de Urbe); litterae tamen nr. 20 relatae die 20 nov. 1243, nr. 55 die 25 iunii 1244, nr. 65 die 1 aug. 1244 sunt datae. Cfr. supra nr. 312.

⁵ Sbar. 13 (ex archivo ord. Min. Conv.) et 60, ubi hoc indultum 23 iulii 1244 concessum refertur. Cfr. supra nr. 295.

⁶ Sbar. 14 (e Speculo Min. et Wadd. Ann.) et 58, ubi hoc indultum 21 iulii 1244 concessum refertur. Cfr. supra nr. 308.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 37 (Inn. IV a. 1) ep. 220 (221); Sbar. 15.

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 38 (Inn. IV a. 1) ep. 232 (233); Sbar. 16.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 38 (Inn. IV a. 1) ep. 233 (234); Sbar. 17.

¹⁰ Sbar. 18 (ex autogr. archivi illius mon.).

¹¹ Sbar. 19 (ex archivo conv. s. Franc. de Castillione Florentino) et 62, ubi hoc indultum die 23 iulii 1244 concessum refertur. Epistolis 29 nov. 1243 et 30 maii 1244 datis S. P. universis archiepiscopis et episcopis hac de re scribit; Sbar. 24 (e Speculo Min. et Wadd. Ann.) ac 46 (ex archivis conv. Castillonis Florentini et Leodiensis, quibus addendum est archivum status Lucernensis). Cfr. supra nr. 298. — Quoad alias litteras eodem die 20 nov. 1243 datas (Sbar. 20) cfr. supra not. ad nr. 323; quae litterae, olim in conv. Constantien. asservatae, nunc exstant in archivo status Lucernensis.

¹² Sbar. 21 (ex autogr. archivi olim conv. fratrum Min. Constantien., nunc status Lucernen.) et 56, ubi hoc indultum tamquam die 20 iulii 1244 concessum refertur. Cfr. supra nr. 293.

¹³ Sbar. 22 (e Speculo Min. et Wadd. Ann.); cfr. Sbar. nr. 29 et 59, ubi idem indultum tamquam die 22 dec. 1243 vel 22 iulii 1244 concessum refertur, et supra nr. 171.

333. nov. 25. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Franc. Pragen. idem concedit.

Vacantibus amorī caelestium. Dat. Laterani VII kal. decembris anno primo.¹

334. dec. 4. Universis abbatissis et sororibus inclusis idipsum indulget.

Vacantibus amorī coelestium. Dat. Laterani II nonas decembris anno primo.²

335. dec. 15. Abbatissae et conventui sororum inclusarum mon. s. Silvestri de Pereto ord. s. Dam. Marsican. dioec. confirmat donationem iurispatronatus ipsius ecclesiae ab Andrea de Pontibus eis m. decembri 1238 factam: qui Andreas in instrumento publico super hac donatione confecto pro se suisque heredibus stipulatione solenni promisit fratri Raynaldo, capellano Raynaldi episcopi Ostien. (et ord. s. Dam. protectoris) pro eodem recipienti, se illam donationem sub quadam poena pecuniaria ratam et firmam habiturum esse.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani XVIII kal. ianuarii anno primo.³

336. dec. 23. Thesaurario et fratribus Militiae Templi mandat, ut residuum pecuniae e redemptionibus crucesignatorum per b. m. archiep. Senonen. et fr. Guilelmum (ord. Min.) Gregorii IX poenitentiarium (cfr. supra nr. 184-320 passim), in subsidium comitis de Monteforti nunc defuncti, qui in partibus Transmarinis gravia subiit onera debitorum, collectae et in domo Militiae Templi Parisien. depositae heredibus eius assignent.

Sua nobis. Dat. Laterani X kal. ianuarii anno primo.⁴

337. dec. 25. Generali et provincialibus ministris ord. fratrum Min. (ad instar litt. Greg. IX die 12 dec. 1240 dat.) concedit facultatem absolventi fratres sibi subditos ab excommun. sentiētiis.

In iure canonico. Dat. Laterani VIII kal. ianuarii anno primo.⁵

1244.

338. ian. 9. Gregorio de Montelongo subdiacono et notario suo, apost. sedis legato, scribit, se ratum et gratum habere, quod ecclesiae Mediolanensi de fr.

Leone (Valvassore de Perego) quondam ministro ord. fratrum Min. Mediolanen. providit, eique committit, ut ipsum electum, ascitis tribus vel quatuor ex suffraganeis Mediolan. ecclesiae vel aliis episcopis, in archiepiscopum faciat consecrari.

Ecclesia Mediolanensi vacante. Dat. Laterani V idus ianuarii anno primo.⁶

339. febr. 12. Universis Christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, qui ad ecclesiam s. Elisabeth (tertio ordini s. Franc. adscriptae) in Marburg Maguntin. dioec. cum debita reverentia et devotione in Coena Domini, Parasceve, Sabbato sancto et Dominica Paschae accesserint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani II idus februarii anno primo.⁷

340. febr. 22. Universis Christifidelibus per Urbevetanam civ. et dioec. constitutis, vere poenitentibus et confessis, qui ad structuram ecclesiae fratrum Min. Urbevet. manus adiutrices porrexerint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam ut ait Apostolus. Dat. Laterani VIII kal. martii anno primo.⁸

341. apr. 17. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Spiritus ord. s. Dam. dioec. Civitaten. (*Ciudad Rodrigo* in Hispania) confirmat exemptionem in spirit. et tempor. per episcopum et capitulum Civitaten. eis concessam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani XV kal. maii anno primo.⁹

342. apr. 30. Ministro (generali) et fratribus ord. fratrum Min. inhibet, ne fratres ordini fratrum Praed. adscriptos praetextu alicuius indulgentiae seu aliquarum litterarum apost. ad suum ordinem recipiant.

Quo vos. Dat. Laterani II kal. maii anno primo.¹⁰

343. maii 4. Abbatissae et sororibus mon. s. Agnetis ord. s. Dam. dioec. Tirasonensis (*Tarazona* in Aragonia) confirmat exemptionem in spirit. et tempor. per episcopum et capitulum Tirasonen. eis concessam.

Cum a Nobis petitur. Laterani IV nonas maii anno primo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 41 (Inn. IV a. 1) ep. 248 (249); *Sbar.* 23.

² Reg. Vat. t. 21 f. 46 (Inn. IV a. 1) ep. 277 (278); *Sbar.* ad 23; cfr. 28, ubi idem indultum die 17 dec. 1243 iterum conceditur. — Quoad litteras ab eo nr. 24 relatas et 29 nov. 1243 datas cfr. supra not. ad nr. 330. Litterae die 12 dec. 1243 datae et a *Sbar.* nr. 25 relatae, quibus inquisitoribus haer. prav. in provincia Narbonen. et partibus Albigen. mandatur, ut haereticos sponte ad unitatem Ecclesiae redeuntes infra certum tempus recipiant sine poena, omittuntur.

³ Reg. Vat. t. 21 f. 58 (Inn. IV a. 1) ep. 350 (352); *Sbar.* 26. Forsan supradictus fr. Raynaldus de ord. Min. erat et idem atque ille Raynaldus, qui a. 1259 fit episcopus Aesculan.; alter fr. Raynaldus (de Aetio) a. 1249, quum lector in conventu Reatino esset, in episcopum Reatin. electus et ab ipso Inn. IV, qui audita eius scientia et sanctitate reluctantem hanc dignitatem insisit recipere, Lugduni consecratus est, sed iam a. 1252 eam resignat et paucis annis post Senis non sine miraculorum gloria moritur. — Eodem anno 1249 ecclesiae Cephaluden. (*Cefalù* in Sicilia) praeficitur in episcopum Richardus Grizota, qui ipse ord. Min. et minister provincialis provinciae Siciliae fuisse dicitur. — Litterae die 15 dec. 1243

Bullarii Franciscani Epitome.

datae et a *Sbar.* nr. 27 relatae, quibus S. P. Ludovico IX regi Franciae indulget, ne quis in terram eius excommun. vel interdicti sententias proferre valeat, omittuntur. Quoad litteras die 17 dec. 1243 datas (*Sbar.* 28) cfr. not. ad nr. 334 et quoad litteras 22 dec. 1243 datas (*Sbar.* 29) cfr. not. ad nr. 332.

⁴ *Sbar.* 30 (ex autogr. conv. Salmanticens. et Constantien.); cfr. nr. 57, ubi idem indultum tamquam 21 iulii 1244 concessum refertur.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 57 (Inn. IV a. 1) ep. 343 (345); *Sbar.* 31.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 61 (Inn. IV a. 1) ep. 364 (366); *Sbar.* 32.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 76 (Inn. IV a. 1) ep. 461 (462); *Sbar.* 33.

⁸ *Sbar.* 34 (ex autogr. archivi illius conv.). Quas indulgentias S. P. die 13 oct. 1245 de novo concedit; *Sbar.* 102.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 97 (Inn. IV a. 1) ep. 614 (615); *Sbar.* 35.

¹⁰ Ex autogr. in archivo sacri conv. Assis. conservato; *Sbar.* 36 (e Speculo Min. et Wadd. Ann.), ubi istae litterae tamquam 21 apr. 1244 datae referuntur. Litterae eiusdem tenoris, quae bullatae in archivo status Lucern. in Helv. conservantur, sunt XII kal. maii a. I (20 apr. 1244) datae. — Simili modo S. P. fratribus Praed. inhibet, ne fratres Min. ad suum recipiant ordinem.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 101 (Inn. IV a. 1) ep. 646 (647); *Sbar.* 37.

344. maii 6. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Garaffiae (Serap[h]iae) de Sardona Asten. (*Asti* in Pedemontium) confirmat similem exemptionem ab episcopo et capitulo Asten. eis concessam.

Religionis vestrae. Dat. Laterani II nonas maii anno primo.¹

345. maii 7. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Franc. Mantuan. confirmat similem exemptionem per episcopum et capitulum Mantuan. eis concessam.

Religionis vestrae. Dat. Laterani nonis maii anno primo.²

346. maii 16. Abbatissae et conventui monialium mon. s. Mariae de Heremo (*Sarzanello*) dioec. Lunen. (*Luni* in Liguria) confirmat similem exemptionem per episcopum Lunen. eis concessam.

Quoties a Nobis petitur. Dat. Laterani XVII kal. iunii anno primo.³

347. maii 18. Abbatissae et monialibus inclusis mon. s. Mariae Vallisgloriae de Spello Spoletan. dioec. confirmat ordinationem et distributionem bonorum abbatiae s. Silvestri de Monte Subasio suppressae per episcopum Spoletanum iussu Gregorii IX factam, vi cuius quaedam pars eorundem bonorum illi mon. assignata est.

Cum ecclesiam s. Silvestri. Dat. Laterani XV kal. iunii anno primo.⁴

348. maii 20. Episcopo Perusino mandat, ut quaedam bona monasterii s. Mariae Montislucii contra inhibitionem Gregorii IX alienata ad ius ipsius mon. revocet, iniungens abbatissae et conventui eiusdem, ne similia de cetero attentent.

Cum sicut accepimus. Dat. Laterani XIII kal. iunii anno primo.⁵

349. maii 30. Archiepiscopis et episcopis praesentes litteras inspecturis mandat, ut illos, qui non de ord. Min. existentes habitum ipsorum fratrum Min. vel ei consimilem portant, ad eum deponendum censuris eccl. compellant.

Quia confusio habitus. Dat. Laterani III kal. iuni anno primo.⁶

350. maii 30. Henrico canonico Tudertino mandat, ut possessiones ecclesiae s. Leucii Tudertin. a Greg. IX monasterio de Monte sancto Tudertin. ord. s. Dam. concessas eidem mon. assignet.

Religionem monialium inclusarum ord. s. Dam. Dat. Laterani III kal. iunii anno primo.⁷

351. iunii 17. Generali ministro et fratribus ord. fratrum Min. inhibet, ne quemquam infra probationis annum ad professionem emittendam inducant neve quemquam prohibeant, quominus infra annum probationis ad alium ordinem transeat.

Non solum in favorem. Dat. apud Civitatem Castellanam XV kal. iulii anno primo.⁸

352. iunii 17. Archiepiscopo Pisano mandat, ut ecclesiam s. Trinitatis Pisan., quam olim Coelestinus papa IV, tunc tit. s. Marci presb. card. et apost. sedis in Tuscia legatus, fratribus Min. de consensu ipsius archiepiscopi et capituli Pisan. concessit, sed quidam Odmundus presbyter dioec. Pisan. tenet occupatam, illis fratribus restituat.

Dilecti filii. Dat. apud Civitatem Castellanam XV kal. iulii anno primo.⁹

353. iunii 20. Ministro generali et universis fratribus ord. Min. indulget, ut, si extra domos suas morantur, in dicendo officio divino aliis se possint conformare, relicto officio a regula sua praescripto.

Pio vestro collegio. Dat. apud Civitatem Castellanam XII kal. iulii anno primo.¹⁰

354. iunii 20. Ministro generali et fratribus ord. Min. indulget, ut in locis suis pro se ipsis liberam habeant sepulturam.

Ita vobis. Dat. apud Civitatem Castellanam XII kal. iulii anno primo.¹¹

355. iunii 24. Ministro generali et fratribus ord. fratrum Min. de novo mandat, ne recipiant ad ordinem suum fratres ordini fratrum Praed. adscriptos.

Meminimus, vobis olim. Dat. apud Civitatem Castellanam VIII kal. iulii anno primo.¹²

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 105 (Inn. IV a. 1) ep. 680 (681); *Sbar.* 38.

² Reg. Vat. t. 21 f. 103 (Inn. IV a. 1) ep. 668 (669); *Sbar.* 40. Litteras die 6 maii 1244 datas (l. c. ep. 666, *Sbar.* 39), in quibus de aliqua provisione in dioec. Tudertin. ab episcopo Assis. facta fit mentio, omittuntur, quum hic episcopus non sit Simon Vereduccio ord. Min., sicut *Sbar.* credit; hic enim Simon Ver. idem habendus est ac Simon Uffreduzzi ord. Min., qui a. 1282 fit episcopus Assis. Simili modo omittuntur litterae apost. die 12 maii 1244 de concremando libro Talmud et die 24 maii 1244 de non supponendo sacellum regium interdicto eccles. ad regem Franciae directae (l. c. ep. 681 et 716; *Sbar.* 41 et 45).

³ Reg. Vat. t. 21 f. 107 (Inn. IV a. 1) ep. 693 (694); *Sbar.* 42.

⁴ *Sbar.* 43 (ex autogr. archivi illius mon.). Die 23 iulii 1244 S. P. eisdem bona stabilia a Greg. IX empti et ipsis donata confirmat; *Sbar.* 61.

⁵ *Sbar.* 44 (ex archivi illius conv. autogr.). Quoad litteras ab eo nr. 45 relatas cfr. supra not. ad nr. 345.

⁶ *Sbar.* 46 (ex autogr. conv. fratrum Min. Castillionis Florentini et Leodiensis). Aliae litterae eodem die datae, incip. « Qui postposita », asservantur bullatae in archivis tum conventus Herbiolen. tum status Lucern. in Helv.; cfr. not. ad nr. 306.

⁷ *Sbar.* 47 (ex autogr. illius mon.).

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 117 (Inn. IV a. 1) ep. 743 (744); *Sbar.* 48, sed autogr. olim in archivo Constantien. exstans nunc in archivo status Lucern. conservatur. Quas litteras Alex. IV die 5 maii 1256 innovat; *Sbar.* 186 (ex autogr. conv. Claromonten. ord. Praed. apud Martène in Thesaur. anecd.).

⁹ *Sbar.* 49 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Pisan.). Quod mandatum Inn. IV die 24 sept. 1244 et 9 aug. 1247 innovat, die autem 19 aug. 1247 abbat. s. Zenonis et prioribus s. Sixti ac s. Pauli de Horto (Pisan.) eadem de re scribit; *Sbar.* 68, 230, 234.

¹⁰ *Sbar.* 50 (e Speculo Min. et Wadd. Ann. atque autogr. in nonnullis conv. ord. Min. existente). Quae litterae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur.

¹¹ *Sbar.* 51 (ex autogr. olim in conv. fratrum Min. Constantien., nunc in archivo status Lucern. conservato). Quoad litteras ab eo nr. 52 et 63 relatas cfr. supra not. ad nr. 322.

¹² Reg. Vat. t. 21 f. 116 (Inn. IV ep. 741 (742); *Sbar.* 53. Quae litterae bullatae exstant in archivis tum sacri conv. Assis. tum status Lucernensis, olim conventus fratrum Min. Constantien.).

356. iunii 24. Magistro et fratribus ord. Praed. simili modo mandat, ne ad ordinem suum fratres ordini Minorum adscriptos recipiant.

Meminimus, vobis olim. Dat. apud Civitatem Castellanam VIII kal. iulii anno primo.¹

357. aug. 5. Generali ministro et aliis fratribus ord. fratrum Min. impertitur facultatem capiendi, carceribus mancipandi aliisque poenis puniendi apostatas ordinis.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Ianuae nonis augusti anno secundo.²

358. aug. 21. Abbatissis et sororibus inclusis ord. s. Dam. rescribit, eas non teneri ad regulam s. Bern. nisi quoad tria vota obedientiae, paupertatis et castitatis; observandam autem eis esse aliam formulam ab initio (per Hugolinum episc. Ostien., postm. Gregorium papam IX) praescriptam.

Cum universitati vestrae. Dat. Ianuae XII kal. septembris anno secundo.³

359. dec. 31. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Catharinae (Caesaraugusten.?) indulget, ut per litteras apost. conveniri minime possint, nisi etc.

Religionis vestrae favor. Dat. Lugduni II kal. ianuarii anno secundo.⁴

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 117 (Inn. IV a. 1) ep. 744 (745); *Sbar.* 54. Quoad litteras ab eo relatas nr. 55 cfr. not. ad nr. 323, quoad nr. 56 cfr. not. ad nr. 331, quoad nr. 57 cfr. not. ad nr. 336, quoad nr. 58 cfr. not. ad nr. 325, quoad nr. 59 cfr. not. ad nr. 332, quoad nr. 60 cfr. not. ad nr. 324, quoad nr. 61 cfr. not. ad nr. 347, quoad nr. 62 cfr. not. ad nr. 330, quoad nr. 63 cfr. not. ad nr. 322, quoad nr. 64 cfr. not. ad nr. 306, quoad nr. 65 cfr. not. ad nr. 323.

² *Sbar.* 66 (ex autogr. conv. Bononien., Modetien., Constantien.). Istae litterae bullatae his exstant in archivio sacri conv. Assis. — « Ut ab insidiis Friderici Rom. imper. se salvaret, S. P. per Iannam ad iter Lugdunum versus se paravit. Misso enim Iannam fr. Boiolo ord. Min. petiit a Ianuensibus galeas, quas apud Civitatem vetulam (*Civitavecchia*) missas nocte diei 29 iunii ad 30 inclinantis a. 1244 conscendit cum quinque cardinalibus (Guilermo episcopo Sabinen., Ioanne de Toletto tit. s. Laur. in Luc. presb., Guilermo [Fisco nepote] s. Eustachii et Petro Capocio s. Georgii ac Ioanne Gaetano [de Ursinis] s. Nicolai diac.), septem (vel potius sex) aliis (Ottone ep. Portuen., Petro de Barro tit. s. Marcelli et Guilermo XII Apostolorum presb., Aegidio s. Cosmae et Octaviano s. Mariae in via lata ac Goffrido s. Adriani diac.) iter per terram facientibus, quatuor aliis in Italia relictis (praeter Raynaldum ep. Ostien. adhuc Stephano tit. s. Mariae trans Tib. tamquam vicario in Urbe, Rainerio s. Mariae in Cosm. diac. tamquam legato in Tuscia, Ricardo s. Angeli diac. tamquam Campaniae Maritimaeque comite); die autem 7 iulii Ianuae appulit ». Cfr. Vitam Inn. IV a. Nicolae de Carbio ord. Min., ipsius S. P. capellano et confessore atque in illo itinere socio, conscriptam, quae legere est in *Archivio della r. società Romana di storia patria* XXI, 88 s.

³ *Sbar.* 67 (ex autogr. in mon. s. Clarae Assis. conservato). Quoad litteras a *Sbar.* relatas nr. 68 cfr. not. ad nr. 352, quoad nr. 69 cfr. not. ad 237, quoad nr. 70 cfr. not. ad nr. 102.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 132 (Inn. IV a. 2) 127 (877); *Sbar.* 71. — Die 24 oct. (1245) Ianna relicta S. P. petiit Segusiam (*Susa*), ubi die 12 nov. adveniens cum illis sex cardinalibus per terram proficiscentibus se coniunxit et insuper Ottonem ep. Tusculan. atque

1245.

360. febr. 14. Archiepiscopo Colonien. fratres Min. commendat eumque rogat, ne a subditis suis ipsos quomodo indebite molestari permittat.

Cum illorum. Dat. Lugduni XVI kal. martii anno secundo.⁵

361. mart. 5. Magno regi et populo Tartarorum scribit, se mittere eis fr. Ioannem (de Plano Carpinis) cum nonnullis sociis (ord. Min.), qui tractet cum ipsis de pace; quos benigne recipiant, providentes ipsis in eundo et redeundo de salvo conductu.

Cum non solum homines. Dat. Lugduni III nonas martii anno secundo.⁶

362. mart. 5. (Magno) regi et populo Tartarorum scribit, se mittere eis fr. Laurentium de Portugallia cum nonnullis sociis, qui eis fidem Christi exponant.

Dei Patris immensa benignitas. Dat. Lugduni III nonas martii anno secundo.⁷

363. mart. 10. Magistro et fratribus Hospitalis Hierosolym. mandat, ut fr. Dominico de Aragonia ord. Min., quem cum nonnullis sociis ad gentes Christum non cognoscentes et ad schismaticos pro negotiis generalis Ecclesiae destinat, ad hoc consilium, auxilium et favorem impendant.

Cum dilectum filium. Dat. Lugduni VI idus martii anno secundo.⁸

Hugonem tit. s. Sabinae presb. card. de Francia venientes recepit. Iter prosequens venit ad mon. Altacumbae (*Hautecombe*) ord. Cist., ubi navem conscendens per fluvium Rhodanum vectus Lugduni appulit die 2 dec. (alias 29 vel 30 nov.) 1244. Cfr. Vit. Inn. IV l. c. pag. 90. — Quoad litteras a *Sbar.* relatas nr. 72 cfr. not. ad nr. 311 et quoad nr. 73 cfr. not. ad nr. 290.

⁵ *Sbar.* 74 (ex autogr. archivi fratrum Min. Colonien.).

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 208 (Inn. IV a. 2) ep. 659 seu de curia 2 (1365); *Sbar.* 75. — Ad illustranda ea, quae in hac et in aliis quae proxime sequuntur epistolis Inn. IV referuntur, iuvabit apponere ea, quae Nicolaus de Carbio ord. Min. in Vita Inn. IV (l. c. pag. 92) hac de re scribit. Relatis aliis legationibus eo tempore ab Inn. IV ad Norwegiam, Rutheniam, Lithoviam destinatis hoc modo pergit: « Ad Tartaros quoque, gentem amaram, nullius religionis et ritus, quae pro sui multitudine repleverat quasi universam faciem partium Orientis, missus est vir multae religionis, fr. Ioannes de Planocarpino ord. Min., poenitentiarius ipsius (Inn. IV), postmodum archiepiscopus Antibarensis. ... Destinavit quoque ad infideles Paganos, soldanos videlicet Babyloniae et Iconii et alios quoque plures, nuntios speciales viros religiosos ord. Min. et Praed., doctos in scientia verbi Dei, ut et ipsi abdicato infidelitatis errore venirent ad fidem et notitiam veritatis ... Ad Graccos quoque et Baccium (Vatacium) imperatorem ipsorum misit virum religiosum fr. Ioannem de Parma, generalem ministrum ord. Min., vitae maturitate praeclarum, doctorem in theologia egregium, dans ipsi socios et sequaces eiusdem ordinis fratres, viros sapientia doctos pariter et maturos, ad reducendum illos ad fidei certitudinem et Ecclesiae unitatem ».

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 207 (Inn. IV a. 2) ep. 658 seu de curia 11 (1364); *Sbar.* 76. Cfr. infra nr. 418. — Quoad litteras ab eo nr. 77 relatas et 6 martii 1245 datas cfr. not. ad nr. 68; litterae nr. 78 relatae omittuntur.

⁸ Die 21 martii 1245 universis praelatis, ad quos illae litterae pervenerint, a S. P. mandatur, ut sententias, quas idem fr. Dominicus contra molestatores suos tulerit, denuntiet et ab omnibus observari faciant. *Sbar.* tom. I pag. 593 et 594 (e tabulario castri s. Angeli de Urbe); cfr. infra nr. 364 et 365.

364. mart. 21. Colomanno in Bulgaria regnanti, quem hortatur, ut a schismate ad unionem s. Romanae ecclesiae redeat, insuper iniungit, ut fratres Min., quos hac de causa ad eum mittit, benigne recipiat et diligenter audiat.

Cum simus super apost. sedis specula. Dat. Lugduni XII kal. aprilis anno secundo.¹

365. mart. 25. Patriarchis, archiepiscopis, episcopis in terris Bulgarorum, Blacorum, Gazarorum, Sclavorum, Serviorum, Alanorum, Zicorum (in regno Zechiae in Chersoneso), Gothorum, Iberorum, Georgianorum, Armenorum, Nubiorum, Nestorianorum ceterorumque Christianorum Orientis, quos invitat ad unitatem Ecclesiae, fratres Min. hac de causa ad eos missos commendat.

Cum simus super apost. sedis specula. Dat. Lugduni VIII kal. aprilis anno secundo.²

366. iunii 15. Abbatissae mon. s. Mariae Magd. iuxta Nursiam eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, varia privilegia concedit et exemptionem in spirit. et tempor. per episcopum Spoletan. eis concessam confirmat easque sub apost. sedis protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni XVII kal. iulii anno secundo.³

367. iulii 17. Generali ministro et fratribus ord. Min. indulget, ut in monasteriis monialium ord. s. Dam., in quibus tempore Gregorii IX aliqui fratres Min. non fuerint, morari minime teneantur; vult autem, ut in monasteriis, in quibus tunc temporis fratres deputati erant, ponantur secundum discretionem ministrorum provincialium idonei et maturi, qui ipsorum monast. monialibus in spiritualibus dumtaxat deserviant, iurisdictioni et correctioni ministrorum suorum sicut alii fratres nihilominus parituri.

Paci et tranquillitati vestrae. Dat. Lugduni XVI kal. augusti anno tertio.⁴

368. iulii 17. Monialibus mon. s. Angeli Aesculan. ord. s. Dam. easdem mitigationes in observanda regula earum concedit, quas die 17 aug. 1243 monialibus mon. de Arnales dioec. Zamoren. eiusd. ord. concessit.

Divinae affluentiam pietatis. Dat. Lugduni XVI kal. augusti anno tertio.⁵

369. iulii 23. Abbatissae mon. s. Antonii Barchinonen. eiusque inclusis sororibus tam praesentibus quam futuris, vitam regularem professis, varia privilegia concedit et exemptionem ab ordinario loci per ipsum episcopum Barchin. eis concessam confirmat easque sub sedis apost. protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni X kal. augusti anno tertio.⁶

370. aug. 16. Generali et provincialibus ministris ord. fratrum Min. indulget, ut eiectionis de ordine suo vel egressis transeundi ad alios ordines approbatos (exceptis ord. s. Augustini, Templariorum, Hospitaliorum et aliorum religiosorum arma portantium) licentiam dare possint.

Paci et tranquillitati vestrae. Dat. Lugduni XVII kal. augusti anno tertio.⁷

371. aug. 18. Archiepiscopis et episcopis, abbatibus... et aliis ecclesiarum praelatis per Romanum imperium, Italiam, Siciliae et Ungariae regna constitutis ad instar litterarum Greg. IX die 23 aug. 1231 datarum mandat, ut a gravaminibus fratrum Min. desistant, alioquin per antistites a se tamquam conservatores illorum fratrum institutos ad id per censuram eccl. compellerentur.

Nimis iniqua vicissitudine. Dat. Lugduni XV kal. septembris anno tertio.⁸

372. aug. 20. Archiepiscopo Tarraconensi scribit, se rata et grata habere ea, quae rex Aragoniae circa Iudaeos et Saracenos statuit, inter quae sunt haec: « quando cumque episcopi vel fratres Praed. et Min. accesserint

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 206 (Inn. IV a. 2) ep. 657 seu de curia 10 (1363); Sbar. 79. Quoad alias litteras eodem die datas (Sbar. 80) cfr. supra not. ad nr. 272.

² Sbar. 81 (ex antogr. conventus fratr. Min. Anconitan.). Litterae ab eo nr. 82 relatae omittuntur ntpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

³ Reg. Vat. t. 21 f. 198 (Inn. IV a. 2) ep. 610 (1329); Sbar. 83.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 230 (Inn. IV a. 3) ep. 123 (1483); Sbar. 84.

⁵ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 7 (ex archivo illius mon.).

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 214 (Inn. IV a. 3) ep. 23 (1383); Sbar. 86. Quoad litteras ab eo nr. 85-relatas cfr. not. ad nr. 371.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 230 (Inn. IV a. 3) ep. 124 (1484); Sbar. 87. Ista litterae ter (bis 16 aug. et semel 17 iulii 1245 datae) exstant bullatae in archivo sacri conv. Assis.

⁸ Secundum Sbar. 85 S. P. iam 21 iulii 1245 similes epistolas scripsit archiepiscopis, episcopis, abbatibus... et aliis ecclesiarum praelatis per Italiam constitutis. Pro tota Italia archiepi. Mediolanen. et Pisan. ac Sipontin. instituntur huiusmodi conservatores. Aliis autem epistolis eodem die vel saltem eo tempore datis S. P. idem mandat praelatis singulorum regnorum et provinciarum Italiae necnon aliorum regnorum et provinciarum orbis catholici (pro quibus episcopi unciis inclusi deputantur conservatores), scil. regni Siciliae (archiepi. Neapolitan. et Messanen. ac Sipontin.), Campaniae Maritimaeque et patrimonii s. Petri (epi. Anagnin. et Sutrin. ac Reatin.), Tusciae et Vallis Spoletanae ac marchiae Anconitanae (archiepi. Pisan.

et epi. Tudertin. ac Anconitan.), Lombardiae et marchiae Tervisiniae ac Romaniolae (archiepi. Mediolan. et epi. Vicentin. ac Ferefran.), Sardiniae et Calabriae ac Corsicae (archiepi. Pisan. et Calaritan.), Provinciae (archiepi. Aquen. et ep. Massilien.), Aragoniae et Navarrae (archiepi. Terraconen. et epi. Caesarangusten. ac Calaguritan.), Castellae et Legionis (archiepi. Toletan. et epi. Palentin. ac Corduben., archiepi. Compostellan. et ep. Burgen.), Franciae cum provinciis Lugdunen. et Bisuntin. necnon dioec. Meten. et Virdunen. ac Leodien. Cameracensique (archiepi. Rhemen. et Turonen. ac ep. Parisien., archiepi. Auxitan. et ep. Engolismen., archiepi. Lugdunen. et Viennen. ac ep. Nivernen.), Angliae et Scotiae (archiepi. Cantuarien. et epi. Lincolnien. ac Norvicien.), Hiberniae (archiepi. Dublinen. et epi. Ossorien. ac Darien.), Alamaniae (archiepi. Colonien. et Magdeburgen. ac ep. Herbipolen.), Daciae et Cassubiae ac Pomeraniae (archiepi. Bremen. et epi. Hildeshemen. ac Zuerinen.), Bohemiae et Sueciae ac Norwegiae necnon Poloniae et Livoniae ac Slaviae et Russiae Prussiaeque (?), Hungariae et Istriae ac Sclavoniae Croatiaeque (archiepi. Strigonien. et Colocen. ac ep. Zagrabien.), imperii Constantinop. (patr. Constantinop. et archiepi. Patracen. ac ep. Nicomedien.), regn. Hierosol. et Cypri (patr. Antiochen. et archiepi. Nazaren. ac Nicosien.). Cfr. Reg. Vat. t. 21 f. 230 et 286 (Inn. IV a. 3) ep. 121, 122, 538, 539 (1481, 1482, 1877, 1878); Sbar. 85, 88, 89, 91, 106 necnon 409 et 421, ubi idem praelatis Lombardiae et Romaniolae die 15 maii 1252 de novo mandatur, institutis conservatoribus episcopo Bononien. et electo Ravennaten. — Die 17 sept. 1245 S. P. similes epistolas pro fratribus Praed. emittit.

rint ad villas vel loca, ubi Saraceni vel Iudaei moram faciunt, et verbum Dei dictis Iudaeis et Saracenis proponere voluerint, hi ad vocationem ipsorum conveniant et patienter eorum praedicationem audiant ».

Ea quae. Dat. Lugduni XIII kal. septembris anno tertio.¹

373. sept. 1. (Urracae) abbatissae et conventui mon. b. Mariae Salamantin. ord. s. Dam. confirmat exemptionem ab ordinario loci per ipsum episcopum Salamantin. eiusque capitulum eis concessam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Lugduni kal. septembris anno tertio.²

374. sept. 16. Universis Christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, qui ad monasterium monialium inclusarum s. Gratiae Pampilonen. accesserint et eis, quae nimum iugo paupertatis premuntur, manum porrexerint caritatis, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XVI kal. octobris anno tertio.³

375. sept. 18. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. quondam s. Mariae, nunc s. Gratiae Pampilonen. scribit, se eas sub protectione b. Petri recipere et a iurisdictione episcopi Pampilonen. eximere.

Cum mortuae mundo. Dat. Lugduni XIV kal. octobris anno tertio.⁴

376. sept. 18. Abbatissae mon. b. Mariae Salamantin. eiusque sororibus inclusis tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, varia privilegia concedit et exemptionem ab ordinario loci per ipsum episcopum Salamantin. eiusque capitulum eis concessam (de novo) confirmat atque eas sub b. Petri protectione suscipit (cfr. supra nr. 373).

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni XIV kal. octobris anno tertio.⁵

377. sept. 19. Archiepiscopis, episcopis, abbatibus ... et aliis ecclesiarum praelatis fratres Minores commendat eisque mandat, ut illos ad praedicandum benigne admittant et illos, qui eorum ordinem simulato habitu maculant, coerceant.

Quoniam abundavit malignitas. Dat. Lugduni XIII kal. octobris anno tertio.⁶

378. sept. 19. Universis Christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, qui ad consummationem aedificiorum a fratribus Min. Reatin. inceptorum manum porrexerint adiutricem, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XIII kal. octobris anno tertio.⁷

379. sept. 20. Universis Christifidelibus, qui simile fecerint quoad consummationem aedificiorum a fratribus de Gallarate dioec. Mediolan. inceptorum, eandem relaxationem concedit.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XII kal. octobris anno tertio.⁸

380. sept. 20. Agneti, sorori ... Wenceslai regis Bohemiae et moniali mon. ord. s. Dam. Pragen., (sicut ipsi regi) Brunonem electum Olomucen. commendat.

Cum id quod. Dat. Lugduni XII kal. octobris anno tertio.⁹

381. sept. 23. Ministro provinciae Austriae mandat, ut pecunias, quas male acquisitas usurarii in suis testamentis restituendas reliquerunt, colligat et secure deponat.¹⁰

382. sept. 24. Universis Christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, qui ad consummationem aedificiorum a fratribus Min. Recanaten. inceptorum manum porrexerint adiutricem, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VIII kal. octobris anno tertio.¹¹

383. sept. 24. Ministro generali et universis ministris provincialibus ord. frat. Min. indulget, ne quis legatus apost. sedis vel quivis alius praelatus ad secum mandandum vel pro suis negotiis promovendis aliquem ex fratribus Min. sine superiorum eorum licentia possit assumere.

Vobis per apostolicae sedis. Dat. Lugduni VIII kal. octobris anno tertio.¹²

384. oct. 6. Abbatissae mon. s. Mariae Magd. Alexandrin. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam secundum ord. s. Dam. professis, varia privilegia concedit et exemptionem per Guilelmum archiep. et capitulum Mediolanen. a. 1237 eis concessam confirmat atque eas sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni II nonas octobris anno tertio.¹³

385. oct. 13. Abbatissae et conventui mon. s. Franc. de Offida ord. s. Dam. Firman. dioec. confirmat exemptionem in spir. et temp. a monasterio s. Mariae castri Offidae a mon. Farfen. dependente per Tancredum priorem et alios monachos illius mon. de Offida concessam, non obstante quod abbatis et conv. huius mon. Farfen. non intervenit consensus.

Hi a sede apostolica. Dat. Lugduni III idus octobris anno tertio.¹⁴

¹ Sbar. 90 (e Bullario Domin.) Quoad litteras ab eo nr. 91 relatas cfr. not. ad nr. 371.

² Reg. Vat. t. 21 f. 232 (Inn. IV a. 3) ep. 130 (1490); Sbar. 92.

³ Reg. Vat. t. 21 f. 250 (Inn. IV a. 3) ep. 263 (1622); Sbar. 93.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 250 (Inn. IV a. 3) ep. 256 (1615); Sbar. 94.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 232 (Inn. IV a. 3) ep. 131 (1491); Sbar. 95.

⁶ Sbar. 96 (ex autogr. conv. Constantien., Trecent., Meten.).

⁷ Sbar. 97 (ex archivo illius conv.).

⁸ Sbar. 98 (ex archivo illius conv.).

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 239 (Inn. IV a. 3) ep. 165 (1524); cfr. ep. 164 (1523).

¹⁰ Cfr. Supplem. nr. X.

¹¹ Sbar. 99 (ex autogr. archivi illius conv.). Similes indulgentias ad promovendam fabricam domus fratrum Min. Legionen. Inn. IV eo tempore concessit; l. c. (ex Wadd. Ann.).

¹² Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 619 (1917); Sbar. 100. Ista litterae bullatae bis exstant in sacri conv. Assis. archivo.

¹³ Reg. Vat. t. 21 f. 240 (Inn. IV a. 3) ep. 181 (1540); Sbar. 101. Ille archiepiscopus erat fundator supradicti mon. Alexandrin. (Alessandria), sicut apparet e documento ipsis litteris Inn. IV inserto, quo illam exemptionem concessit.

¹⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 260 (Inn. IV a. 3) ep. 334 (1686); Sbar. 112, qui falso asserit, illas litteras III nonas novembris a. III esse datas. Quoad alias litteras eodem die 13 oct. 1245 datas (Sbar. 102) cfr. not. ad nr. 340.

386. oct. 15. Abbatissae mon. s. Spiritus Civitaten. (*Ciudad Rodrigo* in Hispania) eiusque sororibus simili modo ut supra monialibus mon. Alexandrin.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni idibus octobris anno tertio.¹

387. oct. 16. Generali et universis provincialibus ministris ord. fratr. Min. curam et regimen monialium ord. s. Dam. committit modumque regiminis praescribit.

Paci et saluti. Dat. Lugduni XVII kal. novembris anno tertio.²

388. oct. 21. Universis abbatissis et monialibus inclusis monasteriorum ord. s. Dam. concedit facultatem admittendi fratres Min. intra monasteria quibusdam de causis.

Vestris piis supplicationibus. Dat. Lugduni XII kal. novembris anno tertio.³

389. oct. 23. Abbatissae mon. s. Francisci Offidani eiusque sororibus simili modo ut supra nr. 384 monialibus mon. Alexandrin.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni X kal. novembris anno tertio.⁴

390. nov. 7. Ministro et fratribus ord. fratrum Min. Pampilonen. concedit facultatem se transferendi a loco inepto ad meliorem iuxta portam s. Laurentii Pampilonen. eis concessum.

Patriae coelestis allekti gloria. Dat. Lugduni VII idus novembris anno tertio.⁵

391. nov. 7. Archiepiscopo Terraconen. et episcopo Casaraugusten. mandat, ne fratres Min. Pampilonen. de novo loco eis concessio ab ullo molestari permittant.

Sub experientia paupertatis extremae. Dat. Lugduni VII idus novembris anno tertio.⁶

392. nov. 13. Universis abbatissis et monialibus inclusis ord. s. Dam. regulam et formam vivendi ab Hugolino

episcopo Ostien., postmodum Gregorio papa IX, praescriptam confirmat.

Solet annuere sedes apostolica. Dat. Lugduni idibus novembris anno tertio.⁷

393. nov. 14. Generali et provincialibus ministris ac custodibus ceterisque fratribus ord. fratr. Min. quaedam dubia et obscura, quae in eorum regula continentur et a Greg. IX tantum semiplene sunt declarata, exponit.⁸

394. nov. 25. Guardiano domus fratrum Min. Cathalaunen. (*Châlons sur Marne*) concedit facultatem absolviendi praelatos et quascunque personas civ. et dioec. Cathalaunen. a censuris per (Iuhellum) archiep. Rhemen. in eos latis.

Venerabilibus fratribus nostris. Apud Cluniacum VII kal. decembris anno tertio.⁹

In e. m. guardianis domorum Tornacen., Suessionen., Noviomen. quoad praelatos et personas illarum civ. et dioec. simili modo excommunicatos.¹⁰

1246.

395. ian. 7. Universis Christifidelibus monialibus mon. s. Angeli Asculan. ord. s. Dam. ad sustentationem ipsarum eleemosynas et grata caritatis subsidia erogantibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam ut ait apostolus. Dat. Lugduni VII idus ianuarii anno tertio.¹¹

In e. m. pro sustentatione monialium mon. s. Mariae de Virginibus Firman., s. Mariae Magd. de Nursia, s. Franc. Burdigalen., s. Franc. de Offida.¹²

396. ian. 13. Generali et provincialibus ministris tribuit facultatem tam instituendi quam destituendi fratres sui ord. ad praedicandam Crucem vel inquirendum contra pravitatem haeticam.

Odore suavi ordinis vestri. Dat. Lugduni idibus ianuarii anno tertio.¹³

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 241 (Inn. IV a. 3) ep. 182 (1541); *Sbar.* 103.

² Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 622 (1960); *Sbar.* 104 et 111, ubi istae litterae die 8 nov. 1245 sunt datae et ad generalem ac marchiae Anconitan. provincialem ministros directae. Illae litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

³ Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 623 (1961); *Sbar.* 105. Quoad litteras ab eo nr. 106 relatas cfr. not. ad nr. 371.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 244 (Inn. IV a. 3) ep. 216 (1575); *Sbar.*

107. Quoad litteras die 30 oct. 1245 datas (*Sbar.* 108) cfr. not. ad nr. 321; animadvertendum tamen, litteras eiusdem tenoris, quae olim in archivo conventus Constantien. exstantes nunc in archivo status Lucern. conservantur, 15 dec. (XVIII kal. ian.) 1245 esse datas.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 250 (Inn. IV a. 3) ep. 257 (1616); *Sbar.* 109.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 250 (Inn. IV a. 3) ep. 258 (1617); *Sbar.* 110. Quoad litteras ab eo nr. 111 relatas cfr. not. ad nr. 387 et quoad nr. 112 cfr. not. ad nr. 385.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 253 (Inn. IV a. 3) ep. 290 (1649); *Sbar.* 113.

⁸ Cfr. Supplem. nr. XI.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 256 (Inn. IV a. 3) ep. 294 (1653); cfr. epp. 293 et 301 (1652, 1655, 1656); *Sbar.* 115. — « Interim dictus pontifex (Inn. IV) Cluniacum ivit cum rege Franciae et ipsius fratribus locuturus ». Cfr. Vitam Inn. IV conser. a Nicolao de Carbio l. c. f. 97. Secundum Matthaeum Paris. S. P. medio novembri 1245

se contulit Cluniacum, ubi exeunte ipso mense rex Franciae advenit, et tunc ipsi S. P. et rex atque regis mater Blanca secretissimum tenuerunt consilium septem diebus. L. c. not. 1.

¹⁰ Reg. Vat. l. c. epp. 295, 296, 299 (1653 et 1654); *Sbar.* 115 c-f. Idem mandatur prioribus conventuum fratrum Praed. Atrebaten., Ambianen., in Valencennis dioec. Cameracen. quoad praelatos ad personas harum civ. et dioec. — Aliis litteris eodem die datis S. P. guardianis Cathalaunen., Suessionen., Tornacen. ord. Min. et prioribus Ambianen. ac (in Valencennis dioec.) Cameracen. ord. Praed. conventuum mandat, ut episcopos illarum civitatum, quos iam ipse a censuris per eorum metropolitam in eos latis absolvit, sic absolutos publice nuntiet. L. c. epp. 303 et 304 (1657 et 1658); *Sbar.* 116. — Litterae ab eo nr. 117 relatae omittuntur utpote ad Bullar. Francisc. non pertinentes.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 260 (Inn. IV a. 3) ep. 335 (1687).

¹² Reg. Vat. l. c.; *Sbar.* 118-121, qui nr. 122 affert litteras Inn. IV a. 3 (1245-1246) datas, quibus similes indulgentiae conceduntur iis, qui eleemosynam ministraverint subsidiaque praestiterint pro aedificiis fratrum Min. Traiecten. (*Utrecht* in Hollandia) construendis.

¹³ Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 625 (1963); *Sbar.* 123. Istae litterae bullatae adhuc conservantur in archivo sacri conv. Assis.

397. ian. 13. Generali et provincialibus ministris ac ceteris fratribus ord. Min. indulget, ut, cum ad loca interdicto supposita venerint, possint nihilominus (excommunicatis et interdictis exclusis) ianuis clausis, suppressa voce, non pulsatis campanis divina officia celebrare.

Eis, qui sanandi. Dat. Lugduni idibus ianuarii anno tertio.¹

398. ian. 16. Ministro fratrum Min. provinciali in Austria mandat, ut mandatum apostolicum super pecunia pro imperio Constantinop. colligenda sibi (die 7 oct. 1245) commissum celeriter, sollicito ac efficaciter exequatur (non obstante aliqua indulgentia ordini fratrum Min. in contrarium concessa).

Cum super colligenda. Dat. Lugduni XVII kal. februarii anno tertio.²

399. ian. 25. Generali et provincialibus ministris ac custodibus ord. Min. concedit facultatem absolendi a censuris eccl. illos, qui ipsi ordini aggregari desiderant.

Coelestis amor patriae. Dat. Lugduni VIII kal. februarii anno tertio.³

400. febr. 5. Ministro provinciali fratrum Min. in Portugallia, quem unacum quibusdam ecclesiarum praelatis ea, quae pro imperio Constantinop. a sede apost. sunt concessa, ea conditione colligere iussit, ut ii, qui in his scienter fraudem committerent, ipso facto sententiam excommun. incurrerent, concedit facultatem absolendi tales ab illa sententia.

Cum ea, quae. Dat. Lugduni nonis februarii anno tertio.⁴

401. febr. 7. Generali et provincialibus ministris ac custodibus ceterisque fratribus ord. Min. concedit facultatem excommunicandi, ligandi, capiendi, carceri mancipandi apostatas et insolentes sui ord. fratres.

Provisionis nostrae. Dat. Lugduni VII idus februarii anno tertio.⁵

402. mart. 15. Ministro et fratribus ordinis Fratrum de Poenitentia in Lombardia quaedam indulta tempore interdicti oportuna concedit.

Intentos cultui. Dat. Lugduni idibus martii anno tertio.⁶

403. mart. 30. Universis Christifidelibus iniungit, ut fratribus ord. Min. Velletr., qui ecclesiam cum aliis aedificiis suis usibus opportunis cooperunt construere, pro eorum consummatione ac etiam pro sustentatione ipsorum fratrum manum porrigant adiutricem, pro qua caritate eis 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni III kal. aprilis anno tertio.⁷

404. apr. 12. Sim. modo quoad caritatis opera pro consummatione ecclesiae aliorumque officiorum usibus fratrum Min. Bononien. opportunorum et pro ipsorum fratrum sustentatione exercenda.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni II idus aprilis anno tertio.⁸

405. apr. 22. Universis fratribus de ordine fratrum Min. (sicut de ordine fratrum Praed.) per Teutonium constitutus mandat, ut, postquam electio de novo Romanorum rege in imperatorum postmodum promovendo celebrata est, Christifideles per Teutonium constitutos tam in occulto quam in publico inducant, ut ipsi electo fideliter et efficaciter intendant ac assistant viriliter et constanter.

Cum ordinem vestrum. Dat. Lugduni X kal. maii anno tertio.⁹

406. maii 3. Archiepiscopo Prussiae, Livoniae et Esthoniae, apost. sedis legato, indulget, ut in illis partibus episcopos Latinos de ordine fratrum Praed. vel Min. ac aliorum religiosorum et de clericis saecularibus instituere et ordinare valeat.

Ut commissum tibi. Dat. Lugduni V nonas maii anno tertio.¹⁰

407. maii 18. Priori ecclesiae s. Elisabeth (cfr. supra nr. 339) in Marpurch (Marburg) ad preces lantgravii Thuringiae indulget, ut in solemnibus festivitibus missarum solemnia celebrans uti possit mitra.

Ad ecclesiastici decoris. Dat. Lugduni XV kal. iunii anno tertio.¹¹

408. iunii 2. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Angeli Asculan. ord. s. Dam. scribit, se precibus earum inclinatum ipsas et monasterium

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 621 (1959); *Sbar.* 124.

² Ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Viennen. ed. *G. E. Friess* l. c. pag. 103.

³ Istae litterae bullatae conservantur in archivo sacri conv. Assis. — *Sbar.* 125 (ex autogr. in archivis conv. Constantien., Parisien., Trecent., Ambianen., Brugen.) et 313 (ex autogr. in archivo conv. Salmantien. conservato, quae quidem litterae sunt 25 ian. 1250 datae) ac 453 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Inn. IV nr. 99, litteris die 29 nov. 1252 datis).

⁴ *Sbar.* 126 (ex autogr. in archivo sacri conv. Assis. adhuc conservato).

⁵ *Sbar.* 127 (e Wadd. Ann. Supplem. ad a. 1245 nr. 1) et 323 (ex archivo gen. ord. Min. Conv., quae quidem litterae die 24 apr. 1250 sunt datae). — Quas litteras Alex. IV die 17 sept. 1259 innovat; *Sbar.* 508 (ex archivo Aracoel. apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 64).

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 266 (Inn. IV a. 3) ep. 404 (1752). Quas litteras *Sbar.* omisit; quod si fecit ratione ductus, eas non pertinere

ad fratres de Poenitentia tertii ord. s. Franc., cur alias similes epistolas retulit?

⁷ *Sbar.* 128 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁸ *Sbar.* 129 (ex autogr. archivi illius conv.). Litterae ab eo nr. 130 relatae et die 22 apr. 1246 datae sunt similes illis, quas recensimus supra nr. 290.

⁹ Reg. Vat. t. 21 (Inn. IV a. 3) ep. 7 de curia (1972); *Sbar.* 131. Exauctorato enim Friderico II per concilium Lugdun. electores imperii ab Inn. IV alium regem Rom. eligere sunt iussi, qui die 22 maii 1246 vota sua concorditer dirigunt in Henricum dictum Raspe lantgravium Thuringiae, de quo supra nr. 273. — Quoad alias litteras eodem die 22 apr. 1246 datas et bullatas in archivo sacri conv. Assis. adhuc conservatas cfr. not. ad nr. 231 et quoad litteras die 26 apr. 1246 datas, quae desiderantur apud *Sbar.*, ab eo tamen annotantur not. f ad nr. 192, cfr. supra not. ad nr. 15.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 276 (Inn. IV a. 3) ep. 479 (1819); *Sbar.* 132. Quoad litteras die 11 maii 1246 datas (*Sbar.* 133) cfr. not. ad nr. 307.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 283 (Inn. IV a. 3) ep. 509 (1848).

earum curae et regimini generalis et provincialis ministrorum ord. Min. committere.

Cum sicut ex parte vestra. Dat. Lugduni IV nonas iunii anno tertio.

In e. m. quoad ordinis s. Dam. monasteria s. Eufemiae de Medina Campi Salamantin. dioec., s. Mariae Burgen., s. Franc. (de Arnales) Zamoren., s. Francisci Burdigalen., s. Mariae de Virginibus Firman., s. Mariae de Castanea et s. Francisci de Ripatransonis ac s. Franc. de Monte sancto necnon s. Franc. de Offida Firman. dioec., s. Michaelis Auximan., s. Mariae Magd. extra Nursiam, s. Mariae de Campo Martio Veronen., s. Mariae Magd. Alexandrin.¹

409. iunii 5. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Franc. Burdegalen. indulget, ut ad recipiendam aliquam personam in monacham et sororem seu conversam invitae minime compelli possint absque speciali sedis apost. mandato faciente plenam de hac indulgentia mentionem.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Lugduni nonis iunii anno tertio.²

410. iunii 22. Universis fratribus de ordine fratrum Min. indulget, ut a Pisanis possint emere, quae sibi videant expedire, non obstante sententia excommun. in ipsos et eisdem in mercimoniis communicantes lata.

Paupertas voluntaria. Dat. Lugduni X kal. iulii anno tertio.³

411. iunii 22. Universis clericis per Lugdunen. provinciam constitutis, precibus ducis Burgundiae inclinatus, indulget, ut in scholis fratrum Minorum Divionen. (Dijon) Lingonen. dioec. studio theol. facultatis insistentes beneficiorum suorum proventus integre percipiant, ac si Parisius in eodem studio morarentur.

Inclinati precibus. Dat. Lugduni X kal. iulii anno tertio.⁴

412. iunii 22. Regi Aragoniae, quem asperrime increpat de crudeli in episcopum Gerunden. perpetrato flagitio et ad poenitentiam ac satisfactionem hortatur, ad id fr. Desiderium (ord. Min.) poenitentiarum suum se mittere scribit.

Receptis tuis litteris. Dat. Lugduni X kal. iulii anno tertio.⁵

413. iunii 12. Archiepiscopo et capitulo Narbonen. mandat, ut monialibus Narbonen. ord. s. Dam. dent facultatem se transferendi ad locum magis aptum.⁶

414. iulii 1. Universis Christifidelibus, qui fratribus Min. loci s. Mariae in Georgio (seu Montis Georgii) dioec.

Firman. pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum usibus eorum oportunos necnon pro sustentatione arctae ipsorum vitae fidelium iuvare subsidiis indigentibus elemosynas et grata caritatis subsidia erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni kal. iulii anno quarto.⁷

415. iulii 10. Episcopo Leodien. indulget, ut de consilio fratrum Praed. et Min. suae dioec. consilio mutuum contrahere et nonnullas possessiones sui episcopatus obligare possit.

Cum, sicut te. Dat. Lugduni VI idus iulii anno quarto.⁸

416. iulii 12. Generali et provincialibus ministris tradit modum gubernandi illa ord. s. Dam. monasteria, quorum curam et regimen eis olim (8 nov. 1245 et iunii 1246) commisit.

Licet olim. Dat. Lugduni IV idus iulii anno quarto.⁹

417. iulii 21. Fratri Simoni de Alvernia ord. Min. iniungit, ut super querelis a rege Daniae contra episcopum Roskilden. et ipsius regni cancellarium prolatis inquirat et referat.

Quanto fratres et coepiscopos. Dat. Lugduni XII kal. augusti anno quarto.¹⁰

418. aug. 9. Patriarchae Graeco Antiochen. et suffraganeis eius commendat fr. Laurentium ord. Min. eosque monet, ut ipsius monita benigne suscipiant et quae mandaverit adimpleant.

De supremis coelorum. Dat. Lugduni V idus augusti anno quarto.

In e. m. « Catholicon » Armeniae eiusque suffraganeis necnon Patriarchae Maronitarum eiusque suffraganeis.¹¹

419. aug. 16. Ministro generali concedit facultatem castigandi et amovendi, cum opus fuerit, fratres sui ord. in obsequiis aliorum morantes.

Cum sicut te. Dat. Lugduni XVII kal. septembris anno quarto.¹²

420. aug. 23. Ministris et custodibus fratrum Min. per Imperium, Italiam et regnum Siciliae constitutis concedit facultatem absolvendi ab excommun. sententia illos fratres sibi subditos, qui in his partibus post

¹ Aliis epistolis eodem die datis S. P. haec ipsis generali et provincialibus ministris ord. Min. nuntiat eisque die 18 sept. 1246 curam et regimen monialium mon. s. Angeli Aesculan. de novo committit. Reg. Vat. t. 21 f. 296 (Inn. IV a. 3) epp. 612 et 613 atque a. 4 ep. 146 (1949-1951 et 2141); Sbar. 134 et 150.

² Sbar. 135 (e Wadd. Ann. ad a. 1245 nr. 36).

³ Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 620 (1959); Sbar. 136.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 298 (Inn. IV a. 3) ep. 624 (1962); Sbar. 137. Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 191 nr. 158, et 176 nr. 134.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 305 (Inn. IV a. 3) ep. 654 sen 27 de curia (1992); Sbar. 138.

⁶ Cfr. Supplem. nr. XII.

⁷ Sbar. 139 (ex archivio illius conv.). Litterae, quae a Sbar. nr. 140 afferuntur, non 1 iulii 1246, sed 1 iunii 1247 sunt datae.

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 309 (Inn. IV a. 4) ep. 2 (1997); Sbar. 141.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 410 (Inn. IV a. 4) ep. 887 (2885); Sbar. 142. Istae litterae bullatae asservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 311 (Inn. IV a. 4) ep. 19 (2014); Sbar. 143.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 434 (Inn. IV a. 4) ep. 130 de curia (3046); Sbar. 144. Cfr. infra litteras « nonis iunii a. IV » (5 iunii 1247) ad ipsum fr. Laur. directas, quae quidem recte « nonis iulii a. IV » (7 iulii 1246) datae esse videntur; nam litterae supra relatae non nisi post has emanasse videntur. Cfr. supra nr. 362.

¹² Sbar. 145 (e Wadd. Ann. ad a. 1245 nr. 4).

excommun. sententiam in Fridericum imperatorem latam divina officia celebrarunt.

Ex parte dil. fil. fratrum Minorum. Dat. Lugduni X kal. septembris anno quarto.¹

421. sept. 9. Generali et universis provincialibus ministris ac custodibus ord. fratrum Min. concedit facultatem ferendi excommun. sententiam in expulsos vel egressos ex ipso ordine, qui proprio suo motu praedicare vel confessiones audire aut docere praesumunt, cum eis haec, nisi de licentia sedis apost. ad alium ordinem transierint, sint interdicta.

Iustis petentium desideriis. Dat. Lugduni V idus septembris anno quarto.²

422. sept. 23. Ministris et fratribus ord. fratrum Min. per Alemanniam constitutis inibet, ne quis eorum de negotiis Ecclesiae se intromittat, nisi illi, qui ab ipsis ministris vel eorum vicariis ad requisitionem (Philippi) electi Ferrarien. et sedis apost. legati ad id sunt deputati.

Sub religionis habitu. Dat. Lugduni IX kal. octobris anno quarto.³

423. oct. 4. Abbatisae mon. s. Catharinae Caesaraugusten. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris exemptionem a Bernardo episcopo Caesaraug. eis concessam confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni IV nonas octobris anno quarto.⁴

424. oct. 5. Abbatisae et conventui monasterii s. Gratiae Pampilonen. ord. s. Dam. ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinentis indulget, ut conversas sui mon., quae post professionem in eo factam ipsum exeunt et ad alia loca se transferunt vel per mundum evagantur, per visitatorem suum adhibita ab eo excommun. sententia possint revocare.

Ex parte vestra. Dat. Lugduni III nonas octobris anno quarto.⁵

425. oct. 8. Priori Praed. de Ponte et guardiano Minorum fratrum de Dondalo (*Dundalk*) Armachan. dioec. in Hibernia mandat, ut electores Armachan. ecclesiae et ipsum electum peremptorie citatos ad sedem apost. remittant.

Ad audientiam nostram. Dat. Lugduni VIII idus octobris anno quarto.⁷

426. oct. 12. Iohanni de Hertfordia abbati mon. s. Albani Lincolniensis dioec. mandat, ut iis, quae fr. Iohannes

Anglicus minister provincialis fratrum Min. prov. Saxoniae, nuntius suus, ei super subsidio sedi apost. faciendo proponet, plenam fidem adhibeat.

Quotidiana persecutionis instantia. Dat. Lugduni IV idus octobris anno quarto.⁸

427. oct. 15. Episcopo Caesaraugusten. mandat, ut censuras in fratres Min. Pampilonen. a capitulo eccl. Pampilonen. auctoritate ipsius episcopi ex eo latas, quod illi sine horum licentia, licet auctoritate apostolica suffulti, de loco s. Petri de Ripis ad locum extra portam s. Laurentii Pampilon. se transtulerunt, nullas declaret et ipsorum fratrum persecutores ad satisfaciendum eis compellat, percussores autem excommunicatos denuntiet.

Lecta coram Nobis. Dat. Lugduni idibus octobris anno quarto.

428. oct. 18. Universis Christifidelibus per Maritimam Hispaniae constitutis mandat, ut (fr. Lupo ord. Min.) Marrochitano episcopo ad cultum divini nominis ampliandum, per eum vel eius nuntios requisiti, tam diligenter quam viriliter assistant (cfr. infra nr. 432).

Fideles populi signo fidei. Dat. Lugduni XV kal. novembris anno quarto.

In e. m. archiepiscopo et consilio Narbonen., episcopo Baionen. et populo sibi commisso, episcopo Massilien. et populo sibi commisso, episcopo et consilio Barchinonen., archiepiscopo et consilio Terraconen., episcopo et consilio Maioricarum, episcopo et consilio Valentin., archiep. Ianuen. et populo sibi commisso, episcopo et consilio Portugallen., consiliis s. Emeterii et de Laredo ac castri de Ordiales Burgen. dioec., consilio s. Sebastiani Pampilonen. dioec., episcopo Ulixbonen. et populo sibi commisso.⁹

429. oct. 23. Ministris et custodibus ac guardianis fratrum Min. iniungit, ut eidem episcopo Marrochitan. et sociis eius in omnibus, quae poterunt commode, impendant consilium, auxilium et favorem.

Si secundum Apostolum. Dat. Lugduni X kal. novembris anno quarto.¹⁰

430. oct. 23. Regi Aragoniae commendat Marochitanum episcopum fratresque Minores et alios eum pro Marochitanae ecclesiae negotiis comitantes.

Attendentes quod. Dat. Lugduni X kal. novembris anno quarto.

In e. m. regi Navarrae, regi Castellae, regi Portugalliae, universis Christifidelibus in Africa constitutis, necnon episcopis et praelatis ac baronibus et aliis Christifidelibus, ad quos istae litterae pervenerint.¹¹

¹ Sbar. 146 (ex autogr. in archivo sacri conv. Assis. adhuc conservato). Quoad litteras a Sbar. nr. 147 et 149 relatas cfr. not. ad nr. 307.

² Reg. Vat. t. 21 f. 410 (Inn. IV a. 4) epp. 888 (2886); Sbar. 148. Istae litterae, sicut illae, quae proxime procedunt (nr. 420), bullatae adhuc conservantur in archivo sacri conv. Assis.; quoad litteras a Sbar. nr. 150 relatas cfr. not. ad nr. 408.

³ Sbar. 151 (ex autogr. in archivo fratrum Min. Colonien. aservato).

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 325 (Inn. IV a. 4) ep. 124 (2119); Sbar. 152.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 327 (Inn. IV a. 4) ep. 140 (2135); Sbar. 153.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 329 (Inn. IV a. 4) ep. 151 (2146); Sbar. 154.

⁷ Sbar. 155 (e Wadd. Ann. Min. ad a. 1247 nr. 26).

⁸ Aliis epistolis die 20 oct. 1246 datis S. P. tum eidem episcopo mandat, ut supradictos fratres a molestatoribus defendat, tum ipsis

fratribus illum locum extra portam s. Laur. ab heredibus Stephani et Navarri de Aperta ac Deodato civibus Pampilon. eis concessum confirmat. Die autem 29 (non: 19) oct. 1246 iuratis et communitati Pampilonen. ac populo eiusd. dioec. iniungit, ut eosdem fratres protegant a quorumvis iniuriis. Reg. Vat. t. 21 (Inn. IV a. 4) ep. 256-259 (2252/55); Sbar. 156 et 158-160. Cfr. infra nr. 433 et 477.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 343 (Inn. IV a. 4) ep. 249 (2245); Sbar. 157.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 343 (Inn. IV a. 4) ep. 254 (2250); Sbar. 161.

¹¹ Aliis litteris eodem die datis (incip. «Etsi Dominus») S. P. archiepiscopis et episcopis, ad quos ipsae pervenerint, iniungit, ne permittant bona et possessiones eorum, qui ad partes Maroch. pro fidei christianae incremento se conferunt, ab aliquibus sibi vindicari, donec de illorum reditu vel obitu constet. Reg. Vat. l. c. f. 343 (Inn. IV a. 4) ep. 250 et 253 (2246 et 2249); Sbar. 163 et 162.

431. oct. 25. Regi Tuneti, cui « Deum timere et diligere » exoptat, eosdem episcopum et fratres commendat, eum rogans et monens, ut ipsos cum christianis in illo regno commorantibus libere conversari sinat.

Pater spirituum. Dat. Lugduni VIII kal. novembris anno quarto.¹

432. oct. 31. Universis Christifidelibus per Marochitanam dioecesim constitutis scribit, se ecclesiae Marochitanae, soli et unicae in partibus illis Romanae ecclesiae filiae, quamquam ordo fratrum Minorum est eiusdem ecclesiae novella plantatio, quia (tamen) virtuose apud militantem et triumphantem Ecclesiam meritis proficit et exemplis et in fervore religionis ipsius habetur quodammodo quaedam species Paradisi, de persona fr. Lupi velut arboris fructiferae de ipso excerptae, viri utique Deum timentis et virtutibus insignis ac scientia decorati, providisse, eisque mandat, ut eum honorifice recipiant eiusque mandata humiliter suscipiant.

In eminenti specula. Dat. Lugduni II kal. novembris anno quarto.²

433. oct. 31. Grimaldo de la Mota et Orpesae uxori eius Pampilonen. civibus, qui ecclesiam in honorem b. Francisci extra portam s. Laurentii Pampilonen. ad opus fratrum Min. propriis sumptibus construere intendunt (cfr. supra nr. 427), scribit, se precibus eorum inclinatum personas et bona ipsorum sub speciali sedis apost. protectione suscipere.

Statum instabilem. Dat. Lugduni II kal. novembris anno quarto.³

434. nov. 9. Fratri Simoni de Alvernia ord. Min. mandat, ut Othonium (*Odense* in Dania) se conferens in vitam

episcopi illius civitatis et facinora ei opposita inquirat et referat.

Ad audientiam nostram. Dat. V idus novembris anno quarto.⁴

435. dec. 13. Abbatissae et conventui monialium inclusarum s. Franc. de Offida ord. s. Dam. Firman. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod (Raynerius) s. Mariae in Cosmedin diac. card., vices suas gerens per patrimonium Ecclesiae per Tusciam, ducatum Spoletanum et marchiam Anconitanam, eis facultatem concessit transeundi de ipsarum mon. ad alium locum magis tutum infra ipsum castrum de Offida.

Iustis petentium desideriis. Dat. Lugduni idibus decembris anno quarto.⁵

436. dec. 16. (Philippo) electo Ferrariensi et apost. sedis (per Germaniam) legato mandat, ut ob merita (Sifridi de Eppenstein) archiepiscopi Maguntini Henrico (de Lützelburg) ord. Min., nepoti eius, de aliquo episcopatu infra legationis fines vacante vel vacaturo provideat.

Ita claret et claruit. Dat. Lugduni XVII kal. ianuarii anno quarto.⁶

437. dec. 19. Universis Christianis in Africanis partibus constitutis scribit, se velle, ut (Lupus) episcopus Marochitanus in animarum eorum cura, quae eius antecessori b. m. Agnello (ex ord. Min.) a sede apost. commissa erat, succedat, quare eis mandat, ut ipsi episcopo tamquam patri et pastori animarum suarum intendant, eius salubria monita et mandata devote suscipientes ac inviolabiliter observantes.

Cum, sicut intelleximus. Dat. Lugduni XIV kal. ianuarii anno quarto.⁷

¹ Aliis litteris eodem die datis (incip. « Ut in adventu tuo ») S. P. illi episcopo facultatem concedit absolviendi a censuris quosdam clericos et laicos, saeculares et regulares, in Africa morantes vel ibi moraturos; die autem 11 nov. 1246 ei indulget, ut sedem apost. seu limina Apost. usque ad decennium visitare minime teneatur; die denique 11 dec. 1246 ei facultatem concedit dispensandi super matrimonio in quarto consangu. gradu in partibus Afric. contracto. Reg. Vat. t. 21 f. 343 (Inn. IV a. 4) ep. 248, 251, 252, 311 (2244, 2247, 2248, 2307); *Sbar.* 165, 164, 173, 175. Die 30 oct. 1246 S. P. magistro et fratribus militiae s. Iacobi iniungit (litteris incip. « Circa opera pietatis »), ut eidem episcopo impendant consilium, auxilium et favorem. L. c. ep. 255 (2251); *Sbar.* 166.

² Aliis litteris eodem die datis (incip. « Gaudemus in Domino ») S. P. regi Marochitanorum, cui « Deum timere et mandatis eius humiliter obedire » exoptat, eundem episcopum eiusque comites fratres Min. ac Christianos sub ipsius imperio degentes commendat. Reg. Vat. t. 21 f. 342 (Inn. IV a. 4) ep. 246 et 247 (2242 et 2243); *Sbar.* 169 et 170.

³ Aliis litteris pridie datis S. P. ministro (vel potius custodi) fratrum Min. Pampilonen. mandat, ut Grimaldum de la Mota civem Pampilonen., qui confessus est, se olim existentem in Lombardia interdum manducasse et bibisse familiariter cum quibusdam, qui ab aliquibus haeretici credebantur, et ideo supplicavit, ut non conscientiae, quam se habere sinceram proposuit, sed famae, quae facile corruptioni subicitur, dum detractio mordetur, provideretur, si haec veritate nitantur, auctoritate apost. denuntiet ob hoc alienius infamiae macula non teneri. Reg. Vat. t. 21 f. 345 (Inn. IV a. 4) ep. 260 et 261 (2256 et 2257); *Sbar.* 167 et 168. — Epistolae ab eodem *Sbar.* nr. 171 et 174 relatae, quarum illa ad regem Franciae, haec ad episcopum Assis. directa est, omittuntur utpote ad ord. Min. non pertinentes.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 345 (Inn. IV a. 4) ep. 266 (2262); *Sbar.*

172. Cfr. supra nr. 417. — Quoad litteras a *Sbar.* nr. 173 et 175 relatas cfr. not. ad nr. 431.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 407 (Inn. IV a. 4) ep. 860 (2858); *Sbar.* 176. Aliis litteris 21 dec. 1246 (a. IV, non a. V, sicut scribit *Sbar.* 256) datis S. P. ratum et gratum habet, quod Philippus ep. Firman. illis monialibus facultatem mutandi locum concessit, et die 4 jan. 1247, quod idem episcopus eis ecclesiam s. Martini de Offida assignavit. L. c. ep. 858 et 859 (2856 et 2857); *Sbar.* 179 et 256.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 352 (Inn. IV a. 4) ep. 330 (2326); *Sbar.* 177. Illum Henricum, cui die 24 aug. 1247 Petrus Georgii diac. card. et sedis apost. legatus aliquem episcopatum conferre a S. P. de novo iubetur (l. c. a. 5 ep. 149, *Sbar.* 237), die 5 dec. 1247 in episcopum Semigallen. (in Livonia) promotum et a. 1251 ad Curonien. (*Curland*), die autem 13 febr. 1263 ad Chiemen. (*Chiemsee* in Bavaria) ecclesias translatum esse constat.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 354 (Inn. IV a. 4) ep. 343 (2339); *Sbar.* 178. Aliis litteris 28 febr. 1247 datis S. P. eidem episcopo, qui coram ipso exposuit, patrem suum cum matre sua non in Ecclesiae facie matrimonium contraxisse, indulget, ut nihilominus in susceptis ordinibus ministrare et episcopalis dignitatis honorem retinere ac eius officium exercere possit. L. c. ep. 434 (2430); *Sbar.* 182. Die autem 9 martii 1247 illi episcopo concedit facultatem dispensandi cum fr. Bernardo presbytero ord. Min., sibi in socium auctoritate apost. deputato (qui quidem de legitimo matrimonio procreatum se credit, nonnullis vero asserentibus, eum habere ortum de solutis parentibus odiosum), super defectu natalium, ita ut in susceptis ordinibus ministrare et ad episcopalem dignitatem in partibus Africanis dumtaxat promoveri queat; die denique 3 apr. 1247 eidem episcopo concedit facultatem elargiendi laicis de sua familia existentibus et cum ipso ad partes Africanas accessuris eandem peccaminum veniam, quae proficiscentibus in Terrae sanctae subsidium concessa est. L. c. ep. 454 et 517 (2450 et 2514); *Sbar.* 184 et 188.

1247.

438. ian. 30. Reginae Hungariae¹ gratias agit, quod, sicut Iacobus minister provincialis et fr. Romanus ord. fratrum Min. Hungariae sibi retulerunt, pro reductione Vatacii (Graecorum principis) et gentis eius laborat.

Quod Dominum I. Chr. Dat. Lugduni III kal. februarii anno quarto.²

439. febr. 15. Ministris et custodibus fratrum Min. per Alemaniam constitutis concedit facultatem absolvendi a censuris illos sequaces Friderici quondam Rom. imper., qui praestabant corporale iuramentum, quod mandatis Ecclesiae praecise parebunt et eidem Friderico ac eius fautoribus nullatenus adhaerebunt.

Cum nonnulli de Alemaniae partibus. Dat. Lugduni XV kal. martii anno quarto.³

440. mart. 1. Episcopo Lodoven. et fr. Raymundo Praed. ac fr. Willelmo de Briva Min. ord. mandat, ut inquirant et sibi transmittant relationem authenticam de poenitentia R(aymundi) comitis Tolosani.

Sua Nobis. Dat. Lugduni kal. martii anno quarto.⁴

441. mart. 16. Abbati et conventui mon. s. Georgii maioris de Venetiis permittit permutationem nonnullarum sui mon. possessionum de consilio prioris Praed. et guardiani Min. ord. domorum Venet.

Cum ex parte vestra. Dat. Lugduni XVII kal. aprilis anno quarto.⁵

442. apr. 2. Universis Christifidelibus, qui pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum per fratres Min. de Monte sancto Firman. dioec. construi inceptorum necnon pro sustentatione arctae vitae ipsorum manus adiutrices porrexerint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni IV nonas aprilis anno quarto.⁶

443. apr. 9. In e. m. quoad subsidia pro consummatione ecclesiae fratrum Min. Auximan. et sustentatione ipsorum fratrum eroganda.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni V idus aprilis anno quarto.⁷

444. apr. 24. Fratri Laurentio (ord. Min.) poenitentiario suo, apost. sedis legato, mandat, ne patriarcham Hierosolym. super restitutione cuiusdam pecuniae quantitatis de defunctorum legatis receptae, utpote partim pauperibus et infirmis ac captivis Babyloniae erogatae partim in usus similes convertendae, molestet.

Inter alia pietatis opera. Dat. Lugduni VIII kal. maii anno quarto.⁸

445. maii 10. Ministro generali ord. fratrum Min.,⁹ credens universitati fratrum ipsius ordinis multipliciter expedire, ut capitulum generale in sua praesentia celebretur, mandat, ut ad ipsam praesentiam festinus accedat, ipsum capitulum, quod die 13 iulii proxime venturi inchoari debet, prosecuturus de more.

Illius dilectionis affectus. Dat. Lugduni VI idus maii anno quarto.¹⁰

In e. m. ministris provincialibus, custodibus et fratribus ord. fratrum Min. in generali capitulo congregandis.¹¹

446. maii 11. Alfonso regis Castellae primogenito super gestis comitis Bononiae in regno Portugalliae conquarenti scribit, se fr. Desiderium (ord. Min.) poenitentiarium suum, virum litteratum, probatae vitae ac in consiliis circumspectum, in regnum ipsum destinasse, cui adhibeat firmam fidem, eius consiliis acquiescens et monitis intendens.

Illum erga multos nobiles. Dat. Lugduni V idus maii anno quarto.

In e. m. regi Portugalliae¹²

447. maii 15. Universis Christifidelibus ut supra nr. 442 quoad subsidia pro consummatione ecclesiae fratrum Min. Savonen. (*Savona* in Liguria) et sustentatione ipsorum fratrum eroganda.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni idibus maii anno quarto.¹³

448. maii 15. Item quoad eadem fratribus Min. Viennen. (*Wien* in Austria) dioec. Patavien. praestanda.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. u. s.¹⁴

449. maii 18. Abbatissae mon. s. Mariae iuxta Canalem prope Giratam (Venet.) eiusque sororibus inclusis tam praesentibus quam futuris exemptionem per Petrum

¹ Mariae Graecorum imperatoris filiae et Belae IV regis Hungariae uxori.

² Reg. Vat. t. 21 f. 421 (Inn. IV a. 4) ep. 954 seu 38 de curia (2954); *Sbar.* 180. Quoad litteras ab eo nr. 179 relatas cfr. not. ad nr. 435.

³ *Sbar.* 181 (ex autogr. archivi prov. Alemaniae superioris ord. Min. in archivo olim conventus Constantien., nunc status Lucernensis asservati). Quoad litteras a *Sbar.* nr. 182 et 184 relatas cfr. not. ad nr. 437.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 365 (Inn. IV a. 4) ep. 436 (2432); *Sbar.* 183. Litterae ab eodem *Sbar.* nr. 185 relatae omittuntur, quia ille Vivianus ep. Ruthenen. de ord. Min., sicut ipse *Sbar.* credit, non erat.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 368 (Inn. IV a. 4) ep. 473 (2469); *Sbar.* 186.

⁶ *Sbar.* 187 (ex autogr. archivi illius conventus). Quoad litteras a *Sbar.* nr. 188 relatas cfr. not. ad nr. 437.

⁷ *Sbar.* 189 (e quodam libro mscr. archivi ord. Min. Conv. et e Rodolphii Hist. Seraph. lib. II). Litterae ab eodem *Sbar.* 190 relatae, quibus patriarchis, archiepiscopis... et aliis tam exemptis

quam non exemptis ecclesiarum praelatis O(ctavianus) s. Mariae in via lata diac. card. et sedis apost. legatus commendatur, omittuntur.

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 379 (Inn. IV a. 4) ep. 588 (2585); *Sbar.* 191. Quoad alias litteras eodem die datas et incip. «Fratrum Min. continent instituta» (*Sbar.* 192) cfr. not. ad nr. 15.

⁹ Crescentio Aesino, qui quidem aetatem et insufficientiam ac defectum eloquentiae causatus non ipse venit, sed fr. Bonaventuram de Aesio (vel potius de Iseo) vices suas impleturum misit. Cfr. Anal. Franc. III, 269.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 409 (Inn. IV a. 4) ep. 872 (2870); *Sbar.* 193.

¹¹ *Sbar.* 194, qui scribit, illas litteras in Reg. Vat. l. c. ep. 873 rescriptas et ex eodem Reg. a Wadd. in Ann. Min. ad a. 1247 nr. 2 relatas esse; sed in Reg. Vat. l. c. non inveniuntur. In illo capitulo generali Crescentium Aesinum a ministeriati generali absolutum et Ioannem Parmensum ei in hoc suffectum esse constat.

¹² Reg. Vat. t. 21 f. 427 (Inn. IV a. 4) ep. 1027 seu 111 de curia (3027); *Sbar.* 195.

¹³ *Sbar.* 196 (ex autogr. archivi illius conventus).

¹⁴ Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 104.

episcopum Castellan. eis concessam confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Lugduni XV kal. iunii anno quarto.⁴

450. maii 23. Archiepiscopo Salzeburgen. committit, ut episcopum Patavien. moneat et inducat, ut, si qui civium Patavien. (*Passau* in Germania) fratribus Min. in ipsa civ. Patavien. locum concedere et ecclesiam fabricare voluerint, id permittat.²

451. maii 26. Universis Christifidelibus ut supra nr. 442 quoad subsidia pro consummatione ecclesiae fratrum de Montegrario et sustentatione ipsorum fratrum eroganda.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VII kal. iunii anno quarto.³

452. maii. 30. Aretin. et Anconitan. ac Firman. episcopis mandat, ut de electionibus in episcopum Aesin. (*Iesi* in marchia Anconitan.) in discordia factis — canonici enim eccl. Aesin., licet excommunicati eligere non possent, quandam ex eis videl. Armannum in episcopum Aesin. eligere praesumpserunt, quodam alio canonico videl. Montanario, qui propter timorem Friderici quondam imperatoris moratur Anconae, fr. Gualterum de ord. Min. extra ipsius ecclesiae gremium eligente — inquirant et, si eas taliter attentatas invenerint, ipsis cassatis de consilio huius Montanarii canonici ecclesiae Aesin. provideant de pastore.

Ad nostram noveritis. Dat. Lugduni III kal. iunii anno quarto.⁴

453. iunii 1. Fratri Blanco de ordine fratrum Min., nuntio suo, mandat, ut, cum episcopus et clerus civ. et dioec. Avinionen. declaraverint, possibilitates ipsorum non se extendere ad pecuniam pro subsidio sedis apost. ab ipso fr. Blanco eis impositam persolvendam, illam pecuniae quantitatem moderetur.

Cum, sicut ex parte. Dat. Lugduni kal. iunii (non: iulii) anno quarto.⁵

454. iunii 4. Fr. Laurentio de ordine fratrum Min., poenitentiario suo, apost. sedis legato, qui vigore legationis in Armeniae, Iconii, Turchiae, Graeciae et regni Babyloniae ac super omnes Graecos in patriarchatibus Antiochen. et Hierosolym. ac regno Cypri morantes sibi commissae patriarchae Hierosol. inhibuisse dicitur, ne de Graecis sibi subiectis se aliquatenus intromitteret, propter quod ipsi Graeci ab eiusdem patriarchae iurisdictione se asserentes exemptos ei in nullo obedire praesumunt ac respondere de iuribus, in quibus tenentur eidem, penitus contradicunt, mandat, ut,

si est ita, super huiusmodi iurisdictione ipsius patriarchae deinceps se minime opponat.

Satis existeret inhonestum. Dat. Lugduni II nonas iunii anno quarto.⁶

455. iunii 5. Fr. Laurentio de ordine Min., poenitentiario suo, in Armeniae, Iconii, Turchiae, Graeciae et regni Babyloniae partibus necnon super omnes Graecos in Antiochen. et Hierosolym. patriarchatibus ac Cypri regno et super Iacobitas, Maronitas, Nestorianos plenae legationis officium committit.

Quia corporali praesentia. Dat. Lugduni nonis iunii anno quarto.⁷

456. iunii 6. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. de Valle felici (*Seligental*) Colonien. dioec. ac pro sustentatione arctae vitae ipsorum fratrum manus adiutrices porrigentibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VIII idus iunii anno quarto.⁸

457. iunii 7. Guardiano et fratribus Min. de Wriburch (*Freiburg* in Brisgovia) Constantien. dioec. concessionem capellae s. Martini et loci cuiusdam adiacentis eis factam confirmat.⁹

458. iunii 8. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum (praedictorum) fratrum Min. de Wriburch necnon etc. ut supra nr. 456.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VI idus iunii anno quarto.¹⁰

459. iunii 8. Abbatisae et conventui mon. s. Mariae Magd. de Alexandria (ord. s. Dam.) concedit facultatem petendi et recipiendi pro quinque annis praeteritis illam pecuniae quantitatem, quam universitas Alexandrina ecclesiae Romanae annuatim solvere tenetur, sed pluribus annis elapsis temporis malitia prohibente non solvit.

Vestrae devotionis precamina. Dat. Lugduni VI idus iunii anno quarto.¹¹

460. iunii 11. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. de Ripatransonis necnon etc. ut supra nr. 456.

Quoniam ut ait Apostolus. Dat. Lugduni III idus iunii anno quarto.¹²

¹ Sbar. 197 (ex autogr. archivi illius mon.).

² Cfr. Supplem. nr. XIII.

³ Sbar. 198 (ex archivo illius conventus). Quoad litteras die 27 maii 1247 datas (Sbar. 199) cfr. supra not. ad nr. 231; litterae a Sbar. nr. 200 relatae omittuntur utpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 397 (Inn. IV a. 4) ep. 756 (2754); Sbar. 201.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 427 (Inn. IV a. 4) ep. 110 de curia (3026); Sbar. 140.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 396 (Inn. IV a. 4) ep. 747 (2745); Sbar. 202.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 434 (Inn. IV a. 4) ep. 131 de curia (3047); Sbar. 203. Quae quidem litterae non « nonis iunii a. IV » (5 iunii 1247), sed « nonis iulii a. IV » (7 iulii 1246) datae esse videntur; nam non solum litteris, quae proxime praecedunt, sed etiam

litteris 9 aug. 1246 datis (cfr. supra n. 418) anteriores sunt censendae.

⁸ Sbar. 204 (ex archivo conventus fratrum Min. Colonien.). Eodem anno quarto Inn. IV similes indulgentias etiam pro fratribus Min. Aquisgranen. (*Aachen*) eiusd. dioec. Colonien. concessisse dicitur. L. c. — Litterae ab eodem Sbar. n. 205 relatae, quibus ordini Humiliatorum quaedam privilegia conceduntur, hic omittuntur.

⁹ Cfr. Supplem. nr. XIV.

¹⁰ Quae litterae bullatae conservantur Hallis in archivo provinciae fratrum Min. Tirolensis; cfr. *Zeitschrift f. Gesch. des Oberrh. N. F.* VI, 452.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 406 (Inn. IV a. 4) ep. 848 (2846); Sbar. 207.

¹² Sbar. 208 (ex archivo illius conv.).

461. iunii 12. Abbatibus et conventibus ord. Cist. ad instar litterarum Greg. IX die 18 apr. 1235 datarum de novo inhibet, ne quem fratrem ord. Min., nisi prius sedis apost. vel ministri huius fratris petita licentia et obtenta, in suum admittant consortium, eisque mandat, ut receptos alias remittant.

Cum olim fel. rec. Gregorius papa. Dat. Lugduni pridie idus iunii anno quarto.¹

462. iunii 13. Ministris provincialibus ord. fratr. Min. per Italiam et (utramque) Siciliam constitutis ad instantiam ministrorum et fratrum ordinis de Poenitentia in Italia et regno Siciliae constitutorum mandat, ut eis temporibus opportunis per se vel fratres suos idoneos visitationis officium impendant et eos instruantes regularibus disciplinis corrigant et reformat.

Vota devotorum Ecclesiae. Dat. Lugduni idibus iunii anno quarto.²

463. iunii 17. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. de Monteflorum (*Montefiore dell' Aso*) Firman. dioec. necnon etc. ut supra nr. 456.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XV kal. iulii anno quarto.³

463^a. iunii 17. Simili modo quoad fratres Min. de Macerata Firman. dioec.⁴

464. iunii 22. Item quoad fratres Min. de Monte Rubeano Firman. dioec.⁵

465. iulii 5. Generali et provincialibus ord. fratrum Min. in regno Franciae ministris committit curam et regimen monialium inclusarum ord. s. Dam. in regno Franciae existentium.

Paci et saluti. Dat. Lugduni III nonas iulii anno quinto.⁶

466. iulii 5. Guardiano et fratribus Min. villae Brugen. (*Bruges seu Brügge*) Tornacen. dioec., qui hucusque in loco minus congruo atque ab ipsa villa magis distante morabantur, concessionem alterius loci magis idonei et ipsi villae vicini eis a scabinis eiusdem villae factam confirmat et locum ipsum cum pertinentiis suis ac quasdam terras ipsi loco contiguas eis intuitu pietatis concessas pro hortis et domibus

ac aliis aedificiis eorundem fratrum usibus opportunis sub b. Petri protectione suscipit.

Religionis vestrae meretur honestas. Dat. Lugduni III nonas iulii anno quinto.⁷

467. iulii 14. Ministro provinciali (Turoniae) et fratribus Min. villae s. Iohannis Angeliacen. (*Saint Jean d' Angely*) Xantonen. dioec. confirmat compositionem amicabilem inter ipsos et monasterium ord. s. Ben. illius villae per Id. episcopum Xantonen. effectam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Lugduni II idus iulii anno quinto.⁸

468. iulii 14. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. Tuscanen. (*Toscanelle* prope Urbem) necnon etc. ut supra 456.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni II idus iulii anno quinto.⁹

469. iulii 24. Generali ordinis et provinciali fratrum Min. Alemaniae curam et regimen abbatissae et conventus monialium inclusarum mon. s. Elisabeth Ulmen. (*Ulm*) ord. s. Dam. dioec. Constantien., earum precibus annuens, committit, statuens, ut ipsae sub eorum magisterio et doctrina de cetero debeant permanere, gaudentes privilegiis ordini fratrum Min. ab apost. sede concessis vel concedendis.

Cum sicut ex parte. Dat. Lugduni IX kal. augusti anno quinto.¹⁰

470. iulii 26. Episcopo Argentino mandat, ut sententias excommun. in cives et interdicti in civitatem Basileen. ab episcopo Basileen. latas inviolabiliter observari faciens fratribus Praed. et Min. atque aliis religiosi inhibeat, ne illis civibus praesentibus in suis ecclesiis et capellis divina officia celebrent.

Gravem venerabilis fratris. Dat. Lugduni VII kal. augusti anno quinto.¹¹

471. iulii 27. Universis Christifidelibus pro consummatione ecclesiae aliorumque aedificiorum usibus fratrum Min. de s. Gemignano Vulteran. dioec. (in Tuscia) opportunorum necnon etc. ut supra nr. 456.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VI kal. augusti anno quinto.¹²

¹ Simili modo eisdem quoad fratres ord. Praed. receptos; aliis litteris eodem die datis S. P. archiepiscopis et episcopis, ad quos ipsae litterae pervenerint, mandat, ut haec in suis dioecesibus observari faciant. Reg. Vat. t. 21 f. 410 (Inn. IV a. 4) ep. 289-291 (2887-2889); Sbar. 209.

² Sbar. 210 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Inn. IV nr. 37). Idem mandat S. P. die 5 aug. 1247 quoad fratres de Poenitentia in Lombardia constitutos; cfr. Sbar. 226 (ex autogr. in archivo conv. fratrum Min. s. Crucis Florentin. conservato). — Epistolae ab eodem Sbar. nr. 211 et 217 relatae, quarum illa ad regem Franciae et haec ad archiep. Mediolan. directa est, omittuntur.

³ Sbar. 212 (e libro «status conventuum prov. Marchiae» in archivo gen. ord. Min. Conv. conservato).

⁴ Sbar. 213 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁵ Sbar. 214 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁶ Sbar. 215 (ex autogr. archivi conv. Trecen. et e Firmam. trium ordinum II, 2, f. 58).

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 443 (Inn. IV a. 5) ep. 34 (3083); Sbar. 216. De litteris ab eo relatis nr. 217 cfr. supra not. ad nr. 462, nr. 218 cfr. not. ad nr. 480.

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 443 (Inn. IV a. 5) ep. 70 (3119); Sbar. 219.

⁹ Sbar. 220 (ex archivo illius conv.).

¹⁰ Aliis litteris die 28 iulii 1247 datis S. P. illas moniales de hac commissione certiores reddit et die 23 maii 1253 praeposito eccl. Augusten. mandat, ne eas, quibus indulsit, ut ad pedagia, vinoagia, roagia de blado, vino, lana, lignis, lapidibus et rebus aliis pro ipsarum usu emendis solvenda minime tenerentur, contra hoc indultum a quoquam molestari permittat; die autem 24 dec. 1254 Hugo tit. s. Sabinae presb. card. auctoritate domini papae (Alex. IV novissime electi) specialiter sibi in hac parte viva voce commissa eisdem concedit, ut illam dumtaxat vitae formam teneantur observare, quam fel. rec. Innoc. IV eis tradidit observandam, statuens, ut privilegiis ordini s. Dam. concessis, quocumque se transferant per loci permutationem, plenarie gaudeant. Cfr. *Württg. Urkb.* III, 156, et V, 80; *Ulmer Urkb.* I, 78 et 81; supra nr. 267 et infra nr. 758.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 446 (Inn. IV a. 5) ep. 60 (3109); Sbar. 221.

¹² Sbar. 222 (ex autogr. archivi illius conv.).

472. iulii 28. Fr. Bonaefidei ord. Min. concedit facultatem absolendi clerum et populum Beneventan. a censuris, quas incurrerunt, eo quod olim Friderico quondam imperatori et officialibus ac nuntiis eius, licet inviti, communicabant et intendebant.

Nostrae mentis oculis. Dat. Lugduni V kal. augusti anno quinto.¹

473. aug. 3. Patriarchis, archiepiscopis et episcopis tam Latinis quam Graecis in partibus Orientis mandat, ut, si fr. Laurentius de ordine fratrum Min., poenitentiarius suus, apost. sedis legatus, contra Latinos (exceptis patriarchis, archiepiscopis, episcopis) pro evidentibus iniuriis seu molestiis Graecis illatis aut in Graecos pro ipsorum excessibus manifestis suspensionis vel interdicti aut excommun. sententias promulgaverit, eas inviolabiliter observari faciant.

Censuram ecclesiasticam. Dat. Lugduni III nonas augusti anno quinto.²

474. aug. 6. Universis abbatissis et monialibus inclusis ord. s. Dam. regulam b. Francisci (vel potius ab Hugolino episcopo Ostien., postm. Gregorio papa IX, cooperante b. Francisco compositam), in quibusdam tamen immutatam, concedit observandam.³

475. aug. 7. Fr. Laurentio de ordine fratrum Min., poenitentiario suo, apost. sedis legato, scribit, qua cautela et prudentia patriarchae Graecorum episcoporumque ei subiectorum reductio ad ecclesiae Romanae unitatem tractari debeat.

Iuxta desiderium Nostrum. Dat. Lugduni VII idus augusti anno quinto.⁴

476. aug. 13. Generali et provincialibus ministris ac fratribus ord. Min. indulget, ut nullus praelatus, nisi sit legatus de latere, aliquem fratrem Min. sibi assumere possit in socium aut ad negotia procuranda sine generalis aut provincialis ministri licentia.

Petitionibus vestris. Dat. Lugduni idibus augusti anno quinto.⁵

477. aug. 13. Episcopo Pampilonen. mandat, ut canonicos et clericos civ. et dioec. Pampilonen. ab insectatione fratrum Min. eorumque familiarium et amicorum

desistere iubeat, donec compositio inter eos, quae proxime speratur, ineatur.

Negotium, quod. Dat. Lugduni idibus augusti anno quinto.⁶

478. aug. 19. Generali et provincialibus ministris ord. fratrum Min., cum de rebus ipsi ordini concessis disponere nequeant nec velint pro conscientiarum suarum puritate servanda, sed oporteat eos propter hoc semper ad sedem apost., ad quam rerum ipsarum spectat proprietas,⁷ habere recursum, concedit, ut eis liceat constituere aliquos viros idoneos Deum timentes, qui pro locorum indigentia singulorum res huiusmodi tam concessas quam conferendas auctoritate apost. libere petere, vendere, commutare, alienare, tractare, expendere vel permutare ac in usum ipsorum fratrum pro eorum necessitatibus vel commodis⁸ secundum dispositionem ministrorum convertere valeant, prout ipsis ministris pro loco et tempore expedire videbitur.

Quanto studiosius. Dat. Lugduni XIV kal. septembris anno quinto.⁹

479. aug. 26. Abbatissae et conventui pauperum monialium inclusarum mon. s. Mariae de Virginibus ord. s. Dam. Faventin. (Faenza) dioec. confirmat exemptionem a b. m. Alberto episcopo Faventin. eis concessam.

Solet annuere. Dat. Lugduni VII kal. septembris anno quinto.¹⁰

480. sept. 2. Ministro et fratribus Min. Pampilonen. scribit, se ratam et gratam habere compositionem amicabilem inter ipsos et episcopum capitulumque Pampilonen. per H(ugonem de s. Charo ord. Praed.) tit. s. Sabinae presb. card. effectam.

Plantatus olim. Dat. Lugduni IV nonas septembris anno quinto.¹¹

481. sept. 20. Episcopo Calven. mandat, ut, cum fratres Min. de s. Germano, terra mon. Cassinensis, de loco suo inepto ad alium ipsis pia liberalitate quorundam fidelium concessum ad construendum ecclesiam et domos sibi necessarias se transferentes ab abbate et conventu illius mon. exinde per violentiam expulsi

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 445 (Inn. IV a. 5) ep. 48 (3097); Sbar. 223.

² Reg. Vat. t. 21 f. 551 (Inn. IV a. 5) ep. 1004 seu 4 de curia (4053); Sbar. 224. — Quoad litteras die 5 aug. 1247 datas (Sbar. 225) cfr. not. ad nr. 321 et quoad alias litteras eodem die datas (Sbar. 226) cfr. not. ad nr. 462.

³ Cfr. Supplem. nr. XV. Quam regulam S. P. die 23 aug. 1247 universis abbatissis et monialibus inclusis ord. s. Dam. sub bulla sua destinat. Reg. Vat. t. 21 f. 459 (Inn. IV a. 5) ep. 167 (3216); Sbar. 236.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 551 (Inn. IV a. 5) ep. 1002 seu 2 de curia (4051); Sbar. 228. — Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem fr. Laurentio mandat, ut de levibus et manifestis iniuriis seu molestiis Graecis per Latinos illatis satisfactionem congruentem faciat exhiberi, de aliis autem minime se intromittat, sed, cum reversus sit, viva voce de eis sibi referat. L. c. ep. 1003 seu de curia 3 (4052); Sbar. 229. — Quoad litteras ab eo nr. 230 relatas cfr. not. ad nr. 352.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 452 (Inn. IV a. 5) ep. 112 (3161); Sbar. 231. Istae litterae bullatae asservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis.

⁶ Sim. modo abbatibus, prioribus et clero ac populo civ. et dioec. Pampilonen. Reg. Vat. t. 21 f. 462 (Inn. IV a. 5) ep. 204 et 205 (3253 et 3254); Sbar. 232 et 233. Cfr. supra nr. 427 et infra nr. 480. — Quoad litteras ab eo nr. 234 relatas cfr. not. ad nr. 352.

⁷ Uti statuit idem S. P. in expositione regulae fratrum Min. die 14 nov. 1245 edita.

⁸ Quae additio etiam in illa regulae expositione est, sed superioribus ordinis Min. displicebat, quare tam in Metensi quam in Narbonensi capitulis generalibus (1249 et 1260 celebratis) ipsa expositio in iis suspenditur, quae declarationi Gregorii IX sunt contraria.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 452 (Inn. IV a. 5) ep. 111, non: 3 (3160); Sbar. 235. Quoad litteras ab eo nr. 236 relatas cfr. not. ad nr. 474 (Suppl. XV) et quoad litteras nr. 237 relatas cfr. not. ad nr. 436.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 466 (Inn. IV a. 5) ep. 242 (3291); Sbar. 238.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 462 (Inn. IV a. 5) ep. 206 (3255); Sbar. 239. Iam 11 iulii 1247 S. P. priori et canonicis Pampilonen. mandavit, ut interim corpora defunctorum, quae in illa contentione insepulta remanebant, eccl. sepulturae traderent; id quod die 21 oct. 1247 litteris ad archiep. Terraconen. datis de novo fieri iubet. L. c. ep. 203 et 363 (Sbar. 218 et 246). Cfr. supra nr. 477.

sint, eosdem abbatem et conventum compellat, ut ab omni molestatione fratrum illorum desistant.

Sua nobis. Dat. Lugduni XII kal. octobris anno quinto.⁴

482. sept. 24. Generali et provincialibus ministris de ord. fratrum Min. in Italia ac regno Siciliae constitutis concedit facultatem absolvendi a censuris illos, qui olim Friderico quondam Rom. imperatori adhaerentes fratrum Poenitentium ordinem intraverunt vel intraverint, praestita tamen cautione iuratoria de ei non amplius favendo vel adhaerendo.

Cupientes animarum periculis. Dat. Lugduni VIII kal. octobris (alias: septembris) anno quinto.²

483. oct. 7. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ord. Constantien. ac praeposito mon. s. Galli Constantien. dioec. committit, ut, cum episcopus Curien. Walterum de Rutilingen (*Reutlingen*) tam scholasteria ecclesiae Curien. quam ecclesia parochiali de Rancviller (*Ranhwyl*) dioec. Curien. praetextu ingressus in ordinem religiosum spoliaverit (ille enim Walterus in ordine fratrum Min. causa probationis aliquamdiu moram traxit, sed infra tempus probationis exinde exivit, per episcopum Basileen. ad eiusdem ordinis observantiam non teneri auctoritate apost. denuntiatus), super hoc inquirant et, quod iustum fuerit, statuunt.

Sua nobis. Dat. Lugduni nonis octobris anno quinto.³

484. oct. 11. Generali et universis ministris ord. fratrum Min. scribit, se facultatem aliquibus fratribus Min. ad nationes exteris transmissis concessam recipiendi in fratres ipsius ord. illos, qui habitum istius religionis volunt assumere, et constituendi novas provincias ac praeficiendi eis ministros, utpote in detrimentum ipsius ordinis redundantem, revocare.

Quibusdam ex fratribus. Dat. Lugduni V idus octobris anno quinto.⁴

485. oct. 12. Iacobo de Sala canonico Vercellen, mandat, ut fratres Praed. et Min. aliosque religiosos villae de Monte Vico (*Mondovi*) dioec. Asten. ad interdictum, cui b. m. U(mbertus) ep. Asten. illam villam subegit, observandum compellat.

Dilectus filius. Dat. Lugduni IV idus octobris anno quinto.⁵

486. oct. 12. Archiepiscopo Cassellen. et Laonien. ac Lismoren. episcopis mandat, ut, si postulationem de fr. Daniele ord. Min. in episcopum Cloneren. (*Cloyne* in Hibernia) a capitulo ipsius ecclesiae factam inveni-
nerint canonice institutam, ipsi fr. Danieli a ministri

eius obedientia absoluto iniungant, ut ad illam ecclesiam accedat, acturus eius curam fideliter et prudenter.

Dilecti filii. Dat. Lugduni IV idus octobris anno quinto.⁶

487. oct. 18. Episcopo Anagnino ad instar litt. Hon. III die 18 sept. 1225 dat., precibus inclinatus ministrorum fratrum Min. per Campaniam, Maritimam et partes Romanas usque ad fines Tusciae constitutorum, mandat, ut praelatis illarum partium inibeat, ne de cetero in illos fratres, dum cum altari viatico, sicut eis est concessum, solemniter celebrant missarum, aut in hospites eorum excommun. sententiam promulgent aut eos alio modo impediunt, quominus illa concessione utantur.

Non deberent ecclesiarum praelati. Dat. Lugduni XV kal. novembris anno quinto.⁷

488. nov. 25. Ministro fratrum Min. de Burgundia mandat, ut fr. Willelmo dicto de Roy ord. Min. concedat licentiam transfretandi cum socio eiusd. ord. ad partes ultramarinas unacum Raynaldo domino Bagiaci crucesignato, cuius confessor et consiliarius existit, necnon in hoc itinere equitandi.

Cum dilectus filius. Dat. Lugduni VII kal. decembris anno quinto.⁸

489. dec. 5. Archiepiscopo Livoniae et Prusciae mandat, ut fr. Henrico de Luciburgo ord. Min. (nepoti archiepiscopi Maguntin., cfr. supra nr. 436) episcopatum Semigallien., quem (Balduinus) ep. Semigallien. propter nimiam corporis debilitatem resignare paratus est, ipsa resignatione recepta, conferat.

Ex parte. Dat. Lugduni nonis decembris anno quinto.⁹

490. dec. 12. Universis Christifidelibus ecclesiam monialium inclusarum mon. s. Martini de Colle paradisi Camerinen. visitantibus indulgentias impertitur.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni II idus decembris anno quinto.¹⁰

491. dec. 19. Fr. Rodolpho Anglico de ordine fratrum Min. mandat, ut cum mag. Henrico de Bathonia rectore eccl. de Timbresbareswe dioec. Bathonien. super pluralitate beneficiorum dispenset.

Apostolicae sedis benignitas. Dat. Lugduni XIV kal. ianuarii anno quinto.¹¹

1247.

492. ian. 23. Fr. Franco de ord. fratr. Min. concedit facultatem audiendi confessiones (Margaritae) ducissae

¹ Sbar. 240 (ex archivo ord. Min. Conv. gener.).

² Sbar. 241 (ex archivis tam ord. Min. Conv. gener. quam conventus fratrum Min. s. Franc. ad Scalas Anconitan.).

³ Reg. Vat. t. 21 f. 466 (Inn. IV a. 6) ep. 245 (3294); Sbar. 242.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 469 (Inn. IV a. 5) ep. 273 (3323); Sbar. 243.

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 473 (Inn. IV a. 5) ep. 309 (3359); Sbar. 244.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 470 (Inn. IV a. 5) ep. 282 (3332); Sbar.

245. De litteris ab eo nr. 246 relatis v. supra not. ad nr. 480; epistolae nr. 247 et 248 ac 251 ad archiep. Burdegalen., Narbonen., Arelaten. et nonnullos episcopos de executione officii inquisitionis et nr. 249, 253, 257 ad archiep. Mediolan. de compellendo quosdam clericos ad sacros ordines suscipiendos et de conferendo Raymundo

de Turri aliquem canonicatum ac de quodam statuto synodali circa recipiendis canonicis confirmando destinatae omittuntur.

⁷ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 12 (ex autogr. in archivo conv. s. Isidori de Urbe exstante).

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 489 (Inn. IV a. 5) ep. 411 (3461); Sbar. 250.

⁹ Reg. Vat. t. 21 f. 495 (Inn. IV a. 5) ep. 452 (3502); Sbar. 252. De litteris ab eo nr. 253 relatis cfr. not. ad nr. 486.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 f. 495 (Inn. IV a. 5) ep. 462 (3512); Sbar. 254.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 494 (Inn. IV a. 5) ep. 466 (3496); Sbar. 255. De litteris ab eo nr. 256 relatis cfr. not. ad nr. 435, de litteris nr. 257 relatis cfr. not. ad nr. 486, de epistolis nr. 258-260 relatis cfr. not. ad nr. 561.

Austriacae¹ et aliorum de familia eius tam virorum quam mulierum.

Devotis dilectae. Dat. Lugduni X kal. februarii anno quinto.²

493. ian. 23. Alexandrum ducem Susdalensem,³ cuius pater, sicut ipse S. P. fr. Iohanne de Plano Carpino ord. Min., poenitentiario suo, ad gentem Tartaricam destinato referente didicit, obedientiae Romanae ecclesiae in eiusdem fratris manibus se devovit, monet, ut ipse Romanam ecclesiam matrem agnoscat et ipsi Pontifici obediat ac subditos ad eandem obedientiam inducat.

Pater futuri saeculi. Dat. Lugduni X kal. februarii anno quinto.⁴

494. ian. 25. Fr. Desiderio de ord. fratr. Min., poenitentiario suo, mandat, ut corpora eorum, qui cum Alphonso primogenito regis Castellae regnum Portugalliae (hostiliter) intrantes et ideo excommunicationis vinculo innodati viam universae carnis sunt ingressi, si signa poenitentiae apparuerunt in ipsis moribundis, ecclesiasticae sepulturae tradat, alioquin, prout viderit expedire, agat.

Cum, sicut intelleximus. Dat. Lugduni VIII kal. februarii anno quinto.⁵

495. febr. 16. Gaufrido de Bero quondam fratri ord. Min. scribit, se ratum et gratum habere, quod H(ugo) tit. s. Sabinae presb. card. cum eo de speciali mandato suo dispensavit, ut ad religionem fratrum militiae Templi Hierosol. transire valeret.

Tui qualitate status. Dat. Lugduni XIV kal. martii anno quinto.⁶

496. martii 14. Regi Scotiae, qui quidem fr. Willelmum de Bafinches ord. Min. a fr. Ioanne (Anglico) de eodem ordine (cfr. supra nr. 426), collectore subsidii pro Romana ecclesia in partibus Angliae, Scotiae et Hiberniae, ad regnum Scotiae pro huiusmodi subsidio colligendo destinatum admisit eique ad id auxilium, consilium et favorem praestitit, nihilominus vero ipsi S. P. insinuavit, Willelmo regi Scotiae, patri suo, ab apost. sede esse indultum, ne quis in ipso regno posset legationis officium exercere, nisi de latere Romani pontificis illuc per speciales litteras destinaretur, respondet, per illam admissionem ei et regno

ipsius nullum super illo indulto praeiudicium generari.

Fidei puritas. Dat. Lugduni II idus martii anno quinto.⁷

497. mart. 27. Episcopo Pampilonen. (cfr. supra nr. 480) mandat, ut fratres Minores in sua civ. et dioec. verbum Dei proponere ac fidelium confessiones libere audire permittat.

Plantatus olim in agro Ecclesiae. Dat. Lugduni VI kal. aprilis anno quinto.⁸

498. mart. 27. Archiepiscopo Colocen. (in Hungaria) inhibet, ne contra Ninoslaum banum Bossinae (Bosnae) in causa haeresis procedat, cum ipse S. P. de vita et fama eius per episcopum Signen. et ministrum fratrum Min. Spalaten. inquiri iubeat.

Cum, sicut intelleximus. Dat. Lugduni VI kal. aprilis anno quinto.⁹

499. mart. 28. Episcopo Ostien. mandat, ut cum abbatissa et moniales mon. de Monticellis Florentin. sub s. Dam. regula, cuius ordinem sunt professae, cupiant perpetuo devotum Domino impendere famulatum, sed minister ord. fratr. Min. provincialis illarum partium obedientiam de novo exigat ab eisdem,¹⁰ ipse episcopus, cuius (tamquam protectoris) curae monasteria illius ordinis sunt commissa, provideat in hac parte, sicut viderit expedire.

Dilectae in Christo filiae. Dat. Lugduni V kal. aprilis anno quinto.¹¹

500. apr. 21. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Proculi Aesin. (*Iesi* in marchia Ancon.) indulget, ut illa bona, quae sorores ipsius mon., si in saeculo remansissent, ratione successionis vel quocunque alio iusto titulo contigissent, petere et recipere ac retinere possint.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Lugduni XI kal. maii anno quinto.¹²

501. apr. 27. Archiepiscopis et episcopis, abbatibus et... aliis ecclesiarum praelatis inhibet, ne mag. Raynerium physicum, quem sub apost. sedis protectione suscepit, capiant, offendant vel detineant pro eo, quod

¹ Friderici ducis Austriae, ultimi de stirpe Babenbergensi, a. 1246 defuncti, sorori et heredi.

² Aliis litteris eodem die datis S. P. illi Franco similem facultatem tribuit quoad confessiones Conradi comitis de Hardeck (non: Handeck) eiusque uxoris atque aliorum de eius familia audiendas. Reg. Vat. t. 21 f. 501 (Inn. a. 5) ep. 525 (3575); Sbar. 261 et 262. Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 106. — Die autem 13 dec. 1249 S. P. fr. Bartholomaeo ministro (provinciali) fratrum Min. in Austria mandat, ut duci Austriae et uxori eius quatuor fratres sui ord. concedat, qui tam ipsorum quam familiarium eorum confessiones audiant. Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 107.

³ Ducatus Susdalensis erat quaedam provincia Moscoviae et nunc ad gubernium Wladimiriae pertinet.

⁴ Reg. Vat. t. 21 f. 555 (Inn. IV a. 5) ep. 42 de curia (4092); Sbar. 263.

⁵ Aliis litteris 30 ian. 1248 datis S. P. eidem fr. Desiderio mandat, ut illum A. primogenitum eiusque assecclas a censuris declaret immunes, et tertio die ante ei facultatem absolvendi a censuris capitulum et clerum civ. et dioec. Bracaren. concedit. Reg. Vat. t. 21 f. 500 (Inn. IV a. 5) ep. 516 (non: 116), 515 et 511 (3566, 3565, 3561); Sbar. 264-266.

⁶ Reg. Vat. t. 21 f. 506 (Inn. IV a. 5) ep. 582 (3631); Sbar. 267.

⁷ Sbar. 268 (e Wadd. Ann. Min. ad a. 1248 nr. 5).

⁸ Reg. Vat. t. 21 f. 519 (Inn. IV a. 5) ep. 723 (3771); Sbar. 269.

⁹ Aliis litteris eodem die datis supradictos episcopum et ministrum illam inquisitionem instituere iubet. Reg. Vat. t. 21 f. 517 (Inn. IV a. 5) ep. 699 et 700 (3748 et 3749); Sbar. 270 et 271.

¹⁰ Sicut poterat iuxta regulam ab ipso S. P. 6 aug. 1247 monialibus ord. s. Dam. traditam; sed Agnes, abbatissa illius mon., soror germana Clarae abbatissae mon. s. Dam. Assis., sicut huic scripsit, a Greg. IX idem privilegium altissimae paupertatis, regulae ab Inn. IV praescriptae contrarium, impetravit, quod ille S. P. monasterii s. Dam. Assis. (v. supra n. 59) et de Monte Lucio Perusin. (v. s. n. 57) concessit. Cfr. Anal. Franc. III, 176.

¹¹ Reg. Vat. t. 21 f. 516 (Inn. IV a. 5) ep. 692 (3741); Sbar. 272.

¹² Sbar. 273 (ex archivio conventus fratrum Min. s. Floriani Aesin.) Simili modo monialibus mon. Montis sancti Tudertin. litteris 11 maii 1550 datis; cfr. Sbar. 327.

olim ipse assumpto fratrum Min. ordine, a quo tamen infra probationis tempus nulla in eo facta professione discessit, in haeresim incidit, quo percepto a fratribus Min. ad b. m. R(omanum) Portuen. episcopum, tunc s. Angeli diac. card. (1216-1235), in regno Franciae legationis officio fungentem adductus et ab eo carcerali custodiae traditus est; cum ex ea tandem evasisset et per partes Lemovicenses (*Limoges*) transitum fecisset, licet omni ab eo erroris caligine fugata, a b. m. episcopo Lemovicen. de novo ob id detentus, postmodum autem regis Franciae conspectui praesentatus et deinde ad sedem apost. missus est, ubi, postquam in praesentia b. m. Gregorii IX papae errores suos confessus est, abiurata omni haeresi et poenitentia sibi per episcopum Portuen. iniuncta, absolutionem et litteras apost. super hoc obtinuit, sed postea nihilominus pro eadem causa Massiliae ab episcopo illius civitatis captus et per plures annos diro detentus est carcere, donec ab ipso S. P. Inn. IV, cui super hoc supplicavit, nova inquisitione super hoc instituta, tamquam catholicus inventus et propterea de carcere liberatus est.

Nonnunquam accidit. Dat. Lugduni V kal. maii anno quinto.¹

502. apr. 30. Fr. Hugoni de Turenna ord. fratr. Min. mandat, ut (Raymundo III) comiti Tolosano in Terrae sanctae subsidium profecturo, quamdiu in expeditione eorumdem Terrae fuerit, pecunias et redemptionibus votorum et legatis piis provenientes assignet.

Cum dilectus filius. Dat. Lugduni II kal. maii anno quinto.²

503. maii 5. Fratribus Henrico de Arbrespergo (Ankersberg) et Hermanno de Botenbrunnen (non: Rotenbrunnen) ord. Min. ac vicedomino Ratisbonen. mandat, ut, cum referente Conrado comite de Wasserburg cives de Hohnowe ministeriales eius et Conradus miles de Sebrucke, licet olim ab excommunic. sententia in adhaerentes Friderico quondam Rom. imperatori lata per electum Ferrarien., tunc sedis apost. legatum, sint absoluti, nihilominus inimicis Ecclesiae assistere animosius solito sibi (comiti) ipsorum domino rebellare non vereantur, eosdem, nisi ad mandatum Ecclesiae infra festum Assumpt. B. M. V. proxime futurum redierint, excommunic. sententiae subiiciant.

Dilectus filius. Dat. Lugduni III nonas maii anno quinto.³

504. maii 20. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae aliorumque aedificiorum usibus fratrum Min. Reatin. (*Rieti*) oportunorum et ad sustentationem arctae ipsorum fratrum vitae manus adiutrices porrigentibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XIII kal. iunii anno quinto.⁴

505. maii 27. Ministro provinciali ord. fratr. Min. marchiae Anconitanae mandat, ut de monasterio monialium inclusarum s. Proculi Aesin. (v. supra n. 500) de fratrum Min. consilio constructo, quae moniales habitum ord. s. Dam. assumpserunt et adhuc per fratres Min. sunt visitatae, sicut de aliis monasteriis suae administrationis curam gerat.

Cum, sicut ex parte. Dat. Lugduni VI kal. iunii anno quinto.⁵

506. maii 30. Electo Zuerinen. (*Schwerin* in Germania septentr.), eius precibus inclinatus, fr. Eylardum ord. Min. in proprium concedit confessorum.

Prudenter attendens. Dat. Lugduni III kal. iunii anno quinto.⁶

507. iunii 13. Episcopis Vivarien. et Dien. mandat, ut, si eis constiterit, priorem et conventum mon. s. Saturnini de Portu ord. Cluniacen. dioec. Uticen. fratri Blanco de ord. Min. et aliis collectoribus subsidii Romanae ecclesiae in illis partibus deputatis de ipso subsidio satisfacisse, eos amplius super hoc molestari minime permittant.

Ex parte prioris. Dat. Lugduni idibus iunii anno quinto.⁷

508. iunii 14. Universis Christifidelibus, qui fratribus Min. de Perusio (*Perugia*) ecclesiam et domos alias suis usibus oportunas de novo aedificare incipientibus pias eleemosynas erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XVIII kal. iulii anno quinto.⁸

509. iunii 17. (Raynaldo) episcopo Ostien. mandat, ut non obstante, quod ipse S. P. ministris provincialibus ord.

gersberg?) aliis negotiis dent operam, solus episcopo Patavien. id inhibeat. Reg. Vat. t. 21 A f. 28 (Inn. IV a. 6) ep. 369 (4361).

⁴ Sbar. 278 (ex archivo illius conventus).

⁵ Reg. Vat. t. 21 f. 534 (Inn. IV a. 5) ep. 853 (3901); Sbar.

279. Litterae ab eodem Sbar. 280 relatae, quibus S. P. archiepiscopo Rothomagensi Bonifacium Porcelli scholarem Parisien. commendat, omittuntur; erat quidem ille archiepiscopus (fr. Odo Bigaldi) ex ord. Min. (promotus m. martio 1248, ✠ 2 iulii 1275), sed litterae ipsae non pertinent ad ord. Min. Simili modo omittuntur litterae a Sbar. 283 relatae, quibus S. P. archiepiscopo Mediolan. (fr. Leoni ex ord. Min., cfr. supra nr. 338) eiusque suffraganeis mandat, ut Terdonenses ad deserendum partes Friderici quondam Rom. imper. compellant.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. ministro (provinciae Saxoniae) et custodi (custodiae Lubicensis) inhibet, ne illum fratrem a domo in Rozche (*Rostock*) dioec. Zuerinen., quamdiu ipsi electo pro confessionibus eius audiendis necessarius fuerit, amoveant. Reg. Vat. t. 21 f. 542 (Inn. IV a. 5) ep. 946 et 947 (3994/5); Sbar. 281 et 282.

⁷ Reg. Vat. t. 21 f. 538 (Inn. IV a. 5) ep. 897 (3945); Sbar. 284.

⁸ Sbar. 285 (ex autogr. conventus s. Franc. Perusin.).

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 524 (Inn. IV a. 5) ep. 784 (3832); Sbar. 274.

² Sbar. 275 (e Reg. Vat. Inn. IV a. 5 ep. 821).

³ Reg. Vat. t. 21 f. 529 (Inn. IV a. 5) ep. 813 (3861); Sbar. 276. Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopis Frisingen., Patavien., Ratisbonen. et Eistetten. atque electo Augusten. et procuratori eccl. Salzburgen. mandat, ut, cum referente illo comite cruce signato, Ecclesiae devoto, dux Bavariae et nonnulli alii nobiles illarum partium, Friderici supradicti fautores, castra et villas ipsius comitis occupaverint, eosdem sub excommun. et interdicti comminatione moneant, ut illa bona restituant et a gravaminibus in eundem comitem conquiescant, alioquin ipso S. P. supradictis fratribus et vicedomino, ad quos super hoc speciales destinat litteras, committit, ut hoc mandatum apost. exequantur. L. c. ep. 809 (3857 cfr. 3858/60); Sbar. 277. Die autem 11 maii 1248 eisdem fratribus et vicedomino mandat, ut inhibeant episcopo Patavien., ne castra, villas, opida, terras et alia bona Patavien. ecclesiae vendat, distrahat aut alias alienet. Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 106. Die denique 15 febr. 1249 S. P. illi vicedomino mandat, ut, cum fratres Hermannus de Bottenbrunnen et Henricus de Henkesberg (*Ankersberg* aut *Hen-*

Min. visitationem pauperum monialium ord. s. Dam. commisit, curam et regimen omnium monasteriorum earum sibi (tamquam protectori) olim commissum retineat et exerceat.¹

510. iunii 18. (Stephano) tit. s. Mariae in Transtiberim presb. card., suo in Urbe vicario, mandat, ut capitulo basilicae principis Apost. de Urbe silentium imponat super ecclesia s. Cornelii prope Urbem per Greg. IX monialibus mon. s. Cosmae de Urbe ord. s. Dam. concessa.²

511. iunii 27. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Petri de Mileto Reatin. dioec. scribit, se earum ecclesias in ss. Petri et Pauli ac Philippi et Iacobi apost. necnon s. Philippae (Mareriae, ipsius mon. fundatricis, † an. 1236?) festivitibus venerabiliter visitantibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Lugduni V kal. iulii anno quinto.³

512. iulii 11. Abbatissae et conventui monialium inclusarum s. Laurentii de Collazone ord. s. Dam. Tudertin. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod propter varia incommoda et pericula, quae eis in illo loco imminabant, iuxta civ. Tudertin. (*Todi* in Umbria) ad honestiorem et tutiorem locum, qui olim « Mons Tobiae », nunc autem « s. Maria montis Christi » dicitur, de licentia R(ainerii) s. Mariae in Cosmedin diac. card., apost. sedis legati, se transtulerunt, eisque concedit facultatem aedificandi inibi monasterium et ecclesiam.

Religionis vestrae. Dat. Lugduni V idus iulii anno sexto.⁴

513. iulii 17. Guardianus fratrum Min. Ebredunen. (*Embrun* in Provincia) committit, ut alicui praelato (archiepiscopo, ut videtur, et forsitan Ebredunen. ipsi) concedat licentiam postulatam.

Sic per grata. Dat. Lugduni XVI kal. augusti anno sexto.⁵

514. iulii 23. (Raynaldo) episcopo Ostien. et Velletrien. et (Stephano) tit. s. Mariae in Transtiberim presb. ac R(ichardo) s. Angeli diac. card. mandat, ut fratribus Min. in Urbe degentibus, qui ex duplicitate locorum, quae ibidem incolunt,⁶ plura incommoda patiuntur, inspectis circumstantiis universis, quas huiusmodi negotii qualitas attendi requirit, de aliquo in Urbe loco, eis accomodo et idoneo, provideant.

Quanto dilecti filii. Dat. Lugduni X kal. augusti anno sexto.⁷

515. sept. 22. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Agnetis (extra muros) de Caletaiub (*Calatayud*) ord. s. Dam. dioec. Tyrasonen. (*Tara-*

zona in Aragonia) scribit, se ratum et gratum habere, quod G(arsias) episc. Tyrasonen. eis indulsit, ut familiares earum apud monasterium ipsarum sepeliri eligentes ad sepulturam admittere possent, salvo iure ecclesiarum, a quibus corpora eorundem familiarum assumuntur.

Cum a nobis petitur. Dat. Lugduni X kal. octobris anno sexto.⁸

516. oct. 7. Archiepiscopo Maguntin. mandat, ut, cum comes de Svilimberch (Schwalenberg) et quidam alii nobiles ac viri ecclesiastici quoddam propositum ad tutelam christianae pacis et fidei munimentum concepisce dicantur, ascitis aliquibus Praed. et Min. fratribus scientia et religione probatis, qualitatem et numerum personarum, quae illud propositum conceperunt, diligenter discutiat et, si viderit ex huiusmodi institutione novae observantiae provenire posse magnum fidei augmentum, animabus salutem et moribus disciplinam, tunc eam moderetur et corrigat, adiiciens et adimens, prout de illorum fratrum consilio noverit expedire.

Etsi periculosa sint tempora. Dat. Lugduni nonis octobris anno sexto.⁹

517. oct. 14. Archiepiscopo Senonen. mandat, ut, cum nonnulli filii Belial proprios filios ex nefario commercio procreatos proiciant inhumaniter vel exponant quandoque apud mon. sororum extra muros de Pruvino (*Provins*) ord. s. Dam. dioec. Senonen. super hoc apud sedem apost. conquerentium, in omnes talia facientes vel fieri procurantes excommun. sententiam generaliter proferat.

Dilectae in Christo. Dat. Lugduni II idus octobris anno sexto.¹⁰

518. nov. 10. Universitati fratrum de Poenitentia provinciae Lombardiae mandat, ut, licet olim ab ipso S. P. fratribus Min. commissi fuerint, commissione huiusmodi non obstante dioecesanis (episcopis) iuxta constitutiones suas per sedem apost. approbatas pareant in omnibus, praesertim in iis, quae ad correctionis et reformationis officium pertinent.

Licet vos fratribus. Dat. Lugduni IV idus novembris anno sexto.¹¹

519. nov. 22. Bayonoy regi et universis principibus ac baronibus exercitus Tartarorum scribit, se nuntios eorum benigne recepisse, sicut ipse olim nuntios suos ad eos destinavit,¹² eisque optat « viam cognoscere veritatis ».

Nuntios vestros. Dat. Lugduni X kal. decembris anno sexto.¹³

520. nov. 29. Fr. Guilielmo, qui de ordine fratrum Min., cuius asperitatem propter debilitatem corporis susti-

¹ Cfr. Supplem. nr. XVI.

² Cfr. Supplem. nr. XVII.

³ *Sbar.* 286 (ex autogr. illius mon. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1236 nr. 15).

⁴ *Sbar.* 287 (ex autogr. illius mon. s. Laurentii, postm. s. Angeli, de Collazone).

⁵ Reg. Vat. t. 21 A f. 1 (Inn. IV a. 6) ep. 29 (4114).

⁶ Nempe locum tunc s. Thomae, nunc s. Francisci ad Ripam (dexteram), et locum ss. Crispini et Crispiniani ad sinistram Tiberis ripam.

⁷ *Sbar.* 288 (ex autogr. in archivo sacri conventus Assis, asservato); cfr. infra nr. 539 et 570.

⁸ Reg. Vat. t. 21 A f. 12 (Inn. IV a. 6) ep. 227 (4219).

⁹ Reg. Vat. t. 21 A f. 4 (Inn. IV a. 6) ep. 150 (4142); *Sbar.* 289.

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 A f. 5 (Inn. IV a. 6) ep. 158 (4150).

¹¹ Reg. Vat. t. 21 A f. 11 (Inn. IV a. 6) ep. 215 (4207).

¹² Scil. Ioannem de Plano Carpinis eiusque socios, quem paulo ante ad curiam Rom. reversum mox ecclesiae Antibaren. (*Antivari* in Epiro) praefecit in archiepiscopum. Cfr. *Sbar.* 337.

¹³ Reg. Vat. t. 21 A f. 68 (Inn. IV a. 6) ep. 21 de curia (4682).

nere non poterat, ad ord. s. Ben. se contulit, indulget, ut in hoc ordine remanere valeat.

Exigentibus tuae devotionis. Dat. Lugduni III kal. decembris anno sexto.¹

521. dec. 1. Generali ministro et fratribus de ord. Min. indulget, ut, si quando in personas vel terras, in quibus resident, excommun. et interdicti sententia promulgatur, pueri servitiis eorum deputati sententiis huiusmodi obnoxii nullatenus habeantur.

Ut in vestris domibus. Dat. Lugduni kal. decembris anno sexto.²

522. dec. 2. Universis Christifidelibus iniungit, ut fratribus Min. Montis Florentini dioec. Feretran. (*Montefeltro*), qui propter Christum extremae sarcinam paupertatis ferentes ecclesiam cum aliis aedificiis cooperunt aedificare, pias eleemosynas erogent, eis, qui hoc fecerint, 40 dies de iniuncta ipsis poenitentia relaxans.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni IV nonas decembris anno sexto.³

523. dec. 2. Simili modo fratribus Min. Aretin. (*Arezzo* in Tuscia) ut subveniatur, hortatur.

Quoniam, ut ait. Dat. Lugduni IV nonas decembris anno sexto.⁴

524. dec. 8. S(tephano) tit. s. Mariae trans Tiberim presb. card., suo in Urbe vicario, mandat, ut constitutiones quasdam cleri Romani, quibus officium praedicationis fratribus Praed. et Min. concessum specialiter impeditur, irritet et penitus vacuari faciat.

Animarum salutem. Dat. Lugduni VI idus decembris anno sexto.⁵

525. . . . Regi Castellae et Legionis scribit, se fr. P(etrum) Gallaecum ord. (Min.), confessorem Alphonsi ipsius regis primogeniti, qui regnum Murciae manibus Paganorum eripiens dominio suo subiugavit, episcopum civitatis Carthaginen. (*Cartagena*) in illo regno celebris instituisse, impenso ipsi de manibus suis consecrationis munere, eidemque regi eum commendat.

Spiritu exaltantes percepimus. Dat. . . .⁶

¹ Reg. Vat. t. 21 A f. 13 (Inn. IV a. 6) ep. 231 (4223).

² *Sbar.* 290 (ex archivo ord. gen. apud ss. Apostolos de Urbe). Istae litterae bullatae asservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis.

³ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 20 (ex autogr. illius conventus). *Sbar.* inter nr. 289 et 290 scribit, Inn. IV litteris Avinionis (sic!) IV nonas octobris a. 6 datis fratribus Min. facultatem concessisse aedificandi in illo monte Florentino coenobium, quod a. 1435 adhuc a Conventualibus incolebatur, postm. autem ad Observantes translatus est.

⁴ *Sbar.* 291 (ex autogr. archivi illius conventus).

⁵ Reg. Vat. t. 21 A f. 16 (Inn. IV a. 6) ep. 265 (4258); *Sbar.* 292.

⁶ Simili modo reginae Castellae et Legionis atque ipsi primogenito necnon decano et capitulo Carthaginen. Eodem tempore, sed paulo ante, ut videtur, S. P. archiepiscopo Toletan. et episcopo . . . commisit, ut, si civitas Carthaginen. ab antiquis temporibus sedem habuit cathedralem et est populosa vel populum in proximo habitura speratur, personam idoneam eidem praeficerent in pastorem, do-

1249.

526. ian. 2. Ministro provinciali ord. fratr. Min. per Alamaniam (superiorem) committit, ut contra Fridericum quondam Rom. imper. eiusque fautores de consilio Willelmi regis Rom. per regnum Alamaniae Crucem praedicet et per fratres suos ad hoc idoneos faciat praedicari. In eundem modum ministris provincialibus ord. Min. Coloniensi et per Saxoniam, priori provinciali ord. fratr. Praed. per Alamaniam, prioribus Praed. et custodibus Min. fratrum Traiecten., Leodien., Coloniens., Valentinien. (*Valenciennes*) dioec. Cameracen., priori Praed. in Antwerpia dioec. Cameracen. et custodi Min. fratrum in Brabantia, episcopo Crumaniens. (Cameracen.?) et abbati Egmondens. ord. s. Ben. Traiecten. dioec.

Licet causa, quae. Dat. Lugduni IV nonas ianuarii anno sexto.⁷

527. ian. 11. (Conrado de Hochstaden) archiepiscopo Coloniensi mandat, ut fratribus Min. in provincia Coloniensi constitutis se reddens verbo benevolam et opere gratiosum eisdem concedat licentiam libere exercendi praedicationis officium et audiendi confessiones ad ipsos recurrentium.

Devotos Dei famulos. Dat. Lugduni III idus ianuarii anno sexto.⁸

528. febr. 17. Praeposito, canonicis et fratribus sepulchri Dominici de Mechevia et Glogovia, qui a fr. Gotifrido (ord. Min.), poenitentiario et capellano ipsius S. P., requisiti de proventibus suis Romanae ecclesiae subsidium praestiterunt, indulget, ut praetextu huius subventionis eis et successoribus ipsorum nullum generetur praeiudicium.

Licet pro devotione. Dat. Lugduni XIII kal. martii anno sexto.⁹

529. mart. 3. Fr. Ioanni de Diest ord. Min. (capellano Willelmi regis Rom.) committit, ut, cum referente ipso rege nonnulli principes, fideles et ministeriales Imperii ipsi nondum homagium et fidelitatem ut tenentur praestiterint, eos ad id faciendum compellat.

Ad promotionem negotii. Dat. Lugduni V nonas martii anno sexto.¹⁰

530. mart. 25. Universis Christifidelibus iniungit, ut fratribus Min. de Venetiis etc. ut supra nr. 522.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni VIII kal. aprilis anno sexto.¹¹

tibus tamen decentibus prius assignatis et etiam ordinato de personatibus et dignitatibus aliisque clericis in ipsa ecclesia perpetuo servituris. Die 6 aug. 1250 S. P. ecclesiam Carthag. exemptam declarat. *Sbar.* 293-297 et 336.

⁷ Reg. Vat. t. 21 A f. 17 (Inn. IV a. 6) ep. 272 (4265). Die 14 maii 1249 S. P. fratribus Min. per regnum Alamaniae constitutis de novo mandat, ut Crucem contra illos praedicent; l. c. f. 45 ep. 519 (4509). Die denique 12 ian. 1250 ministro fratrum Min. in Austria mandat, ut de consilio Willelmi regis Rom. contra eundem Fridericum, Conradum eius natum et fautores eorum per Austriam in locis, quibus expedire videbitur, per se et fratres sui ordinis ad hoc idoneos Crucem praedicet. Cfr. *G. E. Friess* l. c. pag. 105.

⁸ *Sbar.* 298 (ex archivo fratrum Min. Conv. Coloniens.).

⁹ Reg. Vat. t. 21 A f. 29 (Inn. IV a. 6) ep. 379 (4371).

¹⁰ Reg. Vat. t. 21 A f. 32 (Inn. IV a. 6) ep. 405 (4397).

¹¹ *Sbar.* 299 (ex archivo conventus fratrum Min. «magnae domus» Venet.).

531. mart. 26. Fratri Ruffino ministro fratrum Min. Bononien. indulget, ut universi clerici scholas fratrum (Min.) administrationis eius pro audienda theologia facultate intrantes quoad perceptionem (fructuum) beneficiorum suorum illa indulgentia gaudeant, quam studentes in eadem facultate Parisius habere noscuntur.

Tuis devotis supplicationibus inclinati. Dat. Lugduni VII kal. aprilis anno sexto.¹

532. apr. 29. Universis fratribus de ord. fratr. Min. in Teutonia constitutis, qui praelatorum aut principum immorantur obsequiis vel eisdem sunt modo alio deputati, mandat, ut prae oculis diligenter habentes, quid professi fuerint, quando religionis habitum assumpserunt, generali et aliis ministris sui ordinis reverenter intendere ac humiliter obedire studeant.

In conspectu Dei et hominum. Dat. Lugduni III kal. maii anno sexto.²

533. maii 5. Henrico dicto Octaviano de Brixia, notario potestatis Bononiensis, indulget, ut, si ordinem Praed. vel Min. fratrum intraverit, ibidem se vinculo professionis astringere et ad minores ordines promoveri possit, non obstante quod sententias sanguinum pronuntiavit et etiam dictavit.

Cum ad ordinem. Dat. Lugduni III nonas maii anno sexto.³

534. maii 10. Episcopo Veronen. mandat, ut, cum abbas et conventus mon. s. Firmi Veronen. monasterium ipsum cum loco, in quo guardianus et fratres Min. Veronen. habitant, commutare velint, id fieri permittat.

Cum, sicut ex parte. Dat. Lugduni VI idus maii anno sexto.⁴

535. maii 14. Fr. Ioanni de Diest. ord. Min. dioec. Leodien. (sicut Willelmo de Eika ord. Praed. dioec. Leodien.) mandat, ut redemptiones votorum cruce signatorum in subsidium Terrae sanctae etc. per regnum Alamaniae colligat et colligi faciat atque usque ad beneplacitum sedis apost. conservet.

Gerentes de tuae sinceritatis. Dat. Lugduni II idus maii anno sexto.⁵

536. maii 28. (Ioanni de Parma) generali ministro ord. fratr. Min., de cuius prudentia plenam in Domino gerit fiduciam, mandat, ut in Graeciam accedens cum Graecis ipsis et specialiter cum nobili viro Va-

tacio et praelatis diligenter tractet, ut ad ecclesiae Romanae revertantur obedientiam et devotionem.

Summi dispositione pastoris. Dat. Lugduni V kal. iunii anno sexto.⁶

537. iunii 13. Archiepiscopis et episcopis per Alamaniam constitutis mandat, ne fratres Min. cogant praedicare Crucem in locis certi discriminis.⁷

538. iunii 16. Fratribus de ord. fratr. Min. indulget, ut a Ratisbonensibus, quae viderint sibi expedire, emere valeant, non obstante sententia excommun. in illos et in eisdem in mercimoniis communicantes ab ipso S. P. lata.

Paupertas voluntaria. Dat. Lugduni XVI (alias: XV) kal. iulii anno sexto.⁸

539. iulii 12. (Raynaldo) episcopo Ostien. et S(tephano) tit. s. Mariae trans Tiberim presb. ac R(ainerio) s. Angeli diac. card. mandat, ut fratribus Min., si expedire viderint, monasterium s. Mariae in Capitolio cum appendiciis et hortis circa monasterium habitationi ipsorum fratrum necessariis ac libris et omnibus ornamentis ecclesiae ordini eorum congruentibus assignent.

Dilecti filii. Dat. Lugduni IV idus iulii anno septimo.⁹

540. oct. 1. Generali ministro et fratribus ord. fratr. Min. scribit, se inhibere, ne quis post emissam ordinis eorum professionem ab ipso ordine sine ministri discedat licentia, neve discedens alias a quoquam retineatur.

Cum paupertatem. Dat. Lugduni kalendis octobris anno septimo.¹⁰

541. nov. 4. Potestati et consilio Perusin. mandat, ne Munaldu civem Perusin., qui vitam fratrum Continentium¹¹ ducere cupit, super publicis functionibus et muneribus subeundis de cetero molestant, ut ipse in quiete spiritus illi servire valeat, cui totaliter se vovit.

Cum, sicut. Dat. Lugduni II nonas novembris anno septimo.¹²

542. dec. 6. Universis prioribus, subprioribus, ministris, custodibus et guardianis ord. fratrum Praed. et Min. mandat, ut saepe in anno in suis praedicationibus publice populum inducant propensius ad reddendas et solvendas decimas ecclesiis, quibus de iure tenentur.

Summus orbis opifex. Dat. Lugduni VIII idus decembris anno septimo.¹³

¹ Sbar. 300 (ex archivo ord. gen. apud ss. Apostolos de Urbe); cfr. Chart. Univ. Paris I, 214 nr. 185.

² Sbar. 301 (ex archivo fratrum Min. Conv. Colonien.); quae litterae, sed III « idus » maii a. VI datae, exstabant bullatae etiam in archivo conv. Ratisbon. In e. m. eodem die fratribus Min. similiter deputatis in partibus Hispaniae; cfr. Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 21 (ex formulario Marini de Ebulo).

³ Reg. Vat. t. 21 A f. 43 (Inn. IV a. 6) ep. 496 (4486).

⁴ Sbar. 302 (ex archivo conventus fratrum Min. s. Firmi maioris Veronen.).

⁵ Reg. Vat. t. 21 A f. 45 (Inn. IV a. 6) ep. 518 (4508).

⁶ Reg. Vat. t. 21 A f. 75 (Inn. IV a. 6) ep. 87 de curia (4749). Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem generali ministro mandat, ut Graecos hortetur, ut de s. Spiritus processione sentiant, credant, teneant, quod ecclesia Romana sentit, credit, tenet; l. c. ep. 88 de curia (4750).

⁷ Cfr. Supplem. nr. XVIII.

⁸ Sbar. 303 (ex autogr. conv. fratrum Min. Ratisbonen.).

⁹ Sbar. 304 (ex archivo Aracoelitano de Urbe et ex eo apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1251 nr. 37); cfr. supra nr. 514. Die 26 iunii 1250 S. P. illis cardinalibus episcopo et presbytero idem de novo mandat; cfr. Sbar. 330.

¹⁰ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopis et aliis ecclesiarum praelatis mandat, ut illos, qui post emissam professionem ab ord. Min. discedunt, ut excommunicatos evitent. Sbar. 305 et 306 (ex archivo ord. gen. apud ss. Apost. de Urbe). Ista litterae asservantur adhuc bullatae in archivo sacri conv. Assis.

¹¹ Sive de Poenitentia tertii ordinis s. Francisci.

¹² Sbar. 307 (ex archivo conv. fratrum Min. Perusin.).

¹³ Sbar. 308 (e Bull. Domin. t. I nr. 207 Inn. IV).

543. dec. 10. Universis Christifidelibus iniungit, ut monialibus mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusin. ord. s. Dam., quae rerum temporalium penuriam non modicam patiuntur, pias eleemosynas erogent, iis, qui hoc fecerint, 40 dies de iniuncta ipsis poenitentia relaxans.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni IV idus decembris anno septimo.¹

544. dec. 18. Cum aliquo viro et eius uxore, ad quorum notitiam post contractum matrimonium pervenit, se invicem quarta affinitatis linea se attingere, intuitu fratrum Min. Iprensium (*Ypres* seu *Yperen* in Belgio) asserentium, eos ad Romanam ecclesiam et ipsorum ordinem constanter devotam gerere voluntatem, dispensat super illo impedimento.

Ex parte tua. Dat. Lugduni XV kal. ianuarii anno septimo.²

545. dec. 19. Universis Christifidelibus mandat, ut, cum minister et fratres ord. fratr. Min. Alemanniae et Saxoniae ecclesias cum aliis aedificiis suis usibus opportunis ceperint construere, pro eorum consummatione et pro arctae vitae ipsorum fratrum sustentatione pias eleemosynas erogent, iis, qui hoc fecerint, 40 dies de iniuncta ipsis poenitentia relaxans.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XIV kal. ianuarii anno septimo.³

1250.

546. febr. 22. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. fratr. Min. indulget, ne quis ab eis de hortis et virgultis eorum usibus deputatis decimas exigere praesumat; insuper eis indulget, ut iis, qui eorum immorantur obsequiis, cuncta ecclesiastica sacramenta ministrare et eosdem, dum decedunt, in suis coemeteriis sepelire possint.

Qui Deum tota mente diligitis. Dat. Lugduni VIII kal. martii anno septimo.⁴

547. febr. 25. Eisdem generali et provincialibus ministris ac fratribus indulget, ut sepultura ecclesiarum eorum sit libera, ita ut devotioni et extremae voluntati eorum, qui illic se sepeliri desideraverint, nullus (obex) obsistat: salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Cum a Nobis petitur. Dat. Lugduni V kal. martii anno septimo.⁵

548. mart. 5. Eisdem indulget, ut tempore interdicti generalis in ecclesiis et oratoriis suis divina celebrare possint officia, clausis tamen ianuis, non pulsatis campanis, submissa voce, dummodo ipsi causam non deriderint interdicto.

Precibus vestris. Dat. Lugduni III nonas martii anno septimo.⁶

549. mart. 6. Eisdem concedit licentiam celebrandi missas, ubi conventus eorum fuerint, super altari portatili.

Postulastis a Nobis. Dat. Lugduni II nonas martii anno septimo.⁷

550. mart. 6. Eisdem indulget, ut ad correctionis seu visitationis officium monasteriis vel ecclesiis impendendum, ad executiones causarum et denuntiationes excommunicationum faciendas vel ad recipiendam curam monialium seu religiosarum quarumlibet minime teneantur.

Inspirationis divinae gratia. Dat. Lugduni II nonas martii anno septimo.⁸

551. apr. 5. Fratribus ord. Min. indulget, ut ecclesiae eorum omnes, ubi conventus existunt, conventuales vocentur,⁹ et ut in ipsis ecclesiis ad opus ipsorum fratrum et familiae coemeteria libere habere valeant.

Cum tanquam veri et fideles Christi ministri. Dat. Lugduni nonis aprilis anno septimo.¹⁰

552. apr. 13. Ministro et fratribus ord. fratr. Min. Mutinen. (*Modena*) scribit, se ratum et gratum habere, quod Albertus episcopus et capitulum Mutinen. omne ius et actionem, quae in fundo sito in porta Baiovaria obtinebant, eis concesserunt ad ecclesiam et claustrum ibidem construenda, recipientibus ea fratribus Min. Angilerio quondam Phitolaphi et Girardino quondam Ianebelli de Parma.

Iustis petentium desideriis. Dat. Lugduni idibus aprilis anno septimo.¹¹

553. apr. 20. Archiepiscopis et episcopis per Lombardiae, marchiae Tervisinae et Romanolae provinciae constitutis iniungit, ne, cum quaedam mulierculae monasteria ord. s. Dam. se velle construere profluentes super ipsorum fundatione ab ipso S. P. litteras (subreptitiae) impetrarint, permittant in suis civitatibus vel dioecesis monasterium vel habitaculum inchoari seu inchoatum construi, nisi de ministrorum provin-

¹ Aliis epistolis eodem die datis S. P. episcopo Perusin. mandat, tum ut iuxta b. m. (Frigerii) praedecessoris sui consuetudinem illas moniales pluries in anno visitet, conciones coram eis habeat et ipsas populo, ut eis eleemosynis subveniat, commendet, tum ut bona Maffei Villani civis Perusini defuncti tamquam ad eius filiam Isabellam monialem illius mon. pertinentia ipsi monasterio deferri iubeat. *Sbar.* 309-311 (ex autogr. archivi illius mon.). Simili modo litteris 30 ian. 1250 datis quoad sustentationem monialium mon. s. Apollinaris Mediolanen. ord. s. Dam. (*Sbar.* 314).

² E deperditis Romanorum pontificum regestris; cfr. *Mittheil. des Inst. für österr. Geschfg.* XXIV, 211.

³ *Sbar.* 312 (ex archivo fratrum Min. Conv. Colonien.). Quoad litteras a *Sbar.* 313 relatas cfr. supra not. ad nr. 399 et quoad nr. 314 cfr. not. ad nr. 543.

⁴ *Sbar.* 315 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Inn. IV nr. 73). Ista litterae bullatae conservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis.

⁶ *Sbar.* 316 (e Supplem. ad Wadd. Ann. Min. nr. 1). Quod indultum Alex. IV die 15 maii 1256 innovat; *Sbar.* 189 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 3).

⁷ *Sbar.* 317 (ex archivio conv. fratrum Min. Conv. Bononien. et Assis.). In archivio sacri conv. Assis. istae litterae bullatae adhuc conservantur.

⁸ *Sbar.* 318 (ex archivio ord. gen. apud ss. Apost. de Urbe). Quae litterae bullatae bis exstant in archivio sacri conv. Assis.

⁹ *Sbar.* 319 (ex eodem archivio etc. ut not. proxime praeced.).

¹⁰ Ut conventus distinguantur ab eremitoriis et ecclesiae illorum fruuntur privilegiis ecclesiarum conventualium seu collegiarum.

¹¹ *Sbar.* 320 (e bullario Rom. ed. Cherubini nr. 7 aliisque fontibus, praecipue ex autogr. in archivio fratrum Min. Conv. Herbpolen. asservato). Die 21 aug. 1252 S. P. illud indultum de novo concedit; *Sbar.* 424 (ex autogr. bullato archivi sacri conv. Assis.).

¹² *Sbar.* 321 (ex autogr. archiv. tam illius conv. quam ordinis gen. apud ss. Apost. de Urbe).

cialium ord. fratrum Min. provinciarum Lombardiae, marchiae Tervisinae et Romaniolae consilio pariter et consensu.

Cum harum rector Sathanas tenebrarum.
Dat. Lugduni XII kal. maii anno septimo.¹

554. apr. 27. Ministro provinciali ord. Min. (prov. Alemanniae superioris et fratribus Min.) Herbipolen (*Würzburg* in Germania) scribit, se ratum et gratum habere, quod (Hermannus) episcopus Herbipolen. fratres Min. ibidem existentes ad locum commodiorem transtulit.²

555. apr. 30. Regi Angliae scribit, se precibus eius benignum impertientem assensum fratribus Praed. et Min., quos ipse secum duxerit ultra mare, equitandi liberam concedere facultatem, non obstante contrario ordinum eorum statuto.

Celsitudinis tuae precibus. Dat. Lugduni II. kal. maii anno septimo.³

556. maii 5. Bononien. et Ferefran. episcopis mandat, ne permittant ministrum Bononien. ord. fratr. Min. et fratres ei commissos contra indulta sedis apost. a quibusvis indebite molestari.

Quia nonnulli. Dat. Lugduni III nonas maii anno septimo.⁴

557. maii 18. Magistrae et conventui ecclesiae s. Agnetis Herbipolen. ord. s. Aug. (postmodum s. Dam.) scribit, se ratum et gratum habere, quod Hermannus episcopus Herbipolen. eis locum a fratribus Min. derelictum assignavit.⁵

558. iunii 3. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Ioannis de Barri (seu de Varro) ord. s. Dam. dioec. Marsican. gravem propter malitiam temporis in rebus temporalibus paupertatem perferentibus indulget, ut e redemptionibus votorum visitandi limina bb. apostolorum Petri et Pauli (de Urbe) ac Iacobi (de Compostella) usque ad centum libras Provisinorum pro necessitatibus suis recipere valeant.

Cum sicut. Dat. Lugduni III nonas iunii anno septimo.⁶

559. iunii 6. (Raynaldo) episcopo Ostien. (et ord. s. Dam. protectori) mandat, ut illas moniales eiusd. ord., quae in antiqua professione manere volunt, ad observandam novam vivendi formam ab ipso S. P. eis traditam minime compellat.⁷

560. iunii 16. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Montis sancti Tudertin. ord. s. Dam. — attendens, earum monasterium in receptione plurium per sedem apost. esse gravatum, et tranquillitati ac quieti earum paterna volens sollicitudine providere — indulget, ut ad ullius receptionem seu provisionem minime teneantur.

Cum, sicut Nobis. Dat. Lugduni XVI kal. iulii anno septimo.⁸

561. iunii 22. Priori et capitulo eccl. Assisien. significat, se fr. Nicolaum de Carbio (*Calvi* in Umbria) ord. fratr. Min., honestate praeclarum, per vitae munditiam ab ipso illius religionis ingressu probabiliter in eodem ordine conversatum ac per familiarem experientiam et familiaritatem expertam sibi carum admodum et acceptum,⁹ ecclesiae Assis. in praesulem providisse et pastorem, eisque mandat, ut ipsi obedientiam et devotionem debitam exhibeant.

Dat. Lugduni X kal. iulii anno septimo.¹⁰

562. iulii 6. Ministro provinciali fratrum Min. Alemanniae (superioris) mandat, ut, cum episcopus Constantien. monasterium monialium inclusarum ord. s. Dam. in parte pontis Constantiensis construere desideret, eiusdem mon. incepti curam gerens ponat ibidem quatuor vel plures, prout ei et illi episcopo visum fuerit, probatae vitae ac religionis expertas ipsius ordinis moniales, faciens eis per fratres sui ord. idoneos celebrari divina officia et exhiberi sacramenta eccles. atque alia omnia, quae in domibus eiusd. ord. s. Dam. fratres Min. consueverunt hactenus exhibere.

Cum venerabilis frater. Dat. Lugduni II nonas iulii anno octavo.¹¹

563. iulii 13. Henrico canonico Tudertin. indulget, ut non obstante promissione intrandi ordinem fratrum Min., impotentiae corporis causa, in clericatu saeculari remaneat.

Humilis Nobis. Dat. Lugduni III idus iulii anno octavo.¹²

¹ Sbar. 322 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Conv. Bononien.). Quoad litteras a Sbar. n. 323 relatas cfr. not. ad nr. 401.

² Cfr. Supplem. nr. XIX.

³ Sbar. 325 (e bullario Domin. t. I nr. 362 Inn. IV).

⁴ Sbar. 326 (ex autogr. conv. fratrum Min. Conv. Bononien.). Quoad litteras a Sbar. nr. 327 relatas cfr. not. ad nr. 500.

⁵ Cfr. Supplem. nr. XX.

⁶ Sbar. 328 (ex archivo conventus fratrum Min. Conv. loci Taleacotii).

⁷ Cfr. Supplem. nr. XXI.

⁸ Sbar. 329 (ex autogr. illius mon.); cfr. supra not. ad nr. 500. Quoad litteras a Sbar. nr. 330 relatas cfr. not. ad nr. 539.

⁹ Quippe qui erat capellanus et confessor Innocentii IV per totum eius pontificatum et iam antea, quum ipse S. P. adhuc S. R. E. cardinalis esset, quique post eius obitum ipsius vitam scripsit, quae legere est in *Archivio Romano della r. società di storia patria* vol. XXI pag. 76-120. Non pauci scriptores errant in huius Nicolai cognomine, cum scribant « de Curbio »; ab aliis non minus falso appellatur « Anglus, Anglicus, Brito ».

¹⁰ Antea b. m. R(aynerius) s. Mariae in Cosmedin diac. card., tunc in partibus illis sedis apost. legatus, postulationem in ecclesia Assis. pastoris solatio destituta de quodam habitam non admittens electionem de altero minus canonice celebratam iustitia exigente cassavit. Cfr. *Disamina degli scrittori e dei monumenti risguar-*

danti s. Rufino vescovo e martire di Asisi (Asisi 1797) pag. 403. Quo tempore S. P. ecclesiae Assis. de persona illius fr. Nicolai providet, nondum comperisse videtur, Petrum (Capocci) s. Angeli (non s. Eustachii) diac. card., qui mense aprili 1249 praedicto Raynerio (paulo post mortuo) in illa legatione suffectus est, eidem ecclesiae fr. Crescentium olim ministrum generalem ord. Min. praefecisse in episcopum; quo comperto (minime autem iam 1247/48, sicut Sbaralea, Waddingum sequens, vult) Inn. IV saltem tres (nobis notas) fieri iubet epistolas, quibus tum potestati et populo Assis. mandat, ut postposito fr. Crescentio, quem supradictus cardinalis legatus « transgrediens fines potestatis sibi traditae » ecclesiae Assis. praefecit in episcopum, illi Nicolao per se ipsum in episcopum Assis. promotum et consecratum intendat, tum ipsi legato mandat, ut hunc Nicolaum et ecclesiam ei commissam favorabiliter habeat commendatos, tum praedicto Crescentio episcopo (consecrato) iniungit, ut relinquens illam ecclesiam episcopum a se institutum super ea neque ipse impediatur neque per alios impedi permissat: qui « Crescentius in sua humilitate quievit » (Anal. Francisc. III, 269). Sbar. 258-260; cfr. infra nr. 617. De illo Nicolao episcopo infra passim fit mentio; plura invenies in prolegomenis ad vitam Inn. IV ab eo scriptam (l. c. pag. 25-75).

¹¹ Reg. Vat. t. 22 f. 3 (Inn. IV a. 8) ep. 14 (4764); Sbar. 331.

¹² Reg. Vat. t. 22 f. 2 (Inn. IV a. 8) ep. 7 (4757); Sbar. 333. Quoad alias litteras eodem die datas (Sbar. 332) cfr. supra not. ad nr. 237.

564. iulii 21. Ministro provinciali ord. fratr. Min. Alamaniae (superioris) et fratribus domus eiusd. ord. Herbipolen. scribit, se ratum et gratum habere, quod (Hermannus) episcopus Herbipolen. eis quendam fundum ad construendam novam domum contulit. ¹

565. iulii 21. Episcopo Tusculan. ² mandat, ut circa quaedam desideria archiepiscopi Graecorum in insula Cypri, qui olim per fr. Laurentium (ord. Min.), poenitentiarium suum, tunc in partibus illis apost. sedis legatum, ab exilio revocatus est, et suffraganeorum eius statuatur et disponat, quod eorum intentioni videbitur convenire.

Paternae pietatis. Dat. Lugduni XII kal. augusti anno octavo. ³

566. aug. 13. Magistro et fratribus ord. Humiliatorum scribit, se inhibere, ne quis fratres ordinis eorum post factam in domibus ipsorum professionem praetextu alicuius indulgentiae apostolicae, qualem fratres ordinum Cisterciens., Carthusien., Praed. et Min. se habere asserunt, in ipsorum ordines recipere audeat.

Exhibita Nobis. Dat. Lugduni idibus augusti anno octavo. ⁴

566^a. aug. 8. Graecorum archiepiscopis et episcopis ac legatis ad sedem apost. accedentibus scribit, se gratanter accepisse, quod prudens Graecia fratris Iohannis ministri generalis ord. Min. ad ipsam transmissi pulsata salutaris verbi consilio secum deliberatura est saluberrimum inire tractatum, legatisque, quorum gressus properent in gaudio, securum conductum promittit. ⁵

567. sept. 17. Episcopo Wigornien. (*Worcester* in Anglia) cruce signato illas pecuniae quantitates confirmat, quas ei (Robertus Grosseteste) episcopus Lincolnien. et fr. Iohannes Anglicus de ord. Min., nuntius suus, e redemptionibus votorum aliisque obventionibus et legatis subsidio Terrae sanctae deputatis assignarunt.

Cupientes tuam honorare personam. Dat. Lugduni XV kal. octobris anno octavo. ⁶

568. sept. 28. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Antonii Barchinonen. (*Barcelona* in Aragonia) ord. s. Dam. concedit privilegium liberae sepulturae.

Cum a nobis petitur. Dat. Lugduni IV kal. octobris anno octavo.

Item monialibus mon. s. Gratiae Pampilonen. eiusd. ord. (litteris 15 oct. 1250 datis). ⁷

569. sept. 30. Episcopo Salmantin. (*Salamanca* in Hispania) mandat, ut, cum, sicut abbatissa et sorores mon. s. Mariae Salmantin. ord. s. Dam. coram ipso proposuerunt, quaedam mulieres per civ. et dioec. Salmantin. discurrentes se esse ipsius ordinis mentiantur et etiam discalceatae vadant, habitum et cingulum vel cordulas monialium eiusdem ordinis portantes, super hoc officii sui debitum exequatur.

Ex parte dilectarum. Dat. Lugduni II kal. octobris anno octavo. ⁸

570. oct. 1. Primicerio et cantoribus scholae cantorum Urbis, cui possessiones et redditus spectantes ad mon. s. Mariae de Capitolio in Urbe, in quod cum hortis et septis eius aliisque appendiciis circa illud fratrum Min. ordo de sua providentia ex causa necessaria est inductus, assignavit, quasdam ordinationes propter hanc assignationem praescribit.

Cum divinis deputatis servitiis. Dat. Lugduni kal. octobris anno octavo. ⁹

571. oct. 29. Ministro et fratribus Min. Pampilonen. scribit, se eorum precibus inductum declarare, concessionem ecclesiae s. Petri de Ripis et aliorum bonorum in ipso loco existentium, in quo ipsi fratres longo tempore permanserunt, ab episcopo Pampilonen. postmodum priorissae et sororibus ord. s. Aug. in loco Cella dicto morantibus factam et ab ipso S. P. confirmatam ad illa tantum bona se extendere, quae in dicto loco s. Petri, antequam ipsi fratres habitaverunt ibidem, ad episcopum vel ecclesiam Pampilonen. pertinebant, reliqua autem bona omnia, quae in eodem loco ipsis fratribus vel eorum ordini sunt concessa, eis restitui debere.

Cum ecclesiam s. Petri de Ripis. Dat. Lugduni IV kal. novembris anno octavo. ¹⁰

572. nov. 17. Universis Christifidelibus, qui fratribus Min. Pistorien. (*Pistoia* in Tuscia) ecclesiam cum aliis aedificiis eorum usibus opportunis construere incipientibus ad illorum consummationem et ad sustentationem arctae vitae ipsorum fratrum pias eleemosynas erogaverint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Lugduni XV kal. decembris anno octavo. ¹¹

¹ Cfr. Supplem. nr. XXII.

² Odoni de Castro Radulfi O. Cist. a. 1244 promotus.

³ Reg. Vat. t. 22 f. 4 (Inn. IV a. 8) ep. 19 (4769); *Sbar.* 334. Quoad litteras a *Sbar.* nr. 335 relatas cfr. not. ad Supplem. XXII, quoad *Sbar.* nr. 336 cfr. not. ad nr. 525; litterae nr. 337 relatae, quae ad archiepiscopum Antibaren. (Ioannem de Plano Carpinis ord. Min. a. 1247 vel 1248 promotum, cfr. not. ad nr. 519 et 659) directae sunt, omittuntur.

⁴ Reg. Vat. t. 22 f. 7 (Inn. IV a. 8) ep. 46 (4795); *Sbar.* 338. Litterae ab eo nr. 339 ad archiep. Rothomagen. et suffraganeos directae de orationibus ad Deum pro liberatione regis Franciae e Saracenorum captivitate fundendis omittuntur; item epistolae nr. 340 et 341 ac 343 relatae tum ad archiep. Mediolan. de confirmatione ecclesiarum s. Trinitatis et s. Mariae in Campo Mediolan. fratribus ord. Humil. ab eo concessarum tum ad Nicolaum episcopum Assis. de reformando mon. s. Crispoliti tum ad archidiaconum Cuman. (*Como*) de quibusdam collectis a clero Mediolan. archiepiscopo Mediolan. assignandis directae; quamquam enim illi praesules ex ord. Min. erant et rex Franciae tertio ordini s. Franc. adscriptus, litterae ipsae nihil continent, quod ad Bull. Franc. strictae pertineat.

⁵ Cfr. Supplem. XXII^a.

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 21 (Inn. IV a. 8) ep. 125 (4873); *Sbar.* 342. Die 18 oct. 1250 S. P. episcopo Cicerstrensi mandat, ut unacum eodem fr. Iohanne Anglico a praedicto episcopo Wigorn. rationem de illius pecuniae quantitatis exigat; *Sbar.* 349.

⁷ Reg. Vat. t. 22 f. 22 (Inn. IV a. 8) ep. 135 et 134 (4883 et 4882); *Sbar.* 344 et 348.

⁸ Reg. Vat. t. 22 f. 17 (Inn. IV a. 8) ep. 97 (4845); *Sbar.* 345.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 18 (Inn. IV a. 8) ep. 100 (4848); *Sbar.* 346. Litterae ab eo nr. 347 relatae, quibus S. P. promotionem Anselmi ord. fratrum Teuton. in (primum) episcopum Warmien. in Prussia per Petrum ep. Albanen. et apost. sedis legatum factam confirmat, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes omittuntur; errat enim *Sbar.*, cum scribat, illi Anselmo alium episcopum ex ord. Min. assumptum antecessisse. — De litteris a *Sbar.* nr. 348 relatis et ad mon. Pampilonen. ord. s. Dam. directis cfr. supra nr. 568.

¹⁰ Reg. Vat. t. 22 f. 25 (Inn. IV a. 8) ep. 158, non 168 (4902); *Sbar.* 350. Cfr. supra nr. 427.

¹¹ *Sbar.* 351 (ex autogr. archivi illius conventus).

573. nov. 29. Priori Praed. et ministro Minorum fratrum provincialibus Alemaniae mandat, ut, cum Terra sancta ad praesens indigeat bellatorum praesidio et multi Frisones, qui in partibus transmarinis solent prosperari, signum Crucis acceperint, omnes cruce-signatos de partibus Frisiae et Norvegiae moneant, ut in proximo passagio a se ipso ad beneplacitum Blancae reginae Franciae (regis Ludovici IX matris) statuendo in subsidium ipsius Terrae sanctae transfretent.

Cum ad praesens. Dat. Lugduni III kal. decembris anno octavo.¹

574. dec. 2. Ministro ord. fratrum Min. in Tuscia indulget, ut fratribus sui ordinis (et provinciae) concedat licentiam interveniendi ad divina officia cum clericis quarumcumque ecclesiarum.

Ut absque conscientiae scrupulo. Dat. Lugduni IV nonas decembris anno octavo.²

575. dec. 2. Urbevetano et Suanensi episcopis de novo inquisitionem super vita et miraculis b. Ambrosii de Massa ord. Min. (cfr. supra nr. 285) committit, adiuncta formula, secundum quam testes interrogari debent.

Grata Nobis. Dat. Lugduni IV nonas decembris anno octavo.³

576. dec. 2. Abbati mon. (Benedictionis Dei) de Anisos (non: Amitos) Cist. et priori Malliburgeti s. Ben. ord. dioec. Convenarum et Tarvien. illam inquisitionem contra abbatem mon. s. Sabini ord. s. Ben. Bigorritan. seu Tarvien. dioec. committit, a qua M. (Guilelmus) de s. Mufino (Mefino) visitator fratrum Min. in provincia Auxitan. (*Auch*)⁴ et Garsias Arnaldi de Burgareno Tarviae commorans, fratres ord. Min., absoluti sunt, quum ad illud mon. propter ipsius abbatis potentiam et malitiam secure accedere non possent.

Ex parte venerabilis fratris. Dat. Lugduni IV nonas decembris anno octavo.⁵

577. dec. 3. Fratribus ord. Min. commorantibus apud s. montem Alvernae scribit, se ipsum locum sub b. Petri protectione suscipere.⁶

1251.

578. ian. 9. Fr. Ioanni de Diest de ord. fratrum Min. Leodien. dioec. (confessori Willelmi regis Rom.) ad eiusdem regis instantiam concedit facultatem dispen-

sandi cum Waltero armigero ipsi regi fideliter serviente et uxore eius, quarto consanguinitatis gradu ad invicem coniunctis, super hoc matrimonio (minus canonice) contracto.

Ex parte carissimi. Dat. Lugduni V idus ianuarii anno octavo.⁷

579. ian. 31. Fr. Ioanni Lemovicensi ord. fratr. Min., poenitentiario suo, mandat, ut de iure archiepiscopi Bisuntin. et Ioannis comitis Burgundiae super moneta, quam idem comes apud Salinas cudi fecit, inquirat et discernat.

Cupientes, ut. Dat. Lugduni II kal. februarii anno octavo.⁸

580. febr. 9. Abbatissae et conventui monialium mon. s. Mariae de Paradiso Montispezzulani (*Montpellier* in Gallia) dioec. Magalonen. ord. s. Dam. scribit, se eas et monasterium earum sub b. Petri protectione suscipere.

Sacrosancta Romana ecclesia. Dat. Lugduni V idus februarii anno octavo.⁹

581. febr. 10. Ioanni de Diest (ord. Min.), capellano (Willelmi de Hollandia) regis Romanorum, mandat, ut litteras et indulgentias ab apost. sede contra quondam Fridericum, qui se pro imperatore Rom. gerebat, sibi concessas etiam contra Conradum, eius natum, exequatur.

Cum, sicut te. Dat. Lugduni IV idus februarii anno octavo.¹⁰

582. mart. 14. Archiepiscopo Livoniae et Prusciae ac Rigen. et Curonien. episcopis necnon capitulo Rigen. et fr. Th(eodorico) magistro ac fratribus Hospitalis s. Mariae Teuton. in Livonia et Curonia scribit, se ratum et gratum habere, quod P(etrus) ep. Albanen. et W(illelmus) ep. Sabinen. ac I(oannes) tit. s. Laurentii in Lucina presb. card. fr. Henricum dictum de Lucelburg de ord. Min., quem b. m. S(igfridus) archiep. Maguntin. in Semigallen. episcopum auctoritate apost. duxit promovendum, ab hoc episcopatu, cuius totam terram ecclesiae Rigensi duxerunt unien- dam, ad Curonien. (*Curland*) dioecesim tunc pastore vacantem, sicut litteris Lugduni 3 martii 1251 datis declararunt, transtulere.

Quae de speciali mandato nostro. Dat. Lugduni II idus martii anno octavo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 22 f. 27 (Inn. IV a. 8) ep. 183 (4927); *Sbar.* 352. Eo tamen tempore Alemania seu Teutonia in tres iam provincias ord. Min. divisa erat, scil. Alemaniae superioris, Coloniae et Saxoniae, quarum provincia Coloniae ad partes Frisiae se extendebat.

² Reg. Vat. t. 22 f. 29 (Inn. IV a. 8) ep. 196 (4940); *Sbar.* 357 istas litteras affert tamquam datas: III nonas dec. a. VIII.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. hac de re etiam potestati et consilio ac populo Urbevetan. scribit. Reg. Vat. t. 22 f. 29 (Inn. IV a. 8) ep. 194 et 195 (4938 et 4939); *Sbar.* 353 et 354. Die autem 24 martii 1252 eisdem episcopis, quum in diversis civitatibus et locis miracula a Deo per illum fratrem Ambrosium facta inveniri dicantur, facultatem concedit committendi vices suas episcopis vel abbatibus Cist. aut prioribus fratrum Praed. ord. partium illarum. *Sbar.* 398 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Urbevetan.). — Litterae ab eo nr. 355 relatae et ad archiep. Upsalen. directae omittuntur, quia non pertinent ad Bull. Franc.

⁴ Vel potius: custodia Auxitana, quae ad provinciam fratrum Min. Aquitaniae pertinebat.

⁵ Reg. Vat. t. 22 f. 43 (Inn. IV a. 8) ep. 311 (5055); *Sbar.* 356.
⁶ Cfr. Supplem. nr. XXIII.

⁷ Reg. Vat. t. 22 f. 32 (Inn. IV a. 8) ep. 221 (4965); *Sbar.* 358.

⁸ Reg. Vat. t. 22 f. 37 (Inn. IV a. 8) ep. 255 (4999); *Sbar.* 359.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 48 (Inn. IV a. 8) ep. 350 (5084); *Sbar.* 360.

¹⁰ Simili modo S. P. eidem fr. Ioanni scribit aliis litteris eodem die datis, eum verbum Crucis praedicare iubens in illis Flandriae partibus, in quibus Teutonicum idioma in generali usu esse dicitur. Reg. Vat. t. 22 f. 41 (Inn. IV a. 8) ep. 287 et 288 (5031 et 5032); *Sbar.* 361 et 362. Litterae ab eo nr. 363 relatae, quae ad archiep. Mediolan. directae sunt, omittuntur.

¹¹ Reg. Vat. t. 22 f. 69 (Inn. IV a. 8) ep. 492 (5229); *Sbar.* 364. Cfr. supra nr. 436 et 489. — Die 17 iulii 1251 S. P. episcopis Osilien. et Curonien. mandat, ut regem Luthaviae eiusque regnum a nemine molestari permittant; *Sbar.* 570.

583. mart. 17. Procuratori ecclesiae Toletanae (archiepiscopo tunc carentis) (Lupum ex ord. Min.) episcopum Marochitan. commendat et mandat, ut ei in Toletana provincia moranti ab ecclesiis et monasteriis ipsius provinciae in necessariis faciat liberaliter provideri.

Ex multa, qua te. Dat. Lugduni XVI kal. aprilis anno octavo.¹

584. iunii 3. Universis Christifidelibus iniungit, ut fratribus Min. Bononien., qui ad consummationem ecclesiae aliorumque aedificiorum necnon ad vitae necessaria consequenda eorum indigent subsidiis adiuvari, pias eleemosynas erogent: eis, qui hoc fecerint, 40 dies de iniuncta ipsis poenitentia relaxans (cfr. nr. 592).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Ianuae III nonas iunii anno octavo.²

585. iunii 16. Eisdem idem iniungit et relaxat quoad sustentationem monialium inclusarum mon. s. Elisabeth Brixinen. (*Brixen* in Tirol) temporalium rerum penuriam non modicam patientium.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Ianuae XVI kal. iulii anno octavo.³

586. iunii 17. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Asten. (*Asti* in Pedemontium) mandat, ut cives Astenses ad resarcienda damna ecclesiae Asten. illata inducant.

Praesentium vobis auctoritate. Dat. Ianuae XV kal. iulii (non: iunii) anno octavo.⁴

587. sept. 14. Universis Christifidelibus ut supra nr. 584 quoad consummationem ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. de Montelupone (provinciae marchiae Ancon.) et sustentationem arctae vitae ipsorum fratrum.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Brixiae XVIII kal. octobris anno nono.⁵

588. nov. 21. Magistro ord. Humil. in Lombardia de novo mandat, ut quendam fr. Salvum Papiensem, qui ministro lanuen. ord. Min. referente ab hoc ordine, in quo professionem emisit et per 15 annos est conversatus, postmodum ad ord. Humil. absque licentia sui superioris ord. Min. cum libris ad eundem ord. pertinentibus transiit et in eo quandam praeposituram assecutus est, ab ipsa praepositura amoveat et tamquam excommunicatum denuntiet atque evitet, donec cum libris ipsis ad ord. Min. redeat et sub ministri sui obedientia conversetur.

Dilecto filio. Dat. Perusii XI kal. decembris anno nono.⁶

589. nov. 29. Fr. Alféro Albensi de ord. Min. mandat, ut pecuniam de acquisitis per usurariam pravitatem iuxta mandatum suum in dioec. Asten. et Alben. collectam Thomae comiti Sabaudiae assignet. Simili modo episcopo Sistaricensi quoad talem pecuniam in Arelatensi et Aquensi provinciis ac fr. Guilelmo de Bagnolio de ord. Min. quoad aliam in dioec. Taurinen. et Ipor(regien. collectam.

Volumus et discretionis tuae. Dat. Perusii III kal. decembris anno nono.⁷

590. nov. 30. Universis Christifidelibus ut supra n. 584 quoad consummationem ecclesiae aliorumque aedificiorum fratrum Min. de Venetiis et (litteris 7 dec. 1251 datis) fratrum Min. de Mercatello et sustentationem arctae vitae ipsorum fratrum.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii II kal. decembris anno nono.⁸

591. dec. 12. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Montis sancti (alias Mascarani) Tudertin. ord. s. Dam. confirmat assignationem honorum ecclesiae s. Leucii iussu suo earum monasterio factam.

Gratae Deo religionis. Dat. Perusii II idus decembris anno nono.⁹

¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. illi episcopo Marroch. mandat, ut, si « Miramolius » rex Marrochitanus, sicut ab ipso S. P. est rogatus, quaedam munitiones et castra christianis, ut ibidem tueri se possint, non concedat, eosdem christianos ab eius servitio revocet, super quo et illi regi et his christianis speciales mittit epistolae. Die autem 21 martii 1251 supradicto procuratori mandat, ut eundem episcopum sibi adiutorem ad exequenda spiritualia assumat. Reg. Vat. t. 22 f. 59 (Inn. IV a. 8) ep. 435-438 et 446 (5171-5174 et 5182); *Sbar.* 365-367.

² *Sbar.* 369 (ex autogr. archivi illius conv.). Die 26 oct. 1252 S. P. accedentibus ad illam ecclesiam in die dedicationis altaris s. Francisci a se ipso dedicati et per totam octavam indulgentias unius anni et 40 dierum largitur; *Sbar.* 444. — De litteris a *Sbar.* nr. 370 relatis cfr. not. ad nr. 582. Epistolae ab eo nr. 371 et 372 relatae, quibus S. P. archiepiscopo Mediolan. circa fratres ord. Humil. quaedam committit, necnon litterae nr. 373 relatae, quibus idem S. P. « virginibus et continentibus sub vita et habitu religiosis Mediolani degentibus » quaedam privilegia concedit, omittuntur utpote ad Bullar. Francisc. non pertinentes. — « Feria IV post Resurr. Dni. (19 apr. 1251) S. P. unacum Guilelmo rege Rom. egressus est de Lugduno; quo revertente ad Alamaniam ipse carpens iter versus Romam, prima die Viennam devenit et altera adscendens naviculam transivit per Rhodanum fluvium usque Oringiam (*Orange*), per Valentiam (*Valence*) et Vivarium (*Viviers*) per terram venit Marsiliam (*Marseille*); transiens per Suciā (*Susa*) et Vigintimiliam (*Ventimiglia*) devenit Ianuam ». Cfr. Vit. Inn. IV conscr. a Nicolao de Carbio l. c. pag. 100.

³ Quae litterae bullatae asservantur in ipso mon. Brixinen. adhuc existente; cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 8.

⁴ Reg. Vat. t. 22 (Inn. IV a. 8) ep. 520; *Sbar.* 368.

⁵ *Sbar.* 374 (ex archivo illius conv.). — Paulo ante festum s. Ioh. Bapt. (24 iunii) S. P. egressus de Ianua et versus Lombardiam iter arripiens pervenit Alexandriam et deinde Mediolanum, de quo discedens venit Brixiam, Mantuam, Ferrariam (4 oct.), Fanum (1 nov.), die vero dominicae sequentis (5 nov.) Perusium. Cfr. Vit. Inn. IV l. c. pag. 106.

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 119 (Inn. IV a. 9) ep. 53 (5489); *Sbar.* 375. — Litterae ab eo nr. 376 relatae sequuntur infra tamquam ultimae anni 1251.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. illis fratribus Min. mandat, ut quosdam incendiarios et ecclesiarum fractores tum in Alben. et Asten. tum in Taurinen. et Ipor(regien. dioec. ab excommun. sententia absolvant. Reg. Vat. t. 22 f. 121 (Inn. IV a. 9) ep. 58-62 (5494-5498); *Sbar.* 377 et 378. — Ille comes Sabaudiae, qui fuerat pro parte Friderici olim Rom. imper. et ideo excommunicatus, venit, quum S. P. de Ianua versus Lombardiam proficiscens per terram Montisferrati transiret, ad mandata Ecclesiae et per episcopum Assis. (auctoritate apost.) extitit ab excommun. vinculo absolutus. Cfr. eiusdem episcopi (Nicolai de Carbio) Vit. Inn. IV l. c. pag. 105.

⁸ *Sbar.* 379 (ex autogr. archivi illius conventus) et 380 (ex libro status conventuum prov. marchiae Ancon.).

⁹ *Sbar.* 381 (ex autogr. archivi illius mon.). Aliis epistolis m. oct. 1252 datis S. P. quasdam epistolas antecessorum suorum abbati et conventui mon. s. Leucii Tudertin. ord. Praem. concessas ad usum illarum monialium transcribi iubet; *Sbar.* 437, 438, 442.

592. dec. 18. Guardiano et fratribus Min. Bononien. scribit, se concedere indulgentiam 40 dierum visitantibus altare in hon. B. M. V. in eorum ecclesia a se ipso (15 oct. 1251) consecratum.

Licet is. Dat. Perusii XV kal. ianuarii anno nono.¹

593. dec. 27. Generali et provincialibus ministris atque aliis fratribus ord. fratr. Min. scribit, se nolle ullum inferri praeiudicium eorum privilegiis per illam suam constitutionem, qua statuit, religiosos quantacumque gaudentes libertate nihilominus ratione delicti seu contractus aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite conveniri coram locorum ordinariis hosque quoad hoc in ipsos iurisdictionem suam exercere posse.

Cum olim duxerimus. Dat. Perusii VI kal. ianuarii anno nono.²

594. 1251/52. R(ichardo de Annibaldis) s. Angeli diac. card. mandat, ut fr. Laurentium ord. Min. ad populum Romanum destinatum dirigat in agendis.³

595. Priori Praed. et guardiani Min. fratrum ord. Neapolitan. mandat, ut ecclesiae Casertan. de fidei administratore provideant.

Inter curas multiplices. Dat. etc.⁴

1252.

596. ian. 7. Episcopo Ostien. (protectori ord. fratrum Min. et s. Dam.) mandat, ne monasterium s. Mariae (Vallisgloriae) de Spello dioec. Spoletan. ord. s. Dam. molestari permittat super possessionibus apud Cocoronum, quas olim ad mon. s. Silvestri de Subasio pertinentes episcopus Spoletan. auctoritate apost. illi monasterio concessit.

Cum ecclesiam s. Silvestri. Dat. Perusii VII idus ianuarii anno nono.⁵

597. ian. 18. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Tiburtin. (*Tivoli* prope Urbem).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii XV kal. februarii anno nono.⁶

598. ian. 18. Abbati Sublacen. (*Subiaco*) Tiburtin. dioec. mandat, ut quandam hortum, quem fratres Min. olim Theodino) episcopo Tiburtin., absque licentia episcopi Ostien. (et ord. Min. protectoris) ac generalis et provincialis ministrorum, concesserunt in suam non modicam laesionem, ipsum hortum, si invenerit eum

prius non fuisse episcopi vel ecclesiae Tiburtin., illis fratribus restitui faciat.

Ad nostram noveris notitiam. Dat. Perusii XV kal. februarii anno nono.⁷

599. febr. 1. Episcopo Perusino mandat, ut solitam processionem, quam clerus et populus Perusini a temporibus Gregorii papae IX ad ecclesiam mon. s. Mariae Montislucii Perusin. in festo Assumptionis B. M. V. atque in eius honorem instituere soliti sunt, minime impediatur aut impediri permittatur.

Si ea, quae. Dat. Perusii kalendis februarii anno nono.⁸

600. febr. 5. Ministro fratrum Min. in marchia Anconitana committit, ut ad monasteria monialium ord. s. Dam. in ipsa marchia existentia valeat fratres sui ord. destinare ad audiendum confessiones earum et administrandum eisdem eccles. sacramenta.

Cum personae. Dat. Perusii nonis februarii anno nono.⁹

601. febr. 9. Ministro et fratribus ord. Min. Spoletan. confirmat donationem cuiusdam terrae a L. praeposito ecclesiae s. Marci Spoletan. ad monasterium Farfense spectantis de consensu abbatis et conventus ipsius mon. eis factam.

Iustis petentium desideriis. Dat. Perusii V idus februarii anno nono.¹⁰

602. febr. 12. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Biterren. (*Béziers* in Gallia Narbonensi).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii II idus februarii anno nono.¹¹

603. febr. 13. Ministro et fratribus (domus) s. Francisci Assisinat. ord. fratr. Min. scribit, se relaxare Christifidelibus ecclesiam eorum, in qua b. Francisci requiescit corpus gloriosum, in eiusdem sancti festivitatem et ad 15 dies eam immediate sequentes visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia.

Licet is. Dat. Perusii idibus februarii anno nono.¹²

604. febr. 13. Guardiani et fratribus ord. Min. de castro Offidiae Firman. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod moniales pauperes inclusae mon. s. Francisci eiusdem castri quamdam domum spectantem ad ipsas et sitam in ipsius castri vico, qui dicitur Ca-

¹ Sbar. 382 (ex autogr. archivi illius conv.). Quam indulgentiam S. P. die 26 oct. 1252 innovat; Sbar. 444. Aliis litteris 23 dec. 1251 datis S. P. indulgentias 100 dierum concedit christifidelibus ad consummationem ecclesiae eorundem fratrum Bononien. opere nimium sumptuoso aedificari inceptae manus adiutrices porrigentibus. L. c. 383; cfr. supra nr. 584.

² Reg. Vat. t. 22 f. 127 (Inn. IV a. 9) ep. 105 (5541); Sbar. 384. Ista litterae bullatae asservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis. Quas litteras S. P. 17 sept. 1252 innovat; Sbar. 429.

³ Cfr. Supplem. nr. XXIV.

⁴ Sbar. 376 (e formulario Marini de Ebulo), qui scribit, istas litteras post mortem Friderici olim imper. Rom. († 13 dec. 1250) et ante 7 martii 1253 datas esse.

⁵ Sbar. 385 (ex autographi archivi illius mon.).

⁶ Sbar. 386 (ex archivio illius conv.; cfr. Wadd. Ann. Min. reg. pontif. Inn. IV nr. 87).

⁷ Sbar. 387 (l. c. et apud Wadd. l. c. n. 88).

⁸ Sbar. 388 (ex autogr. illius mon.). Quam processionem Alex. IV litteris 3 martii 1256 datis commendat et confirmat atque insuper ampliores indulgentias pro vigilia et festo Assumpt. B. M. V. concedit; Sbar. 170 et 171.

⁹ Sbar. 389 (ex archivio conv. fratrum Min. Conv. ad Scalas Anconitan.).

¹⁰ Super quo episcopus Assis. (Nicolaus de ord. Min.) instituitur conservator. Reg. Vat. t. 22 f. 131 (Inn. IV a. 9) ep. 133 (5569); Sbar. 390.

¹¹ Sbar. 393 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

¹² Sbar. 391 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

stellare, cum pertinentiis eius procuratori eorum recipienti nomine episcopi Ostien. (et ord. Min. protectoris) ac ipsius Romanae ecclesiae ad usus ipsorum fratrum vendiderunt.

Solet annuere. Dat. Perusii II idus februarii anno nono.¹

605. febr. 25. Abbatissae mon. s. Francisci de strata s. Stephani Bononien. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confirmat exemptionem ab Henrico episcopo Bononien. concessam, easque cum ipso mon. sub s. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VI kal. martii anno nono.²

606. mart. 15. Reclori marchiae Anconitan. mandat, ne quasdam mulieres de ord. s. Aug. monasterium monialium prope domum fratrum Min. Recanaten. (*Recanati* in Picensi) construere sinat.

Libenter illis petitionibus. Dat. Perusii idibus martii anno nono.³

607. mart. 15. Raymundo de Pennaforti ord. Praed.⁴ et ministro fratrum Min. in Aragonia et Catalonia mandat, ut in vitam et facinora Pontii episcopi Urgellen. (*Urgel*) inquirant.

Ne aliorum culpas. Dat. Perusii idibus martii anno nono.⁵

608. mart. 20. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. de Capitolio (Aracoeli) Urbis.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii XIII kal. aprilis anno nono.⁶

609. mart. 21. Praeposito ecclesiae s. Eutitii de Offida Firman. dioec. mandat, ne moniales mon. s. Angeli Aesculan. in personis vel rebus molestari permittat.⁷

609. apr. 11. Universis fratribus dictis de Poenitentia per Italiam constitutis privilegium ab Hon. III eis concessum, vi cuius immunes sint a iuramentis, quae civitatum et locorum rectores super sequela ipsorum ab eis extorquere contendebant, confirmat.

Detestanda humani hostis invidia. Dat. Perusii III idus aprilis anno nono.⁸

610. apr. 19. Lanfrido civi Lucen. (Lucca in Tuscia), qui, quum olim in ordine fratrum Min. vix per quatuor

menses habitum novitiorum gestasset, gravi infirmitate correptus in eodem ordine se velle vivere et mori simpliciter promisit, sed postmodum ad saeculum rediit et quandam mulierem in uxorem accepit, concedit litteras, quibus eum ob illam simplicem promissionem ad regularem observantiam non teneri declarat.

Constitutus in praesentia nostra. Dat. Perusii XIII kal. maii anno nono.⁹

611. apr. 19. (Raynaldo) episcopo Ostien. (et fratrum Min. ac s. Dam. ord. protectori) mandat, ne moniales mon. s. Angeli Aesculan. ord. s. Dam. super observantia formulae vitae eis (die 24 maii 1239) concessae molestari sinat.

Nostro decet provenire subsidio. Dat. Perusii XIII kal. maii anno nono.¹⁰

612. apr. 20. Pagano, capellano suo, praeposito et canonicis ecclesiae s. Salvatoris de Lavanis tam praesentibus quam futuris scribit, se ipsam ecclesiam una cum ecclesia s. Mariae Magd. eiusque hospitali et ponte atque ecclesia s. Lazari eiusque domo leprosororum, quae omnes in fundo Opizonis fratris sui aliorumque comitum Lavanis sitae sunt, singularibus privilegiis et libertatibus insignisse, ita tamen ut de redditibus illius ecclesiae s. Salvatoris guardiano et fratribus Min. de Lavanis 12 librae annuatim pro totidem ipsorum tunicis et 5 solidi lanuenses qualibet hebdomada pro eorundem infirmaria tribuantur.

Etsi universae orbis ecclesiae. Dat. Perusii XII kal. maii anno nono.¹¹

613. apr. 20. Fratribus Min. apud Lanzanum (*Lanciano* in Aprutinis) confirmat concessionem ecclesiae s. Leguntiani a Landulpho electo Theatino (*Chieti*), precibus episcopi Ostien. ad id inducto, eis factam.

Iustis petentium desideriis. Dat. Perusii XII kal. maii anno nono.¹²

614. apr. 22. Ministro generali ord. fratr. Min. indulget, ut fratres eiusd. ord. dignitates eccles. absque superiorum ordinis licentia acceptare minime debeant.

Petitio tua Nobis exhibita. Dat. Perusii X kal. maii anno nono.¹³

615. apr. 24. Guardiano et conventui fratrum Min. dioec. Firman. (*Fermo* in marchia Anconitana) confirmat concessionem cappellae s. Leonis Firman., abbatis

¹ Super quo episcopus Anconitan. conceditur conservator litteris 15 febr. 1252 datis. Reg. Vat. t. 22 f. 131 (Inn. IV a. 9) ep. 132 (5568); *Sbar.* 392. — Die 11 apr. 1252 S. P. eidem guardiano et fratribus concedit facultatem commorandi in loco ab illis monialibus eis vendito; *Sbar.* 399.

² Reg. Vat. t. 22 f. 131 (Inn. IV a. 9) ep. 136 (5572); *Sbar.* 394. ³ *Sbar.* 395 (ex archivio fratrum Min. Recanaten.).

⁴ Postmodum inter sanctos relato.

⁵ Reg. Vat. t. 22 f. 135 (Inn. IV a. 9) ep. 156 (5592); *Sbar.* 396.

⁶ *Sbar.* 397 (ex autogr. archivi illius conv.; cfr. Wadd. Ann., reg. pont. Inn. IV nr. 93).

⁷ Cfr. Supplem. nr. XXV.

⁸ Reg. Vat. t. 22 f. 147 (Inn. IV a. 9) ep. 228 (5664). — Quoad litteras a *Sbar.* nr. 398 relatas cfr. not. ad nr. 575 et quoad litteras nr. 399 relatas cfr. not. ad nr. 604.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 141 (Inn. IV a. 9) ep. 191 (5627); *Sbar.* 400.

¹⁰ Reg. Vat. t. 22 f. 166 (Inn. IV a. 9) ep. 325 (5763); *Sbar.*

401. Die 21 febr. 1251 S. P. eidem monialibus indulget, ut de usuris aliisque illicite acquisitis, quorum restitutio quibus facienda sit nescitur, necnon de legatis indistinctis et de redemptione votorum usque ad 100 libras Provisin. recipere possint. Cfr. Flam. Ann. Supplem. ad Bull. Franc. pag. 33.

¹¹ Reg. Vat. t. 22 f. 142 (Inn. IV a. 9) ep. 198 (5634 cfr. 5628); *Sbar.* 402. — Die 4 dec. 1254 eidem praeposito et capitulo prioratum de Calasco, quem abbas mon. s. Michaelis de Clusa sibi (S. P.) in manu fr. Buioli ord. Min. recipientis donavit, concedit; *Sbar.* 592.

¹² *Sbar.* 403 (ex autogr. archivi fratrum Min. Conv. Lazzanen.).

¹³ Reg. Vat. t. 22 f. 151 (Inn. IV a. 9) ep. 246 (5682); *Sbar.* 404. Istae litterae bullatae asservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis. — Simili modo S. P. praescribit quoad fratres Praed. litteris die 15 iulii 1252 datis; Reg. Vat. l. c. f. 197 (Inn. IV a. 10) ep. 20 (5878). — Quod indultum pro ord. Min. Alex. IV innovat die 9 iunii 1256 et 28 maii 1257; *Sbar.* 194 et 330 (e Speculo Min.).

mon. s. Savini Firman., ad quem illius capellae institutio pertinebat, accedente consensu, eis factam.

Exhibita Nobis. Dat. Perusii VIII kal. maii anno nono.⁴

616. apr. 24. Spoletano et Eugubino episcopis et abbati de Ferentillo, precibus polestatis et communis Spoletan. inclinatus, mandat, ut de vita et miraculis b. Simonis de Collazone secundum formulam interrogationis eis missam inquirent.

Ex parte dilectorum filiorum. Dat. Perusii VIII kal. maii anno nono.³

617. apr. 29. Capitulo Aesin. significat, se ecclesiae Aesin. pastoris solatio destitutam ven. fratrem Crescentium episcopum, virum utique probatae vitae, magnae scientiae ac circumspectionis praefecisse in episcopum eique mandat, ut ipsi impendant obedientiam et reverentiam debitam.

... Dat. Perusii III kal. maii anno nono.

In e. m. clero civitatis Aesin., potestati et populo civ. Aesin., Crescentio episcopo Aesin.³

618. maii 11. (Martino) electo Mantuan. mandat, ut illas sorores mon. Placentin. (*Piacenza* in Lombardia) ord. s. Dam., quae propter inopiam ipsum mon. deserere sunt coactae, in mon. s. Agathae Papien. (*Pavia*) in spirit. et tempor. deformato collocet, concedens eis illud cum omnibus pertinentiis et iuribus perpetuo possidendum (cf. infra nr. 657).

Cum, sicut accepimus. Dat. Perusii V idus maii anno nono.⁴

619. maii. 17. Universis Christifidelibus ut suprâ nr. 590 quoad fratres Min. Rosquilden. (*Roskilde* in Dania).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii XVI iunii anno nono.⁵

620. maii. 26. Fr. Jacobo Velleitrepsi ord. fratr. Min. mandat, ut ad dioec. Cracovien. se conferens perscrutetur, si ea, quae sibi super miraculis b. m. Stanislai episcopi Cracovien. ab archiep. Gneznen. et ep. Vratislavien. atque abbate mon. Lubensis ord. Cist. tamquam inquisitoribus ad hoc deputatis in scriptis relata sunt, veritati innitantur.

Licet olim. Dat. Perusii VII kal. iunii anno nono.⁶

621. maii. 27. Abbatissae mon. s. Mariae de Casis eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confir-

mat exemptionem a Bartholomeo episcopo Spoletan. ipsis concessam easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii VI kal. iunii anno nono.⁷

622. maii. 30. Episcopo Mutinen., cui id iam prius per fr. Rufinum ministrum fratrum Min. administrationis Bononien. et poenitentiarium suum iniungi fecit, de novo mandat, ut civibus Mutinen. olim pro ecclesiastica libertate exultantibus de vigesima proventuum eccles. provinciarum Lombardiae, marchiae Tervisinae, Romaniolae ab ipso episcopo colligenda certam pecuniae quantitatem exhibeat.

Dilectus filius. Dat. Perusii III kal. iunii anno nono.⁸

623. iunii 1. Clementi de s. Hilario rectori ecclesiae s. Germani de Roeria dioec. Lemovicen. intuitu fr. Ioannis Lemovicensis (ord. Min.) poenitentiarii sui concedit, ut praeter illam ecclesiam aliud beneficium eccles. recipere valeat.

Intuitu dilecti filii. Dat. Perusii kalendis iunii anno nono.⁹

624. iunii 5. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Elisabeth extra muros Brixinen. ord. s. Dam., earum paupertati voluntarie pro Domino electae compatiens, indulget, ut de restitutione rapinarum et usurarum ac de redemptione votorum usque ad centum marcarum summam recipere valeant.

Compatientes paupertati vestrae. Dat. Perusii nonis iunii anno nono.¹⁰

625. iunii 12. Universis Christifidelibus ecclesiam eiusdem mon. in festivitate gloriosae Virg. Mariae ac solemnitate s. Elisabeth visitantibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Vitae pereunis gloria. Dat. Perusii II idus iunii anno nono.¹¹

626. iunii 12. Abbatissae mon. s. Mariae Vallis Flogii eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris (ord. s. Dam.) exemptionem a Guidone episcopo Nucerin. (*Nocera Umbria*) eis concessam confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii II idus iunii anno nono.¹²

¹ Reg. Vat. t. 22 f. 149 (Inn. IV a. 9) ep. 238, non: 138 (5674); *Sbar.* 405.

² Reg. Vat. t. 22 f. 167 (Inn. IV a. 9) ep. 331 (5769); *Sbar.* 406. Aliis litteris 10 iunii 1252 datis S. P. eisdem praelatis tribuit facultatem delegandi alios extra civitatem Spoletan. ad illam inquisitionem faciendam; *Sbar.* 420.

³ Reg. Vat. t. 22 f. 147 (Inn. IV a. 9) ep. 225 (5661). Qui Crescentius, a *Sbaralea* dictus « iunior », filius esse videtur illius Crescentii, de quo supra not. ad nr. 561; hic enim, antequam ordini fratrum Min. nomen dedit, uxorem et filios habuit.

⁴ Reg. Vat. t. 22 f. 157 (Inn. IV a. 9) ep. 284 (5720); *Sbar.* 407. Litteras die 15 maii 1252 datas (*Sbar.* 408), quibus potestatibus civitatum per Lombardiam, Romaniolam, marchiam Tarvisin. existentium executio legum contra haereticos latorum iniungitur, omittimus; quoad alias litteras eodem die datas (*Sbar.* 409) cfr. not. ad nr. 371.

⁵ *Sbar.* 410 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). Quoad alias litteras eodem die datas (incip.: « Pacem vestram ») et ibidem conservatas cfr. infra nr. 674.

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 156 (Inn. IV a. 9) ep. 281 (5717); *Sbar.* 411. Supradictum episcopum Cracov. ab Inn. IV paulo post (die 8 sept. 1253) in ecclesia s. Francisci Assis. sanctorum catalogo adscriptum esse nemo ignorat; cfr. infra not. ad nr. 664.

⁷ Reg. Vat. t. 22-f. 160 (Inn. IV a. 9) ep. 291 (5727); *Sbar.* 412.

⁸ Reg. Vat. t. 22 f. 172 (Inn. IV a. 9) ep. 354 (5792); *Sbar.* 413.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 162 (Inn. IV a. 9) ep. 299 (5736); *Sbar.* 414.

¹⁰ Istae litterae alicui transumpto Brunonis episcopi Brixinensis insertae asservantur in archivio illius mon.; cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 9.

¹¹ Istae litterae bullatae asservantur in archivio illius mon.; cfr. programma not. prox. praeced. allegatum, pag. 11.

¹² *Sbar.* 415 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

627. iunii 17. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Taliacotii (*Tagliacozzo*) Marsican. dioec.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii XV kal. iulii anno nono.¹

628. iunii 17. Simili modo quoad fratres Min. de Tuscanella prope Urbem.

Quoniam etc. Dat. Perusii XV kal. iulii anno nono.²

629. iulii 1. Simili modo quoad fratres Min. prope Campaneanum (*Campagnano* prope Urbem).

Quoniam etc. Dat. Assisii kalendis iulii anno decimo.³

630. iulii 1. Simili modo quoad fratres Min. Constantien. (*Konstanz* in Germania).

Quoniam etc. Dat. Assisii kalendis iulii anno decimo.⁴

631. iulii 5. Ministro et fratribus Min. ecclesiae s. Mariae in Capitolio (Aracoeli) in Urbe confirmat de novo concessionem mon. s. Mariae de Capitolio cum appendiciis a se et immissionem in eius possessionem a Raynaldo episcopo Ostien. (et ord. Min. protectore) factas.

Iis, quae. Dat. Perusii III nonas iulii anno decimo.⁵

632. iulii 20. Episcopo Herbipolen. mandat, ut cum fr. Henrico de Geilenhusen ord. Min., qui sibi ipsi supplicavit, ut, cum propter debilitatem corporis nequiret asperitatem ipsius ordinis sustinere, transeundi ad mitiorem sibi concederetur licentia, super hoc dispenset, sicut animae eius saluti viderit expedire.

Constitutus in praesentia nostra. Dat. Perusii XIII kal. augusti anno decimo.⁶

633. sept. 4. Episcopo Laudensi (*Lodi* in Lombardia) mandat, ut fratribus Min. Laudam redire cupientibus de aliquo loco apto provideat (cfr. infra nr. 679).

Ad ea, quae. Dat. Perusii II nonas septembris anno decimo.⁷

634. sept. 26. Episcopis Palentin. et Calaguritan. (*Palencia* et *Calahorra* in Hispania) mandat, ne, cum nonnulli, sicut sibi minister fratrum Min. Castellae et fratres ei subiecti significaverunt, ipsos graviter molestent, permittant eos in personis vel rebus contra tenorem privilegiorum a sede apost. obtentorum indebite molestari.

Inundans malitia. Dat. Perusii VI kal. octobris anno decimo.⁸

635. sept. 27. Episcopo Ostien. (et ord. s. Dam. protectori) mandat, ut, cum episcopus Novarien. monasterium s. Petri de Cavali(ri)o ord. Clun. in spirit. et tempor. deformatum atque a laicis occupatum reformare desideret, sorores ord. s. Dam. in eo instituens, eidem Caeciliam abbatissam mon. s. Franc. Placentin. (*Piacenza*), germanam Alberti de Rocca Sarzani, in abbatissam praeficiat.

Sicut accepimus. Dat. Perusii V kal. octobris anno decimo.⁹

636. sept. 28. Episcopo et capitulo Reatin. (*Rieti* in Umbria) indulget, ut de consilio guardiani fratrum Min. Reatin. quaedam praedia civibus Reatin. vendere possint.

Ex parte dilectorum. Dat. Perusii IV kal. octobris anno decimo.¹⁰

637. oct. 3. Abbati et conventui mon. Thaonis ord. Vallisumbr. dioec. Pistorien. (*Pistoia* in Tuscia) mandat, ut censum annuum 12 denar. Pisanae monetae, quem in loco fratrum Min. Pistorien. habent, pretio competentis eis vendant.

Cum, sicut. Dat. Perusii V nonas octobris anno decimo.¹¹

638. oct. 11. Cum Alphonso Lupi laico dioec. Portugalen., qui cum Maiore Gonsalvi quarto consanguin. gradu ipsum attingente matrimonium contraxit, eius et fr. Nunii ord. Min., consanguinei, supplicationibus inclinatus, dispensat, ita ut in illo matrimonio licite remanere valeat.

Affectu benevolentiae specialis. Dat. Perusii V idus octobris anno decimo.¹²

639. oct. 21. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Caeciliae in Phullingen (*Pfullingen*) Constantien. dioec.

¹ Sbar. 416 (ex archivo illius conv.).

² Flam. Ann. Supplem. ad Bull. Franc. pag. 39.

³ Flam. Ann. l. c. pag. 41. Quae tamen litterae sicut illae, quae proxime sequuntur, 1 iulii 1253 datae esse videntur, quo die S. P. (1 iulii 1252 Perusii existens) Assisii morabatur.

⁴ Sbar. 417 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁵ Reg. Vat. t. 22 f. 200 (Inn. IV a. 10) ep. 39 (5897); Sbar. 418. — Litterae ab eo nr. 419 relatae non 8 iulii 1252, sed 6 iunii a. 1253 sunt datae. Quoad litteras nr. 420 relatas cfr. not. ad nr. 616 et quoad litteras nr. 421 relatas cfr. not. ad nr. 371.

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 200 (Inn. IV a. 10) ep. 38 (5896); Sbar. 422. Litterae ab eo nr. 423 relatae, in quibus archiepiscopi Rothomagen. (Odonis Rigaldi ex ord. Min.) mentio fit, quae tamen ad ord. Min. non pertinent, omittuntur; simili modo litterae nr. 425, 426, 428, 430, 440 relatae et ad archiep. Mediolan. (Leonem Valrassorem de Perego) destinatae. De litteris a Sbar. nr. 424 relatis (incip.: «Cum tamquam veri» et die 21 aug. 1252 datis) cfr. supra not. ad nr. 551 et de litteris nr. 429 relatis cfr. not. ad nr. 593.

⁷ Sbar. 427 (e Wadd. Ann. Min., reg. pontif. Inn. IV. nr. 106).

⁸ Sbar. 431 (ex Firmam. trium ord. Min.).

⁹ Reg. Vat. Inn. IV a. 10 ep. 124 (?); Sbar. 432.

¹⁰ Sbar. 433 (ex archivo ecclesiae cathedr. Reatin.).

¹¹ Sbar. 434 (ex autogr. archivi conventus s. Crucis Min. Conv. Florentin.). Litterae ab eo nr. 435 et 436 relatae, quibus episcopi Carthaginen. et Zamoren. ad instantiam regis Castellae et Legionis cum bellatorum copiosa multitudo contra Saracenos de Africa transfretaturi aliquibus discretis religiosi viris quasdam oportunas facultates spirituales concedere iubentur (cfr. infra nr. 648), omittuntur; item litterae nr. 439 relatae, quibus episcopo Carthaginen. (Petro Gallaeco ex ord. Min.) facultas dispensandi super quodam impedimento matrim. conceditur. Quoad litteras a Sbar. nr. 437, 438, 442 relatas cfr. not. ad nr. 591 et quoad litteras nr. 440 relatas cfr. not. ad nr. 632.

¹² Reg. Vat. t. 22 f. 211 (Inn. IV a. 10) ep. 167 (6024); Sbar. 441. Litteras die 21 oct. 1252 ad archiep. Upsalen. eiusque suffraganeos directas Sbar. nr. 443 retulit falso credens illum archiep. iam esse fr. Laurentium ex ord. Min.; sed hic non prius quam 1255 fit archiep. Upsalen. Quoad litteras Sbar. nr. 444 relatas cfr. not. ad nr. 584.

ord. s. Dam. ipsius religionis observantiam atque formam ad instar fel. rec. Gregorii papae praedecessoris sui (cfr. Supplem. nr. IX et XV) describit.

Cum omnis vera religio. Dat. Perusii XII kal. novembris anno decimo.¹

640. oct. 28. Abbatissae mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusin. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confirmat omnes libertates et immunitates a b. m. Ioanne episcopo Perusin. eis factas easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii V kal. novembris anno decimo.²

641. nov. 9. Abbatissae mon. s. Spiritus de civitate Pennensi (*Penne* in Aprutinis) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confirmat exemptionem a Berardo episcopo Pennen. eis concessam etc. ut supra.

Religiosam vitam. Dat. Perusii V idus novembris anno decimo.³

642. nov. 17. Fr. Samueli de ord. fratr. Min., electo Neucastren. (*Nicastro* in regno Neapol.), scribit, se ratum et gratum habere, quod Bernardus electus Neapolitan. iuxta suum mandatum ipsi ecclesiae Neucastren. eum praefecit in episcopum.

Per fide dignos. Dat. Perusii XV kal. decembris anno decimo.⁴

643. nov. 20. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Nivernen. (*Nevers* in Francia).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii XII kal. decembris anno decimo.⁵

644. nov. 25. Priori fratrum Praed. et archipresbytero s. Sixti Viterbien. mandat, ut examinent testes super vita et miraculis venerandae memoriae Rosae (Viterbiensis tertii ord. s. Franc.).

Sic in sanctis suis. Dat. Perusii VII kal. decembris anno decimo.⁶

645. nov. 26. Archiepiscopo Armachan. mandat, ut admittat postulationem capituli Cluanen. (non Clonen.) de fr. Thoma presbytero, custode fratrum Min. de Ponte Armachan. dioec., in episcopum Cluanen. (*Clonmacnois* in Hibernia) factam, dispensato cum eo su-

per defectu natalium, utpote de presbytero et soluta genito.

Petitio dilectorum filiorum. Dat. Perusii VI kal. decembris anno decimo.⁷

646. nov. 26. Abbati s. Stephani de Bosco Cist. et ministro fratrum Min. de Sicilia ord. concedit facultatem absolvendi ab excommun. sententia illos de regno Siciliae, qui interfuerunt in galeis captioni praelatorum ad concilium Romam venientium.

De vestra prudentia. Dat. Perusii VI kal. decembris anno decimo.⁸

647. dec. 10. Ministro et custodi fratrum de ord. Min. (prov. Terraelaboris) necnon guardiano et conventui apud s. Germanum commemorantibus confirmat facultatem a R. abbate mon. Cassinen. intuitu divinae pietatis et (Raynaldi) episcopi Ostien. (ac ord. Min. protectoris) eis concessam aedificandi ecclesiam, domos et officinas eorum necessitatibus oportunas necnon habendi hortum in loco dicto Rapido titulo emptionis acquisitum.

Dignum et debitum. Dat. Perusii IV idus decembris anno decimo.⁹

1253.

648. ian. 10. Prioribus Praed. et ministris Min. fratrum ord. generalibus (provincialibus) in regnis Castellae et Legionis mandat, ut, cum ipsorum regnorum rex contra Saracenos in Africa cum bellatorum multitudine transfretaturus sit, contra Saracenos ipsos Crucem praedicent, eisque concedit facultatem tribuendi Crucem summentibus et cum ipso rege transfretantibus illam peccaminum veniam, quae succurrentibus in Terrae sanctae subsidium est concessa.

Carissimus in Christo filius. Dat. Perusii IV idus ianuarii anno decimo.

Simili modo priori Praed. et ministro Min. fratrum ord. generalibus (provincialibus) in regno Navarrae.¹⁰

649. ian. 18. Abbatibus mon. Vallis magnae et Claraevallen. Cist. (Nemausen et Agathen. dioec.) ac guardiano fratrum Min. Nemausen. (Nîmes in Gallia meridion.) ord. mandat, ut in actus Hugonis prioris mon. s. Petri de Salve ord. s. Ben. dioec. Nemausen inquirant et, ubi opus fuerit, corrigant et reformant.

Ad audientiam nostram. Dat. Perusii XV kal. februarii anno decimo.¹¹

¹ Cfr. *Württb. Urkb.* IV, 308, nr. 1239.

² *Sbar.* 445 (ex autographo archivi illius mon.). Litterae die 31 oct. 1252 datae (*Sbar.* 446), quibus potestates civitatum per Lombardiam, Romandiolam, marchiam Tarvisinam leges a Friderico II olim Roman. imper. contra haereticos latas executioni mandare iubentur, omittimus; cfr. infra nr. 721.

³ *Sbar.* 447 (ex autogr. archivi illius mon.). Quas litteras Alex. IV die 2 dec. 1255 innovat; *Sbar.* 128 (l. c.).

⁴ Reg. Vat. t. 22 f. 218 (Inn. IV a. 10) ep. 231 (6089); *Sbar.* 448. Die 8 oct. 1254 S. P. eidem episcopo concedit facultatem contrahendi mutuum usque ad 70 marcas arg. (*Sbar.* 590), quod indultum Alex. IV die 1 febr. 1255 confirmat (*Sbar.* 16).

⁵ *Sbar.* 449 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 219 (Inn. IV a. 10) ep. 240 (6098); *Sbar.* 450.

⁷ Reg. Vat. t. 22 f. 222 (Inn. IV a. 10) ep. 267 (6124); *Sbar.* 451.

⁸ *Sbar.* 452 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Messanen.). Etenim mense maio a. 1241 Pisani Friderico Rom. imper. una cum Siculis adhaerentes occurrerunt in mari navibus Iannuensium plures episcopos et etiam S. R. E. cardinales ad concilium a Greg. IX Romae coactum transvehentium eosque ceperunt et captivos abduxerunt. Quoad litteras a *Sbar.* 453 relatas cfr. not. ad nr. 399.

⁹ *Sbar.* 454 (ex archivo ord. Min. Conv. apud ss. Apostolos de Urbe).

¹⁰ Reg. Vat. t. 22 f. 230 (Inn. IV a. 10) ep. 355 et 356 (6212 et 6213); *Sbar.* 456 et 457. Litterae ab eo nr. 455 relatae, quibus episcopo Carthaginen. (Petro Gallaeco ex ord. Min.) potestas providendi de personis idoneis tribus episcopatibus a rege Castellae et Legionis de manibus Saracenorum eripiendis conceditur, omittuntur, simili modo litterae nr. 458 relatae et ad archiep. Rothomagen. directae.

¹¹ Reg. Vat. t. 22 f. 235 (Inn. IV a. 10) ep. 398 (6255); *Sbar.* 459.

650. ian. 26. Episcopo Lascuren. (*Lescar*) et abbati Pontisalti ord. Cist. dioec. Lascuren. mandat, ut, cum ipse iam quasdam ordinationes per archiep. Auxitan. (*Auch* in Guasconia) et fr. Vitalem ord. fratr. Min. in ecclesia Baionen. (*Bayonne*) factas cassaverit, novas eiusdem archiepiscopi ordinationes in eadem ecclesia factas declarent nullas.

Postquam olim. Dat. Perusii VII kal. februarii anno decimo.⁴

651. febr. 1. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Hortan. (*Orte* prope Urbem).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Perusii kalendis februarii anno decimo.²

652. febr. 9. (Raynaldo) episcopo Ostien. (et ord. s. Dam. protectori) mandat, ut monasterium s. Franc. de Arnates Zamoren. (*Zamora* in Hispania), cuius sorores nullum adhuc ordinem professae³ sub arctiori regula pauperum inclusarum ord. s. Dam. devote Domino famulari affectant, eidem ordini incorporet earumque sicut aliarum ipsius ord. sororum curam gerat.

Apostolicae sedis benignitas. Dat. Perusii V idus februarii anno decimo.⁴

653. febr. 9. Ioanni (de Diest) de ord. fratr. Min. episcopo Sambien., capellano Willelmi regis Rom., sicut Willelmo de Eika de ord. Praed., mandat, ut in praedicatione Crucis contra Conradum, natum quondam Friderici (Rom. imper.), iuxta continentiam litterarum suarum 9 febr. 1251 datarum procedant.

Cum tibi dudum. Dat. Perusii V idus februarii anno decimo.⁵

654. febr. 10. Eisdem idem iterum mandat.

Ut talentum verbi. Dat. Perusii IV idus februarii anno decimo.⁶

655. febr. 14. Abbatisae et monialibus mon. pauperum inclusarum s. Pauli Interamnen. (*Terni* in Umbria) ord. s. Dam. indulget, ut in procurationibus et aliis collectis monasterio ipsarum impositis solvere quidquam seu contribuere minime teneantur.

Vobis, quas. Dat. Perusii XVI kal. martii anno decimo.⁷

656. febr. 20. (Odoni) episcopo Tusculan. ad instantiam (Ludovici) regis Franciae, qui a nuntiis suis ad Tartaros missis audivit nonnullos ex his fidem Christi per baptismum suscepisse et credendum esse, quamplures ipsorum, si eis proponeretur verbum salutis, ad viam veritatis, quae Christus est, per lavacrum regenerationis redituros esse, cuique conveniens et salutiferum videtur, ut aliqui de fratribus Praed. et Min., destinandis ad praedicandum christianis partium illarum, qui procurante calipho de Baldach (Bagdad) paucissimos episcopos habent, ad episcopalis apicem dignitatis promoveantur, qui possent ordines conferre et alia sacramenta, quae ad episcopos pertinent, exercere, mandat, ut super his ordinet, disponat et faciat, prout animarum saluti et utilitati ac promotioni huiusmodi negotii viderit expedire.

Athleta Christi praecipuus. Dat. Perusii X kal. martii anno decimo.⁸

657. mart. 5. Episcopo Terdonen. (*Tortona* in Liguria) circa assignandum sororibus ord. s. Dam. Placentin. monasterium s. Agathae Papien. ord. s. Ben. idem mandat, quod iam litteris 11 maii 1252 datis electo Mantuano mandavit (cfr. supra n. 618).

Cum sicut accepimus. Dat. Perusii III nonas martii anno decimo.⁹

658. mart. 13. Episcopo et praeposito Massilien. ac archidiacono Magalonen. mandat, ut fratres Praed. et Min. provinciae Arelaten., qui mandatum suum, quo iussi sunt in sermonibus praedicare, ut Christifideles decimas solverent ecclesiae ministris, adhuc non adimplerunt, ad id compellant.

Ex parte venerabilis fratris. Dat. Perusii III idus martii anno decimo.¹⁰

659. apr. 12. Fr. G(a)uffrido (ord. Min.) archiepiscopo Antibaren. (Antivari in Epiro), cui ipse munus consecrationis impendit quemque ad eandem Antibaren. ecclesiam (per obitum Ioannis de Plano Carpinis ex ord. Min., cfr. supra nr. 493, vacantem) transmittit, mandat, ut iniunctam sibi custodiam Dominici gregis sollicitè observet.

Qui ad custodiam vineae Domini. Dat. Perusii II idus aprilis anno decimo.¹¹

660. apr. 13. Abbatisae mon. s. Franc. Tudertin. (*Todi* in Umbria)¹² eiusque sororibus tam praesentibus quam

Gallia meridion.), quem *Sbar.* falso dicit esse ord. Min., directae omittuntur; simili modo litterae nr. 466 et 470 relatae atque ad (Nicolaum) episc. Assis. (ex ord. Min.) directae, quae ad Bull. Franc. non pertinent.

⁷ Reg. Vat. t. 22 f. 239 (Inn. IV a. 10) ep. 449 (6306); *Sbar.* 467.

⁸ Reg. Vat. t. 22 f. 247 (Inn. IV a. 10) ep. 508 (6365); *Sbar.* 468.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 255 (Inn. IV a. 10) ep. 572 (6429); *Sbar.* 469. De litteris ab eo nr. 470 relatis cfr. not. ad n. 654.

¹⁰ Reg. Vat. t. 22 f. 253 (Inn. IV a. 10) ep. 555 (6412); *Sbar.* 471.

¹¹ Aliis litteris eodem die datis suffraganeis ecclesiae Antibaren. mandat, ut ipsum archiepiscopum, qui idem esse videtur atque supra nr. 528 relatus Gotifredus, cum honorificentia debita recipientes ei libenter exhibeant reverentiam et obedientiam tam debitam quam devotam. Simili modo archidiacono et capitulo ac universo clero civ. et dioec. Antibaren. Reg. Vat. t. 22 f. 264 (Inn. IV a. 10) ep. 637 (6495); *Sbar.* 472 et 473.

¹² Inter mon. Montis sancti et ecclesiam s. Angeli de Sculcula posito.

¹ Reg. Vat. t. 22 f. 234 (Inn. IV a. 10) ep. 389 (6246); *Sbar.* 460.

² *Sbar.* 461 (ex autogr. archivi illius conv.).

³ Sed iam in litteris apost. die 17 aug. 1243 datis nominantur moniales inclusae ord. s. Dam. et etiam in litteris die 2 iunii 1246 datis inter moniales ord. s. Dam. recensentur.

⁴ Reg. Vat. t. 22 f. 241 (Inn. IV a. 10) ep. 475 (6332); *Sbar.* 462. Cfr. Bull. Franc. t. VII pag. 586 nr. 1558.

⁵ Reg. Vat. t. 22 f. 240 (Inn. IV a. 10) ep. 465 (6322); *Sbar.* 463.

⁶ Reg. Vat. t. 22 f. 239 (Inn. IV a. 10) ep. 448 (6305 cfr. 6304); *Sbar.* 464. Qui fr. Ioannes de Diest paulo ante in episcopum Sambien. (*Samländ* in Prussia) a S. P. promotus est (reieto fr. Thetwardo ord. Praed. per archiep. Prussiae instituto); cuius promotionis litterae desiderantur; cfr. n. 663. Die 2 maii 1253 S. P. ei facultatem tribuit dispensandi cum Theodorico nato marchionis Misnen. et nata unica marchionis Brandeburgen. matrimonium inter se contrahentibus super impedimento consangu. in quarto gradu. Reg. Vat. l. c. ep. 654 (6513); *Sbar.* 476. Litterae a *Sbar.* nr. 465 relatae et ad (Vivianum) episcopum Ruthenen. (*Rodez* in

futuris confirmat exemptionem a Iacobo episcopo et capitulo Tudertin. ipsis concessam easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii idibus aprilis anno decimo.⁴

661. apr. 25. Prioribus et fratribus ord. Erem. (s. Aug.) confirmat formam eligendi priorem generalem ipsius ord. ab electo Paduan. et fr. Simone Mediolanensi, lectore ord. Min., tunc sacellanis G(uilelmi) s. Eustachii diac. card. et eiusd. ord. protectoris, compositam necnon unionem per eosdem inductam.

Admonet Nos. Dat. Perusii VII kal. maii anno decimo.²

662. maii 19. Guardiano fratrum Min. Gerunden. (*Gerona* in Catalonia) concedit facultatem confirmandi vel etiam infrmandi electionem abbatis mon. s. Petri Bisuldinen. dioec. Gerunden.

Dilecti filii. Dat. Assisii XIV kal. iunii anno decimo.³

663. iunii 5. Episcopo Cameracen. mandat, ut Ioannem de Deist (Diest) ord. fratr. Min. episcopum Sambien., qui G(uilelmo) regi Rom. constanter assistens et contra indevotos et rebelles ipsius praedicans verbum Crucis multis se periculis exposuit pro negotio Ecclesiae generalis, ad ecclesiam Lubicen. (*Lübeck* in Germania septentr.), cuius pastoris regimine destitutae proventus hucusque archiepiscopo Livoniae, Estoniae et Prusciae concessi erant, transferat eique a capitulo et clero ac populo civ. et dioec. Lubicen. obedientiam et reverentiam debitam faciat exhiberi.

Olim exponente Nobis. Dat. Assisii nonis iunii anno decimo.⁴

664. iunii 11. Universis Christifidelibus, qui ad ecclesiam fratrum Min. Assis., in qua pretiosum corpus beatissimi Christi confessoris Francisci Assisinatis multis coruscans miraculis requiescit quamque ipse S. P. duxit dedicandam,⁵ imploraturi a Domino suorum veniam delictorum in devotione ac humilitate spiritus accedentes digna ibidem vota et munera pro delictorum suorum remediis obtulerint, vere poenitentibus et confessis, in anniversario ipsius dedicationis et 15

diebus sequentibus duos annos et octoginta dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Si populus Israeliticus. Dat. Assisii III idus iunii anno decimo.⁶

665. iunii 13. M(argaritae) ducissae Austriae et Stiriae concedit licentiam ingrediendi monasteria sororum inclusarum ord. s. Dam. in regno Bohemiae atque in ducatibus Austriae et Stiriae existentia.

Accensa sincerae devotionis. Dat. Assisii idibus iunii anno decimo.⁷

666. iunii 24. Ministro (generali) et universis fratribus ord. Min. indulget, ut ad gerendam curam aliquorum monasteriorum ord. s. Dam. vel officium visitationis eis impendendum aut ministranda ipsis monialibus sacramenta eccles., nisi a Romanam ecclesiam (tamquam sub b. Petri protectione suscepta) nullo medio pertineant, minime teneantur.

Petitio vestra. Dat. Assisii VIII kal. iulii⁸ anno decimo.⁹

667. iunii 25. Universis Christifidelibus ut supra nr. 590 quoad fratres Min. Basileen. (*Basel* in Helvetia).

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Assisii VII kal. iulii anno decimo.¹⁰

667^a. iulii 1. Magistris et universitati scholarium Parisien. mandat, ut fratres regentes in theol. facultate ord. Praed. et Min. a magistrorum collegio separatos ad ipsum collegium admittant.

Amoena flore virtutum. Dat. Assisii kalendis iulii anno undecimo.¹¹

668. iulii 1. (Wenceslao) regi Bohemiae iniungit ut a guerris cum (Bela) rege Hungariae (fratre s. Elisabeth lantgraviae Thuringiae) desistat, adiungens, se fr. Walasum (Velasum ord. Min.) poenitentiarium suum ad partes illas ad reformanda inter ipsos reges pacis foedera destinare.

Si considerarent. Dat. Assisii kalendis iulii anno undecimo.¹²

¹ Sbar. 474 (ex autogr. archivi illius mon.). Cfr. not. ad nr. 674.

² Sbar. 475 (e Bull. ord. Er. s. Aug. ab Empolo edito). Quoad litteras a Sbar. nr. 476 relatas cfr. supra not. ad nr. 653.

³ Reg. Vat. t. 22 f. 272 (Inn. IV a. 10) ep. 698 (6558); Sbar. 477. Litterae ab eo nr. 478 et 479 relatae, in quibus (Nicolai) episcopi Assis. (ex ord. Min.) mentio fit, omittantur. — Recedens de Perusio dominus papa die octava Resurr. Dom. (27 apr.) 1253 venit Assisium... et moratus est (ibi) tota illa aestate cum omni sua familia in loco b. confessoris s. Francisci... Fratribus Min., cum quibus in eorum loco morabatur, multa humanitatis et benignitatis beneficia conferebat.... Qui quidem fovebat ipsos dulci colloquio et sermone et faciebat eis alimoniam et cuncta necessaria in tunicis et aliis ministrari. Cfr. Vit. Inn. IV l. c. f. 110 s.

⁴ Aliis litteris die 11 iunii 1253 datis S. P. eidem fr. Ioanni, adhuc episcopo Sambien. intitulo, facultatem concedit dispensandi cum Willelmo domino de Strin dioec. Traiecten., qui quandam mulierem solutam, quam dimissa sua uxore per adulterium polluerat cuique promiserat, se post mortem ipsius uxoris cum ea matrimonialiter contracturum esse, defuncta illa uxore matrimonialiter sibi copulavit, ita ut in matrimonio sic contracto remanere licite valeat, quum paratus sit cum uno socio in servitio W. regis Rom. cum armis et equis per sex menses in eius expeditionibus sub expensis propriis militare. Reg. Vat. t. 23 f. 284 et 277 (Inn. IV a. 10) ep. 793

et 750 (6653 et 6610); Sbar. 480 et 481. Item litteris 10 dec. 1253 datis cum R. domino de Durne et M. uxore eius, vidua C. comitis palatini de Tu(b)ingen, quam ille dominus de Durne quarta consangu. linea attingit. L. c. t. 23 f. 39 (Inn. IV a. 11) ep. 323 (7153); Sbar. 507, cfr. 514.

⁵ Dominica ante festum Ascensionis Domini (die 25 maii) 1253. Die 8 sept. 1253 S. P. in eadem ecclesia peragit canonizationem s. Stanislai episcopi Cracoviensis et martyris (cfr. supra nr. 620).

⁶ Sbar. 482 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

⁷ Reg. Vat. t. 22 f. 277 (Inn. IV a. 10) ep. 748 (6608); Sbar. 483. Cfr. infra nr. 669.

⁸ Non: VIII idus iulii, sicut scribit Sbar. 419, quod esset 8 iulii 1252; cfr. supra not. ad nr. 631.

⁹ Reg. Vat. t. 22 f. 287 (Inn. IV a. 10) ep. 814 (6674); Sbar. 419. Ista litterae bullatae asservantur in archivio sacri conv. Assis.

¹⁰ Ista litterae bullatae asservantur in conventu fratrum Min. oppidi Hall in archivio provinciae Tirolensis.

¹¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. de eadem re scribit episcopis Silvanecten. et Ebriocen. Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 247/48 nr. 222 et 223, et infra n. 672 a. — Cfr. supra not. ad nr. 629.

¹² Reg. Vat. t. 23 f. 1 (Inn. IV a. 11) ep. 5 (6824); Sbar. 484.

669. iulii 5. Fr. Walasco ord. fratr. Min., poenitentiario suo, concedit facultatem dispensandi super quarta consanguin. et tertia affinitatis linea, qua P(rimislaus seu Ottocarus) filius regis Bohemiae eiusque coniux Margarita ducissa Austriae¹ se invicem attingunt, ita ut in ipso matrimonio remanere valeant.

Devotione, quam. Dat. Assisii III nonas iulii anno undecimo.²

670. iulii 2. Abbatissae et conventui mon. s. Elisabeth Remensis (*Rheims* in Gallia septentr.) ord. s. Dam. indulget, ut minime conveniri possint per litteras apost., nisi in eis de hoc indulto suspendendo mentio facta sit expressa.

Coelestia quaerentibus. Dat. Assisii VI (non: IV) nonas iulii anno undecimo.³

671. iulii 10. Fr. Philippo de Campello ord. Min., magistro et praeposito operis ecclesiae s. Franc. Assis.,⁴ indulget, ut ipse et alii, qui praepositi operis eiusdem ecclesiae fuerint, oblationes in pecunia ad altaria ipsius ecclesiae ac alias etiam pro eodem opere recipere valeant in idem opus totaliter expendendas, sicut episcopus Ostien. et Velleiren. atque ord. Min. protector duxerit ordinandum.

Decet et expedit. Dat. Assisii VI idus iulii anno undecimo.⁵

672. iulii 16. Fratribus Min. ecclesiae b. Francisci de Assisio, volens ipsam ecclesiam, in qua corpus eiusdem pretiosi confessoris requiescit, prae aliis ord. fratr. Min. ecclesiis insignire privilegium et gratiis, indulget, ut eadem ecclesia habere valeat libros, calices, thuribula, cruces, bacilia sive de auro sive de argento, tunicas, dalmaticas, planetas et cappas seu pluvialia et quaecumque indumenta ac paramenta tam serica quam alia sive ad altarium et personarum sive ad alium ipsius ecclesiae ornatum, campanas quoque magnas et parvas ac cetera ornamenta et vasa ecclesiastica.

Dignum existimamus. Dat. Assisii XVII kal. augusti anno undecimo.⁶

672^a. iulii 21. Priori Praed. et ministro Min. fratrum ord. provincialibus Franciae concedit facultatem absolventi ad cautelam ab excomm. sententia illos fratres suorum ordinum actu in theol. facultate Parisien. regentes, qui occasione aliquarum iniuriarum

quibusdam scholaribus Parisien. per custodes ipsius civitatis illatarum ab aliquibus magistris rogati, ut ad ea, ad quae ipsi magistri obligati erant vel in futurum essent, se ligarent, id facere renuebant et ideo tamquam excommunicati a magistrorum collegio et universitatis consortio sunt separati.

Transmissa Nobis. Dat. Assisii XII kal. augusti anno undecimo.⁷

673. iulii 21. Abbati s. Martini ord. Praem. et decano eccl. Laudunen. mandat, ut a priore Praed. et guardiano Min. fratrum ord. de s. Quintino dioec. Noviomen. (*Noyon* in Gallia septentr.) litteras apost., quibus eis inquisitio in B. abbatem mon. s. Vincentii Laudunen. demandata est, innocentia ipsius abbatis recognita, sibi exhiberi faciant.

Super eo quod. Dat. Assisii XII kal. augusti anno undecimo.⁸

674. iulii 21. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus de ord. fratr. Min. scribit, se inhibere, ne de his, quae eis et locis eorum pro fabricis, luminaribus, anniversariis, septimis, vigesimo, tricesimo sive aliis ad perpetuum cultum divinum in ultima voluntate legantur, canonica portio a quibusvis deducatur, dummodo in fraudem huiusmodi legata non fiant.

Pacem vestram. Dat. Assisii XII kal. augusti (alias: XVI) anno undecimo.⁹

675. iulii 27. Ioanni de Chagmegni canonico Melden., capellano G(uilelmi) s. Eustachii diac. card., intuitu fr. Buioli (non: Rivoli) ord. fratr. Min., familiaris sui (scil. S. P.), indulget, ut alterum beneficium eccles. in regno Franciae recipere valeat.

Ad impetrandam. Dat. Assisii VI kal augusti anno undecimo.¹⁰

676. aug. 1. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. fratr. Min., ut ad suam et proximorum salutem praedicationis officium liberius exercent, indulget, ut in ipsis concionibus suis ad colligendam pecuniam per litteras apost., nisi in eis de hac indulgentia plena facta sit mentio, minime cogi possint.

Vestra semper. Dat. Assisii kalendis augusti anno undecimo.¹¹

¹ Leopoldi ducis Austriae filia et Friderici ultimi stirpis Babenbergensis († 1246) soror, quae primum Henrico Iantgravio Thuringiae et Rom. regi atque eo defuncto illi Ottocaro nupsit die 11 febr. 1252; qui quidem Ottocarus a. 1261 eam dimisit, nullitatem ipsius matrimonii Urbano IV die 20 apr. 1262 pronuntiante.

² Reg. Vat. t. 23 f. 1 (Inn. IV a. 11) ep. 2 (6821); *Sbar.* 486. Aliis litteris altera die post datis S. P. eidem fr. Velasco mandat, ut ad illam dispensationem minime procedat, nisi prius rex Bohemiae eiusque filius Ottocarus litteris et iuramento de assistendo fideliter Willelmo regi Rom. se astrinxerint. L. c. ep. 3 (6822); *Sbar.* 487. Litterae ab eo nr. 488 relatae et ad archiep. Rothomagen. (Odonem Rigaldi ex ord. Min.) destinatae omittuntur utpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

³ Reg. Vat. t. 23 f. 4 (Inn. IV a. 11) ep. 31 (6851); *Sbar.* 485.

⁴ Iacobi Alemanni sen Teutonici primi architecti illius basilicae discipulo et post eius obitum in operis prosecutione successor.

⁵ *Sbar.* 489 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 9 (Inn. IV a. 11) ep. 88 (6908); *Sbar.* 490. Ista litterae bullatae, sicut illae, quae proxime procedunt, exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁷ Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 248 nr. 224. Aliis litteris die 26 aug. 1253 datis S. P. magistros Parisienses hortatur, ut magistros regentes ord. Praed. et Min. molestare minime sinant, sed eos in libertate sicut antea sistere permittant usque ad festum Assumpt. B. M. V., quo utraque pars ad curiam Romanam venirent. Qua de re etiam episcopis Silvanecten. et Ebriocen. scribit. L. c. I, 249, nr. 225 et 226.

⁸ Reg. Vat. t. 23 f. 8 (Inn. IV a. 11) ep. 79 (6899); *Sbar.* 491.

⁹ *Sbar.* 492 (o Wadd. Ann. Min., reg. pont. Inn. IV nr. 105), qui annotat, istas litteras secundum Rodericum datas esse Pernsii XVI kal. iunii a. X (17 maii 1252); revera hoc ipso die sunt datae litterae eiusdem tenoris, quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur; cfr. supra not. ad nr. 619.

¹⁰ Reg. Vat. t. 23 f. 7 (Inn. IV a. 11) ep. 73 (6893); *Sbar.* 493.

¹¹ *Sbar.* 494 (ex archivis conv. fratrum Min. Parisien. et Assis. atque ex Firm. trium ordinum). Quae litterae, datae tamen XV kal. ianuarii a. IX (18 dec. 1251), exstant olim bullatae etiam in conv. Ratisbonen.

677. aug. 8. (Guilelmo de s. Mefino) Custodi fratrum Min. Wasconiae (Guasc. prov. Aquitaniae) concedit facultatem dispensandi super quarto consanguini. gradu, quo Guilelmus Lupi de Chil miles et eius uxor Ademad de Fagedo dioec. Aquen. (*Dax*) invicem se attingunt, ut in ipso matrimonio iam diu contracto remanere valeant.

Sedis apostolicae providentia. Dat. Assisii VI idus augusti anno undecimo.⁴

678. aug. 9. Clarae abbatissae² aliisque sororibus moni. s. Damiani Assis. confirmat regulam, a b. Francisco eis traditam³ et a Raynaldo episcopo Ostien. et Velletr. ac ipsius ord. s. Dam. protectore approbatam.⁴

679. aug. 21. Guardiano et fratribus Min. Lauden. (*Lodi* in Lombardia) scribit, se ratum et gratum habere, quod Bonusiohannes episcopus Lauden. de mandato ipsius S. P. ecclesiam s. Nicolai Lauden. cum ipsius domibus et hortis eis concessit (cfr. supra nr. 633).

Petitio vestra. Dat. Assisii XII kal. septembris anno undecimo.⁵

680. sept. 3. Archiepiscopo Auxitano (*Auch* in Guasconia) inandat, ut Gualardum de Brus clericum dioec. Aduren. (*Aire*), pro quo fr. Guilelmus de s. Mefino custos fratrum Min. in Guasconia supplicavit, in canonicum ecclesiae Aduren. recipi faciat.

Volentes dilecto filio. Dat. Assisii III nonas septembris anno undecimo.⁶

681. sept. 4. (Nicolao) episcopo Assis. (de ord. Min.) mandat, ne fratres Min. Perusin. super datione et concessione omnis iuris, quod episcopatus Perusin. super quibusdam terris, vineis et possessionibus in loco « Campo de l'orto » dicto positus et a fratribus Min. a quibusdam civibus Perusin. tam emptionis quam donationis titulo acquisitis habebat, per b. m. B. episcopum Perusin. Gallutio procuratori (Raynaldi) episcopi Ostien. (et ord. Min. protectoris) atque ministri et fratrum Min. Perusin. facta et ab ipso S. P. confirmata indebite molestari permittat.

Dilectorum filiorum. Dat. Assisii II nonas septembris anno undecimo.⁷

682. sept. 14. Electo Wintonien. et decano ac guardiano fratrum Min. Ciestren. (in Anglia) mandat, ut quandam portionem ecclesiae de Helingia, quam ipse S. P. monachis Gemeticensibus concessurus est, taxent.

Cum dilectis filiis. Dat. Assisii XVIII (non: XVI) kal. octobris anno undecimo.⁸

683. sept. 15. Guardiano et fratribus ord. fratr. Min. Velletr. (*Velletri* prope Urbem), eorum paupertati, quam propter Christum voluntarie sustinent, compatiens, concedit facultatem recipiendi de male perceptis, quorum restitutio cui fiat ignoratur, et de legatis indistinctis ac redemptione votorum usque ad 200 libras Provisinorum.

Vestrae meritis religionis. Dat. Assisii XVII kal. octobris anno undecimo.⁹

684. oct. 18. (Henrico de Montfort ord. Praed.) electo Curien. (*Coira* seu *Chur* in Helvetia) mandat, ut, cum Hugo de ord. Min. de Friburch, qui iam a fr. Conrado (de Coeliporta) ministro provinciali in Alemania (superiori) licentiam obtinuit ad ord. Cist. trans-eundi, sed non confidit se posse asperitatem huius ord. tolerare, quare ipsi S. P. supplicavit, ut sibi tribueretur facultas se transferendi ad ordinem observantiae mitioris, eiusdem Hugonis status qualitatem considerans facultatem ei tribuat postulatam.

Frater Hugo. Dat. Laterani XV kal. novembris anno undecimo.¹⁰

685. oct. 18. (Bartholomaeo) episcopo Spoletan. committit, ut super vita et miraculis sanctae memoriae Clarae abbatissae pauperum inclusarum s. Damiani Assis. secundum interrogatoria, quae sub bulla ei mittit interclusa, inquirens ea, quae invenerit, publica manu subscripta sibi transmittat.

Gloriosus Deus in sanctis suis. Dat. Laterani XV kal. novembris anno undecimo.¹¹

686. nov. 13. Magistro Pangratino canonico Regino mandat, ut, cum sententia, qua minister fratrum Minorum in Morea (seu Romania) ac prior et frater Stephanus Belsen. de ord. Praed. Theban. electionem G. electi Patracen. ab apost. sede sibi commissam confirmarunt, a mag. Nicolao de Benevento, canonico Patracen., impugnata sit, de illa electione de novo inquiret et, quod iustum est, decernat.

Dilectus filius. Dat. Laterani idibus novembris anno undecimo.¹²

687. dec. 21. Guardiano et fratribus ord. fratr. Min. de Tuscanella (prope Urbem), paupertati eorum compatiens, indulget, ut de restitutione illicite acquisitorum incertis personis facienda et de legatis indistinctis ac redemptionibus votorum usque ad 200 libras Provisin. recipere valeant.

Vestrae meritis religionis. Dat. Laterani XII kal. ianuarii anno undecimo.¹³

¹ Reg. Vat. t. 23 f. 12 (Inn. IV a. 11) ep. 112 (6932); *Sbar.* 495.

² Tunc in extremis agenti et tertio die post e vivis decedenti, quae illam gratiam ab ipso S. P. eam visitante impetravit. « Dominam Claram, vita claram et nomine, primam abbatissam dominarum monialium inclusarum ord. s. Dam., in infirmitatis lectulo decubantem (S. P.) bis tamquam pius pater et multae compassionis et mansuetudinis visitavit ». Cfr. Vit. Inn. IV conscr. a Nic. de Carbio l. c. pag. 111.

³ Vel potius ab ipsa Clara abbatissa secundum regulam fratrum Min. compositam.

⁴ Cfr. Supplem. nr. XXVI.

⁵ *Sbar.* 497 (e Wadd. Ann., reg. pont. Inn. IV nr. 106).

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 116 (Inn. IV a. 11) ep. 808 (7673); *Sbar.* 498.

⁷ *Sbar.* 499 (ex autogr. archivi illius conv.). Aliis litteris die 19 oct. 1253 datis S. P. illam donationem et concessionem de novo ratam et gratam habens supplet defectum, qui fuit in hoc ex eo,

quod capituli Perusin. non intervenit assensus. Reg. Vat. t. 23 (Inn. IV a. 11) ep. 264 (7087); *Sbar.* 505. — Litterae ab eo nr. 500 relatae, quibus S. P. precibus Gaufridi archiep. Antibaren. (de ord. Min.) annuens archiepiscopo Iadren. facultatem dispensandi super quodam impedimento matrim. concedit, omittuntur.

⁸ Reg. Vat. t. 23 f. 22 (Inn. IV a. 11) ep. 181 (7003); *Sbar.* 502.

⁹ *Sbar.* 501 (ex archivo illius conv.)

¹⁰ Reg. Vat. t. 23 f. 30 (Inn. IV a. 11) ep. 251 (7074); *Sbar.* 503. — « Celebrato solemniter festo b. Francisci die sabbati, die lunae sequenti (6 oct. 1253) S. P. egrediens de Assisio cum tota curia ad urbem Romam per Narniam et Sabinam est reversus ». Cfr. Vit. Inn. IV conscr. a Nic. de Carbio l. c. pag. 111.

¹¹ *Sbar.* 504 (ex autogr. archivi mon. s. Clarae Assis.). Quoad litteras a *Sbar.* nr. 505 relatas cfr. not. ad nr. 681.

¹² Reg. Vat. t. 23 f. 53 (Inn. IV a. 11) ep. 415 (7245); *Sbar.* 506. Quoad litteras ab eo nr. 507 relatas cfr. not. ad nr. 663.

¹³ *Sbar.* 508 (ex archivo illius conv.).

1254.

688. ian. 9. Fr. Ioanni (Anglico) ord. Min., nuntio suo in Anglia, committit reformationem quorundam abusuum, qui in clero regni Angliae irrepsisse dicuntur.

Nostris est nuper auribus. Dat. Laterani V idus ianuarii anno undecimo.¹

689. ian. 17. Fr. Deodato de Squillacio ord. Min., Anglonen. (*Anglona*) electo, scribit, se ratum et gratum habere, quod eum fr. Henricus (Filangerius ord. Praed.) electus Baren. (*Bari* in regno Neapol.), auctoritate apost. suffultus, ecclesiae Anglonen. praefecit in episcopum.

Olim beatae memoriae. Dat. Laterani XVI kal. februarii anno undecimo.²

690. ian. 28. Fratribus Cist. ord., scholaribus Parisius apud s. Bernardum in theologica facultate studentibus, indulget, ut in praedicando publice et legendo ordinarie theologia eadem libertate fruuntur, quae concessa est fratribus ord. Praed. et Min.

Ne studium vestrum. Dat. Laterani V kal. februarii anno undecimo.³

690^a. febr. 8. Guardiano et fratribus ord. fratr. Min. s. Francisci Assisinat. necnon abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Dam. Assis. simili modo ut supra nr. 687 (sed usque ad 500 libras Provisin.).

Vestrae meritis religionis. Dat. Laterani VI idus februarii anno undecimo.⁴

690^b. febr. 13. Guardiano et fratribus ord. fratr. Min. Hortan. (*Orte*) simili modo ut supra nr. 687.

Vestrae meritis religionis. Dat. Laterani VI idus februarii anno undecimo.⁵

691. febr. 17. (Ioanni de Diest ord. Min.) episcopo Sambien. et praedicatoribus verbi Crucis in regno Germaniae (non intendens aperire aliquibus viam eundi ad torneamenta, cum sacris canonibus sit cautum, ne

ii, qui in eis occiduntur, tradantur sepulturae ecclesiasticae) nihilominus indulget, ut illos in torneamentis vulneratos, qui aliquod subsidium Willelmo regi Rom. in communi causa contra Conradum natum quondam Friderici Roman. imper. prosequenda praestiterint vel in eiusdem regis subsidium signum Crucis assumpsissent, si (signis tamen poenitentiae manifestis in eis apparentibus) moriuntur, possint tradere eccles. sepulturae.

Cum sacris sit canonibus interdictum. Dat. Laterani XIII kal. martii anno undecimo⁶

692. febr. 18. Abbatissae et conventui mon. s. Franc. Argentin. (*Strassburg* in Alsatia) ord. s. Dam. indulget, ut a nemine per litteras apost., nisi de earum ordine expressam fecerint mentionem, conveniri possint.

Caelestia quaerentibus. Dat. Laterani XII kal. martii anno undecimo.

In e. m. monialibus ord. s. Dam. mon. s. Caeciliae in Philigien (*Pfullingen* in Suevia) et s. Franc. Ripae-transonis (*Ripatransone* in marchia Ancon.).⁷

693. febr. 22. (Nicolao de Carbio ord. Min.) episcopo Assis., de novo ratum et gratum habens, quod B(artol.) episcopus Spoletan. fratribus Min. de Spello ecclesiam s. Andreae contulit, et supplens defectum, si quis fuit ex eo, quod super hoc non intervenit capituli Spoletani assensus, mandat, ne illos fratres super hac collatione ab aliquibus indebite molestari permittat.

Oblata Nobis. Dat. Laterani VIII kal. martii anno undecimo.⁸

694. febr. 25. Priori Praed. et ministro Min. fratr. ord. in Suria (Syria seu Terra sancta) concedit, absente apost. sedis legato, licentiam examinandi electionem archiepiscopi Graecorum in regno Cypri, quae casata altera ad instantiam suffraganeorum ipsius archiepiscopi de novo fieri debet.

Gerentes venerabiles fratres. Dat. Laterani V kal. martii anno undecimo.⁹

¹ Reg. Vat. t. 23 f. 133 (Inn. IV a. 11) ep. de curia 25)7777); *Sbar.* 509.

² Iam die 9 ian. 1254 S. P. capitulo Anglonen. mandavit, ut illum electum devote suscipientes ei obedientiam et reverentiam debitam impenderent. Reg. Vat. t. 23 f. 52 et 44 (Inn. IV a. 11) ep. 408 et 363 (7238 et 7193); *Sbar.* 510 et 511. — Die 9 dec. 1255 Alex. IV eundem episcopum, a se adhuc in minoribus constituto consecratum, capitulo Anglonen. commendat. Reg. Vat. Alex. IV a. 1 ep. 755 (937); *Sbar.* 135. — Litterae ab eo nr. 512 (Innoc. IV) relatae, quibus archiepiscopo Rothomagen. (Odoni Rigaldi ord. Min.) facultas dispensandi cum quodam clerico tribuitur, omittuntur.

³ Reg. Vat. t. 23 f. 51 (Inn. IV a. 11) ep. 401 (7231); *Sbar.* 513. — Litterae a *Sbar.* nr. 514 relatas, quibus S. P. die 6 febr. 1254 translationem monachorum Lubicen. ord. s. Ben. ad locum Cicemer et monialium ord. Cist. ad locum ipsorum monachorum per episcopum Lubicon. cooperantibus fratribus Adolfo ord. Min. (olim comite Holsatiae, de quo cfr. Anal. Franc. III, 235 not. 7 et 240 not. 4) atque Ernesto priore fratrum Praed. Hamburg. effectam confirmat, omittimus. Cfr. infra nr. 793.

⁴ *Sbar.* 515 (ex archivis illorum conv. et mon.). Litterae pro sacro conv. concessae adhuc in eius archivio conservantur.

⁵ *Sbar.* 516 (ex archivio illius conv.).

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem episcopo ampliores iam concessis concedit facultates in praedicanda Cruce contra illum

Conradum eiusque fautores. Reg. Vat. t. 23 f. 84 et 61 (Inn. IV a. 11) ep. 606 et 476 (7457 et 7312); *Sbar.* 517 et 518. — Die 22 febr. 1254 S. P. eidem episcopo concedit facultatem dispensandi super quarto consangu. vel affin. gradu cum quinque viris regni Alamaniae in subsidium W. regis Rom. signum Crucis assumptibus, pro quibus ipse rex petierit, ita ut mulieres in illo gradu sibi attinentes matrimonialiter sibi copulare possint; tertia autem die post similem ei tribuit facultatem quoad Henricum natum Conradi de Thengen et Odelhildam natam Olrici de Snabelburch dioec. Constantien. L. c. epp. 491 et 477 (7327 et 7313); *Sbar.* 521 et 522. Die 2 martii 1254 eidem illam cum aliquibus nobilibus super retentione decimarum dispensandi facultatem, quam ab Hugone tit. s. Sabinae presb. card. et apost. sedis legato exercitam ipse S. P. confirmavit, concedit. L. c. ep. 493 (7329); *Sbar.* 524. Die denique 11 martii 1254 illi episcopo mandat, ut pecunias e redemptione votorum cruce signatorum provenientes per regnum Alamaniae colligat et conservet. L. c. ep. 521 (7357); *Sbar.* 526.

⁷ Reg. Vat. t. 23 f. 61 (Inn. IV a. 11) ep. 475 (7311); *Sbar.* 519.

⁸ *Sbar.* 520 (ex autogr. archivi illius conv.). Die 13 martii 1254 litteris ad ministrum prov. s. Francisci directis (*Sbar.* 528) S. P. illam donationem de novo confirmat.

⁹ Reg. Vat. t. 23 f. 65 (Inn. IV a. 11) ep. 496 (7332); *Sbar.* 523.

695. mart. 4. Petro (Capoccio) s. Georgii ad velum aureum (non: s. Angeli, sicut scriptum est not. ad nr. 561) diac. card. (et apost. sedis in Alemania legato) quoad translationem Ioannis (de Diest ord. Min.) episcopi Sambien. ad ecclesiam Lubicen. (*Lübeck*) idem mandat, quod iam die 5 iunii 1253 episcopo Cameracensi commisit.

Cum venerabilis frater. Dat. Laterani IV nonas martii.¹

696. mart. 13. Abbati et conventui mon. s. Silvestri de Monte Subasio ord. s. Ben. Spoletan. dioec. scribit, se ratum et gratum habere, quod ab episcopo Spoletano circa restitutionem ipsius mon. provide factum est, salvis possessionibus sororibus mon. Vallis gloriæ de Spello ord. s. Dam. auctoritate Gregorii papae IX concessis.

Venerabilis frater noster. Dat. Laterani III idus martii anno undecimo.²

697. mart. 18. Ministro et custodibus vel eorum vicariis ord. fratr. Min. administrationis Urbis³ committit munus inquisitionis in Urbe, in patrimonio b. Petri et alijs Ecclesiae terris; item ministris et custodibus in regno (Siciliae), Apulia, Lombardia, Romaniola, marchia Tervisina et Tuscia existentibus.

Quia tunc potissime. Dat. Laterani XV (non: V) kal. aprilis anno undecimo.⁴

698. mart. 23. Fratribus de ord. Min. inquisitoribus et praedicatoribus Crucis super haeretica pravitate a sede apost. deputatis concedit facultatem absolvendi omnes, qui contra illam pravitatem assumpserint signum Crucis, ab interdicti, suspensionis et excommun. sententiis necnon dispensandi cum talibus clericis super irregularitatibus et commutandi vota eorundem cruce signatorum, voto Terrae sanctae excepto, eisque alias gratias concedendi.

Ut nihil vobis desit. Dat. Laterani X kal. aprilis anno undecimo.⁵

699. mart. 29. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Mariae in Paradiso in Iudeburch (*Iudenburg*) in Stiria ord. s. Dam. Salisburgen. dioec. indulget, ut a nemine conveniri possint per litteras apost., nisi de earum ordine et hac indulgentia expressam fecerint mentionem.

Vacantibus amori coelestium. Dat. Laterani IV kal. aprilis anno undecimo.⁶

700. apr. 1. (Bartholomaeo) episcopo Spoletan. mandat, ut aestimationem valoris quorundam domorum et casalinorum cum plateis fratribus Min. de Spoleto ad aedificandas domus ipsorum necessariorum per duos idoneos et discretos viros Spoletanos factam faciat inviolabiliter observari.

Dilecti filii. Dat. Laterani kalendis aprilis anno undecimo.⁷

701. apr. 3. Ministro et fratribus de ord. fratr. Min. Spoletan. scribit, se ratum et gratum habere, quod procuratores ab episcopo Ostien. et Velletr., cui cura ordinis eorum a sede apost. est commissa, pro ipsis et ipsorum negotiis, ipsi fratribus consentientibus, instituti hactenus provide fecerunt vel facient in futurum.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani III nonas aprilis anno undecimo.⁸

702. apr. 5. Fratribus ord. Praed. inquisitoribus haer. prav. in Italia mandat, ut contra Manfredum de Sexto civem Mediolanen., qui inter alia confessus est, se retroactis temporibus fuisse fautorem haereticorum et interfuisse tractatui necis b. m. fratris Petri de Arcaniaco (alias Arcagnano)⁹ in favorem haereticorum et inimicorum fidei orthodoxae, procedant.

Ad audientiam nostram. Dat. Laterani nonis aprilis anno undecimo.¹⁰

703. apr. 8. Simoni nato Guidonis Magalotti militis Ortani (*Orte* prope Urbem) eiusque uxori Andreae scri-

¹ Die 18 martii 1254 S. P. ipsi fr. Ioanni de Diest scribit, se illam translationem a supradicto cardinali legato factam habere ratam et gratam, eum archiepiscopo Bremen. tamquam metropolitano necnon capitulo et clero ac populo civ. et dioec. Lubicen. commendat et episcopo Cameracen. mandat, ut ipsum in possessionem episcopatus Lubicen. inducat inductumque defendat. Reg. Vat. t. 23 f. 63 et 74 (Inn. IV a. 11) epp. 490, 546, 547 (7326, 7382, 7383); *Sbar.* 525, 529, 530. — Die 25 martii 1254 S. P. eidem, adhuc episcopo Sambien. nominato, aliam facultatem dispensandi super quodam impedimento matrim. concedit. L. c. ep. 541 (7377); *Sbar.* 533. — Quoad litteras ab eo nr. 526 relatas cfr. not. ad nr. 691.

² Reg. Vat. t. 23 f. 70 (Inn. IV a. 11) ep. 516 (7352); *Sbar.* 527. Quoad litteras a *Sbar.* nr. 528 relatas cfr. not. ad nr. 693 et quoad litteras nr. 529 et 530 relatas cfr. not. ad nr. 695. Litterae ab eo nr. 531 relatae et ad episcopum Ruthenen., quem falso alumnum ord. Min. habet, directae omittuntur; item litterae nr. 534 relatae et ad archiep. Rothomagen. (Odonem Rigaldi ord. Min.) directae, quae quidem ad ipsum Bull. Franc. non pertinent; die tamen 28 martii 1254 S. P. eidem archiepiscopo, volenti aliqua de bonis immobilibus per suam industriam acquisitis et in posterum acquirendis Rothomagen. ecclesiae vel alijs pijs locis conferre, id concedit. Reg. Vat. t. 23 f. 77 (Inn. IV a. 11) ep. 567 (7410); *Sbar.* 535.

³ Vel provinciae Romanae; sed et aliarum provinciarum in regno (Siciliae), Apulia, Lombardia, Romaniola, marchia Tervisina et Tuscia existentium ministris provincialibus hae litterae destinatae esse videntur, sicut apparet e tenore ipsarum litterarum.

⁴ *Sbar.* 537 (e Wadd. Ann. Min. ad a. 1254 nr. 7). Eodem die S. P. idem committit ministro, custodi, guardianis conventualibus vel eorum vicariis administrationis (seu provinciae) s. Francisci litteris, quae bullatae adhuc conservantur in archivio sacri conv. Assis. Simili modo litteris die 27 martii 1254 datis et ministro ac custodibus marchiae Ancon. destinatis (*Sbar.* 536). Die autem 19 martii 1254 quasi eadem litterae priori et fr. Orlando de Civitella ord. Praed. Anagnin. inquisitoribus haer. prav. destinatae sunt pro Urbe, patrimonio b. Petri aliisque Ecclesiae terris et Tuscia (omissis alijs provinciis supranominatis).

⁵ *Sbar.* 532 (ex apogr. archivi conv. fratrum Min. Rocchaecontradae et s. diversis Bull. Rom. editionibus). Quoad litteras a *Sbar.* nr. 533 relatas cfr. not. ad 695.

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 77 (Inn. IV a. 11) ep. 565 (7408); *Sbar.* 538. Litteris Anagninae III nonas iulii a. XI, pro quo tamen XII legendum erit (die igitur 5 iulii 1254, non 1253), S. P. episcopo Ostien. iisdem verbis, quibus in litteris ad eum die 9 febr. 1253 datis pro incorporando ordini s. Dam. monasterium de Arnales Zamoren. usus est, committit, ut supradictum quoque monasterium ordini s. Dam. incorporet. Cfr. *G. E. Friess* l. c. pag. 110.

⁷ Reg. Vat. t. 23 f. 78 (Inn. IV a. 11) ep. 573 (7416); *Sbar.* 539.

⁸ Reg. Vat. t. 23 f. 78 (Inn. IV a. 11) ep. 572 (7415); *Sbar.* 540.

⁹ Qui alter illorum fratrum Min. fuisse videtur, quos minister provincialis fratrum Min. in Lombardia de mandato Gregorii IX die 17 oct. 1234 sibi facto per Lombardiam portare iussit verbum Crucis.

¹⁰ *Sbar.* 541 (ex antogr. conv. s. Eustorgii ord. Praed. Mediolan.).

bit, se obtentu fr. Laurentii ord. fratr. Min., familiaris sui, pro eis supplicantis, cum ipsis super quarto consangu. vel affn. gradu, quo se invicem attingunt, dispensare.

Licet in quarto. Dat. Laterani VI idus aprilis anno undecimo.¹

704. apr. 12. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. ab ipsorum ordine deputatis in Urbe, patrimonio b. Petri et aliis terris Ecclesiae, regno (Siciliae), Apulia, Tuscia, marchia Tervisina et Sclavonia concedit facultatem privandi filios, nepotes et fautores haereticorum quibuscunque dignitatibus et honoribus.

Cum negotium fidei. Dat. Laterani II idus aprilis anno undecimo.²

705. apr. 20. Fratribus Min. Camerinen. (*Camerino* in marchia Ancon.) indulget, ut de male acquisitis, quorum restitutio cui facienda sit nescitur, et de legatis indistinctis ac de redemptione votorum usque ad 200 libras Provisin. recipere valeant.

Vestrae meritis religionis. Dat. Laterani XII kal. maii anno undecimo.³

706. maii 4. (Raynaldo) episcopo Ostien. (et ord. s. Dam. protectori) eadem et iisdem verbis, quae et quibus ei pro incorporandis ordini s. Dam. monialibus mon. de Arnales Zamoren. die 9 febr. 1253 mandavit, quoad religiosas mulieres apud s. Agnetem Herbipolen. (*Würzburg* in Franconia), quae nullum adhuc ordinem sunt professae, committit.

Apostolicae sedis benignitas. Dat. Assisii IV nonas maii anno undecimo.⁴

707. maii 8. Guardiano fratrum Min. Tarraconen. ad supplicationem archiepiscopi Tarraconen., quem mag. Petrus de Piperno, nunc capellanus tunc nuntius apost. in Hispania, pro quadam pecuniae summa ecclesiae

Romanae debita et terminis ei datis non soluta primo ab ingressu ecclesiae et postmodum a divinis suspendit, committit, ut usque ad festum b. Michaelis proximum huiusmodi sententiarum suspendat effectum.

Cum olim. Dat. Assisii VIII idus maii anno undecimo.⁵

708. maii 15. Ministro et fratribus de ord. Min. Vratislaven. (*Breslau* in Silesia) scribit, se ratum et gratum habere, quod, cum, sicut M. (vel potius Anna) relicta ac filii P. (vel potius Henrici) ducis Zleziae (Silesiae) coram ipso proposuerunt, corpus ipsius ducis (+ 1241) in ecclesia eorum sepultum sit, C(rescentius) olim minister generalis ipsius ordinis, volens propter hoc eandem ecclesiam aliquibus insigniis honorare, utendi perpetuo palliis et sacris vestibus sericis in divinis mysteriis et horis canonicis eis concessit liberam facultatem.

Ex parte dilectae. Dat. Assisii idibus maii anno undecimo.⁶

709. maii 26. Ministro fratrum Min. in Francia mandat, ut Isabellae regis Franciae sorori, quae tamquam praecipua honestatis et sanctimoniae imitatrix quandoque in claustris monialium conversatur, aliquos fratres sui ord. ad decorem honestatis et audiendas confessiones ipsius, quum ab ea requisitus fuerit, concedat.

Decens ac debitum. Dat. Assisii VII kal. iunii anno undecimo.⁷

710. maii 27. Abbatissae et sororibus mon. pauperum inclusarum s. Caeciliae in Phullingen (*Pfullingen* in Suevia) Constantien. dioec. ord. s. Dam. indulget, ut conversi et familiares earum tempore interdicti audire divina et recipere eccles. sacramenta valeant.

Devotionis augmentum. Dat. Assisii VI kal. iunii anno undecimo.⁸

¹ Reg. Vat. t. 23 f. 78 (Inn. IV a. 11) ep. 577 (7420); *Sbar.* 542.

² *Sbar.* 543 (ex archivo Aracoelitano et Wadd. Ann. Min. ad a. 1254 nr. 7).

³ Flam. Ann. Supplem. ad Bull. Franc. pag. 43 (ex autogr. archivi illius conv.). — « Quia moris est Pontifici in aestate egredi extra Urbem, circa festum b. Marci (25 apr.) Inn. IV egrediens inde per Sabinam et Narniam direxit versus Assisium gressus suos, ut ibidem ipsa aestate proxima aestivaret ». Cfr. Vit. Inn. IV l. c. pag. 118.

⁴ Epistola ista inserta est litteris ipsius cardinalis protectoris « abbatissae et sororibus mon. s. Agnetis Herbipolen. » missis et adhuc in archivo fratrum Min. Conv. Herbipolen. asservatis, in quibus illi epistolae S. P. ab eo haec addita sunt: « Volentes igitur mandatum huiusmodi exequi diligenter, vos, quae nullum adhuc ordinem professae fuistis, desiderantes sub arctiori regula pauperum inclusarum ord. s. Dam. devote Domino famulari, ac monasterium vestrum auctoritate, qua fungimur, incorporamus ordini s. Dam. praedicto: statuentes vos et monasterium vestrum ac sorores post futuras sub nostra obedientia ac alterius cardinalis, qui pro tempore vobis ab apost. sede deputatus fuerit, iuxta tenorem supradicti mandati apostolici permansuras. Dat. Anagninae idus iunii pontif. ... Inn. IV anno undecimo ». Cfr. *Archiv des hist. Ver. von Unterfr. u. Aschaff.* XIII, 180, et supra nr. 557. Die 7 nov. 1258 Alex. IV (olim ille cardinalis protector) eisdem monialibus indulget, ut bona hereditaria, ac si in saeculo remansissent, petere et recipere valeant (l. c. pag. 82).

⁵ Reg. Vat. t. 23 f. 86 (Inn. IV a. 11) ep. 620 (7474); *Sbar.* 544.

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 87 (Inn. IV a. 11) ep. 626 (7481); *Sbar.* 545. Die 27 maii 1250 Inn. IV ecclesiam s. Iacobi fratrum Min. Vratislaven. in festivitibus ss. Iacobi, Francisci, Antonii devote

visitantibus indulgentias 40 dierum concessit, dje autem 12 maii 1253 similes indulgentias eandem ecclesiam in die dedicationis visitantibus (ex elencho litterarum apost. Historiae prov. Boemiae ord. Min. Conv. a. 1756 a P. Mathia Kollnberger conscriptae addito). — Litteras ab eo nr. 546 relatas, quibus Culmen., Pomezanien. et Warmien. episcopi fratribus Hosp. s. Mariae Tent. pro quibusdam terris conservandis consilium et auxilium praestare iubentur, omitimus utpote ad Bull. Franc. non pertinentes; item litteras nr. 547, quibus archiep. Prusciae, Livoniae et Esthoniae necnon episcopi et alii praelati illarum partium verbum Crucis contra Tartaros ipsas partes invadentes praedicare iubentur, necnon nr. 548 et 559, quibus Oddoni (Rigaldi ord. Min.) archiepiscopo Rothomagensi indulgetur, tum ut, postquam loca magis famosa suae dioec. visitavit, provinciam Rothom. visitationis causa intrare valeat, tum ut unam ecclesiam paroch. suae dioec. alicui monasterio vel ecclesiae collegiatae conferre possit; denique nr. 549, quibus S. P. potestates sive rectores, consilia et communitates civitatum aliorumque locorum per Italiam existentium constitutiones pro extirpatione haer. prav. a se factas et ipsis missas observare et publicare iubet (adhibitis duobus fratribus ord. Praed. vel Min.), et nr. 550, quibus eisdem rectoribus leges Friderici II olim Rom. imper. contra haereticos promulgatas transmittit annotandas ac exequendas.

⁷ Reg. Vat. t. 23 f. 95 (Inn. IV a. 11) ep. 685 (7545); *Sbar.* 551. Illam sororem regiam postmodum monasterium Humilitatis b. Mariae in Longocampo fundasse et pro eo specialem formam vivendi ab Alex. IV et Urb. IV obtinuisse nemo ignorat. Cfr. *Sbar.* II, 477, et III, 64.

⁸ Reg. Vat. t. 23 f. 97 (Inn. IV a. 11) ep. 697 (7557); *Sbar.* 552. Litterae ab eo nr. 553 relatae sequuntur infra nr. 718.

711. maii 29. Regi Portugalliae scribit, se posuisse in ore fr. Walasci (Velasco) de ord. fratr. Min., poenitentiarium sui, quaedam ad eum perferenda secreto et etiam cum eo pertractanda.

Gerentes de dilecto filio. Dat. Assisii IV kal. iunii anno undecimo.¹

In e. m. regi Aragoniae.²

712. maii 30. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. in Urbe, Tuscia, patrimonio b. Petri, ducatu Spoletano, Campania, Maritima et Romania (cfr. nr. 713) constitutis mandat, ut officium ipsum ibidem commissum efficaciter prosequantur.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Assisii III kal. iunii anno undecimo.³

713. maii 30. Ministris fratrum Min. de administrationibus Romae, Tusciae et s. Francisci, volens officium inquisitionis in Urbe, Tuscia, patrimonio (b. Petri), ducatu Spoletano, Campania, Maritima et Romania (i. e. partibus Tiburtin. et Reatin.) per fratres illius ordinis adimpleri, mandat, ut binos fratres idoneos administrationum suarum ad hoc deputent.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Assisii III kal. iunii anno undecimo.⁴

714. iunii 8. Patriarchis, episcopis et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos istae litterae pervenerint, significat, se novam inquisitionis contra haereticos per fratres ord. Praed. et Min. exercendae dispositionem edidisse, eosque eam sequi iubet.

Cum super inquisitione. Dat. Anagniae VI idus (non: nonas) iunii anno undecimo.⁵

715. iunii 13. Ioanni abbati mon. Virziliacen. ord. s. Ben. dioec. Aeduen. (Autun in Francia) tribuit licentiam

loquendi cum fratribus Praed. et Min. ord., quos in mensa sua interdum corporali cibo reficit.

Meritis tuae devotionis. Dat. Anagniae idibus iunii anno undecimo.⁶

716. iunii 21. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. praesentibus et futuris in Urbe, Tuscia, patrimonio b. Petri, ducatu Spoletano, Campania, Maritima et Romania concedit facultatem (episcopis absentibus) interpretandi statuta contra haereticos edita eosque privandi quibuscumque honoribus et (si clerici sunt) beneficiis ecclesiasticis.

Ut commissum vobis. Dat. Anagniae XI kal. iulii anno undecimo.⁷

717. iunii 26. Abbatissae et sororibus mon. s. Elisabeth de Brixina (*Brixen* in Tirol) ord. s. Dam. confirmat quasdam mitigationes circa observantiam regulae ipsius ord. per Raynaldum episcopum Ostien. et Velletren. et eiusd. ord. protectorem concessas.⁸

718. iunii 27. Omeliae abbatissae et Marinae ac Philippae sororibus mon. Castri Florentini dioec. Vulterranae (ord. s. Dam.) scribit, se ratum et gratum habere, quod (Raynaldus) ep. Ostien. et Velletren. eis concessit, ut cum Baronis Simeonis de Vulterris consanguineis et heredibus, qui quasdam domum et possessiones fr. Philippo quondam visitatori monasteriorum ord. s. Dam. pro ecclesiae Rom. devotione, ut de eis monasterium ipsius ordinis fieret, donatas occuparunt, transigere vel pacisci possint.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagniae V kal. iulii (non: iunii) anno undecimo.⁹

719. iunii 30. Regi Castellae iniungit, ut pecuniam ecclesiae Romanae, quam pater eius per officiales suos pro libito suae voluntatis accepit, restituat, adiungens, se propter hoc fr. Valasum ord. Min. ad ipsius praesentiam destinare.

Mirari non debet. Dat. Anagniae II (non: V) kal. iulii anno duodecimo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 23 f. 134 (Inn. IV a. 11) ep. de curia 35 (7787); *Sbar.* 554.

² *Sbar.* (auctoritate Wadd. Ann. Min. ad a. 1254 nr. 45 ductus) apponit: « et regi Castellae », quae quidem appositio l. c. deest; sed cfr. infra nr. 719 litteras 30 iunii 1254 datas.

³ Reg. Vat. t. 23 f. 137 (Inn. IV a. 11) ep. de curia 44 (7797); *Sbar.* 557. Litteris ab eò nr. 555 relatis et hic omissis S. P. episcopis per Italiam constitutis mandat, ut verbum Crucis contra haereticos praedicent et inquisitoribus assistant. Eodem die S. P. fratribus Min., haer. prav. in marchis Ancon. et Tervisin. etc. inquisitoribus, mandat, ut redeuntibus ex haeresi ad mandata Ecclesiae quaedam iniungant sub certa poena pecuniaria (*Sbar.* 556 et 569), id quod Alex. IV diebus 13 nov. 1258 et 20 sept. 1259 innovat (*Sbar.* 451 et 510). Cfr. not. ad nr. 721.

⁴ *Sbar.* 558 (ex archivo Aracoel. et Wadd. Ann. Min. ad a. 1254 nr. 16).

⁵ Reg. Vat. t. 23 f. 136 (Inn. IV a. 11) ep. de curia 43 (7796); *Sbar.* 560. Qui unacum editore illius registri loco « VI nonas », sicut habet ipsum regestrum, corrigit in « IV nonas » (iunii); sed die 2 iunii S. P., qui die 31 maii adhuc Assisii stabat, non potuit esse Anagniae, ubi prius quam 7 iunii 1254 non dat litteras, quare nos corrigimus in « VI idus ». — « Ipso Pontifice stante Assisii Corradus (natus Friderici quondam Rom. imper.) circa festum Ascensionis (21 maii) obiit (20 maii 1254). Hoc audiens dominus papa cum tota curia inde recessit et transiens per Spoletum et Interamnam (*Terni*) ac per Ortum et Civitatem Castellanam ad ecclesiam s. Petri de Urbe pervenit, ubi solemniter celebravit et praedicavit; deinde

venit castrum Molariae a Ricardo s. Angeli diac. card. honorifice receptus, unde recedens venit Anagniam civitatem Campaniae ». Cfr. Vit. Inn. IV l. c. pag. 114. — Litteras a *Sbar.* nr. 561 relatas, quibus S. P. Petro (Capocci) s. Georgii diac. card. et apost. sedis legato mandat, ut ecclesiae Sambien. per translationem Ioannis (de Diest ord. Min.) ad ecclesiam Lubicen. vacanti Henricum (de Strittberg ord. Tent.) olim episcopum Warmien. (non: Warmacen.) praeficiat, omittimus; item litteras nr. 562 relatas, quibus S. P. Odonem (Rigaldi ord. Min.) archiep. Rothomagen. usque ad sex annos futuros a visitatione sedis apost. (liminum apostolorum) absolvit, et nr. 571, quibus in controversia inter eundem archiep. et suffraganeos eius oborta sententiam profert, ac nr. 572, quibus S. P. illi indulget, ut singulas causas dioecesanorum suorum litteris apostolicis abutentium officiali suo demandare valeat.

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 106 (Inn. IV a. 11) ep. 760 (7627); *Sbar.* 563.

⁷ *Sbar.* 564 (ex archivo Aracoel. et Wadd. Ann. l. c. nr. 17).

⁸ Cfr. Supplem. nr. XXVII.

⁹ Reg. Vat. t. 23 f. 108 (Inn. IV a. 11) ep. 774 (7639); *Sbar.* 553.

¹⁰ Aliis epistolis diebus 1 et 3 iulii 1254 ad ipsum fr. Valasum directis S. P. ei tum absolvendi nonnullos praelatos et clericos ac religiosos a suspensionis censura et dispensandi cum eis super irregularitate facultatem concedit tum mandat, ut pecunias et alias res ad ecclesiam Rom. vel Terram sanctam spectantes, quae ad eum pervenerint, secure aut transmittat aut deponat. Reg. Vat. t. 23 f. 209 (Inn. IV a. 12) epp. de curia 1-3 (8306-8308); *Sbar.* 565-567.

720. iulii 4. Abbatissae mon. s. Elisabeth de Brixina eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confirmat quaecumque bona et possessiones, quae ipsum mon. canonice et iuste possidet vel eodem modo poterit adipisci, easque sub b. Petri protectione suscipit litteris eiusdem tenoris, quo in tali susceptione aliorum mon. ord. s. Dam. utebatur.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagniae IV nonas iulii anno duodecimo.⁴

721. iulii 7. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. in partibus Italiae mandat, ut potestates et alios rectores civitatum et locorum, in quibus officium inquis. ipsis est commissum, ad exequendum mandatum apostolicum circa observanda Friderici II contra haereticos statuta, si opus fuerit, per censuram eccles. compellant.

Cum adversus haereticam pravitatem. Dat. Anagniae nonis iulii anno duodecimo.⁵

722. iulii 10. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Mariae Tolosan. indulget, ut tunicam, mantellum, chordam pro cingulo et velum, quibus s. m. Clara abbatissa mon. s. Dam. Assis., mater ipsius ordinis, eiusque sorores a tempore, quo b. Franciscus illum instituit, usae sunt quaeque ipsae deferre solebant, quamquam in formula vitae, quam Gregorius IX, tunc adhuc in minore officio constitutus, eisdem observandam tradiderat, de chorda vel cingulo mentio minime est facta, etiam in futuro deferre valeant.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagniae VI idus iulii anno duodecimo.⁶

723. iulii 12. Ministro fratrum Min. marchiae Tervisinae (*Treviso*) scribit, se ratum et gratum habere, quod quondam Marcus Zianus de Venetiis fratribus Min. quandam vineam iuxta suas domos sitam in ultima voluntate legavit, atque ipsi et eisdem fratribus concedit, ut in illa vinea iuxta ordinationem illius Marci domos construere et in eis habitare possint.

Cum, sicut intelleximus. Dat. Anagniae IV idus iulii anno duodecimo.⁷

724. iulii 13. Abbati de Mezzano, sedis apost. legato, mandat, ut episcopum Cracovien. (in Polonia) moneat, ut circa erudiendos populos regionis illius, quae inter Russiam et ducatum Cracovien. existens Lucow (*Luck*)

nuncupatur, efficacius laboret, alioquin ipse legatus, Gneznensi archiepiscopo, loci metropolitano, communicato consilio et Cracoviensis episcopi requisito consensu, pontificalem ibi sedem constituat et aliquem virum ord. fratr. Min. opere et sermone potentem illi praeficiat in episcopum.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae III idus iulii anno duodecimo.⁸

725. iulii 13. Electo Neapolitano (mag. Bernardo), quem legatum apost. sedis misit Hungariam, mandat, ut, cum postea per episcopum Zagrabien. et fr. Ecce ord. Min. nova circa regis Hungariae propositum standi ordinationi ipsius S. P. quoad discordiam inter eum et regem Bohemiae exortam receperit et eadem fr. Valascus ord. Min. olim ab ipso in Hungariam transmissus retulerit, legationis officio supersedeat.

Venerabilis frater. Dat. Anagniae III idus iulii anno duodecimo.⁹

726. aug. 3. Salomeae ord. s. Dam., natae quondam L(esconis) Cracoviae et Sandomiriae ducis, indulget, ut, si B(oleslaus) dux Crac. et Sand., ipsius frater germanus, sine prole decesserit et ei quasdam villas ad ipsam iure spectantes reliquerit, easdem ad suum et monasterii sui (apud Zavichostum fundati) opus recipere et, quoad vixerit, retinere valeat, dein ad legitimos illius ducis successores redituras.

Tuae devotionis sinceritas. Dat. Anagniae III nonas augusti anno duodecimo.¹⁰

727. aug. 7. Ministro et fratribus s. Franc. Assis. de ord. Min. de novo scribit, se ecclesiam eorum a se ipso prima Dominica ante festum Ascens. Dom. (25 maii 1253) dedicatam in anniversario ipsius dedicationis usque ad octavas Pentec. visitantibus duos annos et octoginta dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Consecrationes altarium. Dat. Anagniae VII idus augusti anno duodecimo.¹¹

728. aug. 12. Capellanis R(ichardi) comitis Cornubiae indulget, ut fratribus ord. Praed. et Min. ac Cist. ab ipso comite ad mensam invitatis concedant facultatem loquendi in mensa, cum id ex debito ordinum eorum sit alias interdictum.

Ut religiosi. Dat. Anagniae II idus augusti anno duodecimo.¹²

¹ Ista litterae bullatae asservantur in archivio illius mon. adhuc existentis; cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 18.

² Sbar. 568 (ex archivio Aracoel. et Wadd. Ann. Min. ad a. 1254 nr. 18). Aliis litteris eodem die datis S. P. illis inquisitoribus mandat, ut iis, qui ex haeresi ad mandatum Ecclesiae redituri sunt, nonnulla sub certa poena pecuniaria iniungant; Sbar. 569 (ex archivio generalitio apud ss. Apost. de Urbe). Die 12 iulii 1254 S. P. universis praesulibus et praelatis per Italiam constitutis et altera die post ministro provinciali administr. s. Francisci mandat, ut Crucem contra haereticos praedicent; Sbar. 574 et 575.

³ Reg. Vat. t. 23 f. 156 (Inn. IV a. 12) ep. 82 (7897); Sbar. 570. Litterae a Sbar. nr. 571 et 572 relatae, quae ad archiep. Rothomagen. directae ad Bull. Franc. non pertinent, omittuntur. Quoad litteras nr. 574 et 575 relatas cfr. not. ad nr. 721.

⁴ Sbar. 573 (ex autogr. archivi fratrum Min. de Vineae Venet.).

⁵ Reg. Vat. t. 23 f. 148 (Inn. IV a. 12) ep. 37 (7841); Sbar. 576. Die 1 febr. 1257 Alex. IV, precibus Boleslai ducis Poloniae eiusque sororis Salomeae annuens, castrum « Lucow » in civitatem

erigi et Bartholomaeum ministrum prov. Bohemiae ord. Min. in episcopum « Luc(eor)ien. » praefici iubet; attamen aut id non factum est aut post eius obitum per c. 100 annos alius episcopus Luceorien. non successit.

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 209 (Inn. IV a. 12) ep. de curia 4 (8309); Sbar. 577. Cfr. supra nr. 668. — Litterae ab eo nr. 578 relatae et ad archiep. Upsalen., quem Sbar. falso habet alumnus ord. Min., destinatae omittuntur.

⁷ Super quo episcopus Cracovien. instituitur conservator. Reg. Vat. t. 23 f. 162 (Inn. IV a. 12) ep. 115 (7933); Sbar. 579. De illa Salomea, postmodum inter beatos relata, cfr. lectiones II nocturni breviarii fratrum Min. ad diem 17 novbr.

⁸ Sbar. 580 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁹ Reg. Vat. t. 23 (Inn. IV a. 12) ep. 150 (7969). Eandem loquendi licentiam concedit S. P. eodem die fr. Bartholomaeo de ord. Praed., regis Angliae germano (naturali), capellano suo; Sbar. 581 et 583. Litterae ab eo nr. 582 relatae et ad inquisitores in Lombardia de ord. Praed. destinatae, in quibus (Leonis ord. Min.) archiep. Mediolanen. mentio fit, omittuntur.

729. aug. 13. Abbatissae et sororibus pauperum inclusarum mon. s. Elisabeth Remen. (*Rheims*) in Gallia septentr.) confirmat fundationem duarum capelliarum per mag. Stephanum de Bena clericum in ipsarum ecclesia factam.

Porrecta Nobis. Dat. Anagninae idibus augusti anno duodecimo.⁴

730. aug. 26. S. Quirici de Monticella et s. Donati Lucan. (*Lucca* in Tuscia) prioribus mandat, ut, cum fr. Leonardus prior ecclesiae s. Fridiani ordinem fratrum Min. ingressus ipsi prioratui resignaverit et a capitulo eiusd. eccl. fr. Bonus prior ipsius eccl. electus sit, id confirment, licet ille fr. Leonardus prioratui eidem cedere sine licentia sedis apost. nequiverit.

Etsi ex suscepti apostolatus officio. Dat. Anagninae VII kal. septembris anno duodecimo.⁵

731. aug. 29. Sartach regi Tartarorum scribit, sibi per eius nuntium Ioannem presbyterum, qui quidem ad se ipsum accessurus a Conrado nato quondam Friderici Rom. imper. captus et nonnisi post eius obitum liberatus est, innotuisse, quod ipse cum nonnullis de populo suo veterem gentilitatis hominem in sacro christiani baptismatis lavacro exuit, super quo ei summopere congratulatur.

Gratias et laudes. Dat. Anagninae IV kal. septembris anno undecimo.³

732. sept. 2. Fr. Ioanni de Aversa ministro in Calabria ord. Min. mandat, ut Nicolaum de Durachio, clericum

camerae apost., ecclesiae Cotronen. (*Cotrone*) praeficiat in episcopum, amoto Mauro intruso.

Cum, sicut. Dat. Anagninae IV nonas septembris anno duodecimo.⁴

733. sept. 26. (Thomae) episcopo Imolen. mandat, ut, cum nonnullae moniales mon. s. Stephani et s. Mariae extra portam Aloni Imolen. in tempor. et spirit. collapsi sub ordine monialium inclusarum ord. s. Dam. Domino famulari et, ut monasterium suum monasterio s. Mariae de Misericordia Imolen. ord. s. Dam. unia- tur, desiderent, hanc unionem efficiat (cfr. nr. 742).

Cum, sicut. Dat. Anagninae VI kal. octobris anno duodecimo.⁵

734. nov. 8. (Nicolao de ord. Min.) episcopo Assis. mandat, ut ecclesiae Bisinianen. (*Bisignano* in regno Neapol.) fr. Raynucium ord. fratr. Min. praeficiat in episcopum.

Cum, sicut. Dat. Neapoli VI idus novembris anno duodecimo.⁶

735. nov. 21. Universis religiosis cuiuscumque professionis vel ordinis litteras destinat, quibus ipsorum (et praeserim Praedicatorum et Minorum) privilegia quoad praedicationem, confessiones audiendas, sepulturas aliaque rescindit.⁷

736. iulii dec. Petro) electo Sanctagathen. (*Sant' Agata dei Goti*) in regno Neapol. scribit, se ratum et gratum habere, quod Guilelmus (de Flisco, nepos ipsius S. P.) s. Eustachii diac. card. eum ecclesiae s. Agathae praefecit in episcopum.⁸

ALEXANDER PAPA IV

(antea Rainaldus de comitibus Signiae, episcopus Ostien. et Vellethren.)

el. Neapoli 1254 dec. 12, coron. dec. 20, obiit Viterbii die 25 maii 1261.

1254.

737. dec. 22. Ministro generali et universis praelatis ac fratribus ordinis Minorum annuntiat suam ad apicem apostolatus assumptionem eorumque pre-

cibus turbatum Ecclesiae statum ac se ipsum commendat.

Summa summi artificis providentia. Dat. Neapoli XI kal. ianuarii anno primo.⁹

¹ Super quo abbas mon. s. Dionysii Remen. constituitur conservator. Reg. Vat. t. 23 f. 169 (Inn. IV a. 12) ep. 176 (7996); *Sbar.* 584.

² Reg. Vat. t. 23 f. 167 (Inn. IV a. 12) ep. 156 (7975); *Sbar.* 585.

³ Reg. Vat. t. 23 f. 209 (Inn. IV a. 12) ep. de curia 10 (8315); *Sbar.* 586. Quae conversio utrum opera et labore fratrum Min. an Praed. facta sit, difficile est dictu.

⁴ Reg. Vat. t. 23 f. 168 (Inn. IV a. 12) ep. 165 (7984); *Sbar.* 587. Litterae ab eo nr. 588 relatae, quibus S. P. terram Curonien. (*Curland*) inter episcopum Curonien. (tunc fr. Henricum de Lützelburg ord. Min.) et ordinem Hosp. s. Mariae Teut. dividi iubet, omittuntur.

⁵ Reg. Vat. t. 23 f. 178 (Inn. IV a. 12) ep. 240 (8070); *Sbar.* 589. Quoad litteras ab eo nr. 590 relatas cfr. not. ad nr. 642.

⁶ Reg. Vat. t. 23 f. 185 (Inn. IV a. 12) ep. 304 (8134); *Sbar.* 591. — Die 2 sept. 1264 Urb. IV archiepiscopo Strigonien. (in Hungaria), cui unacum Vesprimien. episcopo (tunc praeposito ecclesiae Alben.) olim mandaverat, ut episcopo Bisinianen. in certa pecuniae quantitate ab ecclesiis et monasteriis Hungariae quotannis provideretur, quod quidem postea pro altero quoque episcopo de regno Siciliae mandatum est, super quo praelati Hungariae conquesti sunt, scribit, suae intentionis non fuisse, ut in illa provincia eccl., in qua pro episcopo Bisinianen. scripsit, alii episcopo eiusdem regni

Siciliae consimili provisione deberet provideri. — Die Iovis infra octavam b. Francisci (8 oct.) S. P. egrediens de Anagnina versus Capuam civitatem venit Ceperanum. In crastinum (11 oct.), cum per pontem Ceperani dirigeret gressus suos, a Manfredo filio (naturali) quondam Friderici olim Rom. imper. et pluribus aliis nobilibus per totum pontem Ceperani aestratus est. Deinde apud Aquinum et apud s. Germanum applicuit ac in crastinum, die martis (13 oct.), ad monasterium s. Benedicti de Monte Cassino cum coetu venerabilium fratrum suorum causa devotionis et orationis accessit, ibidem divina mysteria solemniter celebrans. Sequenti sexta feria (16 oct.) venit Theanum et die lune sequenti (19 oct.) applicuit Capuae, ab ipsius terrae incolis magnifice receptus; in vigilia denique apostolorum Simonis et Iudae (27 oct.) Neapolim accessit, ubi mensis decembris die 7 moritur. Cfr. Vit. Inn. IV l. c. pag. 117 ss.

⁷ Cfr. Supplem. nr. XXVIII.

⁸ Cfr. Supplem. nr. XXIX.

⁹ *Sbar.* 1, qui scribit, istas litteras reperiri in registro Alex. IV a. 1 tanquam epistolam 3; sed ibi de eius assumptione extant tantum duae epistolae, quarum in ordine prima potestati et communi Parmen., secunda autem magistro et universis prioribus ac fratribus ord. Praed. sunt destinatae; dubium tamen non est, quin haec epistola etiam ord. Min. sicut aliorum ordinum superioribus et fratribus sit communicata.

738. dec. 22. Universis archiepiscopis et episcopis aliisque ecclesiarum praelatis scribit, se revocasse ea, quae Innoc. IV (extremis vitae diebus) contra privilegia religiosorum quorumcumque ordinum statuerat.¹

739. dec. 28. Guardiano et fratribus Min. Tudertinis (*Todi* in Umbria) confirmat permutationem loci ipsorum et ecclesiae s. Angeli ad eum pertinentis cum monasterio et ecclesia s. Fortunati Tudertin. ord. Vallisumb. de consensu episcopi et capituli Tudertin. factam.

Quanto amplius. Dat. Neapoli V kal. ianuarii anno primo.²

1255.

740. ian. 3. Ministro provinciali (Siciliae et fratribus) ord. Min. Messanae (*Messina* in Sicilia) ecclesiam de novo erecturis, eorum precibus annuens, primum lapidem manibus suis benedictum concedit.

Petitionis vestrae. Dat. Neapoli III nonas ianuarii anno primo.³

741. ian. 7. Archidiacono et canonicis Urgellen. (*Urgel* in Aragonia) scribit, se confirmasse sententiam episcopi Praenestin. in Poncium episcopum, multorum criminum reum, sicut ex inquisitione fr. R(aymundi) de Pennafort et ministri fratrum Min. in Aragonia auctoritate apost. facta apparebat, latam (cfr. nr. 607).

Dudum vobis. Dat. Neapoli VII idus ianuarii anno primo.⁴

742. ian. 12. Abbatissae et conventui pauperum inclusarum mon. s. Mariae de Misericordia Imolen. (*Imola* in Romaniola) ord. s. Dam. confirmat unionem et incorporationem mon. s. Stephani et s. Mariae in Zagonia extra portam Aloni ord. s. Ben. ab episcopo Imolen. ipsarum monasterio factam (cfr. nr. 733).

Ea, quae. Dat. Neapoli II idus ianuarii anno primo.⁵

743. ian. 18. Abbatissae et conventui mon. s. Franc. pauperum inclusarum in Argentina (*Strassburg* in Alsatia) scribit, se ratum et gratum habere, quod Hugo

tit. s. Sabinae presb. card. auctoritate sua viva voce ei tradita concessit, ut illam dumtaxat formam vitae tenerentur observare, quam fel. rec. Inn. IV eis tradidit observandam.

Solet annuere. Dat. Neapoli XV kal. februarii anno primo.⁶

744. ian. 20. Abbatissae et conventui pauperum inclusarum mon. s. Mariae Vallis gloriæ de Spello ord. s. Dam. dioec. Spoletan. indulget, ut ipsarum oblata et familiares neque ad bellum ire neque collecta vel vectigalia solvere teneantur.

Ut oblata et alii familiares. Dat. Neapoli XIII kal. februarii anno primo.⁷

745. ian. 20. Abbatissae et sororibus mon. s. Mariae de Virginibus de Faventia (*Faenza* in Romaniola) ord. s. Dam. confirmat concessionem domus et ecclesiae s. Martini de Podio dioec. Faventin. ab episcopo Faventin. ipsis factam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Neapoli XIII kal. februarii anno primo.⁸

746. ian. 25. Fr. Rufino (ord. Min.) poenitentiario suo, cui facultatem concedendi personis ecclesiae Rom. fidelibus et devotis de bonis ad domanium ipsius ecclesiae pertinentibus, sicut utilitati eiusdem expedire viderit, concessit, significat, se velle, quod valor proventuum omnium bonorum illorum annuatim summam 1500 unciarum auri minime excedat.

Licet tibi. Dat. Neapoli VIII kal. februarii anno primo.⁹

747. ian. 28. Guardiano et fratribus ord. Min. s. Angeli de Lombardis confirmat donationem ecclesiae s. Marci a Ioanne episcopo et capitulo ipsius civitatis eis factam.

Cum fuerit lecta. Dat. Neapoli V (kal. aut idus) februarii anno primo.¹⁰

748. febr. 1. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. de Paradiso iuxta Constantiam (*Konstanz* ad lacum cognominem) indulget, ut extra civ. Con-

¹ Cfr. Supplem. XXX.

² Reg. Vat. t. 24 f. 3 (Alex. IV a. 1) ep. 15 (18); *Sbar.* 4. Aliis epistolis eodem die datis S. P. tum episcopis Perusin. et Assis. (Nicolao de Carbio ord. Min.) mandat, ut illam permutationem teneantur molestatoresque coerceant, tum abbati et conventui mon. Vallisumbrosae bona stabilia mon. s. Fortunati Tudertin. ecclesiae s. Angeli de Fontanellis et loco fratrum Min. Tudertin. commutatis unienda concedit. — Die 21 ian. 1255 S. P. Aegidio dicto de Carbio, civi Narniensi, fratri, et natis quondam Angeli, nepotibus episcopi Assis. supradicti, feudum quoddam ab Innoc. IV ipsis concessum confirmat. *Sbar.* 3, 5, 12.

³ *Sbar.* 6 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 11 (Alex. IV a. 1) ep. 83 (93); *Sbar.* 7.

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 7 (Alex. IV a. 1) ep. 44 (52); *Sbar.* 8.

⁶ Reg. Vat. t. 24 f. 9 (Alex. IV a. 1) ep. 65 (75); *Sbar.* 9. Cfr. supra nr. 692 et infra nr. 749.

⁷ Simili modo monialibus mon. s. Angeli Aesculan. ord. s. Dam. litteris die 8 febr. 1255 datis. *Sbar.* 10 (ex autogr. archivi illius mon.) et Flam. Ann. l. c. pag. 49.

⁸ Reg. Vat. t. 24 f. 10 (Alex. IV a. 1) ep. 77 (87); *Sbar.* 11. De litteris ab eo nr. 12 relatis cfr. not. ad nr. 739.

⁹ Aliis litteris die 29 ian. 1255 datis S. P. ratum et gratum

habet, quod Octavianus s. Mariae in via lata diac. card. et in regno Siciliae sedis apost. legatus illum fr. Rufinum vicarium suum generalem instituit; die autem 20 iulii 1255 eidem concedit facultatem contrahendi mutuum nomine ecclesiae Romanae usque ad summam, quam praedictus Oct. diac. card. ei mandaverit, et obligandi propter hoc domania et alia iura, quae eadem ecclesia in Sicilia obtinet. Die 21 aug. ei mandat, ut Roglerium Finectam de Lentino in insula Siciliae in quorundam castrorum, et octo diebus post, ut Nicolaum de Sanducia in cuiusdam casalis possessionem inducat; die 28 aug. 1255 capitulo Pacten. (*Patti* in insula Sicilia) scribit, se eidem ecclesiae fr. Bartholomaeum ord. Praed. praefecisse in episcopum, mortuo quodam Philippo, cui pro episcopo Pacten. se gerenti perpetuum silentium super hoc episcopatu impositum erat, et relictio Matthaeo nato Leonardi de Alderio civis et capitanei civ. Messanen., cui ille fr. Rufinus vicarius administrationem ecclesiae Pacten. commisit; die 5 sept. 1255 eidem fr. Rufino mandat, ut Benedictam abbatissam mon. s. Mariae Syracusan. ord. s. Ben. a Matthaeo electo Syracusan. destitutam restituat et confirmet. Reg. Vat. t. 24 f. 121 (Alex. IV a. 1) ep. 574, 579, 618, 719-721, 726, 775, 811, 812, 814, 1000, 1001, 1003; *Sbar.* 13, 14, 78, 98, 99, 101, 104, 310.

¹⁰ *Sbar.* 15 (ex autogr. archivi illius conv.) De litteris ab eo nr. 16 relatis cfr. not. ad nr. 642.

stantien. super bonis, quae infra eam habent, ad causam trahi minime possint.

Vestrae pacis. Dat. Neapoli kalendis februarii anno primo.¹

749. febr. 4. Eisdem indulget, ut propter regionis frigus intensum pellibus uti licite valeant, non obstante ordinis statuto vel consuetudine contraria.

In e. m. abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Francisci Argentin. (cfr. supra n. 742).

Divinae affluentiam bonitatis. Dat. Neapoli II nonas februarii anno primo.²

750. febr. 5. Novarien. et Terdonen. episcopis mandat, ut fratribus Min. Mediolan. ecclesiam et locum s. Naboris Mediolan. loco ipsorum contiguos ad ampliacionem ipsius loci concedant et assignent.

Ex parte dilectorum. Dat. Neapoli nonis februarii anno primo.³

751. febr. 7. Azzoni marchioni Esten. (*Este* dioec. Mantuan.) et Mabiliae uxori eius scribit, se ratum et gratum habere, quod fr. Rufinus de Placentia ord. Min. de speciali mandato f. r. Innoc. IV cum eis super quarto (alias quinto) gradu affinitatis, quo se invicem attingebant, dispensavit.

Cum, sicut. Dat. Neapoli VII idus februarii anno primo.⁴

752. febr. 12. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Montis sancti Tudertin. pauperum inclusarum ord. s. Dam. indulget, ut ad procuraciones et alias collectas legatis vel nuntiis apost. sedis praestandas minime teneantur.

Paupertati vestrae. Dat. Neapoli II idus februarii anno primo.⁵

753. febr. 17. Archiepiscopo Ianuen. mandat, ut, si capitulum Albinganen. (*Albenga* in Liguria), qui in novum episcopum Albing. duos in discordia elegerunt, scil. Lanfrancum de Nigro ord. Min. et Nicolosum de Bulgaris can. Ianuen., infra 15 dies de ipsius archiepiscopi consilio et assensu ecclesiae Albing. de persona idonea canonice non providerint, ipse auctoritate apost. talem personam ei praeficiat in episcopum.

In e. m. capitulo Albinganen.

Albinganensi ecclesia. Dat. Neapoli XIII kal. martii anno primo.⁶

754. febr. 18. Populo civ. et dioec. Barchinonen. (*Barcelona* in Catalonia) mandat, ut solemnem s. Antonii (de Padua ord. Min.) festivitatis diem annuatim devote et solemniter celebrent.

Cum beatus Antonius. Dat. Neapoli XII kal. martii anno primo.⁷

755. febr. 27. Abbatissae et sororibus mon. s. Silvestri de Pireto Marsican. dioec. ord. s. Dam. indulget, ut quibusdam privilegiis ipsi monasterio, quod est quasi « manuum suarum cultura », concessis etiam extra illud degentes frui possint.⁸

756. mart. 1. Cancellario Tripolitan. et magistro scholarum Antiochen. ac ministro fratrum Min. (prov.) Tyren. (seu Terrae Sanctae) mandat, ut in causa inter Raymundum dominum de Seslemenden dioec. Tripolitan. et E. dominam de Podio vertente iuxta continentiam litterarum Innoc. IV ad patriarcham Antiochen. et archidiaconum Acconen. directarum procedant.

Lecta Nobis. Dat. Neapoli kalendis martii anno primo.⁹

757. mart. 2. Guardiano et fratribus ord. Min. Fulginaten. (*Foligno* in Umbria), qui in loco suo, quem in civ. Fulgin. habent, nondum domos sibi necessarias aedificare potuerunt, indulget, ut palatium curiae in eadem civitate positum, quod imperiale vocatur, usque ad sui ipsius beneplacitum retineant.

Cum, sicut. Dat. Neapoli VI nonas martii anno primo.¹⁰

758. mart. 8. Fratrum Min. Alemaniae (superioris) ministro ac definitoribus provincialibus capituli in Ezzelingen (*Esslingen* in Suevia) celebrati confirmat, quod ipse dudum tunc episcopus Ostien. existens concessit, scilicet quod exceptis Argentin., Constantien., de Ulma et Pfullingen.¹¹ claustris ord. s. Dam. aliorum eiusdem ordinis claustrorum in Alemania constructorum vel construendorum curam gerere minime tenerentur.

Cum a Nobis petitur. Dat. Neapoli VIII idus martii anno primo.¹²

759. mart. 8. Episcopo Parisien. et priori provinciali Praed. ac ministro Min. fratrum in Francia mandat, ut supra electione novi episcopi Nivernen. in discordia facta inquirent et decernant.

Delato ad sedem apost. Dat. Neapoli VIII idus martii anno primo.¹³

760. mart. 8. Cuidam canonico Aesculan. mandat, ut, cum f. r. Gregorius ~~IX~~ quieti fratrum Min. et honestati dominarum mon. s. Mariae novae pauperum inclusarum ord. s. Dam. Aesculan. civ. consulens inhibuerit, ne a porta pontis maioris usque ad portam Romanam, prope quam earundem inclusarum monasterium dicitur esse constructum, quisquam religiosus locus de novo construi valerét, quidam autem religiosi de s. Aegidio Eremitae ord. s. Aug. Aesculan. dioec. infra terminos a Greg. IX prohibitos quendam fundum satis amplum ementes domos ibidem aedificare intendant, nullum religionis locum de novo infra huiusmodi terminos aedificari permittat.

Ad audientiam nostram. Dat. Neapoli VIII idus martii anno primo.¹⁴

¹ Reg. Vat. t. 24 f. 15 (Alex. IV a. 1) ep. 123 (134); *Sbar.* 17.

² Reg. Vat. t. 24 f. 15 (Alex. IV a. 1) ep. 122 (133); *Sbar.* 18 et 19. Istud mon. « de Paradiso » non idem esse dicitur atque illud « ad pontem », de quo supra nr. 562. Quod si ita esset, mandatum apost. de hoc mon. ordini s. Dam. applicando ad effectum non esset deductum; nam moniales eiusdem mon. iam a. 1253 ad pagum « Feldbach » dictum se transtulisse et ibi ordini Cist. nomen dedisse dicuntur.

³ *Sbar.* 20 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 15 (Alex. IV a. 1) ep. 121 (132); *Sbar.* 21.

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 18 (Alex. IV a. 1) ep. 145 (163); *Sbar.* 22.

⁶ Reg. Vat. t. 24 f. 18 (Alex. IV a. 1) ep. 144 (162); *Sbar.* 23. Illud fr. Lanfrancum paulo post episcopum Albing. factum esse constat.

⁷ Reg. Vat. t. 24 f. 22 (Alex. IV a. 1) ep. 172 (195); *Sbar.* 24.

⁸ Cfr. Supplem. nr. XXXI.

⁹ Reg. Vat. t. 24 f. 35 (Alex. IV a. 1) ep. 269 (316); *Sbar.* 25.

¹⁰ *Sbar.* 26 (ex autogr. archivi illius conv.); cfr. infra nr. 803.

¹¹ Non: « Derlma et Phillengen ».

¹² Reg. Vat. t. 24 f. 45 (Alex. IV a. 1) ep. 297 (358); *Sbar.* 27.

¹³ Reg. Vat. t. 24 f. 26 (Alex. IV a. 1) ep. 199 (237); *Sbar.* 28.

¹⁴ *Sbar.* 29 (ex autographo archivi fratrum Min. Aesculan.).

761. mart. 11. Abbatissae et conventui mon. s. Dam. Assis. significat, se ratum et gratum habere, quod ipsarum mon. s. Dam. commutent cum ecclesia et hospitali s. Georgii Assis.¹ sub conditionibus per Ioannem tit. s. Laurentii in Lucina presb. card. inter ipsas ex una et episcopum ac capitulum necnon rectorem ecclesiae et hospitalis s. Georgii Assis. ex altera parte die 21 sept. 1253 stabilitis.

Cum a Nobis petitur. Dat. Neapoli V idus martii anno primo.²

762. mart. 17. Rupensi (vel potius: Ripensi) et R(udolfo) de ord. Min.³ quondam Burglanen. episcopis mandat, ut universos redditus episcopatus Burglanen. (*Börghum* seu *Aalborg* in Dania), quamdiu Olau electus Burglanen. ad Curiam (Rom.) profectus absens fuerit, fideliter colligant et fratribus Min. Atrebaten. (*Arras* in Gallia septentr.) pro eodem electo conservandos assignent.

Ad instar. Dat. Neapoli XVI kal. aprilis anno primo.⁴

763. mart. 18. Universis Christifidelibus per Africam constitutis (Lupum) episcopum Marochitan., apost. sedis per Africam legatum, commendat.

Quia corporali praesentia. Dat. Neapoli XV kal. aprilis anno primo.⁵

764. mart. 19. Comitissae de Ardech (*Hardegg*, cfr. supra not. ad nr. 492) et filiis eius dioec. Patavien. (*Passau* in Germania) mandat, ut, cum, sicut custos et fratres (domus) s. Francisci Assis. ord. fratrum Min. exposuerunt, de illa summa marcarum auri, quam Wenceslaus rex Bohemiae in subsidium operis ecclesiae s. Franc. Assis. expendit, nuntii autem eius propter viarum pericula custodiae comitis de Ardech interim defuncti, illius comitissae mariti, fiducialiter commiserunt, quinque marcae adhuc ab illis comitissa et filiis sint retentae, de ipsis quinque marcis illis custodi et fratribus sine qualibet difficultate seu dilatione satisfaciant.

Ad illa potissime. Dat. Neapoli XIV kal. aprilis anno primo.⁶

765. mart. 24. Conventui fratrum Min. Tudertin. significantibus, ipsorum guardianum, quum suam ecclesiam s. Michaelis (alias: s. Angeli de Fontanellis) et locum de Tuderto cum monasterio s. Fortunati Tudertin. ord. Vallisumbr. commutarent, sine mandato cardinalis protectoris (qui tunc ipse S. P. erat) et sine licentia ministri provincialis ac sine assensu ipsius conventus abbati mon. Vallisumbrosae, ad quem illud monasterium s. Fortunati dicitur pertinere, promisisse, ipsi abbati mon. Vallisumbr., nisi libera et pacifica possessio monasterii s. Hilarii dioec. Faesulan. pro augmento illius permutationis per ipsos guarum et conventum propriis eorum expensis monasterio Vallisumbrosae assignaretur, liberum esse ad possessionem ipsius mon. s. Fortunati redire, scribit, se illam promissionem nullam esse et ordinem fratrum Min. ad eius observationem non teneri declarare.

Significastis Nobis. Dat. Neapoli IX kal. aprilis anno primo.⁷

766. apr. 8. Ministris, custodibus et guardianis ac ceteris fratribus ord. Min. celebrem illum locum Montis Alvernae commendat, mandans, ut in eodem loco, quem nulla ratione vult destrui vel ab ordine relinqui, fratres aliquos statuunt, qui iugem ibidem praestent Domino famulatum.

Si novae militiae. Dat. Neapoli VI idus aprilis anno primo.⁸

767. apr. 9. Archiepiscopis, episcopis et aliis ecclesiarum praelatis mandat, ut fratres ord. Praed. et Min. benigne recipiant eosque ipsorum observantiis regulariis libere uti sinant.

Patris aeterni benignitas. Dat. Neapoli V idus aprilis anno primo.⁹

768. apr. 12. Clero civitatis Hortan. (*Orte* prope Urbem) scribit, se electionem fr. Petri (de Popeto) ord. Min., tunc capellani Octaviani s. Mariae in via lata diac. card., a capitulo Hortan. in episcopum Hortan. factam, utpote de persona idonea canonice celebratam, confirmare.

Debitum officii nostri. Dat. Neapoli II idus aprilis anno primo.¹⁰

¹ Qua in ecclesia corpus s. Francisci aliquamdiu humatum erat et tunc corpus s. Clarae iacebat.

² *Sbar.* 30 (ex autogr. mon. s. Clarae Assis.).

³ A. 1247 electo et a. 1252 resignanti.

⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 54 (Alex. IV a. 1) ep. 365 (446); *Sbar.* 31.

⁵ Eodem die S. P. ipsi episcopo et legato idem notum facit, mandans, ut circa praemissa sollicitam curam gerat. Reg. Vat. t. 24 f. 31 (Alex. IV a. 1) ep. 230 (274 et 275); *Sbar.* 32 et 33. Die autem 3 apr. 1255 eidem, qui in sui ipsius praesentia constitutus proposuit, admodum expedire negotio illius legationis, ut super ipso negotio cum praelatis et principibus aliisque Christifidelibus citra mare colloquium haberet, indulget, ut interim, non obstante quod ipse Africae provincias nondum est aggressus, aliis personis idoneis vices suas super eodem negotio valeat committere. Die 13 maii 1255 ei in Hispania et Guasconia verbum Crucis contra Saracenos de Africa praedicandi facultatem concedit; die 17 oct. 1255 eidem et delegatis ab eo hac de causa oportuna privilegia largitur et altera die post dioeceses Carthaginen., Silven., Pacen. (in Hispania), de Saracenorum manibus recuperatas, de consilio peritorum eum limitare iubet; die vero 27 nov. 1255 eidem facultatem concedit praeficiendi de consilio archiepiscopi Compostellan. personas idoneas in episcopos ecclesiarum a rege Castellae et Legionis de Saracenorum manibus liberatis vel liberandis et 9 dec. 1255 ei indulget, ut, cum

in sua dioecesi constitutus nonnisi difficultate maxima sedem apost. visitare valeat, ad quinquennium ad eam visitandam minime teneatur. Die 27 maii 1255 S. P. ei facultatem concedit dispensandi super defectu natalium cum Blanca abbatissa mon. Maitellae ord. Cist. dioec. Pampilonen utpote de cl. m. Sancio rege Navarrae soluto genita et soluta, die autem 3 febr. 1256 archiepiscopo Toletan. mandat, ut episcopos suae provinciae de novo compellat ad certam summam episcopo Marochitano pro eius decenti sustentatione annuatim persolvendam; die denique 12 ian. 1257 huic episcopo mandat, ut Fernando Ioannis decano Bracharen. quandam ecclesiam parochialem conferat et assignet, ac 1 martii 1257 hanc assignationem ab illo episcopo factam confirmat. Cfr. Reg. Vat. l. c. Alex. IV a. 1 ep. 252, 397, 691, 703, 726, 730, 456, a. 2 ep. 96, a. 3 ep. 611 (298, 483, 862, 873, 902, 907, 553, 1114); *Sbar.* 37, 57, 66, 116, 117, 124, 134, 66, 158, 276, 303.

⁶ *Sbar.* 34 (ex autogr. archivi sacri conventus Assis.). De litteris ab eo nr. 35 relatis cfr. not. ad nr. 781.

⁷ *Sbar.* 36 (ex autogr. archivi conv. a. Fortun. Tudertin.). De litteris ab eo nr. 37 relatis cfr. not. ad nr. 763.

⁸ *Sbar.* 38 (e Wadd. Ann. Min. ad a. 1255 nr. 10 aliisque fontibus).

⁹ *Sbar.* 39 (l. c. nr. 9 etc.).

¹⁰ Reg. Vat. t. 24 f. 44 (Alex. IV a. 1) ep. 292 (352); *Sbar.* 40.

769. apr. 13. Universis abbatissis et sororibus monasteriorum ord. s. Dam. ecclesiae Rom. immediate subiectis indulget, ut ad procuraciones aliaque subsidia legatis vel nuntiis apost. sedis praestanda minime teneantur.

Paupertati vestrae. Dat. Neapoli idibus aprilis anno primo.¹

770. apr. 13. Ministro et custodibus fratrum Min. ducatus Spoletani (ad provinciam s. Francisci pertinentis) scribit, mandatum Inn. IV de praedicanda Cruce per eius obitum non exspirasse, sed illud confirmans eis mandat, ut in huiusmodi negotio procedant iuxta earundem continentiam litterarum.

Ex parte vestra. Dat. Neapoli idibus aprilis anno primo.²

771. apr. 14. Magistris et scholaribus Parisien. litteras mittit de licentiandis, de iuribus cancellarii, de baccalareis, de cessatione scholarum, de lite inter universitatem et fratres Praed., quos ad magistrorum consortium restitui debere decernit.

Quasi lignum vitae. Dat. Neapoli XVIII kal. maii anno primo.³

772. apr. 16. Christifidelibus ad consummationem structurae ecclesiae fratrum Min. de Castineano (*Castignano* in marchia Ancon.) manus adiutrices porrigentibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Neapoli XVI kal. maii anno primo.

Simili modo litteris 27 apr. 1255 datis (sed 40 dies tantum) quoad ecclesiam fratrum Min. Fanen. (*Fano*).⁴

773. apr. 20. Abbatissae et monialibus inclusis mon. s. Thomae de Monte sancto Firman. dioec. ord. s. Dam. indulget, ut per litteras apost. a quoquam conveniri minime possint, nisi de hac indulgentia expressam fecerint mentionem.

Caelestia quaerentibus. Dat. Neapoli XII kal. maii anno primo.⁵

774. apr. 24. Ariminen. et Caesenaten. ac Forlivien. episcopis, qui Minorum (prov. Romaniolae) et Praed. ordinum fratres nimis molestare dicuntur, mandat, ut erga fratres Min., quos velut culturae plantationem caelestis et veros Christi amicos ac sui ipsius et apost. sedis filios speciales pietatis studiis assidue confovere debent, in melius benevolentiae immutent affectum, alioquin noverint, episcopis Imolen. et Fere-tran., ut contra eos procederent, esse mandatum.

Perlata nuper ad Nos. Dat. Neapoli VIII kal. maii anno primo.⁶

775. apr. 27. Abbati Fructuarien. s. Ben. et priori Montis Carthusien. ac guardiano fratrum Min. ord. de Pinarolio Yporien. et Taurinen. dioec. mandat, ut in actus abbatis mon. s. Michaelis de Clusa inquirant et ipsum monasterium visitent et reformat.

Debitum officii nostri. Dat. Neapoli V kal. maii anno primo.⁷

776. apr. 27. Fratribus dictis de Poenitentia per Aesculan. civ. et dioec. indulget, ut ad recipienda officia saecularia minime teneantur.

Pia desideria devotorum. Dat. Neapoli V kal. maii anno primo.⁸

777. apr. 30. Generali ministro et universis fratribus ord. fratr. Min. concedit, ut privilegiis et indulgentiis (indultis) a Greg. IX eis concessis libere uti possint.

Quia ordinem vestrum. Dat. Neapoli pridie kal. maii anno primo.⁹

778. apr. 30. Abbatissae mon. s. Catharinae Ianuen. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris exemptionem ab Ottone archiep. Ianuen. concessam confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Neapoli pridie kal. maii anno primo.¹⁰

779. maii 8. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Montislucii Perusin., quae ecclesiae Rom. singulis annis in censu unius librae cerae tenentur, profitetur, illum censum usque ad 40 annos sibi esse solutum.

Ne de solutione census. Dat. Neapoli VIII idus maii anno primo.¹¹

780. maii 13. Generali et provincialibus ministris ord. fratr. Min. indulget, ut, cum ex eo, quod ipsis per litteras apost. frequenter iniungitur, ut in aliquibus monasteriis monialium ord. s. Ben. vel alicuius alterius visitationis officium impendant et interdum confessiones ipsarum monialium audiant, eorum contemplationis otium perturbetur, ad id inviti cogi minime possint (exemptis et ordinem s. Dam. professis dumtaxat exeptis).

Quanto studiosius. Dat. Neapoli III idus maii anno primo.¹²

781. maii 14. Ministro et fratribus ord. Min. de Venetiis mandat, ut, cum ipse S. P. executores testamenti Marci Ziani de Venetiis necnon Constantiam marchionis Esten. filiam (et illius Marci viduam) et comitissam Medaniae (eiusdem Marci avunculam) locum de Vinea ab eo ipsis fratribus relictum eis assignare

¹ Reg. Vat. t. 24 f. 45 (Alex. IV a. 1) ep. 302 (363); *Sbar.* 41. Simili modo monialibus mon. s. Francisci Bononien. ord. s. Dam. litteris 10 maii 1255 datis; *Sbar.* 56.

² *Sbar.* 42 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Perusin.).

³ Reg. Vat. t. 24 f. 40 (Alex. IV a. 1) ep. 277 (331); *Sbar.* 43; cfr. Chartul. Univ. Paris. I, 279 nr. 247, 285 nr. 248, 292 nr. 256.

⁴ *Sbar.* 44 et 49 (ex archivis illorum conv.).

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 46 (Alex. IV a. 1) ep. 310 (376); *Sbar.* 45.

⁶ *Sbar.* 46 et 47 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Ariminen.).

⁷ Reg. Vat. t. 24 f. 53 (Alex. IV a. 1) ep. 357 (438); *Sbar.* 48. De litteris ab eo nr. 49 relatis cfr. supra nr. 772.

⁸ Reg. Vat. t. 24 f. 53 (Alex. IV a. 1) ep. 355 (436); *Sbar.* 50.

⁹ *Sbar.* 51 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 16, aliisque fontibus).

¹⁰ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 1) ep. 316 (inter epist. a. 4); *Sbar.* 52. Quae litterae bullatae asservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis. — Litterae a *Sbar.* nr. 53 relatae et ad fratres Praed. inquisitores haer. prav. in prov. Lombardiae directae, quibus nonnulla capita constitutionis Inn. IV « Ad extirpanda » declarantur, omittuntur; item litterae nr. 55 relatae, quibus episcopus Assis. (Nicolaus de Carbio ord. Min.) a praestatione procuracionum legatis et nuntiis apost. sedis debitarum eximitur.

¹¹ *Sbar.* 54 (ex autogr. archivi illius mon.). De litteris ab eo nr. 56 relatis cfr. not. ad nr. 769 et de litteris nr. 57 cfr. not. ad nr. 763.

¹² *Sbar.* 58 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

iusserit, locum ipsum ab illis executoribus sine aliqua dilatione recipiant.

Cum Nos. Dat. Neapoli II idus maii anno primo.¹

782. maii 21. Generali ministro et universis fratribus ord. Min. significat, se inhibere, ne praelati ecclesiarum, cum nonnulli novam consuetudinem inducere molientes humilitati eorum molestos se exhibeant, ab eis obedientiam manualementem exigant.

Inducimur piae conversationis vestrae meritis. Dat. Neapoli XII kal. iunii anno primo.²

783. maii 21. Episcopo Tudertino mandat, ut, cum nonnulli monachi et conversi Vallisumbrosani quasdam domos extra portas claustris s. Fortunati ad fratres Min. ratione commutationis cum abbate et conventu mon. Vallisumbr. factae (cfr. supra nr. 739) pertinentes occupassent, his et quibuslibet aliis detentoribus amotis fratres Min. in possessionem domorum ipsarum inducat inductosque tueatur.

Ex parte dilectorum filiorum. Dat. Neapoli XII kal. iunii anno primo.³

784. maii 21. Episcopo Florentino mandat, ut, cum praedicti monachi et conversi fr. Paulum ordinem Min. professum, sed eum propria temeritate dimittentem in abbatem suum elegerint, abbatem Vallisumbr., cui ipse S. P. mandavit, ut eundem fratrem, sub sua obedientia viventem, sine aliqua difficultate fratribus Min. Tudertin. restitueret, si id neglexerit adimplere, per censuram eccl. ad restituendum compellat.

Dilecti filii. Dat. Neapoli XII kal. iunii anno primo.⁴

785. maii 22. Magistro et fratribus ord. fratr. Praed. inhibet, ne fratres ord. Min. vel eidem ordini obligatos nisi petita et obtenta licentia superiorum eorum in suum ordinem recipiant.

Quo vos in Christo. Dat. Neapoli XI kal. iunii anno primo.⁵

786. maii 22. Generali et universis ministris provincialibus indulget, ut fratres sibi subditos ab excommunicatione absolvere et cum eis super irregularitate dispensare valeant.

Licet ad hoc. Dat. Neapoli XI kal. iunii anno primo.⁶

787. iunii 7. Abbatissae et conventui mon. sororum inclusarum mon. s. Mariae matris Christi de Venetiis indulget, ut de bonis ad dotem Iacobinae monialis ipsius mon. pertinentibus et ad ipsum mon. devolutis, quorum proventus summam 25 libr. imper. vix excedunt, decimas solvere minime teneantur.

Religionis vestrae. Dat. Anagninae VII idus iunii anno primo.⁷

788. iunii 22. Generali ministro et universis fratribus ord. fratr. Min. indulget, ut in terris excommunicatorum morantes ab iis vitae necessaria petere et accipere possint.

Vobis extremam patientibus paupertatem. Dat. Anagninae X kal. iulii anno primo.⁸

789. iunii 22. Eisdem concedit, ut extra sua loca et conventus existentes in divini officii recitatione aliis se conformare possint.

Pio vestro collegio. Dat. Neapoli X kal. iulii anno primo.⁹

790. iunii 26. Eisdem indulget, ut ipsorum procuratores, famuli et operarii ipsorum servitiis deputati tempore interdicti apud eos divinis officiis interesse valeant.

Ut in vestris domibus. Dat. Anagninae VI (non: V) kal. iulii anno primo.¹⁰

791. iulii 4. Archidiacono et capitulo Tragurien. (Traù in Slavonia), qui ipsi S. P. supplicaverant, ut ecclesiae eorum pastoris solatio destitutae provideret, scribit, se fr. Columbanum ord. Min., poenitentiarium suum, tunc iam consecratum, eidem ecclesiae praefecisse in episcopum, eis mandans, ut ipsi impendant reverentiam tam debitam quam devotam.

Licet continuata. Dat. Anagninae IV nonas iulii anno primo.¹¹

792. iulii 9. Fr. Henrico guardiano fratrum Min. de Morreo (al. Morrea in partibus Neapol.) dioec. Soran. mandat, ut electionem de Iudicta moniali mon. s. Mariae de Apamia ord. s. Ben. dioec. Marsican. in abbatissam ipsius mon. factam examinet et aut confirmet aut infirmet.

Dilectae in Christo filiae. Dat. Anagninae VII idus iulii anno primo.¹²

¹ Sbar. 59 (ex autogr. conventus fratrum Min. de Vineae). Aliis litteris die 19 sept. 1255 datis S. P. idem mandatum innovat non obstantibus contrariis ipsius ordinis statutis vel quolibet alio mandato. Die 20 martii 1255 S. P. ad instantiam supradictae Constantiae viduae priori s. Ioannis in Monte Bononien. mandavit, ut Ioannem Campoli, unum ex testamenti ipsius Marci executoribus, compelleret ad ipsum testamentum exequendum, licet per tabellionem civ. Venet., sicut praescribit quoddam statutum ipsius civitatis, in scriptis non redactum. Sbar. 35 et 107.

² Sbar. 61 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 17, aliisque fontibus). Litteras ab eo nr. 60 relatas, quibus S. P. unionem ecclesiae s. Mariae de Bernolio cum monasterio s. Vincentii Mediolan. ab archiep. Mediolano (Leone ord. Min.) factam confirmavit, omisimus.

³ Sbar. 62 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. s. Fortunati Tudertin.).

⁴ Sbar. 63 (ex autogr. eiusdem archivi).

⁵ Sbar. 64 (e bullario ord. Praed. aliisque fontibus). Die autem

5 maii 1256 S. P. idem fratribus Min. quoad receptionem fratrum Praed. inhibet; Sbar. 185 (l. c.) Clemens IV die 22 dec. 1267 fratribus Min. et 3 ian. 1268 fratribus Praed. idipsum inhibet; Sbar. 145 et 146.

⁶ Sbar. 65 (ex autogr. archiv. conventuum fratrum Min. Avinionen. et Iaderen.). In archivio sacri conv. Assis. exstant similes litterae, sed die 23 aug. 1256 datae. — De litteris a Sbar. nr. 66 relatis cfr. not. ad nr. 763.

⁷ Sbar. 67 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁸ Sbar. 68 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Leodien.); cfr. supra nr. 323.

⁹ Sbar. 69 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Avinionen.); cfr. supra nr. 309 et 353.

¹⁰ Sbar. 70 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 37 aliisque fontibus); cfr. supra nr. 521. Ista litterae bullatae conservantur in archivio sacri conv. Assis.

¹¹ Reg. Vat. t. 24 f. 71 (Alex. IV a. 1) ep. 484 (587); Sbar. 71.

¹² Reg. Vat. t. 24 f. 71 (Alex. IV a. 1) ep. 483 (586); Sbar. 72.

792^a. iulii 10. Universis Christifidelibus iniungit, ut, cum b. Franciscus, sicut iam Greg. IX clara sua insinuatione litterarum expressit, in manibus, latere et pedibus specie Stigmatum divinitus sit insignitus, ab assertione contrarii nonnisi ex cordis malignitate procedente aurem et mentem penitus avertant.

Grande et singulare miraculum. Dat. Anagninae VI idus iulii anno primo.⁴

793. iulii 13. Mindensi et Verdensi episcopis ac thesaurario eccl. Hamburg. dioec. Bremen. ad instantiam conventus mon. s. Ioannis Ev. Lubicen. ord. s. Ben. exponentium, se olim a fr. Adolfo ord. Min.² eiusque collegis per (Gerardum) archiep. Bremen. et b. m. Ioannem ep. Lubicen. († 1247) visitoribus ipsius mon. institutis ab eodem, in quod moniales ord. Cist. inductae sunt, invitos discedere iussos propter adversae partis potentiam causam proseguere nequiverit, mandat, ut, si est ita, ipsam causam iudicio et concordia terminent.

Exhibita Nobis. Dat. Anagninae III idus iulii anno primo.³

794. iulii 15. Generali et aliis fratribus ord. Min. concedit facultatem capiendi subditos suos apostatas eosque carceribus tradendi et aliis poenis affligendi.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Anagninae idibus iulii anno primo.⁴

795. iulii 15. Raynerio de ordine Min. episcopo Mainen. (*Maina* in Peloponneso), qui propter discrimina guerrearum et occupationem bonorum ipsius ecclesiae per infideles in ea commorari nequit, indulget, ut, prout melius et facilius expedire viderit, morari valeat.

Cum, sicut. Dat. Anagninae idibus iulii anno primo.⁵

796. iulii 21. Episcopo Melden. (*Meaux* in Francia) mandat, ut Ottobonum s. Hadriani diac. card. et archidiaconum Remensem super iuribus ipsius archidiaconatus, cuius redditus olim Inn. IV per officialem archidiaconi et per guardianum fratrum Min. Remen. aestimari iussit, molestari minime permittat.

Licet in alia ordinatione. Dat. Neapoli XII kal. augusti anno primo.⁶

797. iulii 22. Generali et provincialibus ministris ac ceteris fratribus ord. Min. indulget, ut tempore inter-

dicti in suis ecclesiis, ianuis clausis et aliis servandis servatis, divina celebrare possint.

Eis, qui sanandis. Dat. Anagninae XI kal. augusti anno primo.⁷

798. iulii 24. Ministro et fratribus Min. Mediolanen. scribit, se ratum et gratum habere, quod se ipso mandante episcopi Novarien. et Terdonen. eis locum et ecclesiam s. Naboris Mediolanen. pro ampliacione loci eorum concesserunt.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagninae IX kal. augusti anno primo.⁸

799. iulii 26. Willelmo de Valentia comiti Pombraciae (*Pembroke* in Anglia) cruce signato eiusque uxori, liberis, familiaribus concedit facultatem eligendi fr. Petrum de Rupe presb. ord. Min. in suum confessorem.

Tua et charissimi. Dat. Anagninae VII kal. augusti anno primo.⁹

800. iulii 26. Generali et provincialibus ministris ord. Min. scribit, se inhibere, ne praelati ecclesiarum aliquem fratrem Min. ad secum manendum et pro ipsorum negotiis promovendis sine ministri eiusdem licentia possint assumere,

Vobis per apostolicae sedis. Dat. Anagninae VII kal. augusti anno primo.¹⁰

801. iulii 26. Eisdem concedit facultatem visitandi et corrigendi fratres suos praelatis ecclesiarum in socios deputatos.

Sacrae religionis vestrae. Dat. Anagninae VII kal. augusti anno primo.¹¹

802. iulii 27. Ministro et fratribus ord. Min. Bononien. scribit, se omnibus vere poenitentibus et confessis eorum ecclesiam in festivitatibus ss. Francisci et Antonii et usque ad octo dies sequentes devote et venerabiliter visitantibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

In e. m. (litteris altera die post datis) quoad ecclesias fratrum Min. de Venetiis et Salmantican.

Cum ad promerenda. Dat. Anagninae VI kal. augusti anno primo.¹²

¹ Ex autogr. in archivo sacri conv. Assis. adhuc conservato. *Sbar.* 250 ipsas litteras tamquam « Anagninae . . . anno tertio » datas (e Speculo Min. apud Wadd. Ann. ad a. 1257 nr.-2) refert; sed Alex. IV anno pontif. tertio Anagninae minime erat.

² Cfr. supra not. ad nr. 690.

³ Reg. Vat. t. 24 f. 79 (Alex. IV a. 1) ep. 546 (671); *Sbar.* 73. Cfr. hac de re id, quod P. Bruno Albers « Zur Geschichte des Lübecker Bened.-Kl. Cismar » in periodico « Studien und Mittheil. aus dem Ben.-u. Cist.-O. » t. XVI scripsit.

⁴ *Sbar.* 74 (ex Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 22, aliisque fontibus).

⁵ Aliis epistolis eodem die datis S. P. eidem episcopo indulget, ut tum in domibus fratrum Min. et sororum s. Dam. ord. pontificali more celebrare et clericis ordines conferre tum ex iis, quae non consideratione ecclesiae Mainen., sed obtentu personae sibi obveniant et ideo ordini fratrum Min. sunt acquisita, aliqua pauperibus elargiri valeat. Qui episcopus postmodum in patria civitate Papiensi

morabatur. Reg. Vat. t. 24 f. 73 (Alex. IV a. 1) ep. 498 et 499 (603-605); *Sbar.* 75-77. Die 8 febr. 1256 Alex. IV ei iniungit, ut, si sibi expedire videbitur, monasterio monialium Senatoris Papien. facultatem concedat vendendi quasdam possessiones. L. c. Alex. IV a. 2 ep. 244 (1291); *Sbar.* 163. De litteris ab eo nr. 78 relatis cfr. not. ad nr. 746.

⁶ Reg. Vat. t. 24 f. 69 (Alex. IV a. 1) ep. 464 (563); *Sbar.* 79.

⁷ Reg. Vat. Alex. IV a. 1 ep. 119 (?); *Sbar.* 80, qui nr. 127 easdem litteras tamquam 1 dec. 1255 datas iterum refert.

⁸ *Sbar.* 81 (ex autogr. archivi illius conv.); cfr. supra nr. 750.

⁹ Reg. Vat. t. 24 f. 78 (Alex. IV a. 1) ep. 536 (660); *Sbar.* 82.

¹⁰ *Sbar.* 83 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 25).

¹¹ *Sbar.* 84 (ex autogr. archiv. conv. Salmantican. et Iaderen.) et 188 (litteris die 15 maii 1256 datis). Quoad litteras die 27 iulii 1255 datas (*Sbar.* 85) cfr. supra not. ad nr. 15.

¹² *Sbar.* 86-88 (ex autogr. archiv. illorum conv.).

803. iulii 29. Guardiano et fratribus ord. Min. Fulginaten. donat domum, quam habet Fulginei ecclesia Romana.

Nec incongruum nec reprehensibile. Dat. Anagniae IV kal. augusti anno primo.¹

804. iulii 30. Generali et provincialibus ministris ac custodibus, guardianis et fratribus universis ord. Min. pro reverentia ss. Francisci et Antonii (de Padua) indulget, ut diebus eorum festivis et octo sequentibus tempore interdicti generalis apertis ianuis cum religiosis et clericis saecularibus officia divina celebrare possint.

Pro reverentia. Dat. Anagniae III kal. augusti anno primo.²

805. aug. 1. Ministris et fratribus ord. Min. per Italiam constitutis iniungit, ut iuxta mandatum Inn. IV contra haereticos Crucem praedicent et diligenter in eos inquirent.

Cum fel. rec. Innocentius. Dat. Anagniae kalendis augusti anno primo.³

806. aug. 6. Fr. Bartholomaeo de Bohemia ord. fratr. Min. mandat, ut in Polonia, Bohemia, Moravia et Austria contra ethnicos Lithuanos et lentvesones Poloniam et alias vicinas provincias invadentes Crucem praedicet per se vel per alios ad hoc idoneos.

Nuper ad audientiam nostram. Dat. Anagniae VIII idus augusti anno primo.⁴

807. aug. 9. B(oleslao) Cracoviae et Sandomiriae duci confirmat donationem villarum, possessionum, reddituum hospitali in oppido Zavichost dioec. Cracovien. ad opus infirmorum et pauperum constructo ac etiam pro relevandis necessitatibus monasterii pauperum dominarum ord. s. Dam. in eodem oppido positi die 18 apr. 1255 factam.

Ex parte tua. Dat. Anagniae V idus septembris anno primo.⁵

808. aug. 13. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. Min. super eo, quod ad curam monialium ord. s. Dam. suscipiendam (exceptis illis, quarum monasteria nullo medio ad ecclesiam Rom. pertinent) inviti cogi minime possunt, litteras Inn. IV die 6 iunii 1253 datas (cfr. supra nr. 664) innovat.

Petitio vestra. Dat. Anagniae XV kal. septembris anno primo.⁶

809. aug. 27. Alberto (Ricco) de ord. Min. electo Tervisino significat, se eum, tunc lectorem fratrum Min., ecclesiae Tervisinae (*Treviso* in partibus Venetis) praefecisse in episcopum, utpote a maiore et saniore parte capituli postulatum, relecto Bartholomaeo Quirico de Venetiis ab aliquibus aliis canonicis eiusdem ecclesiae postulato.

Ad culmen summi apostolatus. Dat. Anagniae VI kal. septembris anno primo.⁷

810. aug. 28. Abbatissae mon. s. Francisci de strata s. Stephani Bononien. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris confirmat exemptionem ab Henrico episcopo Bononien. eis factam easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagniae V kal. septembris anno primo.⁸

811. sept. 12. Spoletano et Assisinati episcopis scribit, se dudum (22 dec. 1254, cfr. supra n. 737) Innocentii IV constitutionem in praeiudicium religiosorum datam revocasse, eisque mandat, ut, cum adhuc nonnulli ecclesiarum praelati iuxta eam contra fratres Min. ordinem, eosdem compescant.

Quaedam ab apost. sede. Dat. Laterani II idus septembris anno primo.⁹

812. sept. 17. Universis Christifidelibus pro complemento structurae ecclesiae fratrum Min. Bononien. adiutrices manus porrigentibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Anagniae XV kal. octobris anno primo.¹⁰

¹ Sbar. 89 (ex autogr. archivi illius conv.); cfr. supra nr. 757.

² Sbar. 90 (ex Petri de Alva indiculo Bullarii seraphici). Quod indultum Alex. IV innovat litteris 21 martii 1261 datis; Sbar. 599.

³ Sbar. 91 (ex archivo ordinis fratr. Min. Conv. apud ss. Apost. de Urbe). Quae litterae adhuc exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁴ Aliis epistolis eadem die vel altera post datis eidem fr. Bartholomaeo concedit facultatem absolvendi percussores clericorum, elargiendi indulgentiam Terrae sanctae iis, qui sumpto Crucis signo contra illos paganos iverint vel miserint, coercendi censuris eccles. quoscunque praedicationem Crucis impediunt. Reg. Vat. t. 24 f. 84 (Alex. IV a. 1) ep. 564 (704-707) et 309 (inter epistolas a. 5); Sbar. 92-95.

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 85 (Alex. IV a. 1) ep. 572 (717); Sbar. 96. Qui dux die 18 maii 1255, adhortationibus b. Salomeae sororis suae et abbatissae supradicti mon. de Zavichost obsequens, pro remedio animae patris sui Letzkonis ac pro incolumitate Cunigundis consortis (post eius obitum ordinem s. Dam. in mon. Sandeciensi ingredientis et postmodum beatorum albo adscriptae), necnon Grimizlaviae matris et in honorem s. Stanislai Cracoviensis episc. et mart., in ecclesia s. Francisci Assis. die 8 sept. 1255 albo sanctorum adscripti, ecclesiam Cracovien. amplis opibus dotavit, quam donationem, cuius mediator fuit supradictus fr. Bartholomaeus, ab eodem dux in colloquio apud Bansonam die 5 sept. 1255 (praesentibus archiep. Gnezneni et ep. Cracoviensi ac fr. Alberto ord. Min. domus de Zavichost aliisque) habito confirmatam et publicatam S. P. litteris die 21 ian.

1256 datis ratam et gratam habet. Die autem 26 ian. 1256 idem S. P. (litteris incip.: « Ad veneranda sanctorum merita », quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur) Christifidelibus ecclesiam s. Francisci Assis. in festo illius s. Stanislai visitantibus centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxat. Reg. Vat. t. 24 f. 139 (Alex. IV a. 2) ep. 109 (1129-1133); Sbar. 150, 154, 155. Cfr. supra nr. 620 et 724.

⁶ Sbar. 97 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 28). De litteris ab eo nr. 98, 99, 101, 104 relatis cfr. not. ad nr. 746.

⁷ Die 3 sept. 1255 S. P. capitulo Tervisin. mandat, ut eidem episcopo (interim consecrato) obedientiam et reverentiam debitam impendant. Reg. Vat. t. 24 f. 90 (Alex. IV a. 1) ep. 558 et 593 (693 et 744); Sbar. 100 et 108.

⁸ Sbar. 102 (ex autogr. archivi illius mon., alias ss. Naboris et Felicis dicti); cfr. infra nr. 815.

⁹ Sbar. 105 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1255 nr. 13). Quae quidem litterae potius II idus decembris quam septembris datae esse videntur, quum S. P. non mense septembri, sed m. decembri Romae in Laterano moratus sit. Revera illae litterae tamquam die 12 dec. 1255 datae exstant bullatae in archivo sacri conv. Assis. et ipso Sbar. nr. 139 casdem litteras hac die datas et ad episcopos Ferrariens. et Imolens. directas affert.

¹⁰ Sbar. 106 (ex archivo illius conv.). De litteris ab eo nr. 107 relatis cfr. not. ad nr. 781.

813. sept. 24. Guardianio (domus) s. Francisci Assis. vel eius vicario mandat, ut libros et quaedam alia, quae Innoc. IV per fr. Laurentium (ord. Min.) tunc electum Antibaren. in sacristia ecclesiae s. Francisci deposuit, Petro servienti suo, « latori praesentium », tradant et assignent.

Cum fel. rec. Innocentius. Dat. Anagninae VIII kal. octobris anno primo.¹

814. oct. 6. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. Min. indulget, ut novus minister generalis, statim ac electus fuerit secundum regulam et constitutiones ordinis ipsorum, eo ipso verus eiusdem ordinis generalis minister effectus curam animarum fratrum ipsius ordinis plene habeat et libere gerat.

Inter alia. Dat. Anagninae II nonas octobris anno primo.²

815. oct. 6. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Franc. Bononien. ord. s. Dam. indulget, ut formulam earum vitae, cuius rigorem ipse adhuc in minoribus constitutus (episcopus Ostien. existens) in certis articulis pie ac provide temperavit, sic mitigatam observare valeant.

Haberi percepimus. Dat. Anagninae II nonas octobris anno primo.³

816. oct. 9. Generali et universis provincialibus ministris ac custodibus concedit (ad instar litt. Greg. IX die 6 iunii 1241 dat.) facultatem absolvendi fratres sibi subditos ab excommunic. sententiis et dispensandi cum eis super irregularitate.

Licet ad hoc. Dat. Anagninae VII idus octobris anno primo.⁴

817. oct. 12. Eisdem scribit, se inhibere (ad instar litt. Innoc. IV die 9 sept. 1246 dat.), ne eiectioni ab ordine vel egressi possint confessiones audire aut docere.

Iustis petentium desideriis. Dat. Anagninae IV idus octobris anno primo.⁵

818. oct. 15. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. Min. significat, per constitutionem Inn. IV (a se ipso die 22 dec. 1254 revocatam) privilegii eorum nullum illatum esse praedictum.

Cum fel. rec. Innocentius. Dat. Anagninae idibus octobris anno primo.⁶

819. oct. 16. Generali et universis provincialibus ministris ord. Min. indulget, ut fratres suos ordinandos

quibuscumque maluerint episcopis gratiam et communionem sedis apost. habentibus praesentare valeant.

Convenit, ut. Dat. Anagninae XVII kal. novembris anno primo.⁷

820. oct. 16. Eisdem indulget, ut fratres eorum ad deferendas litteras vel exequendas sententias contra principes saeculares, communitates vel benefactores ipsorum inviti compelli minime possint.

Convenit, ut. Dat. ut supra.⁸

821. oct. 19. Universis archiepiscopis per regnum Franciae constitutis significat, se Claram abbatissam mon. s. Dam. Assis. catalogo sanctarum virginum (die 15 aug. 1255 vel circiter) adscripsisse.

Clara claris praeclara meritis. Dat. Anagninae XIV kal. novembris anno primo.⁹

822. oct. 19. Universis episcopis et aliis ecclesiarum praelatis mandat, ut s. Francisci confessoris in corpore suo Christi triumphalia stigmata praeferentis pretiosa merita celebritate annua, praedicatione frequenti et veneratione assidua recensentes ad ipsius devotionem subditos suos salubribus excitent monitis.

Benigna operatio divinae voluntatis. Dat. Anagninae XIV (non: IV) kal. novembris anno primo.¹⁰

823. oct. 21. Universis episcopis et aliis ecclesiarum praelatis mandat, ut omnes, qui apostatas ord. Min. a superioribus eorum excommunicatos retinent vel alias eis favent, similiter excommunicatos denuntient.¹¹

824. oct. 21. Generali ministro et provincialibus, custodibus, guardianis necnon universis fratribus de ord. frat. Min. indulget, ut transferentes se de loco ad locum aedificia relicta vendere vel eorum materiam cum utensilibus secum deferre, ecclesiis dumtaxat exceptis, valeant.

Ex parte vestra. Dat. Anagninae XII kal. novembris anno primo.¹²

825. oct. 23. Episcopo Parisien. mandat, ut « Introductorium in Evangelium aeternum » et quosdam schedulas aboleri faciat.¹³

826. nov. 1. Episcopo Morinen. (Terouanne) mandat, ut fratribus Min. Ipre. (Ypres seu Yperen in Belgio) concedat facultatem se transferendi ad alium locum ibique aedificandi absque iuris alieni praedictio.

Ex parte dilectorum. Dat. Anagninae kalendis novembris anno primo.¹⁴

¹ Sbar. 108 (ex autogr. in archivo illius conv. conservato, apud auctorem « Collis Paradisi » lib. II pag. 23).

² Reg. Vat. t. 24 f. 103 (Alex. IV a. 1) ep. 708 (878); Sbar. 109.

³ Sbar. 110 (ex autogr. mon. ss. Naboris et Felicis Bononien.).

⁴ Sbar. 111 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 33).

⁵ Sbar. 112 (l. c. nr. 34).

⁶ Sbar. 113 (ex archivo ord. Min. Conv. apud ss. Apost. de Urbe).

⁷ Sbar. 114 (ex Speculo Min. apud Wadd. l. c. nr. 36) et 161 (litteris 5 febr. 1256 datis, ex archivo conv. fratrum Min. Conv. Leodien.).

⁸ Sbar. 115 (l. c. nr. 35). De litteris ab eo nr. 116 et 117 relatis cfr. not. ad nr. 763.

⁹ Sbar. 118 (e Firmam. trium ord. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1255 nr. 6). Exstant etiam eadem litterae, sed ad alios destinatae, die 26 sept. (VI kal. octobris) 1255 datae.

¹⁰ Sbar. 120 (ex Firmam. trium ordinum, apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1255 nr. 9). Ista litterae bullatae conservantur in archivo sacri conv. Assis.; cfr. supra nr. 792 a.

¹¹ Cfr. Supplem. nr. XXXII.

¹² Sbar. 119 (e Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 37) et 157 (litteris die 30 ian. 1256 datis et in archivo conventus « magnae domus » Venet. tunc conservatis).

¹³ Cfr. Supplem. nr. XXXIII.

¹⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 104 (Alex. IV a. 1) ep. 714 (884); Sbar. 121.

827. nov. 4. Rectoribus et consilio Anagnin. mandat, ut fratribus Min. Anagnin. usum lignorum siccorum in nemoribus communitatis ipsius civ. ad perpetuum opus eorum concedant.

Paupertati dilectorum. Dat. Anagniae II nonas novembris anno primo.¹

828. nov. 21. Episcopis et aliis ecclesiarum praelatis ac rectoribus iniungit, ut circa personas fratrum Min. affectum benevolum dirigentes de bonis, quae ipsis fratribus aliqui fideles saeculum relinquentes pro eorum aedificiis, libris, vestibus ac aliis necessitatibus largiuntur, nihil (neve mediam neve tertiam neve quartam « portionis canonicae » partem) exigant.

De pia et sancta conversatione. Dat. Laterani XI kal. decembris anno primo.²

829. nov. 27. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Elisabeth Remen. (*Rheims* in Francia) indulget, ut ultra quadragenarium sororum numerum aliquam in monacham vel sororem recipere minime debeant.

Etsi multitudo. Dat. Laterani V kal. decembris anno primo.³

830. nov. 27. Eisdem indulget, ut ad vendenda bona immobilia sibi relicta vel secum in ipsum mon. delata compelli minime valeant.

Exhibita Nobis. Dat. Laterani V kal. decembris anno primo.⁴

831. dec. 4. Plebano de Birbinaria Lucan. dioec. mandat, ut monialibus mon. s. Mariae de Gattaiola ord. s. Dam. Lucan. dioec. ad inopiam earum sublevandam aliquod monasterium vel ecclesiam vel locum in civ. et dioec. Lucan. cuiusvis ordinis deformatum et dioecesana lege episcopo Lucan. non subiectum concedat ab ipsis perpetuo retinendum (cfr. infra nr. 891).

Cupientes dilectarum. Dat. Laterani II nonas decembris anno primo.⁵

832. dec. 5. Generali et provincialibus ministris ord. fratr. Min., cum interdum contingat, fratres ipsius ord. ad episcopalem et alias superiores vel inferiores dignitates promotos liberos et alia, quae tempore suae promotionis habebant, licet non ad eos, utpote proprium non habentes, sed ad ordinem pertineant, propriis usibus applicare praesumere, concedit, ut ipsis illa a

fratribus sic promotis vel promovendis resignari debeant.

Ex parte vestra. Dat. Laterani nonis decembris anno primo.⁶

833. dec. 7. Cancellario Parisien. mandat, ut regendi Parisiis in aliqua facultate nemini licentiam tribuat, qui litteras apost. « Quasi lignum vitae » (die 14 apr. 1255 datas, cfr. nr. 771) observare noluerit.

Licet Nos. Dat. Laterani VII idus decembris anno primo.⁷

834. dec. 8. Abbatissae et conventui mon. Vallisgloriae Spoletan. dioec. ord. s. Dam. concedit facultatem recipiendi de male acquisitis, quorum restitutio quibus facienda sit nescitur, et de redemptione votorum usque ad 200 libras Ravenn.

Necessitatibus vestris. Dat. Laterani VI idus decembris anno primo.⁸

835. dec. 11. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Fulginaten. (*Foligno* in Umbria) ord. s. Dam. concessionem ecclesiae s. Claudii Fulgin. a Greg. IX eis factam confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani III idus decembris anno primo.⁹

836. dec. 11. (Scholasticae) abbatissae et conventui mon. ss. Philippi et Iacobi Fanen. (*Fano* in Romandiola) scribit, se ratum et gratum habere, quod Adiutus episcopus Fanen. in solatium et consolationem aliquam paupertatis ipsarum portionem de universis, quae eis a Christifidelibus in ultima voluntate relinquuntur, sibi debitam donavit.

Iustis petentium desideriis. Dat. Laterani III idus decembris anno primo.¹⁰

837. dec. 11. Eisdem indulget, ut quidquam exhibere minime teneantur curiae saecularium in causis, quas movent vel quae moventur contra ipsas.

Viam, qua. Dat. Laterani III idus decembris anno primo.¹¹

838. dec. 13. Priori provinciali fratrum Praed. in Francia et guardiano fratrum Min. Parisien., precibus Ludovici regis Franciae inclinatus, officium inquisitionis

¹ Sbar. 122 (ex archivis tum conv. fratrum Min. tum civitatis Anagnin.).

² Sbar. 123 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Ariminen.). Simili modo episcopis et aliis praelatis per marchiam Ancon. constitutis (litteris die 13 dec. 1255 datis, quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur; Sbar. 141 ex autogr. archivi conv. s. Franc. de Phalerono); per patrimonium b. Petri (litteris die 5 apr. 1256 datis; Sbar. 181 ex archivo conv. fratrum Min. Amerin.); per civ. et dioec. Pisan. (litteris die 8 ian. 1257 datis; Sbar. 271); ac per Aquilegen. et Graden. provincias, per Daciam (Daniam), Saeciam, Norvegiam, per Austriam (litteris die 2 febr. 1257 datis; Sbar. 288 et 289 et G. E. Friess l. c. pag. 113 nr. 24); per marchiam Ancon. (litteris die 1 dec. 1260 datis; Sbar. 584). — De litteris a Sbar. n. 124 relatis cfr. not. ad nr. 763.

³ Reg. Vat. t. 24 f. 106 (Alex. IV a. 1) ep. 734 (911); Sbar. 125.

⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 106 (Alex. IV a. 1) ep. 734 (912); Sbar.

Bullarii Franciscani Epitome.

126. De litteris ab eo nr. 127 relatis cfr. not. ad nr. 797 et quoad nr. 128 cfr. not. ad nr. 641.

⁵ Sbar. 129 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 50).

⁶ Sbar. 130 (e Speculo Min. apud Wadd. l. c. nr. 40).

⁷ Simili modo cancellario s. Genovefae Parisien. Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopis Aurelianen. et Autisiodoren. mandat, ut excommunicent (etiam nominatim) magistros et scholares Paris., qui ordinationem suam in litteris « Quasi lignum » contentam non observant. Sbar. 131 et 132; cfr. Chart. Univ. Paris. I, nr. 259-261.

⁸ Sbar. 133 (ex autogr. archivi illius mon.). De litteris ab eo nr. 134 relatis cfr. not. ad nr. 763 et quoad nr. 135 cfr. not. ad nr. 689.

⁹ Reg. Vat. t. 24 f. 112 (Alex. IV a. 1) ep. 765 (948); Sbar. 136.

¹⁰ Reg. Vat. t. 24 f. 107 (Alex. IV a. 1) ep. 741 (919); Sbar. 137.

¹¹ Reg. Vat. t. 24 f. 113 (Alex. IV a. 1) ep. 766 (949); Sbar. 138. De litteris ab eo nr. 139 relatis cfr. not. ad nr. 811.

per universam Galliam (Pictavii et Tolosae terris tantum exceptis) committit.

Prae cunctis mentis nostrae desiderabilibus. Dat. Laterani idibus decembris anno primo.¹

839. dec. 27. Abbatissae mon. s. Mariae de Monte sancto Tudertin., qui olim Mascaranus nominabatur, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris exemptionem a Bonifatio episcopo Tudertin. eis concessam unacum singulis earum possessionibus et iuribus confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Laterani VI kal. ianuarii anno secundo.²

1256.

840. ian. 4. Universis Christifidelibus, pro consummatione ecclesiae fratrum Min. Foroliviens. (*Forlì* in Roman-diola) manus adiutrices porrigentibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani II nonas ianuarii anno secundo.³

841. ian. 20. Episcopo Terdonen. mandat, ut iuxta concessionem Inn. IV in negotio translationis monialium ord. s. Dam. Placentin. ad monasterium s. Agathae Papien. procedat, non obstante quod in hoc mon. nova abbatissa (ord. s. Ben.) electa sit, quam electionem ac litteras super ea obtentas nuntiet irritas et inanes.

Lecta coram Nobis. Dat. (Laterani) XIII kal. februarii anno secundo.⁴

842. ian. 23. Universis Christifidelibus notum facit, se ratum et gratum habere, quod (Leo de ord. Min.) archiep. Mediolanen. praepositum et capitulum ecclesiae s. Naboris fratribus Min. Mediolan. concessae

auctoritate apost. ad ecclesiam b. Mariae ad Falcorinum portae Vercellensis Mediolan. transtulit.

Licet ea. Dat. Laterani X kal. februarii anno secundo.⁵

843. ian. 25. Episcopo Mutinen. et fr. Guilelmo dicto de Buzea ord. Min. iniungit, ut episcopo Regien. (*Reggio* in Aemilia) facultatem concedant commutandi quasdam possessiones ecclesiae Regien.

Ex parte venerabilis. Dat. Laterani VIII kal. februarii anno secundo.⁶

844. ian. 28. Generali ministro et universis fratribus ord. fratr. Min. privilegia et indulgentias a Greg. IX et Inn. IV praedecessoribus concessa confirmat.

Quia ordinem vestrum speciali affectione. Dat. Laterani V kal. februarii anno secundo.⁷

845. febr. 5. Abbatissae et conventui mon. s. Stephani de Ruta Ferrarien. dioec. formulam vitae de regula s. Ben. ad mandatum Inn. IV per viros religiosos et litteratos ord. Min. excerptam⁸ confirmat pro eis tunc alicuius specialis regulae observantiis non adstrictis.

Solet annuere. Dat. Laterani nonis februarii anno secundo.⁹

846. febr. 9. Christifidelibus pro inopia monialium ord. s. Dam. Brixinen. relevanda manus adiutrices porrigentibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Cultores fidei orthodoxae. Dat. Laterani V idus februarii anno secundo.¹⁰

847. febr. 22. Universis archiepiscopis et episcopis per Alemaniam constitutis mandat, ut Eremitas s. Aug.

¹ Reg. Vat. t. 24 f. 108 (Alex. IV a. 1) ep. 752 (932); *Sbar.* 140. De litteris ab eo nr. 141 relatis cfr. not. ad nr. 828. Epistolas ab eo nr. 142, 143, 145 relatas omittimus; illa enim, quae nonnisi initium habet facultatis (a praedecessoribus Alex. IV generali et provincialibus ministris ord. Min. concessae et ab eo confirmatae) absolventi subditos fratres ab excommun. sententia, sine die est, hae autem, quarum priore S. P. quosdam praelatos resignationem archiepiscopi Upsalen. (in Suecia) recipere iubet, posteriore autem archiepiscopo Upsalen. et duobus aliis episcopis Sueciae quaedam mandat, non pertinent ad Bull. Franc.; non enim hic archiep. (Iarlerus de ord. Praed.), sed is, qui ei immediate succedit (Laurentius), de ord. Min. erat. Item omittimus litteras a *Sbar.* nr. 151 relatas, quibus canonicis Upsalen., illa resignatione facta, facultas eligendi alium archiep. conceditur.

² *Sbar.* 144 (e litteris Sixti IV die 15 febr. 1472 datis, apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1472). Aliis litteris die 6 febr. 1256 datis S. P. eidem monialibus concessionem ecclesiae s. Leucii ab Innoc. IV eis factam (cfr. supra nr. 591) confirmat; *Sbar.* 162 (ex autogr. archivi illius mon.).

³ *Sbar.* 146 (e Rodulphi Tossigniani Hist. Seraph., apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1256 nr. 47). Epistolas a *Sbar.* nr. 147 et 148 relatas omittimus utpote ad Bull. Franc. non pertinentes, licet in illa de (Leone) archiep. Mediolanensi et in hac de (Nicolao) episcopo Assis., utroque de ord. Min., mentio fiat.

⁴ *Sbar.* 149 (e monum. ipsius mon. in Supplem. ad Wadd. Ann. Min. ad a. 1256 nr. 1); cfr. supra nr. 618 et 657. — De

litteris a *Sbar.* nr. 150, 154, 155 relatis cfr. not. ad nr. 807 et quoad nr. 151 cfr. not. ad nr. 838.

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 132 (Alex. IV a. 2) ep. 70 (1080); *Sbar.* 152. Litteras ab eo nr. 160 et 164 relatas, quibus tum eidem archiep. facultas commutandi quasdam possessiones ecclesiae Mediolan. conceditur tum suffraganei eius censuras ab ipso in quosdam praetores seu potestates civitatum latas observare iubentur, omittimus.

⁶ Reg. Vat. t. 124 f. 136 (Alex. IV a. 2) ep. 86 (1103); *Sbar.* 153.

⁷ Reg. Vat. t. 124 f. 136 (Alex. IV a. 2) ep. 84 (1101); *Sbar.* 156. De litteris ab eo nr. 157 relatis cfr. not. ad nr. 824 et quoad nr. 158 cfr. not. ad nr. 763.

⁸ Quae illi, quae Supplem. nr. XV refertur, similis fuisse videtur.

⁹ Reg. Vat. t. 24 f. 143 (Alex. IV a. 2) ep. 118 (1145); *Sbar.* 159.

¹⁰ Istae litterae bullatae exstant in archivio ipsius mon. adhuc existentis; cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 19. Aliis litteris die 15 febr. 1256 datis S. P. eidem monialibus concedit facultatem recipiendi de restitutionibus male ablatorum, quorum domini ignorantur, et de redemptione votorum usque ad 100 libras imperiales; l. c. pag. 20. — De litteris a *Sbar.* nr. 160 et 164 relatis cfr. not. ad nr. 842, quoad nr. 161 cfr. not. ad nr. 819, quoad nr. 162 cfr. not. ad nr. 839, quoad nr. 163 cfr. not. ad nr. 795.

ad deferendum habitum a Greg. IX praescriptum (habitu fratrū Min. dissimilem) compellant.

Recordamur liquido. Dat. Laterani VIII kal. martii anno secundo.¹

848. febr. 29. Episcopo Pensaurien. (*Pesaro* in marchia Ancon.) mandat, ut prope locum fratrum Min. Fanen. (*Fano*) alium locum religiosum citra 300 passus aedificari minime permittat.

Circumspecta humilitas. Dat. Laterani II kal. martii anno secundo.²

848^a. mart. 3. Abbatissae et sororibus inclusis mon. s. Mariae de Monte Lucio Perusin. (ord. s. Dam.) scribit, se confirmare processionem dudum ordinatam, quae quotannis fit a clero et populo civ. Perusin. in vigilia Assumpt. B. M. V. ad ipsarum monasterium, et omnibus vere poen. et conf., qui illud in eadem vigilia processionaliter visitaverint, unum annum (et 40 dies) de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Si quibuslibet piis locis. Dat. Laterani V nonas martii anno secundo.³

849. mart. 4. Ministro et fratribus Min. Bononien. scribit, se omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ad eorum ecclesiam semel in mense ad honorem B. M. V. devote convenerint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Sanctorum meritis. Dat. Laterani IV nonas martii anno secundo.⁴

850. mar. 6. Archiepiscopis et episcopis per provinciam Lombardiae a Bononia inclusive usque ad ultimos fines superiorum partium eiusd. prov. ac Ianuensem marchiam constitutis mandat, ut electioni illorum virorum, quos potestates vel rectores civitatum statim post ipsorum electionem tamquam fidei defensores contra haer. prav. destinare debent, per se vel vica-

rios suos intersint et etiam fratres Praed. et Min., qui interesse debent, ad id compellant.

Exortis in agro fidei. Dat. Laterani II nonas martii anno secundo.⁵

851. mart. 13. Alamanno Florentino generali (ord. Erem. s. Aug.) in marchia Anconitana scribit, se primum episcopo Senogallien., ut moniales ord. s. Aug., quae circa locum fratrum Min. Recanaten. in nimia vicinia aedificare nitebantur, exinde amoveret, et postmodum, quum ipsae moniales ad curiam Rom. appellassent, episcopo Forosempronien., ut eadem appellatione non obstante illius amotionis sententiam executioni mandaret, mandavisse; quare eidem generali iniungit, ut cives Recanaten. moneat, ut executori illius sententiae praestent opportunum auxilium.

Dilecti filii. Dat. Laterani III idus martii anno secundo.⁶

851^a. mart. 15. Abbatissae et sororibus mon. s. Donati de Fauce dioec. Eugubin. concedit regulam, quam Greg. IX adhuc in minoribus constitutus pro monialibus ord. s. Dam. composuit.

Cum omnis vera religio. Dat. Laterani idibus martii anno secundo.⁷

852. mart. 24. Abbatissae et conventui mon. monialium inclusarum s. Angeli Aesculan. ord. s. Dam. indulget, ut ad praestandas procuraciones legatis vel nuntiis apost. sedis alias debitas minime teneantur.

Paupertati vestrae. Dat. Laterani IX kal. martii anno secundo.⁸

853. mart. 28. Rectori ducatus Spoletani mandat, ut priorem et conventum mon. s. Crucis Fontis Avellanae ord. s. Ben., qui iuxta monasterium s. Mariae de Pelagio Eugubin. dioec. ord. s. Dam. ecclesiam de novo construere inceperunt, ab ipsa constructione desistere iubeat.

Pro parte. Dat. Laterani V kal. aprilis anno secundo.⁹

¹ Sbar. 165 (ex autogr. archivi ord. Min. Conv. apud ss. XII Apost. de Urbe et conv. s. Franc. Bononien.). Aliis litteris die 25 febr. 1256 datis S. P. episcopo Aesin. (Iesi) et abbati mon. de Rambono dioec. Camerinen. (in marchia Ancon.) mandat, ut Eremitis Brictinis ord. s. Aug. certum terminum ad assumendas cucullas ab habitu fratrum Min. distinctas praefigant, quem episcopis illarum partium significant; Sbar. 166 (ex archivo conv. s. Franc. Fabrianen.). Simili modo universis episcopis per ducatum Spoletan. constitutis (litteris die 17 iunii 1256 datis et in archivo sacri conv. Assis. conservatis; Sbar. 200). Idem mandat S. P. (litteris die 5 nov. 1258 datis) ipsis fratribus Erem. ord. ss. Aug., Ben., Guilelmi per regnum Alemanniae constitutis, qui sciant, episcopum Basileen. habere auctoritatem procedendi contra inobedientes. Quae litterae conservantur in archivo provinciae Tirolen. ord. frat. Min.; cfr. *Zeitschrift für Geschichte des Oberrheins* N. F. VI, 456. — De litteris a Sbar. nr. 167 relatis cfr. not. ad nr. 848 a.

² Reg. Vat. t. 24 f. 151 (Alex. IV a. 2) ep. 163 (1197); Sbar. 168. Litteras ab eo nr. 169 et 173 relatas, in quibus de archiepiscopo Mediolan. (Leone ord. Min.) mentio fit, quae tamen alias ad Bull. Franc. non pertinent, omittimus.

³ Aliis litteris eodem die datis, incip.: « Splendor paternae gloriae », S. P. omnibus vere poen. et conf., qui ad idem mon. in vigilia et festo Assumpt. B. M. V. devotionis causa accesserint, similes indulgentias concedit; Sbar. 170 et 171 (ex autogr. archivi illius mon.). Litteras ab eo nr. 167 relatas et « Perusii V kal. martii a. II » datas, quibus Alex. IV singulis ad ecclesiam eiusdem mon. qualibet die instantis Quadragesimae usque ad octavas Paschae devote accedentibus 40 dies hac vice duntaxat de iniuncta eis poeni-

tentia relaxasse dicitur, omittimus, quum Alex. IV neque illo neque ullo alio die Perusii commoratus sit.

⁴ Sbar. 172 (ex archivo illius conv.). De litteris ab eo nr. 173 relatis cfr. supra not. ad nr. 842.

⁵ Sbar. 174 (e Bull. ord. Praed.). Aliis litteris 14 martii 1256 datis S. P. ipsis inquisitoribus (ord. Praed. et Min.) illarum partium super hoc scribit; Sbar. 176 (l. c.). — Simili modo scribit S. P. litteris die 22 nov. 1258 datis, quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. asservantur, fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in administr. s. Francisci.

⁶ Sbar. 175 (ex autogr. archivi fratrum Min. Recanaten.).

⁷ Ex autographo archivi conv. s. Franc. Eugubin.

⁸ Reg. Vat. t. 24 f. 160 (Alex. IV a. 2) ep. 237 (1282); Sbar. 177, ubi verba: « monialium inclus. s. Angeli » desiderantur. Flam. Ann. in Suppl. ad Bull. Franc. pag. 67 refert idem indultum tamquam die 12 aug. 1255 concessum; qui l. c. pag. 59, 60, 67, 72, 73 alias Alex. IV epistolas paulo ante ad illas moniales directas exhibet, quibus scilicet eis die 27 maii 1255, ut ad alicuius sororis receptionem per litteras apost. (nisi etc.) compelli aut a quoquam conveniri seu in ius vocari minime possent; die 9 oct. 1255, ut ad decimas de ipsarum possessionibus solvendas minime tenerentur; die 8 dec. 1255, ut a confessario per ministrum (provincialem) vel custodem ord. Min. sibi deputato ab excomm. sententia, quam pro iniectione manuum in se ipsas violenta incurrerant, absolvi possent, indulsit et octava die post rectori marchiae Anconitanae mandavit, ut causas illarum monialium gratis ageret et definiret. Cfr. nr. 881.

⁹ Sbar. 178 (ex hist. de episcopis Eugub. a Mauro Sarto conscripta).

854. apr. 4. Universis magistris, scholaribus et auditoribus Parisien. mandat, ut erronea vestigia declinantes, partibus seductorum, praecipue mag. Guilelmi de s. Amore, derelictis, litteras apost. (praesertim illas, quae « Quasi lignum vitae » incipiunt) reverenter observent.

Si filialis obedientiae. Dat. Laterani II nonas aprilis anno secundo.¹

855. apr. 4. Abbatissae mon. s. Mariae Novae de Colazzo iuxta Montem Politianum (*Montepulciano* in Tuscia) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris exemptionem a Wilhelmo electo Aretin. (*Arezzo*) 9 aug. 1253 concessam necnon earum possessiones et iura confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Laterani II nonas aprilis anno secundo.²

856. apr. 27. Ministro (provinciali) et custodi ac fratribus Min. Cathanien. (*Catania* in ins. Sicilia) scribit, se ratum et gratum habere, quod Otto Capotius electus Cathanien. eis die 19 apr. 1256 ecclesiam s. Michaelis, quam hactenus habuerunt et habent ad praesens, contulit, prout spectabat ad eum.

Sacrae vestrae religionis. Dat. Laterani V kal. maii anno secundo.³

857. apr. 29. (Conrado de Hochstaden) archiepiscopo Colonien. fratres Min., quos iam benevolentia paterna prosequi et multipliciter beneficiis confovere dicitur, commendat.

Intimantibus Nobis. Dat. Anagninae III kal. maii anno secundo.⁴

858. maii 4. Beraldo episcopo Tiburtin. (*Tivoli* prope Urbem) mandat, ut fratribus Min. apud civ. Tiburtin. morantibus ecclesiam s. Mariae maioris concedat.

Sincerae devotionis affectus. Dat. Laterani IV nonas maii anno secundo.⁵

859. maii 8. Christifidelibus basilicam XII Apostolorum de Urbe tunc collegiatam (quae saeculo XV fratribus Min. Conv. conceditur) die festo ss. Philippi et Iacobi

apost. visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. Laterani VIII idus maii anno secundo.⁶

860. maii 8. (Reginaldo) episcopo Parisien. de novo mandat, ut « Introduitorium in evangelium aeternum » et quasdam schedulas aboleri curet.⁷

860^a. maii 15. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Vallis Flogii ord. s. Dam. dioec. Nucerin. concedit, ut ab illo mon. in quadam silva a civitate Nucerina remota existente se transferant ad domum et terras, quas Benvenutus civis Nucerinus iuxta muros ipsius civitatis habet et pro monasterio construendo eis concessit.

Cum, sicut. Dat. Laterani idibus maii anno secundo.⁸

861. iunii 1. Generali et provincialibus ministris ac fratribus universis ord. fratr. Min. indulget, ut in missis de Spiritu sancto et de beata Virgine cantare possint hymnum angelicum « Gloria in excelsis Deo ».

Pressi gravi Orbis sarcina. Dat. Anagninae kalendis⁹ iunii anno secundo.¹⁰

862. iunii 5. Episcopo Perusin. mandat, ne det licentiam alicui construendi ecclesiam vel capellam seu quodlibet oratorium in colle, in quo sita est domus Templariorum Perusin., vel alio loco nimis vicino monasterio pauperum inclusarum s. Mariae de Montelucio (ord. s. Dam.).

Volumus et. Dat. Anagninae nonis iunii anno secundo.¹¹

863. iunii 12. Abbatissae mon. B. M. V. et s. Franc. Vulterrarum (*Volterra* in Tuscia) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris exemptionem a Raynerio electo Vulterran. eis concessam necnon ipsarum possessiones et iura confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagninae II idus iunii anno secundo.¹²

¹ Sbar. 180; cfr. Chart. Univ. Paris. I, 307, nr. 271. Ille mag. G. de s. Amore auctor fuit famosi « Tractatus brevis de periculis novissimorum temporum », quo inprimis novos ordines Praed. et Min. impugnabat; contra quem directae sunt disputationes s. Bonaventurae ord. Min. « De paupertate Christi », s. Thomae Aqu. ord. Praed. « Opusculum contra impugnantes Dei cultum », anonymi fr. Min. liber, qui incipit: « Manus, quae contra Omnipotentem tenditur ». Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 296, not. 6. — De litteris a Sbar. nr. 181 relatis cfr. not. ad nr. 828.

² Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 2, sed inter epistolas a. 3) ep. 784; Sbar. 179.

³ Sbar. 182 (ex autogr. archivi illius conv. apud *Cagliogla* in Hist. prov. Siciliae ord. Min. Conv.).

⁴ Sbar. 183 (ex archivo conv. Min. Conv. Colonien.). Quae quidem litterae die ut supra datae esse non possunt, quum eo tempore Alex. IV non Anagninae, sed Romae in Laterano commoratus sit.

⁵ Sbar. 184 (ex archivo illius conv.). Idipsum iam mandaverat Greg. IX, sed eo defuncto et monachis, quibus illa ecclesia erat, obsistentibus, dum Inn. IV regnat, nihil obtentum est. Die 15 iulii 1256 Alex. IV Gerardo vicario episcopi et Ioanni Paulo can. Ti-

burtin. mandat, ut fratribus Min., qui locum s. Mariae maioris Tiburtin. de gratia sedis apost. sunt adepti, contra quoscumque, qui ipsos super huius loci possessione molestare praesumpserint, defensionis praesidio assistant; Sbar. 218 (ex autogr. archivi illius conv.). Cfr. infra nr. 888. De litteris ab eo nr. 185 relatis cfr. not. ad nr. 785 et quoad nr. 186 cfr. not. ad nr. 351.

⁶ Sbar. 187 (ex autogr. archivi illius basilicae).

⁷ Cfr. Supplem. nr. XXXIV. Quoad litteras 15 maii 1256 datas et a Sbar. nr. 188 relatas cfr. not. ad nr. 801 et quoad nr. 189 cfr. not. ad nr. 547.

⁸ Sbar. 190 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Nucerin.). De litteris ab eo nr. 191 (non: 199) relatis cfr. not. ad nr. 321.

⁹ In cod. mscr. nr. 135 (pag. 161) conv. Min. Conv. Friburgen. in Helv., ubi eadem litterae transcriptae sunt, loco « kalendis » legitur « idibus ».

¹⁰ Sbar. 192 (ex autogr. archivi conv. Rothomagen. aliisque fontibus apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 5).

¹¹ Sbar. 193 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). De litteris ab eo nr. 194 relatis cfr. not. ad nr. 614.

¹² Sbar. 195 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Vulterran.).

864. iunii 13. Ministro fratrum Min. de Alemania (superiore), cui in sua administratione visitatio, correctio, reformatio sororum ord. s. Dam. a sede apost. commissa est, concedit facultatem transmittendi fratres sui ordinis idoneos et discretos ad earum monasteria eisque tribuendi licentias ad id opportunas.

Cum visitatio. Dat. Anagniae idibus iunii anno secundo.¹

865. iunii 17. Ministro (i. e. guardiano) et fratribus ord. Min. Pisan. scribit, se ecclesiam eorum in festivitibus bb. Francisci et Antonii ac Clarae et usque ad octo dies sequentes devote et venerabiliter visitantibus, vere poenitentibus et confessis, 100 dies de iniuncta ipsis poenitentia relaxare.

Cum ad promerenda sempiterna gaudia. Dat. Anagniae XV kal. iulii anno secundo.²

866. iunii 22. Item quoad ecclesiam fratrum Min. Recanaten.

Dat. Anagniae X kal. iulii anno secundo.³

867. iunii 22. Episcopo Wigornien. et priori Praed. ac fr. Adae de Marisco Min. fratr. ord. in Anglia commorantibus committit examinationem miraculorum b. m. Richardi episcopi Cicestren.

Ut corda fidelium. Dat. Anagniae X kal. iulii anno secundo.⁴

868. iunii 27. Episcopo Parisiensi scribit, fratres Praed. et Min. in collegium aliorum magistrorum theol. facultatis studii Parisien. admittendos esse, studium ipsum non alio transferendum, omnes ordinationes contra constitutiones apost. factas irritas fore.

Licet olim. Dat. Anagniae V kal. iulii anno secundo.⁵

868^a. iulii 5. Ministro et fratribus administrationis s. Francisci ord. Min. scribit, se ratum et gratum habere, quod episcopus Spoletan. eis ecclesiam s. Andreae de Hispello dioec. Spoletan. cum domibus, aedificiis, casalenis et horto iuxta ipsam positus pie contulit.

Oblata Nobis. Dat. Anagniae III nonas iulii anno secundo.⁶

869. iulii 1. Ministro et fratribus ord. Min. Basileen. (*Basel* in Helv.) ut supra nr. 865.

Dat. Anagniae nonis iulii anno secundo.⁷

870. iulii 4. Item ministro et fratribus ord. Min. Faventin. (*Faenza* in Romandiola) atque Eugubin. (*Gubbio* in Umbria).

Dat. Anagniae IV nonas iulii anno secundo.⁸

871. iulii 6. Item ministro et fratribus ord. Min. Veronen. (*Verona* in partibus Venetis) et de Venetiis ac Bononien.

Dat. Anagniae II nonas iulii anno secundo.⁹

872. iulii 7. Item ministro et fratribus ord. Min. Friburgen. (*Freiburg* in Brisgovia) et Perusin. (*Perugia* in Umbria) ac Pergomen. (*Bergamo* in partibus Venet.).

Dat. Anagniae nonis iulii anno secundo.¹⁰

873. iulii 11. Item ministro et fratribus ord. Min. (s. Mariae de Aracoeli) de Urbe atque Wiennen. (*Wien* in Austria) dioec. Patavien.

Dat. Anagniae V idus iulii anno secundo.¹¹

874. iulii 18. Item ministro et fratribus ord. Min. Urbevetan. (*Orvieto* in patrim. s. Petri).

Dat. Anagniae XV kal. augusti anno secundo.¹²

875. iulii 10. Abbati mon. s. Stephani Bononien. mandat, ut nullius religionis monasterium vel claustrum aut oratorium infra spatium 300 passuum circa fines loco fratrum Min. Bononien. contiguos aedificari aut ecclesiam iam aedificatam in religiosum locum transferri permittat.

Paci et tranquillitati. Dat. Anagniae VI idus iulii anno secundo.¹³

876. iulii 11. Guardiano et conventui fratrum Min. de Regio (*Reggio* in Aemilia) confirmat concessionem palatii quondam Friderici (I) Rom. imper. cum capella et pertinentiis eius ad episcopum Regin. pertinentis ab ipso episcopo eis factam, non obstante, quod ad id capituli Regin. assensus non requisitus sit.

Sacra ordinis vestri religio. Dat. Anagniae V idus iulii anno secundo.¹⁴

¹ Sbar. 196 (ex autogr. archivi prov. Alem. super. seu Argentin. ord. Min. Conv. tunc in conventu Constantien. existentis).

² Sbar. 197 (ex autogr. archivi illius conv.). Simili modo iam litteris 29 ian. 1256 datis ministro et fratribus ord. Min. de Valle felici (*Scelgental*) in provincia Colonien. (ex archivo illius prov.).

³ Sbar. 198 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁴ Reg. Vat. t. 24 f. 179 (Alex. IV a. 2) ep. 350 (1394); Sbar. 199. De litteris ab eo nr. 200 relatis cfr. not. ad nr. 847.

⁵ Aliis litteris eodem die datis S. P. (Ludovico) regi Francorum iniungit, ut Guilelmum de s. Amore, Odonem de Duaco, Nicolaum de Barro super Albam, Christianum, qui praecipui adversarii ordinum fratrum Praed. et Min. erant, nisi mandatis ipsius S. P. paruerint, de regno Franciae expellat. Sbar. 201 et 202; cfr. Chart. Univ. Paris. I. nr. 281 et 282.

⁶ Sbar. 205 (ex archivo ord. Min. Conv. apud ss. XII apostolos de Urbe).

⁷ Ex archivo provinciae Tirolen. ord. fratr. Min.

⁸ Sbar. 203 et 204 (ex archivis illorum conventuum). Die 28 ian. 1258 S. P. guardiano et fratribus Min. Eugubin. indulget, ut de male acquisitis, quorum domini ignorantur, et de redemptionibus votorum usque ad 200 uncias auri recipere valeant; Sbar. 403.

⁹ Sbar. 206-208 (ex archivo illorum conv.).

¹⁰ Ex archivo prov. Tirolen. l. c. et Sbar. 209 (ex archiv. mon. Montislucii Perusin.) ac 210 (ex archivo conv. fratrum Min. Conv. Pergomen.). De litteris a Sbar. nr. 211 relatis cfr. not. ad nr. 882.

¹¹ Sbar. 213 (ex archivo conv. Aracoel.) et G. E. Friess l. c. (ex archivo conv. fratrum Min. Conv. Wiennen.).

¹² Sbar. 220 (ex archivo illius conv.). Similes indulgentias Alex. IV concedit die 6 aug. 1256 singulis fratrum Min. Aquilan. (*Aquila* in Aprutinis) et die ignoto fratrum Min. Vernonen. (*Vernon* dioec. Trecen. in Francia) ac die 12 dec. 1256 fratrum Min. Montisformosini dioec. Ariminen. in Romaniola ecclesias visitantibus; Sbar. 228, 229, 254.

¹³ Sbar. 212 (ex archivo illius conv.).

¹⁴ Sbar. 214 (ex archivo illius conv.).

877. iulii 11. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Ilerden. (*Lerida* in Hispania) mandat, ut inquirant super electione abbatis mon. s. Ioannis de Pruna ord. s. Ben. dioec. Oscen. (*Huesca*) eamque confirment vel infirment.

Exhibita Nobis. Dat. Anagniae V idus iulii anno secundo.¹

878. iulii 11. Archiepiscopo Senonen. (*Sens* in Francia) mandat, ut capitulum et rectorem paroch. ecclesiae s. Remigii Trecen. (*Troyes*) inducat, ut fratres Min. a loco infra hanc parochiam ad alium infra eam ipsis nuper collatum se transferre volentes ibi aedificare et habitare permittant, annullato compromisso quoad confessiones et sepulturam parochianorum in antiquo loco inter utramque partem inito.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae V idus iulii anno secundo.²

879. iulii 15. Episcopo Vratislaven. (*Breslau* in Silesia) et priori fratrum Praed. in (civ.) Culmensi (*Culm* nunc in Prussia) ac fr. Bartholomaeo (de Bohemia) de ord. fratr. Min., praedicatori Crucis contra paganos Poloniae, ad instantiam Kasimiri Cujaviae et Lanciciae ducis exponentis, nonnullos paganos, lentuosos vulgariter nuncupatos, suarum terrarum contiguos, sponte ad fidem catholicam redire cupere, mandat, ut illos paganos et quoscumque alios ad fidem catholicam redire volentes contra quoscumque manuteneant et defendant.

Sicut dilectus filius. Dat. Anagniae idibus iulii anno secundo.³

880. iulii 22. Generali et provincialibus ministris ord. Min. indulget, ut a fratribus ipsius ordinis, quos pro tempore in proprios confessores habent, absolutionis ab excommun. sententia et dispensationis super irregularitatibus obtinere possint beneficium.

Ordinis vestri generosa plantatio. Dat. Anagniae XI kal. augusti anno secundo.⁴

881. iulii 25. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Angeli Aesculan. indulget, ut a quoquam per litteras apost. conveniri seu in ius vocari minime possint, nisi etc. (cfr. supra nr. 852).

Coelestia quaerentibus. Dat. Anagniae VIII kal. augusti anno secundo.⁵

882. iulii 25. Ministro et fratribus ord. Min. de Alverna notum facit, se visitantibus eorum ecclesiam etc. ut supra nr. 865.

Cum ad promerenda. Dat. Anagniae VIII kal. augusti anno secundo.⁶

883. iulii 27. Archiepiscopis et episcopis ... ac ceteris ecclesiarum praelatis per Lombardiam constitutis inhibet, ne fratres Min. contra privilegia a sede apost. eis concessa molestant.

Nimis iniqua vicissitudine. Dat. Anagniae VI kal. augusti anno secundo.⁷

884. iulii 28. Ministro fratrum ord. Min. in Francia, commendata magnopere summa theologica fr. Alexandri de Hales, mandat, ut fr. Guilelmo de Milletona (seu Melitona, *Melton*) ord. Min. ad eam perficiendam deputato fratres idoneos adiutores Parisiis assignet.

De fontibus paradisi. Dat. Anagniae V kal. augusti anno secundo.⁸

885. aug. 1. Addae s. Stephani Cadomien. (*Caen*) et Guilelmo de Troarno dioec. Baiocen. (*Bayeux*) abbatibus ac fr. Thomae de Rubeomonte ord. fratr. Min. mandat, ut cessionem abbatis Fiscanen. (*Fécamp*) ord. s. Ben. recipiant, assignata ei congrua provisione, et de novo abbate subrogando operam navent.

Ex parte dilecti filii. Dat. Anagniae kalendis augusti anno secundo.⁹

886. aug. 17. Ministro (guardiano) et fratribus ord. Min. Veronen. (*Verona*) indulget, ut de usuris et rapinis

¹ Reg. Vat. t. 24 f. 180 (Alex. IV a. 2) ep. 324 (1405); *Sbar.* 215, ubi verbum « Ilerden. » desideratur.

² *Sbar.* 216 (ex archivo illius conv. apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 9). Quoad litteras eodem die datas et a *Sbar.* nr. 217 relatas, incip.: « Cum non deceat », quae bullatae in archivio sacri conv. Assis. conservantur, cfr. not. ad nr. 33; quoad nr. 218 cfr. not. ad nr. 858.

³ Reg. Vat. t. 24 f. 185 (Alex. IV a. 2) ep. 350 (1429); *Sbar.* 219. De litteris ab eo nr. 220 relatis cfr. supra nr. 874. — Aliis litteris eo tempore datis S. P. archiepiscopo Gneznen. mandat, ut paganis « Iatzwingis », postquam ad fidem christianam conversi fuerint, aliquam personam idoneam in episcopum deputet; *Sbar.* 252. Revera iam a. 1249 Henricus ord. Praed. in episcopum Iatwesonien. seu Ientwesonien. promotus occurrit, qui a. 1258 et 1262 (in suo episcopatu morari non valens) suffraganeum episcopi Patavien. agebat.

⁴ *Sbar.* 221 (e Speculo Min. apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 10). Ista litterae bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis.

⁵ Reg. Vat. t. 24 f. 185 (Alex. IV a. 2) ep. 351 (1431); *Sbar.* 222. Flam. Ann. in Supplem. ad Bull. Franc. pag. 60 hoc indultum refert tamquam 27 maii 1255 concessum; pag. 93 refert litteras Alex. IV die 11 iulii 1256 datas, quibus illud mon. sub b. Petri protectione suscipitur. Die 2 aug. 1256 S. P. omnibus vere poenitentibus et confessis, qui in festivitibus ss. Angelorum et s. Clarae ac per earum octavas ad ecclesias eiusdem mon. pura intentione accesserint, 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat; Reg. Vat. l. c. ep. 363 (1444); *Sbar.* 227.

⁶ Flam. Ann. l. c. pag. 95 (ex archivio illius conv.); *Sbar.* 211 (sine die). Litteras ab illo Flam. Ann. pag. 82 relatas, quibus « Romae » V nonas maii a. II datis Alex. IV fratribus Min. « sacratissimi Montis Alvernae » concessisse dicitur, ut ubique per totam « Italiam » pro necessitatibus suis quaestum exercere et res mendicatas vel alio titulo acquisitas absque ulla vectigalium solutione ad conventum suum deferre valerent, spurias habemus et ideo omisimus.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. archiepiscopo Mediolan. et Terdonen., Imolen., Reginen. episcopis mandat, ut, si illi praelati ipsum praeceptum neglexerint adimplere, eos ad id observandum per censuram eccl. compellant; *Sbar.* 223 et 224 (ex archivio conv. Min. Conv. Bononien.). Die 29 iulii 1256 S. P. idem, quod supra, praelatis per Austriam, Moraviam, Stiriam et Carinthiam constitutis inhibet; cfr. *G. E. Friess* l. c. pag. 113. Die 28 aug. 1256 et 3 apr. 1258 S. P. generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. Min. scribit, se inhibuisse universis ecclesiarum praelatis, ne eis huiusmodi gravamina ulterius inferrent, et aliis litteris eodem die datis episcopos Aretinum, Florentinum, Lucanum eis concedit conservatores, qui ipsos a gravaminibus praelatorum illarum partium defendant. *Sbar.* 232 et 233 ac Flam. Ann. l. c. pag. 114.

⁸ *Sbar.* 225 (e codice mscr. biblioth. Sorbonnae Paris.); Chart. Univ. Paris. I, 328, nr. 286, cfr. pag. 210 not. 4, pag. 244 not. 5, pag. 647 not. 21.

⁹ Reg. Vat. t. 24 f. 196 (Alex. IV a. 2) ep. 373 (1455); *Sbar.* 226. De litteris ab eo nr. 227 relatis cfr. not. ad nr. 881; quoad nr. 228 et 229 cfr. not. ad nr. 874.

ac aliis male acquisitis, quorum restitutio cui facienda sit nescitur, et de redemptione votorum ac de legatis indistincte in pios usus relictis usque ad 200 libras imperialium recipere possint.

Vestrae meritis religionis. Dat. Anagninae XVI kal. septembris anno secundo.¹

887. aug. 21. Henrico Culmen. et Henrico Curonien. episcopis de fratribus Praed. et Min. ordinibus iniungit, ut per se vel alios viros idoneos pro dilatanda fide in terris Livoniae, Prussiae, Curoniae verbum Crucis in terris illis, quas sedes apost. subsidio Livoniae et Prussiae deputavit, ac etiam in Maguntin. et Colonien. provinciis (ecclesiasticis) praedicent in adiutorium fratrum Hospitalis s. Mariae Teutonicorum Hierosol.

Qui iustis causis. Dat. Anagninae XII kal. septembris anno secundo.²

888. aug. 30. Conventui fratrum Min. Tiburtin. (*Tivoli* prope Urbem) scribit, se ratum et gratum habere, quod Berardus episc. Tiburtin. Sinibaldo custodi et Andreae guardiano eorum ecclesiam s. Mariae maioris Tiburtin. concessit et assignavit.

Ut illibata permaneant. Dat. Anagninae III kal. septembris anno secundo.³

889. sept. 7. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Avinionen. ord. s. Dam. scribit, se omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ecclesiam ipsarum in festivitibus b. Clarae, s. Francisci, s. Antonii venerabiliter visitaverint, annuatim 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Anagninae VII idus septembris anno secundo.⁴

890. sept. 16. Ministro et fratribus ord. Min. de Venetiis scribit, se ratum et gratum habere, quod executores

testamenti quondam Marci Ziani de Venetiis illum locum, quem « Vineam » vulgariter appellatum et situm in dioec. Castellana⁵ ipse Marcus eis in ultima voluntate legavit, ut sex fratres ipsius ordinis ibi degerent et pro sua anima preces funderent, eis assignarunt.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagninae XVI kal. octobris anno secundo.⁶

891. sept. 30. Plebano de Birbinaria Lucan. dioec., cui iam mandaverat, ut monialibus mon. de Gattajola ord. s. Dam. de aliquo monasterio illarum partium deformato provideret, iniungit, ut ipsis monasterium de Fisceo (*Fucechio*) ord. Vallisumbri, si constet de eius deformatione minime reformanda, concedat non indulgens cavillationibus et tergiversationibus monachorum eiusd. mon. (cfr. supra nr. 831).

Cum mandatum. Dat. Anagninae II kal. octobris anno secundo.⁷

892. oct. 17. (Ludovico) regi Franciae gratias agit, eo quod sibi perniciosum illum libellum (seu tractatum de periculis temporum novissimorum a Gulilelmo de s. Amore conscriptum), ab ipso S. P. iam condemnatum,⁸ misit, eiusque protectioni ordines fratrum Praed. et Min. commendat.

Veri solis radius. Dat. Anagninae XVI kal. novembris anno secundo.⁹

893. oct. 19. Eundem regem rogat, ut Turonensi et Rothomagensi¹⁰ archiepiscopis et Parisiensi episcopo praebeat manum auxiliarem, ut mandata apostolica in gratiam fratrum Praed. et Min. exequi possint.

Non sine multa cordis amaritudine. Dat. Anagninae XIV kal. novembris anno secundo.¹¹

894. oct. 28. Abbatissae mon. s. Clarae Avinionen. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris tum regu-

¹ Sbar. 230 (ex autogr. archivi illius conv.).

² Simili modo prioribus provincialibus ord. Praed. in Dacia (Dania) et Polonia ac pluribus prioribus claustralibus partium Germaniae septentrionalium et orientalium; dubium tamen non est, quin etiam fratribus Min. illarum terrarum idem iniunctum sit. Reg. Vat. t. 24 f. 191 (Alex. IV a. 2) ep. 367 (1448/49); Sbar. 231. Quoad litteras die 28 aug. 1256 datas (Sbar. 232 et 233) cfr. supra not. ad nr. 883.

³ Sbar. 234 (ex archivo illius conv. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 11); cfr. supra nr. 858.

⁴ Aliis epistolis diebus 7, 11, 12 sept. 1256 datis S. P. declarat, illas moniales non teneri ad praestandas procuraciones legatis vel nuntiis apost. alias debitas, eas posse de male acquisitis ac redemptionibus votorum usque ad 100 libras Turonen. recipere necnon quaecumque bona temporalia venientium ad ordinem ipsum et eum professarum exigere et retinere; Sbar. 235-238 (e litteris Ioannis papae XXII a. 1317 eidem mon. concessis). Die denique 7 febr. 1257 inhibet, ne quis de legatis, oblationibus seu aliis elemosynis eis oblatis aliquid ab ipsis exigere vel extorquere praesumat (Sbar. 292 l. c.). Cfr. infra nr. 894.

⁵ Scil. in confinio s. Iustinae et regione Castelli in ipsa civ. Veneta, ubi sedes episcopalis dioec. Castellana erat.

⁶ Sbar. 239 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁷ Reg. Vat. (Alex. IV a. 2) ep. 79 (a. 4?); Sbar. 240. Litteras ab eo nr. 242 et 249 relatas, quibus episcopus Bisinianen. (Raynucius de ord. Min.) et alii praelati super monasterio Graecorum de Tribus pueris inquirere et monasterium s. Angeli Militen. (*Mileto*) monachis mon. Fontis laureati ord. Florentis restituere iubentur, velut ad Bull. Franc. non pertinentes, omittimus.

⁸ Die 5 oct. 1256 per litteras incipientes: « Romanus pontifex » Sbar. 241 et Chart. Univ. Paris. I, 331, nr. 288.

⁹ Sbar. 243 et Chart. Univ. Paris. I, 333, nr. 289.

¹⁰ Odoni Rigaldi de ord. Min.; cfr. Chart. Univ. Paris. I, not. 4 ad nr. 178 et not. 1 ad nr. 268.

¹¹ Sbar. 244 et Chart. Univ. Paris. I, 337, nr. 290. Aliis epistolis die 21 oct. 1256 datis tum praedictis archiepiscopis et episcopo mandat, ut illum libellum perniciosum de errore damnatum cunctis denuntient, tum universos episcopos et alios ecclesiarum praelatos tam per regnum Franciae, Burgundiam, Picardiam, Britanniam et Normanniam quam per Bituricen., Ebredunen., Aquen., Burdigalen., Narbonen., Arelaten. et Viennen. provincias constitutos monet, ut fratres Praed. et Min., quibus nonnulli magistri, doctores aliquae sive in scholis sive in praedicationibus detrahunt, omni benevolentia et gratia prosequantur. Die 30 oct. 1256 et 30 martii 1257 S. P. litteris incip. « Non sine multa cordis amaritudine » supradictos archiepiscopos et episcopos monet, ut in fratribus Praed. et Min. defendendis totam curam impendant; die 31 dec. 1256 archiepiscopus Rothomag. et ep. Parisien. notum faciunt, se publicasse illas litteras. Die 30 martii 1257 S. P. insuper universis patriarchis et aliis praelatis ac praelatis mandat, tum ut et ipsi in fratribus Praed. et Min. defensione omnem adhibeant curam tum ut Guillelmi de s. Amore tractatum « de periculis novissimorum temporum » de errore damnatum denuntient. Sbar. 245-247 et 319-321 et Chart. Univ. Paris. I, nr. 291, 292, 294, 297, 306-308. Supradictae litterae die 30 martii 1257 datae, incip.: « Non sine multa », bullatae asservantur in archivo sacri conv. Assis.

lam atque institutionem monialium inclusarum ord. s. Dam. tum earum possessiones confirmat easque sub b. Petri protectione suscipit (cfr. supra nr. 889).

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagninae V kal. novembris anno secundo.¹

895. nov. 15. Magistris et scholaribus Parisien. scribens mirifice studium Parisiense laudat, fratrum Praed. et Min. defensionem suscipit, libellum Guilelmi de s. Amore damnatum denuntiat ac, ne studium ipsum alio transferatur, cavet.

Parisius peritiae summae sinus. Dat. Anagninae IV idus novembris anno secundo.²

897. dec. 12. Clero Fabrianen. dioec. Camerinen. praecipit, ut ab iniuriis et gravaminibus fratrum Min. Fabrianen. desistant.

Implacida de vestris actibus relatio. Dat. Laterani II idus (alias: XI kal.) decembris anno secundo.³

898. dec. 19. Abbatissae et conventui mon. s. Salvatoris de Passiniano prope castrum s. Severini ord. s. Dam. dioec. Camerinen. scribit, se inhibere, ne quisquam in hoc castro vel eius territorio alium locum religiosum construere praesumat.

Sincera, quam ad vos. Dat. Laterani XIV kal. ianuarii anno secundo.⁴

899. dec. 23. Guardiano et fratribus de ord. Min. Wratislaviens. scribit, se eorum ecclesiam in die consecrationis et in anniversario eiusdem ac in festo b. Iacobi, in cuius honore eadem ecclesia constructa esse dicitur, visitantibus, vere poenitentibus et confessis, annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Sanctorum meritis. Dat. Laterani X kal. ianuarii anno tertio.⁵

900. dec. 28. Guardiano et fratribus Min. Catacen. (*Catanzaro* in Calabria) concessionem ecclesiae s. Trinitatis a b. m. Fortunato electo Catacen. eis factam confirmat.

Cum, sicut exhibita. Dat. Laterani V kal. ianuarii anno tertio.⁶

901. dec. 28. Fr. R. (alias G.) ord. fratr. Min. concedit facultatem dispensandi cum Smilone de Luchtumburch (*Leuchtenberg*?) et Domazlava nata Bavari camerarii regis Boemiae, qui dubitantes, utrum in quarto an in quinto consangu. grado se contingant, affectant matrimonialiter copulari, super huiusmodi impedimento.

Cum, sicut ex parte. Dat. ut supra.⁷

902. dec. 28. Universis archiepiscopis et episcopis ac ceteris praelatis per Alemanniam constitutis mandat, ut fratres Min., quorum ordo a suis primordiis, gratia operante divina, successive sic profecit, ut assidue flores praeferens copiosius honestatis et producens uberius fructus vitae inter alia plantaria Dominica puritate conversationis, scientiae dono et virtutis merito dignoscitur specialiter insignitus, verbum Dei proponere ac fidelium confessiones in suis civ. et dioec. libere audire permittant.

Plantatus olim in agro Ecclesiae. Dat. u. s.

In e. m. archiepiscopis, episcopis et ceteris praelatis per Lombardiam constitutis.⁸

903. dec. 30. Archiepiscopis et episcopis, ad quos litterae istae pervenerint, concedit facultatem absolvendi fratres Min. a casibus reservatis et dispensandi cum eis super irregularitate.

Quia proni sunt. Dat. Laterani III kal. ianuarii anno tertio.⁹

904. dec. 31. Ministro, custodibus et fratribus ord. Min. Bohemiae, Moraviae, Poloniae et Prussiae scribit, se ecclesias eorum certis anni diebus visitantibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Sanctorum meritis. Dat. Laterani II kal. ianuarii anno tertio.¹⁰

1257.

905. ian. 5. Prioribus ord. Praed. in Helbing (*Elbing*) et de Culmenen (*Culm*) ac guardiano ord. fratrum Min. in T(oruno seu *Thorn* in Prussia) Colomen. (Culmen.) dioec. mandat, ut excommun. sententiam pro Kazmiro duce Lanciciae et Cuiaviae in magistrum et quosdam fratres ord. Teut. ab abbate de Mezano Placentin. dioec. et apost. sedis legato latam faciant observari.

Exhibita Nobis. Dat. Laterani nonis ianuarii anno tertio.¹¹

¹ Sbar. 248 (e litteris Ioannis papae XXII a. 1317 datis). De litteris ab eo nr. 249 relatis cfr. not. ad nr. 891 et quoad nr. 250 cfr. not. ad nr. 792 a.

² Sbar. 251 et Chart. Univ. Paris. I, 342, nr. 296. Quoad litteras a Sbar. nr. 252 relatas cfr. not. ad nr. 879.

³ Sbar. 253 (ex Wadd. Ann. Min. ad a. 1256 nr. 37). Die 19 febr. 1257 S. P. civibus Fabrianen. idem mandat (Sbar. 296 ex eodem fonte). Quoad litteras ab eo nr. 254 relatas cfr. not. ad nr. 874.

⁴ Reg. Vat. t. 25 Alex. IV ep. 119 anni 5 (!); Sbar. 255.

⁵ Aliis litteris eodem die datis S. P. eisdem usum sericarum vestium sacrarum in divinis mysteriis celebrandis ab Inn. IV iam 15 maii 1254 concessum de novo concedit; die autem 4 ian. 1257 ecclesiam mon. s. Clarae ord. s. Dam. Wratislaviens. in festo s. Clarae et in anniversario dedicationis visitantibus similes indulgentias concedit. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 17, 19, 20; Sbar. 256, 257, 265.

⁶ Sbar. 258 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁷ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 302; Sbar. 259.

⁸ Sbar. 260 (ex autogr. archivi conv. Colonien.) et 261.

⁹ Sbar. 262 (ex autogr. archiv. conv. Avinionen. et Iaderen.).

¹⁰ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 109; Sbar. 263. Litterae ab eo nr. 264 et 293 relatae atque ad episc. Lubucen., quem Sbar. falso eundem ac Lubicen. habet, ad Bull. Franc. minime pertinent. Quoad litteras nr. 265 relatas cfr. not. ad nr. 899.

¹¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. illi duci et aliis nobilibus ac crucesignatis, qui ad exhortationem archiepiscopi Gneznen. et suffraganeorum eius ac fr. Bartholomaei de ord. Min. (cfr. supra nr. 879) contra Lituanos, Iacintiones (Ientuosos seu Iaczvingos) aliosque paganos et schismaticos cum Dei adiutorio viriliter volunt proficisci, concedit, ut eisdem indulgentiis et immunitatibus gaudeant, quibus gaudent crucesignati in Terrae sanctae subsidium accedentes. Quibus insuper episcopos Cracovien. et Vratislaviens. atque abbatem de Sulejovia (*Sulejow* ord. Cist.) dioec. Gneznen. conservatores deputat, eis iniungens, ne illos crucesignatos a quoquam super hoc molestari permittant. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 4, 6, 7; Sbar. 266-268. Quoad alias litteras eodem die datas cfr. infra not. ad nr. 912.

906. ian. 7. Cancellario Parisien. mandat, ut regendi Parisiis in aliqua facultate licentiam nulli tribuat, nisi ei, qui promiserit se litteras apost. « Quasi lignum vitae » (cfr. supra n. 771 et 854) inviolabiliter observaturum.

Licet nos olim. Dat. Laterani VII idus ianuarii anno tertio.

In e. m. cancellario s. Genovefae (Parisien.).¹

907. ian. 8. Archiepiscopis et episcopis per Vasconiam (*Guascogne*) et Aquitaniam constitutis mandat, ne, cum quaedam mulierculae suspectae, quae se velle monasteria ord. s. Damiani, cuius primus cultor et plantator s. Franciscus extitit, construere profitentur, litteras apost. super hoc impetrent et interdum nomen sororum Minorum, quod ne sororibus quidem ord. s. Dam. ex regula vel iuris forma competit, in praeiudicium fratrum Min. sibi usurpent, eas ullum monasterium sub nomine s. Damiani in suis civ. et dioec. inchoari seu inchoatum construi permittant nisi de consilio et assensu ministri provincialis fratrum Min. in Vasconia et Aquitania.

Cum harum rector Satanarum tenebrarum. Dat. Laterani VI idus ianuarii anno tertio.²

908. ian. 9. Priori s. Antonii Perusin. mandat, ut tractatum inter abbatem et conv. s. Pauli de Valle pontis ord. s. Ben. dioec. Perusin. ex una atque abbatissam et conv. mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. ord. s. Dam. ex altera parte super permutatione quarundam possessionum inchoatum ad finem perducat.

Sicut accepimus. Dat. Laterani V idus ianuarii anno tertio.³

909. ian. 11. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. indulget, ut pro molendinis et aliis bonis suis, quae ecclesiastica debent immunitate defendi, neque ipsae neque coloni et molendinarii ad subeundum aliqua onera publica aut praestationes aliquas teneantur.

Personis, quae. Dat. Laterani III idus ianuarii anno tertio.⁴

910. ian. 11. Guardiano et fratribus ord. Min. de Spello Spoletan. dioec. scribit, se ecclesiam eorum in festivitibus ss. Francisci, Antonii, Clarae visitantibus, vere poenitentibus et confessis, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Cum ad promerenda. Dat. ut supra.

In e. m. guardiano et fratribus ord. Min. de Monacho (*München* in Bavaria) dioec. Frisingen. (litteris 13 ian. 1257) necnon ministro et fratribus Ortan. (*Orte* prope Urbem, litteris 18 ian. 1257 datis).⁵

911. ian. 18. Universis Cbristifidelibus pro consummanda ecclesia fratrum Min. de Spello Spoletan. dioec. manus adiutrices porrigentibus, vere poenitentibus et confessis, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Laterani XV kal. februarii anno tertio.⁶

912. ian. 20. Ministris provincialibus cum definitioribus in comitiis seu capitulis congregatis confirmat facultatem concedendi fratribus suis licentiam praedicandi ex regula ministro generali reservatam.

Prohibente regula vestra. Dat. Laterani XIII kal. februarii anno tertio.⁷

913. ian. 23. Archiepiscopo Colonien. et episcopo Argentin. quoad defensionem fratrum Min. Alemaniae idem iniungit, quod Inn. IV litteris eiusdem tenoris die 26 sept. 1252 (cfr. supra nr. 634) episcopis Palentin. et Calaguritan. pro fratribus Min. in Hispania constitutis mandaverat.

Inundans malitia perversorum. Dat. Laterani X kal. februarii anno tertio.⁸

914. ian. 25. Abbatissae et conventui mon. monialium inclusarum s. Angeli Aesculan. ord. s. Dam. indulget, ut privilegiis et indulgentiis ordini fratrum Min. concessis, sibi competentibus, uti possint.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Laterani VIII kal. februarii anno tertio.⁹

¹ Quas litteras S. P. die 10 martii 1257 innovat; *Sbar.* 269 et Chart. Univ. Paris. I, nr. 298, 299, 303, 304. De litteris a *Sbar.* nr. 270 relatis cfr. not. ad nr. 914; quoad nr. 271 cfr. not. ad nr. 828.

² *Sbar.* 272 (ex archivo mon. Burdegalen. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 15).

³ *Sbar.* 273 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Perusin.). Die 31 iulii 1258 S. P. eidem priori mandat, ut illum abbatem ad pecuniam nomine poenae ob compositionem non servatam impositae illis monialibus solvendam et ad mag. Raynerium de Viterbio hac in re fideiussores indemnem habendum compellat. *Sbar.* 434 et 435 (l. c.).

⁴ *Sbar.* 274 (ex autogr. archivi illius mon.). Litteris die 27 oct. 1257 datis (*Sbar.* 375) S. P. (attendens, cives Perusinos imposuisse religiosis et aliis personis eccles. tallias et collectas pro suae arbitrio voluntatis, et cupiens has personas et specialiter moniales mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. immunes esse cum omnibus bonis suis, ubicumque eas habeant, a collectis et quibuslibet aliis oneribus civitatis) prioribus fratrum Praed. et s. Antonii Perusin. mandat, ut cives Perusin. compellant, ut ab huiusmodi collectarum et talliarum impositione seu exactione penitus abstant. Die 8 nov. 1257 ipsis civibus Perusin. mandat, ut ab illa impositione abstineant (*Sbar.* 383). Cfr. infra nr. 927.

⁵ *Sbar.* 275, 277, 278 (ex autogr. archiv. illorum conv.). De litteris ab eo nr. 276 relatis cfr. not. ad nr. 763.

⁶ *Sbar.* 279 (ex archivo illius conv.).

Bullarii Franciscani Epitome.

⁷ *Sbar.* 280 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 18). Ista litterae sicut aliae similes die 5 ian. 1257 et 13 nov. 1258 datae conservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis.

⁸ E cod. mscr. biblioth. fratrum Min. Conv. Friburgen. Helv. nr. 135 pag. 178. De litteris a *Sbar.* nr. 281 relatis cfr. not. ad nr. 973.

⁹ Die 8 ian. 1257 S. P. attendens, ad ecclesiam illius mon. in die Passionis Dominicae nonnullos Christifideles et praecipue populum Aesculanum, ut ibi reficerentur pabulo verbi Dei et interessent missarum officiis, accedere, omnibus, qui cum debita reverentia et devotione illuc in isto die annuatim accesserint, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxavit; die autem 26 apr. 1258 illis monialibus indulget, ut per litteras apost. (nisi etc.) a quoquam conveniri minime possint. *Sbar.* 282, 270, 419; Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 77 et 80 et a. 4 ep. 111. Die autem 22 dec. 1256 eidem indulget, ut bona immobilia et mobilia, exceptis feudalibus, quae eis, si in saeculo mansissent, ratione hereditatis obvenirent, etiam in statu religionis petere, recipere, retinere valerent. Flam. Ann. l. c. pag. 101 (ex archivo illius mon.), qui pag. 100 litteras Alex. IV Viterbii 13 nov. 1257 datas affert, quibus monialibus mon. s. Spiritus et s. Clarae de Aesculo indulget, ut de usuris aliisque male acquisitis, quorum cui facienda sit restitutio nescitur, et de redemptione votorum usque ad 200 uncias auri recipere possint. Revera Aesculi eo tempore alterum monasterium ord. s. Dam. exstebat, sed hoc appellabatur « s. Mariae novae et s. Georgii ».

915. ian. 29. Archiepiscopis et episcopis atque aliis ecclesiarum praelatis et clericis per Bohemiam, Poloniam, Moraviam et Austriam constitutis mandat, ut fr. Bartholomaeum de Bohemia ord. Min., cui verbum Crucis contra Lituanos et alios infideles praedicare commisit (cfr. not. ad nr. 905), honeste et benigne tractent atque ei cum quatuor personis et totidem equis in securo conductu et aliis necessariis provideant.

Cum dilecto filio. Dat. Laterani IV kal. februarii anno tertio.¹

916. ian. 29. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae (Vallis gloriae) de Spello Spoletan. dioec. ord. s. Dam. confirmat concessionem quorundam bonorum olim ad mon. s. Silvestri de Monte Subasio pertinentium, per Greg. IX eis factam.

Ex tenore vestrae petitionis. Dat. ut supra.²

917. ian. 30. Abbatissae ac sororibus mon. s. Agnetis Herbipolen. (Würzburg in Franconia) ord. s. Dam. indulget, ut ad praestandas procuraciones aliaque subsidia legatis vel nuntiis apost. sedis alias debita minime teneantur.

Paupertati vestrae. Dat. Laterani III kal. februarii anno tertio.³

918. ian. 30. Magistro et fratribus Hosp. s. Mariae Teut. Hierosol. confirmat permutationem quarundam vinearum prope Urbem sitarum cum annuo censu unius fertionis (quartae partis unius marchae) arg. ad ecclesiam Lateranen. in ecclesia de Niplawiz dioec. Olomucen. pertinente factam die 9 ian. 1257 Romae in palatio Laterano praesentibus inter alios fr. Bartholomaeo de Bohemia ord. Min.

Petitionis vestrae. Dat. Laterani III kal. februarii anno tertio.⁴

919. ian. 30. Fratribus Min. Caesenaten. (Cesena in Romandiola) notum facit, se ratum et gratum habere, quod Manzinus ep. Caesenat. de voluntate et licentia archiepiscopi Ravennatensis fr. Alberto de Faventia concessit plenam potestatem aedificandi et faciendi locum fratribus Min. in civ. Caesenat. in contrata dicta Troa (Trave), in possessione ipsius episcopatus censuali, et quod vendidit Michaeli Petri de Tura procuratori fratrum Min. de Caesena, a Rom. ecclesia constituto emptori, pro ipsa ecclesia et pro habitatione fratrum Min. dominium et proprietatem ipsius loci pro pretio 50 librarum Ravenn.; quae facta sunt die 8 maii 1250 praesentibus (praeter alios) quibusdam nominatis fratribus ordinis Poenitentiae.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani III kal. februarii anno tertio.⁵

920. febr. 1. Archiepiscopo Gneznen. et episcopo Cracovien. mandat, ut, cum (Boleslaus) dux Cracoviae eiusque soror Salomea monialis ord. s. Dam. (in mon. Zavichost), quondam regina Galliciae, necnon magister Domus militiae Templi in Alemannia et Sclavonia sibi supplicarint, ut castrum de Lucow (Luck) dioec. Cracovien. ipsis magistro et fratribus militiae Templi ab illo duce collatum erigeretur in civitatem et sedem episcopalem ac fr. Bartholomaeus de Bohemia ord. Min., qui pro negotio fidei contra infideles illarum partium diligenter laborat, in episcopum praeficeretur, si hoc sine fratribus Hosp. s. Mariae Teut. et aliorum praeiudicio fieri potest, ordinent et statuant, prout incremento eiusdem fidei viderint expedire.

Dilectus filius. Dat. Laterani kalendis februarii anno tertio.⁶

921. febr. 5. Abbatibus, prioribus, praepositis et conventibus mon. s. Ben., Cist., s. Aug., Praem., Camald. et Vallisumbri. ordinum mandat, ut restituant ordini Min. fratres eiusd. ord. sine eorum superiorum licentia receptos, et inhibet, ne in posterum tales et taliter admittant.

Vestram et vestrorum ordinum. Dat. Laterani nonis februarii anno tertio.⁷

922. febr. 15. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Matris Christi de Venetiis, ne de solutione census unius librae cerae, in quo annis singulis ecclesiae Romanae (pro susceptione sub b. Petri protectione) tenentur, possit in posterum dubitari, notum facit, censum ipsum sibi pro 40 annis esse solutum.

Ne de solutione census. Dat. Laterani XV kal. martii anno tertio.⁸

923. febr. 18. Fr. ... ord. Min., visitatori monasteriorum ord. s. Dam. in Alemania, ad instantiam abbatissae mon. s. Franc. Argentin. (Strassburg in Alsatia) concedit facultatem eiiciendi ex eo moniales turbationem et rixam excitantes easque ad alia mon. eiusd. ord. transferendi.

Dilectae in Christo filiae. Dat. Laterani XII kal. martii anno tertio.⁹

923.^a febr. 20. Generali et provincialibus ministris ac custodibus ceterisque fratribus ord. fratr. Min. eandem declarationem regulae concedit, quam Innoc. IV (cfr. supra nr. 383) edidit.

Ordinem vestrum illo prosequentes affectu. Dat. Laterani X. kal. martii anno tertio.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 308; Sbar. 283.

² Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 72; Sbar. 284. Die 9 febr. 1261 S. P. episcopo Spoletan. mandat, ut illam concessionem a se confirmatam inviolabiliter observari faciat; Sbar. 595 (ex archivo illius mon.).

³ Istae litterae bullatae asservantur Monachii in archivio regni Bavariae.

⁴ Reg. Vat. t. 26 (Alex. IV a. 3) ep. 74; Sbar. 285.

⁵ Sbar. 286 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁶ Sbar. 287 (ex archivio Vat. in reg. pont. Alex. IV a. 3 nr. 311?); cfr. supra nr. 724. De litteris a Sbar. nr. 288 et 289 relatis cfr. not. ad nr. 828.

⁷ Sbar. 290 (ex Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 22). Istae litterae bullatae conservantur adhuc in archivio sacri conv. Assis. — Quas litteras, ab Alex. IV die 4 febr. 1261 innovatas, etiam cod. mscr. nr. 135 (pag. 168 et 169) biblioth. fratrum Min. Conv. Friburgen. in Helv. continet cum aliis eiusdem tenoris ad

fratres Erem. ord. s. Aug. et s. Guil. directis (et a Sbar. nr. 291 relatis), quos insuper episcopus Basilien. ad hoc mandatum observandum compellere iubetur. Cfr. Sbar. 592.

⁸ Sbar. 294 (ex autogr. illius mon.). De litteris ab eo nr. 292 relatis cfr. not. ad nr. 889; litteras nr. 293 relatas et ad episcopum Lubucen., quem Sbar. falso confundit cum episcopo Lubicen., omisimus utpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

⁹ Sbar. 295 (ex autogr. archivi prov. Alamaniae super. in conv. Constantiensi tunc existentis). De litteris a Sbar. nr. 296 relatis cfr. not. ad nr. 897.

¹⁰ Sbar. 297 (ex apogr. in archivio conv. Paris. asservato, apud Wadd. l. c. reg. pont. Alex. IV nr. 23). Quarum litterarum duo transumpta exstant in archivio sacri conv. Assis., unum coram Simone episcopo Assis. die 15 apr. 1282 factum a Thoma Riccardi de Assisio apost. auct. iudice ordinario et notario, alterum a Iohanne quondam Iacobi de Bononia (ad instantiam Bonaventurae de Bononia generalis procuratoris ord. fratr. Min.).

924. febr. 25. (Gerardo) electo Veronen. mandat, ut, cum fratres Min. apud civ. Veronen. morantes minus commode sint in loco, ubi consistunt ad praesens, eis monasterium et ecclesiam s. Firmi maioris eiusd. civ., ubi pauci monachi ord. s. Ben. morari dicuntur, cum domibus, horto et aliis appendiciis, ipsis monachis in aliis monasteriis ord. s. Ben. civ. et dioec. Veronen. collocatis, concedat et assignet.

Sincerae devotionis affectus. Dat. Laterani V kal. martii anno tertio.⁴

925. febr. 25. Ministro (generali) et fratribus Min. notum facit, se attendentem, fratres ipsius ord. de diversis et remotis mundi partibus ad generale capitulum accedendo diversas experiri angustias plurimosque labores, ad eos facilius perferendos universis ipsius ord. personis et aliis, vere poenitentibus et confessis, ad generale capitulum, quod pro tempore celebrabitur, accedentibus annuatim unum annum et 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxare.

Licet corporalium laborum. Dat. ut supra.⁵

926. febr. 26. Simili modo fratribus et aliis personis ad provinciale capitulum accedentibus.

Dat. Laterani IV kal. martii anno tertio.³

927. febr. 26. Plebano plebis Palatii Perusin. dioec. mandat, ut monialibus mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. ord. s. Dam. concedat licentiam commutandi quasdam terras eiusd. mon. cum aliis ipsi magis utilibus.

Cupientes. Dat. Laterani ut supra.⁴

928. mart. 4. Episcopo Callensi (*Cagli* in marchia Ancon.) mandat, ut fratribus Min. Callen. tantum de terra seu vinea sua ipsorum loco immediate cohaerente concedat, quantum ad applicandum ipsi loco fuerit opportunum.

Cum, sicut. Dat. Laterani IV nonas martii anno tertio.⁵

929. mart. 6. Priorissae et conventui mon. s. Crucis de Carpita Antiochen. ord. s. Ben., quae a prima institutione sua per fratres Min. circa observantiam regularis ordinis sunt informatae, notum facit, se visitantibus earum ecclesias in festivitatis ss. Francisci, Antonii, Clarae, quorum natalitia ibidem annuatim solemniter celebrantur, et septem diebus sequentibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Laterani II nonas martii anno tertio.⁶

930. mart. 7. (Alexandro) electo et capitulo Theatin. (*Chieti* in Aprutinis) inhibet, ne populum sibi commissum per excommun. retrahant, ne per fratres Min. audiant verbum Dei vel ad locum fratrum Min. de Lanzano (*Lanciano*) accedant occasione ecclesiae illis per apost. sedem concessae, falso imponentes eisdem, eos hanc impetrasse tacita veritate.

Nulla dubietas. Dat. Laterani nonis martii anno tertio.⁷

931. mart. 11. Abbatissae et conventui mon. s. Elisabeth in Brixina (*Brixen* in Tirolis) concedit facultatem augmentandi de consilio et assensu ministri fratrum Min. Austriae monialium numerum tricenarium ab Inn. IV institutum.

Cum, sicut. Dat. Laterani V idus martii anno tertio.⁸

932. mart. 11. Eisdem confirmat ordinationem a se ipso tunc in minori officio constituto factam et ab Inn. IV confirmatam de sex fratribus Min. in monasterio ipsarum pro missarum solemnibus celebrandis et sacramentis eccl. eis administrandis continue morantibus.

Devotionis vestrae. Dat. Laterani V idus martii anno tertio.⁹

933. mart. 16. Abbatissae mon. s. Donati de Fauce Eugubini, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, quibus duobus diebus ante regulam a Gregorio IX adhuc in minori officio constituto per moniales ord. s. Dam. observandam tradidit, confirmat omnes libertates et immunitates a Iacobo ep. Eugubini. eis concessas ipsasque sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. XVII kal. aprilis anno tertio.¹⁰

934. mart. 19. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Nucerin. (*Nocera* in Umbria) ord. s. Dam. confirmat concessionem ecclesiae s. Felicissimi iuxta muros Nuceriae positae ab episcopo Nucerino eis factam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani XIV kal. aprilis anno tertio.¹¹

935. mart. 20. Guardiano et fratribus Min. Ravennaten indulget, ut de rapinis et aliis male acquisitis, quorum etc., necnon de redemptionibus votorum usque ad 200 libras imperialium recipere possint.

Vestrae meritis religionis. Dat. Laterani XIII kal. aprilis anno tertio.¹²

⁴ Aliis litteris eodem die datis S. P. (Philippo iam Florentin. et Ferrarien. episcopo) electo Ravennaten. et apost. sedis legato mandat, ut, si Veronen. electus illud mandatum adimplere neglexerit, ipse hoc exequatur. *Sbar.* 298 et 299 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁵ *Sbar.* 300 (ex autogr. archivi conv. Min. Conv. Bononien.).

⁶ *Sbar.* 301 (ex Reg. Vat. (?) in Supplem. ad Wadd. Ann. Min. ad a. 1257 nr. 2).

⁷ *Sbar.* 302 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). De litteris ab eo nr. 303 relatis cfr. not. ad nr. 763.

⁸ *Sbar.* 304 (ex autogr. archivi illius conv.). Litteras ab eo nr. 305 relatas et ad fratres Praed. tantum, inquisitores haer. prav. in Lombardia et marchia Iannensi, directas, quibus S. P. quaedam dubia ab eis super constit. Inn. IV contra haereticos proposita explicat, omittimus.

⁹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 179; *Sbar.* 306.

¹⁰ *Sbar.* 307 (ex archivo conv. Min. Conv. de Lanciano); cfr. supra nr. 613 et infra nr. 948. De litteris ab eo nr. 308 relatis cfr. not. ad nr. 973.

¹¹ Ista litterae bullatae asservantur in archivio illius mon. adhuc existentis; cfr. Programma gymnasii Hallensis 1894, nr. 20, et *G. E. Friess* l. c. pag. 113 nr. 25.

¹² Aliis litteris eodem die datis S. P. ministro fratrum Min. Austriae mandat, ut iuxta illam ordinationem sibi olim iam notificatam ipsos fratres ad illa pietatis opera exercenda in eodem mon. collocet. Ex archivio illius mon.; l. c. pag. 21 et 22.

¹³ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 194; *Sbar.* 309 et 311. Cfr. supra litteras nr. 851a relatas, quae potius die 14 martii 1257 datae et eadem esse videntur atque illae, quas *Sbar.* nr. 309 retulit. De litteris ab eo nr. 310 relatis cfr. not. ad nr. 746.

¹⁴ *Sbar.* 312 (ex archivo conv. Min. Conv. Nucerin.).

¹⁵ *Sbar.* 313 (ex archivio illius conv.).

936. mart. 23. Abbatissae et conventui mon. s. Agnetis Asten. (*Asti* in Pedemontium) ord. s. Dam. indulget, ut, si ipsum mon., sicut asserunt, ad Rom. ecclesiam nullo medio pertinet, capellanus earum moniales ab excomm. sententia, si quam propter iniectionem manuum violentam in consorores incurrerunt, absolvere possit.

Desideriis vestris. Dat. Laterani X kal. aprilis anno tertio.¹

937. mart. 28. Generali et provincialibus ministris indulget, ut singuli fratres, quos secundum constitutiones ipsius ordinis conventibus suis deputaverint in lectores, sine cuiusquam alterius licentia libere in ipsis domibus legere et docere valeant, locis, in quibus viget studium generale, exceptis.

Exultantes spiritu. Dat. Laterani V kal. aprilis anno tertio.²

938. mart. 29. Ministro et fratribus ord. Min. de provincia Syriae, cum ex fratribus ibidem existentibus et populo christiano pro defensione fidei contra Saracenos non sine periculo personarum suarum assistentibus nonnulli huiusmodi pietatis operibus insistentes impiorum gladiis pro Christi nomine sint perempti, notum facit, se universis et singulis eorum his et aliis piis operibus usque ad ultimum vitae insistentibus easdem indulgentias concedere, quae pro Terrae sanctae subsidio transfretantibus sunt concessae.

Ex relata fide dignorum. Dat. Laterani IV kal. aprilis anno tertio.³

939. mart. 31. Iacobo de Ponte civi Romano confirmat venditionem quorundam bonorum Iacobi Petri de Ponte de Urbe ab executoribus testamenti ipsius (priore Praed. et ministro Min. fratrum de Capitolio ac archipresbytero ss. Iuliani et Celsi de Urbe) ei factam.

Affectu benevolentiae specialis. Dat. Laterani II kal. aprilis anno tertio.⁴

940. apr. 1. Fr. Mansueto de ord. Min., poenitentiario suo, concedit facultatem absolvendi Pisanos ab excomm. et interdicti sententiis, cum ipsi iuramentum de stando ecclesiae Rom. mandatis praestiterint.

Clemens semper et mitis. Dat. Laterani kalendis aprilis anno tertio.⁵

941. apr. 5. Fr. Bartholomaeo de Bohemia ord. fratr. Min., praedicatori verbi Crucis contra Lituanos et alios paganos, concedit facultatem absolvendi per se vel alios sui ord. fratres a sententia canonis illos, qui contra eosdem paganos signum Crucis assumpserint.

Ut commissum tibi officium. Dat. Laterani nonis aprilis anno tertio.⁶

942. apr. . . Potestati, consilio et communi Tudertin. (*Todi* in Umbria), quorum excessus multiplices et praesertim gravamina monialibus mon. Montis sancti ord. s. Dam. illata exprobat, ut revocent et ablata restituant atque a molestiis earum desistant, sub gravi poena praecipit.

Multa enormia. Dat. Laterani . . idus aprilis anno tertio.⁷

943. apr. 17. Bartholomaeo lectori de Bruna (*Brünn* in Moravia) et Lamberto dicto Theotonico fratribus ord. Min. Olomucen. et Pragen. dioec., cum in aliquibus partibus regni Bohemiae et Poloniae confiniis infidelitatis error nimis invaluerit, officium inquisitionis contra haereticos et infideles illarum partium committit.

Prae cunctis mentis nostrae desiderabilibus. Dat. Laterani XV kal. maii anno tertio.⁸

944. apr. 17. Abbatissae et conventui mon. s. Elisabeth in Brixina (cfr. supra nr. 931) ord. s. Dam. confirmat privilegia, indulgentias et litteras a Greg. IX et Inn. IV eis concessa.

Quia ordinem vestrum. Dat. Laterani XV kal. maii anno tertio.⁹

945. apr. 20. Abbatissae et conventui mon. de Paradiso apud Constantiam (ad lacum cognom.) ord. s. Dam. indulget, ut ad procuraciones vel alia subsidia legatis vel nuntiis apost. sedis praestanda minime teneantur.

Paupertati vestrae, quam. Dat. Laterani XII kal. maii anno tertio.¹⁰

946. maii 12. Ad perpetuam rei memoriam ordinationem suam incip. « Quasi lignum vitae » (cfr. supra nr. 771), appellationibus magistrorum Paris. tamquam frivolis reprobatis, inviolabiliter observari iubet.

Circa frequens cotidianae sollicitudinis ministerium. Dat. Laterani IV idus maii anno tertio.¹¹

947. maii 29. Capitulo Tuamen. (*Tuam* in Hibernia) notum facit, se ecclesiae Tuamen. mag. Waltherum decanum eccl. s. Pauli Londonien., capellanum suum, praefecisse in archiepiscopum, postulatione de fr. Thoma Huolathduam ord. Min. ab ipso capitulo facta (non tamen vitio personae, cui laudabile testimonium perhibetur) non admissa.

Susceptae servitutis officium. Dat. Viterbii IV kal. iunii anno tertio.¹²

948. maii 31. Ministro et fratribus domus fratrum Min. de Lanzano (*Lanciano*) dioec. Theatin. (*Chieti* in

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 223; *Sbar.* 314. Litterarum ab eo nr. 315 relatarum alio loco (ad nr. 973) mentionem facimus et illas, quae nr. 316 relatae sunt, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes omnino omitimus.

² *Sbar.* 317 (ex autogr. archivi conv. Colonien.).

³ *Sbar.* 318 (ex autogr. conv. sacri Montis Sion Hierosol.). De litteris die 30 martii 1257 datis et incip.: « Non sine multa » (*Sbar.* 319-321) cfr. not. ad nr. 893.

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 274; *Sbar.* 322.

⁵ *Sbar.* 323 (ex reg. Vat. apud Ughellii « Italiam sacram » t. 3).

⁶ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 310; *Sbar.* 324.

⁷ *Sbar.* 325 (ex autogr. illius mon.).

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 365; *Sbar.* 326.

⁹ Cfr. programma gymnasii Hallensis in Tirolis a. 1894 pag. 26 (ex archivio illius mon.).

¹⁰ *Sbar.* 327 (ex autogr. illius mon. paulo post sub eodem vocabulo « de Paradiso » ad pagum dictum Schwarzach prope Scaffhusam translatus); cfr. supra nr. 748. Idem indultum eo tempore etiam monialibus mon. s. Mariae Vallisgloriae de Spello dioec. Spoletan. et die 17 iunii 1257 monialibus mon. de s. Severino ord. s. Dam., die autem 15 oct. 1257 monialibus mon. Montissancti Tudertin. concessum est; *Sbar.* 328, 341, 370.

¹¹ *Sbar.* 329 et Chart. Univ. Paris. I, 354, nr. 309. De litteris a *Sbar.* nr. 330 (et 194) relatis cfr. not. ad nr. 614.

¹² Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 322; *Sbar.* 331.

Aprutinis) confirmat concessionem ecclesiae s. Leguntiani de Lanzano ab archipresbytero eiusdem loci eis factam, quam quidem concessionem iam Inn. IV ratam et gratam habuit (cfr. supra nr. 930).

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii II kal. iunii anno tertio.¹

949. iunii 4. Guardiano et fratribus ord. Min. Wiennen. (*Wien* in Austria) dioec. Patavien. notum facit, se omnibus Christifidelibus, vere poen. et conf., qui eorum ecclesiam in die consecrationis et dedicationis anniversario necnon in festivitatis ss. Francisci, Antonii, Clarae et per octo dies sequentes devote visitaverint, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Sanctorum meritis. Dat. Viterbii II nonas iunii anno tertio.²

950. iunii 9. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae et aliorum aedificiorum fratrum Min. Maceraten. (*Macerata* in marchia Ancon.) dioec. Camerinen. manus adiutrices porrigentibus, vere poen. et conf., centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Viterbii V idus iunii anno tertio.³

951. iunii 14. Cupiens, ut corpus b. m. fr. Ambrosii (de Massa) ord. Min. apud Urbemveterem (*Orvieto*) in loco fratrum eiusd. ord. decentiori ob divinam reverentiam et merita ipsius recondatur, episcopo Urbevetan. mandat, ut ipsum corpus cum debita reverentia et honore transferat, ex speciali gratia concedens, ut die ipsius translationis divinum officium in loco illorum fratrum, excommunicatis exclusis, solemniter celebrari valeat, non obstante interdicto, cui terra illa supponitur.

Intelleximus. Dat. Viterbii XVIII kal. iulii anno tertio.⁴

952. iunii 16. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Avinionen. ord. s. Dam. indulget, ut privilegiis et indulgentiis ordini fratrum Min. concessis, sibi competentibus, uti valeant.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Viterbii XVI kal. iulii anno tertio.⁵

953. iunii 16. Gualterotto can. Lucan., quum plebanus de Birbinaria in assignando monasterium de Fisceclo (*Fucecchio*) ord. Vallisumbr. deformatum monasterio

monialium ord. s. Dam. de Gattaiola negligens fuerit, mandat, ut ipse hoc negotium ad finem deducat.

Dudum plebano de Birbinaria. Dat. u. s.⁶

954. iunii 16. Ministris et aliis fratribus Min. Bohemiae, Coloniae et Austriae verbum Crucem (contra Lituanos) praedicantibus, quum quidam magis ardore avaritiae quam pietatis zelo succensi nonnullos cruce-signatos a voto Crucis absolvant, asserentes se habere super hoc a sede apost. potestatem, notum facit, se inhibere, ne quis de cetero eosdem cruce-signatos absque speciali mandato apost. absolvere praesumat.

Lecta Nobis vestra petitio. Dat. ut supra.⁷

955. iulii 3. Guardianis et fratribus ord. fratr. Min. Neapolitan. (et Mariae novae et s. Laurentii) indulget, ut in missarum solemnibus sacerdos et alii altaris ministri ipsius ordinis sericis indumentis intra ecclesiam suam libere, ut moris est, uti valeant.

Locis pia religione conspicuis. Dat. Viterbii V nonas iulii anno supra.⁸

956. iulii 14. (Reginaldo) episcopo Parisien. mandat, ut exequatur ea, quae a sede apost. de fratribus Praed. et Min. in consortium magistrorum Parisien. recipiendis fuerant statuta.

Cum adversus provisionis nostrae. Dat. Viterbii II idus iulii anno tertio.⁹

957. iulii 15. Ministro fratrum Min. provinciali in Romania mandat, ut convocatos ab ipso archiepiscopos ac alios ecclesiarum praelatos patriarchatus Constantinop. inducat, ut ipsi patriarchae, quousque patriarchatus redditus quiete percipere valeat, annuatim 500 marcas argenti ministrent.

Necessitatibus venerabilis fratris. Dat. Viterbii idibus iulii anno tertio.¹⁰

958. iulii 23. Fratribus Min. de Tuscan(ella), qui a clericis Tuscanen. impediuntur, quominus sepultura et aliis indultis ordini suo ab apost. sede concessis libere utantur, notum facit, se ipsos a qualibet iurisdictione illorum clericorum eximere de gratia speciali, excommun. sententias ab his in eos latas irritas decernendo.

Ad audientiam nostram. Dat. Viterbii X kal. augusti anno tertio.¹¹

¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem indulget, ut nullus in eos et accedentes ad illam ecclesiam occasione concessionis ipsius excommun. sententiam promulgare possit, irritis declaratis et insuper per B. abbatem de Lanzano irritis denuntiandis sententiis per L. (Andolphum) electum et per archidiaconum Theatin. de facto latis. *Sbar.* 332-334 (ex autogr. archivi illius conv.)

² *G. E. Friess* l. c. pag. 114 nr. 26 (ex archivo illius conv.).

³ Aliis litteris 13 iunii 1257 datis archiepiscopo Ravennaten. mandat, ne ad spatium 300 passuum circa omnes fines illorum fratrum loco contiguos aliud monasterium vel oratorium aut claustrum religiosarum personarum construi permittat. *Sbar.* 335 et 336 (ex archivo illius conv.).

⁴ *Sbar.* 337 (ex autogr. illius conv.).

⁵ *Sbar.* 338 (ex litt. Ioh. XXII) apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. nr. 22).

⁶ Die 21 iulii 1257 S. P. eidem caronico hoc de novo mandat. *Sbar.* 339 et 346 (ex reg. pont. Alex. IV a. 3 ep. 79(?) apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. nr. 50).

⁷ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 346; *Sbar.* 340. De litteris ab eo nr. 341 relatis cfr. not. ad nr. 945.

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 418; *Sbar.* 342.

⁹ Aliis litteris die 31 iulii 1257 datis S. P. Ludovicum regem Franciae rogat, ut episcopo Parisien. in executione mandatorum apost. regaliter adsit. Die autem 11 aug. 1257 S. P. eundem regem, quem fratres Praed. et Min. speciali favore prosequi pro certo novit, rogat, ne Guilelmo de s. Amore, cui ipsi S. P. inhibuit, ne umquam regnum Franciae absque sedis apost. licentia intraret, ingressum in ipsum regnum permittat. *Sbar.* 344, 351, 353, 354, 357, 362, 364 et Chart. Univ. Paris. I, nr. 312-316, 318, 320.

¹⁰ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 55; *Sbar.* 345. De litteris ab eo nr. 346 relatis cfr. not. ad nr. 953; quoad nr. 347 cfr. not. ad nr. 961.

¹¹ Aliis litteris anno pontif. tertio datis Alex. IV ministro et fratribus Min. de Bobio (in Liguria) indulget, ut in eorum loco et ecclesia omnes eligere possint sepulturam, qui tamen censuris eccles. irretiti aut publici usurarii non sint; *Sbar.* 348 et 349 (ex archivis illorum conv.).

959. iulii 28. Guardiano et fratribus Min. Ariminen. (*Rimini* in Romandiola) confirmat concessionem ecclesiae s. Mariae in Trivio Ariminen. a Iacobo episcopo Ariminen. die 9 iunii 1257 eis factam.

Iustis petentium desideriis. Dat. Viterbii V kal. augusti anno tertio.¹

960. aug. 5. Abbatissae et conventui mon. s. Francisci de Bononia ord. S. Dam. ad Rom. ecclesiam nullo medio pertinentis concedit, ut et ipsae et earum oblata a capellano ecclesiae ipsius mon. seu visitatore, qui eidem pro tempore fuerit deputatus, ab excommun. sententiis absolvi possint, nisi excessus fuerit adeo gravis et enormis, ut super hoc sedes apost. merito sit requirenda.

Devotionis vestrae merita. Dat. Viterbii nonis augusti anno tertio.²

961. aug. 12. (Lanfranco de ord. Min.) episcopo Albinganen. (*Albenga* in Liguria) mandat, ut monasterium monialium s. Ioannis de Logano ord. s. Ben., in quo moniales dissolutae morantur, monasterio monialium s. Catharinae de Loculi³ dioec. Ianuen. ord. s. Dam. incorporet.

Intellecto, quod. Dat. Viterbii II idus augusti anno tertio.⁴

962. sept. 1. Guardiano et fratribus Min. Montis Alvernae notum facit, se eorum ecclesiam in solemnitate B. M. V. et per octo dies sequentes devote visitantibus, vere poenit. et conf., centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Sanctorum meritis. Dat. Viterbii kalendis septembris anno tertio.⁵

963. sept. 5. Abbatissae et conventui mon. S. Mariae Montis sancti Tudertin. (*Todi* in Umbria) confirmat compositionem inter ipsas et episcopum Tudertin. super ecclesiis olim monasterii s. Leucii peractam.

Dudum inter vos. Dat. Viterbii nonis septembris anno tertio.⁶

964. sept. 27. Episcopo Constantien. (*Konstanz* in Germania), super intellectu constitutionis Inn. IV « Non solum » de professione religiosa editae consulenti respondet, eam, quae de Praed. et Min. fratrum ordinibus mentionem specialiter facit, ad alios ordines extendi non videri.

Ex tenore tuarum. Dat. Viterbii V kal. octobris anno tertio.⁷

965. oct. 7. Abbati s. Facundi ord. s. Ben. (in Hispania) mandat, ut fr. Guilelmum Arnaldi, quem derelicto ordine Min. praetextu quarundam litterarum Inn. IV super absoluteione ipsius ab illo ordine subreptitiae obtentum in suo mon. recepit in monachum et fratrem, ab eo infra 15 dierum spatium transferat in alio sui ord. monasterio collocandum, cum eius praesentia in mon. s. Facundi sit in fratrum Min. de s. Facundo dioec. Legionen. scandalum.

Quaelibet sacra religio. Dat. Viterbii nonis octobris anno tertio.⁸

966. oct. 8. Guardiano et fratribus ord. Min. de s. Facundo Legionen. dioec. notum facit, se ratum et gratum habere, quod abbas et conventus mon. s. Facundi ad instantiam regis Castellae et Legionis atque in eius praesentia usibus ipsorum quandam locum concesserunt.

Merita vestrae religionis. Dat. Viterbii VIII idus octobris anno tertio.⁹

967. oct. 11. Episcopo Recanaten. et plebano ecclesiae s. Benedicti ad mare Firman. dioec. notum facit, se fratribus Min. extra civ. Aesculan. in loco minus congruo degentibus facultatem concessisse se transferendi ad locum infra ipsam civ. a fr. Bonaventura generali ministro auctoritate apost. ipsis assignatum, eosque monet, ut eosdem fratres super illa translatione a nemine molestari permittant.

Paupertas voluntaria. Dat. Viterbii V idus octobris anno tertio.¹⁰

¹ *Sbar.* 350 (ex autogr. archivi conv. ss. XII Apost. de Urbe). De litteris ab eo nr. 351, 353, 354 et 357 relatis cfr. not. ad nr. 956.

² *Sbar.* 352 (ex autogr. mon. ss. Naboris et Felicis Bononien.).

³ Sic in Reg. Vat. scribi solitum est, non autem « de Loculo » vel « de Loculis ».

⁴ Die 21 iulii 1257 S. P. monialibus mon. de Loculi indulsit, ut de bonis sibi a Christifidelibus in vita vel in ultima voluntate legatis nulli aliquid praetextu cuiuslibet iuris dioecisani solvere teneantur; die autem 11 aug. 1257 praeposito ecclesiae s. Donati Ianuen. mandat, ut eisdem bona, quae eis ratione successionis vel dotis vel legati aut eleemosynae debentur, ab iniustis detentoribus tradi et assignari faciat. Die denique 8 sept. 1257 eis concedit, ut tempore generalis interdicti liceat ipsis et fratribus Min. ibidem pro divinis officiis celebrandis convenientibus in festivitibus B. M. V., ss. Clarae, Seraphiae, Catharinae et dedicationis altaris s. Catharinae et per octo dies ipsas festivitates sequentes populum (excommunicatis et nominatim interdictis exclusis) pulsatis campanis ad audiendum divina officia convocare. Reg. Vat. t. 26 (Alex. IV a. 3) ep. 558, 591, 590, 604; *Sbar.* 347, 355, 356, 361.

⁵ *Sbar.* 358 (ex autogr. illius conv.); cfr. supra nr. 882.

⁶ *Sbar.* 359 (ex autogr. archivi illius mon.). Aliis litteris die 15 oct. 1257 datis S. P. eisdem monialibus indulget, ut ad procurationes vel alia subsidia legatis vel nuntiis sedis apost. alias debita praestanda minime teneantur; *Sbar.* 370. Litteras a *Sbar.* nr. 360 relatas et ad (Henricum de Schmiedefeld) episcopum Bambergensem directas, quem falso eundem esse credit atque Henricum de Lützelburg de ord. Min. episcopum tunc Curonien., omittimus. Silentio tamen

non praetereundum, illum episcopum in castro *Wolfsberg* in Carinthia, ubi episcopatus Bamberg. multas terras possidebat, conventum fratrum Min. fundasse et in ecclesia eorum sepulturam suam elegisse. — De litteris a *Sbar.* nr. 361 relatis cfr. not. ad nr. 961, quoad nr. 362 et 364 cfr. not. ad nr. 956.

⁷ *Sbar.* 363 (e Bull. ord. Praed. I, 350).

⁸ Aliis litteris die 11 oct. 1257 datis S. P. episcopo et archidiacono Legionen. mandat, ut abbatem mon. s. Facundi, qui fratres Min. pro eo, quod nonnullis conditionibus super restitutione cuiusdam apostatae ordinis eorum (scil. Guilelmi Arnaldi supradicti) ab ipso in suo mon. in monachum et fratrem recepti consentire nolunt, diversis iniuriis et gravaminibus afficit, inducant, ut ab eis abstat. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 658 et 656; *Sbar.* 365 et 367.

⁹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 657; *Sbar.* 366.

¹⁰ Die 29 nov. 1257 S. P. capitaneo communis Aesculan. iniungit, ut illos fratres in praedicto novo loco morantes et moraturos sui favoris auxilio et opportuna subventionis gratia studeat confovere; die autem 1 dec. 1257 ipsis fratribus illam translationem confirmat; die denique 13 dec. 1257 episcopo Anconitan. mandat, ut, si cives Aesculani impedire vellent, quominus fratres Min. de veteri suo loco disponent, eos censuris eccl. compescat. Aliis litteris 15 oct. 1257 datis S. P. illorum fratrum ecclesiam in consecrationis et dedicationis die necnon in festivitibus ss. Francisci, Antonii, Clarae et per octo dies sequentes atque illorum sanctorum, quorum altaria ibi sunt, in festivitibus ipsorum visitantibus, vere poen. et conf., indulgentias 100 dierum concedit. *Sbar.* 368, 369, 387-389, 394, 395. De litteris ab eo nr. 370 relatis cfr. not. ad nr. 963.

968. oct. 16. Generali et aliis provincialibus ministris ac fratribus ord. Min. notum facit, eis per indultum ab Inn. IV ordini militiae Templi de recipiendo usque 10000 marc. arg. ex usuris et rapinis atque aliis male acquisitis necnon legatis ad pios usus indistincte relictis concessum nullum praeiudicium quoad similem receptionem debere generari, ita ut ea, quae eis et ipsi ordini a Christifidelibus relinquuntur et ab executoribus decedentium exhibentur, recipere et de iis, quae eorum committuntur dispositioni, dispo-
nere libere valeant.

Fel. rec. Innocentius papa. Dat. Viterbii XVII kal. novembris anno tertio.¹

969. oct. 17. (Benedictae) abbatissae et sororibus mon. pauperum inclusarum s. Clarae Assis. ord. s. Dam. rogando et hortando iniungit, ut, quemadmodum acceperunt ab ipsius sanctae claris operibus et exemplis, quomodo eas oporteat ambulare et placere Domino, sic etiam ambulent, ut abundant magis in timore Domini et amore.

Largifluae paternae caritatis affectum. Dat. Viterbii XVI kal. novembris anno tertio.²

970. oct. 21. Fr. Bonaventurae generali ministro ord. fratr. Min. notum facit, se inhibere universis et singulis ministris, custodibus, guardianis, ceterisque fratribus ipsius ord., ne quis eorum privilegiis, indulgentiis, litteris, mandatis vel licentiis quibuscumque ab apost. sede quoquomodo obtentis absque eius mandato uti praesumat; si qui vero electiones seu postulationes aut provisiones de ipsis in ecclesiis cathedralibus factas absque eius arbitrio acceptare seu illis consentire praesumpserint, se omnem processum de ipsis et pro ipsis in hac parte habitum irritum decernere et inanem; insuper eidem ministro generali circa absolutionem fratrum eiusd. ord. ab excomm. sententiis et dispensationem super eorum irregularitate illam potestatem concedit, quam poenitentiarum apostolici habere noscuntur.

Ut ministerium tibi commissum ad Dei gloriam et prosperum tui ordinis statum libere et efficaciter valeas exercere. Dat. Viterbii XII kal. nov. anno tertio.³

971. nov. 1. Ministro provinciali et fratribus de ord. fratr. Min. in Anglia notum facit, se eorum supplicationibus annuentem, quicquid contra litteras, privilegia seu

indulgentias eis super recipiendo et obtinendo loco in villa s. Edmundi Norvicen. dioec. a se ipso concessa per quascumque alias litteras non facientes de praemissis mentionem expressam, attentatum est vel contigerit attentari, irritum decernere et inane.

Vestrae meritis religionis. Dat. Viterbii kalendis novembris anno tertio.⁴

972. nov. 1. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae et aliorum aedificiorum fratrum Min. de villa Maioricae (*Mayorga*) dioec. Legionen. (*Leon* in Hispania) manus adiutrices porrigentibus indulgentias consuetas largitur.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. ut supra.⁵

973. nov. 8. Abbatissae et conventui monasterii inclusarum mon. Omnium sanctorum Pisan. ord. s. Dam. confirmat incorporationem hospitalis s. Leonardi de Stagno Pisan. dioec. in spirit. et tempor. graviter deformati, quam ipse primum (die 22 ian. et 12 martii 1257) archiepiscopo tunc electo Pisan. et postmodum (23 martii 1257), cum ille electus in exequendo mandato apost. negligens fuisset, Crasso can. Pisan. commisit, per hunc monasterio earum factam.

Iustis petentium desideriis. Dat. Viterbii VI idus novembris anno tertio.⁶

974. nov. 8. Rectoribus, confratribus et sororibus universis fraternitatis b. Mariae et b. Francisci Balneoregien. (*Bagnorea* in prov. Rom.), vere poenitentibus, qui venerint semel in mense ac diebus solemnibus ad congregationem, quam secundum statuta sua faciunt, ad missarum solemnias et verbum Dei audienda, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Licet is. Dat. Viterbii VI idus novembris anno tertio.

Simili modo similibus fraternitatibus in civ. Auximan. et Recanaten. (*Osimo* et *Recanati* in marchia Ancon.) erectis.⁷

975. nov. 11. Archipresbytero et capitulo basilicae principis Apost. de Urbe concedit possessiones, quae olim ecclesiae s. Mariae maioris Tiburtin. nunc fratribus Min. assignatae erant.

Ille specialis affectus. Dat. Viterbii III idus novembris anno tertio.⁸

¹ Simili modo universis testamentorum executoribus, ita ut illo indulto non obstante de legatis fratribus Min. a Christifidelibus in ultima voluntate relictis eisdem fratribus providere possint. Litterarum supra relatarum transcriptum in curia Rom. Perusii die 20 apr. 1285 confectum exstat in archivo sacri conv. Assis.; *Sbar.* 371 et 372 (e Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 43 et 44). Die 11 febr. 1258 S. P. episcopo Mutinen., qui illis magistro et fratribus militiae Templi defensor ab apost. sede deputatus diversas excomm. sententias in nonnullos ex fratribus Min. et in testamentorum executores illius indulti causa ferebat, mandat, ut eas relaxet. *Sbar.* 405 (ex archivo conv. fratrum Min. Mutinen.).

² *Sbar.* 373 (ex autogr. archivi illius mon.).

³ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 670; *Sbar.* 374. Quae litterae bullatae conservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis. Quoad litteras a *Sbar.* nr. 375 relatas cfr. not. ad nr. 909.

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 695; *Sbar.* 376.

⁵ *Sbar.* 377 (ex autogr. archivi illius conv. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1257 nr. 24).

⁶ Aliis litteris die 3 nov. 1257 datis S. P. priori et fratribus eremitis Camaldulen. eremi Aretin. dioec. indulsit, ut eis per unionem omnium hospitalium civ. et dioec. Pisan. novo hospitali a civibus Pisan. constructo ab archiep. Pisan. ad instantiam fr. Mansueti de ord. Min., capellani et poenitentiarum ac tunc in partibus illis nuntii sui, factam quoad hospitale eorum apud mon. s. Fridiani Pisan. et alia eorum hospitalia in civ. et dioec. Pisan. existentia nullum generari valeret praeiudicium. Reg. Vat. t. 26 (Alex. IV a. 3) ep. 712 et (inter ep. anni 5) ep. 305; *Sbar.* 281, 308, 315, 378, 379.

⁷ Item simili fraternitati in civ. Tuscanen. erectae (litteris 9 martii 1258 datis); *Sbar.* 380-382 et 410 (ex archivis conv. Min. Conv. illarum civit.). De litteris ab eo nr. 383 relatis cfr. not. ad nr. 909.

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 705; *Sbar.* 384.

976. nov. 11. Guardiano et fratribus ord. Min. Velletren. (*Velletri* prope Urbem) notum facit, se visitantibus eorum ecclesiam consuetas indulgentias¹ largiri.

Sanctorum meritis. Dat. Viterbii III idus novembris anno tertio.²

977. dec. 1. (Nicolao de ord. Min.) episcopo Assisien. committit, ut monialibus mon. Vallisgloriae de Spello concedat licentiam alienandi quaedam bona immobilia eis minus utilia.

Exhibita Nobis. Dat. Viterbii kalendis decembris anno tertio.³

978. dec. 3. Generali et provincialibus ministris ord. fratr. Min., cum nonnulli fratres ipsum ordinem professi, asserentes eius observantias se sustinere non posse, transeundi ad s. Ben. vel Carthus. ordines licentiam apost. impetrare conentur, non ea intentione aliquando, ut remaneant in eisdem, sed ut ab eis trans-eant ad alios ordines observantiae mitioris et ab his ad saeculum revertantur, inhibet, ne de cetero ordinis sui fratribus huiusmodi licentiam concedant nisi sub ea conditione, ut in ordine, ad quem licentiantur, debeant remanere.

Cum et plantare sacram religionem. Dat. Viterbii III nonas decembris anno tertio.⁴

979. dec. 4. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae et aliorum aedificiorum fratrum Min. de Confluentia (*Koblentz*, ubi Rhenus et Mosella confluunt) manus adiutrices porrigentibus indulgentias consuetas largitur.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Viterbii II nonas decembris anno decembris anno tertio.⁵

980. dec. 13. Guardiano et fratribus Min. de Fulgineo (*Foligno* in Umbria) notum facit, se ratum et gratum habere, quod prior et canonici ecclesiae s. Feliciani Fulgin., quidquid « in novo » civitatis Fulgin. in casalinis possederunt, fr. Aegidio Angulari ord. Min., procuratori ipsorum guardiani et fratrum, nomine ecclesiae Rom. recipienti pro eis, in perpetuam eleemosynam contulerunt.

Devotionis vestrae petitio. Dat. Viterbii idibus decembris anno tertio.⁶

981. dec. 13. Abbatisae et conventui mon. s. Barthol. de Falesio ord. s. Dam. Massan. dioec. (in Tuscia) notum

facit, se ratum et gratum habere, quod fr. Raynaldus de Tocco (ord. Min.) poenitentiarius et capellanus suus⁷ illud mon., quod ipse S. P. abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Massa ord. s. Dam. incorporationis causa concessit, non incorporavit, sed independens ab eo fecit et B. abbatissam mon. Massan., quae cum quibusdam ipsius mon. monialibus ad mon. de Falesio se transferre voluit, huic mon. praefecit in abbatissam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii idibus decembris anno tertio.⁸

982. dec. 29. Guardiano et fratribus ord. Min. Ferentin. (*Ferentino* in Campania) notum facit, se eorum ecclesiam visitantibus consuetas indulgentias (ut die 11 nov. 1257 quoad ecclesiam fratrum Min. Velletren.) largiri.

Sanctorum meritis. Dat. Viterbii IV kal. ianuarii anno quarto.⁹

1258.

983. ian. 10. Guardiano et fratribus ord. Min. Fulginaten. (cfr. supra n. 980) notum facit, se ratum et gratum habere, quod ipsi quaedam casalina seu terrena posita in loco, qui vocatur Pagillum, ad se ipsos tunc spectantia cum aliis casalinis loco suo contiguis, ad episcopatum Fulgin. pertinentibus et ab eius administratore, Berardo achidiacono Fulgin., sibi oblatis, commutarunt.

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii IV idus ianuarii anno quarto.¹⁰

984. ian. 13. Episcopo Forosempronien. (*Fossombrone* in marchia Ancon.), cui iam mandaverat, ut abbatissae et conventui mon. s. Mariae castri Begni (nunc prorsus diruti) ord. s. Dam. dioec. Feretran. (*Montefeltro*), quae ipsum mon. a quibusdam tyrannis occupatum reliquerunt, mon. s. Silvestri (de *Ischietto*) ord. s. Ben. dioec. Urbinaten. (*Urbino*) ad tempus concederet, abbate et monachis, qui computo abbate quatuor esse dicuntur, in aliis mon. ord. s. Ben. interim collocatis, qui tamen illis abbate et monachis se opponentibus mandatum apost. exequi non potuit, id de novo iniungit.

Ne dilectae in Christo filiae. Dat. Viterbii idibus ianuarii anno quarto.¹¹

¹ Similes e. gr. illis, quas 4 iunii 1257 pro ecclesia fratrum Min. Wiennen. concessit.

² Die 17 nov. 1257 universis Christifidelibus ad consummationem eiusdem ecclesiae manus adiutrices porrigentibus similes indulgentias concedit. *Sbar.* 385 et 386 (ex Theuli « Apparatu Minoritico » et « Theatro hist. Velit. »). De litteris ab eo nr. 387-389 relatis cfr. not. ad nr. 967.

³ *Sbar.* 390 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁴ *Sbar.* 391 (ex Spec. Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 46) et 558, ubi istae litterae die 15 maii 1260 datae sunt (ex Reg. Vat. t. 25, Alex. IV a. 6 ep. 120).

⁵ *Sbar.* 392 (ex Petri de Alva « Indiculo Bull. Seraph. »).

⁶ *Sbar.* 393 (ex monumentis mscr. illius conv.); cfr. infra nr. 983. De litteris ab eo nr. 394 et 395 relatis cfr. not. ad nr. 967.

⁷ Qui a. 1255 die 9 aug. Anagninae sententiae ab Hugone tit. s. Sabinae presb. card. in causa inter episcopum Cathalaunen. et abbatem mon. s. Pauli Virdunen. vertente latae et ab Alex. IV die 21 aug. 1255 confirmatae interfuit et cui Ricardus abbas mon. Cassinen.

paulo post ecclesiam s. Caesarii pro monasterio s. Blasii Anagnin. ord. s. Dam. contulit.

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 3) ep. 6 (inter epp. anni 4!); *Sbar.* 396. Aliis litteris die 19 ian. 1258 datis S. P. illam B. abbatissam mon. de Falesio confirmat; l. c. ep. 164, quae epistola apud *Sbar.* desideratur.

⁹ Die 27 febr. 1258 S. P. eisdem indulget, ut de male acquisitis et redemptione votorum usque ad 100 uncias auri recipere valeant; *Sbar.* 397 et 408 (ex Theuli Apparatu Minoritico).

¹⁰ *Sbar.* 398 (ex archivo illius conv.).

¹¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. illas moniales episcopo et clero Urbin. commendat; die autem 18 maii 1258 censuras in Urbinate ob protectionem abbatis de Iscleto mandatis ipsius S. P. non obtemperantis latas observari iubet; die 18 maii 1260 illis monialibus monasterium de Iscleto de novo concedit et confirmat ac die 7 iulii episcopo Urbin. mandat, ut bona huius mon. ab illo abbate distracta et alienata ad pristinum ius revocet; die denique 17 iulii 1260 idem mon., nunc ord. s. Dam., sub b. Petri protectione suscipit. *Sbar.* 399, 400, 423, 562, 568, 574 (ex autogr. archivi mon. s. Luciae Urbin.).

985. ian. 20. Guardiano et fratribus ord. Min. de Fulgineo (v. supra nr. 980 et 983) notum facit, se ratum et gratum habere, quod patroni eccl. s. Matthaei Fulgin., quicquid iuris in eadem habebant, Berardi archidiaconi Fulgin., procuratoris episcopatus Fulgin., et Benvenuti clerici illius ecclesiae ad hoc accedente consensu, eis ad locum ibidem construendum donarunt.

Iustis petentium desideriis. Dat. Viterbii XIII kal. februarii anno quarto.¹

986. ian. 20. Archiepiscopis et episcopis ac aliis ecclesiarum praelatis per Italiam constitutis, « cum illorum, qui (a quibusdam per Italiam fratres de Poenitentia nuncupati) sua novissima memorando non post vanitates saeculi, sed post Christum euntes poenitentiam in humiliato spiritu agunt et corde contrito castigando et in servitute sua corpora redigendo, tota videatur intentio circa servitium Creatoris (et ideo) indignum forsitan crederetur, si pro aliena culpa a divinis obsequiis et eccles. sacramentis contingeret hos excludi », ad instar Gregorii papae (IX) mandat, ut eos in ecclesiis suis, in quibus a sede apost. tempore generalis interdicti concessa est facultas divina officia celebrandi, ad eadem et ad eccles. sacramenta ac sepulturam eccles. admittant.

Cum illorum. Dat. Viterbii XIII kal. februarii anno quarto.²

987. ian. 31. Mag. Pontio de s. Iusto camerario ecclesiae Biterren. (*Béziers* in Gallia merid.), qui cum aliis super cantoria ecclesiae Biterren. in curia Rom. litigabat, sententiam hac de re a R(ichardo) s. Angeli diac. card. latam cum facultate guardiano fratrum Min. Biterren. tributa absolventi ipsos litigantes ab excommun. sententia, si quam occasione huius litis incurrerunt, confirmat.

Ea, quae iudicio. Dat. Viterbii II kal. februarii anno quarto.³

987^a. febr. 9. Aleardo archiepiscopo Ragusin. scribit, eum huic ecclesiae per resign. I. vacanti praefectum esse in archiepiscopum a se, sperante, fore ut ipse per datam sibi a Domino discretionem, consilii maturitatem, vitae munditiam, religionis claritatem⁴ et litterarum scientiam apud populum ipsum dignae proficere debeat verbo et exemplo.

Recte tunc ecclesiarum utilitati prospicitur. Dat. Viterbii V idus februarii anno quarto.⁵

988. febr. 19. Guardiano et fratribus de ord. Min. de Monte sancto Firman. dioec. confirmat concessionem cuiusdam terrae vineatae ad ecclesiam Firman. pertinentis a G(erardo) ep. Firman. de consensu capituli pro ecclesia ibi aedificanda et pro aliis necessa-

riis eiusdem ecclesiae et conventus ipsorum fratrum eis die 10 sept. 1257 factam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii XI kal. martii anno quarto.⁶

989. febr. 20. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Longemarke (*Langemarck* in Flandria) ord. s. Dam. Morinen. dioec., quae desiderant generali ordinis et et provinciali illius (sc. Franciae) provinciae ministris committi, id concedit.

Cum, sicut. Dat. Viterbii X kal. martii anno quarto.⁷

990. febr. 25. Guardiano et fratribus Min. b. Mariae de Capitolio (seu de Aracoeli de Urbe) notum facit, se eorum ecclesiam in festivitibus eiusdem Virginis et b. Helenae, cuius festum propter sacras eius reliquias inibi existentes ibidem solemniter celebratur, visitantibus, vere poenit. et conf., 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Viterbii V kal. martii anno quarto.⁸

991. mart. 7. Episcopo Recanaten. mandat, ut, cum episcopus Aesculan., quem pro ecclesia fratrum Aesculan. construenda primum lapidem ponere iussit, id efficere non curaverit, ipse, ab illis fratribus requisitus, hoc faciat.

Ex parte dilectorum. Dat. Viterbii nonis martii anno quarto.⁹

992. mart. 14. Guardiano et fratribus ord. Min. de Proceno (in Tuscia) Suanen. dioec. indulget, ut de male acquisitis, quorum restitutio etc., et de redemptionibus votorum usque ad 100 uncias auri recipere valeant.

Vestrae meritis religionis. Dat. Viterbii II idus martii anno quarto.

Simili modo guardiano et fratribus ord. Min. de Bevania (*Bevagna* in Umbria) Spoletan. dioec.¹⁰

993. mart. 18. Abbatissae et conventui mon. de Gattaiola ord. s. Dam. notum facit, se approbare sententias a Gualterotto can. Lucan. et dein ab episcopo Praenestin. latas, per quas eis mon. de Ficeclo (*Fucecchio*) ord. Vallisumbr. adiudicatur, approbare et concessionem huius mon. eis factam confirmare.

Ea, quae iudicio. Dat. Viterbii XV kal. aprilis anno quarto.¹¹

994. mart. 19. Generali et provincialibus ministris ac aliis fratribus ord. Min. indulget, ut nullus legatus nisi de latere suo aut praelatus vel alia persona

¹ Sbar. 401 (ex autographo archivi illius conv.).

² Sbar. 402 (ex autogr. conv. fratrum Min. Conv. Reatin.). Die 6 iunii 1258 S. P. eidem praesulibus iniungit, ut illos fratres de Poen. defendant, ne a rectoribus civitatum et locorum gravaminibus onerentur vel molestentur; Sbar. 427 (ex Petri de Alva Indic. Bull. Seraph.). — De litteris a Sbar. nr. 403 relatis cfr. not. ad nr. 870.

³ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 49; Sbar. 404. De litteris ab eo nr. 405 relatis cfr. not. ad nr. 968.

⁴ Ex hoc elogio apparet, illum archiepiscopum fuisse religiosum alicuius ordinis; ex aliis autem argumentis patet, eum fuisse de ord.

fratrum Min.; Sbaralca nonnisi litteras de eius translatione ad eccl. Arboren. die 3 nov. 1268 facta affert.

⁵ Reg. Vat. t. 25 f. 125 (Alex. IV a. 4) ep. 61.

⁶ Sbar. 406 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁷ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 250 (inter ep. anni 5); Sbar. 407. De litteris ab eo nr. 408 relatis cfr. not. ad nr. 982.

⁸ Flam. Ann. l. c. pag. 112 (ex autogr. Aracoel.).

⁹ Sbar. 409 (ex autogr. archivi illius conv.). De litteris ab eo nr. 410 relatis cfr. not. ad nr. 974.

¹⁰ Sbar. 411 et 412 (ex archivis illorum conv.).

¹¹ Reg. Vat. t. 26 (Alex. IV a. 4) ep. 79; Sbar. 413.

religiosa seu saecularis aliquem de fratribus eorum ad sua vel Ecclesiae negotia procuranda vel ad secum manendum assumere valeat auctoritate litterarum apost. specialem de praesentibus mentionem non facientium.

Petitionibus vestris Dat. Viterbii XIV kal. aprilis anno quarto.¹

995. apr. 19. Fratribus de ord. Min. in terras Saracenorum, Paganorum, Graecorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zichorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Moscelinorum (alias: Mosilitorum), Tartarorum, Hungarorum maioris Hungariae (trans Danubium), Christianorum captivorum apud Turcas, aliorumque infidelium nationum Orientis seu quarumcumque partium conversionis ad fidem causa proficiscentibus complura confert privilegia.

Cum hora iam undecima sit. Dat. Viterbii XIII kal. maii anno quarto.²

996. maii 6. (Bernardo) episcopo Perusino, qui inter quaedam alia temere statuit, ut nullus de civ. et dioec. Perusin. poenitentiam reciperet nisi a sacerdote proprio, quilibet autem parochialis presbyter dispositiones ultimarum voluntatum parochianorum suorum et eorum legata in subsidium pauperum et alios pios usus relicta diligenter inquirat et, si testator vel eius consanguinei haec proprio sacerdoti pandere nolint, nec ipse nec alii clerici sepulturae illius, si decesserit, interesse debeant, mandat, ut haec statuta, quae contra fratres Praed. et Min. edita esse videntur, publice et sine aliqua fictione revocet, alioquin (Nicolao ord. Min.) episcopo Assis. iniungit, ut ipse ad civ. Perusin. accedens illa statuta auctoritate apost. revocet.

Vehementer mirari cogimur. Dat. Viterbii II nonas maii anno quarto.³

997. maii 6. Custodi fratrum de ord. Min. ecclesiae s. Francisci Assis. eius et aliorum fratrum ibi morantium precibus annuens, concedit, ut illis, qui devotionis causa ad ipsam ecclesiam accedentes aliquid in executione votorum emissorum super eiusdem visitatione omiserint, salutarem poenitentiam super hoc iniungere possint.

Pro reverentia b. Francisci. Datum ut supra.⁴

¹ Aliis litteris die 26 martii 1258 datis S. P. eisdem de novo indulget, ut ad procuraciones aut alias exactiones legatis apost. sedis praestandas minime teneantur; item die 3 apr. 1258, ne quis praelatorum eis gravamina super eorum praedicationibus et confessionibus audiendae inforat; Sbar. 414-416 (ex Petri de Alva Indic. Bull. Seraph.). Litteras ab eo nr. 417 relatas, quibus archiepiscopo Rothomag. (Odoni Rigaldi ord. Min.) mandatur, ut praelatos et magnates Franciae inter se dissidentes reconciliet, omittimus.

² Sbar. 418 (ex archivo sacri conv. Assis. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1258 nr. 1). De litteris a Sbar. nr. 419 relatis cfr. not. ad nr. 914.

³ Sbar. 420 (ex archivo sacri conv. Assis. et Bull. ord. Praed.).

⁴ Sbar. 421 (ex archivo sacri conv. Assis.).

⁵ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 114; Sbar. 422. De litteris die 15 maii 1258 datis et incip.: « Pium est et consonum », quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur, cfr. infra not. ad 1019; de litteris autem a Sbar. nr. 423 relatis cfr. not. ad nr. 984.

⁶ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 134; Sbar. 424.

⁷ Sbar. 425 (ex Barth. Pisani libro conform.).

998. maii 11. Plebano de Clanzano dioec. Clusin. (*Chiusi* in Tuscia) mandat, ut, cum ipse sorori Gregoriae abbatissae mon. Grossetani (*Grosseto*) concesserit potestatem construendi mon. in territorio castri Montispulsani (Montispolitiani, *Montepulciano*), id autem, si fieret, redundaret non modicum in praecudicium et gravamen abbatissae et conventus mon. s. Mariae novae de Collazzo Montispulsan. ord. s. Dam., in eodem territorio monasterium aliquarum religiosarum erigi minime permittat.

Ex parte dilectarum. Dat. Viterbii V idus maii anno quarto.⁵

999. maii 23. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Falesio eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, confirmat omnes ipsius mon. possessiones et iura, quae omnia monasterio s. Bartholomaei de Falesio, antequam monialium inclusarum ord. s. Dam. Assis. instituta in eo recepta sunt, competeant, easque unacum his sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Viterbii X kal. iunii anno quarto.⁶

1000. . . . Generali et provincialibus ministris ord. fratr. Min. indulget, ut contra illos ex fratribus suis, qui ab apost. sede licentiam transeundi ad alium ordinem impetrabant, nisi infra duos vel tres menses post obtentam licentiam ad aliam religionem se transtulerint et ipsius habitum susceperint, procedere valeant.

In gravem ordini vestro. Datum. . . .⁷

1001. iunii 6. Philippae abbatissae et sororibus eius morantibus in civitate Surrenti (*Sorrento* prope Neapolim) ord. s. Dam. confirmat concessionem ecclesiae s. Georgii de Surrento a Petro Filangerio ipsius ecclesiae rectore et capellano suo eis factam.

Ex serie vestrae petitionis. Dat. Viterbii VIII idus iunii (non: iulii) anno quarto.⁸

1002. iunii 16. Abbatissae mon. s. Francisci Tudertin. (*Todi* in Umbria) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, confirmat omnia ipsius mon. possessiones et iura necnon libertates et immunitates eidem a Iacobo Urbevetan. tunc Tudertin. episcopo concessas easque sub b. Petri protectione suscipit, statuens etc.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Viterbii XVI kal. iulii anno quarto.⁹

⁵ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 147; Sbar. 433. De litteris ab eo nr. 434 et 435 relatis cfr. not. ad nr. 908.

⁶ Die 6 iunii 1258 S. P. eisdem monialibus ord. s. Dam. indulget, ut bona hereditaria petere et recipere possent, ac si in saeculo remanissent; octo autem diebus post, ut de male acquisitis, quorum etc., et de redemptionibus votorum usque ad 100 uncias auri recipere, ut privilegiis et indulgentiis ordini fratrum Min. concessis, ipsis competentibus, uti, ut per litteras apost., nisi etc., a quoquam minime conveniri possent. Sbar. 426 et 428-431 (ex archivo illius mon.). Istae moniales a. 1266 a Petro episcopo Tudertin. obtinuerunt facultatem aedificandi sibi aliud mon. in civ. Tudertin. velut in loco magis idoneo et tuto, supradictum autem extra civ. inter mon. Montis sancti et ecclesiam s. Angeli de Sculcula positum retinendi (Sbar. not. ad nr. 431). — Litteras ab eo nr. 427 relatas, quibus S. P. die 6 iunii 1258 vetat fratres de Poenitentia a locorum rectoribus gravaminibus onerari et molestari, item litteras nr. 432 relatas, quibus, ad episcopos Vicentin. et Tervisin. (Albertum Riccum ord. Min.) destinatis, S. P. sanxit, Ezzelini et fratris eius Alberici, Ecclesiae inimicorum, mancipia mancipiorumque filios et nepotes ad Ecclesiam reversos vel reversuros esse libera, quum non ad Bull. Franc. pertineant, omittimus.

1003. iulii 31. Abbatissae mon. s. Eustachii de Clavaro (*Chiavari* in Liguria) eiusque sororibus praesentibus et futuris, regularem vitam professis, confirmat ipsius mon. (ord. s. Dam.) possessiones et iura easque una cum eodem sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Viterbii II kal. (non: idus) augusti anno quarto.⁴

1004. aug. 2. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. fratr. Min. omnia ipsi ordini ab apost. sede concessa confirmat.²

1005. aug. 26. Archiepiscopo Upsalen.³ indulget, ut statutum contra clericorum concubinatum ab apost. sedis legato editum revocans censuras in eos latas commutare seu relaxare valeat.

Tua Nobis fraternitas. Dat. Viterbii VII kal. septembris anno quarto.⁴

1006. aug. 27. Abbatissae et conventui mon. s. Iacobi de Civitate nova (Firman. dioec.) ord. s. Dam. indulget, ut formulam vitae ipsius ord. secundum mitigationem a se ipso in minori officio constituto (adhuc cardinali

Ostien. et protectore eiusd. ord. existente) factam observare possint.

Haberi percepimus. Dat. Viterbii VI kal. septembris anno quarto.⁵

In e. m. abbatissae et conventui mon. s. Mariae Montis sancti Tudertin. ord. s. Dam.⁶

1007. sept. 24. Fr. . . . ord. Min., inquisitori haer. prav. in marchia Ancon., respondet, non esse admittendam probationem eorum, qui testificari vellent, infirmos ab haereticis manuum impositionem seu « consolationem » accipientes sui compotes non fuisse.

Ex parte tua. Dat. Viterbii VIII kal. septembris anno quarto.

Simili modo (fratribus Min.) inquisitoribus haer. prav. in Urbe et admin. eius necnon (litteris 13 nov. 1258 datis) in admin. s. Francisci.⁷

1008. sept. 26. Custodi fratrum de ord. Min. ecclesiae s. Francisci Assis., eius et aliorum fratrum ibidem commorantium supplicationibus annuens, concedit, ut eorum omnium, qui de remotis partibus ad ipsam ecclesiam devotionis causa accesserint et suorum co-

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 206; *Sbar.* 437. De litteris ab eo nr. 438 relatis cfr. not. ad nr. 1006.

² *Sbar.* 436; cfr. Supplem. nr. XXXV. Ista litterae bullatae exstant adhuc in archivo sacri conv. Assis.

³ Laurentio Gotho ord. Min. a. 1256 vel 1257 (minime vero iam 20 annis prius) promotus.

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 218; *Sbar.* 439.

⁵ *Sbar.* 440 (c. Marangonii Hist. Civ. novae et apographis in mon. s. Franc. Tudertin. et s. Clarae Assis.); cfr. Supplem. XXVII. Die 25 aug. 1258 S. P. ecclesiam illius mon. in festivitatibus ss. Philippi et Iacobi apost. et s. Clarae virg. devote et venerabiliter visitantibus, vere poen. et conf., centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxavit (*Sbar.* 438).

⁶ *Sbar.* 441 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁷ *Sbar.* 442 (ex archivo Aracoel. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1258 nr. 3) et 450 ac 596; Flam. Ann. Supplem. ad Bull. Franc. pag. 116 (ex eodem archivo), qui pag. 117 litteras altera die post scil. 25 sept. 1258 datas affert, quibus S. P. praelatos in b. Petri patrimonio constitutos monet, ut, cum ipse S. P. ministrum provincialem fratrum Min. in administr. Romana duobus fratribus eiusd. ord. zelum christianae fidei habentibus et opere sermoneque potentibus officium inquisitionis contra haereticos eorumque fautores et complices iniungere iusserit, ipsis fratribus in executione huius officii efficaciter assistant, quique pag. 118 litteras Anagninae die 22 nov. 1258 datas publici iuris facit, quibus S. P. idem iniungit praelatis in Umbria et in marchia Ancon. quoad fratres Min. in administr. s. Francisci et in ipsa marchia Ancon. ad illud negotium assumptos. Eodem die 22 nov. 1258 et die 13 sept. 1259 (litteris incip.: « Ut commissum vobis ») S. P. fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in prov. s. Franc. facultatem tribuit interpretandi et declarandi (unacum cum episcopis dioecesanis) statuta contra haereticos edita; illae litterae apud *Sbar.* nr. 456 relatae sunt, hae, quae in archivo sacri conv. Assis. exstant, desiderantur apud eum. Litteris die 11 febr. 1259 datis (*Sbar.* 467) S. P. ministro fratrum Min. de administr. Romaniolae mandat, ut in sua provincia duos fratres idoneos instituat inquisitores haer. prav.; die autem 26 sept. 1258 in Urbe eiusque administratione et die 13 sept. 1259 in prov. s. Franc. deputatis inquisitoribus (de ord. Min.) litteris incip.: « Super eo quod » respondet, haereticos relapsos iudicio saeculari relinquendos quidem esse, si vero postmodum poenitent et poenitentiae signa in eis apparuerint manifesta, poenitentiae et eucharistiae sacramenta petita

eis non deneganda. Eodem die 26 sept. 1258 et die 13 sept. 1259 (litteris incip.: « Ne inquisitionis officium », quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur) S. P. inhibet, ne quispiam a sede apost. delegatus in inquisitores haer. prav. eorumque notarios, dum in ipso officio existunt, censuras eccles. ferat. Quibus die 15 sept. 1259 plenam remissionem peccatorum concedit. Tum die 27 sept. 1258 tum die 18 febr. 1260 S. P. respondet ad alias quaestiones ab inquisitoribus haer. prav. tam in administr. s. Franc. quam in universis Italiae partibus deputatis propositas et inquisitores in patrimonio b. Petri, ducatu Spoletano, Tuscia, Maritima etc. leges Frederici II imper. Rom. contra haereticos edita annotari et observari facere iubet, id quod die 17 nov. 1258 potestatibus, consiliis, communitatibus civitatum aliorumque locorum Italiae mandat, interim nonnullas alias instructiones circa officium inquisitionis haer. prav. a fratribus Min. exercendum edens. *Sbar.* 444-446, 450-456, 503-505, 534; Flam. Ann. l. c. pag. 119 et 111 (ubi tamen litterae die 13 dec. 1258 editae tamquam die 13 dec. 1257 datae afferuntur). Die 5 ian. 1259 S. P. praelatos in ducatu Spoletan. constitutos monet, ut inquisitoribus illarum partium (de ord. Min.) assistant; *Sbar.* 524. Epistolae a *Sbar.* nr. 444-446 relatae (incip.: « Super eo quod », « Quod super nonnullis », « Cum adversus haer. prav. ») conservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis.; sed ibi extant etiam nonnullae aliae epistolae bullatae Alex. IV ad idem negotium pertinentes, quae quidem apud *Sbar.* desiderantur, similes vero sunt aliis, diversis diebus datis et sic ab eo relatis, scilicet: litterae 9 nov. 1258 datae et incip.: « Super eo quod », quibus S. P. ad quaedam dubia respondet; litterae die 14 nov. 1258 datae et incip.: « Exortis in agro fidei », quibus modum procedendi contra haereticos praescribit; litterae die 16 sept. 1259 datae et incip.: « Ex parte vestra », quibus ad alia dubia inquisitorum respondet; litterae eodem die 16 sept. 1258 datae et incip.: « Ut negotium fidei », quibus illis inquisitoribus concedit facultatem se invicem absolvendi ab excommun. sententia; litterae die 17 sept. 1259 datae et incip.: « Exortis in agro fidei », quibus universis episcopis per Italiam constitutis super extirpanda haeretica pravitate scribit; litterae die 18 sept. 1259 datae et incip.: « Ne inquisitionis negotium », quae ad inquisitores haer. prav. in provincia s. Franc. directae sunt; litterae denique die 19 sept. 1259 datae et incip.: « Noverit universitas vestra », quibus S. P. omnes haereticorum sectas damnat, et litterae die 30 nov. 1259 datae, quibus litteras die 22 nov. 1258 datas (incip.: « Exortis in agro fidei ») innovat. — Cfr. infra nr. 1016, 1017, 1044.

piam sacerdotum habere nequiverint, tum ipsi tum alii undecumque venientes fratres sacerdotes eiusd. ord., quibus ipse custos id duxerit committendum, confessiones audire valeant.

Pro reverentia b. Francisci. Dat. Viterbii VI kal. octobris anno quarto.¹

1009. oct. 3. Quondam s. Mariae de Cortona dioec. Aretin. (Arezzo), nunc s. Mariae de Cavallione Tuscanen. (*Toscanelle* prope Urbem) ord. s. Dam. monasteriorum abbatissae et conventui confirmat ipsam translationem, concessio eis monasterio s. Iuliani Tuscan.

Licet ex iniuncto. Dat. Viterbii V nonas octobris anno quarto.²

1010. oct. 4. Ministro provinciali in Aragonia ord. fratr. Min., cui iam praecepit, ut monialibus mon. s. Antonii extra muros Barchinonen. (*Barcelona*) fratres idoneos sui ord. pro honestis et opportunis causis earum in numero sufficienti concederet, qui tamen asserens se vigore quarundam indulgentiarum apost. ad id non teneri illud mandatum non executus est, de novo mandat, ut illis indulgentiis non obstantibus ipsis monialibus singulis diebus dominicis et festis duplicibus ac sui et earum ordinis solemnibus per fratres sui ord. celebrari missarum solemnias et annuatim duodecim vicibus poenitentiae et eucharistiae sacramenta, informatis eis primo regularibus documentis et confortatis pabulo verbi Dei, exhiberi faciat.

Sub certa forma. Dat. Viterbii IV nonas octobris anno quarto.³

1011. oct. 9. Abbati Pruliacen. ord. Cist. dioec. Senonen. (*Sens*) et guardiano fratrum Min. Parisien. ac praeposito s. Audomari (*St. Omer*) Morinen. dioec. mandat, ut super actibus abbatis et statu mon. s. Remigii Remen. (*Rheims*) inquirent et referant.

Dudum quibusdam monachis. Dat. Viterbii VII idus octobris anno quarto.⁴

1012. nov. 9. Ministro provinciali provinciae Alemaniae (superioris) ord. Min. reservat facultatem concedendi fratribus suae provinciae licentiam accedendi ad monasteria monialium ord. s. Dam., hucusque etiam custodibus et guardianis concessam.⁵

1013. nov. 26. Guardiano et fratribus ord. Min. Ratisbonen. (*Regensburg* in Bavaria) concedit licentiam recipiendi usque ad 100 marcas arg. de male acquisitis, quorum etc., et de redemptionibus votorum.

Necessitatibus vestris. Dat. Anagniae VI. (kal. aut idus) decembris anno quarto.⁶

1014. ... Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Campo Martio Veronen. (*Verona*) ord. s. Dam. indulget, ut

in quibusdam casibus fratribus Min. possint concedere licentiam ingrediendi ipsum mon.

Vestris piis supplicationibus. Dat. Anagniae... anno quarto.⁷

1015. dec. 2. (Berardo) episcopo Tiburtin. mandat, ut, cum nonnulli monachi post collationem ecclesiae s. Mariae maioris Tiburtin. fratribus Min. factam libros et ornamenta eccles. ipsius ecclesiae distraxerint, eos ad restituendum illis fratribus infra 15 dies compellat.

Dilecti filii. Dat. Anagniae IV nonas decembris anno quarto.⁸

1016. dec. 13. Fr. ... ord. Min. inquisitori haer. prav. in Romaniola, cum eum propter Deum in negotiis fidei laborantem deceat salutaribus praemiis recreari, vere poenitenti et confesso, plenam peccatorum veniam concedit, socio autem et notariis eius tres annos de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Firmissime teneat tua prudentia. Dat. Anagniae idibus decembris anno quarto.⁹

1017. dec. 13. Fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in partibus Italiae praesentibus et futuris ad complures difficultates ab eis sibi propositas graviter respondet.

Quod super nonnullis. Dat. Anagniae idibus decembris anno quarto.¹⁰

1018. dec. 18. Guidoni civi Romano commendat moniales mon. ss. Cosmae et Damiani de Urbe ord. s. Dam.¹¹

1259.

1019. ian. 20. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. indulget, ut de rebus quibuscumque, quae eis legantur, canonicam portionem solvere minime teneantur.

Pium est. Dat. Anagniae XIII kal. februarii anno quinto.¹²

1020. ian. 28. (Conrado) episcopo Saonen. (*Savona* in Liguria) mandat, ut fratribus Min., quibus eorum minister generalis concessit licentiam ab ipsorum loco in Savona ex impetu aquarum vicini torrentis concusso ad alium locum eiusdem civ. se transferendi, super ipsa translatione auxilium largiatur.

Personas pias. Dat. Anagniae V kal. februarii anno quinto.¹³

¹ Sbar. 443 (ex archivo sacri conv. Assis.).

² Sbar. 447 (apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 65).

³ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 233; Sbar. 448.

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 4) ep. 253 (non: 353); Sbar. 449. De litteris ab eo nr. 450-456 relatis cfr. not. ad nr. 1007.

⁵ Cfr. Supplem. nr. XXXVI.

⁶ Sbar. 457 (ex archivo illius conv.).

⁷ Sbar. 458 (ex Lud. Moscardi Hist. Veronen.).

⁸ Sbar. 459 (ex archivo illius conv.).

⁹ Sbar. 460 (ex archivo Aracoel. apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1258 nr. 5). Quae quidem indulgentiae utpote aliis illo tempore concedi solitis maiores suspectae esse videntur. — Aliis litteris eodem

die datis S. P. illi inquisitori simili modo ut supra die 24 sept. 1258 respondet; Sbar. 461 (l. c. nr. 3). Die 11 febr. 1259 S. P. ministro fratrum Min. de administr. Romaniolae mandat, ut duos fratres idoneos instituat inquisitores haer. prav. in illis partibus, quos ex causa amovere et alios eis subrogare possit; Sbar. 467.

¹⁰ Sbar. 462 (l. c. nr. 7).

¹¹ Cfr. Supplem. nr. XXXVII.

¹² Sbar. 463 (ex Firmam. trium ordinum et Speculo Min. necnon Petri de Alva Indic. Bull. Seraph., ubi hae litterae tamquam die 15 maii 1258 datae afferuntur). Hoc ipso die (15 maii 1258) datae sunt litterae eiusdem tenoris, quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. asservantur.

¹³ Sbar. 464 (ex autogr. illius conv.).

1021. febr. 3. Ministro provinciali regni (Castellae et) Legionis mandat, ut monialibus mon. s. Spiritus Civitaten. (*Ciudad Rodrigo*) ord. s. Dam. aliquos sui ord. fratres (simili modo ut supra nr. 1010 minister Aragoniae monialibus mon. s. Antonii Barchinonen.) deputet.

Paci et salutis. Dat. Anagniae III nonas februarii anno quinto.¹

1022. febr. 10. Ad perpetuam rei memoriam, Ludovici regis Francorum eiusque sororis Isabellae, fundatricis mon. Humilitatis B. M. V. (in Longocampo, vulg. *Longchamp*) prope Parisios votis annuens, pro ipso mon. propriam regulam seu vitae formulam concedit.

Sol ille verus. Dat. Anagniae IV idus februarii anno quinto.²

1023. febr. 12. Capitulo Aesculan. (*Ascoli Piceno*) notum facit, se fr. Raynaldum, capellanum suum, de ord. Min., ecclesiae Aesculan. praefecisse in episcopum, cui obedientiam et reverentiam debitam impendant.

Apostolicae dignitatis. Dat. Anagniae II idus februarii anno quinto.³

1024. febr. 13. Episcopo Suanen. (*Sorana-Pitigliano* in Tuscia), qui in fratres Min. de Proceno suae dioec. et eorum benefactores excommun. sententiam tulit, eo quod ecclesiam s. Martini de Proceno ab episcopo Viterbien. sibi collatam non dimittebant, mandat, ut illam sententiam relaxet.

Sua Nobis. Datum Anagniae idibus februarii anno quinto.⁴

1025. febr. 26. Fr. Valasco ord. Min., poenitentiario et capellano suo, mandat, ut Ademarus electum Wintonien. (*Winchester* in Anglia) ab ecclesia sua propter difficultates a rege et aliis magnatibus Angliae ei obiectas absentem ad ipsam restitui et proventus eiusdem ei subministrari faciat.

Statum ecclesiae. Dat. Anagniae IV kal. martii (non: februarii) anno quinto.⁵

1026. febr. 26. Archidiacono Aretino (*Arezzo* in Tuscia) mandat, ut, cum capitulum Aretin. fratribus Min.

ecclesiam parochialem s. Leonardi de Castillione (loco inter Aretium et Cortonam sito) cum domibus et horto ipsi ecclesiae contiguus conferre velint, eandem cum eius pertinentiis illis fratribus assignet, decimis et parochia ad ecclesiam s. Mariae de Petrognano de Castillione translatis.

Deum diligere. Dat. Anagniae IV kal. martii anno quinto.⁶

1027. mart. 15. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Vallisgloriae Spoletan. dioec. ord. s. Dam. notum facit, se tenuitate reddituum earum attenta numerum monialium ipsius, abbatissa computata, viginti quinque taxare, quare eis inhihet, ne quam in monacham et sororem recipiant, antequam conventus ipse ad illum numerum sit redactus.

Monasteriis et ecclesiis. Dat. Anagniae idibus martii anno quinto.⁷

1028. mart. 17. Fr. Andreae ord. Min., inquisitori haer. prav. in administr. s. Francisci, ad eius litteras respondens eiusque vigilantiam et sollicitudinem in negotio ipsi commisso laudibus efferens, mandat, ut non obstantibus quorumlibet dissuasionibus in ipso fidei negotio iuxta canonicas sanctiones et formam sibi traditam procedat.

Litteras tuas. Dat. Anagniae XVI kal. aprilis anno quinto.⁸

1029. mart. 23. Abbatissae et conventui mon. Omnium sanctorum de ripa Arni Pisan. dioec. ord. s. Dam. confirmat donationem ecclesiae s. Georgii in Olastroto olim ab Alberto monacho mon. Cassinen. et archiep. Turritan. (*Torres* in Sardinia) hospitali s. Leonardi de Stagno, nunc earum monasterio pleno iure subiecto, a. 1176 ad instantiam Guilelmi archiep. Pisan. et Sardiniae primatis ac sedis apost. legati factam.

Cum a Nobis petitur. Dat. Anagniae X kal. aprilis anno quinto.⁹

1030. apr. 30. Potestati, consilio et communi Urbinaten. mandat, ut abbatissam et conventum mon. s. Mariae de castro Begni ord. s. Dam. Feretran. dioec. super monasterio s. Silvestri de Hisclito (seu Iscleto, *Ischiello*)

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 18; *Sbar.* 466.

² Flam. Ann. l. c. pag. 122 (ex *Sbar.* III, 64). Qui ibi has litteras inter annotationes tantum reponit, eo quod in iis non de quadam ordinis s. Dam. regula, sed plane diversa, agitur (quam fr. Mansuetus ord. Min., Alexandri IV capellanus et poenitentiarius, de ipsius S. P. mandato et nonnullorum S. R. E. cardinalium consilio composuisse dicitur). Quam autem mon. de Longocampo postmodum ordini s. Dam. seu s. Clarae aggregatum sit, eas in ordine aliarum epistolarum ad Bull. Francisc. pertinentium hic referimus. Cfr. infra nr. 1263 et 1315.

³ Simili modo clero et populo civ. et dioec. Aesculan.; *Sbar.* 468-470; Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 62.

⁴ Aliis litteris eodem die datis S. P. archipresbytero maioris ecclesiae Urbevetan. mandat, ut, si episcopus Suanen. illam sententiam non relaxaverit, ipse eam removeat; cui die 15 maii 1259 de novo mandat, ut illum episcopum, si monitis apost. in hac re non consentiat, ad comparandum coram S. P. citet. *Sbar.* 471, 472, 489 (ex archivio illius conv.). Litteras ab eo nr. 473 relatas ad archiep. Rothomagen. (Odonem Rigaldi de ord. Min.) eiusque suffraganeos directas, utpote ad Bull. Fran. non pertinentes, omittimus.

⁵ Die 28 febr. 1259 S. P. ad eundem fratrem alias similis te-

noris litteras, incip. « Dilectus filius Ademarus », destinat. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 89 et 85; *Sbar.* 465. De litteris ab eo nr. 467 relatis cfr. not. ad nr. 1007.

⁶ *Sbar.* 474 (ex autogr. illius conv.). — Litterae ab eo nr. 475 relatae, quibus archiepiscopo Upsalen. (Laurentio de ord. Min.) eiusque suffraganeis facultas dispensandi cum Waldemaro rege Sueciae super impedim. matrim. conceditur, omittuntur.

⁷ *Sbar.* 476 (ex apogr. in archivio illius mon. exstante).

⁸ *Sbar.* 477 (ex autogr. in archivio sacri conv. Assis. asservato).

⁹ Aliis litteris 28 martii 1259 datis S. P. episcopo Sorren. (in Sardinia) mandat, ut illi monasterio quaedam bona ad illud hospitale pertinentia et ab eo iniuste detenta restituat. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 301 et 302 (inter epp. anni 4); *Sbar.* 478 et 479. — Litteras ab eo nr. 480 (Chart. Univ. Paris. I nr. 332, pag. 382) relatas et ad episcopum Paris. directas, in quibus S. P. de quorundam Guilelmi de s. Amore exulantis partes acrius tenentium contumacia conqueritur, et nr. 481 recensitas, quibus (Guilelmo) Papien. et Raynerio (de ord. Min.) Maynen. episcopis facultatem absolvendi Papienses a Fridericiana sequela ad Ecclesiae obedientiam redeuntis concedit, omittimus.

dioec. Urbinat. a se ipso eis collato nec ipsi molestant nec ab aliis molestari permittant.

Illum ad personas religiosas. Dat. Anagninae II kal. maii anno quinto.¹

1031. maii 1. Guardiano et fratribus ord. Min. b. Mariae de Taleacotio (*Tagliacozzo* in partibus Neapol.) indulget, ut de male acquisitis, quorum etc., et de redemptione votorum usque ad 50 marcas arg. recipere valeant.

Vestrae meritis religionis. Dat. Anagninae kalendis maii anno quinto.²

1032. maii 3. Mag. Andreae de Orto scriptori suo, canonico Viterbien., confirmat annuam pensionem 100 sol. Turonen. obtentu Laurentii archiep. Antibaren. (de ord. Min.), tunc capellani et familiaris Inn. IV, avunculi ipsius Andreae, a Rodulpho episcopo Morinen. 25 febr. 1253 concessam.

Provenit ex tuae devotionis meritis. Dat. Anagninae V nonas maii anno quinto.³

1033. maii 10. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae et s. Dam. Assis. notum facit, se ratum et gratum habere, quod (Nicolaus de ord. Min.) episcopus Assis. eis annuum censum 18 denar., in quo ei ratione ecclesiae s. Georgii Assis. tenebantur, remisit, receptis ab ipsis quibusdam domo et terris.

Inducunt Nos. Dat. Anagninae VI idus maii anno quinto.⁴

1034. maii 10. Item, quod, Ioanne (Compatri) episcopo Anagnin., tunc rectore ducatus Spoletan., de mandato suo procurante, capitulum Assis. eis ecclesiam s. Georgii unacum hospitali ei contiguo eorumque pertinentiis pro monasterio ibidem construendo concesserunt, receptis ab eis pro recompensatione ecclesiae s. Iacobi de muro rupto Assis. ac omnibus iuribus et pertinentiis ad ipsas ex collatione abbatis Farfensis spectantibus, superaddito de possessionibus monasterii s. Dam. in pecunia tanto, quantum ad aequipollendum videretur esse necessarium.

Inducunt Nos. Dat. ut supra.⁵

1035. maii 13. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. notum facit, se inhibere, ne quis eos aliquatenus molestat contra determinationis

suae formam, qua statuit, eos de licentia vel permissione aut concessione legatorum sedis apost. vel ordinariorum locorum libere posse praedicare populis, audire confessiones ac poenitentias iniungere salutares.

Cum olim quidam. Dat. Anagninae III idus maii anno quinto.⁶

1036. maii 15. Episcopo Cracovien., cum ad audientiam suam pervenerit, quod fr. Martinus, qui pastorem generalem fratrum de Poenitentia sanctorum Martyrum se appellat et falso asserens, se de speciali concessione apost. sedis de quibuscumque ordinibus professos ad suum ordinem libere recipere posse, fratres ord. Min. tali praetextu recipit, notum facit, litteras super illa concessione esse falsas, eique mandat, ut ipsas sibi exhiberi faciat.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagninae idibus maii anno quinto.⁷

1037. maii 30. Archiepiscopo Colonien. et episcopo Basileen. mandat, ut illos praelatos et ecclesiarum rectores, qui fratres Min. contra eorum privilegia molestant, coerceant.⁸

1038. iunii 12. Ministro fratrum de ord. Min. in administr. b. Francisci, volens, ut negotium inquisitionis contra infectos haeretica pravitate, quod in illis partibus per fr. Andream ord. Min. agitur, ad felicem exitum perducatur, committit, ut 5 vel 6 idoneis fratribus sibi subiectis officium tabellionatus exercendum in illa inquisitione dumtaxat, non obstante si fratres ipsi sacerdotes sint, concedat.

Cordi Nobis est. Dat. Anagninae II idus iunii anno quinto.⁹

1039. iunii 12. Episcopo Trecensi (*Troyes* in Francia), ut primum lapidem pro ecclesia fratrum Min. a se ipso benedictum in ipsa ecclesia apponat, mandat.

Cum primum lapidem. Dat. Anagninae II idus iunii anno quinto.¹⁰

1040. iunii 24. Guardiano et fratribus ord. Min. Parisien. mandat, ut sint intrepidi et ferventes in pace conservanda atque studio, addens, se sua scripta dirigere contra turbatores pacis et studii eorum.

Quantum sit a Nobis pro quiete vestra. Dat. Anagninae VIII kal. iulii anno quinto.¹¹

¹ Sbar. 482 (ex autogr. archivi mon. s. Luciae Urbin.). Die 18 maii 1260 S. P. confirmat illis monialibus possessionem supradicti monasterii auctoritate apost. collati; die autem 6 iulii 1260 episcopo Urbin. mandat, ut bona illius mon. olim ab abbate eiusdem ord. s. Ben. distracta et alienata ad primum ius ipsius mon. revocet; die denique 17 iulii 1260 illas moniales a iurisdictione episcopi Urbin. eximit easque cum ipso mon. sub b. Petri protectione suscipit. Sbar. 562, 568, 574.

² Sbar. 483 (ex archivo illius conv.).

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. Theodisio de Lavana et Petro Angeli Narnien. canonicis, Parisius commorantibus, mandat, ut supradictum episcopum ad solvendam illam pensionem aut providendum ipsi Andreae de beneficio eccles. compellant. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 150 et 244; Sbar. 484 et 485.

⁴ Sbar. 486 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁵ Sbar. 487 (l. c.).

⁶ Sbar. 488 (ex Speculo Min. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 62). De litteris a Sbar. nr. 489 relatis cfr. not. ad nr. 1024.

⁷ Sbar. 490 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

⁸ Cfr. Supplem. nr. XXXVIII.

⁹ Sbar. 492 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.).

¹⁰ Sbar. 493 (apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1248 nr. 21).

¹¹ Chart. Univ. Paris. I, nr. 341. Die 13 iunii 1259 S. P. Ludovicum regem Franciae hortatus est, ut contra studii Parisien. turbatores brachii saecularis auxilium impenderet, quo citius iurgia in eo exorta compescerentur; die 18 iunii 1259 cancellario Parisien. praecepit, ne cui licentiam regendi in aliqua facultate concederet, nisi prius iuravisset, se mandata apost. executurum; altera die post episcopo Parisien. mandavit, ut artistis et eorum rectoribus, ne se intromitterent de faciendis et corrigendis sermonibus et licentiandis iis, qui incipiunt in theol. facultate, et die sequenti, ut magistris et scholaribus Parisien., ne cum Guillelmo de s. Amore commercium litterarum haberent, inhiberet; die autem qua supra insuper quosdam monachos et canonicos commendat de vigilantia, qua circa bonum statum studii Parisien. et quietem fratrum Praed. et Min. Parisiensium residentium insistant; die denique 11 iulii 1259 magistris et scholaribus Parisien. praecepit, ut se reconcilient cum fratribus Praed. et Min., dimisso Guillelmo de s. Amore. L. c. nr. 336-340, 342 et 343; Sbar. 491, 494, 495, 497-500.

1041. iunii 25. Priori et conventui fratrum Praed. Neapolitan. mandat, ut sacram sacelli supellectilem et alia mobilia fr. Henrici ord. Praed. archiepiscopi Baren. nuper defuncti apud ipsos deposita seu dimissa procuratori fr. Ioannic (Saraceni) ord. Min., a se ipso in novum archiep. Baren. praefecti, antea ministri (provincialis) eiusd. ord. in provincia Baren., assignent.

Cum Nos. Dat. Anagninae VII kal. iulii anno quinto.¹

1042. iulii 26. Generali ministro fratrum de ord. Min., qui sibi exposuit, nonnullos guardianos et custodes ac fratres ipsius ordinis pro redimendis vexationibus per personas religiosas et clericos saeculares saepe saepius sibi illatis diversas cum eis compositiones super locis ad eundem ordinem pertinentibus eorumque coemeteriis sine sua et ministrorum provincialium licentia inire esse coactos, notum facit, se compositiones et facta omnia, quocumque nomine censeantur, taliter inita irrita decernere et nullius existere firmitatis.

Mente sollicita. Dat. Anagninae VII kal. augusti anno quinto.²

1043. iulii 28. Universis archiepiscopis et episcopis per Castellae et Legionis regna constitutis, quum nonnulli religiosi et clerici saeculares partium illarum quandoque in publico et frequenter in occulto asserant, b. Franciscum non habuisse stigmata, et de imagine eius, ubicumque eam depictam inveniunt, ipsa stigmata aboleant, notum facit, omnes sic asserentes et abolentes excommun. laqueum incurrere, eisque mandat, ut id omnibus religiosiis et clericis saecularibus suarum civ. et dioec. exponant et ipsam excommun. firmiter observari faciant.

Quia longum esset. Dat. Anagninae V kal. augusti anno quinto.³

1044. sept. 15. Ministro provinciali ord. fratr. Min. in provincia s. Francisci mandat, ut duobus idoneis fratribus suae administrationis officium inquisitionis iniungat.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Anagninae XVII kal. octobris anno quinto.

Simili modo ministro fratrum Min. de administr. Romanolae (litteris die 11 febr. 1259 datis).⁴

1045. sept. 17. (Philippo) episcopo Interamnen. (Terni in Umbria) ad instantiam fratrum Min. Interamnen. supplicantium, ut, cum eorum locus adeo arctus existat,

ut domos et officinas sibi necessarias commode non possint construere, ipse S. P. super conferenda eis capella s. Cassiani Interamnen., cui cura animarum non imminet, loco eorum contigua et ad illum episcopum spectante apud eundem episcopum intercedat, iniungit, ut eandem capellam cum domo et horto ad eam pertinentibus ipsis fratribus conferat.

Dilectos filios. Dat. Anagninae XVII kal. octobris anno quinto.⁵

1046. sept. 19. Perusin., Assisiat., Castellan. (Civitatis Castellae), Eugubini., Tudertini., Amelien., Narnien., Interamnen., Spoletan., Fulginat. et Nucerin. civitatum et dioecesium potestatibus et communitatibus mandat, ut, cum Iacobum Samuelis et Venturam Iudicis cives Assis. in omnibus bonis mobilibus et immobilibus ecclesiae Romanae contemplatione fratrum ord. Min. de conventibus civitatum et dioecesium eorum collatis et conferendis procuratores, negotiorum gestores, syndicos constituerit, eis et substituendis ab eis circa executionem officii eis commissi impendant consilium, auxilium et favorem.

Cum dilectos filios. Dat. Anagninae XIII (non: III) kal. octobris anno quinto.⁶

1047. sept. 20. Ministro et conventui fratrum de ord. Min. Ariminen. (Rimini in Romaniola) notum facit, quod abbas et conventus mon. Pomposien. ord. s. Ben. dioec. Cornetan., quibus olim ipse S. P. preces et mandata direxit, ut illis fratribus ecclesiam s. Mariae in Trivio Ariminen. cum domo et horto iuxta eam positam concederent, ecclesiam quidem gratis, domum vero et hortum pro certa summa pecuniae concesserunt.

Solet annuere. Dat. Anagninae XII kal. octobris anno quinto.⁷

1048. sept. 22. Ministro generali (provinciali), custodi et conventui ecclesiae s. Francisci Assis. ac fratribus universis administrationis ipsius ord. Min. indulget, ut tempore generalis interdicti in festivitibus eiusdem sancti et anniversario dedicationis ipsius ecclesiae usque ad octo dies sequentes solemniter, exclusis tamen excommunicatis, divina officia celebrare possint.

Desideriis vestris. Dat. Anagninae X kal. octobris anno quinto.⁸

1049. sept. 26. Abbatissae mon. (s. Iuliani et) s. Mariae de Cavallione Tuscanen. (Toscanella prope Urbem) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris,

¹ Sbar. 496 (apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1259 nr. 16).

² Sbar. 501 (apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 63).

³ Sbar. 502 (apud Wadd. l. c. ad a. 1259 nr. 1). De litteris a Sbar. nr. 503 relatis cfr. not. ad nr. 1007.

⁴ Aliis litteris eodem die datis S. P. inquisitoribus illius provinciae eorumque sociis et notariis similes indulgentias concessisse dicitur, quas supra nr. 1007 recensuimus; die autem 13 sept. 1259 (litteris « Ne inquisitionis negotium » incipientibus) eisdem indulsit, ut nullus sedis apost. legatus vel subdelegatus, conservator aut executor ab eadem sede deputatus in eos et eorum notarios seu scriptores, quamdiu in prosecutione negotii inquisitionis fuerint, excommun. vel suspensionis aut interdicti sententiam ferre posset. Sbar. 504-506, 467. Die 20 sept. 1259 (litteris incip.: « Super extirpatione haer. prav. ») S. P. fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. mandat, ut haereticis ad mandata Ecclesiae redeuntibus quaedam iniungant sub certa poena pecuniaria; die autem 23 ian. 1260 eis mandat, ut per exactionem illarum poenarum cogant tam hos re-

deuntes quam eorum fideiussores; litteris denique die 4 martii 1260 datis et ad inquisitores haer. prav. in administr. s. Francisci directis, quae incipiunt: « Cupientes ut », vult, ut eis scripturae ad eorum officium spectantes tradantur.

⁵ Sbar. 507 (ex autogr. archivi illius conv.). De litteris eodem die datis et a Sbar. nr. 508 relatis, incip.: « Provisionis nostrae », quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. asservantur, cfr. not. ad nr. 401. Ibidem asservantur bullatae aliae litterae, die 19 sept. 1259 datae et incip.: « Vestram et ordinum vestrorum », quae quidem apud Sbar. desiderantur, similes vero sunt illis, quae ab eo nr. 290 referuntur; cfr. supra nr. 921.

⁶ Sbar. 509 (ex autogr. archivi illius conv.). De litteris ab eo nr. 510 relatis cfr. not. ad nr. 1044.

⁷ Sbar. 511 (ex autogr. sacri conv. Assis.). Quod indultum Clemens IV innovat litteris 28 febr. 1266 datis et in archivo sacri conv. Assis. adhuc existentibus; Sbar. 69.

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 190; Sbar. 512.

regularem vitam professis, confirmat possessiones et iura ipsius mon. easque unacum eodem sub b. Petri protectione suscipit, statuens etc.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagniae VI kal. octobris anno quinto.⁴

1050. sept. 26. Ministro et fratribus Min. ecclesiae s. Mariae de Capitolio (seu Aracoeli) de Urbe confirmat concessionem ipsius ecclesiae ab Innoc. IV eis factam.

Iis, quae. Dat. Anagniae VI kal. octobris anno quinto.²

1051. oct. 3. Episcopo Tudertin., qui praetextu procuratorum mag. Leoni Fortisbrachiae rectori patrimonii s. Petri in Tuscia et Sabina exsolvendarum nonnullis ecclesiis ad mon. s. Mariae Montis sancti Tudertin. ord. s. Dam. pertinentibus tallias seu collectas imposuit, mandat, ut hoc revocet.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae V nonas octobris anno quinto.³

1052. oct. 18. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae et s. Bartholomaei de Falesio ord. s. Dam. Massan. dioec. indulget, ut, cum olim abbates ipsius mon. adhuc ord. s. Ben. existentis quasdam ecclesias ad idem mon. tunc et nunc pleno iure pertinentes ex eorum officio visitare soliti sint, nunc earum capellanus illas ecclesias visitare et consuetas procuraciones ab eisdem recipere valeat.

Ex tenore vestrae petitionis. Dat. Anagniae XV kal. novembris anno quinto.⁴

1053. oct. 23. Abbatissae et conventui mon. de Panzo Assis. dioec. ord. s. Dam. regulam ab Hugolino ep. Ostien. (postmodum Greg. pp. IX) editam et a se ipso (tunc episcopo Ostien. et protectore ord. s. Dam. existente) in aliquibus mitigatam (cfr. infra Supplem. nr. IX et XXVII) concedit observandam.

Haberi percepinus. Dat. Anagniae X kal. novembris anno quinto.⁵

1054. nov. 1. Abbatissae et conventui mon. ss. Laurentii et Nicolai de Aquila (in Aprutinis) ord. s. Dam., quae in hac civitate non possunt commorari, concedit ecclesiam s. Crucis Rodii Aquilan. dioec. cum omnibus possessionibus et iuribus, non obstante, quod episcopi Aquilan. et capitulorum Aquilan. ac s. Martiani de Rodio ad id non accedit assensus, eisque ad eam se transferendi concedit licentiam.

Religionis favor. Dat. Anagniae kalendis novembris anno quinto.⁶

1055. nov. 7. Mag. Raynaldo can. Theatin., cui, cum primo episcopus Albinganen. et archiep. Ianuen. mandatum apost. de uniendo mon. monialium s. Ioannis de Logano ord. s. Ben. Albinganen. dioec. in spirit. et tempor. deformato cum mon. s. Catharinae Ianuen. ord. s. Dam. exequi neglexerint, huiusmodi execu-

tionem demandavit, qui tamen obsistentibus monialibus illius mon. et episcopo Albingan. eam perficere nondum potuit, de novo mandat, ut in ipso negotio procedat, invocato, si opus fuerit, rectorum civitatum Albingan. et Ianuen. auxilio.

Sua Nobis. Dat. Anagniae VII idus novembris anno quinto.⁷

1056. nov. 17. Universis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Glemona (*Gemona*) Aquilegen. dioec. in festivitibus ss. Francisci, Antonii, Clarae devote visitantibus, vere poenit. et conf., 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Splendor paternae gloriae. Dat. XV kal. decembris anno quinto.⁸

1057. nov. 30. Potestatibus sive rectoribus, consulibus, capitaneis, antianis, consiliis et communitatibus civitatum aliorumque locorum per Italiam constitutis praecipit, ut constitutiones Inn. IV contra haeticam pravitatem observent et secundum eas adversus haereses procedant.

Ad extirpanda. Dat. Anagniae II kal. decembris anno quinto.⁹

1058. dec. 4. Ministro et fratribus Min. Ortan. (*Orte* prope Urbem), quibus Petrus episcopus Ortan. primo ecclesiam s. Theodori Ortan. cum pertinentiis suis et ipsa postmodum ab eis resignata ecclesiam s. Angeli Ortarum litteris apud Ortas die 18 aug. 1259 datis et ad fr. Iacobum de Piperno vicarium ministri provincialis fratrum Min. de Urbe directis concessit, hanc concessionem confirmat.

Ex tenore vestrae petitionis. Dat. Anagniae II nonas decembris anno quinto.¹⁰

1059. dec. 13. (Henrico de Segusia) archiepiscopo Ebre-dunen. (postm. S. R. E. card.), qui susceptae legationis officium cum omni diligentia et virtute prosequi studuit, respondet, beneficium absolutionis per quandam personam religiosam aliquibus praestitum, cum nullam super hoc potestatem habuerit et Ecclesiae formam non servaverit, fratribus Min. et Praed. praetermissis, esse irritum.

Satis ex devota. Dat. Anagniae idibus decembris anno quinto.¹¹

1260.

1060. ian. 13. Magistro et fratribus ord. Praed. indulget, ut ii, qui, antequam ipsorum ordinem ingressi sunt, voto aut iuramento vel alia promissione simplici se ligaverant ad intrandum alium ordinem, nihilominus in illo ordine remanere possint, exceptis iis, qui Cist. vel fratrum Min. ordines fuerant professi.

Petitio vestra. Dat. Anagniae idibus ianuarii anno sexto.¹²

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 183; *Sbar.* 513 et Flam. Ann. l. c. pag. 132.

² *Sbar.* 514 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.), quae quidem litterae XIII (non III) kal. oct. a. V datae sunt.

³ *Sbar.* 515 (ex autogr. illius mon.).

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 189; *Sbar.* 516.

⁵ *Sbar.* 517 (ex apogr. authentico in mon. s. Clarae Assis. exstante).

⁶ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 203; *Sbar.* 518.

⁷ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 204; *Sbar.* 519.

⁸ *Sbar.* 520 (ex archivo illius conv.).

⁹ *Sbar.* 521 (ex archivo sacri conv. Assis.). Cfr. infra not. ad nr. 1062.

¹⁰ *Sbar.* 522 (ex autogr. archivi illius conv., apud Wadd. l. c., reg. pont. Alex. IV nr. 70 ex Reg. Vat. ep. 132).

¹¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 5) ep. 231; *Sbar.* 523. De litteris ab eo nr. 524 relatis et ad episcopos in ducatu Spoletan. directis cfr. not. ad nr. 1007.

¹² *Sbar.* 525 (e Bull. ord. Praed. I, nr. 260 Alex. IV).

1061. ian. 13. Maiori et communi Burdigalen. (*Bordeaux*) mandat, ut moniales inclusas mon. s. Francisci Burdigalen. habeant commendatas et a nemine eas molestari permittant.

Quia meritorium est. Dat. ut supra.¹

1062. ian. 20. Fratribus de ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in provincia b. Francisci, concedit facultatem cogendi rectores civitatum per censuras eccles. ad exequendas sententias ab ipsis contra haereticos eorumque fautores latas.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae XIII kal. februarii anno sexto.²

1063. ian. 21. Episcopo Castellano mandat, ut de bonis mon. s. Mariae Matris Christi de Venetiis, quae ab aliquibus detinentur, cognoscat et cognita veritate ea restitui faciat.

Ex parte dilectarum. Dat. Anagniae XII kal. februarii anno sexto.³

1064. ian. 28. Universis Christifidelibus ecclesias fratrum Min. in festivitatibus B. M. V. et s. Francisci devote visitantibus 100 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. Anagniae V kal. februarii anno sexto.⁴

1065. ian. 31. Abbatissae mon. de Virginibus Fulginaten. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris (ord. s. Dam.) possessiones et iura ipsius mon. confirmat easque cum eodem sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagniae II kal. februarii anno sexto.⁵

1066. febr. 8. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Catharinae lanuen. ord. s. Dam. confirmat unionem monasterii monialium s. Ioannis de Logano ord. s. Ben. dioec. Albinganen. per Raynaldum can. Theatin. auctoritate apost. tandem perfectam (cfr. supra nr. 1055).

Iustis petentium. Dat. Anagniae VI idus februarii anno sexto.⁶

1067. febr. 16. Fr. Mansueto de ord. Min., capellano et poenitentiario suo, mandat, ut, si archiepiscopus Pisan. unionem hospitalis s. Iacobi de Orticaria cum magno hospitali Pisan. ab eo in praeiudicium prio-

ratus s. Iacobi de Orticaria ord. s. Aug. factam infra certum temporis spatium non dissolverit, ipse super hoc statuatur et ordinet, quod secundum Deum et iustitiam viderit expedire.

Dilecti filii. Dat. Anagniae XIV kal. martii anno sexto.⁷

1068. febr. 20. Fratribus Hospitalis s. Mariae Theuton. Hierosolym. in Livoniae ac Prussiae partibus consistentibus concedit facultatem praedicandi Crucem (contra paganos illarum partium) sub ea forma, quam sedes apost. ad eorum instantiam fratribus Praed. et Min. ac quibusdam episcopis commisit.

Vix absque lacrymis. Dat. Anagniae X kal. martii anno sexto.⁸

1069. febr. 26. Abbatissae mon. s. Clarae in suburbiiis Biterren. (*Béziers* in Gallia merid.) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum confirmat possessiones et iura ipsius mon. easque cum eodem sub b. Petri protectione suscipit, statuens etc.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagniae V kal. martii anno sexto.⁹

1070. febr. 27. Episcopo Morinen. (*Terouanne* in Gallia septentr.), qui in moniales mon. de Longemarke (*Langemarck* in Flandria) suae dioec. propter illius loci ineptitudinem ab eo ad locum de Rosendale iuxta villam Ipram (*Ypres* seu *Yperen*) eiusd. dioec. se transferre affectantes et ibidem iam monasterium construere incipientes ad instantiam praepositi et capituli s. Martini Ipre. ord. s. Aug., in quorum parochia ipse locus de Rosendale consistit, excommun. sententiam promulgavit, mandat, ut eam relaxans eisdem monialibus licentiam ad hunc locum se transferendi concedat et primarium lapidem ad opus ecclesiae ibi construendae benedicat et ponat.

Sua Nobis dilectae. Dat. Anagniae IV kal. martii anno sexto.¹⁰

1071. mart. 5. Potestati, consilio et communi Ortarum (*Orte* prope Urbem) mandat, ut rectori patrimonii s. Petri in Tuscia assistant ad reducentes fratres Min. Ortan. ad ecclesiam s. Angeli ibidem existentem, ab episcopo Ortan. eis concessam, quam propter quorundam malorum hominum minas et terrores relinquere sunt coacti.

Sua Nobis dilecti. Dat. Anagniae III nonas martii anno sexto.¹¹

¹ Sbar. 526 (ex autogr. illius mon., apud Wadd. l. c. reg. pont. Alex. IV nr. 71).

² Sbar. 527 (ex archivo sacri conv. Assis., apud Wadd. l. c. ad a. 1260 nr. 1). Die 23 ian. S. P. inquisitoribus illius provinciae mandat, ut redeuntes de haeresi ad Ecclesiam eorumque fideiussores, qui se ad standum mandatis Ecclesiae sub certis poenis pecuniariis obligarunt, per exactionem ipsarum poenarum et censuras eccles. ad illud cogant. Die autem 4 martii 1260 eisdem omnes scripturas ad ipsorum officium spectantes, pro quo eis plures alias facultates concedit, tradi iubet. Sbar. 529 et 538. Quae epistolae bullatae, similes illis, quas Sbar. 521 die 30 nov. 1259 datas (cfr. supra nr. 1057) affert, conservantur adhuc in archivo sacri conv. Assis.

³ Sbar. 528 (ex autogr. illius mon.); cfr. infra nr. 1122.

⁴ Sbar. 530 (e Petri de Alva Indic. Bull. Seraph.). Cfr. nr. 1078.

⁵ Sbar. 531 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁶ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 24; Sbar. 532.

⁷ Sbar. 533 (ex archivo conv. fratrum Min. de Castellione Florentino). De litteris ab eo nr. 534 relatis cfr. not. ad nr. 1007.

⁸ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 28; Sbar. 535. Die 15 maii 1265 Clemens IV similem praedicationem commisisse dicitur fr. Alberto (de ord. Min.) episcopo Pomesanien. seu Insulae b. Mariae (*Marienwerder*) in Prussia, qui c. a. 1261 promotus c. a. 1285 obiit.

⁹ Sbar. 536 (ex autogr. illius mon.).

¹⁰ Aliis litteris die 9 martii 1260 datis S. P. illis monialibus concedit, ut in novo monasterio eisdem privilegiis et indulgentiis frui possint atque in antiquo. Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 32; Sbar. 537 et 541. De litteris ab eo nr. 538 relatis cfr. not. ad nr. 1062.

¹¹ Sbar. 539 (ex autogr. archivi illius conv.).

1072. mart. 8. Ad perpetuam rei memoriam vult notum esse, quod ipse fr. Paulo de Nuceria (*Nocera* in Umbria) ord. Min., cui iam ante religionis ingressum officium tabellionatus concessum erat et per quem fr. Andreas ord. Min. acta in inquisitione contra quosdam de haeresi suspectos dioec. Spoletan. et Narnien. habita conscribi fecit, concedit, ut ad mandatum inquisitorum haer. prav. illud officium exercere valeat, non obstante quod sit religiosus et in sacris ordinibus constitutus.

Inquisitionis negotium. Dat. Anagninae VIII idus martii anno sexto.¹

1073. apr. 20. Rectoribus Romanae fraternitatis seu ecclesiarum parochialium de Urbe collegio et clero Urbis praescribit modum et ordinem in annua supplicatione in festo s. Marci ad basilicam principis Apostolorum de Urbe, cui etiam fratres Min., Praed., Erem. (s. Aug.) ac alii religiosi intersint, observandos.

Iurgia litium. Dat. Anagninae XII kal. maii anno sexto.

Simili modo archipresbytero et capitulo illius basilicae.²

1074. apr. 28. Archiepiscopis et episcopis per Lombardiam et Romandiolam constitutis ad instantiam ministri et fratrum administr. Bononien. ord. Min. mandat, ut rectoribus ecclesiarum inhibeant, ne sepulturam apud fratres Min. eligentibus sacramenta eccles. in extremis denegent, alioquin archiepiscopo Ravenaten. et Matthaeo de Pisis can. Mutinen. iniungit, ut eos per censuram eccl. ad id compellant.

Dilecti filii. Dat. Anagninae IV kal. maii anno sexto.³

1075. apr. 30. Provinciali Castellae, custodi et guardiano ac fratribus de s. Facundo ord. fratr. Min. Legionen. dioec. confirmat concessionem loci a Nicolao abbate mon. s. Facundi ord. s. Ben. litteris Anagninae 18 apr. 1260 datis eis factam.

Petitio vestra. Dat. Anagninae II kal. maii anno sexto.⁴

1076. maii 11. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. A(u)rentii (Orentii) de Frusinone (*Frosinone* in Campania Rom.), quibus Nicolaus dictus Capore et Ioannes Runolus ac Ginna uxor eius de castro Frusinon. laici se et possessiones ac omnia bona sua ibidem existentia sponte obtulerunt, quum de nonnullis illarum possessionum ecclesiae Romanae

certi redditus in blado, vino, denariis et etiam personalia servitia debeantur, indulget, ut pro his redditibus et servitiis duas libras cerae dumtaxat eidem Ecclesiae quotannis exhibere teneantur.

Devotionis augmentum. Dat. Anagninae V (non: VI) idus maii anno sexto.⁵

1077. . . . Ministro et capitulo generali fratrum Min. (Narbonae tempore Pentecostes a. 1260 congregato) ad instantiam regis Scotiae mandat, ut in ipso regno ministrum provincialem instituant.⁶

1078. maii 18. Universis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Taliacotio (*Tagliacozzo* in partibus Neapol.) Marsican. dioec. in festivitibus B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae ac anniversario dedicationis ipsius ecclesiae devote visitantibus, vere poen. et conf., 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. Anagninae XV kal. iunii anno sexto.

Simili modo quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. de Aquaviva dioec. Firman. (*Fermo* in Piceno) atque (litteris altera die post datis) ecclesiae fratrum Min. Civitatis Castellanae (prope Urbem).⁷

1079. maii 18. Abbatissae mon. in Paradiso dioec. Constantien. (ord. s. Dam., cfr. supra nr. 945) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum confirmat possessiones et iura ipsius mon. easque cum eodem sub b. Petri protectione suscipit, statuens etc.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Anagninae XV kal. iunii anno sexto.⁸

1080. iunii 3. Priori provinciali fratrum Praed. in Alemania (Theutonia) mandat, ut illum fratrem sui ord., qui apud Viennam (*Wien* in Austria) praedicasse dicitur, s. Claram non esse aggregatam collegio sanctorum, si invenerit ita esse, compellat ad hoc male dictum in publica praedicatione retractandum.

Profundi doloris aculeo. Dat. (Anagninae) III nonas iunii anno sexto.⁹

1081. iunii 11. Abbatissae mon. s. Nicolai Iadren. (*Zara* seu *Zadar* in Dalmatia) simili modo ut supra nr. 1079, rata insuper et grata habita exemptione a Laurentio archiep. Iadren. die 25 martii 1260 eis concessa.

Religiosam vitam eligentibus Dat. Anagninae III idus iunii anno sexto.¹⁰

¹ *Sbar.* 540 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). Aliis epistolis diebus 15-31 martii 1260 datis S. P. supradicto fr. Andreae officium inquisitionis in provincia Romana, in qua utique Urbs, patrimonium s. Petri in Tuscia, Sabina, civ. et dioec. Reatin., Romania, Marsia, Campania et Maritima includi noscuntur, committit et potestatibus, capitaneis, consiliis et communibus civitatum et aliorum locorum illarum partium iniungit, ut ipsi fr. Andreae in exequendo huiusmodi officio praestent consilium, auxilium et favorem necnon ei de securo conductu, quotiescumque ab eo fuerint requisiti, provideant. *Sbar.* 542-551 (l. c.), qui nr. 554 initium litterarum affert, quibus Alex. IV ad instar Greg. IX omnes haeticorum sectas damnat, quae litterae tamquam die 12 nov. 1258 datae asservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis. Ibidem quoque asservantur epistolae de consilio et auxilio illi inquisitori praestandis, quae a. 1260 die 29 martii ad civ. Viterbien., altera die post ad civ. (Castren.) et Sutrin., die 31 martii ad civ. Urbevetan. et altera die post ad Petrum de Vico directae et a *Sbar.* nr. 544-548 et 551

relatae sunt. Die 15 maii 1260 S. P. Viterbienses commendat de auxilio illi fr. Andreae inquisitori praestito eosque hortatur, ut contra Capellum de Chia nuper de haeresi condemnatum hostiliter procedant; *Sbar.* 559. Cfr. supra nr. 1007, 1044, 1062.

² Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 116; *Sbar.* 552 et 553.

³ *Sbar.* 555 (ex archivo ord. Min. Conv. apud ss. Apost. de Urbe).

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 44; *Sbar.* 556.

⁵ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 51; *Sbar.* 557. De litteris ab eo nr. 558 relatis cfr. not. ad nr. 978, quoad nr. 559 cfr. not. ad nr. 1072.

⁶ Cfr. Supplem. nr. XXXIX.

⁷ *Sbar.* 560, 561, 563 (ex autogr. archiv. illorum conv.). De litteris ab eo nr. 562 relatis cfr. not. ad nr. 984.

⁸ Ex apogr. in archivo ord. Min. Conv. Romae asservato.

⁹ *Sbar.* 564 (ex Firmam. trium ord. apud Wadd. l. c. ad a. 1260 nr. 41).

¹⁰ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 85; *Sbar.* 565.

1082. iunii 20. Ministro et vicario Sclavoniae mandat, ut illis monialibus Iadren. aliquot fratres assignent, qui eis divina officia celebrent et sacramenta eccl. administrent.

Quia personas religiosas. Dat. Anagniae XII kal. iulii anno sexto.¹

1083. iunii 27. Archiepiscopo Antibaren. mandat, ut fr. Petrum de Tybure (*Tivoli*) ord. Min. ecclesiae Sardinien. (Sardanen., *Sarda*, *Sardoniki*, in Epiro) praeiciat in episcopum.

Quoniam inter sollicitudines. Dat. Anagniae V kal. iulii anno sexto.²

1084. iulii 7. Archiepiscopo Rigen. (*Riga* in Livonia) mandat, ut (Theodorico) ord. Min. episcopo Vironen. (*Wirland*), suffraganeo suo, paupertate presso, alium episcopatum, illo dimisso, conferat.

Favoris nostri. Dat. Anagniae nonis iulii anno sexto.³

1085. iulii 10. Praeposito ecclesiae s. Euphemiae Placentin. (*Piacenza* in Lombardia) mandat, ut, si sibi constituerit monasterium s. Sixti Placentin. ord. s. Ben. esse nimis collapsum, id ipsum monasterio s. Francisci monialium inclusarum ord. s. Dam. Placentin. incorporet.

Ad nostram noveris audientiam. Dat. Anagniae VI idus iulii anno sexto.⁴

1086. iulii 15. Fratribus Andreae et Gentili ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in provincia Romana, ad eorum litteras respondens mandat, ut tractatum cum Petro Iacobi Surdi civis Rom. super emptione castri Collis casalis pro certa pecuniae quantitate ecclesiae Rom. solvenda ad complementum adducant.

Litteras vestras. Dat. Anagniae idibus iulii anno sexto.⁵

1087. aug. 9. Generali et universis provincialibus ministris ord. fratr. Min. notum facit, eos, quibus iuxta praescriptum regulae praecipitur, ut unum ex cardinalibus S. R. E. in protectorem et patronum sui ord. postulent, ad id non teneri, dum sibi ipsi vita comes fuerit, cum per se ipsum gregi eorum superintendere velit.

Licet iniunctum Nobis. Dat. Sublaci (*Subiaco*) V idus augusti anno sexto.⁶

1088. aug. 15. Episcopo Aesculan. (*Ascoli Piceno*) mandat, ne infra spatium 300 cannarum circa omnes

finis loci fratrum Min. Aesculan. aliud monasterium aedificari permittat.

Paci et tranquillitati. Dat. Sublaci XVIII kal. septembris anno sexto.⁷

1089. aug. 28. Ministro provinciali, custodi et fratribus ord. fratr. Min. s. Francisci in Alverna Aretin. dioec. indulget, ut vestibus et pannis sericis in divinis officiis, non obstante contraria constitutione ac definitione capituli generalis (forsan illius, quod a. 1260 Narbonae celebratum est), uti possint.

Olim, dum adhuc. Dat. Sublaci V kal. septembris anno sexto.⁸

1090. aug. 29. Archiepiscopo Pisan., quem de gravaminibus personis religiosis, praesertim fratribus Min. et monialibus ord. s. Dominici (Damiani?), irrogatis redarguit, in virtute obedientiae praecipiendo mandat, ut ab his et aliis id genus desistat excessibus.

Dudum, antequam. Dat. Sublaci IV kal. septembris anno sexto.⁹

1091. sept. 9. Perusinae, Spoletanae et Assis. dioeceseum episcopis mandat, ut translationi corporis b. Clarae in maius altare in vigilia festi b. Francisci (3 oct.) proxime venturi intersint, pro qua annuatim indulgentiam duorum annorum et duarum quadragenarum concedit.

Cum in vigilia. Dat. Sublaci V idus septembris anno sexto.¹⁰

1092. sept. 24. Fratribus Andreae, Gentili et Bartholomaeo ord. Min. et aliis inquisitoribus haer. prav. in Romana prov. et in administr. b. Francisci concedit facultatem vendendi bona haereticorum et fautorum eorum, pretio ad usum Romanae ecclesiae reservato.

Discretioni vestrae. Dat. Gennae (apud Sublacum) VIII kal. octobris anno sexto.¹¹

1093. nov. 17. Abbatisae et conventui monialium mon. s. Mariae matris Domini de Coneclano dioec. Ceneten. (*Ceneda* in partibus Venetis) ord. s. Dam. ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinentis indulget, ut privilegiis et indulgentiis ordini fratrum Min. concessis, sibi competentibus, uti possint.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Laterani XV kal. decembris anno sexto.¹²

1094. nov. 26. Ministro generali ord. fratr. Min. scribit, fratres Min., qui forsitan eo, quod conversabantur cum excommunicatis, tamquam participantes a loco-

¹ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 261 (inter epp. anni 5); *Sbar.* 566.

² Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 93; *Sbar.* 567. De litteris ab eo nr. 568 relatis cfr. not. ad nr. 984.

³ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 89; *Sbar.* 569. Ista litterae effectum non habebant, cum constet, illum fr. Theodoricum, a civ. Hildesheim (in Saxonia inferiori) oriundum et circa annum 1246 in ep. Vironen. promotum, etiam post (sic ut antea) saltem usque ad a. 1272 vices gerentem archiepiscoporum Treveren., Maguntin., Colonien. egisse.

⁴ Reg. Vat. t. 25 (Alex. IV a. 6) ep. 101; *Sbar.* 570. Die 10 nov. 1260 S. P. eidem praeposito id de novo iniungit; *Sbar.* 580. Cfr. infra nr. 1124.

⁵ *Sbar.* 571 (ex archivio sacri conv. Assis.). Litterae ab eo nr.

572 relatae, quae similes sunt litteris a *Sbar.* nr. 427 relatae (cfr. not. ad nr. 1002), omittuntur; quoad nr. 573 cfr. not. ad Supplem. XXXII et quoad nr. 574 cfr. not. ad nr. 984.

⁶ *Sbar.* 575 (ex mscr. archivi conv. Min. Conv. de Cherio, cfr. Supplem. nr. 1 ad Wadd. Ann. Min. ad a. 1260).

⁷ *Sbar.* 576 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁸ Flam. Ann. l. c. pag. 137 (ex autogr. illius conv.).

⁹ *Sbar.* 577 (e monum. conv. fratrum Min. Pisan.).

¹⁰ *Sbar.* 578 (ex archivis conv. fratrum Min. Anconitan. et mon. monialium s. Clarae Assis.).

¹¹ *Sbar.* 579 (ex archivio sacri conv. Assis., apud Wadd. l. c. ad a. 1260 nr. 9). De litteris ab eo nr. 580 relatis cfr. not. ad nr. 1085.

¹² *Sbar.* 581 (ex archivio magni conventus s. Mariae gloriosae Venet.).

rum ordinariis vel aliis iudicibus excommunicati sunt, per ministros, custodes vel guardianos suos ab illa sententia, si forsitan talem incurrerint, posse absolvi.

Contingit interdum. Dat. Laterani VI kal. decembris anno sexto.¹

1095. nov. 29. Ministro generali et fratribus ord. Min. indulget, ut legati apost. sedis (nisi de latere) aut subdelegati in fratres Min. censuras eccl. ferre minime valeant.

Exigentibus vestrae devotionis meritis. Dat. Laterani III kal. decembris anno sexto.²

1096. dec. 3. Episcopo Parisien. concedit facultatem absolventi illos suae civ. et dioec. clericos, qui libellos famosos contra fratres Praed. et Min. a mag. Guilelmo de s. Amore seu aliis editos publicabant vel retinebant, ab excomm. sententia, quam ex hoc incurrerant.

Tua Nobis fraternitas. Dat. Laterani III nonas decembris anno sexto.³

1097. dec. 11. Episcopo Perusin. mandat, ut quosdam laicos, qui monialibus mon. Montislucii ord. s. Dam. super nonnullis possessionibus ipsius mon. iniuriuntur, ad comparandum coram se ipso et causam dicendam ciet.

Suam ad Nos. Dat. Laterani III idus decembris anno sexto.⁴

1098. dec. 11. Universis fratribus Praed. et Min. ordinum, inquisitoribus haer. prav. per diversas Italiae partes a sede apost. deputatis et in posterum deputandis, indulget, ut in his, quae ad ipsum inquisitionis officium pertinent, praelatis suorum ordinum minime obedire teneantur.

Catholicae fidei negotium. Dat. Laterani III idus decembris anno sexto.⁵

1099. dec. 13. Potestati et capitaneo Ianuen. mandat, ut, cum Nicolaus Calvus et Ioannes de Moniardino cives Ianuen. quandam summam pecuniae a Christifidelibus de Marocchio in subsidium operis ecclesiae s. Francisci Assis. ad extradendum custodi et fratribus Min. huius ecclesiae acceptam, licet ab illis fratribus saepius rogati, nondum extradiderint, archiepiscopo Ianuen., quem ipse ad id eos per censuras eccl., invocato, si opus fuerit, brachio saeculari, compellere iussit, si ab eo requisiti fuerint, super hoc opportunum favorem et auxilium impendant.

In iis, quae. Dat. Laterani idibus decembris anno sexto.⁶

1261.

1100. ian. 12. Rectori patrimonii s. Petri in Tuscia mandat, ut fr. Andreae ord. Min., inquisitori haer. prav., eiusque collegis in exequendo eorum officio praebeat favorem, consilium et auxilium opportunum.

Ad expurgandum. Dat. Laterani II idus ianuarii anno septimo.⁷

1101. ian. 23. Fratribus ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in provincia Romana et administr. b. Francisci respondet, excommunicatos ratione criminis haereseos vel alia de causa nihilominus ad testimonium contra haereticos eorumque fautores admittendos esse.

Consuluit Nos. Dat. Laterani X kal. februarii anno septimo.⁸

1102. febr. 7. Provinciali ministro et ceteris custodibus ac fratribus eorumque vicariis ord. Min. in Urbe et administratione ipsius mandat, ut inquisitoribus de eodem ordine binos vel plures socios assignent.

Ne catholicae fidei negotium. Dat. Laterani VII idus februarii anno septimo.⁹

1103. febr. 12. Abbatissae et conventui mon. s. Francisci Cremonen. ord. s. Dam. notum facit, se prohibere, quominus aliqua persona ecclesiastica vel saecularis alterum mon. ordinis ipsarum in civitate Cremonen. vel eius territorio construat, ne eis nimia paupertate gravatis caritativa subsidia minuantur aut alias scandalali materia suscitetur.

Favoris nostri. Dat. Laterani II idus februarii anno septimo.¹⁰

1104. mart. 1. Attendens, in regni Angliae ecclesiis paroch., quas apost. sedes religiosus conventibus in proprios usus concessit, vicarias aut nullas aut nimis tenues esse constitutas, ita ut vicarii ex eis commode sustentari non possint, priori provinciali Praed. et ministro Min. fratrum ord. regni Angliae mandat, ut uterque eorum binos fratres sui ord. in singulis eiusdem regni dioecibus deputet, qui inquirent et referant, quot scilicet et quae ecclesiae in eis a religiosus in usus proprios possideantur et per quos deserviantur in eisdem, quam summam annuatim cuiusque ecclesiae appropriatae proventus attingant, quanta quoque cura animarum cuique sit annexa, in quibus earum sint vel non sint perpetui vicarii constituti, et quanta portio proventuum eisdem assignetur.

Frequens nonnullorum praelatorum. Dat. Laterani kalendis martii anno septimo.

Simili modo Wigornien., Lincolnien., Saresbirien., Conventren. et Landaven. episcopis.¹¹

¹ Sbar. 582 (ex archivo conv. fratrum Min. Ratisbon.).

² Sbar. 583 (ex archivo conv. fratrum Min. Leodien.). De litteris ab eo nr. 584 relatis cfr. supra nr. 828.

³ Sbar. 585 (e Wadd. Ann. Min. ad a. 1260 nr. 10) et Chart. Univ. Paris. I, 414, nr. 366.

⁴ Sbar. 586 (ex archivo illius mon.).

⁵ Sbar. 587 (ex archivo sacri conv. Assis. et Bull. Domin.). Aliis litteris 8 febr. 1261 datis S. P. eisdem inquisitoribus concedit facultatem procedendi contra universos et singulos, qui eorum officium impediunt aut eis iuxta posse suum non assistant, non obstantibus quibuscumque privilegiis aliquibus personis, praesertim Cist., Praed., Min., Erem. (s. Aug.) ordinum, concessis; Sbar. 595. Urb. IV die 28 oct. 1262 litteras supra relatas innovat; Sbar. 42.

⁶ Sbar. 588 (ex archivo eiusdem sacri conv.).

⁷ Sbar. 589 (l. c.).

⁸ Aliis litteris eodem die datis et incip.: « Quaesivistis an », quae in archivo sacri conv. Assis. conservantur, ad alia similia respondet dubia; Sbar. 590 et 591 (l. c.). Aliae litterae die 20 ian. 1261 datae et incip.: « Ne catholicae fidei », quae in eodem archivo exstant, desiderantur quidem apud Sbar., sunt vero plane similes illis, quas die 7 febr. 1261 datas idem Sbar. nr. 593 affert. De litteris ab eo nr. 592 relatis cfr. not. ad nr. 921.

⁹ Sbar. 594 (ex archivo Aracoel.).

¹⁰ Reg. Vat. t. 25 A (Alex. IV a. 7) ep. 9.

¹¹ Reg. Vat. t. 25 A (Alex. IV a. 7) ep. 23 et 23 a. De litteris a Sbar. nr. 595 relatis cfr. not. ad nr. 916; quoad nr. 596 cfr. not. ad nr. 1007.

1105. mart. 5. Fratribus ord. Min., inquisitoribus haer. prav., concedit facultatem se invicem absolvendi ab excommun. sententia et dispensandi cum collegis super irregularitate.

Ut negotium fidei. Dat. Laterani III nonas martii anno septimo.¹

1106. mart. 14. Archiepiscopis et episcopis universis per Alemaniam constitutis, ad quos istae litterae pervenerint, mandat, ne per sorores aut moniales ord. s. Dam. praetextu aliquarum litterarum apost., nisi etc.,

sine ministri provincialis ord. Min. consensu nova monasteria construi permittant.

Licet piaie mentis sit. Dat. Laterani II idus martii anno septimo.²

1107. maii 11. Abbatissae mon. de Monte sancto ord. s. Dam. Tudertin. dioec. indulget, ut ipsius procurator seu syndicus cuiuscumque generis iuramentum praestare valeat.

Illa tibi. Dat. Viterbii V idus maii anno septimo.³

URBANUS PAPA IV

(antea Iacobus Pantaleonis patriarcha Hierosolymitanus, de Trevis seu Troyes in Francia oriundus)

Viterbii electus (absens) die 29 aug. et coronatus die 4 sept. 1261, obiit Perusii die 2 oct. 1264.

1108. Agneti moniali mon. s. Mariae Montislucii Perusin. ord. s. Dam., sorori suae in carne, notum facit, se ad Apostolici culminis fastigium assumptum esse.

Mirandum forte aestimas....⁴

1109. sept. 22. Generali ministro ord. fratr. Min. fratres ord. b. Mariae de Monte Carmelo, quorum aliqui nuper ad partes Provinciae (*Provence*) se transtulerunt, commendat eique mandat, ut, cum nonnulli fratres Min. de partibus illis eos multum molestant et aliquos eorum ad suum ordinem receptent, non obtenta praelatorum ord. Carm. licentia, eos ad desistendum a molestiis et receptionibus huiusmodi compescat.

Quanto inter religiones alias. Dat. Viterbii X kal. octobris anno primo.⁵

1110. oct. 5. Abbatissae et conv. mon. s. Petri de Vineis prope Anagninam ord. s. Dam. mandat, ut obediant episcopo Anagnin. in iis, quae in litteris propter haec ei missis continentur.

Praesentium auctoritate. Dat. Viterbii III nonas octobris anno primo.⁶

1110*. oct. 11. P(aulo de ord. Min.) episcopo Tripolitano (*Tripolis* in Syria) concedit absolutionem a iuramento, quod Nicolao filio I. comitis de Polo praestitit.

Ad audientiam nostram. Dat. Viterbii V idus octobris anno primo.⁷

1111. oct. 21. Episcopo Anagnin. mandat, ut intersit solutioni 1600 libr. den. per Deutaiuvam de Senis familiarem suum fr. Raynaldo de Tocco ord. Min. (capellano et poenitentiario Alex. IV) faciendae, residuum, quod supersit, caute deponat et ad opus eiusdem fratris conservet.

Ecce mittimus. Dat. Viterbii XII kal. novembris anno primo.⁸

1112. oct. 25. Guardiani fratrum Min. de Placza (*Piazza*) dioec. Cathanien. (in ins. Sicilia) mandat, ut prioratum s. Andreae Placzien. fr. Adamo canonico ecclesiae Dominici Sepulchri Hierosol. ord. s. Aug., capellano suo, conferat, amotis iis, qui ipsum prioratum iniuste detinent.

Speciali gratia. Dat. Viterbii VIII kal. novembris anno primo.⁹

¹ Sbar. 597 (ex archivo Aracoel.). Eo tempore Alex. IV fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. (in Provincia) concessisse dicitur, ut eiusmodi officium etiam in comitatu (Forcalquerii?) exercere valerent; Flam. Ann. pag. 149 (ex formulario Marini de Ebulo).

² Sbar. 598 (ex archivo conv. fratrum Min. Conv. Colonien.). De litteris ab eo nr. 599 relatis cfr. not. ad nr. 804.

³ Sbar. 600 (ex autogr. archivi illius mon.). Eo tempore Alex. IV ministro provinciali fratrum Min. Provinciae (*Provence*) mandavisse dicitur, ut monasterio monialium inclusarum Arelaten. (*Arles*) ord. s. Clarae (!) novissimo fundato personam idoneam praeficeret in abbatissam; Flam. Ann. l. c. pag. 150 (ex formulario Marini de Ebulo).

⁴ Sbar. 1 (ex eodem form., apud Wadd. l. c. ad a. 1261 nr. 7).

⁵ Sbar. 2 (ex archivo sacri conv. Assis.).

⁶ Litteris die 23 martii 1262 datis S. P. illas moniales praedicto episcopo committit. Append. II ad registra Urb. IV ed. Guiraud nr. 2871 et 2894.

⁷ Reg. Vat. t. 26 (Urb. IV a. 1) ep. 8 (10). Vertebatur enim inter Ioannem s. Nicolai in C. T. diac. card. tamquam executorem testamenti quondam Ioannis Fraiapani (Frangipani) ex una et qu. I.

de Polo comitem eiusque uxorem Saracenam ex altera parte quaestio super castrum de Marino (prope Urbem); in mortis tamen articulo constitutus hic comes supradicto episcopo castrum ipsum sub certis conditionibus, ab illo cardinali et executore approbatis, fecit assignari, sed eo defuncto Nicolaus ipsius filius ad idem castrum aspirans eundem episcopum cepit, non deferens pontificali dignitati et proximae consanguinitati, qua ei iunctus erat, ac religioni illius (utpote de ord. Min.), et tamdiu eum carceri mancipavit, donec ipse episcopus, assignato eidem illo castro, de non prosequendis damnis et iniuriis sibi illatis illud praestitit iuramentum, a quo nunc absolvitur. E litteris Urb. IV die 26 maii 1263 datis apparet, B(oemundum) principem Antiochenum et comitem Tripolitani nepotem fuisse istius episcopi, qui de comitibus Signiae fuisse dicitur. Cfr. infra nr. 1425 et 1468.

⁸ Reg. Vat. t. 27 f. 5 (Urb. IV a. 1) ep. com. 1 (24); Sbar. 3. Die 23 nov. 1261 S. P. eidem episcopo mandat, ut illi fr. Raynaldo, capellano et poenitentiario suo, 1100 libras vel circa, quae super summam 1600 libr. ei iam solutarum remanserunt, assignet. L. c. ep. 2 (25); Sbar. 8.

⁹ Reg. Vat. t. 26 f. 5 (Urb. IV a. 1) ep. 17 (19); Sbar. 4.

1113. oct. 29. Episcopo et archidiacono Agennen. (*Agen*) ac cuidam canonico eccl. de Manso dioec. Agennen. mandat, ut, cum Rostandus capellanus apost. sedis ordinem fratrum Min. ingressus rectoriam ecclesiae de Lingonio dioec. Vasaten. (*Bazas*), quam tunc obtinebat, ita resignaverit, ut episcopus et canonici eccl. Vasaten. personam idoneam, de qua ipse fr. Rostandus duceret eis consulendum, ad illius ecclesiae regimen assumerent, eosdem episcopum et canonicos, qui spreto ipsius fr. Rostandi interim defuncti, eis Petrum Ayquelini de s. Macario proponentis, consilio alium ad illam rectoriam elegerunt, compellat, ut ipsam rectoriam illi Petro conferant.

Dilectus filius. Dat. Viterbii IV kal. novembris anno primo.¹

1114. nov. 5. Episcopo Bononien. mandat, ut pecuniae summam, in qua quidam cives et mercatores Bononien. b. m. Zeno episcopo Avinionen., sicut P. praepositus s. Michaelis de Bosco et fr. Peregrinus gardianus Min. ac fr. Peregrinus prior Praed. fratrum ord. Bononien., executores testamenti ipsius episcopi, sibi significaverunt, tenentur, sibi nomine ecclesiae Romanae ab eisdem mercatoribus exhiberi faciat.

Significantibus. Dat. Viterbii nonis novembris anno primo.²

1115. nov. 23. Guardiano et conventui fratrum Min. de Urbe (aut s. Francisci ad ripam Tiberis aut b. Mariae in Capitolio) inhibet, ne de pecunia, quam fr. Iacobus quondam rector hospitalis s. Thomae (de Formis) de Urbe in domo eorum deposuit, ipsum fratrem vel quemlibet alium quicquam recipere permittant.

Cum, sicut Nobis. Dat. Viterbii IX kal. decembris anno primo.³

1116. dec. 5. Fr. Ioanni de Cantia ord. Min. mandat, ut denarium b. Petri ecclesiae Romanae in Anglia debitum pro anno praesenti exigit et summam exactam campsoribus camerae apost. assignet.

De sinceritate fidei. Dat. Viterbii nonis decembris anno primo.⁴

1117. dec. 13. Eidem, cuius fides temporibus Inn. IV et Alex. IV in agendis sedis apost. probata esse dicitur,

mandat, ut, cum census annuus 1000 marc. a rege Angliae ecclesiae Romanae debitum pro duobus annis transactis non fuerit persolutus, litteras, quas super hoc ipsi regi scribit, eidem praesentans illum censum humiliter et prudenter ab eo requirat.

Licet personae tuae. Dat. Viterbii idibus decembris anno primo.⁵

1118. dec. 13. Abbatisae et conventui monialium inclusarum mon. s. Mariae Nucerin. (*Nocera* in Umbria) ord. s. Dam. indulget, ut sepultura ipsius mon. sit libera, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum ibi sepelienda assumuntur.

Cum a Nobis petitur. Dat. ut supra.⁶

1119. dec. 29. Transerico Magolotti et Spoletano mercatoribus Spoletanis mandat, ut illas 320 libras Lucensium minutorum, quas fr. Andreas de Tuderto ord. Min., inquisitor haer. prav., de bonis haereticorum eorumque fautorum apud eos deposuit, Lothario Bonasii civi Urbevetano, latori praesentium, assignent.

Cum dilectus filius. Dat. Viterbii IV kal. ianuarii anno primo.⁷

1262.

1120. ian. 13. Guardiano fratrum Min. Anagnin. mandat, ut, cum Raynaldus de Sermineta can. Anagnin. matrimonium contraxisset et nihilominus postmodum alia beneficia eccles. curam animarum habentia recepisse dicatur, super hoc inquirat et referat.

Ad audientiam nostram. Dat. Viterbii idibus ianuarii anno primo.⁸

1121. mart. 18. Fr. Rorico de Wernersperg (*Warnesberg*) de ord. fratr. Min. in conventu Treveren. et Boemundo (de *Warnesberg*, eius fratri) canonico (et postmodum archiepiscopo) Treveren. ac mag. Alberto de Parma scriptori et nuntio suo mandat, ut ab electo Treveren. (*Henrico de Finstingen*), qui occasione promotionis suae apud sedem apost. (pro servitio communi solvendo) 2000 marcarum sterl. a quibusdam mercatoribus mutuatus est et infra tempus debitum non restituit, ad id compellant.

Intellecto quod. Dat. Viterbii XV kal. aprilis anno primo.⁹

¹ Reg. Vat. t. 26 f. 6 (Urb. IV a. 1) ep. 23 (25); *Sbar.* 5.

² Reg. Vat. t. 27 f. 4 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 2 (16); *Sbar.* 6. Die 19 apr. 1262 S. P. episcopo Mutinen. mandat, ut illos mercatores ad tradendam illam pecuniam praedictis executoribus compellat; *Sbar.* 27. Die 25 iunii 1263 S. P. illis executoribus scribit, se approbasse testamentum supradicti episcopi, eosque iuxta illud procedere iubet. Reg. Vat. t. 27 f. 37 (Urb. IV a. 2) ep. cam. (151); *Sbar.* 70 et 71, cfr. 167. Litteras ab eo nr. 7 relatas, quibus S. P. regi Franciae, quotiescumque sacris concionibus interfuerit, et ob eius gratiam etiam aliis, qui eisdem concionibus interfuerint, indulgentias 100 dierum largitur, omittimus; item litteras ab eo nr. 10 relatas, quibus S. P. similes indulgentias largitur eidem regi et ob eius gratiam etiam aliis ad alienius ecclesiae vel altaris consecrationem accedentibus. Quoad litteras nr. 8 relatas cfr. not. ad nr. 1111.

³ Reg. Vat. t. 27 f. 5 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 3 (26); *Sbar.* 9.

⁴ Reg. Vat. t. 27 f. 10 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 3 (49); *Sbar.* 11.

⁵ Aliis epistolis eodem die datis S. P. illi fr. Iohanni mandat, ut super statu negotiorum ab Alex. IV sibi commissorum referat; die autem 4 febr. 1262, ut denarium b. Petri collectum assignet quibusdam mercatoribus Senen., et 5 maii 1262, ut, quicquid de illo censu vel de alia pecunia ecclesiae Rom. recepit, nominatis mercatoribus Senen. in praesentia mag. Leonardi can. Messanen., capellani

et nuntii sui in Anglia, assignet. Reg. Vat. t. 27 f. 10 (Urb. IV a. 1) epp. cam. 1, 2, 4, et f. 33 ep. 1 (47, 48, 50, 134); *Sbar.* 12-14, 20, 28.

⁶ *Sbar.* 15 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Nucerin.). Litteras ab eo nr. 16 relatas, quibus approbatur ordo Militiae B. M. V. (cuius regula composita et ordinata esse dicitur mediante fr. Rufino Gurgone de Placentia, qui multis annis erat minister provinciae Bononien.), omittimus.

⁷ Simili modo quibusdam civibus Narnien. quoad summam 280 librarum Lucen.; die autem 6 maii 1262 S. P. supradicto fr. Andreae mandat, ut de illis 240 libris novorum Senensium minut., quae de bonis Leonardi Vinigiani haeretici ad manus suas devenerunt, 200 praedicto Marco Magalotti assignet et residuas 40 pro expensis et necessitatibus suis retineat. Reg. Vat. t. 27 f. 6 (Urb. IV a. 1) ep. 1 et 2 cam. (27 et 28) et f. 5 ep. 3 (23); *Sbar.* 17, 18, 29.

⁸ Reg. Vat. t. 27 f. 13 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 1 (63); *Sbar.* 19. De litteris ab eo nr. 20 relatis cfr. not. ad nr. 1117.

⁹ Reg. Vat. t. 27 f. 6 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 1 (30); *Sbar.* 21. A quo nr. 22 referuntur litterae die 21 martii 1262 datae et incip.: « Licet ex omnibus mundi partibus », quae bullatae in archivo sacri conv. Assis. conservantur; sunt autem similes illis, quae ab Alex. IV die 14 nov. 1259 sunt editae. Cfr. supra not. ad nr. 1007.

1122. mart. 27. Episcopo Castellan. aliisque praelatis per civ. et dioec. Castellan. constitutis mandat, ut detentores bonorum mon. s. Mariae matris Christi de Venetiis per censuras eccl. ad restitutionem compellat.

Non absque dolore. Dat. Viterbii VI kal. aprilis anno primo.¹

1123. apr. 6. Willelmo de Waltmanshusen guardiano fratrum Min. in Wesel (superiori i. e. *Oberwesel*) Treveren. dioec. et fr. Rorico de Warnesberch in conventu ord. fratrum Min. Treveren. (*Trier*) mandat, ut, cum episcopi Wormatien. et Spiren. ac abbas mon. de Rodenkirchen ord. Praem. dioec. Maguntin. in inquisitione contra electum Treveren. sibi ab apost. sede commissa minus diligenter processerint, ipsi secundum tenorem litterarum apost. ad illos praelatos directarum, quas sibi extradi faciant, contra illum electum procedant (cfr. infra nr. 1141).

Venerabilibus fratribus. Dat. Viterbii VIII idus aprilis anno primo.²

1124. apr. 18. Abbati et conventui mon. s. Sixti Placentin. (*Piacenza* in Lombardia) ord. s. Ben. notum facit, se concessionem ipsius mon. monialibus mon. s. Francisci Placentin. ord. s. Dam. factam revocasse.

Petitionis vestrae series. Dat. Viterbii XIV kal. maii anno primo.³

1125. maii 15. Ministro provinciali fratrum Min. Bononien. committit praedicationem verbi Crucis pro Terrae sanctae subsidio.

Clamat instanter. Dat. idibus maii anno primo.⁴

1126. maii 21. Ministro generali ord. fratr. Min., cui praedicationem Crucis pro eodem subsidio commisit, occasione huius praedicationis opportunas facultates absolvendi et dispensandi concedit.

Cum praedicationem Crucis. Dat. Viterbii XII kal. iunii anno primo.⁵

1126^a. maii 23. Ministro generali ord. fratr. Min. concedit plenam et liberam facultatem largiendi per se vel alium sive alios, quos ad hoc idoneos fore noverit, omnibus vere poen. et conf., qui de bonis suis pro subsidio Terrae sanctae (pensatis quantitate subsidii et devotionis affectu) congrue ministrabant, indulgentiam illam, quae eidem Terrae succurrentibus in generali concilio est concessa.

Discretionis tuae. Dat. Viterbii X kal. iunii anno primo.⁶

1127. maii 31. Ministro provinciali ord. fratrum Min. in regno Franciae eandem praedicationem committit.

Orta est Nobis.⁷

1128. iunii 2. Simili modo ministro provinciali ord. fratrum Min. in Austria.

Orta est Nobis. Dat. Viterbii IV nonas iunii anno primo.⁸

1129. iunii 2. Generali ministro et (universis) fratribus ord. Min. confirmat omnia privilegia et indulgentias ipsi ordini concessas.

Cum a Nobis petitur. Dat. (Viterbii) IV nonas iunii anno primo.⁹

1130. iunii 1. Potestati et communi Assis., qui domum quandam a quondam Philippo de Assisio capellano apost. sedis in ultima voluntate monasterio monialium inclusarum de Panzo ord. s. Dam. dioec. Assis. legatam auferre volunt, id vetat.

A vestra sollicitate vitari debet industria. Dat. Viterbii kalendis iunii anno primo.¹⁰

1131. iulii 8. Fratribus ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in administr. Romana, ad instar similium epistolarum Alex. IV mandat, ut officium sibi commissum efficaciter prosequantur et exequantur.

Licet ex omnibus. Dat. Viterbii VIII idus iulii anno primo.¹¹

¹ Sbar. 23 (ex autogr. archivi illius mon.); cfr. supra nr. 1063.

² Sbar. 24 (e Gestis archiepiscoporum Treveren.). Die 30 nov. 1262 S. P. illis fratribus idem de novo iniungit; Sbar. 46.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. abbatem mon. s. Savini Placentin. executorem illarum litterarum deputat. Reg. Vat. t. 26 (Urb. IV a. 1) ep. 96; Sbar. 25 et 26. Cfr. supra nr. 1085. De litteris a Sbar. nr. 27 relatis cfr. supra not. ad nr. 1114, quoad nr. 28 cfr. not. ad nr. 1117, quoad nr. 29 cfr. not. ad 1119.

⁴ Sbar. 30 (ex archivo conv. s. Franc. Bononien.). Quae litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis. unacum aliis eodem die datis et incip.: « Volentes labores vestros », quae apud Sbar. desiderantur, similes autem sunt illis, quas ipse (nr. 36) die 5 iunii 1262 refert; cfr. not. ad nr. 1130.

⁵ Sbar. 31 (ex archivo sacri conv. Assis.). Ibidem aliae duae epistolae eiusdem tenoris conservantur, quarum una est die 9 et altera die 13 iunii 1262 data. Simili modo ministro provinciae Austriae litteris die 13 iunii 1262 datis; G. E. Friess l. c. pag. 118 (nr. 36). — Litteras a Sbar. nr. 32 relatas, quibus hospitale leprosorum de Valle collis Spoletan. dioec. (ordini s. Lazari commissum) sub b. Petri protectione suscipitur, omittimus; cfr. tamen infra nr. 1257 et not. ad nr. 1849.

⁶ Ista litterae, quae apud Sbar. desiderantur, exstant bullatae in archivo sacri conv. Assis.; cfr. not. ad nr. 1128.

⁷ Reg. Vat. t. 26 f. 34 (Urb. IV a. 1) ep. 129 (131); Sbar. 33. Quae litterae sunt sine die, sed eodem die 31 maii 1262 datae esse videntur, quo S. P. similes litteras, incip. « Orta est Nobis », ministro generali ord. Min. misit; in his tamen, a Sbar. omissis,

quae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis., legimus: « Praedicans quoque » loco « Praedicto quoque », sicut scribit Sbar. in litteris, quas supra recensuimus.

⁸ Iam die 23 maii 1262 S. P. eidem ministro concessit facultatem supra nr. 1126a relata; die autem 4 iunii 1262 eum omnes cruce signatos illarum partium monere iubet, ut se praeparent, ut ad aliud mandatum apost. se conferant in ipsum succursum Terrae sanctae. G. E. Friess l. c. pag. 116 et 117 (nr. 32, 34, 35).

⁹ Sbar. 34 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Urb. IV nr. 1).

¹⁰ Sbar. 35 (ex archivo ord. Min. Conv. apud ss. Apost. de Urbe). De litteris ab eo nr. 36 relatis, die 5 iunii 1262 datis et incip.: « Volentes labores vestros », quibus S. P. universis verbi Crucis praedicatoribus eandem peccatorum veniam concedit eisdemque privilegiis eos vult gaudere, quae succurrentibus eidem Terrae in concilio generali sunt concessa, cfr. not. ad nr. 1125. Epistolas ab eo nr. 37 et 38 relatas, quarum illa imperatori Constantinop. datur potestas promittendi et dandi cum consilio archiepiscopi Rothomagen. (Odoni Rigaldi de ord. Min.) et episcopi Agennen. de pecuniarum summis in regno Franciae colligendis certas partes nobilibus ipsius regni illi imperio succurrere volentibus, hac autem episcopo Reatin. mandatur, ut, cum fr. G(entilis?) ord. Min. inquisitor haer. prav. in prov. Rom. tertiam partem bonorum nonnullorum civium Reatin., haereticorum fautorum, camerae apost. applicaverit, ipsi autem fautores illa bona a potestate et communi Reatin. modico pretio redemerint in ipsius camerae praeiudicium, huiusmodi redemptiones revocet et rescindat.

¹¹ Flam. Ann. l. c. pag. 156 (ex autogr. Aracoel.).

1132. iulii 24. Abbatissae et conventui mon. s. Laurentii Urbevetan. ord. s. Dam. mandat, ut, cum concessione quorundam bonorum ad castrum Radicophanum, quod iuris est ecclesiae Rom., pertinentium ab Alex. IV eis factam duxerit revocandam, ipsa bona castellano illius castri restituant.

Olim fel. rec. Alex. papa. Dat. apud Montemflasconem IX kal. augusti anno primo.¹

1132*. (1262) aug. 19. Cum ex eo, quod ipse olim Ioanni (de Ursinis) diacono cardinali fratrum Min. et s. Damiani ordines Stephano episcopo Praenestino commisit, nonnulli fratres Min., qui in monasteriis ord. s. Dam. degentibus in eis ecclesiastica sacramenta ministrabant, exinde amoti et occasione commissionis huic episcopo factae quaedam proposita sint, quae libertati fratrum Min. derogare dicuntur, eidem Ioanni cardinali et fr. Bonaventurae ministro generali ord. Min. notum facit, se velle concordiae utriusque ordinis diligenter intendere ac saluti animarum ord. s. Dam. misericorditer providere, et ideo huic ministro generali mandat, ut usque ad sui ordinis capitulum generale proxime celebrandum² aliquos de fratribus suis in monasteriis, in quibus tempore ipsius commissionis morabantur, faciat morari et illos, qui adhuc morantur in eis, usque tunc ibidem dimittat; insuper ordinat, ut, si usque ad illud capitulum generale vel in ipso capitulo concordia super ministeriis per fratres impendendis concordia non provenerit inter ipsos ordines, extunc ordo fratrum Min. ab eis sit liber et immunis, adiungens, se litteras apost., quae quoad iurisdictionem et potestatem in eadem monasteria et personas ipsorum praedicto episcopo concessam in suo robore durabunt, quoad alia, quae fratres Min. et eorum ordinem quoquomodo contingunt, de voluntate ipsius episcopi revocare.

Inter personas. Datum apud Montemflasconem XIV (non: XVI) kal. septembris anno primo (non: tertio).³

1133. Imperatori Graecorum scribit, se laetanter eius nuntios recepisse moxque suos ad eum missurum esse apocrisarios unionis Ecclesiae tractandae causa.

Tantae sinceritatis affectum....⁴

1134. oct. 25. Rectoribus Romanae fraternitatis, prioribus Praed. et Erem. s. Aug. ac guardiano Min. fratrum

de Urbe mandat, ut quatuor personas ex suo coetu deligant, qui hospitii pauperum ex testamento Petri Capocci s. Georgii diac. card. Romae construendi curam suscipiant; cuius testamenti executores erant Otho episc. Tusculan. et Ioannes s. Nic. in C. T. diac. card.

Significaverunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem (Orvieto) VIII kal. nov. anno secundo.⁵

1135. nov. 11. Universis suis et ecclesiae Romanae ceterisque Christi fidelibus notum facit, se Manfredo olim principi Tarentino, qui a se ipso super certis articulis citatus securitatem plenariam veniendi ad curiam Rom. petiit, id quidem concessisse, nihilominus vero ei mandasse, ut in fr. Velasci de ord. fratr. Min., poenitentiarii, et Iacobi praepositi Ebredunensis, capellani suorum, aliorumque praesentia corporale iuramentum exhiberet de non ducendo armatos.

Olim in die Coenae Domini. Dat. apud Urbem vet. II idus novembris anno secundo.⁶

1136. nov. 28. Papien. et Placentin. episcopis ac aliis ecclesiarum praelatis illarum civ. et dioec. mandat, ut pro defensione et recuperatione bonorum mon. monialium inclusarum s. Agathae Papien. (Pavia in Lombardia) apostolicam interponant auctoritatem et detentores eorum censuris eccles. coerceant.

Non absque dolore cordis. Dat. apud Urbem veterem IV kal. decembris anno secundo.⁷

1137. dec. 13. Archiepiscopo Colocen. (in Hungaria) mandat, ut (Oliverio) episcopo Sirmiensi, qui credens se illam ecclesiam salva conscientia retinere non posse licentiam petit transeundi ad ordinem fratrum Min., si expedire cognoverit, id concedat.

Significavit Nobis. Dat. apud Urbem veterem idibus decembris anno secundo.⁸

1263.

1138. ian. 31. Fratribus Min. de Sezania (Sezanne) dioec. Trecen. (Troyes in Francia) concedit facultatem se transferendi ad alium locum.⁹

¹ Reg. Vat. t. 27 f. 19 (Urb. IV a. 1) ep. cam. 2 (85); Sbar. 39.

² Quod a. 1263 celebrabatur Pisis.

³ Sbar. 168 (apud Wadd. Ann. Min. ad a. 1263 nr. 16 et reg. pont. Urb. IV nr. 9, ubi istae litterae tamquam XVI kal. sept. a. III datae referuntur; sed litterae eiusdem tenoris, quae bullatae in archivio sacri conv. Assis. exstant, XIV kal. sept. a. I sunt datae). Hac de re scribit fr. Philippus Perusinus in suo « catalogo cardinalium, qui erant ordinis (Min.) protectores » (Anal. Franc. III, 710, cfr. 329): « Domino Ioanne Cajetano s. Nicolai in C. T. diac. card. ad protectorem ordinis (Min.) deputato accidit, quod fratres ex certis dominarum ord. s. Dam. temeritatibus, quibus sibi ius ministeriorum ab ord. (Min.) vindicabant, fratribus petentibus et cardinali ipso assistente (et capitulo generali Pisis a. 1263 celebrato(?) annuente), fratres ipsi sive ordo (Min.) ab earum obsequiis absoluti sunt per dominum Urbanum (papam), adiecta declaratione, quod ordo nullo eis debito tenebatur. Unde papa ipse eis (monialibus) alium cardinalem praefecit, scilicet Stephanum episcopum Praenestinum. Sed quia hic volebat quasi ex auctoritate fratres ad ipsarum monia-

lium obsequia revocare, visum est, quod uni tantum, scilicet domino Ioanni praedicto, uterque (ordo), quemadmodum et aliis praecedentibus (protectoribus), fuit ordo commissus, qui eis ordinavit regulam, quam nunc habent, sub bulla domini Urbani praedicti ».

⁴ Sbar. 40 (e formulario Marini de Ebulo apud Wadd. l. c. ad a. 1262 nr. 2).

⁵ Reg. Vat. t. 26 f. 51 (Urb. IV a. 2) ep. 12 (150); Sbar. 41. De litteris ab eo nr. 42 relatis cfr. not. ad nr. 1098. Litteras ab eo nr. 43 relatas, quibus fratribus ord. Praed., inquisitoribus haer. prov. in Lombardia et marchia Iannensi deputatis, mandatur, ut ea, quae ad suum officium spectant, ad Io. (Gaietanum de Ursinis) s. Nicolai in C. T. diac. card. deferant, omittimus.

⁶ Reg. Vat. t. 26 f. 52 (Urb. IV a. 2) ep. 13 (151); Sbar. 44.

⁷ Sbar. 45 (e Supplem. nr. 2 ad Wadd. Ann. Min. ad a. 1262). De litteris ab eo nr. 46 relatis cfr. supra not. ad nr. 1123.

⁸ Reg. Vat. t. 26 f. 59 (Urb. IV a. 2) ep. 33 (171); Sbar. 47. Illum episcopum recepta licentia resignandi ordini fratrum Min. nomen dedisse constat.

⁹ Cfr. Supplem. nr. XL.

1139. febr. 13. Universo clero civ. et dioec. Kimen. seu Chiemen. (*Chiemsee* in Bavaria) notum facit, se ecclesiae Chiemen., quae diutius pastore caruerat, fr. Henricum (de Lützelburg) de ord. Min., quondam episcopum Curonien., praefecisse in episcopum, eisque mandat, ut ipsi obedientiam et reverentiam debitam exhibeant.

Divinae sapientiae. Dat. apud Urbem veterem idibus februarii anno secundo.

In e. m. universo populo civ. et dioec. Kimen necnon ipsi fr. Enrico episcopo Kimen.¹

1140. mart. 21. Fr. Bertholdo de ord. Min. (celeberrimo illi praedicatori de Ratisbona) mandat, ut Alberto (Magno de ord. Praed.) quondam episcopo Ratisbonen., cui negotium Crucis in Alemania, Bohemia et aliis locis, ad quae lingua Theutonica se extendit, pro Terrae sanctae subsidio commisit, super hoc diligenter assistens iuxta ipsius episcopi consilium illud negotium operosa promptitudine secundum traditam sibi a Domino gratiam prosequaretur.

Testimonium famae laudabilis, quae te praedicat virum in Dei timore devotum, dono scientiae et aliis multipliciter virtutibus praeditum. Dat. apud Urbem veterem XII kal. aprilis anno secundo.²

1141. mart. 29. Fratribus Willelmo (guardiano loci de Oberwesel) et Rorico ord. Min. in conventu Treveren. (cfr. supra n. 1123) mandat, ut in negotio contra Henricum electum Treveren. sibi ab apost. sede commisso, sicut laudabiliter incepterunt, usque ad felicem exitum procedant.

Sollicitudinem et devotionem vestram. Dat. apud Urbem veterem IV kal. aprilis anno secundo.³

1142. apr. 9. Capitulo (ecclesiae) et clero civ. ac dioec. Anteraden. (*Orthosia* seu *Tortosa* in Syria) notum facit, se ipsi ecclesiae fr. G(uilelmu) de ord. Min.), capellanum et familiarem suum, virum vitae munditia, scientia litterarum, observantiae regularis studio praestantem, qui per clara probatae devotionis obsequia sibi et S. R. E. cardinalibus hactenus placuit multipliciter, praefecisse in episcopum eique munus consecrationis propriis manibus impendisse, quare eos

monet, ut ipsi obedientiam et reverentiam debitam exhibeant.

Inter primas sollicitudines. Dat. apud Urbem veterem V idus aprilis anno secundo.

In e. m. ipsi fr. G. Anteraden. episcopo.⁴

1143. apr. 11. Volens, ut cives Reatini in adventu Cita-dini civis Urbeveta(ni), novi civ. Reatinae potestatis, specialem gratiam sibi provenire gaudeant, episcopo Reatino concedit facultatem absolvendi quosdam cives Reatinos, qui eo, quod Offreducium de Miranda contra mandatum apost. in regimine ipsius civ. confovebant, per fr. Florasium de Vicentia ord. Min. auctoritate apost. excommunicati sunt, ab huiusmodi sententia, exceptis illis, qui in illum fr. Florasium insultum praesumptuose fecerunt et cursorem apost. percusserunt eique litteras apost. abstulerunt.

Dilectus filius. Dat. apud Urbem veterem III idus aprilis anno secundo.⁵

1144. apr. 28. Aegidio archiepiscopo Tyren., praedicatori Crucis in Francia, concedit facultatem dispensandi cum fratribus Praed. et Min. illarum partium super defectu natalium, ita ut in susceptis ordinibus licite valeant ministrare.

Personam tuam honorare volentes. Dat. apud Urbem vet. IV kal. maii anno secundo.⁶

1145. maii 28. Episcopo Karleolen. (*Carlisle*) et abbati s. Augustini Cantuarien. (*Canterbury* in Anglia) mandat, ut fratres Min., quibus quidem Alex. IV facultatem concessit recipiendi unum locum in villa s. Eadmundi dioec. Norwicen., sine tamen praeiudicio iuris alieni, quum tam prior quam alter locus, quem ibi receperunt, gravamen et praeiudicium monasterio s. Eadmundi ord. s. Ben. generet, ab eo amoveant.

Exposuerunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem V kal. iunii anno secundo.

Simili modo ipsis ministro provinciali et fratribus ord. Min. in Anglia, quibus mandatur, ut illum locum infra mensem penitus dimittentes ab aedificatione domorum et ecclesiae in eo desistant.⁷

1146. iunii 5. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ac officiali Parisien. mandat, ut Miloni forisdecano ecclesiae Brivaten. et nuntio apost. sedis assistant in sequestrandis pro ecclesia Rom. diversis pecuniarum summis, a debitoribus civium Senensium in Franciae,

¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Ratisbon. mandat, ut illi episcopo obedientiam et reverentiam ab ipsius subditis faciat exhiberi. Reg. Vat. t. 26 f. 68 (Urb. IV a. 2) ep. 62 et 63 (199 et 210); Sbar. 48 et 49.

² Die 29 martii 1263 S. P. universis episcopis et fratribus Praed. et Min. ord. ceterisque per diversa christiana mundi regna ad Crucis negotium pro Terrae Sanctae subventionem a sede apost. deputatis constitutionem Inn. III « Ad liberandam Terram sanctam » transmittit observandam. Reg. Vat. t. 27 f. 80 (Urb. IV a. 2) ep. cam. 3 (326); item die 12 iunii 1263 (ex archivio nat. Paris). Quas litteras die 23 oct. 1263 innovat; cfr. Reg. Vat. t. 28 (Urb. IV a. 3) ep. 70 (467 et 2951); Sbar. 50 et 51 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Conv. s. Firmi maioris Veronen.).

³ Aliis litteris die 13 apr. 1263 datis S. P. guardianis et custodi ord. fratr. Min. provinciae Treverensis (vel potius custodi Treveren. provinciae Colonien.) mandat, ut illos fratres eiusdem ordinis, qui inquisitionem contra electum Treveren. impediunt, distri-

ctione qua convenit compellant, ut ab huiusmodi impedimento desistant. Die autem 17 apr. 1263 eisdem scribit, in causa contra illum electum non solum agi de pecunia sedi apost. vel campsoribus eiusdem debita, sed potius de simoniaco aliisque criminibus, quare eos monet, ut in officio inquisitionis contra eum sollicitius procedant. Sbar. 52, 53, 57 (e gestis archiepp. Treveren.).

⁴ Reg. Vat. t. 26 f. 76 (Urb. IV a. 2) ep. 82 (219); Sbar. 54 et 55.

⁵ Reg. Vat. t. 27 f. 20 (Urb. IV a. 2) ep. 4 cam. (89); Sbar. 56.

⁶ Reg. Vat. t. 26 f. 128 (Urb. IV a. 2) ep. 252 (390); Sbar. 58. Litteras ab eo nr. 59 relatas, quibus archiep. Barensis (Ioannes Saracenus de ord. Min.) a Barensi mon. ord. s. Ben. censum ecclesiae Rom. debitum exigere iubetur, omittimus.

⁷ Reg. Vat. t. 27 f. 83 et 84 ep. cam. Urb. IV (308 et 309), Sbar. 60 et 61. Litterae ab eo nr. 62 relatae ponuntur infra nr. 1150.

Angliae, Alemaniae partibus exigendis, eo quod illi cives ad mandata ipsius Ecclesiae redire nolunt.

Super exigendis. Dat. apud Urbem veterem nonis iunii anno secundo.¹

1147. iunii 10. Potestati et consilio Reatin. (*Rieti*), qui prope locum fratrum Min. Reatin. quendam pontem super fluvium Velini de novo construere statuerunt, ex qua quidem constructione illi fratres sibi multa pericula et incommoda paratum iri asserunt, mandat, ut ab huiusmodi constructione desistant.

Illam gerimus. Dat. apud Urbem veterem IV idus iunii anno secundo.²

1148. iunii 18. Fr. Ioanni de Cantia ord. fratr. Min. notum facit, se eum in executione negotiorum olim mag. Leonardo can. Messanen., capellano suo, in regno Angliae commissorum substituere, eumque monet, ut ipsa negotia iuxta formam litterarum apost. prudenter et fideliter exequatur.

Cum dilectum filium. Dat. apud Urbem veterem XIV kal. iulii anno secundo.³

1149. iunii 22. Cum abbatissa et conventus monialium inclusarum mon. s. Clarae de Assisio ord. s. Dam. sibi supplicaverint, ut capella s. Georgii infra claustrum ipsius mon. constructa,⁴ utpote eis per ipsius situm multum parens incommodum, ad alium locum eiusdem claustrum transferretur, guardiano fratrum de ordine Minorum s. Franc. Assis. mandat, ut ipse, qui rei notitiam habere poterit plenior, super hoc provideat, prout secundum Deum viderit expedire.

Ex parte dilectarum. Dat. apud Urbem veterem X kal. iulii anno secundo.⁵

1150. iunii 22. Ioanni Gaetano s. Nicolai in carcere Tulliano diac. card., precibus generalis et aliorum ministrorum ord. fratr. Min. annuens,⁶ protectionem et gubernationem ac correctionem ipsius ordinis committit, ei mandans, ut onus huius commissionis devote

suscipiens circa salubrem curam eiusdem ordinis vigilanter intendat, ut in eo perenniter vigeat gratia solitae caritatis.

Agnum virtutum. (Sine die).⁷

1151. iulii 14. Eidem totum ordinem s. Dam., quem almus confessor b. Franciscus et fel. rec. Gregorius papa IX in agro Ecclesiae plantaverunt, ipsiusque personas, capellanos, conversos et familiares monasteriorum eiusdem atque illarum seu illorum curam et regimen in spirit. et tempor. committit, concessa ei visitandi et reformandi monasteria et quaelibet alia loca ipsius ordinis necnon corrigendi tam in capite quam in membris, quae correctionis officio indigere noverit; instituendi quoque ac destituendi abbatissas et personas alias singulorum monasteriorum et locorum; ordinandi etiam, statuendi, disponendi, praeciipiendi et faciendi, quicquid salubri et prospero statui ipsius ordinis et personarum eius viderit expedire; dandi insuper fratribus Min., quibus voluerit, licentiam ingrediendi eadem monasteria.

Licet ex iniuncto. Dat. apud Urbem veterem II idus iulii anno secundo.⁸

1152. iulii 14. Potestati, capitaneo, antianis, consilio et communi Pisan. scribit, se ad eos destinare fr. Mansuetum ord. Min., capellam et poenitentiarium, ac Sigerum de Saxetta, marescallum suos, quos benigne recipiant et honeste tractent quorumque verbis indubitam fidem praebeant monitisque (super ipsorum reductione a schismate et sequela Manfredi olim principis Tarentini, Ecclesiae inimici) intendant.

Postquam omnipotens Dominus. Dat. apud Urbem veterem II idus iulii anno secundo.⁹

1153. iulii 14. Fratribus Mansueto (supradicto), capellano et poenitentiario suo, ac Pacifico germano ipsius, ord. Min. concedit facultatem disponendi de libris, quos habent vel habebunt.

Cum omnium librorum. Dat. ut supra.¹⁰

¹ Hac de re S. P. iam die proxime praecedente ipsi nuntio supradicto scribit, illis autem priori et guardiano ac officiali iterum die 23 oct. 1263. Reg. Vat. t. 26 f. 86 et 87 (Urb. IV a. 2) ep. 116 et 117 ac t. 28 f. 82 (Urb. IV a. 3) ep. curia (253 254, 723); Sbar. 63, 64, 100.

² Sbar. 65 (ex apogr. archivi illius conv.). Litteras ab eo nr. 66 relatas, quibus S. P. Ludovico regi Franciae facultatem concedit mutandi et subrogandi receptores pecuniarum pro subsidio Terrae sanctae in regno Franciae et nonnullis aliis finitimis terris collectarum, omittimus.

³ Die 20 iunii 1263 illum mag. Leonardum hac de re certiorum reddit. Reg. Vat. t. 27 f. 51 (Urb. IV a. 2) ep. cam. (195 et 196); Sbar. 67 et 68. Die autem 25 iulii 1263 S. P. illi fr. Ioanni mandat, ut a rege Angliae census diu non solutum exigat, alioquin eo non solvente capellam regiam interdicto supponat: Reg. Vat. t. 26 f. 107 (Urb. IV a. 2) ep. 190 (327); Sbar. 76. Quod mandatum innovat die 26 aug. 1263: Reg. Vat. t. 27 f. 55 (Urb. IV a. 2) ep. cam. (216 et 217); Sbar. 89 et 90.

⁴ Ubi tum corpus s. Francisci primis annis post obitum depositum tum corpus s. Clarae tumulatum fuit.

⁵ Sbar. 69 (ex autogr. archivi mon. s. Clarae Assis.). De litteris ab eo nr. 70 et 71 relatis cfr. not. ad nr. 1114.

⁶ Volente S. P. nepotem suum Ancherum Pantaleonis tit. s. Praxedis presb. card. instituere huiusmodi protectorem, fr. Bonaventura generalis et provinciales ministri petierunt, ut ipsis concederet illum diaconum cardinalem (postmodum Nicolaum papam III), cuius pater erat amicus s. Francisci et cui adhuc puerulo ipse fundator

ordinis fratrum Min. non sine mysterio suum commendaverat institutum. Greg. IX et Alex. IV, qui ante promotionem ad summum apicem apostolatus cardinales protectores ipsius ordinis erant, protectionem eiusmodi etiam post illam promotionem retinebant.

⁷ Sbar. 62 (ex ampl. collect. dicta « Martène et Durand »), qui illas litteras mense maio vel iunio 1263 datas esse opinatur; nos eas paulo post assumptionem Urbani IV editas esse censemus, sed coniungimus cum similibus, quae proxime sequuntur. Cfr. supra nr. 1132 a.

⁸ Reg. Vat. t. 26 f. 98 (Urb. IV a. 2) ep. 151 (288); Sbar. 72.

⁹ Reg. Vat. t. 26 f. 97 (Urb. IV a. 2) ep. 147 et 148 (284 et 285); Sbar. 73 et 75. Aliis litteris eodem die datis S. P. fr. Mansueto supradicto mandat, ut Ottoni Gualducci, civi Pisano et in ipsa civitate Ecclesiae olim persecutori, nunc autem ordinem fratrum de Poenitentia ingressuro, beneficium absolutionis impendat. Die autem 30 iulii S. P. eisdem nuntiis respondet, se, sicut ipsi suaserunt, tam ad Pisanos quam ad Lucanos de pace inter eos componenda scribere. Altera die post priori fratrum Praed. in Tuscia mandat, ut pacis inter Pisanos et Lucanos per eosdem nuntios facilius tractandi causa per se vel consanguineos et amicos suos apud Lucanos insistat, ut ab obsidione castri Aginulphi Lunen. dioec., ad Pisanos pertinentis, recedant. Reg. Vat. l. c. f. 105 sequ. (Urb. IV a. 2) ep. 179-181 (316-318); Sbar. 84-86.

¹⁰ Sbar. 74 (ex autogr. conv. s. Franc. Castellionis Florentini, de quo illi fratres erant). De litteris ab eo nr. 76 relatis cfr. not. ad nr. 1148.

1154. iulii 27. Abbatissae et conventui sororum Minorum mon. Humilitatis b. Mariae Parisien. notum facit, se ad instantiam regis Franciae, qui petiit, ut ipse S. P. regulam, quam Alex. IV professionem in illo mon. tunc de novo constructo facientibus cum « sororum inclusarum » vocabulo nuncupandam concessit perpetuis temporibus observandam, in aliquibus capitulis corrigi faceret et nominationi eius « Minorum » vocabulum adjiceret, correctionem illam Simoni tit. s. Caeciliae presb. card.¹ commisisset et regulae sic correctae nuncupationem « Minorum » adiecisse, ita ut regula ipsa (litteris suis inserta) « sororum Minorum inclusarum » nominaretur et tam in ipso monasterio Humilitatis b. Mariae quam in aliis de cetero ex eo fundandis observaretur.

Religionis augmentum. Dat. apud Urbem veterem VI kal. augusti anno secundo.²

1155. iulii 28. Fratribus Simoni de Alvernia, Petro de Moras, Petro de Crista et Bonifatio de Yporegia (Ivrea) de ord. Min., nuntiis suis in Graeciam (ad Paleologum imperatorem Graecorum, cui super hoc die 18 iulii 1263 speciales litteras misit), concedit facultatem assumendi fratres de suo et Praed., Cist., aliorumque fratrum ordinibus, necnon clericos saeculares, qui eis in illis, quae ad promotionem illius negotii videbuntur esse utilia, obedire et intendere debeant.

Cum vos. Dat. apud Urbem veterem V kal. augusti anno secundo.³

1156. iulii 28. Eisdem concedit facultatem absolventi ab excomm. sententia Latinos illarum partium, qui unitate sedis apost. relicta ad ipsam redire desiderant.

Cum hora sit undecima. D. u. s.⁴

1157. iulii 30. Capitulo Abulen. (Avila in Hispania) notum facit, se ratum et gratum habere, quod archiepiscopus Compostellan. fr. Dominicum ord. Min.⁵ primum quidem in discordia cum mag. Martino decano Burgen. et cantore Abulen., capellano suo, post huius vero renuntiationem concorditer in episcopum Abulen. electum confirmavit eique munus consecrationis impendit; quare eos monet, ut eundem episcopum ad ipsam ecclesiam cum benedictionis suae gratia accedentem devote et hilariter admittant eique obedientiam et reverentiam debitam exhibeant.

Cunctarum ecclesiarum. Dat. apud Urbem veterem III kal. augusti anno secundo.⁶

1158. sept. 10. Fr. Florasio ord. Min., capellano suo, mandat, ut Crassum civem Tudertin., qui se pro capitaneo civ. Reatin. gerens et Manfredi olim principis Tarentini et Ecclesiae persecutoris fautor manifestus existens iussa sua contempsisse dicitur, si inquisita veritate ita esse invenerit, convocato consilio et populo Reatino denuntiet excomm. sententiae subiacere (cfr. supra nr. 1143).

Quia omnes fere civitates. Dat. apud Urbem veterem IV idus septembris anno tertio.⁷

1159. sept. 22. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Avinionen. ord. s. Dam. concedit, ut sepultura ipsarum ecclesiae sit libera.

Devotionis vestrae precibus. Dat. apud Urbem veterem X kal. octobris anno tertio.⁸

1160. oct. 15. Fr. Bonaiunctae quondam Racanaten. episcopo,⁹ nunc ad Aesin. eccl. translato, ipsam transla-

¹ Gallo natione et tunc in Francia apost. sedis legato, postm. Martino papa IV.

² Reg. Vat. t. 26 f. 117 (Urb. IV a. 2) ep. 218 (356); Sbar. 77. Regulam ipsam illis litteris insertam legas infra Supplem. nr. XII.

³ Cfr. notam, quae proxime sequitur, et infra nr. 1197.

⁴ Aliis epistolis eodem die datis S. P. illos nuntios tum ecclesiarum praelatis et ordinum ac monasteriorum superioribus tum Willelmo de Villardino principi Achaiae et universis baronibus illarum partium commendat: Reg. Vat. t. 26 f. 158 et 185 (Urb. IV a. 2) ep. 158 et 185-189 (295 et 321-326); Sbar. 78-82 et 87. De litteris ab eo nr. 84-86 relatis cfr. not. ad nr. 1152.

⁵ Qui idem esse videtur atque ille fr. Dominicus, de quo supra nr. 363.

⁶ Reg. Vat. t. 26 f. 108 (Urb. IV a. 2) ep. 194 (331); Sbar. 83. Die 29 maii 1266 Clemens IV archiepiscopo Compostell. mandat, ut, cum Dominicus episcopus de illis 100 marchis sterling., quas (ad servitium commune solvendum) a quibusdam mercatoribus Senen. mutuavit, nondum satisfecerit, ad id eum moneat efficaciter et inducat. Reg. Vat. t. 31 f. 12 (Clem. IV a. 2) ep. 23 (780); Sbar. 80. — Die 1 aug. 1263 S. P. ecclesiae Auximan. (Osimo in Piceno) Benvenutum « archidiaconum Anconitan. » in episcopum praeficit et die 30 apr. 1264 capitulum Auximan. monet, ut ipsum electum cum debita reverentia excipiat. Reg. Vat. 26 f. 108 (Urb. IV a. 2) ep. 194 a (332) necnon t. 28 f. 53 (Urb. IV a. 3) ep. 183 (580). Sbar. has epistolas non habet, sed aliam (nr. 128 relatum), die 27 febr. 1264 datam, qua S. P. civitati Auximan. dignitatem episcopalem, aliquando ablatam et cum episcopatu Humanaten. unitam, restituit, addens, se ecclesiae Auximanae Benvenutum tunc capellanum suum et archidiaconum Anconitan. (postmodum inter sanctos relatum) praefecisse in episcopum. Ad quam epistolam Sbar. haec annotat: « Querentes autem, cur huic epistolae locum tribuimus inter alias ad nostrum ordinem spectantes, cum s. Benvenutus neque

nostro neque ulli regulari instituto addictus asseratur, sciant id factum ex veteri perpetuae Auximanorum traditione, sanctum hunc ordinis Minorum alumnum extitisse eiusque caputium cum Minoritica chorda seu cingulo in lipsanotheca asservari perhibente ». Sed iam critica quidam Sbaraleae fere coaevus istud argumentum his verbis impugnavit: « Ex caputio et Minoritica chorda s. Benvenuti Auximi inter reliquias asservatis inferri recte non potest, eundem sanctum Minoritico ordini nomen dedisse, cum plures alii episcopi et principes magni in fine vitae ob devotionem et poenitentiam Franciscano habita indui et cum eo sepeliri voluerint primis Minoritici ordinis saeculis ». — Litteras a Sbar. nr. 88 relatas, quibus S. P. (Guillelmo de ord. Min.) episcopo Anteraden. (cfr. supra n. 1142) notum facit, se ecclesiam s. Mariae Anteraden. sub b. Petri protectione suscipere et cum eadem locum Rafania (Raph.) dictum, qui olim sedes episc. fuisse dicitur, unire, omittimus; item epistolas ab eo nr. 91 et 92 relatas, quibus S. P. tum Richardum comitem Cornubiae tum Alfonsum regem Castellae et Legionis in discordia in Romanorum reges electos citat, ut die 2 maii 1264 apostolico conspectui per procuratores idoneos se praesentent ad pacis tractatum ineundum et in ipso negotio procedendum; id tamen silentio non praetereundum, inter nuntios ab hoc rege paulo ante ad S. P. eiusdem negotii causa missos supradictum fr. Dominicum episcopum Abulen. fuisse. — De litteris ab eo nr. 89 et 90 relatis cfr. not. ad nr. 1148.

⁷ Reg. Vat. t. 28 f. 80 (Urb. IV a. 3) ep. 2 de curia (716); Sbar. 93. Die 30 oct. 1263 S. P. episcopo Reatin. mandat, ut potestatem et consilium ac commune civ. Reatin., qui ab illo fr. Florasio excommunicati sunt, eo quod illum Crassum in capitaneum suum assumptum amovere contempserunt, ab ipsa sententia excomm. absolvat, quum interim mandatis apost. paruerint. Sbar. 102.

⁸ Sbar. 94 (e litt. Ioannis XXII apud Wadd., reg. pont. nr. 22).

⁹ Qui c. a. 1256 promotus in ep. Racanaten. nunc succedit Crescentio ep. Aesin. paulo ante defuncto, de quo supra nr. 617.

tionem notam facit eique mandat, ut huius ecclesiae curam et administrationem diligenter gerat.

Debitum nostri requirit officii. Dat. apud Urbem veterem idibus octobris anno tertio.

In e. m. capitulo Aesin., clero civ. et dioec. Aesin., populo civ. et dioec. Aesin.¹

1161. oct. 18. Universis abbatissis et sororibus inclusis ord. s. Clarae notum facit, se decrevisse ipsarum ordinem hucusque s. Damiani vocatum abhinc s. Clarae uniformiter nominandum esse, eisque novam regulam sive formam vivendi ipsis litteris insertam concedit et confirmat.²

1162. oct. 21. Mag. Alberto de Parma, scriptori suo, mandat, ut ea, quae in Alemaniae partibus de censibus et denario b. Petri aut alias sedi apost. debentur, sub testimonio episcopi et prioris Praed. ac guardiani Min. fratrum illius loci, in quo tunc fuerit, vel trium aliarum fide dignarum et solemnium personarum recipiat.

De fidei ac discretionis tuae. Dat. apud Urbem veterem XII kal. novembris anno tertio.³

1163. oct. 26. Fratribus ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in Provinciae et Folcalquerii comitatibus, mandat, ut Guilelmum de Inqueriis, olim de secta Valdensem, nunc autem resipiscensem et confessum, absolvant, imposita ei poenitentia salutari; si vero illum gravior, quam confessus est, excessisse constiterit, eum tamquam deceptorem acrius puniant.

Dilectus filius. Dat. apud Urbem vet. VII kal. novembris (non: decembris) anno tertio.⁴

1164. oct. 29. (Simoni) episcopo Alben. (*Alba* in Pedemont.)⁵ mandat, ut Henrico de Ast clerico et familiari O(ttoni) s. Adriani diac. card. ecclesiam s. Germani de Braida conferat.

Dilectus filius. Dat. apud Urbem veterem IV kal. novembris anno tertio.⁶

1165. oct. 31. Fr. Antonio de ord. Min., quem patriarcha Constantinop. in suo discessu de partibus Romaniae suum in spirit. et tempor. vicarium generale instituit, indulget, ut ipsius vicariae officium licite et libere exercere valeat, ita ut eius superiores ipsi hoc neque interdici nec in eius executione ipsum impedire valeant.

Venerabili fratri nostro. Dat. apud Urbem veterem II kal. novembris anno tertio.⁷

1166. nov. 7. G(otifredo) s. Georgii ad velum aureum diac. card. mandat, ut ad mon. Sublacen. (*Subiaco*) ord.

s. Ben., in quo fr. Florasius de Vicentia ord. Min., capellanus suus, visitationis et inquisitionis officium auctoritate apost. exercuit, secum ducendo abbatem mon. Cassinen. accedens correctionis et reformationis officium ibidem tam in capite quam in membris vice sui ipsius exercent.

Olim intellecto. Dat. apud Urbem veterem VII idus novembris anno tertio.⁸

1167. nov. 8. Fr. Ioanni (de Cantia) de ord. Min. in Anglia commoranti, qui ab Alex. IV ut nuntius ipsius archiepiscopum Tuamen., eo quod illa 1000 marc. sterling., quae pro solvendo servitio communi a quibusdam mercatoribus Florentin. mutuatus est, tempore statuto non solvit, per censuras eccl. ad id compellere iussus est, mandat, ut contra illum archiepiscopum vigore illius mandati, quod penitus revocat, minime procedat et, si forte in aliquo processit, id revocet.

Venerabili fratre nostro. Dat. apud Urbem veterem VI idus novembris anno tertio.⁹

1168. nov. 9. Guardiano Min. Osnaburgen. (*Osnabrück*) et priori Praed. fratrum Minden. (*Minden*) mandat, ut ad saecularem ecclesiam Hervorden. (*Herford*) dioec. Paderbornen., cuius praeposita, decana et capitulum sibi insinuarunt, abbatissam ipsius ecclesiae eiusdem bona dilapidare enormiter et alias multa committere enormia, quae Deum offendunt et homines scandalizant, accedentes super propositis inquirant et referant.

Circa curam. Dat. apud Urbem veterem V idus novembris anno tertio.¹⁰

1169. nov. 24. Abbati mon. s. Amondi ord. s. Aug. dioec. Petragoricen. (Perigueux in Aquitania), cuius ecclesia propter sacerdotum defectum pati dicitur detrimentum in divinis non modicum, concedit facultatem recipiendi hac vice de consilio prioris Praed. et guardiani Min. fratrum (Petragoricen.) quatuor clericos ad hoc idoneos in canonicos et fratres.

Ex parte tua. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. decembris anno tertio.¹¹

1170. nov. 27. G(uidoni Fulcodi) episcopo Sabinen., cui plenae legationis officium in Anglia, Valia (*Wales*), Hibernia committit, concedit facultatem iniungendi fratribus Praed. et Min. ac aliorum ordinum, quaecumque prosecutioni ipsius officii expedire viderit, non obstantibus aliquibus indulgentiis eis specialiter vel generaliter concessis.

Cum te. Dat. apud Urbem V kal. decembris anno tertio.¹²

¹ Reg. Vat. t. 28 f. 6 (Urb. IV a. 3) ep. 19 (416); *Sbar.* 95-97.

² *Sbar.* 98; cfr. Supplem. nr. XLII.

³ Reg. Vat. t. 27 f. 143 (Urb. IV a. 3) ep. cam. (484); *Sbar.* 99. De litteris ab eo nr. 100 relatis cfr. not. ad nr. 1146.

⁴ Reg. Vat. t. 29 f. 86 (Urb. IV a. 3) ep. 224 (1175); *Sbar.* 108.

⁵ De ord. Min., a. 1262 promotus.

⁶ *Sbar.* 101, e Reg. Vat. (Urb. IV a. 3) ep. 490 (?). De litteris ab eo nr. 102 relatis cfr. not. ad nr. 1158.

⁷ Reg. Vat. t. 28 f. 10 (Urb. IV a. 3) ep. 37 (434); *Sbar.* 103.

⁸ Reg. Vat. t. 28 f. 10 (Urb. IV a. 3) ep. 38 (435); *Sbar.* 104.

⁹ Reg. Vat. t. 27 f. 142 (Urb. IV a. 3) ep. cam. (479); *Sbar.* 105.

¹⁰ Reg. Vat. t. 29 f. 239 (Urb. IV a. 3) ep. 1287 (2238); *Sbar.* 106.

¹¹ Reg. Vat. t. 29 f. 269 (Urb. IV a. 3) ep. 1415 (2366); *Sbar.* 107. Litterae ab eo nr. 108 relatae positae sunt supra nr. 1163.

¹² Reg. Vat. t. 28 f. 59 (Urb. IV a. 3) ep. 211 (608); *Sbar.* 109. Litteras ab eo nr. 110 relatas, quibus S. P. controversiam inter Guilelmum (de ord. Min.) modernum episcopum et heredes Guilelmi (ord. Praed.) defuncti episcopi Anteraden. vertentem deciderit, omittimus; item litteras apud eum nr. 111 relatas, quibus S. P. (Bonaejunctae de ord. Min.) episcopo Aesin. mandat, ut monasterio s. Mariae de Plano abbatem praeficiat.

1171. dec. 3. Fr. Ioanni de Alneto ord. fratr. Min. notum facit, se eum ecclesiae Rathboten. (*Raphoe* in Hibernia), cassatis electionibus in discordia prius factis, praefecisse in episcopum.

Cum Nos simus. Dat. apud Urbem veterem III nonas decembris anno tertio.

In e. m. capitulo ecclesiae, clero ac populo civ. et dioec. Rathboten. necnon archiepiscopo Armachano tamquam metropolitano.¹

1172. dec. 4. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Regin. (*Reggio Emilia*) mandat, ut de factis abbatis s. Prosperi Regin. inquirant et referant.

Iudicium apostolicae sedis. Dat. apud Urbem veterem II nonas decembris anno tertio.²

1173. dec. 20. Episcopo Caiacen. (*Caiazzo* in partibus Neapol.) et priori Praed. in Neapoli et guardiano Min. fratrum in Capua mandat, ut monasterio monialium s. Mariae Calinen. (*Carinola*) tum propter guerrarum discrimina tum per incuriam personarum eidem praefectarum in spirit. et tempor. deformato Mathiam de Colomentis monialem mon. s. Mariae in Capua ord. s. Ben. vel aliam, per quam illud mon. melius viderint gubernari, deputent in procuratricem.

Qui omnium ecclesiarum. Dat. apud Urbem veterem XIII kal. ianuarii anno tertio.³

1264.

1174. ian. 8. Annuens fratrum Min. Tragurien. (*Traù* in Sclavonia) precibus, qui exposuerunt, civem quendam Tragurien. Desalute dictum in ultima voluntate possessiones et omnia bona sua eis legavisse et, quum fratres Min. de possessionibus se non intromittant nec eis liceat possessiones habere, quatuor procuratores constituisse, qui proventus illarum possessionum in necessitatibus ipsorum fratrum converterent, residuum autem, si quod esset, iuxta consilium provincialis ministri aliis fratribus eiusdem ordinis impertirentur, et, quum ne hoc quidem pro ipsius ordinis honestate competat, ipsorum autem locus a civ. Tragurien. nimium sit remotus, sibi supplicaverunt, ut super hoc providere dignaretur, episcopo Tragurien. mandat, ut, si est ita, illas possessiones de consilio et assensu praedictorum procuratorum vendat et de earum pretio illis guardiano et fratribus locum aptum emat et in eo ad opus eorum ecclesiam, domos, officinas construat.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem VI idus ianuarii anno tertio.⁴

1175. ian. 10. Fr. Bartholomaeo de Amelia, de cuius circumspectione et prudentia plenam in Dominio fiduciam obtinet, mandat, ut Guiscardo de Petrasca rectori patrimonii b. Petri in Tuscia, in cuius regiminis fulcimentum ipse S. P. ecclesiasticam personam industriam et fidelem deputare vult, efficaciter assistens in eos, qui ipsi regimini contradictores fuerint, censuram eccles. exerceat.

Volentes personam aliquam. Dat. apud Urbem veterem IV idus ianuarii anno tertio.⁵

1176. ian. 23. Fr. Gualtero de ord. Min., poenitentiario, capellano et nuntio suo, cui Timotheus in episcopum Zagrabien. (*Agram* in Sclavonia) a se ipso promotus et consecratus, quum eius nuntii et procuratores ad eandem ecclesiam destinati non sint admissi, procuratoris officium circa curam in spirit. et tempor. ipsius ecclesiae commisit, hoc officium, utpote de eius circumspectione, quam in multis et arduis expertus est, confusus, confirmat et ideo eum pro illis negotiis procurandis et expediendis ad regnum Hungariae, in quo ille episcopatus consistit, destinat.

Inter alias sollicitudines. Dat. apud Urbem veterem X kal. februarii anno tertio.⁶

1177. ian. 26. Universis archiepiscopis et episcopis, abbatibus..., prioribus Praed., ministris, custodibus, guardianis Min. fratrum ordinum, ceterisque personis eccles. vel relig. per omnia christiani mundi regna et provincias ad Crucis negotium et ad colligenda subsidia pecuniaria pro Terrae sanctae subsidio ab apost. sede deputandis mandat, ut ad executionem ipsius negotii ferventer, diligenter, efficaciter procedant, eis praecipiens, ut omnem pecuniam cunctaque alia collecta vel colligenda archiepiscopo Tyren. et Ioanni de Valencenis domino Cayphae vel eorum nuntiis assignent.

Etsi ad universas mundi. Dat. apud Urbem veterem VII kal. februarii anno tertio.⁷

1178. febr. 1. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Meten. (*Metz* in Lotharingia) mandat, ut, cum Henricus archipresbyter de Theonisvilla ecclesiam paroch. in Haeng dioec. Meten. resignare velit, ipsam resignationem recipiant et hanc ecclesiam sic vacantem Iacobo de Luozelburg presbytero, pro quo Henricus comes de Luozelburg (*Luxemburg*) supplicavit, conferant.

Cum, sicut. Dat. apud Urbem veterem ka-lendis februarii anno tertio.⁸

1179. febr. 20. Gaufrido electo Taurinen., antea praeceptori domorum Hospit. s. Antonii Viennen. in Wasconia,

¹ Reg. Vat. t. 28 f. 19 (Urb. IV a. 3) ep. 63 (460); *Sbar.* 112-114. Cuius fr. Joannis resignationem ob infirmitatem admisit Clemens IV die 28 apr. 1265 (Reg. Vat. t. 32 ep. 27; *Sbar.* 7; cfr. infra nr. 1210).

² Reg. Vat. t. 28 f. 85 (Urb. IV a. 3) ep. 24 de curia (738); *Sbar.* 115.

³ Reg. Vat. t. 29 f. 261 (Urb. IV a. 3) ep. 1389 (2340); *Sbar.* 116.

⁴ Reg. Vat. t. 28 f. 32 (Urb. IV a. 3) ep. 108 (505); *Sbar.* 117.

⁵ Reg. Vat. t. 28 f. 88 (Urb. IV a. 3) ep. 33 de curia (747); *Sbar.* 118. Litteras ab eo n. 119 relatas, quibus S. P. quasdam mitigationes super observatione interdicti, cui terrae Manfredi olim principis Tarenti aliorumque Ecclesiae persecutorum subiectae sunt,

concedit, omittimus; item litteras nr. 120 relatas, quibus S. P. episcopis Ferrarien. et Tervisin. mandat, ut illos ecclesiasticos et laicos in patriarchatu Aquilegen., quibus quidam cives Senenses quasdam pecuniarum summas mutuarunt, ad satisfaciendum eisdem compellant.

⁶ Aliis litteris die 18 ian. 1263 datis S. P. hac de re praeposito et capitulo Zagrabien. scribit. Reg. Vat. t. 28 f. 28 (Urb. IV a. 3) ep. 91 et 92 (488 et 489); *Sbar.* 121 et 122. Die 21 vel 31 ian. 1266 Clemens IV Belam regem Hungariae, qui neque illum episcopum neque eius procuratorem fr. Gualterum in possessionem ipsius episcopatus admittebat, hortatur, ut id permittat. Append. ad Reg. Clem. IV (1012).

⁷ *Sbar.* 123 (ex ampl. coll. apud Martène et Durand).

⁸ Reg. Vat. t. 29 f. 287 (Urb. IV a. 3) ep. 1499 (2477); *Sbar.* 124.

capellano suo, notum facit, se eum ecclesiae Taurinen. (*Torino in Pedemont.*), vacanti per obitum Hugutionis) episcopi, professoris ord. Min. (c. a. 1262 promoti), praefecisse in episcopum.

Apostolicae dignitatis. Dat. apud Urbem veterem X kal. martii anno tertio.¹

1180. febr. 23. Priori provinciali Praed. in Lombardia et guardiano Min. fratrum Asten. (*Asti*) mandat, ut de gestis episcopi Placentini, qui devotionem ecclesiae Romanae debitam Uberto Pelavicino indevotionis filio et eiusdem ecclesiae persecutori (utpote Manfredi olim principis Tarentini asseclae) dedit, inquirant et referant.

Eo solertius. Dat. apud Urbem veterem VII kal. martii anno tertio.²

1181. febr. 25. Abbatibus de Bugiano et de Contignano ac plebano plebis de Lamari Lucan. dioec. mandat, ut cum commutatio monasterii Ficeclen. ad mon. de Gattaiola ord. s. Dam. pertinentis cum ecclesia s. Petri maioris (in civ. Lucan.) ad episcopum Lucan. pertinente, (opponentibus se communi huius civ. et parochianis ipsius eccl. s. Petri) effectum non habuerit, restituente episcopo Lucan. abbatissae et conventui mon. de Gattaiola omnia, quae ad eum occasione illius permutationis negotii obvenerunt, ab ipsa abbatissa et conventu omnia, quae ab illo episcopo eadem occasione habuerunt, plenarie restitui faciant.

Insinuavit Nobis. Dat. apud Urbem veterem V kal. martii anno tertio.³

1182. mart. 7. Episcopo Pictavien. (*Poitiers* in Aquitania) concedit facultatem permutandi quendam fundum, quem iuxta locum fratrum Min. de Niorto (*Niort*) obtinet, cum quibusdam redditibus ad Amabilem dictam Anglicam, viduam Savarici de Maloleone, spectantibus et ab ea oblati, ut hic locus illo fundo ampliatur.

Locus dilectorum filiorum. Dat. apud Urbem veterem nonis martii anno tertio.⁴

1183. mart. 17. Eneto Petri de Roda clerico Caesaraugusten. (*Saragossa*) dioec. obtentu fr. Velasçi (ord. Min.)

poenitentiarii et capellani sui, cuius nepos ipse Enetus est, canonicatum in ecclesia Herden. (*Lerida*) confert.

Cum quondam. Dat. apud Urbem veterem XVI kal. aprilis anno tertio.⁵

1184. mart. 22. Kaleritano (*Cagliari* in Sardinia) et Arboren. archiepiscopis mandat, ut Gotifredo olim de ord. Min., episcopo Agrigentin. (*Girgenti* in Sicilia), qui ecclesiae sibi commissae possessionem absque conscientiae periculo introire non potest, ab ecclesiis et monasteriis suarum civ., dioec., provinc. in 50 libris Turonen. annis singulis provideant.

Ad haec Deus. Dat. apud Urbem veterem XI kal. aprilis anno tertio.⁶

1185. mart. 27. Priori et conventui mon. de Monte Herili ord. s. Ben. dioec. Clusin., qui nobili mulieri Balbinae relictæ Guitti de Bisentio, monasterium ord. s. Dam. constituere proponit, auctoritate litterarum ab Alex. IV super hoc concessarum ecclesiam s. Silvestri de Bisentio ad ipsorum mon. spectantem huius propositi causa concesserunt, quum illa nobilis monasterium in ea construere non curaverit, redditus eiusdem in proprios usus convertens, revocata illa concessione tribuit facultatem disponendi de ecclesia ipsa sicut prius.

Ex parte vestra. Dat. apud Urbem veterem VI kal. aprilis anno tertio.⁷

1186. apr. 28. Abbati mon. s. Pauli Praem. ord. et decano ac guardiano fratrum Min. Viridunen. (*Verdun* in Gallia austr.) mandat, ut canonicatum et praebendam in eccl. Viridunen., quam Iulianus archidiaconus Meten. nuper apud sedem apost. defunctus, obtinebat, Iacobo de Elasto presbytero, pro quo decanus Tullen. familiaris suus supplicavit, si nihil obsistat, conferant.

Nuper quondam. Dat. apud Urbem veterem IV kal. maii anno tertio.⁸

1187. maii. 3. S(imoni) tit. s. Caeciliae presb. card., apost. sedis legato (in Franciam), concedit i. a. facultatem assumendi et retinendi ad sua obsequia quocumque et quoscumque voluerit fratres ord. Praed. et Min.

Ut eo efficacius. Dat. apud Urbem veterem V nonas maii anno tertio.⁹

¹ Reg. Vat. t. 28 f. 34 (Urb. IV a. 3) ep. 117 (514); *Sbar.* 125.

² Reg. Vat. t. 28 f. 33 (Urb. IV a. 3) ep. 112 (509); *Sbar.* 126.

³ Reg. Vat. t. 28 f. 46 (Urb. IV a. 3) ep. 153 (550); *Sbar.* 127. De litteris ab eo nr. 128 relatis cfr. 1157.

⁴ Reg. Vat. t. 29 f. 129 (Urb. IV a. 3) ep. 470 (1420); *Sbar.*

129. Litteras ab eo nr. 130 relatas, quibus S. P. episcopis Reatin. et Assisinat. (Nicolao de ord. Min.) mandavit, ut in castris Nursiae, Cassiae, Montis s. Martini dioec. Spoletanae, ecclesiae Romanae devotis, sacramenta per episcopos tantum conferenda ministrent, durante inter illos et cives Spoletanos quadam discordia; item epistolas nr. 131 et 132 relatas, quibus tum permutationem rerum inter episcopos Anteraden. (Guilelmum de ord. Min., cfr. supra nr. 1142) et Caprulen. (*Caorle* prope Venetias) factam probat et confirmat necnon patriarcham Hierosol. executorem super hoc constituit, atque nr. 135, quibus S. P. episcopo Anteraden. indulget, ut patriarcham Antiochen., cui tamquam metropolitano subest, ad visitandum, nisi personaliter et cum taxato evectio num et personarum numero officium visitationis exercet, admittere minime teneatur.

⁵ Reg. Vat. t. 29 f. 130 (Urb. IV a. 3) ep. 474 (1424). Die 8 sept. 1264 S. P. episcopo et sacristae Caesaraugusten. mandat, ut illum Enetum, nullius contradictione obstante redditum ad canonicatum sibi collatum pertinentium pacifica possessione faciant gaudere. *Sbar.* 170 et Reg. Vat. t. 29 f. 341 (Urb. IV a. 4) ep. 15 (2798).

⁶ Reg. Vat. t. 29 f. 139 (Urb. IV a. 3) ep. 529 (1479); *Sbar.* 136.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. priorem s. Viti de Montali dioec. Perusin. constituit executorem super hoc. Reg. Vat. t. 29 f. 142 (Urb. IV a. 3) ep. 548 et 549 (1498 et 1499); *Sbar.* 133 et 134.

⁸ Reg. Vat. t. 29 f. 304 (Urb. IV a. 3) ep. 1584 (2532); *Sbar.* 137.

⁹ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem legato concedit facultatem concedendi illis fratribus Praed. et Min. ad sua obsequia assumptis licentiam equitandi et ingrediendi monasteria monialium quorumcumque ordinum, mittendi quoque pro suis negotiis singulartiter, si expedire viderit; item exercendi censuram eccl. in quoscumque, cuiuscumque dignitatis et conditionis existant, etiamsi militiae Templi, Hospitalis s. Ioh. Hierosol., s. Mariae Theuton., Cist., Clun., Min. aut Praed. ordinum fuerint, concedendi denique nobilibus mulieribus suae legationis licentiam ingrediendi cum honesta mulierum comitiva monasteria ord. Cist. et s. Clarae semel in anno tantum. Reg. Vat. t. 28 f. 110 (Urb. IV a. 3) ep. 115, 119, 122 (829, 833, 836); *Sbar.* 138, 139, 145 et 146. Litteras ab eo nr. 140 et 141 relatas, quibus S. P. tum magistrum militiae Templi Hieros. hortatur, ut de creando Americo praeceptore Franciae vota, regis Franciae obsecundet, tum ipsi regi insultus Manfredi tyranni in Ecclesiam et eccles. viros significat (cfr. Raynaldi Ann. eccl. ad a. 1264 nr. 13 et 31), omittimus.

1188. maii 7. Fr. Maurino ord. Min., inquisitori haer. prav. in civ. Massilien. (*Marseille*), ad instantiam Guilelmi Cornuti civis Massilien. mandat, ut sibi mittat processum contra Bernardum civem Massilien., patrem ipsius Guilelmi, habitum, quem ipse inquisitor de consilio quorundam inimicorum capitalium perpetuo carceri, confiscatis eius bonis, minus legitime condemnasse dicitur.

Guilelmus dictus Cornutus. Dat. apud Urbem veterem nonis maii anno tertio.⁴

1189. maii 10. Guardiano fratrum Min. Papien. (*Pavia* in Lombardia) mandat, ut cum episcopus Papien. excommun. vinculo astrictus esse dicatur, ecclesiam Mariae de Bregundis Papien., cuius collatio ad apost. sedem propter nimiam vacationem est devoluta, alicui personae idoneae conferat.

Cum, sicut. Dat. apud Urbem veterem VI idus maii anno tertio.⁵

1190. maii 21. S(imoni) tit. s. Martini presb. card. apost. sedis legato (et rectori marchiae Ancon. ac ducatus Spoletan.), ut commissa sibi negotia utilius exequi valeat, concedit facultatem iniungendi fratribus Praed. et Min. ac aliorum ordinum ubilibet constitutis, quaecumque prosecutioni officii vel utilitati negotiorum sibi commissorum viderit expedire.

Cum te. Dat. apud Urbem veterem XII kal. iunii anno tertio.⁶

1191. maii 21. Eidem legato, cum fratres Bonavoluntas Theutonicus, Guilelmus de Rocca contratae, Simon de Caesis, ord. Min. ex eo per alios eiusd. ord. fratres infestari dicantur, quod in obsequiis Manfredi electi Veronen. quondam rectoris marchiae Ancon. morabantur, concedit facultatem absolvendi eos ab observantia illius ordinis et tribuendi eis licentiam transeundi ad ord. Cist.

Cum, sicut. Dat. ut supra.⁴

1192. maii 22. Praeposito et decano Hildesemen. (*Hildesheim* in Saxonia inferiori) ad instantiam fr. Henrici de Ratzeburg ord. Praed. Lubicen. mandat, ut quasdam pecuniae summas, quae b. m. Henrico episcopo Osilien. (*Oesel*), cuius capellanus ille fr. Henricus erat, debebantur, a debitoribus exigant et in domo fratrum Praed. Hildesemen. sub testimonio prioris huius domus et guardiani fratrum Min. Hildesemen. depontant ecclesiae Rom. vel Terrae sanctae utilitatibus applicandas.

Ex litteris. Dat. apud Urbem veterem XI kal. iunii anno tertio.⁵

1193. iunii 2. Fr. Rufino ord. Min., capellano et poenitentiario suo, mandat, ut, cum potestas, vigintiquatuor,

consilium et commune Senen. hominibus castri Radicofani ad eccl. Rom. immediate pertinentis minati sint, se hostiliter contra eos processuros esse, nisi quaedam requisita adimplerent, illos Senenses moneat et inducat, ut ecclesiae Rom. infra octo dies de huiusmodi iniuria emendam plenae satisfactionis impendant, scituri, si non paruerint, se dure et aspere spiritualiter et temporaliter contra eos processurum esse.

Quia, sicut. Dat. apud Urbem veterem II nonas iunii anno tertio.⁶

1194. iunii 20. Cum sorores Poenitentium loci s. Spiritus de Lucemburgo dioec. Treveren., quae olim absque superioris auctoritate ex simplicitate ac religionis fervore s. Clarae ordinem s. Dam. assumentes quendam monialem de mon. s. Clarae Meten. eiusd. ord. in abbatissam sibi praeficere studuerunt, postmodum autem, nulla de his habita mentione, a se ipso litteras ad ministrum provinciae Franciae impetrarunt, ut ipse his sororibus, ab eis requisitis, regulam s. Dam. concederet, quae quidem litterae effectum non habuerunt, eo quod non sunt praesentatae, nunc sibi supplicaverint, ut eis in hac parte provideret, ministro provinciali ord. fratrum Min. administr. Coloniae obtentu comitis de Lucemburgo ipsas sorores affectuosis litteris commendatis mandat, ut illas sorores, si sub clausura consistant et facultates, de quibus possint commode sustentari, habeant ac regulam nuper a se ipso illi ordini traditam velint observare, ordini s. Clarae incorporet.

Pia vota. Dat. apud Urbem veterem XII kal. iulii anno tertio.⁷

1195. iunii 22. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Mariae de Cerco plano iuxta civ. Massan. (*Massa* in Tuscia) exponentium, se nonnulla de bonis quondam Dulcebene civis Massan. ex successione Danielae filiae eius, sororis suae, obtinuisse, sed, quia ille quandoque ab aliquibus estorsit usuras, pro serenanda conscientia sua publice praeconizari fecisse, se esse paratas ad restituenda ea, quae forsitan per usurariam pravitatem ab eo essent extorta, verum neminem apparuisse, qui bona ipsa repeteret, quare ipsae abbatissa et conventus sibi supplicaverunt, ut paupertati earum super retentione bonorum illorum subveniret, indulget, ut eadem bona cum fructibus perceptis et percipiendis exinde retinere valeant: ita tamen, ut, si quis occurrat, qui bona ipsa ad se legitime doceat pertinere, illa ei effectum prompto restituere debeant.

Meritis vestrae religionis. Dat. apud Urbem veterem X kal. iulii anno tertio.⁸

1196. iunii 22. Attendens, regulam seu formulam sororum ord. s. Dam. a Ioanne s. Nicolai in C. T. diac. card., ipsius ordinis protectore, de mandato suo in aliquibus correctam in substantialibus parum differre ab illa,

⁴ Reg. Vat. t. 28. f. 48 (Urb. IV a. 3) ep. 158 (555); *Sbar.* 142. Litteras ab eo nr. 143 relatas, quibus S. P. (Raynaldo de ord. Min.) episcopo Aesculan. mandat, ut Roberto comiti Aprutin., qui propter fidem et devotionem erga ecclesiam Rom. extra regnum Siciliae a persecutoribus ipsius ecclesiae occupatum cum uxore et quatuor filiis exulare cogitur, a monasteriis et ecclesiis suae civ. et dioec. in victu et vestitu usque ad triennium decenter provideri faciat.

⁵ Reg. Vat. t. 29 f. 308 (Urb. IV a. 3) ep. 1610 (2558); *Sbar.* 144. De litteris ab eo nr. 145 et 146 relatis cfr. not. ad nr. 1177. Litteras ab eo nr. 147 relatas, quibus S. P. (Lanfranco de ord. Min.) episcopo Albinganen. mandat, ut Arnaldum Qualeam in ecclesia de Diano recipi faciat in canonicum, omittimus.

⁶ Reg. Vat. t. 28 f. 63 (Urb. IV a. 3) ep. 236 (634); *Sbar.* 148.

⁴ Reg. Vat. t. 28 f. 64 (Urb. IV a. 3) ep. 241 (639); *Sbar.* 149.

⁵ Reg. Vat. 27 f. 147 (Urb. IV a. 3) ep. cam. (503); *Sbar.* 150. Litteras ab eo nr. 151 relatas, quibus S. P. (Guilelmo de ord. Min.) episcopo Anteraden. indulget, ut fratres Hosp. et Templi Hierosol., quibus olim, antequam ecclesiae Anteraden. locus Raffania dictus est unitus, antecessores eius certam partem decimarum ad ecclesiam Anteraden. spectantium donarunt, nihil iuris in illo loco de Raffania sibi vindicare possint. Cfr. supra not. ad nr. 1157.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. ipsis Senensibus super hoc scribit. Reg. Vat. t. 28 f. 113 (Urb. IV a. 3) ep. 133 et 134 de curia (847 et 848); *Sbar.* 152 et 153.

⁷ Reg. Vat. t. 29 f. 194 (Urb. IV a. 3) ep. 935 (1885); *Sbar.* 154.

⁸ Reg. Vat. t. 29 f. 188 (Urb. IV a. 3) ep. 889 (1893); *Sbar.* 155.

quam ipse S. P. abbâtissae et conventui sororum Minorum inclusarum mon. b. Catharinae iuxta Provinum (*Provins*) dioec. Senonen. (*Sens* in Francia) ad instantiam regis Navarrae concessit, scilicet regulam et vitae formulam ab Alex. IV monasterio Humilitatis B. M. dioec. Parisien., regulam « sororum inclusarum » nuncupandam, concessam et de mandato suo a Simone tit. s. Caeciliae presb. card. correctam ac regulam « sororum Minorum inclusarum » nuncupandam, eisdem earum precibus annuens concedit facultatem assumendi et observandi illam ex his formulis, quae magis secundum Deum concordaverit votis ipsarum.

Carissimi in Christo filii. Dat. ut supra.⁴

1197. iunii 22. Michaeli Palaeologo imperatori Graecorum scribit, se ad ipsum, licet iam fratres Simonem de Alvernia, Petrum de Moras, Petrum de Crista et Bonifatium de Iporegia ord. Min., apocrisarios suos, super negotio unionis sufficienter instructos, ad eum destinaverit, nihilominus, ut petitioni eius satisfaciatur, eiusdem negotii causa Nicolaum episcopum Cotronen. (*Cotrone* in Calabria), ipsius Michaelis nuntium, et fratres Gerardum de Prato ac Raynerium de Senis ord. Min. novos apocrisarios suos destinare, qui eum ad melius salutaribus monitis inducant.

Mediator Dei. Dat. apud Urbem veterem X kal. iulii anno tertio.⁵

1198. iunii 24. Vicario Manfredi electi Veronen. et priori fratrum Praed. ac Iacobo can. Veronen. eadem, quae de ordinatione et provisione ecclesiarum civ. et dioec. Veronen. olim provinciali ministro fratrum Min. marchiae Trevisin. et quondam priori fratrum Praed. ac ipsi Iacobo can. Veronen. iniunxit, de novo iniungit.

Ex parte. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. iulii anno tertio.⁶

1199. iulii 1. Episcopo Biterrensi et cantori Nivernensi ac mag. Henrico de Virziliaco can. Antisiodorensi, quibus inquisitionis officium contra Vivianum episcopum Ruthenen. (*Rodez* in Gallia merid.)⁷ commissum est, mandat, ut fratres Min. et Praed., per quos crimina huius episcopi probari posse creditur, ad perhibendum testimonium veritati compellant, non obstante etc.

Olim inquisitionis officium. Dat. apud Urbem veterem kalendis iulii anno tertio.⁸

1200. iulii 5. Magistro et fratribus ac sororibus de Poenitentia coniugatorum castris s. Geminiani Vulteran. dioec. (in Tuscia) indulget, ut non obstante interdicto, cui terrae Tusciae Manfredi quondam principi Tarentino adhaerentes suppositae sunt, in sua ecclesia parochiali a sacerdotibus in ea constitutis, si eis concessum est, aliquin ab aliquo presbytero religioso, divina officia audire et eccles. sacramenta recipere valeant, dummodo etc.

Pium arbitantes. Dat. apud Urbem veterem III nonas iulii anno tertio.⁹

1201. iulii 17. Fr. Florasio ord. Min., capellano suo, inquisitionis negotio contra Fredericum abbatem mon. s. Pauli de Urbe super quibusdam excessibus infamatum pendente, monasterium ipsum in spirit. vel tempor. committit.

Cum nuper. Dat. apud Urbem veterem XVI kal. augusti anno tertio.¹⁰

1202. iulii 25. Abbati et conventui mon. Novicastri (*Neuburg*) ord. Cist. dioec. Argentin. (*Strassburg* in Alsatia), qui fratres Wigandum et Burcardum de Brugge ord. Min. absque licentia superiorum eorum in suo mon. receperunt in fratres, concedit facultatem retinendi eosdem, non obstante etc.

Petitio vestra. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. augusti anno tertio.¹¹

1203. iulii 28. Guardianó fratrum Min. Fuliginaten. (*Foligno*) in Fuligino et quondam Fuligin. dioec.¹² praedicationem Crucis contra Manfredum quondam principem Tarentin. eiusque fautores committit.

Ascendente ac diffundente se. Dat. apud Urbem veterem V kal. augusti anno tertio.

In e. m. ministris fratrum Min. Romanae provinciae et administrationis b. Francisci.¹³

1204. ... Manfredi olim Tarentino principi scribit, se pro liberatione Manfredi electi Veronen. et marchiae Anconitan. sedis apost. nomine rectoris, quem tenet captivatum,¹⁴ fratrem Simonem de Alvernia? ord. Min., nuntium suum, virum utique providum et discretum ac religione conspicuum, suis et suorum fratrum (S. R. E. cardinalium) oculis gloriosum, ad eum destinare, cui in iis, quae ei direxit, fidem adhibeat illaque efficaciter adimplere studeat.

Licet enormes iniustitias. (Sine die).¹⁵

¹ Reg. Vat. t. 29 f. 329 (Urb. IV a. 3) ep. 1756 (2705); *Sbar.* 156. Postmodum tam in de Pruvino quam in de Longocampo seu Humil. B. M. monasteriis regulam ab Urb. IV die 18 oct. 1263 praescriptam (cfr. Supplem. nr. XLI) assumptam esse apparet ex eo, quod ea deinceps « ordinis s. Clarae » nominantur.

² Reg. Vat. t. 28 f. 113 (Urb. IV a. 3) ep. 134 de curia (848); *Sbar.* 157. Cfr. supra nr. 1155.

³ Reg. Vat. t. 29 f. 209 (Urb. IV a. 3) ep. 1063 (2103); *Sbar.* 158. Litteras ab eo nr. 159 relatas, quibus S. P. (Raynerio de ord. Min.) episcopo Maginen. seu Maynen. (Papiae commoranti), cum episcopus Papien. excomm. vinculo adstrictus sit, mandat, ut Felici abbâtissae mon. Senatoris Papien. ord. s. Ben. munus benedict. impendat (Reg. Vat. t. 28 f. 69 Urb. IV a. 3 ep. 268), omittimus.

⁴ Quem *Sbar.* alique scriptores de ord. Min. fuisse falso credunt.

⁵ Reg. Vat. t. 28 f. 69 (Urb. IV a. 3) ep. 272 (670); Flam. Ann. l. c. pag. 173; cfr. *Sbar.* III, 54. nr. 55 (bull. Clem. IV).

⁶ Reg. Vat. t. 29 f. 196 (Urb. IV a. 3) ep. 956 (1906); *Sbar.* 160.

⁷ Simili modo decano et conventui ac vasallis illius mon., qui fr. Florasio tamquam administratori seu procuratori ipsius mon. pa-

rere et intendere iubentur: Reg. Vat. t. 28 f. 119 (Urb. IV a. 3) ep. 149 de curia (863); *Sbar.* 161 et 162. Die 31 martii 1268 Clemens IV ratum et gratum habet, quod monachi illius mon. s. Pauli de consensu ipsius fr. Florasii administratoris casale Florianum priori et fratribus ecclesiae s. Balbinae de Urbe ord. s. Guil. viderunt; *Sbar.* 158.

⁸ Reg. Vat. t. 29 f. 198 (Urb. IV a. 3) ep. 972 (1922).

⁹ Propter inobedientiam Fulginatum S. P. eo tempore dignitatem episcopalem ab ipsa civ. amoverat.

¹⁰ Necon episcopis Parisien., Tuderin., Urbevetan., Assisin., Spoletan., Eugubin., Nucerin., Interamnen., Beatin., Narnien., Ortan., Balneoregien., Amelien., Viterbien., Castren. (postm. Aquapenden.), Civ. Castellanae, Nepesin., Sutrin.: Reg. Vat. t. 28 f. 12 (Urb. IV a. 3) op. 156 de curia (870); *Sbar.* 163-165.

¹¹ Quae captivitas post 3 maii et ante 17 iulii 1264 evenisse dicitur.

¹² *Sbar.* 166 (e mscr. mon. Turonen. apud Martène et Durand). De litteris a *Sbar.* nr. 157 relatis cfr. not. ad nr. 1114, de litteris nr. 169 relatis cfr. not. ad nr. 734, de litteris nr. 170 relatis cfr. not. ad nr. 1183; litteras n. 168 relatas v. supra nr. 1132.

CLEMENS PAPA IV

(antea Guido Fulcodi, episcopus Sabinensis)

Perusii electus (absens) die 5 et coron. 15 febr. 1265, obiit Viterbii die 19 Novembris 1268.

1265.

1205-6. mart. 18. Abbatibus mon. de Lysa Cist. et de Holim s. Ben. ord. dioec. Bergen. et Nidrosien. (in Norvegia) ac priori Praed. Nidrosien. et guardiano Min. fratrum Bergen. mandat, ut in ecclesia Nidrosien. convenientes in unum eidem aliquam personam idoneam praeficiant in archiepiscopum, cum postulatio de Birgerio abbate mon. Tautren. (vel potius Tutae-Insulae) ord. Cist. a capitulo facta propter defectum natalium, quem patitur, non potuerit admitti.

Suscepti cura regiminis. Dat. Perusii XV kal. aprilis anno primo.¹

1207. mart. 20. S(imoni) tit. s. Caeciliae presb. card. et apost. sedis legato (in Francia) concedit facultatem tribuendi durante legatione licentiam ingrediendi (visitationis et devotionis causa) monasteria monialium ord. Cist. et s. Clarae quatuor nobilibus mulieribus cum trinis aliis mulieribus honestis semel in anno.

Consuevit interdum. Dat. Perusii XIII kal. aprilis anno primo.²

1208. apr. 17. Christifidelibus ad ecclesiam fratrum Min. de Certomundo (prope Puppium) dioec. Aretin. (*Arezzo* in Tuscia) in hon. B. M. V. constructo in die dedicationis proxime instantis devotionis causa accessuris, vere poen. et conf., unum annum et 40 dies, accessuris autem per octavam illius dedicationis totidem dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Splendor paternae gloriae. Dat. Perusii XV kal. maii anno primo.³

1209. apr. 25. Archiepiscopo Cassellen. (*Cashel* in Hibernia) mandat, ut, cum Mauritius episcopus Rossensis, qui ante ipsam promotionem suam votum emisit intrandi ordinem fratrum Min. et insuper propter defectum scientiae et debilitatem proprii corporis inhabilis est ad ecclesiam Rossen. gubernandam, regimini ipsius ecclesiae cedere velit, resignationem eius recipiat.

Ex parte. Dat. Perusii VII kal. maii anno primo.⁴

1210. apr. 28. Fr. Ioanni de Alneto ord. Min. in Hibernia commoranti, qui, antequam ad eum litterae apost.

de ipsius promotione ad ecclesiam Rapoten. (cfr. supra nr. 1171) pervenerunt, infirmitatem incurabilem incurrisse dicitur sicque non consensit provisioni de se factae, absolutionem ab illa provisione concedit.

Rapotensi ecclesia. Dat. Perusii IV kal. maii anno primo.⁵

1211. maii 3. Episcopo Anicien. (*le Puy* in Gallia) iniungit, ut fratribus Min., quibus aliqua pars prati ad ecclesiam Anicien. pertinentis et ipsorum domui contigui ad arctae habitationis angustias relevandas est plurimum necessaria, ipsam partem, quae in longitudinem 10 et in latitudinem 5 brachiorum spatium non excedit, liberaliter concedat.

Spiritu beatae considerationis. Dat. Perusii V nonas maii anno primo.⁶

1212. maii 5. Ottobono s. Adriani diac. card. et apost. sedis legato (in Anglia) concedit facultatem iniungendi fratribus Praed. et Min. ac aliorum ordinum ubicumque constitutis, quaecumque prosecutioni et utilitati negotiorum sibi commissorum viderit expedire.

Cum te. Dat. Perusii III nonas maii (non: iunii) anno primo.⁷

1213. maii 12. Fr. Guilelmo Bertrandi ord. fratr. Min., haer. prav. in comitatibus Provinciae et Fulcalquerii inquisitori, et officiali Massilien. ac priori Montis draconis dioec. Aurasien. (*Orange*) mandat, ut Berengarium de Secureto camerae apost. clericum in possessionem praebendae in ecclesia Massilien. ei collatae inducant.

Circa personam. Dat. Perusii IV idus maii anno primo.⁸

1214. iunii 1. Ioanni Armundi de confinio s. Salvatoris Venetiarum, cui fr. Simon de Alvernia ord. fratr. Min., tunc apost. sedis nuntius in partibus Romaniae (nunc defunctus), certam pecuniae quantitatem camerae apost., quam secum detulerat pro expensis, mutuavit, mandat, ut pecuniam ipsam certo cuidam mercatori Senensi Venetiis commoranti persolvat.

Cum quondam fr. Simon. Dat. Perusii kalendis iunii anno primo.⁹

¹ Reg. Vat. t. 32 f. 2 (Clem. IV a. 1) ep. 11 (13); *Sbar.* 1.

² *Sbar.* 2 (e thesauro anecd. ed. Martène et Durand).

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. illam ecclesiam in anniversario dedicationis ipsius ac septem diebus sequentibus visitantibus 100 dies similes relaxat. *Sbar.* 3 et 4 (ex archivio illius conv.).

⁴ Reg. Vat. t. 32 f. 6 (Clem. IV a. 1) ep. 25 (27); *Sbar.* 5. Litteras ab eo nr. 6 relatas et ad (Guilelmum ord. Min.) episcopum Anteraden. directas, quibus S. P. inhibet, ne quis vitandi periculi aut alterius causae praetextu ad ecclesias b. Mariae Anteraden. vel b. Andreae apost., infra cuius ambitum illa b. Mariae ecclesia continetur, diruendas absque eius assensu manum apponat, omittimus.

⁵ Reg. Vat. t. 32 f. 7 (Clem. IV a. 1) ep. 27 (29); *Sbar.* 7.

⁶ Reg. Vat. t. 32 f. 7 (Clem. IV a. 1) ep. 32 (34); *Sbar.* 8.

⁷ Reg. Vat. t. 32 f. 12 (Clem. IV a. 1) ep. 60 (62); *Sbar.* 12, qui illas litteras tamquam die 3 iunii 1265 datas refert.

⁸ Reg. Vat. t. 31 f. 20 (Clem. IV a. 1) ep. 51 (751 cfr. 750); *Sbar.* 9. Litteras ab eo nr. 10 relatas, quibus S. P. Ludovicum regem Franciae hortatur, ut Henrico regi Anglorum contra rebelles opem ferat, omittimus.

⁹ Reg. Vat. t. 31 f. 16 (Clem. IV a. 1) ep. 39 (739); *Sbar.* 11. Die 24 iunii 1265 S. P. constituitur, camerae apost. de illa pecunia plenarie esse satisfactum. Reg. Vat. l. c. ep. 38 (738); *Sbar.* 21.

1215. iunii 8. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Placentin. (*Piacenza* in Lombardia), supplicationibus capituli eccl. s. Mariae XII apost. Placentin. ord. s. Aug. inclinatus, mandat, ut fr. Guilelmo de Viculo eiusd. ord. curam et administrationem ipsius ecclesiae sub quibusdam conditionibus conferant.

Cum, sicut. Dat. Perusii VI idus iunii anno primo.¹

1216. iunii 11. Decano et capitulo Osnaburgen. (*Osnabrück* in Saxonia inferiori) mandat, ut, cum postulationem de Engelberto comite de Marca, tunc laico nunc clerico, in episcopum Osnab. factam admittere non potuerit, de alia persona idonea, de consilio et assensu abbatis mon. in Lucha (Calenberg) Cist. et prioris Praed. Minden. ac guardiani Min. Osnabr. fratrum ord., ipsi ecclesiae provideant.

Ecclesia vestra. Dat. Perusii III idus iunii anno primo.²

1217. iunii 13. G(uidoni) tit. s. Laurentii in Lucina presb. card. et apost. sedis legato (in Dania) concedit facultatem assumendi in suum servitium tam Praed. et Min. fratres quam quoscumque alios religiosos.

Cum te. Dat. Perusii idibus iunii anno primo.³

1218. iunii 15. Ministro generali et fratribus ord. Min. indulget, ut ab aliquo sedis apost. legato nisi de latere excommunicari, suspendi vel interdici minime possint.

Exigentibus vestrae devotionis meritis. Dat. Perusii XVII kal. iulii anno primo.⁴

1219. iunii 15. Eisdem, qui dubitant, num facultatibus confessiones audiendi et praedicandi ac commutandi vota ab episcopis sibi concessis post eorum decessum adhuc uti possint, respondet, eos id posse, donec ecclesiis viduatis de novo pastore sit provisum.

Exigentibus. Dat. ut supra.⁵

1220. iunii 16. Mag. Alberto de Parma, scriptori et nuntio suo (in Germania) mandat, ut Guntherum comitem de Revenberc (vel potius: Keverenberc i. e. *Käfernburg*),⁶ qui 4½ marcas auri a quodam moribundo cive oppidi Salevelt (*Saalfeld* in Thuringia) ad dominium suum pertinentis, praesente fr. Bernardo ord. Min. in Saalfeld, in subsidium Terrae sanctae legatas

violenter abstulit et in usus proprios convertit, ad illam pecuniam ipsi Terrae restituendam compellat.

Ex litteris. Dat. Perusii XVI kal. iulii anno primo.⁷

1221. iunii 20. Generali ministro et fratribus universis ord. Min. de novo concedit facultatem utendi licentia praedicandi et confessiones audiendi ab apost. sedis legatis vel ordinariis locorum, nedum a Romano pontifice concessa, aliorum inferiorum praelatorum et rectorum parochialium ecclesiarum assensu nullatenus requisito.

Quidam temere facientes. Dat. Perusii XII kal. iulii anno primo.⁸

1222. iunii 22. Fr. Ioanni Martini de ord. Min.⁹ mandat, ut contra Saracenos de Africa, qui una cum rege Granatae terras Hispaniae in gravi multitudine invasisse dicuntur, iuxta formam, secundum quam illa Crucis praedicatio archiepiscopo Hispalen. in regnis Hispaniae et provinciis Ianuen. ac Pisan. est iam commissa, Crucem praediceat.

Circa tutelam. Dat. Perusii X kal. iulii anno primo.¹⁰

1223. iunii 29. Generali et universis ministris, guardianis et fratribus de ord. Min. notum facit, sententiam excommunic. incurrere ipso facto omnes, qui de cetero ecclesias aut loca eorum ausu temerario praesumunt infringere aut in illis violentiam damnabilem exercere.

In quibusdam locis. Dat. Perusii III kal. iulii anno primo.¹¹

1224. iulii 10. Universis prioribus Praed. et guardianis Min. fratrum per marchiam Ancon. committit praedicationem Crucis contra Manfredum olim principem Tarentinum.

De venenoso genere. Dat. Perusii VI idus iulii anno primo.¹²

1225. iulii 13. Christifidelibus ad consummandam structuram ecclesiae fratrum Min. Friburgen. (*Freiburg* in Brisgovia) manus adiutrices porrigentibus 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait. Dat. Perusii III idus iulii anno primo.¹³

¹ Reg. Vat. t. 32 f. 18 (Clem. IV a. 1) ep. 86 (88); *Sbar.* 13.

² Reg. Vat. t. 32 f. 14 (Clem. IV a. 1) ep. 81 (83); *Sbar.* 14.

³ Reg. Vat. t. 32 f. 20 (Clem. IV a. 1) ep. 100 (102); *Sbar.* 15.

⁴ *Sbar.* 16 (ex autogr. archivorum diversorum conv. ord. Min. Conv.). Quae litterae bullatae bis exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁵ *Sbar.* 17 (ex Firmam. trium ord. et archivo conv. s. Crucis Florentin., quae litterae bullatae bis exstant in archivo sacri conv. Assis.) et 68, ubi illae litterae die 27 febr. 1266 sunt datae.

⁶ Quorum comitum altera linea a castro *Schwarzburg* dicto nomen sumpsit, suntque hi comites, qui unacum comitibus de *Orlamünde* locum fratrum Min. in oppido *Saalfeld* fundasse dicuntur.

⁷ Reg. Vat. t. 31 f. 16 (Clem. IV a. 1) ep. 41 (741); *Sbar.* 18.

⁸ *Sbar.* 19 (e Speculo Min. etc. apud Wadd. l. c., reg. pont. Clem. IV nr. 5).

⁹ Qui a. 1267 in episcopum Gadicen. promovetur; cfr. infra nr. 1292.

¹⁰ Reg. Vat. t. 32 f. 18 (Clem. IV a. 1) ep. 87 (89); *Sbar.* 20. De litteris ab eo nr. 21 relatis cfr. not. ad nr. 1214.

¹¹ *Sbar.* 22 (ex Speculo Min. apud Wadd. l. c., reg. pont. Clem. IV nr. 6). Quae litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

¹² *Sbar.* 23 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Conv. Anconitan.). Simili modo litteris die 2 nov. 1265 datis Bituricen., Narbonen., Senonen. et Rothomagen. archiepiscopis, priori Praed. et ministro Min. fratrum provincialibus Franciae, decano Remen. Reg. Vat. t. 32 f. 64 (Clem. IV a. 1) ep. 25 de curia (240); *Sbar.* 53. Litteras ab eo nr. 24 relatas, quibus Ludovicum regem Franciae hortatur, ut Carolo regi Siciliae, fratri suo, contra illum Manfredum opem ferat, omittimus.

¹³ Istae litterae bullatae asservantur Hallis in archivo fratrum Min. prov. Tirolen.

1226. iulii 21. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. (litteris « Mari magno » nuncupatis) confirmat omnia privilegia ab apost. sede eis concessa.¹

1227. iulii 25. Barciloni Petri, Bentevenne Trovalveri et Orlandino Bonaventurae Perusinis, attendens, fratres Min. ex professionis voto nec divisim nec communiter quicquam proprii obtinere debere, sed omnia, quae ipsis in eleemosynam erogantur seu alias eorum contemplatione proveniunt, dominio et proprietati ecclesiae Romanae accrescere ac per hoc ad sedem apost. institutionem procuratoris in bonis huiusmodi pertinere, notum facit, se eos tales procuratores in provincia s. Francisci instituere cum facultate administrandi, dandi, donandi, agendi, deferendi in iudicio eccles. et saeculari ... omniaque faciendi, quae in iudicio requiruntur: ita tamen, ut nihil penitus peragant nisi ministri, custodum, guardianorum ipsius provinciae seu vicariorum eorum requisito consilio et obtento consensu.

Cum dilecti filii. Dat. Perusii VIII kal. augusti anno primo.²

1228. Priori provinciali Praed. et ministro Min. fratrum ordinum per regnum Franciae constitutis committit praedicationem Crucis contra soldanum Babyloniae.

Expansis in cruce. Dat. ...

Simili modo superioribus provincialibus illorum ordinum per regnum Daciae (Daniae) constitutis.³

1229. aug. 5. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Assis. ord. s. Clarae notum facit, se inhibere, ne quis prope earum monasterium infra 300 cannarum spatium aedificet locum sacrum vel religiosum.

Paci et quieti vestrae. Dat. Perusii nonis augusti anno primo.⁴

1230. aug. 20. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Veronen. in festo ss. martyrum Firmi et Rustici, quorum corpora ibidem requiescunt, visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Licet is. Dat. Perusii XIII kal. septembris anno primo.⁵

1231. aug. 27. Episcopo Gurcen. (*Gurk* in Carinthia) mandat, ut electionem de Frederico de Walhen in praepositum eccl. Salzeburgen., si eam rite factam

repererit, confirmet, alioquin de consilio et assensu prioris Praed. in Frisaco et guardiani Min. fratrum de Iudemburch dioec. Salzeb. ad aliam procedat.

Rectae considerationis oculis. Dat. Perusii VI kal. septembris anno primo.⁶

1232. aug. 30. Archiepiscopis et episcopis per Alemaniam constitutis iniungit, ut illos, qui asserunt sine parochorum assensu non posse fratres Praed. aut Min. confessiones audire aut praedicare, coerceant ipsosque fratres defendant.

Ad audientiam nostram. Dat. Perusii III kal. septembris anno primo.⁷

1233. sept. 1. Guardiano fratrum Min. Barchinonen. (*Barcelona*) mandat, ut cum Geraldo de Monte Syrico et Laura filia Bertrandi de Villario, qui quarto consanguin. gradu se contingentes matrimonium contraxerunt, dispenset, ita ut non obst. illo impedimento in ipso matrimonio licite valeant remanere.

Apostolicae sedis providentia. Dat. Assisii kalendis septembris anno primo.⁸

1234. sept. 17. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. in administr. Romana auctoritate apost. deputatis varias facultates in exercendo illo officio, praesertim contra ipsos haereticos et quaestuarios praedicatores, concedit modumque procedendi praescribit.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Perusii XV kal. octobris anno primo.⁹

1235. sept. 21. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. ord. s. Dam. indulget, ut neque earum monasterium neque ipsius coloni onera publica suscipere aut praestationes exhibere teneantur.

Personis, quae mundo relicto. Dat. Perusii XI kal. octobris anno primo.¹⁰

1236. sept. 29. Ministro provinciali fratrum ord. Min. in administr. b. Francisci concedit facultatem constituendi duos fratres idoneos in inquisitores haer. prav. in illis partibus eosque, si opus fuerit, amovendi et alios substituendi.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Perusii III kal. octobris anno primo.¹¹

¹ Cfr. Supplem. nr. XLIII; *Sbar.* 25. Istae litterae, quas Hon. IV die 20 nov. 1285 confirmat (*Sbar.* 20), bullatae conservantur in archivo sacri conv. Assis.

² *Sbar.* 26 (apud Wadd. l. c., reg. pont. Clem. IV nr. 7).

³ Hoc adiecto, quod, postquam Guido tit. s. Laur. in Lucina presb. card. et apost. sedis legatus regnum Daniae ingressus est, iuxta ipsius legati beneplacitum illam praedicationem prosequantur aut ab ea desistant. Append. ad Reg. Vat. Clem. IV (827); *Sbar.* 28.

⁴ Die 31 iulii 1265 S. P. visitantibus ecclesiam illius mon. in ipso festo s. Clarae indulgentiam unius anni et 40 dierum concessit; die autem 21 aug. 1265 fratribus (Min.) ecclesiae s. Clarae de Assisio mandat, ut pro dedicatione ipsius ecclesiae a se ipso die 30 aug. prox. fut. peragenda omnia ad hoc necessaria praeparent; die denique 25 aug. 1265 S. P. praeter alia nova, quae Ottobono s. Adriani diac. card. et apost. sedis legato (in Anglia) scribit, ei notum facit, se de Perusio Assisium illius dedicationis causa iturum esse et inter alias promotiones fr. Valascum (ord. Min.) ecclesiae Famagustan.

(in ins. Cypro) praefecisse in episcopum. *Sbar.* 27, 29, 31, 32 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁵ *Sbar.* 30 (ex autogr. archivi illius conv.).

⁶ Reg. Vat. t. 32 (Clem. IV a. 1) ep. 141 (142); *Sbar.* 33.

⁷ *Sbar.* 34 (ex autogr. archivi fratrum Min. Conv. Colonien.).

⁸ Reg. Vat. t. 32 f. 34 (Clem. IV a. 1) ep. 145 (146); *Sbar.* 35.

⁹ Simili modo inquisitoribus in administr. b. Francisci (de ord. Min.). *Sbar.* 36 et 39 (ex autogr. archivi Araecol. apud Wadd. l. c. ad a. 1265 nr. 3 et 4).

¹⁰ Aliis litteris eodem die datis S. P. Christifidelibus, vere poen. et conf., qui ad ecclesiam illius mon. in vigilia et festo Assumpt. B. M. V. devotionis causa accesserint, unum annum et 40 dies de iniuncta eis indulgentia relaxat. Die autem 10 oct. 1265 eisdem monialibus indulget, ut nulla alia religio infra spatium 300 cann. iuxta earum mon. monasterium aut hospitale aedificare valeat. *Sbar.* 37, 38, 44 (ex autogr. archivi illius mon.).

¹¹ *Sbar.* 40 (ex archivo sacri conv. Assis., apud Wadd. l. c. ad a. 1265 nr. 5).

1237. sept. 29. Ministro provinciali ord. Min. in administr. Provinciae simili modo pro comitatibus Provinciae et Forcalquerii necnon provinciis eccles. Arelaten., Aquen., Ebredunen.

Prae cunctis nostrae mentis desiderabilibus.
Dat. ut supra.¹

1238. oct. 10. Custodi et conventui fratrum Min. ecclesiae s. Francisci de Assisio, eorum supplicationibus inclinat, indulget, ut nemini infra 300 cannarum spatium iuxta ipsam ecclesiam vel aliquos loci eorum limites ecclesiam vel monasterium aut hospitale cum oratorio aedificare liceat.

Clara merita sanctitatis. Dat. Perusii nonis octobris anno primo.²

1239. oct. 10. Episcopo et decano Viridunen. (*Verdun* in Gallia orient.) notum facit, illarum praebendarum ipsius ecclesiae Virid., quarum collatio praeter illum decanum abbati s. Pauli Viridunen. ord. Praem. et guardiano fratrum Min. Virid. per Urb. IV commissa erat, quintam Iacobo de Billeo debere.

Exhibita Nobis. Dat. Perusii VI idus octobris anno primo.³

1240. oct. 11. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. notum facit, se Christifidelibus ecclesias eorum in dedicationibus et anniversariis ipsarum et usque ad octo dies sequentes necnon in b. Mariae Virg., ss. Francisci, Antonii, Clarae ac illorum sanctorum, in quorum honore altaria maiora sunt constructa, causa devotionis visitantibus, vere poen. et conf., centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Loca sanctorum omnium. Dat. Perusii V idus octobris anno primo.⁴

1241. oct. 15. Archiepiscopo Ianuen. mandat, ut, cum Agnes abbatissa mon. s. Catharinae ord. s. Clarae Ianuen., soror (Christiani Eliae ord. Praed.) patriarchae Antiochen., ob multiplices incommoditates, quas ibi sustinere dicitur, commissum sibi regimen illius mon. utiliter exercere nequeat et hac de causa ab eo eximi et ad mon. de Clavaro eiusd. ord. transferri desiderat, si hoc tam abbatissae quam monasterio expedire viderit, utrumque concedat.

Propter proprii debilitatem corporis. Dat. Perusii idibus octobris anno primo.⁵

1241*. oct. 15. Mag. Gufrido de Bellomonte (cancellario ecclesiae Baiocen.), capellano suo et apost. sedis legato (in Lombardia), concedit facultatem convocandi ad praesentiam suam fratres Praed. et Min. ac aliorum ordinum eisque committendi, quae utilitati et promotioni negotiorum sibi commissorum expedire viderit.

Ut ea, quae. Dat. Perusii idibus octobris anno primo.⁶

1242. oct. 23. Ministro provinciali et fratribus ord. Min. in Alemania indulget, ut, cum generale interdictum terrae fuerit, nihilominus de licentia dioecesanorum possint audire confessiones religiosarum et aliarum devotarum personarum, dummodo etc.

Exigentibus vestrae devotionis meritis. Dat. Perusii X kal. novembris anno primo.⁷

1243. oct. 27. Ministro provinciali fratrum Min. in administr. Tusciae quoad institutionem duorum fratrum Min. in inquisitores haer. prav. in Pisan., Lunen., Lucan., Pistorien., Florentin., Fesulan., Aretin., Clusin., Senen., Volterran., Grossetan. et Massan. civ. et dioec. simili modo ut supra nr. 1236.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Perusii VI kal. novembris anno primo.⁸

1244. oct. 30. Abbati mon. s. Benedicti de Nurcia et fratribus eius commendat fratres Min., quos non sibi reputare debent infestos, cum non sit verisimile, eos, qui pro Deo reliquerunt voluntarie propria, contra Deum appetere aliena.

Dilectos filios. Dat. Perusii III kal. novembris anno primo.⁹

1245. nov. 20. Ministro provinciali fratrum Min. in marchia Tarvisina (*Treviso*) quoad institutionem duorum fratrum Min. in inquisitores haer. prav. in Venetiis, marchia Tarvisin. necnon Foroiulien. (Aquilaen.), Feltren. et Bellunen., Concordien., Ceneten., Civitatis novae, Torcellan., Caprulen., Clugien., Adrien. civ. et dioec. simili modo ut supra nr. 1236 et 1243.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Perusii XII kal. decembris anno primo.¹⁰

1246. nov. 20. Universis abbatissis et conventibus sororum inclusarum monasteriorum ord. s. Clarae indulget, ut ad subsidia vel contributiones seu subventiones quibuscumque personis praestanda minime teneantur.

Quanto studiosius. Dat. Perusii XII kal. decembris anno primo.¹¹

¹ Sbar. 41 (ex archiv. conv. s. Franc. Avinionen.). Eo tempore S. P. insuper declarat, auctoritatem a singulis S. P. inquisitoribus haer. prav. concessam non expirare per eorum obitum, sed sub ipsorum successoribus permanere. Sbar. 42 (e Petri de Alva Indic. Bull. Seraph.).

² Altera die post S. P. illam ecclesiam in festo s. Francisci et usque ad octo dies sequentes devote visitantibus, vere poen. et conf., unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat. Sbar. 43 et 46 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). Utraque epistola bullata ibi adhuc conservatur. De litteris a Sbar. nr. 44 relatis cfr. not. ad nr. 1235.

³ Reg. Vat. t. 32 f. 40 (Clem. IV a. 1) ep. 168 (169); Sbar. 45.

⁴ Sbar. 47 (ex Speculo Min., apud Wadd. l. c. reg. pont. Clem. IV nr. 8).

⁵ Reg. Vat. t. 32 f. 38 (Clem. IV a. 1) ep. 155 (156); Sbar. 48.

⁶ Reg. Vat. t. 32 f. 39 (Clem. IV a. 1) ep. 164 (165); Sbar. 49.

⁷ E cod. mscr. biblioth. conv. fratrum Min. Friburgen. in Helv. nr. 135 pag. 159.

⁸ Sbar. 50 (ex archivio conv. s. Crucis Florentin.). Die 31 oct. 1265 S. P. potestatibus sive rectoribus ... civitatum aliorumque locorum per Italiam constitutis observantiam legum contra haereticos a Friderico II Rom. imper. editarum ad instar Inn. IV et Alex. IV inculcat et die 3 nov. 1265 eidem mandat, ut constitutiones contra haereticos ab Inn. IV et Alex. IV editas, a se ipso nonnullis modificationibus confirmatas observent. Sbar. 52 et 54; idem mandat S. P. die 18 ian. 1266 fratribus Praed. et Min. ord., inquisitoribus haer. prav. per Italiam auctoritate sedis apost. deputatis; Sbar. 63. De litteris ab eo nr. 53 relatis cfr. not. ad nr. 1224.

⁹ Sbar. 51 (e Reg. Vat. apud Wadd. l. c., reg. pont. Clem. IV nr. 10); cfr. Append. ad Reg. Clem. IV (972). Litteras ab eo nr. 55 relatas, quibus Vivianus episc. Ruthenen., quem Sbar. falso fratrem Min. habet, a variis accusationibus absolvitur, omittimus.

¹⁰ Sbar. 56 (ex autogr. archivi conv. s. Firmi maioris Veronen.).

¹¹ Sbar. 57 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. s. Franc. Salmaticen. et mon. s. Clarae Ravennaten. aliisque fontibus, apud Wadd. l. c. reg. pont. Clem. IV nr. 11).

1247. nov. 20. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. notum facit, se inhibere, ne ulli de Praed., Poenitentiae I. Chr., b. Mariae de Monte Carmeli, Erem. s. Aug., s. Clarae aliisque ordinibus in paupertate fundatis aliquod monasterium, ecclesiam vel oratorium aedificare seu aedificatum in aliquem illorum ordinum infra spatium CCC cannarum ab ipsorum ecclesiis transferre liceat.

Ad consequendam gloriam coelestis patriae.
Dat. XII (non II) kal. decembris anno primo.¹

1248. nov. 24. Fr. Bonaventurae ministro generali ord. fratr. Min. notum facit, se eum ecclesiae Eboracen. (York in Anglia) praefecisse in archiepiscopum.

Summo pastori. Dat. Perusii VIII kal. decembris anno primo.²

1249. dec. 7. Guardiano et fratribus Min. (domus) Montisfalconis (Montefiascone prope Viterbium), mandat, ut, cum Hugo Lageti miles Arelatensis et alii corpus Rostagni de Alvernico commilitis in ecclesiae Romanae obsequiis mortui et apud ipsos fratres tumulati ad maiorum eius sepulcra transferre desiderent, ipsum corpus illi Hugoni reddant ad patriam transferendum.

Devotionem dilecti filii. Dat. Perusii VII idus decembris anno primo.³

1250. dec. 11. ... de ord. Min., visitatori monasteriorum ord. s. Clarae infra limites administr. b. Francisci, mandat, ut, cum moniales nonnullorum mon. illius ord. regulam ord. s. Clarae a b. m. Urbano IV praescriptam suscipere nolint, eas ad id inducat, alioquin eas coram cardinali protectore exponere iubeat causas ad id animos suos moventes.

Ut ordo beatae Clarae. Dat. Perusii III idus decembris anno primo.⁴

1266.

1251. febr. 2. Fr. (Dominico ord. Min.) ep. Abulen. (Avila in Hispania) mandat, ut, sicut ei iam Urb. IV ad instantiam regis Castellae et Legionis praecepit, se-

dem episcopalem, quae antiquitus erat apud civ. Sardoniam in regno Hispalen., ad insulam Gadicen. (Cadix) transferat, ecclesia s. Crucis ibidem existente in cathedralem erecta, finesque novi episcopatus limitet.

Cum tibi. Dat. Perusii IV nonas februarii anno primo.⁵

1252. febr. 12. Fratribus administrationum totius Alemanniae⁶ exponentibus, se frequenter ad loca plurima devenire, in quibus, cum alia non habeantur hospitium professioni suae congrua, necesse habent in domibus clericorum concubinas tenentium hospitari, et, ne propter hoc aliquam excommun. sententiam incurrant, petentibus, ut sibi in hac parte salubriter provideatur, attendens, necessitatem legibus non arctari, indulget, ut, si ad domos clericorum, qui pro retentione concubinarum sunt excommun. vinculo innodati, declinaverint, licite cum eisdem clericis hospitari possint.

Pro salute procuranda fidelium frequenter.
Dat. Perusii II idus februarii anno primo.⁷

1253. febr. 18. (Rodulpho Grosparmi) episcopo Alban. et apost. sedis legato (in regno Siciliae) concedit facultatem iniungendi fratribus Praed. et Min. ac aliorum ordinum ubilibet constitutis, quaecumque prosecutioni ipsius legationis officio viderit expedire.

Desiderantes, ut. Dat. Perusii XII kal. martii anno secundo.⁸

1254. febr. 24. (Bonaiunctae de ord. Min.) episcopo Aesin. ad instantiam fratrum Min. Roccaecontratae dioec. Senogallien. mandat, ut, cum capitula et alii clerici ecclesiarum civ. et dioec. Senogallien. (Sinigaglia in Romandiola) ordinaverint, ut omnibus parochianis apud illos fratres sepulturam eligentibus a propriis sacerdotibus eccles. sacramenta denegarentur, ad funus quoque eorum nulla pulsaretur campana nullusque clericus corpus sepulturam taliter eligentis ad ecclesiam fratrum illorum auderet comitari, istas et quascunque alias eiusmodi ordinationes in praeiudi-

¹ Quae litterae bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis. Sbar. 58 (e Speculo Min. aliisque fontibus apud Wadd. l. c. nr. 12). Simili modo ipsis fratribus Min. inhibuitur est, ne infra idem spatium ab ecclesiis illorum ordinum aedificent.

² Reg. Vat. t. 32 f. 41 (Clem. IV a. 1) ep. 170 (171); Sbar. 59. Fr. Bonaventuram, postmodum in cardinalem episcopum Albanen. promotum, huic praefectioni non consensisse constat.

³ Append. ad Reg. Clem. IV (988); Sbar. 60.

⁴ Sbar. 61 (ex autogr. archivi mon. olim Montis sancti tunc s. Franc. Tudertin.). Cfr. infra nr. 1263. Litteras ab eo nr. 62 relatas, quibus S. P. Carolus regem Siciliae pluribus instruit documentis, quae ad Bull. Franc. non pertinent, eumque hortatur, ut nuntios Ludovici regis Franciae, fratris sui, benigne recipiat et exaudiat, omittimus. De litteris ab eo nr. 63 relatis cfr. not. ad nr. 1243.

⁵ Reg. Vat. t. 32 f. 52 (Clem. IV a. 1) ep. 203 (204); Sbar. 64. Cfr. infra nr. 1292.

⁶ Scilicet prov. Alemanniae superioris, Coloniensis, Saxoniae.

⁷ E cod. mscr. biblioth. conv. fratrum Min. Conv. Friburgen. in Helv. — Apud Sbar. 65 ad eundem diem 12 febr. 1266 referuntur ex autographo sacri conv. Assis. aliisque fontibus litterae Clem. IV « magistro et fratribus Praed. necnon ministro generali ord. fratrum Min. » destinatae, quibus eis indulgetur, ut in temporalibus bonis, in quibus succederent in saeculo existentes, licite pos-

sint succedere et honorum ipsorum possessionem apprehendere ac vendere libere bona ipsa eorumque pretium in utilitatem suam convertere. Quorum litterarum auctoritas ab ipso Sbar. (III, 71, annot. e) defenditur quidem, ab aliis vero, praesertim Flaminio Annibali de Latera ord. Min. strict. observ., in Supplemento suo ad Sbaralea Bull. Franc. acerrime impugnatur: neque immerito; nam e Reg. Vat. t. 32 f. 53 (Clem. IV a. 1) ep. 204 (205) patet, illas litteras « Magistro et fratribus ord. Praed. » tantum concessas esse; insuper autographum, quod Sbar. refert, quamvis in eo pendeat bulla Clementis IV, tam quoad scripturam quam quoad chartam membranam multum differt ab aliis bullis eo tempore in cancellaria apostolica expeditis. Sbaralea testes auctoritatis illius autographi affert tres « doctissimos ac peritissimos » viros, qui mandante Benedicto papa XIII ipsum autographum ex archivio sacri conventus Assis. Romam allatum ac sedulo perpensum omni prorsus fide dignissimum ac nullo penitus falsitatis vitio laborans et plenissime concordans cum exemplari impresso inter alias Clementis IV bullas in Bull. Rom. integerime contestati sunt; sed hi doctissimi et peritissimi viri id cum aliis et veris eiusdem temporis epistolis apostolicis minime comparasse videntur: quod si fecissent sine dubio aliud arbitrium exhibuissent. Quare a nobis litterae illae omittendae esse videntur, sicut simili modo omisimus litteras a Flam. Annibali Supplemento supra dicto insertas, de quibus supra not. ad nr. 982.

⁸ Reg. Vat. t. 32 f. 71 (Clem. IV a. 2) ep. 29 (272); Sbar. 66.

cium ipsorum fratrum attentatas penitus studeat irritare.

Pertulerunt ad audientiam nostram. Dat. Perusii VI kal. martii anno secundo.⁴

1255. mart. 17. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Francisci Ravennaten. confirmat omnes libertates et immunitates a Romanis Pontificibus eis concessas.

Cum a Nobis petitur. Dat. Perusii XVI kal. aprilis anno secundo.²

1256. mart. 24. Abbatissae mon. Montislucii Perusin. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, confirmat omnia iura et possessiones ipsius mon. necnon exemptionem ab episcopo Perusin. eis concessas easque cum ipso mon. sub b. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Perusii IX kal. aprilis anno secundo.³

1257. mart. 28. Custodi et fratribus hospitalis leprosorium s. Lazari de Vallecillis (alias: de Vallencellis) ord. fratr. Min. dioec. Spoletan. indulget, ut ad procuraciones legatis vel nuntiis apost. sedis praestandas vel alias collectas seu subsidia quaecumque minime teneantur.

Paupertati vestrae. Dat. Perusii V kal. aprilis anno secundo.⁴

1258. mart. 28. Magistro et praeposito operis ecclesiae s. Francisci Assis. ord. fratr. Min. concessionem Innocentii IV de oblationibus pecuniariis super altari ipsius ecclesiae s. Francisci depositis recipiendis et expendendis, prout ordinis fratrum Min. cardinalis protector ordinaverit, usque ad 25 annos factam (cfr. supra nr. 671) ad alios tres annos illos 25 annos immediate sequentes prorogat.

Decet et expedit. Dat. Perusii V kal. aprilis anno secundo.⁵

1259. apr. 15. Ministro ord. fratr. Min. et ceteris fratribus commorantibus apud ecclesiam b. Francisci in loco, qui dicitur Collis paradisi, tam praesentibus quam futuris, notum facit, se ipam ecclesiam caput et matrem ipsius ordinis declarare, additis privilegiis ob id opportunis.

Is qui ecclesiam suam. Dat. Perusii XVII kal. maii anno secundo.⁶

1260. apr. 19. Ermengauda de Melgorio militi sciscitanti, quis sibi ex Praed. et Min. fratrum ordinibus sit

praeeligendus, respondet se neutrum neutri praeferre; alteri enim lectus est durior, nuditas gravior et, ut nonnulli iudicant, paupertas profundior, et alteri cibus parcius, longiora ieiunia et, ut quamplures affirmant, severior disciplina.

Quaeris a Nobis. Dat. Perusii XIII kal. maii anno secundo.⁷

1261. maii 20. (Rodulfo) episcopo Albanen. et apost. sedis legato (in regno Siciliae) ad instantiam Lucae episcopi Treventin. (*Trivento*) ord. fratr. Min. professoris, qui, dum ad eum absolutionis ab excommunicatione si quam incurrit ob favorem in genere adhaerentibus Manfredi quondam principi Tarentin. praestitum, licet ipse neque coronationi eius (in regem Siciliae die 11 aug. 1258 Panormi celebratae) interfuerit neque litteris super ea confectis sigillum suum apposuerit neque ei fidelitatis iuramentum praestiterit, impetrandae causa se confert, episcopatu suo privatus est, capitulo ipsius ecclesiae iussu Oderisii de Celano camerarii comitis Celanen. fr. Pacem ord. Min. in episcopum eligente, mandat, ut, si inquisita super hoc veritate ita esse invenerit, huiusmodi electione irrita nuntiata et illo Pace seu quolibet alio intruso amoto et carceri mancipato eundem Lucam restituat in ipsum episcopatum, faciens ei a capitulo aliisque subditis obedientiam et reverentiam exhiberi.

Venerabilis frater noster. Dat. Viterbii XIII kal. iunii anno secundo.⁸

1262. maii 23. Fr. Ioanni de Cantia ord. fratr. Min., capellano suo, mandat, ut regem Angliae ad censum ecclesiae Romanae, iam per 5 annos non solum, solvendum disponat et nuntio sedis apost. (mag. Sinibaldo camerae apost. clerico) in hoc et aliis negotiis requisitus assistat.

Laudabilis honestatis. Dat. Viterbii X kal. iunii anno secundo.⁹

1263. maii 31. Ioanni Gaetano) s. Nicolai in C. T. diac. card. gratulatur de recuperata sanitate eumque certiore reddit de adventu ad Curiam nonnullis sororibus ord. s. Clarae pro multarum terrarum sororibus exponentium, se ipsius cardinalis (protectoris) regulam (scil. ab Urb. IV editam et ab eodem cardinali correctam) non recipere, sed statum pristinum observare vel illam vivendi formam, quam habet (Isabella) soror regis Franciae (in mon. Humilitatis B. M. V. de Longocampo), acceptaturas esse, super quo ipse cardinalis intentionem suam sibi intimet, nisi mavult, ut illae sorores ad suam mittantur praesentiam.

De statu tuo audivimus prospera. Dat. Viterbii II kal. iunii anno secundo.¹⁰

¹ Sbar. 67 (ex autogr. archivi illius conv.). Simili modo litteris 7 martii 1266 datis episcopo Anconitan. quoad similes ordinationes a clero civ. et dioec. Firman. (Fermo) attentatas ad instantiam fratrum Min. de Monte sancto dioec. Firmanae; Sbar. 70 (ex archivo illius conv.). De litteris ab eo nr. 68 relatis cfr. not. ad nr. 1219; quoad nr. 69 cfr. not. ad nr. 1048. Litteras ab eo nr. 71 relatas, quibus maiori et fratribus ord. Militiae s. Mariae Virg. gloriosae indulgetur, ut coram indice saeculari conveniri minime possint, omittimus.

² Sbar. 72 (ex autogr. archivi illius mon.).

³ Sbar. 73 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁴ Sbar. 74 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Nursien.). Die 20 febr. 1290 Nic. IV eisdem fratribus indulget, ut tempore

generalis interdicti possint divinis officiis interesse et recipere eccl. sacramenta; Sbar. 219.

⁵ Sbar. 75 (ex autogr. (archivi sacri conv. Assis., quod ibi adhuc conservatur).

⁶ Sbar. 76 (ex autogr. eiusdem archivi adhuc ibi exstante).

⁷ Reg. Vat. t. 30 f. 31, t. 33 f. 32 etc. (1048); Sbar. 77.

⁸ Reg. Vat. t. 32 f. 75 (Clem. IV a. 2) ep. 62 (306); Sbar. 78.

⁹ Reg. Vat. t. 31 f. 9 (Clem. IV a. 2) ep. 13 (770); Sbar. 79. Die 22 iunii 1266 S. P. Ottobono s. Adriani diac. card. et (in Anglia) apost. sedis legato scribit, illum censum persolvendum esse ex decima in regno Angliae singulis ecclesiis imposita; Sbar. 88. De litteris ab eo nr. 80 relatis cfr. not. ad nr. 1157.

¹⁰ Reg. Vat. t. 30 f. 34, t. 33 f. 35 etc. (1066); Sbar. 81.

1264. iunii 12. Cum quidam fratres Praed. fratrem Maurinum ord. Min., inquisitorem haer. prav. in Provincia, Massiliae publice diffamassent, productis etiam a superiore domus fratrum Praed. Massilien. ac fr. Ioanne Guidonis falsis testibus contra eundem fr. Maurinum super turbatione civium ipsius civitatis, immo potius aversione ipsorum a fide debita (Carolo) regi Siciliae et conversione ad Manfredum persecutorem Ecclesiae, propter quod fr. Guilelmus Bertrandi ord. Min., coinquisitor Maurini, illos fratres Praed. citavit et, quamquam ad sedem apost. appellaverant, excommunicavit, archiepiscopo Aqnen. (*Aix*) mandat, ut Massiliam se conferens praedictos fratres et fr. Benedictum eiusd. ord., qui publice os suum aperuit in ipsius fr. Maurini non modicam contumeliam, compellat, ut ab eodem fr. Maurino veniam petant.

Paupertatis altissimae professoribus. Dat. Viterbii II idus (alias: idibus) iunii anno secundo.⁴

1265. iunii 20. Priori et fratribus Eremitis de Monte Rubiano ord. s. Aug., qui contra suam ordinationem (die 20 nov. 1265 editam) infra spatium 300 cannarum ab ecclesia fratrum Min. de Monte Rubiano se transtulerunt, mandat, ut provide considerantes, non expedire illam ordinationem contraire, a gravamine illorum fratrum penitus desistant.

Vestram et vestri ordinis. Dat. Viterbii XII kal. iulii anno secundo.⁵

1266. iunii 22. Fr. Rogerio dicto de Bacon (eruditissimo illi fratri) ord. fratr. Min. respondens ad eius litteras scribit, se eas et verba ad ipsarum explanationem a C. dicto Bonecor milite viva voce proposita notavisse diligenter, sed, ut melius sibi liqueat, quid idem fr. Rogerius intendat, ei mandat, ut opus illud (maius ad Clem. IV pont. max.), quod ipse olim in minori officio constitutus Raymundo de Lauduno communicare eum rogavit, quam citius sibi mittat et sibi insuper declaret, quae ipsi videantur adhibenda remedia circa illa, quae (de emendatione kalendarii quoad celebrationem Paschae) nuper tanti discriminis esse intimavit.

Tuae devotionis litteras. Dat. Viterbii X kal. iulii anno secundo.⁶

1267. iunii 24. Priori et lectori Praed. ac guardiano et lectori Min. fratrum in Monte Pessulano (*Montpellier* in Gallia merid.), aegre ferens, quod, sicut a multis nuper accepit, quidam ex eorum fratribus non solum occulte, sed etiam publice verba effundunt detractoria in alterum ordinem, mandat, ut, si quos fratres taliter reos esse invenerint in Carcassonen. et Bellicadrii senescaliis vel Provinciae et Folcalquerii comitatibus aut Arelaten. et Avinionen. civitatibus seu alibi in Arelaten. provincia (eccles.), eos ad satisfaciendum personis et ordini, quos scandalizaverunt, honestiori quo poterunt modo efficaciter inducant, in opposcentes autem censuram eccles. exercent.

ciendum personis et ordini, quos scandalizaverunt, honestiori quo poterunt modo efficaciter inducant, in opposcentes autem censuram eccles. exercent.

Aegre ferimus. Dat. Viterbii VIII kal. iulii anno secundo.⁴

1268. iunii 27. (Rodulfo) episcopo Albanen. et (in regno Siciliae) sedis apost. legato mandat, ut de postulatione fr. Theobaldi ord. Min. dicti Sarraceni in episcopum Cannen. a capitulo illius ecclesiae facta cognoscat et ipsum fr. Theobaldum, si ei ad hoc propria merita suffragantur, alioquin aliam personam idoneam, ecclesiae Cannen. praeficiat in episcopum.

Dilecti filii. Dat. Viterbii V. kal. iulii anno secundo.⁵

1269. iulii 26. Fr. Leonardo de Aesculo ord. Min. scribit se eum episcopo Eugubino morbo paralytico laboranti in coadiutorem deputasse, episcopo Aversano, in cuius coadiutorem olim deputatus erat, restituta pace in regno Siciliae, ad suam ecclesiam reverso.

Sicut nostris auribus est relatum. Dat. Viterbii VII kal. augusti anno secundo.⁶

1270. aug. 13. Fr. Raymundo dicto Acbran ord. fratr. Min. mandat, ut Ioannem de Crusolis civem Montispessulani (*Montpellier*), qui tertium decimum annum circiter agens in manibus duorum fratrum Min. sine voto promisit se eorum religionem intraturum esse, postmodum autem non intravit et nunc aspirat ad copulam coniugalem, ipsius conscientiam diligenter examinans, si praedictis veritas suffragatur, salutaribus monitis, non sermonibus illectivis, inducat, ut illum vel alium ordinem intret, alioquin ei, si ad hoc animum suum nequit informare, in foro poenitentiae det licentiam contrahendi matrimonium.

Sua Nobis. Dat. Viterbii (III) idus augusti anno secundo.⁷

1271. aug. 18. Abbatissae et conventui monialium mon. Caesaraugusten. (ord. s. Clarae) mandat, ut, cum nuper (Blancus) episcopus Marochitan. (de ord. Min.) apud sedem apost. intestatus decesserit, illos 595 duplas auri et 16 vel 17 anulos aureos cum instrumentis super eis confectis ac quosdam libros, qui penes eas ab eodem depositi esse dicuntur, cum ad ecclesiam Rom. pertineant, episcopo Caesaraugusten. assignent.

Cum nuper. Dat. Viterbii XV kal. septembris anno secundo.

Simili modo praeceptori et fratribus domus Templariorum Caesaraugusten. quoad 200 duplas auri et quos-

⁴ In e. m. episcopis Avinionen. et Carpentoraten. Simili modo priori provinciali fratrum Praed. Provinciae vel eius locum tenenti, cui mandat, ut illos fratres, postquam illa compleverunt, ad quae per archiep. Aqnen. compellentur, a domo Massilien. amoveat et fr. Benedictum ad prov. Franciae, alios duos autem ad prov. Narbonnen. mittat. Reg. Vat. t. 30 f. 35 et 37 (1071 et 1074); Sbar. 82, 83, 85. Litteras ab eo nr. 84 relatas, quibus S. P. Ludovico regi Franciae scribit, quamplures populos ad Ecclesiae gremium rediisse, nonnulla tamen Christianorum regna in discrimen esse adducta, omittimus.

⁵ Sbar. 86 (ex autogr. archivi conv. illorum fratrum Min.).

⁶ Reg. Vat. t. 30 f. 39, t. 33 f. 38 etc. (1081); Sbar. 87. Ille fr. Rogerus in libro Clementi IV circa a. 1267 dedicato deplorat, Parisiis et ubique magistros sententiariorum prae baccalariis s. scripturae dignitatem sibi vendicare. Cfr. Chart. Univ. Paris. I, 473. De litteris a Sbar. nr. 88 relatis cfr. not. ad nr. 1262.

⁴ Reg. Vat. t. 30 f. 39, t. 33 f. 39 etc. (1089); Sbar. 89.

⁵ Reg. Vat. t. 42 f. 82 (Clem. IV a. 2) ep. 87 (330); Sbar. 90. Litteras ab eo nr. 91 relatas, quibus S. P. Ioanni s. Nicolai in C. T. diac. card. mandat, ut episcopum Ruthenen. apud ipsum Perusii moram trahentem, quem Sbar. falso de ord. Min. esse credit, ad curiam Rom. inquisitionis contra eum prosequendae causa venire iubeat, omittimus; item litteras ab eo nr. 92 relatas, quibus S. P. ipsum episcopum Ruthenen. monet, ut veniat.

⁶ Simili modo episcopo, capitulo, clero civ. et dioec. Eugubin. Reg. Vat. t. 32 f. 90 (Clem. IV a. 2) ep. 107 (350); Sbar. 93 et 94. Die 30 martii 1268 S. P. episcopo Eugubino eiusque coadiutori fr. Leonardo mandat, ut mon. s. Angeli de Claserna, quod iurisdictioni episcopi Eugubin. se subtrahens eremo s. Crucis Fontis Avelanae se submisit, ad pristinum statum reducant; Sbar. 156.

⁷ Reg. Vat. t. 30 f. 43, t. 33 f. 43 etc. (1112); Sbar. 95.

dam libros apud eos ab eodem episcopo depositos et eidem episcopo Caesaraugusten. assignandos, necnon guardiano et fratribus Min. Ulibonen. quoad aliam pecuniae quantitatem (circiter 60 marc. arg.) et quosdam libros episcopo Ulixbonen. assignandos, quem illam pecuniam certis mercatoribus tradere, libros autem ad opus ordinis fratrum Min. conservare iubet.¹

1272. sept. 17. Decano et capitulo Aquilegen. (*Aquileja*) confirmat fundationem a Bertoldo patriarcha Aquileg. tum pro anniversario suo tum pro festivitate s. Elisabeth (tertio ordini s. Franc. adscriptae) consanguineae suae² quotannis in ecclesia Aquileg. celebrandis.

Cum a Nobis petitur. Dat. XV kal. octobris anno secundo.³

1273. sept. 26. Fr. Eneco de ord. Min., capellano et poenitentiario suo, mandat, ut ad eccl. Quinqueecclesien. (in Hungaria) se conferens super criminibus et excessibus, quae Iob episcopus Quinqueecccl. commississe dicitur, inquirat diligentius veritatem, processurus nihilominus contra ipsum et transmissurus depositiones testium et quaecumque ad rem pertinentia in scriptis redacta.

Olim felicis rec. Alexander (papa IV). Dat. Viterbii VIII kal. octobris anno secundo.⁴

1274. oct. 13. (Conrado) episcopo Iustinopolitan. (*Capo d'Istria*) gratias agit, quod fratribus Min. Iustinop. concessit facultatem se transferendi a loco minus commodo ad locum eis magis congruum, Caprile vulg. dictum, quem cives Iustinop. eis contulerunt, primariumque ad hoc lapidem tribuit.

Exultante spiritu. Dat. Viterbii III idus octobris anno secundo.⁵

1275. oct. 18. Mag. Guilelmo de s. Amore, qui sibi quendam libellum de novo editum⁶ misit, respondet, ipsum, licet interdum alias aures circinet, veterem⁷ tamen multum sapere.

Si circa veritatis indaginem. Dat. Viterbii XV kal. novembris anno secundo.⁸

1276. nov. 5. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae fr. Min. Messanen. (*Messina* in Sicilia) construi inceptae manus adiutrices porrigentibus, vere poenit. et conf., centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxat: praesentibus post septennium minime valituris.

Quoniam, ut ait Apostolus. Dat. Viterbii nonis novembris anno secundo.⁹

1277. dec. 28. Fratribus ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in administr. Marchiae Ancon., mandat, ut officium sibi commissum strenue peragant.

Licet ex omnibus mundi partibus. Dat. Viterbii V kal. ianuarii anno secundo.¹⁰

1278. dec. 30. Abbati mon. Psalmodiensis ord. s. Ben. Magalonen. dioec. (in Gallia merid.) mandat, ut episcopum Apten. (*Apt*) fratres Min. Apten. multiplici vexatione persequentem et ipsos ac benefactores eorum gravibus iniuriis impetentem, aliosque ipsorum fratrum detractores et persecutores inducat ad satisfaciendum de iniuriis eisdem fratribus illatis, alioquin non obtemperantes censuris eccl. percellat.

Inter quoslibet pauperes. Dat. Viterbii III kal. ianuarii anno secundo.¹¹

1279. dec. 31. Abbatissae aliisque sororibus mon. s. Clarae Assis. confirmat regulam ab Inn. IV eis die 9 aug. 1253 concessam.

Solet annuere. Dat. Viterbii II kal. ianuarii anno secundo.¹²

1267.

1280. ian. 9. Priori Praed. in Hispania et ministro Min. fratrum in regno Castellae mandat, ut, si expedire cognoverint, castrum Soriae in civitatem erigant et Oxomensis (*Osma*) ecclesiae uniant.

Castrum de Soria. Dat. Viterbii V idus ianuarii anno secundo.¹³

¹ Reg. Vat. t. 31 f. 27 (Clem. IV a. 2) epp. 65-70 (789-793); *Sbar.* 96-100.

² Ille enim Bertoldus fuit filius principis Meraniae et Tirolis habuitque tres fratres et quatuor sorores; ex fratribus duo successerunt patri in principatu et tertius (Ekbertus) factus est episcopus Bambergen., ex sororibus una nupsit Philippo regi Franciae, altera (Gertrudis) Andreae regi Hungariae, ex quo matrimonio genita est s. Elisabeth lantgravina Thuringiae, tertia (s. Hedwigis) duci Poloniae, quarta facta est abbatissa mon. Kitzingensis O. S. B. in Franconia.

³ *Sbar.* 101 (e monum. illius eccl. apud *Ughelli*, Italia sacra t. 5).

⁴ Aliis litteris die 13 oct. 1266 datis S. P. eidem fr. Eneco mandat, ut clericos ab illo episcopo beneficiis eccles. indebite spoliatos in ea restituat; die autem 21 oct. 1266, ut unum fide dignum et idoneum virum de Hungaria eligat, qui, si qua contra testes ab illo episcopo productos scire poterit, per quae ipsorum testium detrahatur fidei, super his reprobatorios testes producat. Reg. Vat. t. 32 f. 96 (Clem. IV a. 2) epp. 124, 128, 140 (367, 371, 383); *Sbar.* 102, 103, 106.

⁵ *Sbar.* 104 (e monum. eccl. Iustinop. apud *Ughelli*, Italia sacra t. 5).

⁶ Cui titulus erat: « Collectio catholicae et canonicae scripturae ad defensionem ecclesiasticae hierarchiae contra pseudopraedicatorum ».

⁷ « De periculis novissimorum temporum ». Cfr. supra not. ad nr. 854.

⁸ *Sbar.* 105 et Chart. Univ. Paris. I, 459. De litteris ab eo nr. 106 relatis cfr. not. ad nr. 1273.

⁹ *Sbar.* 107 (ex autogr. archivi illius conv.). Litteras ab eo nr. 108-111 relatas, quibus S. P. novam inquisitionem contra (Vivianum) episc. Ruthenen., quem *Sbar.* falso de ord. Min. fuisse credit, institui et testes cuiuscunque dignitatis vel ordinis (etiam Cist., Clun., Praed. et Min.) ad veritatem dicendam compelli, eidem peremptorium terminum assignari, ipsum coram inquisitoribus a se institutis comparere et hos contra eum iuxta posteriores litteras a se ipsis missas procedere iubet, omittimus.

¹⁰ Aliis epistolis eo tempore datis S. P. tum inquisitoribus de Praed. et Min. fratrum ordinibus de novo indulget, ut in eis, quae ad ipsorum officium pertinent, superioribus suorum ord. obtemperare minime teneantur, tum episcopis et ministro (fratrum Min. provinciali) in Provincia scribit, condemnationes, quae fiunt per inquisitores haer. prav., conservari debere pro officii sustentatione. *Sbar.* 112-114 (e fontibus ibidem indicatis).

¹¹ *Sbar.* 115 (ex autogr. archivi illius conv.).

¹² *Sbar.* 116 (ex autogr. archivi illius mon.); cfr. Supplem. nr. XXVI et supra nr. 1250 et 1263. Aliis litteris die 13 ian. 1267 datis S. P. illud mon. sub b. Petri protectione suscipit; *Sbar.* 118.

¹³ Reg. Vat. t. 32 f. 112 (Clem. IV a. 2) ep. 163 (406); *Sbar.* 117. Litteras ab eo nr. 119 relatas, quibus Simon tit. s. Martini presb. card. et apost. sedis (in marchia Ancon.) legatus guardiano et fratribus ord. Min. Fabrianen. dioec. Camerinen. facultatem tribuit locum suum antiquum propter multa incommoda et pericula, quae ibi imminere poterant, dimittendi et novum magis congruum infra ipsum oppidum acquirendi, hic annotamus.

1281. febr. 3. Fr. M(ansueto) ord. Min., capellano suo, mandat, ut ad treugam inter Pisanos et Lucanos saltem ad quadriennium firmandam sollicitudinis suae partes interponat et insuper Pisanis, qui ecclesiam Rom. multipliciter offenderunt, iniungat, ut certum numerum (ad minus 10) galearum paratarum mittant instanti mense martio in subsidium Terrae Sanctae.

Mandatum Pisanis dedimus. Dat. Viterbii III nonas februarii anno secundo.⁴

1282. febr. 4. Mag. Bernardo de Castaneto can. Aurelianen. et Bartholomaeo abbati saec. eccl. de Trebis, capellanis et nuntiis suis, mandat, ut cessione Tancredi abbatis mon. s. Thomae Cremonen., si expedire viderint, recepta eidem mon. de consilio et consensu prioris Praed. et guardiani Min. fratrum Cremonen. aliam personam idoneam praeficiant in abbatem.

Dilectus filius. Dat. Viterbii II nonas februarii anno secundo.²

1283. . . . Universis civibus Romanis et in Urbis districti specialiter constitutis, qui (confraternitatem s. Mariae Confalonis constituentes, quibus a 1264 fr. Bonaventura ord. Min. minister generalis proprias leges dedisse et habitum praescripsisse dicitur) ordinarunt, ut ter in anno suis deberent sacerdotibus confiteri et totidem vicibus Corpus Domini sumere reverenter, singulis vicibus, quibus id fecerint, tam praesentibus quam futuris, 100 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

(Deest initium litterarum). Dat. Viterbii ... anno secundo.³

1284. febr. 18. R(odulfo) episcopo Albanen. et sedis apost. (in regno Siciliae) legato mandat, ut Henricum de s. Germano ord. Min., a capitulo Isernien. (*Isernia*) in episcopum electum, si eum idoneum repererit, eidem ecclesiae praeficiat.

Ex parte dilectorum. Dat. Viterbii XII kal. martii anno tertio.⁴

1285. mart. 4. Palaeologo imperatori Graecorum, ad quem iam Urbanus IV tractandae unionis causa fratres Min. Simonem de Alvernia, Petrum de Crista et Bonifatium de Iporegia, viros utique pauperes in hoc mundo, in fide divites, in lege Domini plenius eruditos, tamquam apocrisarios suos destinavit, expressam catholicae fidei professionem mittit eumque rogat, ut det operam, ut tandem unio utriusque ecclesiae perficiatur.

Magnitudinis tuae litteras. Dat. Viterbii IV nonas martii anno tertio.⁵

1286. mart. 10. (Carolo) regi Siciliae scribit, se ratum et gratum habere, quod fratribus Praed. tum locum Capuan., a M(anfredo) quondam Ecclesiae persecutore eis ablatum, restituit, tum in Sulmona novum locum,

qui capella et palatium regis appellatur, concessit, non obstantibus querelis fratrum Min. asserentium, utrumque locum ab ecclesiis ipsorum tam Capuae quam Sulmonae 300 cannarum spatio non distare.

Graves admodum. Dat. Viterbii VI idus martii anno tertio.⁶

1287. mart. 14. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Bisuntin. (*Besançon*) mandat, ut Raynerii abbatis mon. Luxovien. (*Luxeuil*) cessionem recipiant, si ipsis constiterit ita esse, sicut ille exposuit.

Ex parte. Dat. Viterbii II idus martii anno tertio.⁷

1288. apr. 3. Generali et ceteris tam provincialibus quam conventualibus prioribus ac fratribus universis ord. b. Mariae de Monte Carmeli indulget, ut loca ante constitutionem suam de locorum ord. Mendic. distantia editam incepta perficere et eis adiacere possint, non obstante fratrum Min. oppositione.

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii III nonas aprilis anno tertio.⁸

1289. apr. 4. Universis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Civitatis novae (*Wiener Neustadt*) in Austria dioec. Salisburgen., cuius dedicationis anniversarium infra octavas festivitatis b. Francisci celebrari solitum in diem dominicum post festum Ascensionis Domini transfert, ipso anniversarii sic translati die et octavo die post devote visitantibus, vere poenit. et conf., centum dies de iniuncta eis indulgentia relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. Viterbii II nonas aprilis anno tertio.⁹

1290. apr. 27. Universis abbatibus et conventibus mon. Praem. seu Cist. nec non prioribus et guardianis ceterisque fratribus Praed. et Min. ordinum de Montepessulano (*Montpellier*) dioec. Magalonen. inhibet, ne impuberes ad habitum religionis admittant sine parentum et tutorum eorum voluntate.

In superni Patris obsequio. Dat. Viterbii V kal. maii anno tertio.¹⁰

1291. apr. 29. Abbatissae et conventui mon. s. Damiani de Montepessulano ord. s. Clarae notum facit, se Christifidelibus ipsarum ecclesiam in honorem s. Dam. constructam per octo dies post ipsius sancti festum reverenter visitantibus, vere poenit. et conf., 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Viterbii III kal. maii anno tertio.¹¹

1292. maii 5. Episcopis Conchen. (*Cuenca*) et Cordoven. (*Cordova* in Hispania merid.) mandat, ut, cum fr. Ioannes Martini ord. Min., quem (Dominicus ord. Min.) episcopus Abulen., translata sede a Sidonen. ad Ga-

¹ Reg. Vat. t. 30 f. 53, t. 34 f. 78, t. 35 f. 58 (1171); *Sbar.* 120.

² Reg. Vat. t. 32 f. 112 (Clem. IV a. 2) ep. 165 (408); *Sbar.* 121.

³ *Sbar.* 135 (ex autographo apud illud sodalitium conservato).

⁴ Reg. Vat. t. 32 f. 134 (Clem. IV a. 3) ep. 6 (437); *Sbar.* 152, qui supponens, Clementem IV esse coronatum die 22 (loco 15) febr. 1265, istas litteras ad a. 1268 retulit.

⁵ *Sbar.* 122 (e Reg. Vat. apud Wadd. l. c. ad a. 1267 nr. 2 et Rayn. Ann. eccl. ad a. 1267 nr. 72).

⁶ Reg. Vat. t. 30 f. 54, t. 33 f. 54 etc. (1183); *Sbar.* 123.

⁷ *Bullarii Franciscani Epitome.*

⁸ Reg. Vat. t. 32 f. 134 (Clem. IV a. 3) ep. 7 (438); *Sbar.* 124.

⁹ Reg. Vat. t. 32 f. 155 (Clem. IV a. 3) ep. 54 (485); *Sbar.* 125.

¹⁰ *Sbar.* 126 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Castillionis Florentin.); cfr. *G. E. Friess* l. c. pag. 19.

¹¹ *Sbar.* 127 (e thesauro anecd. *Martène et Durand*).

¹² *Sbar.* 128 (l. c.). Litteras ab eo nr. 129 relatas, quibus S. P. Ludovico regi Franciae gratulatur ob eius zelum pro negotio Crucis in Terrae sanctae subsidium omittimus.

dicen. ecclesiam, huic auctoritate apost. tamquam personam idoneam et regi Castellae acceptam prae-fecit in episcopum, munus consecrationis opponenti-bus se archiepiscopo et capitulo Hispalen. nondum recipere potuerit, ipsos ad coaptandum se beneplaci-tis suis (papa) et votis praedicti regis inducant et postea per ipsum archiepiscopum, advocatis duobus vicinis episcopis, eidem electo munus consecrationis impendi faciant; si autem invenerint, insulam Gadice-n. non ad Sidonen., sed ad Hispalen. ecclesiam per-tinere, et archiepiscopus ac capitulum Hispalen. a sua contradictione noluerint cessare, tunc, si rex Ca-stellae ecclesiam Sidonen. voluerit dotare, sicut fece-rat Gadicensi, illi electo munus consecrationis ad ti-tulum Sidonensis ecclesiae simul cum Malacitana (*Malaga*), quae iam auctoritate apost. coniunctae esse dicuntur, per eundem archiepiscopum, si vo-luerit, alioquin per se ipsos vel alios episcopos im-pendant (cfr. supra nr. 1251).

Olin fel. rec. Urbanus papa (IV). Dat. Vi-terbii VIII kal. iunii anno tertio.¹

1293. iulii 15. (Iacobo) regi Aragonum iniungit, ut totum « Talamud » cum additionibus et expositionibus eius omnesque libros Iudaeorum ubique per suum regnum et dominium capiat ac archiepiscopo Tarraconen. et suffraganeis eius assignet, qui ipsos libros examinent et illos ex eis, qui de textu bibliae sunt, et alios, qui blasphemias et errores seu falsitatem non continere videntur, ipsis Iudaeis restituant, ceteros autem in locis tutis deponant custodiendos, donec sedes apost. super his consulta ordinet, quid de ipsis fiat in po-sterum: quae omnia fiant in praesentia et de consilio fratrum Praed. et Min. aliarumque personarum pro-vidarum et litteratarum.

Damnabili perfidia. Dat. Viterbii idibus iunii anno tertio.²

1294. iulii 20. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Belvacen. (*Beauvais* in Francia) mandat, ut R(enau-dum) decanum Belvacen., quem ipse S. P. ecclesiae Belv. iuxta votum capituli concessit in episcopum, quemque quidam conservatores C(aroli) regis Siciliae, abutentes suo officio, vel excommunicaverunt vel in suam (papa) sententiam incidisse publicaverunt, tam

a sua quam ab illorum sententia ad cautelam absol-vant.

Cum ecclesiae Belvacen. Dat. Viterbii XIII kal. augusti anno tertio.³

1295. iulii 27. Fratribus Praed. et Min. ordinum, inqui-sitoribus haer. prav. auctoritate apost. deputatis aut in posterum deputandis, ut contra Christianos ad ritum Iudaicum se transferentes tamquam contra haereticos procedant, iniungit.

Turbato corde audivimus. Dat. Viterbii VI kal. augusti anno tertio.⁴

1296. aug. 31. Universis archiepiscopis et episcopis ad instar aliarum litterarum apost. ad instantiam mini-strorum ord. fratr. Min. editarum mandat, ut novitos eorum ad saeculum revertentes et varios vitae status amplectentes aut redire aut ad alium ordinem transire cogant.

Ex parte dilectorum. Dat. Viterbii II kal. septembris anno tertio.⁵

1297. sept. 17. Valasco (de ord. Min.) episcopo Famagu-stano (cfr. supra not. ad nr. 1229) notum facit, se eum ad ecclesiam Aegitanien. (*Idana* in Portugalia) tran-stulisse, eumque monet, ut ad hanc ecclesiam acce-dens curam eius sollicitam gerat.

In dispensatione ministeriorum ecclesiae. Dat. Viterbii XV kal. octobris anno tertio.⁶

1298. oct. 26. (Rodulfo) episcopo Albanen. et apost. sedis legato (in regno Siciliae) scribit, se inquietari inces-santer a rege Siciliae pro cathedrandis fratribus P(etro) de Corneliaco et Olivario ord. Min., qui non recipere qualescunque ecclesias, sed opulentias ex-spectant; quare recribat, ubi hi collocari possint.

Inquietamur incessanter. Dat. Viterbii VII kal. novembris anno tertio.⁷

1299. nov. 20. Ministro provinciali fratrum ord. Min. in administr. Provinciae (*Provence*) mandat, ut in terra

¹ Reg. Vat. t. 32 f. 140 (Clem. IV a. 3) ep. 26 (457); *Sbar.* 130. Illum fr. Ioannem Martini in episcopum Gadicen. consecratum et postmodum ad eccl. Aegitanien. (*Idana* in Portugalia) translatum esse constat. A. 1270 in Alamania morans visitantibus ecclesiam fratrum Min. Villingen. indulgentias largitur. — Litteras a *Sbar.* nr. 131 relatas, quibus S. P. episcopis Assisin. (Nicolao de ord. Min.) et Nucerin. mandat, ut episcopo Camerinen. facultatem concedant componendi se cum quibusdam laicis bona ipsius episcopatus occupantibus, omittimus.

² Simili modo ipsis archiepiscopo Tarraconensi et suffraganeis eius. *Sbar.* 132 et 133 (e Bull. Domin. t. I nr. 69 et 70).

³ Reg. Vat. t. 30 f. 62, t. 33 f. 61 etc. (1230); *Sbar.* 134. Litteras ab eo nr. 135 relatas cfr. supra nr. 1283.

⁴ *Sbar.* 136 (e Bull. Rom. et Domin.).

⁵ *Sbar.* 137 (e Firmam. trium ordinum). Simili modo, litteris die 31 ian. 1268 datis, ad instantiam ministrorum ord. fratrum Min. in Italia existentium, universis archiepiscopis et episcopis per Italiam constitutis (*Sbar.* 150), necnon litteris 10 febr. 1268 datis, ad instantiam ministrorum ord. fratrum Min. in Alemania existen-tium, universis archiepiscopis et episcopis per Alemaniam constitutis (ex apogr. in cod. mscr. biblioth. fratrum Min. Friburgen. in Helv., nr. 135 pag. 168). Cfr. infra nr. 1305a.

⁶ Reg. Vat. t. 32 f. 169 (Clem. IV a. 3) ep. 98 (529); *Sbar.* 138.

⁷ Reg. Vat. t. 30 f. 67, t. 33 f. 66 etc. (1267); *Sbar.* 139.

Die 2 martii 1268 S. P. eidem legato scribit, se illum fr. P(etrum) de Corneliaco ecclesiae Surrentin. (*Sorrento* prope Neapolim) prae-fecisse in archiepiscopum (Reg. Vat. l. c. ep. 1327), et eodem cir-citer tempore (secundum *Sbar.* 147 die 14 ian. 1268, falso tamen; nam ipse *Sbar.* nr. 148 alias litteras illo die datas, de quibus in fine huius annot., affert, quae sunt multo anteriores) litteris ad ipsum legatum, cui mandaverat, ut illos fratres Min., qui post con-stitutionem ab apost. sede super hoc editam absque generalis ministri aut provincialium consensu aut ipsius sedis mandato ad episcopatus promoti fuissent, suspensos ad Curiam mitteret, haec adiungit: « Quia tamen Marcum episcopum Cassanen., qui absque ministri sui licentia et mandato tibi consenserat, confirmasti et tam ipsum quam Phi-lippum Casertan. et... Aesculan. (in Apulia) episcopos (de ord. Min.), de quibus his ecclesiis praevideras, fecisti in episcopos conse-crari, quod per te actum est circa illos, ratum habemus et firmum » (l. c. ep. 1284). *Sbaralea* (not. ad nr. 139) opinatur, illum epi-scopum Aesculan. eundem esse ac supradictum fr. Olivarium. Lit-teris die 14 ian. vel 1 febr. 1268 datis S. P. eidem legato inter alia haec scribit: « Scias, quod Nobis frequenter extitit supplicatum pro fratre Philippo Minore, qui diu lector fuit in Ordine et minister, ut dicitur, provincialis in Regno (Siciliae) et in praedicationibus plu-rimum graciosus; da ei locum, si potes; et interim Nos instrue, quid de fr. P. de Corneliaco facere debeamus ». Reg. Vat. t. 30 f. 69 etc. (1285); *Sbar.* 148.

Aurasican. (*Orange*) aliisque certis locis dioec. Aurasican., Avinionen., Vasionen. fratrem idoneum instituat inquisitorem haer. prav.

Prae cunctis nostrae mentis desiderabilibus.
Dat. Viterbii XII kal. decembris anno tertio.¹

1300. dec. 9. Abbatisae et conventui mon. s. Laurentii Urbevetan. (*Orvieto*) ord. s. Clarae, petentibus, ut sibi ad relevandam suam paupertatem quaedam domus et possessiones a quondam Girardo Hugucionis Candelarii de Bulsena (*Bolsena*) laico Urbevetan. dioec. relictas et in ipsius S. P. dispositione consistentes conferantur, easdem confert et donat, qua quidem donatione alicui, qui in illis bonis ius habere contendat, in iure suo praeiudicium minime generetur.

Speciali gratia. Dat. Viterbii V idus decembris anno tertio.²

1301. dec. 12. Abbati et conventui mon. Cluniacensis (*Cluny*) mandat, ut deliberent secum, quid magis ipsos deceat, quid et eis magis expediat, utrum benivole fratres (Min.) admittere velint certis pactis adhibitis an sedis apost. praestolari censuram; orta enim dudum inter illos et conventum Cariloci (ab eis dependentem) ex una parte et ministrum ac fratres Min. Burgundiae ex altera, occasione domus cuiusdam ab his in villa Cariloci acquisitae, gravi questionis materia, tum Alex. IV et Urb. IV papae tum rex Franciae et ipse S. P. tunc in minoribus constitutus ad sedandam discordiam plurimum laboraverunt, sed ipse tunc, abbat Clun. et procuratore fratrum Min. coram se constitutis et lectis a se rescriptis, quae unam vel alteram partem iuvare poterant, tam attendens magnum favorem, quam sedes apost. ad ordinem fratrum Min. habebat, quam advertens et monachos Clun. esse Rom. ecclesiae filios speciales, non ad contentionem ipsam finaliter dirimendam duxit procedendum, sed voluit, ut fratres Min. a prosecutione ipsius negotii supersederent, donec aliud sibi placuerit ordinare; cum autem ipsi fratres per omnia beneplacitis suis aequanimitate se coaptent, illis abbati et conventui ut supra scribit.

Orta dudum. Dat. Viterbii II idus decembris anno tertio.³

1302. Populis regni Daniae inhibet, ne fratres Min. generale interdictum observantes contumeliis afficiant.⁴

1303. Clero et populo Othonien. (*Odense* in Dania) commendat Regnerum (de ord. Min.) episcopum ipsorum a Curia ad episcopatum revertentem.⁵

1304. Fratribus et sororibus (tertii ordinis) b. Francisci in Alemannia, supplicationibus eorum inclinatus, indulget, ut, dummodo non sint excommunicati vel

etiam interdicti, a fratribus Min. sacramenta eccles. possint recipere, sine tamen iuris praeiudicio alieni.

Meritis vestrae devotionis. (S. d.)⁶

1268.

1305. ian. 27. Manfredo electo Veronensi, marchiae Anconitanae et ducatus Spoletani rectori, ad instantiam ministri et fratrum ord. Min. administr. illius marchiae conquerentium, se a nonnullis graviter molestari, mandat, ut eos in personis vel rebus ipsorum contra indulta privilegiorum et indulgentiarum sedis apost. indebite molestari minime permittat.

Inundans malitia perversorum. Dat. Pisauri(?) VI kal. februarii anno tertio.⁷

1305*. ian. 31. A ministris ord. Min. in Italia existentibus certior factus, nonnullos novitios illius ord., quamvis per habitum eiusd. ord., qui profitentibus dari consuevit et quem ipsi sponte et voluntarie receperunt, et alias apparuerit evidenter, quod sub ista religione Domino deservire perpetuo voluerint, nihilominus ad saeculum reversos esse, universis episcopis per Italiam constitutis mandat, ut illos novitios ad eundem ordinem redire aut ad alium se transferre cogant.

Ex parte dilectorum. Dat. Viterbii II kal. februarii anno tertio.⁸

1306. febr. 9. Episcopis Perusino et Eugubino ... et aliis ecclesiarum praelatis per illas civ. et dioec. constitutis mandat, ut pro defensione et recuperatione bonorum mon. Montislucii Perusini interponant suam auctoritatem et invasores ac retentores censuris eccles. aliisque coerceant poenis.

Non absque dolore cordis. Dat. Viterbii V idus februarii anno tertio.⁹

1307. febr. 28. Episcopo Aretino mandat, ut fratribus Min., qui in loco suo extra castrum montis Pulciani propter Florentinorum discrimina et Senensium incursus nequeunt secure commorari, de aliquo loco idoneo infra castrum ipsum, in quo ecclesiam et domos sibi necessarias construere possint, prout expedire viderit, provideat sine iuris praeiudicio alieni.

Vacantibus amoris coelestium. Dat. Viterbii III kal. martii anno quarto.¹⁰

1308. mart. 15. Universis abbatissis et sororibus mon. ord. s. Clarae indulget, ut, cum generale interdictum terrae (in qua degunt) fuerit, cum conversis et familia suis per sacerdotes et clericos sibi deputatos, ianuibus clausis, non pulsatis campanis et voce submissa, di-

¹ Sbar. 140 (ex autogr. archivi fratrum Min. Avinion.).

² Reg. Vat. t. 32 f. 181 (Clem. IV a. 3) ep. 119 (550); Sbar. 141.

³ Reg. Vat. t. 30 f. 69, t. 33 f. 68 etc. (1283); Sbar. 142. Monachi Clun. votis fratrum Min. obsecundasse videntur, quum constet, hos habuisse conventum in villa Cariloci. — De litteris a Sbar. nr. 143 relatis v. annot. ad Supplem. nr. XXXII, litteras autem nr. 144 relatas, quibus S. P. Henricum electum Treveren., in quem olim fratres Wilhelmus et Roricus de ord. Min. inquirere iussi erant, de novo suspensione mulctat, quum absolutio ei per fratrem Martinum (Polonium ord. Praed.) de mandato Hugonis tit. s. Sabinae presb. card. impensa ei proficere nequiverit, omittimus. — De litteris a Sbar. nr. 145 et 146 relatis cfr. not. ad nr. 785.

⁴ Cfr. Supplem. nr. XLIV.

⁵ Cfr. Supplem. nr. XLV.

⁶ E cod. mscr. biblioth. fratrum Min. Friburgen. in Helv. nr. 135 pag. 191.

⁷ Sbar. 149 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Maceraten.). Si quoad locum, quo istae litterae datae esse dicuntur, non irrepsit error calami, de auctoritate earum dubitandum est.

⁸ Sbar. 150 (ex archivis Romano ad Aram coeli et Florentino ad s. Crucem). Cfr. supra nr. 1296.

⁹ Sbar. 151 (ex archivio illius mon.). De litteris ab eo nr. 152 relatis v. supra nr. 1283.

¹⁰ Sbar. 153 (ex autogr. archivi illius conv.).

vina officia sibi facere celebrari et sacramenta eccles. recipere valeant.

Inducunt Nos. Dat. Viterbii idibus martii anno quarto.¹

1309. mart. 30. Universis Christifidelibus ad consummationem ecclesiae fratrum Min. Alexandrin. (*Alessandria* in Lombardia) propter Christum extremae sarcinam paupertatis ferentium manus adiutrices porrigentibus centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Quoniam, ut ait. Dat. Viterbii III kal. aprilis anno quarto.²

1310. apr. 6. Custodi et fratribus ord. Min. de Assisio mandat, ut bona et res b. m. (Emanuelis) episcopi Paphen. (in ins. Cypri) ipso custode et (Nicolao de ord. Min.) episcopo Assis. consciis apud ipsorum fratrum domum deposita nemini tradant, donec aliud super hoc eis fuerit iniunctum.

Cum quaedam de rebus. Dat. Viterbii VIII idus aprilis anno quarto.³

1311. apr. 9. Fr. Petro Bellono de ord. Poenit. Mediolanen. et Ioanni de Vassallis Vercellen. civibus committit officium syndicorum et procuratorum fratrum Min. provinciae Lombardiae.

Cum dilecti filii. Dat. Viterbii V idus aprilis anno quarto.⁴

1312. apr. 16. Simili modo Henrico Marsilii Argentin. et Volkelino Herbipolen. ac Henrico Rickeri Wormatien. civibus pro fratribus Min. administr. Alemaniae (superioris).

Cum dilecti filii. Dat. Viterbii XVI kal. maii anno quarto.⁵

1313. apr. 13. Guardiano fratrum Min. Perusin. mandat, ut Christifideles civ. et dioec. Perusin., causa Dei et Ecclesiae eis per se vel alios prudenter exposita, inducat, ut contra Conradinum (filium Conradi et nepotem Friderici olim Rom. imper.) Crucem assumant.

Angit Nos. Dat. Viterbii idibus anno quarto.⁶

1314. apr. 15. Ludovico regi Francorum respondet ad litteras per fr. Ioannem de Manso ord. Min. primo et postmodum per Henricum de Consentiis eius mare-

scallum sibi praesentatas, adiungens, de iis, quae regem Siciliae tangunt. illum fr. Ioannem viva voce relaturum esse responsum.

Venientes ad praesentiam nostram. Dat. Viterbii XVII kal. maii anno quarto.⁷

1315. apr. 18. Isabellae Francorum regis germanae (fundatrici mon. Humilitatis B. M. V. de Longocampo), quae caput b. Pauli apostoli, olim a Graecis ut dicitur possessum, apud se habere putat, scribit, (principum) apostolorum capita Romae indubitanter haberi, quare illud, quod credens esse s. Pauli habet, Simoni tit. s. Caeciliae presb. card., sedis apost. legato, assignet sibi mittendum, ne, si ad alias manus devenierit, possit inde cum erroris periculo scandalum suscitari.

Scias, filia. Dat. Viterbii XIV kal. maii anno quarto.⁸

1316. apr. 20. (Rodulfo) episcopo Albanen. et apost. sedis (in regno Siciliae) legato ad instantiam Marci de Assisio ord. Min. Cassanensis episcopi mandat, ut cum eo dispenset, ita ut provisio de ipso ecclesiae Cassanensi irrequisito ministro generali eiusd. ord. facta robor obtineat firmitatis (cfr. supra not. ad 1298).

Significavit Nobis. Dat. Viterbii XII kal. maii anno quarto.⁹

1317. apr. 27. Comiti Pictavensi et Tholosano scribit, se eius nuntium fr. Philippum ord. Min. benigne recepisse et petitiones, quas sibi eius nomine obtulit, liberaliter admisisse.

Dilectum filium. Dat. Viterbii V kal. maii anno quarto.¹⁰

1318. iunii 1. Abbatissae et conventui monialium incluserum mon. s. Francisci Ravennat. ord. s. Clarae indulget, ut possessiones et alia bona (feudalibus exceptis) iure successionis sibi competentia, ac si in saeculo remansissent, petere, recipere, retinere valeant.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Viterbii kalendis iunii anno quarto.¹¹

1319. iunii 5. Generali et aliis ministris ac fratribus ord. Min. notum facit, distantiam 300 cannarum inter loca ordinum Mendic. a se ipso praescriptam ad 140 esse reductam.

Quia plerumque. Dat. Viterbii nonis iunii anno quarto.¹²

¹ Sbar. 154 (ex autogr. archiv. mon. s. Clarae Assis. et s. Luciae Urbinat.). De litteris ab eo nr. 155 relatis v. infra nr. 1310 et de litteris nr. 156 relatis v. supra annot. ad nr. 1269.

² Sbar. 157 (ex archivo illius conv.). — De litteris ab eo nr. 158 relatis v. supra annot. ad nr. 1201. Litteras ab eo nr. 159 relatas, quibus S. P. universis collegiis totique clero monasteriorum et ecclesiarum Urbis Cist., Praed., Min. et aliorum ordinum mandat, ut, si Urbs ob perduellionem et Conradini nepotis Friderici II olim Rom. imper. sequelam interdictum incurrerit, ipsum arctissime observent, omittimus.

³ Sbar. 160 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). Iam die 24 martii 1268 S. P. illum episcopum in certis Assis. locis ipsa bona requirere et sequestrare iussit; Sbar. 155 (l. c.). Utraque epistola in illo archivo adhuc exstat bullata.

⁴ Sbar. 161 (ex apogr. archivi conv. Min. Conv. Pergamen.).

⁵ Sbar. 164 (ex autogr. archivi illius provinciae olim in conv. Constantien. existentis).

⁶ Sbar. 162 (ex autogr. archivi conv. s. Franc. Perusin.).

⁷ Reg. Vat. t. 30 f. 79, t. 33 f. 77 etc. (1350); Sbar. 163.

⁸ Reg. Vat. t. 30 f. 79, t. 33 f. 78 etc. (1354); Sbar. 165.

⁹ Reg. Vat. t. 32 f. 219 (Clem. IV a. 4) ep. 11 (613); Sbar. 166.

Illum episcopum postmodum collectorem decimae in Siciliae et Calabriae partibus fuisse, apparet e litteris Ioh. XXI die 12 dec. 1276 datis; cfr. Reg. Vat. t. 38 f. 11 (Ioh. XXI a. 1) ep. 35; Sbar. 15, cfr. 20.

¹⁰ Reg. Vat. t. 30 f. 79, t. 33 f. 78 etc. (1355); Sbar. 167.

¹¹ Sbar. 168 (ex autogr. archivi illius mon.).

¹² Reg. Vat. t. 32 f. 225 (Clem. IV a. 4) ep. 30 (632); Sbar. 169. In archivo sacri conv. Assis. exstant litterae bullatae, die 29 iun. 1268 datae, per quas S. P. idem magistro et universis prioribus et fratribus ord. Praed. notum facit.

1320. iunii 9. Magistro et universis prioribus ac fratribus ord. Praed. necnon ministro generali et fratribus ord. Min. notum facit, se inhibere, ne fratres ipsorum ordinum ad dignitates extra eos assumpti munus consecrationis recipiant, priusquam superioribus suis liberos et alia bona ordinem contingentia, quae apud se tempore promotionis habebant, restituerint, nisi forsitan iidem superiores usum illorum ad certum tempus eis concesserint.

Providentia laudabilis. Dat. Viterbii V idus iunii anno quarto.¹

1321. iunii 14. Fratri Deoteleve ord. fratr. Min. scribit, se non intendere Romanis ex abrupto guerram facere, sed Perusinos vocasse, ut eorum fulciretur consiliis et praesentia recrearetur.

Non intendimus. Dat. XVIII (al. XVII) kal. iulii anno quarto.²

1322. iunii 27. Custodi et fratribus ord. Min. de Assisio scribit, se arma et alia, quae de mandato suo per nuntium destinaverunt, recepissee, eisque mandat, ut, cum adhuc indigeat armaturis in scriniis ipsorum fratrum de mandato suo depositis, eas per mag. Albertum de Parma scriptorem suum sibi destinent.

Recepimus arma et alia. Dat. Viterbii V kal. iulii anno quarto.³

1323. iulii 6. (Fr. Simoni de ord. Min.) episcopo Alben. (*Alba* in Liguria) mandat, ut statuta quaedam cleri Savonensis privilegiis fratrum Min. contraria pronuntiet irrita et nulla.

Pertulerunt ad. Dat. Viterbii II nonas iulii anno quarto.⁴

1324. iulii 6. Magistro et fratribus ord. Praed. confirmat ordinationem Alexandri IV, vigore cuius nec ipsi ordini fratrum Min. nec fratres Min. ordini suo obligatos recipere debebant, adiungens, se velle id tantum de illis intelligi, quos post annum probationis elapsam alterutro ordini esse obligatos constiterit.

Lecta Nobis vestra petitiō. Dat. Viterbii II nonas iulii anno quarto.⁵

1325. iulii 7. Magistro et fratribus ord. Praed. ac generali ministro et fratribus ord. Min. scribit, se inhi-

bere, ne episcopi et alii ecclesiarum praelati indulgentias seu privilegia ipsis a sede apost. concessa interpretari et ad suum intellectum trahere moliantur, immo se velle, ut, cum eius sit interpretari, cuius est condere, interpretatio super dubiis et obscuris sedis apost. iudicio relinquatur.

Ordinis vestri sacra religio. Dat. Viterbii nonis iulii anno quarto.⁶

1326. iulii 30. Prioribus ord. Praed. Portugallen. et castelli Santaren. dioec. Ulixbonen. ac guardianis ord. Min. Elboren. et Guardianen. dioec. Aegitanien. mandat, ut tum omnia legata in pios usus indistincte relicta tum redemptiones votorum cruce signatorum tum male acquisita, quorum restitutio cui sit facienda nescitur, colligant et regi Portugalliae in subsidium Terrae sanctae ministrent.

Ad liberationem Terrae sanctae. Dat. Viterbii III kal. augusti anno quarto.⁷

1327. iulii 31. Eisdem mandat, ut hac de causa Crucem praedicent, ac facultatem concedit tum conferendi crucem et indulgentias consuetas succurrentibus illi subsidio (litteris incip.: « Ad liberationem Terrae sanctae »), tum absolvendi ipsos cruce signatos cum rege Portug. in subsidium Terrae sanctae proficiscentes a quibusdam excommun. sententiis.

Cum carissimus. Dat. Viterbii II kal. augusti anno quarto.⁸

1328. iulii 31. Guardianis fratrum Min. in Sanctarena et in Leyrena Ulixbonen. et Colimbrien. dioec. mandat, ut sententias interdicti, quas archiepiscopus Bracharen. (*Braga*) et alii episcopi regni Portugalliae vertente negotio inter ipsos et regem Portug. tulerant, ad sex menses suspendant.

Negotio, quod. Dat. n. s.⁹

1329. nov. 3. Aleardo (de ord. Min.) archiepiscopo Arboren. (*Oristano* in ins. Sardiniae) scribit, se eum tunc archiepiscopum Ragusin. transtulisse ad ecclesiam (metropol.) Arboren., cassata prius electione a capitulo de fr. Iohanne ord. Min. in archiepiscopum Arboren. concorditer quidem, minus vero canonice celebrata (cfr. supra nr. 987^a).

Rationis oculis intuentes. Dat. Viterbii III nonas novembris anno quarto.¹⁰

¹ *Sbar.* 170 (e bull. Domin. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Clem. IV nr. 26).

² Aliis litteris eodem die datis potestati, capitaneo, consilio et civibus Perusinis iniunxit, ut sibi militiam mitterent, cum Conradinus e Tuscia Romam proficiscens iuxta Viterbium transitum esset facturum, quam quidem extra contractam se non missurum esse promisit. Reg. Vat. t. 30 f. 83, t. 33 f. 81 etc. (1383 et 1384); *Sbar.* 171. — Litteras ab eo nr. 172 relatas, quibus Ludovicum regem Francorum ad comprimendam audaciam ministrorum ipsius, qui dignitatem episcoporum infringebant, excitat, omittimus.

³ *Sbar.* 173 (ex archivio sacri conv. Assis., ubi istae litterae adhuc conservantur).

⁴ *Sbar.* 176 (ex autogr. archivi conv. Min. Conv. Savonen.).

⁵ Reg. Vat. t. 32 f. 229 (Clem. IV a. 4) ep. 43 (645); *Sbar.* 174, qui nr. 175 litteras generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. de eodem argumento destinatas refert.

⁶ *Sbar.* 177 (e Bull. Domin. apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Clem. IV nr. 28).

⁷ Reg. Vat. t. 32 f. 232 (Clem. IV a. 4) ep. 54, 55, 59 (656, 657, 661); *Sbar.* 178-180.

⁸ Reg. Vat. t. 32 f. 232 (Clem. IV a. 4) ep. 56 et 57 (658 et 659); *Sbar.* 181 et 182.

⁹ Reg. Vat. t. 32 f. 237 (Clem. IV a. 4) ep. 68 (671); *Sbar.* 183. — Litteras ab eo nr. 184 relatas, quibus S. P. ecclesiae Famagustan. vacanti per translationem Valasci (de ord. Min.) ad eccl. Aegitanien. (cfr. nr. 1297) alium praefecit in episcopum, omittimus.

¹⁰ Reg. Vat. t. 32 f. 240 ep. 78 (Clem. IV a. 4) ep. 78 (681); *Sbar.* 185 et 186. — Qui nr. 1 litteras s. collegii cardinalium sede per obitum Clem. IV vacante die 15 maii 1270 datas refert, quibus Rodulfus episc. Albanen. instruitur de negotio unionis utriusque Ecclesiae, valde id promovente Ludovico rege Franc., qui nuper fratribus Min. Eustachio de Atrebatō et Lamberto de Cultura litterisque ipsi s. collegio destinatis eidem exposuit id, quod Palaeologus imper. Graec. super hoc sibi nuntiavit. Similis tenoris sunt litterae eiusdem s. collegii a *Sbar.* nr. 2 relatae; per illas autem, quae nr. 3 relatae sunt, novus S. P. de sua assumptione ad apicem apostolatus certior redditur.

GREGORIUS PAPA X

(ante The[ob]aldus de vicecomitibus Placentiae, archidiaconus Leodiensis)

electus (absens) Viterbii die 1 septembris 1271, consecr. et coron. Romae die 27 martii 1272,
obiit Aretii die 10 ian. 1276.

1272.

1330. mart. 31. Archiepiscopo Tyren. et episcopo Anteraden. mandat, ut illas 1000 uncias auri, quas b. m. (Rodulfus) episc. Albanen.¹ in subsidium Terrae sanctae legavit expendendas, executoribus super hoc constitutis ipso archiepiscopo Tyren. et (Guilermo de ord. Min.) episcopo Anteraden., antecessore illius episcopi Anter. interim defuncto, a mercatoribus, apud quos depositae sunt, recipiant et in ipsum Terrae sanctae subsidium expendant.

Bonae memoriae... episcopus Albanen. Dat. Laterani II kal. aprilis anno primo.²

1331. maii 6. Episcopis aliisque ecclesiarum praelatis, abbatibus monasteriorum ord. Cist. et magistris ord. Hospit. Hierosol. ac militiae Templi, prioribus et guardianis ac fratribus ord. Praed. et Min. per Anconitanam marchiam constitutis mandat, ut Fulconi de Podio Riccardi, ipsius marchiae rectori instituto, circa ea, quae ipsi occurrerint facienda, debito consilio et auxilio assistant.

Dum incumbentia Nobis onera. Dat. Laterani II nonas maii anno primo.³

1332. iulii 18. Episcopo Firmano mandat, ne fratres Min. in marchia Ancon., qui a nonnullis multis iniuriis et iacturis affici dicuntur, ab aliquibus permittat indebite molestari.

Sub religionis habitu. Dat. apud Urbem veterem XV kal. augusti anno primo.⁴

1333. oct. 23. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Colimbrien. (*Coimbra* in Portugalia) mandat, ut de qualitatibus Petri Guerri canonici et cellerarii mon. s. Crucis Colimbrien. ord. s. Aug. in priorem ipsius

mon. electi se informantes, si eum idoneum invenerint ad regimen eiusdem mon., confirment.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem X kal. novembris anno primo.⁵

1334. oct. 24. Michaeli Palaeologo imperatori Graecorum, quem ad utriusque ecclesiae unionem invitat, scribit, fr. Ioannem de ord. Min.,⁶ nuntium ab eo transmissum, ipsius litteras devotione plenas et laetitiae causa non vacuas sibi repraesentasse, eique notum facit, se ad eum ipsius unionis tractandae causa fratres Hieronymum de Asculo,⁷ Raymundum Berengarii,⁸ Bonagratiam de s. Ioanne in Persiceto⁹ et Bonaventuram de Mugello (dioec. Florentin.), viros quidem pauperes spiritu, sed divites fide, decrevisse destinandos.

Qui miseratione ineffabili. Dat. apud Urbem veterem IX kal. novembris anno primo.¹⁰

1335. oct. 25. Eisdem fratribus Min., apost. sedis nuntiis, mittit instructionem pro recipiendis apocrisariis, si quos ille Palaeologus imperator ante indictum concilium generale destinare velit.

In litteris, quas. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. novembris anno primo.¹¹

1336. ... (Carolo) regi Siciliae mandat, ut, cum ipse quosdam fratres Min. ad Palaeologum (imper. Graec.) pro unione utriusque ecclesiae tractanda destinaturus sit, quosdam nuntios clam in Graeciam pro induciis inter imperatorem Constantinop. et ipsum regem Siciliae ex una et illum Palaeologum ex altera parte ineundis (illius negotio unionis valde utilibus) mittat et pro ipsis fratribus Min. transvehendis navigium apud Brundisium parari curet.

Tractatum de reductione Graecorum (S. d.).¹²

¹ Qui a. 1270 in obsidione Tunetana, in qua eo tempore etiam Ludovicus rex Franc. obiit, mortuus est.

² Sbar. 2 et 3 (e Reg. Vat.). Litteras ab eo nr. 1 relatas et Viterbii 4 martii 1272 datas, quibus S. P. (Odonem Rigaldi de ord. Min.) archiep. Rothomagen. monuit, ut indubitanter crederet, quae sibi archiepiscopus Corinthien. super negotio Terrae sanctae referet viva voce, omisimus; item litteras a Sbar. nr. 6 relatas, quibus S. P. eidem archiepiscopo concedit facultatem dispensandi super defectu natalium cum quodam monacho; item litteras ab eo nr. 4 relatas et Laterani 5 maii 1272 datas, quibus S. P. confirmat pacem et pacta ad eam firmandam inter reges Bohemiae et Hungariae inita, in quibus tamen mentio fit fr. Hartperni ministri ord. fratrum Min. per Austriam tamquam unius ex illis praelatis et nobilibus, quos rex Bohemiae ad ipsam pacem tractandam deputavit.

³ Reg. Vat. t. 37 f. 39 (Greg. X a. 1) ep. 9 de curia (167); Sbar. 5. Aliis litteris die 10 maii 1272 datis eisdem episcopis notum facit, se mag. Guilermo de s. Laurentio plenam in illa marchia commississe in spiritualibus iurisdictionem (l. c. ep. 16), qui eos ad praestandam illam assistentiam, si necesse fuerit, censuris eccles. compellat.

⁴ Sbar. 7 (ex autogr. archivi conv. novi seu ad scalas fratrum Min. Ancon.).

⁵ Reg. Vat. t. 37 f. 25 (Greg. X a. 1) ep. 78 (80); Sbar. 8.

⁶ Constantinopolitanum, qui a. 1274 Lugduni in generali concilio unacum fr. Guilermo de Morbecca ord. Praed. cantavit alta voce symbolum fidei Constantinopolitanum et idem esse videtur atque ille fr. Ioannes ord. Min., qui a. 1288 a Nicolao IV promovetur in archiep. Nicosien.

⁷ Postmodum ministrum gen. ord. Min., S. R. E. cardinalem, Ecclesiae universalis S. P. (nomine Nicolai IV).

⁸ Gallum clara stirpe progenitum.

⁹ Qui illi fr. Hieronymo proxime succedit in regimine totius ord. Min.

¹⁰ Reg. Vat. t. 37 f. 58 (Greg. X a. 1) ep. 37 de curia (194, cfr. 313-315); Sbar. 10.

¹¹ Reg. Vat. t. 37 f. 61 (Greg. X a. 1) ep. 38 de curia (195 cfr. 850); Sbar. 11. Die 29 oct. 1272 S. P. illos nuntios regibus, principibus, episcopis et aliis ecclesiarum praelatis commendat et pro eis salvum conductum petit; die autem 5 nov. eisdem nuntiis tribuit facultatem concedendi illis apocrisariis securitatem veniendi ad sedem apost. et tertia die post regem Siciliae rogat, ut eisdem apocrisariis de illa securitate provideat. Reg. Vat. t. 37 f. 62 (Greg. X a. 1) ep. de curia 40-42 (197-199 cfr. 855); Sbar. 12-14.

¹² Sbar. 9 (ex ampl. collect. Martène, et Durand).

1337. nov. 13. Ioanni (de ord. Praed.) episcopo Nigriponten. scribit, se confirmasse electionem de eo in episcopum Nigripont. a capitulo ipsius ecclesiae factam, irritata ordinatione b. m. P. archiepiscopi Athenien. loci metropolitano de fr. Antonio ord. Min. in episcopum Nigrip. facta.

Inter sollicitudines. Dat. apud Urbem veterem idibus novembris anno primo.¹

1273.

1338. febr. 8. Mag. Alberto canonico basilicae principis Apostolorum de Urbe mandat, ne moniales mon. ss. Cosmae et Dam. de Urbe ord. s. Clarae super bonis ipsi mon. a sede apost. concessis molestari permittat.²

1339. mart. 11. Ministro generali ord. fratrum Min.³ mandat, ut ea, quae in regno Legionis (cum regno Castellae coniuncto) sive in clero saeculari et regulari sive in populo christiano sive in infidelibus cuiuscumque sectae vel ritus conversantibus inter illos, quatenus per eos christiana religio infici potest, correctionis remedio indigere videntur, per se vel alios viros idoneos diligentius exquirat et ea distincte descripta unacum consiliis de remediis ad eorum correctionem et reformationem adhibendis sibi sex mensibus ante concilii generalis exordium mittat, ut interim de iis competens discussio et plena deliberatio fieri possit.

Dudum super generalis convocatione concilii. Dat. apud Urbem veterem V idus martii anno primo.

Simili modo (fr. Ioanni Martini) episcopo Gadicen. (cfr. supra nr. 1222 et 1292).⁴

1340. mart. 29. Archiepiscopo Cantuarien. mandat, ut illis duobus nobilibus Anglis cruce signatis, qui de mandato Clementis IV de redemptione votorum et subsidiis pro Terra sancta a priore Praed. et ministro Min. fratrum ordinum in regno Angliae, collectoribus

eorundem subsidiorum, singulas 600 marchas arg. receperunt, in exequendo tamen voto suo expensas illam quantitatem longe excedentes subierunt, adhuc aliam summam convenientem assignet.

Ex insinuatione. Dat. apud Urbem veterem III kal. maii anno secundo.⁵

1341. maii 21. Abbati de Dunemunde (*Dünamünde*) Cist. ord. dioec. Rigen. (*Riga* in Livonia) et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Rigen. mandat, ut Ioannem presbyterum et cellerarium ecclesiae Rigen. in archiepiscopum Rigen. electum, de cuius quoad litteraturam praecipue sufficientia dubitatur, ad se evocantes eidem exponant, ut, si de meritis suis, praecipue scientiae dono, confidit, infra sex menses conspectui apostolico se repraesentet examinationem secundum laudabilem ecclesiae Rom. consuetudinem subiturus, alioquin electioni de se factae renuntiet in manibus eorum.

Sicut accepimus. Dat. apud Urbem veterem XII kal. iunii anno secundo.⁶

1342. iunii 1. (Mirabello) s. Marci et (Marco de Assisio de ord. Min.) Cassanen. episcopis ac ministro fratrum Min. in Calabria mandat, ut super iis, quae contra Rogerium in archiepiscopum s. Severinae electum sibi insinuata sunt quaeque, si vera essent, confirmationem electionis impedirent, diligentius inquirant veritatem et, si eorum aliquid, per quod electio debeat irritari, invenerint esse verum, electionem ipsam cassent, alioquin electionem confirmanes electo faciant munus consecrationis impendi.

Ecclesia s. Severinae. Dat. apud Urbem veterem kalendis iunii anno secundo.⁷

1343. (iunii 3.) Fr. Bonaventurae ord. min. generali ministro (episcopum cardinalem) electo Albanen. mandat, ut ipsi electioni acquiescat et sine mora ad se ipsum veniat.

A nostra promotionis auspiciis. (S. d.)⁸

¹ Reg. Vat. t. 37 f. 26 (Greg. X a. 1) ep. 83 (85); *Sbar.* 15.

² Cfr. Supplem. nr. XLVI.

³ Fr. Bonaventurae, paulo post ab eodem S. P. in cardin. episcopum Albanen. promotus, vel potius ministro prov. Castellae.

⁴ *Sbar.* 16 (e Reg. Vat. Greg. X a. 1) ep. 219 (63 de curia?). Epistolas ab eo nr. 17-20 relatas, quibus S. P. tum archiepiscopis (inter quos erant Rothomagen., Baren., Antibaren. et Arboren. de ord. Min.) significat, se pro concilio generali civitatem Lugdunen. elegisse, eos hortans, ut ad eam accedant, tum archiepiscopis Rothomagen. et Senonen. ac episcopo Silvanecten. committit, ut super electione archiepiscopi Remen. cognoscant, omittimus.

⁵ Reg. Vat. t. 37 f. 80 (Greg. X a. 2) ep. 12 (232); *Sbar.* 21.

⁶ Reg. Vat. t. 37 f. 86 (Greg. X a. 2) ep. 35 (255); *Sbar.* 22. Litteras ab eo nr. 23 relatas et die 28 maii 1273 datas, quibus S. P. regem Portugaliae redarguit de laesa libertate ecclesiastica, quum praeter alias iniurias nonnulla bona, possessiones et redditus (Valasci de ord. Min.) episcopi Aegitanien. occupaverit, omittimus. Litteras, quas super hoc ipsi regi eodem die scripsit, priorem Praed. et custodem ac guardianum Min. fratrum Ulixbonen. eidem praesentare iubet. Reg. Vat. t. 37 f. 92 (Greg. X a. 2) ep. 51 (271); *Sbar.* 24. Die autem 2 iunii 1273 eidem mandat, ut regem Port. super iis, quae in ipsis litteris ei praesentandis continentur, moneant et inducant, facta eis, si rex ad illorum correctionem paratus sit, facultate relaxandi interdictum in regno Portug. ab episcopis ipsius regni positum. L. c. ep. 91 (270); *Sbar.* 26 cfr. 106.

⁷ Reg. Vat. t. 37 f. 86 (Greg. X a. 2) ep. 34 (254); *Sbar.* 25. Illum Rogerium in archiep. s. Severinae consecratum esse constat. — De litteris a *Sbar.* nr. 26 relatis cfr. not. ad nr. 1341.

⁸ *Sbar.* 27 (e formulario Marini de Ebulo). Fr. Bonaventuram, qui eo tempore a curia Romana apud Urbem veterem existente aberat

— saltem mense martio Parisiis degens, sed non ibi legens opus in Hexaemeron, ut nonnulli scribunt, — unacum quatuor aliis viris celeberrimis ad dignitatem cardinalitiam in quatuor temporibus Pentecostes, quae illo anno in dies 31 maii et 2 ac 3 iunii inciderunt, promotum esse patet ex eo, quod iam in litteris Gregorii X die 11 iunii 1273 datis de Petro Iuliani in card. episc. Tusculan. electo mentio fiat et hunc cum fr. Bonaventura et tribus aliis uno eodemque die ad dign. cardin. promotum esse constet. De illa promotione in Anal. Francisc. t. II p. 352 (cfr. II, 65) legimus haec: «A. D. MCCLXXIII (!) tempore vernali idem Generalis Parisius existens vocatus fuit a domino papa Gregorio, qui ipsum recipere cardinalatum et episcopatum Albanensem coegit. Et tunc fuit in Lugduno generale concilium celebratum, mense Maio inchoatum. Cuius praesentia et sapientia in illo concilio a Deo videtur in defensionem religionum Mendicantium contra multos et magnos adversarios fuisse praeparata. In eodem namque concilio erant inter alios tres praefati notabiles fratres Minores, videlicet (Paulus) episcopus Tripolitani (cfr. supra nr. 1110*) et Odo Rigaldi archiep. Rothomagensis, magister in theologia (cfr. supra not. ad nr. 505) et Bonaventura cardinalis praedictus. Qui ex domini papae iussione principaliter negotia concilia pertractabant. Quod quidam attendens, motus invidia, composuit illos vulgatos versus:

Rothomagensis anus et praesul Tripolitani etc.
Bonaventura tractant papalia iura,
Ordinis immemores, qui tales spernit honores ».

Carolus rex Siciliae, qui eo tempore apud Urbem veterem, ubi tunc curia Rom. erat, comorabatur, iam die XVIII vel, quod est veresimilius, XXVIII maii 1273 illius promotionis notitiam habuisse videtur; nam alterutro horum dierum ballivo in Andegavia et de-

1344. iunii 23. Custodi et fratribus ord. Min. de Assisio mandat, ut duo scrinia ad apost. sedem pertinentia et cum aliis rebus in domo eorum deposita, quae Honoratus serviens suus, lator ipsarum litterarum, duxerit eligenda, eidem assignent.

Volumus et. Dat. Florentiae IX kal. iulii anno secundo.¹

1345. sept. 4. Ioanni s. Nicolai in C. T. diac. card. (Romae esistenti) mandat, ut, cum capitulum Assisinat. fr. Illuminatum de Theate (*Chieti*) ord. fratr. Min. per viam compromissi elegerint canonice in episcopum suae ecclesiae (per obitum Nicolai de ord. Min. vacantis), ipsam electionem examinet et, si eam de persona idonea factam esse invenerit, confirmet.

Assisinatensi ecclesia. Dat. apud s. Crucem (tunc Lucanae, nunc s. Miniatis dioec.) II nonas septembris anno secundo.²

1346. nov. 21. Michaeli Palaeologo imperatori Graecorum rescribit se credere dictis ipsius eumque ad negotii (unionis) accelerationem apocrisiariorumque missionem admonet, iter eis securum pollicitus, ut obstruantur ora inique loquentium, eum quasi non in sinceritate debita hoc tam salubre negotium prosequi et nunc post nuntios suos (papae) tanto tempore detentos quasi necessitatem dilationis ingessisse.

Litterarum series. Dat. Lugduni XI kal. decembris anno secundo.³

1347. nov. 25. Fratribus Hieronymo de Aesculo et Bonagratiae de (s. Iohanne in) Persiceto ord. fratr. Min. (nuntiis suis apud eundem Palaeologum) mandat, ut apud ipsum Palaeologum specialiter insistent, ut cum eius nuntiis venturis ad concilium sic celeriter remittantur, ut eidem concilio personaliter interesse possint.

Labores vestros. Dat. Lugduni VII kal. decembris anno secundo.⁴

1348. dec. 3. Mag. Raymundo de Nogeris capellano et nuntio suo in Angliam mandat, ut priorem et conventum mon. de Waltham ord. s. Aug. dioec. Londonien. inducat, ut ipsi mon. diu abbatis regimine destituto de novo abbate provideant, alioquin ipse de consilio et assensu archiepiscopi Cantuarien. et guardiani Min. ac fr. Iohannis de Derlington Praed. ord. Londonien. provideat.

Non sine compassione. Dat. Lugduni III nonas decembris anno secundo.⁵

1349. dec. 16. Abbatissae et conventui mon. s. Silvestri de Ischietto ord. s. Dam. Urbinat. dioec. omnes libertates et immunitates a Romanis pontificibus necnon libertates et exemptiones saecularium exactionum a regibus et principibus eis indultas confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. Lugduni XVII kal. ianuarii anno secundo.⁶

1274.

1350. febr. 3. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Barchinonen. (*Barcelona*) mandat, ut electionem de Berengario sacrista mon. s. Iohannis de Abbatissis ord. s. Aug. dioec. Vicen. (*Vich* in Catalonia) in ipsius mon. abbatem factam, si eam de persona idonea invenerint celebratam, confirmet.

Exhibita Nobis. Dat. Lugduni III nonas februarii anno secundo.⁷

1351. febr. 3. Simili modo priori Praed. et guardiano Min. fratrum ac decano Meten. (*Metz* in Lotharingia) quoad cognitionem electionis de Warnero canonico mon. s. Petri in Monte ord. s. Aug. dioec. Meten. in abbatem ipsius mon. factae.

Petitio dilectorum filiorum. Dat. ut supra⁸

1352. mart. 1. Guardiano fratrum Min. Laudunen. (*Laon* in Gallia septentr.) concedit facultatem dispensandi cum Iohanne de Baillis milite et Agnete de Clariaco, qui sponsalia inter se contraxerunt, ut non obstante impedimento affinitatis in quarto gradu libere et licite matrimonialiter possint copulari.

Dilectus filius. Dat. Lugduni kalendis martii anno secundo.⁹

1353. iunii 29. Mag. Magno canonico, Guidoni presbytero s. Christinae, fratribus Wicioni et Lucido Praed. et Min. ord., Ugolino Gacto et Benecto Capellano civibus Pisan. mandat, ut illas 1000 marchas arg., in quibus Pisani ecclesiae Rom. tenentur, ab eis petant et certo modo pauperibus distribuunt.

Referente fama accepimus. Dat. Lugduni III kal. iulii anno tertio.¹⁰

1354. iulii 7. Episcopo Syracusano mandat, ut quosdam Cathanienses clericos et laicos, nepotes et familiares episcopi Cathanien., qui ad locum fratrum Minorum dictum castrum Ursinum hostiliter accedentes aedificia ibidem erecta destruxerunt, tamdiu excommu-

cano s. Martini Andegav. scribit haec: « Cum nos de promotione ven. fratris B. quondam generalis ministri ord. Min. in episcopum Albanen. electi ingenti repleti gaudio nostras super hoc ei litteras dirigamus, eius ad sedem apost. celerem expectantes adventum, volumus et districte vobis praecipimus, quatenus, sicut nostram caram habetis gratiam, statim receptis praesentibus ex parte nostra equitaturis et expensas omnes necessarias ad iter ipsius sibi offerre grantanter et honorifice, si eas receperit, ministrare curetis, nullam in iis commissuri negligentiam vel defectum, si indignationem nostram cupitis evitare ». L. c. annot. 2.

¹ Sbar. 28 (ex autogr. in archivio sacri conv. Assis. adhuc conservato — sed inter epistolas Gregorii IX).

² Reg. Vat. t. 37 f. 93 (Greg. X a. 2) ep. 60 (280 cfr. 378); Sbar. 29. Cfr. infra nr. 1355.

³ Reg. Vat. t. 37 f. 106 (Greg. X a. 2) ep. 12 de curia (315, cfr. 313 et 314, ubi illae litterae exstant, et 316-319, ubi illae epistolae relatae sunt, quibus S. P. eo tempore regem Siciliae, abbatem mon. Casinen., archiepiscopum Panormitan. aliosque praelatos eccles.

et nobiles saeculares rogat, ut nuntiis solemnibus, quos ille Palaeologus ad instans generale concilium destinaturus est, de securo conductu provideant). Cfr. Sbar. 30-32.

⁴ Reg. Vat. t. 37 f. 107 (Greg. X a. 2) ep. 17 de curia (320); Sbar. 33.

⁵ Reg. Vat. t. 37 f. 113 (Greg. X a. 2) ep. 37 de curia (340); Sbar. 34.

⁶ Sbar. 35 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁷ Reg. Vat. t. 37 f. 95 (Greg. X a. 2) ep. 73 (293); Sbar. 36.

⁸ Reg. Vat. t. 37 f. 95 (Greg. X a. 2) ep. 74 (294); Sbar. 37.

⁹ Reg. Vat. t. 37 f. 97 (Greg. X a. 2) ep. 80 (300); Sbar. 38.

Aliis litteris eodem die datis S. P. fratribus Praed. et Min. ord., inquisitoribus haer. prav. auctoritate apost. deputatis, mandat, ut in Iudaeos conversos, qui ad pristinam perfidiam sunt reversi, ac in Christianos iudaicos ritus sectantes animadvertant. Sbar. 39 (e Bull. Domin. t. I nr. 19).

¹⁰ Reg. Vat. t. 37 f. 181 (Greg. X a. 3) ep. 110 seu 9 de curia (486); Sbar. 40.

nicatos et ab omnibus acrius evitandos denuntiet, donec super his satisfecerint competenter.

Sua Nobis. Dat. Lugduni nonis iulii anno tertio.¹

1355. iulii 23. Fr. Illuminato (de ord. Min.) episcopo Assisinat. notum facit, se attentis concordia capituli Assis. eum in episcopum Assis. eligentis et meritis ipsius electi, quum I. s. Nicolai in C. T. diac. card., cui examinationem illius electionis commisit, propter quendam defectum in pronuntiatione eiusdem electionis executioni negotii sibi commissi supersederit, ecclesiae Assis. de consilio fratrum suorum praefecisse in episcopum (cfr. supra nr. 1345).

Olin Assisinat. ecclesia. Dat. Lugduni X kal. augusti anno tertio.²

1356. iulii 28(?) Fr. Ioanni dicto Belastro ord. Min., qui in negotio reductionis Graecorum ad ecclesiasticam unionem illis diebus multum laborabat, mandat, ut cum nuntiis ipsorum Graecorum ad partes illas accedens consummationi eiusdem negotii intendat.

Cum in negotio (S. d.)³

1357. aug. 1. (Simoni) tit. s. Caeciliae presb. card. et apost. sedis legato (in Francia) concedit facultatem assumendi ad sua obsequia quocumque voluerit de fratribus Praed. et Min. ord.

Discretionis tuae. Dat. Lugduni kalendis augusti anno tertio.⁴

1358. aug. 1. Patriarchae Aquilegen. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Mediolanen. concedit facultatem absolendi ab excommun. sententia Guidonem de Monteforti, quam occasione homicidii in qu. Henricum de Alemania, Richardi (com. Cornubiae) in regem Rom. electi filium, perpetrati incurrit.

Sua Nobis. Dat. ut supra.⁵

1359. aug. 13. Fr. Raymundo de Pennafort ord. Praed., capellano suo, mandat, ut litem inter fratres Mercedis captivorum Barchinonen. et Min. ord. Terraconen. ex una et fratres Praed. ord. ex altera parte

super distantia locorum exortam dirimat et in causa, quod canonicum fuerit, decernat.

Sua Nobis. Dat. Lugduni idibus augusti anno tertio.⁶

1360. aug. 23. Generali et provincialibus ministris, custodibus, guardianis ceterisque fratribus ord. Min. ad instar Clementis IV omnia privilegia ipsi ordini concessa.

Dum a Nobis petitur. Dat. Lugduni X kal. septembris anno tertio.⁷

1361. sept. 6. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ord. Petragoricen. ac archipresbytero ecclesiae de Dupla dioec. Petrag. mandat, ut capitulo ecclesiae s. Asterii eiusdem dioec. concedant facultatem faciendi quamdam permutationem cuiusdam canonicatus et vicariae ipsius ecclesiae.

Cum, sicut accepimus. Dat. Lugduni VIII idus septembris anno tertio.⁸

1362. sept. 26. Rodolpho (Rudolfo comiti de Habsburg) regi Romanorum notum facit, se eum de consilio fratrum suorum regem Romanorum nominare, adiungens, (Henricum) electum Tridentinum et fr. Henricum (de Isny) ord. Min., nuntios eius, ipsi causas salubris dilationis, immo potius consultae accelerationis ipsius negotii aperturos esse.

Solent ardua. Dat. Lugduni VI kal. octobris anno tertio.⁹

1363. nov. 5. Ministro generali ord. fratr. Min. concedit facultatem tribuendi fratribus ipsius ordinis licentiam alienandi et commutandi de bonis mobilibus eorum usui concessis in res alias sibi magis necessarias necnon accedendi ad monasteria monialium aliorum ordinum praeter ord. s. Dam. eaque intrandi ad praedicandum vel petendam eleemosynam ac pro aliis honestis et rationabilibus causis, id tamen nonnisi de licentia superiorum.

Voluntariae paupertati. Dat. Lugduni nonis novembris anno tertio.¹⁰

1364. nov. 13. Singulis ministris provincialibus¹¹ ord. fratr. Min. (sicut singulis prioribus provincialibus ord. fratr.

¹ Sbar. 41 (ex autogr. conv. s. Franc. Messanen. apud Caglioglam, Hist. prov. Sic.).

² Aliis litteris eodem die datis S. P. (Marco de Assisio ord. Min.) episcopo Cassanen. mandat, ut illi electo munus consecrationis impendat. Reg. Vat. t. 37 f. 130 (Greg. X a. 3) ep. 9 et 10 (378 et 379); Sbar. 42 et 43.

³ Aliis litteris eo tempore datis S. P. tum regi Siciliae, tum Philippo imperatori Constantinop., tum Neapolioni et Francisco de la Turre nobilibus Mediolan., tum potestati et communi Cremonen. gratias agit de Graecorum nuntiis valde humaniter receptis. Append. ad Reg. Greg. X (866); Sbar. 48 cfr. 44-47. Die 28 iulii 1274 S. P. Palaeologo imperatori Graec. scribit de multiplici gaudio, quam habuit in professione fidei a nuntiis eius in concilio generali facta. Reg. Vat. t. 37 f. 182 (Greg. X a. 3) ep. cur. 10-14 (487-491 cfr. 863). Supradictus fr. Ioannes idem esse videtur atque ille fr. Ioannes, de quo supra nr. 1834 agitur, necnon ille fr. Ioannes Parastron, de quo H. Golubovich in periodico «Bessarione» a. 1906 pag. 295-304 scripsit.

⁴ Aliis litteris diebus 1 et 23 sept. 1274 datis S. P. eidem cardinali legato tum, ut tam episcopis quam provincialibus ord. fratrum Praed. et Min. superioribus negotium Crucis infra limites suae legationis committere, tum, ut ad sua obsequia quoscunque de fratribus Praed. et Min. ord. retinere, tum ut fratribus Min. et Praed. pro suae legationis officio assumendis licentiam ingrediendi secum monasteria monialium concedere valeat, indulget. Reg. Vat. t. 37 f. 186 (Greg. X a. 3) ep. de curia 26, 34, 72 (503, 508, 511, 548); Sbar. 49, 53, 54, 56.

Bullarii Franciscani Epitome.

⁵ Reg. Vat. t. 37 f. 131 (Greg. X a. 3) ep. 14 (383); Sbar. 50.

⁶ Sbar. 51 (e bullariis ord. Mercedis captiv. et Praed.).

⁷ Sbar. 52 (e Speculo Min., apud Wadd. l. c. ad a. 1274 nr. 6).

⁸ Reg. Vat. t. 37 f. 145 (Greg. X a. 3) ep. 43 (413); Sbar. 55.

⁹ Append. ad Reg. Greg. X (678); Sbar. 57.

¹⁰ Sbar. 58 (e Speculo Min., apud Wadd. l. c. ad a. 1274 nr. 2).

¹¹ Scil. administrationum Romanae, Tusciae, marchiae Anconitanae, provinciae Iannuae, Siciliae, Calabriae, Apuliae, s. Angeli, Terrae laboris, Pennensis, marchiae Tervisiniae, regni Franciae, Provinciae, Burgundiae, provinciae Mediolan., regni Hungariae, Sclavoniae, Alamaniae (superioris), Coloniensis, Saxoniae, Daciae (Daniae), Aragoniae, Portugaliae (s. Iacobi), regni Bohemiae, Austriae, Syriae (Terrae sanctae), Angliae, Hiberniae, Aquitaniae, Turoniae, Castellae, s. Francisci (Umbriae). Itaque sunt (provincia Graeciae seu Romaniae, iam a. 1257 existente, non recensita) 32 provinciae, qui numerus (16 cis - et 16 transmontan.) in capitulo generali a. 1239 vel 1240 habito erat stabilitus, decursu temporum autem accrescebat usque ad 34, quem Nicolaus papa IV (de ord. Min.) a. 1288 amplius augmentari vetuit. Ergo, quum inter a. 1240 et 1274 iam tricesima tertia existeret provincia, inter a. 1274 et 1288 tricesima quarta erecta est: quae est Bononiensis, quam quidem nonnulli scriptores iam a. 1262 erectam esse tradunt. A Sbar. l. c. haec provincia (contra Waddingum) iam 32 provinciis supra relatis adnumerata est, sed minus recte; nam in Reg. Vat. desideratur. Cfr. infra nr. 1620.

Praed., litteris eodem die datis, et quasi universis patriarchis, archiepiscopis, episcopis orbis catholici, litteris die 17 sept. datis) mandat, ut verbum Crucis contra Saracenos in subsidium Terrae sanctae praedicent, concessis cruce signatis et fautoribus eorum certis indulgentiis et privilegiis praescriptoque modo colligendi et applicandi pecuniam in idem subsidium.

Si mentes fidelium. Dat. Lugduni idibus novembris anno tertio.¹

1365. nov. 29. Universis abbatissis et conventibus mon. ord. s. Clarae notum facit, eas non teneri solvere decimam de fructibus, redditibus, proventibus suis ecclesiasticis nuper subsidio Terrae sanctae in generali concilio deputatam.

Devotioni vestrae. Dat. Lugduni III kal. decembris anno tertio.²

1275.

1366. febr. 15. Rudolfo regi Rom. diem Omnium sanctorum (1 Nov.) 1275 pro coronatione in basilica principis Apostolorum de Urbe, quam nuper nuntii eius, inter quos fr. Henricus (de Isny) ord. Min. lector Maguntinus, in publico consistorio petierant, assignat.

Sacerdotium et imperium. Dat. Lugduni XV kal. martii anno tertio.³

1367. mart. 31. Ad perpetuam rei memoriam: Repetita constitutione nuper in generali Lugdunensi concilio promulgata de nimia ordinum religiosorum, praecipue Mendicantium, multitudine coercenda districte inhibet, ne quis de cetero novum ordinem aut religionem inveniat vel habitum novae religionis assumat, cunctasque religiones et ordines Mendicantes post concilium Lateranense (a. 1215 celebratum) adinventos, qui nullam confirmationem sedis apost. meruerunt, perpetuae prohibitioni subiicit, ad Praed. tamen et Min. ordines, « quos evidens ex eis utilitas Ecclesiae universali proveniens perhibet approbatos », illam constitutionem non patitur extendi et Carm. ac Erem. s. Aug. ordines, quorum institutio illud concilium generale praecessit, in suo statu manere concedit, donec de ipsis fuerit aliter ordinatum.

Unam ex constitutionibus. Dat. Lugduni II kal. aprilis anno quarto.⁴

1368. apr. 5. Bartholomaeo Quirino electo Castellan. (de Venetiis), qui capellanus sedis apost. et canonicus Castellanus existens cum Petro Corario primicerio ecclesiae s. Marci de Venetiis in discordia in episcopum Castellann. electus est, sed voluntati Clementis IV, utrumque per priorem Praed. et guardianum Min. fratrum de Venetiis ad renuntiandum iuri ex ipsa electione discorde provenienti commoventis, obtemperans (altero hoc recusante) resignavit, notum facit, se eum ipsi ecclesiae praefecisse in episcopum.

Dudum Castellana ecclesia. Dat. Lugduni nonis aprilis anno quarto.⁵

1369. apr. 5. Mariae (de Brabantia) reginae Franciae (Philippi regis uxori) indulget, ut ipsa presbyterum saecularem vel regularem in confessorem suum eligere valeat et commorantes in servitio eius, qui presbyterum suum parochialem commode habere non poterunt, presbyteris religiosis Praed. vel Min. aut aliorum ordinum peccata sua confiteri possint.

Celsitudinis tuae precibus. Dat. Lugduni nonis aprilis anno quarto.⁶

1370. apr. 7. Archiepiscopo Capuano mandat, ut fr. Petrum de Morano ord. Min. in episcopum s. Marci in Calabria a capitulo ipsius ecclesiae concorditer electum, qui a ministro suo licentiam consentiendi ipsi electioni habet, si personam eius idoneam reperit, confirmet et munus consecrationis ei impendat.

Cathedrali ecclesia s. Marci. Dat. Lugduni VII idus aprilis anno quarto.⁷

1371. apr. 8. Petro dicto Diviti. praeposito ecclesiae Maguntin. notum facit, se ratum et gratum habere, quod fr. Henricus de Ysini (Isny) ord. Min., lector conv. Maguntin., concessa sibi a se ipso viva voce auctoritate, litteris Lugduni die 27 martii 1275 datis super pluralitate beneficiorum cum eo dispensavit.

Petitio tua. Dat. Lugduni VI idus aprilis anno quarto.⁸

1372. maii 23. (Iosselino)⁹ episcopo Aurasicen. (Orange in Provincia) mandat, ne mag. Berengarium de Secureto praepositum Massilien. cum omnibus bonis ipsius sub b. Petri protectione susceptum ab aliquibus molestari sive quoad personam sive quoad bona eius permittat.

Sacrosanta Romana ecclesia. Dat. Bellicadri (Beaucaire) V kal. iunii anno quarto.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 37 f. 195 (Greg. X a. 3) ep. cur. 94 (569, ubi tamen loco Turoniae provincia Aragoniae denno est recensita); *Sbar.* 59-91.

² Append. ad Reg. Greg. X ed. *Guiraud 1059* (ex archivio status Rom.); Flam. Ann. in Suppl. ad Bull. Franc. pag. 204 refert illas litteras (ex archivio mon. ss. Cosmae et Dam. de Urbe) tamquam 29 sept. 1274 datas.

³ Aliis litteris eo tempore datis S. P. eundem regem hortatur, ut pro occurrendo periculis Lombardiae mittat competentem militiam strenuam et expertem, cuius quantitatem ei per ipsius nuntios fr. Henricum ord. Min. lectorem Maguntin. et B. magistrum ord. s. Ioh. Hieros. per Alemaniam, quos ad eius praesentiam remittit, exponi faciet. Append. ad Reg. Greg. X (699 et 707); *Sbar.* 93.

⁴ *Sbar.* 92 (e Bull. Carm. ac Domin.). Illa constitutione in primis ordinem Poenitentiae Iesu Christi vel fratrum Saccitarum oppressum esse constat.

⁵ Simili modo patriarchae Gradensi tamquam metropolitano, duci et consilio ac communi Venetorum, archipresbytero et capitulo

eccl. Castellann., clero ac populo civ. et dioec. Castellann., Ferrarien., apost. sedis legato, et Adrien. episcopis: Reg. Vat. t. 37 f. 225 (Greg. X a. 4) ep. 23 (600); *Sbar.* 94-98.

⁶ Reg. Vat. t. 37 f. 222 (Greg. X a. 4) ep. 6 et 7 (583 et 584); *Sbar.* 99. Indultum de audiendis per dictos fratres illorum servientium confessionibus Ioh. XXI eidem reginae die 5 dec. 1276 de novo concedit. Reg. Vat. t. 38 f. 18 (Ioh. XXI a. 1) ep. 63; *Sbar.* 13.

⁷ Reg. Vat. t. 37 f. 224 (Greg. X a. 4) ep. 19 (596); *Sbar.* 100.

⁸ Reg. Vat. t. 37 f. 227 (Greg. X a. 4) ep. 25 (602); *Sbar.* 101. Sunt, qui tradunt, Rudolphum regem Rom. illi fr. Henrico, nuntio suo apud Gregorium papam, etiam iniunxisse, ut pro supradicto Henrico in episcopum Basileen. promovendo apud ipsum S. P. instaret; qui tamen non hunc Henricum Divitem seu Divitis, sed illum fratrem Henricum promovet eique propriis manibus munus consecrationis die 9 oct. 1275, dum est Lausanae, impendit. Cfr. *Hist. Jahrb. der Görresgesellsch.* IX (1888) 393-449.

⁹ De ord. Min., a. 1272 promotus et a. 1282 defunctus.

¹⁰ Reg. Vat. t. 37 f. 232 (Greg. X a. 4) ep. 46 (624); *Sbar.* 102.

1373. iunii 5. Mariae reginae Franciae (cfr. supra n. 1369) indulget, ut ipsa cum aliquibus honestis mulieribus monasteria monialium Cist. et s. Clarae ac aliorum ordinum devotionis causa intrare et ut presbyteri religiosi supradicti illorum servientium vota abstinentiae et peregrinationis (Hierosolymitanae voto excepto) commutare valeant.

Nuper devotionis tuae precibus. Dat. Bellicadri nonis iunii anno quarto.¹

1374. Petro primogenito (Iacobi regis Aragonum) scribit, se nuntios eius (episcopum Valentin., fr. Petrum de ord. Min., Arnaldum Dei nobilem laicum) benigne recepisce et per eosdem in favorem eius litteras efficaces regi Franciae destinasse.

Venerabilem fratrem. Dat. Bellicadri...²

1375. sept. 8. Benevento de Serzana (*Sarzana*) Praed. et Gerardo de Prato Min. ord. fratrum, Lunen. et Pi-

storien. dioec., mandat, ut accedentes ad potestates et consilia ac communia Florentin., Senen., Lucan., Pistorien., Vulteran., Praten., s. Miniati atque alias universitates Vallis Elvae (*Val d' Elsa*) eos moneant, ne contra Pistorienses hostiliter procedant.

Dudum dilecti filii. Dat. Aurasicae VI idus septembris anno quarto.³

1376. nov. 24. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Alberstaden. (*Halberstadt* in Saxonia), quibus mandavit, ut electionem de Elisabeth in abbatissam saecularis ecclesiae Gerneroden. (*Gernerode*) factam examinarent et, si eam de persona idonea factam invenissent, confirmarent, id de novo praecipit, cum id efficere neglexerint asserentes, fratribus ipsorum ordinum esse indultum, ut de causis seu negotiis a sede apost. commissis inviti cognoscere minime teneantur.

Olim saeculari ecclesia. Dat. Placentiae (*Piacenza*) VIII kal. decembris anno quarto.⁴

INNOCENTIUS PAPA V

(*antea Petrus de Tarentasia ord. Praed., mag. theol., episcopus Ostiensis*)

electus Aretii die 21 ian. 1276 et coronatus Romae die 22 febr. 1276, obiit Romae die 22 iunii 1276, postmodum inter beatos relatus.

1276.

1377. febr. 7. Custodi, guardiano et fratribus Min. de Assisio ad quarundam rerum Rom. ecclesiae custodiam deputatis mandat, ut res ipsas Ioanni familiari suo assignent.

Discretioni vestrae. Dat. Viterbii VII idus februarii anno primo.⁵

1378. apr. 4. Abbatissae et conventui mon. de Scala⁶ ord. s. Clarae dioec. Cracovien. omnes possessiones et iura confirmat easque cum ipso mon. sub b. Petri protectione suscipit.

Cum a Nobis petitur. Dat. Laterani II nonas aprilis anno primo.⁷

1379. maii 5. Abbatissae et conventui ecclesiae s. Andreae de Fractis de Urbe ord. s. Aug., quas de exilio Romaniae (Graeciae) venientes et tunc de orde s. Dam. existentes O(ttobonus) s. Adriani diac. card. ibi collocavit, notum facit, se ratum et gratum habere, quod Thomas patriarcha Hierosol. (de ord. Praed.) eas de mandato Gregorii X ab omni vinculo professionis regulae s. Damiani absolvit et ad professionem et regulam b. Augustini et constitutiones monialium s. Sixti de Urbe (secundum instituta fratrum Praed. viventium) recepit.

Petito vestra. Dat. Laterani III idus maii anno primo.⁸

¹ Reg. Vat. t. 37 f. 230 (Greg. X a. 4) ep. 33 et 34 (610 et 611); *Sbar.* 103 et 104.

² *Sbar.* 105 (e cod. Vallicell. apud Rayn. Ann. eccl. ad a. 1275 nr. 17). De nr. 106 v. supra annot. ad nr. 1341.

³ Append. ad Reg. Greg. X ed. *Guiraud* 1075 (ex archivio status Florentin.).

⁴ Reg. Vat. t. 37 (Greg. X a. 4) ep. 59 (638); *Sbar.* 107.

⁵ *Sbar.* 2 (ex autogr. archivi sacri conv. Assis.). Litteris ab eo nr. 1 relatis S. P. patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus ... et aliis ecclesiarum praelatis suam in Summum Pont. promotionem notam fecit.

⁶ Sen de Lapide s. Mariae, ex oppido Zavicostensi a. 1259 vel 1260 ob Tartarorum incursus eo translato.

⁷ *Sbar.* 3 (ex archivio mon. Clariss. Cracovien., ubi postmodum illud mon. est translato). — Litteras ab eo nr. 4 relatas, quibus S. P. ad instantiam (Theobaldi de ord. Min.) episcopi Cannensis (Biviano) episcopo Minerbinensi mandat, ut illos clericos et laicos castri de Barolo (Barletta) dioec. Tranen., qui altare maius ipsius ecclesiae Cannen. violabant et quasdam reliquias sanctorum ibi reconditorum ac corpus b. Rogerii (episcopi Cannensis) in quodam sepulchro iuxta ipsum altare sepulti auferabant et cum aliis rebus eiusdem ecclesiae ad illud castrum asportabant, tandiu excommunicatos publice nuntiet, donec super ipsis violatione et asportatione satisfecerint, omitimus.

⁸ *Sbar.* 5 (ex autogr. archivi basilicae s. Mariae maioris de Urbe).

HADRIANUS PAPA V

(*antea Ottobonus Fliscus Ianuensis, s. Hadriani diac. card.*)

electus Romae die 12 iulii 1276, obiit die 18 aug. 1276 nec consecratus nec coronatus.¹

IOANNES PAPA XXI

(*antea Petrus Iuliani Portugalensis, dictus Hispanus, episcopus Tusculanus*)

Viterbii electus die 15 et coronatus die 20 septembris 1276, obiit ibidem die 16 maii 1277.

1276.

1380. sept. 23. Episcopo Clonferten. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ord. Dublinen. mandat, ut, cum Ecclesia Dublinen. tamquam metropolitana ad tempus vacante capitula eccl. s. Trinitatis et s. Patricii Dublinen. inter se super electione metropolitanae discordent, electionem de mag. Nicolao archidiacono Lechlinen. (*Leighlin* in Hibernia) in episcopum Lechlinen. factam examinent et, si eam de persona idonea canonice factam invenerint, confirment, alioquin ipsi ecclesiae de alio pastore idoneo provideant.

Ex parte dilectorum. Dat. Viterbii IV kal. octobris anno primo.²

1381. oct. 15. (Philippo III) regi Franciae, quem monet, ut paci cum rege Castellae et Legionis stabiliendae se facilem exhibeat, notum facit, se ad id fratres Ioannem (Vercellensem) magistrum Praed. et Hieronymum (de Aesculo) ministrum generalem Min. fratrum³ ord. ad eum destinare.

Habet infausti rumoris assertio. Dat. Viterbii idibus octobris (anno primo).⁴

1382. oct. . . . (Wernero) archiepiscopo Maguntino mandat, ut fr. Bartholomaeo de Amelia ord. Min., nuntio suo ad Rudolfum regem Rom., assistat in prosecutione negotii ipsi commissi.

Felicis record. Innocentius papa. (S. d.).⁵

1383. oct. 17. Iacobo nato cl. mem. (Iacobi) regis Aragonum, qui in insula Maioricens. in loco Daya dicto⁶ et in parochia s. Barth. Vallis de Massa sito mona-

sterium seu locum religiosum construxit, in quo 13 fratres ord. Min. iuxta ordinationem ministri provincialis continue in Arabico studentes commorarentur, ut tandem in eo competenter instructi ad terras Paganorum se conferentes animarum profectibus intenderent, quique, ne ipsorum fratrum studium necessarium defectu impediretur, quosdam redditus, ex quibus illis fratribus necessaria ministrarentur, deputavit, scribit, se id ratum et gratum habere, salvo, quod eisdem fratribus in perceptione ipsorum reddituum proprietas vel dominium aut ius nullatenus acquiratur.

Laudanda tuorum progenitorum vestigia. Dat. Viterbii XVI kal. novembris anno primo.⁷

1384. dec. 5. Henrico (de Isny ord. Min.) episcopo Basileen.,⁸ qui occasione consecrationis in episc. Bas. de manu ipsius Gregorii X receptae iuramentum de visitandis liminibus apostolorum singulis biennis praestitit, ad quod alias, eo quod habet metropolitanum (scil. archiepiscopum Bisuntin.), nec de iure nec de consuetudine tenebatur, ipsum iuramentum relaxat.

Exhibita Nobis. Dat. Viterbii nonis decembris anno primo.⁹

1385. dec. 18. Fr. Bentevengae ord. fratr. Min. electo Tuderlin. notum facit, se eum, capellanum Ioannis s. Nicolai in C. T. diac. card. (postmodum Nicolai papae III), ecclesiae Tuderlin. per translationem Petri episcopi ad ecclesiam Anagnin. vacanti praefecisse in episcopum.

Onerosa pastoralis officii. Dat. Viterbi XV kal. ianuarii anno primo.¹⁰

¹ Ne mireris igitur, si de ipso non exstant epistolae Bullario Franciscano inserendae.

² Reg. Vat. t. 38 f. 1 (Ioh. XXI a. 1) ep. 3; *Sbar.* 1.

³ In capitulo generali a. 1274 Lugduni celebrato electum, a legatione Constantinop. nondum reversum.

⁴ Aliis litteris eo tempore datis S. P. hac de re ipsis nuntiis scribit, concedens eisdem opportunas facultates ad pacem facilius tractandam. *Sbar.* 2-4 (e Rayn. Ann. eccl. ad a. 1274 nr. 47 et 48).

⁵ Aliis litteris eo tempore datis S. P. scribit eidem regi super illo negotio, pro quo ipsum fr. Barth. ad eum destinavit; agitur de revocatione eorum, quae ipsius regis nuntii circa exarchatum Ravennat. et Pentapolim minus cante agebant. *Sbar.* 5 et 6 (e Reg. Vat.).

⁶ Alias: Miramar, qui quidem locus desideratur in vetustissimo « provinciali » ord. Min. c. a. 1340 confecto.

⁷ Reg. Vat. t. 38 f. 15 (Ioh. XXI a. 1) ep. 54 (53); *Sbar.* 7. Litteras ab eo nr. 8-11 relatas, quibus S. P. ecclesiae Ragusin. per transl. Aleardi (de ord. Min.) ad ecclesiam Arboren. (v. supra nr. 1329) vacanti Salvium episcopum Tribunien. praeficit in archiepiscopum, omittimus.

⁸ Cfr. supra annot. ad nr. 1371.

⁹ Reg. Vat. t. 38 f. 7 (Ioh. XXI a. 1) ep. 20; *Sbar.* 12. De nr. 13 v. supra annot. ad nr. 1369 et de nr. 15 annot. ad nr. 1316; litteras nr. 14 relatas, quibus S. P. episcopis et aliis ecclesiarum praelatis per regnum Franciae constitutis circa cruce signatos in reddendo ipso voto negligentes quaedam iniungit, omittimus.

¹⁰ Reg. Vat. t. 38 f. 20 (Ioh. XXI a. 1) ep. 76; *Sbar.* 16. Istum episcopum postmodum (12 mart. 1278) in episcopum cardin. Albanen. promotum eique curam poenitentiariae apost. commissam esse constat; cfr. infra nr. 1500.

1386. dec. 23. Fr. Francisco electo Pensaurien. (*Pesaro* in marchia Ancon.) notum facit, se electionem de eo, fratre domus fratrum Min. de Aesio (*Iesi*), in episcopum Pensaurien. tamquam de persona idonea canonicè celebratam confirmasse eumque ipsi ecclesiae praefecisse in episcopum.

Sollicitudinis apostolicae studium. Dat. Viterbii X kal. ianuarii anno primo.⁴

1277.

1387. ian. 28. Fr. Philippo ord. Min., inquisitori haer. prav. in marchia Tervisina, praescribit modum reconciliandi redeuntis ad Ecclesiam haereticos castri de Sernione plectendique renuentes.

Nuper ad apost. sedem. Dat. Viterbii V kal. februarii anno primo.⁵

1388. febr. 4. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae matris Christi de Venetiis ord. s. Clarae indulget, ut bona hereditaria petere et recipere possint, ac si remansissent in saeculo.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Viterbii II nonas aprilis anno primo.⁶

1389. febr. 13. Mag. Rogerio de Merlomonte can. Viridunen., collectori decimae pro Terrae sanctae subsidio in Treveren., Maguntin., Salzburgen. provinciis deputato, mandat, ut pecunias collectas in aliquibus tutis locis Praed. et Min. fratrum ordinum deponat.

Gratanter audivimus. Dat. Viterbii idibus februarii anno primo.⁴

1390. febr. 22. Guardiano ord. fratr. Min. de Cortona mandat, ut, cum Nortonus rector ecclesiae s. Marci de Cortona Aretin. dioec. proponat signo Crucis assumpto in proximo generali passagio in Terrae sanctae subsidium proficisci, certam pecuniae summam a collectore decimae Terrae sanctae in partibus Tusciae sibi assignandam conservet et circa tempus

ipsius passagii illi rectori votum suum personaliter prosequenti tradat.

Petitio dilecti filii. Dat. Viterbii VIII kal. martii anno primo.⁵

1391. mart. 11. Archidicano, primicerio et capitulo Tragurien. (Traù in Sclavonia) scribit, se, cum Innocentius V cessionem fr. Columbani (de ord. Min.) episcopi Tragurien. (v. supra nr. 791) senescentis sponte oblatam admiserit, ecclesiae ipsi Ioannem praepositum ecclesiae de Grogorissa dioec. Zagrabien. praefecisse in episcopum.

Venerabilis frater noster Columbanus. Dat. Viterbii V idus martii anno primo.⁶

1392. mart. 18. (Bentivengae de ord. Min.) episcopo Tuderlin. ad instantiam ministri et fratrum ord. Min. administr. s. Francisci (provinciae Umbriae) iniungit, ne permittat eos contra indulta privilegiorum a sede apost. obtentorum ab aliquibus indebite molestari.

Inundans malitia perversorum. Dat. Viterbii XV kal. aprilis anno primo.⁷

1393. apr. 2. Mag. Petro de Pabeux canonico Engolismen. (*Angoulême*) mandat, ut Arnaldum de Villa can. Baionen., in discordia cum fr. Petro de Camono ord. Min. et Raymundo Barde tunc officiali Auxitano (*Auch*) in episcopum Aquen. (*Dax* in Guasconia) electum, infra sex septimanas conspectui apostolico se repraesentare iubeat, examinationem iuxta modum in talibus servandum subitum.

Olim Aquensi ecclesia. Dat. Viterbii IV nonas aprilis anno primo.⁸

1394. ... Michaeli Paleologo imperatori Graecorum scribit, se ad eum fratres Hieronymum (de Aesculo) generalem et Guidonem Romanum ac Angelum s. Francisci provinciales ministros et Gentilem de Rectovio (vel potius: Bethonio i. e. Bettona prope Assisium) ord. Min. nuntios suos destinare, quos benigne recipiat, ea, quae illi ab eo pro unione Ecclesiae petierint, impleturus et ab aliis impleri facturum.

Quanto gaudio. (S. d.)⁹

⁴ Simili modo capitulo eccl. Pensaur., clero ac populo civ. et dioec. Pensaur., vassallis ecclesiae Pensaur. Reg. Vat. t. 38 f. 14 (Ioh. XXI a. 1) ep. 49; *Sbar.* 17 et 18.

⁵ Reg. Vat. t. 38 f. 57 (Ioh. XXI a. 1) ep. 161; *Sbar.* 19. De nr. 20 v. supra annot. ad nr. 1316.

⁶ *Sbar.* 21 (ex autogr. archivi illius mon.).

⁷ Reg. Vat. t. 38 f. 28 (Ioh. XXI a. 1) ep. 113 cfr. 111 et 112; *Sbar.* 22.

⁸ Simili modo illi collectori decimae. Reg. Vat. t. 38 f. 22 (Ioh. XXI a. 1) ep. 89; *Sbar.* 23 et 24.

⁹ Simili modo clero ac populo civ. et dioec. Tragurien., archiepiscopo Spalaten., regi Hungariae. Reg. Vat. t. 38 f. 26 (Ioh. XXI a. 1) ep. 107; *Sbar.* 25-28.

¹ *Sbar.* 29 (ex archivo fratrum Min. Conv. Tuderlin.). Idem mandat S. P. episcopo Assis. (fr. Illuminato de ord. Min.) litteris eodem die datis, quae bullatae in archivio sacri conv. Assis. exstant.

² Reg. Vat. t. 38 f. 32 (Ioh. XXI a. 1) ep. 142; *Sbar.* 30.

³ *Sbar.* 31 cfr. 32 (ex ampl. collect. Martène et Durand.). Alii litteris eo tempore datis S. P. illos nuntios patriarchae, epi-

scopis, abbatibus ceterisque praelatis Graecorum commendat ipsisque nuntiis memoriale seu instructionem ad Palaeologum et Graecos cum alteris duabus schedulis, in quibus aliqua ab ipso Palaeologo praestanda sunt mitigata, assignat. *Sbar.* 33-36 (l. c.). — Sede apostolica per obitum Ioannis XXI vacante S. R. E. cardinales tum fratribus Ioanni magistro Praed. et Hieronymo generali ministro Min. fratrum ord., quos Ioh. XXI ad reges Franciae et Castellae pacis inter eos tractandae causa misit (cfr. supra n. 1381), studiosam sollicitudinem in hoc negotio usque modo ab ipsis impensam commendantes, iniungunt, ut in eo cum omni diligentia insistant nullo modo se a prosecutione tractatus huiusmodi subtrahentes, tum Rudolfum regem Rom., qui quidem recepto fr. Bartholomaeo de Amelia ord. Min., Iohannis XXI nuntio (cfr. supra nr. 1382), episcopum Tridentin. ad eundem destinavit, rogant, ut, cum hic episcopus defuncto Ioanne XXI a curia Rom. recesserit et tractatus cum aliis nuntiis eius supervenientibus propter ipsorum papae obitum et episcopi recessum haberi non potuerit, alios viros idoneos plenum mandatum habentes ad tractatus eosdem prosequendos ad sedem apost. destinet. *Sbar.* 1 et 2 (e cod. Vallicell. apud Rayn. Ann. eccl. ad a. 1277 nr. 47 et 48).

NICOLAUS PAPA III

(antea Ioannes Gaetanus de Ursinis Romanus, s. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card.)

electus Viterbii die 25 nov. 1277, consecr. et coron. Romae die 26 dec. 1277, obiit Suriani die 22 ian. 1280.

1395. dec. 2. Fratribus Ioanni magistro Praed. et Hieronymo ministro Min. ordinum generalibus (nuntiis apost. sedis iam a Ioanne XXI ad pacem inter reges Franciae et Castellae tractandam destinatis) mandat, ut reges eosdem et gentes ipsorum non tantum ab omni congressu bellico et invasione, immo etiam a praeparatione seu dispositione qualibet ad id per excommunicationem et interdicti sententias compescant.

Vocatis Nobis. Dat. Viterbii IV nonas decembris suscepti apostolatus officii anno primo.¹

1396. dec. 12. (Rudolfo) regi Rom. suadet, ut aliquos solemnes nuntios ad tractatus de pace inter eum et regem Siciliae proseguendos et consummandos pariter et firmandos ad sedem apost. transmittat; interim tamen in Italiam non venturus nec missurus aliquam militiam; insuper eum rogat, ut petitionem super terris ecclesiae Rom. ac specialiter exarchatu Ravennae et Pentapoli toties sibi inculcatam absque ulteriori procrastinatione adimpleat; adiungens, se ad haec verbo seriusius exprimenda et ipsius regis praecordiis pressius imprimenda fr. Bartholomaeum (de Amelia ord. Min.) ipsi regi non ignotum (cfr. supra nr. 1382) ad eum destinare.

Solet nota principum unio. Dat. Romae apud s. Petrum II idus decembris suscepti apostolatus officii anno primo.²

1278.

1397. ian. 1. Custodi, guardiano et fratribus Assis. Min. mandat, ut ea, quae ipse olim adhuc in minori officio constitutus de rebus suis per mag. Petrum Facistan-tem tunc camerarium et fr. Constantinum ord. Min. familiares suos in eorum loco deponi fecit, Andreae de Nivernis clerico et familiari suo assignent.

Ad vos et locum vestrum. Dat. Romae apud s. Petrum kalendis ianuarii anno primo.³

1398. febr. 5. Magistris Oliverio decano et Iohanni dicto Romano cancellario ecclesiae Lincolnien. ac fr. Nicolao de Burser custodi fratrum Min. Eboracen. (York in Anglia) mandat, ut canonicatum et praebendam

in ecclesia Eboracen. olim a se ipso obtentos personae idoneae conferant.

Intra claustrum nostri pectoris. Dat. Romae apud s. Petrum nonis februarii anno primo.⁴

1399. febr. 9. Angelo Brandi plebano ecclesiae s. Moysi de Venetiis Castellan. dioec. mandat, ut episcopum Paduan. ad desistendum a gravaminibus monasterio Cellae (seu Arcellae) ord. s. Clarae (prope Paduam) hucusque illatis et ad satisfaciendum ei pro illis compellat, alioquin ipsi diem dicat.

Gravem ad Nos. Dat. Romae apud s. Petrum V idus februarii anno primo.⁵

1400. mart. 4. Sententiam definitivam a vicario episcopi Eugubin. pro fratribus Min. Eugubin. (Gubbio in Umbria) de sepeliendo in eorum ecclesia corpore cuiusdam Raynaldi Alevucii contra monasterium s. Petri Eugubin. latam observari iubet.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum IV nonas martii anno primo.⁶

1401. mart. 23. Ministro et fratribus domus ord. Min. de Vienna (Wien in Austria) libertates et privilegia a quibuscumque concessa confirmat.

Solet annuere. Dat. Romae apud s. Petrum X kal. aprilis anno primo.⁷

1402. mart. 23. Priori Praed. Ilerden. (Lerida) et guardiano Min. fratrum Dertusen. (Tortosa in Hispania) ac archidiacono maiori Terraconen. mandat, ut inquirant contra mores malos abbatis et conventus mon. s. Petri Aggeren. ord. s. Aug. Urgellen. dioec.

Accedens ad sedem apostolicam. Dat. Romae apud s. Petrum X kal. aprilis anno primo.⁸

1403. apr. 1. Fratribus Gerardo de Prato, Antonio de Parma, Iohanni de s. Agatha (dioec. s. Leonis) et Andreae de Florentia ac Matthaeo de Aretio ord. Min. in terras Tartarorum proficiscentibus multas ad rem pertinentes concedit facultates.

Aeterni pastoris. Dat. Romae apud s. Petrum X kal. aprilis anno primo.⁹

¹ Aliis epistolis eodem die datis (incip.: « Quanto ex potestate ») tum Franciae tum Castellae regibus hac de re scribit, ad illum regem fr. Ioannem de Viterbio et ad hunc fr. Benvenutum (Urbevetanum, postmodum episcopum Eugubinum) ord. Min. specialiter destinans; insuper mandat Simoni tit. s. Caeciliae presb. card., ut illis nuntiis in prosecutione pacis cooperet. Reg. Vat. t. 39 f. 65 (Nic. III adhuc electi) epp. 3-6 de curia (222-225); Sbar. 1-3 (ubi litterae ad hunc Simonem presb. card. desiderantur).

² Reg. Vat. t. 39 f. 60 (Nic. III el.) ep. 7 de curia (226); Sbar. 4.

³ Sbar. 5 (ex autogr. in archivo illius conv. adhuc exstante).

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 59 (Nic. III a. 1) ep. 211 (215); Sbar. 6.

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 2 (Nic. III a. 1) ep. 4; Sbar. 7.

⁶ Ex autogr. in archivo illius conv. exstante.

⁷ Sbar. 8 (ex autogr. in archivo illius conv. exstante).

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 5 (Nic. III a. 1) ep. 18; Sbar. 9.

⁹ Iam die 31 mart. (non: 1 apr.) 1278 S. P. hac de re Abaghae regi orientalium Tartarorum (litteris incip.: « Exultavit et exultat ») et die 4 apr. 1278 Quolibey (al. Quobley vel Cubilai seu Cobila) magno imperatori omnium Tartarorum (litteris incip.: « Plasmator hominis Deus ») scribit. Ille enim rex Iohanni papae XXI litteris et nuntiis suis intimavit, hunc imperatorem plenius affectibus expectare aliquas personas ad partes illas per Romanam destinari ecclesiam pro informando populo Tartarorum in doctrina christiana. Reg. Vat. t. 39 f. 71 et 72 (Nic. III a. 1) ep. 13-15 de curia (232-234); Sbar. 10-12. Qui quidem nunții et missionarii, quibus

1404. apr. 4. Hieronymo quondam ord. fratrum Min. ministro generali, S. R. E. cardinali,¹ et fr. Iohanni magistro ord. Praed. de novo mandat, ut reges Franciae et Castellae eorumque subditos et adhaerentes per censuras eccles. a bello et invasione compescant.

Fel. rec. Iohannis papae. Dat. Romae apud s. Petrum II nonas aprilis anno primo.²

1405. apr. 6. Fr. Tello, electo Bracharen. (antea ministro ord. fratr. Min. in regno Castellae), scribit, se eum promovisse in archiepiscopum Bracharen. (*Braga* in Portugallia).

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum VIII idus aprilis anno primo.³

1406. apr. 9. B(artholomaeo de Amelia ord. Min.) episcopo Grossetan. (*Grosseto* in Tuscia) scribit, se eum praefecisse ecclesiae Grossetan. in episcopum.

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum V idus aprilis anno primo.⁴

1407. apr. 23. Fr. Hieronymo quondam fratrum Min. generali ministro, S. R. E. cardinali (cfr. supra nr. 1404) scribit, se eum promovisse in S. R. E. cardinalem, sed, licet ex hoc eius praesentia apud sedem apost. foret admodum opportuna, ne tamen negotium (paci inter reges Franciae et Castellae tractandae) ei et Iohanni magistro generali ord. Praed. commissum ex ipsius absentia dispendium patiatur, de eius reatu certo modo ordinare, sicut ex aliis litteris ad utrumque communiter directis patet.

Summus omnium magister. Dat. Romae apud s. Petrum IX kal. maii anno primo.⁵

1408. maii 2. Abbatissae et conventui mon. de Panzo Assis. ord. s. Ben. (vel potius s. Dam. seu s. Clarae) omnia privilegia et indulgentias eis concessa confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. Romae apud s. Petrum VI nonas maii anno primo.⁶

1409. maii 11. Simili modo abbatissae et conventui mon. s. Silvestri de Ischietto ord. s. Dam. Urbinat. dioec.

Cum a Nobis petitur. Dat. Romae apud s. Petrum V idus maii anno primo.⁷

1410. maii 14. Magistro Iohanni archidiacono Sanctarenen. in ecclesia Ulixbonen. ob memoriam fr. Dominici de ord. Min., apost. sedis poenitentiario, cuius nepos ipse fuit, ipsum archidiaconatum confert.

Adiutos morum et scientiae meritis. Dat. Romae apud s. Petrum II idus maii anno primo.⁸

1411. maii 15. Episcopo Caesaraugustano mandat, ut fratribus Min. Caesaraug. (*Saragossa* in Catalonia), quorum locus, ubi Saracenorum decedentium corpora consueverunt antiquitus sepeliri, ob aeris corruptionem et intemperiem aliasque multiplices incommoditates non solum habitationi eorundem fratrum ineptus, sed et ipsis perniciosus existat, locum fratrum de Poenitentia Iesu Christi, quorum ordo non est de reservatis, cum iuribus et pertinentiis eis conferat et assignet.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum idibus maii anno primo.⁹

1412. maii 15. Ad instantiam guardiani et fratrum Min. de Ferentino, qui sibi significaverunt, Alexandrum papam IV, quum ipsi a loco minus commodo, quem

Bonagratia minister generalis paulo post plures alios fratres Min. adiungit, usque ad praedictum imperatorem in extremo oriente residentem haud pervenire potuerunt. Nam quum in Perside advenissent, illum Abagham seu Abakam ibi regnantem iam mortuum esse comperti sunt, Ahmed autem eius successorem, qui ab anno 1282 usque ad a. 1284 regnabat, christianis valde infestum. Favorabilior iterum erat christianis eius nepos et successor nomine Argun. Is, qui iam litteris ad Hon. papam IV missis non solum Cubilai, sed etiam suam erga christianos benevolentiam contestatus esse dicitur, certo scripsit illas litteras ad S. P., ad quas Nic. IV die 2 apr. 1288 respondet; v. infra. — Aliis tribus epistolis, quarum duae die 4 et tertia die 5 apr. 1278 datae sunt, Nic. III supradictis missionariis alias opportunas concedit facultates, die autem 22 apr. 1278 universis Christifidelibus mandat, ut illos fratres et eorum familias libere abire permittentes nullam eis in personis vel rebus molestiam inferant, quinimmo ipsos salubribus dirigant consiliis et favorabilibus confoveant auxiliis. Reg. Vat. t. 39 f. 73 (Nic. III a. 1) epp. 16-19 de curia (235-237); *Sbar.* 15-17, 20.

¹ Die 12 martii 1278 promotus in presb. card. tit. s. Pudencianae, postmodum episcopo Praenestini, denique summo pontifici nomine Nicolai IV.

² Aliis litteris eodem die datis (incip.: « Inter cetera ») S. P. eidem legatis quasdam facultates hac de re eis a Ioh. XXI concessas, quibus non sunt nisi, innovat. Reg. Vat. t. 39 f. 74 (Nic. III a. 1) epp. 20 et 21 de curia (239 et 240); *Sbar.* 13 et 14.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. illum electum (praeter capitulum, clerum et populum, suffraganeos, vassallos) commendat regi Portugalliae, cui pro salutatione « spiritum consilii sanioris » exoptat. Reg. Vat. t. 39 f. 7 (Nic. III a. 1) ep. 25; *Sbar.* 18. Die 13 ian. 1282 Mart. IV illi archiepiscopo concedit licentiam testandi; *Sbar.* 17.

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 9 (Nic. III a. 1) ep. 45 (47); *Sbar.* 19. Ex eo, quod S. P. has litteras dat B. « episcopo » Grossetani, apparet, eum munus consecrationis illo die iam recepisse.

⁵ In his aliis litteris eodem die datis (incip.: « Litterae vestrae circumspectionis ») S. P. supradictis nuntiis primo scribit, se eorum litteras per Iohannem de Viterbio ord. Praed. (cfr. supra not. ad nr. 1395) recepisse continentes causas et modos, per quos inter reges supradictos possent pacis foedera efficacius reformari; scribit eis deinde de iis, quae ipse S. P. tam de regis Franciae per illum fr. Iohannem quam de regis Castellae promptitudine ex litteris fr. Benvenuti ord. Min. (cfr. supra not. ad nr. 1395), et quae per eundem fr. Benv. per Franciam reditum ad ipsorum legatorum notitiam pervenient; vult denique, ut, si illud negotium ad eum statum sit forte deductum, quod nullum in ipso periculum nullave desperationis coniectura possit ex eorum absentia timeri, Hieronymus S. R. E. cardinalis ad apost. sedem redeat et Ioannes magister generalis ad generale capitulum sui ordinis, quod instat, accedat. Aliis tandem litteris eodem die datis (incip.: « Cum olim ») S. P. considerans, quod ille cardinalis ad altiorum statum vocatus ampliori familia et maiorebus sumptibus indigebit, eidem scribit, se velle, ut procuraciones sibi et illi magistro generali concessas et a praelatis illarum partium solvendas ipsis praelatis imponat, sicut discretio eius viderit expedire. Reg. Vat. t. 39 f. 74 et 75 (Nic. III a. 1) epp. 22-26 (241-245); *Sbar.* 21-23.

⁶ Aliis litteris eodem die datis (incip.: « Sacrosancta Romana ecclesia ») S. P. illud monasterium sub protectione sedis apost. recipit. *Sbar.* 24 et 25 (ex autogr. in archivo mon. s. Clarae Assis. conservato).

⁷ *Sbar.* 26 (ex autogr. in archivo mon. s. Luciae Urbinat. conservato).

⁸ Reg. Vat. t. 39 (Nic. III a. 1) ep. 215 (219); *Sbar.* 27.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 14 (Nic. III a. 1) ep. 58 (60); *Sbar.* 28.

extra civitatem Ferentin. olim habebant, ad alium, quem intra civitatem ipsam sibi congruum obtinent, se transferrent, (Iacobo de ord. Min.) episcopo Ferentin. mandasse, ut eisdem guardiano et fratribus super hoc assisteret consilio et favore, sed tantum abfuisse, ut tum ipse tum eius successor (alter Iacobus de ord. Praed.) mandatis tam ipsius Alexandri IV quam successorum eius obtemperarent, ut unacum clero multa eis impedimenta inferrent, quominus in hoc loco domos construerent, rectori Campaniae Maritimaeque mandat, ut episcopum et clerum Ferentin. moneat et inducat, ut a molestationibus et iniuriis illorum guardiani et fratrum penitus desistant et eis de illatis ipsis damnis satisfactionem plenariam infra 15 dies impendant, alioquin eos peremptorie citet, ut episcopus et sex ex clero magis culpabiles coram ipso S. P. compareant recepturi pro meritis et facturi super iis, quod ordo dictaverit rationis.

Significaverunt Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum idibus maii anno primo.¹

1413. maii 21. Abbatissae et conventui monialium pauperum inclusarum mon. s. Clarae Assis., quibus certo modo sollicitudo ingeritur, ne, cum nullas habeant possessiones aut redditus, sed per quaestum victus eis proveniat, et ordo, quem profitentur, quamquam per sedem apost. est confirmatus, post generale tamen Lugdunense, cuius constitutio ordines mendicantes succidere decrevit, sit institutus, concedit, ut eis per hanc constitutionem nullum generetur praeiudicium.

Mundi spernentes illecebras. Dat. Romae apud s. Petrum XII kal. iunii anno primo.²

1414. iunii 5. B(envenuto Urbeveto ord. Min.)³ episcopo Eugubino, cui ipse S. P. munus consecrationis impendit, concedit litteras super illa promotione.

Debitum officii nostri. Dat. Romae apud s. Petrum nonis iunii anno primo.⁴

1415. iunii 5. Rudolfo regi Rom. scribit, se fr. Conradum (de Tübingen, cognom. Probum), ministrum ord. fratr. Min. superioris Alamanniae, nuntium eius ad sedem apost. specialiter destinatum,⁵ affectione paterna recepisse, ipsum autem nuntium omnia et singula per quondam Ottonem praepositum s. Guidonis Spiren., regiae aulae cancellarium, promissa et gesta ac demum per ipsum regem in praesentia b. m. Gregorii X recognita, confirmata, de novo concessa et promissa in sui ipsius et S. R. E. cardinalium praesentia distincte, libere, expresse recognovisse, ratificasse, approbasse, eumque rogat, ut haec omnia per specialia privilegia regali aurea bulla recognoscat, ratificet, confirmet.

Intima mentis nostrae. Dat. Romae apud s. Petrum nonis iunii anno primo.⁶

1416. iunii 20. Raynaldo et Ufredacio natis quondam Ugolini Petri Peregrini de Montorio Narnien. dioec., haeretica labe infecti, cuius et avunculi Petri Peregrini similiter infecti bona propterea erant confiscata, scribit, se confirmare sententiam fr. Nicolai de ordine Min., inquisitoris haer. prav. (in prov. s. Francisci), qua ipsi in possessionem illorum bonorum sunt admittendi.

Petitio vestra. Dat. Vetrallae⁷ II kal. iulii anno primo.⁸

1417. iulii 1. Archiepiscopo Auxitan. et priori Praed. de Morlanis ac guardiano Min. fratrum de Nugarolio ord. Lascurren. et Auxitan. dioec. concedit facultatem dispensandi super quodam impedimento matrim. inter Fortium de Salis laicum Auxitan. dioec. et Iulianam eius uxorem existentem.

Sua Nobis. Dat. Viterbii kalendis iulii anno primo.⁹

1418. iulii 2. Abbatissae et conventui mon. s. Claudii iuxta flumen Topini extra muros Fulginat. ord. s. Dam. omnia privilegia eis concessa confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. Viterbii VI nonas iulii anno primo.¹⁰

1419. iulii 6. Episcopo Cameracen. et abbati mon. de s. Aceolo Ambianen. dioec. ac custodi ord. fratr. Min. Cameracen. mandat, ut super cessione Walteri abbatis mon. s. Auberti Cameracen. cognoscant et, prout expediverit, decident.

Ex parte dilecti filii. Datum Viterbii II nonas iulii anno primo.¹¹

1420. iulii 7. Archiepiscopo Athenien. et priori Praed. ac ministro Min. fratrum ord. provincialibus Graeciae concedit facultatem dispensandi cum Iohanne de s. Ademaro marescallo principatus Achaiae eiusque uxore Catharina super impedimento affinitatis quarti gradus inter eos existente.

Lecta Nobis. Dat. Viterbii nonis iulii anno primo.¹²

1421. iulii 8. Fr. Hieronymo S. R. E. presb. card. mandat, ut ministeriatus generalis ord. fratr. Min. officio, quo ante promotionem fungebatur, adhuc vacet et intendat atque illud plene et libere ac specialiter circa dispositionem loci et temporis celebrandi capituli generalis exequatur.

Prudentiae tuae. Dat. Viterbii VIII idus iulii anno primo.¹³

¹ Sbar. 29 (e Theuli Appar. Minor. prov. Rom.).

² Reg. Vat. t. 39 f. 21 (Nic. III a. 1) ep. 88 (90); Sbar. 30. Die 8 aug. 1278 S. P. eisdem omnia privilegia monasterio ipsarum concessa confirmat; Sbar. 52 (ex autogr. in archivo illius mon. exstante).

³ Olim inquisitori haer. prav. in provincia Rom., et mense dec. 1277 ad regem Castellae misso (cfr. not. ad nr. 1395, 1407, 1428).

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 22 (Nic. III a. 1) ep. 91 (93); Sbar. 31.

⁵ Postmodum in episcopum Tullen. promotum.

⁶ Reg. Vat. t. 40 (Nic. III a. 1) ep. 4; Sbar. 32. Aliis epistolis eodem die datis S. P. tum eidem regi privilegia antiqua nonnullorum imperatorum super quibusdam civitatibus et locis ad ecclesiam Rom. pertinentibus mittit tum eius nuntium supradictum ad ipsum regem revertentem instruit de iis, quae cum eodem agere tenetur, postea autem ad ipsum S. P. reverti iubet, intentionem eiusdem regis in his et aliis, quae ei commiserit, sibi relaturum; die autem 7 iunii eidem regi recognitiones per hunc nuntium in consistorio die

4 maii 1278 factas mittit. Reg. Vat. l. c. epp. 5-10; Sbar. 33-35. Quem nuntium mense novembri 1278 ad curiam Rom. cum nonnullis privilegiis regis reversum retinet, sicut die 17 nov. 1278 regi Rom. scribit, donec Giffridus de Anagnia capellanus suus ad eum pro complendis nonnullis defectibus a se missus redierit. Sbar. 84 (e Reg. Vat.).

⁷ Oppidi inter Sutrium et Viterbium.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 17 (Nic. III a. 1) ep. 69 (71); Sbar. 36.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 20 (Nic. III a. 1) ep. 83 (85); Sbar. 37.

¹⁰ Sbar. 38 (ex autogr. in archivo illius mon. conservato). Die 19 nov. 1285 Hon. IV illis abbatissae et conventui similes litteras concedit (Sbar. 19).

¹¹ Reg. Vat. t. 39 f. 21 (Nic. III a. 1) ep. 85 (87); Sbar. 39.

¹² Reg. Vat. t. 39 f. 21 (Nic. III a. 1) ep. 89 (91); Sbar. 40.

¹³ Reg. Vat. t. 39 f. 78 (Nic. III a. 1) ep. 41 de curia (260); Sbar. 41.

1422. iulii 12. Ministro (provinciae) Siciliae et fratribus ord. Min. Cathanien. confirmat concessionem loci castri Ursini in civitate Cathanien. siti ab Alex. IV eis factam.

Petitio vestra. Dat. Viterbii IV idus iulii anno primo.⁴

1423. iulii 15. (Philippo III) regi Franciae scribit, se Gerardum basilicae XII Apost. presb. card. ad civitatem Tholosanam duxisse destinandum, ut cum Hieronymo S. R. E. presb. card. et Iohanne electo Ierosolymitan. (antea magistro generali ord. Praed.) pacem inter ipsum et regem Castellae tractet.

Facta per inimicum hominem. Dat. Viterbii idibus iulii anno primo.⁵

1424. iulii 15. Fidesmido (al. Fidesmundo ord. Min.) episcopo Fanen., cuius electioni per tres compromissarios capituli Fanen. tempore Gregorii X factae Thomas praepositus ac Nicolaus de Ancona canonicus ipsius ecclesiae se opposuerunt appellantes ad sedem apost., quum interim ille Thomas ordini Min. nomen dederit et hic Nicolaus ipsi electioni expresse consenserit, concedit litteras non solum de confirmatione electionis, sed etiam de consecratione eiusdem a se ipso factis.

Rationis oculis intuentes. Dat. Romae apud s. Petrum idibus iulii anno primo.³

1425. iulii 23. Sidoniensi et Berytensi episcopis mandat, ut Bartholomaeum episcopum Anteraden.,⁴ qui Paulum episcopum Tripolitan. (de ord. Min., cfr. supra nr. 1110a) omnibus episcopalibus proventibus destitutum ab ipsa ecclesia Tripol. fecit exulare, peremptorie citent, ut personaliter apostolico conspectui se praesentet, recepturus pro illis iniuriis et damnis, quod ordo dictaverit rationis.

Querelam gravem. Dat. Viterbii X kal. augusti anno primo.⁵

1426. iulii 23. Sinibaldo de ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. (in prov. Romana), mandat, ut contra Pandulphum militem, Stephanum, Pandulphum, Petrum filios Porcarii de Syriano (seu Suriano prope Viterbium) haereseos labe conspersos, contra quos per ipsum fr. Sinibaldum et alios inquisitores haer. prav. diversi habiti sunt processus, ulterius procedat, invocato ad hoc auxilio brachii saecularis.

Cum, sicut nosti. Dat. Viterbii X kal. augusti anno primo.⁶

1427. aug. 1. Ad negotium unionis tractatae inter Latinos et Graecos prosequendum in partibus Romaniae aliquos viros idoneos celeriter destinare proponens, inter quos fr. Bartholomaeum de Bononia ord. Min.,⁷ paginae sacrae doctorem, scientiae dono et aliis virtutibus ei collatis a Domino attente pensatis duxit eligendum, eidem mandat, ut omni mora postposita ad praesentiam suam venire festinet.

Ad negotium unionis. Dat. Viterbii kalendis augusti anno primo.⁸

1428. aug. 2. P(etro de Ferentino) episcopo Soran., quem ad ecclesiam Reatin. a tempore Gregorii X iam vacantem transtulit, postquam Iacobus canonicus ipsius ecclesiae in episcopum Reatin. in discordia cum fr. Benvenuto ord. Min.⁹ electus iuri suo libere resignavit et postulatio huius fr. Benvenuti ab ipso S. P. non admissa est, licentiam transeundi ad eandem ecclesiam concedit.

In supremae specula dignitatis. Dat. Viterbii IV nonas augusti anno primo.¹⁰

1429. aug. 4. Ministro ord. fratr. Min. in provincia Austriae mandat, ut tam ipse quam alii fratres sui ord. concionibus et aliis modis incumbant conversioni Iudaeorum.

Vineam Soreth. Dat. Viterbii II nonas augusti anno primo.¹¹

³ Sbar. 42 (ex autogr. in archivo conv. s. Franc. Messanen. conservato).

⁵ Simili modo tum regi Castellae tum Hieronymo cardinali ac Iohanni electo Hieros., quibus mandatur, ut civitatem Tholos. tempore competente aduentus prosecutioni pacis diligenter vacent; die autem 5 aug. 1278 S. P. Gerardo basilicae XII Apost. presb. card. mandat, ut una cum his nuntiis supradictum negotium pacis prosequatur, concedens ei facultatem ad se vocandi quoscumque et quotcumque Praed. et Min. atque aliorum quorumlibet ordinum fratres eosque retinendi secum, quot voluerit ex eisdem; similiter scribit eodem die 5 (alias: 3) aug. Simoni tit. s. Caeciliae presb. card. et in Francia apost. sedis legato. Die denique 9 aug. 1278 S. P. supradictis cardinalibus Gerardo et Hieronymo ac Iohanni electo Hieros. mandat, ut, si unus vel duo eorum sunt impediti vel absentes, alii nihilominus in negotio illius pacificationis procedant. Reg. Vat. t. 39 f. 78 et 79 (Nic. III a. 1) epp. 42-44, 54, 56 de curia (261-263, 273, 276); Sbar. 43, 49, 51, 53. Die autem 29 nov. 1278 praedictis cardinalibus et electo ad eorum litteras rescribit, se utrique regi iniungere, ut in Vasconiam pro pace firmanda suos nuntios mittant (sicut facit singulis litteris eodem die datis), eosque monet, ut tanto negotio omni diligentia intendant. Reg. Vat. t. 39 f. 104 (Nic. III a. 1) epp. 160-162 (385-387); Sbar. 85-87.

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 24 (Nic. III a. 1) ep. 99 (101); Sbar. 44.

⁶ Successorem Guilelmi (de ord. Min., cfr. supra nr. 1142) episcopi Anteraden.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 27 (Nic. III a. 1) ep. 102 (104); Sbar. 45.

⁶ Aliis litteris altera die post datis S. P. Urso de filiis Ursi de Urbe, marescallo (et fratri) suo, rectori patrimonii b. Petri in Tuscia, qui ad recuperationem iurium in castro de Soriano a monasterio s. Laurentii extra muros Urbis sibi concessorum detentores ipsius castri de haereseos crimine per supradictum fr. Sinibaldum et alios inquisitores haer. prav. condemnatos hostiliter aggressus est, mandat, ut illa iura, si qua sibi competunt, prosequendo pro fide catholica tamquam filius benedictionis se exponat. Reg. Vat. t. 40 f. 33 (Nic. III a. 1) epp. 21 et 22; Sbar. 46 et 47.

⁷ Quem a. 1279 iam ministrum prov. Bononien. comitis gener. Assisii convocatis interfuisse scribit Wadd. l. c. ad a. 1279 nr. 2.

⁸ Reg. Vat. t. 29 A f. 204 (Nic. III a. 1) ep. 377a; Sbar. 64 (sine die). E litteris tamen infra nr. 1441 relatis apparet, illum non inter eos fratres Min. fuisse, quos S. P. die 7 oct. 1278 ad illud negotium prosequendum in Graeciam mittit.

⁹ Qui non idem habendus esse videtur atque illo fr. Benvenuto, de quo supra nr. 1415.

¹⁰ Reg. Vat. t. 39 f. 27 (Nic. III a. 1) ep. 103 (105); Sbar. 48. De litteris ab eo nr. 49 et 51 relatis cfr. not. ad nr. 1423.

¹¹ Sbar. 50 (ex autogr. in archivo fratrum Min. Conv. Viennen. exstante). Qui nr. 92 similes litteras Nicolai III Romae apud s. Petrum... anno II datas et ad ministrum administr. Siciliae directas affert. In archivo sacri conv. Assis. exstant illae litterae bullatae, sed die 17 ian. 1279 datae, quae apud Sbar. desiderantur. De litteris ab eo nr. 52 relatis cfr. not. ad nr. 1413; quoad nr. 53 cfr. not. ad nr. 1423.

1430. aug. 9. Fr. Thomae (de ord. Min.) episcopo Nepe-
sino (*Nepi* prope Urbem), quem ipsi ecclesiae Ne-
pesin. per obitum Laurentii episcopi vacanti prae-
fecit, quum fr. Bartholomaeo de Carbonaria ord. Min.
a capitulo concorditer postulato suscipiendi regimen
ipsum ab eius praelato licentia sit denegata et alio-
rum duorum postmodum in discordia electorum unus
iuri suo sponte resignaverit et alter naturae debitum
persolverit, cuique (Thomae) ipse munus consecra-
tionis impendit, litteras super hoc concedit.

Militanti ecclesiae. Dat. Viterbii V idus
augusti anno primo.¹

1431. aug. 18. Olenensi episcopo et priori Praed. ac guar-
diano Min. fratrum de Clarentia (in Peloponneso)
mandat, ut postulationem Haymonis episcopi Lace-
daemon.² in episcopum Coronen. a capitulo huius
ecclesiae factam examinent et, si iuri consistat, con-
firmed.

Transmissa Nobis. Dat. Viterbii XV kal.
septembris anno primo.³

1432. aug. 18. Abbati mon. s. Andreae Mantuani et cu-
stodi fratrum Min. custodiae Veronen. ac fr. Phi-
lippo ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in mar-
chia Tervisina, concedit facultatem absolvendi a cen-
suris eccles. Veronenses propter auxilium contra
inhibitionem apost. sedis quondam Conradino dudum
Friderici olim Rom. imper. nepoti impensum excom-
municatos, nunc autem Ecclesiae misericordiam im-
plorantes.

Mansuetudinis apostolicae plenitudo. Dat.
Viterbii XV kal. septembris anno primo.⁴

1433. aug. 18. Simili modo episcopo Albensi et ministro
provinciae Ianuen. ac fr. Nicolao de Monte Calerio
ord. fratr. Min. quoad absolutionem civium Astensium.

Mansuetudinis, apostolicae. Dat. u. s.⁵

1434. aug. 20. Simili modo episcopo et abbati s. Andreae
Vercellen. ac ministro fratrum Min. provinciae Ian-
nuen. quoad absolutionem Guilelmi marchionis Mon-
tis ferrati necnon abbati mon. s. Ambrosii Mediolan.
ac illi ministro quoad absolutionem civium Regien-
sium.

Romana mater ecclesia. Dat. Viterbii XIII
kal. septembris anno primo.⁶

1435. sept. 5. Simili modo abbati mon. s. Ambrosii et
archipresbytero ecclesiae Mediolan. ac ministro ord.
fratr. Min. provinciae Mediolan. quoad absolutionem
civium Novarien. necnon illis archipresbytero et mi-
nistro quoad absolutionem civium Vercellensium.

Sedes apostolica. Dat. Viterbii nonis se-
ptembris anno primo.⁷

1436. sept. 5. Abbatibus mon. s. Michaelis de Podio Bo-
razii et de Correa Florentin. et Vulteran. dioec. ac
guardiano fratrum Min. Florentin. mandat, ut super
indigentia mon. s. Salvatoris de Spongia ord. s. Ben.
eiusque provisione inquirant et referant.

Exposuerunt Nobis. Dat. Viterbii nonis se-
ptembris anno primo.⁸

1437. sept. 12. Mag. Raymundo Augerii decano ecclesiae
Anicien. et capellano suo mandat, ut, cum monachi
mon. Nonantulae ord. s. Ben. tempore Innocenti papae
V G(uidolinum) monachum ipsius mon. in abbatem
eiusdem unanimiter elegerint, sed per examinationem
huius electionis apud sedem apost. factam expertum
sit, eundem electum ordinis fratrum Min. fuisse pro-
fessum et ipsum ordinem exivisse et, antequam ab
eius observantia est absolutus, ad eundem esse re-
ductum et iuxta eius regularia instituta carceri man-
cipatum, ad Bononien. et Mutinen. civitates, in quibus
ille fr. G. conversatus esse dicitur, personaliter acce-
dens super eiusdem vita et conversatione, de quibus
aliqua inhonesta ad sedem apost. sunt delata, inqui-
rat et referat, ut ipse S. P. id, quod illi monasterio
sit utile, possit ordinare.

Olim monasterio de Nonantula. Dat. Vi-
terbii II idus septembris anno primo.⁹

1438. sept. 17. Archipresbytero et Raynerio de Monte-
magno ac Ubaldo canonicis ecclesiae Lucanae ad in-
stantiam fratrum Min. Pisan. a sententia archipre-
sbyteri Pisan. in causa inter ipsos et Guidonem Za-
conis civem Pisan. vertente lata ad sedem apost.
appellantium mandat, ut vocatis evocandis et auditis
hinc inde propositis, quod canonicum fuerit, decernant,
facientes, quod decreverint, per censuram eccles. fir-
miter observari.

Sua Nobis. Dat. Viterbii XV kal. octobris
anno primo.¹⁰

1439. sept. 27. Priori Praed. et ministro Min. fratrum
ordinum provincialibus Franciae concedit facultatem
dispensandi cum Hellino domino de Cisionio (*Gisoing*

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 35 (Nic. III a. 1) ep. 126 (129); *Sbar.* 54.
Mart. IV die 1 apr. 1283 illi episcopo licentiam testandi concedit;
Sbar. 46.

² De ordine fratrum Min. c. a. 1268 promoti.

³ Reg. Vat. t. 39 f. 33 (Nic. III a. 1) ep. 120 (123); *Sbar.* 55.

⁴ Aliis litteris altera die post datis S. P. similem facultatem
concedit archipresbytero Veronen. et Perino de Saviola can. Mantuan.
ac custodi fratrum Min. custodiae Veronen. Reg. Vat. t. 39 f. 36
(Nic. III a. 1) ep. 131 et 132 (134 et 135); *Sbar.* 56 et 58.

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 37 (Nic. III a. 1) ep. 133 (136); *Sbar.* 57.

⁶ Reg. Vat. t. 39 f. 37 (Nic. III a. 1) ep. 134 et 135 (137
et 138); *Sbar.* 59.

⁷ Reg. Vat. t. 39 f. 38 (Nic. III a. 1) ep. 136 et 137 (139
et 140); *Sbar.* 60.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 33 (Nic. III a. 1) ep. 119 (122); *Sbar.* 61.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 35 (Nic. III a. 1) ep. 127 (130);
Sbar. 62.

¹⁰ *Sbar.* 63 (ex antogr. in archivo conv. s. Crucis Florentin.
conservato). Causa inter utramque partem vertens erat haec: Ille
Guido filium suum Ioannem clericum, quem, sicut asseruit, fratres
Min. Pisan. infra aetatis annum tertiumdecimum praeter assensum
patris eius in suum susceperunt ordinem et Florentiam destinarunt,
ut a patre et aliis consanguineis videri non posset, sibi restitui po-
stulavit et, quum illi fratres id efficere denegarent, infra annum
contra eiusmodi susceptionem et contra ipsos fratres, prout de iure
poterat, legitime (apud sedem apost.) reclamavit. Quare S. P. ar-
chipresbytero ecclesiae Pisan. mandavit, ut vocatis evocandis et au-
ditis hinc inde propositis, quod canonicum esset, decerneret. Illi autem
guardianus et fratres coram eodem archipresbytero excipiendo pro-
posuerunt, fratribus Min. a sede apost. esse indultum, ut per litteras
sedis ipsius a nemine possent conveniri, nisi in eis de hoc indulto
plena et expressa mentio habeatur, hoc autem in illo mandato mi-
nime haberi. Qui-quidem archipresbyter eos super hoc audire recu-
savit, propter quod ad sedem apost. appellarunt.

in Francia) dioec. Tornacen. et Aelide de Dieste super impedimento affinitatis in quarto gradu, ita ut eo non obstante matrimonium, super quo contrahendo iam tractatus sunt habiti et conventiones secutae, consummare possint.

Lecta Nobis. Datum Viterbii V kal. octobris anno primo.¹

1440. oct. 7. Ministro provinciali ord. fratr. Min. regni Hungariae committit, ut fratres eiusdem ordinis, quos ad hoc idoneos esse cognoverit, ad Cumanos, qui ad suscipiendam fidem cath. dispositi esse videntur, transmittere valeat, qui eis praedicent verbum Dei, eidem et per eum illis fratribus, qui iam missi sunt illuc vel mittentur, concedens facultatem baptizandi illos, qui ad fidem praedictam converti voluerint.

Ex tuis et aliorum. Dat. Viterbii nonis octobris anno primo.²

1441. oct. 7. Fr. Bartholomaeo episcopo Grossetano et fratribus Bartholomaeo de Senis, ministro Syriae, et Philippo Perusino ac Angelo Urbeveto, lectoribus, ord. Min., quos ad partes imperii Romaniae pro tractanda unione inter Latinos et Graecos destinant, mandat, ut in executione eorum, quae eis sunt commissa, prudenter et sollicitate procedant.

Cum vos. Dat. Viterbii nonis octobris anno primo.³

1442. oct. 22. V(alasco) episcopo Aegitanien. concedit facultatem testandi, ita ut de bonis mobilibus eccles. suae dispensationi et administrationi commissis, quae non sunt altarium ecclesiarum suo commissarum ministerio vel ordinis fratrum Min., quem fuit professus, disponere possit.

Quia praesentis vitae. Dat. apud Burgum s. Iohannis⁴ XI kal. novembris anno primo.⁵

1443. nov. 13. H(envenutum) episcopum Eugubini. (de ord. Min.) in ministerio collectionis decimae in Terrae sanctae subsidium Leonardo archidiacono Spoletan. et eiusmodi decimae collectori in ducatu Spoletano, marchia Ancon., patrimonio s. Petri, Romaniola, Massa Trabaria subrogat (cfr. infra nr. 1458).

Inter cetera. Dat. Romae apud s. Petrum idibus novembris anno primo.⁶

1444. nov. 30. Simoni tit. s. Caeciliae presb. card., apost. sedis legato, mandat, ut Ludovici IX regis Franciae (tertio ordini s. Franc. adscripti) actus et merita ac miracula fusius describat.⁷

Sicut nosti. Dat. Romae apud s. Petrum II kal. decembris anno primo.⁸

1445. dec. 9. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum ac lectoribus ordinum eorundem Bononien. concedit facultatem dispensandi cum Lambertino de Galluciis cive Bononien. eiusque uxore Iohanna, quarto consanguinitatis gradu ad invicem se contingentibus, super eiusmodi impedimento matrimonii.

Intellecto dudum. Dat. Romae apud s. Petrum V idus decembris anno primo.⁹

1446. dec. 13. Thomae episcopo Hereforden. et priori Praed. ac ministro Min. fratrum ordinum provincialibus Angliae ad instantiam mag. Galfridi de Aspale, cancellarii reginae Angliae, exponentis, quasdam litteras et Innoc. IV et Alex. IV sibi super obtinendis beneficiis eccles., in quadam domo civitatis Londoniensis repositas, tempore generalis perturbationis regni Angliae casualiter esse amissas, mandat, ut tenores ipsarum litterarum, de quibus et earum amissione diligentius inquirant, in authentica documenta redigant, eandem vim et auctoritatem cum originalibus habitura.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum idibus decembris anno primo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 42 (Nic. III a. 1) ep. 178 (181); *Sbar.* 66. Litteras ab eo nr. 65 relatas et die 25 sept. 1278 datas, quibus S. P. universis inquisitoribus haer. prav. et fratribus Praed. in Lombardia partibus mandat, ut illos haeretica pravitate conspersos, qui, ut fr. Guicciardinus de s. Geminiano ord. Min. inquisitor haer. prav. in partibus Tusciae sibi significavit, de illis partibus ad Lombardiam et alias confugerunt partes, ibi per illum inquisitorem eiusque nuntios capi et eorum bona occupari libere permittant, onisimus; de litteris a *Sbar.* nr. 64 relatis cfr. supra nr. 1428.

² Aliis litteris eodem die datis S. P. Philippo episcopo Firmano, apost. sedis legato, cum, sicut supradictus minister provincialis sibi significavit, quamplures fratres eiusd. ord. inter Tartaros (Cumano) commorentur, qui multos ex eis ad fidem cath. converterunt, sed nullus (amplius) ibi sit episcopus, qui eosdem fratres ad sacros ordines promoveat, mandat, ut pro utilitate animarum, si ibi episcopus, ut dicitur, esse consueverit, de preventibus ad sedem apost. spectantibus, si qui provenire possent, novum episcopatum ibidem erigat. Reg. Vat. t. 39 f. 42 (Nic. III a. 1) ep. 179 et 180 (182 et 183); *Sbar.* 67 et 68.

³ Aliis epistolis eodem die datis S. P. hortatur Michaellem Palaecologum Graecorum imperatorem tum ad complendum unionis ecclesiarum negotium et ad assistendum auxiliandumque nuntiis suis supradictis hac de causa transmissis tum ad concordiam cum (Philippo) imperatore Constantinop. (Latino) et rege Siciliae, Andronico autem filium eius primogenitum necnon patriarcham et episcopos ac alios praelatos Graecorum, quorum operam in illo negotio habitam laudat, sollicitat, ut studium ad ea, quae desiderantur adhuc

in eo, supplenda convertant; praelatis eccles. et nobilibus saecularibus illos nuntios commendat hisque plures opportunas facultates concedit et memoriale seu instructionem de iis, quae agenda sunt cum imperatore aliisque Graecis super illa unione perficienda, assignat, eos monens, ut procedentes prudenter a Graecis studeant recipere singula in illo contenta; insuper eis die 11 oct. concedit facultatem assumendi interpretes Graecos cuiuslibet ordinis; die denique 18 oct. regem Siciliae tum de missione illorum nuntiorum certiorum reddit eumque monet, ut ipse et Philippus imperator Constantinop. cum Graecis trengas ineant, tum ei ostendit, quomodo nuntiis imperatoris Graecorum postulata securitatem concedendo possit indemnitati regiae praecavere, paulo post autem eum rogat, ut litteris securitatis pro his nuntiis mentionem adiciat de eorum familiis, equitaturis aliisque bonis. Reg. Vat. t. 39 f. 95-100 (Nic. III a. 1) app. 143-156 de curia (367-381); *Sbar.* 69-80 et 82.

⁴ Apud Capranicam inter Viterbium et Urbem.

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 44 (Nic. III a. 1) ep. 187 (191); *Sbar.* 81. Cfr. supra nr. 1297 et infra nr. 1447.

⁶ Reg. Vat. t. 39 f. 45 (Nic. III a. 1) ep. 189 (193); *Sbar.* 83. De litteris ab eo nr. 84 relatis cfr. not. ad nr. 1415; quoad nr. 85-87 cfr. not. ad nr. 1424.

⁷ Pro eius canonizatione a Philippo rege Franciae petita.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 111 (Nic. III a. 1) ep. 169 de curia (394); *Sbar.* 88. Cfr. infra nr. 1506.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 48 (Nic. III a. 1) ep. 193 (197); *Sbar.* 89.

¹⁰ Reg. Vat. t. 39 f. 51 (Nic. III a. 1) ep. 199 (203); *Sbar.* 90.

1447. dec. 24. Iohanni (de ord. Min.) episcopo Aegitanien. (*Idaña* in Portugallia) litteras de eius translatione ab ecclesia Gadicen. ad Aegitanien. vacantem per obitum Valasci¹ episcopi concedit.

In dispensatione ministeriorum. Dat. Romae apud s. Petrum IX kal. ianuarii anno primo.²

1279.

1448. ian. 9. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Beneventan. committit examen electionis abbatissae mon. s. Petri Beneventan. ord. s. Ben.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum V idus ianuarii anno secundo.³

1449. ian. 9. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Panormitan. mandat, ut Pannutium abbatem mon. s. Mariae de Crypta minus canonice institutum, si eum ad regimen ipsius mon. exercendum idoneum invenerint, ab administratione eiusdem mon. per aliquod brevis temporis spatium amotum, eidem mon. auctoritate apost. praeficiant in abbatem.

Accedens ad praesentiam nostram. Dat. Romae apud s. Petrum V idus ianuarii anno secundo.⁴

1450. ian. 20. Aulidi dominae de Pyrois Cameracen. dioec. concedit licentiam ingrediendi aliquoties in anno monasteria ord. s. Clarae.

Pium arbitramur. Dat. Romae apud s. Petrum XIII kal. februarii anno secundo.⁵

1451. ian. 28. Iohanni⁶ electo Cantuarien. (*Canterbury* in Anglia) scribit, se eum praefecisse ecclesiae Cantuarien. per promotionem Roberti (Kilwardbey ord. Praed.) in episcopum Portuen. vacantem, non admissa translatione Roberti episcopi Bathonien. et Wellen. ad ecclesiam Cantuarien. a capitulo ipsius ecclesiae postulata.

Sollicitudinis apostolicae studium. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. februarii anno secundo.⁷

1452. febr. 4. Uberto dicto Blanco de Placentia capellano suo et Viviano archidiacono Aretin., capellano M(atthaei) s. Mariae de Porticu diac. card., ac guardiano

fratrum Min. Halberstaden. (*Halberstadt* in Germania) mandat, ut, si vera invenerint, quae contra (Guntherum) electum Magdeburgen. sunt relata, eum citent ad comparandum coram ipso S. P.

Magdeburgensi ecclesia. Dat. Romae apud s. Petrum II nonas februarii anno secundo.⁸

1453. febr. 5. Fr. Raynerio ord. fratr. Min., capellano et familiari regis Siciliae, concedit facultatem commutandi quaedam vota tam peregrinationum quam abstinentiarum a regina Siciliae emissa (cfr. nr. 1494).

Ex parte carissimae. Dat. Romae apud s. Petrum nonis februarii anno secundo.⁹

1454. febr. 10. Episcopo Palentin. et priori Praed. ac ministro Min. fratrum ordinum provincialibus in provincia Castellae concedit facultatem dispensandi cum Alvaro Didaci de Norena dioec. Oveten. eiusque uxore Maria super impedimento consanguinitatis in quarto gradu.

Lecta Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum IV idus februarii anno secundo.¹⁰

1455. febr. 16. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Salernitan. examen electionis abbatis mon. s. Ben. Salernitan. committit.

Ad audientiam nostram. Dat. Romae apud s. Petrum XIV (non: XIII) kal. martii anno secundo.¹¹

1456. febr. 25. Aegidio de Leodio (ord. Min.) episcopo Valven., quem ecclesiae Valven. praefecit in episcopum (relictis duobus aliis in discordia electis), cuique ipse S. P. munus consecrationis impendit, concedit super hoc litteras apost.

In supremae dignitatis. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. martii anno secundo.¹²

1457. mart. 9. Episcopis s. Andreae et Aberdonen. ac ministro provinciali ord. fratr. Min. in Scotia mandat, ut R(ichardum) decanum ecclesiae Cathanen. (*Caithness*) in episcopum Cathanen. electum aut iuri ad eam cedere aut apostolico conspectui se praesentare iubeant (cfr. infra nr. 1512).

Commissa Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum VII idus martii anno secundo.¹³

¹ De ord. Min., cfr. supra 1297 et 1442.

² Reg. Vat. t. 39 f. 53 (Nic. III a. 1) ep. 210 (214); *Sbar.* 91. Qui Ioannes (Martini), cui S. P. die 3 maii 1279 licentiam testandi concedit (*Sbar.* 112), c. a. 1267 ecclesiae Gadicen. praefectus est in (primum) episcopum; cfr. supra nr. 1292 et 1339. Die 1 iunii 1279 S. P. eidem episcopo administrationem ecclesiae Gadicen. committit; *Sbar.* 118 (e Reg. Vat. t. 39 f. 149 ep. 95). Die 17 martii 1302 Bon. VIII (Valasco) episcopo Aegitanien., successori praedicti Ioannis episcopi a. 1301 defuncti, mandat, ut, cum hic in sua ultima voluntate certam pecuniae quantitatem, quam habebat in Rom. curia, Romanae ecclesiae reliquerit, Gundisalvum Dominici magistrum scholarum Aegitan., executorem testamenti ipsius episcopi defuncti, ad se ipsum mittat, ut ab eo de illo testamento certificari et ipsam pecuniam relictam obtinere valeat; Reg. Vat. t. 50 f. 278 ep. 461 seu 10 de curia. — De litteris a *Sbar.* nr. 92 relatis cfr. supra not. ad nr. 1429. Litteras nr. 93 relatas et die 2 ian. 1279 datas, quibus S. P. pro reformatione capituli ecclesiae Eugubin. cum consilio Beneventi episcopi Eugubin. (de ord. Min.) quaedam fieri iubet, omittimus.

³ Reg. Vat. t. 39 f. 120 (Nic. III a. 2) ep. 19 (414); *Sbar.* 94.

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 140 (Nic. III a. 2) ep. 73 (478); *Sbar.* 95.

⁵ *Sbar.* 96 (e Reg. Vat.).

⁶ Cognom. Peckam, ord. Min., magistro theol. celeberrimo, discipulo s. Bonaventurae in studio Parisien.

⁷ Reg. Vat. t. 39 f. 120 (Nic. III a. 2) ep. 20 (415); *Sbar.* 97. Cui iam in archiepiscopum consecrato S. P. die 25 martii 1279 licentiam testandi concedit. L. c. ep. 47 (448); *Sbar.* 106.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 124 (Nic. III a. 2) ep. 31 (426); *Sbar.* 98. Die 14 maii 1283 Mart. IV promotionem Erii in archiep. Magdeb. a clero et populo ac suffraganeis, necnon fratribus Praed. et Min. Magdeb. expetitam, reiecto illo Guntero, confirmat (*Sbar.* 49).

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 139 (Nic. III a. 2) ep. 72 (477); *Sbar.* 99.

¹⁰ Reg. Vat. t. 39 f. 127 (Nic. III a. 2) ep. 40 (441); *Sbar.* 100.

¹¹ Reg. Vat. t. 39 f. 128 (Nic. III a. 2) ep. 41 (442); *Sbar.* 101.

¹² Reg. Vat. t. 39 f. 123 (Nic. III a. 2) ep. 30 (425); *Sbar.* 102.

¹³ Reg. Vat. t. 39 f. 128 (Nic. III a. 2) ep. 43 (444); *Sbar.* 103.

1458. mart. 11. Custodi fratrum Min. s. Francisci Assis. mandat, ut quosdam quaternos rationum seu alia scripta negotium Terrae sanctae contingentia, quae quondam Leonardus archidiaconus Spoletan. tunc collector decimae pro illius Terrae subsidio deputatus in sacristia s. Francisci de Assisio consignasse dicitur, (Benvenuto ord. Min.) episcopo Eugubino in ipsa collectione substituto assignet (cfr. supra nr. 1443).

Cum nonnulli quaterni. Dat. Romae apud s. Petrum V idus martii anno secundo.¹

1459. mart. 18. Vestan. et Lesinen. episcopis ac guardiano fratrum Min. Sipontin. (*Manfredonia* in Apulia) mandat, ut, si vera invenerint, quae abbas Calinen. de sua insufficientia propter morbos paralyticum et epilepticum, quibus iam per quinquennium laborat, sibi intimavit, eiusdem cessionem regiminis recipiant et alium in abbatem cum eius consensu eligi iubeant.

Dilectus filius. Dat. Romae apud s. Petrum XV kal. aprilis anno secundo.²

1460. mart. 29. Ratum et gratum habet, quod nonnullae mulieres civitatis Cuman. (*Como* in Lombardia) locum dictum Zebertum, quem ibi proprium habebant, utpote fratribus Min. ibidem in arcto loco morantibus accomodum, pro animarum suarum remedio cum omnibus iuribus et pertinentiis ad eorum consolationem ecclesiae Rom. donarunt, ipsumque locum eisdem fratribus in consolationis eorum augmentum concedit, proprietate eiusdem ecclesiae Rom. reservata.

Sicut nuper. Dat. Romae apud s. Petrum IV kal. aprilis anno secundo.³

1461. apr. 12. Priori Praed. et custodi Min. fratrum ordinum Brundusin. (*Brindisi* in Calabria) mandat, ut super electione abbatis mon. s. Ioh. Licien. (*Lecce*) ord. s. Ben. cognoscant et iuxta mandatum disponant.

Etsi religiosorum locorum. Dat. Romae apud s. Petrum II idus aprilis anno secundo.⁴

1462. apr. 17. Episcopo Augustan. (*Aosta* in Pedemontium) et abbati mon. Altaecumbae ord. Cist. ac guardiano fratrum Min. de Camberiaci (*Chambery*) concedit facultatem dispensandi cum Guilelmo de Castellario, fratre Petri archiepiscopi Tarentasien., et Catharina eius uxore super impedimento matrim. ex eo existente, quod haec Catharina prius Iacobo Gonterii Bovet de Ayma nunc defuncto, illum Guilelmum tertia et quarta consanguinitatis linea contingente, nupserat, propter eius tamen impotentiam intacta et virgo iudicio eccl. ab eodem erat separata.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum XV kal. maii anno secundo.⁵

1463. apr. 22. L(aurentio) electo Consano (*Conza*) et ministro provinciali fratrum Min. prov. Siciliae mandat, ut super ecclesia s. Matthaei Castellaneten. monasterio Caven. in spirit. et tempor. pleno iure subiecta, quam Nicolaus dictus Magister civis Castellaneten. reaedificavit seu reparavit, in monasterium erigenda inquirant et referant.

Lecta Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum X kal. maii anno secundo.⁶

1464. maii 7. Thomae Macaluffi civi lanuensi mandat, ut illas 1852 libras lanuinorum, quas fr. Nicolaus de Monte Calerio ord. Min. pro satisfactione quorundam excessuum ab hominibus civitatis Asten. commissorum nomine ipsius S. P. receptas apud eum deposuit, certis camerae apost. mercatoribus assignet.

Sicut per litteras. Dat. Romae apud s. Petrum nonis maii anno secundo.⁷

1465. maii 8. Fr. Sinibaldo de Lacu ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in Romana provincia, significat, quibus modis civitas Viterbiensis ab haeresis labe, qua est polluta, purganda sit.

Qui cuncta solus. Dat. Romae apud s. Petrum VIII idus maii anno secundo.⁸

1466. maii 15. Fr. Tancredo de Monte Fuscule ord. Min., episcopo Neucastren. (*Nicastro* in Calabria), quem ecclesiae Neucastren. per resign. Roberti episcopi vacanti praefecit in episcopum cuique per episcopum Portuen. munus consecrationis fecit exhiberi, super hoc litteras apost. concedit.

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum idibus maii anno secundo.⁹

1467. maii 16. Capitulo generali ord. fratr. Min., praevis laudibus, quibus ordinem ipsum extollit, scribit, se mandasse quidem Hieronymo S. R. E. cardinali et adhuc eundem ordinem regenti, ut a legatione sua rediret, ut illi capitulo praesideret, incertum vero esse, num is, corporis sui infirmitate detentus, id facere possit; si tamen Altissimus sic propitiaretur, ut ad illud capitulum decenti tempore possit pervenire, se eum ad id esse destinaturum. Interim capitulares monet, ut in iis praesertim, quae circa directionem ordinis ac conservationem institutionum salutarium agenda sunt, bene se gerant, fratribus ad capitulum convenientibus et christifidelibus, qui eis pietatis suae manus porrexerint adiutrices, illis unum annum et his centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxat, seque eorum orationibus commendat.

Convenientibus vobis. Dat. Romae apud s. Petrum XVII kal. iunii anno secundo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 131 (Nic. III a. 2) ep. 48 (449); Sbar. 104.

² Reg. Vat. t. 39 f. 129 (Nic. III a. 2) ep. 44 (445); Sbar. 105. De litteris nr. 106 relatis cfr. supra not. ad nr. 1451.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Alben. et abbati mon. s. Nazarii Vercellen. mandat, ut illos fratres supradictis mulieribus cedentibus vel decedentibus in possessionem corporalem eiusdem loci inducant. Reg. Vat. t. 39 f. 141 (Nic. III a. 2) ep. 76 et 77 (482 et 483) Sbar. 107 et 108.

⁴ Sbar. 109 (o Reg. Vat.).

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 145 (Nic. III a. 2) ep. 88 (494); Sbar. 110.

⁶ Reg. Vat. t. 39 f. 169 (Nic. III a. 2) ep. 113; Sbar. 111. De litteris ab eo nr. 112 relatis cfr. not. ad nr. 1447.

⁷ Reg. Vat. t. 40 f. 58 (Nic. III a. 2) ep. 11; Sbar. 113.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 143 (Nic. III a. 2) ep. 84 (490); Sbar. 114.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 147 (Nic. III a. 2) ep. 90 (496); Sbar. 115.

¹⁰ Reg. Vat. t. 40 f. 62 (Nic. III a. 2) ep. 17; Sbar. 116. Supradictum cardinalem, licet tardius solito, ad illud capitulum die festo Pentecostes (21 maii 1279) inceptum venisse, fr. Bonagratiam, quem ipse vicarium generalem instituerat, communibus suffragiis licet absentem in ministrum generalem exoptum confirmasse, ceteras actiones capitulares prosecutum esse constat. De litteris a Sbar. nr. 117 relatis cfr. infra not. ad nr. 1468 et quond litteras nr. 118 relatas cfr. not. ad nr. 1447.

1468. iunii 7. P(aulo de ord. Min.) episcopo Tripolitano, quem nuntium suum ad Rudolfum regem Rom. destinat, modum agendi cum eo describit, praesertim ut eum inducat ad foedus ineundum cum Carolo Siciliae rege, ita ut ille filiam suam (Clementiam) huius primogenito Carolo Martello det in uxorem.

Ut in commissis. Dat. Romae apud s. Petrum VII idus iunii anno secundo.¹

1469. iunii 9. Regi Castellae et Legionis ea, quae sedis apost. nuntii (Hieronymus minister gener. ord. fratr. Min., in S. R. E. presb. card. promotus, et Ioannes magister generalis ord. Praed., postm. electus Hierosolym., necnon fr. Benvenutus ord. Min., nunc episcopus Eugubini, et fr. Iohannes de Viterbio ord. Praed.) pro pace inter ipsum et regem Franciae stabilendam egerint, describens, eum rogat, ut tandem aliquando illi paci se conformet.

Romana mater ecclesia.² Dat. Romae apud s. Petrum V idus iunii anno secundo.³

1470. iunii 13. Universis prioribus Praed. et guardianis Min. fratrum ordinum ac fratribus eorundem ordinum per Daciae (Daniae) et Sueciae regna constitutis, quibus pia devotio fidelium illarum partium nonnulla exhibuit in Terrae sanctae subsidium convertenda, mandat, ut ea mag. Bernardus Amalrici can. Remensi, capellano suo et collectori decimae, assignent.

Intelleximus. Dat. Romae apud s. Petrum idibus iunii anno secundo.⁴

1471. iunii 27. Guardiano et fratribus ord. Min. de Villafranca Elnen. dioec., quos nuper homines illius villae ad se invitaverunt, eis quendam fundum loco fratrum de Poenitentia I. Chr. contiguum concedentes, cum ille fundus usui eorum nimis arctus existat, ipsum locum fratrum de Poen. I. Chr., quorum ordo non est de reservatis, post ipsorum cessum vel decesum in illorum fratrum Min. consolationis augmentum concedit, proprietate eiusdem loci sedi apost. reservata.

Nuper exponentibus vobis. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. iulii anno secundo.⁵

1472. iulii 5. Episcopo Engolismen. (*Angoulême* in Francia) et Raymundo electo Petragoricen. (*Perigueux*)

ac ministro provinciali ord. fratr. Min. in prov. Aquitaniae concedit facultatem dispensandi cum Arthaudo de Mirabello et Mende nata quondam Benedicti de Mauritania (*Mortagne*) super impedimento consanguin. in gradu quarto, ita ut eo non obstante matrimonialiter copulari possint.

Sicut exhibita. Dat. apud Montem Rosolum⁶ III nonas iulii anno secundo.⁷

1473. iulii 5. Priori Praed. et ministro Min. fratrum ordinum provincialibus in Francia concedit facultatem dispensandi cum Ioanne de Muteyo armigero, consanguineo (Henrici de Finstingen) archiepiscopi Treveren., et Hudeta nata Theobaldi de Sorbeis, super impedimento matrim. in quarto gradu affinitatis, ita ut hoc non obstante matrimonialiter copulari valeant.

Exponente Nobis. Dat. u. s.⁸

1474. iulii 12. Raymundo electo Petragoricen. (cfr. supra n. 1472) et antiquiori Praed. actu regenti ac Min. fratrum ord. Parisius regentibus in theol. facultate mandat, ut cantoriam ecclesiae Morinen. (*Terouanne* in Francia) vacantem sibi que reservatam alicui idoneae personae conferant.

Licet cantoria ecclesiae Morinen. Dat. Suriani⁹ IV idus iulii anno secundo.¹⁰

1475. aug. 14. Ad perpetuam rei memoriam exponit regulam fratrum Minorum.¹¹

1476. aug. 21. Generali et provincialibus ministris ac custodibus et universis fratribus ord. fratr. Min. concedit transumptum litterarum Hon. III, quibus regula fratrum Min. approbata est, ita ut tenor earum suis litteris insertus eandem vim eundemque vigorem ac idem robur per omnia obtineat, quod ipsae litterae bulla ipsa munitae obtinere noscuntur.

Litterae fel. rec. Honorii. Dat. Suriani XII kal. septembris anno secundo.¹²

1477. aug. 25. Universis Christifidelibus destinat litteras, quibus litterae Greg. IX die 5 apr. 1237 datae de stigmatibus s. Francisci sunt insertae.

Litteras fel. rec. Gregorii. Dat. Suriani VIII kal. septembris anno secundo.¹³

¹ Die 1 iunii 1279 S. P. Boemundum principem Antiochen. et comitem Tripolitan. (cfr. not. ad nr. 1110a) obiurgavit ob iniurias illi episcopo, avunculo ipsius, et fratribus ord. militiae Templi irrogatas. Reg. Vat. t. 39 f. 168 (Nic. III a. 2) ep. 112 et t. 40 f. 74 op. 41; *Sbar.* 117 et 119. Die 23 jan. 1280 S. P. et regi et episcopo supradictis de pace firma inter illum et regem Siciliae ineunda scribit: Reg. Vat. t. 40 f. 89 (Nic. III a. 3) app. 7 et 8, cfr. 915; *Sbar.* 144. Die 26 martii 1280 S. P. illi episcopo, qui sibi scripsit, episcoporum Alemanniae quamplures procuraciones ipsi episcopo tamquam sedis apost. legato de speciali mandato eiusdem sedis debitas solvere contumaciter recusare, concedit, ut tam per praelatos et clericos saeculares quam per religiosos (etiam fratrum Min. et Praed. ordinum) ab illis episcopis istas procuraciones exigere et in rennentes sententias ferre possit, ad eorum tamen citationem, per quam turbatio oriri posset, non procedat; die autem 30 iulii 1280 eidem episcopo scribit, eum tractatibus sponsalibus apud Rudolfum regem Rom. completis posse redire, die vero 6 iulii 1280 ipsi regi, qui legatum apost. sedis ad partes Alamanniae mittendum postulaverat, scripsit, se Hieronymum tit. s. Pudentianae presb. card. (olim ord. Min. ministrum generalem) ad illas partes legatum esse destinatum. Reg. Vat. t. 40 f. 115, 131, 124 (Nic. III a. 3) app. 41, 42, 70, 64; *Sbar.* 151, 152, 163.

² Quod « Incipit » apud *Sbar.* desideratur.

³ Reg. Vat. t. 40 f. 68 (Nic. III a. 2) ep. 25; *Sbar.* 120.

⁴ Reg. Vat. t. 40 f. 178 (Nic. III a. 2) ep. 130; *Sbar.* 121.

⁵ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Elnen. et abbati mon. s. Michaelis de Coxano dioec. Elnen. committit executionem illius concessionis. Reg. Vat. t. 39 (Nic. III a. 2) app. 105 et 106 (511 et 512); *Sbar.* 122 et 123.

⁶ *Monterosi*, oppidulum Viterbinum inter et Urbem situm.

⁷ Reg. Vat. t. 39 f. 181 (Nic. III a. 2) ep. 148; *Sbar.* 125.

⁸ Reg. Vat. t. 39 f. 181 (Nic. III a. 2) ep. 149; *Sbar.* 124.

⁹ Cfr. supra nr. 1426.

¹⁰ Reg. Vat. t. 39 f. 218 (Nic. III a. 2) ep. 197 de curia; *Sbar.* 126.

¹¹ Cfr. Supplem. n. XLVII.

¹² Reg. Vat. t. 39 f. 190 (Nic. III a. 2) ep. 157; *Sbar.* 128. Istae litterae, sicut illae, quae immediate praecedunt et immediate sequuntur, conservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis.

¹³ Reg. Vat. t. 39 f. 184 (Nic. III a. 2) ep. 155; *Sbar.* 129. Litteras ab eo nr. 130 relatas, in quibus de controversia inter archiep. Cantuarien. (tunc Ioannem Peckam ord. Min.) et archiep. Eboracen. super gestatione crucis processionalis agitur, omitimus.

1478. sept. 22. Fr. Iohanni (de Amelia ord. Min.) episcopo Sutrin., quem huic ecclesiae pastoris solatio destitutae praefecit in episcopum cuique propriis manibus munus consecrationis impendit, concedit super hoc litteras apost.

In supremæ dignitatis specula. Dat. Viterbii X kal. octobris anno secundo.¹

1479. sept. 22. Abbati mon. s. Petri foris portam Viennen. et priori Praed. Lugdunen. ac guardiano Min. fratrum Viennen. mandat, ut illos duos electos, quorum unum capitulum ecclesiae Viennen. et alterum capitulum ecclesiae de Romanis Viennen. dioec. in archiepiscopos Viennen. elegerunt, citent, ut ad curiam Rom. veniant, ubi super ipso electionum negotio tractetur.

Ex incumbenti Nobis. Dat. u. s.²

1480. oct. 1. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Messanen. (*Messina* in Sicilia) mandat, ut super criminibus, de quibus Isach archimandrita mon. s. Salvatoris de lingua Messanen. accusatus est, inquirant et referant.

Sicut dilecti filii. Dat. Viterbii kalendis octobris anno secundo.³

1481. oct. 4. Fr. Conrado (de Tübingen dicto Probo, ministro fratrum Min. superioris Alamaniae) electo Tullen. (*Toul* in Lotharingia), quem licet (a curia Rom.) absentem ecclesiae Tullen. per obitum Gilonis episcopi vacanti praefecit in episcopum, super hoc litteras apost. concedit.

In supremæ dignitatis specula. Dat. Viterbii IV nonas octobris anno secundo.⁴

1482. oct. 7. Abbati mon. s. Michaelis de Guamo Lucan. dioec. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Lucan. mandat, ut, cum Guilelmus Antelminelli de Luca plebanus plebis Massae piscatorum Pistorien. dioec. hanc plebaniam et Orlandus Thomasii can. Lucan. hunc canonicatum cum praebenda ad invicem

permutare desiderent, id auctoritate apost. fieri permittant.

Exhibita Nobis. Dat. Viterbii nonis octobris anno secundo.⁵

1483. oct. 9. Fr. Gentili (de Bettonia ord. Min., inquis. haer. prav.) archiepiscopo Regin. (*Reggio* in Calabria), quem ecclesiae Regin. per obitum Iacobi archiep. vacanti praefecit in archiep., cassata electione de Roberto de Castellione decano ipsius eccl. minus canonice facta, cuique manibus propriis munus consecrationis impendit, concedit super hoc litteras apost.

Recte tunc ecclesiarum. Dat. Viterbii VII idus octobris anno secundo.⁶

1484. nov. 27. Fr. Nicolao de Cusoach (ord. Min.) electo Daren. (*Kildare* in Hibernia), quem ecclesiae Daren. per obitum Simonis episcopi iam tempore Greg. X defuncti vacanti praefecit in episcopum, reiectis vel sponte resignantibus duobus aliis in discordia electis, litteras apost. super hoc concedit.

Rationis oculis. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. decembris anno secundo.⁷

1485. dec. 4. Gualtero (de Brugis, ministro ord. fratr. Min. in Francia) episcopo Pictavien. (*Poitiers* in Aquitania), quem ecclesiae Pict. pastoris solatio destitutae praefecit in episcopum, resignantibus prius duobus aliis in discordia electis, cuique suis manibus munus consecrationis impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum II nonas decembris anno secundo.⁸

1486. dec. 9. Philippo (Bonacolsi de Mantua ord. Min., inquisitori haer. prav. in marchia Tervisina) electo Ragusin., quem ecclesiae Ragusin. per obitum Salvii archiep. vacanti praefecit in archiep., defuncto prius

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 194 (Nic. III a. 2) ep. 164; Sbar. 131.

² Reg. Vat. t. 39 f. 181 (Nic. III a. 2) ep. 150; Sbar. 132.

³ Reg. Vat. t. 39 f. 206 (Nic. III a. 2) ep. 185; Sbar. 133.

⁴ Reg. Vat. t. 39 f. 196 (Nic. III a. 2) ep. 167; Sbar. 134.

Cfr. supra n. 1415.

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 201 (Nic. III a. 2) ep. 173; Sbar. 135.

⁶ Reg. Vat. t. 39 f. 185 (Nic. III a. 2) ep. 165; Sbar. 136. Cfr. supra n. 1394 et infra n. 1530. Die 11 martii 1290 Nic. IV (Gerardo) episcopo Praenestin. et sedis apost. in regno Siciliae legato mandat, ut illi archiepiscopo ab hostibus archiepiscopatu spoliato providere de proventibus ecclesiarum in terris suae legationis vacantium usque ad summam 100 unciarum auri singulis annis. Reg. Vat. t. 45 f. 14 (Nic. IV a. 3) ep. 76 (2465).

⁷ Reg. Vat. t. 39 f. 202 (Nic. III a. 2) ep. 178; Sbar. 137. Cui electo ad sedem apost. personaliter accedenti S. P. suis manibus munus consecr. impendit, sicut apparet ex ipsius litteris die 15 maii 1280 datis; tertia die ante eum regi Angliae commendavit (l. c. f. 249 ep. 43; Sbar. 159 et 160).

⁸ Aliis litteris eo tempore datis S. P. eundem episcopum regi Franciae commendat, die autem 18 iulii 1280 eum redarguit, eo quod in Ramnulphum decanum ruralem Asyanen. et canonicum eccl. s. Radegundis Pictaven. residentiae causa nimis severe processit. Reg. Vat. t. 39 f. 202 (Nic. III a. 2) ep. 202 et f. 259 (Nic. III a. 3) ep. 55 et 56; Sbar. 138 et 139. — Hon. IV die 31 iulii 1285

illum episcopum, qui canonicos mon. Aureaevalis in vacantibus ecclesiis ad abbatis Aureaevalis praesentationem spectantibus propria auctoritate instruserat, ad ipsius abbatis instantiam peremptorie citari iubet, ut apostolico conspectui se repraesentet; die autem 5 ian. 1286 eidem episcopo (forsan apud sedem apost. constituto) facultatem concedit conferendi personis idoneis canonicatus in ecclesiis collegiatis Pictaven.; Reg. Vat. t. 43 f. 39 et 75 (Hon. IV a. 1) epp. 135 et 271 (139 et 274); die denique 30 ian. 1286 ei concedit facultatem testandi (Sbar. 26), quam facultatem Bonifatius VIII die 19 martii 1295 innovat (ep. 254 a. 1, Sbar. 5). Nic. IV a. 1289 die 20 ian. eidem episcopo remittit iuramentum visitandi singulis biennii limina Apostolorum, die 13 febr. ad eius instantiam Gerardum Roberti praepositum eccl. Pictaven. coram se comparere iubet, die 1 martii regem Franciae rogat, ne episcopum Pict. coram regiae curiae officialibus respondere compellat, quinimmo eum defendat, praesertim contra Gaufridum de Valcya, qui quoddam feudum eiusdem episcopi insidiosae invasit, die 9 martii ei gladium spirituale contra ipsius et ecclesiae Pict. iniuriatores concedit, die autem 15 martii facultatem conferendi praebendas in maiori et quibusdam aliis ecclesiis civ. et dioec. Pictaven., anno denique 1290 die 28 apr. ei, qui per officiales seu balivos regis Franciae nuper bonis episcopilibus ac etiam equitaturis suis est spoliatus, indulget, ut ecclesias, loca, personas eccles. suae dioecesis per alium possit visitare (epp. Nic. IV ed. Langlois nr. 441, 483, 484, 709-711, 752, 753, 671, 2592). Cfr. infra nr. 1498.

fr. Marco (de Venetiis) ord. Min. a capitulo electo, concedit super hoc litteras apost. (cfr. infra nr. 1507).

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum V idus decembris anno secundo.¹

1280.

1487. ian. 5. Episcopo Parmen. et achipresbyteris Cremonen. ac s. Auxiani de Trangrano Mutinen. dioec. ecclesiarum mandat, ut fratres Min. Placentinos (*Piacenza* in Lombardia) a gravaminibus Philippi episcopi Placentini liberent.

Fragilitatis humanae malitia. Dat. Romae apud s. Petrum nonis ianuarii anno tertio.²

1487^a. ian. 13. Decano ecclesiae Neucastren. et guardiano fratrum Min. de Monte Leone (in Calabria) mandat, ut Joanni, olim episcopo Cassanen., sed per b. m. R. episcopum Albanen., tunc in regno Siciliae apost. sedis legatum, amoto, qui se in episcopum Tropeen. eligi procuravit, diem dicant ad sistendum se conspectui apostolico.

Nuper dilecto filio. Dat. Romae apud s. Petrum idibus ianuarii anno tertio.³

1488. febr. 13. Ad perpetuam rei memoriam declarat, monachos Cluniacenses debere permittere, ut fratres Min. in villa Cariloci sibi locum construant.

Olim ex relatione. Dat. Romae apud s. Petrum idibus februarii anno tertio.⁴

1489. febr. 15. Archidiacono Albiensi et archipresbytero ecclesiae de Mirapice Tholosan. dioec., quum in causa inter ministrum provincialem et fratres ord. Min. Aquitaniae ex una atque abbatem et conventum mon. Moysiensis ex altera (super eo, quod, quum illi in villis Moysiensi et de Rapestagno Caturcen. et Albiens. dioec. quaedam loca ad opus suum construere inceperant, ab his de ipsis locis violenter sunt eieci) apud sedem apost. vertente tam ab illorum generali quam ab huius abbatis apud ipsam sedem praesentis et consentientis procuratoribus in Ordeonum) episcopum Tusculan., cui ipsa causa decidenda committetur, sit compromissum, mandat, ut etiam conventum dicti mon. ad huic compromisso consentiendum efficaciter inducant.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum XV kal. martii anno tertio.⁵

1490. mart. 2. L(atino) episcopo Ostien. et Velletren., apost. sedis legato, scribit, se ad eum destinare fr. Bartholomaeum de s. Gemino ord. Min., qui ei in-

tionem suam super sopiendis odiis in civitate Bononiensi excitatis serius et clarius aperiat.

Simili modo Bertuldo de filiis Ursi (illarum partium rectori).

In civitatis Bononiensis. Dat. Romae apud s. Petrum VI nonas martii anno tertio.⁶

1491. mart. 27. Iohanni electo Metensi indulget, ut praepositorum eccl. Insulensis (*Lille*) et Brugensis (*Bruges* seu *Brügge*), quas tempore promotionis obtinebat, ad septennium retinere possit, illi tamen praepositorum, cui cura imminet animarum, de consilio et assensu prioris Praed. Insulen. et custodis Flandriae Min. fratrum ordinum de idoneo vicario provideat.

Circa personam tuam. Dat. Romae apud s. Petrum VI kal. aprilis anno tertio.⁷

1492. mart. 30. Mag. Angelo Mercati camerae apost. clerico, can. Fulginat., mandat, ut, cum tam episcopus et clerus saecularis quam superiores ordinum Praed., Min., Erem. s. Aug. Tudertin. interdictum, cui ipsa civitas a nonnullis rectoribus patrimonii s. Petri in spiritualibus supposita est, observare neglexerint, citet, ut coram ipso S. P. personaliter compareant super eiusmodi temeritatis excessu pro meritis recepturi.

In insulis. Dat. Romae apud s. Petrum III kal. aprilis anno tertio.⁸

1493. mart. 30. Episcopo Sagien. (*Seez*) et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum de Cadomo (*Caen*) Baiocen. dioec. mandat, ut decanum Baiocen. citent ad comparendum coram ipso S. P. propter excessum in episcopum Baiocen. (*Bayeux*) commissos.

Nuper ad Nos. Dat. Romae apud s. Petrum III kal. aprilis anno tertio.⁹

1494. maii 3. Fr. Raynerico (ord. Min., cfr. supra nr. 1453) electo Troian., quem tunc capellanum Caroli regis Siciliae ecclesiae Troian. per translationem Hugonis (ord. Praed.) episcopi ad ecclesiam Bethleemitan. vacanti praefecit in episcopum, concedit super hoc litteras apost.

Licet continuata. Dat. Romae apud s. Petrum V nonas maii anno tertio.¹⁰

1495. maii 7. Bernardo episcopo Humanaten., quem tunc canonicum Balneoregien. ecclesiae Human. per obitum Arnulfi episcopi vacanti et ex eo, quod fr. Marcus de Ancona ord. Min. in eius successorem electus licentiam acceptandi ipsam electionem a suo ministro obtinere nequibat, praefecit in episcopum cuique suis manibus munus consecrationis impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Rationis oculis. Dat. Romae apud s. Petrum nonis maii anno tertio.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 205 (Nic. III a. 2) ep. 184; *Sbar.* 140. — Litteras ab eo nr. 141 relatas, quibus S. P. eodem die episcopis, abbatibus aliisque praelatis ecclesiarum necnon superioribus diversorum ordinum (etiam fratrum Min.) regni Hungariae mandat, ut Philippo episcopo Firman. et sedis apost. legato in commissis ei negotiis fideliter assistant, omittimus.

² Reg. Vat. t. 39 f. 237 (Nic. III a. 3) ep. 20; *Sbar.* 142.

³ Reg. Vat. t. 39 f. 230 (Nic. III a. 3) ep. 6; *Sbar.* 148. De litteris ab eo nr. 144 relatis cfr. supra not. ad n. 1468.

⁴ Aliis litteris eodem die datis S. P. archiepiscopum Bisuntin. et episcopos Matisconen. et Bellicen. illam declarationem exequi iubet. Reg. Vat. t. 39 f. 253 (Nic. III a. 3) ep. 50 et 51; *Sbar.* 145. Cfr. supra nr. 1301.

⁵ Reg. Vat. t. 39 f. 233 (Nic. III a. 3) ep. 13 (non: 53); *Sbar.* 146. Litteras ab eo nr. 147 relatas, quibus archiepiscopo Tu-

ronen. eiusque suffraganeis mandatur, ut pro pace inter reges Franciae et Castellae stabilienda, pro qua iam Hieronymus tit. s. Pudencianae presb. card. et Ioannes electus Hierosolym. necnon Gerardus basilicae XII Apost. presb. card. laborabant, preces publicas instituant, omittimus.

⁶ Aliis litteris eodem die datis (incip: « Intendentes ea ») S. P. mag. Giffredo de Anagnia, litterarum contradictarum auditori, scribit se velle, ut ei ea, pro quibus ille frater mittitur, explicentur. Reg. Vat. t. 40 f. 106 (Nic. III a. 3) ep. 27-29; *Sbar.* 148-150. De litteris ab eo nr. 151 et 152 relatis cfr. not. ad nr. 1468.

⁷ Reg. Vat. t. 39 f. 232 (Nic. III a. 3) ep. 12; *Sbar.* 153.

⁸ Reg. Vat. t. 40 f. 116 (Nic. III a. 3) ep. 43; *Sbar.* 154.

⁹ Reg. Vat. t. 39 f. 243 (Nic. III a. 3) ep. 32; *Sbar.* 155.

¹⁰ Reg. Vat. t. 39 f. 243 (Nic. III a. 3) ep. 29; *Sbar.* 156.

¹¹ Reg. Vat. t. 39 f. 241 (Nic. III a. 3) ep. 24; *Sbar.* 157.

1496. maii 13. Fr. Sinibaldo (ord. Min.) episcopo Melfen., quem inquisitionis haer. prav. officio diutius functum (cfr. supra nr. 1426 et 1465) ecclesiae Melfen. per translationem F(rancisci de Monaldis) electi ad ecclesiam Urbevetan. vacanti praefecit in episcopum cuique suis manibus munus consecr. impendit, super hoc litteras apost. concedit.

In supremæ dignitatis. Dat. Romae apud s. Petrum III idus maii anno tertio.¹

1497. maii 21. Fr. Ferdinando (ord. Min.) episcopo Burgen. (Burgos in Hispania), quem familiarem suum ecclesiae Burgen. per translationem Gundisalvi episcopi ad eccl. Toletan. vacanti praefecit in episcopum, cuique suis manibus munus consecr. impendit, super hoc litteras apost. concedit.

Consulte tunc. Dat. Romae apud s. Petrum XII kal. iunii anno tertio.²

1498. iunii 13. (Gualterio de ord. Min.) episcopo Pictaven. scribit, ministrum generalem et nonnullos discretos fratres ord. Min. a se ipso petivisse, ut, quum conventus eiusd. ord. Parisiensis propter studentium mul-

titudinem et alia ei incumbentia gravi onere debitorum sit oppressus, eum induceret monitis et excitaret mandatis apostolicis pro debitis ipsis, quae ad 2000 librarum Turon. summam dicuntur ascendere, persolvendis; quare ei, qui memor sit beneficiorum in eodem conventu acceptorum, cum in eo degens a suae culturae principiis ex illo finaliter theologiae facultatis cathedram meruerit ascendere, elargitur licentiam subveniendi praefatis ministro et fratribus pro tam pio subsidio de rebus mobilibus suae ecclesiae ad ipsum spectantibus usque ad illam summam 2000 libr. Turon. (cfr. supra nr. 1485).

Circa ea. Dat. Suriani idibus iunii anno tertio.³

1499. iulii 10. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Perusin. mandat, ut Perusinos, qui certum quandam Andreucium Massaei Andreae de Diruta per iniustam sententiam perperam et graviter condemnasse dicuntur, moneant, ne ad executionem illius sententiae procedant, alioquin in eos sententiam excomm. ferant.

Quorumlibet devotorum. Dat. Suriani VI idus iulii anno tertio.⁴

MARTINUS PAPA IV

(antea Simon de Bria, Gallus, tit. s. Caeciliae presb. card.)

electus Viterbii die 26 febr. et consecr. ac coron. apud Urbem veterem die 23 martii 1281, obiit Perusii die 28 martii 1285.

1281.

1500. aug. 5. Fr. Bentevengae episcopo Albanen. (de ord. Min.) concedit licentiam testandi.

Quia praesentis vitae. Dat. apud Urbem veterem nonis augusti anno primo.⁵

1501. oct. 9. Universis Christifidelibus ecclesiam sororum inclusarum de Gratia B. M. V. extra muros Londonien. ord. s. Cl. certis diebus visitantibus indulgentias largitur. Item quoad visitationem ecclesiae mon. Pietatis B. M. V. in Waterbeche ord. s. Cl. Elien. dioec.

Loca sanctorum. Dat. apud Urbem veterem VII idus octobris anno primo.⁶

1502. nov. 13. Guardiano fratrum ord. Min. Cameracen. (*Cambrai* in Gallia septentr.) concedit facultatem absolvendi Montem dictum Lupum canonicum eccl. Parmen. et s. Gaugerici Cameracen. a censuris, quos incurrit, eo quod decimam Terrae sanctae statutis terminis integre non persolvit.

Ex parte dilecti filii. Dat. apud Urbem veterem idibus novembris anno primo.⁷

1503. nov. 17. Abbatisae et conventui monialium pauperum inclusarum mon. s. Clarae Assis. omnia privilegia eidem concessa confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. apud Urbem veterem XV kal. decembris anno primo.⁸

¹ Reg. Vat. t. 39 f. 248 (Nic. III a. 3) ep. 39; *Sbar.* 158. Die 3 iunii 1288 Nic. IV eidem episcopo concedit licentiam testandi (a. 1 ep. 15, Reg. Vat. t. 44 f. 15). De litteris ab eo n. 159 et 160 relatis cfr. not. ad nr. 1484.

² Reg. Vat. t. 39 f. 247 (Nic. III a. 3) ep. 38; *Sbar.* 161.

³ Reg. Vat. t. 40 f. 118 (Nic. III a. 3) ep. 47; *Sbar.* 162. De litteris ab eo nr. 163 relatis cfr. not. ad n. 1468.

⁴ Aliis litteris eodem die illis priori et guardiano mandat, ut supradictas litteras Perusinis praesentent vel earum tenorem eis significant. Reg. Vat. t. 40 f. 27 (Nic. III a. 3) ep. 61 et 62; *Sbar.* 164 et 165.

⁵ *Sbar.* 3 (e Reg. Vat. ep. 64 Mart. IV a. 1); cfr. supra nr. 1385 et infra nr. 1683. Die 8 maii 1288 Nic. IV tum eidem cardinali ecclesiae ss. Ioannis et Pauli cardinali carentis tum fr. Bartholomaeo de s. Gemino ord. Min. ecclesiarum s. Marci et s. Mariae rotundae ac s. Celsi, quae tituli cardin. existentes rectoribus carent, curam et regimen committit. Reg. Camer. Nic. IV f. 11 ed. *Langlois* nr. 7031-7034. Litteras a *Sbar.* nr. 1 et 2 relatas, quibus S. P. episcopis, abbatibus, aliis ecclesiarum praelatis ac superioribus ordinum relig. (etiam fratrum Praed. et Min.) mandat, ut tum B.

episcopo Anagnino Campaniae Maritimaeque tum mag. Guilelmo Durandi Flaminiae in spirit. rectoribus intendant et obediant in omnibus, quae ad eorum iurisdictionem pertinent, omittimus; item litteras nr. 4 relatas, quibus S. P. Mariae reginae Franciae indulget, ut eius famuli et famulae absente parochio proprio fratribus Praed. et Min. peccata sua confiteri possint (cfr. supra nr. 1369).

⁶ Reg. Vat. t. 41 (Mat. IV a. 1) epp. 445 et 446; *Sbar.* 5 et 6. Litteras ab eo nr. 7 relatas, quibus S. P. episcopos per regnum Franciae constitutos monet, ut inquisitores, quibus mandavit, ut exercerent officium inquisitionis in singulos de haer. prav. culpabiles vel suspectos aut iudaeos conversos ad fidem cath., sed postmodum ab ea apostatantes, etiam si ad ecclesias confugerint, minime impediant, quominus mandatum illud implere valeant, omittimus.

⁷ Reg. Vat. t. 41 f. 22 (Mart. IV a. 1) ep. 86; *Sbar.* 8.

⁸ *Sbar.* 9 (ex autogr. archivi illius mon.). De epistolis ab eo nr. 10 et 11 relatis v. infra nr. 1506. Litteras nr. 12 relatas, quibus S. P. Magno Suecorum regi concessit facultatem eligendi confessorum religiosum vel saecularem, per quem ab omnibus peccatis, nisi etc., absolvi posset, omittimus.

1504. dec. 9. (Tancredo ord. Min.) episcopo Neucastren. et custodi ord. fratr. Min. de Cusentia (*Cosenza* in Calabria) mandat, ut super electione Marci canonici ecclesiae s. Marci in ipsius ecclesiae per obitum Francisci¹ episcopi vacantis episcopum minus canonice, ut dicitur, facta inquirant et referant.

Dudum ecclesia s. Marci. Dat. apud Urbem veterem V idus decembris anno primo.²

1505. dec. 13. Generali et provincialibus ministris ord. Min. (sicut prioribus ord. Praed.) indulget, ut ille per se, hi autem cum suis definitores in capitulis provincialibus fratribus suis in sacra pagina eruditus et examinatus officium praedicandi et confessiones Christifidelium audiendi committere possint.³

1506. dec. 23. Archiepiscopo Rothomagen. et episcopis Autissiodoren. ac Spoletan. mandat, ut super vita et miraculis cl. m. Ludovici IX regis Franciae (tertio ordini s. Franc. adscripti) inquirant et referant.

Intellecto dudum. Dat. apud Urbem veterem X kal. ianuarii anno primo.⁴

1507. dec. 23. Fr. Bonaventurae de Parma ord. Min. electo Ragusino, quem ipsi ecclesiae Rag. per obitum Salvii archiepiscopi vacanti, postquam Marcus de Venetiis ord. Min. a capitulo eiusd. eccl. electus ante confirmationem obiit et tum Philippus de Mantua, inquisitor haer. prav., tum Lucas de Padua, uterque ord. Min., a Nicolao papa III postmodum in archiep. Rag. praefecti huic praefectioni non consenserunt, in archiep. Rag. destinavit, super hoc litteras apost. concedit (cfr. supra nr. 1486).

Militanti ecclesiae. Dat. apud Urbem veterem X kal. ianuarii anno primo.⁵

1508. dec. 23. Fr. Henrico de Brem (*Brene* dioec. Halberstaden.) ord. Min. scribit, se eum ecclesiae Gneznen. (*Gnieszno* seu *Gnesen* in Polonia) praefecisse in archiepiscopum.

Onerosa pastoralis officii. D. u. s.⁶

1282.

1509. febr. 9. Episcopo Patavien. ad instantiam fratrum Praed. et Min. Viennen. (*Wien* in Austria) exponentium, plebanum ecclesiae Viennen., quum quidam ex

ipsorum fratrum Min. custodibus publice proponeret fidelibus verbum Dei, per quendam vicarium suum proclamari fecisse ipsis fidelibus praesentibus, quod fratres Praed. et Min. nullam omnino confessiones audiendi habeant facultatem absque ipsius plebani licentia, et iterum, quum frater quidam ord. Praed. in eadem villa praedicaret, per quendam alium vicarium audientes de loco, ubi ille frater praedicabat, confestim recedere iussisse, mandat, ut, quum illis fratribus a sede apost. facultas praedicandi et confessiones audiendi sit concessa, praedictos plebanum et vicarios compellat, ut, quae hac in re dixerint, sublato cuiuslibet difficultatis et dilationis obstaculo revocent.

Exhibita Nobis. Dat. apud Urbem veterem V idus februarii anno primo.⁷

1510. mart. 10. Simoni (Offreducci ord. Min.), quem (olim inquisitorem haer. prav. in prov. Romana) ecclesiae Assis., per obitum Illuminati (ord. Min.) episcopi vacanti, reiectis duobus aliis in discordia electis seu postulatis, praefecit in episcopum, cuique suis manibus impendit consecrationis munus, litteras apost. super hoc concedit.

Militanti ecclesiae. Dat. apud Urbem veterem VI idus martii anno primo.⁸

1511. apr. 9. (Petro) episcopo Clusino (*Chiusi*) ad instantiam ministri et fratrum ord. Min. administr. Tusciae mandat, ut eis praesidio efficacis defensionis assistens eos contra indulta privilegiorum sedis apost. ab aliquibus molestari minime permittat.

Inundans malitia. Dat. apud Urbem veterem V idus aprilis anno secundo.⁹

1512. apr. 13. Alano, quem tunc capellanum Hugonis (Atrati de Evesham, Angli) tit. s. Laurentii in Lucina presb. card. ecclesiae Cathanen. (*Caiithness* in Scotia) per obitum tum Archebaldi episcopi tum mag. Hervaei de Donodei can. ecclesiae s. Andreae a capitulo Cathanen. electi et apud sedem apost. defuncti necnon resignationem Richardi decani ecclesiae Cathanen. et in eius episcopum electi (cfr. supra nr. 1457) vacanti praefecit in episcopum, cuique iam munus consecr. suis manibus impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Dudum Cathanensi ecclesia. Dat. apud Urbem veterem idibus aprilis anno secundo.¹⁰

¹ De ord. Min., qui successit Petro episcopo (de ord. Min.) die 7 apr. 1275 promotus; cfr. supra 1370.

² Reg. Vat. t. 41 f. 22 (Mart. IV a. 1) ep. 90; *Sbar.* 13. Die 21 ian. 1283 S. P. episcopo Sabinen., apost. sedis (in regno Siciliae) legato, mandat, ut electionem de illo Marco in episcopum s. Marci factam, si eum invenerit idoneum ad supportationem tanti oneris et honoris, confirmet; *Sbar.* 41.

³ Cfr. Supplem. XLVIII; *Sbar.* 16.

⁴ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopis in regno Franciae constitutis super hoc scribit. Reg. Vat. t. 41 f. 21 (Mart. IV a. 1) ep. 84 et 85; *Sbar.* 10 et 11. Cfr. supra nr. 1444.

⁵ Die 14 martii 1282 S. P. eidem electo pallium concedit. Reg. Vat. t. 41 f. 29 (Mart. IV a. 1) ep. 101 et 101a; *Sbar.* 14.

⁶ Reg. Vat. t. 41 f. 38 (Mart. IV a. 1) ep. 126; *Sbar.* 15. Qui fr. Henricus huic praefectioni non consentit, quare S. P. Iacobum cantorem eccl. Gneznen. a capitulo in archiep. electum die 30 iulii 1282 confirmat; l. c. f. 133 ep. 50 (a. 2); *Sbar.* 54.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Olomucen. mandat,

ut ipse, si episcopus Patavien. illud mandatum adimplere neglexerit, idem executioni mandet; *Sbar.* 19 et 20 (e Bull. Domin. et ex archivo fratrum Min. Conv. Viennen.). De litteris ab eo nr. 17 relatis cfr. supra not. ad nr. 1405. Litteras ab eo nr. 18 relatas, quibus S. P. episcopis et aliis ecclesiarum praelatis ac superioribus ordinum religios. (etiam fratrum Min.) iniungit, ut Andreae Spiliati can. Cameracen. tamquam (novo) in spirit. rectori Campaniae Maritimaeque intendat et obediant (cfr. not. ad nr. 1500), omittimus; item litteras ab eo nr. 27 relatas, quibus idem iniungitur quoad obedientiam mag. Giffrido de Anagnia, rectori marchiae Anconitanae, praestandam.

⁸ Reg. Vat. t. 41 f. 31 (Mart. IV a. 1) ep. 107; *Sbar.* 21.

⁹ *Sbar.* 22 (ex autogr. archivi conv. fratrum Min. Conv. Montis Politiani).

¹⁰ Reg. Vat. t. 41 f. 42 (Mart. IV a. 2) ep. 3; *Sbar.* 23. Litteras ab eo nr. 24 relatas, quibus potestati, consilio et communi de Espello (seu Hispello) inhihet, ne auxilio sint Perusinis Fulginates impugnare volentibus, ad quos iam Paulum ord. Min. episcopum Tripolitanum cum litteris apost. misit, omittimus.

1513. apr. 26. Ad instantiam capituli Wiburgensis (*Wiborg* in Scandinavia) exponentis, se olim (tempore Clem. IV) ecclesia Wib. pastoris solatio destituta Ascerum ipsius ecclesiae canonicum in episcopum elegerisse, Iacobum autem archiep. Lundensem tamquam metropolitam eundem electum non confirmasse, sed loco eius fr. Petrum ord. Min. ecclesiae Wib. praefecisse in episcopum munusque consecr. ei impendisse, qui re ad sedem apost. delata, postquam Ascerus electionem suam sponte resignavit et Nicolaus nunc ab ipso capitulo electus paulo post apud sedem apost., causa adhuc indecisa, diem clausit supremum, Thrugillum in episcopum deinde electum capi fecit et carcerali custodiae mancipari, episcopo Ripensi mandat, ut illum Petrum compellat, ut hunc Thrugillum plenariae restituat libertati, quo facto coram ipso S. P. compareat pro eiusmodi excessu pro meritis recepturus et in causa inter eum et capitulum Wib. vertente sententiam finalem auditurus.

Significaverunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem VI kal. maii anno secundo.⁴

1514. maii 15. Guardiano fratrum ord. Min. de Divione (*Dijon*) concedit facultatem dispensandi cum Hugone filio quondam Hugonis ducis Burgundiae eiusque uxore Margaretha filia quondam Ioannis comitis Cabilonensis super impedimento consangu. in quarto gradu, ita ut eo non obstante in matrimonio ab eis tunc huius impedimenti insciis contracto remanere valeant.

Exhibita Nobis. Dat. apud Urbem veterem idibus maii anno secundo.²

1515. iunii 13. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Reginensium (*Reggio* in Aemilia) committit examen electionis de Margarita de Campilio in abbatissam mon. s. Alexandri Parmen. ord. s. Ben. factae.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem idibus iunii anno secundo.³

1516. iunii 17. Iohanni archiepiscopo Beneventano, quem tunc monachum mon. Cassinensis ecclesiae Benev. per obitum Capuferri archiep. vacanti, reiectis duobus aliis una cum eo electis, scil. Petro Correctore archidiacono Panormitano, et Iacobo de Alifia ord. Min., praefecit in archiep., cuique demum per O(rdeonum) episcopum Tusculan. fecit munus consecr. impendi, super hoc litteras apost. concedit.

Ex susceptae servitutis officio. Dat. apud Urbem veterem XV kal. iulii anno secundo.⁴

1517. aug. 30. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum de Urbe, precibus Anibaldi de Anibaldis in-

clinatus, concedit facultatem dispensandi cum Francisco Nicolai Crescentii et Magdalena Nicolai Ioannis de Insula civibus Rom., qui quarto consangu. gradu coniuncti matrimonium iam contraxerunt, sed nondum consummarunt, ita ut hoc consangu. impedimento non obstante ipsum matrimonium consummare et in eo licite remanere valeant.

Exposita coram Nobis. Dat. apud Montemflasconem III kal. septembris anno secundo.⁵

1518. sept. 11. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Bononien. concedit facultatem absolvendi scholares studii Bononien. a quodam iuramento ab eis potestati, capitaneo, antianis, consulibus, consilio et communi Bononien. praestito.

Nuper ad nostrum. Dat. apud Montemflasconem III idus septembris anno secundo.⁶

1519. nov. 11. Fr. Monaldo de s. Anatolia ord. Min. mandat, ut ad regnum Portugalliae se conferens a Gerardo archidiacono Bracharensi, collectore decimae in regno Portugalliae pro subsidio Terrae sanctae concessae, coram tribus vel duobus episcopis super pecunia sic collecta plenam et diligentem exigat rationem et pecuniam hinc inde receptam quibusdam mercatoribus eam ipsi S. P. soluturis assignet.

Illa te credimus. Dat. apud Montemflasconem III idus novembris anno secundo.⁷

1520. nov. 16. Rogerio episcopo Aprutino, quem ecclesiae Aprutinae per obitum Raynaldi episcopi vacanti, postquam Alexander de Verulis tunc can. ecclesiae s. Erasmi Verulan. a capitulo electus ipsi electioni non consensit, immo paulo post ordini fratrum Min. nomen dedit, in episcopum praefecit et cui per episcopum Tusculanum munus consecrationis impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Dudum Aprutina ecclesia. Dat. apud Montemflasconem XVI kal. decembris (non: septembris) anno secundo.⁸

1521. nov. 22. Inquisitoribus haer. prav. in civitate et dioecesi Florentin. (ord. Min.) scribit, bona quondam haereticorum alienata ad praesens non esse revocanda, dummodo fraus abfuerit.

Ex parte dilectorum. Dat. apud Montemflasconem X kal. decembris anno secundo.⁹

1283.

1522. ian. 7. Archipresbytero maioris ecclesiae et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Mediolan. mandat, ut electionem de Daria moniali mon. s. Ni-

¹ Die 22 iunii 1284 S. P. eidem episcopo Ripen. de novo mandat, ut illum fr. Petrum citet ad sedem apost. pro illa sententia recipienda; quod mandatum Hon. IV die 5 apr. 1285 innovat, die autem 18 dec. 1286 capitulo Wiburgensi iniungit, ut, cum fr. Petrus de ord. Min., qui diu se gerebat pro episcopo Wib., in manibus suis resignaverit, de novo pastore ipsi ecclesiae provideant. Reg. Vat. t. 41 f. 46 ep. 19; t. 43 f. 2 ep. 6 et f. 185 ep. 209; Sbar. 25 et 67 (Mart. IV) ac 1 et 73 (Hon. IV).

² Reg. Vat. t. 41 f. 54 (Mart. IV a. 2) ep. 39; Sbar. 26. De litteris ab eo nr. 27 relatis cfr. not. ad nr. 1509. Litteras ab eo nr. 28 relatas, quibus Gerardo episcopo Sabinen. et sedis apost. legato in regno Siciliae conceditur facultas assumendi ad sua servitia fratres quorumcumque ordinum, etiam ord. fratrum Min., omittimus.

³ Reg. Vat. t. 41 f. 71 (Mart. IV a. 2) ep. 91; Sbar. 29.

⁴ Reg. Vat. t. 41 f. 56 (Mart. IV a. 2) ep. 44; Sbar. 30. Litterae ab eo nr. 31 relatae sequuntur infra nr. 1520.

⁵ Reg. Vat. t. 41 f. 74 (Mart. IV a. 2) ep. 102; Sbar. 32.

⁶ Reg. Vat. t. 41 f. 73 (Mart. IV a. 2) ep. 96; Sbar. 33.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. ipsi collectori super hoc scribit. Reg. Vat. t. 41 f. 76 (Mart. IV a. 2) ep. 112 et 113; Sbar. 34 et 35. Die 21 febr. 1285 S. P. quibusdam mercatoribus Lucan. testatur, de pecunia decimarum per illum fratrem Monaldum in regno Portugalliae collecta et penes eos deposita camerario suo Berardo 6000 flor. auri esse persoluta (Sbar. 74).

⁸ Reg. Vat. t. 41 f. 64 (Mart. IV a. 2) ep. 64; Sbar. 31.

⁹ Reg. Vat. t. 41 f. 66 (Mart. IV a. 2) ep. 73; Sbar. 36.

colai de loco Sexto Iohanne ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. factae examinent et, si eam de persona idonea canonice celebratam invenerint, confirment.

Dudum monasterio. Dat. apud Urbem veterem VII idus ianuarii anno secundo.⁴

1522^a. ian. 8. Eisdem, ut idipsum fiat de electione Sophiae de Casate monialis mon. s. Petri de Brugola ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. facta, iniungit.

Dudum monasterio. Dat. apud Urbem veterem VI kal. ianuarii anno secundo.²

1523. ian. 9. Priori Praed. et guardiano Min. fratr. ord. Lugdunen. ac decano Viennen. mandat, ut archiepiscopo et capitulo Lugdunen. inter se contententibus diem dicant ad praesentandum se conspectui apostolico pro causa decidenda.

Sicut ad Nostrum. Dat. apud Urbem veterem V idus ianuarii anno secundo.³

1524. ian. 18. Generali et provincialibus ministris ac custodibus universis ord. fratr. Min. concedit potestatem instituendi syndicos pro rebus ipsorum fratrum Min. ministrandis.⁴

1525. febr. 15. Episcopo et archipresbytero ac Iohanni de Abbatibus canonico Paduan. mandat, ut, cum a sententia episcopi Tervisini in causa inter monasteria s. Pauli Tervisini ord. s. Aug. secundum instituta ord. Praed. et s. Mariae de Cella (alias: Matris Domini) Venetiarum ord. s. Cl. super quibusdam possessionibus in dioec. Tervisina consistentibus pendente lata ad sedem apost. sit appellatum, sententiam ipsam confirment vel infirment, sicut de iure fuerit faciendum.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem XV kal. martii anno secundo.⁵

1526. febr. 16. Guardiano et fratribus Min. civitatis s. Leonis indulget, ut, cum episcopus Feretranus (in illa civ. residens) canonicos Feretranos ab ecclesia Feretrana ex causis certis duxerit ad tempus excludendos, hominibus illius civ., quotiescumque ab eis fuerint requisiti, in eadem civitate celebrent divina officia et ecclesiastica ministrent sacramenta.

Cum dilecti filii. Dat. apud Urbem veterem XIV kal. martii anno secundo.⁶

1527. iulii 5. Abbatissae et conventui mon. de Sandech ord. s. Cl. dioec. Cracovien. villas et possessiones

a Kunegunde Belae Hungariae regis filia et Boleslai ducis Cracoviae et Sandomiriae vidua, principissa de Sandech,⁷ eis donatas, inter quas ipsa villa de Sandech, in qua earum mon. situm est, confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. apud Urbem veterem III nonas iulii anno tertio.⁸

1528. iulii 23. Episcopo Castellano (Civ. Castelli) ad instantiam ministri et fratrum Min. provinciae s. Francisci mandat, ut eos contra privilegia a sede apost. eis concessa a nemine molestari permittat.

Inundans malitia. Dat. apud Urbem veterem X kal. augusti anno tertio.⁹

1529. oct. 8. Guardiano fratrum ord. Min. Nivernen. (*Nevers* in Gallia) mandat, ut electionem de Iohanne de Chaonio canonico ecclesiae Frasnacensis dioec. Nivernen. in decanum ipsius ecclesiae factam examinet et, si eam de persona idonea canonice factam invenerit, confirmet.

Lecta Nobis. Dat. apud Urbem veterem VIII idus octobris anno tertio.¹⁰

1530. oct. 28. Guardiano et fratribus ord. Min. de Assisio mandat, ut illa bona, quae a quondam Angelo de Marra milite condemnato et suspendio tradito apud eos sunt deposita, cum Carolus princeps Salernitanus filius Caroli regis Siciliae omnia eius bona tamquam a se confiscata (Gentili ord. Min.) archiepiscopo Regim., habenti a se speciale mandatum, exhiberi petierit, nemini sine licentia et mandato sedis apost. exhibeant seu restituant.¹¹

1531. dec. 2. B(ernardo) episcopo Portuen., sedis apost. legato, qui sibi intimavit, Praed. et Min. fratres et quosdam alios religiosos civitatis Urbini, asserentes sibi esse tempore interdicti permissum certis festivitatibus divina officia publice celebrare, non solum ipsis festivitatibus, verum etiam per decem dies post easdem divina officia celebrare et quamplura in ecclesiarum portis foramina facere, ut populus etiam clausis ianuis possit interius sacra prospicere et audire divina, mandat, ut eis horum privilegiorum usum quoad civitatem Urbin. et eius districtum, quamdiu in rebellione permanserint, expresse interdicat et illas ecclesias, in quarum portis foramina ipsa fuerint, si ad ea iidem operam dederint, ecclesiastico subiciat interdicto.

Intimante Nobis. Dat. apud Urbem veterem IV nonas decembris anno tertio.¹²

¹ Reg. Vat. t. 41 f. 66 (Mart. IV a. 2) ep. 72; *Sbar.* 37.

² Reg. Vat. t. 41 f. 66 (Mart. IV a. 2) ep. 71; *Sbar.* 38.

³ Reg. Vat. t. 41 f. 67 (Mart. IV a. 2) ep. 76; *Sbar.* 39.

⁴ Cfr. Supplem. nr. XLIX; *Sbar.* 40 (ex autogr. diversorum archivorum ord. Min.). In archivo sacri conv. Assis. exstat transumptum istarum litterarum, die tamen 28 ian. 1283 (forsan ex errore calami) datarum, per fr. Munaldum de Tuderto custodem custodiae s. Francisci de Assisio die 24 nov. 1298 factum. — De litteris a *Sbar.* nr. 41 relatis cfr. not. ad nr. 1504.

⁵ *Sbar.* 42 (ex autogr. archivi mon. s. Clarae Venet.).

⁶ *Sbar.* 43 (e Reg. Vat. ep. 111 a. 2 Mart. IV). Aliis litteris die 28 febr. 1283 datis S. P. eidem guardiano concedit facultatem absolvendi quosdam homines illius civ. nec non castri Maioli Feretrani. dioec. ab excomm. sententia, quam pro violenta iniectione manuum in clericos saeculares et personas religiosas incurrerunt; *Sbar.* 44 (l. c. ep. 113). Litteras ab eo nr. 45, 48, 50 et 51 relatas, quibus S. P. episcopis Sabinen. et Portuen. (necnon I. tit. s. Cae-

ciliae presb. card.), sedis apost. legatis, facultatem concedit assumendi ad sua servitia quoscumque religiosos, etiam fratres Min., omittimus. De litteris nr. 46 relatis cfr. not. ad nr. 1430. Litteris nr. 47 relatis S. P. episcopo Tiburtino et guardiano fratrum Min. (Arae Coeli) de Urbe visitationem et reformationem ecclesiae s. Mariae rotundae in Urbe committit. De litteris nr. 49 relatis cfr. supra not. ad nr. 1452.

⁷ Quae defuncto Boleslao marito ordinem s. Clarae in mon. Sandecensi professa et postmodum albo beatorum adscripta est.

⁸ *Sbar.* 52 (ex autogr. illius mon.).

⁹ *Sbar.* 53 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Mart. IV nr. 9.). De litteris ab eo nr. 54 relatis cfr. not. ad nr. 1508.

¹⁰ Reg. Vat. t. 41 f. 150 (Mart. IV a. 3) ep. 108; *Sbar.* 55.

¹¹ Cfr. Supplem. nr. L.

¹² *Sbar.* 57 (e Reg. Vat. Mart. IV a. 3 ep. 138). Litteras ab eo nr. 56 relatas et ad archiep. Cantuarien. (Iohannem Peckam ord. Min.) aliosque directas, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes omisimus.

1532. dec. 23. Morico electo Suanen. (*Soana* in Tuscia), quem tunc canonicum Assis. ecclesiae Suanen. per obitum David vacanti, postquam fratres Donatus de Castello, Nicolaus de Lāvareto, Rufinus de Mediolano ord. Min. successive in eius successorem electi ipsi electioni non consenserunt, praefecit in episcopum, super hoc litteras apost. concedit.

Rationis oculis. Dat. apud Urbem veterem X kal. ianuarii anno tertio.¹

1284.

1533. febr. 4. Fratri Deotalve de Perusio ord. Min. concedit facultatem absolventi quosdam Perusinos ad mandata Rom. ecclesiae redeuntis a censuris, quas olim propter suas inobedientias et notorias contumacias circa mandata apost. necnon graves et multiplices excessus contra Fulgines in ecclesiae Rom. contemptum perpetratos incurrerunt.

Dudum in. Dat. apud Urbem veterem II nonas februarii anno tertio.²

1534. febr. 26. Annibaldo (de Annibaldis) potestati Viterbien. mandat, ut fr. Angelo de Reate ord. Min., inquisitori haer. prav. in provincia Rom., super omnibus, quae ad officium inquisitionis pertinent, pareat et obtemperet.

Inter alia, quae. Dat. apud Urbem veterem V kal. martii anno tertio.³

1535. maii 11. (Henrico) episcopo Ratisbonen. mandat, ut, cum abbatissae et conventus mon. s. Agnetis Herbipolen. (*Würzburg* in Franconia) ord. s. Cl. tam illae, quae nunc sunt, quam illae, qui eas praecesserunt, decimas, domos, vineas, terras aliaque bona ad ipsum mon. spectantia in gravem eiusdem laesionem nonnullis clericis et laicis partim ad vitam partim ad non modicum tempus partim perpetuo ad firmam vel sub censu annuo concesserint, quae sic alienata illicite vel distracta invenerit, ad ius et proprietatem eiusdem mon. legitime revocet.

Ad audientiam nostram. Dat. apud Urbem veterem V idus maii anno quarto.⁴

1536. iunii 4. Priori Praed. et ministro Min. fratrum ordinum provincialibus Sardiniae et Corsicae mandat, ut contra Petrum quondam regis Aragonum filium, utpote insulae Siciliae, terrae peculiaris ecclesiae Rom., licet regi Siciliae rebellis occupatorem, Siculosque rebelles praedicent Crucem.

Solebat hactenus. Dat. apud Urbem veterem II nonas iunii anno quarto.⁵

1537. iunii 5. (Gerardo) episcopo Sabinen. et apost. sedis legato, eius precibus inclinatus, indulget, ut fr. Leo-

nardo ord. Min. eius poenitentiario et insistenti obsequiis, quem archiepiscopus Acheruntinus vigore compromissi a capitulo Tricaricensi in ipsum facti ecclesiae Tric. praefecit in episcopum, cum ille frater sic praefectus ob nimiam distantiam a provincia Iannensi, unde existit, ministrum suum provincialem pro licentia ipsi praefectioni consentiendi adire commode non possit, ipse licentiam super hoc concedat.

Ex parte tua. Dat. apud Urbem veterem nonis iunii anno quarto.⁶

1538. iunii 21. Fr. Angelo de Perusio ord. fratr. Min. concedit similem facultatem quoad absolutionem quorundam Perusinatorum, quam supra nr. 1533 fratri Deotalve concessit.

Contigit hactenus. Dat. apud Urbem veterem XI kal. iulii anno quarto.⁷

1539. dec. 20. G(erardo) episcopo Sabinen. et apost. sedis (in regno Siciliae) legato mittit pallem fr. Rogerio de ord. Min. a capitulo Troian. in episcopum Troian. electo⁸ et ab ipso legato confirmato et consecrato, illo asserente episcopum Troian. ex speciali privilegio sedis apost. illud debere et consuevisse ab ea habere, expetitur. ut id, si sibi ex privilegio sibi exhibendo legitime ita esse constiterit, eidem episcopo assignet.

Sicut ex fraternitatis tuae litteris. Dat. Perusii XIII kal. ianuarii anno quarto.⁹

1540. dec. 21. Fr. Monaldo ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in administr. s. Francisci a sede apost. deputato, concedit facultatem absolventi Narnienses, olim s. Rom. ecclesiae rebelles, nunc ad eius mandata reversos, ab excommun. sententia, quam ob illam rebellionem incurrerunt.

Ex parte potestatis. Dat. Perusii XII kal. ianuarii anno quarto.¹⁰

1285.

1541. ian. 8. Iohanni tit. s. Caeciliae presb. card. et apost. sedis (in Francia) legato ad instantiam Aelidis, quondam Ioannis de Castillione, et Ioannae eius filiae, quondam Petri b. m. Ludovici regis Francorum, comitum Blesensium viduarum relictarum, mandat, ut monasterium de Custodia B. M. V. prope Colonges dioec. Carnoten. (*Chartres*) ab ipsis Ioanne comite et Aelide eius uxore fundatum et dotatum a iurisdictione episcopi dioecesanii eximat et sub protectione sedis apost. suscipiat, congruum quoque sororum collegium inibi ordinet eisque regulam, quam sorores mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope Parisius observant (cfr. nr. 1154 et 1196), tradat.

Lecta a Nobis. Dat. Perusii VI idus ianuarii anno quarto.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 41 f. 148 (Mart. IV a. 3) ep. 103; *Sbar.* 58.

² Reg. Vat. t. 41 f. 185 (Mart. IV a. 3) ep. 43 de curia; *Sbar.* 59.

³ *Sbar.* 60 (ex autogr. archivi ordinis Min. Conv. apud ss. XII Apost. de Urbe). Litteras ab eo nr. 61 relatas, in quibus agitur de executoribus testamenti Aegidii de Bonavalle decani Turonen., inter quos erat Gualterus (de Brugis), tunc minister ord. Min. provinciae Franciae, nunc episcopus Pictaven., omittimus; item litteras nr. 62 relatas, quibus mag. Andream Spiliati Campaniae Maritimaeque rectorem inquirere iubet contra quosdam clericos ecclesiae s. Iohannis dioec. Praenestin., ubi quidam fratres Min. tamquam vicarii (Hieronymi ord. Min.) episcopi Praenestini morari dicebantur, qui forsitan testes in hac inquisitione evocandi sunt, omittimus; item litteras nr. 63 relatas, in quibus agitur de dissensionibus inter (Tellium ord. Min.) archiep. Bracharon. et episcopos regni Portugalliae ex una et quondam Alfonso regem Portug. ex altera parte.

⁴ Istae litterae, quae apud *Sbar.* desiderantur, ex archivio illius mon., cuius possessiones postmodum patribus S. I. et tandem universitati Herbipolen. assignatae sunt, in periodico « *Archiv des histor. Vereins für Ufr. u. Asch.* » XIII, 83, publici iuris sunt factae.

⁵ Reg. Vat. t. 41 f. 241 (Mart. IV a. 4) ep. 99 seu 22 de curia; *Sbar.* 64.

⁶ Reg. Vat. t. 41 f. 201 (Mart. IV a. 4) ep. 17; *Sbar.* 65.

⁷ Reg. Vat. t. 41 f. 228 (Mart. IV a. 4) ep. 83; *Sbar.* 66. De litteris ab eo nr. 67 relatis cfr. supra not. ad nr. 1513.

⁸ Post obitum, ut videtur, Raynerii episcopi (de ord. Min.); cfr. supra nr. 1494.

⁹ Reg. Vat. t. 41 f. 211 (Mart. IV a. 4) ep. 50; *Sbar.* 68.

¹⁰ *Sbar.* 69 (Reg. Vat. Mart. IV a. 4 ep. 122).

¹¹ *Sbar.* 70 (e litteris Nic. IV die 17 apr. 1288 datis, quibus illae litterae sunt insertae).

1542. ian. 8. Priori Praed. et ministro Min. fratrum ordinum Lombardiae et Ianuensis provinciarum mandat, ut super causa inter archiepiscopum Mediolan. et episcopos Cuman. ac Brixien. ex una et fratres ord. Humiliatorum illarum partium ex altera parte vertente cognoscant et referant.

Petitio dilectorum. Dat. Perusii VI idus ianuarii anno quarto.¹

1543. ian. 18. Abbati mon. s. Mariae de Tuta insula Nidrosien. dioec. ord. Cist. et priori Praed. Nidrosien. ac guardiano Min. Bergen. fratrum ordinum mandat, ut translationem episcopi Bergen. ad ecclesiam Nidrosien. a capitulo eiusdem postulata concedant aut aliam electionem fieri iubeant.

Militanti ecclesiae. Dat. Perusii XV kal. februarii anno quarto.²

1544. ian. 29. Guardiano fratrum Min. Civitatis Castelli (*Città di Castello*) concedit facultatem absolvendi cives ipsius Civitatis a censuris, quas Perusinis contra Fulginates adhaerendo spreteis mandatis apost. incurrerunt.

Ex parte potestatis. Dat. Perusii IV kal. februarii anno quarto.³

1545. febr. 28. Item guardiano fratrum Min. castri Gualdi quoad absolutionem incolarum eiusdem castri.

Ex parte potestatis. Dat. Perusii II kal. martii anno quarto.⁴

1546. mart. 24. Item guardiano fratrum Min. castri de Bictonio quoad absolutionem incolarum illius castri.

Ex parte potestatis. Dat. Perusii IX kal. aprilis anno quarto.⁵

HONORIUS PAPA IV

(antea Iacobus de Sabellis Romanus, s. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis)

a. 1285 electus Perusii die 2 apr., consecr. et coron. Romae die 5 maii, obiit Romae die 3 apr. 1287.

1285.

1547. iulii 15. Guardiano fratrum Min. castri Spelli dioec. Spoletan. quoad absolutionem incolarum illius castri a censuris eccles. simili modo concedit ut supra nr. 1544-1546.

Ex parte potestatis. Dat. Tibure idibus iulii anno primo.⁶

1548. iulii 15. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Pisan. committit examen electionis de Raynerio Thomasi de India fratre hospitalis novi Misericordiae s. Spiritus Pisan. ord. s. Aug. in rectorem ipsius hospitalis factae.

Sua Nobis. Dat. Tibure idibus iulii anno primo.⁷

1549. iulii 18. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Traiecten. (*Utrecht* in Hollandia) concedit facultatem permittendi Ioanni de Renisso et Sophiae eius uxori, ut in matrimonio ab ipsis legitime contracto remanere valeant non obstantibus sponsaliis aliis habitis vel habendis.

Exhibita Nobis. Dat. Tibure XV kal. augusti anno primo.⁸

1550. iulii 18. Eisdem similem facultatem concedit quoad Gerardum de Velsen et Hildegundem eius uxorem dioec. Traiecten.

Sicut ex parte. D. u. s.⁹

1551. aug. 23. Priori Praed. in Valencenis et guardiano Min. Cameracen. fratrum ordinum mandat, ut de venditione diversarum villarum ab abbate et conventu mon. s. Cornelii de Ynda (*Cornelimünster*) Colonien. dioec. Guidoni comiti de Flandria facta inquirant et referant.

Petitio dilectorum. Dat. Tibure X kal. septembris anno primo.¹⁰

1552. oct. 8. Eisdem mandat, ut statutum ecclesiae saecularis Andanensis (*Andenne*) dioec. Leodien., cuius vigore nulla mulier in canonicam eiusdem admittatur nisi ex utroque parente nobili procreata, cassum pronuntient et irritum.

Ad nostram noveritis. Dat. Tibure VIII idus octobris anno primo.¹¹

1553. sept. 3. Archiepiscopo Beneventano et episcopo Troiano (cfr. supra nr. 1539) mandat, ut Iacobum (ord. Min.) episcopum Nuscanum (*Nusco* in partibus

¹ Reg. Vat. t. 41 f. 216 (Mart. IV a. 4) ep. 61; *Sbar.* 71.

² *Sbar.* 72 (e litteris Hon. IV a. 1 ep. 2). Die 15 febr. 1287 S. P. ad illam ecclesiam, non admissa translatione Nervae episcopi Bergen., Iarundum episcopum Hamaren. transfert; *Sbar.* 78.

³ *Sbar.* 73 (ex Arch. Vat. Mart. IV a. 4) ep. 149. De litteris ab eo nr. 74 relatis cfr. not. ad nr. 1519.

⁴ *Sbar.* 75 (ex Arch. Vat. Mart. IV a. 4) ep. 184.

⁵ *Sbar.* 76 (ex Arch. Vat. Mart. IV a. 4) ep. 193.

⁶ *Sbar.* 5 (ex archivio fratrum Min. Conv. Hispellen.); cfr. Reg. Vat. Hon. IV ed. *Prou* nr. 835. De litteris ab eo nr. 1 relatis cfr. not. ad nr. 1513, de litteris nr. 2 relatis cfr. not. ad nr. 1543, de litteris nr. 4 relatis cfr. not. ad nr. 1542; litteras nr. 3 relatas, quibus Rambottus archidiaconus ecclesiae Camerinenis, quem *Sbar.* falso fratrem ord. Min. habet, praefectus est in episcopum Camerinen., omisimus. Die 4 iunii 1285 S. P. episcopo Casanen., collectori decimae subsidio Terrae sanctae concessae in Siciliae

et Calabriae partibus a sede apost. deputato, mandat, ut quasdam pecuniarum quantitates ibi collectas Petro Foresii mercatori Florentino assignet (Arch. Vat. t. 43 Hon. IV a. 1 ep. 40); qui episcopus videtur idem esse atque ille Marcus (de Assisio ord. Min., cfr. not. ad nr. 1298) a. 1267 promotus, non autem eius successor Paschalis.

⁷ Reg. Vat. f. 43 f. 18 (Hon. IV a. 1) ep. 60 (64); *Sbar.* 6. Die 4 nov. 1285 S. P. eisdem priori et guardiano mandat, ut defuncto interim illo fr. Raynerio et eius loco fr. Ioanne de Agnello in rectorem ipsius hospitalis electo examen de hac electione instituant (*Sbar.* 18), die autem 8 dec. 1286, ut electionem de fr. Henrico in eiusmodi rectorem factam, si eam invenerint canonicam, confirmet; Reg. Vat. t. 43 f. 184 (Hon. IV a. 2) ep. 199 (696).

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 24 (Hon. IV a. 1) ep. 90 (94).

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 24 (Hon. IV a. 1) ep. 89 (93); *Sbar.* 7.

¹⁰ Reg. Vat. t. 43 f. 42 (Hon. IV a. 1) ep. 146 (150).

¹¹ Reg. Vat. t. 43 f. 42 (Hon. IV a. 1) ep. 144 (148).

Neapol.), contra quem, eo quod absque ministri sui provincialis provinciae Terrae laboris licentia hunc episcopatum recepit, idem minister causam movit a Gerardo episcopo Sabinen. et apost. sedis legato ad sedem apost. delatam, peremptorie clement, ut coram ipso S. P. compareat super hoc facturus et recepturus, quod ordo dictaverit rationis.

Significaverunt Nobis. Dat. Tibure III nonas septembris.¹

1554. sept. 4. Ad perpetuam rei memoriam declarat, se composito dissidio inter Viterbienses et Ursum de filiis Ursi de Urbe super quibusdam castris exorto et relaxatis interdicti et excommun. sententiis hac de causa prolatis fr. Angelo de Reate ord. Min., inquisitori haer. prav. in prov. Romana, mandasse, ut Viterbiensibus absolutionem ab illis censuris impenderet.

Beneplacitum est Domino. Dat. Tibure II nonas septembris anno primo.²

1555. sept. 4. Simili modo quoad absolutionem Petri de Vico eiusque vassallorum similiter excommunicatorum.

Dudum inter. D. u. s.³

1556. sept. 24. Herminiae abbatisae mon. s. Silvestri in capite de Urbe eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris concedit litteras apost. super earum receptione ad ord. s. Cl. et concessione ipsius mon. s. Silvestri; Margarita enim de Columna, nunc iam defuncta, divitiis et nativa proprii generis nobilitate contemptis elegit Christo pauperi humiliter in paupertate servire aliasque mulieres scil. Herminiam et sorores praedictas ad id suo commendabili provocavit exemplo: quae primo nulli adhuc observantiae specialis religionis adstrictae et in monte Praenestino habitantes decursu temporis petiverunt regulam ordini sororum Minorum inclusarum ab Alex. IV concessam et correctam ac emendatam ab Urb. IV necnon locum ipsius observantiae congruum sibi per sedem apost. misericorditer assignari; quare ipse S. P. (Hieronimo ord. Min.) episcopo Praenestino⁴ mandavit, ut eis hanc regulam assignaret, quod idem, eas in proposito ipso constantes comperiens, et fecit, confirmata illa Herminia tamquam abbatissa, in quam ea ab aliis sororibus electa erat; ipse autem S. P. eis monasterium s. Silvestri in Capite de Urbe, hactenus ord. s. Ben., vacans per translationem abbatis ad mon. s. Laurentii foris muros Urbis et monachis alibi collocatis, tamquam habitationi earum necnon observantiae illius ordinis s. Cl. congruum, concessit, in quo simul quatuor fratres ord. Min. experientia longa probati seorsum continue manerent

ad divina celebranda monialibus officia et ecclesiastica administranda sacramenta.

Ascendit fumes aromatum. Dat. Tibure VIII kal. octobris anno primo.⁵

1557. sept. 20. (Philippo) episcopo Viterbien.⁶ concedit facultatem testandi, ita ut de bonis mobilibus eccles. suae administrationi commissis, quae non fuerint alicui speciali ecclesiarum sibi commissarum cultui vel usui deputata vel quae ordinis fratrum Min., quem professus est, non existant.

Quia praesentis vitae. Dat. Tibure XII kal. (non: nonis) octobris anno primo.⁷

1558. sept. 30. Guardiano fratrum Min. et officiali Turonen. concedit facultatem dispensandi cum mag. Petro de Blesis can. Turonensi super irregularitate, quam incurrit, eo quod tempore interdicti, cui villa Blesensis tunc supposita erat, apud ecclesiam mon. s. Mariae de Burgo medio eiusdem villae in anniversario die obitus abbatis ipsius mon., fratris sui, divina officia celebravit.

Significavit Nobis. Dat. Tibure II kal. octobris anno primo.⁸

1559. sept. 30. Archiepiscopo Thebano et priori Praed. ac ministro Min. fratrum ordinum provincialibus in prov. Graeciae (seu Romaniae) mandat, ut, si eis expedire videbitur, Nicolaum episcopum Lacedaemon. in episcopum Olenen. postulatum a vinculo, quo Laced. ecclesiae tenebatur, absolventes ecclesiae Olenen. praeficiant in episcopum.

Vacante dudum. Dat. Tibure II kal. octobris anno primo.⁹

1560. oct. 18. Fratribus ord. Min. inquisitoribus haer. prav. in administr. Tusciae auctoritate apost. deputatis committit exercitium huius officii etiam in insula Sardiniae.

Ad extirpandam. Dat. Romae apud s. Sabinam XV kal. novembris anno primo.¹⁰

1561. nov. 27. Universis abbatissis et conventibus monasteriorum ord. s. Cl. per Italiam constitutis indulget, ut ad solutionem decimae super negotio regni Siciliae deputatae minime teneantur.

Attendentes. Dat. Romae apud s. Sabinam V kal. decembris anno primo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 43 f. 45 (Hon. IV a. 1) ep. 162 (164); Sbar. 8.

² Reg. Vat. t. 43 f. 127 (Hon. IV a. 1) ep. 481 seu 20 de curia (487); Sbar. 9. Die 21 maii 1286 S. P. compositionem inter utramque partem mediante illo fr. Angelo factam confirmat; Sbar. 46. Quam confirmationem Bonif. VIII die 11 apr. 1295 innovat; Sbar. 11.

³ Reg. Vat. t. 43 f. 128 (Hon. IV a. 1) ep. 482 seu 21 de curia, (488); Sbar. 10.

⁴ In quem die 12 apr. 1281 promotus est, antea tit. s. Pudendianae seu Potentianae presb. card. existens.

⁵ Reg. Vat. t. 43 f. 35 (Hon. IV a. 1) ep. 117 (121); Sbar. 11. Die 9 oct. 1285 S. P. illis abbatissae et sororibus ipsam regulam sororum Minorum inclusarum monialibus mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) dioec. Parisien. ab Alex. IV approbatam et ab Urb. IV concessam ad futuram rei memoriam destinat (Sbar. 15); die autem 2 nov. 1285 generali et provinciae Romanae ministris ord. fratr. Min. tam praesentibus quam futuris mandat, ut in obsequium illius mon. aliquos fratres sui ord. (quatuor vel, consideratis

ipsius mon. facultatibus, sex, in eiusdem mon. festivitibus ceterisque solemnibus officiis et celebritatibus etiam plures) concedant (Sbar. 17).

⁶ A. 1272 promotus, cuius socius seu sacellanus fr. Alexius ord. Min. fuisse dicitur.

⁷ Reg. Vat. t. 43 f. 42 (Hon. IV a. 1) ep. 148 (152); Sbar. 14.

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 40 (Hon. IV a. 1) ep. 140 (144); Sbar. 12. Die 10 apr. 1289 Nic. IV fratres Min. Turonen. ab omni episcopali in iurisdictione exemisse dicitur; cfr. Append. ad Reg. Nic. IV ed. Langlois nr. 7405.

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 40 (Hon. IV a. 1) ep. 139 (143); Sbar. 13.

¹⁰ Reg. Vat. t. 43 f. 44 (Hon. IV a. 1) ep. 159 (163); Sbar. 16. De litteris ab eo nr. 17 relatis cfr. not. ad nr. 1556, quoad litteras nr. 18 relatas cfr. not. ad nr. 1548, quoad litteras nr. 19 relatas cfr. not. ad nr. 1418, quoad litteras nr. 20 relatas cfr. not. ad nr. 1226.

¹¹ Reg. Vat. t. 43 f. 58 (Hon. IV a. 1) ep. 203 (207); Sbar. 21.

1562. dec. 7. Priori Praed. et fr. Droconi de Provino doctori theol. facult. Min. fratrum ordinum Parisiensium committit examen electionis de Aeleydi de villa Savoir thesauraria mon. Iotrensis ord. s. Ben. dioec. Meldensis in abbatissam ipsius mon. factae.

Debitum nostri. Dat. Romae apud s. Sabinam VII idus decembris anno primo.¹

1563. dec. 11. Episcopo Senen. mandat, ut super concessione ecclesiae s. Angeli Castri veteris de Monte Alcino per abbatem mon. s. Antimi Vallis Stratiae ord. s. Ben. dioec. Aretin. cum domo, coemeterio, horto et aliis pertinentiis Moro quondam Morandi iudicis, ecclesiae Rom. procuratori, pro ipsa quoad proprietatem et quoad usum fratribus Min. de Monte Alcino facta inquirat et, si eam rite absque alterius praeiudicio factam esse invenerit, eam auctoritate apost. confirmat.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam III idus decembris anno primo.²

1286.

1564. ian. 18. Generali ministro et fratribus ord. Min. indulget, ut primum lapidem ponere, ecclesias et altaria consecrare, coemeteria eorum benedicere, si id episcopi dioecesanii negaverint vel non sine gravamine peregerint, alii quicumque antistites catholici possint.

Ex parte vestra. Dat. Romae apud s. Sabinam XV kal. februarii anno primo.³

1565. ian. 26. Episcopo Lausanen. et guardiano fratrum ord. Min. Lausanen. (*Lausanne* in Helvetia) concedit facultatem dispensandi cum nobili viro Ioanne de Cossonay et Margareta de Villariis dioec. Lausanen., ita ut non obstante impedimento consanguinitatis in quarto gradu, cuius, quum matrimonium contraxissent, inscii erant, in ipso matrimonio licite remanere possint.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam VII kal. februarii anno primo.⁴

1566. febr. 1. (Gerardo) episcopo Sabinen. et apost. sedis (in regno Siciliae) legato ad instantiam abbatissae et conventus mon. s. Ioannis ad Nidum Neapolitan. ord. s. Cl. petentium, ut sibi propter ineptitudinem loci sui monasterium s. Demetrii Neapol. ord. s. Ben. deformatum, in quo nonnisi abbas et duo monachi habitant, pro novo ipsarum mon. concedatur, mandat, ut, si id secundum Deum viderit expedire, cedente vel decedente aut alibi translato illo abbate et monachis in aliis mon. provinciae Neapol. collocatis prae-

dictas abbatissam et conventum in possessionem huius mon. inducat.

Ex parte dilectarum. Dat. Romae apud s. Sabinam kalendis februarii anno primo.⁵

1567. febr. 1. Episcopo et archipresbytero ac capitulo Perusin. mandat, ut, cum Martinus papa IV ob specialis devotionis affectum, quem gerebat erga b. Franciscum de Assisio, in ecclesia eiusdem sancti apud Assisium constructa in sua ultima voluntate elegerit sepulturam, eiusdem corpus reverendum ad eandem ecclesiam libere deferri permittant.

Vestram non credimus. Dat. Romae apud s. Sabinam kalendis februarii anno primo.⁶

1568. febr. 2. Abbati mon. s. Bartholomaei Bononien. et duobus canonicis (uno Ferrariensi, altero Bononiensi) committit causam vertentem inter priorem conventumque mon. de Nonantula ord. s. Ben. et abbatissam conventumque mon. s. Francisci Bononien. ord. s. Cl. super decimis et terris atque aliis bonis diiudicandam.

Conquesti sunt Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam IV nonas februarii anno primo.⁷

1569. febr. 4. Episcopo et priori Praed. ac custodi Min. fratrum ordinum Urbevetan. (*Orvieto*) mandat, ut inquirant, si expedit venditio castri Po[te]ntini ad ecclesiam Clusin. (*Chiusi*) pertinentis, ab episcopo Clusin. proposita, et referant.

Exposuit Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam II nonas februarii anno primo.⁸

1570. febr. 4. Episcopo Tornacen. (*Tournai*) mandat, ut Isabellae comitissae Flandriae, quae de assensu Guidonis comitis Flandriae, viri sui, in fundo proprio, in parochia ecclesiae de Werkin dioec. Tornacen. constituto, monasterium monialium in honorem b. Clarae, in quo s. Francisci regula et institutum ipsius ord. s. Cl. observentur, fundare et dotare desiderat, si sibi constiterit super hoc, petitam licentiam largiatur sine iuris praeiudicio alieni.

Ex parte dilectae. Dat. Romae apud s. Sabinam II nonas februarii anno primo.⁹

1571. febr. 4. Episcopo et guardiano fratrum Min. Tornacen. concedit facultatem absolvendi Guidonem Flandriae et Robertum, eius filium, Nivernensem comites a iuramento, quod iurarunt super desponsatione Ludovici eiusdem Roberti primogeniti cum Iohanna filia et herede quondam comitis de Retest, si ad hoc Henrici comitis de Grandiprato et Isabellae eius uxoris ac Mariae dominae de Enghien, qui simili modo pro illa Iohanna iuraverunt, accedat assensus et sponsalia ipsa non sunt contracta.

Ex parte dilectorum. Dat. u. s.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 43 f. 67 (Hon. IV a. 1) ep. 247 (251); *Sbar.* 22.

² Reg. Vat. t. 43 f. 65 (Hon. IV a. 1) ep. 235 (239); *Sbar.* 23.

³ Reg. Vat. t. 43 f. 61 (Hon. IV a. 1) ep. 219 (223); *Sbar.* 24.

Quae litterae bullatae conservantur in archivio sacri conv. Assis. Idem privilegium S. P. fratribus Praed. iam die 25 nov. 1285 concessit.

⁴ Reg. Vat. t. 43 f. 70 (Hon. IV a. 2) ep. 255 (259); *Sbar.* 25. De litteris ab eo nr. 26 relatis cfr. not. ad nr. 1485.

⁵ Reg. Vat. t. 43 f. 89 (Hon. IV a. 1) ep. 326 (330); *Sbar.* 27. Illam permutationem minime factam esse apparet e Bull. Franc. t. VII pag. 63 nr. 151.

⁶ Simili modo potestati, capitaneo, consilio et communi Perusin.: Reg. Vat. t. 43 f. 73 (Hon. IV a. 1) ep. 266 (270); *Sbar.* 28 et 29. Ista epistola bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis. — Quae quidem translatio minime effecta est; nam Perusini varias interposuerunt appellationes, quibus durantibus obiit Hon. IV, neque fuit,

qui amplius eam urgeret. Aliquot annis post, dum restauratur ecclesia maior Perusina, invenitur, ut ferunt, corpus Martini IV omnino integrum cum habitu Minoritico, in quo sepultum est; cfr. Wadd. Ann. Min. ad a. 1286 nr. 2 et Barth. Pisani libr. conform. in Anal. Francisc. IV, 343.

⁷ Cfr. Append. ad Reg. Hon. IV ed. *Prou* nr. 887.

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 70 (Hon. IV a. 1) ep. 253 (257); *Sbar.* 30. Die 4 iunii 1286 S. P. ad relationem supradictorum episcopi et prioris ac custodis episcopo Clusin. venditionem illius castri permittit; die autem 9 iunii 1286 eidem mandat, ut ipsum castrum vendant et pecuniam receptam tuto loco conservent. *Sbar.* 50 et 52.

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 77 (Hon. IV a. 1) ep. 280 (284); *Sbar.* 31. Quod quidem mon. in fundo supradicto fundatum, sed paulo post ad locum dictum *Beaulieu* translatum est.

¹⁰ Reg. Vat. t. 43 f. 83 (Hon. IV a. 1) ep. 303 (307); *Sbar.* 32.

1572. febr. 10. Generali ministro et fratribus ord. Min. scribit, se irrita decernere pacta quaecumque a fratribus Min. sine consensu capituli aut ministri generalis cum praelatis vel clericis ecclesiarum in praeiudicium indulgentiarum et privilegiorum apost. sedis ipsi ordini concessorum inita.

Religionis favor. Dat. Romae apud s. Sabinam IV idus februarii anno primo.¹

1573. febr. 13. Episcopo Auximano ad instantiam magistri et fratrum ord. Praed. petentium, ut sibi mon. s. Florentii Auximan. ord. s. Ben. deformatum concedatur, quum alium locum competentem in civitate Auximan. ob indultum fratribus Min. super distantia locorum concessum obtinere non possint, mandat, ut, si ad id consensus capituli Auximani accesserit, illud mon., abbate et monachis eiusdem in aliis monasteriis ord. s. Ben. collocatis, fratribus Praed. concedat.

Ad sacrum. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus februarii anno primo.²

1574. mart. 13. Fr. Petro (de ord. Min.) episcopo Salamantin. (*Salamanca* in Hispania), quem ecclesiae Sal. pastoris solatio destitutae praefecit in episcopum cuique per Ieronymum de ord. Min.) episcopum Praenestin. munus consecr. impendi fecit, super hoc litteras apost. concedit.

Cura pastoralis officii. Dat. Romae apud s. Sabinam III idus martii anno primo.³

1575. mart. 18. Episcopo Castellano, auditis ducis et consilii ac communis Venet. nuntiis, scil. fratribus Braxiano et Daniele Praed. ac Fidentio et Alexandro Min. ordinum, de novo mandat, ut interdictum, quod Bernardus episc. Portuen., tunc in illis partibus apost. sedis legatus, occasione quorundam processuum Martini IV in civ. Venet. servari iussit, relaxet.

Olim tibi. Dat. Romae apud s. Sabinam XV kal. aprilis anno primo.⁴

1576. apr. 2. Episcopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Ferrarien. concedit facultatem dispensandi cum Hugolino Alberti Malaevoltae et Isabeta nata Gruamuntis civibus Ferrarien., ita ut in matrimonio, quod ignorantes, Azonem Petrocini de Bochimpanis, qui cum eadem Isabeta sponsalia per verba de praesenti contraxit, sed ea carnaliter minime cognita debitum naturae persolvit, eidem Hugo-

lino quarto consanguinitatis gradu esse coniunctum, publice contraxerunt et consummarunt, remanere possint.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam IV nonas aprilis anno primo.⁵

1577. apr. 8. Episcopo (Assis.?) et priori Praed. ac custodi Min. ordinum fratrum (Eugubin.) mandat, ut, cum (Benvenutus ord. Min.) episcopus Eugubin. petat facultatem se componendi cum subditis pro nonnullis bonis et alienandi quasdam possessiones, si viderint id utilitati ecclesiae Eug. expedire, licentiam concedant postulata.

Exposuit Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam VI idus aprilis anno primo.⁶

1578. apr. 16. Fr. Philippo de Mantua ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in marchia Tervisina auctoritate apost. deputato, concedit facultatem impertiendi officium tabellionatus duobus civibus Veronen.

Cum circa. Dat. Romae apud s. Sabinam XVI kal. maii anno primo.⁷

1579. maii 3. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Pisan. committit examen electionis de Philippa sorore seu canonica mon. s. Felicis de Vada ord. s. Aug. Pisan. dioec. in priorissam ipsius mon. factae.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam V nonas maii anno primo.⁸

1580. maii 15. Episcopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Lausanen. mandat, ut de facinoribus Petri abbatis mon. s. Mauricii Agaunen. se informet et, si invenerint ea esse vera, eundem citent, ut se praesentet conspectui apost.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus maii anno primo.⁹

1581. maii 15. Episcopo Lunen. (*Luni* in Liguria) et guardiano fratrum Min. de Sarzana dioec. Lunen. concedit facultatem dispensandi cum Dino de Grappo s. Petri et Iohanna Bonaccursi de Dallo Lunen. dioec., qui ignorantes se esse quarto affinitatis gradu coniunctos matrimonium contraxerunt, ita ut non obstante illo impedimento in hoc matrimonio remanere valeant.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus maii anno primo.¹⁰

¹ Simili modo magistro et fratribus ord. Praed.: Reg. Vat. t. 43 f. 71 (Hon. IV a. 1) ep. 259 (263); *Sbar.* 33. Quae litterae bulatae exstant in archivio sacri conv. Assis. Aliis litteris eodem die datis S. P. innovat constitutionem Mart. IV «Ad fructus uberes»; cfr. Append. ad Reg. Hon. IV ed. *Prou* nr. 889.

² Reg. Vat. t. 43 f. 79 (Hon. IV a. 1) ep. 290 (294); *Sbar.* 34.

³ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiae Salam. necnon clero ac populo civ. et dioec. Sal.; Reg. Vat. t. 43 f. 86 (Hon. IV a. 1) ep. 316 (320); *Sbar.* 35-38. Die 10 apr. 1288 Nic. IV eum a iuramento de visitando singulis trienniis limina apostolorum absolvit eique licentiam testandi concedit. Reg. Vat. t. 44 f. 5 (Nic. IV a. 1) epp. 14 et 15 (20 et 21); *Sbar.* 14.

⁴ Reg. Vat. t. 43 f. 85 (Hon. IV a. 1) ep. 311 (315); *Sbar.* 39.

⁵ Reg. Vat. t. 43 f. 108 (Hon. IV a. 1) ep. 427 (431); *Sbar.* 40.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. clero Eugubino mandat,

Bullarii Franciscani Epitome.

ut supradicto episcopo suo, qui occasione debitorum per Iacobum quondam episc. Eug. contractorum Bartholomaeo Falgientis civi Rom. in non modica pecuniae quantitate tenebatur, aliquod decens caritativum subsidium, donec ipsa debita fuerint persoluta, impendant. Reg. Vat. t. 43 f. 113 (Hon. IV a. 1) epp. 446 et 448 (450 et 452); *Sbar.* 41. Die 9 apr. 1288 Nic. IV eidem episcopo concedit licentiam testandi; Reg. Vat. t. 44 f. 5 (Nic. IV a. 1) ep. 15 (23).

⁷ Reg. Vat. t. 43 f. 95 (Hon. IV a. 1) ep. 354 (358); *Sbar.* 42. Die 29 apr. 1286 S. P. Iohannae reginae Franciae simile indultum concedit, quod Mart. IV die 7 oct. 1281 Mariae reginae Franciae concessit. Reg. Vat. t. 43 f. 101 (Hon. IV a. 1) ep. 386 (390); cfr. not. ad nr. 1500.

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 115 (Hon. IV a. 1) ep. 456 (460); *Sbar.* 43.

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 107 (Hon. IV a. 1) ep. 423 (427); *Sbar.* 44.

¹⁰ Reg. Vat. t. 43 f. 115 (Hon. IV a. 1) ep. 454 (458); *Sbar.* 45.

1582. maii 15. Henrico (ord. Min.) archiepiscopo Maguntin., quem ab ecclesia Basileen. ad eccl. Maguntin. transtulit, super hoc litteras apost. concedit.

Romani pontificis. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus maii anno primo.¹

1583. maii 31. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum (Aquen. i. e. *Aix* in Provincia aut Foro-Julien. i. e. *Fréjus*) ad instantiam archiepiscopi Aquen. referentis, Gaufridum praepositum Bariolen. (*Bariols*) dioec. Foro-Julien. de beneficiis suis decimam Terrae sanctae subsidio concessam non persolvere et domum quondam fratrum de Poenitentia I. Chr. extra muros Barioli positam propria auctoritate occupasse, mandat, ut super hoc inquirent et referant.

Venerabilis frater. Dat. Romae apud s. Sabinam II kal. iunii anno secundo.²

1584. iunii 1. Episcopo Auximano (*Osimo* in marchia Ancon.) ad instantiam ministri et fratrum ord. Min. in provincia marchiae Ancon. mandat, ut eos contra privilegia a sede apost. ipsis concessa molestari minime permittat.

Inundans malitia. Romae apud s. Sabinam kalendis iunii anno secundo.³

1585. iunii 5. Decano et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Astoricens. (*Astorga* in Hispania) mandat, ut Marcum monachum mon. s. Petri de Montibus in abbatem ipsius concorditer postulatum, si eis de ipsa concordii postulatione constiterit, confluent, non obstante defectu natalium, quem ipse electus patitur.

Nuper ad audientiam. Dat. Romae apud s. Sabinam nonis iunii anno secundo.⁴

1586. iulii 12. Stephano (ord. Min.) episcopo Waterforden. in archiep. Tuamen. (*Tuam* in Hibernia) electo, resignante prius Nicolao de Machin et reiecto fr. Malachia ord. Min. de conventu Limericon. in discordia electis, litteras apost. super hac translatione et promotione concedit.

Romani pontificis. Dat. Tibure IV idus iulii anno secundo.⁵

1587. iulii 15. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Perusin. concedit facultatem dispensandi cum Loctulo Elinosinae et Herminia Mersulinis, ita ut non obstante quod ille Loctulus olim cum

Margarita huic Herminiae quarto gradu consanguinea coniuncta, interim defuncta, sponsalia per verba de praesenti, carnali tamen copula non subsecuta, contraxit, matrimonium inter se contrahere possint.

Exhibita Nobis. Dat. Tibure idibus iulii anno secundo.⁶

1588. aug. 5. Episcopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Petragoricens. (*Périgueux* in Aquitania) mandat, ut Hilariam de Borno priorissam prioratus s. Saturnini de Marempnia ad mon. s. Mariae Xanctonen. (*Saintes*) ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. electam, si eam idoneam invenerint, confirmet.

Dudum monasterio. Dat. Tibure nonis augusti anno secundo.⁷

1589. sept. 17. Episcopo Parmensi (*Parma* in Aemilia) et abbati mon. s. Ben. de Placentia (*Piacenza*) ord. Vallisumbr. mandat, ut venditionem mon. s. Sixti Placentini abbatissae et conventui mon. s. Francisci Placentin. ord. s. Cl. necnon nobili mulieri Castellanae de Fulgosis de Placentia factam revocent et monasterium ipsum Benedicto eius abbati et monachis ei adhaerentibus restituant.

Petitio dilectorum. Dat. Tibure XV kal. octobris anno secundo.⁸

1590. oct. 15. Priori Praed. et guardiano Min. ordinum fratrum Tullen. (*Toul* in Lotharingia) concedit facultatem dispensandi cum Ioffredo dicto Bridamna de Novo castro armigero et Margaromma eius uxore, ita ut in matrimonio remanere valeant, quod non credentes aliquod impedimentum obstare contraxerunt et consummarunt, licet ille Ioffredus prius cum quondam Comitissa tunc 9 vel 10 annos agente et hanc Margarommam in secundo consanguinitatis gradu attingente sponsalia per verba de futuro contraxisset, quae quidem sponsalia postmodum, copula carnali minime subsecuta, auctoritate episcopi dioecesanii erant dissoluta, ipsa Comitissa nunc defuncta habitum religiosum assumente.

Petitio dilecti filii. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus octobris anno secundo.⁹

1591. oct. 15. Simili modo priori Praed. et guardiano Min. frat. ord. Florentin. quoad dispensationem cum Dono dicto Duce nato quondam Angiolini de Malchiavellis et Contessa dicta Tessa nepte Staldi Iacobi de Flo-

¹ Reg. Vat. t. 43 f. 97 (Hon. IV a. 1) ep. 364 (368). De qua translatione S. P. etiam scribit capitulo et vassallis ac suffraganeis eccl. Maguntin., clero ac populo civ. et dioec. Maguntin., Rudolfo regi Rom. Die 25 maii 1286 S. P. Eberhardo de Isoni (*Isony*), forsan consanguineo illius archiep., qui ipse de Isony oriundus erat, confert canonicatum in ecclesia Maguntina; die autem 5 iunii 1286 electo Basileen. (Petro Reich de Reichenstein, antea praeposito Maguntin.) mandat, tum ut ea, quae de bonis ad mensam archiepiscopi Mag. spectantibus alienata illicito et distracta invenerit, ad ius et proprietatem eiusdem mensae revocet, tum ut illum archiep. ab aliquibus molestari minime permittat. Cfr. Append. ad Reg. Hon. IV ed. *Prou* nr. 930, 936, 937. — Die autem 31 maii 1286 S. P. Rudolfo regi Rom., qui illum archiepiscopum, tunc adhuc episcopum Basileen., ad sedem apost. destinaverat pro coronatione de manibus S. P. obtinenda, diem ad hoc assignat scil. festam Parif. B. M. V. primo venturum. Reg. Vat. t. 43 f. 142 (Hon. IV a. 2) ep. 54 (550); *Sbar.* 47. De litteris ab eo nr. 46 relatis cfr. not. ad nr. 1554.

² Reg. Vat. t. 43 f. 139 (Hon. IV a. 2) ep. 36 (532); *Sbar.* 48.

³ Append. ad Reg. Hon. IV ed. *Prou* nr. 935; *Sbar.* 49. De litteris ab eo nr. 50 et 52 relatis cfr. not. ad nr. 1569.

⁴ Reg. Vat. t. 43 f. 135 (Hon. IV a. 2) ep. 11 (507); *Sbar.* 51.

⁵ Aliis litteris eodem die datis S. P. super hoc capitulo ecclesiae Tuamen. et clero ac populo civ. et dioec. Tuamen. scribit necnon episcopis Aladen. et Elfinen. ac Waterforden. palleum illi archiepiscopo assignandum transmittit et ipsi archiepiscopo super hoc scribit. Reg. Vat. t. 43 f. 144 et 147 (Hon. IV a. 2) epp. 58-61, 68, 69 (554-557, 564, 565); *Sbar.* 53-55.

⁶ Reg. Vat. t. 43 f. 146 (Hon. IV a. 2) ep. 65 (561); *Sbar.* 56.

⁷ Reg. Vat. t. 43 f. 150 (Hon. IV a. 2) ep. 85 (581); *Sbar.* 57.

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 171 (Hon. IV a. 2) ep. 163 (660); *Sbar.* 58. Litteras ab eo nr. 59 relatas et ad episcopum Camerinen., quem *Sbar.* falso habet fratrem Min., directas omittimus.

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 167 (Hon. IV a. 2) ep. 138 (635); *Sbar.* 60.

rentia militis, qui cum simili ignorantia matrimonium contraxerunt et consummarunt, licet quarto gradu consangu. sint coniuncti.

Item cum Bellincione nato nobilis viri Rogerii Rubei de Ademariis et Ita nata Bindi de Circulis de Florentia eodem modo coniunctis.

Lecta coram Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam idibus octobris anno secundo.¹

1592. oct. 21. Blanchae natae cl. mem. Ludovici regis Francorum (viduae Ferdinandi regis Castellae) concedit licentiam commorandi in mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope Parisios cum mulierum et puellarum honestarum numero ad ministri ord. Min. provinciae Franciae et abbatissae ipsius mon. arbitrium moderando.

Litterarum tuarum. Dat. Romae apud s. Sabinam XII (alias VII) kalendas novembris anno secundo.²

1593. oct. 29. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum de Ancona concedit facultatem dispensandi cum Iacobo Petri et Oliveta Leonardi Stephani de Ancona ut supra nr. 1591.

Petitio dilecti filii. Dat. Romae apud s. Sabinam IV kal. novembris anno secundo.³

1594. oct. 30. Archiepiscopo Eboracen. (*York*) et episcopo Dunelmen. (*Durham* in Anglia) mandat, ut domum olim fratrum de Poenitentia I. Chr. in Castronovo Dunelmen. dioec., quam Iohannes de Vetii dioec. Dunelmen., ut in ea monasterium monialium ord. s. Clarae construat, emere desiderat, pretio competenti ei vendant.

Dilectus filius. Dat. Romae apud s. Sabinam III kal. novembris anno secundo.⁴

1595. nov. 17. Praeposito et capitulo Sistaricen. (*Sisteron* in Provincia) concedit facultatem vendendi quendam fundum seu agrum ad ipsos pertinentem pro ampliando loco fratrum Min. Sistaricen.

Considerantes attentius. Dat. Romae apud s. Sabinam XV kal. decembris anno secundo.⁵

1596. nov. 20. Abbatissae et conventui mon. de s. Apollinari ord. s. Ben. Assis. dioec. concedit licentiam se transferendi infra ipsam civ. Assis. non obstante monialium mon. s. Clarae Assis. oppositione.

Petitio vestra. Dat. Romae apud s. Sabinam XII kal. decembris anno secundo.⁶

1597. nov. 27. Fr. Galgano de Eugubio ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in ducatu Spoletano, ad instan-

tiam Archionis militis, nati quondam Philippi Pulmerii militis Spoletani, exponentis, se suumque filium a civibus Spoletanis non admitti ad ipsius civ. officia, eo quod pater suus ob reverentiam cuidam haeretico factam et quaedam verba contra fidem cath. prolata ab inquisitore haer. prav. bonis suis privatus est, licet poenitentiam ab eodem inquisitore sibi impositam perfecit et tandem sicut vere catholicus a vita decesserit, ab ipso inquisitore etiam absolutus, mandat, ut, si haec invenerit veritate fulciri, denuntiet et declaret, illis filio et nepoti nihil posse opponi, quin ad omnia saecularia officia et beneficia eccles. assumi valeant.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam V kal. decembris anno secundo.⁷

1598. nov. 28. Priori Praed. et guardiano Min. fratr. ord. Toletan. mandat, ut detentores beneficiorum eccles. Aegidio Martini consanguineo Ioannis papae XXI collatorum coram ipso S. P. comparere iubeat facturos et recepturos super hoc, quod ordo dictaverit rationis.

Dilectus filius. Dat. Romae apud s. Sabinam IV kal. decembris anno secundo.⁸

1599. dec. 9. Prioribus Praed. et Erem. s. Aug. ac guardiano Min. fratrum ordinum Reatin. (*Rieti*) mandat, ut, si venditio nonnullorum praediorum ecclesiae Reatinae pro aere alieno solvendo expediat, eam fieri permittant.

Lecta coram Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam V idus decembris anno secundo.⁹

1287.

1600. ian. 9. Iohanni tit. s. Caeciliae presb. card., apost. sedis (in Francia) legato, ad instantiam Philippi regis exponentis, mag. Galienum de Pisis canonicum ecclesiae de s. Audomaro (*Saint Omer*) maneria sua iuxta villam s. Marcelli prope Parisius muris circumvallata una cum prato ipsis coniuncto in augmentum cultus divini ita dedisse et concessisse, ut in eis ordinaretur monasterium, in quo sorores Minores ord. s. Cl. viventes sub observantia regulae in mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope s. Clodaldum (*Saint Cloud*) dioec. Paris. servatae collocarentur, clarae quoque memoriae Philippum regem Franciae, patrem suum, in recompensationem censuum, qui ex eisdem maneriis et prato ecclesiis s. Marcelli et s. Genovefae Parisien. atque hospitali Hierosolym. antea solvebantur, certos et competentes redditus de bonis regiis assignasse, mandat, ut in illis maneriis monasterium ordinetur et eiusmodi sorores collocentur in eo (cfr. infra nr. 1607).

Ex parte carissimi. Dat. Romae apud s. Sabinam V idus ianuarii anno secundo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 43 f. 166 (Hon. IV a. 2) ep. 136 et 137 (633 et 634); Sbar. 61.

² Aliis litteris eodem die datis S. P. illis ministro et abbatissae super hoc scribit. Reg. Vat. t. 43 f. 167 (Hon. IV a. 2) ep. 140 (637); Sbar. 62 et 63.

³ Reg. Vat. t. 43 f. 168 (Hon. IV a. 2) ep. 145 (642); Sbar. 64.

⁴ Reg. Vat. t. 43 f. 179 (Hon. IV a. 2) ep. 182 (679); Sbar. 65.

Litteras ab eo nr. 66 relatas et ad archiep. Toletan. et episc. Burgen. (Fernandum ord. Min.) directas, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes, omittimus.

⁵ Reg. Vat. t. 43 f. 180 (Hon. IV a. 2) ep. 188 (685); Sbar. 67.

⁶ Reg. Vat. t. 43 f. 172 (Hon. IV a. 2) ep. 168 (665); Sbar. 68.

⁷ Reg. Vat. t. 43 f. 186 (Hon. IV a. 2) ep. 216 (713); Sbar. 69.

⁸ Reg. Vat. t. 43 f. 178 (Hon. IV a. 2) ep. 178 (675); Sbar.

70. Litteras ab eo nr. 71 relatas, quibus archiepiscopus Cantuarien. (Ioannes Peckam ord. Min.) eiusque suffraganei providere iubentur contra Iudaeos multa flagitia cum detrimento fidei christianae patrones, omittimus. Cfr. not. ad nr. 1548.

⁹ Reg. Vat. t. 43 f. 184 (Hon. IV a. 2) ep. 200 (697); Sbar.

72. De litteris ab eo nr. 73 relatis cfr. not. ad nr. 1513.

¹⁰ Reg. Vat. t. 43 f. 195 (Hon. IV a. 2) ep. 250 (747); Sbar. 74.

1601. ian. 11. Episcopo Tornacen. et priori Praed. ac guardiano Min. fratr. ord. Insulen. (*Lille* in Francia) mandat, ut quandam permutationem bonorum ecclesiae (collegiatae) Insulen. cum bonis comitis Flandriae, si id expedire invenerint, fieri permittant.

Significaverunt Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam III idus ianuarii anno secundo.¹

1602. febr. 4. Archidiacono et priori Praed. ac guardiano Min. fratr. ord. Pergamen. (*Bergamo* in Lombardia) concedit facultatem dispensandi cum Theobaldo de Cataneis de Muco et Gilla nata Armani de Bongiiis de Pergamo eius uxore super impedimento matrim.

ex eo proveniente, quod Stezana prior illius Theobaldi uxor huic Gillae tertio consangu. gradu erat coniuncta.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Sabinam II nonas februarii anno secundo.²

1603. febr. 14. Fratri Englesio (de Caballatiis ord. Min.) electo Novarien. (*Novara* in Lombardia), quem ecclesiae Nov. per obitum Singebaldi episcopi vacanti, postquam de duobus in discordia electis unus obiit et alter resignavit, praefecit in episcopum, super hoc litteras apost. concedit.

Ex susceptae servitutis. Dat. Romae apud s. Sabinam XVI kal. martii anno secundo.³

NICOLAUS PAPA IV

(*antea Hieronymus Masci Picenus, episcopus Praenestinus*)

Romae electus die 15 et coronatus die 22 februarii 1288, obiit Romae die 4 aprilis 1292.

1288.

1604. febr. 23. Universis episcopis et abbatibus atque aliis ecclesiarum praelatis suam ad apostolatus apicem notificat assumptionem.

Iudicia Dei. Dat. Laterani VII kal. martii anno primo.⁴

1605. febr. 24. vel 25. Custodi fratrum ord. Min. ecclesiae s. Francisci in Assisio, quem credit iam scire suam promotionem, scribit, se eidem ecclesiae in signum dilectionis et evidens specialis reverentiae argumentum, quam longis retro temporibus ordinis fratrum Min. funiculis salubriter alligatus ad ipsam ecclesiam et ad beatissimum confessorem s. Franciscum habet, nonnulla diversi coloris paramenta pontificalia serica, vasa argentea, certam summam pecuniae et quaedam alia in cedula ipsis litteris interclusa distincte expressa, quae ante promotionem habebat, de gratia speciali donare et concedere eaque per mag. Petrum de Sora clericum et familiarem suum transmittere.

Suscepimus nuper. Dat. Laterani VI kal. martii anno primo.⁵

1606. mart. 4. Abbati mon. s. Bartholomaei Campi regis Eugubini. dioec. mandat, ut sententiam vicarii gene-

ralis episcopi Eugubini. in causa inter fratres Min. Eugubini. et monachos mon. s. Petri Eugubini. ex eo mota, quod illi apud suam ecclesiam corpus alicuius laici parochialis ecclesiae huius mon. ibidem sepulturam eligentis opponentibus se ipsius mon. monachis sepeliverant, in favorem ipsorum fratrum latam observari faciat.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum IV nonas martii anno primo.⁶

1607. mart. 5. Ioanni Cholet tit. s. Caeciliae presb. card. et apost. sedis (in Francia) legato ad instantiam Philippi IV regis et Margaritae (s. Ludovici regis viduae), Mariae (Philippi III regis viduae), Ioannae (ipsius Philippi IV regis, Philippi III filii et s. Ludovici nepotis, uxoris) reginarum Franciae mandat, ut in materiis et prato a Galieno de Pisis can. ecclesiae (collegiatae) de s. Audomaro concessis et per Philippum III regem Franciae a praestatione quorundam censuum absolutis monasterium ordinet et in eo sorores Minores ordinis s. Clarae viventes sub observantia regulae, quae in mon. Humilitatis B. M. V. (in Longocampo) prope s. Clodoaldum Paris. dioec. servatur, collocet.

Ex parte carissimi. Dat. Laterani III (non: VII) nonas martii anno primo.⁷

¹ Reg. Vat. t. 43 f. 186 (Hon. IV a. 2) ep. 212 (709); *Sbar.* 75.

² Reg. Vat. t. 43 f. 194 (Hon. IV a. 2) ep. 247 (744); *Sbar.*

76. Die 6 febr. 1287 S. P. cuidam fratri ord. Min., qui ipsum ordinem deseruerat, indulget, ut in alio ordine, quem postmodum professus est, licito remanere valeat; *Fragm. registri camerale* Hon. IV ed. *Prou* nr. 815.

³ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiae Nov. necnon clero ac populo civ. et dioec. Nov.; Reg. Vat. t. 43 f. 192 (Hon. IV a. 2) ep. 241 (738); *Sbar.* 77. De litteris ab eo nr. 78 relatis cfr. not. ad nr. 1543. — Paulo post Iohannes (Buccamatius seu de Boccamazza) episcopus Tusculan. et apost. sedis legatus in Germania (Honorii IV nepos) relicta civitate Herbipolen. (*Würzburg*), ubi concilium episcoporum Germaniae praesente Rudolfo rege Rom. habebatur, in Alsatiam veniens in civitatem Argentinam (*Strassburg*) eiusque cives propter gravamina fratribus Praed. ibi morantibus illata sententias interdicti et excommun. tulit; sed fratres et sorores de Poenitentia vel de tertia regula (s. Francisci) apud fratres Min. et sorores ord. s. Clarae nihilominus divina audiebant officia et ecclesiastica recipiebant sacramenta: quare ipse legatus guardianis et con-

ventibus fratrum ord. Min. Argentinens., de Schlettstadt, Hagenau et Offenburg inhibuit, ne illos fratres et sorores durante ipso interdicto in suis ecclesiis ad ea reciperent; *Sbar.* in *Bull. Franc.* t. III pag. 597-599 (ex *Annal. ord. Praed.* t. I nr. 107).

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 1 (Nic. IV a. 1) ep. 1; *Sbar.* 1. Quibus in litteris S. P. enarrat, quomodo a suae iuventutis auspiciis ordinem fratrum Min. intraverit et in variis eiusdem ministeriis (scil. lectoris, ministri Dalmatiae, legati apost. sedis) ex obedientiae debito et deum in ministri generalis officio occupatus fuerit, deinde autem, quum reformandae concordiae inter reges Franciae et Castellae de mandato sedis apost. vacaret, ad dignitatem cardinalatus in sacerdotii gradu (tit. s. Potentianae seu potius Pudencianae) assumptus et postmodum in episcopum Praenestini. praefectus.

⁵ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* 7397; *Sbar.* 2. Quae litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁶ L. c. nr. 7398; *Sbar.* 3. Quae quidem litterae, quum apud s. Petrum sint datae, paulo post litteras nr. 1607 relatas emanasse videntur.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 2 (Nic. IV a. 1) ep. 3 (6); *Sbar.* 4.

1608. apr. 2. Argoni regi Tartarorum, cui « gratiam in praesenti, quae perducat ad gloriam in futuro » exoptat, gratulatur et gratias agit pro eo, quod, sicut et litterarum et nuntiorum eius patefecit assertio, ad dilatandos christianitatis fines fervens eius desiderium dirigitur et gentibus fidei christianae cultoribus imperii sui se benignum exhibet et benevolum, eique, ut ipse baptismum cum christiana fide suscipiat, suadet.

Ad summi praesulatus. Dat. Romae apud s. Petrum IV nonas aprilis anno primo.¹

1609. apr. 2. Tuctani reginae Tartarorum, quae catholicae fidei lumine illustrata eam non solum studiis sollicitis observare comprobatur, sed alios etiam ad agnitionem illius excitando et eius terminos dilatando

opem et operam exhibet, laudes et gratias agit eamque monet, ut id de bono in melius semper prosequatur.

Simili modo Elegagi reginae Tartarorum.

Habet, carissima filia. Dat. u. s.¹

1610. apr. 7. Dionysio episcopo in Taurisio (*Tauris* seu *Taebris* in Perside) ad litteras (per nuntios Argonis regis Tartarorum) sibi missas respondens scribit, se gaudere et exultare in Domino, eo quod fidem ecclesiae Romanae a fratribus Min. in partibus illis morantibus acceptam tenet et servat, eumque hortatur, ut etiam alios in ea instruat et informet.

Praesentatas Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum VII idus aprilis anno primo.³

¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem regi, qui, sicut referebant nuntii eius, post regnum Hierosol. de manibus liberatum impiorum in ipsa civ. Hierosol. renasci desiderat baptismali lavacro, suadet, ut ipsum baptismum iam prius suscipiat. Reg. Vat. t. 44 f. 88 (Nic. IV a. 1) ep. 12 et 17 de curia (571 et 577); *Sbar.* 5 et 6. Cfr. supra nr. 1403. — Invenit hic annotare litteras fr. Ladislai custodis fratrum Min. in Gazaria seu Chersoneso Taurico ad fr. Laurentium per fratres de Tartaria ad ministrum generalem ord. Min. missum directas, quae in Biblioth. Vat. codice Ottoboniano 2115, a doctissimis viris A. Starzer et O. Redlich publici iuris facto, nr. 250 sunt rescriptae hunc in modum: « In Christo sibi karissimo patri, fratri Laurentio, misso per fratres de Tartaria ad venerabilem patrem ministrum generalem (Matthaeum de Aquasparta, paulo post in S. R. E. presbyterum cardinalem promotum), fr. Ladizlaus dictus custos de Gazma (vel potius Gazaria) pacem in Domino sempiternam. Karitati vestrae innotescat me litteras vestras anno domini MCCLXXXVII, feria IV maioris hebdomadae (die 2 apr.), recepisse, in quibus petebatis a me, qualiter frater Moyses redierit de curia imperatoris. De reditu dicti fratris duxi vobis respondendum bona fide, quae non solum ad notitiam Christianorum, verum etiam omnium Sarracenorum et aliorum infidelium in istis partibus habitantium pervenerunt. Dictus enim frater Moyses eodem anno, quo vos a nobis recessistis, sanus et salvus est reversus et multo melius et prosperius quam sperabamus, Domino ipsum meritis fratrum dirigente. Imperatores enim Thelebuga (Tulabugha) et Nohay (qui idem esse videtur atque ille Noghai, qui quidem, licet de stirpe imperiali oriundus, non imperator, sed solummodo dux exercitus Tart. erat) et singuli singulos de baronibus suis potiores transmiserunt et tertium ad hoc ambasiatorem specialem, ut, quoscunque isti pro destructione ecclesiae et campanae depositione condemnassent, ille tertius sine aliqua exceptione et pecuniae interventione manu propria casu aliquo non obstante ingularet. Veniens itaque ille tertius secundo die sancti Dominici de (mense) Augusto (a. 1286) crucem portans cum insigniis imperatorum et vexillis potenter intravit civitatem Solhatensem (*Sulgat* in Chersoneso Taurico) cum comitantibus ipsum omnibus Latinis et aliis Christianis infinitis (et) cum processione admirabili, fratribus quoque letaniam praecinentibus, pertransiit omnes vicos et plateas civitatis memoratae; et cum (i. e. licet) esset Sarracenus, faciebat omnes Sarracenos percuti velut canes. Potiores etiam Sarracenorum videntes sibi periculum mortis imminere, dimissis omnibus, quae habebant, ad silvam vicinam civitati confugerunt ibique bene per septem dies latuerant. Dictus vero nuntius pro campana, quam deposuerant cum iniuria, suspendit tres campanas cum maxima gloria et Christianorum infinita laetitia. Cum fratres omnes nimio terrore percussi poeniterent (peterent?) et dominum quantum poterant exorarent, et (ne?) propter ipsos vel eorum occasione aliqui morentur, ille mirabilis Deus, qui mirabiliter in omnibus operatur, miraculose nos liberavit, quia, quos morte credebamus instanti puniendos, pro damno punivit (poena) pecuniae temporalis. Verum enim subito sententia mutata ab Altissimo mirabiliter fuerunt plus quam sexcentis millibus asperorum expediti. Quantam vero illi dederint pecuniam, nescio vobis scribere certitudinem, quia fuit sicut videbatur quasi

sine numero. — In eisdem quoque diebus venit Iaylak (quae eadem esse videtur atque illa Elegage, de qua infra nr. 1609) imperatrix, maior et potentior uxor Nohay, et intravit civitatem memoratam videre locum fratrum et ecclesiam cum campanis. Ibi rogitavit, ut fratres eam baptizarent et fide(m) catholica(m) informarent, et locum voluit in civitate, quae vocatur Kerqueti (Chersona i. e. Kersch?), baptizandi. Cumque ibi ivissem ego frater Ladizlaus dictus custos una cum fratre Stephano gardiano de Capha praesente archiepiscopo Armenorum cum universo suo clero nec non et Gregorum (Graecorum) sacerdotibus et clericis quam pluribus, licet omnibus reluctantibus et invitis, fuit per manus nostras baptizata; et ipsa domina cum magna instantia petivit, ut fratres manerent in eo loco, ubi fuit baptizata, fecitque nobis locum dari in civitate memorata, in quo ego frater Ladizlaus dictus custos una cum fratre Paulo quondam gardiano de Saray erexi ecclesiam et domos necessarias instauravi ad honorem matris virginis gloriosae. In eodemque loco dicta domina Ymor filium Molday dominum terrae procuratorem nobis assignavit et praecepit ei sub poena capitis nos ab omnibus iniuriis custodire, quas nobis possent illi Sarraceni irrogare. — Interim autem dum frater Moyses vicum(?) pervenisset, millenarius populi illius, qui dicitur Argum (et sine dubio idem est ac supradictus Argon rex Tart.), misit filium singulariter, cum esset paganus, postulando, ut ad illum populum duos fratres mittere dignaretur propter Deum, qui fideles ibidem existentes ad fidem catholicam reformarent et converti volentes baptizarent, dictisque fratribus ipse dominus tam in animalibus quam domibus et omnibus aliis necessariis provideret. Causa autem mota fuit ista, quae ipsum incitavit, quia in eodem populo quidam Tartarus nobilis et potens, cuius uxor pluribus annis a daemonio vexabatur, cui nec magorum nec phitonum malitia posset subvenire, tandem post multa mala, quibus dictus populus a dicta muliere gravabatur, fecit eam ad ecclesiam fratrum nutu Dei deportari; votoque emissio tam a marito quam a memorata (uxore), quod fidem reciperent Christianam, si eam Deus per fratrum orationes liberaret a periculo supradicto, fuit miraculose coram omnibus liberata meritis beatissimi patris nostri Francisci et orationibus fratrum mediantibus; multa tandem postulatione instantium tam maritus quam ipsa fuerunt cum suis omnibus baptizati. Alia quoque puella aequae nobilis Tartari filia et potentis de eodem populo fuit simili modo liberata et cum tota domo patris nec non et amicis et parentibus baptizata. — Haec igitur omnia si videbitur poteritis venerabili patri ministro generali recitare et petere fratres ab eodem, ut tam ad curiam imperatricis memoratae quam ad populum supradictum aliquos ex nobis possimus destinare; et si mittere voluerit, mittantur secundum articulum regulae. Data in Capha, feria VI ante dominicam Quasimodogeniti (die 10 aprilis) anno Domini MCCLXXXVII. — Item noveritis, quod frater Urbanus de Nestorianis conversus et Tlacen heremita et Nicolaus clericus, qui custodiebant capellam sancti Nicolai, et Karichinus Ungarus interpres noster sunt ingressi viam carnis universae. »

² Reg. Vat. t. 44 f. 89 (Nic. IV a. 1) ep. 16 de curia (575 et 576); *Sbar.* 7 et 8. Cfr. not. ad nr. 1608.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 89 (Nic. IV a. 1) ep. 14 de curia (573); *Sbar.* 9.

1611. apr. 7. Yaulahac episcopo in partibus Orientis ad litteras per nuntios regis praedicti, scil. Bersaumam episcopum in partibus Orientis necnon nobilem virum Sabadinum Thomam de Anfusis et Uguetum interpretem laicos, sibi praesentatas respondens gratias agit, eo quod fratres Min. in partibus illis morantes uberi prosequitur favore, eique formulam fidei; quam tenet ecclesia Romana, destinat, ut suos in ea instruat et informet tam clerum quam populum.

Copiosae benignitatis affectu. Dat. u. s. ⁴

1612. apr. 9. Universis fratribus ord. Min. inter Tartaros de mandato vel ordinatione seu licentia aut permissione sedis apost. constitutis concedit facultatem absolventi fideles illarum partium ab excommun. sententia et insuper, si clerici sunt, dispensandi cum eis super irregularitate, schismaticos quoque et haereticos reconciliandi ac benedicendi pallas altaris, corporalia et vestes sacerdotales.

In apostolicae servitutis. Dat. Romae apud s. Petrum V idus aprilis anno primo. ²

1613. apr. 27. Iulianae abbatissae et conventui monasterii, quod Custodia B. M. V. nuncupatur, siti in territorio Blesensi (*Blois*), ord. s. Cl., scribit, se ratum et gratum habere, quod Ioannes tit. s. Caeciliae presb. card. de mandato Martini papae IV earum mon. a Ioanne de Castillione eiusque uxore Aelide fundatum a iurisdictione Carnotensis episcopi dioecesani exemit et in ius ac proprietatem b. Petri recepit necnon in eo 50 sororum collegium ordinavit eidemque ipsam Iulianam, tunc illius mon. sororem, in abbatissam praefecit, cui et fundatrix praedicta eiusque filia Iohanna Petri nati Ludovici regis vidua et aliae sorores deberent obedire iuxta regulae observantiam, quam servant sorores mon. Humilitatis B. M. V. siti (in Longocampo) iuxta Parisius, quodque postmodum de mandato eius abbas mon. s. Leodomari Blesensis et fr. Richardus de Columbero ord. Min., ipsius cardinalis poenitentiarius et capellanus, ad illud mon. accedentes haec omnia executioni debitae demandarunt.

Ex parte vestra. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. maii anno primo. ³

1614. apr. 29. Alamanno de Balneoregio et Francisco de Reate ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in provincia Rom., ad instantiam Ursi de filiis Ursi de Urbe coram ipso S. P. exponentis, tempora iam esse elapsa, infra quae pacta concordiae inter ipsum et civitatem Viterbien. super nonnullis castris factae parti certa poena pecuniaria a parte ea non servante sub alteri eadem servanti solvenda adimpleri debebant, mandat, ut medietatem portionis, quae ad manus suas ratione officii sibi commissi pervenerit, debitam communi Viterbiensi, sollicite conservent, nihil de ipsa disponendo sine sui ipsius speciali licentia.

Exposuit Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum III kal. maii anno primo. ⁴

¹ Similes litteras eodem die datas S. P. assignat supradicto episcopo Bersaumae; aliis autem litteris die 13 apr. 1288 datis supradicto Sabadino Archaoni et Esyae capellano in partibus Orientis necnon aliis ipsius episcopi sociis et regis Argoni interpretibus suam impendens benedictionem eos monet, ut, sicut laudabiliter in dilandis fidei christianae terminis se gerebant, in sancto opere perseverent aliosque, qui nondum fidei lumine sunt illustrati, ad id inducant. Reg. Vat. t. 44 f. 88 et 89 (Nic. IV a. 1) epp. 13, 15, 19-21 (572, 574, 579-581); Sbar. 10-12.

² Reg. Vat. t. 44 f. 90 (Nic. IV a. 1) ep. 18 de curia (578); Sbar. 13. De litteris ab eo nr. 14 relatis cfr. not. ad nr. 1574.

1615. apr. 30. Ministro provinciae et custodi s. Francisci ac fratribus Min. de Assisio scribit, se statuere, nulli omnino mulierum mendicantium vel non mendicantium seu aliarum quarumlibet monialium aut religiosorum mendicantium ordini licere oratorium, monasterium, ecclesiam vel locum religiosum in civitate Assis., quam Deus multipliciter honoravit gloriosa beatorum Francisci confessoris et Clarae virginis corpora in ea benignius collocando, vel eius suburbiis seu etiam extra ipsam infra 200 cannarum spatium habere, ita ut per habitatores civitatis eiusdem necessitatibus ipsorum fratrum, qui mundanis opibus derelictis victum sibi piae mendicitatis studio vendicant, abundantius possit subveniri.

Dum sollicitae considerationis. Dat. Romae apud s. Petrum II kal. maii anno primo.

Simili modo abbatissae et conventui mon. s. Clarae de Assisio. ⁵

1616. apr. 30. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min., eorum quieti paternae sollicitudinis studio intendens et omnem dubitationis materiam funditus amputare volens, scribit, se eos et eorum ordinem a cuiusvis alterius iurisdictione omnimoda prorsus eximere, ita ut ipsi immediate sedi apostolicae subiaceant, eorumque ecclesias, domos, utensilia aliaque mobilia et immobilia, quorum usum habent ex licito, in ius et proprietatem s. Petri suscipere.

Quia nonnulli. Dat. u. s. ⁶

1617. maii 7. Matthaeo (de Ursinis) s. Mariae in Porticu diac. card., quem Nicolaus papa III (eius avunculus) protectorem ordinis fratrum Min. ad ipsorum (in capitulo generali a. 1279 Assisii congregatorum) instantiam instituit, super qua quidem institutione bullatae litterae non apparent, scribit, se eum ipsi ordini eiusque fratribus duxisse in protectorem eiusmodi concedendum.

Fel. rec. Nicolaus papa III. Dat. Romae apud s. Petrum nonis maii anno primo. ⁷

1618. maii 7. Eidem totum ordinem s. Clarae et omnia eius monasteria ipsorumque personas, capellanos, conversos et familias et tam ipsius ordinis quam eiusdem personarum, capellanorum, conversorum et familiarum curam et regimen in spirit. et tempor. committit.

Licet ex iniuncto. D. u. s. ⁸

1619. maii 13. Generali et provincialibus ministris ord. fratrum Min. exponentibus, in b. Francisci regula contineri, quod generalis ministri eiusdem ordinis electio a ministris et custodibus provincialibus celebretur, ex declarationibus autem Greg. IX et Nic. III singularum provinciarum custodes unum ex se ipsis constituere debere, cui super hoc committant voces suas, in generali tamen capitulo nuperrime in Mon-

³ Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 44 (77); Sbar. 15. Cfr. supra nr. 1541 et infra nr. 1649.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 30 (Nic. IV a. 1) ep. 126 (241); Sbar. 16. Cfr. supra nr. 1554.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 9 (Nic. IV a. 1) ep. 34 et 35 (67 et 68); Sbar. 17 et 18. Ista epistolae et ea, quae proxime sequitur, bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 9 (Nic. IV a. 1) ep. 33 (66); Sbar. 19.

⁷ Sbar. 20 (ex autogr. in archivo ord. Min. Conv. apud ss. Apostolos de Urbe conservato); cfr. Append. ad Reg. Nic. IV ed. Langlois nr. 7408.

⁸ Sbar. 21 (l. c.); cfr. Langlois l. c. nr. 7409.

tepressulano (*Montpellier*) celebrato¹ de huiusmodi dubitationis articulo iterum mentionem factam esse expressam, scribit, illis declarationibus standum esse.

Ad statum pacificum. Reate III idus maii (non: martii) anno primo.²

1620. maii 13. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min., attendens, provinciarum ipsius ordinis distinctionem in generali capitulo Greg. IX adhuc vivente et ipsi capitulo praesentiam suam exhibente celebrato³ factam esse,⁴ licet postmodum duarum provinciarum divisio sit subsecuta, scribit, se velle, ut illa distinctio solemniter edita sive facta et etiam haec postmodum facta divisio robur obtineant perpetuae firmitatis, ideoque statuere, ne de cetero aliarum provinciarum distinctio seu divisio vel novarum provinciarum multiplicatio absque Romani pontificis vel cardinalis protectoris eiusdem ordinis licentia speciali praesumatur.

Quia provinciarum. Dat. u. s.⁵

1621. maii 14. Eidem scribit, se prohibere, quominus fratres Min. ad alias religiones transeuntes in eisdem ulla dignitates aut officia obtinere possint.

In vestri ordinis regula. Dat. Reate II idus maii anno primo.⁶

1622. maii 14. Eisdem scribit, se inhibere, ne ordine Min. ministro generali carente generalis vicarius constituatur absque summi pontificis et cardinalis protectoris licentia speciali.

Quoniam revocatur a vobis. Dat. u. s.⁷

1623. maii 14. Ministro provinciae et custodi s. Francisci ac fratribus ord. Min. de Assisio, dignum arbitrans, ut ecclesiam in civ. Assis. in honore b. Francisci fundatam et dedicatam, in qua corpus eius sanctissimum requiescit quaeque totius ordinis caput existit et nulli nisi Romano pontifici est subiecta, condignis prosequatur honoribus, indulget, ut eam et totum locum ipsius cum pertinentiis nemo ecclesiastico supponere valeat interdicto absque speciali et expressa apost. sedis mandato, atque cuiuslibet interdicti tempore liceat eis in eadem ecclesia clausis ianuis celebrare divina et alta voce cantare necnon alia eccles. sacramenta recipere.

Praeclara gloriosissimi b. Francisci merita. Dat. u. s.⁸

1624-1629. maii 14. Simili modo ministro provinciae b. Francisci et guardiano ac fratribus ord. Min. ecclesiae s. Mariae de Portiuncula quoad hanc ecclesiam, in qua b. Franciscus, dum esset in saeculo, non modicam moram traxit.

Summae devotionis affectus. D. u. s.⁹

1630. maii 14. Ministro provinciae et custodi b. Francisci mandat, ut, cum continua ecclesiae b. Franc. de Assisio conservatio non modicum sit sumptuosa et ad eam atque ad ecclesiam s. Mariae de Portiuncula ob ipsius s. Francisci reverentiam innumera fratrum Min. confluat multitudo, aliquas personas idoneas, quae de ipso ordine non sunt, deputent, quae omnia, quae in quibuscumque pecuniis seu monetis in ecclesiis seu locis eisdem a Christifidelibus offeruntur, sollicite colligant, custodiant, conservent ad conservationem ipsius ecclesiae s. Francisci et subventionem fratrum ad illas ecclesias confluentium necnon eorum, qui commorantur ibidem, convertenda.

Reducentes ad. Dat. Reate II idus (non: idibus) maii anno primo.¹⁰

1631. maii 14. Generali ord. Min. et provinciae s. Francisci ministris committit, ut de illis oblationibus sic collectis et conservatis de discretorum fratrum ecclesiae s. Francisci hanc et s. Mariae de Port. ecclesias ac loca eorum conservari, reparari, aedificari, emendari, ampliari, aptari et ornari faciant, residuum autem in necessitates fratrum ad easdem confluentium et eorum, qui commorantur ibidem, convertant.

Reducentes ad. Dat. u. s.¹¹

1632. maii 18. Iacobo de Voragine Praed. et Ruffino de Alexandria Min. ordinum fratribus concedit facultatem absolvendi Ianuenses a censuris eccl., quas incurrerunt eo quod Siculis excommunicatis communicaverant.

Sua Nobis. Dat. Reate XV kal. iunii anno primo.¹²

1633. maii 23. Archidiacono Lucano (*Lucca* in Tuscia) ad instantiam fratrum Min. Lucan. conquerentium, priorem et conventum ecclesiae s. Fridiani Lucan. parochianis suis prohibere, quominus eligant sepulturam apud ipsos fratres, in contrafacientes autem excommun. sententiam proferre, mandat, ut eos coram S. P. comparere iubeat facturos et recepturos, quod ordo dictaverit rationis.

Dilecti filii. Dat. Reate X kal. iunii anno primo.¹³

1634. maii 26. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Assis. indulget, ut bona hereditaria (exceptis feudilibus) recipere et retinere possint, ac si remansissent in saeculo.

Devotionis vestrae. Dat. Reate VII kal. iunii anno primo.¹⁴

1635. iunii ... Potestati et communi Anconitan. scribit de sedandis inimiciis inter quosdam cives exortis, super quibus iam fr. Guilelmo de Recanato ord. Min. scripserat.

Dat. ... idus iunii anno primo.¹⁵

¹ A. 1287, in quo Matthaens de Aquasparta electus est minister generalis.

² Reg. Vat. t. 44 f. 8 (Nic. IV a. 1) ep. 31 (64); Sbar. 22. Haec epistola et aliae, quae sequuntur a Sbar. nr. 23-26 et 28 ac 29 relatae, bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis.

³ Romae a. 1239 (ex Wadd. Ann. ad eum annum nr. 9).

⁴ Cuius vigore 32 provinciae (16 cis- et 16 transmontanae) esse debebant.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 9 (Nic. IV a. 1) ep. 32 (65); Sbar. 23. Cfr. supra nr. 1364.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 9 (Nic. IV a. 1) ep. 37 (70); Sbar. 24. Simile indultum concedit S. P. ordini Praed. die 28 iulii 1288.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 9 (Nic. IV a. 1) ep. 36 (69); Sbar. 25.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 38 (71); Sbar. 26.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 39 (72); Sbar. 27.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 40 (73); Sbar. 28.

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 41 (74); Sbar. 29.

¹² Aliis litteris eodem die datis S. P. Ianuenses super hoc certiores reddit. Reg. Vat. t. 44 f. 10 (Nic. IV a. 1) ep. 42 et 43 (75 et 76); Sbar. 30 et 31.

¹³ Reg. Vat. t. 44 f. 12 (Nic. IV a. 1) ep. 47 (83); Sbar. 32.

¹⁴ Sbar. 33 (ex autogr. archivi illius mon.); cfr. Append. ad Reg. Nic. IV ed. Langlois nr. 7410.

¹⁵ Reg. Camer. Nic. IV f. 13, ed. Langlois nr. 7047.

1636. iunii 16. Paulo Dalmatiae et Croatiae bano necnon Georgio et Maladino comitibus respondet ad litteras per fr. Georgium ord. Min. « latorem praesentium » sibi missas.

Affectione plenas. Dat. (Reate) XVI kal. iulii anno primo.¹

1637. iunii 16. Cancellario Parisien. mandat, ut Ioanni de Muro ord. Min.² licentiam regendi in theol. facultate largiatur.

Thesaurus litteralis. Dat. (Reate) XVI kal. iulii anno primo.³

1638. iunii 20. Fr. Monaldo (ord. Min.) episcopo Civitatis Castellanae (prope Urbem), quem (tunc inquisitorem haer. prav. in prov. s. Francisci) ecclesiae Civ. Cast. per obitum Gr. episcopi (c. a. 1286 defuncti), resigantibus prius et ipsius Civ. Cast. et Viterbien. ecclesiarum archipresbyteris in eius successorem in discordia electis, praefecit in episcopum cuique suis manibus munus consecr. impendit, apostolicas super hoc concedit litteras.

Ex susceptae servitutis. Dat. Reate XII kal. iulii anno primo.⁴

1639. iunii 22. Universis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Velletri. (*Velletri* prope Urbem) in die dedicationis eiusdem devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Loca Deo dicata. Dat. Reate X kal. iulii anno primo.⁵

1640. iunii 26. Fr. Lamberto de Ripatransonis ord. Min. mandat, ut ad civ. Aesculan. (*Ascoli Piceno*) personaliter se conferens quasdam personas ad restituenda quaedam bona aliis ablata compellat.

Pridem inter nonnullos. Dat. Reate VI (kal.) iulii anno primo.⁶

1641. iunii 27. Bartholomaeo episcopo Grossetan. (ord. Min.) scribit, se eum constituere vicarium suum in Urbe.

Licet ad cunctos. Dat. Reate V kal. iulii anno primo.⁷

1642. iunii 27. Abbatissae et conventui mon. s. Franc. Bononien. omnia privilegia et indulta eis concessa confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. Reate V kal. iulii anno primo.⁸

1643. iulii 23. Urosio regi Sclavoniae, cui exoptat gratiam (in praesenti), per quam obtineat gloriam in futuro, scribit, se ad eum destinare fratres Marinum et Cyprianum ord. Min., quorum salutaribus traditionibus ipse et populus eius Dei filium Iesum Christum et matrem eius gloriosam ac fidei christianae observationem plenius agnoscant.

Aeterni Patris. Dat. Reate X kal. augusti anno primo.⁹

1644. iulii 28. Capitulo ecclesiae Aesculan. (*Ascoli Piceno*) inibet, ne pluviale pretiosum, a se ipso eidem ecclesiae donatum et nuper per fr. Lambertum de Ripatransonis ei destinatum vendatur vel obligetur.

Praecordialis dilectionis affectus. Dat. Reate V kal. augusti anno primo.¹⁰

1645. aug. 13. Regi Angliae commendat Alfonso in terra regio dominio subiecta habitantem, quem Valascus Gometii de Portugallia, antequam ordinem Min. ingressus est, ex uxore legitima habuit.

Regiae devotionis sinceritas. Dat. Reate idibus augusti anno primo.¹¹

1646. aug. 18. Ioanni de Columna marchiae Ancon. rectori respondet, se ad ea, quae sibi per guardianum fratrum Min. de Venarupta ad suam praesentiam ab eo destinatum referentur, beneplacitum suum serius esse expressurum.

Tuarum serie litterarum. Dat. Reate XV kal. augusti anno primo.¹²

1647. aug. 24. Ministro (generali) et fratribus ord. Min. indulget, ut, dum civitates et loca, in quibus habitant, ecclesiastico supposita sunt interdicto, nihilominus sacramenta poenitentiae et eucharistiae ac ultimae unctionis, generali prohibitione non obstante, recipere et in ecclesiis suis (ianuis clausis, non pulsatis campanis, submissa voce, excommunicatis et interdictis ac omnibus, qui de ordine ipsorum non sunt, exclusis) divinum officium et missas celebrare possint.

Meritis vestrae religionis. Dat. Reate IX (non: VIII) kalendas septembris anno primo.¹³

¹ L. c. f. 14, nr. 7057.

² Postmodum ipsius ord. ministro generali et demum S. R. E. cardinali.

³ L. c. f. 15, nr. 7058. Die 1 dec. 1288 S. P. eidem cancellario hoc de novo mandat, die autem 31 dec. 1288, quum ille cancellarius (mag. Nicolaus de Nonauria) in exequendo hoc mandato negligens fuerit, eius successor (mag. Bertando de s. Dionysio) iterum iniungit; l. c. f. 33 et 36, nr. 7195 et 7213. Cfr. Chart. Univ. Paris. I nr. 548, 550, 551.

⁴ Simili modo capitulo ecclesiae ac populo civ. et dioec. Civ. Cast.: Reg. Vat. t. 44 f. 21 (Nic. IV a. 1) ep. 82 (160); *Sbar.* 34-36. Die 9 oct. 1288 S. P. eidem episcopo concedit et donat omnes fructus et proventus cunctorum bonorum et iurium, quae ecclesia Rom. in civ. et dioec. Civ. Cast. possidet, usque ad beneplacitum sedis apost. percipiendos; Reg. Nic. IV l. c. ep. 208 (347).

⁵ *Sbar.* 37 (ex Thenli Apparatu Minor.); cfr. Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7417.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. potestatem et commune Aesculan. hortatur, ut illi fratri assistant hac in re. Reg. Camer. Nic. IV f. 20, ed. *Langlois* nr. 7082/83.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 92 (Nic. IV a. 1) ep. 29 de curia (595 et 596).

⁸ *Sbar.* 38 (ex autogr. archivi mon. ss. Naboris et Felicis Bononien. ord. s. Cl.).

⁹ Simili modo Stephano regi, illius Urosii germano, ac Helenae reginae Sclavorum, eorum matri, in Deum sinceram fidem habenti ac eius Ecclesiam zelo pietatis catholicae veneranti. Reg. Vat. t. 44 f. 93 (Nic. IV a. 1) ep. 32 et 33 de curia (599 et 600); *Sbar.* 39-41. Litteras ab eo nr. 42 relatas, quibus S. P. episcopis, praelatis, religiosorum ordinum (etiam fratrum Min.) superioribus et universo clero regni Hungariae mandat, ut archiepiscopo Strigoniensi in convertendo Ladislao rege Hung. a via recta et fide cath. aberrante assistant, omittimus.

¹⁰ Reg. Camer. Nic. IV f. 21, ed. *Langlois* nr. 7101. Cfr. supra nr. 1640 et infra 1765.

¹¹ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7428.

¹² Reg. Camer. Nic. IV f. 23, ed. *Langlois* nr. 7120. Litteras eodem die datas et a *Sbar.* nr. 43 relatas, quibus S. P. ducem et commune Venet. ad pacem cum patriarcha Aquileien. et ad reddenda eidem iura ablata monet et hortatur, alioquin Bonaventurae (ord. Min.) archiep. Ragusino iniungit, ut eos ad id per censuram eccles. compescat, omittimus.

¹³ Reg. Vat. t. 44 f. 27 (Nic. IV a. 1) ep. 108 (205); *Sbar.* 44. Istae litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

1648. aug. 26. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Agnetis Astensis (*Asti* in Pedemon-tium) respondet, litteras die 23 ian. 1256 datas, quibus Alex. IV guardiani fratrum Min. Asten. mandaverat, ut bona, quae quidam per usurariam pravitatem vel alium modum illicitum obtenta, eo quod illi, quibus restituenda essent, inveniri non possunt, in necessitates illarum monialium plurimum indigentium convertere sunt parati, sic converteret, non ad futura, sed ad praeterita, quae tempore illius concessionis erant restituenda, tantummodo se extendere.

Tenorem quarundam litterarum. Dat. Reate VII kal. septembris anno primo.¹

1649. sept. 3. Iulianae abbatissae mon., quod Custodia B. M. V. nuncupatur, siti in territorio Blesensi, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, quas ab omni iurisdictione episcopi dioecesanii scil. Carnotensis exemptas unacum ipso monasterio sub b. Petri protectione suscipit, scribit, se in primis statuere, ut inibi ordo monasticus, qui secundum Deum et regulam Humilitatis B. M. V. institutus esse dignoscitur, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, ad indicium autem huius perceptae a sede apost. libertatis una uncia auri sibi et successoribus suis singulis annis ab eis persolvatur (cfr. supra nr. 1613).

Olim dilectus filius. Dat. Reate III nonas septembris anno primo.²

1650. sept. 5. Ministro provinciali ord. fratr. Min. in administr. Provinciae mandat, ut de consilio fratrum discretorum unum de fratribus suae administrationis idoneum ad officium inquisitionis haer. prav. exercendum eligat, cui ipsum officium in comitatu Venysino (*Venaisin* in Provincia), ubi infidelitatis error valde invaluit, committat.

Prae cunctis nostrae mentis. Dat. Reate nonis septembris anno primo.³

1651. sept. 9. Murano et Avellinensi episcopis, qui de mandato apostolico in illos ex clericis Salernitanis (*Salerno*), qui fratribus Min. eiusdem civitatis iniurias et contumelias intulerunt, inquirentes sex ex eis, ut coram ipso S. P. comparerent, citaverunt, inter quos etiam archiepiscopum Philippum, quem ipsorum excessuum praecipuum patratorem invenerunt, mandat,

ut eundem, qui per excusatorem quendam ad praesentiam S. P. missum proposuit, se illius citationis praetextu non debere personaliter comparere, cum do ipso in illo mandato nulla expressa mentio haberetur, de novo citent, ut infra 20 dierum spatium personaliter apostolico se conspectui repraesentet.

Ad audientiam nostram. Dat. Reate V idus septembris anno primo.⁴

1652. sept. 11. M(atthaeo) s. Mariae in Porticu diac. card., cui protectio ordinis fratrum Min. a sede apost. commissam est, ad omne dubium excludendum etiam curam et regimen in spirit. et temp. monialium tum s. Clarae de Assisio tum aliorum monasteriorum ordinis eiusdem sanctae, in quarum regula continetur, ut illum S. R. E. cardinalem in protectorem habeant, qui protector ordinis fratrum Min. deputatus est, expresse committit.

Licet in regula. Dat. Reate III idus septembris anno primo.⁵

1653. sept. 13. Abbati mon. s. Trinitatis et priori s. Pauli ac praeposito omnium Sanctorum ord. Humiliatorum Florentin. ad instantiam abbatissae et conventus mon. de Monticello ord. s. Cl. Florentinae diocesis exponentium, se possessionem monasterii s. Miniatis prope civit. Florent. ab Alexandro papa IV sibi olim concessi propter potentiam abbatis et monachorum eiusdem mon., qui illud detinent occupatum, et fautorum eorum minime potuisse adipisci, mandat, ut hos peremptorie citent, ut per se vel procuratores cum omnibus actis, iuribus, munimentis suis causam ipsam a se Ioanni s. Mariae in via lata diac. card. commissam contingentibus apostolico se conspectui repraesentent, facturi et recepturi super hoc, quod ordo dictaverit rationis.

Sua Nobis. Dat. Reate idibus septembris anno primo.⁶

1654. sept. 17. Duci et consiliariis ac communi Venetorum, qui quasdam constitutiones contra haereticam pravitatem editas et a civibus aliarum civitatum marchiae Tarvisinae devote prompteque receptas, quamquam super hoc ab inquisitoribus haer. prav. in Venetis et marchia Tarvisina dudum et novissime per fr. Philippum de Mantua ord. Min., inquisitorem haer. prav., de mandato fel. rec. Honorii IV vivae

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 30 (Nic. IV a. 1) ep. 124 (239); *Sbar.* 45.

² Altera die post illis monialibus regulam ab Urb. IV monialibus mon. Humilitatis B. M. V. traditam (cfr. supra nr. 1154) expresse concedit. Reg. Vat. t. 44 f. 31 (Nic. IV a. 1) epp. 128 et 129 (243 et 244); *Sbar.* 46 et 47. Cfr. supra nr. 1613.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. tum eidem ministro, ut et in civitate Arausicana, Gallia Narbonensi, castro de Salone, et in Provinciae ac Forchalcherii comitatibus finitimisque terris singulos fratres deputet inquisitores haer. prav., tum fratribus Min., inquisitoribus haer. prav. in Provincia, ut officium suum fortiter exercent, tum fratribus Praed. et Min., inquisitoribus haer. prav., ut contra christianos iudeorum ritus sectantes et iudeos ad id illos inducentes procedant, mandat. Reg. Vat. t. 44 f. 46 (Nic. IV a. 1) epp. 190-194 et 219 (318-322 et 367); *Sbar.* 49-53; cfr. infra nr. 1662.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 36 (Nic. IV a. 1) ep. 144 (261); *Sbar.* 54.

⁵ Aliis litteris eodem die (non 4 sept. 1288) datis S. P. eidem cardinali protectori concedit facultatem absolvendi moniales eorundem monast. et ordinis ab excommun. sententia, quam incurrerunt hactenus vel incurrunt in posterum pro violenta injectione manuum in se ipsas, dispensandi quoque cum illis personis, quae in eisdem monasteriis habuerunt vel habuerint ingressum simoniace vel alias vi-

tiose, ac licentiandi vel transferendi eas, prout ei videbitur expedire, necnon dandi fratribus Min. licentiam eundem ad alia monasteria monialium s. Dam. vel alterius cuiuscumque ord. atque in monasteriis ipsis morandi pro incorporatione ipsorum monast. eidem ordini s. Clarae et eorum reformatione de ipso s. Clarae ordine faciendis; item absolvendi personas tum eorundem monast. et ordinis sine apostolica vel eius licentia ad sedem apost. accedentes tum alias ingressum infra clausuras monasteriorum ipsorum habentes in casibus non concessis; item praestandi assensum in quibuscumque Clarissarum pactis et obligationibus. Eisdem denique abbatissae et sororibus mon. s. Clarae de Assisio scribit, constitutionem concilii Lugdun., quae ordines Mendicantium, quibus ad congruam sustentationem redditus aut proventus professio sive regula aut constitutiones quaelibet interdiciunt, certo modo succidendos decrevit, ad eas et earum monasterium seu alias personas eiusdem mon. nullatenus esse extendendam. Reg. Vat. t. 44 f. 99 (Nic. IV a. 1) epp. 57-61 de curia (626-630); *Sbar.* 48, 55-58. Die autem 23 ian. 1289 S. P. eidem cardinali protectori concedit facultatem absolvendi a censuris eccl. illas personas suae protectioni commissas, quae quondam Petro Aragonum regi eiusque uxori et filiis adhaerebant vel interdictum, cui terrae eius suppositae sunt, non observabant; Reg. Vat. l. c. ep. 75 de curia (648); *Sbar.* 76.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 44 (Nic. IV a. 1) ep. 183 (309); *Sbar.* 59.

vocis oraculo ei facto pluries requisiti erant, nondum receperunt, mandat, ut eas tandem recipiant, et in capitularibus annotari faciant, necnon inquisitores suum officium exercere permittant, immo eis in ipso exercendo opportunis favoribus assistant.

Inter ceteras. Dat. Reate XV kal. octobris anno primo.⁴

1655. sept. 17. Isabellae comitissae Flandriae concedit licentiam ingrediendi domum fratrum Min. a Guidone ipsius marito in parochia de Werkino² constructam.

.... Dat. Reate XV kal. octobris anno primo.³

1656. sept. 20. Ministro ord. fratr. Min. Angliae, mandat, ut, cum ad sedem apost. de diversis mundi partibus fidelium confluat multitudo et ideo apud eam diversarum linguarum poenitentiarios haberi oporteat, aliquem fratrem idoneum suae provinciae ad exequendum officium poenitentiarum destinet.

Sim. modo ministro ord. fratr. Min. Hiberniae.

Sicut tuam non credimus latere notitiam. Dat. Reate XII kal. octobris anno primo.⁴

1657. sept. 22. Potestati et consilio ac communi civ. Aesculan. (*Ascoli Piceno*) mandat, ut statutum quoddam de usu molendinorum in damnum abbatissae et conventus mon. s. Mariae de Aesculo ord. s. Cl. factum revocent damnumque illatum resarciant.

Pridem ex parte dilectarum. Dat. Reate X kal. octobris anno primo.⁵

1658. ... Custodi fratrum Min. s. Francisci de Assisio concedit facultatem audiendi confessionem Iacobae de Roma dictae Christianae Assisii commorantis eique, pro commissis poenitentia salutari iniuncta, plenae absolutionis beneficium impendendi.

Volentes dilectae in Christo. Dat. ...⁶

1659. sept. 27. Guardiano et fratribus ord. Min. ecclesiae s. Francisci de Assisio scribit, se omnibus Christifidelibus, vere poen. et conf., qui ad eandem ecclesiam in die festivitatis b. Francisci et septem diebus immediate sequentibus causa devotionis accesserint annuatim, tres annos et totidem quadragenae de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Eximiae devotionis affectus. Dat. Reate V kal. octobris anno primo.⁷

1660. oct. 2. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Petragoricens. (*Périgueux* in Aquitania) mandat, ut pecunias et alias res, quas olim Elias patriarcha Hierosol. (olim episc. Petragoricens.) nunc defunctus apud monasterium Grandimontense (*Grandmont*) deposuit, sibi assignari tutoque loco custodiri faciant, rescripturi, quidquid super hoc fecerint.

Nuper ad nostrum. Dat. Reate VI nonas octobris anno primo.⁸

1661. oct. 30. Fr. Iohanni (de Belastro seu Balastro) ord. Min.,⁹ quem ecclesiae Nicosien. (*Levkosia* in ins. Cypro) per obitum Ranulphi archiep. vacanti, postquam mag. Guido de Novariella canonicus et Henricus de Gibeletto archidiaconus ipsius ecclesiae in discordia electi iuri suo renuntiarunt, praefecit in archiepiscopum, cuique suis manibus munus consecr. impendit et pallium per Matthaeum s. Mariae in Porticu diac. card. tradi fecit, super hoc litteras apost. concedit.

Sponso coelesti. Dat. Reate III (non: XIII) kal. novembris anno primo.¹⁰

1662. dec. 23. Provinciali ministro et ceteris custodibus ac guardianis in Provincia (*Provence*) et administratione eius mandat, ut fratribus suis inquisitoribus haer. prav. illarum partium duos et, si opus fuerit, plures tribuant socios.

Ne catholicae fidei. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem X kal. ianuarii anno primo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 96 (Nic. IV a. 1) ep. 47 de curia (614); *Sbar.* 60. Die 28 aug. 1289 S. P. illos ducem, consilium, commune monet, ut statutum de auxilio inquisitoribus haer. prav. dando, sicut promiserunt, adimpleant. L. c. ep. 547 a. 2 Nic. IV (1547); *Sbar.* 157.

² Ubi etiam paulo ante monasterium Clarissarum, postmodum ad Bellumlocum (*Beaulieu*) translatus, est fundatus, cfr. supra nr. 1570.

³ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7441. Die 13 ian. 1289 eidem comitissae S. P. concedit licentiam ingrediendi bis in anno cum 7 honestis matronis monasteria sive domos ord. Cist., Praed., Min.; Reg. Vat. t. 44 f. 65 (Nic. IV a. 1) ep. 278 (445), *Sbar.* 75.

⁴ Reg. Cam. Nic. IV f. 28 (ed. *Langlois* nr. 7152/53).

⁵ L. c. f. 27 (nr. 7149).

⁶ L. c. f. 28 (nr. 7154). Ista litterae sunt l. c. sine die, sed inter ultimas mense sept. a. 1288 datas; forsitan sunt eodem die 27 sept. datae, quo illae, quae supra proxime sequuntur.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 99 (Nic. IV a. 1) ep. 56 de curia (625); *Sbar.* 61. Quae litterae bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 99 (Nic. IV a. 1) ep. 54 de curia (623); *Sbar.* 62.

⁹ Cfr. supra nr. 1334 et 1356.

¹⁰ Sim. modo capitulo, vasallis, suffraganeis ecclesiae Nicos. necnon clero ac populo dioec. Nicos. et (Henrico) regi Cypri. Reg. Vat. t. 44 f. 54 (Nic. IV a. 1) ep. 287 (388-393); *Sbar.* 63 et 64. Die 17 sept. 1289 S. P. eidem archiepiscopo, qui a. 1295 transfertur ad ecl. Turrigan. in ins. Sardinia, tum facultatem eligendi unum presbyterum ord. Min. in suum confessorum tum licentiam testandi concedit. Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 1729 et 1468; *Sbar.* 166 et 167. Die 1 febr. 1289 S. P. illum archiepiscopum regi Cypri de novo recom mendat; Reg. Vat. t. 44 f. 67 (Nic. IV a. 1) ep. 290

(456); *Sbar.* 78. — Litteras a *Sbar.* n. 65 relatas et ad Ioannem de Columna rectorem marchiae Ancon. directas, in quibus agitur de translatione civitatis Callii (*Cagli*) in planum s. Angeli seu Mercatelli, super qua sibi (Bartholomaeus ord. Min.) episc. Grossetan. et suus in Urbe vicarius (die 21 oct. 1288 ad eandem civit. hac de causa destinatus, cfr. Reg. Cam. Nic. IV f. 30, ed. *Langlois* 7171-7176) sibi retulit (l. c. nr. 7194), omittimus.

¹¹ Aliis epistolis eodem die datis S. P. comitibus aliisque dominis illarum partium eorumque officialibus mandat, ut leges contra haereticos a Friderico II imper. Rom. olim editas, quarum tenorem eis mittit, in capitularibus suis annotari faciant et secundum eas contra haereticos procedant, alioquin per inquisitores haer. prav. (de Praed. et Min. ordine) ad id compellantur; fratribus autem Min., inquisitoribus infra Arelaten., Aquen., Ebredunen. provinciarum terminos ad nonnullas consultationes sibi propositas respondet eisque mandat, ut redeuntibus ex haeresi eorumque in ea fautoribus nonnulla sub quadam poena pecuniaria praescribant, haereticos resipiscentes et fidei iussores mandatis suis parere inbeant, domos haereticorum destrui suasque sententias contra notatos et suspectos de haeresi latas executioni mandari faciant; Christifideles vero certiores reddidit de sententia excommunic. et anathematis in omnes haereticorum sectas prolatis ac poenis, quibus sunt plectendi. Die autem 15 martii 1289 S. P. illis inquisitoribus indulget, ut nullus sedis apost. delegatus in eos censuras eccles. ferre possit, ipsi vero se invicem ab eis absolvere et super irregularitate dispensare possint. Reg. Vat. t. 44 f. 60 (Nic. IV a. 1) epp. 260-268 (426-434) et f. 112 (Nic. IV a. 2) ep. 27 (684); *Sbar.* 66-74 et 90. Cfr. supra nr. 1650. — De litteris ab eo nr. 75 relatis cfr. supra not. ad nr. 1655 et quoad nr. 76 cfr. not. ad nr. 1652.

1289.

1663. ian. 10. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum lanuen. mandat, ut in aliquibus locis civ. et dioec. lanuen. publice denuntient, se per quasdam litteras S. (seu potius O., scil. Opizzoni) patriarchae Antiochen. et administr. lanuen. super interdicto, cui ipsa civitas lanuen. subiecta erat, observando concessas non voluisse, ut communi lanuen. aliquod praeiudicium generaretur.

Exposuerunt Nobis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem IV idus ianuarii anno primo.⁴

1664. ian. 28. Episcopo et guardiano fratrum Min. Monasterien. (*Münster* in Guestfalia) concedit facultatem dispensandi cum Huberto comite de Benthe(im) et Hadewige nata quondam comitis de Aldenburch (*Oldenburg*) dioec. Monasterien. et Bremen., qui olim ignorantes se esse quoad consangu. gradu coniunctos matrimonium contraxerunt et consummarunt, ita ut in hoc matrimonio licite permanere possint non obstante illo impedimento nunc detecto.

Ex parte dilecti. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V kal. februarii anno primo.⁵

1665. febr. 15. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Halberstaden. (*Halberstadt* in Saxonia) concedit similem facultatem quoad Siffridum natum Henrici comitis de Blankenburg et Lutgardem natam Conradi comitis de Wernigerode dioec. Halberst., ita ut non obstante impedimento consangu. in quarto gradu possint inter se matrimonium libere contrahere.

Exposita coram Nobis. Dat. u. s.³

1666. febr. 16. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Brixien. (*Brescia* in Lombardia) simili modo ut supra nr. 1664 quoad Parisium de Maniavaccis de Niarda eiusque uxorem Beatricem dioec. Brixien.

Cum summus pontifex. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XIV kal. martii anno primo.

Item eisdem quoad Petrum de Maniavaccis de Niarda eiusque uxorem Adelasia, qui olim ignorantes, aliquod impedimentum obstat, matrimonium inter se contraxerunt et consummarunt, licet haec Adelasia in iuvenili aetate constituta cuidam viro illi Petro in quarto consangu. linea attinenti, postmodum autem nulla copula carnali

inter eos subsequuta defuncto, a parentibus in uxorem sit tradita.

Exposita coram Nobis. Dat. u. s.⁴

1667. febr. 23. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Alben. (seu Albae regalis in Hungaria) mandat, ut electionem de mag. Theodoro praeposito Sybinien. (Cibinien.) et canonico colleg. ecclesiae Alben. in praepositum ipsius ecclesiae Alben., ad Rom. ecclesiam nullo medio pertinentis, a capitulo celebratam examinent et, si eam de persona idonea canonice factam invenerint, electum confirment.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem VII kal. martii anno secundo.⁵

1668. mart. 7. Ioanni tit. s. Caeciliae presb. card. et apost. sedis (in Francia) legato, qui mandatum suum de ordinando monasterio in maneriis a mag. Galieno de Pisis canonico ecclesiae s. Audomari ad id concessis, eo quod capitulum ecclesiae s. Marcelli prope Parisios satisfactione regia sibi praestita non contenti consentire noluerunt, exequi distulit, mandat, ut, si illi capitulum sufficiente satisfactione eis oblata consentire noluerint, illud monasterium in aliis eorundem maneriorum partibus dudum ad ecclesiam s. Genovefae ac hospitale Hierosolym. pertinentibus ordinet.

Dudum tibi. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem monis martii anno secundo.⁶

1669. mart. 11. Abbatissae et conventui monasterii, quod Custodia (seu Garda) B. M. V. nuncupatur, ord. s. Cl. dioec. Carnoten. indulget, ut ad procuraciones legatis vel nuntiis apost. sedis solvendas minime teneantur (cfr. supra nr. 1613).

Monasterium vestrum. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V idus martii anno secundo.⁷

1670. mart. 13. Fr. Alberto (de Gonzaga) ord. Min., quem ecclesiae Iporien. (*Ivrea* in Pedemontium) per transl. Frederici electi Iporien. ad ecclesiam Ferrarien. vacanti praefecit in episcopum cuique suis manibus munus consecr. impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Licet continuata. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem III idus martii (non: maii) anno secundo.⁸

¹ Reg. Camer. Nic. IV f. 35, ed. *Langlois* nr. 7211.

² Reg. Vat. t. 44 f. 65 (Nic. IV a. 1) ep. 277 (444); *Sbar.* 77. De litteris ab eo nr. 78 relatis cfr. not. ad nr. 1661.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 72 (Nic. IV a. 1) ep. 320 (490); *Sbar.* 79.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 72 (Nic. IV a. 1) ep. 318 et 319 (488 et 489); *Sbar.* 80 et 81. De litteris ab eo nr. 82 relatis v. infra nr. 1669.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 126 (Nic. IV a. 2) ep. 64 (739); *Sbar.* 83.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 110 (Nic. IV a. 2) ep. 17 (673) *Sbar.* 84. Cfr. supra nr. 1607. De litteris ab eo nr. 85 relatis v. infra nr. 1672.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. decernit, sepulturas illius mon. esse liberas, atque indulget, ut, cum generale interdictum terrae fuerit, fratribus Min. ad monialium eiusdem servitii deputatis liceat ipsis monialibus et domesticis earum familiaribus continue in eodem mon. commemorantibus, servatis servandis, missas et alia officia celebrare atque eccles. sacramenta ministrare; die autem 20 febr. 1289 S. P. Ioannae comitissae Blesensi, fundatorum ipsius mon. filiae, indulget, ut quinquies in anno cum 8 honestis mulieribus idem mon. ingredi posset, quod indultum innovat die 25 febr. 1290 (*Sbar.* 225), et die 7 mart. 1289 Christifidelibus ecclesiam eiusdem in B. M. V.

necon ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus et per octo dies immediate eas sequentes venerabiliter visitantibus indulgentias unius anni et 40 dierum concessit: quae indulgentiae die 24 (non 17) sept. 1289 de novo conceduntur. Reg. Vat. t. 44 f. 72, 112, 123, 224 (Nic. IV a. 1) ep. 322 et a. 2 epp. 24-26, 57, 506 (492, 681-683, 731, 1434); *Sbar.* 82 et 86-89 ac 171 et 177. De litteris ab eo nr. 90 relatis cfr. not. ad nr. 1662.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 129 (Nic. IV a. 2) ep. 76 (759); *Sbar.* 112. Die 19 apr. 1289 S. P. eidem episcopo indulget, ut ecclesiam s. Laurentii extra muros Iporien. ad tempus vitae unacum episcopatu suo tenere valeat, die 9 oct. 1289 ei remittit iter ad limina Apostolorum et die 18 maii (non 18 iulii, sicut scribit *Sbar.* 139) 1289 ei concedit licentiam testandi, diebus autem 9 oct. 1289 et 9 febr. 1290 ei concedit facultatem absolvendi ab excommunic. sententia clericos suae civ. et dioec. et die 9 oct. 1289 clerum eandem hortatur, ut illi episcopo iuxta facultates singulorum subsidium impendat pro expensis ab eodem in suis apud sedem apost. negotiis factis. Ceterum exstant litterae iam die 12 febr. 1289 super illa promotione confectae. Reg. Vat. t. 44 ed. *Langlois* nr. 487, 810, 882, 1609 1612, 2090.

1671. mart. 15. Fratribus Min. Alamanno de Balneoregio (*Bagnorea*) et Francisco de Rivoutris (*Riveduri* prope Reate, cfr. supra nr. 1614), inquisitoribus haer. prav. in provincia Romana, dat apocham de diversis summis pecuniarum ex officio ipsius inquisitionis, in quo hic Franciscus fr. Angelo de Reate successit, provenientibus, quas partim de mandato suo M(atthaeo de Aquasparta ord. Min.) s. Laurentii in Damaso presb. et Ioanni s. Mariae in via lata diac. card. pro certis eorum necessariis ac conventui fratrum Min. Viterbien. solvebant, partim camerae apost. assignabant.

Cum sicut. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus martii anno secundo.¹

1672. mart. 21. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Ulixbonen. (sicut certis quibusdam praelatis eccles.) concedit facultatem stipulandi cum Dionysio rege Portugalliae tractatum concordiae inter eum et regni eius antistites.

Per alias nostras litteras. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XII kal. aprilis anno secundo.²

1673. mart. 25. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum ac Simeoni primicerio ecclesiae s. Marci de Venetiis inquisitionem super regimine Francisci abbatis mon. s. Nicolai in littore de Venetiis necnon correctionem et reformationem ipsius mon. committit.

Ne virgae vigilantis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem VIII kal. aprilis anno secundo.³

1674. apr. 10. Singulis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Tibure in B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus et per octo dies immediate sequentes devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Licet is. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem IV idus (non: kalendas) aprilis anno secundo.⁴

1675. apr. 13. Rudolfo regi Rom. ad litteras sibi per Burchardum magistrum hospitalis s. Mariae Teut. leros. et Henricum ipsius protonotarium pro recipiendo imperiali diademate missas respondet, se ad eum hac de causa destinaturum esse fr. Benvenutum (ord. Min.) episcopum Eugubini.

Nuper ad nostram. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus aprilis anno secundo.⁵

1676. apr. 13. Iohannae de Brenā dominae de Virsione (non: Ursione) concedit licentiam ingrediendi cum quinque honestis mulieribus quater in anno certa quaedam ord. Cist. necnon de Custodia B. M. V. et de Humilitate B. M. V. ac s. Marcelli ord. s. Cl. Carnoten. et Parisien. dioec. monasteria.

Pium arbitramur. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus aprilis anno secundo.⁶

1677. apr. 13. Singulis Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Bituricen. (*Bourges* in Francia) in hon. ss. Andree et Ioannis Ev. dedicatam in ipsorum et ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus ac per octo dies immediate sequentes devote visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus aprilis anno secundo.⁷

1678. apr. 22. Simili modo ecclesiam mon. de Werkinge ord. s. Clarae dioec. Tornacen. a Guidone comite Flandriae eiusque uxore Isabella fundati in festivitibus ss. Francisci, Antonii, Clarae visitantibus.

Loca sanctorum. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem X kal. maii anno secundo.⁸

1679. apr. 22. Simili modo quoad visitationem ecclesiae mon. s. Elisabeth Remen.

Licet is. D. u. s.⁹

1680. apr. 22. Roberto (ord. Min.) episcopo Paphen. (in ins. Cypro) scribit, se ratum et gratum habere, quod ipse in episcopum Paphen. electus, quum provincia sua ministro provinciali careret, ab eius vices gerente licentiam consentiendi ipsi electioni ac confirmationem eiusdem ab Henrico (de Biblio) archidiacono et electo (sed non confirmato) Nicosien. (cfr. supra nr. 1661) impetravit.

Benigno sunt tibi. Dat. u. s.¹⁰

1681. apr. 27. Simili modo ut supra nr. 1678 quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Stocholmen. in Suecia.

Vitae perennis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V kal. maii anno secundo.¹¹

1682. apr. 29. Simili modo quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Lausanen. (in Helvetia).

Vitae perennis. Dat. u. s. III kal. maii anno secundo.¹²

¹ Reg. Camer. Nic. IV f. 36, ed. Langlois nr. 7221.

² Reg. Vat. t. 44 f. 122 (Nic. IV a. 2) ep. 54 (721); Sbar. 91 ac 92 cfr. 85 et 93-95. Cfr. infra nr. 1722. De litteris ab eo nr. 96 relatis v. infra not. ad nr. 1687.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem mandat, ut ad depositionem illius abbatis minime procedant, sed causam sibi ipsi deferant. Reg. Vat. t. 44 f. 128 (Nic. IV a. 2) ep. 73 (754 et 755); Sbar. 97 et 98.

⁴ Sbar. 99 (e Reg. Vat. Nic. IV a. 2 ep. 106). Die 22 apr. 1289 S. P. eidem fratribus possessionem illius ecclesiae (s. Mariae maioris), in quam eos Beraldus episcopus Tiburtin. de mandato Alexandri IV induxit (cfr. supra nr. 888), de novo confirmat; cfr. Flam. Ann. Supplem. ad Bull. Franc. pag. 211.

⁵ Aliis litteris die 22 apr. 1289 datis S. P. pro isto episcopo securum conductum petit. Reg. Vat. t. 44 f. 307 (Nic. IV a. 2) ep. 10 de curia (2176 et 7487); Sbar. 100.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 125 (Nic. IV a. 2) ep. 125 (822 cfr. 821); Sbar. 101.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 139 (Nic. IV a. 2) ep. 133 (831); Sbar. 102. Litteras ab eo nr. 103 relatas et ad potestates sive rectores civitatum locorumque per Italiam constitutos directas, quibus S. P. constitutiones contra haereticos ab Innoc. IV editas et ab Alex. IV et Clem. IV auctas confirmat et observari iubet, necnon litteras nr. 127 relatas, quibus tam illos potestates quam episcopos illarum partium monet, ut inquisitoribus haer. prav. in provincia Rom. favorabiliter assistant et de securo conductu provideant, omittimus.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 144 (Nic. IV a. 2) ep. 159 (867); Sbar. 104.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 142 (Nic. IV a. 2) ep. 149 (856); Sbar. 105.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 136 (Nic. IV a. 2) ep. 118 (824).

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 139 (Nic. IV a. 2) ep. 133 (832); Sbar. 106.

¹² Reg. Vat. t. 44 f. 139 (Nic. IV a. 2) ep. 133 (833); Sbar. 107.

1683. apr. 29. Fr. Berardo de Tuderto ord. Min. committit curam et regimen ecclesiae Albanen. per ob. Bentevengae episcopi cardinalis Albanen. (ord. Min.) vacantis.

Cum de tuae. Dat. u. s. nr. 1682.¹

1684. maii 2. Ministro ord. fratr. Min. provinciae Coloniensis concedit facultatem dispensandi super defectu natalium cum fr. Conrado de s. Cornelio presbytero sui ordinis professore, genito de patre diacono, et matre, quae ignorans, ipsum sacros suscepisse ordines, cum eo matrimonium publice in facie Ecclesiae de facto contraxerat, ita ut ad regulares sui ordinis administrationes citra officium ministeriatus assumi valeat.

Regularis ordinis professoribus. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem VI nonas maii anno secundo.²

1685. maii 2. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Regin. (*Reggio Emilia*) concedit facultatem dispensandi cum Raynerio nato Rolandini de Canossa militis et Remengarda nata Guidonis dicti de Tripoli militis de domo Robertorum, ita ut non obstante impedimento publicae honestatis matrimonium inter se licite contrahere possint; ille enim Raynerius olim, tunc infra pubertatis tempora constitutus, cum Iohannina huic Remengardae quarto consanguinitatis gradu attinente, quae quidem interim ab eodem Raynerio incognita decessit, sponsalia celebraverat.

Petitio ex parte. Datum Romae apud s. Mariam maiorem VI nonas maii anno secundo.³

1686. maii 3. Episcopo Tornacensi (*Tournai*) ad instantiam Guidonis comitis Flandriae eiusque uxoris Isabellae exponentium, moniales mon. de Werkino ab ipsis fundati ad alium locum magis aptum, ab eisdem fundatoribus iam acquisitum et procuratum, se transferre desiderare, mandat, ut, si id secundum Deum expedire sibi videbitur, licentiam postulatam eis concedat, iure et proprietate in monasterio derelinquendo eis plenarie reservatis.

Cum sicut. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V nonas maii anno secundo.⁴

1687. maii 3. Universis abbatissis et monialibus ord. s. Cl. indulget, ut ad procuraciones legatis apost. sedis exhibendas minime teneantur, nisi etc.

... Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V nonas maii anno secundo.⁵

1688. maii 4. Custodi et fratribus ord. Min. s. Francisci de Assisio scribit, se rationi consonum, quin immo debitum arbitrantem, ut ecclesiam eorum, in qua corpus sanctissimum b. Francisci confessoris requiescit, eximiis prosequatur favoribus et praecipuis ac specialibus gratiis et indulgentiis honoret, omnibus

vere poen. et conf., qui ad eandem ecclesiam diebus singulis cum devotione accesserint, unum annum de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Praecelsa gloriosissimi confessoris. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem IV nonas maii anno secundo.⁶

1689. maii 23. Ministro (provinciae s. Franc.) et custodi ac fratribus ord. Min. s. Francisci de Assisio mandat, ut quibusdam cubiculariis suis iocalia in ipsorum loco deposita et per baiulos regni Siciliae pro censu ipsius regni sibi (papae) obligata assignent.

Cum iocalia. Dat. X kal. iunii anno secundo.⁷

1690. maii 26. Abbati mon. Fiscanen. (*Fécamp*) ord. s. Ben. dioec. Rothomagen. mandat, ut Guilelmum de Grimovilla rectorem ecclesiae s. Remigii de Dypa dioec. Rothomagen., qui quadam die in ipsa ecclesia praesente fidelium multitudine copiosa in reverendam imaginem b. Francisci in fenestra vitrea vicina depictam torvo vultu et irreverente digito demonstrans in verba contumeliosa et opprobriosa contra ipsum beatum eiusque ordinem prorupisse dicitur, citet, ut personaliter compareat coram ipso S. P., pro meritis recepturus.

Cunctis reverendi sunt studiis. Dat. Reate VII kal. iunii anno secundo.⁸

1691. maii 28. Priori s. Angeli de Cella Pictaven. ord. s. Aug. mandat, ut (Gualtero ord. Min.) episcopo Pictaven. concedat facultatem permutandi seu vendendi fratribus Min. de Niorto quendam fundum ad mensam episcopalem spectantem et loco ipsorum fratrum contiguum.

Ex parte venerabilis fratris. Dat. Reate V kal. iunii anno secundo.⁹

1692. maii 31. Guardiano et fratribus ord. Min. de burgo Castrivillani (*Chateaufvillain*) dioec. Lingonen. (*Langres*) scribit, se eorum ecclesiam in festivitatibus ss. Francisci, Antonii, Clarae et per octo dies eas sequentes devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. Reate II kal. iunii anno secundo.¹⁰

1693. iunii 1. Abbati mon. de Guamo et guardiano ord. fratr. Min. ac priori eccl. ss. Iohannis et Reparatae Lucan. (*Lucca*) mandat, ut contra Bonacursum rectorem hospitalis de Alpibus Lucan. dioec. inquirant et referant.

Etsi ex iniuncto. Dat. Reate kalendis iunii anno secundo.¹¹

¹ Reg. Camer. Nic. IV f. 38, ed. *Langlois* 7225. Cfr. supra nr. 1500.

² Reg. Vat. t. 44 f. 156 (Nic. IV a. 2) ep. 224 (989); *Sbar.* 108.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 142 (Nic. IV a. 2) ep. 150 (858); *Sbar.* 109.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 143 (Nic. IV a. 2) ep. 150 (864); *Sbar.* 110.

Cfr. supra nr. 1570 et 1678. Illud mon. de Werkino ad Bellum locum (*Beaulieu*) translatum esse constat.

⁵ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7492. Die 5 apr. (non: 23 mart. 1289) S. P. eisdem monialibus indulget, ut ad solvendas decimas pro negotio regni Siciliae impositas minime teneantur; Reg. Vat. t. 44 f. 134 (Nic. IV a. 2) ep. 104 (798); *Sbar.* 96.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 143 (Nic. IV a. 2) ep. 158 (866); *Sbar.* 111. Quae litterae bullatae exstant in archivio sacri conv. Assis. — Litteras a *Sbar.* nr. 112 relatas v. supra nr. 1670.

⁷ Append. ad Reg. Nic. IV, ed. *Langlois* nr. 7653 cfr. 7654.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 156 (Nic. IV a. 2) ep. 220 (944); *Sbar.* 113. Die 26 apr. 1290 S. P. officiali Ebroicen. mandat, ut illum Guilelmum, qui, quum supradictus abbas contra eum procedere incepisset, ad sedem apost. appellavit, de novo citet, ut apostolico se repraesentet conspectui; Reg. Vat. l. c. a. 3 ep. 111 (2539); *Sbar.* 246.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 152 (Nic. IV a. 2) ep. 190 (906); *Sbar.* 114.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 155 (Nic. IV a. 2) ep. 215 (937); *Sbar.* 115.

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 160 (Nic. IV a. 2) ep. 249 (977); *Sbar.* 116. Die autem 12 dec. 1289 S. P. eisdem mandat, ut ab illo Bonacurso, qui se abdicatum regimine supradicti hospitalis proposuit, hanc abdicationem recipiant; l. c. ep. 708 (1891). Die autem 12 maii 1290 ratum et gratum habet, quod Aldebrandus in eiusdem successorem electus est; l. c. t. 45 f. 37 ep. 212 (2745); *Sbar.* 257.

1694. iunii 1. (Gualtero ord. Min.) episcopo et scholastico Pictaven. (*Poitiers* in Aquitania) ad instantiam fratrum Min. Pictaven. petentium, ut sibi locus fratrum de Poenitentia I. Chr., quamprimum per decessum vel cessionem paucorum fratrum ibi existentium dispositioni sedis apost. relictus fuerit, ad ampliandum suum locum nimis arctum concedatur, mandat, ut illum locum, quamprimum ad dispositionem sedis apost. venerit, praedictis fratribus Min. pretio competente, in subsidium Terrae sanctae vel alias in pios usus convertendo, vendant.

Sua Nobis. Dat. Reate kalendis iunii anno secundo.¹

1695. iunii 5. Ad instantiam fratrum Min. Cameracen. exponentium, se olim tempore b. m. Nicolai episcopi Cameracen. (1249-1273) locum, in quo degunt ad praesens, ad ecclesiam Cameracen. tunc spectantem, licite acquisivisse, congrua recompensatione de loco ipso capitulo eiusdem ecclesiae facta et ab illo episcopo approbata, eius successorem Ingerandum (1274-1286), quum piscatores, quibus ipse piscationem aquarum ad eandem ecclesiam spectantium ad firmam concessit, in aqua fluvii per medium loci sui decurrente saepius piscarentur, ex quo ipsis fratribus scandalum et religionis turbatio imminebant, eisdem supplicantibus omnem aquam infra clausuram loci praedicti contentam liberam, quoad viveret, concessisse, Guilelmo episcopo Cameracen., eius successori, qui etiam illam aquam ad tempus vitae liberabat, tribuit facultatem innovandi ipsam concessionem eisdem fratribus factam perpetuis futuris temporibus duraturam.

Ad ea, quae. Dat. Reate III nonas iunii anno secundo.²

1696. iunii 13. Sacristae ecclesiae Lugdunen. instantibus fratribus Min. Lugdunen. mandat, ut locum fratrum de Poenitentia I. Chr., qui utpote ab ipsis fratribus derelictus in dispositione sedis apost. remansit, vendat et pretium ad ampliationem loci illorum fratrum Min. convertat.

Ex parte dilectorum. Dat. Reate idibus iunii anno secundo.³

1697. iunii 18. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Mediolanen. in festivitatibus ss. Francisci et Antonii conf. ac s. Clarae virg. et Naboris mart. et per octo dies eas sequentes devote visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Loca sanctorum. Dat. Reate (non: Romae) XIV kal. iulii anno secundo.⁴

1698. iunii 27. Fr. Philippo de Mantua ord. Min. mandat, ut Alberto de la Scala eiusque nepotibus et Nicolao quondam Mastini militis ac Frederico et Alberto filiis quondam Alberti dicti Pichardi, civibus Veronensibus de ecclesia Rom. benemeritis, turrim cum palatio et macerie, quae de castro Illasii per quondam Ezelinum de Romano, manifestum ipsius ecclesiae inimi-

cum et de crimine haer. prav. condemnatum, constructo superesse dicuntur, quatenus ad eandem ecclesiam spectare noscuntur, nomine eius, si expedire putaverit, concedat in perpetuum possidenda.

Considerantes. Dat. Reate V kal. iulii anno secundo.⁵

1699. iunii 27. Iohannae (de Navarra) reginae Franciae concedit et indulget, ut monasteria dominarum ord. s. Cl., quoties ei visum fuerit, cum sex honestis matronis et quatuor militibus ac tribus vel quatuor fratribus ord. Min. discretis ingredi et aliquos ex his fratribus ad eadem mon., quoties ei placuerit, propriis et utilibus tractatibus exequendis mittere possit.

Ex tuae magnitudinis meritis. Dat. Reate V kal. iulii anno secundo.⁶

1700. iunii 28. Custodi fratrum Min. Florentin. concedit facultatem dispensandi cum Guiducio Ferrecti de Summifonte eiusque uxore Catharina Lothoringi dioec. Florentin., ita ut in matrimonio, quod olim, tunc ignorantes aliquam consanguinitatem inter eos esse, publice contraxerunt carnali copula postmodum subsecuta, licet, sicut tandem compertum est, sint quarto consangu. gradu coniuncti, licite remanere valeant.

Exhibita Nobis. Dat. Reate IV kal. iulii anno secundo.⁷

1701. iunii 30. Aelidi dominae de Pereuves (non: Percuves) dioec. Cameracen. concedit facultatem ingrediendi devotionis causa bis in anno cum tribus matronis honestis monasteria monialium secundum Praed. et Min. fratrum instituta viventium.

Ex tuae devotionis meritis. Dat. Reate II kal. iulii anno secundo.⁸

1702. iulii 3. Universis abbatissis et sororibus inclusis ord. s. Cl. scribit, se confirmare litteras, quibus Urbanus IV decrevit ordinem s. Cl. de cetero uniformem esse debere.

... Dat. Reate V nonas iulii anno secundo.⁹

1703. iulii 7. Lituardo nato quondam Cyrini civis Tuscanen., qui quidem, sicut fr. Franciscus (de Reate seu Rivoutris) ord. Min. inquisitor haer. prav. in Romania provincia coram ipso S. P. exposuit, olim, cum esset 13 vel 14 annorum, unacum cum matre sua Salinbene, interim defuncta, lapsus est in crimen haer. prav., postmodum vero unacum matre illud inquisitoribus sponte confessus et per eos ab excommunicatione, quam propter hoc incurrerat, absolutus est, deinde autem inquisitoribus partium illarum pro viribus astitit et in inquisitionis officio servivit exercendo tabellionatus officium, concedit restitutionem ad bonam famam et omnes actus legitimos quoad ea, quae ad inquisitionis officium pertinent.

Dilectus filius. Dat. Reate nonis iulii anno secundo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 150 (Nic. IV a. 2) ep. 184 (899); *Sbar.* 117. Die autem 17 iunii 1289 S. P., attendens paupertatis onera, quibus fratres Min. Pictaven. importabiliter gravari dicuntur, supra dictis episcopo et scholastico mandat, ut illud pretium sive pecuniam, cum eam ab eisdem receperint, integre eis restituant. Reg. I. c. ep. 239 (965); *Sbar.* 120.

² Reg. Vat. t. 44 f. 152 (Nic. IV a. 2) ep. 197 (914); *Sbar.* 118.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 156 (Nic. IV a. 2) ep. 222 (946); *Sbar.*

119. De litteris ab eo nr. 120 relatis cfr. not. ad nr. 1694.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 160 (Nic. IV a. 2) ep. 247 (974); *Sbar.* 121.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 162 (Nic. IV a. 2) ep. 254 (983); *Sbar.* 122.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 163 (Nic. IV a. 2) ep. 258 (989); *Sbar.* 123.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 202 (Nic. IV a. 2) ep. 425 (1300); *Sbar.* 124.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 167 (Nic. IV a. 2) ep. 268 (1012); *Sbar.* 125.

Ista Aelis eadem esse videtur atque illa Aulis domina de Pyrois dioec. Cameracen. (cfr. supra nr. 1450), cui S. P. die 20 ian. 1291 licentiam ingrediendi monasteria s. Clarae (sen s. Marcelli) et Humilitatis B. M. V. prope Parisius (ac sororum inclusarum Vallis ducissae ord. Praed.) concedit; Reg. Vat. t. 45 f. 130 (Nic. IV a. 3) ep. 641 (3971).

⁹ Append. ad Reg. Nic. IV, ed. *Langlois* nr. 7498.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 172 (Nic. IV a. 2) ep. 292 (1049); *Sbar.* 126. De litteris ab eo nr. 127 relatis cfr. not. ad nr. 1677.

1704. iulii 13. Cobyla Cham (seu potius: Chan) magno principi Tartarorum, cui exoptat « gratiam in praesenti, quae perducat ad gloriam in futuro », qui, sicut ipse laetanter audivit, ad christianitatis terminos ampliandos dirigit desiderium mentis suae et, sicut nuntii Argonis regis Tartarorum (cfr. supra nr. 1608) olim ad se ipsum S. P. transmissi dixerunt, ad Romanam ecclesiam et etiam gentem seu populum Latinorum grandis devotionis affectum gerit, scribit, se ad instantiam eorundem nuntiorum, petentium ut aliqui religiosi Latini ad eius praesentiam mittantur, fratrem Iohannem de Monte Corvino ord. Min. cum nonnullis sociis destinare, quos benigne habeat commendatos, eis super salubri commisso negotio, quod salutem respicit animarum, regii favoris auxilium impensurus.

Gaudemus in Domino. Dat. Reate III idus iulii anno secundo.¹

1705. iulii 13. Iolo (alias: Ozolo) de Pisis (in civ. Caphen. ad Pontum Euxinum moranti) iniungit, ut cunctis religiosiis (praesertim ord. Min.) ad partes Tartarorum transeuntibus impendat auxilium et consilium.

Simili modo Simoni de Bonastro.

Laetamur in Domino. Dat. u. s.²

1706. iulii 23. Abbatissae et conventui monialium ord. s. Cl. de Victoria (*Vittoria*) dioec. Calaguritan. (in Catalonia) scribit, se ecclesiam earum in festivitibus ss. Francisci, Antonii, Clarae et per octo dies eas immediate sequentes devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Vitae perennis gloria. Dat. Reate X kal. augusti anno secundo.³

1707. iulii 23. Simili modo abbatissae et conventui mon. de Tollon (seu Tellon) ord. s. Cl. dioec. Pampilonen. (in regno Navarrae) quoad visitationem ecclesiae earum.

Licet is. D. u. s. (X, non V, kal. aug. a. II).⁴

1708. iulii 23. Christifidelibus, vere poen. et conf., qui ad consummationem ecclesiae mon. s. Clarae de Stella dioec. Pampilonen. de novo aedificari coeptae manus adiutrices porrexerint, similes indulgentias concedit.

Quoniam ut ait Apostolus. D. u. s.⁵

1709. iulii 31. Simili modo Christifidelibus ad consummationem ecclesiae et aliorum aedificiorum a fratribus Min. in loco de Duaco (*Douay*) dioec. Atrebaten. (*Arras* in Gallia septentr.) aedificari inceptorum manus adiutrices porrigentibus.

Quoniam ut ait Apostolus. Dat. Reate II kal. aug. anno secundo.⁶

1710. iulii 31. Episcopo Cameracensi mandat, ut sororibus mon. de Gandavo (*Gand* seu *Gent*) ord. s. Cl. suae dioec. in loco solitario fundati concedat facultatem se transferendi ad alium locum magis eis accomodum.

Ex parte dilectarum. Dat. Reate II kal. augusti anno secundo.⁷

1711. iulii 31. Philippo (Bonacolsi de Mantua ord. Min., inquisitori haer. prav.) episcopo Tridentino, quem laudabilis discretionis industria, vitae munditia, honestate professionis et religionis zelo ac litterali scientia praestantem per gratiae familiaritatis obsequia experientia probata ipse S. P. cognovit, huic ecclesiae per obitum Henrici episcopi vacanti praefecit in episcopum cuique iam apud sedem apost. munus consecr. impensum est, super hoc litteras apost. concedit.

Romani pontificis. Dat. Reate II kal. augusti anno secundo.⁸

¹ Eodem die vel paulo ante aut post S. P. nonnullis aliis principibus et praelatis hac de re scribit, scil. a) supradicto regi Argoni, qui, sicut illo fr. Iohannes de Montecorvino « lator praesentium » de orient. partibus veniens sibi retulit, erga Romanam et etiam alias Christianorum ecclesias magnae devotionis gerit affectum et eidem fr. Iohanni eiusque sociis, quum in eius partibus morarentur Christi prosequentes negotia, humanitatem grandem et benignitatem exhibere exhibuit, propter quod ei de novo gratias agit, sicut iam per alias litteras, quas Roban Bersauma in partibus Orientis episcopus et alii eius nuntii ad se missi reportaverunt, fecit, eique ipsum fr. Iohannem eiusque socios ad partes illas redeuntes recommendat; b) Caydono principi Tartarorum (nepoti supradicti Cobyla), quem exposita breviter christiana fide ad eam admittendam allicere conatur; c) patriarchis et episcopis Iacobitarum, Nestorianorum, Georgiano-rum, Armenorum, Aethiopum, quibus formulam fidei christianae transmittit, eis eundem fr. Iohannem eiusque socios, qui sibi de eorum studiis multa bona multaue opera laudabilia retulerunt, recommendans; d) Dionysio episcopo in partibus Orientis (Taurisii), cui gratulatur ob affectum erga fidem christianam, quam sacrosancta Romana ecclesia tenet et observat, sicut litterae eius per saepedictum fr. Iohannem sibi missae continebant, et gratias agit tam propter hoc quam propter multae benignitatis et humanitatis affectum, quem circa eundem fratrem eiusque socios hactenus ostendit et etiam in futurum ostendere velit; e) (Aytoni) regi Armeniae (qui nuper Livoni patri in regno Armeniae successit et postmodum habitum fratrum Min. assumpsit, inde fr. Iohannes nominatus), de cuius erga fidem et ecclesiam Rom. affectu laetatur cuique gratias agit de multa in fratres Min. humanitate, sicut ab illo fr. Iohanne de Montecorvino audivit, eum monens, ut in ntroque perseverare velit; f) Mariae sorori cl. mem. reginae Armeniae, cuius studium erga fidem catholicam et desiderium unionis cum ecclesia Rom., de quo sibi idem fr. Iohannes retulit, laudat, eam hortans, ut id prosequatur et alios

ad idem inducat, necnon fratres Min. in illis partibus morantes recommendans; g) simili modo Toroso et aliis fratribus germanis necnon Leoni comestabulo regis Armeniae; h) universo populo Armeniae pro eo ad cath. fidem, quam tenet ecclesia Rom., adducendo; i) simili modo imperatori et populo Aethiopum, populo Nestorianorum, David regi Iberorum, Demetrio regi Georgiae. Reg. Vat. t. 44 f. 312-314 (Nic. IV a. 2) epp. de curia 48-56 (2218-2242); *Sbar.* 128-138. — De litteris ab eo nr. 139 relatis cfr. not. ad nr. 1670.

² Reg. Vat. t. 44 f. 314 (Nic. IV a. 2) ep. 57 de curia (2243/44).

³ Reg. Vat. t. 44 f. 177 (Nic. IV a. 2) ep. 329 (1100); *Sbar.* 140.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 200 (Nic. IV a. 2) ep. 414 bis (1278); *Sbar.* 141.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 200 (Nic. IV a. 2) ep. 414 (1277); *Sbar.* 142.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 183 (Nic. IV a. 2) ep. 358 (1172); *Sbar.* 143.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 183 (Nic. IV a. 2) ep. 353 (1162); *Sbar.* 145.

⁸ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiae Tridentin. necnon clero ac populo civ. et dioec. Tridentin. Reg. Vat. t. 44 f. 182 (Nic. IV a. 2) ep. 351 (1153); *Sbar.* 144. Dio 4 martii 1290 S. P. eidem episcopo indulget, ut a) quatuor personis idoneis tabellionatus officium conferre, b) per alium ecclesias vel coemeteria profanata vel polluta reconciliare, c) ecclesias et alia loca eccles. per alium visitare, d) altare portatile habere, e) universos clericos civ. et dioec. Trid. a censuris eccles., quas quaedam statuta non servando incurrerunt, absolvere possit et f) extra dioec. Trid. per litteras sedis apost. vel legatorum eius ultra unam dietam in iudicium evocari nequeat; insuper ei remittit iter ad limina Apostolorum et indulget, ut usque ad triennium proventus omnium beneficiorum in dioec. Trid. vacantium, in solutionem debitorum ecclesiae Trid. convertendos, retinere possit, certis quibusdam executoribus super hoc constitutis; porro die 3 martii 1290 ei concedit licentiam testandi (*Sbar.* 227) et die 17 apr. 1290 eum contra Maynardum Carinthiae ducem (et Tirolis comitem) plurima loca et bona ecclesiae Tridentinae occupantem pro-

1712. aug. 7. Custodi et fratribus s. Francisci de Assisio (sincerae devotionis affectu, quem ab ineuntis aetatis suae primordiis ad b. Franciscum gerebat, ductus) quoddam aurifrisium (auriphrygium) nuper de mandato suo contextum, tam materia quam opere pretiosum, ad ornatum altaris eiusdem sancti donat et per mag. Petrum de Gorra familiarem suum destinat.

Excitamus ab intimis. Dat. Reate VII idus augusti anno secundo.⁴

1713. aug. 13. Abbatissae et conventui mon. sororum s. Francisci de Trebis ord. s. Clarae dioec. Terracinen. scribit, se visitantibus earum ecclesiam in Nativ., Resurr., Ascens. Domini et in quatuor principalioribus B. M. V. ac ss. Bartholomaei, Francisci, Luciae festivitibus annuatim unum annum et 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxare.

Vitae perennis gloria. Dat. Reate idibus augusti anno secundo.²

1714. aug. 18. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Montelucio Perusin. indulget, ut propter redditus vel bona ab eis possessa quidpiam alicui solvere minime teneantur.

Personis, quae mundo relicto. Dat. Reate XV kal. septembris anno secundo.³

1715. aug. 18. Fratribus et sororibus ordinis fratrum de Poenitentia (a b. Francisco instituti) regulam seu modum vivendi praescribit seu confirmat.⁴

1716. aug. 21. Abbatissae et conventui mon. s. Luciae de Colle alto ord. s. Cl. dioec. Reatin. scribit, se visitantibus earum ecclesiam in ss. Francisci, Antonii, Clarae, Luciae festivitibus etc. ut supra nr. 1713.

Loca sanctorum. Dat. Reate XII kal. septembris anno secundo.⁵

1717. aug. 23. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae Magd. de Alexandria ord. s. Cl. simili modo quoad visitationem ecclesiae earum in ss. Francisci, Antonii, Clarae, Mariae Magd. festivitibus.

Licet is. Dat. Reate X kal. septembris anno secundo.⁶

1718. aug. 25. Abbatissae et conventui mon. s. Mariae de Caritate Pergamen. ord. s. Cl. simili modo quoad visitationem ecclesiae earum in B. M. V. necnon ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus.

Vitae perennis gloria. Dat. Reate VIII kal. septembris anno secundo.⁷

1719. aug. 27. Archidiacono de Nevia in eccl. (Segovien.) et Roderico can. Bracharen. mandat, ut episcopum Auriem. (*Orense*) in Hispania, qui fratribus Min. Auriem. multas iniurias et molestationes in praeiudicium privilegiorum eis concessorum inferebat, citent, ut apostolico se repraesentet conspectui.

Dilecti filii. Dat. Reate VI kal. septembris anno secundo.⁸

1720. aug. 28. Generali et provinciali provinciae Turonen. (*Tours*) ministris scribit, per exemptionis et alia privilegia monasterio de Garda seu Custodia B. M. V. ord. s. Cl. concessa (cfr. supra nr. 1669) non derogari curae fratribus Min. erga illud commissae.

Inter personas. Dat. Reate V kal. septembris anno secundo.⁹

1721. aug. 29. Episcopo Ruthenen. (*Rodez*) mandat, ut Raymundum abbatem mon. de villa s. Aegidii (*Saint Gilles*) ord. s. Ben. dioec. Nemausen., qui ad instantiam fratrum Min. et militiae Templi ac s. Iohannis Hierosolym. in ipsa villa existentium a molestiis eorundem desistere a se ipso iussus huic mandato nondum obtemperavit, de novo ad id faciendum compellat, alioquin eum citet, ut apostolico se repraesentet conspectui.

Etsi apostolica sedes. Dat. Reate IV kal. septembris anno secundo.¹⁰

1722. sept. 3. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Ulixbonen. mandat, ut quasdam litteras apost. Dionysio regi Portugalliae, quibus imprimis monetur, ut barones et nobiles sui regni ab oppressionibus et gravaminibus in personas ecclesiasticas inferendis compescat, destinent.

Carissimo in Christo filio. Dat. Reate III nonas septembris anno secundo.¹¹

cedere iubet et die 10 maii 1290 ei, qui neque ad civ. neque ad dioec. Trid. sine periculo vitae propter violentiam quorundam nobilium bona ecclesiae Trid. occupantium accedere potest, indulget, ut ad tres dietas a fine suae dioec. iurisdictionem ordinariam in omnes suos subditos exercere valeat; die denique 27 iulii 1291 illi Maynardo, cui « spiritum sanioris consilii » exoptat, scribit, se ad eum H. episcopum Brixinen. mittere pacis inter ipsum et Philippum episc. Trid. tractandae causa. Reg. Vat. l. c. (2543/48, 2488, 2497, 2616, 2691/92, 2724, 5737/38).

¹ Sbar. 146 (ex autogr. in archivo sacri conv. Assis. adhuc conservato); cfr. Reg. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7508.

² Reg. Vat. t. 44 f. 193 (Nic. IV a. 2) ep. 379 (1218); Sbar. 147.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 201 (Nic. IV a. 2) ep. 430 (1285); Sbar. 148. Aliis litteris eodem die datis S. P. universis abbatissis et conventibus sororum inclusarum monasteriorum ord. s. Cl. ad instar litterarum Clem. IV die 20 nov. 1265 datarum indulget, ut ad procuraciones legatis vel nuntiis apost. sedis aut aliis solvendas minime teneantur: quod indultum innovat die 29 sept. 1290. Reg. Vat. l. c. ep. 407 (1265); Sbar. 149.

⁴ Cfr. infra Supplem. nr. LI; Sbar. 150.

⁵ Die 27 aug. 1289 S. P. eidem indulget, ut litterae Alex. IV eis super exemptione a solutione decimarum concessae nihilominus valeant, quamquam tunc ord. s. Dam. erant, nunc autem ord. s. Cl.

sunt. Eodem die Christifidelibus illam ecclesiam in festivitibus ss. Clarae et Luciae visitantibus de novo indulgentias supra concessas concedit. Reg. Vat. t. 44 f. 194 (Nic. IV a. 2) ep. 380 et 408 et t. 45 f. 86 a. 3 ep. 433 (1223, 1266, 3328); Sbar. 151, 154, 155, 325.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 195 (Nic. IV a. 2) ep. 385 (1229); Sbar. 152.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 203 (Nic. IV a. 2) ep. 431 (1309); Sbar. 153.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 200 (Nic. IV a. 2) ep. 417 (1281); Sbar.

156. De litteris ab eo nr. 157 relatis cfr. not. ad nr. 1654.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 200 (Nic. IV a. 2) ep. 416 (1280); Sbar. 158.

¹⁰ Aliis litteris eodem die datis S. P. eundem abbatem de novo monet, ut ab illis molestationibus desistat. Reg. Vat. t. 44 f. 202 (Nic. IV a. 2) ep. 430 (1306 et 1307); Sbar. 159 et 160. Die 13 maii 1290 S. P. illum episcopum iterum diem dicere iubet praedicto abbati ad comparandum coram ipso S. P.; Sbar. 258. Die denique 18 febr. 1291 S. P. productum ab ipso abbate quoddam fictivum privilegium Clementis IV de illa villa oriundi, vigore cuius ipse abbas in eadem villa et eius districtu in clerum et populum facultatem exercendi ecclesiasticam censuram habebat, ad fratres Min. nullatenus extendi debere decernit atque abbati illius mon. pro tempore existenti usum et exercitium eiusmodi privilegii in eos interdicat. Reg. Vat. t. 45 f. 145 (Nic. IV a. 3) ep. 712 (4149); Sbar. 419.

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 208 (Nic. IV a. 2) ep. 457 et 458 (1354/55); Sbar. 161 et 162. Cfr. supra nr. 1672.

1723. sept. 5. Archiepiscopo Bisuntino (*Besançon*) ad instantiam abbatissae et conventus mon. s. Clarae de Montiniaco ord. s. Cl. mandat, ut coemeterium iuxta earum capellam seu oratorium ad opus ipsarum et familiarium domesticarum earum benedicat.

Ex parte dilectarum. Dat. Reate nonis septembris anno secundo.

Item eidem quoad benedictionem coemeterii mon. Bisuntin. ord. s. Cl.¹

1724. sept. 13. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Flaviani (Fabiani?) foris portam Reatinam ord. s. Cl. in B. M. V., s. Flaviani (Fabiani?), s. Clarae festivitibus devote visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Splendor paternae gloriae. Dat. Reate idibus septembris anno secundo.²

1725. sept. 20. Ministro provinciali Romanae provinciae et custodi ac guardiano conventuique domus s. Franc. Reatin. ord. Min. scribit, se ratum et gratum habere, quod de mandato suo capitulum ecclesiae s. Angeli Reatin. sex mensuras seu iunctas terrae ad eandem ecclesiam pertinentes eis vel potius eorum procuratori seu oeconomio auctoritate apost. constituto nomine eorum pro ampliatione eorum loci, qui nimis arctus erat, in perpetuum vendiderunt.

Religionis vestrae. Dat. Reate XII kal. octobris anno secundo.³

1726. sept. 22. Christifidelibus ecclesiam sororum mon. de Cella Paduana (cfr. supra nr. 1399) in quibusdam festivitibus devote visitantibus indulgentias largitur ut supra nr. 1724.

Vitae perennis gloria. Dat. Reate X kal. octobris anno secundo.⁴

1727. sept. 22. Fratribus (Min.) Bartholomaeo (Florentino) et Caro (Aretino) inquisitoribus haer. prav. concedit facultatem restituendi quosdam Radicofanenses ad publica officia et honores, non obstante, quod memoria patris eorum, qui in infirmitate sua, ex qua obiit, poenitentiam recepit et alia sacramenta cuiusque corpus traditum est eccles. sepulturae, postmodum per inquisitores haer. prav. damnata est, eo quod ipse, dum vixit, crimine haer. prav. respersus erat.

Petitio dilectorum. Dat. Reate X kal. octobris anno secundo.⁵

1728. sept. 24. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Parisien. in ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus visitantibus indulgentias largitur ut supra nr. 1724.

Splendor paternae gloriae. Dat. Reate VIII kal. octobris anno secundo.⁶

1729. sept. 25. Archidiacono Sicaloniae et cantori ac Roberto de Cortenai canonico Aurelianen. (*Orléans*) mandat, ut quosdam clericos Cenomanenses (*le Mans*) fratres Min. Cenomanen. molestantes et opprobriis afficientes citent, ut apostolico se repraesentent conspectui.

Insolens et effrenis. Dat. Reate VII kal. octobris anno secundo.⁷

1730. sept. 27. Guardiano et fratribus ord. Min. de Brixia (*Brescia*) necnon guardiano et fratribus Min. b. Mariae de Petriolo dioec. Brixien. scribit, se eorum ecclesiam in quibusdam festivitibus devote visitantibus indulgentias largiri ut supra nr. 1724.

Splendor paternae gloriae. Dat. Reate V kal. octobris anno secundo.⁸

1731. sept. 27. Simili modo guardiano et fratribus ord. Min. Laudan. (*Lodi*).

Licet is. D. u. s.⁹

1732. oct. 1. Berengario episcopo Lodoven. (Lodève in Provincia) concedit facultatem constituendi in ecclesia s. Stephani de Gor(d)iano monasterium sororum ord. s. Cl. illudque dotandi de propriis et ipsius ecclesiae bonis.

Cum sicut. Dat. Reate kalendis octobris anno secundo.¹⁰

1733. oct. 3. Abbatissae mon. s. Mariae Montislucii Perusin. eiusque sororibus et praesentibus et futuris scribit, se eas et earum mon. sub b. Petri protectione suscipere, eisque mandat, ut ordo s. Clarae, qui secundum Deum et regulam ab Urb. IV eiusdem ordinis sororibus traditam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. Reate V nonas octobris anno secundo.¹¹

1734. oct. 22. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum de Figiaco (*Figeac* in Aquitania) concedit facultatem dispensandi cum Ioanne nato quondam Petri Hebrardi et Praxina nata quondam mag. Rigaldi Belli de Figiaco Caturcen. dioec., ita ut in matrimonio ab eis alicuius impedimenti insciis contracto et consummato remanere valeant, non obstante quod, sicut postmodum compertum est, Guilelmus Boquerii prior ipsius Praxinae maritus illi Ioanni quarto consanguinitatis gradu erat coniunctus.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XI kal. novembris anno secundo.¹²

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 207 (Nic. IV a. 2) ep. 451 (1339/40); *Sbar.* 163. Litteras ab eo nr. 164 relatas, quibus S. P. statuta Reg. IX pro reformatione monachorum congreg. Cluniacen. temperat, omittimus, licet in eis Matthaeo (de Aquasparta ord. Min.) tit. s. Laur. in Dam. presb. card. quaedam committantur ad eam pertinentia. Cui cardinali S. P. die 17 apr. 1290 concedit licentiam testandi; Reg. Vat. t. 45 f. 15 ep. 93 (2498); cfr. f. 142 ep. 695 (4094).

² Reg. Vat. t. 44 f. 207 (Nic. IV a. 2) ep. 453 (1345); *Sbar.* 165. De litteris ab eo nr. 166 et 167 relatis cfr. supra not. ad nr. 1661.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 222 (Nic. IV a. 2) ep. 502 (1430); *Sbar.* 168.

Bullarii Franciscani Epitome.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 228 (Nic. IV a. 2) ep. 525 (1492); *Sbar.* 169.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 244 (Nic. IV a. 2) ep. 619 (1613); *Sbar.*

170. De litteris ab eo nr. 171 et 177 relatis cfr. not. ad nr. 1669.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 224 (Nic. IV a. 2) ep. 506 (1438); *Sbar.* 172.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 221 (Nic. IV a. 2) ep. 496 (1412); *Sbar.* 173.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 228 (Nic. IV a. 2) ep. 521 (1475/76); *Sbar.* 174 et 175.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 224 (Nic. IV a. 2) ep. 506 (1440); *Sbar.* 176.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 231 (Nic. IV a. 2) ep. 538 (1525).

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 226 (Nic. IV a. 2) ep. 515 (1461); *Sbar.* 178.

¹² Reg. Vat. t. 44 f. 255 (Nic. IV a. 2) ep. 625 (1722); *Sbar.* 179.

1735. nov. 4. Sanctio regi Castellae et Legionis scribit, se nuntios eius (archidiaconum de Salnes in ecclesia Compostellana et fratres Gundisalvum ac Nicolaum ord. Min.) libenter vidisse et affectuose recepisse, placere quoque sibi reformationem pacis inter eum et Philippum regem Francorum, super dispensationis autem postulatae negotio responsum ad praesens mittere non valere; petiit enim ille rex, ut secum dispensaretur super matrimonio a se dudum cum quadam nobili muliere sibi tertio consanguinitatis gradu coniuncta contracto.

Venientes ad. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem II nonas novembris anno secundo.⁴

1736. nov. 13. Ministro provinciali provinciae Bononiae et guardiano ac fratribus domus ord. fratrum Min. de Placentia (*Piacenza* in Lombardia) concedit facultatem vendendi per procuratores Romanae ecclesiae locum, in quo hi fratres in civ. Placent. primitus degebant, ac pretium recipiendum exinde in locum, quem de novo aedificare coeperunt, convertendi.

Ex parte vestra. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus novembris anno secundo.²

1737. nov. 13. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Sistaricen. (*Sisteron* in Gallia Narbon.) necnon Vapincen. (*Gap* in Delphinatu) et de Montepessulano (*Montpellier*) certis quibusdam diebus devote visitantibus annuatim consuetas largitur indulgentias.

Vitae perennis gloria. Dat. Romae u. s.³

1738. nov. 13. Custodi fratrum Min. Velletren. (*Velletri* prope Urbem) concedit facultatem dispensandi cum Petro Nicolai Angeli et Margarita quondam Thomasii Frederici de Velletro super impedimento matrimonii.

Ex parte. Dat. u. s.⁴

1739. nov. 21. Episcopo Lausanen. et guardiano fratrum Min. Lausanen. concedit facultatem dispensandi cum Aymone nato qu. Guilelmi de Gresiaci dioec. Gebenen. et Beatrice nata qu. Gerodi de Turre dioec. Sedunen., qui olim ignorantes, se esse tertio et quarto gradu consangu. coniunctos, matrimonium inter se contraxerunt et consummarunt, ita ut in eo licite remanere valeant.

Petitio dilecti filii. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XI kal. decembris anno secundo.⁵

1740. nov. 24. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Agathae Papien. (*Pavia* in Lombardia) in ss. Francisci, An-

tonii, Clarae, Agathae festivitibus visitantibus annuatim consuetas largitur indulgentias.

Splendor paternae gloriae. Romae apud s. Mariam maiorem VIII kal. decembris anno secundo.⁶

1741. dec. 2. Custodi fratrum Min. Terraconen. (*Tarragona* in Hispania) concedit facultatem dispensandi cum Guilelmo de Tenza Dertusen. dioec. et Berengaria nata quondam Guilelmi de Montechano Ilerden. dioec., qui olim ignorantes, se esse quarto consangu. gradu coniunctos, matrimonium inter se contraxerunt et consummarunt, ita ut in eo licite remanere possint.

Exhibita Nobis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XI kal. decembris anno secundo.⁷

1742. dec. 2. Guilelmo (ord. Min.)⁸ episcopo Dignien. (*Digne* in Provincia) concedit licentiam testandi.

Quia praesentis vitae. Dat. u. s.⁹

1743. dec. 3. Guardianis et fratribus ord. Min. de Valcamonica et de Garignano dioec. Brixien. scribit, se eorum ecclesias in ss. Francisci, Antonii, Clarae (ac, quoad eccl. de Valcam. tantum, s. Petri apost.) festivitibus devote visitantibus consuetas indulgentias largiri.

Licet is. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem III nonas decembris anno secundo.¹⁰

1744. dec. 5. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum Lucan. (*Lucca*) et Pistorien. (*Pistoja*) in ss. Franc., Ant., Clarae (ac, quoad eccl. Pist. tantum, s. Mariae Magd.) festivitibus.

Licet is. Dat. u. s. nonis decembris anno secundo.¹¹

1745. dec. 10. Christifidelibus ecclesiam mon. Brugen. (*Bruges* seu *Brügge* in Flandria) dioec. Tornacen. ord. s. Cl. in ss. Franc., Ant., Clarae festivitibus devote visitantibus similes indulgentias largitur.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. IV idus decembris anno secundo.¹²

1746. dec. 11. Roderico (ord. Min.) episcopo Marochitan., quem ecclesiae Marroch. dudum regimine pastoris destituta¹³ ad instantiam tam clericorum et laicorum quam Castellae et Portugalliae regum praefecit in episcopum cuique postmodum per L(atinum) episco-

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 251 (Nic. IV a. 2) ep. 611 (1663); *Sbar.* 180. Litteras ab eo nr. 181 relatas, quibus S. P. Eduardo regi Angliae super Terrae sanctae negotio per eius nuntium respondet, omittimus, utpote ad Bull. Franc. non pertinentes.

² Reg. Vat. t. 44 f. 250 (Nic. IV a. 2) ep. 607 (1658); *Sbar.* 182.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 251 (Nic. IV a. 2) ep. 612 (1664/66); *Sbar.* 183-184.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 249 (Nic. IV a. 2) ep. 603 (1650); *Sbar.* 185.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 256 (Nic. IV a. 2) ep. 638 (1725).

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 224 (Nic. IV a. 2) ep. 506 (1442); *Sbar.*

186. Litteras ab eo nr. 187 relatas, quibus S. P. Rambotto episcopo Camerinen. licentiam testandi concedit, omittimus; falso enim in his litteris adiecta est apud eum clausula de ordine Minorum, ad quem ille episcopus minime pertinebat.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 259 (Nic. IV a. 2) ep. 658 (1759); *Sbar.* 188.

⁸ Cognom. Porcelletti, c. a. 1278 promotus, a quo a. 1282 in Siculorum rebellione ac famoso Vespe Siciliano in ipsa insula commorante Siculi ob probitatem eius abstinnisse incolumemque in patriam dimisisse dicuntur.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 259 (Nic. IV a. 2) ep. 661 (1770); *Sbar.* 189.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 263 (Nic. IV a. 2) ep. 675 (1803/4); *Sbar.* 190 et 191.

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 255 (Nic. IV a. 2) ep. 633 (1714/15); *Sbar.* 192.

¹² Reg. Vat. t. 44 f. 285 (Nic. IV a. 2) ep. 688 (1837); *Sbar.* 193.

¹³ Per obitum Blanchi (ord. Min.) a. 1257 (alias: 1266) promoti.

pum Ostien. munus consecr. impendi fecit, apost. litteras super hoc concedit.

Assumpti, quamvis immeriti. Dat. u. s. III idus decembris anno secundo.⁴

1747. dec. 13. Oddoni de Grandisone concedit facultatem fundandi in loco suo de Lisernone² ecclesiam et domos, in quibus certus fratrum Min. numerus continue perseveret.

Exposuisti Nobis. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem idibus decembris anno secundo.³

1748. dec. 13. Guardiano et fratribus ord. Min. de Alexandria (*Alessandria* in Lombardia, tunc) dioec. Aquen. scribit, se eorum ecclesiam in singulis b. Antonii et s. Agnetis festivitibus devote visitantibus (consuetas) indulgentias largiri.

Licet is. Dat. u. s.⁴

1749. dec. 18. Abbati mon. s. Prosperi et priori Praed. ac guard. Min. fratrum et priori Erem. s. Aug. ordinum Regin. (*Reggio Emilia*) mandat, ut accedentes ad mon. monialium s. Benedicti in suburbio civ. Regin. situm ord. s. Ben., enormiter deformatum, corrigant et reformat tam in capite quam in membris, quae correctione et reformatione indigere noverint.

Cum ab omni specie mali. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem XV kal. ianuarii anno secundo.⁵

1290.

1750. ian. 1. G(erardino ord. Min.) episcopo Humanaten. (*Umana* in marchia Ancon.), quem ecclesiae Human. per translationem Bernardi) episcopi ad eccl. Castren. iamdiu vacanti praefecit in episcopum, cuique iam

munus consecr. impensum est, litteras apost. super hoc concedit.

Regimini universalis ecclesiae. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem kalendis (non: IV kal.) ianuarii anno secundo.⁶

1751. ian. 5. Ministro fratrum Min. provinciae s. Francisci⁷ mandat, ut cum sex aliis suae provinciae fratribus per suas praedicationes Christifideles ad crucem in Terrae sanctae⁸ subsidium sumendam inducat.

Necessitates miserabiles Terrae sanctae. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem nonis ianuarii anno secundo.⁹

1752. ian. 6. Episcopo Foroiiulien. (Fréjus in Gallia Narbon.) ad instantiam praepositi et conventus mon. Piniacen. ord. s. Aug. mandat, ut adiunctis sibi priore Praed. Grassen. et guardiano Min. fratrum de Draguinano locum fratrum de Poenitentia Christi castri de Luco, in quo unus tantum frater moratur, eisdem praeposito et conventui pro ampliando eorum prioratu in eodem castro existente pretio competente vendat, illo superstitute fratre in praedicto mon. vel alibi collocato, pretium autem ipsum in Terrae sanctae subsidium convertendum apud Nemausum penes certos quosdam mercatores camerae apost. deponendo.

Ex parte dilectorum. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem VIII idus ianuarii anno secundo.¹⁰

1753. ian. 9. Guardiano et fratribus Min. de Canturio (*Cantù*) dioec. Mediolan. scribit, se eorum ecclesiam certis quibusdam festivitibus devote visitantibus annuatim (consuetas) indulgentias largiri.

Licet is. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem V idus ianuarii anno secundo.¹¹

¹ Simili modo clero et populo civ. et dioec. Marroch. Aliis litteris die 9 febr. 1290 datis S. P. tam baronibus, proceribus, militibus ceterisque stipendiariis christianis in Marrochitani, Tunisi, Tremescii (*Tremesin*) regum servitio constitutis quam universis christifidelibus per Africam constitutis scribit, se eundem episcopum ad partes Africae, commissio ei plenae legationis officio, quo etiam Blancus episc. Marroch. eius praedecessor fungebatur, destinare, eos monens, ut ipsum tamquam legatum sedis apost. recipiant cum debita reverentia et honore eique in iis, quae ad cultum divini nominis pertinent ampliandum, consilium impendant et auxilium opportunum. Ipsi episcopo eodem die concedit facultatem tum largiendi indulgentiam 100 dierum omnibus vero poen. et conf., qui in partibus Marrochii ad praedicationes eius accesserint, tum absolvendi clericos et laicos, qui morantes in Africa vel illuc euntes ibidem moraturi pro violenta manuum iniectione in clericos in excommun. laqueum inciderunt, atque indulget, ut, cum nonnisi maxima difficultate sedem apost. visitare potest, ad id per decennium minime teneatur; die autem 15 febr. 1290 eidem in eos, qui in Africam ibidem moraturi adveniunt, eandem concedit iurisdictionem, quam habet in eos, qui ibi continue morantur. Reg. Vat. t. 44 (Nic. IV a. 2) epp. 771, 844, 845 (2005, 2117-2121, 2153); Sbar. 194, 215, 216, et Bull. Franc. IV, 326, nr. 14-16.

² Alias (sed minus recte): Silernone.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Lausanen. super hoc scribit, ei mandans, ut in constructione illius ecclesiae primum lapidem ponat et coemeterium benedicat. Reg. Vat. t. 44 f. 299 (Nic. IV a. 2) ep. 871 (2162/63); Sbar. 195 et 196. Cfr. infra nr. 1811. Attamen, si unquam illa ecclesia cum domibus aedificata

est, non stetit nisi per breve tempus; pro qua autem praedictas nobilis paucis annis post in ipso oppido de Grandisone fratribus Min. alium locum fundavit. Cfr. Bull. Franc. t. V nr. 116 et *Revue d'histoire eccl. suisse*, a. 1907.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 255 (Nic. IV a. 2) ep. 633 (1717); Sbar. 197.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 286 (Nic. IV a. 2) ep. 794 (2047); Sbar. 198.

⁶ Sim. modo capitulo ecclesiae Human. necnon clero ac populo civ. et dioec. Human. Die 31 iulii 1290 S. P. eidem episcopo, cum redditus episcopatus Human. valde tenues sint, indulget, ut insuper proventus ecclesiae castri Fitardi suae dioec., accedente ipsius patronorum laicorum consensu, percipere valeat; die autem 15 oct. 1290 ei licentiam testandi concedit et visitationem liminum remittit apostolorum. Reg. Vat. t. 44 f. 276 (Nic. IV a. 2) ep. 746 (1968) et t. 45 (Nic. IV a. 3) epp. 320 ac 248 (3006 et 2829/30); Sbar. 199 et 332.

⁷ Et verisimiliter aliis ord. Min. ministris provincialibus, certo quidem ministris prov. Bononiae et anarchiae Tarvisinae; attamen ministro Austriae idem committitur litteris die 1 aug. 1291 datis et incip.: « Terrae sanctae miserabilem statum ».

⁸ Denovo conflictae ob civitatem Tripolitanam paulo ante a Saracenis captam et dirutam.

⁹ Append. ad Reg. Nic. IV ed. Langlois nr. 7529 et 7530; Sbar. 200 et 201.

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 280 (Nic. IV a. 2) ep. 759 (1992); Sbar. 202.

¹¹ Reg. Vat. t. 44 f. 263 (Nic. IV a. 2) ep. 675 (1807); Sbar. 203.

1754. ian. 13. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Catharinae Ianuen. ord. s. Cl. certis quibusdam festivitatibus devote visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. idibus ianuarii anno secundo.¹

1755. ian. 13. Eisdem simili modo quoad visitationem eccl. s. Lucae fratrum Min. Novarien.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.²

1756. ian. 23. Item eisdem quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. tum Ianuen. tum de Valentia (*Valenza del Pò*) dioec. Aquen.

Licet is. Dat. u. s. X kal. februarii anno secundo.³

1757. ian. 25. Guardiano fratrum Min. de Abillies (*Avilles* in Hispania) concedit facultatem dispensandi cum Roderico Martini et Elvira Roderici dioec. Oveten. (*Oviedo*), ita ut in matrimonio, quod olim tunc inscii alicuius impedimenti, licet quarto consangu. gradu essent coniuncti, contraxerunt et consummarunt, licite remanere valeant.

Petitio dilecti filii. Dat. u. s. VIII kal. februarii anno secundo.⁴

1758. ian. 28. Episcopis et abbatibus ac aliis ecclesiarum praelatis per Aquen., Arelaten., Ebrodunen. provincias constitutis necnon officialibus saecularium illarum partium dominorum mandat, ut, cum ibi crimen haer. prav. multos infecerit et plerique christiani iudaicos sectent ritus ac iudei conversi relapsi sint, inquisitoribus haer. prav. in exequendo eorum officio (in eisdem partibus fratribus Min. commisso) opportunum favoris et auxilii praesidium impendant.

Attendite fratres. Dat. u. s. V kal. februarii anno secundo.⁵

1759. ian. 28. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Massilien., Avinionen., Grassen. in Assumptionis B. M. V. et ss. Apost. ac s. Francisci festivitatibus et per octo dies visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V kal. februarii anno secundo.⁶

1760. ian. 29. Ministro fratrum ord. Min. provinciae Pennen. concedit facultatem dispensandi cum Petro nato qu. Riccardi de Aquaviva et Margareta nata qu. Berardi de Baiano dioec. Pennen., ita ut in matrimonio, quod olim, tunc ignari alicuius impedimenti, in facie Ecclesiae contraxerunt et tandem consummarunt, licet quarto consangu. gradu essent coniuncti, licite remanere valeant.

Petitio dilecti filii. Dat. u. s. IV kal. februarii anno secundo.⁷

1761. febr. 5. Christifidelibus ut supra nr. 1755 quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Dertonen. (*Tortona* in Liguria).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. nonis februarii anno secundo.⁸

1762. febr. 7. Henrico lantgravio (Thuringiae), domino terrae Hassiae, ac Mathildi uxori eius consideratione s. Elisabeth (patronae tertii ord. s. Franc.), cuius nepos ille lantgravius est, facultatem eligendi proprium confessorem necnon audiendi in terris interdicto eccles. subiectis divina officia a propriis capellanis celebranda.

Quia sicut originale. Dat. u. s. VII idus februarii anno secundo.⁹

1763. febr. 13. Aegidio (ord. Min., cfr. supra nr. 1456) olim episcopo Valven. scribit, se ratum et gratum habere, quod Gerardus episcopus Sabinen. et sedis apost. legatus cessionem eius spontaneam episcopatus Valven. litteris Reate die 23 sept. 1289 datis admisit.

Petitio tua. Dat. u. s. idibus februarii anno secundo.¹⁰

1764. febr. 13. Priori ecclesiae s. Mariae in Transtiberim de Urbe ad instantiam abbatis et conventus mon. s. Cosmae in Transtiberim exponunt, nonnullos prorsus ignotos decimas, redditus, possessiones, instrumenta publica ad ipsum mon. pertinentia malitiose occultare et occulta detinere, mandat, ut eismodi detentores publice moneat, ut ea restituant.

Significarunt Nobis. Dat. u. s.¹¹

1765. febr. 15. Nicolitto Nicolai rectori ecclesiae s. Laurentii de Pastino dioec. Firman. mandat, ut Mutinum potestatem civitatis Aesculan., de cuius mandato satellites eius ad mon. s. Mariae dominarum extra muros illius civitatis accedentes ac in personas fa-

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 224 (Nic. IV a. 2) ep. 506 (1445); *Sbar.* 204.

² Reg. Vat. t. 44 f. 283 (Nic. IV a. 2) ep. 779 (2017); *Sbar.* 205.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 276 (Nic. IV a. 2) ep. 743 (1958/59); *Sbar.* 206 et 207.

⁴ Reg. Vat. t. 44 f. 282 (Nic. IV a. 2) ep. 770 (2004); *Sbar.* 208.

⁵ Reg. Vat. t. 44 f. 284 (Nic. IV a. 2) ep. 783 (2028/29); *Sbar.* 209. Die autem 20 febr. 1290 S. P. ipsos inquisitores contra illos iudaizantes ac relapsos in iudaismum procedere iubet et die 6 martii 1290 rectori comitatus Venaysini mandat, ut de proventibus ipsius comitatus fratribus Bertrando de Cigoretto et Guilelmo de s. Marcello ord. Min., inquisitoribus haer. prav. in illis partibus, et eorum successoribus moderatas expensas ab eis factas vel faciendas, ipsius inquisitionis officio oportunas, exhibeat et bona per eorum sententias confiscata proventibus eiusdem comitatus ad opus Curiae applicet. Die autem 9 sept. 1290 S. P. fratribus Min. in prov. Ro-

mana inquisitoribus idem mandat, quod inquisitoribus in prov. Provinciae supra die 20 febr. 1290 mandaverat. Die denique 20 sept. 1290 S. P. eisdem inquisitoribus in prov. Rom. indulget, ut per alios sui ord. fratres possint absolvere resipiscentes ab haeresi. Reg. Vat. l. c. ep. 848 a. 2 (2124/25), epp. 10 et 379 ac 398 a. 3 (2293, 3186, 3220); *Sbar.* 220, 228, 310, 320. Cfr. infra nr. 1836.

⁶ Reg. Vat. t. 44 f. 283 et 287 (Nic. IV a. 2) epp. 779 et 805 (2020/21 et 2071); *Sbar.* 210-212, ubi minus recte etiam ecclesiae fratrum Min. Lugdunen. similes indulgentiae concessae esse dicuntur.

⁷ Reg. Vat. t. 44 f. 282 (Nic. IV a. 2) ep. 769 (2003); *Sbar.* 213.

⁸ Reg. Vat. t. 44 f. 276 (Nic. IV a. 2) ep. 743 (1964); *Sbar.* 214. De litteris ab eo nr. 215 et 216 relatis cfr. supra not. ad nr. 1746.

⁹ Reg. Vat. t. 44 f. 286 (Nic. IV a. 2) ep. 798 (2050/51).

¹⁰ Reg. Vat. t. 44 f. 289 (Nic. IV a. 2) ep. 813 (2082).

¹¹ Append. ad Reg. Nic. IV ed. Langlois nr. 7368.

miliarium ipsius mon. nequiter irruentes fratrem Petrum conversum eiusdem usque ad effusionem sanguinis vulnerarunt et quibusdam fratribus Min., qui illuc propter clamorem ex hoc suscitatum accesserant, graves iniurias irrogarunt, citent, ut tam ipse quam alii praecipui illorum excessuum patratores coram ipso S. P. compareant.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. XV kal. martii anno secundo.¹

1766. febr. 20. Guardiano fratrum Min. de Castro Rodulphi (*Chateauroux* in prov. Turoniae) concedit facultatem dispensandi cum Raulino de Pacat domicilio et Suiotha de Bualetio dioc. Lemovicen., ita ut in matrimonio etc. ut supra nr. 1757.

Petitio dilecti filii. Dat. u. s. X kal. martii anno secundo.²

1767. febr. 21. Nicolao patriarchae Hierosolym., apost. sedis legato, mandat, ut, cum in nonnullis terris infra legationis suae terminos quamplures haeretici et credentes ipsorum existere dicantur, ibidem inquisitores haer. prav., quoties opportunum fore cognoverit, de prioris Praed. et ministri Min. fratrum ordinum provincialium Terrae sanctae consilio deputet.

Ad extirpandam. Dat. u. s. IX kal. martii anno secundo.³

1768. febr. 24. Guardiano et fratribus ord. Min. Narbonen. necnon Asulan. (*Asolo*) dioec. Brixien. scribit, se eorum ecclesiam in certis quibusdam festivitatibus devote visitantibus annuatim consuetas indulgentias largiri.

Licet is. Dat. u. s. VI kal. martii anno tertio.⁴

1769. febr. 24. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Placentin. (*Piacenza* in Lombardia) devote visitantibus simili modo.

Vitae perennis gloria. D. u. s.⁵

1770. febr. 28. Guardiano et fratribus Min. Dignen. (*Digne* in Provincia) scribit, se ratum et gratum habere, quod B(onifatius) ep. Dignen. (1248-1278) eis ecclesiam s. Petri extra muros civ. Dignen. vetustate collapsu-

ram et ad suam collationem spectantem atque eorum loco adeo coniunctam, ut ipsorum ecclesia absque illa commode construi non valeret, pia liberalitate concessit et eius successor E. (vel potius Guilelmus ord. Min., cfr. supra nr. 1742) id confirmavit.

Sacram religionem. Dat. u. s. II kal. martii anno tertio.⁶

1771. mart. 7. Isabellae de Marchia dominae de Chantoteyo Andegaven. dioec. concedit licentiam intrandi ter in anno mon. de Guischia ord. s. Cl. dioec. Carnoten.,⁷ quod de propriis bonis se aedificasse asserit.

Pium arbitantes. Dat. u. s. nonis martii anno tertio.⁸

1772. mart. 7. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. tum Tolosan. (*Toulouse*) tum Burdegalen. (*Bordeaux*) in ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitatibus devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat.

Licet is. Dat. u. s. nonis martii anno tertio.⁹

1773. mart. 7. Simili modo quoad visitationem ecclesiae s. Dionysii de Insula bona dioec. Rothomagen. in ss. Dionysii, Francisci, Mauri festivitatibus.

Splendor paternae gloriae. D. u. s.¹⁰

1774. mart. 8. Lamberto (ord. Min.)¹¹ episcopo Veglen. (*Veglia* in Istria), quem ecclesiae Veglen. per obitum Marini episcopi vacanti, reiectis fr. Ioanne de Vegla Min. et fr. Zacharia Praed. ord. in discordia electis, praefecit in episcopum (cuique munus consecr. iam impensum est), litteras apost. super hoc concedit.

Vacante dudum. Dat. u. s. VIII idus martii anno tertio.¹²

1775. mart. 18. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Bobio (*Bobbio* in Liguria) certis quibusdam diebus devote visitantibus consuetas indulgentias concedit.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XV kal. aprilis anno tertio.¹³

1776. mart. 18. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum mon. Massilien. et Sistaricen. ord. s. Cl.

Licet is. Dat. u. s.¹⁴

¹ Reg. Vat. t. 44 f. 286 (Nic. IV a. 2) ep. 795 (2048); *Sbar.* 217. Illo potestas ob supradictos excessus amotus et per hanc amotionem factum esse videtur, ut ipse S. P. potestariam civitatis Aesculan., suae patriae, assumeret. Qui quidem die 21 martii 1290 consilio et communi civ. Aesc. scribit, ex hac assumptione, facta ex magnae dilectionis affectu, quem habet ad istam civitatem, in qua suae nativitatis traxit originem, eis non generari praeiudicium aliquod vel gravamen; Reg. Vat. t. 45 f. 11 (Nic. IV a. 3) ep. 62 (2413). Cfr. supra nr. 1640 et 1644.

² Reg. Vat. t. 44 f. 292 (Nic. IV a. 2) ep. 838 (2112); *Sbar.* 218. De litteris ab eo nr. 219 relatis cfr. not. ad nr. 1257 et quoad litteras nr. 220 relatas cfr. not. ad nr. 1758.

³ Reg. Vat. t. 44 f. 290 (Nic. IV a. 2) ep. 824 (2095); *Sbar.* 221.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 1 (Nic. IV a. 3) ep. 5 (2278/79); *Sbar.* 222 et 223.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 2 (Nic. IV a. 3) ep. 9 (2289); *Sbar.* 224. De litteris ab eo nr. 225 relatis cfr. not. ad nr. 1669.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 3 (Nic. IV a. 3) ep. 15 (2305); *Sbar.* 226. De litteris ab eo nr. 227 relatis cfr. supra not. ad nr. 1711 et de litteris nr. 228 relatis cfr. supra not. ad nr. 1758.

⁷ Quod *Sbar.* (minus recte, ut videtur) idem esse scribit ac mon. de Custodia B. M. V. (cfr. supra nr. 1669).

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 4 (Nic. IV a. 3) ep. 17 (2320); *Sbar.* 229.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 3 (Nic. IV a. 3) ep. 16 (2306 et 2307); *Sbar.* 230 et 231.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 2 (Nic. IV a. 3) ep. 9 (2287).

¹¹ Qui idem esse videtur atque ille Lambertus de Ripatransonis, de quo supra nr. 1640 et 1644.

¹² Simili modo capitulo ecclesiae Veglen. necnon clero ac populo civ. et dioec. Veglen. die 18 aug. 1290 S. P. illi episcopo concedit licentiam testandi et sexto die post remittit iter ad limina, die autem 4 sept. 1290 ei tribuit facultatem absolvendi clericos suae dioec., qui propter dissolutam vitam sententiam canonis incurrerant, et die 30 sept. 1290 concedit indulgentias iis, qui eidem cathedrali ecclesiam suam iam diu in hon. B. M. V. et s. Anastasiae inceptam perficere intendenti manus adiutrices ad hoc porrexerint. Reg. Vat. t. 45 f. 11 (Nic. IV a. 3) ep. 65, 248, 349, 424, 461 (2418, 2827, 3106, 3300, 3438); *Sbar.* 232. Die 13 sept. 1290 S. P. eidem episcopo, qui a Bon. VIII a. 1296 constituitur vicarius Urbis et anno sequ. transfertur ad eccl. Aquinatensem, facultatem concedit celebrandi et praedicandi in monasteriis tam s. Cl. quam aliorum ord. ipsaque cum duobus sui ord. fratribus vel capellanis libere ingrediendi. Reg. Vat. l. c. f. 84 ep. 424 (3296); *Sbar.* 316.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 6 (Nic. IV a. 3) ep. 27 (2362); *Sbar.* 233.

¹⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 12 (Nic. IV a. 3) ep. 70 (2440/41); *Sbar.* 234 et 235.

1777. mart. 21. Item quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. de Alexandria dioec. Aquen.

Licet is. Dat. u. s. XII kal. aprilis anno tertio.⁴

1778. mart. 23. Item quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Massilien.

Licet is. Dat. u. s. X kal. aprilis anno tertio.²

1779. mart. 27. Visitatori ord. s. Clarae in provincia marchiae (Ancon.) concedit facultatem dispensandi super defectu natalium cum Crispina moniali mon. s. Francisci de Ripatransonis ord. s. Cl., ita ut ad omnes administrationes ipsius ordinis assumi et in abbatissam eligi possit.

Personis sacram religionem professis. Dat. u. s. VI kal. aprilis anno tertio.³

1780. apr. 17. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Aesculo visitantibus ut supra nr. 1772.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XV kal. maii anno tertio.⁴

1781. apr. 20. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. Belvacen. et Ambianen. atque Abbatisvillae dioec. Ambianen.

Licet is. Dat. u. s. XII kal. maii anno tertio.⁵

1782. apr. 22. Item quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Aquen. (*Acqui* in Pedemontium) et de Limoso (*Limoux*) dioec. Narbonen.

Licet is. Dat. u. s. X kal. maii anno tertio.⁶

1783. apr. 22. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Papien. (*Pavia* in Lombardia) mandat, ut electionem de Thomata moniali mon. s. Mariae Theodoti Papien. ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. factam examinent et, si eam de persona idonea celebratam invenerint, confirment.

Sua Nobis. Dat. u. s.⁷

1784. apr. 24. Matthaeo (de Ursinis) s. Mariae in Porticu diac. card. (et ordinis s. Clarae protectori) indulget, ut de ecclesiis et monasteriis Clarissarum ad alia loca se transferentium dimissis vel dimittendis eorumque fructibus disponere valeat.

Cum cura monasteriorum. Dat. u. s. VIII kal. maii anno tertio.⁸

1785. apr. 27. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Regien. (*Riez*) et de Folqualquerio (*Forcalquier*) in Provincia visitantibus ut supra nr. 1772.

Licet is. D. u. s. V kal. maii anno tertio.⁹

1786. maii 1. Guardiano fratrum Min. Tranen. (*Trani* in Apulia) concedit facultatem dispensandi cum Mazziotto Nicolai Petri de Octa cive Tranen. eiusque uxore Iohanna, ita ut in matrimonio ut supra nr. 1757.

Exhibita Nobis. Dat. u. s. kalendis maii anno tertio.¹⁰

1787. maii 1. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Cingulo dioec. Auximan. (in marchia Ancon.) visitantibus ut supra nr. 1772.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. kalendis maii anno tertio.¹¹

1788. maii 4. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. Ebredunen. (*Embrun*) et Dignen. (*Digne* in Provincia) ut supra.

Licet is. Dat. u. s. IV nonas maii anno tertio.¹²

1789. maii 7. Item quoad visitationem eccl. fratrum Min. Baiocen. (*Bayeux*) et de Cadomo (*Caen*) dioec. Baiocen. necnon. Petragoricen. (*Perigueux*) et de Brageriaco (*Bergerac*) dioec. Petragor.

Licet is. Dat. u. s. nonis maii anno tertio.¹³

1790. maii 11. Item quoad visitationem eccl. mon. Burdegalen. et Tolosan. ord. s. Cl. in festivitate s. Clarae et per octo dies eam sequentes.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V idus anno tertio.¹⁴

1791. maii 15. Guardiano fratrum Min. Argentin. (*Strassburg* in Alsatia) concedit facultatem absolvendi Mathiam canonicum eccl. s. Stephani aliosque clericos Argentin. a sententia excommun. olim a Iohanne episcopo Tusculan. et sedis apost. legato in eos latae.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. idibus maii anno tertio.¹⁵

1792. maii 18. Abbatissis et conventibus mon. Avinionen. et Narbonen. ac Carcassonen. (in Gallia australi) ord. s. Cl. scribit, se visitantibus earum ecclesias in B. M. V. et s. Francisci ac s. Clarae festivitibus et

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 14 (Nic. IV a. 3) ep. 79 (2468); *Sbar.* 236. Litteras ab eo nr. 237 relatas, quibus G(erardo) episcopo Sabinen. et B(enedicto) s. Nicolai in C. T. diac. card., sedis apost. legatis, conceditur facultas vocandi ad se pro expediendis negotiis quoscunque et quocumque Praed. et Min. atque aliorum quorumlibet ordinum fratres, omittimus.

² Reg. Vat. t. 45 f. 14 (Nic. IV a. 3) ep. 79 (2470); *Sbar.* 238. Litteras ab eo nr. 239 relatas v. infra nr. 1782.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 24 (Nic. IV a. 3) ep. 145 (2617); *Sbar.* 240.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 19 (Nic. IV a. 3) ep. 118 (2553); *Sbar.* 241.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 16 (Nic. IV a. 3) ep. 95 (2500 et 2501); *Sbar.* 242 et 243.

⁶ Non: X kal. aprilis vel IV nonas maii. Reg. Vat. t. 45 f. 14 (Nic. IV a. 3) ep. 79 (2471 et 2472); *Sbar.* 239 et 253.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 15 (Nic. IV a. 3) ep. 94 (2499); *Sbar.* 244.

⁸ Reg. Vat. t. 45 (Nic. IV a. 3) ep. 794 sen 39 de curia

(4303); *Sbar.* 245. De litteris ab eo nr. 246 relatis cfr. not. ad nr. 1690.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 12 (Nic. IV a. 3) ep. 70 (2443/44); *Sbar.* 247 et 248.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 22 (Nic. IV a. 3) ep. 132 (2601); *Sbar.* 249.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 19 (Nic. IV a. 3) ep. 118 (2552); *Sbar.* 250.

¹² Reg. Vat. t. 45 f. 24 (Nic. IV a. 3) ep. 147 (2620/21); *Sbar.* 251 et 252. De litteris ab eo nr. 253 relatis cfr. not. ad nr. 1782.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 12 (Nic. IV a. 3) ep. 70 (2447/48) et f. 25 ep. 148 (2634/35); *Sbar.* 254 et 255.

¹⁴ Reg. Vat. l. c. f. 148 (2637/38); *Sbar.* 256. De litteris ab eo nr. 257 relatis cfr. not. ad nr. 1693 et de litteris nr. 258 relatis cfr. not. ad nr. 1721; litterae nr. 259 relatae, quae die 15 maii a. 1291 (non 1290) datae sunt, sequuntur infra nr. 1922.

¹⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 34 (Nic. IV a. 3) ep. 201 (2726 cfr. 2683); *Sbar.* 260. Cfr. supra not. ad nr. 1603.

per octo dies eas sequentes unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. u. s. XV kal. iunii anno tertio.¹

1793. maii 20. Eduardo regi Angliae scribit, se ad eum B(artholomaeum ord. Min.) episcopum Grossetan. destinare, qui eum moneat super iis, quae in regno ipsius contra libertatem eccles. regia dicuntur auctoritate committi.

In suasionibus. Dat. u. s. XIII kal. iunii anno tertio.²

1794. maii 20. Benvenuto (ord. Min.) episcopo Eugubino legationis officium in Hungaria, Dalmatia, Austria, Styria, Carinthia, Cumania et Bosna committit.

Descendit de coelis. D. u. s.³

1795. maii 28. Guardiano et fratribus Min. Ortan. (*Orte* prope Urbem) scribit, se eorum ecclesiam prima die dominica post Pentecosten et per octo dies eam sequentes devote visitantibus annuatim tres annos et tres quadragenas de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. Dat. u. s. V kal. iunii anno tertio.⁴

1796. iunii 13. Archipresbytero plebis de Sistino (*Foglia* in Massa Trabaria) ad instantiam abbatissae et conventus mon. de Isketo (*Ischieto*) ord. s. Cl. Urbinate. dioec. mandat, ut bona ipsius mon., quae olim per monachos ord. s. Ben., priores eiusdem possessores, alienata invenerit vel distracta, ad ius et proprietatem illius mon revocet.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem idibus iunii anno tertio.⁵

1797. iunii 22. Fr. Guilelmo (de Bobbio ord. Min.) electo Regin. (*Reggio Emilia*), quem in officio poenitentiarum suae laudabiliter comprobatum ecclesiae Regin. per obitum tam Guilelmi episcopi quam Francisci de Fullano Reginensis et Theodosii de Flisco Laudunensis canonicorum in discordia in eius successores electorum vacanti praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

Inter varia. Dat. apud Urbem veterem X kal. iulii anno tertio.⁶

1798. iunii 27. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Clarae Assis. visitantibus ut supra nr. 1775.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem V kal. iulii anno tertio.⁷

1799. iulii 1. Eisdem ecclesiam fratrum Min. a) sacri montis Alverniae et b) Apten. (*Apt* in Provincia) visitantibus ut supra nr. 1772.

a) Licet is. b) Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem vet. kalendis iulii anno tertio.⁸

1800. iulii 7. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. de Urbino, de Durante dioec. Urbin., de Fabriano et de s. Severino dioec. Camerinen., s. Angeli Papalis dioec. Callien., de Ripatransonis et de Offida dioec. Firman., de Valle Montonis dioec. Signen. ac de Camerino.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem nonis iulii anno tertio.⁹

1801. iulii 7. Simili modo quoad visitationem ecclesiae mon. s. Mariae in Silice de Valle Montonis ord. s. Cl. dioec. Signen.

Virgo venustissima. Dat. u. s.¹⁰

1802. iulii 7. Fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. scribit, non expirare cum obitu summorum pontificum, a quibus deputati sunt, eorum auctoritatem, sed permanere sub eorundem successoribus.

Ne aliqui. Dat. apud Urbem veterem nonis iulii anno tertio.¹¹

1803. iulii 8. Abbati mon. de Saba Cist. et priori Praed. de Sictunia Strenginen. et Upsalen. dioec. ac guardiano Min. ordinum Upsalen. mandat, ut postulationem de Ioanne episcopo Aboen. in archiepiscopum Upsalen. a capitulo Upsalen. factam examinent et, si eam canonice de persona idonea celebratam invenerint, confirment.

Militanti ecclesiae. Dat. apud Urbem veterem VIII idus iulii anno tertio.¹²

1804. iulii 11. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. de Monte Macellarum (*Masaccio?*) dioec. Aesculan. et mon. s. Nicolai Recanaten. ord. s. Cl. visitantibus ut supra nr. 1772.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem V idus iulii anno tertio.¹³

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 24 (Nic. IV a. 3) ep. 147 (2622/24); *Sbar.* 261 (quoad mon. Avin. tantum).

² Reg. Vat. t. 45 f. 164 (Nic. IV a. 3) ep. 43 de curia (4308); *Sbar.* 262. Cui episcopo S. P. die 17 apr. 1290 licentiam testandi concessit; l. c. f. 15 ep. 91 (2489).

³ Aliis epistolis eodem die et sequentibus usque ad 12 sept. 1290 datis S. P. eundem legatum regi Hungariae necnon regi Romanorum (Rudolfo) aliisque nobilibus atque episcopis, abbatibus, aliis eccl. praelatis commendat necnon multas gratias et privilegia opportuna hac de causa tribuit; Reg. Vat. t. 45 (Nic. IV a. 3) epp. 48-90 de curia (4313/84); *Sbar.* 266 et 311. Sed ipse Benvenutus episcopus hanc legationem non executus esse videtur (morte Ladislai regis Hung. interveniente); anno autem sequente S. P. Ioannem episcopum Aesinum destinavit in Hungariam de statu regni et eius conditionibus inquisiturum (epp. 4415/31 efr. 7563).

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 34 (Nic. IV a. 3) ep. 197 (2718); *Sbar.* 264. Litteras ab eo nr. 263 relatas, quibus S. P. constitutionem Hon. IV de suppressione ordinis « Apostolorum » confirmat, omisimus.

⁵ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7556; *Sbar.* 265. De litteris ab eo nr. 266 relatis cfr. not. ad nr. 1794.

⁶ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiae Regin., clero ac populo civ. et dioec. Regin., marchioni Estensi. Qui electus die 3 iulii 1290 iam munus consecrationis receperat; nam litteris hoc die datis, quibus a S. P. praedictis capitulo et aliis de novo commendatur, iam episcopus nominatur. Die 15 iulii 1290 obtinet licentiam testandi. Reg. Vat. t. 45 f. 39 (Nic. IV a. 3) ep. 220 et 248 (2761/70 et 2826); *Sbar.* 267 et 281. Litterae ab eo nr. 268 relatae, quibus Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Santanderen. (in Hispania) visitantibus indulgentiae conceduntur, die 27 iunii 1291 (non 1290) datae sunt.

⁷ *Sbar.* 269 (c Reg. Nic. IV a. 3 ep. 230?).

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 49 et 26 (Nic. IV a. 3) ep. 272 et 157 (2882 et 2662); *Sbar.* 270 et 271.

⁹ Reg. Vat. t. 45 (Nic. IV a. 3) ep. 253 et 313 (2844/50, 2853, 2980); *Sbar.* 272, 273, 279, 280.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 (Nic. IV a. 3) ep. 253 (2854); *Sbar.* 274.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 41 (Nic. IV a. 3) ep. 227 (2789); *Sbar.* 275.

¹² Reg. Vat. t. 45 f. 47 (Nic. IV a. 3) ep. 263 (2869); *Sbar.* 276.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 60 (Nic. IV a. 3) ep. 313 (2981/82); *Sbar.* 272 et 277.

1805. iulii 12. (Guidoni) electo Anicien. (*le Puy* in Gallia) concedit facultatem vendendi abbatissae et conventui mon. Claromonten. ord. s. Cl. locum, quem fratres Poenitentiae I. Chr. Anicii habebant, sed penitus deseruerunt, pro pretio competente nomine ecclesiae Romanae in aliquo loco tuto deponendo.

Cum sicut. Dat. apud Urbem veterem IV idus iulii anno tertio.¹

1806. iulii 15. Archiepiscopo Coloniensi mandat, ut sententiam in causa inter fratres Min. de Grünenberg (in Hassia) et fratres domus Hospitalis s. Ioh. Hierosol. provinciae Alemanniae vertente super eo, quod hi fratrem Henricum de Betemburch ord. Min., ab eo apostatantem, receperant et suo habitu vestiverant, a Petro tit. s. Marci presb. card., cui haec causa commissa erat, latam, vigore cuius ipsi eum aut ministro provinciae Coloniensis aut custodi Hassiae aut guardiano loci de Grünenberg restituere et fratribus Min. de Grünenberg sex marcas boni argenti pro expensis in ipsa causa habitis solvere tenentur, debitae executioni demandet.

Dilecti filii. Dat. apud Urbem veterem idibus iulii anno tertio.²

1807. iulii 15. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Mediolan., in qua caput b. Barnabae apost. et corpora ss. Martini et Gaii archiepp. Mediolan. requiscunt, ac Vercellen. necnon Florentin. et Praten. (*Prato* inter Florentiam et Pistoriam) in ss. Francisci, Antonii, Clarae (necnon s. Crucis quoad illam et B. M. V. quoad hanc ecclesiam) festivitibus devote visitantibus consuetas indulgentias largitur.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem idibus iulii anno tertio.³

1808. iulii 18. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. Recanaten. et Anconitan.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem XV kal. augusti anno tertio.⁴

1809. iulii 23. Abbati mon. Staden. (*Stade*) ord. s. Ben. dioec. Bremen. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Bremen. mandat, ut electionem de Ioanne dicto Westval monacho mon. de Rossevelde ord. s. Ben. in abbatem ipsius mon. factam examinent et, si eam canonice de persona idonea celebratam invenerint, confirment.

Dudum monasterio. Dat. apud Urbem veterem X kal. augusti anno tertio.⁵

1810. iulii 23. Ministro provinciali ord. fratr. Min. in Aragonia concedit facultatem absolvendi ab excommun. sententia illos suae administrationis fratres, qui interdictum olim positum in terris quondam Petri de Aragonia non servabant, necnon dispensandi cum eis super irregularitate, si quam exinde contrahebant.

Ad nostram noveris. Dat. u. s.⁶

1811. iulii 30. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. a) Graiacen. (*Gray*) dioec. Bisuntin. et b) de Lisernone dioec. Lausanen. visitantibus ut supra nr. 1772.

a) Cum ad promerenda. b) Licet is. Dat. apud Urbem veterem III kal. augusti anno tertio.⁷

1812. aug. 1. Simili modo quoad visitationem ecclesiae mon. s. Seraphiae ord. s. Cl. Terdonen. (*Tortona*).

Splendor paternae gloriae. Dat. apud Urbem veterem kalendis augusti anno tertio.⁸

1813. aug. 4. Guardiano et fratribus ord. Min. Anagnin. scribit, se ratum et gratum habere, quod abbatissa et sorores mon. s. Petri de Vineis Anagnin. ord. s. Cl., attendentes grata et utilia servitia, quae in ipsarum factis et negotiis a fratribus ord. Min. dudum receperant, ecclesiam s. Blasii Anagnin. sibi pleno iure subiectam custodi fratrum Min. Campaniae⁹ pure et libere contulerunt atque ipsi guardianus et fratres ad eandem ecclesiam accedentes ibi habitationem suam et locum facere decreverunt.¹⁰

Cum a Nobis petitur. Dat. apud Urbem veterem II nonas augusti anno tertio.¹¹

1814. aug. 5. Blanchae natae cl. mem. Ludovici regis Francorum¹² concedit licentiam ingrediendi ter in anno cum octo honestis matronis monasteria Cist. et s. Cl. ac aliorum ordinum.

In gratia, de qua. Dat. apud Urbem veterem nonis augusti anno tertio.¹³

1815. aug. 8. Christifidelibus istas litteras inspecturis scribit, fratres tertii ordinis s. Franc. assumere debere de ordine fratrum Min. visitatores suos et procuratores.¹⁴

1816. aug. 9. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Oxonia (*Oxford* in Anglia) visitantibus ut supra nr. 1775.

Cum ad promerenda. Dat. apud Urbem veterem V idus (non: kalendas) augusti anno tertio.¹⁵

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 52 (Nic. IV a. 3) ep. 286 (2912); *Sbar.* 278. Litteras ab eo nr. 279 et 280 relatas, quae quidem non 12, sed 7 iulii 1290 datae sunt, v. supra nr. 1800, quoad litteras nr. 281 relatas cfr. not. ad nr. 1797.

² Reg. Vat. t. 45 f. 59 (Nic. IV a. 3) ep. 307 (2964); *Sbar.* 285.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 51 et 61 (Nic. IV a. 3) ep. 280 et 321 (2895/96 et 3003/4); *Sbar.* 282 et 283. Litterae ab eo nr. 284 relatae, quae quidem a. 1291 (non 1290) datae sunt, sequuntur infra nr. 1948.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 61 (Nic. IV a. 3) ep. 321 (3005/6); *Sbar.* 286 et 287.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 60 (Nic. IV a. 3) ep. 315 (2988); *Sbar.* 288.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 59 (Nic. IV a. 3) ep. 308 (2965); *Sbar.* 289. Litterae ab eo nr. 290 relatae, quae quidem die 9 aug. (non 28 iulii) 1290 datae sunt, sequuntur infra nr. 1816.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 61 (Nic. IV a. 3) ep. 321 (2996 et 2998); *Sbar.* 291 et 292. Die 4 ian. 1291 S. P. de novo indulgentias pro

visitatione ecclesiae illius Graiacen. concedit; Reg. Vat. l. c. ep. 640 (3962); *Sbar.* 388.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 53 (Nic. IV a. 3) ep. 297 (2939); *Sbar.* 293.

⁹ Ad quam custodiam pertinebat locus fratrum Min. Anagnin.

¹⁰ Quod quidem ad effectum minime deduxerunt, in veteri suo loco permanentes usque ad a. 1300, quo ad eccl. ss. Matthaei et Stephani se contulerunt.

¹¹ Die 2 nov. 1290 S. P. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. in hon. s. Blasii dedicatam devote visitantibus consuetas indulgentias largitur. Reg. Vat. t. 45 f. 75 et 105 (Nic. IV a. 3) ep. 377 et 521 (3184 et 3605); *Sbar.* 294 et 346.

¹² Et Ferdinandi primogeniti regis Castellae viduae.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 66 (Nic. IV a. 3) ep. 341 (3077); *Sbar.* 295.

¹⁴ Cfr. infra Supplem. nr. LII; *Sbar.* 296.

¹⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 66 (Nic. IV a. 3) ep. 340 (3073); *Sbar.* 290.

1817. aug. 13. Simili modo quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Cameracen. (*Cambrai* in Gallia sept.).

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem idibus augusti anno tertio.¹

1818. aug. 18. Guardiano et fratribus conventus s. Mariae gloriosae (*ai Frari*) de Venetiis ord. Min. concedit, ut pro iam incepta constructione ecclesiae et aliorum aedificiorum vendant ante statutum tempus domos et possessiones a Palmeria vidua Thomae Mudacii laici de Venetiis legatas, duraturis tamen obligationibus illi legato annexis usque ad metam ipsius temporis statuti scil. 40 annorum, de quo decennium elapsum est et ultra.

Exhibita Nobis. Dat. apud Urbem veterem XV kal. septembris anno tertio.²

1819. aug. 23. Priori Praed. et ministro Min. fratrum ordinum provincialibus in marchia Ancon. scribit, se gaudere, quod quamplurimi homines castri Fabriani ad exhortationem et praedicationem illorum fratrum crucis signaculum in Terrae sanctae subsidium assumpserunt et ad transfretandum se offerunt paratos; verumtamen, quia eorum praesentia praesertim hoc tempore ob certas causas ipsi Terrae foret in modico fructuosa, consultius esse, ut ipsi et alii cruce signati non transfretent usque ad tempora utiliora.

Volentes dudum. Dat. apud Urbem veterem X kal. septembris anno tertio.³

1820. aug. 23. Abbatissae et conventui mon. de Scala s. Mariae ord. s. Cl. dioec. Cracovien.⁴ indulget, ut de nemoribus et silvis ipsius mon., quae iam ad culturam redacta fore noscuntur vel in futurum redigentur, nulli decimas solvere teneantur.

Volentes vobis. Dat. apud Urbem veterem X kal. septembris anno tertio.⁵

1821. aug. 25. Ferdinando episcopo Burgen. (de ord. Min., cfr. supra nr. 1497) indulget, ut, dum monasteria monialium suae dioec. intrat, duos fratres Min. secum habere possit.

Volentes benigne. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. septembris anno tertio.⁶

1822. aug. 23. Christifidelibus a) ecclesiam fratrum Min. Paduan. in honorem b. Antonii dedicatam et b) ec-

clesiam fratrum Min. Cuman. (*Como*) devote visitantibus ut supra nr. 1772.

a) Licet is. b) Vitae perennis. Dat. apud Urbem veterem X kal. septembris anno tertio.⁷

1823. sept. 1. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum tum fratrum Min. Suessionen. (*Soissons* in Gallia septentr.) et de Compendio (*Compiègne*) dioec. Suessionen. ac Donecastren. (*Doncaster* in Anglia septentr.) tum mon. de Collazone (in Umbria) ord. s. Cl. dioec. Tudertin.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem kalendis septembris anno tertio.⁸

1824. sept. 2. Magistris Ioanni de Vasonia et Auberto de Marla canonicis Laudunen. (*Laon* in Gallia septentr.) ad instar Gregorii papae X, qui olim, quum inter fratres Min. et monachos mon. s. Ioannis Laudunen. discordia esset mota super eo, quod hi quandam partem fundi apud ecclesiam s. Cornelii a cl. mem. Ludovico rege Francorum illis pro ipsorum habitatione concessi ad se pertinere asserentes illos impediverunt, quominus ecclesiam et domos ibi construi inceptas perficerent, praedicto Auberto et archidiacono Laudunen. mandaverat, ut illos monachos assignata eis congrua compensatione pro illa parte ad desistendum ab huiusmodi impedimento compellerent, id ipsum, cum relatio ab eis ipsi Gregorio X super hoc negotio facta eiusdem morte interveniente effectum non habuisset, de novo mandat.

Petitio dilectorum. Dat. apud Urbem veterem IV nonas septembris anno tertio.⁹

1825. sept. 8. Christifidelibus ecclesiam mon. Eugubin. ord. s. Cl. devote visitantibus ut supra nr. 1775.

Licet is. Dat. apud Urbem veterem VI idus septembris anno tertio.¹⁰

1826. sept. 11. Simili modo quoad visitationem ecclesiarum fratrum Min. de Saxoferrato Nucerin. dioec. et de Serra s. Quirici Camerinen. dioec.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem III idus septembris anno tertio.¹¹

1827. sept. 13. Item pro visitatione ecclesiarum fratrum Min. a) Noviomen. (*Noyon* in Gallia septentr.) et s.

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 66 (Nic. IV a. 3) ep. 340 (3076); *Sbar.* 297.

² Aliis litteris eodem die datis S. P. Christifidelibus illam ecclesiam devote visitantibus annuatim consuetas indulgentias largitur. Reg. Vat. t. 45 f. 64 et 66 (Nic. IV a. 3) epp. 336 et 340 (3034 et 3064); *Sbar.* 298 et 299.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 66 (Nic. IV a. 3) ep. 341 (3078); *Sbar.* 300.

⁴ Quod hoc modo fundatum esse constat: B. Salomea, Boleslai Pudici ducis Cracoviensis soror et Colomanni regis Russiae vidua, s. Clarae institutum in Zavichostensi monasterio professsa eique in abbatissam praefecta, ob Tartarorum incursus ad aliud solitario in loco exstructum coenobium, quod s. Mariae de Scala appellatur, una cum monialibus se contulit.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 68 (Nic. IV a. 3) ep. 349 (3105); *Sbar.* 301.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem episcopo concedit facultatem absolvendi illos suae dioec. clericos, qui non obedientes litteris Mart. IV, quibus rebelles regni Castellae regi suo obedire sunt iussi, canonicas sententias incurrerunt. Reg. Vat. t. 45 f. 71

(Nic. IV a. 3) ep. 358 (3118/19, cfr. 5854). Simili modo ut supra litteris die 27 iulii 1291 datis; l. c. t. 46 f. 84 ep. 420 (5824); *Sbar.* 512.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 49 et 63 (Nic. IV a. 3) epp. 272 et 329 (2883 et 3024); *Sbar.* 302 et 303.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 66 (Nic. IV a. 3) epp. 344 (3292/94 et 3084); *Sbar.* 304 et 305.

⁹ Aliis litteris tribus diebus post datis S. P. Christifidelibus tam Laudunen. quam Remen. fratrum Min. ecclesias devote visitantibus consuetas indulgentias largitur. Reg. Vat. t. 45 f. 71 (Nic. IV a. 3) epp. 356 et 360 (3114 et 3136/37); *Sbar.* 306-308.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 24 (Nic. IV a. 3) ep. 147 (2629); *Sbar.* 309. De similibus indulgentiis ecclesiis Clarissarum Narbonen. et Carcassonen. die 18 maii (non 5 sept.) 1290 concessis v. supra nr. 1792. De litteris a *Sbar.* nr. 310 relatis cfr. not. ad nr. 1758, quoad nr. 311 cfr. not. ad nr. 1794.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 84 (Nic. IV a. 3) epp. 425 (3300/1); *Sbar.* 312 et 313.

Quintini (*St. Quentin*) dioec. Noviomen. ac Hisdinen. (*Hesdin*) dioec. Morinen. ac *b*) Tudertin. (*Todi* in Umbria).

a) Vitae perennis gloria. *b*) Cum ad promerenda. Dat. apud Urbem veterem idus septembris anno tertio.⁴

1828. sept. 17. Henrico (Patavino ord. Min.) electo Clugien. (*Chioggia* prope Venetias), quem ecclesiae Clugien. per obitum Stephani electi vacanti, postquam duo alii electioni de se factae non consenserunt vel iuri ex ea competenti renuntiaverunt, praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

Ex susceptae servitutis. Dat. apud Urbem veterem XV kal. octobris anno tertio.²

1829. sept. 17. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Bisuntin. (*Besançon*) visitantibus ut supra nr. 1772.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem XV kal. octobris anno tertio.³

1830. sept. 22. Item quoad visitationem ecclesiae fratrum Min. Silvanecten. (*Senlis* in Francia).

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem X kal. octobris anno tertio.⁴

1831. sept. 24. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de castro Collis Pergulae dioec. Eugubin. in hon. s. Francisci constructae.

Licet is. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. octobris anno tertio.⁵

1832. sept. 27. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. Aurien. (*Orense* in Hispania).

Loca sanctorum. Dat. apud Urbem veterem V kal. octobris anno tertio.⁶

1833. sept. 24. Agneti uxori Ioannis domini Montefalconis dioec. Bisuntin. concedit licentiam intrandi bis in anno cum quatuor honestis mulieribus certa quaedam ord. Cist. et Bisuntin. (*Besançon*) ord. s. Cl. monasteria.

Ex tuae devotionis. Dat. apud Urbem veterem VIII kal. octobris anno tertio.⁷

1834. sept. 28. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Parmen. (*Parma*) concedit facultatem dispensandi cum Iacopino nato Bartholini de Cornazano et Leiarda nata Guidonis de Corrigia Parmen., ita ut

non obstante impedimento quarti consangu. gradus matrimonium inter se libere contrahere possint.

Petitio dilecti filii. Dat. apud Urbem veterem IV kal. octobris anno tertio.⁸

1835. sept. 29. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Veglen. (*Veglia* in insula cognomini) visitantibus ut supra nr. 1775.

Dat. apud Urbem veterem III kal. octobris anno tertio.⁹

1836. oct. 3. Fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in provincia Romana petentibus, quid, cum ea, quae ex officio ipsis commisso proveniunt, in tres partes dividenda et earum una Ecclesiae, altera communi civitatis, ubi fit inquisitio, tertia officialibus per eos in loco eodem factis exhibendae sint, faciendum sit, si officiales huiusmodi interdum non haberi contingit, respondet, deficientibus officialibus illam tertiam partem Ecclesiae debere.

Habet vestrae devotionis. Dat. apud Urbem veterem V nonas octobris anno tertio.¹⁰

1837. oct. 6. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Stephani in burgo Suessan. (*Sessa* in partibus Neapol.) ord. s. Cl. in Assumpt. B. M. V. et s. Stephani protomart. ac s. Clarae festivitibus devote visitantibus annuatim consuetas indulgentias (unius anni et 40 dierum) largitur.

Splendor paternae gloriae. Dat. apud Urbem veterem II nonas octobris anno tertio.¹¹

1838. oct. 7. Simili modo ecclesiam fratrum Min. Mimat. (*Mende* in Gallia) in ss. Francisci et Antonii festivitibus devote visitantibus.

Cum ad promerenda. Dat. apud Urbem veterem nonis octobris anno tertio.¹²

1839. oct. 7. Abbatissae et conventui mon. s. Laurentii inter vineas Urbevetan.¹³ indulget, ut fructus possessionum, quas habent in districtu Vallis lacus, qualibet inhibitione rectoris patrimonii s. Petri non obstante, ad mon. ipsum libere deferre possint.

Religionis vestrae favor. Dat. apud Urbem veterem nonis octobris anno tertio.¹⁴

1840. oct. 15. Nicolao patriarchae Hierosol. et Bernardo episcopo Tripolitano ac aliis scribit, se eorum litteras

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 73 et 79 (Nic. IV a. 3) epp. 370 et 405 (3154/56 et 3246); *Sbar.* 314 et 315. De litteris ab eo nr. 316 relatis cfr. not. ad nr. 1774.

² Simili modo capitulo ecclesiae Clugien. necnon clero ac populo civ. et dioec. Die 9 nov. 1290 S. P. patriarchae Graden., metropolitano ecclesiae Clugien., mandat, ut illi electo munus consecr. impendat, die autem 5 aug. 1291 ei scribit, se illum episcopum a iuramento, quod ipse patr. ab eo exegit, absolvissé. Reg. Vat. t. 45 f. 100 et 104 ac t. 46 f. 78 (Nic. IV a. 3) ep. 493 et 516 ac a. 4 ep. 389 (3527, 5595, 5760); *Sbar.* 317 et 350.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 84 (Nic. IV a. 3) ep. 425 (3304); *Sbar.* 318. Litteras ab eo nr. 319 relatas de similibus indulgentiis ecclesiae Cadomen. concessis, quae quidem 7 maii (non 17 sept.) 1290 datae sunt, v. supra nr. 1789; de litteris autem nr. 320 relatis cfr. not. ad nr. 1758.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 76 (Nic. IV a. 3) ep. 387 (3263); *Sbar.* 321.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 85 (Nic. IV a. 3) ep. 431 (3322); Bull. Franc. IV, 327, nr. 47.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 90 (Nic. IV a. 3) ep. 451 (3393); *Sbar.* 323.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 125 (Nic. IV a. 3) ep. 619 (3908); *Sbar.* 322.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 86 (Nic. IV a. 3) ep. 435 (3340); *Sbar.* 324. De litteris ab eo nr. 325 relatis cfr. not. ad nr. 1714.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 92 (Nic. IV a. 3) ep. 457 (3432); *Sbar.* 326.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 89 (Nic. IV a. 3) ep. 449 (3378); *Sbar.* 327. Cfr. supra not. ad nr. 1758.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 88 (Nic. IV a. 3) ep. 445 (3365); *Sbar.* 328.

¹² Reg. Vat. t. 45 f. 141 (Nic. IV a. 3) ep. 690 (4087); *Sbar.* 329.

¹³ A. 1404 opera fr. Mathiae (de Aveducis ord. Min.) episcopi Urbevetan. infra moenia ipsius civ. Urbevet. translati.

¹⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 99 (Nic. IV a. 3) ep. 486 (3510); *Sbar.* 330.

de Terrae sanctae negotiis per fratrem P. ord. Min. recepisce.

Solitae benignitatis affectu. Dat. apud Urbem veterem idibus octobris anno tertio.¹

1841. oct. 15. Universis Christifidelibus ecclesias fratrum Min. a) de Varisio et de Desio necnon b) de Galle-rate dioec. Mediolan. et Iporien. (*Ivrea* in Pedemon-tium) visitantibus ut supra nr. 1775.

a) Splendor paternae gloriae. b) Vitae pe-rennis gloria. Dat. u. s.²

1842. oct. 18. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fra-trum Min. a) Montis Politiani Aretin. et b) Castri Plebis (tunc) Clusin. dioec.

a) Quoniam ut ait. b) Vitae perennis. Dat. apud Urbem veterem XV kal. novembris anno tertio.³

1843. oct. 19. Item quoad visit. ecclesiarum tum mon. s. Seraphiae tum fratrum Min. Dertonen. (seu Terdonen., *Tortona*, non Dertosen.).

Cum ad promerenda. Dat. apud Urbem veterem XIV (non: IV) kal. novembris anno tertio.⁴

1844. oct. 19. (Opizzoni) patriarchae Antiochen., administr. ecclesiae Ianuensis, tribuit facultatem concedendi so-roribus domus s. Margaritae de Costa Granarolii prope Ianuam, alicui observantiae regulari adhuc non adstrictis, aut s. Clarae aut alium de approbatis ordinem.

Ex parte dilectarum. Dat. apud Urbem veterem XIV kal. novembris anno tertio.⁵

1845. oct. 23. Fr. Petro Bardulii de ord. Min. ad partes Ultramarinas a se ipso destinato concedit facultatem recipiendi ac ducendi secum 4 vel 6 fratres sui ord. licentiam ad id ab ipsorum ministris habentes.

Cum te. Dat. apud Urbem veterem X kal. novembris anno tertio.⁶

1846. oct. 23. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. a) Zamoren. (in Hispania) et b) de Figiaco dioec. Ca-turcen. (in Gallia) ac Aretin. (*Arezzo* in Tuscia) de-vote visitantibus ut supra nr. 1772.

a) Vitae perennis. b) Splendor paternae gloriae. Dat. u. s.⁷

1847. oct. 25. Beatrici viduae relictae necnon Margaritae filiae quondam Henrici comitis Lucemburgen. concedit licentiam ingrediendi bis in anno cum quinque ho-nestis matronis certa quaedam ord. Cist. et s. Clarae Lucemburgen. ac Meten. ord. s. Cl. monasteria.

Gratificari volentes. Dat. apud Urbem ve-terem VIII kal. novembris anno tertio.⁸

1848. nov. 1. Episcopis et abbatibus ac aliis ecclesiarum praelatis ad instar Alex. IV et Clem. IV mandat, ut, cum nonnullae personae ecclesiasticae apostatas ord. Min. sive in religionis sive in saeculari habitu secum aut in suis obsequiis detinere praesumant, eas ab hoc desistere compellat.

Cum sicut. Dat. apud Urbem veterem ka-lendis novembris anno tertio.⁹

1849. nov. 3. Episcopo Spoletan., qui occasione quarun-dam litterarum apost. a magistro et fratribus hospi-talis pauperum leprosororum s. Lazari de Vallencellis (seu de Valle collis), quod ad opus pauperum et in-firmorum ac praesertim fratrum ord. Min. lepra in-fectorum per b. Franciscum constructum a quibus-cumque exactionibus a tempore, cuius memoria non existit, immune erat, quamdam pecuniae exegit quan-titatem, mandat, ut eos super hoc de cetero minime molestet.

Quia Nobis. Dat. apud Urbem veterem III nonas novembris anno tertio.¹⁰

1850. nov. 5. Beatrici comitissae Alverniae (*Auvergne*) concedit licentiam intrandi quater in anno cum sex honestis mulieribus tam aliorum quam de Lon-gocampo et de s. Marcello s. Clarae ord. mona-steria.

Ex tuae devotionis meritis. Dat. apud Ur-bem veterem nonis novembris anno tertio.

Simili modo Blanchae uxori Christophori primoge-niti R. comitis Atrebaten. (*Arras*) quoad visit. illorum et de Pruvino ord. s. Cl. monasteriorum.¹¹

1851. nov. 9. Abbatissae et conventui mon. sororum Mi-norum inclusarum de Alerico (*Allariz* in Hispania) Auri-en. dioec.¹² concedit regulam vivendique formam ab aliis sororibus Min. observatam.

Cum omnis vera religio. Dat. apud Urbem veterem V idus novembris anno tertio.¹³

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 174 (Nic. IV a. 3) ep. 856 seu 99 de curia (4400); *Sbar.* 331. De litteris ab eo nr. 332 relatis cfr. not. ad nr. 1750.

² Reg. Vat. t. 45 f. 96 et 98 (Nic. IV a. 3) epp. 474 et 480 (3475/77 et 3495); *Sbar.* 333-336.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 104 et 105 (Nic. IV a. 3) epp. 513 et 521 (3589 et 3611); *Sbar.* 337 et 338.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 122 (Nic. IV a. 3) ep. 609 (3873/74); *Sbar.* 344.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 99 (Nic. IV a. 3) ep. 491 (3525); *Sbar.* 339.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 93 (Nic. IV a. 3) ep. 462 (3453); *Sbar.* 340.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 96 et 104 (Nic. IV a. 3) epp. 474 et 513 (3480, 3482, 3590); *Sbar.* 341 et 342.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 101 (Nic. IV a. 3) epp. 500 (3539/40); *Sbar.* 343. Litteras ab eo nr. 344 relatas v. supra nr. 1843.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 103 (Nic. IV a. 3) ep. 508 (3578); *Sbar.* 345. De litteris ab eo nr. 346 relatis cfr. not. ad nr. 1813.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 104 (Nic. IV a. 3) ep. 515 (3594) et Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7574 et 7576; *Sbar.* 347, 352, 353. Die 13 nov. 1290 S. P. tum eosdem magistrum et fratres eorumque domum sub b. Petri protectione suscipit, tum cu-stodi et fratribus hospitalis leprosororum s. Lazari de Vallencellis ord. Min. indulget, ut ad procuraciones aut alia subsidia procuranda mi-nime teneantur.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 125 (Nic. IV a. 3) epp. 619 (3907 et 3909); *Sbar.* 348 et 349. De litteris ab eo nr. 350 relatis cfr. not. ad nr. 1828.

¹² A Violante regina Castellae paulo ante fundati.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 117 (Nic. IV a. 3) ep. 577 (3804); *Sbar.* 351. De litteris ab eo nr. 352 et 353 relatis cfr. not. ad nr. 1849.

1852. nov. 18. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Salinen. (*Salins*) et Ledonen. (*Lons-le-Sonier* in Burgundia) visitantibus ut supra nr. 1775.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem XIV kal. decembris anno tertio.¹

1853. nov. 19. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Eboracen. (*York*) et Londinen. (*London* in Anglia).

Loca sanctorum. Dat. apud Urbem veterem XIII kal. decembris anno tertio.²

1854. nov. 20. Archiepiscopo Senonen. (*Sens* in Francia) tribuit facultatem remittendi fratribus Min. Senonen. censum 2½ Parisien. annuatim percipiendorum ex quodam loco a Dulcia dicta Lagnechiere muliere Senonen. ipsis fratribus intuitu pietatis collato vel recipiendi pro eo recompensationem competentem.

Significaverunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem XII kal. decembris anno tertio.³

1855. nov. 20. Praeposito et capitulo ecclesiae Cameracen. (*Cambrai* in Gallia septentr.) mandat, ut fratribus Min. non obstante quadam amabili compositione, vi cuius porta introitus ad locum ipsorum non nisi in parte, in qua nunc est, fieri debeat, concedat licentiam mutandi eam in parte, quae eis magis apta videbitur, erga recompensationem competentem ab eisdem fratribus sibi exhibendam.

Quanto studiosius. Dat. u. s.⁴

1856. nov. 22. (Raymundo Gaufridi) generali et provincialibus ministris ac custodibus universis ord. fratr. Min. ad instar privilegii Martini IV potestatem facit instituendi syndicos ac procuratores pro locis ipsorum.

Religionis favor. Dat. apud Urbem veterem X kal. decembris anno tertio.⁵

1857. nov. 22. Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. tum mon. Clarissarum de Tauro (*Toro* in Hispania) visitantibus ut supra nr. 1775.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁶

1858. nov. 27. Abbati saecularis ecclesiae s. Petri Anicien. (*le Puy*) et decano Lugdunen. ac Iacobo Pagani canonico Insulano (*l'Isle*) dioec. Cavallicen. ad instantiam universitatis hominum Dien. (*Die* in Pro-

vincia), qui se sentiunt gravati nonnullis statutis in provinciali concilio provinciae Viennen. (*Vienne*) editis, vigore quorum nullus clericus vel laicus in testamento seu ultima voluntate de rebus suis sine praesentia proprii sacerdotis disponere possit, quae quidem statuta etiam canonici, monachi, fratres Praed. et Min. ac ceteri exempti in eadem provincia servare tenentur, mandat, ut archiepiscopum Viennen. eiusque suffraganeos citent, ut coram ipso S. P. compareant, facturi et recepturi super his, quod ordo dictaverit rationis.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem V kal. decembris anno tertio.⁷

1859. nov. 27. Fr. Angelo ministro fratrum ord. Min. provinciae b. Francisci et priori Praed. de Perusio concedit facultatem absolvendi cives Perusinos a censuris eccl., quas propter excessus et offensas contra terram Ecclesiae et specialiter civitatem Fulginat. incurrerunt.

Dudum prout. Dat. u. s.⁸

1860. nov. 27. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Grahamen. (*Graham* in Anglia) visitantibus ut supra nr. 1775.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁹

1861. dec. 1. Simili modo quoad visit. ecclesiae mon. s. Clarae (de s. Marcello) prope Parisius ord. s. Cl.

Dat. apud Urbem veterem kalendis decembris anno tertio.¹⁰

1862. dec. 2. Abbati et conventui maioris mon. Turonen. (*Tours* in Francia) mandat, ut fratribus Min., quorum domus extra civ. Carnoten. (*Chartres*) posita est, quasdam domos infra ipsam civit. ad ipsorum mon. spectantes, ex quarum pensionibus summam 25 sol. Turonen. percipere dicebantur, quaeque ipsis fratribus complurimum sunt necessariae ad construendum ibi novum locum cum ecclesia, ad quam incolae civ. Carnoten. pro divinis officiis audiendis commodius se conferant, pro competenti pretio concedant.

Significaverunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem IV nonas decembris anno tertio.¹¹

1863. dec. 5. Philippo regi Franciae scribit, se destinare ad eum fr. Iohannem de Samesio ord. Min., poeniten-

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 120 (Nic. IV a. 3) epp. 597 (3844/45); *Sbar.* 354 et 355.

² Reg. Vat. t. 45 f. 112 (Nic. IV a. 3) epp. 560 (3760/61); *Sbar.* 356 et 357.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 106 (Nic. IV a. 3) ep. 529 (3650); *Sbar.* 358.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 108 (Nic. IV a. 3) ep. 537 (3679); *Sbar.* 359. Die 27 iunii 1291 S. P. ratum et gratum habet, quod Guilelmus episc. Cameracen. omnem aquam infra clausuram loci fratrum Min. Cameracen. eisdem liberam concessit perpetuis futuris temporibus, necnon praeposito eccl. de Duaco (*Douai*) dioec. Atreb. ac scholastico Tornacen. mandat, ut etiam capitulum eccl. Cameracen. inducant, ut ad id consensum suum praebeat. Reg. Vat. t. 46 f. 60 (Nic. IV a. 4) epp. 306 (5456); *Sbar.* 492 et 493.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 110 (Nic. IV a. 3) ep. 545 (3695); *Sbar.* 360.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 112 (Nic. IV a. 3) epp. 560 (3744/45); *Sbar.* 361 et Bull. Franc. IV, 327, nr. 50.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 119 (Nic. IV a. 3) ep. 590 (3833); *Sbar.* 362.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 108 (Nic. IV a. 3) ep. 538 (3680); *Sbar.* 363.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 109 (Nic. IV a. 3) ep. 544 (3691); *Sbar.* 364. Litterae ab eo nr. 365 relatae, quae 1291 (non 1290) sunt datae, sequuntur infra nr. 1984.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 112 (Nic. IV a. 3) ep. 560 (3769).

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 116 (Nic. IV a. 3) ep. 574 (3792); *Sbar.* 366. Die 28 martii 1291 S. P. Laurentio Vicini capicerio ecclesiae Carnoten. mandat, ut, cum fratres Min. seu eorum arbiter nomine ipsorum 100 libras Turonen. parv. pro illis domibus, ex quibus prioratus s. Martini in Valle Carnoten. monasterio maiori Turonen. immediate subiectus 40 sol. et 3 den. annuatim percipit, obtulerint, priorem eiusdem prioratus, si sibi consideratis circumstantiis universis illa summa 100 librarum competens videatur, compellat, ut ea recepta fratribus Min. ipsas domos concedat. Reg. Vat. t. 46 f. 17 (Nic. IV a. 4) ep. 84 (4658); *Sbar.* 445.

tiarium suum, qui eum urgeat ad curam defensionis Terrae sanctae suscipiendam.

Gerentes cordi. Dat. apud Urbem veterem nonis decembris anno tertio.¹

1864. dec. 5. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Florentin. mandat, ut summam pecuniae 40 librarum parvorum Turonen. quam Rogerinus de Pilleis miles Florentin. tamquam illicite acquisitam in pios usus et pauperibus erogare est paratus, quia personas, quibus restitutio fieri debeat, omnino ignorat, ab eo recipiant et modo praedicto convertant.

Significavit Nobis. Dat. u. s.²

1865. dec. 5. Guardiano et fratribus Min. Lucan. (*Lucca*) scribit, se sententiam a I(acobo de Columna) s. Mariae in via lata diac. card. in causa inter ipsos et capitulum ecclesiae s. Fridiani Lucan. ord. s. Aug. super iure funerandi vertente, auditis partium procuratorum (scil. Raynaldi de Setia generalis ord. Min. ad causas ipsius ordinis, quae in curia Rom. tractantur, et Lapi Recuperi de Florentia specialis pro illo capitulo deputatorum) propositionibus, in favorem ipsorum latam ratam habere et gratam.

Ea, quae iudicio. Dat. u. s.³

1866. dec. 11. Elisabeth (seu Isabellae) uxori G(uidonis) comitis Flandriae concedit facultatem intrandi devotionis causa aliquoties in anno cum nonnullis honestis mulieribus mon. de Werkino ord. s. Cl. dioec. Tornacen. (ab ipso comite fundatum).

Pium arbitramur. Dat. apud Urbem veterem III idus decembris anno tertio.⁴

1867. dec. 13. Blanchae natae cl. mem. Ludovici regis Franciae (cfr. supra nr. 1814) indulget, ut, quoties sibi placuerit, cum 4 fratribus Min. et 6 matronis honestis claustra monasteriorum ord. s. Cl. devotionis causa ingredi possit.

Ex tuae magnitudinis meritis. Dat. apud Urbem veterem idibus decembris anno tertio.⁵

1868. dec. 13. Guardiano et fratribus ord. Min. de Bernayo (*Bernay* in Normandia) scribit, se earum ecclesiam in B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus devote visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxare.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁶

1869. dec. 15. Christifidelibus simili modo quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Aquasparta dioec. Tudertin.

Virgo venustissima. Dat. apud Urbem veterem XVIII kal. ianuarii anno tertio.⁷

1870. dec. 15. Abbati et conventui mon. Casaemarii et s. Dominici ord. Cist. confirmat concessionem cuiusdam castri et ecclesiae in insula Siciliae olim a quondam fr. Rufino de Placentia ord. Min., poenitentiario apost. sedis, tunc b. m. O(ctaviani) s. Mariae in via lata diac. card. et in regno Siciliae legati vicario, iussu Alexandri IV eis factam.

Sacra vestri ordinis. Dat. u. s.⁸

1871. dec. 18. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Montis regalis dioec. Reatin. visitantibus ut supra nr. 1868.

Cum ad promerenda. Dat. apud Urbem veterem XV kal. ianuarii anno tertio.⁹

1872. dec. 21. Guardiano et fratribus ord. Min. de Cadomo (*Caen*) dioec. Baiocen. scribit, se altare in eorum ecclesia in hon. s. Frontonis erectum in ipsius s. Front. festivitate et per octo dies eam sequentes visitantibus etc. ut supra nr. 1868.

Splendor paternae gloriae. Dat. apud Urbem veterem XII kal. ianuarii anno tertio.¹⁰

1873. dec. 21. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Pontisara (*Pontoise*) dioec. Rothomagen. in hon. s. Iacobi constructam visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.¹¹

1874. dec. 21. Abbatissae et conventui sororum Minorum inclusarum mon. s. Clarae (apud s. Marcellum) iuxta Parisius institutionem ipsius mon. secundum ordinationem mag. Galieni (de Pisis can. ecclesiae s. Audomari) factam confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. u. s.¹²

1875. dec. 21. Blanchae (de Artesio) uxori Eadmundi comitis Leycestriae (nati Henrici III regis Angliae) concedit licentiam intrandi mon. de Pruvino (*Provins* in Francia) cum 12 et quaelibet monasteria Franciae et Angliae regnorum ord. s. Cl. cum 8 honestis matronis, quotiescumque et quandocumque voluerit.

Excellentiae tuae. Dat. u. s.¹³

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 176 (Nic. IV a. 3) epp. 108-110 de curia (4409-4412); *Sbar.* 367, 370, 376. Die 9 dec. 1290 S. P. eundem regem de novo hortatur, ut Terrae sanctae periculis occurrat vel demum ex decimis patri suo ab apost. sede permissis quaecumque subsidium afferat; die autem 16 dec. 1290 (Gerardo) ep. Sabinen. et B(enedicto) s. Nicolai in C. T. diac. card., apost. sedis legatis, hac de re scribit.

² Reg. Vat. t. 45 f. 118 (Nic. IV a. 3) ep. 585 (3827); *Sbar.* 368.

³ Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem fratribus episcopum et primicerium maioris ac priorem ss. Ioh. et Reparatae eccl. Lucan. super hoc concedit executores. Reg. Vat. t. 45 f. 118 (Nic. IV a. 3) epp. 3795/96; *Sbar.* 369. De litteris ab eo nr. 370 relatis cfr. not. ad nr. 1863.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 126 (Nic. IV a. 3) ep. 625 (3921); *Sbar.* 371.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 127 (Nic. IV a. 3) ep. 588 (3831); *Sbar.* 372.

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 112 (Nic. IV a. 3) ep. 556 (3733); *Sbar.* 373.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 112 (Nic. IV a. 3) ep. 556 (3737); *Sbar.* 374.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 153 (Nic. IV a. 3) ep. 749 (4246); *Sbar.* 375. De litteris ab eo nr. 376 relatis cfr. not. ad nr. 1863.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 122 (Nic. IV a. 3) ep. 609 (3875); *Sbar.* 377.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 120 (Nic. IV a. 3) ep. 601 (3850); *Sbar.* 378. Die autem 4 ian. 1291 Christifidelibus illam ecclesiam in festivitate s. Georgii, quae ibi solemniter celebratur, visitantibus similes indulgentias concedit; Reg. Vat. l. c. ep. 577 (5802); *Sbar.* 387.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 120 (Nic. IV a. 3) ep. 601 (3851); *Sbar.* 379.

¹² Aliis litteris eodem die datis S. P. eidem regulam monialibus Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope Parisius concessam concedit; die autem 4 ian. 1291 S. P. priori et fratribus Hospit. Hierosol. Parisien. mandat, ut eidem monialibus quasdam terras et domos pro loci ipsarum ampliacione vendant aut permutent. Reg. Vat. t. 45 f. 120, 126, 128 (Nic. IV a. 3) epp. 600, 623, 632 (3849, 3918, 3941); *Sbar.* 380, 381, 385.

¹³ Reg. Vat. t. 45 f. 118 (Nic. IV a. 3) ep. 579 (3820); *Sbar.* 382. Die 13 febr. 1291 S. P. eidem abbatissae de novo licentiam intrandi ter in anno cum 5 vel 6 matronis monasteria s. Cl. ac sororum secundum instituta fratrum Praed. viventium s. Aug. ord. in Anglia constituta concedit; similem licentiam tribuit S. P. octo diebus post eius marito Eadmundo. L. c. f. 148 ep. 731 (4201/2); *Sbar.* 416 et 420.

1291.

1876. ian. 2. Mariae (de Brabantia) reginae Franciae concedit licentiam intrandi monasteria ord. s. Cl. cum 2 fratribus Min. et 8 matronis, quoties ei placuerit.

Personam tuam. Dat. apud Urbem veterem IV nonas ianuarii anno tertio.¹

1877. ian. 2. Abbatissae et conventui sororum (Min. inclus.) mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope Parisius indulget, ut earum confessor det ipsis licentiam commutandi horas canonicas, quas sorores aegritudine praegravatae dicere non possunt, in orationem dominicam et salutationem angelicam aut orationes alias, de quibus expedire viderit.

Ut apostolicae sedis. Dat. u. s.²

1878. ian. 2. Guardiano et fratribus ord. Min. Senen. (*Siena*) scribit, se eorum ecclesiam in ss. Philippi et Iacobi hon. constructam in ipsorum ss. apostolorum necnon ss. Francisci et Antonii festivitibus devote visitantibus etc. ut supra nr. 1868.

In sanctorum festivitibus. Dat. u. s.³

1879. ian. 4. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Armahan. (*Armagh* in Hibernia) visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem II nonas ianuarii anno tertio.⁴

1880. ian. 13. Guidoni comiti Flandriae concedit licentiam intrandi bis in anno cum sex sociis mon. sororum de Werkin ord. s. Cl. (cfr. supra nr. 1886 et 1866), etiamsi illud ad alium locum transfertur.

Ex tuae devotionis. Dat. apud Urbem veterem idibus ianuarii anno tertio.⁵

1881. ian. 13. Christifidelibus ecclesias tum mon. ord. s. Cl. tum fratrum Min. Perusin. (*Perugia*) devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁶

1882. ian. 13. Guardiano et fratribus Min. de Monteflascione (*Montefiascone*) dioec. Balneoregien. quendam hortum ecclesiae Romanae, quem a sede apost. tenuerunt locatum, in veram et puram eleemosynam concedit.

... Dat. u. s.⁷

1883. ian. 18. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. burgi s. Laurentii de Mugello (apud Florentiam) visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. apud Urbem veterem XV kal. februarii anno tertio.⁸

1884. ian. 23. Simili modo quoad visit. ecclesiarum mon. de Tresden (*Dresden*) et Vurzenvels (*Weissenfels*)⁹ dioec. Nuemburgen. ac Suselicen. (*Seusslitz*) dioec. Misnen. (in Saxonia) ord. s. Cl. necnon fratrum Min. de Civitate nova et Montisflorum Firman. dioec. ac Castineani Aesculan. dioec.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.¹⁰

1885. ian. 23. Cum Guidone de Marchia presbytero ord. fratr. Min., de quondam Hugone comite Engolismensi et Marchiae (*d' Angoulême et de la Marche*) tunc soluto et soluta genito, dispensat super eiusmodi defectu natalium, ita ut in susceptis ordinibus possit ministrare et ad sui ordinis dignitates et officia, officio ministri generalis duntaxat excepto, valeat assumi.

Apostolicae sedis benignitas. Dat. u. s.¹¹

1886. ian. 28. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ord. Barchinonen. (*Barcelona*) committit examen electionis de Guilelma de Queralto priorissa mon. s. Petri Barchin. ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. factae.

Exhibita Nobis. Dat. apud Urbem veterem V kal. februarii anno tertio.¹²

1887. febr. 1. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae de s. Endere (*Santander* in Hispania) dioec. Burgen. scribit, sepulturam ipsius mon. liberam esse, ita ut nihil obstet, quominus Christifideles, qui se illic sepeliri deliberaverint, sepeliri possint: salva tamen canonica iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Cum a Nobis petitur. Dat. apud Urbem veterem kalendis februarii anno tertio.¹³

1888. febr. 2. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Fo(r)cati dioec. Feltren. ord. s. Cl. in B. M. V., ss. Francisci, Antonii, Clarae et Forcati festivitibus devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. IV nonas februarii anno tertio.¹⁴

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 120 (Nic. IV a. 3) ep. 622 (3915); *Sbar.* 384.

² Reg. Vat. t. 45 f. 126 (Nic. IV a. 3) ep. 623 (3917). Die 28 ian. 1291 S. P. Christifidelibus ecclesiam illius mon. devote visitantibus consuetas concedit indulgentias. Reg. Vat. l. c. ep. 713 (4155); *Sbar.* 400.

³ Reg. Vat. t. 45 f. 126 (Nic. IV a. 3) ep. 625 (3920); *Sbar.* 383. De litteris ab eo nr. 385 relatis cfr. not. ad nr. 1874.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 123 (Nic. IV a. 3) ep. 615 (3894); *Sbar.* 386. De litteris ab eo nr. 387 relatis cfr. not. ad nr. 1872 et quoad nr. 388 cfr. not. ad nr. 1811.

⁵ Reg. Vat. t. 45 f. 131 (Nic. IV a. 3) ep. 648 (3978); *Sbar.* 389. Quod mon. eo ipso tempore ad Bellumlocum (*Beaulieu*) translatum esse, iam supra diximus; die 5 aug. 1291 S. P. Isabellae illius cohabit uxori concedit licentiam ingrediendi mon. de Belloloco a marito propriis bonis fundatum; l. c. t. 46 f. 79 ep. 401 (5778).

⁶ Reg. Vat. t. 45 f. 130 et 131 (Nic. IV a. 3) epp. 640 et 651 (3967 et 3985); *Sbar.* 390 et 391.

⁷ Reg. Vat. t. 45 f. 130 (Nic. IV a. 3) ep. 639 (3959). De litteris ab eo nr. 392 relatis cfr. supra not. ad nr. 1714.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 123 (Nic. IV a. 3) ep. 660 (4017); *Sbar.* 393.

⁹ Apud *Sbar.* magis corrupte: Winzenzelen. Monasterium Dresdense illo tempore inceptum est quidem aedificari, morte vero fundatoris, scil. Friderici dicti Tutta marchionis Misnen., paulo post interveniente in suis initiis suffocatum est. Cfr. *Wauer*, Klarissenorden (Lipsiae 1906), pag. 137. Quoad mon. Suselicen. a. 1268 et de Weissenfels a. 1285 fundata cfr. ibi pag. 130-140.

¹⁰ Reg. Vat. t. 45 f. 131 et 138 (Nic. IV a. 3) epp. 654 et 678 (3991, 3996/98, 4046); *Sbar.* 394-397. Die 1 febr. 1291 S. P. indulgentias pro visit. ecclesiae fratrum Min. de Civ. nova innovat; l. c. ep. 678 (4053); *Sbar.* 403.

¹¹ Reg. Vat. t. 45 f. 140 (Nic. IV a. 3) ep. 685 (4075); *Sbar.* 398.

¹² Reg. Vat. t. 45 f. 139 (Nic. IV a. 3) ep. 682 (4061); *Sbar.* 399. De litteris ab eo nr. 400 relatis cfr. not. ad nr. 1877.

¹³ Aliis litteris eodem die datis S. P. Christifidelibus ecclesiam illius mon. visitantibus consuetas concedit indulgentias. Reg. Vat. t. 45 f. 141 et 143 (Nic. IV a. 3) ep. 690 et 703 (4086 et 4112); *Sbar.* 401 et 402. De litteris ab eo nr. 403 relatis cfr. not. ad nr. 1884.

¹⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 138 (Nic. IV a. 3) ep. 678 (4047); *Sbar.* 404.

1889. febr. 5. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Sublacen. (*Subiaco*) dioec. Tiburtin. et (litteris die 7 febr. 1291 datis) de Clara (*Clare* in Hibernia) dioec. Tuamen. in illis fest. (excepta s. Forcati) visitantibus.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. nonis februarii anno tertio.¹

1890. febr. 10. Mag. Matthaeo canonico Assis., in spirit. marchiae Ancon. rectori, ad instantiam fratrum Min. de Ripatransonis petentium, ut parochialis ecclesia s. Salvatoris in eodem loco consistens ipsorum loco nimis vicina exinde amoveatur et ad ecclesiam s. Marciae de Valle ipsius oppidi transferatur, solum autem illius ecclesiae s. Salv. sibi ad ampliationem sui loci concedatur, mandat, ut, si rectores ipsarum ecclesiarum consentiant et sibi alias expedire videbitur, id concedat.

Significaverunt Nobis. Dat. u. s. IV idus februarii anno tertio.²

1891. febr. 12. Ioanni (ord. Min.) archiep. Iadren. (*Zara* in Dalmatia), quem ecclesiae Iadren. per obitum L(aurentii) archiep. vacanti, postquam Andreas Capsoni can. Paduan. in discordia in eius successorem electus renuntiavit, in archiepiscopum praefecit cuique suis manibus munus consecr. iam impendit, super hoc litteras apost. concedit.

Ad universalis ecclesiae. Dat. u. s. II idus februarii anno tertio.³

1892. febr. 13. B(erardo) episcopo Praenestin., apost. sedis in regno Siciliae legato, ad instantiam abbatis et conventus mon. Cusentin. (*Cosenza*) ord. s. Cl. exponentium, se de redditibus ipsius mon. alias pro sustentatione 40 sororum sufficientibus nunc propter violentos malignorum incursus et gravia guerrarum discrimina nihil potuisse percipere, ita ut de ipso mon. se recedere oportuerit, mandat, ut eisdem de aliqua summa pecuniae competente ab aliquibus ecclesiis et monasteriis illarum partium, donec ad ipsum mon. redire ibique secure morari valeant, faciat provideri et aliquem locum, in quo interim honeste morari valeant, eis concedat.

Habet dilectarum. Dat. u. s. idibus februarii anno tertio.⁴

1893. febr. 13. Archiepiscopo Armachan. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ord. de Ponte dioec. Armachan. (in Hibernia) ad instantiam prioris et fratrum hospitalis s. Ioh. Dublinen. habentium quaedam privilegia et indulgentias apost. sedis, quas innovari desiderant, mandat, ut eorum transcripta sibi transmittant simul significaturi, quae et quanta fides eisdem sit adhibenda.

Ex parte dilectorum. Dat. u. s.⁵

1894. febr. 13. Christifidelibus ecclesias mon. s. Pauli de Galleto prope civ. Interamnen. (*Terni* in Umbria) et de Alarico (*Allerix* in Hispania) dioec. Aurien. in B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae (in illo mon. insuper s. Stephani protomart. et in hoc s. Elisabeth) festivitibus devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Licet is. Dat. u. s.⁶

1895. febr. 13. Simili modo pro visit. ecclesiarum fratrum Min. Cicestren. (*Chichester* in Anglia) et de Vernolio (*Verneuil* in Francia) dioec. Ebroicen. exceptis festiv. ss. Stephani et Elisabeth.

Licet is. D. u. s.⁷

1896. febr. 20. Simili modo pro visit. ecclesiae fratrum Min. de Bulsena (*Bolsena* ad lacum cognom.).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. X kal. martii anno tertio.⁸

1897. febr. 21. Simili modo pro visit. ecclesiae mon. de Paradiso de Monte Pessulano (*Montpellier* in Gallia).

Gloriosus Deus. Dat. u. s. IX kal. martii anno tertio.⁹

1898. mart. 3. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Traiecten. (*Utrecht* in Hollandia) concedit facultatem dispensandi cum Arnolde de Slusen et Agnete de Lecka dioec. Traiecten., qui olim, tunc ignari alicuius impedimenti, matrimonium inter se contraxerunt et consummarunt, licet postmodum compererint, Aleydem de Roistelle dioec. Leodien., priorem uxorem illius Arnoldi, huic Agneti quarto consangu. gradu attinuisse, ita ut in ipso matrimonio licite remanere valeant.

Petitio dilecti filii. Dat. apud Urbem viterem V nonas martii anno quarto.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 140 et 143 (Nic. IV a. 3) epp. 685 et 700 (4068 et 4108); *Sbar.* 405 et 406.

² Reg. Vat. t. 45 f. 140 (Nic. IV a. 3) ep. 687 (4076); *Sbar.* 407.

³ In e. m. capitulo et vassallis eccl. Jadren., clero civ. et dioec. Iadren., comiti et consiliariis ac populo civ. et dioec. Iadren., duci Venetorum. Altera die post S. P. eidem archiep. concedit pallium. Reg. Vat. t. 45 f. 140 (Nic. IV a. 3) epp. 674 et 685 (4077 et 4083); *Sbar.* 408 et 409.

⁴ Reg. Vat. t. 45 f. 144 (Nic. IV a. 3) ep. 708 (4136); *Sbar.* 410. Die autem 1 oct. 1291 S. P. archiepiscopis Baren. et Brundusin. ac episcopo Montisviridis mandat, ut, cum ministri et custodes fratrum Min. illarum partium, a praedicto episcopo executores litterarum suarum, quibus quosdam episcopos et abbates illis monialibus in certa quantitate auri subvenire iussit, deputati, in executione huiusmodi procedere differrent (volentes aliorum indignationem vitare), ipsi archiepiscopi et episcopus illam quantitatem auri exigant et eisdem monialibus assignent. L. c. f. 111 ep. 561 (6174); *Sbar.* 561.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 12 (Nic. IV a. 3) ep. 65 (4587); *Sbar.* 411.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. decernit, sepulturam supradicti mon. de Alarico liberam esse. Reg. Vat. t. 45 f. 143 et 144 (Nic. IV a. 3) epp. 703, 706, 710 (4114, 4123, 4140); *Sbar.* 412, 413, 415.

⁷ *Sbar.* 414 (ex Reg. Nic. IV a. 3 ep. 184?) — De litteris ab eo nr. 416 et 420 relatis cfr. not. ad nr. 1875; litterae nr. 417 et 418 relatae, quae die 9 iunii 1291 sunt datae, sequuntur infra nr. 1929; de nr. 419 cfr. not. ad nr. 1721.

⁸ Reg. Vat. t. 45 f. 144 (Nic. IV a. 3) ep. 707 (4124); *Sbar.* 421.

⁹ Reg. Vat. t. 45 f. 146 (Nic. IV a. 3) ep. 717 (4163); *Sbar.* 422. Litteras ab eo nr. 423 relatas, quibus B(erardo) episcopo Praenestin. et apost. sedis legato mandatur, ut (Sinibaldo ord. Min.) episcopo et capitulo Melfien. in aliqua causa contra Robertum de Iuriaco dominum civitatis Lavelli mota ius reddat, omittimus; item litteras nr. 424, 481, 494 relatas, quibus (Michael) archiep. Antibaren. de consilio et assensu prioris Praed. et guardiani Min. fratrum ord. Ragusin. ecclesiis Sardanen. et de Sava in Albania personas idoneas in episcopos praeficere iubetur.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 5 (Nic. IV a. 4) ep. 23 (4517); *Sbar.* 425.

1899. mart. 3. Fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in partibus Italiae constitutis ad quaedam dubia in exercendo ipsius haer. prav. officio respondet.

Quod super nonnullis quaestionum articulis. Dat. u. s.¹

1900. mart. 7. Cum Iacobo et Angelo natis Benencasae Iohannis de Aquapendente, laicis Urbevetan. dioec., dispensat, ita ut non obstante, quod eorum pater et Morbida mater quaedam circa crimen haer. prav. commiserunt, a quibus tamen postmodum per fr. Leonardum de Tibure ord. Min. inquisitorem haer. prav., cui haec confessione humili revelarunt, poenitentia sibi imposita, absoluti sunt, ad omnes actus legitimos, dignitates, honores, officia saecularia assumi valeant, quum ipsi semper orthodoxae fidei fuerint et in devotione ac fidelitate sanctae Rom. ecclesiae perstiterint.

Romana mater ecclesia. Dat. apud Urbem veterem nonis martii anno quarto.²

1901. mart. 7. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Mariae de Virginibus iuxta Faventiam (*Faenza* in Romaniola) in B. M. V. ac s. Martini festivitibus devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Licet is. Dat. u. s.³

1901^a. mart. 9. Simili modo quoad visit. ecclesiae mon. Nicosien. (in ins. Cypri) ord. s. Cl.

Vitae perennis. Dat. u. s. VII idus martii anno quarto.⁴

1902. mart. 11. Fr. Ioanni de Perusio ord. Min., inquisitori haer. prav. in civ. et dioec. Spoletan. auctoritate apost. deputato, qui (sicut iam antea fr. Galganus de Eugubio ord. Min., eius in officio haer. prav. antecessor) per inquisitionem suam quondam Leonardum Baractalem civem Spoletanum, a fr. Angelo de Tuderio ord. Min., in eodem officio eorundem fratrum Galgani et Ioannis antecessore, ad suggestionem nonnullorum aemulorum tamquam fautorem et receptatorem haereticorum sententialiter condemnatum, fidelem et catholicum christianum invenit, mandat, ut, si sibi constiterit, filios illius Leonardi, scil. Iacobum, Massaeum, Nicolaum, non esse de haeritica pravitate suspectos ac in fidelitate et devotione ecclesiae Rom. persistere, declaret, nihil eis obiici vel opponi debere, quominus ad omnia saecularia officia et actus legitimos assumi valeant.

Sua Nobis. Dat. apud Urbem veterem V idus martii anno quarto.⁵

1903. mart. 13. Iacobo (Casalio ord. Min.) episcopo Feltr. et Bellunen., quem his ecclesiis unitis per obitum Aldegerii episcopi vacantibus, postquam postulatio de Guilizone nato Gerardi de Camino canonico Tervisino a capitulo facta non est admissa et Raynerius de Pisis subdiaconus et notarius apost. sedis a se ipso subsequenter promotus non consensit ipsi promotioni, in episcopum praefecit tamquam de litterarum scientia, vitae munditia, honestate morum et aliis virtutum donis experta familiaritate sibi notum cuique iam suis manibus munus consecr. impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Inter alias sollicitudines. Dat. u. s. III idus martii anno quarto.⁶

1904. mart. 13. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Eugubin. (*Gubbio* in Umbria) in B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae festivitibus ac in ipsius ecclesiae anniversario dedicationis devote visitantibus ut supra n. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁷

1905. mart. 15. Helenae reginae Serviae indulget, ut fr. Nicolao de Vosica ord. Min. vel cuivis alii discreto fratri eiusd. ord. presbytero, quem in confessorem suum duxerit eligendum, sua peccata confiteri et ab eo absolutionis beneficium pro commissis, etiam si talia fuerint, propter quae sedes apost. merito esset consulenda, recipere possit.

Quanto personam tuam. Dat. u. s. idibus martii anno quarto.⁸

1906. mart. 16. E(duardo IV) regi Angliae scribit, se recepisse eius litteras per mag. Willelmum de Monteforti et fratres Robertum de Novomercato Praed. et Iohannem de Bekingha Min. ord. sibi missas, quibus modum de subsidio Terrae sanctae per ipsum personaliter ipsiusque potentiam impendendo, quem ei per b. m. (Bartholomaeum ord. Min.) episcopum Grossetan. destinavit, acceptavit cautionesque super hoc opportunas praestitit.

Post tractatus varios. Dat. u. s. XVII kal. aprilis anno quarto.⁹

1907. mart. 17. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. s. Iohannis de Penna visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XVI kal. aprilis anno quarto.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 3 (Nic. IV a. 4) ep. 13 (4476/76); *Sbar.* 426 et 427.

² Reg. Vat. t. 46 f. 7 (Nic. IV a. 4) ep. 36 (4534); *Sbar.* 428.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 2 (Nic. IV a. 4) ep. 11 (4470); *Sbar.* 429.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 2 (Nic. IV a. 4) ep. 11 (4467); *Sbar.* 430. Litterae ab eo nr. 431 relatae, quae die 5 iunii (non 9 martii) 1291 datae sunt, sequuntur inferius nr. 1928.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 11 (Nic. IV a. 4) ep. 56 (4571); *Sbar.* 432.

⁶ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiarum Feltr. et Bell. necnon clero ac populo civ. et dioec. earundem. Reg. Vat. t. 46 f. 21 (Nic. IV a. 4) ep. 110 (4715); *Sbar.* 433. Die 10 iunii 1291 S. P. eidem episcopo concedit licentiam testandi; l. c. ep. 143 (4841); *Sbar.* 480.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 12 (Nic. IV a. 4) ep. 67 (4595); *Sbar.* 434. Die 13 apr. 1291 S. P. Christifidelibus per civ. et dioec. Eu-

gubin., Perusin., Nucerin. constitutis, qui ad consummationem illius ecclesiae manus adiutrices porrexerint, similes indulgentias largitur; *Sbar.* 449 (ex autogr. illius conventus).

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 160 (Nic. IV a. 4) ep. 792 seu 19 de curia (6709); *Sbar.* 435.

⁹ Aliis litteris tertio die post datis S. P. tum eidem regi scribit, se ei hac de causa 100000 marc. sterling. de decimis extra regnum Angliae depositarum iam assignasse, tum ministris provincialibus fratrum Min. de Anglia et Hibernia (sicut priori provinciali fratrum Praed. in Anglia atque universis episcopis Angliae, Hiberniae, Scotiae) pro generali passagio in Terrae sanctae subsidium a se statuto praedicandae Crucis ministerium committit. Reg. Vat. t. 46 f. 157 (Nic. IV a. 4) epp. 774, 777, 779 seu 1, 7, 9 de curia (6664, 6680, 6691); *Sbar.* 436 et 438.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 1 (Nic. IV a. 4) ep. 7 (4449); *Sbar.* 437.

1908. mart. 19. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Peronen. (*Peronne*) dioec. Noviomen. et de Roya (*Roye*) dioec. Ambianen.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XIV kal. (non: kalendis) aprilis anno quarto.¹

1909. mart. 21. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. a) Tolosan. (*Toulouse* in Aquitania) et b) de Monte s. Mariae in Georgio (*Monte Giorgio* in marchia Ancon.) dioec. Firman.

a) Licet is. b) Vitae perennis. Dat. u. s. XII kal. aprilis anno quarto.²

1910. mart. 23. Stephano regi Serviae postulanti, ut, cum in partibus Bosnae ditioni suae subiectis quamplurimi haeretica pravitate sint infecti, aliquae personae idoneae, regionis illius idiomatis non ignarae, quarum conversatio cum salutari ipsarum doctrina concordans intuentibus normam honeste vivendi tribuat, mittantur, scribit, se ministro ord. fratrum Min. provinciae Slavoniae mandasse, ut duos fratres sui ordinis ad hoc idoneos, qui sint vita et conversatione probati, litterali scientia praediti et regionis illius idiomatis non ignari, ad illas partes dirigat pro eliminanda ex eisdem haeretica pravitate ac fidei catholica salubriter amplianda.

Quoniam inter cetera. Dat. u. s. X kal. aprilis anno quarto.³

1911. mart. 28. Universis Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. Limiricen. (*Limerick* in Hibernia) a) tum mop. s. Mariae de Prato prope Florentiam b) visitantibus ut supra nr. 1868.

a) Vitae perennis gloria. b) Licet is. Dat. u. s. V kal. aprilis anno quarto.⁴

1912. apr. 5. Simili modo pro visit. ecclesiae fratrum Min. de Gualdo dioec. Nucerin.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. nonis aprilis anno quarto.⁵

1913. apr. 13. Item pro visit. ecclesiarum tum mon. s. Sebastiani de Canaria dioec. Assis. ord. s. Cl. tum fratrum Min. Asten. (*Asti*) et Savonen. (*Savona*) ac Montis Calerii (*Moncalieri*) dioec. Taurinen.

Licet is. Dat. u. s. idibus aprilis anno quarto.⁶

1914. apr. 13. Fr. Leonardo de Tibure ord. Min., inquisitori haer. prav. in Romana provincia, ad instantiam Petri et Nerii fratrum civium Urbevetan. exponendum, quondam Raynerium Lodigerii patrem ipsorum a Sinibaldo (ord. Min.), nunc Melfen. episcopo, tunc inquisitore haer. prav. in prov. Rom., coram quo non compulsus quomodolibet publice confessus est, se olim per duos annos (scil. a 16 usque ad 18 aetatis suae a.) credentem et fautorem haeticorum fuisse, a vinculo excommun., quam propter hoc incurrerat, sententialiter absolutum et eccles. sacramentis restitutum, postmodum autem, quum iam 12 annis elapsis ut verus catholicus obiisset, a fratribus Min. Simone, nunc episcopo Assis., et Angelo de Reate, ipsius Sinibaldi in officio haer. prav. successoribus, ratione illius confessionis tantum, absolute et restitutione huiusmodi neglectis, tanquam credentem haeticorum sententialiter condemnatum esse, bonis eius omnibus Romanae ecclesiae confiscatis, in damnum et iniuriam ipsorum filiorum, mandat, ut, si sibi constiterit de expositis et de fide catholica eorum, ad famam integram eos restituat.

Petitio delictorum. Dat. u. s.⁷

1915. apr. 16. Ecclesiam fratrum Min. Mediolanen. devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XVI kal. maii (non: II idus aprilis) anno quarto.⁸

1916. apr. 30. Simili modo quoad visit. ecclesiarum tum fratrum Min. tum mon. s. Nicolai ord. s. Cl. Iaderen. (*Zara* seu *Zadar*).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. II kal. maii anno quarto.⁹

1917. maii 4. Item quoad visit. ecclesiae mon. s. Mariae de s. (H)elpidio ord. s. Dam. dioec. Firman.

Cum ad promerenda. Dat. u. s. IV nonas maii anno quarto.¹⁰

1918. maii 5. Item quoad visit. ecclesiarum a) tum mon. s. Luciae de Collealto dioec. Reatin. ord. s. Cl. b) tum fratrum Min. de Diruta Perusin. dioec. et Nucerin.

a) Sanctorum meritis. b) Licet is. Dat. u. s. III nonas maii anno quarto.¹¹

1919. maii 5. Petrino de Samola(co?) canonico Mantuan., capellano suo, mandat, ut fratres Paganum, inquisitorem haer. prav. in Lombardia, et Vivianum de Ve-

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 11 (Nic. IV a. 4) epp. 61 (4577/78 cfr. 7492); *Sbar.* 447.

² Reg. Vat. t. 46 f. 7 et 11 (Nic. IV a. 4) epp. 40 et 61 (4551 et 4579); *Sbar.* 439 et 440.

³ Simili modo Helonae reginae Serviae (cfr. supra nr. 1905), cuius pium conatum de Bulgarorum imperatore ad fidem cath. adducendo aliis litteris eodem die datis commendat; sequuntur epistolae non solum ad ministrum provinciae Slavoniae hac de re scriptae, sed etiam ad ipsos fratres Min., quibus officium haer. prav. in illis partibus committitur, directae; qui monentur, ut id efficaciter prosequantur et exequantur, pro quo eis opportunae tribuuntur facultates. Reg. Vat. t. 46 f. 166 (Nic. IV a. 4) epp. 20 et 23-25 de curia (6710 et 6713/16); *Sbar.* 441-444. De litteris ab eo nr. 445 relatis cfr. not. ad nr. 1862.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 16 et 20 (Nic. IV a. 4) epp. 81 et 105 (4654 et 4706); *Sbar.* 446. Litteras ab eo nr. 447 relatas, quae 19 martii (non 1 apr.) 1291 datae sunt, v. supra nr. 1908.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 22 (Nic. IV a. 4) ep. 117 (4740); *Sbar.* 448. De litteris ab eo nr. 449 relatis cfr. not. ad nr. 1904.

⁶ Reg. Vat. t. 46 f. 25 (Nic. IV a. 4) epp. 127 (4772 et 5775/77); *Sbar.* 450 et 451.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 23 (Nic. IV a. 4) ep. 121 (4756); *Sbar.* 452.

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 36 (Nic. IV a. 4) ep. 186 (5016); *Sbar.* 453.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 30 (Nic. IV a. 4) epp. 149 (4893/94); *Sbar.* 454.

¹⁰ Aliis epistolis eodem die datis S. P. tum indulget, ut servuli, operarii, procuratores illius mon. in eodem degentes nullatenus obnoxii habeantur sententiis excommun. seu interdicti in personas vel terram illarum partium latis, tum ipsum mon. exemptum declarat a quibuslibet oneribus, collectis, subsidiis; die autem 15 maii 1291 eandem ecclesiam in die dedicationis et in anniversario eiusdem visitantibus alias indulgentias concedit. Reg. Vat. t. 46 f. 29, 30, 63 (Nic. IV a. 4) epp. 145, 151, 324 (4883, 4902/3, 5499); *Sbar.* 455-457 et 468.

¹¹ Reg. Vat. t. 46 f. 36 et 37 (Nic. IV a. 4) epp. 188 et 190 (5038/39 et 5054); *Sbar.* 458, 460, 461.

rona ord. Praed., eius vicarium, qui, asserentes se in civ. Veronae officium haer. prav. posse exercere, Bonaiunctam de Mantua ord. Min., inquisitorem haer. prav. in marchia Tervisina, in executione ipsius haer. prav. negotii multipliciter impedire aliasque ei in praedicationibus suis derogare et detrudere dicuntur, citet, ut coram ipso S. P. compareant.

Nuper ad nostrum. D. u. s. ¹

1920. maii 7. Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. Cenomanen. (*le Mans* in Francia), Fulginaten. (*Foligno* in Umbria), de Trebis (*Trevi*) dioec. Spoletan., de Vicovaro dioec. Tiburtin. tum mon. s. Francisci de Machilone dioec. Reatin. ord. s. Cl. devote visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. nonis maii anno quarto. ²

1921. maii 7. Episcopo Barchinonen. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ord. Barchinonen. (*Barcelona* in Hispania) ad instantiam abbatis et conventus mon. s. Mariae de Rivopullo ord. s. Ben. dioec. Vicens. petentium, ut sibi liceat quosdam redditus et possessiones, qui propter loci distantiam vel sterilitatem vel alias sibi sunt inutiles, vendere vel permutare, mandat, ut super expositis inquirant veritatem et referant.

Ex parte dilectorum. Dat. u. s. ³

1922. maii 12. Episcopo Olenen. (*Olenus* in Peloponeso) ad instantiam Florentii principis Achaiae exponentis, monasterium de Latruffayre dioec. Olenen., quod dicitur Chamu(iz)a, a principibus Achaiae fundatum, nimis esse deformatum, mandat, ut, si rem ita esse invenerit, ipsum mon. de personis idoneis eiusdem ord. vel de dominabus ord. s. Cl. vel regulam s. Aug. secundum statuta fratrum Praed. tenentibus reformet.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. IV idus maii anno quarto. ⁴

1923. maii 15. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. a) de Manach (vel potius Nenach, non Venath) dioec. Laonien. (in Hibernia) et b) de Ricardina dioec. Bononien. (in Italia) devote visitantibus ut supra nr. 1868.

a) Licet is. b) Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. idibus maii anno quarto. ⁵

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 48 (Nic. IV a. 4) ep. 236 (5179); *Sbar.* 459. Die 12 sept. 1291 S. P. archipresbytero ecclesiae s. Mariae de Campitello dioec. Mantuan. et Bonamenti de Bonacolsis canonico Mantuan. iterum mandat, ut illos fratres Praed. citent ad dicendam causam apud sedem apost.; l. c. f. 99 ep. 506 (6039); *Sbar.* 545. Die autem 5 oct. 1291 illi fr. Bonaiunctae scribit, se eosdem fratres Paganum et Vivianum in sua praesentia constitutos ab inquisitionis officio absolvisse, ita ut ad id assumi nequeant in perpetuum absque sedis apost. licentia speciali, et insuper illi fr. Pagano per triennium et huic Viviano per septennium praedicationis et lectionis officia interdixisse; huius rei etiam episcopum et potestatem Veronen. certiores reddit eisque illum fr. Bonaiunctam commendat; l. c. epp. 574 (6193/95); *Sbar.* 564-566.

² Reg. Vat. t. 46 f. 36 et 37 (Nic. IV a. 4) epp. 188 et 190 (5036/38 et 5046/47); *Sbar.* 462-464. De ecclesiis fratrum Min. de Farneto et de Iano, quibus *Sbar.* 462 die 7 maii 1291 indulgentias concessas esse scribit, cfr. infra diebus 5. et 9 iunii 1291.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 40 (Nic. IV a. 4) ep. 205 (5079); *Sbar.* 465.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 42 (Nic. IV a. 4) ep. 213 (5113); *Sbar.* 466. Cfr. infra litteras Bon. VIII die 1 nov. 1300 datas.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 41 et 43 (Nic. IV a. 4) epp. 209 et 219 (5107 et 5149); *Sbar.* 467 et 259. De litteris ab eo nr. 468 relatis cfr. not. ad nr. 1917.

⁶ Reg. Vat. t. 46 f. 47 (Nic. IV a. 4) ep. 232 (5173); *Sbar.* 469.

⁷ Aliis litteris eodem die datis S. P. illas sorores exemptas a

1924. maii 19. Abbati mon. Vogiensis et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ord. de Briva (*Brive*) dioec. Lemovicen. committit correctionem et reformationem mon. Tutelen. (*Tulle*) ord. s. Ben. dioec. Lemovicen. iuxta abbatis ipsius mon. petitionem.

Habentes in desideriis. Dat. u. s. XIV kal. iunii anno quarto. ⁶

1925. maii 23. Abbatissae et sororibus mon. s. Clarae iuxta s. Marcellum prope Parisius ord. s. Cl. viventibus sub observantia regulae, quae servatur in mon. Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope s. Clodoaldum dioec. Parisien., confirmat de novo (cfr. supra nr. 1874) institutionem ipsius mon. per episcopum Carnoten., cui Ioannes tit. s. Caeciliae presb. card. et (in Francia) apost. sedis legatus, ad id negotium specialiter deputatus (cfr. supra nr. 1607), vices suas commiserat.

Licet ea. Dat. u. s. X kal. iunii anno quarto. ⁷

1926. maii 23. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Vasaten. (*Bazas* in Aquitania) et de Regula (*Réole*) dioec. Vasaten. devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Loca sanctorum. Dat. u. s. ⁸

1927. iunii 4. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Ruthenen. (*Rodez*) et Amilianen. (*Milhau*) ac s. Africani (*St. Afrique*) dioec. Ruthenen.

Licet is. Dat. u. s. II nonas iunii anno quarto. ⁹

1928. iunii 5. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. (prov. s. Francisci) de Caprione dioec. Eugubin., de s. Gemino, Struncone, Carvio dioec. Narnien., de Ci(s)terna, Montone, Burgo s. Sepulchri dioec. Civ. Castelli, de Marsciano, Civitella, Insula lacus, Farneto, de Agillo (*Gello*), de Monte prope Perusium dioec. Perusin., de Montecellis et Machilone dioec. Reatin., de Monte Iovis dioec. Urbevetan., de Monte Leonis, Arrone, Monte s. Martini, Mevania, Nursia, Montefalconis et (Hi)spello dioec. Spoletan., de Amelia et s. Illuminata, Canali, Longuiano seu Luniano dioec. Amelian., de Montione dioec. Tudertin., de Portiuncula et Bitonio (*Bellona*) dioec. Assis. necnon ecclesiarum fratrum Min. Aquilan. (*Aquila* in prov. Pennensi) et Terdonen. ac de Cherio dioec. Taurinen.

Licet is. Dat. u. s. nonis iunii anno quarto. ¹⁰

praestatione procuratorum et subsidiorum legatis apost. sedis aliusve quibuscumque alias facienda declarat; die autem 28 iunii 1291 eas a iurisdictione cuiusque praelati eccles. vel personae saecularis exemptas et uni Romano pontifici subiectas decernit. Reg. Vat. t. 46 f. 40, 46, 62 (Nic. IV a. 4) epp. 202, 228, 317 (5071, 5169, 5487); *Sbar.* 470, 471, 495. Supradictus legatus litteras apost., quibus ipse ad illud negotium deputatus erat, episcopo Carnoten. per fr. Ioannem de Cenomanis ord. Min. exhibuit, sicut e litteris eiusdem episcopi (epistolae S. P. a *Sbar.* nr. 471 relatae insertis) apparet.

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 69 (Nic. IV a. 4) ep. 348 (5615); *Sbar.* 472 et 473. Indulgentiae, quas diversis ecclesiis fratrum Min. concessas *Sbar.* nr. 474 sine die affert, sequuntur infra die 5 vel 9 vel 13 iunii 1291, litterae nr. 475 relatae die 13 (non: 1) iunii 1291 datae sunt.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 42 (Nic. IV a. 4) epp. 216 (5214 et 5121/22); *Sbar.* 476.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 43, 52, 65 (Nic. IV a. 4) epp. 219, 264, 311 (5152/53, 5236/44, 5256/64, 5270/81, 5568); *Sbar.* 477, 478, 479, 486. In nonnullis illarum ecclesiarum visitantes non solum in festivitibus consuetis (B. M. V. et ss. Francisci, Antonii, Clarae) sed etiam in propriis scil. patronorum earum festivitibus indulgentias lucrari poterant, nempe in ecclesiis de Machilone in s. Matthaei, de Amelia et Montefalconis in ss. Philippi et Iacobi, de Bitonio in s. Crispolini, de Mevania in s. Ioh. Bapt., de Nursia in s. Barthol., de Hispello in s. Andreae festivitibus. — De litteris a *Sbar.* nr. 480 relatis cfr. not. ad nr. 1903 et quoad nr. 481 cfr. not. ad nr. 1899.

1929. iunii 9. Item quoad visit. ecclesiarum tum fratrum Min. Narnien., Interamnen., Spoletan. et de Gonessa, Iano, Valle, Visso, Cassia, Cerreto, Eremita Arnulphorum, Occosio dioec. Spoletan. ac de Arquata, Accumulo, Amatrice dioec. Aesculan. tum mon. s. Clarae Velletren.

Licet is. Dat. u. s. V idus iunii anno quarto.¹

1930. iunii 12. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Castriduno (*Chateaudun*) dioec. Carnoten. in Francia.

Licet is. Dat. u. s. II idus iunii anno quarto.²

1931. iunii 13. Item quoad visit. ecclesiae s. Francisci Assis. in B. M. V., translationis b. Francisci, s. Antonii festivitibus et octo dies eas sequentibus ac anniversario dedicationis ipsius ecclesiae.

Eximiae devotionis affectus. Dat. u. s. idibus (non: kalendis) iunii anno quarto.³

1932. iunii 13. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Lucan., Civitatis Castelli, de Cibotolo dioec. Perusin., de Monteregali dioec. Reatin., Tornacen. (*Tournay*), de Insulis (*Lille*) dioec. Tornacen., de Bethunia (*Bethune*) et Lenden. (*Lens*) dioec. Atrebaten., Cameracen. (*Cambray*) et de Montibus (*Mons*) dioec. Cameracen. ut supra nr. 1868.

Licet is. Dat. u. s.⁴

1933. iunii 17. Item quoad visitationem ecclesiarum Albien. et de Rapistagno dioec. Albien. ac de Castris et de Lautrico dioec. Castren. (in Francia).

Licet is. Dat. u. s. XV kal. iulii anno quarto.⁵

1934. iunii 20. Item quoad visit. ecclesiae mon. s. Mariae Magd. de Pregio (*Preggio*) dioec. Perusin. ord. s. Cl.

Licet is. Dat. u. s. XII kal. iulii anno quarto.⁶

1935. iunii 22. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. Pistorien.

Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. X kal. iulii anno quarto.⁷

1936. iunii 25. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. a) Neapolitan. et b) Nivernen. (Nevers) ac de Vindicino (*Vendôme*) dioec. Carnoten.

a) Licet is. b) Cum ad promerenda. Dat. u. s. VII kal. iulii anno quarto.⁸

1937. iunii 25. Priori et capitulo ecclesiae Lateranen. concedit facultatem vendendi vel locandi quasdam vineas de episcopi Racanatensis, sui in Urbe vicarii, et prioris Praed. s. Mariae in Minerva ac guardiani Min. s. Mariae in Aracoeli fratrum ordinum consilio.

Exposita Nobis. Dat. u. s.⁹

1938. iunii 27. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de s. Anderio (*Santander* in Hispania) visitantibus ut supra nr. 1868.

Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. V kal. iulii anno quarto.¹⁰

1939. iunii 29. Fratribus Min. inquisitoribus haer. prav. in provincia Tusciae per sedem apost. deputatis et in posterum deputandis concedit facultatem commitendi aliis suae provinciae fratribus absolutionem resiliendum ab haeresi.

Cum sicut. Dat. u. s. III kal. iulii anno quarto.¹¹

1940. iunii 30. Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. Burgen. (*Burgos*) et de Frigidis (*Frias*) dioec. Burgen. ac de Victoria dioec. Calaguritan. (in Hispania) tum mon. Metinen. (*Medina del Campo*) dioec. Salmantican. et Segobien. ac s. Marinae Burgen. ord. s. Cl. visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. II kal. iulii anno quarto.¹²

1941. iunii 30. Christifidelibus per civ. et dioec. Pergamen., Brixien., Mediolanen. constitutis, qui ad consumptionem ecclesiae fratrum Min. Pergamen. (*Bergamo*) manus adiutrices porrexerint, unum annum et 40 dies de iniunctis eis poenitentibus relaxat.

Quoniam ut ait. Dat. u. s.¹³

1942. iulii 5. Universis Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Beneventan. et (altera die post) Atrebaten. (*Arras*) et de Duaco (*Douai*) dioec. Atreb. ac de Valencennis (*Valenciennes*) dioec. Cameracen. visitantibus similes indulgentias ut supra nr. 1868 concedit.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. III nonas iulii anno quarto.¹⁴

1943. iulii 7. Simili modo pro visit. ecclesiarum tum fratrum Min. Auriem. (*Orense* in Hispania) tum mon. s. Clarae de Montigneyo (*Montigny*) dioec. Bisuntin.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. nonis iulii anno quarto.¹⁵

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 52 et 57 (Nic. IV a. 4) epp. 264 et 289 (5245/55, 5265/66, 5386); *Sbar.* 482 et 483.

² Reg. Vat. t. 46 f. 74 (Nic. IV a. 4) ep. 274 (5325); *Sbar.* 487.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 54 (Nic. IV a. 4) ep. 274 (5320); *Sbar.* 475. Cfr. supra nr. 1659.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 52, 54, 61, 64, 65 (Nic. IV a. 4) epp. 264, 271, 294, 311, 324 (5268/69, 5304, 5405/7, 5462/63, 5473, 5508); *Sbar.* 482 et 483 ac 485 (quoad eccl. Lucan.).

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 58 (Nic. IV a. 4) epp. 294 (5401/4); *Sbar.* 485.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 59 (Nic. IV a. 4) ep. 299 (5419); *Sbar.* 484.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 61 (Nic. IV a. 4) ep. 311 (5472).

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 59 et 60 (Nic. IV a. 4) epp. 299 et 304 (5420/21 et 5445); *Sbar.* 489 et 490. Ecclesiam Neapolitan. visitantibus etiam in festivitate s. Laurentii, in cuius honore ipsa ecclesia constructa est, similis indulgentia conceditur.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 61 (Nic. IV a. 4) ep. 311 (5461); *Sbar.* 488. Litterae ab eo nr. 491 relatae, quae 23 iulii (non: 26 iunii)

1291 datae sunt, sequuntur infra; de litteris nr. 492 et 493 relatis cfr. not. ad nr. 1855 et de litteris nr. 494 relatis cfr. not. ad nr. 1897.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 61 (Nic. IV a. 4) ep. 311 (5470). De litteris a *Sbar.* nr. 495 relatis cfr. not. ad nr. 1925.

¹¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. illos inquisitores praelatis et potestatibus illarum partium commendat. Reg. Vat. t. 46 f. 59 (Nic. IV a. 4) epp. 301 (5424/25); *Sbar.* 496. Simili modo quoad fratres Min. inquisitores in marchia Tervisina litteris 31 iulii 1291 datis. L. c. epp. 371 et 372 (5722/24); *Sbar.* 514 et 515.

¹² Reg. Vat. t. 46 f. 65 et 68 (Nic. IV a. 4) epp. 331 et 341 (5562/64 et 5591/93); *Sbar.* 497-499.

¹³ Litteris die 3 iulii 1291 S. P. illam ecclesiam visitantibus ut supra nr. 1868. Reg. Vat. t. 46 f. 64 (Nic. IV a. 4) ep. 324 (5513 et 7616); *Sbar.* 500 et 501.

¹⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 64 et 69 (Nic. IV a. 4) epp. 324 et 364 (5514 et 5624); *Sbar.* 502 et 503.

¹⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 65 (Nic. IV a. 4) epp. 331 (5567 et 5570); *Sbar.* 504.

1944. iulii 7. Abbatissae et conventui mon. Montis Martiani (*Mont de Marsan*) dioec. Aduren. in Guasconia ord. s. Cl. concedit facultatem redimendi de manibus laicorum decimas usque ad valorem 200 librarum Turonen. in redditibus annuis.

Affectu sunt admittendae. Dat. u. s. ⁴

1945. iulii 7. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Taurinen. mandat, ut mon. s. Petri Taurinen. ord. s. Ben. in moribus depravatum visitent et reformat.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. ³

1946. iulii 9. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Nicosien. (*Levkosia* in ins. Cipro) devote visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VII idus iulii anno quarto ³

1947. iulii 10. Simili modo pro visit. ecclesiae fratrum Min. castri de Ordiales dioec. Burgen. (in Hispania).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VI idus iulii anno quarto. ⁴

1948. iulii 15. Item pro visit. ecclesiarum fratrum Min. a) de Secusia (*Susa*) dioec. Taurinen. et b) de Sexto (*Sestri Ponente*) dioec. Ianuen.

a) Vitae perennis gloria. b) Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. idibus iulii anno quarto. ⁵

1949. iulii 23. Abbati et conventui mon. s. Ioannis de Valencenis (*Valenciennes*) ord. s. Aug. dioec. Cameracen. iterum mandat, ut locum sive domos, in quibus suas scholas habent quaeque sunt contiguae loco fratrum Min., cum solo iuxta eas eisdem fratribus pro ampliando ipsorum loco iuxta proborum virorum aestimationem concedant.

Significaverunt Nobis. Dat. u. s. X kal. augusti (non: VI kal. iulii) anno quarto. ⁶

1950. iulii 23. Abbatissae mon. s. Laurentii de Collazone (dioec. Spoletan. ord. s. Cl.) eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, confirmat ecclesias et terras necnon libertates et immunitates eis concessas easque sub sua et s. Petri protectione suscipit.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. u. s. ⁷

1951. iulii 23. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. s. Mariae de Capitolio et s. Francisci Transtiberim (ad Ripam) de Urbe, Montis Compatrium, Compagnani

dioec. Nepesin., Sutrii, Civitatis Castellanae (prope Urbem) et Naulii (*Noti*) ac Albingani (in Liguria) visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. ⁸

1952. iulii 30. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. de Samatan, Appamiis (*Pamiers*), Mirapice (*Mirepoix*) dioec. Tolosan.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. III kal. augusti anno quarto. ⁹

1953. aug. 1. Ministro provinciali ord. fratr. Min. in provincia s. Francisci (sicut aliis provincialibus eiusdem ord. et superioribus provincialibus aliorum ordinum atque universis quasi episcopis orbis catholici) miserabilem statum Terrae sanctae (ob civit. Acconen. et Tyren. ac alia eiusdem Terrae loca a Saracenis capta) exponit eosque ad ipsius Terrae subsidium Crucem praedicare iubet.

Terrae sanctae. Dat. apud Urbem veterem kalendis augusti anno quarto. ¹⁰

1954. aug. 1. Raynerio Munaldi Raynerii Stephani civi Urbeveta., qui olim, eo quod in haereticorum errores incidit, a b. m. Bartholomaeo (postmodum episcopo Grossetan.) et Benevenuto fratribus ord. Min., tunc haer. prav. inquisitoribus in prov. Romana, excommunicatus, deinde autem, quum reatu suo humiliter recognito ad Ecclesiae unitatem et observationem orthodoxae fidei rediisset et eisdem inquisitoribus ac Leonardo de Tibure ord. Min. ad praesens officium haer. prav. in eadem prov. exercenti in exequendo eodem fideliter adstiteret, ab excommuni. sententia absolutus est, scribit, se hoc ratum et ratum habere et insuper omnem infamiam et quandam aliam inhabilitatis notam ab eo abolere.

In nostra proposuisti praesentia. Dat. u. s. ¹¹

1955. aug. 11. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Balneoregien. (*Bagnorea* in prov. Romana) visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. III idus augusti anno quarto. ¹²

1956. aug. 13. Guardiano fratrum Min. Mediolanen. mandat, ut, cum monachi mon. Claraevallis ord. Cist. dioec. Mediolan. quaedam bona sua cum bonis ad mon. de Orone et ecclesiam s. Vincentii de Sauria dioec. Mediolan. pertinentibus permutare velint, inquisita super hoc veritate sibi referat, an haec permutatio sit utilis et expediat.

Ex parte dilectorum. Dat. u. s. idibus augusti anno quarto. ¹³

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 69 (Nic. IV a. 4) ep. 350 (5622); *Sbar.* 505.

² Reg. Vat. t. 46 f. 68 (Nic. IV a. 4) ep. 343 (5607); *Sbar.* 506.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 65 (Nic. IV a. 4) ep. 311 (5565); *Sbar.* 498.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 68 (Nic. IV a. 4) ep. 341 (5590); *Sbar.* 507.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 69 (Nic. IV a. 4) epp. 352 (5630 et 5650); *Sbar.* 508 et 284.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. cantori Cameracen. et scolastico Tornacen. committit executionem illius mandati. Reg. Vat. t. 46 f. 72 (Nic. IV a. 4) epp. 369 (5692/93); *Sbar.* 491.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 95 (Nic. IV a. 4) ep. 487 (6011); *Sbar.* 509.

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 71 (Nic. IV a. 4) epp. 361 et 365 (5671/76, 5681/82); *Sbar.* 510 et 511. De litteris ab eo nr. 512 relatis cfr. not. ad nr. 1821.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 73 (Nic. IV a. 4) epp. 370 (5709/11); *Sbar.* 513. De litteris ab eo nr. 514 et 515 relatis cfr. not. ad nr. 1939.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 177 (Nic. IV a. 4) epp. 62 de curia (6801/5); *Sbar.* 516. Cfr. *Friess* l. c. pag. 125 nr. 50. Die 1 aug. 1291 Iannenses et Venetos litteris per G(entilem), archiep. Regin.

(ord. Min.) praesentandis monet, ut recuperationis Terrae sanctae causa concordiam inter sese firmet; l. c. f. 175 epp. 55 de curia (6782/83); *Sbar.* 519. Die autem 1 oct. 1291 illi archiepiscopo « et administratori ecclesiae Alifan. » mandat, ut, cum Carolus rex Siciliae ad eandem civit. Ianuen. venturus sit certa sua negotia cum Iannensibus tractandi causa, eidem regi super his negotiis licite promovendis honestis consiliis dignisque favoribus assistat. L. c. f. 180 ep. 76 de curia (6837); *Sbar.* 560. Die denique 5 ian. 1292 eidem archiepiscopo licentiam testandi ac 12 diebus post facultatem absolviendi a consensu eccles. fautores quondam Petri de Aragonia concedit; l. c. f. 136 et 147 epp. 681 et 736 (6436 et 6590); *Sbar.* 581 et 589.

¹¹ Reg. Vat. t. 46 f. 87 (Nic. IV a. 4) ep. 447 (5885); *Sbar.* 517.

¹² Reg. Vat. t. 46 f. 81 (Nic. IV a. 4) ep. 413 (5808); *Sbar.* 518. De litteris ab eo nr. 519 relatis cfr. not. ad nr. 1953.

¹³ Die 29 aug. 1291 S. P. eundem guardianum similiter inquirere et referre iubet super permutatione bonorum illius mon. de Claraevallis et aliorum monasteriorum dioec. Mediolan. Reg. Vat. t. 46 f. 82 (Nic. IV a. 4) epp. 415 (5819/20); *Sbar.* 520 et 541.

1957. aug. 13. Fratribus Guilelmo de Cherio (*Chieri* prope Ianuam), poenitentiario suo, et Matthaeo de civ. Theatina (*Chieti* in Aprutiis) ord. Min. ad terras Tartarorum, Graecorum, Saracenorum, Paganorum, Bulgarorum, Cumanorum, Yberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Scythorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mosselitorum, Aethiopum, Ungarorum maioris Ungariae, Christianorum captivatorum apud Tartaros aliarumque nationum Orientis communionem sanctae Romanae ecclesiae non habentium seu quarumcumque aliarum partium proficiscentibus et specialiter ad Argonis regis Tartarorum praesentiam destinatis amplas ob id facultates et privilegia concedit eosque Anicohamini et Dathanaticum reginis (christianis) Tartarorum, Andronico Graecorum et N. Trapesuntini imperatoribus, Armeniae et Iberorum ac Iurgiae (Georgiae) regibus, Bersaumae (Bars.) episcopo in partibus Orientis, catholico Armeniae, episcopo Taurisiensi, archiepiscopo Trapesuntino, nobilibus viris Rabanathae (non: Rubumuthu), Ozolo (seu Iolo) de Pisis (cfr. supra nr. 1705), Ioanni de Bonastro, Xancho custodi personae ipsius Argonis regis et Suffridino eius medico recommendat; litteris die 21 vel 23 aug. 1281 datis eisdem fratribus alias opportunas facultates concedit, Nicolao Argonis regis nato gratulatur de fide christiana assumpta, Saronem et Cassianum alios eius natos ac Taghazar ducem exercitus Tartarorum necnon ipsum Argonem regem Tartarorum ad eam assumendam invitat, cui regi insuper scribit, se eius litteras per Chaganum eius nuntium sibi missas recepisse et alias ad regem Angliae, qui, prout ad ipsius regis Argonis notitiam forsantiam pervenit, in brevi manu potenti in subsidium Terrae sanctae transfretare intendit, scriptas eidem destinasse, necnon civitates Acconen. et Tyren. a Saracenis captas esse, eumque rogat et hortatur, petit et requirit, ut et ipse ad recuperationem eiusdem Terrae potentiae suae vires exercent.

Cum hora undecima sit. Dat. u. s. ¹

1958. aug. 23. Constantiae relictas quondam Petri olim regis Aragonum eosdem duos fratres ad partes Tartaricas destinatos commendat, eam hortans et rogans, ut ipsis de securo conductu per partes Siciliae in eundo et morando ac redeundo provideat, liberos autem suos ad devotionem et reverentiam sedis apost. inducat et exhortetur: super quo ei illi fratres intentionis suae propositum plenius explicabunt.

Ad augmentum catholicae fidei. Dat. u. s. X kal. septembris anno quarto. ²

1959. aug. 23. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Cuman. (*Como* in Lombardia) et de Venetiis visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. D. u. s. ³

1960. aug. 28. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Aurelianen. (*Orléans*), Carcassonen. (*Carcassonne*), Blesen. (*Blois*) dioec. Carnoten. (in Gallia) necnon Urbevetan. (*Orvieto*) et de Aquapendente dioec. Urbevetan. ac de Proceno et Pitiliano dioec. Suanen. (in Tuscia).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V (non: X) kal. septembris anno quarto. ⁴

1961. aug. 26. Manno filio et heredi quondam Henrici Infragni civis Florentini, qui in extremis laborans pro usuris et aliis male acquisitis 1000 libr. Venet. parv. illis, quibus horum restitutio fieri deberet, si inveniri valerent, alioquin pauperibus de bonis suis exhiberi mandavit, concedit, ut, si vel in quantum ii, quibus ipsa restitutio fieri debeat, inveniri non possent, totam summam vel partem eius residuam de consilio guardiani fratrum Min. Florentin. in subsidium Terrae sanctae convertat.

Exhibita Nobis. Dat. u. s. VII kal. septembris anno quarto. ⁵

1962. sept. 3. Ministro fratrum ord. Min. provinciae s. Francisci ad preces G(entilis ord. Min.) archiepiscopi Regin. et Michaelis archidiaconi Ravennaten. ac Guilelmi cantoris Colimbrien., executorum testamenti b. m. B(erardi) episcopi Praenestini, olim in regno Siciliae apost. sedis legati, qui in sua ultima voluntate monasterium monialium ord. s. Ben. de bonis propriis prope Castrum pontis dioec. Spoletan. construi et dotari voluit, mandat, ut ipsis executoribus super his vices suas ei committentibus et ea, quae ad haec fuerint opportuna, ministrantibus monasterium ipsum iuxta illius episcopi dispositionem aedificet et dotet ac moniales in id intrantes regularibus observantiis secundum ordinis s. Ben. instituta informet earumque curam gerat, donec sedes apost. super iis aliter duxerit disponendum.

Bonae memoriae. Dat. u. s. III nonas septembris anno quarto. ⁶

1963. sept. 11. Abbatissae et conventui mon. monialium inclusarum Naulen. (*Noli* in Liguria), quod s. Mariae de Rivo dicitur, ord. Cist., scribit, se ipsum mon., fundatum in loco, qui prius fratrum ord. Min. existens et vocabulo s. Francisci insignitus tandem a se ipso licite acquisitus est, in quo mon. eadem regulam Cist. ord. observantes sub clausura maneant et abbas mon. s. Andreae de Sexto ord. Cist. visitationis et correctionis officium exerceat, sub b. Petri et sua recipere protectione.

Ex iniuncto Nobis. Dat. u. s. III idus septembris anno quarto. ⁷

1964. sept. 13. Archidiacono Socensi in ecclesia Auxitan. (*Auch* in Guasconia) ad instantiam custodis et fratrum Min. Agennen. (*Agen*) dioec. exponentium, priorem et monachos de Medicino ord. Clun. dioec. Agennen., qui eo, quod associatis sibi aliis monachis et laicis ad locum fratrum Min. in villa de Medicino licite acquisitum tempore nocturno, dum ipsi fratres matutinale officium celebrabant, temere accedentes ac discooperto tecto et fractis ostiis oratorii eiusdem loci locum ipsum violenter intrantes fratres Guilelmum de Pinderiis, Vitalem Latomum, Guilelmum Gualterii vulneraverunt et in alios manus iniecerunt violentas, lectos quoque, vinum, libros et quaedam alia suppellectilia ibi inventa secum portaverunt ac demum oratorium et officinas ipsius loci totaliter destruxerunt, ab episcopo Agennen. iussu ipsius S. P. excommunicati et tandiu ab aliis arctius evitandi, donec super iis satisfacerent competenter et ad sedem apost. venirent absolvendi, denuntiati sunt, coram eodem episcopo excipiendi proposuisse, se vigore

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 171 et 179 (Nic. IV a. 4) epp. de curia 31, 32, 42, 63-72 (6722/23, 6735, 6806/33); *Sbar.* 521-535.

² Reg. Vat. t. 46 f. 179 (Nic. IV a. 4) ep. 846 sen 70 de curia (6824); *Sbar.* 537.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 63 et 66 (Nic. IV a. 4) epp. 329 et 340 (5024 et 5065).

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 85 et 91 (Nic. IV a. 4) epp. 440 et 469 (5870/72 et 5946/49); *Sbar.* 536, 539, 540. De litteris ab eo 541 relatis cfr. not. ad nr. 1956.

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 89 (Nic. IV a. 4) ep. 456 (5909); *Sbar.* 538.

⁶ Reg. Vat. t. 46 f. 92 (Nic. IV a. 4) ep. 472 (5965); *Sbar.* 542. Litteras ab eo nr. 543 relatas et tertia die post datas, quibus Petrus episc. Vicentin. monasterium monialium s. Petri Vicentin. ord. s. Ben. deformatum reformat aut de alio ordine arctiori de consilio prioris Praed. et guardiani Min. fratr. ord. Vicentin. conformet, omittimus.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 107 (Nic. IV a. 4) ep. 540 (6129); *Sbar.* 544. De litteris ab eo nr. 545 relatis cfr. not. ad nr. 1919.

cuiusdam privilegii suo ordini a sede apost. concessi per litteras apost., quae de hoc indulto non fecissent mentionem, non posse conveniri seu in iudicium evocari, mandat, ut eosdem priorem, monachos, clericos et laicos hac in re culpabiles peremptorie citet, ut ipse prior et Guilelmus Molinerii (laicus) personaliter, reliqui autem per procuratores idoneos apostolico se repraesentent conspectui.

Significaverunt Nobis. Dat. u. s. idibus septembris anno quarto.¹

1965. sept. 13. Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. de Venetiis necnon Bergen., Sleswicen., Flensburgen. dioec. Sleswicen., Ripen., Coldingen. et Tundren. dioec. Ripen., Asloen., de Marstrand et Tunsbergen ac Konghelle dioec. Asloen. tum mon. ord. s. Cl. de Stokholm dioec. Upsalen. (in Scandinavia) et s. Margaritae Firman. (in marchia Ancon.) visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.²

1966. sept. 13. Christifidelibus epistolam Alexandri IV super stigmatibus s. Francisci de novo notam facit.

Quasdam litteras. Dat. u. s.

1967. sept. 17. Item eisdem quoad epistolam Gregorii IX super illis editam.

Tenorem quarundam litterarum. Dat. u. s. XV kal. octobris anno quarto.³

1968. sept. 20. (Andreae) episcopo Florentino, qui indigne ferens, quod ministri et multi ex fratribus de Poenitentia Florentin. modum vivendi «memoriale» dictum, prout a b. Francisco fuit traditus et a se ipso S. P. omnibus fratribus de Poen. ordinatus est certa eis regula concessa, atque habitum secundum regulam et memoriale eadem susceperunt, sicut iam olim panni unius coloris habitum deferre consueverunt, licet postmodum hoc habitu dimisso alium assumpserint motu propriae voluntatis, eis non solum protectionis suae favorem subtraxit, sed eisdem nonnullas iniurias irrogans quandam capsam, in qua regula, privilegia, instrumenta, libri et quaedam res aliae ipsorum existebant, abstulit, inhibens, ne ipsi administrationem gererent quorundam bonorum, quae iam a longis temporibus per manus eorundem fratrum mandata sunt Christifidelibus in usus pauperum erogari, quique per camerarium ipsius S. P. de eiusdem mandato monitus, ut ab eorum molestiis et gravaminibus abstinere, his praeceptis non acquievit, mandat, ut ipsis fratribus, qui priorem habitum

resumendo et regulam per se ipsum S. P. traditam observando statum mutasse nullatenus videntur, benevolum se exhibens illas capsam et administrationem tam prompte restituat, ut super hoc non oporteat aliud remedium adhiberi.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. XII kal. octobris anno quarto.⁴

1969. sept. 20. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Virdunen. (*Verdun* in Lotharingia) visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁵

1970. sept. 26. Simili modo quoad visit. ecclesiarum tum fratrum Min. Agennen. necnon Condomien. et Marmanden. ac Neyriacen. dioec. Agennen. tum mon. Clarissarum Condomien. (*in Gallia*) necnon Velletrien. ac de Guardia (Grelui) dioec. Theatin. (*in Italia*).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VI kal. octobris anno quarto.⁶

1971. sept. 26. Abbatissae et conventui mon. de Custodia B. M. V. ord. s. Cl. dioec. Carnoten. indulget, ut presbyteri ad confessiones earum per ministrum ord. fratr. Min. provinciae Turonen. deputati ipsas auctoritate apost. ab omnibus peccatis absolvere possint, nisi etc.

Desideriis vestris. Dat. u. s.⁷

1972. sept. 27. Fr. Petro guardiano et fratribus Min. Urbevetan. confirmat concessionem parochialis ecclesiae s. Laurentii de Arari iuxta ipsorum locum sitae cum coemeterio, et domibus ac platea ante ipsam per Franciscum episcopum et capitulum Urbevetan. litteris die 24 sept. 1291 datis eis factam, ita tamen, ut infra parochiam ipsius ecclesiae in loco remotiori capellam eidem ecclesiae similem cum coemeterio et cameris sacerdotum construant.

Exigentibus vestrae religionis meritis. Dat. u. s. V kal. octobris anno quarto.⁸

1973. sept. 27. Christifidelibus ecclesias tum fratrum Min. de Mercatello dioec. Castellan. (*Città di Castello*), Monterubiano, Montegranario, Macerata et Muro dioec. Firman. ac s. Firmi Veronen. tum mon. ord. s. Cl. de Presagnolo dioec. Castellan. (alias ignoti) visitantibus ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s.⁹

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 101 (Nic. IV a. 4) ep. 515 (6053); *Sbar.* 546. Die autem 22 nov. 1291 S. P. libentius affectans, ut huiusmodi causa per viam pacis et concordiae quam per rigorem iudicii terminetur, abbati mon. Cluniacen. mandat, ut partes suas interponat, ut causa eadem amicabiliter sopiatur, ita ut omissis litigiorum anfractibus praedictis custodi et fratribus de illis iniuriis et damnis congrue satisfiat et iisdem fratribus liceat in eodem loco de Medicino absque molestia et inquietudine quorumlibet libere permanere. L. c. f. 126 ep. 630 (6355); *Sbar.* 576. — Quod quidem minime factum esse videtur; nam non amplius apparet locus fratrum Min. in villa de Medicino.

² Reg. Vat. t. 46 f. 91 et 102 (Nic. IV a. 4) ep. 469, 517, 595 (5956, 6060/70, 6251); *Sbar.* 547 et 548.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 90 (Nic. IV a. 4) epp. 500 et 501 (6031/32); *Sbar.* 549 et 550.

⁴ *Sbar.* 551 (e Reg. Vat. Nic. IV a. 4 ep. 534 et antogr. in tabulario fratrum Min. Florentin. ad s. Crucem exstante).

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 97 (Nic. IV a. 4) ep. 495 (6019); *Sbar.* 552.

⁶ Reg. Vat. t. 46 f. 102 et 109 (Nic. IV a. 4) epp. 517 et 553 (6087/88 et 6143/45); *Sbar.* 553 et 554.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 109 (Nic. IV a. 4) ep. 550 (6139); *Sbar.* 555. Altera die post S. P. Christifidelibus ecclesiam illius mon. visitantibus consueta largitur indulgentias. L. c. f. 106 ep. 535 (6091).

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 101 (Nic. IV a. 4) ep. 516 (6054); *Sbar.* 556. Die 6 oct. 1291 S. P. Iacobo s. Mariae in Via lata diac. card. et mag. Nicolao camerario suo ac abbati mon. s. Severi prope Urbem veterem mandat, ut praedictos guardianum et fratres in possessionem illius ecclesiae inducant inductosque defendant; l. c. f. 115 ep. 576 (6198); *Sbar.* 567. Litteris ab eo nr. 568 et 569 relatae, quae die 9 dec. 1291 sunt datae, sequuntur infra nr. 1986.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 101 (Nic. IV a. 4) epp. 517 (6083/85 et 6089/92); *Sbar.* 557 et 558.

1974. sept. 28. Matthaео (de Ursinis) s. Mariae in Porticu diac. card. (et ord. s. Clarae protectori) scribit, in quibuscumque pactis et conventionibus ipsum ordinem tangentibus eius assensum esse necessarium.

Ut tu, qui. Dat. u. s. IV. kal. octobris anno quarto.¹

1975. oct. 2. Archiepiscopo Tarraconensi (in Hispania) tribuit facultatem concedendi et assignandi fratribus Min. de Villafranca dioec. Barchinonen. pro ampliando eorum loco quandam fundum eidem loco contiguum, quem ipse archiepiscopus ab ecclesia Rom. sub annuo censu obtinet.

Sua Nobis. Dat. u. s. VI nonas octobris anno quarto.²

1976. oct. 4. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. de Clavaro (*Chiavari*) dioec. Ianuen. visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. IV nonas octobris anno quarto.³

1977. oct. 18. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Ortan. (*Orte* prope Urbem) necnon (vicinorum locorum) Viterbien., Tuscanen., Cornetan. et Montisflaconis.

Vitae perennis gloria. Dat. Ortis XV kal. novembris anno quarto.⁴

1978. oct. 19. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Monte alto dioec. Castren.⁵ (addito festo s. Crucis).

Vitae perennis gloria. Dat. Ortis XIV kal. novembris anno quarto.⁶

1979. nov. 8. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. de Maiorica (*Mayorga*) dioec. Legionen. et Salamantin. ac s. Francisci de Monte dioec. Salamantin. (*Salamanca* in Hispania).

Vitae perennis gloria. Dat. Romae apud s. Mariam maiorem VI idus novembris anno quarto.⁷

1980. nov. 11. Abbati mon. s. Michaelis et praeposito ac Bardoni Sergson canonico ecclesiae Bergensis (*Bergen* in Norvegia) ad instantiam provincialis et fratrum Min. in provincia Daciae (Daniae) exponentium, Simonem archipresbyterum Asloen. (*Oslo*, modo *Kristiania*) auctoritate (Edmundi) episcopi Asloen., quum fratres Min. ab Aquino (Hakone) duce Norvegiae ad civit. Asloen. de voluntate E(rici) regis Daniae et populi ipsius civitatis vocati in aliquo fundo ab illo duce sibi concesso oratorium et domos construere incepissent, eisdem fratribus et eorum operariis inhibuisse, ne in eisdem aedificiis ulterius procederent, et, quum ipsi fratres contra hanc inhibitionem ad se-

dem apost. appellarent, sententiam excommun. in eos tulisse, Heryulphum autem scholasticum ecclesiae Asloen. ipsum oratorium dirimi fecisse et episcopum Asloen., ad quem ipsi fratres propter hoc recurrerant, iustitiam eis non exhibuisse, mandat, ut eisdem episcopo et archipresbytero ac capitulo diem dicat, ut sistant se propter hoc sedi apostolicae.

Petitionem dilectorum. Dat. u. s. III idus novembris anno quarto.⁸

1981. nov. 20. Priori provinciali fratrum ord. (Praed.) provinciae Tusciae scribit, se fr. Thomae de Aversa de ordine ipsius, qui ad praesentiam suam evocatus pro eo, quod accusatus erat, ipsum in praedicatione in die festivitatis b. Petri mart. (ord. Praed.) habita signa Dei vivi ipsi b. Petro et b. Francisco mortui Dei signa et haec superficialiter, sicut cernitur in picturis, adscripsisse, post aliquam discussionem sponte confessus est, se sic fecisse (cum tamen sancta Romana ecclesia stigmata in carne b. Francisci non superficialiter, sed in interiora per carnem et nervos ac ossa in quinque partibus manuum, pedum, lateris in certos et congruos fines ingressa, ita ut non virtute naturae, sed miraculoso gratiae dono sic fieri vel esse posset, per testes legitime comprobatum acceperit et, ut sic de stigmatibus ipsius b. Francisci teneretur et venerabiliter observaretur, irrefragabili sanctione firmaverit, assertio autem, qua de Salvatore et stigmatibus eius periculose distinguendo Christus in sanctis suis asseritur nunc mortuus nunc vivens, improba et temeraria censenda sit, quia qui manet in aeternum Christus non minus aut plus vivit martyri, cum illum signo martyrii coronaverit, quam militanti confessori, crucem suam portanti et nudo nudum sequenti, cum dederit illi, ut stigmata ipsius excellentissimo privilegio in carnis suae materia praesentaret, quae quidem vivo adhuc ipso confessore ac postmodum defuncto humanis oculis et tactu patentissime claruerunt, praedicationis officium ac docendi ministerium usque ad septennium interdixisse, eique mandat, ut hoc interdictum faciat inviolabiliter observari.

Cum ad aures nostras. Dat. u. s. XII kal. decembris anno quarto.⁹

1982. nov. 22. Archiepiscopo Brundusin. ad instantiam fratrum Min. Botontin. (*Bitonto* in Apulia) conquerentium, quosdam canonicos et alios clericos Botontin. ad quasdam domos et turrim a Constantia de Castanea ordini ipsorum donatas pro ecclesia et officinis ad usum eorum in ipsa civitate Botontin. construendis hostiliter accedentes muros inibi existentes exinde per violentiam eiecisse ac in fratres Benvenutum de Rapolla et Signorem de Melfia professores ord. Min. ibidem inventos manus violentas iniiecisse necnon corpus quondam Margaritae uxoris Leonis Crassi civis Botontin., quae in loco fratrum Min. suam elegerat sepulturam, ibidem raptum in coemeterio ecclesiae Botontin. sepelivisse, mandat, ut eos citet, ut infra duos menses, et quidem Paulus et Silvester canonici Botontin., qui horum excessuum praecipui

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 117 (Nic. IV a. 4) ep. 586 (6236); *Sbar.* 559. Litteris die 8 apr. 1297 datis ille cardinalis protector generalis et provincialibus ministris visitationis, inquisitionis, correctionis et reformationis officium monasteriorum ord. s. Cl., in quibus regula ab Urbano IV recepta est, necnon monasteriorum tam s. Clarae de Assisio quam omnium aliorum, quae suae gubernationi sunt commissa, committit. *Sbar.* 114 (Bon. VIII). — De litteris a *Sbar.* nr. 560 relatis cfr. not. ad nr. 1953 et de litteris nr. 561 relatis cfr. not. ad nr. 1892.

² Reg. Vat. t. 46 f. 116 (Nic. IV a. 4) ep. 581 (6213); *Sbar.* 562.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 109 (Nic. IV a. 4) ep. 553 (6150); *Sbar.*

563. De litteris ab eo nr. 564-566 relatis cfr. not. ad nr. 1919 et de litteris nr. 567 relatis cfr. not. ad nr. 1972; litteras nr. 468 et 469 relatas v. infra n. 1886.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 116 (Nic. IV a. 4) epp. 584 (6217/20 et 6231); *Sbar.* 570.

⁵ Quae sedes postmodum ad Aquapendentem (in Tuscia) transferitur.

⁶ Reg. Vat. l. c. ep. 584 (6221); *Sbar.* 571.

⁷ Reg. Vat. l. c. epp. 584 (6228/30); *Sbar.* 572.

⁸ Reg. Vat. l. c. f. 117 (Nic. IV a. 4) ep. 589 (6244); *Sbar.* 573.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 119 (Nic. IV a. 4) ep. 506 (6261); *Sbar.* 574.

patratores fuisse dicuntur, personaliter, reliqui autem per procuratores compareant coram ipso S. P.

Sua Nobis. Dat. u. s. X kal. decembris anno quarto.¹

1983. dec. 1. Abbatibus mon. s. Sophiae Beneventan. et Montis Virginis dioec. Avellinen. ac guardiano fratrum Min. Beneventan. mandat, ut super electione abbatissae mon. s. Petri Beneventan. ord. s. Ben. in discordia facta inquirant et referant.

Ex parte dilectarum. Dat. u. s. kalendis decembris anno quarto.²

1984. dec. 2. Guardiano et fratribus ord. Min. b. Mariae novae Neapolitan. scribit, se visitantibus eorum ecclesiam relaxare ut supra nr. 1868.

Splendor paternae gloriae. Dat. u. s. IV nonas decembris anno quarto (non: tertio).³

1985. dec. 2. Abbatissae et conventui mon. s. Clarae Maguntin. (*Mainz* in Germania) ord. s. Cl. indulget, ut ipsius moniales bona hereditaria petere et recipere valeant, ac si remansissent in saeculo.

Devotionis vestrae precibus. Dat. u. s.⁴

1986. dec. 9. Christifidelibus ecclesiam tum fratrum Min. Othonien. (*Odense*) et Swineburgen. (*Svendborg*) ac de Nynstadt (*Nyborg*) dioec. Othonien. necnon de Nestwith (*Nestved*) dioec. Roskilden. (in Dania) tum mon. Roskilden. ord. s. Cl. visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V idus decembris (non octobris) anno quarto.⁵

1987. dec. 11. Simili modo quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Pruvino⁶ dioec. Senonen.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. III idus decembris anno quarto.⁷

1988. dec. 18. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. Rothomagen. (*Rouen* in Gallia septentr.).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XV kal. ianuarii anno quarto.⁸

1989. dec. 19. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Insula Danubii iuxta Budam (in Hungaria) dioec. Vesprimen.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XIV kal. ianuarii anno quarto.⁹

1292.

1990. ian. 9. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. de Medunta (*Manles* in Francia) dioec. Carnoten.

Licet is. Dat. u. s. V idus ianuarii anno quarto.¹⁰

1991. ian. 13. Item quoad visit. ecclesiae mon. de Bello-loco (*Beaulieu* in Belgio) ord. s. Cl. dioec. Tornacen.

Licet is. Dat. u. s. idibus ianuarii anno quarto.¹¹

1992. ian. 15. Archidiacono Vercellen., cui per episcopum Vercellen. suasit, ut ecclesiam s. Salvatoris de Mercatello Vercellen. ad ipsum pertinentem unacum domibus, coemeterio, platea iuxta eam fratribus Min. Vercellen. (*Vercelli* in Lombardia) ad ampliandum eorum locum ita concederet, ut in eius concambium sibi ab episcopo Vercellen. de aequivalenti beneficio provideretur, et cui ipse episcopus ecclesiam de Villanova eiusdem dioecesis obtulit ea tamen conditione, ut sibi presbyter ad curam animarum in ea gerendam ab ipso archidiacono eiusque successoribus praesentaretur, quam quidem ecclesiam hic sub tali conditione recipere non vult, mandat, ut hanc ecclesiam vel aliam aequivalentem ecclesiam, in quibus ad episcopum Vercellen. spectat institutio, sublato cuiuslibet difficultatis obstaculo recipiat, ecclesiam autem s. Salvatoris fratribus Min. cedat.

Pridem dilectis filiis. Dat. u. s. XVII kal. februarii anno quarto.¹²

1993. ian. 23. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Ariminen. (*Rimini*), Caesenaten. (*Cesena*), Forosempronien. (*Fossombrone*), de Corinaldo dioec. Senogallien. et de Victoria ac Monteavium (*Mondavio*) dioec. Fanen. in Romaniola relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. X kal. februarii anno quarto.¹³

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 146 (Nic. IV a. 4) ep. 733 (6587); *Sbar.* 575. De litteris ab eo nr. 576 relatis cfr. not. ad nr. 1964.

² Reg. Vat. t. 46 f. 123 (Nic. IV a. 4) ep. 612 (6285); *Sbar.* 577.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 125 (Nic. IV a. 4) ep. 629 (6325); *Sbar.* 365. Iste locus a. 1268 a Carolo rege Siciliae, qui in eorum priore loco s. Mariae de Palatio castrum sibi aedificavit, quod hucusque Castrum novum appellatur, translatis fratribus Min. ad alterum locum infra civit. Neapol., qui titulum s. Mariae novae sibi vindicavit, fundatus est.

⁴ Append. ad Reg. Nic. IV ed. *Langlois* nr. 7641. Illud mon. a. 1272 ab Humberto de Ariete (*Widder*) fundatum esse constat; cfr. *Schrohe*, Geschichte des Reichklaraklosters in Mainz (1904).

⁵ Reg. Vat. t. 46 f. 125 (Nic. IV a. 4) epp. 626 (6325/29); *Sbar.* 568 et 569.

⁶ *Provins* in Francia, ubi etiam mon. ord. s. Cl. erat.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 123 (Nic. IV a. 4) ep. 618 (6294); *Sbar.* 578.

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 131 (Nic. IV a. 4) ep. 656 (6391); *Sbar.* 579.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 123 (Nic. IV a. 4) ep. 618 (6298); *Sbar.* 580. De litteris ab eo nr. 581 relatis cfr. not. ad nr. 1953.

¹⁰ Reg. Vat. t. 46 f. 135 (Nic. IV a. 4) ep. 677 (6426); *Sbar.* 582.

¹¹ Aliis epistolis eodem die datis S. P. monialibus illius mon. (cfr. supra nr. 1880) indulget, ut ad recipiendam aliquam personam in monacham vel conversam aut ad procuraciones legatis vel nuntiis apost. sedis solvendas minime teneantur neque in iudicium per eosdem legatos vel nuntios evocari, per suum autem capellanum ab excommun. sententia pro iniectioe manuum violenta in se ipsas absolvi possint. Insuper Isabellae comitissae Flandriae, quae unacum Guidone comite Flandriae, suo marito, illud mon. fundavit, indulget, ut monasteria ord. s. Cl. in custodia (fratrum Min.) Flandriae bis in anno cum sex honestis matronis devotionis causa possit intrare. Reg. Vat. t. 46 f. 135 (Nic. IV a. 4) epp. 675-677 et 694 (6422/25 et 6469/70); *Sbar.* 583-587.

¹² Reg. Vat. t. 46 f. 137 (Nic. IV a. 4) ep. 686 (6447); *Sbar.* 588. De litteris ab eo nr. 589 relatis cfr. not. ad nr. 1953.

¹³ Reg. Vat. t. 46 f. 139 (Nic. IV a. 4) epp. 696 (6480/86); *Sbar.* 590 et 591.

1994. ian. 23. (Philippo Pulchro) regi Franciae commendat nuntios regis Armeniae, scil. fratres Thomam de Tolentino et Marcum de Montelupone ord. Min. ac nobilem virum Gaufridum Comitissae, quos benigne recipiat, in negotiis eiusdem regis ab iis sibi exponendis aurem pietatis adhibens.

Simili modo (Eduardo) regi Angliae.

Pia mater Ecclesia. Dat. u. s. ⁴

1995. ian. 26. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Pensuren. (*Pesaro*), de Scotaneto dioec. Pensuren., de Fano, de Saltaria Fanen. dioec. et de Monte dioec. Ariminen. (in Romaniola) devote visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VII kal. februarii anno quarto. ⁵

1996. ian. 27. Simili modo quoad visit. ecclesiarum tum fratrum Min. Auximan. (*Osimo*), de Forano dioec. Auximan., de Camurano et de Castro Fidardi dioec. Humanaten., de Monticulo dioec. Camerinen. (in marchia Ancon.) tum mon. b. Mariae de Virginibus prope muros Fulginat. (*Foligno* in Umbria) ord. s. Cl.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VI kal. februarii anno quarto ³

1997. ian. 28. Item quoad visit. ecclesiae fratrum Min. Turonen. (*Tours* in Francia).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V kal. februarii anno quarto. ⁴

1998. ian. 28. Fr. Nicolao (ord. Min.) episcopo Albinganen. (*Albenga* in Liguria), quem (procuratorem generalem ord. Min.) ob dona virtutum familiari experientia sibi nota, quae in eo congressit Altissimus, ecclesiae Albing. per obitum L(anfranchi ord. Min.) vacanti, postquam tum fr. Robertus ord. Min. et Benedictus de Nigro canonicus Tripolitan. tum fr. Cherubinus ord. Praed. et Ottobonus can. Cathalaunen. in discordia electi partim electioni renuntiaverunt partim e vivis decesserunt, praefecit in episcopum cuique iam munus consecr. suis manibus impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Ad universalis Ecclesiae. Dat. u. s. ⁵

1999. febr. 1. Christifidelibus ecclesias fratrum Min. Castrimillii dioec. Anconitan., de Tornasano dioec. Au-

ximan., de Sirolo dioec. Humanaten. (in marchia Ancon.) devote visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. kalendis februarii anno quarto. ⁶

2000. febr. 5. Simili modo quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. de Lucignano dioec. Aretin. (in Tuscia) et de Ebulo dioec. Salernitan. ac de Miniano dioec. Theanen. (in partibus Neapolitanis).

Licet is. Dat. u. s. nonis februarii anno quarto. ⁷

2001. febr. 9. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. s. Angeli Papalis (olim Callii), Urbinaten., s. Angeli in Vado dioec. Urbin., s. Marini et Leonani ac s. Leonis dioec. Feretran. (in marchia Ancon.).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V idus februarii anno quarto. ⁸

2002. febr. 12. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Terracinen., de Setia et de Piperno dioec. Terracinen., de Nympha dioec. Velletren. (prope Urbem).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. II idus februarii anno quarto. ⁹

2003. febr. 15. Item quoad visit. ecclesiarum fratrum Min. Albanen. (*Albano* prope Urbem).

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. XV kal. martii anno quarto. ¹⁰

2004. febr. 25. Item quoad visit. ecclesiarum tum fratrum Min. Anconitan., Aesinen. (*Iesi*), Senogallien. et de Montebodio, de Rocca, de Monte novo, de Serra comitum dioec. Senogall., de Pyro (*Apri*) et de Matelica dioec. Camerinen., de Staphylo dioec. Auximan. et de Saxoferrato dioec. Nucerin. tum mon. s. Angeli Papalis ord. s. Cl.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. VI kal. martii anno quinto. ¹¹

2005. febr. 26. Item quoad visit. ecclesiarum mon. Clariss. s. Mariae Camerinen. et s. Salvatoris de s. Severino dioec. Camerinen. ac de Monte sancto dioec. Firman.

Vitae perennis gloria. Dat. u. s. V kal. martii anno quinto. ¹²

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 184 (Nic. IV a. 4) ep. 85 de curia (6852/53); *Sbar.* 592.

² Reg. Vat. t. 46 f. 139 (Nic. IV a. 4) epp. 696 et 730 (6476/79 et 6571); *Sbar.* 593 et 594.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 146 (Nic. IV a. 4) epp. 696 et 730 (6487 et 6563/67); *Sbar.* 595.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 138 (Nic. IV a. 4) ep. 692 (6461); *Sbar.* 596.

⁵ Simili modo capitulo et vassallis ecclesiae Albing. necnon clero ac populo civ. et dioec. Albing. Die 15 febr. 1292 S. P. eidem episcopo indulget, ut pro debitis ecclesiae Albing. solvendis medietatem reddituum omnium beneficiorum civ. et dioec. Albing. vacaturorum usque ad biennium percipere possit, die autem sexto post ei licentiam testandi concedit. Reg. Vat. t. 46 f. 147 et f. 149 (Nic. IV a. 4) ep. 698 et 748 (6499 et 6608/9); *Sbar.* 597.

⁶ Reg. Vat. t. 46 f. 147 (Nic. IV a. 4) epp. 730 (6568/70); *Sbar.* 598 et 599.

⁷ Reg. Vat. t. 46 f. 138 et 147 (Nic. IV a. 4) epp. 692 et 730 (6464 et 6576/77); *Sbar.* 600 et 601.

⁸ Reg. Vat. t. 46 f. 149 (Nic. IV a. 4) epp. 749 (6611/15 et 6620); *Sbar.* 602 et 603.

⁹ Reg. Vat. t. 46 f. 149 (Nic. IV a. 4) epp. 752 (6633/36); *Sbar.* 604 et 605.

¹⁰ Reg. Vat. l. c. ep. 752 (6637); *Sbar.* 606.

¹¹ Reg. Vat. t. 46 f. 187 (Nic. IV a. 5) epp. 3 (6870/79); *Sbar.* 607 et 608.

¹² Reg. Vat. t. 46 f. 188 (Nic. IV a. 5) epp. 4 (6880/82); *Sbar.* 609 et 610.

2006. febr. 29. Potestati, capitaneo, consilio et communi Ianuen. mandat, ut cum Iacobo et Friderico de Aragonia Siculisque ullum commercium minime habeant, sed Carolo regi Siciliae assistant; fr. Nicolaum de Camplis ord. Min., nuntium suum hac de causa ad eos destinatum, eis commendat.

Clara vestrae devotionis obsequia. Dat. u. s. II kal. martii anno quinto.¹

2007. mart. 1. Christifidelibus ecclesiam mon. s. Mariae de Prato ord. s. Cl. dioec. Florentin. devote visitantibus relaxat ut supra nr. 1868.

Licet is. Dat. u. s. kalendis martii anno quinto.²

2008. mart. 11. Duci et consilio ac communi Venetorum commendat fratres Bonaiunctam de Mantua et Iulianum de Padua ord. Min., inquisitores haer. prav. in partibus illis a sede apost. deputatos.

Grata Nobis. Dat. u. s. V idus martii anno quinto.³

2009. mart. 11. Ministro provinciali ord. Min. in ministr. Provinciae (*Provence*) mandat, ut, cum in aliquibus partibus comitatum Viennen. et Alboni H(umberto) Dalphino (Viennen.) subiectis infidelitatis error nimis invaluerit, de consilio aliquorum discretorum fratrum sui ordinis duos fratres idoneos eligat ad negotium inquisitionis haer. prav. exercendum.

Prae cunctis. Dat. u. s.⁴

COELESTINUS PAPA V

(*antea Petrus de Murrone, monachus vel eremita ord. s. Ben.*)

electus Perusii die 5 iulii 1294, consecr. et coron. die 29 aug. 1294 Aquilae in Vestinis, sponte pontificatu se abdicavit Neapoli die 13 dec. 1294, obiit in arce Fumonis die 19 maii 1296.⁵

¹ Reg. Vat. t. 46 f. 199 (Nic. IV a. 5) ep. 4 de curia (6954); cfr. t. 46 A f. 12 ep. 28; *Sbar.* 611.

² Reg. Vat. t. 46 f. 192 (Nic. IV a. 5) ep. 23 (6918); *Sbar.* 612.

³ Reg. Vat. t. 46 f. 189 (Nic. IV a. 5) ep. 5 (6896); *Sbar.* 613. Cfr. supra nr. 1650.

⁴ Reg. Vat. t. 46 f. 19 (Nic. IV a. 5) ep. 24 (6924); *Sbar.* 614.

⁵ Postmodum inter sanctos relatus. — Quum omnes eius actus pontificii a Bonifatio VIII successore, nisi a se ipso specialiter approbati et confirmati fuerint, tamquam invalidi sint declarati, illas epistolas Coel. V, quae ad Bull. Franc. pertinent, nonnisi hoc loco annotamus. Quae, omissis litteris, quibus S. P. (praeter alios) archiepiscopo Ravennat. eiusque suffraganeis suam ad summum pontificatum significat promotionem, sunt hae: 1) die 2 sept. 1294 magistro et fratribus ac sororibus ord. fratrum de Poenitentia civ. et dioec. Aquilen. (*Aquila*) indulget, ut, cum parati sint pro rata bonorum suorum in generalibus collectis a domino temporali impositis contribuere, ad alias angarias vel onera, quae a saecularibus imponuntur, necnon quamdiu parati fuerint coram dioecesano suo super civilibus et personalibus actionibus stare ecclesiastico iuri, in saeculari foro conveniri ad cuiusvis instantiam minime teneantur; 2) die

13 sept. 1294 priori et conventui mon. s. Ben. castri de Nursia, quod monasterium abbas et conventus mon. s. Titii de Valle Casturiana asserentes, se in eorum mon. et personis plenam iurisdictionem habere, tempore Honorii IV ordini fratrum Min. concesserunt, quam quidem concessionem idem Hon. IV invalidam declaravit, revocata sententia fr. Andreae (de Nursia) ord. Min., inquisitoris haer. prav. in illis partibus, qua nonnulli eorum de crimine haeresis condemnati sunt, scribit, se id de novo approbare et eos eorumque mon. ab omni iurisdictione dioecesani episcopi et auctoritate illorum abbatis et conventus eximere; 3) die 7 oct. 1294 Ludovico Caroli II regis Siciliae filio, qui postmodum ordini Min. nomen dat et a Bon. VIII in episcopum Tolosan. promovetur, administrationem ecclesiae Lugdunensis per promotionem Remundi archiepiscopi in episcopum cardin. Albanen. vacantis committit et tertia die post indulget, ut non obstante, quod tonsuram et ordines minores, quos fr. Franciscus de Apta ord. Min. ipsi Ludovico, adhuc apud hostes Ecclesiae (Aragonenses) ut obsidi (Barchinonae) detento, conferre de mandato suo debebat, ob locorum distantiam nondum assumere potuit, procuratorem illius ecclesiae recipere et habere possit (cfr. infra not. ad nr. 2099). *Sbar.* 1-6.

BONIFATIUS PAPA VIII

(antea Benedictus Caietanus de Anagnia, primo s. Nicolai in C. T. diac., dein ss. Silvestri et Martini presb. card.)

electus Neapoli die 24 dec. 1294, consecr. et coron. Romae die 23 (non: 16) ian. 1295,
obiit Romae die 11 oct. 1303.

1295.

2010. febr. 19. Generali aliisque provincialibus prioribus ac universis fratribus ord. Erem. s. Aug. indulget, ut amodo nulli de Min., Praed., Poen. I. Chr., s. Mariae de monte Carmelo, s. Clarae aliisque ordinibus in paupertate fundatis liceat ultra spatium 140 cananarum a locis ipsorum monasteria, ecclesias vel oratoria aedificare seu construere.

Ad consequendam gloriam. Dat. Laterani XI kal. martii anno primo.⁴

2011. mart. 10. Ministro provinciae Terrae sanctae ord. fratr. Min. (sicut priori provinciae Terrae sanctae ord. Praed.) scribit, se Henrico regi Cypri² concessisse facultatem assumendi binos ex fratribus Praed. et Min. ordinum eosque ad ipsius obsequia retinendi, quorum in iis, quae Dei sunt, solatio perfruatur.

Grandis affectus. Dat. Laterani VI idus martii anno primo.³

2012. mart. 15. Guardiano fratrum Min. de Insula (*l' Isle Venaissin*) dioec. Cavallicen. (*Cavaillon* in comitatu Venaissino) mandat, ut cum Petro Raybaudi sacrista saecularis ecclesiae Insulen. dioec. Cavallicen., cui episcopus Cavallicen. ordines minores et subdiaconatus eadem die per ignorantiam iuris canonici contulit, dispenset, ita ut in sic susceptis ordinibus ministrare et ad superiores ascendere valeat, illum autem episcopum ab eiusdem subdiaconatus ordinis collatione ad certum tempus suspendat.

Accedens ad praesentiam nostram. Dat. Laterani idibus martii anno primo.⁴

2013. mart. 28. (Francisco ord. Min.) episcopo Spoletan., quem cassata provisione per Coel. V de eo ecclesiae Senogalliensi facta ecclesiae Spoletanae per translat.

Gerhardi episcopi ad ecclesiam Atrebaten. vacanti praefecit in episcopum, super hoc concedit litteras apostolicas.

Ecclesiarum omnium. Dat. Laterani V kal. aprilis anno primo.⁵

2014. mart. 29. Ministro provinciae Mediolan. Min. ac priori Praed. fratrum ordinum Mediolan. ac praeposito ecclesiae s. Ambrosii Mediolan. ad instantiam Pagani de Petrasancta ord. (militiae) B. M. V., qui contra inquisitionem fr. Guilelmi de ord. Praed. inquisitoris haer. prav. in Lombardia partibus super crimine haereseos in ipsum institutum ad sedem apost. appellavit, mandat, ut, si illum ab eiusmodi crimine immunem repperint, ipsam inquisitionem et processus hincinde habitos denuntient nullos.

Exposuit Nobis. Dat. Laterani IV kal. aprilis anno primo.⁶

2015. apr. 6. Abbatissae et conventui mon. de Domo gratiae B. M. V. extra muros Londonien., ipsarum et Edmundi, E(duardi) regis Angliae fratris, qui unacum Blanca regina Navarrae uxore sua⁷ ipsum monasterium fundasse dicitur, precibus inclinatus, unam de ecclesiis, in quibus ipse Edmundus ius patronatus obtinet, concedit, reservata tamen de illius redditibus, qui valorem annuum 40 marc. sterl. non excedunt, congrua portione pro sustentatione vicarii in eadem ecclesia perpetuo servituri.

Vestrae religionis. Dat. Laterani VIII idus aprilis anno primo.⁸

2016. apr. 8. Ad perpetuam rei memoriam declarat, se omnes collationes, provisiones, reservationes et concessionem super canonicatibus, praebendis, ecclesiis parochialibus vel aliis beneficiis eccles. necnon commendationes monasteriorum et hospitalium a Nic. IV

¹ Sbar. 1 (ex autogr. in archivo illius ord. asservato).

² Cui super hoc specialibus litteris scribit.

³ Reg. Vat. t. 47 f. 12 (Bon. VIII a. 1) ep. 51 et 53; Sbar. 2 et 3. Die 24 apr. 1295 S. P. eidem regi concedit facultatem ordinandi et disponendi de pecunia a fratre ipsius Ioanne in ultima voluntate fratribus Praed., Min., s. Mariae de monte Carmelo legata, ab his autem propter conditiones ipsi legato adiectas non accepta; Sbar. 12.

⁴ Reg. Vat. t. 47 f. 22 (Bon. VIII a. 1) ep. 85; Sbar. 4. De litteris ab eo nr. 5 relatis cfr. not. ad nr. 1485.

⁵ Reg. Vat. t. 47 f. 15 (Bon. VIII a. 1) ep. 66; Sbar. 6.

⁶ Reg. Vat. t. 47 f. 9 (Bon. VIII a. 1) ep. 37; Sbar. 7. Die autem 17 nov. 1297 S. P., quum fr. Thomas ord. Praed. illi fr. Guilelmo in inquisitionis officio substitutus post multos anfractus hinc inde in negotio ipso coram illis iudicibus habitos negotium inquisitionis hac in re totaliter ad se revocaverit, monens eosdem iudices, ne de causa ipsa se amplius intromitterent, et, licet ille fr.

Paganus sentiens se a praedicto fr. Thoma indebite gravari ab huiusmodi gravaminibus ad sedem apost. appellaret, in causa procedens ipsum Paganum haereticum sive haereticorum credentem et fautorem publice pronuntiaverit, archiepiscopo Mediolan. mandat, ut eundem fr. Thomam, ab inquisitionis officio iam suspensum, peremptorie citet, ut infra unum mensem personaliter coram ipso S. P. compareat allegaturus innocentiam suam et processus suos, si poterit, defensurus ac pro meritis recepturus. L. c. t. 48 f. 325 a. 3 ep. 484 (2158); Sbar. 129. Die denique 15 martii 1297 S. P., ut sibi de meritis negotii praelibati possit plene liquere, etiam illum Paganum militem citari iubet, ut apostolico se praesentet conspectui, factorum et recepturus, quod ordo exegerit rationis. L. c. t. 49 f. 25 a. 4 ep. 117 (2508); Sbar. 140. Die autem 8 maii 1301 S. P. eidem fr. Pagano partem poenae ob crimen haereseos ei inflictae clementer relaxat. L. c. t. 50 f. 38 a. 7 ep. 154 (4083); Sbar. 204.

⁷ Vidua quondam Henrici Navarrae regis et Campaniae comitis.

⁸ Reg. Vat. t. 47 f. 55 (Bon. VIII a. 1) ep. 231; Sbar. 8.

quibusvis personis factas die 27 dec. 1294, cum adhuc Neapoli esset, in fratrum suorum (S. R. E. cardinalium) praesentia cassavisse, exceptis commendis seu comissionibus ordini fratrum Min., monasterio s. Clarae de Assisio et aliis monasteriis ordinis eiusdem sanctae atque hospitali s. Spiritus in Saxia de Urbe factis.

Pridem ad apicem. Dat. Laterani VI idus aprilis anno primo.⁴

2017. apr. 8. Francisco (ord. Min.) episcopo Terracinen. ad ecclesiam Avellinen. (*Avellino* in partibus Neapol.) per obitum Benedicti episcopi vacantem translato super ipsa translatione litteras apost. concedit.

Rationis oculis. Dat. u. s.²

2018. apr. 8. Item Theobaldo (ord. Min.) episcopo Stabien. ad ecclesiam Terracinen. per transl. Francisci episcopi ad eccl. Avellinen. vacantem translato.

... Dat. u. s.³

2019. apr. 26. Vivae Aegidii presbytero Civitaten. qui ordinem fratrum Min. sine licentia egressus ad saeculum est reversus, indulget vel potius mandat, ut ad alium ordinem approbatum se transferat.

Ex parte tua. Dat. Anagniae VI kal. maii anno primo.⁴

2020. apr. 27. Fr. Roberto de Murrone monacho mon. s. Laurentii Adversan. ord. s. Ben. indulget, ut in ipso mon. et ordine, ad quem relicto ordine fratrum Min., in quo per 4 annos moram traxit, ante 14 annos transivit, remanere et ad omnes dignitates in eo assumi possit.

Ex parte tua. Dat. Anagniae V kal. maii anno primo.⁵

2021. apr. 30. Episcopo et universo clero Urbevetan. tam saeculari quam regulari Min. et Praed. fratrum ac Praem., s. Ben., s. Aug. et aliorum quorumcumque ordinum mandat, ut, si Urbevetani mandatis apostolicis non paruerint, e civitate et dioecesi Urbevet. exeant.

Propter multiplices. Dat. Laterani II kal. maii anno primo.⁶

2022. apr. 30. Blanchae uxori Philippi primogeniti comitis Atrebaten. concedit, ut monasteria monialium ord. Cist. et s. Clarae ac secundum instituta fratrum Praed. vivendum, cum sex honestis associata matronis, ingredi valeat.

Provenit ex devotionis tuae. Dat. u. s.⁷

¹ Reg. Vat. t. 47 f. 185 (Bon. VIII a. 1) epp. 772 seu 77 de curia; *Sbar.* 9. Idipsum statuit aliis litteris eodem die datis de similibus concessionibus a Coel. V factis. L. c. ep. 763; *Sbar.* 10. De litteris ab eo nr. 11 relatis cfr. not. ad nr. 1554 et quoad litteras nr. 12 relatas cfr. not. ad nr. 2011.

² Reg. Vat. t. 47 f. 72 (Bon. VIII a. 1) ep. 329.

³ Reg. Vat. t. 47 f. 16 (Bon. VIII a. 1) ep. 68.

⁴ Reg. Vat. t. 47 f. 56 (Bon. VIII a. 1) ep. 237.

⁵ Reg. Vat. t. 47 f. 34 (Bon. VIII a. 1) ep. 126.

⁶ Aliis litteris eodem die datis S. P. Peregrino praeposito de Vancia capellano suo mandat, ut illas litteras tam civibus quam episcopo et clero Urbevet. praesentet. Reg. Vat. t. 47 f. 183 (Bon. VIII a. 1) ep. 768 et 769 seu 73 et 74 de curia; *Sbar.* 13 et 14.

⁷ Reg. Vat. t. 47 f. 62 (Bon. VIII a. 1) ep. 280; *Sbar.* 15. Litteras ab eo nr. 16 relatas et die 22 iun. 1205 datas, quibus S. P. (Gentili ord. Min.) Reginen. et (Raynaldo) Senonen. archiepiscopis,

2023. iunii 13. Ministro provinciali et fratribus ord. Min. provinciae Alamaniae superioris indulget, ut, cum saepe contingat locorum suorum ordinarios excommunicationis maioris vinculo esse innodatos, propter quod non possunt sacramentum ordinis conferre, fratres suos ordinandos a quibuscumque voluerint episcopis vicinis ad ordines promoveri facere valeant.

Sacram religionem vestram. Dat. Anagniae idibus iunii anno primo.⁸

2024. iunii 24. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum ac archipresbytero Paduan. mandat, ut monasterio s. Euphemiae de Villanova dioec. Tarvisin. de abbate provideant.

Debitum officii nostri. Dat. Anagniae VIII kal. iulii anno primo.⁹

2025. iulii 5. Abbatissae et conventui monialium inclusarum mon. s. Aronci (Aurentii) de Frusinone ord. s. Dam. dioec. Verulan. confirmat litteras Alex. IV die 11 maii 1260 datas (cfr. supra nr. 1076).

Lecta Nobis. Dat. Anagniae III nonas iulii anno primo.¹⁰

2026. iulii 5. Guardiano ord. fratrum Min. Gerunden. (*Gerona* in Hispania) concedit facultatem dispensandi cum Guilelmo Berengarii de Rivis mortuis militis et Dulcia Bernardi de Villacut dioec. Gerunden., ita ut non obstante impedimento consangu. in quarto gradu matrimonium inter se contrahere valeant.

Ex parte dilectorum. D. u. s.¹¹

2027. iulii 11. Fratribus et sororibus ord. de Poenitentia b. Francisci in Alemannia superiori, qui ibi plures domos et loca obtinent, in quibus sub communi vita degunt in observantia ipsius ord. de Poen. b. Franc., indulget, ut in illis capellas seu oratoria construere possint et in eis divina officia facere celebrari atque eccl. sacramenta recipere.

Cupientes cultum. Dat. Anagniae V idus iulii anno primo.¹²

2028. iulii 12. Guilelmo tit. s. Clementis presb. card. (et apost. sedis in Galliis legato) ad instantiam Caroli regis Siciliae exponitis, in civitate sua Sistaricen. (*Sisteron* in comitatu Forqualquerii) in montanis sita, ad quam ipse et filii sui praesertim aestivo tempore ad evitandum aeris intemperiem et alia aestiva incommoda necesse habent declinare, non locum sibi congruentiorem haberi ad habitandum quam illum, ubi fratres Min. manent, sed ipsum esse nimis arcum et non posse aliter ampliari nisi per acquisitio-

nuntiis suis ad Adolfum regem Rom. destinatis, mandat, ut trengas inter ipsum et Franciae Angliaeque reges indictas observari faciant, omittimus; item litteras, quas hac de causa ipsi regi Rom. scribit; *Sbar.* 19.

⁸ Ex autogr. archivi illius provinciae.

⁹ Reg. Vat. t. 47 f. 72 (Bon. VIII a. 1) ep. 330; *Sbar.* 17. Litteras ab eo nr. 18 relatas, quibus S. P. Philippo regi Franciae indulget, ut confessor eius fratribus Min. et Praed. ac cuiuscumque ordinis in domo eius comedentibus loquendi (in mensa) largiri possit licentiam, omittimus.

¹⁰ Reg. Vat. t. 47 f. 194 (Bon. VIII a. 1) ep. 807 seu 112 de curia; *Sbar.* 20. In litteris tamen Bon. VIII ille, qui in litteris Alex. IV Runolus appellatur, Rassolus, et illa Ginna nominatur Grana.

¹¹ Reg. Vat. t. 47 f. 192 (Bon. VIII a. 1) ep. 796 seu 101 de curia; *Sbar.* 21.

¹² Reg. Vat. t. 47 f. 61 (Bon. VIII a. 1) ep. 269; *Sbar.* 22.

nem cuiusdam campi ad capitulum ecclesiae Sistaricen. pertinentis, ad quem illius ampliacionis causa iusto pretio emendum ipse rex paratum se asserit, mandat, ut illud capitulum ad vendendum eum inducat.

Carissimus in Christo filius. Dat. Anagniae IV idus iulii anno primo.¹

2029. iulii 31. Ioanni episcopo Pergamen. (*Bergamo* in Lombardia), quem tunc canonicum Pergamen., postquam tam fr. Henricus ord. Min. quam duo alii postulationi vel electioni de se in discordia factae renuntiaverunt, ipsi ecclesiae Perg. praefecit in episcopum cuique per Ioannem episcopum Tusculan. munus consecr. iam fecit impendi, apostolicas super hoc concedit litteras.

Ad universalis ecclesiae. Dat. Anagniae II II kal. augusti anno primo.²

2030. aug. 3. Ioanni de Urbeveteri priori mon. s. Anastasii de Urbe, cui Coel. V licentiam transeundi ab ord. Min. ad ord. Cist. et insuper facultatem recipiendi in eo abbatialem vel etiam episcopalem dignitatem non obst. decreto Nicolai IV concessit, scribit, se quidem illam translationem, minime vero hanc facultatem approbare.

Olim dilectus filius. Dat. Anagniae III nonas augusti anno primo.³

2031. aug. 9. Landulfo s. Angeli diac. card. ad instantiam Ioannis de Procida petentis, ut mon. s. Laurentii de Monte Salernitan. ord. s. Ben., ad mon. Casinense pleno iure pertinens, in spirit. et tempor. collapsum de ordine s. Clarae reformetur et nata sua Ioanna monialis mon. s. Spiritus Salernitan. ord. s. Dam. ac decens numerus sororum eiusd. ord. s. Dam. in eo instituantur, mandat, ut id, quod petitur, executioni demandet.

Sicut ex relatione. Dat. Anagniae V idus augusti anno primo.⁴

2032. aug. 11. Episcopo Dertusen. et fr. Pascasio de Valle leporaria custodi fratrum Min. Caesaraugustan. (*Saragossa* in Hispania) mandat, ut electionem de Maria Martini de Luna et de Tharesia Eximini de Utexa canonissis mon. de Sixeno ord. s. Aug. dioec. Ilerden. in priorissim ipsius mon. in discordia factam examinent et illam ex eis, in quam maiorem et saniores partem eligentium consensisse invenerint, confirmant.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae III idus augusti anno primo.⁵

2033. aug. 24. Episcopo Anconitano mandat, ut fratres Min. de Ancona, qui contra privilegium apost. fratribus Praed. concessum infra spatium 140 annorum a domo eorum ecclesiam construere dicuntur, citet, ut infra 15 dies coram ipso S. P. compareant facturi et recepturi, quod ordo dictaverit rationis.

Cum in causa. Dat. Anagniae IX kal. septembris anno primo.⁶

2034. aug. 31. Abbatissae et conventui sororum Minorum inclusarum mon. de Gratia B. M. V. ord. s. Cl. dioec. Londonien. scribit, se eas unacum earum mon. ab omni iurisdictione episcopi Londonien. et archiepiscopi Cantuarien. exemptas in ius et proprietatem b. Petri et apost. sedis recipere, in cuius receptionis indicium eidem sedi quotannis unam libram cerae persolvant.

Romana ecclesia. Dat. Anagniae II kal. septembris anno primo.

In e. m. Abbatissae et conventui sororum Min. inclusarum mon. Pietatis B. M. V. de Waterbecke ord. s. Cl. dioec. Elien.⁷

2035. oct. 1. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum (Pisan.) concedit facultatem dispensandi cum Tondellino comite de Galgalanda⁸ et Sophia eius uxore civibus Pisan., qui olim tunc ignorantes aliquod impedimentum affinitatis existere, licet Agnes prior uxor ipsius Tondellini illi Sophiae quarto consangu. gradu fuisset coniuncta, matrimonium inter se contraxerunt, ita ut non obstante hoc impedimento in eodem matrimonio remanere valeant.

Lecta coram Nobis. Dat. Anagniae kalendis octobris anno primo.⁹

2036. oct. 1. Adinulfo archiepiscopo Consan. (*Conza* in partibus Neapol.) quem ab ecclesia Brundusin. ad eccl. Consan. per obitum Laurentii ord. Praed. archiepiscopi vac. transtulit, postquam tum fr. Petrus de Neapoli ord. Min. tum duo alii in discordia electi ipsi electioni aut non consenserunt aut iuri ex ea provenienti cesserunt, litteras apost. super hoc concedit.

Sponso coelesti. D. u. s.¹⁰

2037. oct. 2. Ioanni (ord. Min.) archiepiscopo Iaderen. (*Zara* seu *Zadar* in Dalmatia) mandat, ut ecclesiae Absaren. (*Ossero*) per obitum Iacobi episcopi vacanti, quum Thomas archipresbyter in eius successorem electus ob evidentem litterarum quem patiebatur defectum confirmari non potuerit, aliquem virum idoneum de ordine fratrum Min. praeficiat in episcopum.

Debitum officii nostri. Dat. Anagniae VI nonas octobris anno primo.¹¹

¹ Reg. Vat. t. 47 f. 194 (Bon. VIII a) ep. 808 seu 113 de curia; *Sbar.* 23. Litteras ab eo nr. 24 relatas, quibus S. P. statutum Nicolai IV pro militari ordine s. Iacobi editum revocat, omittimus.

² Reg. Vat. t. 47 f. 89 (Bon. VIII a. 1) ep. 388; *Sbar.* 25.

³ Reg. Vat. t. 47 f. 114 (Bon. VIII a. 1) ep. 506; *Sbar.* 26.

⁴ Reg. Vat. t. 47 f. 67 (Bon. VIII a. 1) ep. 305; *Sbar.* 27.

Ex litteris die 7 maii 1296 datis patet, praeter illam Ioannam etiam Franciscam de Salerno et Iacoba de Oliveto de mon. s. Spiritus Salern. ord. s. Dam. ad mon. s. Laurentii de Monte Salern. translatae et ei eandem Ioannam in abbatissam praefectam esse; per illas enim litteras S. P. concedit, ut quaedam bona et redditus olim monasterio s. Spiritus contemplatione earum in eo morantium ab ipsarum parentibus empti et acquisita ad mon. s. Laurentii transferantur. L. c. t. 48 f. 79 (Bon. VIII a. 2) ep. 334 (1223); *Sbar.* 66.

Reg. Vat. t. 47 f. 102 (Bon. VIII a. 1) ep. 439; *Sbar.* 28.

⁶ Reg. Vat. t. 47 f. 87 (Bon. VIII a. 1) ep. 383; *Sbar.* 29.

⁷ Reg. Vat. t. 47 f. 105 (Bon. VIII a. 1) ep. p. 457 et 458; *Sbar.* 30 et 31. Die 28 aug. 1295 S. P. utrique monasterio ordinem et regulam ac vivendi formulam, quae monialibus mon. Humilitatis B. M. V. prope s. Clodoaldum (de Longocampo) dioec. Paris. sunt concessae, concessit et die 7 sept. 1295 ecclesias eorundem mon. visitantibus quotannis unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat. L. c. epp. 445, 446, 659.

⁸ Alias: Sangalanda, qui postmodum ordini fratrum Min. nomen dedisse dicitur; cfr. Wadd. Ann. Min. ad a. 1296 nr. 13.

⁹ Reg. Vat. t. 47 f. 97 Bon. VIII a. 1) ep. 413 (414); *Sbar.* 32. Die 20 febr. 1296 S. P. eidem priori et guardiano illam facultatem de novo concedit; *Sbar.* 53.

¹⁰ Reg. Vat. t. 47 f. 91 (Bon. VIII a. 1) ep. 398; *Sbar.* 33.

¹¹ Reg. Vat. t. 47 f. 98 (Bon. VIII a. 1) ep. 407; *Sbar.* 34. Ab illo archiepiscopo tunc fr. Angelum ord. Min. in episcopum Absaren. promotum esse constat.

2038. oct. 19. Episcopo Meten. (*Metz* in Lotharingia) mandat, ut Terricum de Spinaldo priorem Praed. et Albertum de Monte s. Petri guardianum Min. fratrum ordinum Meten., qui testamento a Theobaldo dicto Limaires civi Meten., usuras publice exercente, condito, per quod illis, quibus restitutio usurarum ab eo extortarum facienda erat, satisfactio debita minime ordinata fuit, non solum intererant, sed id etiam exequendum susceperant et corpus eiusdem usurarii defuncti apud locum fratrum Praed. Meten. solemniter ecclesiasticae sepulturae tradiderant, poena canonica castiget.

Olim felicitis recordationis. Dat. Anagniae XIX (vel potius XIV) kal. novembris anno primo.¹

2039. nov. 11. Generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ord. Min. exemptionem eiusdem ord. a iurisdictione praelatorum a prioribus Romanis pontificibus iam concessam ob innumeros salutis fructus, qui ex ipso noscuntur animabus fidelium provenire, innovat et confirmat.

Inter ceteros ordines. Dat. Romae apud s. Petrum III idus novembris anno primo.²

2040. nov. 11. Eisdem omnia ordinis privilegia a praedecessoribus suis concessa confirmat.

Virtute conspicuos. D. u. s.³

2041. nov. 12. Eisdem concedit facultatem puniendi subditos ipsis iuris apicibus minime servatis.

Ad augmentum. Dat. u. s. II idus novembris anno primo.⁴

2042. nov. 12. Eisdem indulget, ut fratres ipsius ordinis, a praelatis ecclesiarum invitati, monasteria monialium, non obstante eorum regula, intrare possint.

Habet vestrae devotionis. Dat. u. s.⁵

2043. nov. 14. Fr. Guidoni de s. Michaeli electo Sanctagathen (*S. Agata dei Goti* in partibus Neapol.), quem ordinis fratrum Min. professorem ecclesiae s. Agathae per obitum primo Eustachii episcopi et dein Ioannis tit. s. Vitalis presb. card. et illius ecclesiae administratoris vacanti praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

Militanti ecclesiae. Dat. Romae apud s. Petrum XVIII kal. decembris anno primo.⁶

2044. nov. 15. Fernando Alfonsi electo Ovetensi (*Oviedo* in Hispania), quem ecclesiae Ovetensi, postquam Ferdinandus Alvari ord. Min. a capitulo electus apud sedem apost., ad quam negotii electionis prosequendi

causa accesserat, diem supremum clausit, in episcopum praefecit, litteras apost. super hoc concedit.

Apostolatus officium. Dat. Romae apud s. Petrum XVII kal. decembris anno primo.⁷

2045. nov. 16. Magistris in theologia canonicis Parisien. scribit, se cancellariam ipsius ecclesiae Parisien. per promotionem Bertaudi de s. Dionysio cancellarii in archidiaconum de Parva curia in ecclesia Remen. vacantem sibi reservasse, eisque mandat, ut in unam vel duas vel tres idoneas personas, quarum uni illam conferat, concordent.

Inter cetera desideria. Dat. Romae apud s. Petrum XVI kal. decembris anno primo.

In e. m. magistris et scholaribus in s. pagina Parisius commorantibus necnon fratribus Min. et Erem. s. Aug. ac aliorum ordinum magistris in theologia Parisius commorantibus.⁸

2046. dec. 2. Fr. Raymundo Gaufridi ord. Min.⁹ concedit licentiam conferendi quosdam libros suo usui deputatos et pro maiori parte ab amicis et parentibus sibi donatos locis fratrum Min. Aquen. et Massilien., in quorum uno fuit nutritus et in altero ipsius ordinis habitum suscepit.

Tua Nobis devotio. Dat. Romae apud s. Petrum IV nonas decembris anno primo.¹⁰

2047. dec. 9. Paulo (ord. Min.) episcopo Melfiten. (*Molfetta* in Apulia) scribit, se ratum et gratum habere, quod ipse a Coel. V in episcopum Melfiten. promotus est et ab episcopo Civitaten. (suffraganeo ecclesiae Beneventan.) munus consecr. recepit.

Rationis oculis. Dat. Romae apud s. Petrum V idus decembris anno primo.¹¹

2048. dec. 12. Francisco episcopo Aprutin. (*Teramo* in Apulia), quem a Coel. V in episcopum Theatin. promotum et per se ipsum ab illo episcopatu amotum ecclesiae Aprutin., electione de fr. Hugolino de Brunforte ord. Min. in episcopum Aprutin. a capitulo facta per se ipsum cassata, praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

In supremae dignitatis. Dat. Romae II idus decembris anno primo.¹²

2049. dec. 12. Francisco episcopo Senogallien., quem ab ecclesia Fanen. ad eccl. Senogallien., Francisco (ord. Min.) per Coel. V in episcopum Senogallien. promotum ad ecclesiam Spoletan. translato (cfr. supra nr. 2013), transtulit, super hoc litteras apost. concedit.

In dispensatione. Dat. u. s.¹³

¹ Reg. Vat. t. 47 f. 115 (Bon. VIII a. 1) en. 508 (507); *Sbar.* 35.

² Reg. Vat. t. 47 f. 142 (Bon. VIII a. 1) ep. 635; *Sbar.* 36.

³ Reg. Vat. t. 47 f. 144 (Bon. VIII a. 1) ep. 656; *Sbar.* 37.

⁴ Reg. Vat. t. 47 f. 142 (Bon. VIII a. 1) ep. 637; *Sbar.* 38.

⁵ Reg. Vat. t. 47 f. 142 (Bon. VIII a. 1) ep. 636; *Sbar.* 39.

⁶ Reg. Vat. t. 47 f. 128 (Bon. VIII a. 1) ep. 570; *Sbar.* 40.

Die 23 nov. 1295 s. P. eidem electo concedit licentiam recipiendi munus consecr. a quocunque antistite cath., qua quidem concessione iuri archiepiscopi Benevent. metropolitani praeiudicium minime generetur. L. a. ep. 571; *Sbar.* 42.

⁷ Reg. Vat. t. 47 f. 130 (Bon. VIII a. 1) ep. 580.

⁸ Reg. Vat. t. 47 f. 207 (Bon. VIII a. 1) ep. 861 seu 166

de curia; *Sbar.* 41; Chart. Univ. Paris. II, 66 nr. 592, ubi nr. 580 constitutiones ord. Min. de studiis et studentibus Parisiis die 25 maii 1292 editae annotantur.

⁹ A. 1289 in comitiis Reate celebratis ad supremam ipsius ordinis praefecturam (ministeriatum generalem) electo et paulo ante diem, quo litterae supra relatae sunt datae, ab eadem absoluto, postquam tam episcopatum Paduan. quam archiepiscopatum Mediolan. a Bon. VIII sibi oblatas recusavit.

¹⁰ Reg. Vat. t. 47 f. 152 (Bon. VIII a. 1) ep. 666; *Sbar.* 43.

¹¹ Reg. Vat. t. 47 f. 129 (Bon. VIII a. 1) ep. 577; *Sbar.* 44.

¹² Reg. Vat. t. 47 f. 130 (Bon. VIII a. 1) ep. 578; *Sbar.* 45.

¹³ Reg. Vat. t. 47 f. 132 (Bon. VIII a. 1) ep. 586; *Sbar.* 46.

2050. dec. 24. Universis abbatissis et conventibus monasteriorum aliorumque locorum ord. s. Clarae indulget, ut ad solutionem decimae in subsidium negotii regni Siciliae deputatae minime teneantur.

Sanctitatis et pietatis opera. Dat. Romae apud s. Petrum anno primo.¹

1296.

2051. ian. 1. Fr. Petro (ord. Min.) episcopo Pensauren. (*Pesaro* in Piceno seu marchia Ancon.), quem tunc fratrum Min. Campaniae provinciae Romanae custodem ecclesiae Pensauren. per obitum Salvi episcopi, qui tempore Nicolai IV (a. 1292) a Romana curia ad ecclesiam suam rediturus debitum naturae persolvit, vacanti praefecit in episcopum cuique per M(atthaeum de Aquasparta ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, apostolicas super hoc concedit litteras.

In supremæ dignitatis. Dat. Romae apud s. Petrum kalendis ianuarii anno primo (non: secundo).²

2052. ian. 7. Episcopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Florentin. committit, ut hospitali s. Galli Florentin. rectoris solatio destituto aliquam personam idoneam praeficiant in rectorem.

Circa loca ecclesiastica. Dat. Romae apud s. Petrum VII idus ianuarii anno primo (non: secundo).³

2053. ian. 21. Custodi et fratribus ord. Min. ecclesiae s. Francisci Assis. notum facit, se ipsam ecclesiam, in qua corpus b. Francisci requiescit, in festo eiusdem b. Francisci et per septem dies proxime sequentes visitantibus annuatim unum annum et 40 dies de iniunctis eis poenitentiis relaxare.

Ante thronum. Dat. u. s. XII kal. februarii anno primo.⁴

2054. ian. 21. Eisdem notum facit, se illam ecclesiam singulis diebus causa devotionis venerabiliter visitantibus centum dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Licet is. D. u. s.⁵

2055. febr. 3. Ioannem (de Sirk) episcopum Traiecten. transfert ad ecclesiam Tullen. (*Toul* in Lotharingia)

vacantem per liberam resignat. Conradi (Probi ord. Min.) episcopi.

Debitum officii. Dat. Romae apud s. Petrum III nonas februarii anno secundo.⁶

2056. febr. 13. Fr. Theobaldo (ord. Min.) episcopo Terracin. ad ecclesiam Assis. per resignationem Simonis (ord. Min.) vacantem translati apostolicas super hac translatione concedit litteras.

Debitum officii. Dat. u. s. idibus februarii anno secundo.⁷

2057. febr. 16. Universis ministris, custodibus, guardianis vel eorum vicariis seu vices gerentibus ord. fratr. Min., ad quos istae litterae pervenerint, mandat, ut fr. Leonardum ministrum provinciae ord. Min. in Romana provincia per se ipsum ad Iacobum regem Aragonum destinatum, cum ad eos pervenerit, benigne recipiant et honeste tractent eique de fratribus, qui ei pro societate vel alias in prosecutione negotiorum ipsi commissorum opportuni fuerint, provideant.

Cum dilectum filium. Dat. u. s. XIV kal. martii anno secundo.⁸

2058. febr. 26. Guardiano domus fratrum Min. Gaietan. (*Gaeta* in partibus Neapol.) concedit facultatem dispensandi cum Angelo Angeli Pharaonis de Gaieta et Bona Laurentii de Burdone civis Gaietani, ita ut non obstante impedimento consangu. in quarto gradu, quo se attingunt, matrimonium inter se libere contrahere valeant.

Sua Nobis. Dat. u. s. V kal. martii anno secundo.⁹

2059. febr. 27. Raynaldo episcopo Senen. (*Siena* in Tuscia), ad cuius instantiam olim b. m. Bernardus episcopus Portuen., tunc in partibus Tusciae apost. sedis legatus, episcopo Vulteran. et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum ordinum Senen. mandaverat, ut mensae episcopali Senen. plebem s. Innocentiae dioec. Senen. incorporarent, scribit, se hanc incorporationem ratam et gratam habere annullatis litteris, quibus a Nicolao IV Thomasio de Monte nigro capellano et nepoti Iacobi (de Columna) s. Mariae in via lata diac. card. illa plebs seu ecclesia parochialis collata esse dicitur.

Inter cetera. Dat. u. s. IV kal. martii anno secundo.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 47 f. 129 (Bon. VIII a. 1) ep. 274; *Sbar.* 47.

² Reg. Vat. t. 47 f. 135 (Bon. VIII a. 1) ep. 596; *Sbar.* 107.

³ Reg. Vat. t. 47 f. 162 (Bon. VIII a. 1) ep. 684; *Sbar.* 108. Epistolae ab eo nr. 48 relatae, quae die 21 ian. a. 1297 (non 1296) datae sunt, sequuntur infra.

⁴ Reg. Vat. t. 48 f. 52 (Bon. VIII a. 1) ep. 216 (1102); *Sbar.* 49. Istae litterae et illae, quae proxime sequuntur, tamquam XII kal. a. I (non II) datae asservantur bullatae in archivo sacri conv. Assis.

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 120 (Bon. VIII a. 2) ep. 513 (1403); *Sbar.* 50.

⁶ Reg. Vat. t. 48 f. 17 (Bon. VIII a. 2) ep. 73 (957). — Die 27 martii 1296 S. P. illi Conrado episcopo annuam pensionem 200 libr. Turon. super redditibus mensae episc. Tullen. assignat, super quo etiam novo episcopo Tullen. scribit, et die 22 apr. 1296 decano et archidiacono ac capitulo Tullen., qui vix audita eiusdem

episcopi resignatione animalia, frumenta, suppellectilia, quae fuerunt ipsius episcopi et ab eo ad elemosynas pauperum et alios pios usus, praesertim ad consummationem mon. de Al(e)spach (prope Kaisersberg in Alsatia) ord. s. Cl. dioec. Basileen. ab ipso fundati, deputata erant, mandat, ut ea omnia eidem episcopo restituant. L. c. f. 84 et 85 (Bon. VIII a. 2) epp. 362 et 363 (1251 et 1252); *Sbar.* 59, 60, 62.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 4 (Bon. VIII a. 2) ep. 20 (901); cfr. *Sbar.* nr. 148 pag. 473 not. e).

⁸ Iam die 5 febr. 1296 S. P. ipsi Iacobo regi super missione eiusdem fr. Leonardi scripsit. Reg. Vat. t. 48 f. 161 (Bon. VIII a. 2) epp. 5 et 6 de curia (1560 et 1561); *Sbar.* 51 et 52. De litteris ab eo nr. 53 relatis cfr. not. ad nr. 2035.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 9 (Bon. VIII a. 2) ep. 35 (916); *Sbar.* 54.

¹⁰ Reg. Vat. t. 48 f. 22 (Bon. VIII a. 2) ep. 96 (979); *Sbar.* 55.

2060. febr. 29. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Viterbien. (*Viterbo* prope Urbem) mandat, ut, cum P(etrus) episcopus Viterbien. petiverit licentiam vendendi vel permutandi quasdam terras et possessiones ad mensam suam episcopalem spectantes, si inquisita veritate invenerint id in utilitatem ipsius mensae evadere, ei id quod petivit concedant.

Exposuit Nobis. Dat. u. s. II kal. martii anno secundo.¹

2061. mart. 15. Abbatissae mon. de Gratia B. M. V. dioec. Londonien. eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, scribit, se eas earumque mon. sub b. Petri protectione recipere.

Religiosam vitam eligentibus. Dat. u. s. idibus (non: III idus) martii anno secundo.

In e. m. abbatissae eiusque sororibus mon. Pietatis B. M. V. de Waterbeche (dioec. Elien.)²

2062. mart. 29. Ad perpetuam rei memoriam sancit, ut nullus religiosus Praed., Min., Erem. s. Aug. vel quorumlibet Mendicantium ordinum electioni vel postulationi ad aliquam extra suum ordinem praelaturam praestare possit assensum, etiamsi ad hoc superiorum suorum accederet assensus, absque licentia sedis apost. speciali.

Quorundam oculos. Dat. u. s. IV kal. aprilis anno secundo (non: tertio).³

2063. apr. 20. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Mediolan. mandat, ut, si electionem de Humeria moniali mon. s. Ambrosii de Carugate dioec. Mediolan. in abbatissam mon. s. Mariae Pertisugatae ord. s. Ben. dioec. Mediolan. factam de persona idonea canonice celebratam invenerint, eam confirment.

Ex parte dilectarum. Dat. u. s. XII kal. maii anno secundo.⁴

2064. apr. 27. Episcopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Gerunden. (*Geroña* in Hispania) mandat, ut monasterio monialium s. Danielis ord. s. Ben. dioec. Gerunden. abbatissae regimine destituto personam idoneam praeficiant in abbatissam.

Ad audientiam nostram. Dat. u. s. V kal. maii anno secundo.⁵

2065. apr. 29. Berardo episcopo Laudan. (*Lodi* in Lombardia), quem tunc praepositum Laudan. in episcopum Laudan. electum confirmavit, reiecto fr. Leone de Pallat ord. Min. in discordia cum eo electo, super hoc apostolicas concedit litteras.

Rationis oculis. Dat. u. s. III kal. maii anno secundo.⁶

2066. maii 3. Episcopo et lectori Praed. ac guardiano Min. fratrum Florentin. concedit facultatem dispensandi cum Curso Simonis de Donatis de Florentia milite et Texa Ubertini de Ubertinis militis, ita ut in matrimonio inter se contracto et consummato licite remanere valeant non obstante, quod quarto consangu. gradu invicem se attingunt.

Intenta salutis operibus. Dat. u. s. V nonas maii anno secundo.⁷

2067. maii 12. Eliae Talayrandi comiti Petragoricen. et Leomaniae ac Altivillaris vicecomiti necnon Puellae natae quondam Geraldii comitis Armaniaci, uxori eius, tertio consangu. gradu coniunctis, qui per litteras Amanevi de Mota ord. Min. eorum nomine ab ipso S. P. licentiam remanendi in matrimonio sic contracto petentis certiores facti sunt, eandem esse concessam, licet ipse S. P. tunc talem gratiam, etsi eam non denegavit, non tamen expresse concesserit, nunc expresse concedit illam licentiam.

Etsi coniunctionem copulae coniugalis. Dat. u. s. IV idus maii anno secundo.⁸

2068. maii 15. Universis fratribus ord. Min. in Orientium Tartarorum partibus constitutis illam peccatorum veniam indulget, quae transfretantibus in Terrae sanctae subsidium in generali concilio (Lateran. IV) est concessa.

Inter cetera desideria. Dat. u. s. idibus maii anno secundo.⁹

2069. maii 25. Archiepiscopo Compostellano et episcopo Mindonien. ac archidiacono de Avantis in ecclesia Lucen. ad instantiam fratrum Min. Aurien. (*Orense* in Hispania) exponentium, nonnullos cives Aurien., qui propter minas et terrores a Petro episcopo Aurien. utramque iurisdictionem in civitate Aurien. exercente sibi illatos ad locum ipsorum fratrum, ipsis quidem invitatis, tamquam tutum refugium pro suarum tuitione personarum fiducialiter confugerunt, a Gometio castellano iurisdictionem temporalem in eadem civitate exercente ac aliis officialibus et familiaribus ipsius episcopi, non sine ipsius conscientia et assensu, necnon ab archidiaconi, scholastici, cantoris ecclesiae Aurien. familiaribus ad eundem locum hostiliter accedentibus, fractis clausuris domorum ac devastatis, incendio portis ecclesiae appposito, tecto et solario sacristiae destructis, crudeliter trucidatos esse, se ipsos autem nonnullis bonis in eodem loco depositis, libris etiam, vestimentis et ornamentis divino cultui deputatis spoliatis, Fernandum fratrem eiusdem loci graviter vulneratum, aliis fratribus multa alia iniuriae et gravamina irrogata esse, episcopo supplicationibus quatuor fratrum ad eum destinatum, qui eum rogarent, ut praedictos castellanum et officiales ac familiares ab illis excessibus revocaret, non condescendente, mandat, ut eosdem episcopum, castellanum,

¹ Reg. Vat. t. 48 f. 28 (Bon. VIII a. 2) ep. 127 (1011); Sbar. 56.

² Reg. Vat. t. 48 f. 19 (Bon. VIII a. 2) epp. 82 (965 et 966); Sbar. 57 et 58. De litteris ab eo nr. 59, 61, 62 relatis cfr. not. ad nr. 2055.

³ Reg. Vat. t. 48 f. 165 (Bon. VIII a. 2) ep. 22 de curia; Sbar. 113.

⁴ Reg. Vat. t. 48 f. 83 (Bon. VIII a. 2) ep. 359 (1248); Sbar. 62.

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 72 (Bon. VIII a. 2) ep. 304 (1192); Sbar. 63.

⁶ Reg. Vat. t. 48 f. 39 (Bon. VIII a. 2) ep. 180 (1066); Sbar. 64.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 42 (Bon. VIII a. 2) ep. 191 (1077); Sbar. 65. De litteris ab eo nr. 66 relatis cfr. not. ad nr. 2031.

⁸ Reg. Vat. t. 48 f. 39 (Bon. VIII a. 2) ep. 179 (1065); Sbar. 67. Ex his litteris edocemur, supradictam filiam comitis Armaniaci secundam uxorem illius comitis Petragoricensis, qui primum matrimonium cum vicecomitissa Leomaniae et Altivillaris contraxerat, Brunissendin autem filiam comitis de Fuxo, de qua Bull. Franc. t. V pag. 48 nr. 107, tertiam (non secundam, sicut ibi scripsimus), fuisse.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 100 (Bon. VIII a. 2) ep. 417 (1306); Sbar. 68.

archidiaconum, scholasticum et cantorem peremptorie citent, ut apostolico conspectui se praesentent pro meritis recepturi.

Quamvis grave feramus. Dat. Laterani VIII kal. iunii anno secundo.⁴

2070. iunii 4. Abbatissae et conventui mon. de domo Pietatis B. M. V. de Watterbeche ord. s. Cl. dioec. Elien., Eduardi regis Angliae et nobilis mulieris Dionysiae de Montecanisio consanguineae eius, quae illud mon. fundasse dicitur, precibus inclinatus, unam de ecclesiis non collegiatis, in quibus ipsa Dionysia sola ius patronatus obtinet, cuius redditus annum valorem 40 marc. sterling. non excedant, concedit, reservata tamen ex his redditibus perpetuo vicario in ea servituro congrua portione.

Vestrae religionis. Dat. Anagninae II nonas iunii anno secundo.²

2071. iunii 12. Gualtero ord. Min. episcopo Pictaven. suadet, ut a renuntiatione et cessione ipsius episcopatus, quam sibi proposuit, absteineat.

Ille vere novit. Dat. Anagninae II idus iunii anno secundo.³

2072. iunii 16. Blanchae natae cl. mem. Philippi (III) regis Francorum⁴ indulget, ut monasteria ord. s. Cl. ubicumque existentia, duobus fratribus Min. et sex vel octo ad plus honestis matronis associata, devotionis causa ingredi valeat, dummodo etc.

Devotionis tuae meretur. Dat. Anagninae XVI kal. iulii anno secundo.⁵

2073. iunii 17. Ministro fratrum ord. Min. (provinciae) Colonien., qui exposuit, in terras quorundam nobilium illius provinciae ab olim multo transacto tempore interdicti sententias promulgatas esse, sed de iis tamquam in oblivionem iam quasi deductis nullum curare, quinimmo ipso ministro et fratribus sibi subditis eas servare volentibus alios de eadem provincia ad earum observationem propterea non trahi, scribit, eum et fratres ei subditos ad observantiam eiusmodi sententiarum, si antiquatae sunt et eas matrices ecclesiae ipsius provinciae non servant, non teneri.

Oblata Nobis. Dat. Anagninae XV kal. iulii anno secundo.⁶

2074. iunii 17. Guardiano et fratribus ord. Min. Tropaeen. (*Tropea* in Calabria) donationem parochialis ecclesiae

s. Petri cum horto ei contiguo ab I. episcopo et capitulo Tropaeen. ad instantiam plebis Tropaeen. fratres Min. ad habitandum in eadem terra inducentis fr. Roberto tunc guardiano fratrum Min. Montisleonis et fr. Thomae de Morano vice et nomine ministri provinciae Calabriae recipientibus ita factam, ut parochiani ipsius ecclesiae s. Petri ad parochialem ecclesiae Tropaeensis devolverentur, confirmat.

Cum a Nobis petitur. Dat. u. s.⁷

2075. iunii 22. Guardiano fratrum Min. Lucan. (*Lucca* in Italia media) concedit facultatem absolvendi cives Lucan. nunc obedientes ab excommunicationis sententia, quam incurrerunt eo, quod tunc mandato apost. de restituendo castro Ponzani ad ecclesiam Lunen. (*Luni*) pertinente, quod indebite occuparant, non paruerunt.

Pridem in nostra praesentia. Dat. Anagninae X kal. iulii anno secundo.⁸

2076. iunii 26. Abbatissae et sororibus ord. s. Cl. de Nusscia (*Neuss*) dioec. Colonien. relaxat iuramentum, quo olim statutum ab eis editum de non recipiendis sororibus ultra trigenerium numerum firmaverunt.

Exhibita Nobis. Dat. Anagninae VI kal. iulii anno secundo.⁹

2077. iulii 3. Generali et provincialibus ministris ord. fratr. Min. confirmat litteras Innoc. IV Lugduni 12 iulii 1246 datas, quibus moniales ord. s. Dam. sub magisterio et doctrina fratrum Min. ponuntur.

Quasdam litteras. Dat. Anagninae V nonas iulii anno secundo.¹⁰

2078. iulii 3. Universis abbatissis et conventibus monialium inclusarum ord. s. Cl., sive s. Damiani sive Minorissae dicantur, indulget, ut ad praestationem decimarum de suis possessionibus vel ad contribuendum in procuracionibus legatorum vel nuntiorum sedis apost. minime teneantur.

Laudabilis sacra religio. Dat. u. s.¹¹

2079. iulii 9. Guilelmo (de Falgario ord. Min.) episcopo Vivarien. (*Viviers* ad Rhodanum), quem ecclesiae Viv. per obitum Hugonis episcopi vacanti, postquam fr. Guilelmus de Montilio ord. Min. cum Dalmatio de Gorra canonico Viv. in discordia electus defunctus et huic Dalmatio super iure ex electione proveniente silentium impositum est, praefecit in episcopum cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus

² Reg. Vat. t. 48 f. 53 (Bon. VIII a. 2) ep. 221 (1108); *Sbar.* 69. Cfr. supra nr. 1719. Litterae ab eo nr. 70 relatae, quae non 4 iunii, sed 3 iulii datae esse videntur, sequuntur infra nr. 2077.

³ Reg. Vat. t. 48 f. 72 (Bon. VIII a. 2) ep. 301 (1189); *Sbar.* 71.

⁴ Die 31 aug. 1296 S. P. eidem episcopo per quinquennium indulget, ut nemo in eum excommunicationis, suspensionis vel alias similes sententias iniicere valeat. Reg. Vat. t. 48 f. 53 et 104 (Bon. VIII a. 2) epp. 222 et 440 (1109 et 1329). Cfr. supra nr. 1485, 1498, 1534, 1691, 1694. Die 15 jan. 1299 S. P. tum Philippo regi Franciae scribit pro episcopo Pictaven. eiusque ecclesia per Gaufridum de Valeia super quodam castro molestatis tum ipsi episcopo facultatem concedit faciendi reconciliari ecclesias et coemeteria per alios. L. c. a. 4 ep. 471 et 472 (2865/66).

⁵ Quae a. 1300 Rudolfo duci Austriae, postmodum Bohemiae regi, nubit.

⁶ Idem eodem die indulgetur Margaritae eius sorori. Reg. Vat. t. 48 f. 81 (Bon. VIII a. 2) ep. 345 et 346 (1234 et 1235); *Sbar.* 72.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 100 (Bon. VIII a. 2) ep. 418 (1307); *Sbar.* 73.

⁸ Reg. Vat. t. 48 f. 94 (Bon. VIII a. 2) ep. 391 (1280); *Sbar.* 74.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 53 (Bon. VIII a. 2) ep. 223 (1110); *Sbar.* 75.

¹⁰ Reg. Vat. t. 48 f. 100 (Bon. VIII a. 2) ep. 419 (1308); *Sbar.* 76. Illud mon. a. 1283 ab Hermanno et Ioanne de Kothusen eorumque matre Wandelmudi fundatum esse dicitur.

¹¹ Reg. Vat. t. 48 f. 55 (Bon. VIII a. 2) ep. 227 (1114); *Sbar.* 70, ubi illae litterae tamquam II nonas iunii datae referuntur; quae quidem in registro V nonas iunii datae sunt, sed potius legendum esse videtur: V nonas iulii.

¹² Reg. Vat. t. 48 f. 55 (Bon. VIII a. 2) ep. 228 (1115); *Sbar.* 77, ubi illae litterae tamquam 4 iulii 1296 datae referuntur. Minorissae sen sorores Minores sunt illae, quae regulam monasterio Humilitatis B. M. V. (de Longocampo) prope Parisius primum concessam observant.

consecr. impendi fecit, apostolicas super hoc concedit litteras.

Ad regimen. Dat. Anagniae VII idus iulii anno secundo.¹

2080. iulii 17. Guardiano et fratribus ord. Min. Parisien., precibus Iacobi tit. s. Clementis presb. card. (ipsius S. P. nepotis) inclinatus, de legatis in regno Francia indistincte ad pios usus relictis 1000 marc. argenti pro ipsorum necessitatibus concedit.

Paupertati vestrae. Dat. Anagniae XVI kal. augusti anno secundo.²

2081. iulii 21. Episcopo Albien. (*Alby* in Gallia austr.) et fr. Raynaldo Rigaldi ministro fratrum ord. Min. in Aquitania mandat, ut electionem de Helitz Adzemia moniali mon. s. Saturnini prope Ruthenam (*Rodez*) ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. factam examinent et, si eam de persona idonea canonice celebratam invenerint, confirment.

Suscepti cura regiminis. Dat. Anagniae XII kal. augusti anno secundo.³

2082. iulii 21. Lamberto (ord. Min.) episcopo Veglen. scribit, se eum nominasse vicarium suum in Urbe.

Ecclesiarum omnium. D. u. s.⁴

2083. iulii 23. Episcopis et prioribus Praed. ac ministris Min. ord. provincialibus per provinciam Ancon. constitutis mandat, ut Christifidelibus illarum partium patefaciant, indulgentias plenarias a Coel. V visitantibus ecclesiam s. Mariae de Collemedio prope civit. Aquilan. concessas a se ipso esse revocatas.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae X kal. augusti anno secundo.⁵

2084. iulii 23. Ministro ord. Min. provinciae marchiae Ancon. mandat, ut ad Guidonem comitem Montisfeltrii (*Montefeltro*), qui sub religionis habitu, accedente ad hoc coniugis suae votum castitatis emittere volentis assensu, dies suos desiderat finire cuique, sive Militantium sive Minorum fratrum ordinem amplexuro, ipse S. P. opportunam viam et auxilium se praebiturum promisit, accedens ei suadeat, ut potius ordinem fratrum Min. intret, et in manibus suis ac per manus suas recipiat omnia, quae circa emissio-

nem votorum et celebrationem divortii inter ipsos coniuges, receptionem ipsius Guidonis ad religionem et dispositionem bonorum ipsius tam mobilium quam immobilium requirentur, sibi rescripturus, quod in hac re factum et ordinatum fuerit.

Dilectus filius. Dat. u. s.⁶

2085. iulii 28. Fratribus et sororibus ord. Continentium de Poenitentia s. Francisci vulgariter nuncupati per Alemanniam constitutis, qui ob reverentiam b. Francisci ipsius ordinis institutoris iuxta salubre consilium super hoc a sede apost. sibi datum doctrina fratrum ord. Min. diriguntur et visitatores suos de ipsis fratribus Min. assumunt, indulget, ut ab eisdem fratribus, quoties fuerit opportunum, Corporis Dominici sacramentum recipere valeant, praeterquam in festo Resurr. Dom., in quo pro divinis officiis audiendis et eodem sacramento recipiendo in parochialibus ecclesiis convenire consueverunt.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Anagniae V kal. augusti anno secundo.⁷

2086. iulii 30. Abbatissis et conventibus mon. ord. s. Cl. per Alemanniam constitutis idipsum indulget quoad oblatos eorundem monasteriorum, qui se et sua vel maiorem partem bonorum suorum sine fraude et dolo ipsis monasteriis sponte et libere obtulerunt.

Devotionis vestrae precibus. Dat. Anagniae III kal. augusti anno secundo.⁸

2087. aug. 25. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Lemovicen. (*Limoges* in Gallia austr.) concedit facultatem recipiendi ab Hugone Laiaces canonico Lemovicen., senio affecto et alias corporis debilitate gravato, ipsum canonicatum cum praebenda eumque personae idoneae conferendi.

Cum dilectus filius. Dat. Anagniae VIII kal. septembris anno secundo.⁹

2088. aug. 27. Episcopo Lincolnien. mandat, ut locum fratrum ord. de Poen. I. Chr. Oxonien. (Oxford) loco fratrum Min. Oxonien. nullo medio coniunctum, decedentibus vel ad alium ord. se transferentibus illis quinque fratribus, qui tantum in eodem loco morantur, ipsis fratribus Min. ad ampliandum eorum locum, qui adeo arctus esse dignoscitur, ut scholares ad studium in sacra pagina alique Christifideles ad audien-

¹ Die 18 iulii 1296 S. P. episcopos Mimatens., Nemausens., Avinionens. intervenire iubet inter novum episcopum et capitulum Viv. in materia quaestionis inter hoc et defunctum episc. Viv. super quibusdam articulis exorta, die autem 13 sept. 1296 illi novo episcopo facultatem contrahendi mutuum concedit. Reg. Vat. t. 48 f. 99 (Bon. VIII a. 2) epp. 422/25 (1310/14); Sbar. 78.

² Reg. Vat. t. 48 f. 70 (Bon. VIII a. 2) ep. 291 (1178); Sbar. 79. Aliis litteris eodem die datis S. P. episcopo Parisien. tum super hoc scribit tum mandat, ut illas 300 libras, quae ab Adea domina de Pernis in subsidium Terrae sanctae legatae ad manus Gaufridi de Gie clerici et poenitentiarum ipsius episcopi ac Ioannis de Pernis civis Paris. pervenisse dicuntur, illis fratribus Min. assignet; insuper Fernandum (ord. Min.) episcopum Burgen., qui a Nic. IV fratribus Min. Parisien. 500 libras Turonen. parv. in elemosynam erogare iussus nonnisi 200 libras adhuc exhibuit, hortatur, ut residuas 300 libras sine qualibet difficultate persolvat, episcopo autem Calaguritan. mandat, ut eundem episcopum Burgen. ad hoc compellat. L. c. f. 79 et 81 epp. 332, 333, 343 (1221/22 et 1232/33); Sbar. 80-83. Cfr. infra nr. 2095.

³ Reg. Vat. t. 48 f. 98 (Bon. VIII a. 2) ep. 414 (1303); Sbar. 84.

⁴ Reg. Vat. t. 48 f. 177 (Bon. VIII a. 2) ep. 85 de curia (1640).

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 177 (Bon. VIII a. 2) ep. 84 de curia (1639); Sbar. 85.

⁶ Sbar. 86 (ex autogr. archivi conv. Min. Conv. Ancon.). Iste comes, dux bellorum appellatus, revera ordinem fratrum Min. intravit et per tres annos obedientissimus ibi fuit, austeriorem aliis fratribus Min. vitam faciens; postea mortuus secundum quosdam scriptores in civ. Venetiarum, secundum alios in loco b. Francisci i. e. Assisii ibi sepultus est; sed a. 1443 m. febr. ossa eius ad ecclesiam s. Donati prope Urbinum fratrum Min. Observ. translata sunt.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 76 (Bon. VIII a. 2) ep. 317 (1206); Sbar. 87.

⁸ Reg. Vat. t. 48 f. 76 (Bon. VIII a. 2) ep. 316 (1205); Sbar. 88. Litteras ab eo nr. 89 relatas, die 1 aug. 1296 ad perpet. rei mem. datas et incipientes: «Saepe sanctam ecclesiam», quibus S. P. dogmata quorundam haeticorum (Bizochorum vel illorum «de libero spiritu», ut videtur) proscribit et praelatos eccles. atque inquisitores haer. prav. contra eos procedere iubet, omittimus.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 95 (Bon. VIII a. 2) ep. 399 (1288); Sbar. 90.

dum verbum Dei apud eum convenire commode nequeant, auctoritate apost. concedat.

Ex parte dilectorum. Dat. Anagniae VI kal. septembris anno secundo.¹

2089. sept. 8. Priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Gaietan. (*Gaeta* in partibus Neapol.) concedit facultatem absolvendi cives Gaietanos ab excommun. sententia, quam incurrerunt, eo quod olim ad insulam Siciliae tunc s. Romanae ecclesiae rebellem accedebant, merces illuc deferentes et inde reportantes, sicque merces vendendo et emendo atque alias Siculis rebellibus et excommunicatis participabant.

Cum sicut accepimus. Dat. Anagniae VI idus septembris anno secundo.²

2090. sept. 20. Ministro ord. fratr. Min. provinciae Burgundiae et guardiano ac fratribus ipsius ordinis loci villae Belnen. (*Beaune*) dioec. Aeduen. eiusdem provinciae necnon decano et capitulo ecclesiae s. Mariae eiusdem villae Belnen., inter quos erat materia quaestionis super receptione parochianorum huius ecclesiae ad sepulturam in illorum loco exorta, scribit, sepulturam ipsius loci fratrum Min. Belnen. secundum tenorem privilegii eidem ordini a sede apost. concessi esse liberam.

Mente solliciti. Dat. Anagniae XII kal. octobris anno secundo.³

2091. sept. 27. Amadeo de Savoia monacho mon. s. Iusti Segusiae (*Susa*) ord. s. Ben. Taurinen. dioec. indulget, ut ad omnes administrationes regulares sui ord. assumi licite valeat, non obstante, quod olim ordinem fratrum Min. professus ad ord. s. Ben. translatus est.

Dum tuae devotionis. Dat. Anagniae V kal. octobris anno secundo.⁴

2092. oct. 18. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Colimbrien. (*Coimbra* in Portugallia) mandat, ut a Petro, quem tunc priorem mon. s. Vincentii Ulixbonen. monasterio s. Crucis Colimbrien. praefecit in abbatem, fidelitatis solitae recipiant iuramentum.

Olim monasterio. Dat. Romae apud s. Petrum XV kal. novembris anno secundo.⁵

2093. oct. 28. Fr. Bartholomaeo episcopo Fulginat. (*Foligno* in Umbria), quem tunc abbatem mon. Sublacen. dioec. Tiburtin. ecclesiae Fulgin. per obitum Berardi episcopi vacanti, quum fr. Iacobus Anastasii de Ful-

gineo ord. Min. electioni de se factae non consensisset, praefecit in episcopum cuique per Matthaeum (ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

In supremae dignitatis. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. novembris anno secundo.⁶

2094. nov. 10. Ministro provinciali provinciae Castellae et guardiano ac lectori (loci) Victoriae dioec. Calaguritan. ord. Min. ad instantiam sororum viventium sub habitu monialium et secundum instituta ord. s. Cl. in ecclesia s. Mariae veteris de Urdunia dioec. Calagur., quae per earum industriam adeo excrevit in bonorum facultatibus, ut ex eorum redditibus 25 moniales commode sustentari valeant, et ideo petentium, ut ibi fiat monasterium ord. s. Cl., mandat, ut, si est ita, eiusmodi monasterium ordinent et tam illas sorores quam ecclesias seu locum, in quo degunt, eidem ordini incorporant ac eas ad regulam ord. s. Cl. ab Urbano IV traditam admittant.

Ex parte dilectarum. Dat. Romae apud s. Petrum IV idus novembris anno secundo.⁷

2095. nov. 16. Quum Otto comes Burgundiae, qui olim a nonnullis clericis et personis eccles. ac iudaeis pecunias et alia bona mobilia illicite extorsit, guerrarum quoque ingruentium sibi temporibus qnampluribus personis et locis ecclesiasticis diversa gravamina et damna per depredationes et alios actus nocuos intulit, nunc de his satisfactionem impendere proponens, quia ignorat, quibus et quantum ac qualiter eiusmodi satisfactio sit impendenda, ipsi S. P. 10000 librarum Turonen. iuxta eiusdem beneplacitum eroganda obtulerit, guardiano fratrum Min. Parisien. scribit, se velle, ut medietas huius summae conventui fratrum Min. Paris. pro ipsius necessitatibus eroganda solvatur, altera autem medietas certis quibusdam civibus Pistorien. in partibus Gallicanis camerae apost. mercatoribus assignetur.

Dudum petitio. Dat. u. s. XVI kal. decembris anno secundo.⁸

2096. dec. 17. Fr. Iterio de Burdegala ord. Min. electo Lodoven. (*Lodève* in Gallia austr.), quem ecclesiae Lodoven. per translationem Gaucelini de Lagarda episcopi ad eccl. Magalonen. vacanti praefecit in episcopum, litteras apost. super hac praefectione concedit.

Pastoralis officii. Dat. u. s. XVI kal. ianuarii anno secundo.⁹

2097. dec. 18. Abbatissae et conventui mon. s. Silvestri de Ischeto ord. s. Cl. dioec. Urbinat. omnes libertates

¹ Reg. Vat. t. 48 f. 83 (Bon. VIII a. 2) ep. 358 (1247); *Sbar.* 91. Litteras ab eo nr. 92 relatas, quibus S. P. Henrico de Biblio archidiacono Nicosien., capellano suo et regni Cypri cancellario, olim administratori ecclesiae Nicosien. et demum in archiep. Nicosien. in disc. electo sed non confirmato, ea, quae durante illa administratione de bonis ecclesiae Nicosien. recepit, necnon omnes fructus archidiaconatus Nicosien. usque ad tempus praesens donat et remittit, ita ut ad aliquam restitutionem non teneatur, eumque ab excomm. sententiis, quas Ioannes (ord. Min.) tunc Nicosien. (cfr. supra n. 1661) nunc Tarritan. archiepiscopus in ipsum tulit, absolvit, omittimus.

² Reg. Vat. t. 48 f. 130 (Bon. VIII a. 2) ep. 552 (1443); *Sbar.* 93.

³ Reg. Vat. t. 48 f. 112 (Bon. VIII a. 2) ep. 474 (1364); *Sbar.* 94.

⁴ Reg. Vat. t. 48 f. 115 (Bon. VIII a. 2) ep. 486 (1376); *Sbar.* 95.

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 121 (Bon. VIII a. 2) ep. 517 (1407); *Sbar.* 96.

⁶ Reg. Vat. t. 48 f. 127 (Bon. VIII a. 2) ep. 540 (1431); *Sbar.* 97.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 133 (Bon. VIII a. 2) ep. 563 (1454); *Sbar.* 98.

⁸ *Sbar.* 99 (e Reg. Vat. ep. 762(?) Bon. VIII a. 2).

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 147 (Bon. VIII a. 2) ep. 629 (1520); *Sbar.* 100. Die 4 mart. 1297 S. P. illi episcopo facultatem contrahendi mutuum usque ad 3000 libr. Turon. concedit; l. c. a. 3 ep. 31 (1886).

et immunitates a sede apost. ipsis concessas confirmat.

Iustis petentium desideriis. Dat. u. s. XV kal. ianuarii anno secundo.¹

2098. dec. 19. Episcopo Aretino (*Arezzo* in Tuscia) ad instantiam generalis et provincialium ministrorum ord. fratr. Min. exponentium, nonnullos fratres Praed. et Erem. s. Aug. ac aliorum ordinum Mendic. infra spatium 140 cannarum prope ecclesias et loca fratrum Min. ecclesias et oratoria construere praesumpsisse, mandat, ut illa ecclesias et oratoria constructa seu etiam inchoata in provincia Tusciae faciat demoliri, nova autem construi minime permittat.

Sua Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum XIV (non: IV) kal. ianuarii anno secundo.²

2099. dec. 30. Ludovico episcopo Tolosano, nato Caroli regis Siciliae, quem fratrum Min. ord. professorem, ad sacerdotium iam promotum, ecclesiae Tolosan. per obitum H(ugonis) episcopi vacanti praefecit in episcopum, dispensato prius cum eo super defectu aetatis, cuique propriis manibus munus consecr. impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Fons sapientiae. Dat. u. s. III (non: IV) kal. ianuarii anno secundo.³

2100. . . . Cum ex eo, quod fratres Praed. et Min. ac alii Mendicantes in civitatibus et aliis locis ad habitandum domos seu loca suscipiunt vel olim suscepta dimittunt ad alia se transferentes, diversa scandala quandoque proveniant et frequenter clamores ad sedem apost. perferantur, prohibet, ne deinceps tales religiosi in aliqua civitate seu loco quocumque ad habitandum domos vel loca quaecumque recipiant vel hactenus recepta permutent absque apost. sedis licentia speciali.

Cum ex eo. Dat. . . .⁴

2101. . . . Quia ex eo, quod fratres Praed. et Min. ac alii Mendicantes compositiones vel pacta cum praelatis ecclesiarum super iuribus parochialibus a se vel suis antecessoribus inita servare recusant et ea, praetendentes ipsorum superiorum non affuisse assensum in eis, infringere moluntur, multa in diversis mundi partibus scandala insurgunt, sancit, eiusmodi compositiones vel pacta a localibus superioribus de consilio et assensu conventuum facta, dum tamen alias sint licita et honesta, ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, debere perpetuo inviolabiliter observari.

Quia ex eo. . . .⁵

¹ Aliis litteris eodem die datis S. P. abbati mon. s. Vincentii de Petra pertusa mandat, ut bona illius mon. illicite alienata ad ius et proprietatem ipsius mon. reducat. *Sbar.* 101 et 102 (ex autogr. archivi mon. s. Luciae Urbinat.). Simili modo archipresbytero ecclesiae s. Alexandri de Castro Durante litteris die 27 ian. 1299 datis; *Sbar.* 160.

² Reg. Vat. t. 48 f. 139 (Bon. VIII a. 2) e p. 597 (1488); *Sbar.* 104.

³ Reg. Vat. t. 48 f. 147 (Bon. VIII a. 2) ep. 630 (1521), cfr. ep. 187 a. 3 (1842); *Sbar.* 103. Bon. VIII paulo post assumptionem in S. P. isti Ludovico « subdiacono et capellano suo » (nondum ordinem fratrum Min. professo et absoluto ab admin. ecclesiae Lugdunen. a Coel. V ei commissa, cfr. pag. 202 not. 5) singulis annis « pro expensis hospitii sui » 1000 libr. Turonen. super redditibus comitatus Venaissini assignat (Reg. Vat. t. 46 A ep. 107). Qui quidem iam die 19 aug. 1297 (non 1298, sicut Wadd. Ann. Min. scribit) e vivis decedit, postmodum a Ioh. XXII albo sanctorum adscriptus; nam iam die 17 martii 1298 S. P. electionem successoris eius in sede Tolosana confirmat (Reg. Vat. t. 49 a. 4 ep. 60 (2451).

⁴ *Sbar.* 105 (e sexto decret. lib. 5 tit. 6).

⁵ *Sbar.* 106 (e sexto decret. lib. 1 tit. 18). De litteris ab eo nr. 107 et 108 relatis v. supra nr. 2051 et 2052.

1297.

2102. ian. 13. Guidoni comiti Flandriae indulget, ut unam vel plures de suis et liberorum suorum parvis filiabus cum aliqua honesta muliere infra clausuram mon. de Belloloco ord. s. Cl. dioec. Tornacen. a se fundati ad doctrinam et disciplinam ibi recipiendas ponere valeat.

Meritum tuae devotionis. Datum Romae apud s. Petrum idibus ianuarii anno secundo.⁶

2103. ian. 21. Stephano dicto Taschae episcopo Balneoregiae (*Bagnorea* in patrimonio s. Petri), quem ecclesiae Balneor. per obitum Simonis episcopi vacanti praefecit in episcopum, quum fr. Matthaeus de Castro Petri ord. Min. electus in sui ipsius S. P. manibus omne ius, quod ei ex ipsa electione competeat, sponte resignasset, cuique per I(ohannem) episcopum Tusculan. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Rationis oculis. Dat. u. s. XII kal. februarii anno secundo.⁷

2104. mart. 1. Generali et provinciali Terrae laboris ministris ord. fratr. Min. praesentibus et futuris committit curam et regimen mon. s. Laurentii Salernitan. olim ord. s. Ben., nunc s. Dam.

Dudum ex relatione. Dat. u. s. kalendis martii anno tertio.⁸

2105. mart. 1. Ad perpetuam rei memoriam notum facit, se ratum et gratum habere, quod per fr. Uguitionem de Vercellis ord. Militiae Templi Ierosol., cubicularium suum, seu per fr. Matthaeum de Theate ord. Min., inquisitorem haer. prav. in prov. b. Francisci, cives Interamnenses intestini belli discrimine quassati ad treugas ineundas inducti sunt.

Dudum ad nostram. Dat. u. s.⁹

2106. maii 7. Fr. Matthaeo de Theate ord. Min., inquisitori haer. prav. in provincia b. Francisci, mandat, ut, cum nonnulli diversarum religionum apostatae et alii nullam de approbatis religionibus professi, qui Bizochos se nominant, in montibus Aprutinis seu in finibus Aprutii et marchiae Ancon. ac terris circumpositis diversos haereticas pravitatis errores dogma-

⁶ Reg. Vat. t. 48 f. 155 (Bon. VIII a. 2) ep. 648 (1539); *Sbar.* 109.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 149 (Bon. VIII a. 2) ep. 636 (1527); *Sbar.* 48.

⁸ Aliis litteris eodem die datis S. P. Landolfo s. Angeli diac. card. et apost. sedis (in regno Siciliae) legato, cui iam antea reformationem illius mon. commiserat quique propterea Ioannam, Ioannis de Procida natam, monialem mon. s. Spiritus Salern. ord. s. Dam., cum aliis monialibus in eo collocavit eique praefecit in abbatissam, ita tamen, ut, sicut ipse S. P. voluit, tam abbatissa quam conventus ibi viverent secundum instituta ordinis seu regulae s. Clarae (ab Urbano IV praescriptae) et ideo subessent cardinali protectori eiusdem ord., ad instantiam eiusdem Ioannae abbatissae mandat, ut tam ipsi quam conventui secundum regulam s. Dam. (a Greg. IX praescriptam) in eo vivere permittat (secundum quam ipsae curae et regimini fratrum Min. sunt commissae). Reg. Vat. t. 48 f. 204 (Bon. VIII a. 3) ep. 40 (1695/96); *Sbar.* 110 et 111. Cfr. supra nr. 2031.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 370 (Bon. VIII a. 3) ep. 655; *Sbar.* 112. Litteras ab eo nr. 113 relatas v. supra nr. 2062 et de litteris nr. 114 relatis cfr. not. ad nr. 1974.

tizent, contra eos procedat, invocato ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio.

Incrementum catholicae fidei. Dat. Romae apud s. Petrum nonis maii anno tertio.¹

2107. maii 10. Petro electo Spalaten. (*Spalato* seu *Spljet* in Dalmatia), quem ord. Min. professorem et Mariae reginae Siciliae capellanum ecclesiae Spalaten., reiecto Iacobo archidiacono ipsius ecclesiae a capitulo in archiep. electo, praefecit in archiepiscopum, litteras apost. super hoc concedit.

Cum ecclesiarum omnium. Dat. u. s. VI idus maii anno tertio.²

2108. maii 11. Cum moniales mon. s. Crucis de Fossabundi prope muros civ. Pisan. partem bonorum quondam Luterii Bonamici de Pisis, cuius unica filia Iacoba in illo mon. est, occupata detineant tamquam hereditaria ipsius Iacobae, quam iam in eodem mon. professam esse asserunt, fr. Angelo de Aretio ord. Min., inquisitore haer. prav. in Tuscia, ea sibi tamquam inquisitori, cum memoria illius Luterii tamquam haeretici a se damnata sit, exhiberi debere petente, vicario electi Pisan. mandat, ut illa bona eiusmodi lite apud sedem apost. pendente sibi nomine ecclesiae Rom. assignari faciat.

Nuper ad aures nostras. Dat. u. s. V idus maii anno tertio.³

2109. maii 25. Lamberto (ord. Min.) episcopo Veglen. ad ecclesiam Aquinat. (*Aquino* in partibus Neapol.) translato litteras apost. super hac transl. concedit.

Romani pontificis. Dat. u. s. VIII kal. iunii anno tertio.⁴

2110. iunii 17. Guardiano et fratribus ord. Min. Tuscanen. (*Toscanella* prope Urbem) scribit, se ecclesiam eorum in hon. b. Francisci constructam et in brevi dedicandam in die dedicationis ipsius devote visitantibus unum annum et 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxare.

Ad divinae laudis obsequium Dat. Romae apud s. Petrum (vel potius: apud Urbem veterem) XV kal. iulii anno tertio.⁵

2111. iunii 18. Fr. Henrico de Tuderto ord. fratr. Min. professori, electo Iaderen. (*Zara* seu *Zadar* in Dalmatia), quem ecclesiae Iaderen. per transl. Ioannis

(ord. Min.) ad eccl. Tranen. (*Trani*) vacanti praefecit in archiepiscopum, litteras apost. super hoc concedit.

Romani pontificis. Dat. apud Urbem veterem XIV kal. iulii anno tertio.⁶

2112. iunii 22. Ad instantiam fratrum Min. Regin. (*Reggio Emilia*) locum suum a Guilelmo episcopo Regin. (1252-1283) sibi concessum per adeptionem vicinarum possessionum convenientius dilatare desiderantium, sed ex eo hoc propositum adimplere non valentium, quod sorores (mon.) s. Petri mart. ord. Praed. Regin. praeter domos, casalina et possessiones alias eidem loco contigua, quae iam habent, plura alia de novo emebant, abbati mon. s. Petri Regin. et archidiacono Bononien. ac praeposito Parmen. mandat, ut eas inducant, ut ea illis fratribus seu eorum procuratori per sedem apost. deputato vendant pretio competente.

Exposuerunt Nobis. Dat. apud Urbem veterem X kal. iulii anno tertio.⁷

2113. iulii 7. Ministro et fratribus ord. Min. Bisuntin. (*Bésançon*), qui exposuerunt, in quadam parte civitatis Bisuntin., vico s. Pauli dicta, existere ab antiquo immunitatem, ita ut ad eam confugientes plenaria gaudeant securitate, indulget, ut nihilominus apostas sui ordinis ad eundem vicum confugientes capere et in eos disciplinam secundum ipsius ordinis instituta exercere valeant.

Exigit ordinis vestri. Dat. apud Urbem veterem nonis iulii anno tertio.⁸

2114. iulii 9. Inquisitoribus haer. prav. Praed. et Min. fratrum ordinum auctoritate apost. ubilibet institutis et instituendis in antea iniungit, ut contra Iacobum et Petrum olim S. R. E. cardinales eorumque consanguineos et adhaerentes procedant et inquirant tamquam in haereticos.

Nuper Iacobum et Petrum. Dat. apud Urbem veterem VII idus iulii anno tertio.⁹

2115. iulii 11. Sibiliae et Nasillae filiiabus quondam Pauli Palmerii civis Spoletan. casalinum in civitate Spoletan. situm, in quo quaedam domus ab earum patre possessa fuerat, quam quidem fr. Angelus de Tuderto ord. Min., inquisitor haer. prav., ex eo quod ille Paulus coram eo confessus est, se quosdam haereticos receptasse, funditus diruendam, aliis bonis confiscatis, per sententiam diffinitivam pronuntiavit, restituit et donat.

Oblata Nobis. Dat. apud Urbem veterem V idus iulii anno tertio.¹⁰

¹ Reg. Vat. t. 48 f. 233 (Bon. VIII a. 3) ep. 170 (1825); Sbar. 115.

² Reg. Vat. t. 48 f. 241 (Bon. VIII a. 3) ep. 202 (1857). Sbar. 116. Die 18 maii 1298 S. P. eidem electo palleum assignari iubet; l. c. a. 4 ep. 192 (2584).

³ Reg. Vat. t. 48 f. 235 (Bon. VIII a. 3) ep. 178 (1833); Sbar. 117.

⁴ Quinta die post S. P. eidem episcopo (vicario suo in Urbe) mandat, ut ecclesiae Veglen. per suam transl. vacanti de idoneo pastore provideat. Reg. Vat. t. 48 f. 238 (Bon. VIII a. 3) ep. 178 et 179 (1843/44). Cfr. supra nr. 2082.

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 242 (Bon. VIII a. 3) ep. 206 (1861); Sbar. 118.

⁶ Reg. Vat. t. 48 f. 282 (Bon. VIII a. 3) ep. 372 (2027); Sbar. 119. Die 18 oct. 1297 S. P. eidem Henrico, cui iam munus consecr. per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. impendi et pallium assignari fecit, monet, ut humilitatem et iustitiam observans ecclesiam suam in spirit. et tempor. augmentet. L. c. ep. 391 (2056); Sbar. 128.

⁷ Reg. Vat. t. 48 f. 266 (Bon. VIII a. 3) ep. 305 (1960); Sbar. 120.

⁸ Reg. Vat. t. 48 f. 259 (Bon. VIII a. 3) ep. 274 (1929); Sbar. 121.

⁹ Reg. Vat. t. 48 f. 377 (Bon. VIII a. 3) ep. 676 seu 44 de curia; Sbar. 122. Die 21 iulii 1297 S. P. Ioannem et Angelucium fratres de dominis castri Montiscasuli dioc. Balneoregien., cives Romanos, in possessionem cuiusdam territorii illi castro vicini, in quo existit ecclesia s. Terentiani ad mon. s. Silvestri de Capite de Urbe (ord. s. Cl.) pertinens cum castro Columna vulgariter vocato, quod a Columnensibus constructum ipse S. P. dirui fecit, induci iubet, quum eis illud territorium cum ecclesia, quibus praedictum monasterium ex certis causis (quia in eo nonnullae moniales de stirpe Columnensi erant) privaterat, in feudum concesserit, reservata ex eorum redditibus congrua portione pro uno sacerdote et uno clerico in eadem ecclesia servituris. L. c. ep. 573 (2248); Sbar. 124. Cfr. infra nr. 2120 et 2131.

¹⁰ Reg. Vat. t. 48 f. 265 (Bon. VIII a. 3) ep. 298 (1953); Sbar. 123.

2116. aug. 4. Guardiano et fratribus ord. Min. de Arimino, quibus Maximus de Piperno miles, rector provinciae Romandiolae, Galasinum natum quondam Cignattae de Parcitatibus assignavit sub ipsorum custodia detinendum, ad instantiam communis Ariminen. et Malatestae de Veruculo petentium ipsis illum Galasinum exhiberi ad restituendum eum Galaso de Montefeltro, ut hoc modo Albergitinum Francisci de Manfredis de Faventia filium et ipsius Malatestae nepotem, olim in obsidem datum, rehabere possint, mandat, ut ipso Albergitino liberato illum Galasinum libere abire permittant.

More pii patris. Dat. apud Urbem veterem II nonas augusti anno tertio.¹

2117. aug. 5. Episcopo Ripen. (*Ribe* in Dania) ad instantiam ministri Daciae (Daniae) et fratrum custodiae Roskilden. ord. Min. mandat, ut, si sibi constiterit de gravaminibus et contumeliis per Ioannem episcopum Roskilden. fratribus Min. Roskilden. illatis, eum citet, ut infra sex menses personaliter sub poena suspensionis et privationis pontificalis officii apostolico se praesentet conspectui.

Querelam dilectorum filiorum. Dat. apud Urdem veterem nonis augusti anno tertio.²

2118. aug. 11. Universis archiepiscopis et episcopis per regnum Franciae constitutis notum facit, se Ludovicum IX regem Franciae (tertio ordini s. Franc. adscriptum) catalogo sanctorum aggregasse, eosque monet, ut festum eius in crastino b. Bartholomaei apostoli (25 vel 26 aug.) solemniter celebrent.

Gloria, laus et honor. Dat. u. s. III idus augusti anno tertio.³

2119. sept. 17. Francisco de Rocca Sinibaldi monacho mon. Cassinen. (*Monte Cassino*), qui ordine Min., quem professus est, relicto ad saeculum rediit, postmodum autem ad mon. Cassinen. se transtulit et in eo regulam s. Ben. professus est, consideratione nobilis prosapiae, a qua procreatus est, indulget, ut ad omnes dignitates in ord. s. Ben. et etiam pontificalem assumi possit, non obstante constitutione Nicolai IV.

Consuevit apostolica sedes. Dat. apud Urbem veterem XV kal. octobris anno tertio.⁴

2120. dec. 11. Matthaео (de Aquasparto ord. Min.) episcopo Portuen. protectionem et gubernationem mon. pauperum sororum Minorum s. Silvestri de Capite infra Urbem positi, quam hucusque Iacobus de Co-

lumna olim S. R. E. diac. card. a Nicolao IV sibi commissam exercebat, committit.

Generalis ecclesiae regimini. Dat. Romae apud s. Petrum III idus decembris anno tertio.⁵

1298.

2121. ian. 5. Ludovico de Sabaudia domino Vaudi, qui olim gravi infirmitate detentus vovit, se infra quinque annos, postquam domus ord. Min. a se in villa sua de Niduno⁶ aedificari coepta perfecta est, ordinem ipsum esse assumpturum, interim autem aliquos fratres eiusdem ordinis ad instructionem suam secum habere desiderat, quorum consilio et auxilio salubriter dirigatur, scribit, se ipsius precibus inclinatum personam eius cum comitiva et familia necnon terris, possessionibus aliisque bonis, quae ad id duxerit deputanda, sub b. Petri et sua recipere protectione.

Devotionis tuae. Dat. u. s. nonis ianuarii anno tertio.⁷

2122. febr. 1. Guardiano fratrum Min. Perusin. (*Perugia* in Umbria) mandat, ut communi Perusin. petenti sibi ecclesiam s. Severi de Platea et partem domus episcopalis contiguae pro amplificatione palatii ipsius communis concedi, auctoritate apost. petita concedat, si, sicut idem commune promisit, aliam ecclesiam eiusdem magnitudinis in loco vicino aedificaverit et episcopo Perusin. recompensationem congruam exhibuerit.

Devotionis et fidei. Dat. u. s. kalendis februarii anno quarto.⁸

2123. febr. 18. Fr. Henrico (ord. Min.) episcopo Revalien. (*Reval* in Livonia), quem, tunc poenitentiarium suum, ecclesiae Revalien. per obitum Ioannis episcopi vacanti praefecit in episcopum, postquam Ioannes Tristivere ipsius ecclesiae canonicus a capitulo in episcopum electus apud sedem apost. obiit et id, quod per regem Daniae circa provisionem eiusdem ecclesiae de Canuto (non: Camito) ord. Praed. factum erat, a se ipso S. P. cassatum est, cuique per G(erardum) episcopum Sabinen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

In supremae dignitatis. Dat. u. s. XII kal. martii anno quarto.⁹

¹ Reg. Vat. t. 48 f. 269 (Bon. VIII a. 3) ep. 323 (1978); *Sbar.* 125.

² Reg. Vat. t. 48 f. 329 (Bon. VIII a. 3) ep. 470 (2144); *Sbar.* 126.

³ *Sbar.* 127 (e Wadd. Ann. Min. et Rayn. Ann. eccles.). De litteris ab eo nr. 128 relatis cfr. not. ad nr. 2111 et quoad litteras nr. 129 relatas cfr. not. ad nr. 2014.

⁴ Reg. Vat. t. 48 f. 294 (Bon. VIII a. 3) ep. 390 (2055).

⁵ Reg. Vat. t. 48 f. 336 (Bon. VIII a. 3) ep. 522 (2196); *Sbar.* 130. Die 20 febr. 1297 S. P. eidem episcopo et apost. sedis in Tuscia legato praedicationem crucis contra Columnenses committit; l. c. a. 4 ep. 3 de curia (2873). Similem praedicationem tam in Urbe et circumposita regione quam in diversis provinciis, accitis fratribus Praed., Min., Erem. s. Aug., iam die 30 dec. 1296 episcopo Callen. commissum est; l. c. a. 3 ep. 708 (sen 76 de curia); *Sbar.* 131. Die 23 maii 1300 S. P. illi cardinali plenae legationis officium in Aquilegen. et Graden. patriarchatibus, Ravennat., Mediolan., Iannuen. et Pisan. archiepiscopatibus, Venetiarum, Bononiensi, Ferrarien. civitatibus earumque dioecibus, die autem 19 iulii 1300 rectoriam

totius Romandiolae, civ. et dioec. Bononien., comitatus Bretenorien. committit. L. c. a. 6 epp. cur. 26 et 34 (3892 et 3900); *Sbar.* 184. Die denique 2 dec. 1301 eum in Tusciam mittit, ut cum comite Andegavensi pacem in illa provincia stabiliat; *Sbar.* 219.

⁶ Quam villam *Sbar.* eandem habet ac *Nidau*; sed potius legendum est: de Nividuno (*Yverdon*), ubi revera existerat locus fratrum Min.

⁷ Aliis epistolis eodem die datis S. P. eidem domino tum episcopum et decanum Bellicen. ac praepositum Maguntin. conservatores super hoc concedit tum illo voto non obstante indulget, ut, cum asperitatem regularis observantiae ord. Min. formidet, ad aliquem alium de approbatis ordinibus se transferre possit. Reg. Vat. t. 48 f. 356 (Bon. VIII a. 3) epp. 591, 592, 595; *Sbar.* 132-134.

⁸ Reg. Vat. t. 49 f. 9 (Bon. VIII a. 4) ep. 33 (2422); *Sbar.* 135.

⁹ Aliis epistolis eodem die datis S. P. eundem episcopum tum capitulo ecclesiae Revalien. necnon clero ac populo civ. et dioec. Revalien. tum regi Daniae commendat. Reg. Vat. t. 49 f. 38 (Bon. VIII a. 4) ep. 174 (2566); *Sbar.* 136 et 137.

2124. mart. 3. Abbatissae et conventui sororum inclusarum mon. de Domo gratiae B. M. V. ord. s. Cl. Londonien. concedit facultatem apprehendendi possessionem ecclesiae de Hertindon Conventren. et Lichefelden. dioec., in qua quondam Edmundus frater Eduardi regis Angliae ius patronatus obtinuit, non obstante, quod redditus illius ecclesiae annum valorem 40 marc. sterl. excedere dicuntur.

Petitio vestra. Dat. u. s. V nonas martii anno quarto.¹

2125. mart. 7. Archiepiscopo et priori Praed. ac guardiano Min. fratrum Ianuen. mandat, ut monasterio s. Andreae de Porta Ianuen. ord. s. Ben. per obitum Simonae de Camilla abbatissae vacanti, quum Petragrilla priorissa et Sibilia de Camilla monialis ipsius mon. in abbatissam in discordia electae resignaverint, personam idoneam praeficiant in abbatissam.

Inter alias sollicitudines. Dat. u. s. nonis martii anno quarto.²

2126. mart. 11. Episcopo Oloren. (*Oleron* in Guasconia) et archidiacono Tarvien. (*Tarbes*) ac custodi fratrum Min. Auxitan. (*Auch*) mandat, ut fr. Guilelmo Arnaldi de Loyco provideant de abbacia s. Petri Generen. dioec. Tarvien.

Dudum monasterio. Dat. u. s. V idus martii anno quarto.³

2127. mart. 20. Francisco de Castro Florentino, qui olim ordinem Min., eius asperitatem substinere non valens, de licentia superioris sui relinquens ad ord. Camald. se transtulit, consideratione Tuctii eius fratris, sartoris et familiaris ipsius S. P. pro eo supplicantis, indulget, ut ad omnes dignitates in hoc ordine assumi possit.

Exhibita Nobis. Dat. u. s. XIII kal. aprilis anno quarto.⁴

2128. mart. 28. Fr. Ioanni de Samesio (ord. Min., cfr. supra nr. 1863) electo Redonen. (*Rennes* in Britannia minori), quem tunc poenitentiarium suum longa experientia sibi notum ecclesiae Redonen. per obitum G(uillelmi) episcopi vacanti praefecit in episcopum, postquam tam cantor quam scholasticus ipsius ecclesiae a capitulo in episcopum in discordia electi ipsis electionibus libere resignarunt, super hoc litteras apost. concedit.

Inter cuncta. Dat. Romae apud s. Petrum V kal. aprilis anno quarto.⁵

2129. mart. 28. Rogerio abbati mon. Vallisumbrosae dioec. Fesulan., quem olim abbatem mon. de Passignano eiusd. ord. et dioec. ad monasterium Vallisumbr. per

privationem Valentini abbatis, a fr. Alamanno ord. Min. inquisitore haer. prav. in partibus Tusciae tamquam labe ipsius haer. prav. respersi sententialiter pronuntiati, vacans transtulit, apostolicas super hoc concedit litteras.

Inter cetera. Dat. u. s.⁶

2130. apr. 5. Universis abbatissis et conventibus (sororum) inclusarum ord. s. Cl., quarum regulam Urbanus IV instituit, secundum quam ipsae sub illorum cardinalium, qui pro tempore protectioni ordinis fratrum Min. sunt deputati, cura et regimine debent permanere, concedit, ut ipsae et monasteria earum tam exemptionis quam omnibus aliis immunitatibus et indulgentiis ac privilegiis utantur et gaudeant, quae ordini fratrum Min. ab apost. sede sunt concessa.

In sinu sedis apostolicae. Dat. u. s. nonis aprilis anno quarto.⁷

2131. apr. 5. Ad perpetuam rei memoriam statuit, ut in mon. monialium s. Silvestri de Capite sito in Urbe, dudum ordinis seu regulae pauperum sororum ord. fratrum Min. (i. e. Minorissarum), ordo et regula s. Clarae ab Urb. IV edita de cetero observetur, ita ut ipsum mon., quod nunc noscitur abbatissa carere, deinceps sit et dicatur ord. s. Cl. et illius S. R. E. cardinalis, qui erit tam s. Cl. quam fratrum Min. ordinum protector, subsit curae et regimini.

Ad apicem apostolicae dignitatis. Dat. u. s.⁸

2132. apr. 20. Fr. Alexandro (ord. Min.) Feltren. et Bel-lunen. episcopo, quem a capitulo electum et ipsi electioni consentientem, sed postmodum eam resignantem ecclesiis F. et B., Aquilegensi ecclesiae iure metropolitico subiectis, per obitum Iacobi (ord. Min.) episcopi vacantibus praefecit in episcopum, cuique per G(erardum) episcopum Sabinen. munus consecr. imdendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Commissa Nobis. Dat. u. s. XII kal. maii anno quarto.⁹

2133. apr. 22. Episcopo Senen. (*Siena* in Tuscia) committit executionem litterarum Clementis IV, quibus ordini Praed. indulsit, ut nulli aliorum ordinum Mendic. liceat infra spatium 140 cannarum ab ecclesiis ipsorum fratrum Praed. ecclesiam vel monasterium construere.

Sua Nobis. Dat. l. c. X kal. maii anno quarto.¹⁰

2134. apr. 22. Angelo (ord. Er. s. Aug.) episcopo Fesulan. (*Fiesole* in Tuscia), quem ab ecclesia Callen. ad ecclesiam Fesulan. per liberam resign. Philippi (de Pe-

¹ Reg. Vat. t. 49 f. 21 (Bon. VIII a. 4) ep. 96 (2487); *Sbar.* 138.

² Reg. Vat. t. 49 f. 17 (Bon. VIII a. 4) ep. 78 (2469); *Sbar.* 139. De litteris ab eo nr. 140 relatis cfr. not. ad nr. 2014.

³ Reg. Vat. t. 49 f. 19 (Bon. VIII a. 4) ep. 84 (2476).

⁴ Reg. Vat. t. 49 f. 21 (Bon. VIII a. 4) ep. 95 (2486).

⁵ Iam die 22 mart. 1298 S. P. eidem fr. Ioanni de Samesio «electo» Redonen. et decano ac cancellario Parisien. mandavit, ut ad mon. Iotren. ord. s. Ben. accedentes illam ex duabus monialibus in abbatissam in discordia electis confirmarent, quam maior et sa-

nior pars elegit. Reg. Vat. t. 49 f. 29 (Bon. VIII a. 4) ep. 138 et 140 (2529 et 2531); *Sbar.* 141 et 143.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 33 (Bon. VIII a. 4) ep. 155 (2546); *Sbar.* 142.

⁷ Reg. Vat. t. 49 f. 20 (Bon. VIII a. 4) ep. 92 (2483); *Sbar.* 145.

⁸ Reg. Vat. t. 49 f. 45 (Bon. VIII a. 4) ep. 198 (2590); *Sbar.* 144. Cfr. supra not. ad nr. 2114.

⁹ Reg. Vat. t. 49 f. 38 (Bon. VIII a. 4) ep. 173 (2565); *Sbar.* 146.

¹⁰ Reg. Vat. t. 49 f. 30 (Bon. VIII a. 4) ep. 144 (2535); *Sbar.* 147.

rusio ord. Min.) episcopi (a. 1282 promoti) vacantem transtulit, super hoc apostolicas concedit litteras.

Pastoralis officii. Dat. u. s.⁴

2135. apr. 26. Ministro provinciali ord. fratr. Min. in administratione provinciae Sclavoniae mandat, ut duos idoneos fratres eiusd. ord. eligat, quibus officium inquisitionis haer. prav. in partibus Serviae, Rasciae, Dalmatiae, Croatiae, Bosnae atque Istriae committatur.

Licet ex omnibus. Dat. u. s. VI kal. maii anno quarto.²

2136. maii 3. Adae de Cumis ord. Min., inquisitori haer. prav. in Romana provincia, mandat, ut Ioanni Feraloca civi Urbeveto, qui primo a fr. Angelo de Reate et postmodum a fr. Lituardo de Tibure ord. Min., eius in officio inquisitionis haer. prav. successoribus, ab omni excommun. sententia, quam ob crimen haereseos, quod eis sponte confessus est, incurrerat, absolutus est, in quem tamen fr. Angelus de Colleveteri ord. Min., illorum inquisitorum successor, de novo super eodem crimine inquirebat, ad cautelam iterum beneficium absolutionis impendat.

Exposuit nuper Nobis. Dat. u. s. V nonas maii anno quarto.³

2137. maii 5. Universis istas litteras inspecturis notum facit, se constitutionem Gregorii X de non adinveniendo de cetero novum ordinem aut religionem in concilio Lugdunen. editam cum quibusdam mutationibus et detractationibus die 3 martii 1298 confirmasse.

Tenorem cuiusdam constitutionis. Dat. u. s.

III nonas maii anno quarto.⁴

2138. iunii 1. Fr. Angelo episcopo Nepesin. (*Nepi* prope Urbem), quem ord. Min. professorem ecclesiae Nepesin. per translat. Lituardi episcopi ad eccl. Callen. vacanti praefecit in episcopum cuique per (Matthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Universalis ecclesiae. Dat. u. s. kalendis iunii anno quarto.⁵

2139. iulii 10. Christifidelibus ecclesiam fratrum Min. Claramonten. (*Clermont* in Gallia) in hon. B. M. V. et s. Clarae virg. constructam in singulis earum festivitibus devote visitantibus centum dies de iniunctis eis poenitentiis relaxat.

Gloriosus Deus. Dat. Romae apud s. Petrum VI idus iulii anno quarto.⁶

2140. oct. 1. Inquisitori haer. prav. in provincia b. Francisci (ord. Min.) mandat, ut casalinum quoddam in civitate Spoletan. situm et olim a fr. Andrea eius in officio inquisitionis antecessore Romanae ecclesiae confiscatum, eo quod ipsius possessores de crimine haereseis condemnati sunt, eorundem filiis restituat.

Exhibita Nobis. Dat. Reate kalendis octobris anno quarto.⁷

2141. oct. 3. Fr. Laurentio de Velletro ord. Min. electo (Hortan. (*Orte* prope Urbem), quem huic ecclesiae per obitum Bartuli episcopi vacanti praefecit in episcopum, concedit super hoc litteras apost.

Ètsi de cunctis. Dat. Reate V nonis octobris anno quarto.⁸

2142. oct. 3. Fr. Petro dicto Boccaplanula ord. Min. electo Cusentin. (*Cosenza* in Calabria), quem huic ecclesiae per obitum Rogerii archiepiscopi vacanti praefecit in archiepiscopum, concedit super hoc litteras apost.

Coelestis dispositione consilii. Dat. u. s.⁹

2143. dec. 15. Certis quibusdam civibus Amelien., filiis Nicolai Terribilis civis Amelien., eorumque nepotibus omnes poenas vel multas, quas forsitan incurrerunt, eo quod ipsorum pater et avus aliquos haereticos ad matrem suam consolendam domum suam intrare permisit, quare ipsa domus de mandato quondam Angelerii inquisitoris haer. prav.¹⁰ diruta est, remittit.

Significatum est Nobis. Dat. Romae apud s. Petrum XVIII kal. ianuarii anno quarto.¹¹

1299.

2144. ian. 28. Gregorio electo Strigonien. indulget, ut contra haereticos in regno Hungariae per fratres Praed. vel Min. ord. ab eorum superioribus generalibus vel provincialibus sibi nominandos officium inquisitionis exercere valeat.

Utilitate publica. Dat. Laterani V kal. februarii anno quinto.¹²

2145. febr. 3. Fr. Porchetto (de domo Spinulae Ianuen. ord. Min.) archiepiscopo Ianuen., quem huic ecclesiae per obitum Iacobi archiep. vacanti praefecit in archie-

¹ Aliis litteris quinto die post datis S. P. (Theobaldo ord. Min.) episcopo Assis. et abbati mon. s. Benedicti Perusin. mandat, ut pensionem annuam 100 flor. auri illi episcopo resignanti super fructibus episcopatus Spoletan. assignatam ab ipso episcopo Spoletan. in loco fratrum Min. de Perusio quotannis persolvi faciant, a qua quidem solutione episcopus Spoletan. die 17 ian. 1301 (non: 1300) liberatur. Reg. Vat. t. 49 f. 35, 36, 367 (Bon. VIII a. 4) epp. 162 et 166 ac a. 6 ep. 400 (2554, 2558, 3848); *Sbar.* 148, 149, 177.

² Reg. Vat. t. 49 f. 30 (Bon. VIII n. 4) ep. 143 (2534); *Sbar.* 150. Cfr. supra nr. 1910.

³ Reg. Vat. t. 49 f. 82 (Bon. VIII a. 4) ep. 348 (2740); *Sbar.* 151.

⁴ *Sbar.* 152 (e sexto Decret. lib. 3 tit. 17); *Sbar.* 152.

⁵ Reg. Vat. t. 49 f. 48 (Bon. VIII a. 4) ep. 209 (2601); *Sbar.* 153. Die 19 maii 1301 S. P. eundem episcopum ad partes Germaniae pro altis et arduis ecclesiae Rom. negotiis destinatum monet, ut ea, quae sibi sunt commissa, diligenter et fideliter exequatur; l. c. t. 50 f. 114 ep. 11 cur.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 73 (Bon. VIII a. 4) ep. 303 (2695); *Sbar.* 154.

⁷ Reg. Vat. t. 49 f. 77 (Bon. VIII a. 4) ep. 324 (2716); *Sbar.* 155.

⁸ Reg. Vat. t. 49 f. 96 (Bon. VIII a. 4) ep. 393 (2786); *Sbar.* 156. Die 28 nov. 1298 S. P. eidem episcopo castrum Kie sub annuo censu unius floreni auri ad beneplacitum sedis apost. tenendum concedit; l. c. ep. 442 (2836).

⁹ Aliis litteris eodem die datis S. P. eundem electum C(a)rolo regi Siciliae commendat. Reg. Vat. t. 49 f. 83 (Bon. VIII a. 4) ep. 386 (2779); *Sbar.* 157 et 158. Litterae ab eo nr. 159 relatae, quae die 10 iunii (non: 11 ian.) 1299 datae sunt, sequuntur infra. De litteris nr. 160 relatis cfr. not. ad nr. 2097.

¹⁰ Qui forsitan idem est atque ille Angelerius, qui post promotionem fr. Bentevengae (ord. Min.) episcopi Tudertin., fratris sui, in episcopum Albanen. eidem in episcopatu Tudertin. a. 1278 successit et a. 1282 obiit; si ita est, ipse quoque Angelerius frater Min. habendus est.

¹¹ Reg. Vat. t. 49 (Bon. VIII a. 4).

¹² Reg. Vat. t. 49 f. 146 (Bon. VIII a. 5) ep. 38 (2926); *Sbar.* 161.

piscopum cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

In supremae dignitatis. Dat. Laterani III nonas februarii anno quinto.¹

2146. febr. 3. (Ioanni de Samesio ord. Min.) episcopo Lexovien. (*Lisieux* in Normandia), quem ad hanc ecclesiam a Redonensi (cfr. supra nr. 2128) transtulit, litteras apost. super hac translatione concedit.

Apostolatus officium. Dat. u. s.²

2147. mart. 14. Archidiacono Bruliensi in ecclesia Agennensi (*Agen* in Francia) ad instantium fratrum Erem. s. Aug. Agennen. conquerentium, fratres Min. Agennen. quendam locum de novo aedificasse nimis propinquum loco ipsorum fratrum Erem., mandat, ut eos, qui a Ioanne tit. ss. Marcellini et Petri tamquam auditore huius causae ad curiam Rom. delatae iam citati non comparuerunt, e parte ipsius S. P. peremptorie citet, ut infra duos menses per procuratorem idoneum apostolico se praesentem conspectui, facturi et recepturi, quod ordo exegerit rationis.

In causa quae. Dat. Laterani II idus martii anno quinto.³

2148. apr. 6. Fr. Antonieno (ord. Min.) episcopo Cervien. (*Cervia* in Romaniola), quem huic ecclesiae per obitum Theodorici episcopi vacanti praefecit in episcopum cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Inter sollicitudines. Dat. Laterani VIII idus aprilis anno quinto.⁴

2149. apr. 28. Alamanno (ord. Min.) archiepiscopo Arbornen. (*Oristano* in Sardinia) et Tyren. (*Tyrus* in Phoenicia), quem his ecclesiis canonice unitis praefecit in archiepiscopum, postulatione de Raynerio episcopo Plovacen. non admissa, cuique per Matthaeum (ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Ad regimen. Dat. Laterani IV kal. maii anno quinto.⁵

2150. iunii 10. Ministro provinciali Syriae et Praed. ac Erem. s. Aug. Nicosien. prioribus mandat, ut ad observandam quandam ordinationem suam inter Henricum regem Cypri et archiepiscopum Nicosien. eiusque suffraganeos ac fratres ord. Hospit. s. Ioh. Hierosol. Militiaeque Templi pro ipsius regni maiori tuitione (contra Saracenos) factam partes ipsas compellant.

Gerentes cordi. Dat. Anagniae IV idus iunii anno quinto.⁶

2151. iunii 15. Fr. Iacobo (ord. Min.) archiepiscopo Iaderen. (*Zara* seu *Zadar* in Dalmatia), quem huic ecclesiae per obitum Henrici (ord. Min.) archiepiscopi nuper apud sedem apost. defuncti vacanti praefecit in archiepiscopum, cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Pastoralis officii. Dat. Anagniae XVII kal. iulii anno quinto.⁷

2152. iulii 13. Generali et provinciali in provincia Franciae ministris ord. fratr. Min. mandat, ut, cum Margarita dicta Coos abbatissa et conventus mon. Ipreu. (*Ypres* in Belgio) Matthaeo s. Mariae in Porticu diac. card. et protectori ord. s. Cl., licet ipsum mon. regulam s. Clarae ab Urb. IV editam receperit, obedire recusantes appellaverint ad sedem apost. a processibus et sententiis ab eodem cardinali protectore contra se habitis et latis, ad ipsum mon. accedentes visitationis et inquisitionis officium in eo exerceant cum facultate amovendi tam de sororibus et servitilibus quam de capellanis et conversis, quos pro pacifico statu eiusd. mon. viderint amovendos, illam autem abbatissam ac sororem Margaritam dictam Wicte, quae eidem mon. praefuit aliquando et nunc extra mon. moratur adhuc pro abbatissa ipsius mon. se gerens, ad cessionem spontaneam inducendi.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae III idus iulii anno quinto.⁸

2153. nov. 6. Nicolao episcopo Neocastren. (*Nicastro* in Calabria), quem huic ecclesiae per privationem fr. Tancredi ord. Min. episcopi⁹ vacanti praefecit in episcopum, cuique per Ioannem episcopum Tusculan.

¹ Reg. Vat. t. 49 f. 134 (Bon. VIII a. 5) ep. 3 (2891); *Sbar.* 162. Die 8 martii 1300 S. P. spontaneam illius fr. Porchetti abdicacionem ab archiepiscopali onere et honore admittit, die autem 18 aug. 1301 eum iterum ecclesiae Ianuen., cuius administrationem ei iam antea commisit, in archiepiscopum praefecit; interim scil. die 15 maii 1300 eum legatum pacis inter regem Siciliae et Ianuenses constituit, et die 26 jan. 1301 commendat pro eo, quod pacem ponere stnduit, ac ei et inquisitori haer. prav. in provincia Ianuen. mandat, ut Ianuenses compellant ad revocandum quoddam iniustum mandatum, cuius vigore ipsi illos ex eis, qui praestiterunt vel in posterum praestarent instrumenta de non favendo ulterius Friderico (de Aragonia) et Siculis rebellibus, inhabiles reddiderunt ad ipsius communis officia et beneficia; die denique 9 aug. 1301 eundem monet, ut opus laudabile quarundam nobilium mulierum in subsidium Terrae sanctae promoveat, eique facultatem elargiendi indulgentias transfretantibus vel auxilium praestituris pro Terrae sanctae subsidio concedit, altera autem die post ipsum fr. Porchetum, administr. ecclesiae Ianuen., praedicationem Crucis pro Terrae sanctae subsidio committit. L. c. a. 6 epp. 429 et 435 seu 11 et 17 de curia (3877 et 3883); a. 7 epp. 383, 384, 438, 439, 443, 444 (1, 2, 57, 58, 62, 63 de curia); 188 et 189 comm.; *Sbar.* 181, 183, 196, 197, 207, 208, 212-215.

Bullarii Franciscani Epitome.

² Reg. Vat. t. 49 f. 141 (Bon. VIII a. 5) ep. 21 (2909); *Sbar.* 163.

³ *Sbar.* 164 (ex autogr. archivi ord. Erem. s. Aug.).

⁴ Reg. Vat. t. 49 f. 163 (Bon. VIII a. 5) ep. 111 (2999); *Sbar.* 165.

⁵ Aliis litteris eodem die datis S. P. eundem archiepiscopum vicarium suum in Urbe constituit. Reg. Vat. t. 49 epp. 166 commun. et 3 de curia (3046 et 3356); *Sbar.* 166 et 167.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 175 (Bon. VIII a. 5) ep. 182 (3061); *Sbar.* 159 et 168.

⁷ Litteris die 1 iulii 1299 datis S. P. eidem archiep. palleum assignari iubet. Reg. Vat. t. 49 f. 188 (Bon. VIII a. 5) ep. 241 et 242 (3121/22); *Sbar.* 169 et 170. Die 18 aug. 1299 S. P. eidem archiep. (paulo post defuncto) concedit licentiam testandi; l. e. f. 204 ep. 307 (3181).

⁸ Reg. Vat. t. 49 f. 210 (Bon. VIII a. 5) ep. 335 (3209); *Sbar.* 171. Litteras ab eo nr. 172 relatas, quibus S. P. episcopis Paduan., Ferrariens., Reginens. (Guilermo ord. Min.) mandat, ut marchiones Estenses ad castrum Argentae certis quibusdam praefectis pontificiis extradendum inducant, omittimus.

⁹ Quem iam Hon. IV die 18 nov. 1286 excommunicavit et suspendit, eo quod una cum Cephaludensi episcopo Iacobum de Aragonia in regem Siciliae inunxerat contra voluntatem sui ipsius.

munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Supremae dignitatis fastigio. Dat. Laterani VIII idus novembris anno quinto.¹

2154. nov. 8. Ranutio (ord. Min.) archiepiscopo Calaritan. (*Cagliari* in Sardinia), quem huic ecclesiae per obitum Iacobi archiep. vacanti, postulatione de fr. Betto ord. Min. a capitulo facta ob non modicum aetatis defectum non admissa, praefecit in archiepiscopum, cuique per I(oannem) episcopum Tusculan. munus consecr. impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Sedula Nos cura. Dat. Laterani VI idus novembris anno quinto.²

2155. dec. 26. Guardiano et fratribus ord. Min. s. Mariae de Pace Bononien. scribit, se eorum ecclesiam in hon. B. M. V. et b. Francisci (illo tempore a Pace decret. doctore Bonon.) fundatam devote visitantibus annuatim in B. M. V. festivitibus unum annum et 40 dies, in festivitibus autem b. Francisci, s. Bonifatii, s. Benedicti et s. Mariae Magd. ac in die anniversario dedicationis 100 dies de iniunctis eis poenitentibus relaxare.

Ante thronum. Dat. Laterani VII kal. ianuarii anno quinto.³

* 1300.

2156. febr. 1. (Leonardo Patrasso de Quercino) episcopo Aversan. (*Aversa* prope Neapolim) mandat, ut moniales mon. s. Gregorii Neapolitan. ord. s. Ben. inducat, ut quendam hortum immediate iuxta locum fratrum Min. s. Laurentii Neapol. situm, quo ipsi fratres tam pro honestate quam pro necessitate sive commoditate plurimum indigent, eis pretio competente vendant.

Ex parte dilectorum. Dat. Laterani kalendis februarii anno sexto.⁴

2157. febr. 18. Ad discordiam inter clericos parochiales ac fratres ord. Praed. et Min. super praedicationibus populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, poenitentibus eisdem iniungendis et corporibus defunctorum tumulandis tollendam statuit et ordinat, ut fratres illorum ordinum in ecclesiis et locis suis ac in plateis communibus libere valeant clero et populo praedicare ac proponere verbum Dei, hora illa dumtaxat excepta, in qua locorum praelati praedicare voluerint vel coram se solemniter praedicari fecerint; in studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent, (ipsis) diebus illis, quibus praedicari solemniter consuevit, ad funera quoque mortuorum et in festis specialibus sive peculiaribus eo-

rundem fratrum liceat eis praedicare, nisi forte illa hora, qua ad clerum verbum Dei proponi solet, episcopus vel praelatus superior clerum ad se generaliter convocaret; in ecclesiis autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant praedicare, nisi forte a parochialibus sacerdotibus invitati fuerint; ad confessiones autem audiendas superiores generales vel provinciales illorum ordinum eligant nonnisi fratres sufficientes, idoneos, peritos, quos praesentent praelatis locorum, ut de eorum licentia, gratia, beneplacito in civitatibus et dioecesibus eorundem confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant poenitentias salutes, beneficiumque absolutionis impendant; quodsi forte ipsi praelati quemquam ex illis fratribus ad eiusmodi officium exequendum nollent habere, eo amoto alius possit et debeat eis praesentari; si vero iidem praelati fratribus ad confessiones audiendas electis (omnino) eiusmodi licentiam exhibere recusaverint, tunc ipse S. P. eis de plenitudine apost. potestatis concedit facultatem audiendi confessiones sibi confiteri volentium eisque imponendi salutes poenitentias et impartendi beneficium absolutionis, sed non intendit per hanc concessionem eisdem fratribus maiorem in hoc impendere potestatem, quam in eo curatis et parochialibus sacerdotibus est concessa; sepulturam denique habeant illi fratres in ecclesiis vel locis suis liberam, ita ut omnes ad eam recipi valeant, qui ibi elegerint sepeliri; verum ne parochiales ecclesiae et ipsarum curati sive rectores debitis et necessariis defraudentur beneficiis, ipse S. P. statuit et ordinat, ut fratres illorum ordinum de obventionibus omnibus tam funeralibus quam quibuscumque vel quomodocumque relictis, de quibus etiam quarta seu canonica portio dari sive exigi non consuevit vel non debet de iure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte seu mortis articulo ipsis fratribus, quartam partem parochialibus sacerdotibus et ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri integre teneantur.

Super cathedram. Dat. Laterani XII kal. martii anno sexto.⁵

2158. febr. 20. Rogerio et Lapo ac ceteris eorum sociis de societate Spinorum de Florentia, mercatoribus camerae suae, pro quibusdam summis pecuniae Caroli regi Siciliae pro imminente negotio ipsius regni Siciliae partim iam solutis partim in proximo apud civitatem Nemausen. (Nîmes) eidem regi vel eius nuntiis, scil. episcopo Ravellen. et fr. Guilelmo de Cuna (non: Curia) ord. Min., nomine camerae apost. solvendis cautionem facit.

Per diversas nostras. Dat. Laterani X kal. martii anno sexto.⁶

2159. mart. 17. Guardiano fratrum ord. Min. Aretin. (*Arezzo* in Tuscia), cui iam dudum facultatem su-

¹ Reg. Vat. t. 49 f. 224 (Bon. VIII a. 5) ep. 393 (3267); *Sbar.* 173. — Sunt, qui scribunt, Nicolaum (d' Ungari), poenitentiarium apostolicum, die 27 sept. 1299 in episcopum Anconitan. a Bon. VIII promotum (consecratum a Matthaeo episcopo Portuen.) et a. 1300 tamquam legatum apost. sedis in Germaniam missum, de ordine Min. fuisse.

² Reg. Vat. t. 49 f. 223 (Bon. VIII a. 5) ep. 391 (3265); *Sbar.* 174. Die 18 aug. 1301 S. P. eidem archiep. et suo in spirit. vicario in Urbe licentiam testandi concedit; l. c. a. 7 ep. 382, *Sbar.* 216.

³ Reg. Vat. t. 49 f. 230 (Bon. VIII a. 5) ep. 416 (3291); *Sbar.* 175. Epistolae ab eo nr. 176 et 177 relatas, die 17 ian. 1301 (non 1300) datae, sequuntur infra.

⁴ Reg. Vat. t. 49 f. 298 (Bon. VIII a. 6) ep. 118 (3553); *Sbar.* 178. Die autem 17 iunii 1300 episcopis Litteren. (non: Le-

ctoren.) et Aversan. mandat, ut, si id congruum esse putaverint, commutationem unius horti cum altero inter fratres Min. s. Laur. et moniales mon. s. Gregorii ord. s. Ben. Neapolitan. fieri permittant. l. c. f. 334 ep. 285 (3726); *Sbar.* 187.

⁵ Reg. Vat. t. 49 f. 280 (Bon. VIII a. 6) ep. 40 (3473); *Sbar.* 179. Die autem 27 maii 1300 S. P. ministro generali et fratribus ord. Min. (necnon magistro et fratribus ord. Praed.) exponen- tibus, in quibusdam locis consuevisse solvi medietatem vel tertiam partem, praesertim de cera, ultra illam quartam, scribit, eos ad exhibendam maiorem quarta partem minime teneri. l. c. f. 305 ep. 160 (3596); *Sbar.* 185. Die denique 16 ian. 1303 (non: 1302) S. P. illam constitutionem ad ord. Erem. s. Aug. extendit; *Sbar.* 221.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 279 (Bon. VIII a. 6) ep. 37 (3468); *Sbar.* 180. De litteris ab eo n. 181 et 183 relatis cfr. supra not. ad nr. 2145.

spendendi usque ad octavas Resurr. Dom. proxime futurae censuras eccles. olim in cives Aretin. latas concessit, nunc facultatem prorogandi eiusmodi suspensionem usque ad unum annum inchoandum ab illis octavis impertitur.

Attendentes. Dat. Laterani XVI kal. aprilis anno sexto.⁴

2160. iunii 4. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum ordinum Brixien. (*Brescia* in Lombardia) mandat, ut electionem de Rambuzzia de Murro moniali mon. s. Iuliae Brixien. ord. s. Ben. in abbatissam ipsius mon. factam, si eam de idonea persona canonice celebratam invenerint, confirment.

Etsi religiosorum locorum. Dat. Anagniae II nonas iunii anno sexto.²

2161. iulii 17. Guardiano et fratribus ord. Min. Anagnin., tunc morantibus in loco dicto Colle de Porti (extra civ. Anagnin. sito), qui ad confessiones incolarum ipsius civitatis audiendas et alia salutis opera eis, praesertim nocturno tempore, impendenda (propter distantiam et situm extra civitatem) minus aptus est, ecclesias s. Matthaei et s. Stephani de Portario infra eandem civitatem cum coemeteriis, hortis, viis, plateis et domibus adiacentibus pro eorum habitatione et ecclesia ibi aedificanda concedit, fratribus s. Matthaei ord. s. Guil. et archipresbytero ac clericis s. Stephani ecclesiarum alibi collocandis. (Cfr. infra nr. 2205).

Dum fructus uberes. Dat. Anagniae XVI kal. augusti anno sexto.³

2162. aug. 1. Henrico (de Careto ord. Min.) episcopo Luccan. (*Lucca* in Tuscia), quem huic ecclesiae per obitum Paganelli episcopi vacanti, cum Raynerius de Monte magno canonicus ipsius ecclesiae in eius successorem electus ipsi electioni non consenserit, in episcopum praefecit cuique per Nicolaum episcopum Ostien.⁴ munus consecr. impendit, litteras apost. super hoc concedit.

Romani pontificis. Dat. Anagniae kalendis augusti anno sexto.⁵

2163. aug. 23. Episcopo et guardiano fratrum Min. Virdunen. (*Verdun* in Lotharingia) mandat, ut monasterio s. Mauri Virdunen. ord. s. Ben. per obitum Idae abbatissae vacanti, cum electiones de Aelide de Ranzeriis et Sarrona de Sarra de Amella ipsius mon. monialibus in discordia factae apud sedem apost., ad quam causa eiusmodi delata est, cassatae sint, personam idoneam praeficiant in abbatissam.

Etsi religiosorum locorum. Dat. Sculculae X kal. septembris anno sexto.⁶

2164. sept. 28. Abbati mon. s. Mariae de Precibus et priori Praed. de Dinanno Veneten. et Maclovien. ac guardiano Veneten. (*Vannes* in Britannia minori) tum facultatem concedit absolendi inhabiles a voto transfretandi in Terrae sanctae subsidium vel potius commutandi illud tum mandat, ut legata pro eodem subsidio facta hactenus et facienda duci Britanniae nomine ipsius S. P. recipiant.

Dilectus filius. Dat. Anagniae IV kal. octobris anno sexto.⁷

2165. nov. 1. Isabellae principissae Achaiae (Philippi. Caroli I regis Siciliae filii viduae), quae in dioec. Olenen. (*Olenus*, nunc *Chaminiza*) quoddam monasterium construxit, in quo moniales ord. s. Cl. instituere affectat, ad augendos redditus ipsius mon. ecclesiam b. Mariae de Camina eiusd. dioec. a Guilelmo principe Achaiae patruo eius fundatam, per monachos mon. s. Mariae de Scrufaria ord. s. Ben. dioec. Cephalonien. gubernari consuetam, sed ab eis derelictam, concedit.

Affluentis devotionis. Dat. Laterani kalendis novembris anno sexto.⁸

2166. nov. 9. Episcopo Gravinen. et priori Praed. ac guardiano Minorum fratrum ordinum (Baren.) mandat, ut super quibusdam excessibus, de quibus episcopus Bituntin. delatus est, inquirent et referant.

Si displicet Nobis. Dat. Laterani V idus novembris anno sexto.⁹

1301.

2167. ian. 15. Priori provinciali et fratribus Erem. s. Aug. in provincia Thuringiae et Saxoniae, qui in castro novo *Quedelingborch* Halberstaden. dioec. locum ad inhabitandum construxerunt, quem fratres Min. castri antiqui *Quedelingborch* tamquam infra mensuram 140 cannarum situm nituntur demoliri, concedit, ut ibi licite remanere possint.

Exhibita nuper Nobis. Dat. Laterani XVIII kal. ianuarii anno sexto.¹⁰

2168. ian. 17. Thesaurario Suessionen. et Petro de Luporumviis Senonen. ac Alberto de Bavaria Silvanecten. canonicis mandat, ut quosdam canonicos Cameracen. qui manu armata nocturno tempore ad domum Leonardi de Flisco canonici Cameracen. et praepositi Brugen. dioec. Tornacen. accedentes eundem canonicum invadere praesumpserunt, ita ut ipse ad domum fratrum Min. Cameracen. aufugere et deinde de civitate Cameracen. evadere deberet, peremptorie

¹ Sbar. 182 (ex autogr. archivi Min. Conv. Aretin.). Die 16 sept. 1301 S. P. eidem guardiano facultatem prorogandi illam suspensionem usque ad festum dedicationis s. Michaelis proxime futurum tribuit; l. c. a. 7 ep. 201 (4133); Sbar. 217. — De litteris ab eo nr. 184 relatis, die 23 maii 1300 datis, cfr. not. ad nr. 2120; de litteris nr. 185 relatis, die 27 maii 1300 datis, cfr. not. ad nr. 2157.

² Reg. Vat. t. 49 f. 330 (Bon. VIII a. 6) ep. 266 (3706); Sbar. 186. De litteris ab eo nr. 187 relatis cfr. not. ad nr. 2156.

³ Reg. Vat. t. 49 f. 372 (Bon. VIII a. 6) ep. 417 (3865); Sbar. 188.

⁴ De ord. Praed., postmodum Benedictum papam XI.

⁵ Reg. Vat. t. 49 f. 316 (Bon. VIII a. 6) ep. 211 (3647); Sbar. 189.

⁶ Reg. Vat. t. 49 f. 326 (Bon. VIII a. 6) ep. 252 (3690); Sbar. 190.

⁷ Reg. Vat. t. 49 f. 332 (Bon. VIII a. 6) ep. 279 (3720/21); Sbar. 191 et 192.

⁸ Sbar. 193 (e Wadd. Ann. Min., reg. pont. Bon. VIII nr. 47). Cfr. supra nr. 1922.

⁹ Reg. Vat. t. 49 f. 367 (Bon. VIII a. 6) ep. 403 (3851); Sbar. 194. Die 11 febr. 1303 S. P. mag. Onufrium de Trebis decanum ecclesiae Melden. super illis excessibus de novo inquirere iubet; Sbar. 249.

¹⁰ Reg. Vat. t. 49 f. 366 (Bon. VIII a. 6) ep. 395 (3843); Sbar. 195.

citent, ut infra duorum mensium spatium compareant coram ipso S. P.

Sua Nobis. Dat. Laterani XV kal. ianuarii anno sexto.¹

2169. febr. 28. Leonardo (ord. Min.) archiep. Tyren. et Arboren., quem ad has ecclesias unitas per transl. Consilii archiep.² ad eccl. Consan. vacantes ab ecclesia Tricaricen. (cfr. supra nr. 1537) transtulit cuique iam palleum exhiberi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Romani pontificis. Dat. Laterani II kal. martii anno septimo.³

2170. febr. 28. Guilelmo de Cuna (ord. Min., cfr. supra nr. 2158) electo Cassanen., quem huic ecclesiae per transl. Richardi episcopi ad eccl. Tricaricen. vacanti praefecit in episcopum, concedit super hoc litteras apost.

Ad universalis Ecclesiae. Dat. u. s.⁴

2171. febr. 28. Ministro et fratribus ord. Min. provinciae s. Angeli concedit facultatem recipiendi in civitate Lucerina (*Nocera dei Pagani*) in Apulia locum a Carolo rege Siciliae eis oblatum.

Inter ceteros ordines. Dat. u. s.⁵

2172. mart. 21. Bartholomaeo electo Fesulan. (*Fiesole* prope Florentiam in Tuscia), quem tunc ministrum provinciae ord. Min. in provincia Tusciae huic ecclesiae per liberam resignationem Angeli episcopi vacanti praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

Ex incumbenti Nobis. Dat. Laterani XII kal. aprilis. anno septimo.⁶

2173. apr. 9. Andreae Munalucii de Tuderto militi, familiari suo, cui bona mobilia et immobilia, quae Raynerii de Perzana et Odonis filii eius dioec. Amelien. haereticorum a fratribus Matthaeo de Theate et Iacobo Peregrinocti de Tuderto ord. Min., inquisitoribus haer. prov. in admistr. b. Francisci, sententialiter condemnatorum erant, concessit ab ipso et heredibus eius perpetuo retinenda, indulget, ut ea basilicae principis Apostolorum de Urbe vendere valeat.

Dudum dilecti filii. Dat. Laterani V idus aprilis anno septimo.⁷

2174. apr. 15. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Virdunen. concedit facultatem vendendi episcopo Virdunen. pro pretio competenti domum in civ. Virdu-

nen. existentem, quae olim fratrum ord. Saccorum (seu Poen. I. Chr.) erat.

Cum fel. record. Dat. Laterani XVII kal. maii anno septimo.⁸

2175. maii 9. Bartholomaeo de Pisis, per archiepiscopum Turritan., ab ipso S. P. facultatem providendi ecclesiae Emporien. (seu Ampurien. in Sardinia) de persona idonea habentem, in ipsius episcopum electo indulget, ut electioni seu provisioni de se factae libere praestare possit assensum, etiam superioris sui non petita vel obtenta licentia.

Vacante dudum ecclesia. Dat. Anagniae VII idus maii anno septimo.⁹

2176. aug. 8. Petro episcopo Burgen. (*Burgos* in Hispania) concedit facultatem absolvendi monachos mon. s. Dominici de Silos ord. s. Ben. a censuris eccles., quibus eos b. m. Fernandus (ord. Min.) episc. Burgen. ad instantiam fratrum Min. loci s. Mariae de Valle Paradisi extra villam s. Dominici innodavit, eo quod illi hos e quadam domo infra ipsam villam s. Dominici, quam utraque pars suam esse asserebat, eiecerunt: prius sufficienti cautione recepta, quod super iis, pro quibus excommunicati et suspensi ac interdicti habentur, satisfaciant iuxta ipsius episcopi arbitrium.

Mansuetudinis apostolicae. Dat. Anagniae VI idus augusti anno septimo.¹⁰

2177. aug. 10. Ministro provinciali fratrum ord. Min. provinciae Ianuen. mandat, ut, cum quaedam nobiles mulieres Ianuen., scil. A. de Carmedino, I. de Ghisulfts, M. de Grimaldis, C. Franeta, A. de Auria, S. Spinola, S. et P. de Cibo, P. de Caris atque aliae earum sociae et sequaces suorum largitione bonorum per viam marini stolii statui Terrae sanctae flebili subvenire decreverint sub ductu Benedicti Zachariae, Iacobi Lomellini, Lanfranci Tartari et Ioannis Blanci civium Ianuen. et nonnullae earum personaliter in particulari quasi passagio transfretare disponant ad exhibendum humanitatis obsequia bellatoribus Christi, aliquos fratres sui ordinis de Ianuensi et aliorum locorum vicinorum conventibus, viros utique litteratos et bonae conversationis, in numero congruo assumat et in illo stolio seu passagio transmittat, ipsis transfretantibus eccles. sacramenta ministraturos eosque verbo et exemplo instructuros.

Qui fecit salutem. Dat. Anagniae IV idus augusti anno septimo.¹¹

2178. dec. 18. Bartholomaeae abbatissae et Ioannae ac aliis sororibus mon. s. Mariae dicti de Paradiso de Agello prope Perusium, quae in eodem mon. a Bar-

¹ Reg. Vat. t. 49 f. 368 (Bon. VIII a. 6) ep. 406 (3854); *Sbar.* 176. De litteris ab eo nr. 177 relatis, eodem die datis, cfr. not. ad nr. 2134; quoad litteras nr. 196 et 197 relatas cfr. not. ad nr. 2156.

² Successoris Alamanni (ord. Min.) die 28 apr. 1299 promoti (cfr. supra nr. 2149) et paucis mensibus post defuncti.

³ Reg. Vat. t. 50 f. 6 (Bon. VIII a. 7) ep. 22 (3496).

⁴ Die 17 martii Bon. S. P. archiepiscopum Neapolit. eidem electo munus consecr. impendere iubet. Reg. Vat. t. 50 f. 5 et 15 (Bon. VIII a. 7) epp. 20 et 60 (3944 et 3986); *Sbar.* 198 et 200.

⁵ Reg. Vat. t. 50 (Bon. VIII a. 7) ep. 85 (4012); *Sbar.* 199.

⁶ Reg. Vat. t. 50 f. 32 (Bon. VIII a. 7) ep. 133 (4060); *Sbar.* 201. Qui quidem fr. Bartholomaeus eiusmodi provisioni de se factae non consentit, quare S. P. die 21 sept. 1301 Antonium archipresb. ecclesiae Florentin. in episc. Fesulan promovet. *Sbar.* 218.

⁷ Reg. Vat. t. 50 f. 24 (Bon. VIII a. 7) ep. 98 (4025) *Sbar.* 202.

⁸ Reg. Vat. t. 50 f. 35 (Bon. VIII a. 7) ep. 145 (4073); *Sbar.* 203. De litteris ab eo nr. 204 relatis cfr. not. ad nr. 2014.

⁹ Reg. Vat. t. 50 f. 43 (Bon. VIII a. 7) ep. 170 (4100); *Sbar.* 205.

¹⁰ Reg. Vat. t. 50 f. 46 (Bon. VIII a. 7) ep. 183 (4112); *Sbar.* 206. De litteris ab eo nr. 207 et 208 relatis cfr. not. ad nr. 2145.

¹¹ Aliis epistolis pridie datis S. P. super hoc non solum supra dictis mulieribus et Porcheto (ord. Min.) administratori ecclesiae Ianuen. (cfr. not. ad nr. 2145), sed etiam illius stolii ductoribus scribit, adiungens, se eorum litteras per fr. Philippum Saonensem lectorem ord. fratr. Min. recepisse. Reg. Vat. t. 50 f. 121 (Bon. VIII a. 7) epp. 440-443 seu 59-62 de curia; *Sbar.* 209-212. De litteris

tholo Oderigui cive Perusin. eiusque uxore Burgesana fundato propter molestias sibi a fratribus Min. de Agello, praelendentibus ipsum mon. in eorum praeiudicium (propter nimiam vicinitatem) esse constitutum, illatis remanere non posse asserebant et ideo petebant sibi de ecclesia s. Crucis de Villagemina ad mon. s. Pauli de Valle Pontis ord. s. Ben. dioec. Perusin. pertinente pro fundando ibi novum monasterium provideri, id concedit.

Pastoralis officii. Dat. Laterani XV kal. ianuarii anno septimo.⁴

1302.

2179. ian. 31. Episcopo Tergestin. (*Trieste*), qui asserens monasterium s. Mariae de Colle Tergestin. ord. s. Cl. et abbatissam ac sorores in eo degentes, professas regulam ord. s. Cl. ab Urbano IV editam, sibi subesse debere, quamvis essent in possessione exemptionis, cum nonnullis clericis et laicis ipsum mon. per violentiam introivit ac in capella eiusdem misam fecit celebrari necnon expulsis fratribus Min., qui ob obsequium ipsarum abbatissae et sororum, prout licite poterant, ad eiusdem mon. clausuram exteriorem accesserant, saeculares clericos ad ipsius mon. custodiam posuit, in virtute obedientiae ac sub suspensionis et depositionis poena districtae praecipiendo mandat, ut illas moniales earumque monasterium contra tenorem exemptionis eis ab apost. sede concessae de cetero minime impetat, quinimmo iniurias et gravamina eis illata absque morae dispendio revocet.

Fel. rec. Urbanus IV. Dat. Laterani II kal. februarii anno octavo.²

2180. febr. 12. Fr. Raynerio de Samaritanis de Bononia ord. fratr. Min. mandat, ut ad pronuntiationem et ordinationem pacis inter Fridericum comitem Montisferetri, Uguitionem, Ribaldum, Hugonem (alias dictum Fundaza) de Fagiola fratres et Zappetinum de Ubertinis ex una ac Malatestam de Veruculo et Guidonem de Polenta ex altera parte a Gerardo episcopo Sabinensi stabilitae exequendam ad illas partes se conferat et, si forsitan aliqui eorum occasione guerarum et inimicitiarum inter se habitarum per apost. sedem vel ipsius legatos aut rectores in spiritualibus provinciae Romaniolae sint excommunicati vel terrae eorum ecclesiastico suppositae interdicto, eis beneficium absolutionis impendat et interdictum amoveat.

Expertae tuae circumspectionis industria. Dat. II idus februarii anno octavo.³

ab eo nr. 213-215 relatis cfr. not. ad nr. 2145; quoad litteras nr. 216 relatas cfr. not. ad nr. 2154, quoad nr. 217 cfr. not. ad nr. 2159, quoad nr. 218 cfr. not. ad nr. 2172, quoad nr. 219 cfr. not. ad nr. 2120.

¹ Sbar. 220 (e Reg. Vat. a. 7 Bon. VIII ep. 352). De litteris ab eo nr. 221 relatis, quae quidem die 16 ian. 1303 (non: 1302) datae sunt, cfr. not. ad nr. 2157; litterae autem nr. 222 relatae et die 22 ian. 1303 (non: 1302) datae sequuntur infra (not. ad nr. 2188).

² Sbar. 223 (e Wadd. Ann. Min. reg. pont. Bon. VIII nr. 15).

³ Reg. Vat. t. 50 f. 275 (Bon. VIII a. 8) ep. 454 seu 3 de curia; Sbar. 224.

⁴ De Monteflorum ord. Min. die 2 martii 1300 promotum.

⁵ Reg. Vat. t. 50 f. 279 (Bon. VIII a. 8) ep. 465 seu 14 de curia; Sbar. 225. Die 6 apr. 1302 S. P. eidem mandat, ut illi episcopo quaedam bona a quodam milite Londonien. ablata restitui faciant; die autem 6 dec. 1302, ut illa, quae sibi per alias litteras commissa sunt, confestim exequantur; die denique 8 iunii 1302

2181. martii 1. Archiepiscopo Cantuarien. et priori Praed. ac ministro Min. fratrum ordinum provincialibus in Anglia mandat, ut super criminibus, de quibus Gualterus episcopus Conventren. et Lichefelden. est diffamatus et apud sedem apost. accusatus et super quibus ipse S. P. per Gentilem⁴ tit. s. Martini in montibus nonnullos testes de partibus Anglicanis in curia Rom. examinari fecit, in regno Angliae et potissimum in Conventrensi et Lichefeldensi ac Londoniarum partibus a testibus fide dignis inquirent veritatem.

Ad audientiam nostram. Dat. Laterani kalendis martii anno octavo.⁵

2182. mart. 15. Guardianio fratr. ord. Min. de Montibus (*Mons*) dioec. Cameracen. concedit facultatem absolventi Ioannem Hannoniae et Hollandiae comitem ac Frisiae dominum eiusque officiales ab excommunicatione, quam incurrerunt, eo quod contra constitutionem ipsius S. P. ab ecclesiis et personis eccles. quoddam subsidium seu mutuum exegerunt.

Dilecti filii. Dat. Laterani idibus martii anno octavo.⁶

2183. mart. 20. S. Vincentii et s. Symphoriani monasteriorum abbatibus ac cancellario Meten. ad instantiam archipresbyteri et rectorum parochialium ecclesiarum Meten. (*Metz* in Lotharingia) conquerentium, fratres Praed. et Min. Meten. suis iuribus non contentos se sibi in pluribus iniuriosos exhibere contra tenorem constitutionis « Super cathedram », mandat, ut priorem Praed. et guardianum Min. fratrum ipsorum peremptorie citent, ut cum binis aliis fratribus suis se personaliter repraesentent conspectui apostolico illis archipresbytero et rectoribus responsuri ac facturi et recepturi hac in re, quod iustitia suadebit.

Suam ad Nos. Dat. Laterani XIII kal. aprilis anno octavo.⁷

2184. apr. 5. Episcopo Interamnen. et s. Gemini ac s. Nicolai de s. Gemino mon. abbatibus mandat, ut rectoribus seu curatis presbyteris et clericis parochialium ecclesiarum civ. et dioec. Tudertin. similiter contra fratres Praed. et Min. conquerentibus efficacis defensionis praesidio assistentes non permittant illos contra constitutionis « Super cathedram » tenorem ab his molestari (cfr. supra nr. 2157).

Cupientes olim discordiam. Dat. Laterani nonis aprilis anno octavo.⁸

2185. apr. 13. Pistoriensi et Vulturnensi episcopis ad instantiam communis castri Plumbini (*Piombino*) man-

illum episcopum Conventren., eius innocentia probata, ad episcopatum et bonam famam restituit. Sbar. 229, 246, 255.

⁶ Reg. Vat. t. 50 f. 168 (Bon. VIII a. 8) ep. 75; Sbar. 226.

⁷ Reg. Vat. t. 50 f. 172 (Bon. VIII a. 8) ep. 90; Sbar. 227.

⁸ Sbar. 228 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 f. 169 ep. 84). Eo tempore S. P. pro clero curato plurium aliarum civ. et dioec. eiusmodi defensores seu conservatores constituit (l. c.), scil. Nemausen. (1302 mart. 18), Senonen. (apr. 9), Ambianen., Baiocen., Noviom., Taurinen. (apr. 10), Parmen., Belvacen., Atrebaten., Parisien. (apr. 11), Remen., Cenomanen., Turonen., Castellanen. (Venetiarum), Argentin., Carnoten., Burdegalen., Bononien., Cantuarien., Brandeburgen., Lincolnien., Andegaven., Nanneten., Colonien., Lexovien., Aurelianen. (apr. 13), Caminen. (apr. 15), Morinen. et Tolosan. (apr. 16), Carcassonen. (apr. 21), Tornacen. (apr. 22), Asten. (mai 1), Urbevetan., Terracin., Paduan., Patavien. (mai 4), de Urbe (iunii 1), Frisingen. (iunii 27), Ratisbonen. et Claromonten. (iunii 28), Salzeburgen., Lubicen., Bremen. (iunii 30), Aesculan. (iulii 6), Treviren. (iulii 14), Salamantin. (oct. 18).

dat, ut a iurisdictione mon. s. Bartholomaei de Felesio (seu Fallesio dioec. Massan.) ord. s. Cl. (cfr. supra nr. 1052) ecclesiam s. Laurentii in illo castro sitam unacum parochia et capella s. Antimi in eodem loco existente et ab illa ecclesia dependente ac bonis eisdem annexis eximant et eis, compensatione aequa illis monialibus facta, de idoneo rectore provideant.

Significaverunt Nobis. Dat. Laterani idibus aprilis anno octavo.¹

2186. apr. 30. Henrico electo Reginen. (*Reggio Emilia*), quem huic ecclesiae per obitum Guilelmi (ord. Min.) episcopi vacanti praecepit in episcopum, electione de fr. Ioanne de Maloxellis ord. Min. irritata et Matthaeo de Vicecomitibus can. Mediolan. provisioni de se ab ipso S. P. factae non consentiente, litteras apost. super hoc concedit.

In supremæ dignitatis. Dat. Laterani II kal. maii anno octavo.²

2187. maii 22. Gerardino de Bucculis monacho mon. s. Mariae de Sablonibus ord. s. Ben. dioec. Adrien., precibus Ugucconis de Fagiola pro eo supplicantis inclinatus, indulget, ut ad omnes sui ordinis dignitates assumi possit, non obstante quod olim ordinem fratrum Min., quem postmodum de licentia sui superioris reliquit, professus est.

Testimonio de te. Dat. Anagninae XI kal. iunii anno octavo.³

2188. iunii 1. Fide digna relatione certior factus, fratres Boninsegram de Tridento et Petrum Bonum de Padua ord. Min., dudum inquisitores haer. prav. in marchiae Tervisinae seu s. Antonii seu Venetiarum provincia per sedem apost. deputatos, et plures alios fratres eiusdem ord., qui in illo officio praecesserunt eosdem, multa gravia et horrenda commisisse, ipsum ordinem Min. et quoslibet fratres eius ab eodem officio in illa provincia, quousque aliud in hac parte duxerit ordinandum, apost. auctoritate suspendit.

Ad puniendos excessus. Dat. Anagninae kalendis iunii anno octavo.⁴

2189. iunii 8. Iacobo de Gordiano ord. fratr. Min., poenitentiario suo, mandat, ut, cum mon. s. Mariae Beneventan. ord. s. Ben., in cuius, per obitum Honorandae abbatisae a quodam iniquitatis filio interfectae vacantis, abbatissam Laetitia monialis ipsius mon. electa est, plurimum in spirit. et tempor. deformatum esse dicatur, quare ipse S. P. illud de personis ord. s. Cl. reformare intendit, ad idem mon. se personaliter conferens, si pensatis eius statu et

conditionibus id expedire viderit, ipsum mon. ordini s. Clarae perpetuo incorporet illudque de personis huius ordinis reformet, praedicta Laetitia et aliis sororibus eius in aliis monasteriis s. Ben. seu alterius ordinis collocatis.

Inter ceteras sollicitudines. Dat. Anagninae VI idus iunii anno octavo.⁵

2190. iulii 6. G(uidoni) episcopo Xanctonen. (cfr. not. ad nr. 2188) mandat, ut a Theoduxio Benastruti de Macharuffis militis Paduani, canonico Bellunen. et s. Martini de Plebe Saci dioec. Paduan., qui ordinem fratrum Min. intravit et adhuc infra annum suae probationis existit, resignationem illorum canonicatum et praebendarum recipiat eosque Octaviano clerico, fratri ipsius Theoduxii, conferat.

Ex parte dilectorum. Dat. Anagninae II nonas iulii anno octavo.⁶

2191. aug. 5. Matthaeo⁷ episcopo Imolen. (*Imola* in Romanola), quem ordinis Min. professorem huic ecclesiae per transl. I(oannis) episcopi ad eccl. Reatin. vacanti praefecit in episcopum, cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Apostolatus officium. Dat. Anagninae nonis augusti anno octavo.⁸

2192. aug. 13. Fr. Thomae (ord. Min.) electo Veglen., quem huic ecclesiae per obitum Matthaei (ord. Min.) episcopi apud sedem apost. defuncti praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit

Regimini universalis ecclesiae. Dat. Anagninae idibus augusti anno octavo.⁹

2193. aug. 31. Fr. Paulo (ord. Min.) electo Nepesin. (*Nepi* prope Urbem), quem huic ecclesiae per transl. Angeli (ord. Min.) episcopi¹⁰ ad ecclesiam Reatin. vacanti, postquam Alamannus can. ecclesiae s. Flaviani de Montefalcone dioec. Viterbien. a se promotus eiusmodi provisioni non consensit, praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

Suscepti cura regiminis. Dat. Anagninae II kal. septembris anno octavo.¹¹

2194. sept. 1. Roberto (ord. Min.) electo Terralben. (in Sardinia), quem huic ecclesiae per transl. Odonis episcopi ad eccl. Polen. vacanti praefecit in episcopum, litteras apost. super hoc concedit.

In excelso sedis apostolicae. Dat. Anagninae kalendis septembris anno octavo.¹²

¹ Sbar. 230 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 137).

² Sbar. 231 (l. c. ep. 147).

³ Reg. Vat. t. 50 f. 190 (Bon. VIII a. 8) ep. 152.

⁴ Reg. Vat. t. 50 f. 200 (Bon. VIII a. 9) ep. 189; Sbar. 232. Die 10 iunii 1302 S. P. G(uidonem) episc. Xanctonen., nuntium suum, super illis criminibus inquirere et referre iubet et 18 diebus post ei mandat, ut illos fratres Min. supradictae provinciae, qui de ea malitiose se absentasse dicuntur, peremptorie citet, ut coram se (episcopo) personaliter compareant; die autem 22 ian. 1303 (non 1302) magistro et priori provinciae Lombardiae ord. Praed. mandat, ut in marchia Tervisina idoneos sui ordinis fratres (loco fratrum Min.) inquisitores haer. prav. instituant; die denique 2 iunii 1303 episcopo Paduano mandat, ut libros et scripturas continentes processus supradictorum inquisitorum circa eorum officium habitos, quos ille episcopus Ruthenen. apud eum deposuit, novis inquisitoribus (ord. Praed.) assignet. Reg. Vat. t. 50 Bon. VIII a. 8 epp. 190, 191, 407 et a. 9 ep. 114; Sbar. 234, 235, 222, 255.

⁵ Reg. Vat. t. 50 f. 201 (Bon. VIII a. 8) ep. 192; Sbar. 233.

⁶ Sbar. 236 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 221).

⁷ De Ursinis, filio Fortebrachii germani fratris Neapolionis S. B. E. card.

⁸ Sbar. 237 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 217).

⁹ Reg. Vat. t. 50 f. 209 (Bon. VIII a. 8) ep. 220; Sbar. 238. Die 2 sept. 1302 S. P. eundem fr. Thomam, cui iam munus consecr. per Theodericum episcopum Civitatis papalis (olim Praenestin.) impendi fecit, hortatur, ut in eis, quae ad suum pertinent ministerium, se exhibeat studiosum; Sbar. 241 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 222).

¹⁰ Qui die 8 iunii 1302 translatus insequente mense e vivis decessit.

¹¹ Reg. Nat. t. 50 f. 211 (Bon. VIII a. 8) ep. 228; Sbar. 239.

¹² Reg. Vat. t. 50 f. 222 (Bon. VIII a. 8) ep. 266; Sbar. 240. Die 1 oct. 1302 S. P. archiepiscopum Pisan. illi electo munus consecr. impendi iubet; l. c. ep. 267.

2195. sept. 9. Petro (ord. Min.) episcopo Troian. (*Troia* in Apulia), quem huic ecclesiae per obitum Rogerii episcopi vacanti, postquam ii, qui successive in eius successorem electi sunt, scil. Thomasius praepositus ecclesiae de Fossa dioec. Aquilen. et Guilelmus Abiraudi sacrista ecclesiae Ruthenen., ipsi electioni non consenserunt ac fr. Petrus de Cateneto ord. Min. ante confirmationem et vivis decessit, ipse vero fr. Petrus a capitulo electus omne ius ex electione sibi competens in manibus ipsius S. P. sponte et libere resignavit, in episcopum praefecit, cuique per M(atthaeum ord. Min.) episcopum Portuen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Dudum attentae considerationis. Dat. Anagniae V idus septembris anno octavo.¹

2196. sept. 14. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Reatin. (*Rieti* in Umbria) mandat, ut, cum Ioannes episcopus ab Imolensi ad Reatinam ecclesiam translatus de curia Romana, in qua existerat, spretis litteris apost. super eiusmodi translatione expediendis, inaudita praesumptione ad eccl. Reatin. se conferens pontificalis officii ibi exerceat administrationem et capitulum ipsius ecclesiae nullis super eadem translatione receptis litteris temere eum in episcopum receperint, eosdem citent, ut ille episcopus personaliter, capitulum autem per procuratorem conspectui apostolico se repraesentent.

Cum nuper. Dat. Anagniae XVIII kal. octobris anno octavo.²

2197. oct. 29. Guilelmo (de Gainesborough ord. Min.)³ episcopo Wigornien. (*Worcester*) in Anglia, quem huic ecclesiae ord. s. Ben. per obitum Godefridi episcopi vacanti, postquam Ioannes de s. Germano monachus ipsius ecclesiae in successorem a capitulo electus omne ius ex ipsa electione sibi competens in manibus ipsius S. P. libere resignavit, praefecit in episcopum, cuique per Leonardum episcopum Albanen. munus consecr. impendi fecit, litteras apost. super hoc concedit.

Ad regimen universalis ecclesiae. Dat. Laterani IV kal. novembris anno octavo.⁴

2198. dec. 21. Archidiacono et mag. Bernardo Regis ac Bertrando de Bertanitis canonicis Nemausen. mandat, ut assistentes rectoribus seu curatis parochialium ecclesiarum civ. et dioec. Magalonen. contra fratres Praed. et Min. tamquam iurium suorum iniuriatores conquerentibus non permittant eos contra tenorem constitutionis « Super cathedram » ab his gravari.

Cupientes olim discordiam. Dat. Laterani XII kal. ianuarii anno octavo.⁵

2199. dec. 22. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Bisuntin. (*Besançon*) mandat, ut monasterio Lutren. (*Lure* in Burgundia) per transl. fr. Petri tunc ipsius mon. abbatis ad mon. Gorgiense (*Gorze* in Lotharingia) et resign. Guidonis electi vacanti fr. Alardum de Goenans monachum et pitantiarium mon. Luxovien. praeficiant in abbatem.

Ecclesiis et monasteriis. Dat. Laterani XI kal. ianuarii anno octavo.⁶

1303.

2200. ian. 20. Abbati mon. s. Mansueti extra muros Tullen. et archidiacono maioris ac decano s. Gengulfi Tullen. ecclesiarum quoad rectores seu curatos ecclesiarum paroch. civ. et dioec. Meten. ut supra nr. 2198.

Cupientes olim discordiam. Dat. Laterani XIII (non: VIII) kal. februarii anno nono.⁷

2201. mart. 28. Priori Praed. Brundusin. et guardiano Min. fratrum Licien. (*Lecce* in Calabria) mandat, ut monasterio s. Ioannis Licien. ord. s. Ben. per obitum Flamengae abbatissae vacanti, cum duarum monialium in discordia in abbatissam electarum una e vivis decesserit et altera ius suum ex electione sibi competens resignaverit, personam idoneam praeficiant in abbatissam.

Sua Nobis. Dat. Laterani V kal. aprilis anno nono.⁸

2202. apr. 20. Messanensium (*Messina*) et Barchinonen. (*Barcelona*) fratrum Min. guardianis ad instantiam Rogerii de Laurea regnorum Siciliae et Aragoniae admirati (seu classium praefecti), qui olim Deum et Romanam ecclesiam graviter se offendisse rememorat, sed nunc dies suos finire desiderat in divinis obsequiis et propter hoc contra Saracenos Crucis inimicos decentem armatam continuo retinere proponit, facultatem absolvendi incolas civ. et dioec. Messanen. et Barchinonen., qui de lucro e vetita portatione mercium ad partes Aegypti vel Alexandriae habito partem competentem eidem admirato in subsidium illius armatae assignaverint, ab excommun. sententia, quam propter illam vetitam portationem incurrerunt, concedit.

Ingentis devotionis affectum. Dat. Laterani XII kal. maii anno nono.⁹

¹ Reg. Vat. t. 50 f. 212 (Bon. VIII a. 8) ep. 232; *Sbar.* 242.

² Reg. Vat. t. 50 f. 285 (Bon. VIII a. 8) ep. 491 seu 40 de curia; *Sbar.* 243.

³ Lectori theologiae in sacro palatio Lateranen., cuius eminentem litterarum scientiam aliaque virtutum merita S. P. per familiarem experientiam novit.

⁴ *Sbar.* 244 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 278). Litteras ab eo nr. 245 relatas, quibus S. P. Ioanni tit. ss. Marcellini et Petri presb. card. et apost. sedis nuntio (in regno Franciae) facultatem concedit iniungendi fratribus Praed. et Min. ac aliorum ordinum, quaecumque prosecutioni vel utilitati negotiorum sibi commissorum viderit expedire, omittimus; de litteris nr. 246 relatis cfr. not. ad nr. 2181.

⁵ Reg. Vat. t. 50 f. 237 (Bon. VIII a. 8) ep. 327; *Sbar.* 247. Eodem vel aliis diebus S. P. eiusmodi defensores seu conservatores etiam pro clero curato aliarum civ. et dioec. constituit, scil. Appamiarum (1302 apr. 27), Cameracen. (iulii 15), Valven. et Spoletan. (oct. 21), Maguntin. (oct. 23), Viterbien. (nov. 13), Vratislavien. et Zwerinen. (dec. 18), Faventin. et Caesaraugusten. (dec. 21), Leodien. (dec. 28), Petragoricen. (1303 ian. 5), Xanctonen. et Auxitan. (ian. 21).

⁶ *Sbar.* 248 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 8 ep. 425). De litteris ab eo nr. 249 relatis cfr. not. ad nr. 2166. Litteras ab eo nr. 250 relatas, « Romae apud s. Petrum » XVII kal. aprilis a. IX datas, quibus ecclesiam fratrum Praed. Viterbien. a primis vespertis festivitatis Annunt. B. M. V. usque ad secundas visitantibus eadem indulgentiae conceduntur, quas visitantes ecclesiam fratrum Min. de Portinnucula primo et secundo diebus augusti annuatim consequuntur, utpote a Bon. IX (non a Bon. VIII, qui XVII kal. apr. pontificatus sui a. IX Laterani morabatur) concessas, omittimus.

⁷ Reg. Vat. t. 50 f. 300 (Bon. VIII a. 9) ep. 6; *Sbar.* 253. Eodem vel aliis diebus anni IX S. P. eiusmodi defensores seu conservatores etiam pro clero curato infrascriptarum civ. et dioec. instituit, scil. Wormatien. (1303 ian. 28), Anicien. (febr. 1), Exonien. (febr. 25), Tranen., Mediolan., Compostellan. (mart. 3), Pisan., Senen., Corisopiten., Magdeburgen. (mart. 18), Maioricen. et Pennen. (iunii 5), Vivarien. (iulii 28), Ruthenen. et Anconitan. (aug. 9).

⁸ *Sbar.* 251 (e Reg. Vat. t. 50 f. 315 Bon. VIII a. 9 ep. 64).

⁹ *Sbar.* 252 (e Reg. Vat. Bon. VIII a. 9 ep. 59?). Simili modo guardiano fratrum Min. Regin. (*Reggio Calabria*) litteris eodem die datis (l. c. f. 314 ep. 58).

2203. maii 29. Stephano archiepiscopo Colocen. (*Colocza* in Hungaria) mandat, ut, cum nonnulli Praed., Min., Erem. s. Aug. ordinum fratres in regno Hung. constituti in locis eccles. interdicto suppositis officia divina celebrare et notorie interdictis excommunicatisque sacramenta eccles. ministrare ac eos ad eccles. sepulturam admittere dicantur, poena canonica eos castiget.

Ad audientiam nostram. Dat. Anagniae IV kal. iunii anno nono.¹

2204. iunii 20. Fr. Guilelmo de s. Marcello ord. Min., inquisitori haer. prav. in provincia Provinciae, mandat, ut Raymundum de Medullione, qui quamplures Carpentoratenses a rectore comitatus Venaissini ad Rom. ecclesiam pleno iure spectantis pro defensione bonorum et iurium eiusdem congregatos cepit et carceri mancipavit, inducat, ut eos pristinae libertati restituat.

Grave gerimus. Dat. Anagniae XII kal. iulii anno nono.²

2205. iulii 3. Priori et fratribus ord. s. Guilelmi, ad quorum ecclesiam s. Matthaei de Anagnia fratres ord. Min. de ecclesia s. Francisci Anagnin. transtulit (cfr. supra nr. 2161), hanc ecclesiam cum domibus, officinis, silvis, hortis, vineis confert.

Licet personas. Dat. Anagniae V nonas iulii anno nono.³

2206. iulii 7. Inquisitoribus haer. prav. auctoritate apost. in provincia Romana institutis (ord. Min.) inhibet, ne contra rectores Romanae confraternitatis (cfr. supra nr. 1073 et infra nr. 2209) et clerum Romanum officium ipsius inquisitionis exercere praesumant.

Ex rationabilibus causis. Dat. Anagniae nonis iulii anno nono⁴

2207. iulii 17. Guardiano fratrum Min. Messanen. (*Messina* in Sicilia) mandat, ut illas pecunias, quas nonnulli Christifideles, qui contra inhibitionem sedis apost. in partibus Alexandriae negotiationes exercuerant, pro restitutione eiusmodi lucri iniusti de consilio Paschalis Ioannis presbyteri Messanen., cui id confessi sunt, per manus ipsius et quorundam aliorum partim (scil. 40 uncias auri) penes capitulum ecclesiae Messanen., partim (scil. 10 uncias auri) penes Augustinum civem et mercatorem Messanen. deposuerunt per eos nomine ecclesiae Romanae conservandas, ab eisdem exigat et ex illis pecuniis 20 uncias pro dua-

bus eius sororibus maritandis et 30 uncias abbati et conventui mon. s. Ioannis Florentis dioec. Cusentin. pro reparatione ipsius mon. assignet.

Ex insinuatione. Dat. Anagniae XVI kal. augusti anno nono.⁵

2208. iulii 20. Limericensi et Imelacensi ac Finaborensi episcopis mandat, ut convenientes in unum inquirant super excessibus Guilelmi archiepiscopi Tuamensis (in Hibernia), qui, sicut Dionysius decanus ecclesiae Enachdunen. sibi retulit, praeter alia facinora caeca cupiditate seductus hanc ecclesiam cum bonis eius occupavit et occupatam detinet ac provisionem ipsius ecclesiae impedivit, Ioanni de Usfort archidiacono Enachdunen. in episcopum Enachd. electo, qui negotii electionis promovendi causa ad sedem apost. accesserat, ut eum ab hoc retraheret, archidiaconatum ecclesiae Tuamen. offerendo, quare ille ab eadem sede recedens ipsum negotium ulterius non est prosecutus; coegit quoque idem archiepiscopus canonicos ecclesiae Enachd. ad resignandum in manibus suis dignitates et praebendas ipsius ecclesiae, archam vero eiusdem ecclesiae apud locum fratrum Min. de Clare dioec. Enachd., in qua mitra, sandalia, baculus pastoralis, quidam annulus et liber qui dicitur pastoralis necnon litterae et privilegia apostolica ac alia bona ad ecclesiam Exachd. pertinentia recondita erant, asportavit et omnia in ea existentia ad se traxit.

Ad reformandos. Dat. Anagniae XIII kal. augusti anno nono.⁶

2209. aug. 9. Ad perpetuam rei memoriam inter rectores Romanae fraternitatis et clerum Romanum ex una necnon fratres Praed. s. Mariae de Minerva et s. Sabinae ac fratres Min. de Capitolio seu Aracoeli et s. Francisci de Transtiberim (seu ad Ripam) ex altera parte super sepultura defunctorum et confessionibus excipiendis ad instar constitutionis « Super cathedram » quaedam statuit et ordinat.

Inter dilectos filios. Dat. Anagniae V idus augusti anno nono.⁷

2210. aug. 16. Priori Praed. et guardiano Min. fratrum Mediolan. mandat, ut electionem de Thomassina de Bonate moniali mon. s. Mariae de Baxiliano ord. s. Ben. dioec. Mediolan. in abbatissam ipsius mon. factam, si eam de persona idonea canonice celebratam invenerint, confirment.

Ad provisionem. Dat. Anagniae XVII kal. septembris anno nono.⁸

¹ Reg. Vat. t. 50 f. 344 (Bon. VIII a. 9) ep. 158; *Sbar.* 254. De litteris ab eo nr. 255 relatis cfr. not. ad nr. 2188 et quoad litteras nr. 256 relatas cfr. not. ad nr. 2181.

² Reg. Vat. t. 50 f. 334 (Bon. VIII a. 9) ep. 127; *Sbar.* 257.

³ Reg. Vat. t. 50 f. 345 (Bon. VIII a. 9) ep. 163; *Sbar.* 258.

⁴ Reg. Vat. t. 50 f. 387 (Bon. VIII a. 9) ep. 252 seu 94 de curia.

⁵ Reg. Vat. t. 50 f. 347 (Bon. VIII a. 9) ep. 169; *Sbar.* 259.

⁶ Reg. Vat. t. 50 f. 346 (Bon. VIII a. 9) ep. 168; *Sbar.* 260.

⁷ Reg. Vat. t. 50 f. 352 (Bon. VIII a. 9) ep. 190; *Sbar.* 261.

⁸ *Sbar.* 262 (e Reg. Vat. Ben. XI a. 1 ep. 12); cfr. Bull. Franc. V, 1.

SUPPLEMENTUM

in quo non solum continentur illae maioris momenti epistolae apostolicae quae iam in Bullarii Franciscani tomis I-IV publici iuris sunt factae, sed etiam nonnullae aliae sive integrae sive abbreviatae, quae in illis tomis desiderantur.

I. Honorius III Fratri Francisco et aliis fratribus de ordine fratrum Minorum regulam ipsius ordinis, ab Innocentio III iam approbatam, confirmat.¹

Laterani, 1223, novembris 29.

*Honorius episcopus servus servorum Dei.²
Dilectis filiis fratri Francisco et aliis fratribus
de ordine fratrum Minorum salutem et apostolicam
benedictionem.³*

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis et honestis petentium desideriis favorem benevolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris piis precibus inclinati, Ordinis vestri regulam a bonae memoriae Innocentio papa praedecessore nostro approbatam, annotatam praesentibus, auctoritate vobis Apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, quae talis est.

*In nomine Domini
incipit regula fratrum minorum (I).*

Regula et vita minorum fratrum haec est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, et in castitate. Frater Franciscus promittit obedientiam et reverentiam domino papae Honorio ac successoribus eius canonice intransantibus ac Ecclesiae Romanae; et alii fratres teneantur fratri Francisco et eius successoribus obedire.

*De iis, qui volunt vitam istam accipere,
et qualiter recipi debeant (II).*

Si qui voluerint hanc vitam accipere et venerint ad fratres nostros, mittant eos ad

suos ministros provinciales, quibus solummodo, et non aliis, recipiendi fratres licentia concedatur. Ministri vero diligenter examinent eos de fide catholica et ecclesiasticis sacramentis; et si haec omnia credant et velint ea fideliter confiteri et usque in finem firmiter observare, et uxores non habeant vel si habent et iam monasterium intraverint uxores vel licentiam eis dederint auctoritate dioecessani episcopi, voto continentiae iam emisso, et illius aetatis sint uxores, quod de eis non possit oriri suspicio: dicant eis verbum sancti evangelii, quod vadant, et vendant omnia sua et ea studeant pauperibus erogare; quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas. Et caveant fratres et eorum ministri, ne solliciti sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspiraverit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea concedant eis pannos probationis, videlicet duas tunicas sine caputio et cingulum et bracas et caparonem usque ad cingulum, nisi eisdem ministris aliud secundum Deum aliquando videatur. Finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper et regulam observare. Et nullo modo licebit eis de ista religione exire iuxta mandatum domini papae, quia secundum sanctum evangelium „Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro aptus est regno Dei“. Et illi, qui iam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio et aliam

¹ Reg. Vat. t. 12 f. 155 (Hon. III a. 8) ep. 261 (4582); Sbar. 14 (I, 15); Seraph. legislat. textus originales (ad Claras Aquas a. 1907) pag. 35-47. Quae litterae bullatae religiosissime conservantur in sacro conventu Assis.

Bullarii Franciscani Epitome.

² Nomen summi pontificis eiusque titulus «episcopus servus servorum Dei» deinceps omittuntur.

³ Verba: «Sal. et apost. bened.» in epistolis, quae sequuntur, omittuntur.

sine caputio, qui voluerint habere; et qui necessitate coguntur, possunt portare calceamenta. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur, et possint ea repetiari de saccis et aliis petiis cum benedictione Dei. Quos moneo et exhortor, ne despiciant neque iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis et coloratis indutos, uti cibis et potibus delicatis, sed magis unusquisque iudicet et despiciat semetipsum.

De divino Officio et ieiunio et quomodo fratres debeant ire per mundum (III).

Clerici faciant divinum officium secundum ordinem sanctae Romanae ecclesiae excepto psalterio, ex quo habere poterunt breviaria. Laici vero dicant viginti quatuor "Pater noster", pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta et Nona, pro qualibet istarum (horarum) septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem; et orent pro defunctis. Et ieiunent a festo omnium Sanctorum usque ad Nativitatem Domini. Sanctam vero Quadragesimam, quae incipit ab Epiphania usque ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo sancto ieiunio consecravit, qui voluntarie eam ieiunant, benedicti sint a Domino; et qui nolunt, non sint adstricti; sed aliam usque ad Resurrectionem Domini ieiunent. Aliis autem temporibus non teneantur nisi sexta feria ieiunare. Tempore vero manifestae necessitatis non teneantur fratres ieiunio corporali. Consulo vero, moneo et exhortor fratres meos in Domino Iesu Christo, ut, quando vadant per mundum, non litigent neque contendant verbis nec alios iudicent: sed sint mites, pacifici, modesti, mansueti et humiles, honeste loquentes omnibus, sicut decet. Et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate vel infirmitate cogantur. In quacumque domum intraverint, primum dicant: "Pax huic domui". Et secundum sanctum evangelium de omnibus cibis, qui apponuntur, eis liceat manducare.

Quod fratres non recipiant pecuniam (IV).

Praecipio firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se vel interpositam personam; tamen pro necessitatibus infirmorum et aliis fratribus induendis, per amicos spirituales, ministri tantum et custodes sollicitam curam gerant secundum loca et tempora et frigiditas regiones, sicut necessitati viderint expedire: eo semper salvo, ut, sicut dictum est, denarios vel pecuniam non recipiant.

De modo laborandi (V).

Fratres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter et devote, ita quod excluso otio, animae inimico, sanctae orationis ac devotionis spiritum non extinguant, cui debent cetera temporalia deservire. De mercede vero laboris pro se et suis fratribus corporis necessaria recipiant praeter denarios vel pecuniam, et hoc humiliter, sicut decet servos Dei et paupertatis sanctissimae sectatores.

Quod fratres nihil sibi approprient et de eleemosyna petenda et de fratribus infirmis (VI).

Fratres nihil sibi approprient, nec domum nec locum nec aliquam rem, et tanquam peregrini et advenae in hoc saeculo, in paupertate et humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Haec est illa celsitudo altissimae paupertatis, quae vos, charissimos fratres meos, heredes et reges regni coelorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Haec sit portio vestra, quae perducit in terram viventium. Cui dilectissimi fratres totaliter inhaerentes nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub coelo habere velitis. Et ubicumque sunt et se invenerint fratres, ostendant se domesticos invicem inter se; et secure manifestet unus alteri necessitatem suam: quia, si mater nutrit et diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere et nutrire fratrem suum spirituale! Et si quis eorum in infirmitate(m) ceciderit, alii fratres debent ei servire, sicut vellent sibi serviri.

De poenitentia fratribus peccantibus imponenda (VII).

Si qui Fratrum instigante inimico mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, ut recurratur ad solos ministros provinciales, teneantur praedicti fratres ad eos recurrere, quam citius poterunt sine mora. Ipsi vero ministri, si presbyteri sunt, cum misericordia iniungant illis poenitentiam; si vero presbyteri non sunt, iniungi faciant per alios sacerdotes Ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cavere debent, ne irascantur et conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira et conturbatio in se et in aliis impediunt caritatem.

*De electione generalis ministri huius fraternitatis
et de capitulo Pentecostes (VIII).*

Universi fratres unum de fratribus istius religionis teneantur semper habere generalem ministrum et servum totius fraternitatis et ei teneantur firmiter obedire. Quo decedente electio successoris fiat a ministris provincialibus et custodibus in capitulo Pentecostes, in quo provinciales ministri teneantur semper insimul convenire, ubicunque a generali ministro fuerit constitutum: et hoc semel in tribus annis vel ad alium terminum maiorem vel minorem, sicut a praedicto ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore appareret universitati ministrorum provincialium et custodum, praedictum ministrum non esse sufficientem ad servitium et communem utilitatem fratrum, teneantur praedicti fratres, quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in custodem. Post capitulum vero Pentecostes ministri et custodes possint singuli, si voluerint et eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad capitulum convocare.

De praedicatoribus (IX).

Fratres non praedicent in episcopatu alicuius episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum; et nullus fratrum populo penitus audeat praedicare, nisi a ministro generali huius fraternitatis fuerit examinatus et approbatus et ab eo officium sibi praedicationis concessum. Moneo quoque et exhortor eosdem fratres, ut in praedicatione, quam faciunt, sint examinata et casta eorum eloquia, ad utilitatem et aedificationem populi, annuntiando eis vitia et virtutes, poenam et gloriam, cum brevitate sermonis, quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram.

De admonitione atque correctione fratrum (X).

Fratres, qui sunt ministri et servi aliorum fratrum, visitent et moneant fratres suos et humiliter et charitative corrigant eos, non praecipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam et regulam nostram; fratres vero, qui sunt subditi, recordentur, quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter praecipio eis, ut obediant suis ministris in omnibus, quae promiserunt Domino observare et non sunt contraria animae (suae) et regulae nostrae. Et ubicunque sunt fratres, qui scirent et cognoscerent, se non posse regulam spiritualiter observare, ad suos ministros debeant et possint recurrere, Ministri

vero charitative et benigne eos recipiant et tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis et facere sicut domini servis suis. Nam ita debet esse, quod ministri sint servi omnium fratrum. Moneo vero et exhortor in Domino Iesu Christo, ut caveant fratres ab omni superbia, vana gloria, invidia, avaritia, cura et sollicitudine huius saeculi, a detractione et murmuratione. Et non curent nescientes litteras, litteras discere; sed attendant, quod super omnia desiderare debent, habere spiritum Domini et sanctam eius operationem; orare semper ad (D)eum puro corde et habere humilitatem (et) patientiam in persecutione et infirmitate et diligere eos, qui nos persequuntur, reprehendunt et arguunt, quia dicit Dominus: "Diligite inimicos vestros et orate pro persequentibus et calumniantibus vos. Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit."

*Quod fratres non ingrediantur monasteria
monachorum (XI).*

Praecipio firmiter fratribus universis, ne habeant suspecta consortia vel consilia mulierum. Et ne ingrediantur monasteria monachorum praeter illos, quibus a sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec fiant compadres virorum vel mulierum, nec hac occasione inter fratres vel de fratribus scandalum oriatur.

*De euntibus inter Saracenos et alios
infideles (XII).*

Quicumque fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Saracenos et alios infideles, petant inde licentiam a suis ministris provincialibus; ministri vero nullis eundi licentiam tribuant nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum.

Ad haec per obedientiam iniungo ministris, ut petant a domino papa unum de sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, qui sit gubernator, protector et corrector istius fraternitatis; ut semper subditi et subiecti pedibus eiusdem sanctae ecclesiae, stabiles in fide catholica, paupertatem et humilitatem et sanctum evangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus. (*Explicit regula et vita fratrum minorum*).

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omni-

potentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Laterani tertio kalendas Decembris pontificatus nostri¹ anno octavo.

II. Gregorius IX commendat se orationibus fratrum Minorum.²

. . . . 1227-1228.

Dilectis filiis guardiano et fratribus Ordinis Minorum.

In praeclarae dignitatis honore, quo Nos praetulit exaltator humilium, quasi onus im-portabile nostris est humeris alligatum, cuius dum magnitudinem stupendam attendimus, ad instar Apostolorum principis, quem pelagi fluctus exterruit, non immerito formidamus; sed ubi quodammodo ex fragilitatis nostrae consideratione mergimur, ex fiducia divinae elementiae relevamur, sperantes, quod prospere huius procellosi maris transire possimus angustias, si vos Nobis salutis impetratis auxilium, qui coelesti sponso in conscientiae sanctae deliciis lectum floridum praeparastis. Quid enim vobis a Dei pietate negabitur, merentibus illam semper habere propitiam odore bonorum operum et candore virtutum? Quid apud reginam praefulgidam matrem Domini gloriosam angelica vestra conversatio non habebit, cum sitis pars inclita, pars electa Religionis mitis et humilis, beata Redemptoris nostri vestigia corde et animo prosequentes, cuius meritis splendet Ecclesia, cuius exemplis viget et proficit religio christiana? Quid beata Sanctorum acies vestris votivum non impetrabit affectibus, quae vobis benigna redditur et pro laudis divinae praeconiis et vitae meritis innocentis? Ecce Regis aeterni et coelestis curiae vos habere favorem claris argumentis praesumitur et signis perspicuis comprobatur. Digne itaque universitatem vestram per Dei misericordiam obsecramus, quatenus divina meditatione pensantes, quantum ex eo Nobis possit imminere stuporis, quod, qui carnis et pulveris essentiam gerimus, regnantis in saecula Vicarii facti sumus, piis orationum subsidiis Nobis gratiae divinae praesidium acquiratis: supplici humilitate petentes, ut is, cuius admiranda potentia dat per gratiam esse firmissima, quae sunt fragilia per naturam, de-

bilitatem nostram et robore fulciat et virtute perfundat, detque Nobis sic proseguere, quod ipse impotentiae nostrae credidit et humilitati commisit, ut inde suae gloriae prosequatur augmentum, christianus populus pace et tranquillitate proficiat, et tandem Nobis illius claritatis aeternae radius illucescat. Caeterum cum dignum sit, ut, qui filialis devotionis fructum in vobis exquirimus, sinceritati vestrae, quae sunt paternae dulcedinis, offeramus, cordibus vestris de Nobis volumus inesse fiduciam, quod vobis ac ordini vestro in iis, quae sunt favoris et gratiae secundum Deum, Nos benignos semper habebitis et benivolos sentietis. Datum anno primo.

III. Greg. IX episcopo Constantien. mandat, ut ecclesiam fratrum Min. Friburgen. consecret.³

Fernsii, 1229, februarii 20.

[Conrado] episcopo Constantiensi.

Cum dilecti filii fratres Minores, non quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, quaerentes, lucrificare Deo desiderant animas singulorum et eas ad poenitentiam, quantum eo permitte sibi est possibile, revocare: tu et alii ecclesiarum praelati, ut in vestris dioecesibus homines sic Deo accepti valeant propagari, tanto magis laborare tenemini, quanto ipsorum opera digniora conspiciatis et magis accepta in oculis Salvatoris. Cum igitur iidem fratres iuxta Fribure, cuius dioecesanus existis, quandam ecclesiam habere dicantur, quae nondum est consecrationis munere dedicata, et propter hoc a quibusdam malignis hominibus in Dei et ipsorum contemptum synagoga iudaica derisorie appelletur, nobis humiliter supplicarunt, ut eidem ecclesiae saltem ad tam contumeliosam ignominiam abolendam per te faceremus munus consecrationis impendi, et eis, quibus suffragatur praedicandi scientia et hoc a ministro ordinis est indultum, id exequi per tuam dioecesim de nostra permissione liceret: Nos igitur, attendentes preces eorum eo esse favorabilius admittendas, quo magis apparet, quod ex hoc non sibi solummodo, sed utilitati consulitur singulorum, fraternitati tuae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus, ob reverentiam apostolicae sedis et nostram, sine alicuius difficultatis obstaculo eis postulata concedas, ut semen serere valeant,

¹ Verba: « pontif. nostri » in epistolis, quae sequuntur, omituntur.

² Flameini d'Annibali Suppl. ad Bull. Franc. pag. 1 (e formulario Marini de Ebulo in arch. Vat. existente, in quo quidem formulario pleraeque epistolae inveniri dicuntur, quae paratae quidem erant ad evulgandum, revera autem non sunt evulgatae). Ex ipsis autem lit-

teris supra relatis (praesertim e verbis: « coelesti sponso... lectum floridum praeparastis ») apparet, eas magis ad religiosas quam ad religiosos esse directas.

³ Litterae istae bullatae conservantur Hallis in archivo provinciae fratrum Min. Tirolensis; cfr. *Zeitschr. f. Gesch. d. Oberrh. N. F.* VI, 450.

quod non perit, et messem in aeterna horrea congregare: praeceptum nostrum taliter impleturus, quod iidem non cogantur propter hoc ulterius ad sedem apostolicam laborare nec nos tibi vel alii aliter scribere compellamur. Datum Perusii X kal. martii anno secundo.

IV. Greg. IX aliqua dubia circa regulam fratrum Minorum exponit.¹

Anagninae, 1230, septembris 28.

Dilectis filiis generali et provincialibus ministris ac custodibus ceterisque fratribus ordinis Minorum.

Quo elongati a saeculo ut columbae peninis assumptis in secessum contemplationis supra vos altius evolastis, et conspectius peccatorum iacula praevidistis et plura, per quae conspiciatis salutis impediri profectum, cordis vestri oculus perscrutatur: unde, quae tecta sunt aliis, in conscientiis vestris quandoque spiritus manifestat; splendore intelligentiae spiritualis caligine humanae infirmitatis obducto scrupulus interdum dubitationis inducitur et difficultates quasi inextricabiles ingeruntur. Sane constitutis nuper in praesentia nostra nuntiis, quos vos, filii ministri, misistis, qui eratis in capitulo generali congregati, et te, fili generalis minister, personaliter comparante, fuit nobis expositum, quod in regula vestra quaedam dubia et obscura et quaedam intellectu difficilia continentur; sed sanctae memoriae beatus confessor Christi Franciscus, nolens regulam suam per alicuius fratris interpretationem exponi, mandavit circa ultimum vitae suae, cuius mandatum dicitur Testamentum, ut verba ipsius regulae non glossentur et, ut verbis utamur eiusdem, quod sic intelligi debeant, dicatur: adiiciens, quod fratres nullo modo aliquas litteras ab Apostolica sede petant, et alia quaedam interserens, quae non possent sine multa difficultate servari. Propter quod haesitantes, an teneamini ad observantiam testamenti praedicti, dubietatem huiusmodi de conscientiis vestris et fratrum vestrorum per Nos amoveri petiistis; et cum ex longa familiaritate, quam idem Confessor nobiscum habuit, plenius noverimus intentionem ipsius et in condendo praedictam regulam (ac) obtinendo confirmationem ipsius per sedem Apostolicam sibi astiterimus, dum adhuc essemus in minori officio constituti, declarari similiter postulastis dubia et obscura regulae

supradictae nec non super quibusdam difficultibus responderi. Sane quamvis praedictum Christi confessorem piam intentionem in praedicto mandato habuisse credamus, et vos iustis votis eius et desideriis sanctis affectatis omnimode conformari: Nos tamen attendentes animarum periculum et difficultates, quas propter haec possetis incurrere, dubietatem de vestris cordibus amovendo, ad mandatum illud vos dicimus non teneri, quod sine consensu fratrum maxime ministrorum, quos universos tangebatur, obligare nequivit, nec successorem suum quomodolibet obligavit, cum non habeat imperium par in parem.

Ad haec, sicut per praedictos nuntios intelleximus, dubitatur ab aliquibus fratrum vestrorum, ne tam ad consilia quam ad praecepta evangelii teneantur: tum quia in regulae vestrae habetur principio: "Regula et vita Minorum fratrum haec est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate", tum quia in fine ipsius regulae continentur haec verba: "Paupertatem et humilitatem et sanctum evangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus". Unde scire desiderant, an ad alia evangelii teneantur consilia quam ad ea, quae in ipsa regula praeceptorie vel inhibitorie sunt expressa: praesertim cum ipsi ad alia non se obligare intenderint et vix aut nunquam omnia possint ad litteram observari. Nos autem breviter respondemus, ad alia consilia evangelii non teneri per regulam nisi ad ea, ad quae magis de bono et aequo vos obtulistis holocaustum Domino medullatum per contemptum omnium mundanorum. — Item cum in eadem regula sit inhibitum, "ne fratres recipiant, per se vel per alios, denarios vel pecuniam ullo modo", et ipsi hoc in perpetuum observare desiderant, certiorari requirunt, si aliquibus timentibus Deum fideles aliquos, per quos ipsi subveniant necessitatibus eorundem, sine offensione regulae valeant praesentare ac ad fideles eosdem pro necessitatibus ipsis secuta recurrere conscientia, cum denarios aut pecuniam noverint accepisse: quos tamen denarios vel pecuniam auctoritate propria non intendunt facere conservari nec nomine depositi exigere ab eisdem. Super quo duximus respondendum, quod, si rem necessariam velint fratres emere vel solutionem facere pro iam empta, possint vel nuntium eius, a quo res emitur, vel aliquem alium volenti-

¹ Reg. Vat. t. 15 f. 36 (Greg. IX a. 4) ep. 73 (504); Sbar. 56 (I, 68).

bus sibi eleemosynam facere, nisi iidem per se vel proprios nuntios maluerint, praesentare: qui taliter praesentatus a fratribus non est eorum nuntius, licet praesentetur ab ipsis, sed illius potius, cuius mandato solutionem fecit, seu recipientis eandem; idem nuntius solvere statim debet, ita quod de pecunia nihil remaneat penes eum. Si vero pro aliis imminentibus necessitatibus praesentetur, eleemosynam sibi commissam potest, sicut et dominus, apud spiritualem amicum fratrum deponere, per ipsum loco et tempore pro ipsorum huiusmodi necessitatibus, sicut expedire viderit, dispensandam; ad quem etiam fratres pro huiusmodi necessitatibus poterunt habere recursum, maxime si negligens fuerit vel necessitates ignoraverit eorundem.

Praeterea cum in ipsa regula contineatur expresse, quod "fratres nihil sibi approprient, nec domum nec locum nec rem aliquam", ac sic processu temporis contaminari timeant Ordinis paupertatem, praesertim cum iam dixerint aliqui proprietatem mobilium pertinere ad totum Ordinem in communi, Nobis fuit humiliter supplicatum, ut in hoc dignaremur animarum providere periculis et totius Ordinis puritati. Dicimus itaque, quod nec in communi nec in speciali debeant proprietatem habere, sed utensilium ac librorum et eorum mobilium, quae licet habere, solum usum habeant et fratres, secundum quod generalis minister vel provinciales dixerint, iis utantur, salvo locorum et domorum dominio illis, ad quos noscitur pertinere: nec vendi debent mobilia vel extra Ordinem commutari aut alienari quoquo modo, nisi ecclesiae Romanae cardinalis is, qui fuerit Ordinis gubernator, generali vel provincialibus ministris auctoritatem super hoc praeberit vel assensum.

Quia in quodam eiusdem regulae capitulo continetur, ut, "si qui fratrum instigante humani generis inimico mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, ut recurratur ad solos ministros provinciales, teneantur praedicti fratres ad eos recurrere quam citius poterunt sine mora", ipsi pie dubitant, utrum hoc de peccatis publicis tantum intelligi debeat an de publicis pariter et privatis. Respondemus igitur, praedictum capitulum ad manifesta tantum et publica pertinere: volentes, ut generalis minister constitui faciat tot per provincias, quot eorum ministri viderint expedire, de maturioribus et discretioribus sacerdotibus, qui super privatis audiant poenitentes, nisi fratres ministris aut custodibus suis ad loca eorum declinantibus

maluerint confiteri. -- Ceterum cum prohibente regula "nulli fratrum liceat populo praedicare, nisi a ministro generali fuerit examinatus et approbatus et sibi officium praedicationis ab ipso concessum", certificari petiistis, utrum pro laboribus fratrum et periculosis decursibus evitandis generalis minister dictam examinationem, approbationem et concessionem officii praedicationis discretis aliquibus committere valeat pro examinandis generaliter illis, qui in provinciis sunt statuti, vel specialiter pro quibusdam. Ad quod damus tale responsum: quod hoc generalis minister nulli potest absenti committere, sed qui examinatione indigere creduntur, mittantur ad ipsum, ut cum ministris provincialibus conveniat super hoc in capitulo generali. Si qui vero examinari non egent pro eo, quod in theologia facultate et praedicationis officio sunt instructi, si aetatis maturitas et alia, quae requiruntur in talibus, convenient in eisdem, possunt, nisi quibus minister generalis contradixerit, eo modo, quo dictum est, populo praedicare.

Super eo autem, quod dubitant fratres, an vicarii provincialium ministrorum, quos ipsi sibi substituunt, cum ad capitulum veniant generale, possint ad Ordinem recipere venientes et eiicere iam receptos, dicimus, quod non possunt, quia nec hoc ministris ipsis permittitur, nisi eis specialis super hoc licentia concedatur: quibus etiam generalis minister sicut concedere, sic negare potest licentiam supra dictam; et cum iuxta eandem regulam aliis quam ministris provincialibus fratrum receptio committi non valeat, multo minus potestatem habeant provinciales ministri hoc aliis committendi, quibusmet et non aliis est commissum.

Insuper dubitantibus vobis, an pro eo, quod in regula dicitur: "Decedente generali ministro a provincialibus ministris et custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris", omnium custodum multitudinem oporteat ad generale capitulum convenire, an, ut omnia cum maiori tranquillitate tractentur, sufficere possit, ut aliqui de singulis provinciis, qui vocem habeant aliorum, intersint, taliter respondemus, ut singularum provinciarum custodes unum ex se constituent, quem cum suo provinciali ministro pro ipsis ad capitulum dirigant, voces suas committentes eidem: quod, cum etiam constitueritis per vos ipsos, statutum huiusmodi duximus approbandum.

Denique quia continetur in regula supra dicta, quod "fratres non ingrediantur in mona-

steriis monialium praeter illos, quibus a sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis, quamquam hoc de monasteriis pauperum monialium inclusarum fratres hactenus intelligendum esse crediderint, cum earum sedes Apostolica curam habeat specialem, et intellectus huiusmodi per constitutionem quamdam tempore datae regulae, vivente adhuc b. Francisco, per provinciales ministros fuisse credatur in generali capitulo declaratus: certificari nihilominus postulastis, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nullum excipiat, an de solis monasteriis monialium praedictarum intelligi debeat. Nos itaque generaliter esse prohibitum de quarumlibet coenobiis monialium respondemus; et nomine monasterii volumus claustrum, domos et officinas interiores intelligi, pro eo quod ad alia loca, ubi etiam homines saeculares conveniunt, possunt fratres illi causa praedicationis vel eleemosynae petendae accedere, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum; exceptis semper praedictorum monasteriorum inclusarum locis, ad quae nulli datur accedendi facultas sine licentia sedis Apostolicae speciali.

Datum Anagninae IV kal. Octobris anno quarto.

V. Greg. IX. archiepiscopis et episcopis infrascriptis mandat, ut illos episcopos et alios ecclesiarum praelatos, qui fratres Min. molestant, per censuras eccl. compellant, ut ab his iniuriis desistant.¹

Reate, 1231, augusti 28.

Venerabilibus fratribus Coloniensi et Magdeburgensi archiepiscopis et episcopo Herbipolensi.

Nimis iniqua vicissitudine largitori bonorum omnium respondetur, dum ii, qui de Christi patrimonio impinguati luxuriant damnabiliter, in eodem Christum in famulis suis patenter persequi non verentur, ac si factus sit impotens Dominus ultionum. Cum enim dilecti filii fratres Minores abnegantes salubriter semetipsos elegerint in altissima paupertate Christo pauperi ad placitum famulari tamquam nihil habentes et omnia possidentes, non desunt plerique tam ecclesiarum praelati quam alii, qui coeca cupiditate traducti propriae aviditati subtrahi reputantes, quidquid praedictis

fratribus fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant; venerabiles quoque fratres nostri archiepiscopi et episcopi et alii ecclesiarum praelati per regnum Alemaniae constituti, cum eos deberent favorabiliter confovere, molestiarum occasiones exquirunt varias contra ipsos. Volunt namque, etsi non omnes, ipsis invitis, eorum confessiones audire ac eis iniungere poenitentias et eucharistiam exhibere; nec volunt, ut corpus Christi in eorum oratoriis reservetur, et fratres ipsorum defunctos ad ecclesias suas sepeliri compellant et illorum exequias celebrari; et si quis decedentium fratrum alibi quam in suis ecclesiis elegerit sepulturam, funus primo ad ecclesias suas deferri cogunt, ut oblatio suis usibus cedat; nec substantes eos habere campanam vel coemeterium benedictum certis tantum temporibus permittunt ipsos celebrare divina. Volunt etiam in domibus eorundem certum numerum fratrum sacerdotum, clericorum et laicorum necnon cereorum, lampadarum et ornamentorum pro sua voluntate taxare ac residuum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eisdem; nec permittunt, ut novi sacerdotes eorum alibi quam in ecclesiis suis celebrent primas missas, eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis missis, quas in suis locis et altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant et reservent. Quidquid etiam eis, dum celebrant missarum solemnias, intra domorum suarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipsis extorquere oblationis nomine contententes, quod eisdem tam in ornamentis altaris quam in libris ecclesiasticis absolute confertur, vendicant perperam iuri suo, cogendo eos ad synodos suas accedere ac suis constitutionibus subiaccere.

Nec his contenti capitula ac scrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem iuramento firmatam ab eorum ministris et custodibus exigentes; eis quoque, ut in hieme tam extra civitates quam intra cum eis processionaliter veniant, ex levi causa mandantes. Excommunicationis sententiam fulminant in benefactores ipsorum et id ipsum fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino fumulantur, satagunt amovere, nisi eis obediant in omnibus supra-

¹ Sbar. 66 (I, 75) ex autogr. archivi conventus fratrum Min. Coloniens. Aliis litteris eodem die 28 (non: 23) aug. 1231 datis S. P. idem mandat archiepiscopis Turonen. et Rothomagen. ac episcopo Parisien. quoad praelatos per regnum Franciae constitutos, qui iam die 27 aug. 1231 a S. P. monentur, ne fratres Min. molestant; cfr. Reg. Vat. t. 15 f. 119 (Greg. IX a. 5) ep. 121 (707) et Sbar. n. 65,

qui insuper n. 63 et 64 allegat Decret. caput 16 *Nimis iniqua* et caput 17 *Nimis prava* lib. V tit. 81, ubi generaliter mentio fit virorum religiosorum (fratrum praesertim Praed. et Min.), qui a praelatis modo supradicto molestantur. Epistolae ad archiep. Turonen. et Rothomagen. ac ep. Parisien. necnon ad universos praelatos in regno Franciae constitutos asservantur bullatae in archivio sacri conv. Assis.

dictis. Ad haec, ne fratres ad honorabiles civitates et villas, ubi religiose et modeste valeant commorari, a populis devote vocati, accedere audeant, inhibentes, tam in accedentes fratres quam in receptatores eorum praesumunt excommunicationis sententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas necnon de habitaculis fratrum, sicut de Iudaeorum domibus, contendunt redditus extorquere, asserendo, quod nisi fratres morarentur ibidem, eis ab aliis habitatoribus proventus aliqui solverentur. Et ut ipsos suae subdant totaliter ditioni, eisdem ministros et custodes volunt praeficere pro suae arbitrio voluntatis.

Cum igitur Ordo praedictorum fratrum per felicis recordationis Innocentium et Honorium praedecessores nostros et Nos ipsos sit solemniter approbatus et eorum regula confirmata, ne statuta Apostolicae sedis, quae humiliter suscipere ac servare tenentur reverenter, contemnere videantur, universitatem eorum moneamus attente, nostris sibi dantes litteris firmiter in praeceptis, ut conscientiae ac famae suae salubriter consulentes universi et singuli a praenotatis et aliis praedictorum fratrum gravaminibus omnino desistant, subditos suos ab iis arctius compescendo. Quocirca fraternitati vestrae per Apostolica scripta firmiter praecipiendo mandamus, quatenus, si dicti archiepiscopi, episcopi et alii praeceptum nostrum neglexerint adimplere, vos eos ad omnia praedicta servanda per censuram ecclesiasticam, sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, compellatis, non obstante constitutione de duabus dietis edita in concilio generali. Si vero nec sic mandatis nostris curaverint obedire, noverint Nos super hoc memoratis fratribus aliter autore Domino provisuros. Quod si non omnes iis exequendis potueritis vel nolueritis interesse, singuli vestrum ea nihilominus exequantur.

Datum Reate V kal. septembris anno quinto.

VI. Greg. IX monet ducem Austriae, ut fratres Minores in terra sua morantes, qui falso confessionum arcana revelasse dicebantur, habeat propensius commendatos.¹

Reate, 1234, iulii 29.

Dilecto filio nobili viro duci Austriae.

Sicut olim in filiis Abrahae is, qui secundum carnem genitus fuerat ex ancilla, persequebatur illum, qui secundum spiritum ex libera natus erat, ita et nunc carnalibus operibus servientes eos, qui spiritu vivunt, spiritu

et ambulant, persequuntur; nam invidens more solito bonis actibus inimicus eo fortius personas religiosas impugnat, illas praesertim, qui se Domino dedicarunt in abiectioe voluntariae paupertatis, quo se magis sperni et contemni et quanto ferventius illius insistent obsequiis, cui corpus et animam devoverunt, tanto maiores ab his, qui intendunt operibus mortuis, detractiones et insidias patiuntur. Sed beatus vir, qui suffert tentationem, quia, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam Deus se diligentibus repromisit. Et quia crescit malitia temporis et refrigescit caritas plurimorum, fratrum Praedicatorum et Minorum ordines Dominus suscitavit, qui se ipsos iuxta verbum evangelii abnegantes et sua elegerunt pauperes pauperem sequi Christum, mundum sibi crucifigendo secundum apostolum et se mundo, propter quod tanquam morti destinati mundo, angelis et hominibus spectaculum sunt effecti, maledicuntur et benedicunt, persecutionem patiuntur et sustinent, blasphemantur et obsecrant, tanquam huius mundi facti sunt purgamenta et omnium peripsema usque adhuc; sed hoc cedit eis ad gloriam et honorem. Olim siquidem quidam corde perversi, ab incentore malorum omnium nequiter instigati, qui saluti et famae tuae, quarum se simulant dilectores, insidias, ut creditur, machinantur, non attendentes, quod omnis, qui detrahit fratri suo, homicida est et omnis homicida non habet partem in regno Christi et Dei, tuae nobilitati procaciter suggesserunt, quod quidam de fratribus Minorum in terra tua morantes per quasdam circumlocutiones in praedicationibus suis confessionum revelabant arcana, et in quibusdam aliis excedebant, propter quod exarsit plus, quam deceuit, ira tua et in ipsis misericordem exasperasti graviter redemptorem. Nos igitur, zelo zelantes ordinem eorum, nobilitatem tuam rogamus, monemus, hortamur in Domino per apostolica scripta mandantes, quatenus inhaereas vestigiis recolendae memoriae patris tui et verum te ipsius exhibeas successorem, eidem in ecclesiae devotione ac timore Domini succedendo, qui ecclesias et pia loca nec non et personas religiosas pro semper et prompto venerabatur affectu, praedictos fratres et alios religiosos habeas pro divina reverentia et beati Petri et nostra propensius commendatos, ut proinde propitiationem divinam uberius merearis et nos devotionem tuam possimus in Domino

¹ Cfr. G. E. Friess, qui in libro « Geschichte der österreichischen Minoritenprovinz » pag. 97 istas litteras, in registro Gre-

gorii IX non repertas, ex ipsa bulla in archivo fratrum Min. Viennens. asservata publicavit.

merito commendare: sciturus pro certo, quod, cum multum valeat oratio iustorum assidua, quia oculi Domini super iustos et aures eius ad preces eorum, ipsis thus orationum suarum pro te suaviter Domino adolentibus et suorum immolantibus vitulos laborum, continua te Dominus custodiet pietate.

Datum Reate IV kalendas augusti anno octavo.

VII. Greg. IX ministro provinciali fratrum Minorum in Austria mandat, ut aliquos sui ordinis fratres idoneos ad praedicandam Crucem in subsidium Terrae sanctae deputet.¹

Perusii, 1236, iulii 20.

Dilecto filio ministro provinciali fratrum Minorum in Austria.

Quantum nos urgeat negotium Terrae sanctae, is novit plenius, qui renes scrutatur et corda, cum ad liberationem ipsius totis desideriis aspiremus. Cupientes igitur multos accingi per crucis gloriam ad corporale tirocinium Iesu Christi, praesentium tibi auctoritate mandamus, quatenus aliquos ordinis tui fratres, quos ad hoc idoneos esse perspexeris, in quorum ore non sit verbum Domini alligatum, pro crucis negotio vel te ipsum officio praedicationis studeas deputare, qui, ut fideles populi libentius et ferventius currant ad verbum Domini audiendum, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ad solemnem praedicationem eorum accesserint, in qualibet civitate, villa et oppido semel in septimana decem vel viginti seu triginta dierum indulgentiam largiantur, prout viderint expedire; et ut nihil omnino desit ad huiusmodi officium exequendum, absolvendi iuxta formam ecclesiae manuum iniectores in clericos ac incendiarios dumtaxat cruce signatos et assumentes etiam signum crucis et commutandi vota peregrinationis in votum huiusmodi pietatis auctoritate praesentium eis concedimus potestatem: proviso, quod hi, qui pro violenta iniectione manuum excommunicationis vinculo sunt ligati,

passis iniuriam, et incendiarii eis, quibus damna per incendia intulerunt, satisfaciant competenter, dummodo non fuerit adeo gravis et enormis excessus manuum iniectorum, quod merito sint ad sedem apostolicam destinandi. Ceterum cum quaedam super hoc a nobis ad te et quosdam alios litterae dicantur obtentae, in quibus plura, sicut accepimus, conceduntur, quae per occupationem nostram conscientiam effugerunt, nolumus, quod auctoritate procedatur earum, quas ex certa scientia revocamus.

Datum Perusii XIII kalendas augusti anno nono.

VIII. Greg. IX Fridericum Romanorum imperatorem rogat, ut regis Tunici nepotem, qui ad sedem apost. pro recipiendo baptismato accessurus iniusto in regno (Siciliae) detinetur, dimittat.²

Interimniae, 1236, iulii 24.

Friderico) Romanorum imperatori.

Quidam nepos regis Tunici, apertis in agnitionem veritatis intelligentiae suae oculis collyrio verbi Dei, ad nostram pro recipiendo baptismi sacramento praesentiam accedebat. Sed cum intellexissemus eundem captum ac detentum a tuis, pro liberatione ipsius direximus detentoribus scripta nostra, mandantes, ut, cum in tribus anni festivitibus excommunicatos denuntiemus publice omnes illos, qui spoliant vel capiunt seu detinent ad sedem apostolicam accedentes et redeuntes ab ipsa, cum restituerent libertati. Verum cum ipsi mandatis non duxerint obsequendum, quia non decet imperialem excellentiam factum huiusmodi tollere, utpote quod in Creatoris redundat iniuriam et manifeste fidei obviat et saluti, serenitatem tuam rogamus et hortamur attentius, quatenus, quid famae tuae expediat, quid honori prudenter attendens, cum nihil hoc esset aliud quam profectus fidei impedire, praefati regis nepotem dimitti facias nec impediri permittas, quominus ad nos accedere valeat libere ac secure. Quod autem idem religionem nolit assumere ac alia, quae de ipso,

¹ Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 98.

² Reg. Vat. t. 18 f. 168 (Greg. IX a. 10) ep. 123 (3200); cfr. Monum. Germ. hist. epist. saec. XIII t. I, p. 591. — Iste regis Tunici (nomine *Yahia-Abusakaria*) nepos (nomine *Abdul-Asis*) sermonibus et instructionibus fratrum Min. olim ad regnum Tunici fidei christianae dilatandae causa missorum (cfr. supra n. 158) ad recipiendum s. baptismatis sacramentum inductus et haud dubio ex odio contra fratres Min. ab officialibus imperatoris ipsis fratribus infensissimi captus et detentus est. Eiusdem captionis mentio fit in serie gravaminum Ecclesiae contra imperatorem, quam eo tempore Greg. IX Iacobo episcopo Praenestino, sedis apost. legato, transmisit, hoc modo: « De filio (!) regis Tunici liberando, qui veniebat ad

apost. sedem recepturus baptismatis sacramentum, qui in iniuriam fidei catholicae et contemptum ecclesiae Romanae captivus tenetur: quia, quod arguentum fuit de rege Tunici, quod motus esset contra fratres Minores et alios religiosos et christianos pro nepote suo, qui dicebatur abductus, verum non fuit, sed omnes illi sunt in regno suo in pace ». Die autem 23 Oct. 1236 Greg. IX imperatori ad querelas de processu episcopi Praenostini prolatus respondens circa illam captionem haec scribit: « Vincula vero nepotis Tunici, si ea recte acie considerationis inspiceres, in quantam iuris et divini nominis contumeliam compeditum alligent, plene scires, quia indigne seductus aueritur, qui ad notitiam verae fidei aliquo inducente vel Deo potius inspirante vocatur etc. ». Cfr. Mon. Germ. hist. l. c. p. 598 et 603.

sicut accepimus, tuae magnitudini sunt relata, noveris penitus esse falsa.

Dat. Interamnae VIII kal. iulii anno decimo.

IX. Greg. IX. abbatissae et monialibus mon. s. Angeli Asculan. ord. s. Dam. religionis observantiam et formam describit et sequendam proponit.¹

Laterani, 1239, maii 24.

Dilectis in Christo filiabus abbatissae et monialibus monasterii s. Angeli Aesculani ordinis s. Dam.

Cum omnis vera religio et vitae institutio approbata certis etiam constet legibus disciplinae, quisquis religiosam ducere vitam cupit, nisi certam atque rectam conversationis suae regulam, disciplinamque vivendi observare studuerit diligenter, eo ipso a rectitudine deviat, quo rectitudinis lineas non observat, et deficiendi incurrit periculum, ubi per discretionis virtutem certum ac stabile proficiendi collocare neglexerit fundamentum. Quapropter, dilectae in Domino filiae, quia divina vobis gratia inspirante per arduam viam et arctam, quae ad vitam ducit, incedere et vitam pauperem ducere pro aeternis lucrandis divitiis elegistis, religionis ipsius observantiam atque formam vobis duximus breviter describendam, ut sciat unaquaeque vestrum, quid agere, quidve etiam debet evitare, ne forte de ignorantia aliqua se excusans prohibita et inconcessa periculose praesumat vel subrepente desidia detestabili ac torpore jussa periculosius negligat et contemnat.

Quocirca vobis omnibus et singulis in virtute obedientiae districte praecipiendo mandamus, quatenus formam ipsam, quam vobis dirigimus, plene in sequentibus adnotatam, humiliter et devote recipere et inviolabiliter de cetero studeatis vos et post vos futurae perpetuis temporibus observare. Verum, ut ad exemplum et imitationem eorum, qui sine querela Domino servierunt et sanctae conversationis initium felicis perseverantiae exitu felicissimo consummarunt, vitae vestrae religio in Christo constructa pariter et fundata in templum sanctum in Domino crescere et ad supernae vocationis praemium sanctorum sequendo vestigia possit recto cursu feliciter

pervenire, regulam s. Benedicti, in qua virtutum perfectio et summa discretio noscitur instituta, quae et a sanctis Patribus a principio devote suscepta est et ab ecclesia Romana venerabiliter approbata, vobis concedimus observandam in omnibus, in quibus eidem vivendi formulae vobis a Nobis traditae, cum adhuc essemus in minori officio, contraria minime comprobatur.

Omnes itaque, quae saeculi vanitate relictas pariter et contemptas religionem vestram assumere voluerint et tenere, hanc eas legem vitae et disciplinae ferventer oportet et convenit observare. Omni namque tempore vitae suae clausae manere debent; et postquam claustrum huiusmodi religionis intraverint aliquae regularem habitum assumentes, nulla eis conceditur licentia vel facultas inde ulterius exeundi, nisi forte causa plantandi vel aedificandi eandem religionem ad aliquem locum aliquae transmittantur. Morientes vero tam dominae, quam etiam servientes, quae professae fuerint, intra claustrum, prout convenit, tumulentur. Omnibus autem hanc religionem assumere cupientibus et quae fuerint admittendae, priusquam habitum mutent et religionem assumant, dura eis et aspera praedicentur, per quae itur ad Deum, et quae secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. Non recipiatur aliqua, quae vel longiori aetate vel infirmitate aliqua seu simplicitate ad huiusmodi vitae observantiam minus sufficiens et idonea comprobetur; per tales enim status et vigor religionis saepius dissolvitur et turbatur. Unde in personis recipiendis diligenti studio et cautela huiusmodi debet occasio devitari, etiamsi cum aliqua aliquando causa rationabili exigente alicubi forte fuerit dispensandum. Omnes vero ex more intra claustrum receptae, si aetatis intelligibilis fuerint, citius deponant habitum saecularem et infra paucos dies professionem faciant in manu abbatissae; quod etiam de servientibus firmiter observetur.

De divino vero officio tam in die quam in nocte Domino persolvendo hoc observetur, ut eae, quae psalmos et horas legere noverunt, officium faciant regulare; quodsi etiam canere sciunt, liceat eis horis compe-

¹ Sbar. 292 (I, 263) ex archivo conventus fratrum Min. Asculan. Haec est illa regula, quam, sicut Greg. IX die 11 maii 1238 Agneti de Bohemia moniali mon. Pragen. ord. s. Dam. scripsit, ipse adhuc in minoribus constitutus (episcopus Ostien., a. 1217/19) com-

posuit, s. Franciscus (qui ei in componenda ipsa regula assistebat) acceptavit, Honorius III postmodum (die 9 dec. 1219, ut videtur) confirmavit et Clara, ac sorores eius solemniter sunt professae. Cfr. supra nr. 242-245.

tentibus canendo officium dicere et universorum Dominum collaudare cum summa tamen gravitate et modestia, cum humilitate et multa devotione, ut ad salutem aedificari valeant audientes. Quae autem psalmos nesciunt, orationem Dominicam in suis horis, secundum morem, suo devote studèant persolvere Creatori. Quod si iuvenulae aliquae vel etiam grandiores capaces ingenii et humiles fuerint, si abbatissae visum fuerit, faciat eas litteras edoceri, magistram eis deputans idoneam et discretam. Silentium vero continuum sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat, exceptis iis, quibus magisterium aliquod vel opus iniunctum fuerit, quod non possit congrue cum silentio exerceri; his quidem liceat simul loqui de iis, quae ad officium vel opus suum pertinent, ubi, quando et qualiter visum fuerit abbatissae. Sane quando aliqua persona religiosa vel saecularis vel cuiuslibet dignitatis loqui petierit dominae alicui, nuntietur protinus abbatissae, et si ipsa concesserit, accedens ad locutorium duas alias ad minus habeat semper secum, quibus iusserit abbatissa, quae ea, quae sibi dicta sunt vel ipsa alii dixerit, audiant universa. Hoc namque firmiter observetur ab omnibus sanis pariter et infirmis, ut nec inter se nec cum aliquibus aliis minus quam tres simul loquantur praeter illas, sicut supra dictum est, quae diversis officiis et operibus deputantur, et praeter hoc, quando scilicet vel de confessione sacerdoti vel cum visitatore de comunni statu et regularis observantia disciplinae secreto fuerit aliqua locutura: quod tamen et ipsum numquam fiat nisi ad minus duabus non longe sedentibus, quae confitentes vel loquentes bene videant et ab ipsis pariter videantur. Hanc autem loquendi legem et ipsa abbatissa diligenter custodiat, ut omnis omnino materia detractionis omnibus auferatur: excepto quod cum sororibus suis de iis, quae ad rem pertinent, horis competentibus loqui potest publice et privatim, si eidem visum fuerit expedire.

Ieiunandi autem haec observantia teneatur: ut omni tempore ieiunent quotidie, quarta quidem et sexta feria extra quadragesimam a pulmento et vino pariter abstinentes, nisi praecipuum festum alicuius Sancti in eis occurrerit celebrandum; in quibus diebus, quarta scilicet et sexta feria, si poma aut fructus vel herbae crude adfuerint, reficiendis sororibus apponantur. In quadragesima vero maiori quatuor diebus, in quadragesima autem s. Martini tribus diebus in hebdomada

in pane et aqua ieiunent, et omnibus vigiliis solemnibus, si de earum fuerit voluntate. Hoc autem adolescentulae vel aliae corpore imbecilles omnino ac debiles observare minime permittantur, sed secundum earum imbecillitatem tam in cibariis quam in ieiuniis cum eis misericorditer dispensetur. De infirmis vero cura et diligentia maxima habeatur, et secundum quod possibile erit et decuerit, tam in cibariis, quae earum requirit infirmitas, quam in aliis etiam necessariis, in fervore caritatis benigne ac sollicite eis per omnia serviatur; quae infirmae proprium habeant locum, si unquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatae, ne illarum ordinem et quietem confundere valeant vel turbare. Illae autem, quae non multum gravi infirmitate laborant, in saccis cum palea iaceant et habeant ad caput capitale cum pluma; quae autem graviter infirmantur, in culcitris iaceant, si congrue poterunt inveniri: sed et omnes infirmae pedules habeant laneos et si potest fieri soleatos, quos cum necesse eis fuerit in pedibus habeant atque portent. De indumentis autem hoc observetur, ut unaquaeque duas tunicas habeat et mantellum, praeter cilicium vel stamineam, si habuerit, sive saccum. Super tabulas ligneas iaceant storea vel panno laneo superstrato cum aliquantulo foeni vel paleae, si voluerit vel visum fuerit abbatissae, vel huiusmodi aliquo alio, quod earum religionem deceat, et pro loco poterit inveniri: habentes ad caput cervicalia plena palea sive foeno; habeant etiam coopertoria lanea sive cultras, si lanea habere nequiverint congruenter. Capillos suos tondeant in rotundum, nec aliqua de cetero tonsuretur, nisi evidenti infirmitate corporis exigente.

De ingressu personarum in monasterium firmiter ac districte praecipitur, ut nulla unquam abbatissa vel eius sorores aliquam personam religiosam seu saecularem ac cuiuslibet dignitatis in monasterium intrare permittant; nec omnino hoc alicui liceat, nisi cui et de quibus concessum a summo Pontifice fuerit vel ab illo, cui sollicitudinem atque curam specialem dominus papa duxerit iniungendam. Nam hoc a vobis sollicite procuretur, ut, cum cardinalis vel episcopus Romanae ecclesiae, qui vobis specialiter fuit deputatus, ex hac vita migraverit, alium semper a domino papa de ipsis suis fratribus postuletis, ad quem, cum habueritis necesse, per visitatorem vel nuntium proprium specialiter recurrere debeatis. Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege illi, quos pro aliquo

opere necessario exercendo necessitas exegerit introire. Sed et si quis de cardinalibus ad aliquod monasterium huius Religionis aliquando venerit et in illud voluerit ingredi, cum reverentia quidem ac devotione suscipiatur, sed rogetur, ut cum uno vel duobus honestioribus quidem sociis debeat introire; alius autem praelatus, cui aliquando intrare forte licuerit, uno tantum religioso atque honesto socio sit contentus. Quod si forte pro benedictione abbatissae vel aliqua sorore consecranda in monialem vel alio etiam modo concessum alicui episcopo fuerit missam interius aliquando celebrare, cum paucioribus et honestioribus, quantum potuerit, contentus sit sociis et ministris, et hoc quoque ipsum raro alicui concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliquo, nisi praedicto modo, sive infirma fuerit vel sana. Illud sane praecipue caveatur, ut ii, quibus aliquando fuerit concedendum in monasterium ingredi, tales sint, de quorum verbis et moribus necnon vita et habitu aedificari valeant intuentes et materia iusti scandali exinde nequeat generari.

Ubi proprius fuerit cappellanus, habitu et vita religiosus sit ac bonae famae nec multum iuvenis, sed idoneae sit aetatis. Qui cappellanus, cum aliqua soror gravi corporis infirmitate detenta visa fuerit tendere ad extrema et necesse habuerit confiteri vel Dominici Corporis accipere sacramentum, alba, stola et manipulo ingrediatur indutus et audita confessione vel Dom. Corporis tradito sacramento sic indutus, ut ingressus est, exeat, nec moram ibi faciat longiorem; sic se etiam habeat in animae commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas non ingrediatur in claustrum, sed exterius in cappella, quae ad illud officium pertinent, exequatur. Tamen si abbatissae visum fuerit, quod ad exequias debeat introire, dicto modo ut supra indutus intret et sepulta mortua exeat sine mora. Si autem necesse fuerit, quod ad fodiendam vel aperiendam sepulturam seu certe postmodum coaptandam ingrediatur, sit ei vel alicui alii ad hoc idoneo et honesto licitum introire. De reliquo vero monasterium ingredi non praesumat, sed cum aliqua sibi de confessione loqui voluerit, per locutorium eam audiat et per illud eidem ipsa loquatur.

Per cratem autem ferream, per quam communionem accipiunt vel officium audiunt, nemo loquatur, nisi forte aliquando causa rationabili vel necessaria exigente alicui fuerit concedendum: quod tamen rarissime fiat; quibus cratibus ferreis pannus interne apponatur, ita

ut nulla inde in capella valeat exteriori aliquid intueri. Habeant etiam ostia lignea cum seris ferreis et clavi et maneant semper clausa et non aperiuntur nisi pro causis supramemoratis et ad audiendum verbum aliquando Dei proponendum sibi in capella per idoneam personam, fide, fama et scientia approbandam. Quae vero proprium non habebunt capellanum, a quolibet bonae famae et honestae vitae presbytero missam audire possint. Poenitentiam autem atque Dominici Corporis sacramentum a viro discreto habitu et vita religioso et aetate idoneo suscipere studeant et procurent, nisi forte in periculosae necessitatis articulo fuerit aliqua constituta.

De visitatore huiusmodi religionis illud est sollicite providendum, ut, quicumque vel generalis vel etiam alicubi quandoquidem specialis constituendus fuerit visitator, talis debeat constitui, de cuius religiosa vita et moribus atque fide notitia plena et securitas habeatur. Qui cum ad monasteriorum aliquod veniens fuerit introgressus, sic se per omnia exhibeat et ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet et ad Dei amorem, et inter se mutuam caritatem semper inflammet pariter et accendat. Sane de earum statu et observantia suae religionis ab omnibus generaliter et specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem; et ubi aliquid reformandum vel corrigendum invenerit, zelo caritatis et amore iustitiae cum discretionem corrigat et roformet tam in capite quam in membris, sicut melius viderit expedire. Modum autem loquendi custodiat supradictum, ut videlicet aut cum omnibus aut cum pluribus simul loquatur, vel secrete cum una, aliis tamen ad minus duabus in aspectu eius non longe sedentibus, ut per omnia bonae famae integritas conservetur. Quod si aliquid tale sibi occurrerit, quod congrue per se nequeat emendare, ad superiorem referat, ut eius consilio ac praecepto, sicut expedit, corrigatur. Caveat autem abbatissa, ne a se vel ab aliis monialibus status sui monasterii in observantia religionis et unitate mutuae caritatis visitatori aliquatenus abscondatur, quia malum esset indicium et offensa graviter punienda; immo volumus et mandamus, ut ea, quae secundum vitae suae formam statuenda vel emendanda fuerint, publice ac private, sicut melius fuerit faciendum, visitatori diligenter suggerant et proponant. Quae autem aliter fecerint, a visitatore tam abbatissa quam aliae digne, prout convenit, puniantur. Similiter et cappellanus, si in aliquo reprehensibilis fuerit, in quo convenien-

ter non possit nec debeat supportari, monitione praemissa, a visitatore modeste ac rationabiliter, sicut decuerit, corrigatur; si vero noluerit vel contempserit se emendare, pro cappellano minime habeatur.

Ad ostium sane monasterii custodiendum aliqua talis ex sororibus deputetur, quae omnino Deum timeat, quae sit matura moribus, sit diligens et discreta, sitque aetatis convenientis; quae ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat et conservet, ut nunquam sine ea vel ipsa nescia ostium aliquando valeat aperiri. Sit et aequae idonea ei socia deputata, quae eius vicem in omnibus exequatur, cum ipsa aliqua rationabili causa vel occupatione necessaria occupata fuerit ac detenta. Caveant autem studiosissime et procurent, ne unquam ostium stet apertum, nisi tantum, quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis cum valvis et vectibus optime communitum et omnino sine custodia minime dimittatur nec etiam ad momentum, nisi clave firmiter obseratum. Nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi prius indubitanter cognoverint, quod talis sit, cui sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod in eadem forma de ingressuris superius continetur, debeat aperiri. Quod si aliquando intra monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum saeculares aliquos vel quascunque personas alias oporteat introire, provideat abbatissa sollicite, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, aliqua alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quae sic personis ad opus deputatis aperiatur, quod alias intrare penitus non permittat. Nam dominae ipsae et tunc et semper, quantumcunque rationabiliter praevalent, studiosissime caveant, ne a secularibus vel personis extraneis videantur.

Hanc igitur vivendi formulam breviter supra scriptam uniformiter ubique ab omnibus volumus et mandamus diligenter observari; quatenus per locorum distantiam separatas vitae identitas et conformitas morum vinculo caritatis uniat et coniungat: (ita) quod, si Romanae ecclesiae discretio provida pro loci qualitate vel personarum circa aliquas

in aliquo necessario duxerit dispensandum, aliae, quae simili dispensatione non indigent, suum firmiter propositum custodiant et observent.

Datum Laterani IX kal. iunii anno decimo tertio.

X. Innocentius IV ministro provinciae Austriae ord. Min. mandat, ut per se vel alios sui ordinis fratres pecunias, quas male acquisitas usurarii in testamentis suis restituendas reliquerunt, dummodo damnificati per illas usuras inveniri non possunt, colligat et secure deponat convertendas in subsidium Terrae sanctae vel imperii Constantinopolitani.¹

Lugduni, 1245, septembris 23.

Dilecto filio ministro fratrum Minorum provinciali in Austria.

Inter cetera desiderabilia cordis nostri Terrae sanctae ac imperii Constantinopolitani liberationem principaliter affectantes, discretioni tuae praesentium auctoritate in virtute obedientiae praecipiendo mandamus, quatenus ea, quae in Austria et aliis locis, per quae tua administratio se extendit, inveneris in testamentis decedentium fore relicta pro restituendis his, quae iidem decedentes per usurarum acquisiverant pravitatem, fideliter per te vel aliquos de fratribus tui ordinis providos et discretos, quos ad hoc idoneos esse cognoveris, auctoritate nostra colligere, dummodo personae, a quibus ea fuerint per huiusmodi pravitatem extorta, inveniri non possint, ac apud aliquem tutum locum pro eiusdem terrae ac ipsius imperii subsidio deponere cum omni diligentia procures, quantitatem ipsorum nobis fideliter scripturus: contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; non obstantibus constitutione de duabus dietis, edita in concilio generali, et indulgentia, qua fratribus tui ordinis dicitur esse concessum, ne de causis, quae per litteras apostolicas committuntur eisdem, cognoscere teneantur, nisi de indulgentia huiusmodi expressam faciant mentionem.

Datum Lugduni IX kalendas octobris anno tertio.²

¹ Cfr. G. E. Friess. l. c. pag. 101.

² Aliis litteris die 7 Oct. 1245 datis S. P. eidem ministro mandat, ut per se vel alios sui ordinis fratres Christifideles ad subveniendum imperio Constantinop. inducat. Die autem 13 nov. 1245 episcopis per Austriam constitutis mandat, ut fratribus Min. in illa collectione impendant consilium, auxilium et favorem. L. c. p. 101 et 103. Die denique 19 sept. 1246 S. P. generali et uni-

versis provincialibus ministris ord. Min., qui ei proposuerant, se illud mandatum absque scandalo exequi non posse, maxime cum per censuras iussi essent compescere contradictores, notum facit per litteras: «Meminimus vobis», id non vi, sed leniter per praedicationes et adhortationes fieri debere. Ex elencho epistolarum apost., quem P. Mathias Kollnberger «Notitiae historicae provinciae Boemiae» a. 1756 confectae et in archivio ord. Min. Conv. asservatae addidit.

XI. Innoc. IV quaedam dubia et obscura, quae in regula fratrum Min. continentur et a Greg. IX nonnisi semiplene sunt declarata, exponit.¹

Lugduni, 1245, novembris 14.

Dilectis filiis generali et provincialibus (ministri) ac custodibus ceterisque fratribus ordinis fratrum Minorum.

Ordinem vestrum illo prosequentes affectu, quod ipsum inter alios laudabilibus continue proficere incrementis ferventer optemus, libenter ea, per quae opportuni vigoris recipiat fulcimentum, paterna sollicitudine procuramus. Hinc est, quod, cum quaedam dubia et obscura, quae in vestra regula continentur, animos vestros cuiusdam confusione implicitatis involvant et nodosae intricationis difficultate impediant intellectum, et fel. record. Gregorius papa praedecessor noster aliqua ex eis exposuerit et declaraverit semiplene: Nos, obscuritatem ab illis perfectae interpretationis declaratione omnino amovere volentes et ambiguitatis scrupulum cura ipsa de vestris cordibus plenioris expositionis certitudine penitus amputare, dicimus, quod per eandem regulam quoad observationem evangelii, quam iniungit, non nisi ad ea dumtaxat evangelii consilia tenemini, quae in ipsa regula praeceptorie vel inhibitorie sunt expressa.

Liceat autem ministris provincialibus tam eorum vicariis quam aliis providis fratribus venientium ad Ordinem receptionem pro suis provinciis de consilio fratrum committere discretorum; non tamen expedit converti volentes indifferenter admitti, sed illos tantum, qui suffragentibus eis litteratura et aliis laudabilibus circumstantiis possint utiles esse Ordini sibi per vitae meritum et aliis proficere per exemplum. Sic vero ministri egressos ab Ordine, cum redierint, ad ipsum recipiant et efficiant in certis casibus secundum terminationem vestri generalis capituli iam receptos. Quamquam vero praedicta contineat regula, quod clerici faciant divinum officium secundum ordinem sanctae Romanae ecclesiae, excepto psalterio, ex quo habere poterunt breviora: cum tamen divino intersint officio cum aliis celebrantes, tunc eis illud sufficit et ad dicendum officium proprium non tenentur.

Et licet in eadem regula sit prohibitum, ne fratres recipiant per se vel per alios denarios vel pecuniam ullo modo; possunt tamen, si rem

sibi necessariam aut utilem velint emere vel solutionem facere pro iam empta, vel nuncium eius, a quo res venditur, vel aliquem alium volentibus sibi eleemosynam facere, nisi eidem per se vel per proprios nuntios solvere maluerint, praesentare; et taliter praesentatus a fratribus non est eorum nuntius, licet praesentetur ab ipsis, sed illius potius, cuius auctoritate solutionem facit, seu recipientis eandem: et ad ipsum, si soluto emptae rei pretio de huiusmodi eleemosyna remaneat aliquid apud eum, possunt etiam fratres pro suis necessitatibus vel commodis licite habere recursum. Si vero pro aliis fratrum necessitatibus aut commodis nominetur aliquis vel praesentetur ab eis, potest ille commissam sibi eleemosynam sicut dominus conservare vel apud spirituales vel familiarem amicum fratrum, nominatum vel non nominatum ab ipsis, deponere, per eum loco et tempore pro ipsorum necessitatibus vel commodis, sicut fratres expedire viderint, dispensandam, seu etiam ad personam vel loca alia transferendam: ad quos etiam fratres pro huiusmodi necessitatibus seu commodis sana conscientia recurrere poterunt, maxime si negligentes fuerint vel necessitates aut incommoda ignoraverint eorundem. Et taliter nominati vel praesentati a fratribus non sunt eorum nuntii seu depositarii, sed illorum, a quibus eis pecunia vel denarii comittuntur; nec fratres per se vel interpositas personas denarios vel pecuniam recipiunt nominando aut praesentando sic aliquos seu ad huiusmodi nominatos vel praesentatos taliter recurrendo, cum non sit intentionis eorum, ut de ipsorum auctoritate huiusmodi denarii vel pecunia conserventur aut ab eis nomine depositi exigantur: licet nuntiis vel depositariis ipsis committantur pro necessitate vel commodo eorundem. Et cum in dicta regula subiungatur, quod pro necessitatibus infirmorum et aliis fratribus induendis per amicos spirituales ministri tantum et custodes sollicitam curam gerant, debent alii fratres curam huiusmodi, quae praefatis ministris et custodibus ex regula praecipue incumbit, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter.

Dicimus insuper, quod, cum in ipsa contineatur expresse, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum nec locum nec aliquam rem, nec in communi neque in speciali debent proprietatem habere, sed locorum et do-

¹ Reg. Vat. t. 21 f. 259 (Inn. IV a. 3) ep. 333 (1685); Sbar. 114 (I, 400). Cfr. supra Supplem. nr. IV. — Alex. IV illas litteras, quarum duo transsumpta Perusii 20 apr. 1285 a mag. Bernardo Iohannini

can. Agathen. et causarum camerae domini papae generali auditore confecta in archivio sacri conv. Assis. exstant, die 20 febr. 1257 innovat; Sbar. 297 (apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV. nr. 23).

morum ac utensilium et librorum et eorum mobilium, quae licet habere, Ordo usum habeat, et fratres, secundum quod generalis vel provinciales ministri dispensandum duxerint, eis utantur. Nec vendi debent loca, domus vel mobilia huiusmodi seu extra Ordinem commutari aut alienari quoquo modo, a quibuscunque personis ad usum fratrum donata, vendita, permutata seu quocunque iusto modo vel translata sunt vel fuerint, nisi Apostolica sedes vel ecclesiae Romanae cardinalis, qui pro tempore Ordinis fuerit gubernator, generali seu provincialibus ministris auctoritatem super hoc praebuerit vel assensum: cum tam immobilium quam mobilium huiusmodi ius, proprietas et dominium (illis solis exceptis, in quibus expresse donatores seu translatores sibi proprietatem et dominium reservasse constiterit) nullo medio ad Ecclesiam ipsam spectent; cui domus et loca praedicta cum ecclesiis ceterisque suis pertinentiis, quae omnia in ius et proprietatem beati Petri suscipimus, omnino tam in spiritualibus quam temporalibus immediate subesse noscuntur. De vilibus autem mobilibus vel parum valentibus liceat fratribus pietatis seu devotionis intuitu vel pro alia honesta et rationabili causa (obtentam prius super hoc superiorum suorum licentiam) extra Ordinem aliis largiri.

Illud quoque regulae praedictae capitulum, ubi dicit, ut, si qui fratrum instigante humani generis inimico mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, ut recurratur ad solos ministros provinciales, teneantur ipsi fratres ad eos recurrere, quam citius poterunt sine mora, ad manifesta tantum et publica pertinet; possunt tamen iidem ministri pro fratrum laboribus et periculosus discursibus evitandis, si expedire viderint, custodibus et aliis discretis fratribus presbiteris super iis committere vices suas. Volumus autem, ut ipsi ministri constituent vel constitui faciant tot per provincias, quot ad hoc necessarios noverint, de maturioribus et discretioribus fratribus sacerdotibus, qui super huiusmodi peccatis, cum occulta vel privata fuerint, audiant poenitentes, nisi ministris aut custodibus suis ad loca eorum declinantibus maluerint confiteri.

Ad haec pro eo, quod in regula dicitur, ut decedente generali ministro a provincialibus ministris et custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris, dicimus, quod singularum provinciarum custodes unum ex

se constituent, quem cum suo provinciali ministro pro ipsis ad capitulum dirigant, voces suas committentes eidem. — Et cum iuxta regulae praefatae tenorem nulli fratrum liceat populo praedicare, nisi a ministro generali fuerit examinatus et approbatus et sibi officium praedicationis ab ipso concessum: potest idem minister vices suas ministris provincialibus et eorum vicariis committere in hac parte, ita tamen, ut ipsi provinciales vel iidem vicarii in ipsorum absentia una cum definitioribus capituli fratres suarum provinciarum, quos examinatione indigere credunt, examinent, approbent, eisque huiusmodi officium, prout secundum Deum viderint expedire, concedant. Si qui vero examinari non egent pro eo, quod in theologia facultate et praedicationis officio sunt instructi, si aetatis maturitas et alia, quae requiruntur in talibus, conveniant in eisdem, possunt de generalis vel suorum provincialium ministrorum licentia seu mandato populo praedicare. Per id autem, quod fratres non ingrediantur monasteria monacharum praeter illos, quibus a sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis, dicimus, ingressum in monasteria tantummodo monialium inclusarum Ordinis s. Damiani prohibitum fore ipsis, ad quae nemini licet ingredi, nisi cui a sede Apostolica facultas super hoc specialiter tribuatur; et nomine monasterii claustrum, domos et officinas interiores volumus comprehendere. Ad aliarum vero coenobia monialium possunt, sicut et alii religiosi, fratres illi ad praedicandum vel petendum elemosynam aut pro aliis honestis et rationabilibus causis accedere ac intrare, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Lugduni XVIII Kal. decembris anno tertio.

XII. Inno. IV. archiepiscopo et capitulo Narbonen. mandat, ut monialibus ord. s. Dam. Narbonen. dent facultatem se transferendi ad locum commodiorem.¹

Lugduni, 1245/46.

Venerabili fratri archiepiscopo et dilectis filiis capitulo Narbonen.

Benigni promptitudo favoris circa nos in eo debet haberi potissime, in quo et Deus ho-

¹ Flam. d'Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 9 (ex formulario Marini de Ebulo).

norari conspicitur et animarum utilitas procurari videtur. Sane cum multae compassionis affectu afflictionem audivimus, quam dilectae in Christo filiae abbatissa et moniales Narbonae ordinis s. Damiani de loci patiuntur ineptia, in quo divinis vacant obsequiis sub extremae sarcina paupertatis, praesertim cum nec ipsae leviter ad Deum timentes pro implorando subsidio recursum habere valeant, nec liber aliquando ab iis ad ipsarum monasterium haberi possit accessus, ut iis, quod cupitur, subventionis remedium praebeatur. Cum itaque ipsarum ad hoc aspiret humilitas, ut de loco ipso ad alium transire possint idoneum pro habitatione sua in Narbonensi brolio pietatis intuitu a personis spiritualibus acquirendum, in quo mentibus debitis et liberis regi et reginae virginum religiosae obsequium exhibeant servitutis, universitatem vestram affectione qua possumus hortamur, ut ... pensato prudenter, quod huiusmodi ancillas Domini deceat benignitatis et gratiae affluentia consolari, earum in hac parte desiderium pro divina et nostri reverentia sub eius occasionis obedientia ducatis propere ad effectum, ipsis, quod ad praedictum locum ipsius brolii transire liberè et ecclesiam ac domos earum usibus opportunas construere possint ibidem, facultatem liberam tribuentes, ita quod eis vos ad preces nostras iuxta votum gaudentibus invenisse benevolos Nos vestra propter hoc sinceritas gratuletur tempore opportuno invenire gratiosos. Ceterum tu, frater archiepiscope, qui praesentialiter nostrum beneplacitum audivisti, praedictis abbatissae et monialibus primum pro ipsa ecclesia lapidem, omni dilatione et difficultate postposita, largiaris: alioquin etc.; contradictores etc.

Datum Lugduni pontificatus nostri anno tertio.

XIII. Innoc. IV (Bernardo) archiepiscopo Salzeburgensi mandat, ut (Rudigerum) episcopum Pataviensem inducat, ut, si qui cives Patavienses in ipsa civitate fratribus Minoribus locum concedere velint, id fieri permittat.¹

Lugduni, 1247, maii 23.

Venerabili fratri archiepiscopo Salzeburgensi.

Ex parte dilecti filii fratris Bartholomaei ministri ordinis Minorum in Austria fuit nobis

humiliter supplicatum, ut, cum fratres dicti ordinis locum non habeant in civitate Pataviensi, in quo possint Domino suorum offerre vitulos labiorum, providere super hoc eis paterna sollicitudine curaremus. Quorum igitur supplicationibus inclinati venerabilem fratrem nostrum .. episcopum Pataviensem rogamus et monemus attente, nostris sibi dantes litteris in mandatis, ut, si qui civium Pataviensium, qui ad hoc dicuntur instantissime laborasse, in civitate ipsa locum concedere ac ecclesiam voluerint dictis fratribus fabricare, pro nostra et apostolicae sedis reverentia id permittat fieri et auctoritatem etiam tribuat absque iuris praeiudicio alieni, ita quod ex hoc propitiationem divinam facilius mereatur et nos devotionem suam possimus merito commendare. Ideoque fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus eundem episcopum ad hoc moneas efficaciter et inducas. Datum Lugduni X kalendas iunii anno quarto.

XIV. Innoc. IV ratum et gratum habet, quod fratribus Min. Friburgen. capella s. Martini unacum quodam loco ei adiacente est donata.²

Lugduni, 1247, iunii 7.

Guardiano et fratribus Minoribus de Wriburch(!) Constantiensis dioecesis.

Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum et vota, quae a rationis tramite non discordant, effectu prosequente implere. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, ut capellam s. Martini de Wriburch sine animarum cura, quam ... plebanus loci eiusdem, ad quem ipsius capellae collatio pertinet, ... Constantiensis episcopi loci dioecesanii accedente consensu, ac quemdam locum adiacentem ipsi capellae s. Martini, quem dilectus filius nobilis vir Conradus comes de Wriburch et universitas loci eiusdem Constantiensis dioecesis, prout spectabat ad eos, vobis pia liberalitate ac provida contulerunt, sicut in litteris confectis exinde plenius dicitur contineri, confirmare de benignitate sedis apostolicae curaremus. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc pie ac provide factum est, ratum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus et prae-

¹ Cfr. G. E. Friess l. c. pag. 105. Quae litterae nullum habebant effectum.

² Litterae istae bullatae asservantur tum in archivo sacri

conv. Assis. tum Hallis in archivo provinciae fratrum Min. Tirolensis; cfr. Zeitschr. f. Gesch. d. Oberrh. N. F. VI, 451, et Sbar. 206.

sentis scripti patrocínio communimus. Nulli ergo etc. Datum Lugduni [VII idus iunii] anno [quarto].¹

XV. Innoc. IV universis abbatissis et monialibus inclusis ord. s. Dam. regulam b. Francisci vel potius ab Hugolino episcopo Ostien., postmodum Gregorio papa IX, cooperante b. Francisco compositam (cfr. supra Suppl. IX), a se ipso tamen in quibusdam immutatam, observandam proponit.²

Lugduni, 1247, augusti 6.

Dilectis in Christo filiabus universis abbatissis et monialibus inclusis ordinis s. Damiani.

Cum omnis vera religio et vitae institutio approbata certis constet regulis et mensuris, certis etiam constet legibus disciplinae, quisquis religiosam ducere vitam cupit, nisi certam atque rectam conversationis suae regulam disciplinamque vivendi observare studuerit diligenter, eo ipso a rectitudine deviat, quo rectitudinis lineas non observat; et ibi deficiendi incurrit periculum, ubi per discretionis virtutem certum ac stabile proficiendi collocare neglexerit fundamentum. Quapropter, dilectae in Domino filiae, quia divina vobis gratia inspirante per arduam viam et arctam, quae ad vitam ducit, incedere et vitam pauperem ducere, pro aeternis lucrandis divitiis elegistis, vestris piis precibus inclinati b. Francisci³ regulam quantum ad tria tantum videlicet obedientiam, abdicationem proprii in speciali et perpetuam castitatem nec non formam vivendi praesentibus annotatam, secun-

dum quam specialiter vivere decrevistis, vobis et iis, quae vobis successerint, concedimus observandam: auctoritate Apostolica statuentes, ut in singulis monasteriis vestri Ordinis perpetuis temporibus observetur, quae talis est.

Omnes itaque, quae saeculi vanitate relicta religionem vestram assumere voluerint et tenere, hanc eas legem vitae et disciplinae oportet et convenit observare vivendo in obedientia, sine proprio, et in castitate. Omni namque tempore vitae suae hanc vitam profitentes clausae manere debent; et postquam claustrum huius religionis intraverint aliquae et professae fuerint, hanc regularem observantiam promittentes, nulla eis concedatur licentia vel facultas inde ulterius exeundi, nisi forte causa plantandi vel aedificandi eandem religionem vel reformandi aliquod monasterium seu causa regiminis vel correctionis seu alicuius gravis dispendii devitandi per licentiam generalis ministri Ordinis fratrum Minorum seu provincialis illius provinciae eiusdem Ordinis, in qua monasterium situm fuerit, ad aliquem locum aliquae transmittantur; pro alia etiam et rationabili causa interdum transferri possint de supradicti dumtaxat licentia generalis. Morientes vero tam sorores quam servientes infra claustrum, prout convenit, tumultentur. Omnibus autem hanc religionem assumere cupientibus, et quae fuerint admittendae, priusquam habitum mutent et religionem assumant, dura eis et aspera praedicentur, per

¹ Litterae Conradi comitis de Freiburg, quarum supra mentio fit, hae sunt: « In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Omnibus praesens scriptum audientibus. seu cernentibus salus sit in omnium Salvatore. Cum humanae provisionis ordinatio saepius in umbra dormiat oblivionis, ac huius rei causa series veritatis multotiens opprimatur: noverint praesentes et posterius, quod nos divina providentia Conradus comes de Friburch extremorum rememorati suspiriorum in remedium animae nostrae necnon parentum nostrorum, accedente consensu venerabilis patris nostri Henrici Constantiensis episcopi, loci dioecesanis, capellam s. Martini, sitam in dicta civitate Friburch, cuius ius patronatus ad nos spectare dinoscebatur, et insuper quatuor adiacentia curtilla, quae vulgo dicuntur Hovestette, religiosi viris fratribus Minoribus cum omnibus suis pertinentiis pleno libertatis iure conferimus perpetuo possidenda: tali conditione, quod, si dicti fratres voluntarie sine spe revertendi loco cesserint memorato, praefatae capellae patronatus ad nos praesentatione pristina revertatur, praelibata siquidem curtilla de pauperum elemosyna comparata per procuratores fratrum et dictae civitatis nostrae consules in usus pauperum redigantur. Huius igitur nostrae collationis donatio ne cuiusquam possit calumnia molestari, nos nomine nostro nostrorumque heredum in hiis omnibus iuris ac legum renuntiamus auxilio, praecipue statuto imperiali, civili regionum omnium ac civitatum omnique totaliter exceptioni novae seu veteris constitutionis, cuius vel quorum suffragio praesens scriptum a quoquam valeat infirmari. Ut autem haec inconversa permaneant ac stabili gaudeant firmitate, hanc paginam sigilli nostri civiumque nostrorum munimine roboramus. Acta sunt haec anno domini MCCXLVI. Datum apud Friburch VIII kal. iunii, in-

dictione IV, praesentibus hiis testibus: Rudolfo plebano de Friburch etc. ».

Accedunt litterae Hermanni decani in Nussbach, olim illius capellae possessoris, quarum tenor hic est: « Hermannus decanus in Nussbach tam praesentibus quam futuris scripti huius inspectoribus salutem in omnium Salvatore. Cum omnis christianae religionis character signati sacrorum locorum utilitatibus intendere teneantur, horrendum est nimiumque stupendum, sacrilega temeritate quicquam in ipsorum dispendium attentare. Verum quia de sacris et deo dicatis [locis] non est dubitandum, ne quisquam perpetuae damnationis se praecipitet in abyssum, ego, qui per multa tempora (multo amplius XL annis) capellam s. Martini sitam in Friburch quiete et pacifice possedi, volens animae meae necnon aliorum intendere saluti, sublato dubietatis et erroris obstaculo, profiteor et contestor bona fide, omnem aream et vacuitatem praefatam capellam s. Martini ambientem veram esse dotem dictae capellae veraciter pertinentem, videlicet a latere capellae infra rivulum aqueductus sursum et a latere rivuli infra chorum et domum Alberti de Unthkirge per transversum et ab alio latere infra hospitale deorsum et a regione portae anterioris totius areae longitudo pariter et latitudo. In huius rei testimonium praesens scriptum sigilli nostri munimine roboramus. Datum apud Reinichein in festo apostolorum Petri et Pauli anno domini MCCXLVI ». Cfr. *Freib. Diö. Archiv.* XXVIII (N. F. I) pag. 75-77.

² Reg. Vat. t. 21 f. 457 (Innoc. IV a. 5) ep. 166 (3215); *Sbar.* 227 (I, 476).

³ Sic quidem legitur in registro Innoc. IV l. c.; dubium vere non esse potest, quin loco « Francisci » scribendum fuerit « Benedicti ».

quae itur ad Deum, et quae secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. Non recipiatur aliqua, quae longiori aetate vel infirmitate aliqua seu fatua simplicitate ad huius vitae observantiam minus sufficiens et idonea comprobetur: per tales enim status et vigor religionis saepius dissolvitur et turbatur: unde in personis recipiendis diligenti studio et cautela huiusmodi debet occasio devitari, etiamsi cum aliqua aliquando, causa rationabili exigente, alicubi forte fuerit dispensandum. Omnes vero ex more intra claustrum receptae, si aetatis intelligibilis fuerint, citius deponant habitum saecularem et intra paucos dies habitum regularem suscipiant: quibus deputetur magistra, quae ipsas informet regularibus disciplinis; et completo unius anni spatio professionem faciant in hunc modum: "Ego talis soror promitto Deo et b. Mariae semper Virgini, beato Francisco et omnibus sanctis servare perpetuam obedientiam secundum regulam et formam vivendi a sede Apostolica Ordini nostro traditam, vivendo toto tempore vitae meae sine proprio et in castitate". Quod etiam de servientibus firmiter modo simili observetur. — De divino Officio tam in die quam in nocte Domino persolvendo taliter observetur, quod eae, quae legere et canere noverint, secundum consuetudinem Ordinis fratrum Minorum, cum gravitate tamen et modestia, officium debeant celebrare; illiteratae vero dicant viginti Pater noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta et Nona, pro qualibet horarum istarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem: qui modus per omnia in officio beatae Mariae Virginis observetur; et orent pro defunctis. Quod si iuvenulae aliquae vel etiam grandiores capaces ingenii et humiles fuerint, si abbatissae visum fuerit, faciat eas litteras edoceri, magistram eis deputans idoneam et discretam. Sorores vero horis statutis, prout ordinatum fuerit, utilibus et honestis laboribus occupentur. — Silentium vero continuum sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat; attendat tamen sollicitè abbatissa, ubi, quomodo et qualiter sororibus loquendi licentiam largiatur; omnes autem studeant signis religiosis pariter et honestis. Sane quando aliqua persona religiosa vel saecularis vel cuiuslibet dignitatis loqui petierit alicui sororum, nuntietur prius abbatissae; et si ipsa concesserit, accedens ad locutorium duas alias ad minus habeat sem-

per secum, quibus iusserit dicta abbatissa, quae loquentem videant et audire valeant, quae dicuntur. Hoc namque firmiter observetur ab omnibus, ut, quando de confessione sacerdoti interius infirma fuerit aliqua locutura, non loquatur nisi ad minus duabus non longe sedentibus, quae confitentem et confessorem videre possint, ab eisdem pariter et videri. Hanc autem loquendi legem et ipsa abbatissa diligenter custodiat, ut omnis omnino materia detractionis omnibus auferatur: excepto quod cum sororibus suis horis et locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire. Sorores vero infirmæ ac servientes eisdem iuxta dispositionem abbatissae infirmitatis suae tempore in infirmatorio loqui possunt.

Sorores autem et servientes a festo Exaltationis sanctae Crucis^o usque ad festum Resurrectionis Dominicae continuum servant ieiunium, diebus Dominicis, beati Michaelis, beati Francisci, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini cum duobus immediate sequentibus diebus nec non Epiphaniae et Purificationis exceptis. Verum a Resurrectione Dominica usque ad Exaltationem sanctae Crucis, nisi sexta feria et ieiuniis statutis universaliter ab Ecclesia, ieiunare minime teneantur. Vino quoque et piscibus, ovis, caseo et lacticiniis aliisque pulmentis licite possunt uti. Ab Adventu tamen usque ad Nativitatem Domini, maiori Quadragesima necnon et sexta feria et ieiuniis ieiunialibus ab Ecclesia generaliter institutis ovis, caseo, ceterisque lacticiniis non utantur. Cum servientibus tamen sororibus circa ieiunium, praeterquam in Adventu et Quadragesima maiori et sexta feria et aliis ieiuniis generaliter ab Ecclesia institutis, possit abbatissa misericorditer dispensare. Praefatam autem ieiunii et abstinentiae legem adolescentulae infra decimum quartum annum vel anus seu debiles observare minime teneantur, quibus secundum earum imbecillitatem tam in carnibus quam in necessariis aliis possit misericorditer provideri. Sanae quoque ieiunare non tenentur minutionis suae tempore extra maiorem Quadragesimam et sextam feriam, Adventum Domini et ieiunia ab Ecclesia generaliter instituta; caveat tamen abbatissa, ne ultra quater in anno minutionem permittat communiter celebrari, nisi manifesta necessitas plus requirat; nec a persona extranea maxime vero minutionem accipiant aliqua ratione, ubi commode poterit evitari. — De infirmis vero cura et maxima diligentia habeatur et secundum quod possibile fuerit et decuerit tam in

cibariis, quae earum requirit infirmitas, quam in aliis etiam necessariis in fervore caritatis benigne ac sollicite eis per omnia serviat; quae vero infirmas proprium habeant locum, si unquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatae, ne illarum ordinem et quietem confundere valeant vel turbare. — Unaquaeque soror, praeter cilicium vel stamineam, si habuerit, duas tunicas vel etiam plures, secundum quod visum fuerit abbatissae, habere valeat et mantellum longitudinis et latitudinis congruentis; et haec indumenta sint de panno vili tam pretio quam colore iuxta diversarum consuetudinem regionum. Pro cingulo autem chordam habeant, exceptis sororibus servientibus, quae cingulum portent laneum et non chordam. Habeant et scapularia sine caputio de levi et religioso panno vel staminea amplitudinis et longitudinis congruentis, sicut unius cuiusque qualitas exigit vel mensura, quibus induantur, nisi cum laborant vel aliquid tale agunt, quod pallia congrue gestare non possunt. Si tamen illa simul habere voluerint cum mantellis vel etiam iacere cum ipsis, minime prohibentur. Possunt et sine ipsis aliquando esse, si visum fuerit Abbatissae, cum forte propter calorem nimium vel aliquid aliud eis gravia multum fuerint ad portandum. Vittis aut peplis omnino albis, non tamen curiosis, capita sua cooperiant uniformiter et honeste, ita quod frons, genae et collum sint, ut convenit, cooperta; nec aliter coram extraneis personis audeant apparere. Habeant et nigrum velum extensum supra capita ita amplum et longum, quod ex unaquaque parte descendat usque ad scapulas et retro parvum ultra tunicae caputium protendatur. Sorores vero novitiae album velum tantum eiusdem mensurae debeant deportare; servientes autem sorores pannum lineum album ad modum tunicae super capita sua deferant tantae longitudinis et amplitudinis, quod ipsas scapulas atque pectus, praecipue cum exeunt, valeant operire. — Omnes sorores sanae, tam abbatissa quam aliae, iacere in communi dormitorio teneantur, et quaelibet per se lectum habeat ab invicem separatum; lectus tamen abbatissae in tali loco dormitorii disponatur, quod in ceteros dormitorii lectos sine obstaculo, si possibile est, valeat intueri. Liceat autem unicuique habere sacconem de palea vel de foeno et cervical cum panno lineo superposito, quae de foeno seu palea aut lana seu etiam pluma esse poterit, iuxta quod abbatissa iudicaverit faciendum. Habeant etiam honesta coopertoria lanea sive culcitras religio-

sas, cum lanea habere nequiverint congruenter. Lampas insuper de nocte accensa semper in medio dormitorii habeatur. Capillos suos tondeant usque ad aures certis temporibus communiter, nec aliqua de cetero tonsuretur, nisi evidenti infirmitate corporis exigente.

De ingressu personarum in monasterium firmiter et districte praecipimus, ut nulla unquam abbatissa vel eius sorores aliquam personam religiosam seu saecularem aut cuiuslibet dignitatis in monasterio intrare permittant; nec omnino hoc alicui liceat, nisi cui et de quibus concessum fuerit a sede Apostolica vel a generali seu a provincialibus ministris Ordinis fratrum Minorum, in quorum provinciis monasteria ipsa consistunt. Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege medicus et minor causa multum gravis infirmitatis, qui non absque duobus sociis honestis de familia monasterii introducantur, expedito negotio huiusmodi celeriter egressuri, nec ab invicem intra monasterium separentur; nec non illi, quos occasione incendii vel ruinae seu alterius periculi vel dispendii seu pro tuendis a violentia quorumlibet monasterio vel personis aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium fieri non potest, necessitas exegerit introire. Nulli tamen personae extraneae intra monasterii claustrum liceat comedere vel dormire. Et si quis de cardinalibus ad aliquod monasterium huius religionis venerit et in illud voluerit ingredi, cum reverentia quidem et devotione suscipiatur, sed rogetur, ut cum uno vel duobus honestioribus quidem sociis debeat introire, duobus vel tribus tantum religiosis et honestis sociis sit contentus. Quod si forte pro benedictione vel consecratione sororum vel alio etiam modo concessum alicui episcopo fuerit, missam interius aliquando celebrare, quam paucioribus et honestioribus potuerit contentus sit ministris: et hoc ipsum rarius alicui concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliquo, nisi praetacto modo, sive infirma fuerit sive sana. Illud sane praecipue caveatur, ut ii, quibus aliquando fuerit concedendum in monasterium ingredi, tales sint, de quorum verbis et moribus nec non vita et habitu aedificari valeant intuentes et materia iusti scandali exinde nequeat generari. — Ubi vero proprius fuerit cappellanus, habitu et vita religiosus sit ac bonae famae, nec multum iuvenis nec non idoneae sit aetatis. Qui cappellanus, cum aliqua sororum gravi corporis infirmitate detenta visa fuerit tendere ad extrema et necesse habuerit confiteri vel Dominici Corporis accipere sacra-

menta, alba stola et manipulo ingrediatur indutus et audita confessione vel Dominici Corporis tradito sacramento sic indutus, ut ingressus est, exeat; nec moram ibi faciat longiorem. Sic se etiam habeat in animae commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas non ingrediatur claustrum, sed exterius in cappella, quae ad illud officium pertinent, exequatur; tamen si abbatissae visum fuerit, quod ad exequias debeat introire, modo suprascripto indutus intret et sepulta mortua exeat sine aliqua mora. Si autem necesse fuerit, ut ad aperiendam seu praeparandam sepulturam seu certe postmodum coaptandam ingrediatur, sit ei vel alicui alii ad hoc idoneo et honesto licitum introire; aliter vero monasterium ingredi non praesumat, sed cum aliqua sibi de confessione loqui voluerit, per locutorium eam audiat et per illud eidem ipse loquatur. Quae vero proprium non habuerint capellanum, a quolibet bonae famae et honestae vitae presbytero missam audire possunt. Poenitentiam autem atque Dominici Corporis sacramenta tantum a fratribus Ordinis Minorum dumtaxat recipiant, nisi in periculosae necessitatis articulo aliqua constituta pro his habere copiam fratrum nequiverit praedictorum.

Volumus etiam, ut in muro, qui sorores dividit a cappella, congruentis formae crates ferrea collocetur, cui crati pannus lineus niger interius taliter apponatur, ut nulla inde valeat exterius aliquid intueri. Habeat et ostia lignea ex parte sororum cum seris ferreis atque clavi, ut maneant semper clausa pariter et firmata et non aperiuntur, nisi cum divinum celebratur Officium, vel ad audiendum aliquando verbum Dei proponendum sibi exterius in cappella per idoneam et honestam personam; et nemo alias per dictam cratem loquatur, nisi forte aliquando causa rationabili vel necessaria exigente alicui raro fuerit concedendum. Et quandocunque aliquam personam extraneam ad eas ingredi vel alias per cratem eis loqui contigerit, tegant facies suas cum modestia et inclinent, prout religionis convenit honestati. Pro communione autem certis temporibus recipienda, ubi necesse fuerit, fenestra parvula fiat cum ostiolo de lamina ferrea sera et clavi semper firmato, per quam calix possit dari congrue et ministrari Dominici Corporis sacramentum; et tantum distet a terra, quod sacerdos commode illud ministerium inde valeat exhibere. -- De visitatore huius religionis illud est sollicite providendum, ut quicumque vel generalis vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit visitator, talis debet constitui, de cuius religiosa vita

et moribus ac fide notitia plena et securitas habeatur. Qui, cum ad monasterium aliquod veniens fuerit ingressus, sic se per omnia exhibeat et ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet et ad Dei amorem et inter se mutuam caritatem semper inflammet, pariter et accendat; et quando monasterii claustra ad visitandum intraverit, duos religiosos et idoneos socios secum ducat, qui videlicet socii simul maneant et, dum fuerint intra claustrum, ab invicem nullatenus separentur. Sane de sororum statu et observantia suae religionis ab omnibus generaliter et specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem; et ubi aliquid reformandum vel corrigendum invenerit, zelo caritatis et amore iustitiae cum discretione corrigit et reformet tam in capite quam in membris, sicut melius viderit expedire. Modum autem loquendi custodiat suprascriptum, ut videlicet aut cum omnibus aut cum pluribus simul loquatur vel secrete cum una, aliis tamen ad minus duabus in aspectu eius non longe sedentibus, ut per omnia bonae famae integritas conservetur, nisi ad locutorium cum una vel pluribus loqui voluerit de iis, quae ad officium suum pertinere noscuntur. Caveat autem abbatissa, ne a se vel ab aliis sororibus status sui monasterii visitatori aliquatenus abscondatur, quia malum esset indicium et offensa graviter punienda; immo volumus et mandamus, ut ea, quae secundum vitae suae formam statuenda vel emendanda fuerint, publice ac privatim, sicut melius fuerit faciendum, visitatori diligenter suggerant et proponant, cui teneantur in omnibus firmiter obedire. Quae aliter autem fecerint, a visitatore tam abbatissa quam aliae digne, prout convenit, puniantur. Similiter et capellanus, si in aliquo reprehensibilis fuerit, in quo convenienter non possit nec debeat supportari, monitione praemissa, a visitatore modeste ac rationabiliter, sicut decuerit, corrigatur; si vero noluerit vel contempserit se emendare, a monasterio per eundem removeatur omnino. Statuimus insuper, quod generalis vel provincialis ministri dicti Ordinis dumtaxat per se vel per alios idoneos suos fratres, in generali capitulo deputatos ab ipsis, vobis tam in capite quam in membris officium visitationis impendant; possint tamen generalis et provincialis praetacti in provinciis suis ex causa specialem visitatorem interdum de fratribus sibi commissis ad hoc idoneum destinare iuxta formam ab universitate ministrorum traditam in capitulo generali.

In quolibet monasterio unum tantum ostium habeatur ad intrandum claustrum et

exeundum, cum opportuerit, iuxta legem de ingressu et egressu positam in hac forma; et istud ostium fiat in sublimi, quanto magis fieri poterit congruenter, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quae scala per catenam ferream ex parte sororum studiose ligatam a Completorio dicto usque ad Primam diei sequentis continue sit suspensa et tempore diurnae dormitionis et visitationis, nisi aliud interdum evidens requirat necessitas vel utilitas manifesta. Ad praefactum autem ostium custodiendum aliqua talis ex sororibus deputetur, quae omnino Deum timeat, quae sit matura moribus, sit diligens et discreta, sitque convenientis aetatis, quae unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut nunquam ea vel eius socia ignorante ostium aliquando valeat aperiri; reliquam vero clavem diversam ab alia custodiat abbatissa. Sit et alia aequae idonea ei socia deputata, quae eius vicem in omnibus exequatur, cum ipsa aliqua rationabili causa vel occupatione necessaria occupata fuerit et detenta. Caveant autem studiosissime et procurent, ne unquam ostium stet apertum, nisi tantum quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis cum valvis et repagulis optime communitum et sine custodia apertum minime dimittatur, nec etiam clausum, nisi una clavi in die et in nocte duabus sit firmiter obseratum; nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi prius indubitanter cognoverit, quod talis sit, cui sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod in eadem forma de ingressu superius continetur, debeat aperiri. Quod si aliquando intra monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum saeculares aliquos vel quascunque personas alias oporteat introire, provideat abbatissa sollicitè, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, aliqua alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quae sic personis ad opus deputatis aperiatur, quod alias intrare penitus non permittat; nam sorores ipsae et tunc et semper, quantumcunque rationabiliter praevalent, studiosissime caveant, ne a saecularibus vel personis extraneis videantur. — Ceterum cum praefatum ostium pro aliis aperiri nolumus, nisi pro illis tantum, quae per rotam vel aliunde decenter nequeunt expediri, mandamus, quod in singulis monasteriis in loco competentis rota una fortis fieri debeat latitudinis et altitudinis, per quam necessaria tam intus quam exterius ministrentur, et taliter disponatur, quod per eam nec intus nec extra valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostio-

lum fiat validum, quod de nocte et in aestate tempore dormitionis seris et clavibus ferreis clausum et firmatum debeat permanere. Ad cuius custodiam pro expediendis necessariis per eandem unam sororem discretam, securam et maturam tam moribus quam aetate, quae monasterii diligat honestatem, constituat abbatissa, cui soli vel deputatae sibi sociae, cum congrue non poterit interesse, loqui ibidem et respondere liceat super iis, quae ad suum officium pertinebunt. — Locutorium autem commune in capella, vel potius in claustrum, ubi commodius et honestius fieri poterit, disponatur, ne, si forte fieret in capella, pacem orantium inquietet. Ipsum vero locutorium sit congruae quantitatis de lamina ferrea subtiliter perforata et taliter clavibus fortibus coaptata, quod nunquam valeat aperiri; cui pannus niger lineus interius taliter apponatur, quod ipsae videre extra non valeant nec videri. Ad istud locutorium a Completorio, quod dici debet tempore competentis, usque post Primam diei sequentis seu tempore comestionis vel dormitionis in aestate aut quando officium celebratur, nisi pro causa adeo rationabili vel necessaria, quae commode differri non possit, nulli licitum est loqui. Quandoque vero concessis temporibus aliquam vel aliquem habuerit ibi loqui, cum modestia et maturitate loquentes breviter se expediant, prout decet.

De servientibus sororibus, quae semper manere clausae sicut aliae non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia nulla claustrum egrediatur, et quae mittuntur, honestae sint et convenientis aetatis et calceamentis honestis tam ipsae quam sorores illae, quas aliquando emitti contigerit pro casibus suprascriptis, calceatae incendant; ceteris autem intus manentibus, si voluerint, liceat istud idem. Egredientibus vero assignetur certus terminus redeundi; nec alicui ipsarum concedatur extra monasterium sine speciali licentia comedere, bibere vel dormire nec ab invicem separari vel alicui in secreto loqui seu cappellani monasterii aut conversorum vel fratrum ibidem morantium domicilium introire; quodsi aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur. Et sollicitè caveant, ne ad loca suspecta divertant vel cum personis malae famae familiaritatem habeant; nec in suo reddito saecularia vel inutilia sororibus referant, per quae dissolvi valeant vel turbari; et quamdiu extra fuerint, taliter studeant se habere, quod de conversatione honesta ipsarum aedificari valeant intuentes; et quidquid eis da-

tum fuerit vel promissum, resignent et renuncient abbatissae vel alii, cui haec commiserit vices suas.

Ad haec liceat vobis in communi redditus et possessiones recipere et habere ac ea libere retinere, pro quibus possessionibus modo dicto pertractandis procurator unus prudens pariter et fidelis in singulis monasteriis vestri Ordinis habeatur, quandocumque expedire videbitur, qui per visitatorem constitui et amoveri debeat, sicut viderit expedire. Hic vero taliter constitutus de omnibus sibi commissis, receptis pariter et expensis, abbatissae et tribus aliis sororibus ad hoc specialiter assignatis et visitatori, cum voluerit, rationem reddere teneatur; et nihil omnino de rebus monasterii vendere, commutare, obligare vel alienare quoquo modo valeat, nisi de licentia abbatissae pariter et conventus; et quidquid contra hoc fuerit attentatum, irritum decernimus et inane. Possit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parva ex causa licita interdum aliis elargiri. — Verum ne ab observatione praesentis formulae breviter superscriptae, quam uniformiter ubique ab omnibus volumus et mandamus diligentius observari, pro defectu certi regiminis imposterum recedere vos contingat aut sub diversorum magisterio vivendi modos incurrere differentes, dilectis filiis generali et provincialibus ministris Ordinis fratrum Minorum curam vestri et omnium monasteriorum vestri Ordinis plene in omnibus praesentium auctoritate committimus: statuentes, ut sub eorum et aliorum, qui pro tempore ministri fuerint, obedientia, regimine et doctrina debeatis de cetero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes et curam, eisdem monasteriis per se vel per alios fratres suos ad hoc idoneos, secundum formam praetactam deputatos ab ipsis, quoties expedire viderint, visitationis officium impendere studeant, corrigendo et reformando ibidem tam in capite quam in membris, quae correctionis seu reformationis officio noverint indigere; instituant nihilominus et destituant, mutent et ordinent, prout secundum Deum viderint expedire. Electio tamen abbatissae libere pertineat ad conventum: confirmatio vero ipsius et infirmitas fiat per generalem ministrum, si aderit in provincia, et in eius absentia per provincialem ipsius provinciae, in qua monasterium fuerit con-

structum. Confessiones vestras audiant et ministrent vobis ecclesiastica sacramenta. Et ne pro eo, quod in vestris monasteriis fratres dicti Ordinis residere non tenentur continue, pro defectu sacerdotis possit periculum imminere, ad confessiones vestras in necessitatis articulo audiendas et ministranda sacramenta praetacta nec non divina officia celebranda deputent aliquos discretos et providos cappellanos. Nec aliquod monasterium vestri Ordinis de cetero ab aliquo inchoetur sine capituli generalis Ordinis memorati licentia et assensu.

Cappellanus et conversi secundum dispositionem visitatoris promittant obedientiam abbatissae, voventes loci stabilitatem et perpetuo vivere sine proprio et in castitate. Liceat tamen visitatori tam cappellanus et servientes sorores quam conversos pro evidenti necessitate aut manifesta utilitate de uno monasterio ad aliud transmutare. Ieiunium servare debeant, ut sorores; liceat tamen abbatissae super hoc cum eis aestus vel itineris vel laboris alterius seu alia quavis rationabili causa misericorditer dispensare. Tunicas de vili panno iuxta eorum indigentiam habere valeant sine caputio, quarum manicae sint breves et strictae tantummodo circa manus; longitudo autem tunicarum sit talis, quod a cavilla pedum distent spatio quatuor digitorum. Pro cingulo vero corrigiam honestam habeant cum cultello; caparonem etiam super tunicas portent, cuius longitudo genu aliquantulum transeat et amplitudo usque ad cubitos protendatur. Minoris tamen latitudinis caparonem, si voluerit, habere poterit cappellanus; qui cappa etiam honesta uti poterit, cum fuerit opportunum. Calceamenta cum caligis et braccis ampla et alta habeant et ante fissa. Et idem officium faciant conversi, quod superius de sororibus nescientibus litteras est expressum: excepto quod ad officium b. Virginis minime teneantur. Informationi etiam et correctioni visitatoris conversi et cappellanus per omnia sint subiecti, cui teneantur firmiter obedire.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Lugduni VIII idus augusti anno quinto.

XVI. Innoc. IV. (Raynaldo) episcopo Ostien. mandat, ut non obstante, quod ministris provincialibus ord. Min. visitationem pauperum monialium ord. S. Dam. commisit, curam et regimen omnium monasteriorum earum sibi olim commissum retineat.¹

Lugduni 1248, iunii 17.

Venerabili fratri Ostiensi episcopo.

Cum dilectis filiis ministris provincialibus fratrum Minorum visitationem et custodiam monasteriorum pauperum monialium inclusarum ordinis s. Damiani per nostras litteras commisisse dicamur directam, ac ob id, prout intelleximus, nec de ipsis curam geras nec visitationis officium monasteriis impendi eisdem facias, ut solebas; Nos occasione huiusmodi nolentes illas tam utili patrocinio destitui, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus de monasteriis praedictis ad plenum consuetam et solitam curam gerens, ut prius, moniales iam dictas non desistas tuo patrocinio salutari pro aeternae mercedis cumulo confovere. Circa correctiones autem seu reformationes per te vel per alios faciendas in eis, confirmationes quoque abbatissarum ac sororum receptiones, necnon utilitates alias praedictarum illa utaris auctoritate libere secundum Deum, praemissis litteris nequaquam obstantibus, quam olim a felicis recordationis Gregorio papa praedecessore nostro tibi concessam super iis dignosceris habuisse; contemptores vero, si qui fuerint, vel rebelles, eos per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescas.

Datum Lugduni XV kal. iulii pontificatus nostri anno quinto.

XVII. Innoc. IV. Moniales inclusas mon. s. Cosmae de Urbe ord. s. Dam. in possessione ecclesiae s. Cornelii relinquit, capitulo basilicae Vaticanae perpetuo silentio super hoc imposito.²

Lugduni, 1248, iunii 18.

Dilecto filio [Stephano] tituli s. Mariae in Transtiberim presbytero cardinali, vicario nostro in Urbe.

Piae recordationis Gregorius papa praedecessor noster dilectis in Christo filiabus abbatissae et conventui monialium inclusarum

monasterii s. Cosmae de Urbe ordinis s. Damiani pro inopia relevanda ipsarum, sicut accepimus, ecclesiam s. Cornelii extra Urbem Portuensis dioecesis de fratrum suorum consilio contulit intuitu pietatis, sicut in litteris apostolicis super huiusmodi collatione confectis plenius dicitur contineri. Cum autem dilecti filii capitulum basilicae principis Apostolorum de Urbe, non facta de praemissis aliqua mentione, a Nobis dicantur impetrasse litteras, ut sibi praedicta ecclesia conferatur, et intentionis nostrae non fuerit nec existat, quod dictae abbatissa et conventus ecclesia ipsa destitui ut supra deberent et ab aliquo perturbari: discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus, si tibi constiterit de praemissis, capitulo praefato imponas super ecclesia ipsa silentium et obtentas taliter ab eo litteras auctoritate nostra viribus carere decernas, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione posposita, compescendo.

Datum Lugduni XIV die iulii³ pontificatus nostri anno quinto.

XVIII. Innoc. IV. Episcopos per Alamanniam constitutos monet, ne fratres Min. cogant praedicare Crucem in locis certi discriminis.⁴

Lugduni, 1249, iunii 13.

Venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis per Alamanniam constitutis.

Etsi dilecti filii fratres Minores parati sint velut obedientiae filii pro virtute iustitiae ire, cum expedit, in carcerem, sunt tamen a vobis, quando utilitatis ecclesiasticae causa deposcit, cum discretionis iudicio transmittendi, ut non ad propria impelli pericula videantur, sed mitti ad revocandum pereuntes de interitu ad salutem; nam Dominus misisse legitur discipulos tamquam oves, non ut damnosa fierent immanium esca luporum, sed ut per suae simplicitatis providentiam feroces immitium hominum animos ad humilitatem et mansuetudinem immutarent. Rogamus igitur fraternitatem vestram et monemus per apostolica scripta vobis mandantes, quatenus, quotiens illos ecclesiasticae necessitatis utilitas exegerit ad praedicandum crucem contra persecutores Ecclesiae destinari, ipsos ad personas et loca

¹ Flam. d'Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 13 (ex archivo mon. s. Angeli Asculan.). Aliis litteris die 28 Oct. 1248 datis S. P. litteras supra relatas innovat (l. c. pag. 19).

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 10 (e chronico mscr. eiusdem mon. a sorore Ursula Formicini composito).

³ Hoc esset a. 1247, sed loco «die» secundum stylum can-

cellariae apost. legendum esse videtur «Kal.», quod esset «18 iunii 1248». Aliis litteris II idus iulii a. 6 (14 iulii 1248) datis S. P., illis monialibus hoc petentibus, litteras Greg. IX die 9 aug. 1238 datas, casu fortuito amissas, quibus eis ipsa ecclesia s. Cornelii concessa est, transcriptas assignat. l. c. pag. 14.

⁴ E cod. mscr. nr. 135 conv. Min. Conv. Friburg. in Helv. pag. 160.

certi discriminis ire non cogatis invitos, ne inutiliter exponantur corporalis vitae periculo, ubi manifestum lucrum non prospicitur animarum.

Datum Lugduni idus iunii anno sexto.

XIX. Innoc. IV ratum et gratum habet, quod (Hermannus) episcopus Herbipolen. (Würzburg) fratres Min. ibidem existentes ad commodiorem locum transtulit.¹

Lugduni, 1250, aprilis 27.

Ministro provinciali Ordinis Minorum [Almaniae superioris ac fratribus domus eiusdem ordinis] Herbipolen.

Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum et vota, quae a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cum igitur, sicut accepi-mus, venerabilis frater noster Herbipolensis episcopus vos de loco, in quo antea degebatis, propter incommoditates plurimas ad alium locum magis idoneum civitatis Herbipolen. transtulerit, dans vobis licentiam aedificandi ecclesiam ibidem et alia aedificia vestris usibus opportuna, facta commutatione prioris loci vestri, quem dictus episcopus contulit magistrae et sororibus monasterii s. Bartholomaei Herbipolen. ordinis s. Augustini de vestro beneplacito et assensu, prout in ipsius episcopi litteris dicitur plenius contineri²: Nos vestris precibus inclinati, quod super his per eundem episcopum pie ac provide factum est ratum habentes et gratum, id auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc.

Datum Lugduni V Kal. maii anno septimo³.

XX. Innoc. IV ratum et gratum habet, quod Hermannus episcopus Herbipolen. locum Herbipoli existentem, quem fratres Min. ad alium se transferentes reliquerunt, magistrae et conventui sororum apud s. Bartholomaeum commorantium assignavit.⁴

Lugduni, 1250, maii 18.

Dilectis in Christo filiabus magistrae et conventui ecclesiae s. Agnetis Herbipolen. ordinis s. Augustini.

Cum a nobis petitur, quod iustum est et honestum, tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii

nostri ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod... Herbipolensis episcopus diligenter attendens, quod locus, in quo morari consuevistis, ad inhabitandum vobis inhabilis existeret, ecclesiam s. Agnetis Herbipolen., de qua fratres ordinis Minorum se ad alium locum transtulerunt, vobis, prout ad ipsum spectabat episcopum, eorundem fratrum accedente consensu, duxit liberaliter concedendum: ordinans, quod minister ac fratres ipsius ordinis Minorum ecclesiae vestrae in spiritualibus curam gerant; quod si facere noluerint, liceat vobis aliquos discretos religiosos eligere, qui saluti vestrae consilium adhibeant opportunum, sicut in litteris vestris ipsius episcopi confectis exinde plenius continetur. Vestris igitur ac eiusdem episcopi supplicationibus inclinati, quod super hoc a praedicto episcopo provide factum est, ratum et gratum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum praesentibus inseri facientes, qui talis est: "H. Dei gratia Herbipolensis episcopus dilectis in Christo magistrae et conventui s. Bartholomaei salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum de loco vestro, in quo promissistis Domino famulari, qui vestro commodo minus habilis esse videtur, ad monasterium civitatis nostrae, de quo fratres ordinis Minorum se ad locum alium transtulerunt, vos transferre ac ibidem in Dei laudibus vigilare proponatis, nos vestris petitionibus inclinati, deliberatione ac consilio bonorum super hoc habito, ut ad ipsum locum transeatis, vobis concedimus facultatem: sacerdotem, qui vobis ministraverit in divinis, qui esse debet habitu regularis, et personas conventus vestri praesentes et post futuras nobis conservantes, ita ut immediate nobis subsint; hoc adiicientes, quod magister (!) et fratres ordinis Minorum in spiritualibus saluti vestrae consulant, prout vobis viderint expedire. Et si forsitan aliquo casu curam vestri agere non possent, licentiam vobis damus inter alias religiosas personas aliquos eligendi, qui similiter saluti vestrae consilium adhibeant opportunum. Ad haec vestrum propositum speciali favore et gratia prosequi cupientes, vos volumus esse certas, quod in recipiendis personis in mona-

¹ Litterae istae bullatae asservantur in archivio fratrum Min. Conv. Herbipolen.

² Cfr. infra epistolas 18 maii et 21 iulii 1250 datas (n. XX et XXII).

³ Aliis litteris eodem die datis idem S. P. archiepiscopo Maguntin. mandat, ne praedictos fratres contra ipsius confirmationis

tenorem super illa translatione molestari permittat (Sbar. l. c. I, 642, n. 324).

⁴ Litterae ipsae bullatae asservantur in archivio fratrum Min. Herbipolen.; cfr. supra n. XIX et infra n. XXII atque *Archiv des hist. Vereins von Unterfr. u. Aschaff.* XIII, 78.

sterio vestro preces nullatenus faciemus, quae universitati vestrae videri potuerint onerosae aut aliquantulum importunae, ut ex eo maius incrementum recipiat idem locus et religionis vestrae ibidem commodum augeatur. Bona etiam, quae in praesenti possidetis aut iustis modis adipisci poteritis in futurum, sub protectione b. Killiani et sociorum eius ac nostra recipimus speciali: omnibus inhibentes sub poena excommunicationis, ne quis ea temerarie invadere praesumat aut personas vestras vel familiam vestram aliquatenus perturbare. Volumus etiam hunc locum, ad quem nostra auctoritate vos transferetis, ad s. Agnetem de cetero appellari. Et ut haec vestrae universitati per omnia conserventur, praesentem paginam vobis concedimus sigilli nostri munimine roboratam. Datum anno Domini MCCL in mense februario, indictione VIII, pontificatus nostri anno XXV „ Nulli ergo etc.

Datum Lugduni XV Kal. iunii anno septimo.

XXI. Innoc. IV (Raynaldo) cardinali Ostiensi mandat, ut, quamquam ipse monialibus ord. s. Dam. novam vivendi regulam tradidit, nihilominus eas, quae in antiqua professione manere volunt, hanc observare permittat.¹

Lugduni 1250, Iunii 6.

Venerabili fratri .. Ostiensi episcopo.

Inter personas alias, sub religione Domino famulantes, abbatissas et pauperes moniales ordinis s. Damiani speciali prosequentes gratia et favore, salubrem ipsarum statum affectione multa diligimus ac, ne possit modis aliquibus perturbari, libenter opportunum, ut convenit, studium adhibemus, ut eadem per assumptam iam dudum viam rectis gressibus incedentes valeant ad id, quod totis anhelant desideriis, duce Domino pervenire. Hinc est, quod, cum eisdem abbatissis et monialibus novam vivendi regulam seu formulam tradidisse vel antiquam immutasse dicamur², Nos volentes, ut sub illius observantia regulae Altissimo famulentur, per quam possint aeternae vitae gaudia facilius promereri, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus, cum te velimus solitam curam gerere de praedictis abbatissis et monialibus et monasteriis earundem, ipsas ad susceptionem et observantiam praedictae novae formulae seu antiquae taliter immutatae, nisi videris, quod saluti earum expediat ipsam susci-

pere et observare, cogi aliquatenus non permittas, sed antiquam ab eis, quam institutione sui ordinis susceperunt, si per eam melius suarum procuratur utilitas animarum, facias inviolabiter observari: non obstantibus quibuscumque privilegiis vel indulgentiis seu litteris apostolicis impetratis hactenus vel impofterum impetrandis; contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Datum Lugduni VIII idus iunii pontificatus nostri anno septimo.

XXII. Innoc. IV ratum et gratum habet, quod (Hermanus) episcopus Herbipolen. fratribus Min. ibidem existentibus quendam fundum ad construendam novam domum contulit.³

Lugduni, 1250, iulii 21.

Ministro provinciali Ordinis fratrum Minorum Alamaniae ac fratribus domus eiusdem ordinis Herbipolen.

Iustis petentium desideriis etc. Cum igitur, sicut ex parte vestra fuit propositum coram Nobis, venerabilis frater noster episcopus Herbipolen. quendam fundum situm in Herbipolensi civitate ad construendam ibidem domum vestram, prout spectabat ad ipsum, vobis iuste ac provide intuitu contulerit pietatis, sicut in ipsius episcopi litteris inde confectis plenius continetur; vosque postmodum quasdam areas fundo ipsi contiguas ad opus ipsius domus ab Ekkehardo milite et quibusdam aliis laicis civitatis eiusdem iusto emptionis titulo duxeritis acquirenda: Nos vestris devotis supplicationibus inclinati, quod per eundem episcopum super hoc pie, iuste ac provide factum est, ratum et gratum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, tenorem litterarum ipsarum praesentibus inseri facientes, qui talis est: " Hermanus Dei gratia Herbipolensis ecclesiae episcopus omnibus praesens scriptum visuris salutem in omnium Salvatore. Quamvis omnium pauperum promotio in se opus contineat pietatis, tamen est eorum necessitati potius intendendum, quos voluntaria paupertas in Dei amore prae ceteris ab huiusmodi fallente saeculi solatio semotos reddit et virtutum characteribus insignivit. Ad notitiam igitur universorum pervenire volumus per praesentes, quod non solum de favore nostro, verum etiam nobis mediantibus et procuranti-

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 22 (ex archivo mon. s. Angeli Asculan.).

² Constitutione die 6 aug. 1247 data; cfr. supra nr. XV.

Bullarii Franciscani Epitome.

³ Litterae ipsae bullatae asservantur in archivo fratrum Min. Conv. Herbipolen. unacum aliis ad rem pertinentibus et supra nr. XIX et XX relatis.

bus sollicite curia Ekkehardi Honeclini militis Herbipolensis civis cum parva curia et ceteris annexis apud eundem Ekkehardum omni iure, quo antecessores sui possederant multis annis, et duae curiae ibidem apud Volemarum de Dornberg civem, quarum unam scilicet maiorem, quam dictus de Dornberg feudalem possedit a Bellungo milite dicto de Guotenbigen, idem vero a nobis, resignatione utriusque iuxta collationis dignitatem prius facta de feodalitate, in proprietariam certitudinem commutavimus fratribus Minoribus, affectis multis incommodis annis pluribus et quasi inexplicabilibus gravaminibus propter loci, in quo manserunt, artitudinem et incongruentiam, emptae sunt rationabiliter iuxta morem ordinis eorum perpetuo possidendae. Quas etiam dicti venditores, uxores eorum, filii et filiae, generi et omnes, quos in aliqua parte ipsorum hereditas tangere videbatur, coadunata manu resignationis calamo, prout ius et consuetudo venditae hereditatis exposcit, in manus procuratorum supradictorum fratrum, videlicet Gotfridi Hakonis, Henrici Pincernae, Conradi de Heidenhom, ad usus et commoda ordinis eorum resignaverunt publice coram Nobis. Quam emptionem ratam habentes, confirmamus auctoritate nostra inviolabiliter permansuram. Ne autem in posterum tam manifesto et rationabili facto per aemulos eiusdem sanctae religionis eisdem fratribus suboriantur aliquid turbidum aut rugosum, praesens scriptum eis dedimus nostri sigilli munimine roboratum. Datum anno Domini MCCXLVIII, V kal. Decembris indictione VII, pontificatus nostri anno XXV. Nulli ergo etc.

Datum Lugduni XII kal. augusti anno octavo.¹

XXIII. Innoc. IV legatis Graecorum opera fr. Iohannis ministri generalis ord. Min. ad sedem Apost. tractatus saluberrimi ineundi causa destinatis securum promittit conductum.²

Lugduni, 1250, augusti 8.

Venerabilibus fratribus. archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis nobilibus viris .. magno interpreti et kalothito, legatis Graecorum ad sedem Apostolicam accedentibus.

Dilatatum est cor nostrum in Deo prae gaudio vehementi, audito quod prudens Graecia novo superni sideris irradiata fulgore gra-

tanter accepit humilem pacis angelum, dilectum filium fratrem Iohannem³ generalem ordinis Minorum ministrum, sibi ab apostolica sede transmissum, et per ipsum salutaris verbi pulsata consilio in auditu auris concepit monita sanitatis de curanda veteris peste discidii, quo universalis Ecclesiae unitatem orientalis discessio damnabiliter secuit: per vos, quos dignos tantae legationis baiulos indicavit, deliberans nobiscum saluberrimum inire tractatum. O si vobis praeduceam divini ductus stellam sequentibus subsequens vos oriens in domum individuum sponsae unicae reducat, in quam eum primo creata in revelationem gentium lux coelestis illuminationis induxit, ostendens in communione orthodoxae collectionis in Christum inveniri pie adorandam intemperate fidei veritatem! O si temporibus nostris coelitus infundatur haec gratia, quod inter hos fluctus, quibus agitur insuperabilis beati Petri navicula, vetus rima scissurae, qua potissimum videtur patere periculum fidei christianae, per providam reintegrationem partium solidetur! Tunc quidem Dominus servorum suorum servum in beata suavitatis pace dimitteret, cum nostri tantum videre meruissent oculi salutare: quod videlicet sub uno pastore sicut pridem scissa in gregis dispendium dominici ovilis unitas sarciretur. Hinc est, quod adventum vestrum laeto excipimus apostolicae gratulationis, sperantes quod pacem desiderabilem ferent et referent pedes vestri, et supplici precē divinae pietatis implorantes elementiam, ut laborum vestrorum studia et pia intentionis vota, quibus sinceritatem Ecclesiae generalis ad robur integritatis catholicae affectamus, optato prosequatur effectum, protegens bonum semen pacis ecclesiasticae, quod in vobis qui congregat seminavit, ne qua zizania in necem futurorum proventuum dispergens superseminet inimicus. Igitur properet in gaudio gressus vester, quia nos et fratres nostri vestram expectamus praesentiam suscipiendam favore condigno in visceribus Iesu Christi, et nihilominus vobis venientibus provideri de securo conductu in terris devotorum Ecclesiae, per quas vos transire contigerit, procuramus, ut grata peregrinationis vestrae profectio inoffenso ad destinatum callem pertingat.

Datum Lugduni VI idus augusti anno octavo.

¹ Aliis litteris eodem die datis idem S. P. episcopo et praeposito Constantien. mandat, ut praedictos fratres contra ipsius confirmationis tenorem super illis translatione et acquisitione indebite molestari minime permittant (*Sbar. f. c. I, 549, n. 335*).

² Istarum litterarum apographum exstat in archivio sacri conv. Assis.; Paulus Sabatier nuper eas publici iuris fecit in periodico « Revue historique » t. 89 pag. 315.

³ De Parma dictum.

XXIII^a. Innoc. IV locum et conventum fratrum Min. montis Alvernae sub apostolicae sedis protectione recipit.¹

Lugduni, 1250, Decembris 3.

Dilectis filiis fratribus ordinis Minorum commorantibus apud sanctum montem Alvernae Aretinae dioec.

Licet cuncta ordinis vestri loca generaliter sub apostolica protectione consistant, ad locum tamen, in quo apud sanctum Montem Alvernae divino mancipati estis obsequio, ex eo praecipue speciale habentes affectum, quod b. Franciscus, vestri ordinis institutor, adhuc carne mortalitatis indutus in ipso loco, ab hominum habitatione remoto, libenter ad serviendum Domino morabatur, locum ipsum sub b. Petri et nostra protectione suscipimus et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc.

Datum Lugduni III nonas decembris pontificatus nostri anno octavo.

XXIV. Innoc. IV mandat R(ichardo de Annibalis) s. Angeli diac. card., ut fr. Laurentium ord. Min. ad populum Romanum destinatum dirigat in agendis.²

Perusii, [1251-1252].

Dilecto filio R. s. Angeli diacono cardinali, vicario nostro in Urbe.

Cum dilectum filium fratrem Laurentium ordinis Minorum, poenitentiarium nostrum, virum providum et discretum, mittamus ad Urbem dilectis filis senatori et consilio vel populo Romano ex ore nostro, prout tuae circumspectioni videbitur, loquuturum ac eisdem apostolica scripta, postquam illa inspexeris, prolaturum, sinceritatem tuam attente rogamus, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus eundem fratrem, cui super iis, quae tibi ex parte nostra dixerit, fidem habere te volumus dicendis, informes iuxta prudentiam tibi datam et dirigas in agendis, prout causas et tempora, loca et personas videris postulare etc.

Datum Perusii... pontificatus nostri anno nono.

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 26 (ex archivio illius conventus). Diebus 17 nov. et 5 dec. 1250 S. P. universis Christianis tum ad consummationem ecclesiae et aliorum aedificiorum ab illis fratribus construi inceptorum atque ad sustentationem arctae vitae ipsorum manus adiutrices porrigentibus tum ipsam ecclesiam visitantibus 40 dies de iniuncta eis poenitentia relaxat. L. c. pag. 24 et 27.

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 28 (ex formulario Marini de Ebulo). Aliis litteris eo tempore ad ipsos senatorem et populum Rom. directis et a Flam. Ann. l. c. pag. 29 relatis eos monet, ut illi fr. Laurentio plenam fidem adhibeant.

³ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 34 (ex archivio illius mon.). Aliis litteris die 21 febr. 1252 datis S. P. abbatissae et monialibus illius mon. indulget, ut de usuris aliisque illicite acquisitis, quorum restitutio quibus facienda sit nescitur, necnon de le-

XXV. Innoc. IV praeposito ecclesiae s. Euticii de Offida Firman. dioec. mandat, ne moniales mon. s. Angeli Aesculan. in personis vel rebus molestari permittat.³

Perusii, 1252, Martii 21.

Dilecto filio praeposito ecclesiae s. Euticii de Offida Firman. dioec.

Inundans malitia perversorum personis sanctae religioni deditis adeo frequenter exhibet se infestam, quod ipsae divino cultui, ut deberent, vacare non possunt, dum illorum malitiis agitantur. Cum igitur, sicut dilectae in Christo filiae abbatissa et conventus monialium inclusarum monasterii s. Angeli Aesculan. ordinis s. Damiani Nobis significare curarunt, nonnulli, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, ipsas graviter molestare praesumant, Nos, et praesumptorum huiusmodi refragare conatibus et dictarum abbatissae ac conventus gravaminibus volentes congruis remediis subvenire, discretionis tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsas in personis vel in rebus non permittas contra tenorem privilegiorum et indulgentiarum sedis apostolicae ab aliquibus indebite molestari: molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; non obstante constitutione de duabus dietis edita in concilio generali.

Datum Perusii XII kal. aprilis pontificatus nostri anno nono.

XXVI. Innoc. IV Clarae abbatissae aliisque sororibus mon. s. Damiani Assis. confirmat regulam, quam b. Franciscus eis verbo et scripto tradidisse dicitur observandam et quam Raynaldus episcopus Ostien. et Velletr. ac ipsius ordinis protector duxit approbandam.⁴

Assisi, 1253, augusti 9.

Dilectis in Christo filiabus Clarae abbatissae aliisque sororibus monasterii s. Damiani Assis. natis.

Solet annuere sedes Apostolica piis votis et honestis petentium precibus favorem be-

gatis indistinctis et de redemptione votorum usque ad 100 libras Provisin. recipere valerent; litteris autem die 30 martii 1252 datis idem S. P. eisdem abbatissae et monialibus indulget, ut ad receptionem alicuius clerici pro obtinendis ipsius mon. beneficiis ecel. vigore litterarum apost. vel legatorum sedis apost. minime teneantur, nisi expressa de eis in ipsis litteris mentio fiat; die autem 6 apr. 1252 omnibus Christianis, vere poenitentibus et confessis, qui ad illud mon. devotionis causa accedentes monialibus eiusdem pias eleemosynas erogaverint, 40 dies de iniuncta eis indulgentia relaxat; die denique 19 apr. 1252 guardiano fratrum Min. Aesculan. mandat, ut conversos illius mon. ad praestandam obedientiam abbatissae et monialibus eiusdem promissam compellat. L. c. pag. 33, 35, 36, 38.

⁴ Sbar. I, 671, nr. 496 (e Firmam. trium ordinum aliisque fontibus) et Seraphicae legislationis textus originales (ad Clarae

nevolum impartiri. Ex parte siquidem vestra nobis extitit humiliter supplicatum, ut, cum vitae formulam, iuxta quam communiter in spirituum unitate ac voto altissimae paupertatis vivere debetis, vobis a beato Francisco traditam et a vobis sponte susceptam, venerabilis frater noster Ostiensis et Velle-trensis episcopus duxerit approbandam, secundum quod in ipsius episcopi litteris plenius continetur, nos id curaremus Apostolico munimine roborari. Devotionis igitur vestrae precibus inclinati, quod ab eodem episcopo super hoc factum est, ratum habentes et gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus; tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum praesentibus inseri facientes, qui talis est; "Raynaldus miseratione divina Ostiensis et Velle-trensis episcopus carissimae sibi in Christo matri et filiae dominae Clarae abbatissae S. Damiani Assisinatis, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris salutem et benedictionem paternam. Quia vos, dilectae in Christo filiae, mundi pompas et delicias contempsistis et ipsius Christi eiusque sanctissimae matris sequentes vestigia elegistis habitare inclusae corpore et in paupertate summa Domino deservire, ut mente libera possitis Domino famulari: Nos vestrum sanctum propositum in Domino commendantes, votis vestris et sanctis desideriis libenter volumus affectu paterno favorem benevolum impartiri. Ea propter, vestris piis precibus inclinati, formam vivendi ac modum sanctae unitatis ac altissimae paupertatis, quam vobis beatus pater vester sanctus¹ Franciscus verbo et scripto tradidit observandam, praesentibus annotatam auctoritate domini papae et nostra vobis omnibus vobisque² in vestro monasterio succedentibus in perpetuum confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, quae talis est:

(I. De regula evangelica et de obedientia catholica atque seraphica.)³

(In nomine Domini. Amen. Incipit Regula.)⁴

Forma vitae Ordinis Sororum pauperum, quam b. Franciscus instituit, haec est: domini

nostri Iesu Christi sanctum evangelium⁵ observare, vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate. Clara indigna ancilla Christi et plantula beatissimi patris Francisci promittit obedientiam⁶ et reverentiam domino papae Innocentio et successoribus eius canonice intrantibus et ecclesiae Romanae. Et sicut in principio conversionis suae una cum sororibus suis promisit obedientiam b. Francisco, ita eandem promittit inviolabiliter servare⁷ successoribus suis. Et aliae sorores teneantur semper successoribus b. Francisci et sorori Clarae et aliis abbatissis canonice electis et succedentibus obedire.

(II. De sororibus monasterium ingressis.)⁸

Si qua divina inspiratione venerit ad nos volens vitam istam accipere, abbatissa sororum omnium consensum requirere teneatur, et si maior pars consenserit, habita licentia domini cardinalis protectoris nostri, possit eam recipere. Et si recipiendam viderit, diligenter examinet eam vel examinari faciat de fide catholica et ecclesiasticis sacramentis; et si haec omnia credat et velit ea fideliter confiteri et usque in finem firmiter observare, et virum non habeat (vel si habet, et iam religionem intravit auctoritate dioecesani episcopi, voto continentiae iam emisso), aetate etiam longaeva vel infirmitate aliqua seu fatuitate ad huius vitae observantiam⁹ non impediens, diligenter exponatur ei tenor vitae nostrae. Et si idonea fuerit, dicatur ei verbum sancti evangelii, quod vadat, et vendat omnia sua et ea studeat pauperibus erogare: quod si facere non potuerit, sufficit ei bona voluntas. Et caveat¹⁰ abbatissa et eius sorores, ne sollicitae sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciat de rebus suis, quidquid Dominus inspiraverit ei; si tamen consilium requiratur, mittat eam ad aliquos discretos et Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea capillis tonsis in rotundum, et deposito habitu saeculari, concedat ei tres tunicas et mantellum. Deinceps extra monasterium sine utili, rationabili,¹¹ manifesta et probabili causa eidem exire non liceat. Finito vero anno

aquas 1897 pag. 49-75). Nos recepimus hunc textum, additis in annotationibus variantiis Sbaraleanis. De ista regula cfr. ea, quae scripsit P. Leonardus Lemmens O. F. M. in periodico *Römische Quartalschrift* 1902 pag. 118.

¹ Verba: « vester sanctus » desunt.

² Loco: « omnibus vobisque » legitur: « et omnibus ».

³ In textu originali capitulum nec distinctio nec titulus adest. Nos in hoc textu recepimus titulos a Seraph. legis. text. orig., additis in annot. titulis a Sbaralea insertis. Caput I apud eum habet

hanc superscriptionem: « Regula et vita sororum pauperum inclusarum ».

⁴ Incipit regula et (forma vitae).

⁵ Loco: « haec est, D. N. I. C. sanctum evangelium » legitur: « quae quidem est scilicet sanctum evang. D. N. I. C. ».

⁶ observantiam.

⁷ observare.

⁸ De receptione ad Ordinem et vestibus monialium.

⁹ ad huiusmodi vitae observantiam.

¹⁰ caveant.

¹¹ NB. deest.

probationis recipiatur ad obedientiam, promittens vitam et formam paupertatis nostrae in perpetuum observare. Nulla infra tempus probationis veletur. Mantellulas¹ etiam possint sorores habere pro alleviatione et honestate servitii et laboris. Abbatisa vero de vestimentis discrete eis provideat secundum qualitates personarum et loca et tempora et frigidas regiones, sicut necessitati viderit expedire. Iuvenulae in monasterio receptae infra tempus aetatis legitimae tondeantur in rotundum et, deposito habitu saeculari, induantur panno religioso, sicut visum fuerit abbatisae. Cum vero ad aetatem legitimam venerint, indutae iuxta formam aliarum faciant professionem suam. Et tam ipsis, quam aliis novitiis abbatisa sollicitè magistram provideat de discretioribus totius monasterii, quae in sancta conversatione et honestis moribus iuxta formam professionis nostrae² eas diligenter informet. In examinatione et receptione sororum servitium extra monasterium servetur forma praedicta; quae possint portare calceamenta. Nulla nobiscum³ residentiam faciat in monasterio, nisi recepta fuerit secundum formam professionis nostrae;⁴ et amore sanctissimi et dilectissimi pueri pauperculus panniculis involuti, in praesepio reclinati, et sanctissimae matris eius moneo, deprecor et exhortor sorores meas, ut vestimentis semper vilibus induantur.

(III. De officio divino; de ieiunio; de confessione et communione.)⁵

Sorores literatae faciant divinum officium secundum consuetudinem fratrum Minorum, ex quo habere poterunt⁶ breviaria, legendo sine cantu. Et quae occasione rationabili non possint aliquando legendo dicere horas suas, liceat eis, sicut aliae sorores, dicere Pater noster. Quae vero litteras nesciunt, dicant viginti quatuor Pater noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima vero, Tertia, Sexta et Nona, pro qualibet istarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem; pro defunctis dicant etiam in Vesperis septem Pater noster cum⁷ Requiem aeternam, pro Matutino duodecim, cum⁸ sorores literatae teneantur facere officium Mortuorum. Quando vero soror monasterii nostri migraverit, dicant

quingenta Pater noster. — Omni tempore sorores ieiunent; in Nativitate Domini, quacunque die venerit, bis refici possint. Cum adolescentibus, debilibus et servientibus extra monasterium, sicut videbitur abbatisae, misericorditer dispensetur. Tempore vero manifestae necessitatis non teneantur sorores ieiunio corporali. — Duodecim vicibus ad minus de abbatisae licentia confiteantur in anno; et cavere debent, ne alia verba tunc inserant, nisi quae ad confessionem et salutem pertinent animarum. Septem vicibus communicent, videlicet in Nativitate Domini, in quinta feria maioris hebdomadae, in Resurrectione Domini, in Pentecoste, in Assumptione beatae Virginis, in festo s. Francisci et in festo omnium Sanctorum. Pro communicandis sanis sororibus vel infirmis⁹ capellanus intus liceat celebrare.

(IV. De electione et officio abbatisae; de capitulo atque de officialibus et de discretis.)¹⁰

In electione abbatisae teneantur sorores¹¹ formam canonicam observare. Procurent ipsae festinanter¹² habere generalem ministrum vel provincialem Ordinis fratrum Minorum, qui verbo Dei eas informet ad omnimodam concordiam et¹³ communem utilitatem in electione facienda; et nulla eligatur nisi professa. Et si non professa eligeretur vel aliter daretur, ei non obediatur, nisi prius profiteatur formam paupertatis nostrae.¹⁴ Qua decedente electio alterius fiat abbatisae. Et si aliquo tempore appareret universitati sororum, praedictam non esse sufficientem ad servitium et communem utilitatem ipsarum, teneantur praedictae sorores iuxta formam praedictam, quam citius poterunt, aliam sibi in abbatisam et matrem eligere. Electa vero cogitet, quale onus in se suscepit et cui redditura est rationem de grege sibi commisso. Studeat etiam aliis magis praeesse virtutibus et sanctis moribus quam officio,¹⁵ ut eius exemplo provocatae sorores potius ex amore obediant quam timore. Privatis amoribus careat, ne, dum in partem plus diligit, in totum scandalum generet. Consoletur afflictas; sit etiam ultimum refugium tribulatis, ne, si apud eam remedia defuerint sanitatum, desperationis morbus praevaleat in infirmis. Communitatem servet in omnibus, praecipue

¹ Mantellum; *legendum tamen videtur*: « mantelia ».

² vestrae.

³ vobiscum.

⁴ vestrae professionis.

⁵ De divino officio, ieiunio, confessione, communione.

⁶ potuerint habere.

⁷ et.

⁸ deest.

⁹ infirmis sororibus (loco « sanis sororibus vel infirmis »).

¹⁰ De electione abbatisae et officialium.

¹¹ deest.

¹² deest.

¹³ deest.

¹⁴ vestrae.

¹⁵ ex officio.

autem in ecclesia, dormitorio, refectorio, infirmaria et vestimentis; quod etiam¹ simili modo servare eius vicaria teneatur. Semel in hebdomada ad minus abbatissa sorores suas teneatur ad capitulum convocare; ubi tam ipsa quam sorores de communibus² et publicis offensis et negligentis humiliter debeant confiteri. Et quae tractanda sunt pro utilitate et honestate monasterii, ibidem conferat cum omnibus sororibus suis;³ saepe enim Dominus, quod melius est, minori revelat. Nullum debitum grave fiat nisi de communi consensu sororum et manifesta necessitate, et hoc per procuratorem. Caveat autem abbatissa cum sororibus suis, ne aliquod depositum recipiant⁴ in monasterio; saepe enim de iis turbationes et scandala oriuntur. Ad conservandam autem unitatem mutuae dilectionis et pacis de communi consensu omnium sororum omnes officiales monasterii eligantur; et eodem modo octo ad minus sorores de discretioribus eligantur, quarum in iis, quae forma vitae nostrae⁵ requirit, abbatissa uti consilio semper⁶ teneatur. Possint etiam sorores et debeant, si eis utile et expediens videatur, officiales et discretas aliquando remove et alias loco ipsarum eligere.

(V. De silentio ac de locutorio et crate.)⁷

Ab hora Completorii usque ad Tertiam sorores silentium teneant exceptis servientibus extra monasterium. Sileant etiam continue in ecclesia, dormitorio et refectorio tantum, dum comedunt, praeterquam in infirmaria, in qua pro recreatione et servitio infirmarum loqui discrete semper sororibus liceat. Possint tamen⁸ semper et ubique breviter submissa voce, quod necesse fuerit, insinuare. Non liceat sororibus loqui ad locutorium vel ad cratem sine licentia abbatisae vel eius vicariae; et licentiae ad locutorium loqui non audeant nisi praesentibus et audientibus duabus sororibus. Ad cratem vero accedere non praesumant nisi praesentibus tribus ad minus per abbatisam vel eius vicariam assignatis, de illis octo⁹ discretis, quae sunt electae ab omnibus sororibus pro consilio abbatisae. Hanc formam lo-

quendi teneantur pro se¹⁰ abbatissa et eius vicaria observare: et hoc de crate rarissime, ad portam vero nullatenus fiat. Ad quam cratem¹¹ pannus interius apponatur, qui non removeatur nisi cum proponitur verbum Dei vel aliqua¹² alicui loqueretur. Habeant etiam ostium ligneum duabus diversis seris¹³ ferreis, valvis et vectibus optime communitum,¹⁴ ut in¹⁵ nocte maxime duabus clavibus obseretur, quarum unam habeat abbatissa, aliam vero sacrista; et maneat semper obseratum, nisi cum auditur divinum officium et pro causis superius memoratis. Nulla ante solis ortum vel post solis occasum loqui ad cratem alicui ullatenus debeat. Ad locutorium vero semper pannus, qui non removeatur, interius maneat. In quadregesima sancti Martini et quadregesima maiori nulla loquatur ad locutorium, nisi sacerdoti causa confessionis vel alterius manifestae necessitatis, quod reservetur in prudentia abbatisae vel eius vicariae.

(VI. De seraphica secundi ordinis institutione et de promissa possessionum privatione.)¹⁶

Postquam altissimus Pater coelestis per gratiam suam cor meum dignatus est illustrare, ut exemplo et doctrina beatissimi Patris nostri Francisci poenitentiam facerem, paulo post conversionem ipsius una cum sororibus meis obedientiam voluntarie sibi promisi. Attendens beatus Pater, quod nullam paupertatem, laborem, tribulationem, vilitatem¹⁷ et contemptum saeculi timeremus, immo (quod) pro magnis deliciis haberemus, pietate motus scripsit nobis formam vivendi in hunc modum: "Quia divina¹⁸ inspiratione fecistis vos filias et ancillas altissimi summi regis Patris coelestis et Spiritui sancto vos desponsastis eligendo vivere secundum perfectionem sancti Evangelii, volo et promitto per me et fratres meos semper habere de vobis tamquam de ipsis curam diligentem et sollicitudinem specialem „: quod dum vixit, diligenter implevit et a fratribus voluit semper implendum.¹⁹ Et ut nusquam declinarem a sanctissima paupertate, quam coepimus, nec etiam quae post nos venturae essent,²⁰ paulo ante obitum suum iterum scri-

¹ deest.

² omnibus.

³ deest.

⁴ recipiant.

⁵ vestrae.

⁶ semper uti consilio.

⁷ De silentio et modo loquendi ad locutorium et cratem.

⁸ etiam.

⁹ deest.

¹⁰ pro posse.

¹¹ Ad cratem vero.

¹² aliquod.

¹³ diversis vel duabus seris.

¹⁴ coniunctum.

¹⁵ deest.

¹⁶ De possessionibus non recipiendis nec per se nec per alios.

¹⁷ deest.

¹⁸ Domini.

¹⁹ impleri.

²⁰ nec etiam eis, quae post nos venirent, lateret.

psit nobis ultimam voluntatem suam, dicens: "Ego frater Franciscus pauperculus volo sequi vitam et paupertatem altissimi domini nostri Iesu Christi et eius sanctissimae matris et perseverare in ea usque ad finem; et rogo vos omnes dominas meas et consilium do vobis, ut in ista sanctissima vita et paupertate semper vivatis: et custodite vos multum, ne doctrina vel consilio alicuius ab ipsa ullatenus in perpetuum recedatis". Et sicut ego semper sollicita fui una cum sororibus meis sanctam paupertatem, quam domino Deo et beato Francisco promisimus, custodire, sic teneantur abbatissae, quae in officio mihi succedent, et omnes sorores usque in finem inviolabiliter observare: videlicet in non recipiendo vel habendo possessionem vel proprietatem per se neque per interpositam personam, seu etiam aliquid, quod rationabiliter proprietas dici potest, nisi quantum terrae pro honestate et remotione¹ monasterii necessitas requirit; et illa terra non laboretur nisi pro horto ad necessitatem ipsarum.

(VII. De labore et eleemosynis.)²

Sorores, quibus dedit Dominus gratiam laborandi, post horam tertiam laborent et³ de laboritio, quod pertinet ad honestatem et communem utilitatem, fideliter et devote: ita quod excluso otio animae inimico sanctae orationis ac devotionis spiritum non extinguant, cui debent cetera temporalia deservire; et id, quod manibus operantur, assignare in capitulo abbatissa vel eius vicaria coram omnibus teneatur.⁴ Idem fiat, si⁵ eleemosyna aliqua pro sororum necessitatibus ab aliquibus mitteretur,⁶ ut in communi pro eisdem recommendatio fiat. Et haec omnia pro communi utilitate distribuantur per abbatissam vel eius vicariam de consilio discretarum.

(VIII. De evangelica mendicitate et de paupertate in particulari et de sororibus infirmis.)⁷

Sorores nihil sibi approprient, nec domum nec locum nec aliquam rem, et⁸ tamquam peregrinae et advenae in hoc saeculo in paupertate et humilitate Domino famulantes mit-

tant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eas verecundari, quia Dominus se fecit pro nobis pauperem in hoc mundo. Haec est illa celsitudo altissimae paupertatis, quae vos carissimas sorores meas heredes et reginas regni coelorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Haec sit portio vestra, quae perducit in terram viventium; cui, dilectissimae sorores, totaliter inhaerentes nihil aliud pro nomine domini nostri⁹ Iesu Christi (et eius sanctissimae matris)¹⁰ in perpetuum sub coelo habere velitis. Nec liceat alicui litteras mittere vel aliquid recipere aut extra monasterium dare sine licentia abbatissae. Nec quicquam liceat habere, quod abbatissa non dederit aut permiserit. Et si a parentibus suis vel ab aliis ei¹¹ aliquid mitteretur, abbatissa faciat illi dari;¹² ipsa autem, si indiget, uti possit, sin autem, sorori indigenti caritative communicet. Si vero aliqua pecunia transmissa fuerit, abbatissa de consilio discretarum in his, quae¹³ indiget, illi¹⁴ faciat provideri.¹⁵ De infirmis sororibus tam in consiliis¹⁶ quam in cibariis et aliis necessariis, quae earum requirit infirmitas, teneatur firmiter abbatissa sollicite per se et alias sorores¹⁷ inquirere et iuxta possibilitatem loci caritative et misericorditer providere, quia omnes tenentur providere et servire sororibus suis infirmis, sicut vellent sibi serviri, si ab infirmitate aliqua tenerentur. Sicure¹⁸ manifestet una alteri necessitatem suam; et si mater¹⁹ diligit et nutrit filiam suam carnalem, quanto diligentius debet soror diligere et nutrire sororem suam spiritualem! Quae infirmas sunt, in saccis et paleis iaceant et habeant ad caput capitula cum pluma; et quae indigent, pedulis²⁰ laneis et culcitris uti possint. Infirmas vero praedictas, cum ab introeuntibus monasterium visitantur, possint singulae aliqua bona verba sibi loquentibus breviter respondere. Aliae autem²¹ sorores licentiatas monasterium intrantibus loqui non audeant, nisi praesentibus et audientibus duabus discretis sororibus per abbatissam et eius vicariam assignatis. Hanc formam loquendi teneantur pro se abbatissa et eius vicaria observare.

¹ renovatione.

² De modo laborandi.

³ deest.

⁴ abbatissae vel eius vicariae ... teneantur.

⁵ de.

⁶ missa.

⁷ de non habendo proprio et de sororibus infirmis.

⁸ sed.

⁹ deest.

¹⁰ desunt.

¹¹ deest.

¹² dare.

¹³ de illis quorum.

¹⁴ illis.

¹⁵ providere.

¹⁶ utensiliis.

¹⁷ per se vel alias.

¹⁸ Et sicure.

¹⁹ vera mater.

²⁰ pedeolis.

²¹ vero.

• (IX. De poenitentia sororibus imponenda et de sororibus servientibus extra monasterium.)¹

Si qua soror² contra formam professionis nostrae mortaliter inimico instigante peccaverit, per abbatissam vel alias sorores bis vel ter admonita, si non se emendaverit, quot diebus contumax fuerit, tot³ in terra panem et aquam coram sororibus omnibus in refectorio commedat et graviore poenae subiaceat, si visum fuerit abbatissae. Interim dum contumax fuerit, oretur, ut Dominus ad poenitentiam cor eius⁴ illuminet. Abbatissa vero et eius sorores cavere debent, ne irascantur vel conturbentur propter peccatum alicuius; quia ira et conturbatio in se et in aliis impediunt caritatem. Si contingeret,⁵ quod absit, inter sororem et sororem verbo vel signo occasionemurbationis vel scandali aliquando suboriri, quaeurbationis causam dederit, statim, antequam offerat munus orationis suae coram Deo, non solum humiliter prosternat se ad pedes alterius veniam petens, verum etiam simpliciter⁶ roget, ut pro se intercedat ad Dominum, quod sibi indulgeat. Illa vero memor illius verbi Domini: „nisi ex corde dimiseritis, nec Pater vester coelestis dimittet vobis“, liberaliter sorori suae omnem iniuriam sibi illatam remittat.⁷ Sorores servientes extra monasterium longam moram non faciant, nisi causa manifestae necessitatis requirat. Et honeste debeant ambulare et parum loqui, ut aedificari valeant semper intuentes. Et firmiter caveant, ne habeant suspecta consortia vel consilia aliquorum. Nec fiant cominatres viro- rum vel mulierum, ne hac occasione murmuratio vel turbatio oriatur. Nec praesumant rumores de saeculo referre in monasterio. Et firmiter teneantur de iis, quae intus dicuntur vel aguntur, extra monasterium aliquid non referre, quod possit aliquod scandalum generare. Et si aliqua simpliciter in his duobus offenderit, sit in prudentia⁸ abbatissae misericorditer sibi poenitentiam iniungere; si autem ex consuetudine vitiosa haberet(ur), iuxta qualitatem culpae abbatissa de consilio discretarum illi poenitentiam iniungat.

(X. De visitatione abbatissae et obedientia sororum; ac de vitiis et virtutibus.)⁹

Abbatissa moneat et visitet sorores suas et humiliter et caritative corrigat eas, non prae- cipiens aliquid eis, quod sit contra animam suam et nostrae¹⁰ professionis formam. Sorores vero subditae recordentur, quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter suis abbatissis obedire teneantur in omnibus,¹¹ quae observare promiserunt et non sunt animae contraria et nostrae professioni. Abbatissa vero tantam familiaritatem habeat circa ipsas, ut dicere possit eis et facere sicut dominae ancillis suis; nam ita debet esse, quod abbatissa sit omnium sororum ancilla. Moneo vero et exhortor in domino Iesu Christo, ut caveant sorores ab omni superbia, vana gloria, invidia, avaritia, cura et sollicitudine huius saeculi, (a) detractatione et murmuratione, dissensione¹² et divisione. Sint vero sollicitae semper (ad) invicem servare mutuae dilectionis unitatem, quae est vinculum perfectionis. Et nescientes litteras non curent litteras (ad)-discere, sed attendant, quod super omnia desiderare debent, habere spiritum Domini et sanctam eius operationem, orare semper ad Deum puro corde et habere humilitatem et patientiam in tribulatione et infirmitate et diligere eos, qui nos persequuntur,¹³ reprehendunt et arguunt; quia dicit Dominus: „Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum; qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit“.

(XI. De ostiaria et de porta ac de ingressu in monasterium.)¹⁴

Ostiaria sit matura moribus et discreta, sitque convenientis aetatis, quae ibidem in cellula¹⁵ aperta sine ostio in die resideat. Sit ei et aliqua socia idonea assignata, quae, cum necesse fuerit, vicem eius in omnibus exequatur. Sit autem ostium diversis duabus seris¹⁶ ferreis, valvis et vectibus optime communitum,¹⁷ et in nocte maxime duabus clavibus obseretur, quarum unam habeat portaria,

¹ De poenitentia sororibus imponenda.

² sororum.

³ deest.

⁴ illius.

⁵ contigerit.

⁶ suppliciter.

⁷ dimittat.

⁸ providentia.

⁹ De visitatione sororum ab abbatissa.

¹⁰ vestrae.

¹¹ omnibus his.

¹² dissensione.

¹³ deest.

¹⁴ De ostiaria.

¹⁵ cella.

¹⁶ duabus seris et diversis.

¹⁷ coniunctum.

aliam(que) abbatissa. In die sine custodia minime dimittatur, et una clave firmiter obse-
retur. Caveant autem studiosissime et procu-
rent, ne unquam ostium stet apertum, (nisi
quanto)¹ minus fieri poterit congruenter. Nec
omnino aperiatur alicui intrare volenti, nisi
cui concessum fuerit a summo pontifice vel
a nostro² domino cardinale. Nec ante solis
ortum monasterium ingredi (liceat) nec post
solis occasum sorores intus aliquem remanere
permittant, nisi exigente manifesta, rationa-
bili et inevitabili causa. Si pro benedictione
abbatissae vel pro aliqua sororum³ in monia-
lem consecranda vel alio etiam modo conces-
sum fuerit alicui episcopo missam intus cele-
brare, quam paucioribus et honestioribus po-
terit sit contentus sociis et ministris. Cum
autem intra monasterium ad opus faciendum
necesse fuerit aliquos introire, statuatur tunc
abbatissa sollicitè personam convenientem ad
portam, (quae tantum)⁴ illis, et⁵ non aliis,
ad opus deputatis aperiatur. Caveant studiose
omnes sorores, ne tunc ab ingredientibus vi-
deantur.

(XII. De visitatore; de capellano et sociis eius;
et de cardinali protectore.)⁶

Visitor noster⁷ semper sit de Ordine fra-
trum Minorum secundum voluntatem et man-
datum nostri cardinalis, et sit talis, de cuius
honestate et moribus plena notitia habeatur.
Cuius officium erit, tam in capite quam in
membris corrigere excessus commissos contra
formam professionis nostrae. Qui stans in pu-
blico loco, ut videri ab aliis possit, cum plu-
ribus et singulis loqui liceat, quae ad officium
visitationis pertinent, secundum quod melius
viderit⁸ expedire. Cappellanum etiam cum
uno socio clerico bonae famae, discretionis
providae, et duos fratres laicos sanctae con-
versationis et honestatis amatores in subsi-
dium paupertatis nostrae, sicut misericorditer
a praedicto Ordine fratrum Minorum semper
habuimus, (et) intuitu pietatis Dei et b. Fran-
sisci ab eodem Ordine de gratia postulamus.
Nec liceat cappellano sine socio monasterium

ingredi, et intrantes in loco sint publico, ut
se possint alterutrum semper⁹ et ab aliis in-
tueri. Pro confessione infirmarum, quae ad lo-
cutorium ire non possunt, pro communicandis
eisdem, (et) pro extrema unctione (et) pro
animae recommendatione liceat eisdem intrare.
Pro exequiis vero et missarum solemnibus de-
functarum et¹⁰ ad fodiendam vel aperiendam
sepulturam seu etiam coaptandam possint suf-
ficientes et idonei¹¹ de abbatissae providentia
introire.

Ad haec sorores teneantur semper habere
illum de sanctae Romanae ecclesiae cardinali-
bus pro nostro governatore, protectore et cor-
rectore, qui fuerit a domino papa fratribus
Minoribus deputatus, ut semper subditae et
subiectae pedibus eiusdem sanctae ecclesiae
stabiles in fide catholica paupertatem et hu-
militatem domini nostri Iesu Christi et eius
sanctissimae matris (et sanctum evangelium,
quod firmiter promisimus),¹² in perpetuum ob-
servemus. Amen.¹³

Datum Perusii XVI. kal. octobris pontifi-
catus vero domini Innocentii papae¹⁴ IV anno
decimo. „

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostrae confirmationis infringere vel
ei ausu temerario contraire. Si quis etc. Datum
Assisii V idus augusti anno undecimo.

XXVII. Innoc. IV confirmat quasdam mitigationes circa
regulam ord. s. Dam. monialibus mon. Brixinen. a
Raynaldo episcopo Ostien., ipsius ordinis protectore
(postm. Alexandro pp. IV), concessas.¹⁵

Anagninae, 1254, iunii 26.

*Abbatissae et sororibus monasterii s. Elisa-
beth de Briscina ordinis s. Damiani.*

Haberi percepimus in desiderio vestro con-
tinuum, quod per afflictionem carnis assiduum
mereamini praemia beatorum; verumtamen ex
fragilitate naturae adeo spiritus promptitudo
retunditur, quod vix absque incursu discrimi-
nis in omnibus rigorem formulae vitae vestrae
perpeti valeatis. Huiusmodi siquidem fragili-
tatem venerabilis frater noster.. Ostiensis et

¹ ubi.

² deest.

³ deest.

⁴ quatenus.

⁵ deest.

⁶ De visitatione.

⁷ vester.

⁸ videbitur.

⁹ deest.

¹⁰ vel.

¹¹ sufficientes idoneae personae.

¹² desunt.

¹³ deest.

¹⁴ deest.

¹⁵ Ista litterae bullatae asservantur in ipso mon. Brixinen.;
cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 14.

Velletrensis episcopus, cui ordo vester a sede apostolica est commissus, affectu paterno considerans rigorem ipsius formulae in certis articulis pie ac provide temperavit, prout in patentibus litteris eius confectis exinde ac suo sigillo signatis plenius continetur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc ab eodem episcopo factum est, ratum et firmum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocínio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum de verbo ad verbum praesentibus fecimus annotari, qui talis est: "Raynaldus miseratione divina Ostiensis et Velletrensis episcopus dilectis in Domino filiabus . . . abbatissae et sororibus monasterii s. Elisabeth de Briscina ordinis s. Damiani salutem et benedictionem paternam. Quoniam frequenter propter imbecillitatem conditionis humanae contingit, quod, cum corpus oneri submittitur graviori, de facili confunditur ac cito potest irreparabili periculo subiacere: debet attente discretionis sale condiri victima observantiae regularis et rigor rigidus manna dulcedinis est infra extremorum medium temperandus, ut, sicut, ne relaxetur religio nimis, habendus est fervor, ita etiam, ut ne ad praecipitium tendat, est discretio in obsequio Creatoris sollicitius adhibenda. Igitur, dilectae in Domino filiae, quia, licet relevetur aliquando ex hiis spiritus, corpus tamen posset non sine damno interioris hominis interdum importabiliter aggravari, nos, qui ad curam et gubernationem vestram sumus a summo pontifice deputati, devotionis vestrae precibus annuentes, ac volentes, ut per viam regiam incedendo in vestris observantiis illud medium amodo teneatis, in quo fortes et debiles possitis communiter atque in finem stabiliter permanere, ita quod non cogamini propter impotentiam forsitan desistere ab inceptis, vitae vestrae rigorem auctoritate praesentium sic duximus temperandum: videlicet, quod vino et pulmentis non obstante verbo abstinentiae, quod in eadem formula continetur, omni tempore tam sanis quam aliis, nec non ovis et lacteiniis praeterquam in ieiuniis ab ecclesia constitutis et in sextis feriis liceat vobis uti; a festo vero resurrectionis dominicae usque ad festum s. Francisci non teneamini nisi ieiuniis ab ecclesia constitutis et sexta feria ieiunare. Sororibus autem, quae sunt corpore imbecilles seu debiles vel infirmæ aut minutæ, conscientia solida et secunda in vestibus, calciamentis, cibis, potibus et aliis necessaria ministrentur, nec servare austeritatem ieiunii et legem abstinentiae permittantur,

sed iuxta infirmitatem vel debilitatem ipsarum cum eis tam in cibariis quam ieiuniis misericorditer dispensetur. Insuper huiusmodi sorores imbecilles seu debiles vel infirmæ ac aliae deputatae ad servitium earundem infirmitatis suae tempore tenere silentium in infirmitorio non cogantur, et etiam dominae, cum ad praedictas causa visitandi eas accesserint, loquendi, quae faciunt ad consolationem et aegritudinem earundem, in infirmitorio habeant potestatem. Et pro eo, quod inhabitatis frigidas regiones, habendi pelles vobis licentiam exhibemus. Tres etiam habendi tunicas aut plures, si necessitas exegerit, mantellum unum ordinatum ac unum curtum, si volueritis pro labore, ac pedules laneos soleatos et utendi fiscois foeno vel palea seu plumis vobis licentiam impertimur. De silentio vero servando et quod possitis inter vos loqui binae et binae, praeterquam ad locutorium et ad cratem, sic duximus ordinandum, quod abbatissa possit dare vobis licentiam loquendi in locis decentibus, prout eidem visum fuerit abbatissae. Praeterea servientes vestrae, quae intus et extra monasterium vestrum monasterii onus portant, temporibus singulis, si voluerint, habere valeant calciamenta et cum nimis laborant vel vadunt de loco ad locum, praeterquam in ieiuniis ab ecclesia constitutis, non teneantur nisi sexta feria ieiunare. Ad haec penitus prohibemus, ne in monasterio vestro deinceps aliquis visitator auctoritate sua constitutiones faciat aliquas ultra formam vestram et regulam, quae vos ad aliquid culpae vel poenae obligent, sine consensu et voluntate omnium dominarum; quod si forte aliquas faceret, eas non teneamini aliquatenus observare. Et ut omnis conscientia vestris auferatururbationis materia, notum vobis, dilectae in Domino filiae, facimus per praesentes, quod nos, qui mentem instituentis regulam eandem agnovimus, sentimus et scimus, quod fel. rec. domini Gregorii papae non fuit intentio nec est nostra, laqueum vobis iniicere in silentio, in ieiunio, lectis et aliis pluribus, quae continentur in forma vitae ab ipso data, cum vir piissimus et discretissimus fuerit et tanta vos dilectionis ac beneficiorum profusione persecutus extiterit, vel ad transgressionem mortalis peccati, si vos contrarium contingeret facere, suis ordinationibus vos, sicut vobis ab aliquibus suggeritur, obligare, constituimus, ut confessori vestro, qui pro tempore fuerit, liceat de illorum transgressionibus, quae secundum praedictam formulam vel ordinem vestrum aut factas circa vos provisiones servare debetis,

confessionem vestram audire et poenitentiam vobis iniungere salutarem.

Datum Anagninae X kal. iulii pontificatus domini Innocentii papae IV anno undecimo. ¹

Nulli ergo etc. Datum Anagninae VI (non: III) kal. iulii anno undecimo.

XXVIII. Innoc. IV privilegia religiosorum (praesertim ord. Praed. et Min.) quoad praedicationem, confessiones audiendas, sepulturas aliaque rescindit. ²

Neapoli, 1254, novembris 21.

Dilectis filiis universis religiosis cuiuscumque professionis vel ordinis praesentes litteras inspecturis.

Etsi animarum affectantes salutem universos et singulos, qui christiana professione censentur, ut suas Deo lucrifaciant animas, cupiamus caritate magistra et pietate praeiudice sub moderamine iuris ad iustitiae regulam et lineam aequitatis norma servata modestiae dirigere actus suos, potiori tamen desiderio exoptamus, ut vos, qui mundo et pompis eius contemptis per gradus altiores ducatu spiritu procedentes religionis apicem conscendistis, omnem in vobis iustitiam compleatis, indictae vobis modestiae servando tenorem et ab omnibus, per quae a religionis videatur rectitudine deviare vel vobis rationabiliter detrahi valeat, abstinendo: ita quod recti, qui vos diligunt, vestrae perfectionis pulchritudinem delectabiliter intuentes glorificent Patrem vestrum, et iniquis os maliloquum obstruatur. Cum enim mundo, angelis et hominibus facti sitis spectaculum, vix in vobis esse posset ruga tam tenuis vel macula ita latens, quin latius et compertius quam in aliis appareret. Unde, si qua de vestris actibus nostro apostolatui referuntur, quae sanctitatis vestrae obnubilant claritatem, eo nimirum graviore dolore confodimur, quo vos nostram gloriam et totius ecclesiae generalis iubar praecipuum reputantes ipsius splendorem vestri obnubilatione nitoris non ambigimus notabiliter minorari.

Sane gravis et clamosa querela nostris assidue auribus inculcatur, quod nonnulli vestrum suis iuribus et finibus non contenti parrochianos alienos praesumant temere ad divina recipere contra canonicas sanctiones. Et licet dictorum parrochianorum iudices non existant nec ligandi aut solvendi eos acceperint potestatem, se tamen ipsorum iudices facientes ipsos in foro poenitentiali periculose absolvunt et ligant pro suae libito voluntatis sicque ipsis, qui proprios spernunt presbyteros, minime absolutis illud salutiferum nostrae peregrinationis viaticum, quod non proficit nisi a criminum labe mundatis, in animarum suarum et eorum, qui illud non diudicantes indiscrete recipiunt, conferre periculum non verentur; fitque, quod etiam dicti eorum sacerdotes, qui curam suscipiendo ipsorum suam pro eis animam obligarunt, dum sibi taliter subtrahuntur, statum ignorantes eorum, non possunt quod in eis est aegrotum sanare nec consolidare infirmum nec alligare confractum, et sic, dum curationis necessaria non adhibentur remedia, invalescentibus morbis usque ad interemptionem laesio debaccatur, iidemque sacerdotes nullam possunt de sic pereuntibus animabus supremo iudici reddere rationem. Alii quoque vestrum diebus dominicis et festivis, dum in parrochialibus ecclesiis missarum solemnia celebrantur, solempniter verbum praedicationis proponunt populo, qui ad audiendum divina in ecclesiis ipsis diebus praedictis convenire consueverat, ut tenetur, ad praedicationem huiusmodi convocato et ab ipsis sub specie sanctioris actionis abstracto; et sic ab eisdem parrochianis divina obmittuntur officia et sacerdos in domo Domini quasi passer unicus in aedificio remanens derelictus suorum parrochianorum solatio et consuetis oblationibus defraudatur. Alii vero episcopo dioecesano minime deferentes eadem die et frequenter etiam hora ipsa, qua idem episcopus commissio sibi populo solempniter praedicat, suas praedicationes inculcant et faciunt, ut verbum Dei, quod desideranter et avide suscipi consuevit, ex praedicationis concursu contemptibile red-

¹ Idem cardinalis protector iam die 6 iunii 1252 eisdem monialibus similes litteras concessit, quae in earum archivio adhuc asservantur (cfr. Programma gymnasii Hallensis a. 1894 pag. 30). Inter utrasque litteras tamen nonnullae discrepantiae occurrunt, quae hic adnotantur. Ubi in litteris a. 1254 legitur: «a festo vero resurrectionis.... ieiunare», litterae a. 1252 habent haec: «a festo vero b. Marci evangelistae usque ad festum s. Francisci illam ieiunii legem in monasterio vestro a vobis omnibus mandamus et volumus per omnia observari, quam visitator vester auctoritate nostra mandavit observandum». — Verba: «nisi sexta feria ieiunare» se-

quantur in litteris a. 1252 haec: «et quamdiu sorores aliquae pro utilitate monasterii fuerint extra claustrum, liceat eis cordas et caputia portare et pro horis suis dicere *Pater noster*. Ad haec statuimus, ut minister Austriae, qui pro tempore fuerit, teneatur semper monasterium vestrum visitare et fratres utentes lingua teutonica in vestro monasterio collocare, non obstante, quod monasterium vestrum dicitur esse situm in finibus ministrationis marchiae Tarvisinae». Verba denique supra relata: «Et ut omnis conscientis vestris.... observare» desunt in litteris a. 1252.

² Cfr. Chart. Univ. Paris I, 267, et infra Supplem. nr. XXX.

datur in auribus auditorum. Illud etiam satis notabile videtur et indecens, quod nonnulli vestrum, mox ut aliquos aegritudinis languore detentos intelligunt, ad ipsos festino concurrunt et eos illectivis verborum blanditiis demulcentes praecipuum ipsis salutis remedium pollicentur, si apud eorum ecclesias elegerint sepulturam; ac tandem eos ad suum propositum talibus persuasionibus pertrahentes ad testamenta eorum ordinanda se ingerunt et laetantur, cum canonica iustitia defraudantur ecclesiae, de quorum parrochiis assumuntur corpora defunctorum. Et nonnulli, qui, ut nudi nudum Christum libere sequi possent, religionis se vinculo astringendo pretiosa et magna contempsisse noscuntur, se in alienis iuribus contra Deum et iustitiam usurpandis exhibent pertinaces. Multa quidem et alia gravamina tam praelatis quam clericis frequenter a vobis illata et inferri cottidie proponuntur, quae pro religionis honore honestius reputamus sub silentio praeteriri, ex quibus profecto parochialium ius laeditur, ecclesiarum iustitiae derogatur, blasphematur religio, Deus ipse offenditur, quodque periculosius est, fidelium animae in laqueum mortis et in puteum interitus pertrahuntur.

Nos igitur, qui ex suscepti apostolatus officio sumus omnibus in iustitia debitores, ut decet, attendentes, quod ex usurpatione huiusmodi non tantum indevotio et contemptus in populo prodeunt contra proprios sacerdotes, verum etiam erubescencia, quae est magna pars poenitentiae, tollitur, dum quis non proprio sacerdoti, quem habet continuum et praesentem, sed alieno et aliquando transeunti, ad quem difficilis et aliquando impossibilis est recursus, sua crimina confitetur: ne tam abusivos excessus videamur per tolerantiam comprobare, volentes in posterum freno iuris praedictorum transgressorum iniurias cohibere ac singulis ecclesiis et earum ministris sua iura illaesa omnimode conservare, necnon parochianorum saluti et famae vestrae consulere, in hac parte circa praemissa nichil novum in vestrum inducendo gravamen, sed antiqua et moderna iura in medium deducendo, universitati vestrae per apostolica scripta in virtute obedientiae districtae praecipiendo mandamus, quatinus parochianos alienos diebus dominicis et festivis non recipiatis de cetero in vestris ecclesiis seu oratoriis temere ad divina, nec ipsos sine sui sacerdotis licentia ad poenitentiam ullatenus admittatis, cum, si quis alieno sacerdoti iusta de causa sua voluerit confiteri peccata, secundum statuta generalis

concilii licentiam prius postulare ac obtinere debeat a proprio sacerdote, vel saltem prius sibi confiteri et recipere absolutionis beneficium ab eodem; aliter namque ab ipso nec solvi poterit nec ligari, cum duplex in iudicando funiculus, potestatis scilicet et scientiae requiratur, quorum alterum saltem constat in alieno deficere sacerdote. Et ne parochialibus ecclesiis devotio debita subtrahatur, ante missarum solemnia, ad quae audienda parochiani prima diei parte in suis consueverunt et debent ecclesiis convenire, parochianis alienis nequaquam in vestris ecclesiis praedicetis nec hora ipsa solemnes in eis faciatis sermones, ne propter hos audiendos ad vos populus confluens parochiales ecclesias derelinquat. Sed nec ad praedicandum solempniter ad alienas parochias accedatis, nisi a sacerdote parochiarum ipsarum fueritis invitati vel saltem nisi ad id humiliter petieritis et obtinueritis vos admitti. Et ut debitus honor episcopis deferatur, eadem die, qua diocesanus episcopus vel alius loco eius solempniter praedicat, maxime in ecclesia cathedrali, nullus vestrum in eadem civitate vel loco praedicare praesumat, ne salubris praedicationis doctrina ex frequenti inculcatione huiusmodi quasi taedium generans contempnatur. Si vero in casu licito parochianum alterius ad sepulturam, quam nemo sine iusta et rationabili causa sibi temere debet eligere, antiquis patrum suorum dimissis sepulturis, in vestris ecclesiis recipere vos contingat, omnium, quae obtentu huius sepulturae fueritis consecuti, medietatem vel tertiam vel quartam partem iuxta felicitis recordationis Clementis papae praedecessoris nostri decretum, secundum consuetudinem regionis, etiam non requisiti, infra octo dies a tempore receptionis eorum episcopo vel sacerdoti, de cuius parochia mortuus est assumptus, exhibere curetis, constitutionibus bonae memoriae Innocentii et Gregorii praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum de non deducenda canonica portione tam de equis et armis legatis in subsidium Terrae sanctae quam de hiis, quae in ornamentis et aliis ad divinum cultum spectantibus relinquuntur, in suo robore duraturis, dummodo non relinquatur in fraudem, ut sic episcopo vel parochiali ecclesiae debita portio subtrahatur. Si quis vero vestrum huius nostrae provisionis transgressor contra praedicta vel aliquid praedictorum venire praesumpserit, praeter inobedientiae vitium et excommunicationis sententiam, quam eum ipso facto incurrere volumus, gradus sui periculo subiacebit et nichilominus a loci dioecetano ad

praemissa universa et singula observanda per censuram ecclesiasticam appellatione remota districtius compellatur, nullis ei contra haec indulgentiis vel privilegiis apostolicis valituris.

Datum Neapoli XI kal. decembris pontificatus nostri anno duodecimo.

XXIX. Innoc. IV ratum et gratum habet, quod (Guilelmus Fliscus) cardinalis et apost. sedis legatus fratrem Petrum ord. Min. ecclesiae s. Agathae (*Sant'Agata dei Goti* in regno Neapol.) praefecit in episcopum.¹

. 1254 (inn.-dec.).

Dilecto filio fratri P. de ...ordinis Minorum, electo Sanctagathen.

... Dudum multiplices et graves pertulisti labores ac vigilem diligentiam habuisti, quod pia desideria sedis apostolicae ad effectum debitum possent in regno Siciliae pervenire. Quia vero per facti evidentiam in nostram saepe notitiam est deductum, quod tua vigilantia super hoc per Dei gratiam laudabiliter extitit fructuosa, Nos decens et debitum arbitantes, quod tibi de tantis meritis honoris condigni retributio proveniret... Quare ... Guilelmo s. Eustachii diacono cardinali² viva voce commisimus, ut de persona tua Sanctagathen. provideret ecclesiae tunc pastoris regimine destitutae. Cum autem idem cardinalis iuxta commissionem huiusmodi te ipsi ecclesiae praefecerit in episcopum et pastorem, prout in eiusdem litteris super hoc confectis plenius continetur, Nos id auctoritate apostolica duximus confirmandum et securam fiduciam obtinentes, quod, cum tu Deo et Ecclesiae sis devotus ac etiam conversationis laudabilis et industriae condecens, dicta Sanctagathen. ecclesia per tuae diligentiae studium gratum in spiritualibus et temporalibus faciet incrementum, eiusdem plenam tibi administrationem committimus etc.

Datum ... pontificatus nostri anno duodecimo.

XXX. Alexander IV revocat ea, quae Inn. IV (extremis vitae diebus) contra privilegia religiosorum quorumcumque ordinum statuerat.³

Neapoli, 1254, decembris 22.

Venerabilibus fratribus universis archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, archipresbyteris

et aliis ecclesiarum praelatis ceterisque personis ecclesiasticis tam saecularibus quam regularibus, cuiuscumque ordinis vel professionis existant.

Nec insolitum est nec novum, ut ea, quae per occupationem vel in festinantia fiunt, pro eo quod congruae deliberationis linam praetereunt, in propensioris considerationis reducuntur examen, ut rectiora et elimatiora per attentionem plenioris discussionis emanent. Sane quaedam ab Apostolica sede tempore fel. record. Innocentii papae IV praedecessoris nostri litterae processerunt, in quibus ipse universis religiosis cuiuscumque professionis vel ordinis districte in virtute obedientiae iniungebat, ut parochianos alienos diebus dominicis et festivis non reciperent de cetero in suis ecclesiis seu oratoriis temere ad divina, nec ipsos ullatenus ad poenitentiam admitterent sine suorum licentia sacerdotum, nec eis in suis praedicarent ecclesiis ante missarum solemnias, pro quibus audiendis prima diei parte iidem parochiani consueverunt et debent in suis ecclesiis convenire; nec sermones etiam solennes facerent illa hora, sed nec ad praedicandum solemniter ad parochias alienas accederent, nisi essent ab earum sacerdotibus invitati, vel saltem nisi se ad id humiliter peterent et obtinerent admitti; nec ea die, qua dioecesanus episcopus vel alius loco eius praedicaret solemniter, maxime in ecclesia cathedrali, aliquis ipsorum in eadem civitate vel loco praesumeret praedicare. Si vero in casu licito parochianum alterius eos in suis ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret, omnium, quae obtentu consequerentur huiusmodi sepulturae, portionem canonicam, etiam non requisiti, infra octo dies a tempore receptionis eorum episcopo vel sacerdoti, de cuius parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent. Si autem aliquis religiosorum ipsorum huiusmodi transgressor contra praedicta vel aliquid praedictorum venire praesumeret, praeter inobedientiae vitium et excommunicationis sententiam, quam eum incurrere voluit ipso facto, gradus sui periculo subiaceret et nihilominus a dioecesano ad praemissa universa et singula observanda per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, districtius cogeretur: nullis ei contra haec indulgen-

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 46 (ex formulario Marini de Ebulo). Aliis litteris eo tempore datis et a Flam. Ann. l. c. pag. 47 relatis S. P. capitulo ecclesiae s. Agathae mandat, ut eidem electo a 3 vel 4 episcopis provinciae Beneventan. munus consecrationis impendi faciant.

² Qui erat nepos ipsius S. P. et tunc in regno Siciliae apost. sedis legatus.

³ Sbar. II, 3 (e Wadd. Ann. Min., reg. pontif. Alex. IV nr. 1, aliisque fontibus); cfr. Chartul. Univ. Paris. I, 246, nr. 244, et supra Supplem. nr. XXVIII.

tiis vel privilegiis Apostolicis valituris. Verum quia super praemissis litteris cogitare attentius et studiosius deliberare proponimus, pacis commodum et quietis solatium ecclesiis et personis ecclesiasticis potissime cupientes, praefatas litteras, et si quae aliae super praedictis vel eorum aliquo contra praefatos religiosos vel aliquos ex ipsis generaliter vel specialiter praeter formam communem et solitam processere, ac mandata seu praecepta facta in eis vel earum auctoritate duximus penitus revocanda. Ideoque universitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus per huiusmodi litteras vel occasione mandatorum seu praeceptorum aut sententiae, quae continent, nihil prorsus agatis, cum nullam deinde efficaciam habeant vel vigorem.

Datum Neapoli XI kalendas ianuarii, anno primo.

XXXI. Alex. IV monialibus monasterii s. Silvestri de Pireto ord. s. Dam., quod est quasi manuum suarum cultura, indulget, ut quibusdam privilegiis ipsi monasterio concessis etiam extra illud degentes gaudere possint.¹

Neapoli, 1255, Februarii 28.

Abbatissae et sororibus mon. s. Silvestri de Pireto Marsican. dioec. ord. s. Dam.

Gratissima Deo religionis vestrae plantatio etc. [Quare] devotionis vestrae precibus inclinati domos vel loca monasterii vestri, quas habetis ad praesens vel habueritis in futurum, speciali favore prosequentes, auctoritate apostolica vobis indulgemus, ut, ubicumque aliquas ipsius monasterii dominas accedere contigerit vel morari, quamdiu inibi moram traxerint, possint ibidem divina officia facere celebrari. Quod si terras, ubi domus vel loca ipsa existunt, ecclesiastico subiacere interdicto contigerit, praedictis illuc accedentibus vel ibidem morantibus dominabus, ianuvis clausis ac excommunicatis exclusis, submissa voce divina tunc in eisdem locis et domibus, interdicto durante huiusmodi, liceat

facere celebrari. Insuper eadem vobis auctoritate duximus indulgendum, ut eadem dominae in domibus et locis praedictis illa per omnia gaudeant plenarie libertate, qua ex concessio vobis ab apostolica sede privilegio gaudent sorores et dominae in dicto monasterio commorantes: districtius inhibendo, ne quis contra ipsius privilegii et praesentis indulti tenorem vos turbare super hoc aliquatenus vel molestare praesumat. Nulli ergo etc.

Datum Neapoli II kal. martii pontificatus nostri anno primo.

XXXII. Alex. IV omnes, qui apostatas ord. Min. a superioribus eorum excommunicatos denunciatos retinent vel alias eis fovent, similiter excommunicatos iubet denunciari.²

Anagninae, 1255, octobris 21.

Universis archiepiscopis et episcopis ac abbatibus, prioribus, archipresbyteris, decanis, archidiaconis, plebanis et aliis ecclesiarum praelatis et rectoribus, ad quos litterae istae pervenerint etc.

Cum, sicut ex parte dilectorum filiorum generalis et provincialium ministrorum ordinis fratrum Minorum fuit propositum coram Nobis, nonnullae personae ecclesiasticae, saeculares et regulares, apostatas eiusdem ordinis, qui post professionem ad saeculum revertuntur, quosdam videlicet in religionis habitu, aliquos vero in saeculari, secum aut in suis obsequiis vel ecclesiis seu monasteriis detinere praesumant, in animarum suarum dispendium, iniuriam praedicti ordinis et scandalum plurimorum: Nos volentes super hiis paterna sollicitudine providere, universitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus singuli vestrum, cum a dictis fratribus requisiti fueritis, omnes illos, cuiuscumque conditionis existant, qui huiusmodi apostatas, postquam per ... ministros seu ... guardianos praedicti ordinis, quorum sunt curae commissi, excommunicati publice fuerint, a se non reiecerint, sed scienter eos secum aut in suis obsequiis vel ecclesiis seu monasteriis retinuerint vel eis in

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 50 (ex archivio nobilium de Maccaphanis). Die 15 maii 1255 S. P. illas moniales a solvendis decimis de ipsarum possessionibus et a procuracionibus legatis alisque personis quibuscumque praestandis eximit, die autem 26 iunii 1255 eas et mon. earum sub b. Petri protectione suscipit; die denique 19 febr. 1257 ecclesiam illius mon. visitantibus indulgentias largitur. L. c. pag. 55, 58, 61, 106 (ex archivio nobilium de Maccaphanis, qui relicto a Clarissis ipso mon. ius patronatus ecclesiae s. Silvestri et praesentandi idoneam personam abbati et conventui mon. Farfensis, ad quos monasterium et bona mon. s. Silvestri redierunt, a. 1466 a S. P. impetrarunt).

² Istae litterae olim bullatae in conventu fratrum Min. Ratis-

bonen. existentes tum rescriptae sunt in cod. mscr. biblioth. fratrum Min. Conv. Friburgen. in Helv. n. 135 p. 173 tum insertae cuidam transsumpto, quod iussu Gerhardi archiep. Maguntin. a. 1289 Romae confectum eiusque sigilli appensione munitum asservatur Hallis in archivio provinciae fratrum Min. Tirolensis. Cfr. «Freib. Dioez. Archiv.» N. F. I, 55. Sbaralea, illarum litterarum paucissima fragmenta t. II, p. 404, n. 573, ex Pisano affert, haec adiungens: «Cum Pisanus hanc epistolam citaverit sine anno, die ac loco... nec aliunde eius notitia effulgeat, eam vulgavimus hoc loco (ad a. VI Alexandri IV), donec ulterior notitia de ea ad nos perveniat». Clemens IV istas litteras die 15 dec. 1267 innovat: Sbar. 143 (apud Wadd. l. c., reg. pont. Clem. IV, nr. 19).

hoc auxilium praestiterint vel favorem, cum ipsis communicando taliter in crimine huiusmodi criminosis, post latam in eos excommunicationis sententiam simili sententia involvantur, denuntietis excommunicationis vinculo innodatos: contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; non obstante, si aliquibus a sede apostolica sit indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Anagniae XII kal. novembris, anno primo.

XXXIII. Alex. IV (Reginaldo) episcopo Parisien. mandat, ut « Introductorium in Evangelium aeternum » et quasdam schedulas aboleri faciat.⁴

Anagniae, 1255, Octobris 23.

Venerabili fratri episcopo Parisiensi.

Libellum quemdam, qui « in Evangelium aeternum », seu quosdam libros abbatis Ioachim « Introductorius », dicebatur et quem fel. rec. Innocentio papae praedecessori nostro misisti, postquam illum per venerabiles fratres Tusculanum et Praenestinum episcopos et dilectum filium nostrum H. tituli s. Sabinae presbyterum cardinalem diligenter examinari fecimus, de fratrum consilio duximus abolendum. Et quia quaedam schedulae plerisque fuerunt exhibitae, in quarum nonnullis multa, quae in libello non continebantur eodem, nequiter ibi adscripta fuisse dicuntur, censuimus de ipsis schedulis illud idem. Ideoque fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus libellum ipsum et omnes schedulas supradictas auctoritate nostra facias aboleri, generalem excommunicationis sententiam proferens in omnes eundem libellum et schedulas ipsas habentes, nisi infra certum terminum, quem ad hoc praefixeris, illa duxerint penitus abolenda, faciendo eandem sententiam in locis, in quibus expedire videris, solemniter publicari.

Datum Anagniae X Kal. novembris pontificatus nostri anno primo.

XXXIV. Alex. IV (Reginaldo) episcopo Parisien. de novo mandat, ut « Introductorium in Evangelium aeternum » et quasdam schedulas aboleri faciat.²

Laterani, 1256, Maii 8.

Venerabili fratri episcopo Parisiensi.

Licet super quodam libello, qui in libros Ioachim « Introductorius », dicebatur, et schedulis quibusdam, in quarum nonnullis multa, quae in libello non continebantur eodem, nequiter adscripta fuisse dicebantur, penitus abolendis tibi nuper direxerimus scripta nostra, quia tamen dubitas, qualiter circa horum abolitionem mandatum apostolicum exequi debeas, eiusdem executioni supersedere curasti, quousque super hoc apostolicam sedem duces consulendam. Ut igitur procedas certius et securius in hac parte, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus praefatum libellum et omnes huiusmodi schedulas a cunctis illas habentibus tibi auctoritate nostra praecipias exhiberi, eos ad exhibenda haec infra certum terminum, quem ad hoc praefixeris, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellendo et inhibendo districtius sub interminatione anathematis, ne quis de cetero similes conscribere vel componere seu apud se retinere praesumat, et quae tibi de his fuerint exhibitae, vocatis ad tuam praesentiam dilectis filiis cancellario Parisiensi et decem aliis providis viris, quos discretio tua expedire viderit, coram ipsis, ita quod ex hoc infamia vel scandalum non consurgat, studeas abolere.

Datum Laterani VIII idus maii pontificatus nostri anno secundo

XXXV. Alex. IV confirmat omnia privilegia ordini fratrum Min. ab apost. sede concessa.³

Viterbii, 1258, augusti 2.

Dilectis filiis generali et provincialibus ministris ac universis fratribus ordinis fratrum Minorum.

Virtute conspicuos sacri vestri Ordinis professores, qui contemplationi coelestium ferventer invigilant et piae vitae studio sine inter-

⁴ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 69 (e Bulaei historia universitatis Parisien.); quas quidem litteras novissimis temporibus P. Henr. Denifle in Chartulario univers. Paris. t. I, pag. 297 cum notis magis criticis denno publicavit. Aliis litteris die 4 Nov. 1255 datis atque a Flam. Ann. l. c. pag. 71 et praedicto P. Henr. Denifle l. c. pag. 298 relatis S. P. eidem episcopo mandat, ut in abolendo illo Introductorio prudenter procedat, ne fratres Min., quorum nomen et famam illaesa semper et integra cupit conservari, ex hoc ullum opprobrium incurrant; quidam enim frater Minor, Gerhardus de Borgo san Donnino, tres libros ab abbate Ioachim compositos, scil. Concordiam novi et veteris testamenti, Apocalypsim novam,

Psalterium decem chordarum, vel saltem primum a. 1254 cum glossis de novo edidit et insuper « Librum introductorium » ad istos libros, quos « Evangelium aeternum » nominavit, scripsit. Cfr. Supplem. n. XXXIV.

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 85 et Henr. Denifle Chart. univers. Paris. I, 315; cfr. Supplem. n. XXXIII.

³ Sbar. II, 298 nr. 436 (ex autogr. archivorum conv. Constantien. et Salmanticens., apud Wadd. Ann. Min., reg. pont. Alex. IV nr. 55; illae autem litterae bullatae, quae olim in conv. Constantien. exstabant, nunc in archivo status Lucernensis in Helvetia conservantur).

missione desudant, decet per Apostolicae circumspeditionis auxilium sic provide dirigi et sollicite confoveri, ut alicuius praetextu calumniae nullum internae pacis excidium nullumque religiosi status perferant detrimentum, sed in iis robur et vigorem habeant, per quae circa cultum divini nominis devotis et quietis mentibus invalescant. Hinc est, quod, cum, sicut Nobis exponere curavistis, tu, fili generalis minister, et praedecessores tui iuxta eiusdem Ordinis consuetudinem observatam hactenus et a sede Apostolica toleratam statim, postquam electi secundum praedicti regulam et constitutiones Ordinis extitistis, fratrum ipsius curam gesseritis, ministerii officium plene ac libere in omnibus exercentes, iidemque fratres vobis devote et humiliter obedierint ac intenderint reverenter; et in eadem regula sit expressum, ut generalis minister, qui pro tempore fuerit, a ministerii officio amoveri valeat a provincialibus ministris et custodibus in generali capitulo congregatis: Nos volentes ambiguitatis scrupulum in hac parte de vestris cordibus amputare ac Ordinem ipsum a sede approbatum eadem, honestate floridum, praeclarum scientia et virtute fecundum, privilegio Apostolicae gratiae attollere singulari, vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestrae, ut successores tui, fili generalis minister, qui erunt pro tempore, statim postquam electi secundum regulam et constitutiones fuerint supradictas, eo ipso veri eiusdem Ordinis generales ministri effecti, curam animarum fratrum ipsius Ordinis plene habeant et libere gerant, ipsosque fratres auctoritate propria ligare ac solvere, nec non in eodem Ordine agere valeant, quae ipsi ministri et definitores ad hoc electi iuxta praedictas constitutiones eisdem Ordini et fratribus secundum Deum viderint expedire, aliasque possint officium ministerii licite in omnibus exercere, iidemque fratres tibi, generalis minister, et successoribus ipsis humiliter ac devote obediant et intendant, et praefati successores et tu, generalis minister, a provincialibus ministris et custodibus secundum regulam et constitutiones ipsius Ordinis absolvi et amoveri possitis, auctoritate Apostolica indulgemus: ratum et firmum habentes, quidquid super praemissis per te, generalis minister, dictosque praedecessores, fratres et definitores factum et observatum est hactenus, concessa tibi exequendi officium ministerii quoad praemissa omnia et alia libera facultate.

Et quia eiusdem Ordinis fratres de locis ad loca ipsius Ordinis saepius transmittuntur,

propter quod stabilem et perpetuam in certis et determinatis eiusdem ordinis domibus non faciunt mansionem; quia etiam bonos et idoneos ac approbatos a vobis fratres facitis ad ordines promoveri, liceat vobis ordinandos fratres eiusdem Ordinis quibuscunque malueritis catholicis pontificibus, communionem et gratiam Apostolicae sedis habentibus, praesentare; ipsisque pontificibus praesentatos a vobis fratres sine qualibet examinatione per eosdem pontifices facienda et absque omni promissione vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum ad ordines promovere. — In locis quoque, in quibus degitis, liceat vobis habere oratoria, in quibus cum altari portatili possitis missarum solemnias et alia divina officia celebrare, omni parochiali iure parochialibus ecclesiis reservato; et ne de hoc iure possit quaestio suboriri, illud circa oblationes, decimas et primitias intelligimus, quae a laicis solent clericis exhiberi, quibus occasione huiusmodi indulti nolumus parochiales ecclesias defraudari. — Cum autem generale interdictum terrae fuerit, in ecclesiis et oratoriis vestris ac aliis quibuscunque, cum ad loca perveneritis ecclesiastico supposita interdicto, clausis ianuis, interdictis et excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis et submissa voce liceat vobis celebrare divina, dummodo causam non dederitis interdicto nec contingat id vobis specialiter interdicti, neque ecclesiae et oratoria eadem fuerint specialiter interdicta. — Iis vero, qui vestris immorantur obsequiis, cuncta libere ministrare possitis ecclesiastica sacramenta et ipsos, cum decedunt, in vestris coemeteriis sepelire. Si quando autem in terras, in quibus residetis, vel earum personas excommunicationis seu interdicti sententias configerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negotiorum quoque vestrorum procuratores et operarii, qui in vestris locis eorum operibus personaliter continue institerint, huiusmodi sententiis obnoxii minime habeantur; ibique possint audire divina iuxta formam, quae locis ipsis in eo casu a sede Apostolica est concessa, nisi eisdem causam dederint vel excommunicari specialiter seu interdicti contingat eosdem. — Et quia vos extremam patientes pro Christi nomine paupertatem exhortationis piae studio bonos ad potiora dirigitis et errantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, concedimus, ut in excommunicatorum terris libere commorari et ab eis tunc ac etiam, quando per ipsas vos transire contigerit, necessaria vitae deponere ac recipere valeatis.

Generalis quoque et singuli provinciales ministri ac etiam custodes in provinciis et custodiis sibi commissis fratribus constitutis ibidem, absolutione et dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverunt Ordinem sive post in casibus excesserint, in quibus excommunicationis sententiam et notam irregularitatis incurrunt, impertiri valeant absolutionis beneficium et dispensare cum eis iuxta formam archiepiscopis et episcopis super hoc ab Apostolica sede traditam; nisi adeo gravis fuerit et enormis excessus, quod sint ad eandem sedem merito destinandi. Fratres etiam vestri, quos pro tempore vos, generalis et provinciales ministri, habueritis in proprios confessores, absolutionis et dispensationis beneficium vobis, cum expedierit, valeant impertiri iuxta formam concessionis super absolutione et dispensatione fratrum eiusdem Ordinis superius vobis factae. — Ad haec volentibus vestro aggregari collegio, qui suspensionis aut interdicti vel excommunicationis sententiis sunt ligati, absolutionis beneficium iuxta formam ecclesiae impertiri ipsosque in fratres recipere ac eos, qui post assumptum habitum et professionem emissam recoluerint se talibus in saeculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam vos, generalis et provinciales ministri et praefati custodes, absolvere valeatis: ita tamen, quod, si aliqui ex eisdem huiusmodi sententiis propter debitum sunt astricti, satisfaciant, ut tenentur.

Porro quieti vestrae providere volentes, quod per litteras Apostolicae sedis aut legatorum seu delegatorum ipsius conveniri a quocumque minime valeatis, et quod ad pecuniam colligendam cogi non possitis inviti per litteras ipsius sedis de cetero impetrandas; quodque nullus vestrum correctionis seu visitationis vel inquisitionis officium monasteriis vel ecclesiis seu quibuscumque personis impendere vel ad cognitiones causarum, citationes partium et denuntiationes sententiarum et excommunicationum procedere aut recipere curam monialium seu religiosarum quarumlibet teneatur per apostolicas litteras impetratas et impetrandas in posterum, nisi huiusmodi Apostolicae litterae de hoc indulto et Ordine vestro expressam fecerint mentionem, auctoritate vobis Apostolica indulgemus. — Concedimus etiam, ut ad visitandum aliqua monasteria monialium cuiuscumque Ordinis vel audiendum confessiones earum, exemptis et professis Ordinem s. Damiani dumtaxat exceptis, compelli aliquatenus non possitis, aut ad recipiendum commissiones causarum seu sententiarum exe-

cutiones vel alia contingentia causas ipsas per litteras praefatae sedis, in quibus facta non fuerit de indulgentia huiusmodi mentio specialis, sive per legatos seu delegatos ipsius vel etiam per quoscumque. — Nullus insuper archiepiscopus vel episcopus, nullusque alius praelatus ecclesiasticus, nec eorum vicarii vel officiales ad portandum seu deferendum litteras vel exequendum aut denunciandum sententias contra principes saeculares, communitates, populos seu quoscumque benefactores vestros, nullusque delegatus vel ordinarius iudex ad faciendum citationes vel commissiones recipiendas seu ad alia lites vel controversias contingentia in causis, quae coram ipsis tractantur, quemquam vestrum compellere valeant sine praedictae sedis mandato vel licentia speciali, expressam faciente de hac indulgentia mentionem; nec quisquam vestrum parere vel intendere teneatur super iis monitionibus, mandatis aut iussionibus eorumdem aut facere vel implere, quod in hac parte duxerint iniungendum. — Ceterum generalis et provinciales ministri ac ipsorum vicarii illos ex fratribus, de quibus auctoritate litterarum sedis Apostolicae vel legatorum eius archiepiscopis et episcopis ac aliis quibuscumque provisum extitit vel in posterum contigerit provideri, corrigere ac etiam non obstante contradictione aliqua possint ad suum Ordinem revocare; nec per litteras eiusdem sedis seu legatorum ipsius iam obtentas vel de cetero obtinendas aliquos de fratribus ipsius Ordinis praefatis archiepiscopis vel episcopis ac aliis teneantur in socios deputare, nisi dictae litterae Apostolicae obtinendae de indulto huiusmodi et Ordine ipso expressam fecerint mentionem, et alias id honestati Ordinis et illorum saluti viderint expedire. — Nullus autem legatus, nisi de latere nostro missus, auctoritate litterarum sedis Apostolicae specialem de hoc indulto et Ordine vestro non facientium mentionem, nullus praelatus nec aliqua persona religiosa vel saecularis de fratribus eiusdem Ordinis ad sua seu ecclesiae negotia procuranda vel secum manendum aliquos assumere valeat, nisi quos generalis vel provincialis minister ipsorum tamquam idoneos et discretos sibi duxerit assignandos, quos etiam subiacere volumus Ordinis disciplinae.

Illos vero ipsius Ordinis fratres, qui ad praedicandum crucem vel inquirendum contra pravitatem haereticam seu ad alia huiusmodi negotia sunt vel fuerint ubicumque a sede Apostolica deputati, tu, fili generalis minister, tuique successores remove se re-

vocare penitus (aut) transferre ipsisque, quod supersedeant, iniungere, aliosque substituere, cum expedire videritis, libere ac licite valeatis et in eos, si contravenerint censuram ecclesiasticam exercere; ac quilibet minister provincialis eiusdem Ordinis idipsum in sua provincia circa fratres ipsius ordinis, quibus ab eadem sede similia contigerit in illa committi, facere possit: non obstantibus aliquibus litteris vel indulgentiis Apostolicis impetratis vel etiam in posterum impetrandis, quae de hoc non fecerint mentionem.

Inhibemus quoque, ne quis post professionem in Ordine vestro factam sine generalis vel sui provincialis licentia discedat ab ipso; discedentem vero absque cautione litterarum ipsorum praetextu alicuius privilegii Apostolicae sedis nullus audeat retinere; quod si forte retinere praesumpserit, vobis, generalis et provinciales ministri, licitum sit in ipsos discedentes fratres excommunicationis sententiam promulgare; si vero aliqui de fratribus vestri ordinis post obtentam licentiam a sede praedicta ad religionem aliam transeundi infra duos vel tres menses se ad aliam religionem suae salutis congruam non contulerint et ipsius non susceperint habitum regularem, licitum sit vobis, generalis et provinciales ministri, contra ipsos procedere secundum quod honestati ipsius Ordinis videritis expedire. Apostatas quoque vestri Ordinis excommunicare, capere, ligare, incarcerare et alias subdere disciplinae rigori possitis per vos ac etiam alios, in quocumque habitu eos contigerit inveniri: invocato ad hoc, si necesse fuerit, auxilio brachii saecularis. — Inhibemus etiam, ne fratres, quos ab Ordine pro suis culpis per generalem seu provinciales ministros aut custodes expelli contigerit, vel qui egressi fuerint proprio suo motu, praedicare, confessiones audire seu docere praesumant, nisi ad alium transierint Ordinem de nostra vel dictorum ministrorum licentia speciali. Quod si forte contra huiusmodi inhibitionem nostram aliquod fuerit temere attentatum, liceat ipsis ministris et custodibus in ipsos fratres excommunicationis sententiam promulgare. Eiectis autem de Ordine vestro vel egressis, qui receptione in eodem Ordine suis exigentibus culpis reddiderint se indignos, transeundi ad alios Ordines approbatos praeterquam ad b. Augustini, Templariorum, Hospitalariorum et aliorum religiosorum arma portantium, ad vitandam occasionem evagandi, generalis et provinciales ministri cum suis testimonialibus litteris, auctoritate nostra, licentiam liberam

dare possint. Nos enim districtius inhibemus etiam, ne tales ad alium Ordinem aliter transire vel aliqui eos recipere seu retinere praesumant absque licentia sedis Apostolicae speciali faciente de hoc plenariam mentionem. — Inhibemus etiam, ut nulli, sive sit in religionis Ordine sive extra Ordinem constitutus, habitum vestrum aut ita consimilem, quod propter eum frater Minor credi possit, deferre liceat absque mandato sedis Apostolicae speciali; et ut dicta inhibitiō maiorem consequatur effectum, statuimus, ut ii, qui habitum vestrum vel sibi praedicto modo consimilem deferre praesumpserint, ad deponendum ipsum per dioecesanos locorum, cum a vobis requisiti fuerint, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur.

Ceterum cum humilitas vestra sibi de latitudine orbis terrae nihil praeter domos et hortos cum virgultis praemiorum obtentu caelestium duxerit reservandum, Nos pie volentes, quod eorum fructus integre vestrae paupertatis usibus applicentur, ut de hortis et de virgultis vestris nullus a vobis decimas exigere vel extorquere praesumat, districtius inhibemus. — Sepulturam quoque ecclesiarum vestrarum liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti aut etiam publice usurarii fuerint nullus (scil. obex) obsistat, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumentur: districtius inhibentes, ut nulli religiosi vel saeculares vobis invitis aliquorum corpora defunctorum in vestris coemeteriis sepelire aut in ecclesiis vestris missarum solennia vel pro animabus ipsorum, qui ad loca vestra tunulandi feruntur, ibidem exequias celebrare sine vestro assensu et voluntate praesumant.

Universis autem praelatis ecclesiarum et aliis inhibemus, ne confessiones vestras vobis invitis audire vel compellere vos ad synodos seu convocationes suas accedere aut suis constitutionibus subiacere, vel capitula, scrutinia et inquisitiones in locis vestris vel alibi de vobis facere, aut fidelitatem iuramento firmatam et manulem obedientiam a ministris, custodibus et guardianis vestris exigere, seu prohibere, ne ad civitates illas, ubi religiose ac honeste commorari possitis, a populis devote vocati audeatis accedere, ibique pro vestris usibus construere aedificia, ecclesias seu oratoria aut de iis, quae vobis a fidelibus tam in ornamentis altaris quam in luminaribus, ec-

clesiarum fabricis, libris et aliis vestris necessitatibus absolute conferuntur vel in ultima voluntate legantur, portionem aliquam a vobis exigere vel extorquere aut in accedentes fratres seu construentes huiusmodi vel receptatores ipsorum excommunicationis sententias ferre praesumant. Ad haec liceat fratribus vestri Ordinis, cum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam aedificia seu omnem aedificiorum materiam locorum, quae dimittunt, dedicatis ecclesiis duntaxat exceptis, quam libros, calices et paramenta secum ad alia loca transferre ac aedificia ipsa cum solo et aliis ad eadem loca pertinentibus, praeter ecclesias, per procuratores a ministris eiusdem Ordinis ad hoc deputatos, vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quae dicti fratres se tranferunt, aedificationem seu aliam eorum utilitatem convertere, cum ipsa priora et alia loca fratrum ad Nos et Apostolicam sedem specialiter pertinere noscantur. Et ne aliqui archiepiscopi vel episcopi aut alii ecclesiarum praelati seu quaevis alia persona ecclesiastica vel saecularis praedicta loca seu bona occupare, accipere vel usurpare aut quoquo modo sibi vendicare praesumant absque dictae sedis licentia speciali, districtius inhibemus: indulgentes vobis, ut ad praestationem procuratorum legatorum praedictae sedis vel nuntiorum ipsius seu dioecesanorum locorum aut exactionum vel collectarum seu subsidiorum quorumcunque minime teneamini nec ad ea solvenda per litteras dictae sedis aut legatorum vel nuntiorum eiusdem seu rectorum terrarum ecclesiae Romanae impetratas sive in posterum impetrandas, cuiuscunque tenoris fuerint, in perpetuum compelli possitis, nisi dictae sedis litterae impetrandae plenam et expressam de indulto huiusmodi et dicto Ordine fecerint mentionem.

Ceterum, cum fel. record. Innocentius papa praedecessor noster olim duxerit statuendum, ut exempti, quantacunque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti seu contractus aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum ordinariis conveniri; et illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere: Nos vobis, ut occasione constitutionis huiusmodi nullum libertatibus et immunitatibus vobis et vestro Ordini per privilegia et indulgentias ab Apostolica sede concessis praeiudicium ge-

neretur, auctoritate praesentium indulgemus. — Decernimus ergo irritum et inane, quidquid contra tenorem concessionum, constitutionum et inhibitionum huiusmodi per quoscunque fuerit attentatum ac interdicti, suspensionis et excommunicationis sententias, si quas contra concessionem et inhibitiones easdem in vos vel vestrum aliquos aut loca vestra seu benefactores vestros in posterum promulgari contigerit, penitus non tenere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis, constitutionis et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Datum Viterbii IV nonas augusti anno quarto.

XXXVI. Alex. IV. Licentiam accedendi ad monasteria Clarissarum olim custodibus et guardianis fratrum Min. provinciae Alamanniae concessam soli ministro ipsius provinciae provinciali reservat.¹

Anagniae, 1258, novembris 9.

Dilectis filiis ministro provinciali et universis fratribus Ordinis Minorum provinciae Alamanniae.

Ad petitionem quarundam monialium ordinis s. Damiani provinciae Alamanniae custodibus et guardianis vestri ordinis per litteras nostras indulsisse aut mandavisse dicimur, ut fratribus ipsius vestri ordinis concedant licentiam ad monasteria earundem monialium accedendi. Quare nobis humiliter supplicastis, ut, cum ex hoc vobis scandalum generetur, providere super hoc paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati huiusmodi litteras auctoritate praesentium revocamus, potestatem concedendi huiusmodi licentiam eisdem fratribus ministro provinciali Alamanniae, qui pro tempore fuerit, et eo cedente vel decedente illi, qui tenebit locum eius, donec substituatur minister alius, concedendo. Nulli ergo etc.

Datum Anagniae V idus novembris anno quarto.

XXXVII. Alex. IV moniales mon. ss. Cosmae et Damiani de Urbe protectioni Guidonis civis Romani commendat.²

Anagniae, 1258, decembris 18.

Dilecto filio nobili viro Guidoni civi Romano.

Opus pietatis fore dignoscitur, si personis divini Nominis adscriptis cultui favoris

¹ E cod. mscr. conv. fratrum Min. Conv. Friburgen. n. 135, p. 191.

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 120 (ex autographo illius mon.). Die 12 ian. 1260 S. P. episcopum Sutrin. omnino desistere iubet ab exigendis collectis et gravaminibus imponendis su-

per bona ecclesiarum, quae in civ. et dioec. Sutrin. consistentia ad illud mon. pertinent, et die 26 apr. 1260 eidem episcopo inhibet, ne collectas vel exactiones imponat super bona illarum ecclesiarum. L. c. pag. 135 et 136.

auxilium impendatur. Nos igitur de salute tua solliciti, volentes te ad opus huiusmodi invitare, pro dilectis in Christo filiabus abbatisa et conventu monasterii monialium inclusarum sanctorum Cosmae et Damiani de Urbe ordinis s. Damiani ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinentis rogandum te duximus et hortandum, in remissionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus easdem abbatisam et conventum habens pro divina et nostra reverentia propensius commendatas, ipsas et dictum monasterium tuae protectionis auxilio studeas confovere, ita quod tibi exinde retributio perennis vitae proveniat et Nos devotionem tuam condignis prosequamur actionibus gratiarum.

Datum Anagniae XV kal. ianuarii pontificatus nostri anno quinto.

XXXVIII. Alex. IV archiepiscopo Colonien. et episcopo Basilien. mandat, ut illos praelatos et ecclesiarum rectores, qui fratres Minores contra eorum privilegia molestant, coerceant.¹

Anagniae, 1259, maii 30.

[Conrado] Archiepiscopo Coloniensi et [Berchtoldo] episcopo Basiliensi.

Implacida de actibus ... Argentinensis et Brandeburgensis episcoporum et capituli Argentinensis et quamplurium praelatorum et rectorum et clericorum ecclesiarum Argentinensis et Brandeburgensis et Maguntinensis civitatum et dioecesium ac regni Alamanniae relatio nuper nostrum turbavit auditum, quod videlicet, cum deberent dilectos filios fratres Minores in eisdem civitatibus et dioecesibus commemorantes, quorum ordinem Dominus ut lucernam insignem ad illuminationem domus suae inter alias coelestium exemplarium lampades suscitavit, pro divina reverentia et favore, quo ipsi episcopis, praelatis, rectoribus et clericis eisdem in animarum cura et cultu divino per operis et sermonis potentiam obsequuntur, sincera caritate fovere et grata eis consolationis solatia et uberiora subventionis auxilia ministrare, ipsi eosdem fratres multis gravaminibus afficiunt et eorum pacem multipliciter inquietant. Ipsi enim parochianis et subditis suis, ne ad praedicationem eorundum fratrum accedant et ne ipsis suas elemosynas largiantur neque pro dictis fratribus aliquid petant nec eos adiuvent in petendo, et ne ad audiendum divina officia ad loca praedictorum fratrum diebus festivis vel feriatis

(etiam postquam in propriis parochialibus ecclesiis audiverint missam) accedant, temere inhibere praesumunt, in illos, qui ad loca ipsa pro divinis audiendis accesserint, de facto excommunicationum proferendo sententias et denegando eis etiam in extremis ecclesiastica sacramenta. Quia vero haec, quae redundant in animarum periculum et praedictorum fratrum non modicum detrimentum, non possumus sub dissimulatione transire, sicut etiam nec debemus, fraternitati vestrae per apostolica scripta districte praecipiendo mandamus, quatenus episcopos et alios praedictos universos et singulos, quod ab huiusmodi et similibus praesumptionibus omnino desistant, monitione praemissa, auctoritate nostra, appellatione postposita, compellatis: non obstante aliqua indulgentia sedis apostolicae etc. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur.

Datum Anagniae III kal. Iunii anno quinto.

XXXIX. Alex. IV ad instantiam regis Scotiae ministro et capitulo generali ord. Min. mandat, ut provincialem ministrum in ipso regno instituant.²

(Anagniae) 1260 (circa mensem maium).

Dilectis filiis ministro et capitulo generali fratrum Minorum.

De charissimo in Christo filio nostro illustri rege Scotiae ad nostram gaudemus notitiam pervenisse, quod ferventer in suo voto geritur, ut aetatis suae teneritas virorum religiosorum ac Deum timentium et praecipue fratrum vestri ordinis in suo regno manentium consiliis, salutem animae suae contingentibus, fulciatur, ac etiam quod provincialis minister de ordine ipso instituat ob illam causam ibidem, ut et iam dictus rex per informationem ipsius aliquando in iis, quae digna sunt, possit divina gratia suffragante prosperari facilius, et praefatus ordo sit magis per eiusdem regni latitudinem reverendus. Cum itaque dignum sit, ut tam laudabile ipsius regis desiderium Nobis faventibus optatum habeat complementum, universitatem vestram attente rogandam duximus et monendam, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus provincialem ministrum in regno ipso affectu prompto et benevolo pro apostolicae sedis et nostra reverentia sine dilatione aliqua instituere studeatis, ita quod et Nos vobis exinde gratiosi praemia compensemus et benevolentia

¹ Litterae istae conservantur Hallis in archivio provinciae fratrum Min. Tirolensis; cfr. *Zeitschr. f. Gesch. d. Oberrh.*, N. F. VI, 854.

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 140 (ex formulario Marini de Ebulo). Quae quidem litterae eo tempore effectum carebant.

regis eiusmodi circa vos et ordinem vestrum de bono in melius augeatur.

Datum... pontificatus nostri anno sexto.

XL. Urbanus IV fratribus Min. de Sezania (*Sezanne*) in Campania (*Champagne*) concedit facultatem se transferendi ad alium locum.¹

Apud Urbem veterem, 1263, ianuarii 31.

Dilectis filiis fratribus Minoribus de Sezania Trecensis dioecesis.

Ex parte carissimi in Christo filii nostri illustris regis Navarrae, Campaniae et Briae comitis palatini, fuit Nobis expositum, quod de illa parte Sezaniae, ubi vestra sibi elegerat humilitas mansionem, ad aliam eiusdem loci partem, habitationi vestrae magis congruam, statuistis deliberatione provida vos transferre. Nos itaque, devotis eiusdem regis precibus inclinati, ut iisdem privilegiis et indulgentiis apostolicis, quibus haecenus in priori vestro loco gavisi estis, in posteriori manentes, gaudere ac uti plene atque libere valeatis, sine iuris praeiudicio alicuius, auctoritate vobis praesentium indulgemus. Nulli ergo etc.

Datum apud Urbem veterem II kal. februarii pontificatus nostri anno secundo.

XLI. Urbanus IV regulam sororum Minorum inclusarum olim ad instantiam b. Isabellae s. Ludovici regis Francorum sororis pro monasterio Humilitatis B. M. V. ab ea fundato per Alex. IV concessam² aliquantulum corrigit.³

Apud Urbem veterem, 1263, iulii 27.

Dilectis in Christo filiabus abbatissae et conventui sororum Minorum monasterii Humilitatis b. Mariae Parisiensis dioecesis.

Religionis augmentum eo libentius procuramus, quo per hoc amplius dilatatur divini nominis cultus et salus proficit animarum. Sane fel. record. Alexander papa praedecessor noster carissimi in Christo filii nostri... illustris regis Franciae supplicationibus condescens omnibus Christi ancillis e saeculo fugientibus et in vestro monasterio Humilitatis Beatae Mariae vocabulo insignito, in quo tunc de novo constructo nemo adhuc ut dicitur morabatur, professionem facientibus regulam infrascriptam in eodem monasterio perpetuis temporibus observandam, cum sororum inclusarum vocabulo nuncupandam, concessit. Porro

ex parte dicti regis Nobis fuit humiliter supplicatum, ut dictam regulam in aliquibus capitulis corrigi facientes nominationi eius "Minorum", vocabulum adiacere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eiusdem regis precibus inclinati regulam ipsam per dilectum filium nostrum Simonem tituli s. Caeciliae cardinalem⁴ corrigi facientes et ut sicut re ita et nomine, praesertim cum idem monasterium, sicut praemittitur, titulum Humilitatis Beatae Mariae sibi ascripserit, eiusdem humilitatis possit profectibus insigniri, nuncupationi eiusdem regulae dictum "Minorum", adiacentes vocabulum, duximus statuendum, ut regula ipsa "Sororum Minorum inclusarum", de cetero nominetur et servetur perpetuo in praetacto monasterio et in aliis monasteriis de cetero fundandis seu plantandis, in quibus sorores eandem regulam profiteri contigerit, sic correctam. Quam quidem regulam et ipsarum Sororum Minorum inclusarum vitam inferius fecimus annotari, quae talis est:

Quaelibet inspirata divino flamine Ordinem hunc assumens domini nostri Iesu Christi et eius sacratissimae Matris vestigiis inhaerendo, iuxta evangelicae perfectionis consilium semper vivat in obedientia et castitate, ac sine proprio, et velut thesaurus occultus inclyti Regis inclusa moretur toto tempore vitae suae, sicut inferius continetur. Omnes vero, quae saeculi vanitate relictas in praetacto monasterio hanc religionem assumere voluerint, diligenter observabunt huiusmodi vitae legem. Omni namque tempore vitae suae, postquam professae fuerint, clausae infra clausuram manere monasterii in virtute obedientiae teneantur, nisi de licentia summi pontificis aut generalis ministri Ordinis fratrum Minorum seu provincialis illius provinciae, in qua ipsum monasterium est fundatum, causa plantandi vel aedificandi eandem religionem seu causa regiminis ad aliquem locum eiusdem religionis aliquae transmittantur: quibus ad ipsum monasterium, a quo transmissae fuerint, reverti liceat de licentia alterius eorundem, si ipsis ministris vel alteri visum fuerit expedire. Si vero contingeret ex insultu hostilis incursus aut ex aquarum inundantium impetu monasterii muros dirui aut ipsum monasterium concremari vel ex aliqua huiusmodi causa taliter dissipari vel destrui, seu domibus eius ruinam minantibus aut tempore hostium

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 166 (ex archivo conv. s. Isidori de Urbe).

² Quam legas apud *Sbar.* III, 64, annot. b; cfr. supra nr. 1022.

³ Cfr. supra nr. 1154; *Sbar.* II, 477, nr. 77: e Reg. Vat. t. 26 f. 117 sen Urb. IV a. 2 ep. 218 (356).

⁴ Postmodum Martinum papam IV.

irruentium locum tali dispositione constitui, quod sine manifesto et gravi periculo aliqua ibidem morari nequeant nec superscripti ministri licentiam et consilium expectare: de consilio et consensu totius conventus et abbatisae mandato ad alium locum tutum sorores se transferant, in quo, si possint, clausae morantur, donec plena deliberatione praehabita, quid agere debeant, decernatur. Si autem conventus vellet ex aliqua causa evidenti totum eorum monasterium alibi aedificare, sorores tunc de generalis ministri licentia possint ad alium locum se transferre. — Morientes vero tam professae, quam novitiae, sive servientes sorores infra clausuram monasterii tumulentur.

Omnibus autem hanc religionem in praetacto monasterio et in aliis de novo fundandis, in quibus hanc regulam contigerit profiteri, assumere cupientibus, priusquam habitum mutant et religionem assumant, praedicentur dura et aspera, per quae ad patriam itur et quae secundum hanc religionem necesse habuerint observare. Non recipiatur aliqua, quae vel senili aetate vel infirmitate aliqua vel fatua simplicitate ad huius vitae observantiam insufficiens et non idonea censeatur, nisi forte cum aliqua interdum causa valde rationabili exigente alicubi fuerit de consilio discretarum sororum loci per praetactos ministros vel ipsorum aliquem dispensandum. Omnes vero volentes in hoc monasterio et in aliis in posterum fundandis, in quibus haec regula professae fuerit, hanc sacram religionem assumere, abiectis vanitatum fastigiis momentaneae vitae huius, quam cito infra clausuram receptae fuerint, si intelligibiles existant, tonsis crinibus, mox deponant habitum saecularem. Tunc etiam prudens magistra concedatur eisdem ex devotioribus sororibus una, quae ipsas sorores in sanctis moribus instruat et in fervore devotionis inflammet ac ea, quae sunt secundum hanc sacram religionem ferenda, in suavitate caritatis ferre doceat, et in corrigendis corrigat diligenter. Veruntamen capitulum nisi causa exhortationis seu correctionis eis intrare non liceat infra annum. Completo autem unius anni spatio professionem faciant in manu abbatisae coram conventu, videlicet in hunc modum: "Ego talis soror promitto Deo et b. Mariae semper Virgini et b. Francisco et omnibus Sanctis in manibus vestris, mater, vivere secundum regulam a domino Alexandro papa IV. Ordini nostro concessam, prout a Domino Urbano papa IV est correctae et approbatae, toto tempore vitae meae in obedi-

tia et castitate ac sine proprio et etiam sub clausura, secundum quod per eandem regulam ordinatur, Idem similiter profitendi modus de servientibus observetur, quae non debent exire. Si vero propter aliquam iustam et necessariam causam servientes praetacto modo professas emittere extra claustrum contigerit, de licentia generalis ministri emittant easdem, honestas tamen et maturas moribus et aetate, quae, cum claustrum exierunt, calceatae incedant; soleas autem nunquam deferant neque cordam.

Unaquaeque soror praeter stamineam vel cilicium, si voluerit, duas tunicas aut tres vel etiam quattuor, secundum quod abbatisae visum fuerit, habere possit; excessum tamen pannorum omnes evitare caveant bono modo. Mantellum quoque unum aut duo habeant longitudinis et latitudinis congruentis. Haec siquidem indumenta sint de panno vili tam pretio quam colore. Ab aliquibus autem omnino albae vel etiam nigrae superiores tunicae non deferantur. Pro cingulo quoque cordam sorores, postquam fuerint professae, habeant nullatenus curiosam. Vittis autem aut peplis omnino albis, non tamen pretiosis, capita sua cooperiant uniformiter et honeste, ita quod frons, genae et collum sint sicut convenit cooperta; nec aliter coram personis extraneis audeant apparere: non enim decet sponsam Regis aeterni alicui alteri se exponere nec etiam in aliquo alio delectari. Habeant etiam nigrum velum extensum super capita ita amplum et longum, quod ex utraque parte descendat usque ad scapulas et retro, quantum decet, protendatur; sine quo possunt esse de nocte et aliquando de die de licentia abbatisae. Haec omnino habeant et observent sorores et servientes, quae non debent exire; aliae autem servientes et novitiae cingulo laneo praecingantur et velum album super capita sua deferant. Abbatisa vero de calceamentis sororum ac servientium infra claustrum disponat, secundum quod ei videbitur expedire eisdem.

Omnes sorores sanae tam abbatisa quam aliae in communi dormitorio iaceant, et quaelibet per se lectum habeat ab aliis separatum. Lectus tamen abbatisae in tali loco dormitorii disponatur, quod inde ceteros dormitorii lectos sine obstaculo, si commode fieri poterit, valeat intueri. In dormitorio autem semper de nocte clara luminaria sint accensa. A Resurrectione Domini usque ad festum Nativitatis B. M. V. post prandium usque ad horam noctis sorores dormiant, quae voluerint; quae

vero noluerint, oratione et meditatione divina seu aliis quietis piis laboribus occupentur. Liceat autem unicuique sacconem plenum habere de palea vel de foeno vel stramine, aut saltem foenum vel stipulam pro saccone, et pannum rudem laneum extensum desuper, necnon cervical panno laneo coopertum, quod de foeno aut de palea seu lana vel etiam de pluma esse poterit, iuxta quod abbatissa duxerit disponendum. Opertoria sane sine pelli- bus, quibus operiantur, habeant, sed de abbatissae licentia infirmae pelles habere possint. Capillos suos usque ad aures certis temporibus omnes sorores communiter tondeant in rotundum, vel totaliter, si maluerint, tondeantur.

Circa divinum officium tam in die quam in nocte ad laudem Dei et gloriam celebrandum observantia talis fiat: eae sorores, quae legere scient ac canere, officium secundum consuetudinem Ordinis fratrum Minorum, cum gravitate tamen et modestia, celebrent reverenter, aliae vero dicant viginti quatuor Pater noster pro Matutino, quinque pro Laudibus, pro Prima, Tertia, Sexta et Nona et Completorio septem, pro Vesperis autem duodecim dicant. Hic idem modus per omnia in officio beatissimae Virginis Mariae observetur; et orent pro defunctis. Si vero sorores aliquae aptae et capacis ingenii fuerint, abbatissa, si sibi videbitur, eas instrui faciat, magistram eis deputans idoneam et honestam, per quam illae in cantu et in divinis officiis instruantur. — Sorores vero et servientes horis et locis statutis, prout ordinatum fuerit, utilibus et honestis laboribus sub illa providentia occupentur, quod excluso otio, animae inimico, sanctae orationis et devotionis spiritum non extinguant; cui debent cetera temporalia deservire et cui se debet sponsa Christi mancipare, ut ibi sponsi sui colloquiis et consolationibus perfruatur. — Sacratissimum autem Corpus Domini nostri Iesu Christi sorores, confessione praemissa, cum fuerit necesse, cum reverentia et devotione duabus vicibus quolibet mense recipiant, in Quadragesima vero et in Adventu Domini, si expedire videbitur, omni die Dominico, nisi ex causa rationabili aliqua ipsarum de abbatissae licentia praetermittat.

Sorores siquidem et servientes ieiunent a festo beati Francisci usque ad festum Dominicae Resurrectionis et ab Ascensione Domini usque ad Pentecostes, ut earum pectora sancti Spiritus charismatibus foecundentur: diebus tamen Dominicis, solemnitatibus Omnium San-

ctorum, Nativitatis Domini, s. Stephani, s. Ioannis Evangelistae, Circumcisionis, Epiphaniae et Purificationis exceptis. Verum a Resurrectione Dominica usque ad Ascensionem Domini et a Pentecoste usque ad festum b. Francisci non teneantur nisi sexta feria et ieiuniis statutis generaliter ab Ecclesia ieiunare; vino quoque, piscibus, ovis, caseo et lacticiniis licite possint uti. In praetacto vero tempore ac etiam a Nativitate Domini usque ad Septuagesimam, exceptis sexta feria et sabbato, cibaria cum sagimine condiant, quando volent; a festo tamen omnium Sanctorum usque ad Nativitatem Domini, maiori Quadragesima, necnon et sexta feria et ieiuniis generaliter ab Ecclesia institutis ovis, caseo ceterisque lacticiniis non utantur; omnibus autem aliis temporibus possint uti. Sorores quoque omnino sanae et servientes omni tempore a carnibus abstineant; in sexta vero feria sanae omnino ieiunent absque piscibus, nisi ex causa communi conventus ab abbatissa fuerit dispensatum, utpote cum aliqua sollemnis festivitas die Veneris celebratur. Praefatam autem ieiunii et abstinentiae legem adolescentulae infra XV annum vel senes seu debiles vel infirmae observare minime teneantur: quibus secundum earum imbecillitatem tam in carnibus quam in aliis necessariis possit per abbatissam misericorditer et semper communiter et aequaliter provideri. Cum servientibus tamen sororibus et adolescentibus infra XVIII annum circa ieiunium, praeterquam in Adventu Domini, Quadragesima maiori, sexta feria ac ieiuniis ab Ecclesia institutis, possit abbatissa, secundum quod viderit, dispensare. Sanae quoque sorores minutionis suae tempore, quod in triduo terminetur, ieiunare non teneantur extra maiorem Quadragesimam et sextam feriam, Adventum Domini et tempus inter Ascensionem et Pentecosten ac ieiunia ab Ecclesia generaliter instituta. Caveat autem abbatissa, ne ultra quam sex vicibus in anno minutionem communiter fieri permittat, nisi certa necessitas plus requirat; nec a persona saeculari extranea, maxime viro, minutionem recipiant aliqua ratione, ubi commode poterit evitari.

De infirmis vero maxima cura ac diligentia habeatur; et secundum quod possibile fuerit et decuerit, tam in cibariis, quae ipsarum requirit infirmitas, quam in aliis necessariis ex fervore caritatis benigne, communiter et sollicite illis per omnia serviatur. Quae vero sunt infirmae, proprium habeant locum, ubi a sanis maneant separatae, ne conventus

quies et ordinatio in aliquo perturbetur. — Abbatissa vero, quantum potest, studeat continuare conventum et vitam communem ducere, cum debeat esse speculum claritatis ceteris et omnibus suis sororibus in exemplum. Abbatissa tamen, quae communem vitam ducere non potuerit nec voluerit, sine morae dispendio a suo regimine per ministrum seu per visitatores Ordinis absolvatur, nisi de sua mora in officio nullum dispendium domus esset, sed grandis valde necessitas et evidens utilitas appareret. — Silentium sic ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem nec alicui alii sine licentia loquantur, exceptis debilibus et infirmis. Attendat tamen abbatissa vel praesidens sollicite, ubi, quando et qualiter sororibus loquendi licentiam largiatur. Omnes uti signis religiosis studeant et honestis. In duplicibus autem festis ac Apostolorum solemnitatibus, et quibuscumque aliis diebus, quibus visum fuerit abbatissae, ab hora nona usque ad vesperam vel aliqua alia competenti loqui possint de Domino Iesu Christo et solemnitate instanti, ac piis sanctorum exemplis et de aliis licitis et honestis. — Quando vero aliquis alicui de sororibus loqui petierit, hoc abbatissae vel praesidenti primitus nuntietur; et si ipsa concesserit, tunc illa soror accedens ad locutorium duas semper sorores ad minus habeat secum, quae loquentem sororem videant et audire valeant, quae ex utraque parte dicuntur. Caveant tamen sibi sorores, quae cum aliquo loqui habent, ne per verba inutilia inaniter se effundant; nec etiam trahant moram in locutionibus nimis longam. Verum cum aliqua soror confiteri voluerit, per locutorium sola soli confessionem faciat sacerdoti; confessores vero ipsarum eis per Ministrum generalem seu provincialem illius provinciae assignati eas a peccatis omnibus absolvant. Per cratem autem ferream, per quam communionem accipiunt et officium audiunt et sermonem, nemo loquatur, nisi forte aliquando causa rationabili exigente, et tunc cum societate, sicut de locutorio est statutum; quod tamen rarissime fiat. Huiusmodi siquidem cratibus ferreis niger pannus interius apponatur, ita quod nulla ratione aliqua sororum perinde videri valeat nec aliquid inde exterius intueri, nisi ex causa rationabili de licentia abbatissae aliquando subtrahatur. Simili modo niger pannus in locutorio teneatur, qui de licentia abbatissae et ex maioris partis conventus assensu aliquando valeat removeri. Habeant etiam crates ad ostia lignea cum seris et clavibus, ut maneant semper clausa, nisi pro

causis superius nominatis. Locutorium vero sit ex una tantum tabula ferrea pluribus in tantum parvis foraminibus perforata, ut nullus possit ea mediante videri; locutoria autem ad confessiones fiant in ecclesia vel in alio loco competenti, prout videbitur ministro. Crates autem sit ex crebris et spissis laminis ferreis diligenter et forti opere fabricata et tam crates quam locutorium sint clavis ferreis in longum protensis exterius fortiter communita. In uno tamen praetactae cratis latere sit una parva fenestra cum ostiolo ferreo, per quam sacerdos manum porrigens sororibus possit Corpus Dominicum impertiri; per nullam aliam cratis partem possit aliquis manum mittere infra cratem. Praefatum autem ostiolum, nisi cum sorores Corpus Dominicum recipere debent et sermonem audire per personam idoneam et honestam, vel propter aliam causam rationabilem abbatissae arbitrio discernendam, duabus clavibus sit seratum. — Sine ministri licentia non habeatur nisi una rota conveniens in conventu, per quam necessaria sororibus concedantur et auferantur etiam auferenda; haec siquidem taliter ordinetur, ut nihil possit ea mediante videri. Per ipsam vero nulla soror possit loqui alicui, duabus tantum exceptis, a quibus custodiatur diligenti custodia velut porta. — Silentii vero legem praesentis regulae omnino abbatissa faciat custodiri et in se observet diligenter, ut penitus omnis oblocutionis materia omnibus auferatur; excepto quod ipsa cum sororibus suis horis et locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum videbitur expedire. — Sorores vero infirmas ac servientes eisdem iuxta dispositionem abbatissae infirmitatis suae tempore in infirmary ac etiam sanas, si causa visitationis caritativae de abbatissae licentia ingressae fuerint infirmariam, vel cum infirmis sororibus loqui possint.

Ceterum in virtute obedientiae districtae praecipimus, ut nulla unquam abbatissa nullaeque eius sorores aliquam religiosam personam vel saecularem, cuiuscumque dignitatis existat, infra monasterium sive claustrum, id est ad locum aliquem, ad quem sorores accedere possint, intrare permittant sine sedis Apostolicae licentia speciali; et simili modo ingressum omnibus aliis inhibemus exceptis rege Franciae, in cuius regno hoc monasterium est fundatum, cum aliquibus ipsum associantibus usque ad decem, generali ministro Ordinis fratrum Minorum cum duobus honestis sociis, et illis, quos de abbatissae mandato et consilio et consensu discretarum sororum

pro aliquo opere valde necessario faciendo evidens necessitas exegerit introire; qui cum multi fuerint, simul plures ordinentur ad opus et eo completo exeant festinanter. Super hoc etiam provincialis ministri requiratur assensus, quando fieri poterit congruenter, ut in omnibus famae claritas observetur. Ipse minister provincialis ipsius provinciae monasterium praetatum cum duobus sociis honestis poterit intrare causa necessariae visitationis sive reformationis conventus, cum sine ingressu in monasterium hoc exequi non valebit; aliis autem utilibus et necessariis emergentibus causis intrare valeat, secundum quod generalis minister de consilio discretorum ei duxerit concedendum. Si forte aliquis cardinalium ad praetatum monasterium aliquando venerit et in illud ingredi voluerit, cum reverentia quidem et devotione suscipiatur, sed secum non ducat socios aliquos ultra decem; alius autem praelatus, cui forte aliquando intrare a summo pontifice sit concessum, duobus honestis sociis sit contentus. Quodsi forte pro benedictione abbatisae vel pro aliqua sorore consecranda in monialem vel alio etiam modo alicui episcopo concessum fuerit missam interius celebrare aliquando, tribus aut quatuor sociis sit contentus aut ministris. Cum vero aliquis homo intraverit intra portam, ei abbatisa loqui valeat cum duabus semper ex discretioribus et maturioribus sororibus de conventu; si alicui mulieri monasterium intrare licuerit, ei sorores de abbatisae licentia loqui possint. Caveant autem omni diligentia sorores, ne aliqua earum loquatur ex certa scientia cum aliquo homine, qui ingressus fuerit, nisi modo superius annotato. Cum viris autem discretis et maturis ac honestis, confessoribus suis vel etiam aliis, locis et temporibus congruis, ad consolationem eorum et aedificationem animarum de licentia generalis ministri seu provincialis vel abbatisae aliquando loqui possint: et hoc, si intra claustra monasterii fuerint, videntibus seu praesentibus tribus sororibus aut duabus. Illud sane praecipue caveatur, ut et ii, quibus aliquando fuerit concessum in monasterium ingredi, tales sint, de quorum verbis et moribus nec non vita et habitu aedificari valeant intuentes et materia scandali exinde non debeat generari. Omnes autem, qui a summo pontifice obtenta licentia intrare voluerint, concessionis litteras Apostolicas super hoc ostendant primo abbatisae et aliis discretis sororibus de conventu. — Cum ergo aliqua sororum gravi fuerit infirmitate corporis detenta, ita quod ad locutorium commode

venire non valeat, et necesse habuerit confiteri et Dominici Corporis seu alia ecclesiastica recipere sacramenta, confessor ipsarum sacerdotalibus indumentis praeter casulam ingrediatur indutus; socius etiam eius accedat similiter semper in albis: et tunc confiteatur soror infirma, tribus sororibus non longe existentibus, quae confitentem et confessorem videant et videri possint pariter ab eisdem, et confessione audita vel alio tradito sacramento, sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec moram ibi facere praesumant, nec cum aliqua alia sorore nisi praedicto modo loquantur. Sic etiam se habeant in animae commendatione sororum. — Porro ad exequias circa sepulturas agendas sororum vel aliorum duo vel tres fratres Minores sacerdotes, quando corpus portatur ad sepulturam, ingredi valeant cum sacerdotalibus indumentis: qui, quod ad illud officium pertinet, exequentes semper simul stent, quamdiu morabuntur ibidem, et completo opere sepulturae exeant sine mora. Attendat autem diligenter minister et qui fuerit pro tempore visitator, et qui pro operibus ingredi debent monasterium, si necessaria sint huiusmodi opera, et quando ac quomodo illi ingrediantur et qualiter se habere debeant infra portam: ac super his ordinent et disponant, secundum quod saluti et integritati famae sororum viderint expedire.

Ad portam custodiendam aliqua talis ex sororibus constituatur, quae omnino Deum diligat, sit diligens et discreta, ac moribus et aetate matura; quae clavem portae praedictae sic diligenter custodiat et conservet, ut nunquam sine ea vel ipsa nescia ostium portae aliquando valeat aperiri; reliquam vero clavem diversam ab illa custodiat abbatisa. Sit et alia aequae idonea ei socia deputata, quae eius vicem in omnibus exequatur, quando ipsa aliqua rationabili causa fuerit occupata. Caveant autem studiosissime huiusmodi ostiariae et procurent, ne unquam ostium stet apertum, nisi quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis cum ostiolo et vectibus diligenter munitum et sine alicuius praedictarum custodia nullatenus dimittatur, duabus tamen clavibus de die et nocte firmiter obseratum; nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi prius ostiaria viderit per fenestram parvulam, quae debet esse in porta, et indubitanter pulsantem cognoverit, quod talis sit, cui sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod in eadem forma de ingressuris superius continetur, debeat aperiri. Volumus prorsus, ut porta in excelso existat, ad quam

per scalam ligneam ascendatur, quae catena ferrea elevetur in sero et cum clavibus firmetur, et mane de die lucescente tribus praesentibus deponatur. Concedimus tamen iis, quod habeant aliquam portam inferiorem, per quam gravia onera inferantur, utpote dolia vini et similia, seris et clavibus adhibitis cum custodia diligenti. Et si aliquando intra monasterium aliquod opus fuerit faciendum, ad quod agendum saeculares aliquos vel quascunque personas alias oporteat introire, provideat abbatissa sollicite, et tunc, dum opus exercetur, statuatur ad ostium custodiendum tres sorores vel servientes de maturioribus et discretioribus de conventu, quae semper in silentio sic personis ad opus deputatis aperiant, quod alias personas intrare penitus non permittant. Ubi vero esset multitudo et grandis pressura, statuatur ad custodiam aliae personae quam sorores inclusae.

De Visitatore huius religionis itaque illud est sollicite providendum, ut, quicumque sive generalis sive aliquando specialis constituendus fuerit visitator, talis debeat constitui, de cuius religiosa vita et moribus notitia plena et securitas habeatur: qui, cum ad monasterium veniens fuerit ingressus ibidem, sic se in omnibus habeat et ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet et ad divinum amorem accendat ac inter sorores mutuam semper caritatem inflammet; et quando monasterii claustra causa visitationis intraverit, duos religiosos socios et idoneos secum ducat, ac iidem socii, quamdiu fuerint intra claustrum, nullatenus ab invicem separentur. Omnia monasteria huius Ordinis visitentur quolibet anno aut in biennio saltem semel. Visitator sit semper de Ordine fratrum Minorum et per ministrum generalem Ordinis transmittatur. Omni autem anno, quo per visitatorem a generali transmissum visitari non poterit, si necesse fuerit, per ministrum illius provinciae secundum formam visitationis praesentis regulae visitetur. Visitator, regula primo lecta, ad visitationem procedens de sororum statu et observantia suae religionis ab omnibus generaliter et specialiter et singulis inquirat studiosius veritatem. Et ubi aliquid corrigendum seu reformandum invenerit, zelo caritatis et amore iustitiae cum discretione corrigat et reformet tam in capite quam in membris. Cum autem visitatur aliqua soror, extra capitulum commoretur; similiter abbatissa, resignato sigillo, visitationi propriae non intersit. Contra quas nihil in publico ab aliqua proponatur omnino, quod non possit probari fac-

tum fuisse vel per publicam formam. Caveant autem sorores et considerent diligenter praecipue in visitatione sororum, ut nihil aliud quam amor divinus et suarum sororum correctio eas moveat ad loquendum. Illis autem, quae noluerint recognoscere culpam, quae ipsis impingitur, si excusare se voluerint, praesertim si gravia fuerint, audientia non negetur; accusantes autem in gravibus, si in probatione defecerint, pro culpae impositae modo legitime puniantur. Excessus, qui fuerit sufficienter correctus a visitatore, iterum nullatenus corrigatur. Modum autem suprascriptum loquendi custodiat visitator, videlicet ut cum omnibus aut cum duabus ad minus in aspectu etiam plurium non existentium longe loquatur, nisi cum extra monasterii claustra fuerit et ad locutorium cum una sola vel cum pluribus loqui voluerit de iis, quae ad officium suum pertinere noscuntur. Volumus omnino, quod visitatores de visitatione celeriter se expediant et sine onere domus, ita quod infra quatuor vel quinque dierum spatium ad plus omnino visitatio terminetur, nisi manifesta necessitas plus requirat; nec postmodum monasterium ingrediendi habeant facultatem. Tempus visitationis praetactum ex aliqua causa prorogari non poterit sine generalis ministri licentia speciali; nec volumus, quod generalis minister praetactum tempus mutare valeat, nisi ex aliqua certa causa. Ab occasu tamen solis usque ad ortum ipsius visitatoribus et omnibus aliis quacunque auctoritate munitis, excepta causa confessionis alicuius sororis nimium aegrotantis vel alicuius alterius imminentis periculi manifesti, morari vel ingredi nullatenus permittatur. Ad haec autem volumus et attente monemus, ut ea, quae secundum vitae suae formam et regularem observantiam statuenda fuerint et emendanda, publice ac privatim sorores, sicut melius videbitur faciendum, visitatori diligenter suggerant: cui per obedientiam teneantur in iis, quae ad officium suum pertinent, infra praetactum tempus firmiter obedire. Quae autem aliter fecerit, a visitatore debito modo, prout convenit, puniatur. Abbatissa quoque ab eodem, si eius defectus aut materia exigant, ab officio absolvatur. Similiter conversi ac alii etiam familiares, si in aliquo reprehensibiles fuerint, corrigantur. Si vero noluerint vel contempserint emendari, a monasterio removeantur. — Confessores vero earum ac socii eorundem sint de Ordine Fratrum Minorum ibi commorantes, qui eis eucharistiam et alia sacramenta ministrent, nisi forte in aliquo loco a ministro

generali vel provinciali ex causa rationabili et honesta fuerit aliter ordinatum. Contra quos, si visitator aliquid notabile invenerit, teneatur illud ministro provinciae nuntiare, qui ipsos mox corrigere debeat vel etiam de loco amovere. Visitatori vero districte iniungimus, ut celanda, quae in sua visitatione invenerit, nulli aliquo modo scienter revelet, sed lectis excessibus et iniunctis ponitentiis, omnia scripta coram conventu comburat, nisi essent talia, quae ex consilio discretarum sororum conventus omnino essent ministro generali Ordinis referenda. Si vero provincialis minister aliquod notabile contra visitatorem aut socios suos post visitationem invenerit, id teneatur ministro generali indicare. Visitorum vero socii visitationibus non intersint, nisi ipsi visitatori visum fuerit expedire.

Electio autem Abbatissae libere pertineat ad conventum, confirmatio vero et infirmatio seu ipsius amotio fiat per generalem ministrum Ordinis fratrum Minorum, si aderit in provincia, et in eius absentia per provincialem ipsius provinciae, in qua praetactum monasterium fuerit constitutum; ad quos ordinarie spectat huius Ordinis regimen, cura et visitatio, correctio nec non reformatio tam per seipsos quam per visitatores, quibus praedicta fuerint pro loco et tempore imponenda; per quos etiam visitatores absolvi poterit abbatissa ab officio, prout superius est expressum. Unde in virtute obedientiae firmiter praecipiendo mandamus et iniungimus abbatissae et ceteris sororibus huius religionis, quatenus ministro generali Ordinis fratrum Minorum ac provinciali illius provinciae, in qua praetactum monasterium situm fuerit, obediant in eis, quae non sunt contra suam animam et praesentem regulam, cum velimus eas semper eorum regimini subiacere. Similiter per obedientiam iniungimus omnibus sororibus religionis eiusdem, ut abbatissae, post quam confirmationem de officio receperit, quamdiu in ipso permanserit, pareant diligenter. Sed cum conventus causa infirmitatis vel quocunque casu regimine abbatissae carebit, possint sorores sibi eligere praesidentem, cui obedire teneantur usque ad tempus, quo de suo officio se intromiserit abbatissa. Praesidens vero praedicta, quae ad abbatissae officium pertinent, interim exequatur. (De cura vero, dispositione ac dispensatione possessionum et rerum temporalium generalis et provincialis minister aut alii fratres Ordinis se nullatenus

intromittant). Minister autem et visitator in temporalibus et spiritualibus semper habent deformia reformare et corrigere corrigenda. Ad haec propter discursum indecentem sub praetextu temporalium evitandum, et ut quietius possint sorores praedictae Domino deservire, liceat eis in commune redditus et possessiones recipere ac eas libere retinere: pro quibus possessionibus modo debito pertractandis procurator unus prudens et fidelis in dicto monasterio habeatur, qui per abbatissam de consilio et consensu conventus constitui debeat et etiam, quandocunque eis videbitur, amoveri; ac de omnibus sibi commissis tam receptis quam etiam expensis abbatissae et aliis quibusdam sororibus ex parte conventus ad hoc specialiter assignatis et visitatori etiam, cum hic voluerit audire, rationem reddere teneatur, et nihil omnino de rebus immobilibus monasterii vendere, obligare, commutare vel alienare valeat quoquomodo; et quidquid contra hoc fuerit attentatum, decernimus irritum et inane. — Cum igitur sit alibi perennis habitatio patriae huius religionis sororum, curiositatem, quae Deo est odibilis valde ac pietati contraria, et aedificiorum superfluitatis excessum modis omnibus eas volumus evitare. — Sigillum vero conventus custodiatur et conservetur secundum ordinationem conventus eiusdem. Omnis litera, quae ex parte conventus dirigitur, primo in capitulo legatur. Nulla soror aliquas litteras dirigat seu recipiat, nisi primo eas abbatissa legat, vel nisi ab alia ad hoc statuta coram abbatissa legantur. — Abbatissa autem de correctione ac ordinatione sororum capitulum teneat qualibet hebdomada bis vel saltem semel. — Ad haec penitus prohibemus, ne in monasterio praetacto aliquis visitator aut minister auctoritate sua constitutiones faciat aliquas ultra formam ipsam et regulam, quae sorores ad aliquod culpae vel poenae obligent, sine consensu et voluntate omnium sororum; quod si forte aliquis fecerit, eas non teneantur aliquatenus observare. Volumus etiam et attente monemus, ne aliquid eis praecipiant seu praecipiant sine magna utilitate et valde evidenti et manifesta necessitate.

Decernimus ergo, ut nulli ecclesiasticae saecularive personae liceat praesentem regulam approbatam et correctam a Nobis refringere aut aliquatenus immutare. Si quis autem etc.

Datum apud Urbem veterem VI kalendas augusti, anno secundo.

XLII. Urb. IV ordinem hucusque « s. Dam. » appellatum abhinc « s. Clarae » uniformiter nominandum esse decernit et monialibus eiusdem ordinis regulam seu formam vivendi uniformem praescribit observandam ¹.

Apud Urbem veterem, 1263, octobris 18.

Dilectis in Christo filiabus universis abbatissis et sororibus inclusis ordinis s. Clarae.

Beata Clara virtute clarens et nomine gratiae divinae inspiratione praevenita et almi Christi confessoris b. Francisci exemplis laudabilibus informata ac salutaribus instituta doctrinis, ut se mundam Domino conservaret, mundi huius contemptis opibus operibusque vitatis, religiose vivere sapienter elegit et habitu sacrae religionis assumpto arctam viam mandatorum Domini, quae gradientes in ipsa ducit ad vitam, dilatato corde ecurrit. Hanc petram Christus lapidem esse voluit in vestri Ordinis structura primum. In ipsa evidenter ostendit, quod in huius structura sibi complacuit; eam siquidem sanctitatis crexit in titulum, ut, quae munditia vitae claruit, celebritate clareret, ac eundem vestrum Ordinem, qui sanctum et laudabile sumpsit in eius persona principium, ipsius quasi constituentis sic sapienter approbatae patronae merita venerabilem venerandumque probarent. In hoc autem Ordine vos et alias ipsum profitentes sub nominationum varietate interdum sorores, quandoque dominas, plerumque moniales, nonnunquam pauperes inclusas Ordinis s. Damiani contigit hactenus nominari, vobisque sub horum et aliorum diversitate nominum diversa privilegia, indulgentiae ac litterae a sede Apostolica sunt concessa; et tam a fel. record. Gregorio papa praedecessore nostro, tunc Ostiensi episcopo et vestri Ordinis curam gerente, quam aliis datae variae sunt regulae et formae vivendi, quarum observantiis se vestrum aliquae solemniter obligavere. Propter quod, dilectae in Domino filiae, fuit Nobis humiliter supplicatum, ut eundem vestrum Ordinem curaremus certi nominis titulo insignire, vosque ab huiusmodi observantiarum diversitatibus et votis super eis emissis misericorditer absolventes certam vobis vivendi formam ad tollendum omnem de vestris conscientis scrupulum largiremur. Nos itaque decens arbitantes et congruum, ut idem Ordo vester, qui ut praemititur in beata Clara felicia suae institutionis sumpsit auspicia, eiusque, ut firmiter credimus,

apud Deum meritis et intercessione protegitur et apud homines laudibus attollitur et favoribus ampliatur, eius insigniatur et nomine, ipsum de fratrum nostrorum consilio de cetero decrevimus Ordinem s. Clarae uniformiter nominandum: statuentes, quod immunitates, libertates, privilegia, indulgentiae ac litterae quaecumque vobis seu eidem Ordini a praefata sede sub quacumque nominatione concessa id robur obtineant firmitatis et ita per omnia ipsis uti possitis, ac si a principio huius nominis titulo ac sub hac nominatione fuissent concessa. Ut autem bene et iucunde habitetis in unum nec sub praedictarum observantiarum differentia a modo vivendi videamini differentes, sed ambuletis in domo Domini cum consensu, Nos, inspectis omnibus regulis praedictis et formis, ac specialiter illa, quam praefatus praedecessor, tunc Ostiensis episcopus, vobis dedisse cognoscitur, diligentius attendentes regulam sive formam vivendi, praesentibus annotatam, vobis et iis, quae vobis successerint, de eorundem fratrum consilio praesentium tenore concedimus et etiam confirmamus in singulis monasteriis vestri Ordinis perpetuis temporibus observandam: illas ex vobis, quae ipsam regulam sive formam per Nos concessam et confirmatam professae fuerint, ab omnibus aliis regulis, formis et votis praemissis de Apostolica potestatis plenitudine absolventes. Quae regula talis est:

I. In nomine Domini incipit regula sororum s. Clarae. Omnes, quae saeculi vanitate relicta religionem vestram assumere voluerint et tenere, hanc eam legem vitae et disciplinae oportet et convenit observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate sub clausura.

II. Omni namque tempore vitae suae hanc vitam profitentes clausae manere firmiter teneantur infra murorum ambitum et intrinsecam clausuram monasterii deputatum, nisi forsitan (quod absit) superveniret inevitabilis et periculosa necessitas, sicut exustionis ignis vel incursus hostilis seu alicuius huiusmodi, quae dilationem nullo caperet modo ad egrediendum licentiam postulandi. In quibus casibus transferant se sorores ad locum alium competentem, in quo, quantum commode fieri poterit, clausae morentur, quousque eis de monasterio sit provisum. Et praeter huiusmodi

¹ Reg. Vat. t. 28 f. 12 (Urb. IV. n. 3) op. 52 (449); *Sbar.* 98. Quae regula, paululum differens ab ea, quam Inn. IV die 6 aug. 1247 confirmavit (cfr. supra Supplem. nr. XV), in plurimis monasteriis recepta est, exceptis paucis, in quibus regula ab eodem

Inn. IV die 9 aug. 1253 (cfr. l. c. nr. XXVI) monasterio s. Dam. Assis. concessa retinebatur. Illam novam regulam observantes plerumque Urbanistae, communiter tamen Clarissae appellabantur. Cfr. (Append. ad) Reg. Urb. IV ed. *Guiraud* nr. 2842.

necessitatis evidentiam nulla eis conceditur licentia vel facultas extra praedictam clausuram ulterius exeundi, nisi forte de mandato aut auctoritate cardinalis Romanae ecclesiae, cui a sede Apostolica generaliter fuerit iste Ordo commissus, ad aliquem locum aliquae mitterentur causa plantandi vel aedificandi eam religionem, vel reformandi aliquod monasterium eiusdem Ordinis, seu causa regiminis aut correctionis aut alicuius valde evidentis et gravis dispendii evitandi, vel nisi de eiusdem cardinalis mandato aut auctoritate, monasterio primo rationabili causa relicto, totus conventus ad monasterium aliud se transferrent. Possint autem in singulis monasteriis recipi aliquae, licet paucae, sub servitiorum nomine vel sororum ad huiusmodi observantiam professionis astringendae, praeterquam ad articulum de clausura, quae de mandato vel licentia abbatissae interdum poterunt egredi ad negotia monasterii procuranda. Morientes vero tam sorores quam servitiales huiusmodi infra claustrum, prout convenit, tumulentur.

III. Omnibus hanc religionem assumere cupientibus, quae fuerint admittendae, priusquam habitum mutent et religionem assumant, dura eis et aspera proponantur, per quae itur ad Deum, et quae secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. Non recipiatur aliqua, quae vel longiori aetate vel infirmitate aliqua vel fatua simplicitate ad huiusmodi vitae observantiam insufficiens et non idonea censeatur, nisi forte cum aliqua interdum causa rationabili exigente de mandato vel auctoritate dicti cardinalis alicubi fuerit dispensandum; per tales enim status et vigor religionis saepius dissolvitur et turbatur: unde in personis recipiendis diligenti studio et cautela debet huiusmodi occasio devitari. Abbatissa nullam propria auctoritate recipiat sine consensu omnium sororum suarum vel ad minus duarum partium earundem. Omnes vero ex more intra claustrum receptae tonsis crinibus citius deponant habitum saecularem, quibus deputetur magistra, quae eas informet regularibus disciplinis; ad tractatus quoque capituli infra annum nullatenus admittantur. Completo vero unius anni spatio, si aetatis legitimae fuerint, professionem in manibus abbatissae coram conventu faciant in hunc modum: "Ego soror N. promitto Deo et beatissimae Mariae semper Virgini ac b. Francisco et b. Clarae et omnibus Sanctis et tibi dominae abbatissae vivere sub regula a domino Urbano IV Ordini nostro concessa

toto tempore vitae meae in obedientia, sine proprio et in castitate, et etiam, secundum quod per eandem regulam ordinatur, sub clausura". Idem similiter profitendi modus in servitioribus vel sororibus, quae de licentia abbatissae egredi possunt exterius, praeter articulum de clausura per omnia observetur.

IV. Omnes sorores communiter capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Et unaquaeque soror praeter cilicium, si voluerit, vel stamineum duas tunicas vel etiam plures, secundum quod visum fuerit abbatissae, habere valeat; ac mantellum post collum inde connexum: et haec indumenta sint de panno religioso et vili tam pretio quam colore, iuxta diversarum consuetudinem religionum, nimia brevitate vel longitudine non notanda, ut in operiendis pedibus debita servetur honestas et curiosae longitudinis superfluitas penitus evitetur. Tunica quoque superior sit tam in manicis quam in busto latitudinis et amplitudinis congruentis, ut habitus exterioris honestas intrinsece attestetur. Habeant et scapularia sine caputio de vili et religioso panno vel staminea amplitudinis et longitudinis condecens, sicut uniuscuiusque qualitas exigit vel mensura: quibus induantur, quando laborant vel tale aliquid agunt, cum mantella congrue gestare non possunt; possint etiam sine ipsis esse aliquando, si visum fuerit abbatissae, cum forte propter calorem nimium vel aliquid aliud eis gravia multum fuerint ad portandum. Coram extraneis tamen huiusmodi utantur scapularibus cum mantellis. Tunicae quoque superiores, scapularia et mantella coloris omnino albi vel nigri aliquatenus non ferantur. Pro cingulo autem cordam, postquam professae fuerint, habeant minime curiosam. Vittis aut velis de panno communi omnino albis, non tamen pretiosis aut curiosis, capita sua cooperiant uniformiter et honeste, ita quod frons, genae et collum et gula sint, ut earum honestati et religioni convenit, cooperta; nec aliter coram extraneis personis audeant apparere. Habeant et velum nigrum, nec pretiosum nec curiosum, extensum super capita ita amplum et longum, quod ex utraque parte descendat usque ad scapulas et retro parum ultra tunicae caputium protendatur. Sorores vero novitiae album velum eiusdem mensurae et qualitatis debeant deportare; servitiales autem sorores pannum album, non pretiosum aut curiosum, ad modum veli super capita sua deferant tantae longitudinis et amplitudinis, quod scapulas et pectus, praecise cum exeant, valeant operire.

V. Omnes sorores sanae tam abbatissa quam aliae vestitae et cinctae iaceant in communi dormitorio; et quaelibet per se lectum habeat ab invicem separatum; lectus tamen abbatissae in tali loco dormitorii disponatur, quod inde ceteros dormitorii lectos sine obstaculo, si commode fieri poterit, valeat intueri. A festo Resurrectionis Dominicae usque ad festum Nativitatis Beatae Virginis sorores dormiant post prandium usque ad Nonam, quae voluerint; quae vero noluerint, oratione seu meditatione divina seu aliis piis quietis laboribus occupentur. Liceat autem unicuique habere sacconem de foeno vel de palea et cervical de palea aut lana, si culcitras religiosas cum lana habere nequiverint congruenter. Lampas igitur de nocte accensa semper in medio dormitorii habeatur.

VI. De divino Officio tam in die quam in nocte Domino persolvendo taliter observetur, quod hae, quae legere et canere noverint, secundum consuetudinem Ordinis fratrum Minorum, cum gravitate tamen et modestia, divinum Officium habeant celebrare. Illiteratae vero dicant viginti quatuor Pater noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta et Nona pro qualibet istarum horarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem. Qui modus in Officio beatae Virginis per omnia observetur. Pro defunctis dicant in Vesperis septem Pater noster cum Requiem aeternam, pro Matutino duodecim tempore, quo sorores litteratae faciunt Officium mortuorum. Quae vero occasione rationabili non possint aliquando legendo dicere Horas suas, liceat eis sicut illiteratis dicere Pater noster.

VII. Ubi proprius fuerit cappellanus pro missarum solemnibus et divinis officiis celebrandis, habitu et vita religiosus sit ac bonae famae, nec iuvenilis, sed maturae et idoneae sit aetatis; ubi autem non fuerit proprius cappellanus, a quolibet bonae famae et honestae vitae presbytero sorores missam audire possunt. Poenitentiam vero et alia sacramenta ecclesiastica a fratribus Ordinis Minorum dumtaxat recipiant vel ab eis, qui de mandato seu auctoritate cardinalis, cui generaliter fuerit iste Ordo commissus, ea exhibendi potestatem habuerint, nisi forte in necessitatis articulo fuerit aliqua constituta et copiam habere fratrum nequiverit praedictorum. Cum aliqua sacerdote de confessione loqui voluerit, per locutorium sola soli confessionem faciat sacerdote et per illud eidem de his, quae ad confessionem pertinent, tunc lo-

quatur. Confessionem autem regulae omnes faciant ad minus singulis mensibus; et sic confessione praemissa in sequentibus solemnitatibus, videlicet in Nativitate Domini, Purificatione Mariae, in initio Quadragesimae, Resurrectionis Domini, Pentecostes, in festis sanctorum Petri et Pauli, s. Clarae, s. Francisci et omnium Sanctorum recipiant Dominici Corporis sacramentum. Si tamen aliqua soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non possit et necessitatem habuerit confiteri vel Dominici Corporis seu alia recipere sacramenta, sacerdos exhibiturus huiusmodi alba et stola et manipulo cum duobus idoneis et religiosis sociis vel uno ad minus alba vel saltem superpelliceo vestitis ingrediantur et morentur induti, et audita confessione vel alio tradito sacramento, sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec moram ibi faciant longiorem. Caveant etiam, ut, quamdiu intra monasterium fuerint, nullatenus ab invicem separentur, quin semper mutuo possint libere se videre. Sic quoque se habeant in animae commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas sacerdos non ingrediat claustrum, sed exterius in capella, quod ad officium pertinet, exequatur; tamen si abbatissae et conventui visum fuerit, quod ad exequias debeat introire, modo supradicto cum sociis intret indutus, et sepulta mortua cum eis exeat sine mora. Si autem necesse fuerit, ut ingrediantur aliqui ad fodiendam vel ad aperiendam sepulturam seu postmodum coaptandam, et abbatissae et conventui visum fuerit hoc expediens propter imbecillitatem sororum, sit sacerdoti vel alicui alii ad hoc idoneo et honesto cum uno socio vel duobus licitum introire.

VIII. Si aliquae iuveniles vel grandiores capacis ingenii fuerint, eas instrui faciat, si sibi videbitur, abbatissa, magistram eis deputans idoneam et discretam, per quam tam in cantu quam in divinis officiis instruantur. Sorores vero et servitiales horis et locis institutis, prout ordinatum fuerit, utilibus et honestis laboribus occupentur sub illa providentia, quod excluso otio, animae inimico, sanctae orationis et devotionis spiritum non extinguant, cui debeant cetera temporalia deservire. Verum quia multitudini sub huius religionis observantia congrue omnia debent esse communia, nec cuiquam licet aliquid esse suum, caveant sollicitae, ne occasione laborum huiusmodi, respectu mercedis receptae pro ipsis, cupiditatis vel proprietatis cuiuspiam seu notabilis specialitatis subrepat morbus.

IX. Silentium continuum ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat, exceptis iis, quibus magisterium aliquod vel opus iniunctum fuerit, quod non possit cum silentio exerceri; iis quidem simul loqui liceat de iis, quae ad officium vel opus suum pertinent, ubi et quando et qualiter visum fuerit abbatisae. Sorores tamen debiles et infirmæ ac servientes eisdem pro recreatione ac ipsarum servitio in infirmitoria loqui possint. In duplicibus quoque festis ac apostolorum solemnitatibus et aliis quibuscunque diebus, quibus visum fuerit abbatisae, in certo loco ad hoc signato, ab hora nona usque ad Vesperam vel aliqua alia hora competenti loqui possint de Domino Iesu Christo et solemnitate ac piis sanctorum exemplis et de aliis licitis et honestis. Ab hora quoque Completorii usque ad Tertiam, exceptis servitilibus extra monasterium, abbatisa absque rationabili causa loquendi licentiam non concedat. In aliis vero temporibus atque locis sic attendat sollicitè abbatisa de causa, ubi et quando et qualiter sorores licentiet ad loquendum, quod regularis observantia, quae non mediocriter silentio, quod est cultus iustitiae, dignoscitur, nullatenus relaxetur.

X. Omnes autem studeant uti signis religiosi pariter et honestis. Sane quando aliqua persona religiosa seu saecularis vel cuiuslibet dignitatis alicui de sororibus loqui petierit, nuntietur primitus abbatisae; et si ipsa concesserit, accedens ad locutorium duas alias ad minus habeat secum semper, quibus iusserit abbatisa, quae loquentem videant et audire valeant, quae dicuntur. Ad cratem vero sorores loqui aliquatenus non praesumant nisi praesentibus duabus ad minus per abbatisam ad hoc specialiter deputatis. Caveant tamen sibi sorores, quae cum aliquo loqui habeant, ne per verba inutilia inaniter se diffundant, nec etiam trahant in locutionibus moram longam. Hoc namque ab omnibus firmiter observetur, ut, quando de confessione sacerdote interius infirma fuerit aliqua locutura, ad minus non loquatur, nisi cum duabus non longe sedentibus, quae confidentem et confessorem videre possint et ab eisdem pariter videri. Hanc autem loquendi legem et ipsa abbatisa diligenter custodiat, ut omnino materia detractationis omnibus auferatur; excepto quod cum sororibus suis horis et locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire.

XI. Sorores autem omnes et servitiales, infirmis exceptis, a festo Nativitatis gloriosae

Virginis Mariae usque ad festum Resurrectionis Dominicae, nisi diebus dominicis et die Nativitatis Domini, continuum servent ieiunium: a Resurrectione vero Dominica usque ad festum Nativitatis beatae Virginis teneantur sexta feria ieiunare; omni quoque tempore ab esu carniū abstineant; cum debilibus autem dispensare valeat abbatisa, prout eorum debilitati viderit expedire. Ovis vero et caseo et lacticiniis licite possint uti, praeterquam ab Adventu usque ad Nativitatem Domini et a Dominica Quinquagesimae usque ad Pascha, nec non et sexta feria et ieiuniis ab Ecclesia generaliter institutis. Cum servitilibus tamen sororibus circa praedictum ieiunium, praeterquam in Adventu et Quadragesima et sexta feria, possit abbatisa misericorditer dispensare; etiam possit circa praedictum ieiunium cum adolescentibus et debilibus et senili aetate confectis, prout earum debilitati et imbecillitati viderit expedire, dispensare. Sanae quoque sorores ieiunare non teneantur minutionis suae tempore, quod in triduo terminetur, extra maiorem Quadragesimam et sextam feriam, Adventum Domini, et ieiunia ab Ecclesia generaliter instituta. Caveat autem abbatisa, ne ultra quam ter in anno minutionem permittat communiter celebrari, nisi certa necessitas plus requirat; nec a persona extranea, maxime viro, minutionem recipiat, ubi commode poterit evitare.

XII. De infirmis vero cura et diligentia maxima habeatur et, secundum quod possibile fuerit et decuerit, tam in cibariis, quae earum requirit infirmitas, quam in aliis necessariis, in fervore caritatis benigne ac sollicitè eis per omnia serviatur. Quae infirmæ proprium habeant lectum, si unquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatae, ne illarum ordinem confundere valeant vel turbare.

XIII. In quolibet monasterio unum tantum ostium habeant ad intrandum claustrum et exeundum, cum opportunum fuerit, iuxta legem de ingressu et egressu positam in forma. In quo ostio nullum sit ostiolum vel fenestra, et istud ostium in sublimi, quanto magis fieri poterit congruenter, existat, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quae scala per catenam ferream ex parte sororum studiose ligata a completorio dicto usque ad Primam sequentis diei continue sit suspensa, et tempore diurnae dormitionis et visitationis, nisi aliud interdum evidens requirat necessitas vel utilitas manifesta. Ad praedictum autem ostium custodiendum aliqua talis ex sororibus deputetur, quae Deum

timeat, sit matura moribus, sit diligens ac discreta sitque convenientis aetatis: quae unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut numquam ea vel eius socia ignorante ostium aliquando valeat aperiri; reliquam vero clavem diversam ab illa custodiat abbatissa. Sit et alia aequae idonea ei socia deputata, quae eius vicem in omnibus exequatur, cum ipsa aliqua rationabili causa vel occupatione necessaria occupata fuerit vel detenta. Caveant autem studiosissime et procurent, ne unquam ostium stet apertum, nisi quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis et vectibus optime communitum et sine custodia apertum vel clausum minime dimittatur, neque etiam ad momentum, nisi una clave in die et in nocte duabus sit firmiter obseratum. Nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi indubitanter cognoverit, quod talis sit, quod sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod de ingressuris in hac regula continetur, debeat aperiri. Et nulli liceat ibi loqui, nisi soli ostiariae de his, quae ad officium pertinebunt. Quod si aliquando intra monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum saeculares aliquos vel quasunque personas alias oporteat introire, provideat abbatissa sollicitè, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, aliqua persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quae sic personis ad opus deputatis aperiatur, quod alias intrare penitus non permittat. Nam sorores ipsae et tunc et semper, quantumcumque rationabiliter praevaleant, studiosissime caveant, ne a saecularibus vel extraneis personis videantur.

XIV. Ceterum cum praefatum ostium aliis aperiri nolumus, nisi pro illis tantum, quae per rotam vel aliunde decenter nequeant expediri, mandamus, quod in singulis monasteriis in exteriori muro clausurae intrinsecus, in loco siquidem competenti, manifesto a parte exteriori et omnino patenti rota una fortis fieri debeat latitudinis congruentis, ita quod per eam nulla persona ingredi valeat vel exire, per quam necessaria tam interiorum quam exteriorum ministrentur; et taliter disponatur, quod per eam nec intus nec extra valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostiolum fiat validum, quod de nocte et in aestate tempore dormitionis seris ferreis et clavibus clausum et firmatum debeat permanere. Ad eius custodiam pro expediendis necessariis per eandem unam sororem discretam tam moribus quam aetate, quae monasterii diligat honestatem, constituat abbatissa, cui

solis tantum vel deputatae sibi sociae, cum congrue non poterit interesse, loqui ibidem et respondere liceat super iis, quae ad suum officium pertinebunt. Ibi autem nulli loqui liceat, nisi esset locutorium occupatum vel ex alia rationabili causa et necessaria aliquando: semper tamen de licentia abbatisssae, quod tamen rarissime fiat secundum loquendi modum superius praetactum.

XV. Propter necessitates quoque aliquando imminentes, quae non possunt supradictum per ostium vel rotam commode expediri, permittimus, quod aliud ostium in loco decenti in monasterio fieri possit, per quod certis temporibus intromittantur et emitantur, quae fuerint opportuna: quod quidem ostium continue sit clavi, seris ferreis et repagulis communitum; sitque muro a parte exteriori muratum ita, quod non possit aliquatenus aperiri vel persona aliqua inde loqui. Possit tamen necessitatum dictarum tempore ipsius ostii murus dirui et ostium aperiri, nec tunc apertum, nisi quantum minus fieri poterit, sub tamen fida custodia dimittatur; expeditis itaque necessitatibus ipsis, secundum praedictum modum remunitum clavi, seris et repagulis extrinsecus remuretur.

XVI. Locutorium autem commune in capella vel potius in claustro, ubi commodius et honestius fieri poterit, disponatur, ne, si forte fieret in capella, pacem orantium inquietet. Ipsum locutorium sit congruae quantitatis de lamina ferrea subtiliter perforata et taliter clavibus ferreis coaptata, quod nunquam valeat aperiri; sit quoque ipsa lamina clavibus ferreis in longum protensis exterius fortiter communita, cui pannus niger laneus interiorum taliter apponatur, quod nec sorores videre extra valeant nec videri. Ad istud autem locutorium a Completorio, quod dici debet tempore competenti, usque ad Primam diei sequentis seu tempore comestionis vel dormitionis in aestate, aut quando officium celebratur, nisi pro causa adeo rationabili et necessaria, quae commode differri non possit, nulli licitum erit loqui. Quandocumque vero in concessis temporibus aliqua vel aliquae habuerint ibi loqui, cum modestia et maturitate loquentes breviter se expediant, prout decet. Ubi vero propter sororum multitudinem videbitur opportunum, aliud simile locutorium esse possit.

XVII. Volumus etiam, ut in muro, qui sorores dividit a cappella, congruentis formae crates ferrea collocetur, quae sit ex crebris et spissis contortis lineis ferreis, diligenti et

forti opere fabricata et clavis ferreis in longum protensis exterius fortiter communita; vel ex lamina ferrea parvis et minutis foraminibus perforata, cum protensis clavis ferreis, ut dictum est, in cuius medio fiat unum ostiolum de lamina ferrea, per quod communionis tempore possit intromitti calix et sacerdos mittens manum possit Dominici Corporis tradere Sacramentum: quod quidem clavi ferrea sit semper firmatum nec aperiatur, nisi quando proponi sororibus contigerit verbum Dei vel sacramentum Dominici Corporis exhibetur, aut cum quis aliquam ex sororibus suam propinquam consanguineam viderè poterit, vel alia causa necessaria id exposcat: quod rarissime fiat et semper de licentia abbatissae, quae tamen in nullo casu (primis duobus dumtaxat exceptis) licentiam largiatur, nisi prius singulis vicibus de hoc consilium petierit a conventu. Cui crati pannus niger lineus interius taliter apponatur, ut nulla valeat inde aliquid intueri. Habeantur etiam ostia lignea ex parte sororum cum seris ferreis atque clavi, ut maneant semper clausa pariter et firmata; et non aperiuntur, nisi cum divinum celebratur officium et nisi quando ex dictis causis praefato modo dictum ostiolum contigerit aperiri. Et nemo alius per dictam cratem loquatur, nisi aliquando rationabili causa vel necessaria exigente alicui de abbatissae licentia raro fuerit concedendum; et tum praedicta ostia lignea poterunt aperiri; et quandocunque aliquam personam extraneam ad eas ingredi vel alias per cratem eis loqui contigerit, tegant faciem cum modestia et se inclinent, prout religionis convenit honestati.

XVIII. De ingressu personarum in monasterium firmiter ac districte praecipimus, ut nulla unquam abbatissa vel eius sorores aliquam personam religiosam seu saecularem aut cuiuslibet dignitatis in monasterii clausuram intrinsecam intrare permittant; nec omnino liceat alicui, nisi quibus concessum a sede Apostolica fuerit vel a cardinali, cui fuerit sororum Ordo commissus. Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege medicus causa multum gravis infirmitatis et minor, cum necessitas exegerit: qui non absque duobus sociis de familia monasterii introducantur, nec ab invicem infra monasterium separantur; nec non et illi, quos occasione incendii vel ruinae seu alterius periculi vel dispendii seu pro tuendis a violentia quorumlibet monasterio vel personis, aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium

fieri non potest, necessitas exegerit introire. Qui omnes expedito suo ministerio vel imminenti necessitati satisfacto per ipsos exeant sine mora. Nulli autem personae extraneae intra monasterii clausuram liceat comedere vel dormire; sed si quis de sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus ad aliquod monasterii huiusmodi Religionis aliquando venerit et in claustrum voluerit ingredi, cum reverentia quidem et devotione suscipiatur, sed rogetur, ut cum paucis sociis et honestis debeat introire. Liceat quoque generali ministro Ordinis fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit vel proponere sororibus verbum Dei, cum quatuor vel quinque fratribus ipsius Ordinis intra clausuram ingredi monasterii, si quando ei videbitur expedire. Alius autem praelatus, cui aliquando forte de licentia sedis Apostolicae vel dicti Cardinalis intrare licuerit, duobus vel tribus tantum religiosis et honestis sociis sit contentus. Quod si forte pro benedictione (abbatissae) vel consecratione sororum vel in alio modo concessum fuerit episcopo alicui missam interius celebrare aliquando, quam paucioribus et honestioribus potuerit sociis sit contentus et ministris: et hoc quoque ipsum alicui rarius concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliqua persona de ingressis, nisi modo praedicto, sive infirma fuerit sive sana. Illud sane praecipue caveatur, ut ii, quibus aliquando concessum fuerit solummodo vel data licentia in monasterium ingredi, non aliter admittatur, nisi abbatissae et sororibus visum fuerit expedire, cum ex huiusmodi concessionibus vel licentiis abbatissa vel sorores eos admittere non cogantur; et ut sint tales, de quorum verbis et moribus nec non vita et habitu aedificari valeant intuentes, et materia iusti scandali exinde nequeat generari. Super concessione vero vel licentia ingressus huiusmodi ad omne ambiguum removendum Apostolici apices vel cardinalis patentes litterae ostendantur.

XIX. De servitilibus et sororibus, quae semper manere clausae sicut aliae non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia nulla claustrum egrediatur. Et quae emittuntur, honestae sint et convenientis aetatis ac religiosi et maturi aspectus; et calceamentis honestis tam ipsae quam sorores illae, quas aliquando emittere contigerit pro casibus supradictis, calceatae incedant. Ceteris vero intus manentibus liceat istud idem. Egreredientibus vero assignetur certus terminus redeundi nec alicui ipsarum concedatur extra monasterium sine licentia speciali comedere,

bibere vel dormire nec ab invicem separari vel alicui in secreto (loqui) seu capellani monasterii vel conversorum domicilium introire; et si aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur. Et sollicite caveant, ne ad loca suspecta divertant vel cum personis malae famae familiaritatem habeant; nec in suo redditu saecularia vel inutilia sororibus referant, per quae dissolvi valeant vel turbari. Et quamdiu extra fuerint, taliter studeant se habere, quod de conversatione honesta ipsarum aedificari valeant intuentes; et quicquid eis datum vel promissum fuerit, resignent vel renuntient abbatissae vel alii, cui in hoc commiserit vices suas.

XX. Cappellanus, si voluerit se monasterio obligare, et aliqui, qui monasterii conversi esse voluerint, et abbatissae et conventui visum fuerit eos recipere, anno probationis elapso promittant obedientiam abbatissae, voventes loci stabilitatem et perpetuo vivere sine proprio et in castitate. Tunicas de religioso et vili panno tam pretio quam colore iuxta eorum indigentiam habere valeant sine caputio, quarum manicae breves sint et strictae tantummodo circa manus; longitudo autem tunicarum sit talis, quod a cavilla pedum distet spatium quatuor digitorum; cappellanus tamen habere poterit longiorem. Pro cingulo vero corrigiam honestam habeant cum cultello. Caparonem etiam cum caputio super tunicas portent, cuius longitudo genu aliquantulum transeat et latitudo usque ad caputium protendatur; minoris tamen latitudinis caparonem, si habere voluerit, poterit capellanus. Qui etiam cappa honesta vel mantello post collum vel ante pectus hinc inde connexo uti poterit. Superiores autem tunicae et longum caputium nec non et cappellani cappa et mantellum non sint de albo vel penitus nigro panno. Vestiti etiam iaceant et camisiis lineis non utantur; calceamenta alta et ampla, et antefixa cum caligis habeant et femoralia portent. Capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Officium divinum faciant ut sorores, excepto quod conversi ad officium beatae Virginis et mortuorum minime teneantur. Ieiunium servare debeant ut sorores, liceat tamen abbatissae super ieiunio regulae cum eis aestus vel itineris aut laboris alterius seu alia quavis rationabili et honesta causa misericorditer dispensare. Informationi vero et correctioni visitoris cappellanus et conversi per omnia sint subiecti: cui in iis, quae ad visitationis officium pertinent, teneantur firmiter obedire.

XXI. Ad haec liceat vobis in communi redditus et possessiones recipere et habere ac ea libere retinere. Pro quibus possessionibus et redditibus monasterii modo debito pertractandis procurator unus prudens pariter et fidelis in singulis monasteriis vestri Ordinis habeatur, qui per abbatissam et conventum constitui et amoveri debeat, sicut videbitur expedire. Hic vero taliter institutus de omnibus sibi commissis, receptis pariter et expensis, abbatissae et tribus sororibus, ad hoc per conventum specialiter assignatis, et visitori, cum voluerit, rationem reddere teneatur; nihil omnino de rebus monasterii vendere, commutare, obligare vel alienare quoquo modo valeat, nisi de licentia abbatissae pariter et conventus. Et quicquid contra hoc attentatum fuerit, irritum decernimus et inane. Possit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parva ex causa licita de abbatissae licentia interdum aliis elargiri. Possit etiam per visitatorem, cum expedire videbitur, amoveri.

XXII. Electio Abbatissae libere pertineat ad conventum, confirmatio vero fiat per cardinalem, cui fuerit iste Ordo commissus, vel auctoritate ipsius. Studeant autem sorores talem eligere, quae virtutibus polleat et sanctis moribus aliis praesit potius quam officio; et quae communitatem servet in omnibus, vel in moribus: ut eius exemplo provocatae sorores ex amore magis ei obediant quam timore. Quaeque singularibus amoribus careat, ne, dum in parte plus diligit, in toto scandalum generet; consoletur afflictas, sit refugium tribulatis, ne, si apud eam remedia defuerint sanitatum, desperationis morbus praevaleat in infirmis. Quae humiliter et charitative visitet et corrigat sorores suas, non praecipiendo eis aliquid, quod sit contra animam suam et vestrae professionis formam; non sit praeceptum in praecipiendo, ne ex indiscretionem praecepti ponat peccati laqueum animabus. Cui, postquam confirmationem receperit, quamdiu in officio permanserit, sorores universae necnon et familia exterior monasterii pareant et obediant diligenter. Semel in hebdomada ad minus abbatissa sorores suas pro ipsarum monitione, ordinatione et reformatione teneatur ad capitulum convocare, ubi secundum expressionem publicarum et communium negligentiarum atque culparum poenae misericorditer imponentur. Conferat etiam cum omnibus sororibus suis de iis, quae occurrunt pro sui monasterii utilitate ac honestate tractanda; saepe enim Dominus, quod melius est, iuniori revelat. Nullum onerosum vel grave debitum contrahat,

nisi per procuratorem de communi consensu sororum, cum manifesta necessitas hoc requiratur. Reddat etiam de receptis et expensis semel ad minus singulis tribus mensibus coram conventu vel saltem quatuor sororibus, ab eodem ad hoc specialiter deputatis, debitam rationem. Officiales monasterii instituat de consilio et assensu conventus vel maioris partis ipsius. Sigillum vero conventus custodiri faciat et servari secundum ordinationem conventus: et omnem litteram dirigendam ex parte eiusdem conventus, prius coram conventu in capitulo lectam et approbatam a maiori parte sororum ibidem, coram omnibus faciat sigillari. Nulla etiam soror aliquas litteras dirigat seu recipiat, nisi primo eas abbatissa legat vel ab alia ad haec constituta legantur. Studeat insuper abbatissa sorores conciliare, si aliquas ad invicem ex aliqua causa vel occasione contigerit conturbari. Soror vero illa, quae verbo vel signo occasionem turbationis vel scandali alteri dederit, statim, antequam offerat munus orationis suae Deo, veniam petens a sorore, quam offendit, coram ea humiliter se prosternat rogans, ut intercedat pro se ad Dominum, quatenus sibi culpam indulgeat, quam commisit; illa vero, memor verbi Domini: "nisi dimiseritis ex cordibus vestris, nec Pater vester coelestis dimittet vobis", libenter iniuriam remittat sorori veniam postulanti. Monemus sorores omnes et hortamur in domino Iesu Christo, ut caveant ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia, cura et sollicitudine huius saeculi, detractioe et murmuratione, dissensione et divisione ac omni vitio, pro quo possit displicere in oculis veri Sponsi, sed magis sollicitae coram Deo servare exteriorem et interiorem in omnibus puritatem, ac semper invicem habere mutuae dilectionis unitatem, quae est vinculum perfectionis: ut in ea radicatae et fundatae possint ad Agni domini nostri Iesu Christi nuptias cum prudentibus virginibus introire.

XXIII. Ad haec, ut discursibus dispensationis materia subtrahatur, in virtute obedientiae sub poena excommunicationis, quam ipso facto transgredientes vel non parentes incurrant, districte praecipimus, ut (exceptis dumtaxat servitilibus monasteriorum illorum locorum, in quibus Romana fuerit curia constituta, quamdiu ibi residentiam fecerit) nulla abbatissa, soror vel servitilis pro ulla necessitatis causa ad sedem Apostolicam personaliter veniat vel accedat, nisi super hoc per Apostolicos apices vel dicti cardinalis patentes litteras alicui specialis licentia concedatur.

XXIV. Monasteria huius religionis per visitatores, qui auctoritatem, formam et modum a cardinali, cui fuerit a sede Apostolica vester Ordo commissus, recipiant, semel ad minus annis singulis visitentur. Sane circa visitationes huiusmodi illud est sollicite providendum, ut quicumque vel generalis vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit visitator, talis debeat constitui, de cuius religiosa vita et moribus notitia plena et securitas habeatur. Qui, cum ad monasterium aliquod veniens fuerit introgressus, sic se per omnia exhibeat et ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet et ad Dei amorem et inter se mutuam caritatem semper inflammet pariter et accendat. Et quando monasterii clausuram ad visitandum intraverit, duos religiosos et idoneos socios secum ducat, qui videlicet socii simul maneant et, dum fuerint intra claustrum, ab invicem nullatenus separentur. Visitator autem, regula prius lecta et exposita, ab abbatissa sigillum recipiat, quod ipsa sibi assignare et absolutionem et concessionem ab abbatissae ministerio petere absolute ac libere teneatur. Quae si communem vitam non poterit ducere vel noluerit, per eundem visitatorem a suo regimine absolvatur, nisi sua mora in officio monasterio dispensatio non esset, sed necessaria vel evidenter utilis appareret. Absolvatur etiam per eundem, si alias non idonea vel insufficiens ad monasterii regimen videatur: et hoc fiat secundum formam et modum, quos a cardinali suprascripto receperit visitator. Qui tam de ipsius abbatissae quam sororum statu et observantia suae religionis ab omnibus generaliter et specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem; et ubi aliquid reformandum vel corrigendum invenerit, zelo caritatis et amore iustitiae cum discretione corrigat et reformet tam in capite quam in membris, sicut melius viderit expedire. Excessus autem, qui fuerit sufficienter correctus a visitatore, nullatenus iterum corrigatur. Quod si aliquid tale sibi occurrerit, quod per se nequeat emendare, ad superiorem referat, ut corrigatur, sicut expedit, eius consilio ac praecepto. Caveat autem abbatissa, ne a se vel ab aliis sororibus status sui monasterii visitatori aliquatenus abscondatur, quia malum esset indicium et offensa graviter punienda. Immo volumus et mandamus, ut ea, quae secundum vitae suae formam et regularem observantiam instituenda vel emendanda fuerint, publice ac privatim, sicut melius viderit faciendum, visitatori suggerant et proponant; cui teneantur in omnibus, quae

ad officium suae visitationis pertinent, firmiter obedire. Quae autem aliter fecerint, a visitatore tam abbatissa quam aliae debite, prout convenit, puniantur. Omnes autem tam abbatissa quam sorores considerent et caveant diligenter, ut nihil aliud quam amor divinus et suarum sororum correctio ac monasterii reformatio eas moveat ad loquendum. Modum autem loquendi visitator custodiat supradictum, ut videlicet aut cum pluribus simul loquatur vel secrete cum una, aliis tamen (ad minus duabus) in aspectu eius non longe sedentibus, ut per omnia bonae famae integritas conservetur, nisi ad locutorium cum una vel pluribus loqui voluerit de iis, quae ad officium suum pertinere noscantur. Idem etiam visitator tam cappellanum quam conversos et ceteros de familia extrinseca monasterii visitet et in iis corrigat et reformet, quae correctionis et reformationis officio noverit indigere: poenas tam amotionis perpetuae a monasterio, licentiando professas ad alia monasteria vel Ordines, sicut viderit expedire, quam alias, prout culpa gravitas et qualitas exegerit, imponendo. Ut autem non graventur monasteria in expensis, et visitator omnem notam cuiuspiam suspicionis evitet, volumus omnino, quod visitator de visitationis officio, quam citius commode poterit, se studeat expedire, quanto rarius absque sui officii dispendio poterit monasterii clausuram intrinsecus ingressurus.

XXV. Verum, ne ab observantia praesentis regulae sive formulae suprascriptae (quam uniformiter ubique ab omnibus volumus et mandamus diligentius observari) pro defectu certi regiminis in posterum recedere vos contingat aut sub diversorum magisterio vivendi modos incurrere differentes, dilecto filio nostro J. s. Nicolai in Carcere Tulliano diacono cardinali (gubernatori, protectori et correctori Ordinis fratrum Minorum) curam et regimen vestri Ordinis necnon et personarum in eis degentium scilicet cappellanorum et familiarium plene duximus committenda: statuentes, ut sub eius et aliorum cardinalium, qui fuerint pro tempore gubernationi, protectioni atque correctioni eorundem fratrum Ordinis a sede Apostolica deputati, obedientia et cura et regimine debeatis de cetero permanere: quibus teneamini firmiter obedire. Et ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes et curam, eisdem monasteriis et personis degentibus in eis, cappellanis, conversis et familiae, tam per

se quam per viros idoneos, quoties expedire viderint, visitationis officium impendere studeant, corrigendo et reformando ibidem tam in capite quam in membris, quae correctionis et reformationis officio noverint indigere. Instituant nihilominus et destituant, ordinent, statuunt et disponant, prout secundum Deum viderint expedire.

XXVI. Ut autem vos in hac regula sive formula tamquam in speculo possitis inspicere nec per oblivionem aliquid negligatis, semel vobis in qualibet quindena legatur; et ubi vos inveneritis ea, quae scripta sunt, facere, agite gratias Deo bonorum omnium largitori; ubi autem sibi quaecumque viderit aliquid deesse, doleat de praeterito et caveat de futuro, orans, ut ei debitum dimittatur et in tentationem deinceps non inducatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae institutionis, declarationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc... Datum apud Urbem veterem XV kalendas novembris anno tertio.

XLIII. Clemens IV. confirmat omnia privilegia ordini fratrum Min. ab apost. sede concessa ¹.

Perusii, 1265, iulii 21.

Dilectis filiis generali et provincialibus ministris ac universis fratribus Ordinis Minorum.

Virtute conspicuos sacri vestri ordinis professores etc. ut supra nr. XXXV usque: concessa tibi exequendi officium ministerii quoad praemissa omnia et alia libera facultate. In electionibus quoque generalis et provincialium ministrorum ipsius ordinis fratribus, qui debent electionem huiusmodi celebrare, quum eos frequenter de remotis partibus oporteat convenire, tempus super hoc a iure statutum non currat, nec ipsi in hac parte iuris huiusmodi regulis coarcentur. Custodes vero et guardiani, qui secundum statuta eiusdem ordinis aliter quam per electionem instituuntur, post ipsam institutionem seu provisionem de ipsis factam curam animarum fratrum sibi subditorum ipsius ordinis habeant, ipsosque ligare ac solvere possint iuxta ipsius ordinis instituta. Fratres autem de ordine vestro, quos secundum constitutiones ipsius ordinis conventibus vestris deputandos duxeritis in lectores, sine cuiusquam alterius licentia libere in domibus praedicti Ordinis legere ac docere

¹ Reg. Vat. t. 32 f. 28 (Clem. IV a. 1) ep. 192 (193); Sbar. 25. Ista litterae bullatae exstant in archivio status Lucern. in Helvetia.

valeant in theologica facultate, illis locis exceptis, in quibus viget studium generale ac etiam quilibet in facultate ipsa docturus (ut magister) solemniter incipere consuevit. — Et quia prohibente regula vestra nulli fratrum Minorum est licitum populo praedicare, nisi a generali ministro vestri Ordinis examinatus et approbatus fuerit et sibi praedicationis officium ab ipso concessum: Nos pro dictorum fratrum laboribus et periculosis discursibus evitandis, necnon ut animarum salus possit inde facilius provenire, super prohibitione huiusmodi opportuna provisionis remedium apponentes, ut singuli provinciales ministri in suis provinciis cum definitivis in provincialibus capitulis congregatis fratres in sacra pagina eruditos examinare ac approbare et eis officium praedicationis (Deum habendo prae oculis) committere valeant, sicut ex forma regulae minister poterat generalis, plenam auctoritate praesentium concedimus facultatem. Et quia eiusdem ordinis fratres de locis ad loca ipsius ordinis saepius transmittuntur, propter quod stabilem et perpetuam in certis et determinatis eiusdem ordinis domibus non faciunt mansionem; quia etiam bonos et idoneos et approbatos a vobis fratres facitis ad ordines promoveri, liceat vobis ordinandos fratres eiusdem Ordinis quibuscumque malueritis catholicis pontificibus communionem et gratiam Apostolicae sedis habentibus praesentare; ipsisque pontificibus praesentatos a vobis fratres sine qualibet examinatione per eosdem pontifices facienda et absque omni promissione vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum ad ordines promoveri.

In locis quoque, in quibus degitis, liceat vobis habere oratoria, in quibus cum altari portatili possitis missarum solemnias et alia divina officia celebrare ac etiam ecclesiastica recipere sacramenta. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, in ecclesiis et oratoriis vestris ac aliis quibuscumque, quum ad loca perveneritis ecclesiastico supposita interdicto, clausis ianuis, interdictis et excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis et submissa voce liceat vobis celebrare divina officia et ecclesiastica recipere sacramenta: dummodo causam non dederitis interdicto, nec contingat id vobis specialiter interdicti, neque ecclesiae et oratoria eadem specialiter fuerint interdicta. Iis vero, qui vestris immorantur obsequiis, cuncta libere ministrare possitis ecclesiastica sacramenta et ipsos, quum decesserint, in vestris coemeteriis sepelire. Si quando

autem in terras, in quibus residetis, vel earum personas excommunicationis seu interdicti sententias, contigerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negotiorum quoque vestrorum procuratores et operarii, qui in vestris locis eorum operibus personaliter continuo institerint, huiusmodi sententiae obnoxii minime habeantur; ibique possint audire divina iuxta formam, quae locis ipsis in eo casu a sede Apostolica est concessa, nisi iidem causam dederint interdicto vel excommunicari specialiter seu interdicti eosdem contigerit. Et quia vos extremam patientes pro Christi nomine paupertatem exhortationis pio studio bonos ad potiora dirigitis et errantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, concedimus, ut in excommunicatorum terris libere commorari et ab eis tunc, et etiam quando per ipsas vos transire contigerit, necessaria vitae deponere ac recipere valeatis.

Generalis quoque et singuli provinciales ministri et eorum vicarii, ac etiam custodes in provinciis et custodiis sibi commissis praedictis fratribus constitutis ibidem, necnon et fratribus aliis eiusdem ordinis interdum ad eos declinantibus undecumque, absolutione et dispensatione indigentibus, sive prius quam intraverint ordinem sive post in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis vel interdicti aut suspensionis incurrerunt sententias a iure vel a iudice generaliter promulgatas, et huiusmodi sententiis innodati aut in locis suppositis ecclesiastico interdicto divina officia celebrantes vel suscipientes ordines sic ligati notam irregularitatis incurrerunt, absolutionis et dispensationis beneficium valeant impertiri, nisi adeo gravis fuerit et enormis excessus, quod sint ad eandem sedem merito destinandi. Fratres etiam vestri, quos pro tempore vos, generalis et provinciales ministri, necnon et vices vestras gerentes ac etiam custodes in proprios habueritis confessores, absolutionis et dispensationis beneficium vobis, quum expedierit, valeant impertiri iuxta formam concessionis super absolutione et dispensatione fratrum eiusdem ordinis superius vobis factae. Ad haec volentibus vestro aggregari collegio, qui suspensionis aut interdicti vel excommunicationis sententiis a iure vel a iudice promulgatis generaliter sint ligati, absolutionis beneficium observata forma canonica impertiri ipsosque in fratres recipere ac eos, qui post assumptum habitum vel professionem emissam recoluerint se talibus in saeculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam vos, generalis ac provinciales ministri,

et praefati custodes ac vices vestras gerentes valeatis absolvere, et cum irregularibus dispensare, si forsan talibus innodati sententiis vel in locis interdicto suppositis divina prae-sumpserint officia celebrare vel ordines receperint: ita tamen, quod, si aliqui eisdem huiusmodi sententiis propter debitum sunt astricti, satisfaciant, ut tenentur; volumus autem nihilominus, quod, postquam fuerint absoluti, huiusmodi volentes aggregari supra-dicto collegio, nisi mox ordinem vestrum intraverint (etiam si super hoc induciae a prae-latis eiusdem ordinis concedantur), eo ipso in pristinas sententias, a quibus eos taliter absolvi contigerit, relabantur. Ceterum discretio vestra caute provideat, ut Apostolicae sedis legatorum (seu delegatorum) ipsius et ordinariorum locorum in absolutionibus huiusmodi scandalum evitetur.

Porro quieti vestrae providere volentes, quod per litteras Apostolicas dictae sedis aut legatorum seu delegatorum ipsius conveniri a quoquam minime valeatis; et quod ad pecuniam colligendam cogi non possitis inviti per litteras ipsius sedis de cetero impetrandas; quodque nullus vestrum correctionis seu visitationis vel inquisitionis officium monasteriis seu ecclesiis vel quibuscumque personis impendere vel ad cognitiones causarum, citationes partium et denuntiationes sententiarum interdicti et excommunicationum procedere, aut recipere curam monialium seu religiosarum quarumlibet personarum teneatur per Apostolicas litteras impetratas et impetrandas imposterum, nisi huiusmodi Apostolicae litterae de hoc indulto et ordine vestro expressam fecerint mentionem, auctoritate vobis Apostolica indulgemus. — Concedimus etiam, ut ad visitandum aliqua monasteria monialium cuiuscumque Ordinis vel ad audiendum confessiones earum compelli aliquatenus non possitis; aut ad recipiendum commissiones causarum seu sententiarum executiones vel alia contingentia causas ipsas per litteras praefatae sedis, in quibus facta non fuerit de indulgentia huiusmodi mentio specialis, sive per legatos vel delegatos ipsius vel etiam per quoscumque. — Nullus insuper archiepiscopus vel episcopus, nullusque alius praelatus ecclesiasticus nec eorum vicarii vel officiales ad portandum seu deferendum litteras vel exequendum aut denunciandum sententias contra principes saeculares, communitates, populos seu quoscumque benefactores vestros; nullusque delegatus vel ordinarius iudex ad faciendum citationes vel commissiones recipiendas,

sive quod sitis in causis aliquibus assessores, seu ad alia lites seu controversias contingentia in causis, quae coram ipsis tractantur, quemquam vestrum compellere valeant sine praedictae sedis mandato vel licentia speciali, expressam faciente de hac indulgentia mentionem; nec quisquam vestrum parere vel intendere teneatur super his monitionibus, mandatis aut iussionibus eorundem, aut facere vel implere, quod in hac parte duxerint iniungendum. — Ceterum generalis ac provinciales ministri ac ipsorum vicarii illos ex fratribus, de quibus auctoritate litterarum sedis Apostolicae vel legatorum ipsius, archiepiscopis et episcopis ac aliis quibuscumque provi-sum extitit vel imposterum contigerit provideri, corrigere, ac etiam non obstante contradictione aliqua possint ad suum ordinem revocare; nec per litteras eiusdem sedis seu legatorum ipsius iam obtentas vel de cetero obtinendas aliquos de fratribus ipsius Ordinis praefatis archiepiscopis et episcopis aut aliis teneantur in socios deputare, nisi dictae apostolicae litterae obtinendae de indulto huiusmodi et Ordine ipso expressam fecerint mentionem, et alias id honestati Ordinis et illorum saluti viderint expedire. — Nullus autem legatus, nisi de latere nostro missus, auctoritate litterarum sedis Apostolicae specialem de hoc indulto et Ordine vestro non facientium mentionem nullusque praelatus nec aliqua persona religiosa vel saecularis de fratribus eiusdem ordinis ad sua seu ecclesiae negotia procuranda vel secum manendum aliquos assumere valeat, nisi quos generalis vel provincialis minister ipsorum tamquam idoneos et discretos sibi duxerint assignandos, quos etiam subiacere volumus Ordinis disciplinae.

Illos vero ipsius Ordinis fratres, qui ad praedicandum vel inquirendum contra pravitatem haereticam seu ad alia huiusmodi negotia sunt vel fuerint ubicumque a sede Apostolica deputati, tu, generalis minister, tuique successores remove seu revocare penitus (aut) transferre, ipsisque, quod supersedeant, iniungere, aliosque substituere, quum expedire videritis, libere ac licite valeatis, et in eos, si contravenerint, censuram ecclesiasticam exercere; et quilibet provincialis minister vel eius vicarius eiusdem Ordinis id ipsum in sua provincia circa fratres ipsius Ordinis, quibus ab eadem sede similia contigerit in illa committi, facere possit: non obstantibus aliquibus litteris vel indulgentiis Apostolicis impetratis vel (etiam) imposterum impetrandis, quae de hoc non fecerint mentionem.

Inhibemus quoque, ne quis post professionem in Ordine vestro factam sine generalis vel sui provincialis licentia discedat ab ipso; discedentem vero absque cautione litterarum alterius ipsorum, praetextu alicuius privilegii Apostolicae sedis, nullus audeat retinere; quod si forte retinere praesumpserit, vobis, generalis et provinciales ministri, dumtaxat licitum sit in ipsos fratres discedentes sententiam excommunicationis promulgare. Si vero aliqui de fratribus vestri Ordinis post obtentam licentiam a sede praedicta aut a vobis ad religionem aliam transeundi infra duos vel tres menses se ad illam religionem suae saluti congruam non contulerint et ipsius non suscepserint habitum regularem, licitum sit vobis, generalis et provinciales ministri, ac vices vestras gerentibus contra ipsos tanquam contra alios ordinis vestri apostatas procedere, secundum quod honestati ipsius Ordinis videritis expedire. Illud idem intelligi volumus de illis, qui post susceptionem habitus alterius religionis infra tempus probationis, nulla professione facta, inde praesumpserint resilire. — Apostatas vestri Ordinis excommunicare, capere, ligare, incarcerare et alias subdere disciplinae rigori possitis per vos ac etiam alios, in quocumque habitu eos contigerit inveniri, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Inhibemus etiam, ne fratres, quos ab Ordine vestro pro suis culpis per generalem seu provinciales ministros aut custodes expelli contigerit, vel qui egressi fuerint proprio suo motu, praedicare, confessiones audire seu docere praesumant, nisi ad alium ordinem, in quo licite huiusmodi exercentur officia, transierint de vestra vel dictorum ministrorum licentia speciali. Quod si forte ipsi contra huiusmodi inhibitionem nostram aliquid super praemissis temere attentare praesumpserint, ministri aut custodes et eorum vicarii in illos, quos infra fines suarum provinciarum et custodiarum iuxta consuetudinem Ordinis vestri distinctos invenerint talia praesumentes, monitione praemissa, auctoritate nostra excommunicationis sententiam valeant promulgare. Eiectos autem de ordine vestro vel egressos, qui receptione in eodem Ordine suis culpis exigentibus reddiderint se indignos, et alios fratres eiusdem ordinis ex rationabili causa ad quoscumque ordines approbatos, praeterquam ad beati Augustini, Templariorum, Hospitaliorum et aliorum religiosorum arma portantium, ad vitandam occasionem vagandi, generalis et provinciales ministri cum suis testimonialibus lit-

teris auctoritate nostra licentiandi habeant facultatem. Nos enim districtius inhibemus, ne tales ad alium ordinem aliter transire vel aliqui eos recipere seu retinere praesumant absque licentia speciali sedis Apostolicae faciente de hoc plenariam mentionem. — Inhibemus etiam, ut nulli, sive sit in religionis ordine sive extra ordinem constitutus, habitum vestrum aut ita consimilem, quod propter eum frater Minor credi possit, deferre liceat absque mandato sedis Apostolicae speciali; et ut dicta inhibitio maiorem consequatur effectum, statuimus, ut hi, qui habitum vestrum vel sibi praedicto modo consimilem deferre praesumpserint, ad deponendum ipsum per dioecesanos locorum, quam a vobis requisiti fuerint, monitione praemissa per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur.

Ceterum, cum humilitas vestra sibi de latitudine orbis terrae nihil praeter domos et hortos cum virgultis praemiorum obtentu coelestium duxerit reservandum, Nos pie volentes, quod illorum fructus integre vestrae paupertatis usibus applicentur, ut de dictis hortis et virgultis nullam decimam teneamini exhibere, vobis auctoritate praesentium indulgemus: districtius inhibentes, ne quis a vobis de praemissis aliquid exigere vel extorquere praesumat. — Quia vero nonnulli vestrae religionis habitum assumentes diversis personis, quae sciri et inveniri non possunt, interdum aliqua bona restituere tenentur, vobis, ministri et custodes, ac vicariis praedictis concedimus, ut singuli vestrum in locis sibi commissis bona ipsa in pios usus convertere valeant, prout secundum Deum viderint expedire. — Sepulturam quoque in ecclesiis vestris concedimus et eam liberam esse censemus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint, nisi excommunicati, interdicti aut etiam publici usurarii fuerint, nullus (obex) obsistat: salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum assumuntur: districtius inhibentes, ut nulli religiosi vel saeculares vobis invitis aliquorum corpora defunctorum in vestris coemeteriis sepelire aut in ecclesiis vestris missarum solemnia vel pro animabus eorum, qui ad loca vestra tumulandi feruntur, ibidem exequias celebrare sine vestro assensu et voluntate praesumant.

Inhibemus insuper universis fratribus vestri Ordinis, ne aliquis eorum, nisi necessitatis urgente articulo, alii quam praelatis suis peccata sua confiteri praesumat vel aliis eiusdem Ordinis sacerdotibus secundum regulam et

ipsius Ordinis instituta. Universis autem ecclesiarum praelatis et aliis inhibemus, ne confessiones vestras vobis invitis audire vel compellere vos ad synodos seu convocationes suas accedere vel cum eis extra civitates vel intra processionaliter exire aut suis constitutionibus subiacere vel capitula, scrutinia et inquisitiones in locis vestris vel alibi de vobis facere, aut fidelitatem iuramento firmatam et manua-lem obedientiam a ministris, custodibus vel guardianis vestris exigere, aut de ipsorum institutione vel destitutione sive de statutis vestri Ordinis se aliquatenus intromittere, seu prohibere, ne ad civitates vel villas, ubi religiose ac honeste morari possitis, a populis evocati audeatis accedere ibique pro vestris usibus construere aedificia, ecclesias seu oratoria, aut in accedentes fratres seu constru-entes huiusmodi vel receptatores ipsorum excommunicationis sententias ferre praesumant. Concedimus quoque vobis, ut de his, quae in ornamentis vel pro eis aut libris, fabrica, luminaribus, anniversario, septimo, vicesimo, tricesimo ac aliis ad perpetuum cultum divinum seu pro pitantiis aut victu ad sustentationem vestram vel indumentis, necnon pro annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquae domus vestri ordinis obligatae noscuntur, vel de domibus, praediis et hortis aliisque locis vobis secundum instituta vestri ordinis opportunis aut de iis, quae pro huiusmodi domibus, praediis, hortis et locis emendis vobis legantur, dummodo praemissa non convertantur in usus alios, sed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur, aut alios etiam, qui in hac concessione vel indulgentia continentur, nulli eononicam iustitiam aut portionem aliquam teneamini exhibere. Et ne quis a vobis vel ultimarum executoribus voluntatum seu decedentium heredibus de praemissis aliquid exigere vel extorquere praesumat, districtius inhibemus. — Ad haec liceat fratribus vestri Ordinis, quum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam aedificia seu omnem aedificiorum materiam locorum, quae dimittunt, dedicatis ecclesiis dumtaxat exceptis, quam libros, calices, et paramenta secum ad alia loca transferre ac aedificia ipsa cum solo et aliis ad eadem loca pertinentibus, praeter ecclesias, per personas ad hoc ad sede Apostolica deputatas vendere; ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quae dicti

fratres se transferunt, aedificationem seu alias in eorum utilitatem convertere, secundum quod eis melius videbitur expedire: quum ipsa priora et alia loca fratrum ad Nos et Apostolicam sedem specialiter et immediate pertinere noscantur. Et ne aliqui archiepiscopi vel episcopi aut alii ecclesiarum praelati seu quaevis alia persona ecclesiastica vel saecularis praedicta loca seu bona occupare, accipere vel usurpare aut quoquo modo sibi vindicare praesumant absque dictae sedis licentia speciali, districtius inhibemus: indulgentes vobis, ut ad praestationem procuratorum legatorum praedictae sedis vel nuntiorum ipsius seu dioecesanorum locorum, aut exactionum vel collectarum seu subsidiorum vel provisionum quorumcumque minime teneamini, nec ad ea solvenda per litteras dictae sedis aut legatorum vel nuntiorum eiusdem seu rectorum terrarum ecclesiae Romanae impetratas seu imposterum impetrandas, cuiuscumque tenoris fuerint, in perpetuum compelli possitis, nisi dictae sedis litterae impetrandae plenam et expressam de indulto huiusmodi et dicto Ordine fecerint mentionem.

Ceterum, quum fel. record. Innocentius papa IV praedecessor noster olim duxerit statuendum, ut exempti, quantacumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti seu contractus aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere: Nos vobis, ut occasione constitutionis huiusmodi nullum libertatibus et immunitatibus vobis et Ordini vestro per privilegia et indulgentias ab Apostolica sede concessas praeiudicium generetur, auctoritate praesentium indulgemus. — Decernimus ergo irritum, et inane, quidquid contra tenorem concessionum, constitutionum et inhibitionum huiusmodi per quoscumque fuerit attentatum; et interdicti, suspensionis et excommunicationis sententias, si quas contra concessionem, constitutiones et inhibitiones easdem in vos vel vestrum aliquos aut loca vestra seu benefactores vestros vel executores aut heredes praedictos in posterum promulgari contigerit, penitus non tenere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et inhibitionis infringere vel ei ausu contraire temerario. Si quis autem etc. Datum Perusii XII kalendas augusti anno primo.

XLIV. Clemens IV monet populum regni Daciae (Daniae), ne fratres Min. in ipso regno constitutos pro eo, quod interdictum, cui quidam legatus apost. sedis illud regnum subiecit, observabant, contumeliis afficiant¹.

Viterbii, (c. a. 1267).

Dilectis filiis populis regni Daciae.

Virtus obedientiae salutaris illum mentibus dil. fil. ord. fratrum Min. per Dei gratiam invenitur habere vigorem, ut ipsi promptis affectibus ea delectentur efficere, quae religionem honestatem percipiunt continere ac divinae voluntatis fore placita et apostolicae sedi votiva, se ac sua ita relinquendo totaliter obtentu divini Nominis, quod ferentes obedientiae sanctae iugum nihil sibi retinent propriae voluntatis, sicque religionem suam mitem et humilem, quam ostendunt in abiecto habitu, student exequi cum effectu: prout ex eo inter alia potest colligi manifeste, quod, cum dilectus filius noster G. tituli s. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, tunc in partibus illis apostolicae sedis legatus, regnum Daciae certis de causis ecclesiastico supposuerit interdicto, pluribus aliis personis de regno ipso tam saecularibus quam regularibus huiusmodi non servantibus interdictum, dilecti filii minister et fratres supradicti ordinis de regno eodem, prout ipsorum supplicatione collegimus, interdictum observare praemissum velut obedientiae proprii filii elegerunt. Verum quidam de ministris regis Danorum illustris propter hoc adversus dictos ministrum et fratres, quos, si recte saperent, exinde laudare deberent, iniuste commoti et virtutum praeconia in detractum obloquia nequiter convertentes, praefatos ministrum et fratres excommunicatos fore ac dictorum regis et regni proditores dicere non verentur, impediendo eos, ne Crucis praedicationem, cuius officium pro Terrae Sanctae subsidio est eis in eodem regno a praedicta sede commissum, valeant exercere. Nec his contenti temerario ausu in nonnullis dicti regni partibus inhibuisse dicuntur, ut nullus ad praedicationem dictorum fratrum accedere vel eis eleemosynas, super hoc apposita certa poena, elargiri praesumat; sicque fidelibus illarum partium se ab ipsorum ministri et fratrum devotione solita subtrahentibus nec curantibus illis eleemosynas porrigere iuxta morem, necessario sequitur, quod dicti minister et fratres de regno ipso recedere non sine regni eiusdem et suorum incolarum infamia

vel interdictum violare huiusmodi non absque nostra et praedictae sedis offensa coguntur. Cum autem dicti minister et fratres circa interdictum relaxandum praemissum a Nobis gratiam, propter quam insisteret fecerunt suppliciter, nequiverint, cum non debuerint, obtinere: Nos ministrum et fratres eosdem in hac parte de verae sinceritatis industria excusantes, universitatem vestram rogamus et hortamur attente in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus considerantes provide, quod iidem minister et fratres ex eo, quod interdictum ipsum observant pro bono salutaris obedientiae, ad quam ex sui ordinis professione tenentur, nullis deberent iniuriis affici, sed potius laudibus condignis attolli, eis tali praetextu solitae pietatis viscera non claudatis, sed habentes ipsos pro divina et apostolicae sedis ac nostra reverentia efficaciter in Domino commendatos, eis in eleemosynarum largitione gratuita et aliis necessitatibus vos exhibeatis favorabiles et benignos, ita quod vobis exinde a bonorum omnium retributore proveniat, quod ipse suis fidelibus pro piis actibus recompensat, Nosque devotionem vestram exinde merito commendare possimus.

Datum Viterbii

XLV. Clemens IV clero et populo Othonien. (Odense in Dania) mandat, ut R(egnerum) episcopum suum ex ord. Min., qui accusatus ad Curiam veniens recedit licentiat, recipiant².

c. a. 1267.

Dilectis filiis clero et populo civitatis et dioecesis Othonien.

Qui, disponente Patre luminum, curam gerimus omnium ecclesiae filiorum, devotionem vestram ad id sollicitè faciendum debemus inducere, per quod vobis benedictionis divinae praemium digne valeat pervenire. Sane venerabilis frater noster R. Othoniensis episcopus, professor ordinis Minorum, cum praetextu quarundam discordiarum regni Daciae olim apostolicae sedis fuisset auctoritate citatus, se, volens obedientiae filius esse et confusus de innocentia suae mentis ac etiam de conservatione famae sollicitus, eiusdem sedis conspectui personaliter praesentavit. Cumque idem episcopus, diu apud sedem ipsam sub mora diutina constitutus, se illis gravatum lamentaretur incommodis, quae dispendiosa proprietas senectutis fert, et affectum taedio

¹ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 184 (ex formulario Marini de Ebulo).

² Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 188 (ex formulario Marini de Ebulo).

laborum multiplicium et gravium oneribus expensarum, quas veniendo et morando pertulerat, per dies singulos sentiret¹: Nos circa ipsum, cui de religiosa vita et pia conversatione a quamplurimis fide dignis laudabile testimonium perhibetur, paternae ducti compassionis affectu, eum ab illis omnibus, pro quibus huiusmodi citatio facta fuerat, duximus absolvendum, concessa sibi licentia, ut in Christi nomine ad suam libere rediret ecclesiam, de cura commissi sibi gregis vigilem et efficacem vigilantiam habiturus. Rogamus itaque universitatem vestram et hortamur attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus provide attendentes, quod bonum supernae gratiae ac praeconium humanae laudis acquiritur, si reverendis patribus a devotis filiis condigna reverentia exhibeatur, hilari-ter et devote in omnibus, quibus tenemini, sibi, quamdiu gratiam et communionem praedictae sedis habuerit, obedire et intendere studeatis, ita quod ipse laetetur in vobis devotionis habere filios et vos fructum paternae benevolentiae gaudeatis in ipso per consequens obtinere, Nosque nihilominus sinceritatem vestram exinde merito commendare possumus.

Datum².

XLVI. Gregorius X mag. Alberto canonico basilicae princ. Apost. de Urbe mandat, ut moniales mon. ss. Cosmae et Dam. de Urbe (ord. s. Clarae) super bonis ipsi mon. a sede apost. concessis ab aliquibus molestari minime sinat³.

Apud Urbem Veterem, 1273, Februarii 8.

Dilectio filio magistro Alberto canonico basilicae principis Apostolorum de Urbe.

Cum multiplicata sit adeo iniquitas superborum etc. Cum itaque dilectae filiae abbatissa et conventus sororum inclusarum monasterii sanctorum Cosmae et Damiani de Urbe ordinis sanctae Clarae, sicut ex parte ipsarum fuit propositum coram Nobis, a nonnullis, qui nomen Dei in vacuum recipere non formidant, super bonis suis ac s. Pancratii, s. Iacobi, s. Cornelii, s. Mariae et quarundam aliarum ecclesiarum Portuen., Sutrin. et Nepe-sin. civitatum et dioecesium, quas quidem ecclesias sedes apostolica eis in suarum necessitatum subsidium deputavit, multipliciter

molestentur, Nos volentes dictorum abbatissae et conventus providere quieti et molestatorum huiusmodi malitiis obviare, discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus eisdem abbatissae et conventui opportuni favoris assistens praesidio non permittas eas contra indulta privilegiorum sedis apostolicae ab aliquibus indebite molestari, molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam, omni appellatione postposita, compescendo, non obstante etc.: attentius provisurus, ne de his, quae causae cognitionem non exigunt vel quae personas et bona non contingunt ipsarum, te aliquatenus intromittas; Nos enim, si secus praesumpseris, tam praesentes litteras quam etiam praedecessorum, si te illarum auctoritate litigare contigerit, omnino carere viribus et nullas fore decernimus etc. Huiusmodi ergo mandatum nostrum sic sapienter et fideliter exequaris, ut eius fines quomodolibet non excedas, praesentibus post triennium minime valituris.

Datum apud Urbem veterem VI idus februarii pontificatus nostri anno primo.

XLVII. Nic. III regulam fratrum Min. exponit et declarat.⁴

Suriani, 1279, augusti 14.

Ad perpetuum rei memoriam.

Exiit, qui seminat seminare semen suum de sinu patris in mundum, veste scilicet humanitatis indutus, Dei Filius Iesus verbum evangelicum saturus in singulos probos et reprobos, insipientes et gnaros, studiosos et desides, et iuxta prophetam colonus futurus in terra semen suum, doctrinam evangelicam, sine delectu⁵ dispersit in omnes: qui omnia tracturus ad se omnes salvare venerat; qui tandem seipsum Deo Patri pro salute omnium in redemptionis humanae pretium immolavit. Licet tamen hoc semen in singulos communicativa Dei caritate dispersum aliud ceciderit secus viam, super corda scilicet daemonum suggestionibus pervia, aliud super petram, corda sc. nullo fidei vomere penetrata, aliud inter spinas, corda sc. divitiarum sollicitudinibus lacerata; et ideo unum pravis affectibus conculcatum, aliud aridum, quia gratiae carebat humore, reliquum legitur inordinatis sollicitudinibus suffocatum; aliud tamen mite

¹ L. c.: sustinebat.

² Cui Regnero episcopo, ipso a. 1267 defuncto, succedit eodem anno quidam Ianus (cogn. Barig vel Bang) et huic iam a. 1268 fr. Petrus de ord. Min., qui circa a. 1276 e vita decedit.

³ Flam. Ann. Suppl. ad Bull. Franc. pag. 203 (e chronico

illius mon.) et Append. ad Reg. Greg. X ed. Guiraud (ex archivio status Romano) nr. 1015.

⁴ Sbar. III, 404, nr. 127, et Seraph. legislat. text. orig. 181. Nos hunc textum secuti sumus.

⁵ Apud Sbar.: Differentia.

cor et docile, terra bona, suscepit. Haec est fratrum Minorum mitis et docilis in paupertate et humilitate per alium Christi confesorem Franciscum radicata religio, qui ex illo vero semine germinans germen illud per regulam sparsit in filios, quos sibi et Deo per suum ministerium in observantia evangelii generavit. Isti sunt filii, qui docente Iacob Verbum aeternum Dei filium insitum humanae naturae in horto virginalis uteri, potens salvare animas, in mansuetudine susceperunt. Hi sunt illius sanctae regulae professores, quae evangelico fundatur eloquio, vitae Christi roboratur exemplo, fundatorum militantis ecclesiae Apostolorum eius sermonibus actibusque firmatur. Haec est apud Deum et Patrem munda et immaculata religio, quae descendens a patre luminum, per eius filium exemplariter et verbaliter Apostolis tradita et deum per Spiritum sanctum beato Francisco et eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Haec est, cui attestante Paulo nemo de cetero debet esse molestus, quam Christus passionis suae stigmatibus confirmavit, volens institutorem ipsius passionis suae signis notabiliter insigniri.

Sed nec sic contra ipsos fratres Minores et regulam hostis antiqui cessavit astutia, quin potius contra eos nitens supereminare zizania interdum aemulatores agitados invidia, iracundia et indiscreta iustitia concitavit, mordentes fratres et eorum regulam quasi illicitam, inobservabilem et discriminosa caninis latratibus lacerantes: non attendentes hanc sanctam regulam, ut praedicatur praeceptis ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis observationibus roboratam, per plures Romanos pontifices approbatam et per sedem Apostolicam confirmatam, tot divinis testimoniis communitam, quae credibilia facta sunt nimis in tot sanctis viris, in observantia huius regulae degentibus et finientibus dies suos, quorum nonnullos sanctorum catalogo sedes eadem ex eorum vita et miraculis fecit adscribi; ac novissime quasi diebus istis per pia memoriae Gregorium papam X praedecessorem nostrum approbatam esse ex evidenti utilitate, quam de ipsa consequitur universalis Ecclesia, extitit in generali Lugdunensi concilio declaratum. Nec Nos minus attendimus, immo profundius cogitamus, sicut pensare debent subtilius ceteri catholicae fidei professores, quod ipse Deus Ordinem praedictum et eius observatores inspiciens sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari

praesidio praeservavit, quod nec ipsos fluctus tempestuosus allisit nec animos in Ordine ipso degentium consternavit, quin potius in vigore regulari concrecant et ampliuntur in suorum observantia mandatorum. Veruntamen, ut Ordo praedictus, quibuslibet praecisis anfractibus, distincta et pura vigeat claritate, sicut fratres eiusdem Ordinis nuper in generali capitulo congregati providerant, dilectis filiis generali et nonnullis (aliis) provincialibus eiusdem Ordinis ministris, qui in capitulo ipso conveniant, in nostra praesentia constitutis, cum ad plenam observantiam eiusdem regulae in vigore spiritus eorum fervere noscatur intentio, visum est Nobis mordacibus huiusmodi vias mordendi praeccludere, aliqua, quae in ipsa regula videri poterant dubia, declarare, nonnulla etiam per praedecessores nostros declarata pleniore claritate disserere, in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientiae providere. Nos autem, qui a teneris annis ad Ordinem ipsum affectus nostros ereximus, in illis succrescendo, cum aliquibus eiusdem Confessoris sociis, quibus eius vita et conversatio nota erat, super ipsa regula et sancta ipsius beati Francisci intentione frequenti collatione tractavimus, et tandem cardinalis ac postmodum eiusdem ordinis per dictam sedem gubernator, protector et corrector effecti conditiones praedicti Ordinis ex imminente Nobis cura palpavimus; in Apostolatus officio tam de pia intentione Confessoris praedicti quam de iis, quae regulam ipsam et eius observantiam contingunt, nostros ad Ordinem praefatum vertimus cogitatus: et tam ea, quae per eosdem praedecessores nostros appobata et declarata esse noscuntur, quam et ipsam regulam et eam contingentia maturitate discussimus, nonnulla in praesenti serie statuimus, declaravimus et certius approbavimus et approbata firmavimus, edidimus et concessimus, plura etiam ordinando serius et clarius, quae infrascriptis articulis plenius exprimuntur.

In primis, quia, sicut intelleximus, ab aliquibus haesitatur, an fratres eiusdem Ordinis tam ad consilia quam ad praecepta evangelii teneantur, tum quia in regulae praedictae initio habetur: "regula et vita fratrum Minorum haec est, sc. domini nostri Iesu Christi evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate", tum ex eo, quod in eadem regula continetur sic: "finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper et regulam observare", tum etiam quia in fine eiusdem

regulae continentur haec verba: "paupertatem et humilitatem et sanctum evangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promissimus, observemus", licet fel. record. Gregorius papa IX, praedecessor noster, hunc articulum et nonnullos alios eiusdem regulae declaraverit, quia tamen eius declaratio propter aliquorum insurgentium in fratres et regulam mordaces insultus et multorum postea emergentium casuum considerandos eventus in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena et in multis etiam contentis in ipsa regula insufficiens videbatur: Nos obscuritatem et insufficientiam huiusmodi perfectae interpretationis declaratione amovere volentes et cuiuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare, dicimus, quod, cum in principio regulae non absolute, sed cum quadam modificatione vel determinatione seu specificatione ponatur: "regula et vita fratrum Minorum haec est, sc. domini nostri Iesu Christi evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate", (quae tria eadem regula multum arcte prosequitur et nihilominus alia nonnulla subnectit praecipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando et sub aliis verbis ad aliquem modorum reducibilibus praedictorum), de intentione regulae liquere valet apertius, ut illud, quod in professione quasi absolute subnecti videtur: "promittentes vitam istam semper et regulam observare", et quod in fine subnectitur: "et sanctum evangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promissimus, observemus", totum ad ipsius regulae modificatum vel determinatum seu specificatum principium reducatur, videlicet ad observantiam evangelii, ut praedicatur, per ipsam regulam in illis tribus modificatam vel determinatam seu specificatam: cum non sit verisimile, ipsum sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione vel determinatione seu specificatione prolatum, licet quasi succinctorie repetitum, voluisse in sua repetitione, data sibi per eum modificatione vel determinatione seu specificatione, sine certa causa carere, et utriusque iuris argumenta nos doceant, ea, quae in principio, ad medium et ad finem, illa vero, quae in medio, ad finem atque principium, et quae in fine, ad utrumque vel eorum alterum saepe referri. Et dato, quod absolute diceretur omnino: "promitto sanctum evangelium observare", nisi professor huiusmodi intenderet se ad omnium consiliorum observantiam obligare, quod vix aut

numquam posset ad litteram observare, propter quod talis promissio illaqueare profitentis animum videretur, clare videtur promissionem huiusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi, nisi ut observantia evangelii sit, sicut tradita reperitur a Christo, videlicet quod praecepta ut praecepta, consilia ut consilia a promittentibus observentur. Quem intellectum etiam in eisdem verbis habuisse idem beatus Franciscus in serie sui processus in regula patenter ostendit, cum aliqua evangelica consilia inducat ut consilia sub verbis monitionis, exhortationis et consilii, nonnulla vero sub prohibitione ac verbo praecepti: propter quod patet, quod non fuit loquentis intentio, quod fratres ex professione huius regulae ad omnia consilia sicut ad praecepta evangelica tenerentur, sed solum ad illa, quae in eadem regula praeceptorie vel inhibitorie seu sub verbis aequipollentibus sunt expressa. Unde Nos ad fratrum eiusdem ordinis conscientias plenarie serenandas declaramus, quod ex professione eiusdem regulae fratres ad ea tantum evangelica observanda consilia astricti sunt, quae in ipsa regula praeceptorie vel inhibitorie seu sub verbis aequipollentibus exprimuntur. Ad nonnulla vero per evangelium data consilia eo magis secundum exigentiam sui status tenentur plus quam ceteri christiani, quo per statum perfectionis, quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt holocaustum Domino medullatum per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quae in ipsa regula continentur, tam praecepta quam consilia quam cetera, ex voto professionis huiusmodi non aliter tenentur quam eo modo, quo in regula ipsa traduntur, ut scilicet teneantur ad eorum observantiam, quae in eadem regula ipsis sub verbis obligatoriis inducuntur, ceterorum vero observantiam, quae sub verbis monitoriis, exhortatoriis seu quibuscumque aliis continentur, eatenus magis condecet de bono et aequo eos prosequi, quo imitatores tanti Patris effecti Christi semitas arctius elegerunt.

Porro cum regula ipsa expresse contineat, quod "Fratres nihil sibi approprient, nec domum nec locum nec aliquam rem", sitque declaratum per eundem praedecessorem Gregorium IX et nonnullos alios, hoc servari debere tam in speciali quam etiam in communi (quam sic arctam abdicationem venenosis obtrectionibus aliquorum insensata depravavit astutia), ne fratrum eorundem perfectionis claritas talium imperitis sermonibus laceretur,

dicimus, quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali quam etiam in communi propter Deum meritoria est et sancta, quam et Christus vitam perfectionis ostendens verbo docuit et exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis ecclesiae, prout ab ipso fonte hauserant, in volentes perfecte vivere per doctrinae et vitae ipsorum alveos derivarunt. Neque his quisquam putet obsistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse; nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens et viam perfectionis extolleret et imperfectorum infirmas semitas non damnaret; sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis, sic et in nonnullis aliis infirma humanae carnis assumens, prout evangelica testatur historia, non tantum carne, sed et mente condescendit infirmis; sic enim humanam naturam assumpsit, quod in suis operibus perfectus existens in nostris factus humilis, in propriis remansit excelsus; sic et summae caritatis dignatione ad actus quosdam nostrae imperfectioni conformes inducitur, quod a summae perfectionis rectitudine non curvatur. Egit namque Christus et docuit perfectionis opera, egit etiam et infirma, sicut interdum in fuga patet et loculis; sed utrumque perfecte perfectus existens, ut perfectis et imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utrosque salvare venerat, qui tandem mori voluit pro utrisque. Nec quisquam ex his insurgat erronee, quod taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes tamquam homicidae sui vel tentatores Dei vivendi discrimini se committant; sic enim seipsos committunt divinae providentiae in vivendo, ut viam non contemnant provisionis humanae, quin vel de iis, quae offeruntur liberaliter, vel de iis, quae mendicantur humiliter, vel de iis, quae conquiruntur per laboritium, sustententur; qui triplex vivendi modus in regula providetur expresse. Profecto si iuxta promissum Salvatoris numquam deficiet fides Ecclesiae, per consequens nec opera misericordiae subtrahentur; ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiae cuiuslibet videtur esse sublata. Et quidem ubi (quod non est aliquatenus praesumendum) haec cuncta deficerent, sicut nec ceteris, sic neque ipsis fratribus iure Poli in extremae necessitatis articulo ad providendum sustentationi naturae via omnibus extrema necessitate detentis concessa praecluditur, cum ab omni lege extrema necessitas sit excepta. — Non autem talem ab-

dicationem proprietatis omnimode renunciationem usus rerum cuiquam videatur inducere; nam cum in rebus temporalibus sit considerare praecipuum, proprietatem, possessionem, usum fructum, ius utendi et simplicem facti usum et ultimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium, nulla prorsus potest esse professio, quae a se usum necessariae sustentationis excludat. Verum condecens fuit huic professioni, quae sponte vovit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium et rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam. Nec propter hoc, quod proprietatem usus et rei cuiuscumque dominium a se abdicasse videtur, simplici usui omnis rei renunciatum esse convincitur: qui, inquam, usus non iuris, sed facti tantummodo nomen habens, quod facti est tantum, in utendo praebebat utentibus nihil iuris, quinimmo necessariarum rerum tam ad vitae sustentationem quam ad officiorum sui status executionem, excepto quod de pecunia infra subiungitur, moderatus usus secundum eorum regulam et veritatem omnimodam concessus est fratribus; quibus rebus fratres licite uti possunt durante concedentis licentia, et iuxta quod in praesenti serie continetur. Nec his obviare dignoscitur, quod civilis providentia in humanis rebus humane constituit, videlicet non posse usum vel usum fructum a dominio perpetuo separari: quae, ne dominium dominis semper abscedente usu redderetur inutile, temporalem utilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decrevit. Retentio enim domini talium rerum cum concessionem usus facta pauperibus non est infructuosa domino, cum sit meritoria ad aeterna et professioni pauperum opportuna; quae tanto sibi censetur utilior, quanto commutat temporalia pro aeternis. Profecto non fuit Confessoris Christi regulam iustitientis intentio [rerum quarumlibet usum necessarium abdicandi], quinimmo contrarium in ea conscripsit, contrarium vivendo servavit, cum et ipse temporalibus ad necessitatem usus fuerit et in pluribus locis in regula usum talem fratribus licere manifestet; dicit namque in regula: "Clerici faciant divinum officium, ex quo habere poterunt breviaria"; ex hoc patenter insinuans, quod fratres sui habituri essent usum breviarii et librorum, qui sunt ad divinum officium opportuni; in alio quoque capitulo dicitur, quod "ministri et custodes pro necessitatibus infirmorum et aliis fratribus induendis per amicos spirituales sollicitam curam gerant secundum loca et tempora et fri-

gidas regiones, sicut necessitati viderint expedire „; alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium ad otium evitandum dicit, quod „de mercede laboris pro se et suis fratribus corporis necessaria recipiant „; in alio quoque capitulo continetur, quod „fratres vadant pro eleemosyna confidenter „; habetur etiam in eadem regula, quod „in praedicatione, quam faciunt, sint examinata et casta eorum eloquia, ad utilitatem et aedificationem populi, annuntiando eis vitia et virtutes, poenam et gloriam cum brevitate sermonis „. Sed constans est, quod haec supponunt scientiam, scientia requirit studium, exercitium vero studii convenienter haberi non potest sine usu librorum: ex quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, vestitum, divinum cultum et sapientiale studium necessariorum rerum usum esse concessum fratribus. Patet itaque sane intelligentibus ex praedictis, regulam quoad abdicationem huiusmodi non solum observabilem, possibilem et licitam, sed meritoriam et perfectam et eo magis meritoriam, quo per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum, sicut praedicatur, elongantur. — Ad haec, cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere vel eorum Ordini possint etiam in communi, et, cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur vel donatur, ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis vel donantis verisimile fuisse credatur intentio, ut rem huiusmodi oblatam, concessam vel donatam perfecte concedat, donet et offerat, a se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum; nec sit persona, in quam loco Dei congruentius huius rei dominium transferatur, quam sedes praefata vel persona Romani pontificis, Christi vicarii, qui pater est omnium et fratrum Minorum nihilominus specialis: ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium (cum patri filius suo modo, servus domino et monachus monasterio res sibi oblatae, concessas vel donatas acquirant), omnium utensilium et librorum ac eorum mobilium praesentium et futurorum, quae et quorum usum facti scilicet Ordini vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem et dominium, quod etiam fel. record. Innocentius papa IV, praedecessor noster, fecisse dignoscitur, in Nos et Romanam Ecclesiam Apostolica auctoritate recepimus et ad Nos et ipsam Ecclesiam plene et libere pertinere hac praesenti constitutione in perpetuum valitura sancimus.

Praeterea loca empta de eleemosynis diversis et oblata seu concessa fratribus sub

quacumque forma verborum (licet fratres sibi cavere debeant, quod in huiusmodi verbis statui suo incompetentibus non utantur) a diversis seu pro indiviso possidentibus seu certas partes in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possidentes pro indiviso seu certas partes habentes nihil sibi in oblatione seu concessionem huiusmodi reservaverint, similiter in ius et dominium ac proprietatem nostram et ecclesiae praedictae eadem auctoritate suscipimus. Loca vero seu domus pro habitatione fratrum a singulari persona vel collegio ipsis fratribus ex integro concedenda seu etiam offerenda, si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit, perseverante tantum voluntate concedentis inhabitent ac illa libere (praeter ecclesiam et oratoria ad ecclesiam destinata et coemeterium, quae tam praesentia quam futura in ius et proprietatem nostram et praedictae Romanae ecclesiae simili modo et auctoritate recipimus), mutata concedentis voluntate ac ipsis fratribus patefacta, dimittant: in quorum locorum dominio seu proprietate nihil Nobis vel praefatae Romanae ecclesiae retinemus omnino, nisi ea specialiter de nostro seu ipsius Romanae ecclesiae recipiantur assensu; et si in eisdem locis reservaverit dominium sibi in concedendo concedens, propter inhabilitatem fratrum tale dominium in ius ecclesiae saepe dictae non transeat, sed potius plene liberum remaneat concedenti. — Insuper nec utensilia nec alia, quorum usum ad necessitatem et officiorum sui status executionem licet habere (non enim omnium rerum habere debent usum, ut dictum est), ad ullam superfluitatem, divitias seu copiam, quae deroget paupertati, vel thesaurizationem, vel eo animo, ut ea distrahant seu vendant, nec sub colore providentiae in futurum, nec alia occasione, quinimmo in omnibus appareat in eis quoad dominium omnimoda abdicatio et in usu necessitas. Haec autem secundum exigentiam personarum et locorum ministri et custodes simul et separatim in suis administrationibus et custodiis cum discretionem disponant, cum de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio et nonnullae aliae circumstantiae plus minusve ac aliter provideri requirant: ista tamen sic faciant, quod semper in eis et eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout eis ex eorum regula invenitur indicta.

Ceterum cum in eadem regula sit sub praeepti distinctione prohibitum, „ne fratres recipiant per se vel per alios denarios vel pe-

cuniam ullo modo „, idque fratres in perpetuum servare cupiant et velut iniunctum necesse habeant adimplere: ne eorum puritas in huiusmodi observatione praecepti maculetur in aliquo vel fratrum conscientiae aliquibus aculeis stimulentur, articulum istum propter detrahentium morsus profundius, quam Nostri praedecessores fecerint, assumentes ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes, dicimus in primis, quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant, cum eis mutuum contrahere, ipsorum statu considerato, non liceat; possint tamen ipsi pro satisfactione pro eorum necessitatibus facienda, quae pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri commode tunc non posset), citra cuiuslibet obligationis vinculum dicere, quod per eleemosynas et alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendunt fideliter laborare. Quo casu procuretur a fratribus, quod ille, qui dabit eleemosynam per se vel (per) alium non nominandum ab ipsis, si fieri poterit, sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem, prout Dominus sibi inspirabit. Si tamen hoc ipse nollet facere vel non posset, vel quia recessus eis immineat, aut quia, quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum, seu quacumque alia occasione vel causa, declaramus et dicimus, quod in nullo regulae puritas infringitur aut quomodolibet ipsius observantia maculatur, si fratres ipsi alicuius vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquem seu aliquos nominare aut etiam praesentare, cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuerit, committi possit executio praedictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infrascriptis: ita tamen, quod penes ipsum dantem dominio, proprietate ac possessione ipsius pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam plene, libere ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres iuris habeant, nec administrationem seu dispensationem, nec contra personam nominatam ab eis vel non nominatam, cuiuscumque conditionis existeret, in iudicio vel extra actionem, persecutionem aut aliquod aliud ius, qualitercumque persona praedicta in commissione huiusmodi se haberet. Liceat tamen fratribus suas necessitates insinuare ac specificare vel exponere personae praedictae ac eam rogare, quod solvat. Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quod fideliter in re commissae se habeat et ani-

mae suae saluti in commissae sibi executione provideat: ita tamen, quod ab omni eiusdem pecuniae administratione seu dispensatione et contra personam praedictam actione et persecutione, ut praedictum est, fratres abstineant omnimodo.

Si vero personam huiusmodi nominatam vel non nominatam a fratribus, quominus per se possit exequi, quod praedicatur, contigerit per absentiam, infirmitatem, noluntatem seu locorum distantiam, ad quae ipsa nollet accedere, in quibus esset solutio facienda, vel occasione alia praepediri, liceat fratribus cum conscientiae puritate, quantum ad unam aliam personam subrogandam ad praemissa, in nominando et aliis, si ad primum dantem non possint vel nolint habere recursum, cum ista persona facere sicut supra proxime cum prima declaramus eis licere. Duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis, ut dictum est, communius et generalius videtur posse in praedictorum executione sufficere, cum praedicta satisfactio praesumatur posse celeriter expediri; si tamen interdum propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, et conditiones seu circumstantias alias casus emergeret, in quo videretur plurium personarum subrogandarum ministerium opportunum, liceat ipsis fratribus in hoc casu iuxta negotii qualitatem, servato modo praedicto, plures personas assumere, nominare seu praesentare ad istud ministerium exequendum.

Et quia oportet et expedit fratrum necessitatibus, non solum illis, pro quibus iam esset solutio seu satisfactio facienda, ut supra proxime dictum est, sed et imminentibus, sive tales necessitates ingruentes immineant, quae brevi tempore expediri valeant, sive tales licet paucae comparative, quarum provisio necessario tractum temporis habet, ut in libris scribendis, ecclesiis seu aedificiis ad usum habitationis eorum construendis, libris et pannis in locis remotis emendis et aliis similibus, si qua occurrerint, cum moderamine supradicto salubriter provideri: sic in istis necessitatibus clare distinguimus, sic in eis posse fratres tute et sana conscientia procedere declaramus, videlicet ut in ingruenti vel imminente necessitate, quae brevi tempore vel quae interdum ex aliquibus circumstantiis non sic brevi, ut supra in proximo casu dictum est, valeat expediri, tam quoad dantem eleemosynam quam quoad nominatum vel substitutum in omnibus et per omnia, sicut in articulo solutionis pro neces-

sitatibus praeteritis faciendae supra proxime declaravimus, procedatur. In ea vero necessitate quantumcumque praesentialiter ingruenti, quae tamen ex qualitate sui, ut praedicatur, tractum temporis habet annexum, quia in eo casu verisimile est, quod tum ratione locorum distantiae, quam expeditio necessitatibus ipsius ex sui conditione requireret, tum etiam circumstantiarum, necessitatis ipsius ratione pensata, frequenter casus acciderent, in quibus ad expeditionem necessitatis huiusmodi opereretur, quod per diversas manus et personas transiret pecunia necessitati huiusmodi deputata, quarum omnium personarum impossibile quasi esset dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputantem seu etiam substitutum ab eo et tertium etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) postea subrogatum habere notitiam: declaramus et dicimus, quod in hoc articulo praeter dictos duos modos in necessitatibus praeteritis et ingruentibus, quae possint brevi tempore vel interduum non brevi, ut supra exprimitur, expediri, ut praediximus, observandos ad conservandam ipsius regulae ac professorum eius omnimodam puritatem, quod, si praesto sit eleemosynae huiusmodi largitor vel eius punitus, qui possit hoc facere, expresse illi praedicatur a fratribus, quod sibi placeat, ut dominio talis pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam penes ipsum semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam libere remanente, ut in aliis duobus casibus superius dictum est, per quoruncumque manus pecunia seu eleemosyna ipsa tractetur, sive personas ab eodem vel a fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate ac auctoritate procedat: quo assensum suum praebente praedictis, secure fratres re emptam vel acquisitam de illa pecunia per quemcumque iuxta modum annotatum superius uti possint.

Ad maiorem autem omnium praedictorum claritatem hac in perpetuum valitura provisionis serie declaramus, quod fratres praefatis modis, ut praedicatur, circa pecuniam in supportandis eorum praeteritis et ingruentibus necessitatibus observatis non intelliguntur nec dici possunt per se vel per interpositam personam pecuniam recipere contra regulam vel professionis sui ordinis puritatem, cum manifeste pateat ex praedictis, praedictos fratres non solum a receptione, proprietate, dominio sive usu ipsius pecuniae, verum etiam a contractatione qualibet ipsius et ab ea penitus alienos. — In eo vero casu, quando, antequam ipsa pecunia in licitum rei habendae vel uten-

dae commercium sit conversa, concedentem pecuniam mori contigerit, si concedens in concedendo dixerit vel expresserit, quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium usum fratrum expenderet, quidquid de ipso concedente vivendo vel moriendo contingeret, sive concedens huiusmodi heredem reliquerit sive non, possint fratres ad personam deputatam, non obstante concedentis morte vel heredis contradictione, pro illa pecunia expendenda recurrere, sicut poterant ad ipsum dominum concedentem. Quia vero puritatem ipsius Ordinis intima cordis affectione zelamus, cum in praedictis casibus ad determinatam necessitatem, ut praedicatur, per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit a fratribus, quod, si quid de pecunia habita necessitate determinata supererit, consentiat ipse concedens, quod residuum praefatae pecuniae in res alias pro aliis ipsorum fratrum praedictis necessitatibus convertatur, quo non consentiente praedictis, ipsum residuum, si quod fuerit, restituatur eidem. Caveant tamen fratres, quod solliciti se coaptent, ut non plus scienter concedi consentiant, quam verisimiliter aestimari possit rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valituram. — Et quia in praedictorum seriosa expositione a dante vel a recipiente de facili posset errari, ut clarius utilitati dantium, puritati Ordinis, simplicitati aliquorum simplicium, saluti animarum hinc inde securius consulatur, intellectum illum, qui satis in hoc casu a sane intelligente percipitur, praesentis ac in aeternum valiturae constitutionis serie lucidamus, volentes illum ad communem deduci notitiam, videlicet quod semper, quando pecunia fratribus ipsis mittitur vel offertur, nisi expresse per mittentem vel offerentem aliud exprimat, praedictis modis prorsus oblata intelligatur et missa. Non enim verisimile est aliquem eleemosynae suae sine expressione modum illum velle praefigere, per quem et donans merito vel illi, quorum necessitatibus intendit per donum huiusmodi providere, vel effectum doni vel suae conscientiae puritate fraudentur.

Ad haec, quia fratribus ipsis interdum in ultimis voluntatibus sub diversis modis nonnulla legantur, neque expresse, quid de his agendum sit, in regula vel praedecessorum nostrorum declarationibus continetur: ne in ipsis dubitari contingat in posterum, providendo legantibus et fratrum conscientis praecavendo declaramus, ordinamus et dicimus, quod, si testator modum, secundum quem fratribus eorum conditione inspecta recipere non

liceret, exprimat in legando, ut si legaret fratribus vineam vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret aut modos similes in relinquendo servaret, a tali legato et eius receptione per omnem modum fratres abstineant. Si vero modum licitum fratribus in legando testator expresserit, ut si diceret: lego pecuniam pro fratrum necessitatibus expendendam vel domum, agrum, vineam et similia ad hoc, quod per certam personam vel personas idoneas distrabantur et pecunia de rebus ipsis accepta in aedificia vel alia fratrum necessaria convertantur, aut in legando similibus modis vel verbis utatur, in hoc casu illud in omnibus et per omnia, consideratis eorum necessitatibus et moderaminibus supradictis, quantum ad fratres servari decernimus, quod per Nos est superius in concessis pecuniariis eleemosynis declaratum.

Ad quae legata solvenda tam heredes testatorum quam executores liberales se exhibeant, quam praelati et etiam saeculares, quibus de iure vel de consuetudine provisio ista competeret, cum expedierit, se ex officio suo promptos exhibeant ad pias voluntates decedentium adimplendas. Nam et Nos per modos licitos (etiam) et fratrum regulae congruos intendimus providere, quod nec pia defunctorum destituatur intentio et heredum cupiditas legitimis ictibus feriatur ac ipsi fratres (pauperes) opportunis auxiliis non fraudentur. — Si vero fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur, hoc in legato sic indeterminate relictum in omnibus et per omnia intelligi ac servari volumus et in perpetuum praesenti constitutione iubemus, quod supra in pecunia seu eleemosyna fratribus indeterminate legata vel missa volumus et expressimus observari, videlicet ut sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum, ita quod nec legans merito nec fratres ipsi effectum relictum fraudentur. — Quia vero dominium librorum et aliorum mobilium, quibus tam Ordo quam fratres utuntur, quae tamen non sint domini aliorum, ad praefatam ecclesiam specialiter spectare dignoscitur, quae libros et mobilia interdum contingit seu expedit vendi seu etiam commutari: fratrum utilitatibus vel eorum conscientis providere volentes eadem auctoritate concedimus, ut commutatio talium rerum et ad eas res, quarum usum fratribus licet habere, de generalis et provincialium ministrorum in suis administrationibus coniunctim vel divisim auctoritate procedat; quibus etiam de dispositione usus talium rerum con-

cedimus ordinare. Si vero res huiusmodi aestimato pretio vendi contingat, cum fratribus ipsis per se vel per alium recipere pecuniam regula prohibente non liceat, ordinamus et volumus, quod talis pecunia seu pretium recipiatur et expendatur in rem licitam, cuius usum fratribus licet habere, per procuratorem a praefata sede vel a cardinali gubernationem per ipsam sedem gerente eiusdem Ordinis deputandum iuxta modum in superioribus necessitatibus praeteritis et ingruentibus ordinatum. De vilibus autem mobilibus vel parum valentibus liceat ex praesenti nostra concessionem fratribus pietatis seu devotionis intuitu vel alia honesta et rationabili causa, obtenta super hoc prius superiorum suorum licentia, iuxta quod inter fratres in generali vel provincialibus capitulis tam de ipsis rebus vilibus seu parum valentibus et earum valore quam praefata licentia, scilicet a quibus et qualiter sit habenda, extiterit ordinatum, intra et extra ordinem aliis elargiri.

Licet autem contineatur in regula, quod fratres "habeant unam tunicam cum caputio et aliam sine caputio", et videri possit illa fuisse instituentis intentio, quod necessitate cessante pluribus non utantur: declaramus, quod possint fratres cum licentia ministrorum et custodum coniunctim et divisim in administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur, pensatis necessitatibus et aliis circumstantiis, quae secundum Deum et regulam attendendae videntur, uti pluribus; nec per hoc videantur a regula deviare, cum etiam in ipsa dicatur expresse, quod "ministri et custodes de infirmorum necessitatibus et fratribus induendis sollicitam curam gerant secundum loca et tempora et frigidas regiones". Et quamquam regula praedicta contineat, quod de "fratribus induendis et necessitatibus infirmorum ministri tantum et custodes sollicitam curam gerant", et dictio illa "tantum", sic ministros et custodes in hac cura perstringere, quod ab ea ceteros excludere prima facie videatur: quia tamen sollicite considerare Nos convenit et tempus regulae institutae, quo fratres ipsi ad comparationem praesentem numero pauci erant et forsitan ministri ac custodes videbantur tunc ad ista posse procuranda sufficere, ac nihilominus multiplicationis fratrum et moderni temporis qualitatem, nec sit verisimile beatum Franciscum institutorem regulae vel ipsis ministris et custodibus impossibilitatis iugum voluisse praefigere vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere: concedimus, quod ipsi ministri et

custodes possint per alios huius curae sollicitudinem exercere. Debent etiam et alii fratres curam huiusmodi, quae praefatis ministris et custodibus praecipue incumbit ex regula, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter.

Continetur quoque in regula, quod " fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter et devote, ita quod excluso otio, animae inimico, sanctae orationis et devotionis spiritum non extinguant ". Quia vero ex verbo isto fratres de otiositate vitae et de regulae transgressione improbe notare interdum hactenus aliqui sunt conati, Nos, morsus huiusmodi nefarios reprimentes, declaramus, quod consideratis verbis praedictis et forma seu modo loquendi, sub quibus fratres ad huiusmodi exercitium inducuntur, non videtur ea fuisse instituentis intentio, quod vacantes studio vel divinis officiis et ministeriis exequendis manuali labori seu operationi subiiceret vel ad hoc illos arctaret, cum exemplo Christi et multorum sanctorum Patrum labor iste spiritualis tanto illi praeponderet, quanto, quae sunt animae, corporalibus praeferuntur. Ad alios vero, qui se in praedictis spiritualibus operibus non exercent, nisi tales aliorum fratrum licitis servitiis occupentur, ne otiose vivant, verba praedicta declaramus extendi, nisi et tales tam excellentis et notabilis contemplationis et orationis existerent, quod merito propter hoc non essent a tanto bono et pio exercitio subtrahendi. Fratres enim quantumcumque studio vel divinis ministeriis non vacantes, sed aliorum fratrum studio vel aliis divinis officiis et ministeriis vacantium servitiis inhaerentes, cum ipsis eisdem, quibus serviunt, sustentari merentur, quod astruitur illa aequa lege sancitum, quam strenuus pugnator ille David iuste decrevit, videlicet quod descendantium ad praelium et remanentium ad sarcinas portio aequaretur.

Verum quia expresse continetur in regula, quod " fratres non praedicent in episcopatu alicuius episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum ", Nos in hoc et deferentes regulae et nihilominus auctoritatem Apostolicae plenitudinis conservantes dicimus, quod praedictum verbum ad litteram, sicut regula ipsa protulit, observetur, nisi per sedem Apostolicam circa hoc pro utilitate populi christiani sit concessum vel ordinatum aliud vel imposterum concedatur seu etiam ordinetur. Et quia in eodem capitulo regulae immediate subiungitur, quod " nullus frater audeat populo praedicare, nisi a ministro generali examinatus fuerit et etiam approbatus et ab eo officium praedicationis

sibi concessum ", Nos et statum praeteritum ipsius Ordinis in paucitate sui et modernum in ampliato fratrum numero ac utilitatem animarum, ut condecet, advertentes concedimus, quod nedum generalis examinare et approbare praedicatores fratres in populis ac illis concedere licentiam praedicandi, quatenus personae idoneitatem et praedicationis officium licentia ipsa respiceret, prout in regula continetur, verum etiam provinciales ministri hoc possint in capitulis provincialibus cum diffinitoribus, quod etiam hodie observari dicitur et in fratrum privilegiis contineri: quam quidem licentiam praefati ministri revocare ac suspendere valeant et arctare, sicut et quando id eis videbitur expedire.

Sed quoniam in desideriis nostris hoc geritur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum, ac dictus Ordo, per quem iugiter ad amorem divinum affectio christianae religionis accenditur, merito et numero augeatur, concedimus et praesenti statuto firmamus, licere non solum generali, sed etiam provincialibus ministris personas fugientes a saeculo in fratres recipere: quae provincialium ministrorum licentia per ipsum generalem, sicut expedire viderit, possit arctari. Vicarii vero provincialium ministrorum ex officio vicariae licentiam hanc sibi noverint interdictam, nisi per ministros eosdem, quibus hoc posse committere vicariis et aliis licere decernimus, hoc ipsis vicariis specialiter committatur. Caveant tamen ipsi provinciales, quod hoc non indiscrete, non passim, sed sic considerate committant, sicque illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus consiliis fulciant, quod omnia discrete procedant; nec indifferenter omnes admittantur ad Ordinem, sed illi tantum, qui suffragantibus eis litteratura, idoneitate vel aliis circumstantiis possint utiles esse ordini, sibi per vitae meritum et aliis proficere per exemplum.

Insuper dubitantibus fratribus praedicti Ordinis, an pro eo, quod in regula dicitur, ut " decedente generali ministro a provincialibus ministris et custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris ", omnium custodum multitudinem oporteat ad generale capitulum convenire, an, ut omnia cum maiori tranquillitate tractentur, sufficere possit, ut aliqui de singulis provinciis, qui vocem habeant aliorum, intersint: taliter respondemus, scilicet ut singularum provinciarum custodes unum ex se constituent, quem cum suo provinciali ministro pro se ipsis ad capitulum dirigant, voces ac vices suas committentes

eidem, quod etiam, cum constituerint per seipsos, statutum huiusmodi duximus approbandum, quod idem praedecessor Gregorius IX in casu huiusmodi dicitur respondisse.

Denique, quia continetur in regula supradicta, quod "fratres non ingrediantur monasteria monacharum praeter illos, quibus a sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis", quamquam hoc de monasteriis pauperum monialium inclusarum fratres hactenus intelligendum esse crediderint, cum earum sedes praefata curam habeat specialem, et intellectus huiusmodi per constitutionem quamdam tempore datae regulae, vivente adhuc beato Francisco, per provinciales ministros fuisse credatur in generali capitulo declaratus: iidem fratres certificari nihilominus postulaverunt, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nulum excipiat, an de solis monasteriis intelligi debeat monialium praedictarum? Nos utique generaliter hoc esse prohibitum de quarumlibet coenobiis monialium respondemus; et nomine monasterii volumus claustrum, domos et officinas interiores intelligi, pro eo, quod ad loca alia, ubi homines saeculares conveniunt, possunt fratres illuc causa praedicationis vel eleemosynae petendae accedere, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum, exceptis semper praedictarum monasteriis inclusarum, ad quae nulli datur accedendi facultas sine sedis eiusdem licentia speciali; quod etiam idem praedecessor Gregorius IX in eo casu dicitur respondisse.

Ceterum sanctae memoriae confessor Christi Franciscus fratribus mandasse dicitur circa ultimum vitae suae, cuius mandatum ipsius dicitur Testamentum, quod "verba ipsius regulae non glossentur et, ut verbis utamur eiusdem, quod sic vel sic intelligi debeant, non dicatur", adiciens, quod "fratres nullo modo aliquas litteras ab Apostolica sede petant", et alia quaedam interserens, quae non possent sine multa difficultate servari: propter quod fratres haesitantes, an tenerentur ad observantiam testamenti praedicti, dubitationem huiusmodi per eundem praedecessorem Gregorium IX petierunt de ipsorum conscientis amoveri. Qui, sicut asseritur, attendens periculum animarum et difficultates, quas propter hoc possent incurrere, dubietatem de ipsorum cordibus amovendo dixit, fratres ipsos ad ipsius mandati observantiam non teneri, quod sine consensu fratrum et maxime ministrorum, quos universos tangebatur, obligare nequivit nec successorem suum quomodolibet obligavit,

eum non habeat imperium par in parem. Nos autem circa praesentem articulum nihil duximus innovandum.

Ad haec a nonnullis praedecessoribus nostris Romanis pontificibus circa declarationem ipsius regulae et ipsam regulam ac eam contingentia diversas litteras intelleximus emanasse, sed nec per hoc mordacium praedictorum contra regulam ipsam et fratres quievit insultus, nec per ipsas litteras statui fratrum providetur in multis, in quibus de novo vel aliter necessario providendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicavit. Nos itaque, ne litterarum huiusmodi et praesentis constitutionis diversitas vel intellectus adversitas in praedictorum observatione fratrum animos perturbet et ut plenius, clarius et certius eorum statui et observantiae praedictae regulae consulatur, in omnibus et singulis illis articulis, quos constitutio ipsa continet, quamquam ipsi vel eorum aliqui contineantur in aliis litteris Apostolicis supradictis, hanc nostram constitutionem, declarationem seu ordinationem tantum a fratribus ipsis praecise ac inviolabiliter decernimus perpetuis temporibus observandam. Cum igitur ex praedictis et aliis per Nos cum multa maturitate discussis regula ipsa licita, sancta, perfecta et observabilis nec ulli patens discrimini evidenter appareat, illam et omnia per Nos superscripta statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam et suppleta de Apostolicae potestatis plenitudine approbamus, confirmamus et volumus existere perpetuae firmitatis: in virtute obedientiae districte praecipientes, quod haec constitutio, sicut ceterae constitutiones vel decretales epistolae, legantur in scholis.

Et quia sub colore liciti nonnulli contra fratres ipsos et regulam in legendo, exponendo atque glossando possent virus suae iniquitatis effundere ac constitutionis intellectum ipsum in diversas et adversas sententias producentes suis adinventionibus depravare, et opinionum diversitas ac distortio intellectus multorum pios animos posset involvere et a religionis ingressu multorum corda subtrahere: talium detrahentium vitanda perversitas cogit Nos ipsis viam ad praedicta praeccludere et certum procedendi modum hanc constitutionem legentibus praefinire. Itaque sub poena excommunicationis et privationis officii ac beneficii districte praecipimus, ut praesens constitutio, cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram; concordantiae, contrarietates seu diversae et

adversae opiniones a lectoribus seu expositioribus nullatenus inducantur; super ipsa constitutione glossae non fiant, nisi forsan per quas verbum vel verbi sensus seu constructio vel ipsa constitutio quasi grammaticaliter ad litteram vel intellegibilius exponatur, nec intellectus ipsius per legentem depravetur in aliquo seu distorqueatur ad aliud quam littera ipsa sonat. Et ne sedem praedictam contra detractores huiusmodi oporteat ulterius laborare, universis ac singulis cuiuscumque praeeminentiae, conditionis aut status districte praecipimus, ne contra praedictam regulam et statum praedictorum fratrum seu contra praemissa per Nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta et declarata, suppleta et approbata et etiam confirmata dogmatizent, scribant, determinent, praedicent seu prave loquantur publice vel occulte; sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emergerit, hoc ad culmen praedictae sedis Apostolicae deducatur, ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio, cui soli concessum est in his statuta condere et condita declarare. Glossantes vero in scriptis constitutionem ipsam aliter quam eo modo, quo diximus, doctores insuper sive lectores, dum docent in publico, ex certa scientia et deliberate intellectum constitutionis huiusmodi depravantes, facientes quoque commentum, scripturas seu libellos, et ex certa scientia et deliberate determinantes in scholis seu praedicantes contra praedicta vel aliqua seu aliquod praedictorum, non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis aut litteris Apostolicis, quibuscumque dignitatibus, personis, ordinibus aut locis religiosi vel saecularibus generaliter vel singulariter sub quacumque forma vel expressione verborum concessis, quae nolumus aliquibus in praemissis quomodolibet suffragari, excommunicationis sententiae, quam ex nunc in ipsos proferimus, se noverint subiacere, a qua per neminem nisi per Romanum pontificem possint absolvi. Insuper tam istos, contra quos per Nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios, si qui fuerint contra praemissa vel eorum aliquod venientes, ad Nostram et sedis memoratae volumus deduci notitiam, ut, quos provisos modis aequitatis non arcet in vetitis, compescat rigor Apostolicae ultionis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, ordinationis,

concessionis, dispositionis, suppletionis, approbationis, confirmationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Suriani¹ XIX kalendas septembris anno secundo.

XLVIII. Mart. IV generali et provincialibus ministris ord. Min. concedit seu confirmat facultatem committendi fratribus suis idoneis officium praedicandi et confessiones Christifidelium audiendi.²

Apud Urbem veterem, 1281, dec. 13.

Dilectis filiis generali et provincialibus ministris ordinis fratrum Minorum.

Ad fructus uberes, quos in agro Dominico praedicando verbo pariter et exemplo, confessiones audiendo et per alia virtutum exercitia sacer Ordo vester et humiles ipsius Ordinis professores produxerunt hactenus et in futurum sperantur Deo auspice producturi, attentae considerationis aciem convertentes, ut fratres eiusdem Ordinis praedicationis et audiendi confessiones officia eo liberius et efficacius exequi valeant, quo certius de ipsorum circa eadem facultate de auctoritate Apostolica constabit, tibi, fili generalis, per te, vobis vero provincialibus ministris cum diffinitoribus in provincialibus vestris capitulis congregatis committendi auctoritate Apostolica fratribus eiusdem ordinis in sacra pagina eruditis, examinatis et approbatis a vobis, praedicationis officium, audiendi vero confessiones et absolvendi poenitentes et iniungendi eisdem poenitentias salutes etiam fratribus aliis idoneis concedendi, eisdem quoque saepefati Ordinis fratribus, quibus dicta officia per vos taliter concessa seu commissa fuerint, quod eadem libere valeant exercere, plenam damus et concedimus auctoritate praesentium facultatem: districtius inhibentes, ne quis fratres ipsius Ordinis, quibus dicta officia taliter concedenda duxeritis, ut praemittitur, seu etiam committenda, in exercitio aut executione officiorum ipsorum audeat quomodolibet impedire. Volumus autem, quod hi, qui fratribus confitebuntur eisdem, suis parochialibus presbyteris confiteri saltem semel in anno, prout generale concilium statuit, teneantur, quodque iidem fratres eas ad hoc diligenter et efficaciter secundum datam eis gratiam a Domino exhortentur. Nulli ergo etc.

Si quis autem etc. Dat. apud Urbem veterem idibus decembris anno primo.

¹ Prope Viterbium.

² Sbar. 16 (e. Wadd. Ann. Min. ad a. 1281 nr. 1 cum die 13 dec. 1281 atque ex autogr. archiv. fratrum Min. Conv. Perga-

men. et Florentin. cum die 10 ian. 1282). Quae litterae die 13 dec. 1281 datae exstant bullatae in archivo sacri conv. Assis., transumptae autem in archivo status Lucernensis in Helvetia.

XLIX. Mart. IV superioribus ord. Min. concedit potestatem instituendi syndicos pro rebus ipsorum fratrum Min. administrandis.¹

Apud Urbem veterem, 1283, ianuarii 18.

Dilectis filiis generali et provincialibus ministris ac custodibus universis ordinis fratrum Minorum.

Exultantes in Domino, quod sacri vestri Ordinis professores in Dei beneplacitis confirmati promptitudine devotionis et operis illius student imitari vestigia eiusque vias summo opere custodire, qui descendens a Patre luminum et servi formam accipiens se in laudis sacrificium placabilem hostiam immolavit, cogitare inducimur honesta remedia, quibus dicti Ordinis pura observantia in sui vigore servetur, iidemque fratres, qui pro nulla re temporali possunt in iudicio experiri, exclusis quibuslibet sollicitudinibus, liberius et quietius divinis vacent obsequiis, et offerentium, dantium, concedentium aut in ultima voluntate relinquentium Ordini praedicto vel fratribus eiusdem Ordinis aliquid propter Deum pia intentio non fraudetur: sicque Nos sollicitudini, qua praedictus Ordo pro suis necessitatibus, quoties ingrueret necessitas vel utilitas suaderet, recurrere ad Romanam ecclesiam cogeretur, ad quam omnium rerum mobilium et immobilium, quibus fratres uti possunt, ius, proprietas et dominium nullo medio spectat, pensata incommoditate vel difficultate potius, quae per hoc ingeri posset fratribus supradictis, benignius indulgentes, volentes quoque heredum et executorum neglegentiis obviare, ut fratres secundum modos licitos et congruos ipsi Ordini relictis sibi in testamentis eleemosynis non fraudentur, ac sperantes, quod his, quae pro statu prospero dicti ordinis agenda fuerint, per vos eo salubrius et utilius consulatur, quo maiori fueritis in hac parte auctoritate muniti, discretioni vestrae, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, speciales personas, quae non sint de ipso Ordine, nominandi pro locorum indigentia singulorum, quas personas per vos taliter nominatas in his administrationem legitimam generalem et liberam gerere et ipsos veros et legitimos administratores, oeconomos, syndicos et actores esse de plenitudine potestatis praesentium auctoritate constituendo decernimus, qui res ipsas et rerum praedictarum pretium et praedictas eleemosynas nomine ipsius ecclesiae recipiant, per eosdem in fra-

trum ipsorum utilitates, prout eis licet ex regula vel declaratione regulae, convertenda, sicut et quando a te, fili generalis, vel singulis aliis vestrum in provincia vel custodia sibi decreta vel ab eisdem fratribus de assensu vestro extiterint requisiti; ac eadem personae petendi, exigendi, recipiendi, alienandi praedicta, transigendi quoque et paciscendi, conveniendi, promittendi, remittendi, refutandi, quietationem faciendi, agendi, defendendi ac in animas eorum de calumnia et veritate dicenda iurandi et cuiuslibet alterius generis iuramentum praestandi cum illis et contra illos, qui huiusmodi res mobiles et immobiles aut pretium earum vel relictas eleemosynas fratribus in testamentis occuparent vel violenter auferrent sive contra voluntatem fratrum quomodolibet detinerent, et generaliter in omnibus causis pro rebus et locis huiusmodi ad ipsam ecclesiam spectantibus, ipsorum fratrum usui concessis, nec non pro immunitatibus, libertatibus et iuribus ac privilegiis et indulgentiis eorumdem, sine cuiuslibet satisfactionis et cautionis onere, plenam, generalem, liberam habeant auctoritate Apostolica in iudicio et extra iudicium potestatem, revocandi quoque personas easdem et earum quamlibet ac alias eis subrogandi vel nominandi per supradictum modum nominationis, quoties opportunum fuerit, quae eandem in praedictis vel similem habeant potestatem, plenam et liberam concedimus auctoritate praesentium facultatem. Nulli ergo etc.

Si quis autem etc. Dat. apud Urbem veterem XV kalendas februarii anno secundo.

L. Martinus IV guardiano et fratribus ord. Min. de Assisio mandat, ut bona quondam Angeli de Marra militis apud eos deposita sine licentia sedis apost. nemini exhibeant.²

Apud Urbem veterem, 1283, octobris 28.

Dil. filiis guardiano et fratribus ord. Min. de Assisio.

Ex parte dilecti filii nobilis viri Caroli principis Salernitani, primogeniti carissimi in Christo filii nostri Caroli Siciliae regis illustris ac eius in regno Siciliae vicarii generalis, fuit Nobis humiliter supplicatum, ut, cum quondam Angelus de Marra miles, exigentibus gravibus culpis suis, condemnatus et suspendio traditus ac omnia bona eius de mandato ipsius principis fuerint confiscata, dictusque Ange-

¹ Reg. Vat. t. 41 f. 79 (Mart. IV a. 2) cp. 119; Sbar. III, 501, nr. 40.

² Istae litterae, quae apud Sbar. desiderantur, bullatae conservantur in archivo sacri conv. Assis.

lus nonnulla de bonis suis apud locum vestrum ut dicitur deponi fecerit, dum vivebat, bona ipsa deposita ven. fratri nostro .. archiepiscopo Regino, habenti ad hoc ab eodem principe speciale mandatum, faceremus ipsius principis nomine exhiberi. Nos autem, licet fama vulgariter referat, teneatque communis credulitas, quod idem Angelus ob culpas eadem suspensus extiterit et verisimiliter praesumatur, quod eius mortem bonorum confiscatio fuerit subsecuta, quia tamen de confiscatione ipsa Nobis ad plenum non constitit, huiusmodi petitionem principis supradicti, quamquam favorabilis videretur ad praesens, non duximus admittendam. Volentes itaque super hoc, prout expedire dignoscitur, providere, discretionis vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus praedictum depositum, si quod est, sollicite conservantes illud exhibere seu restituere alicui nullatenus attemptetis sine nostra speciali licentia et mandato.

Dat. apud Urbem veterem V kal. novembris anno tertio.¹

LI. Nicolaus IV regulam pro fratribus et sororibus de Poenitentia seu tertio ord. s. Franc. praescribit.²

Reate, 1289, augusti 19.

Dilectis filiis fratribus et dilectis in Christo filiabus sororibus ordinis fratrum de Poenitentia tam praesentibus quam futuris.

Supra montem catholicae fidei, quam populos gentium, qui ambulabant in tenebris, discipulorum Christi sincera devotio igne caritatis exaestuans verbo sollicitae praedicationis edocuit, quamque Romana tenet et servat ecclesia, solidum christianae religionis positum nascitur fundamentum, nullis unquam concutiendum turbinibus, nullis quassandum fluctibus tempestatum. Haec est etenim recta, veraque fides, absque cuius consortio nemo in conspectu Altissimi acceptus redditur, nemo gratosus occurrit; haec est, quae salutis semitam praeparat et felicitatis aeternae praemia grandia pollicetur. Ideoque gloriosus Christi confessor b. Franciscus huius Ordinis institutor, viam accedendi ad Dominum verbo pariter et exemplo demonstrans, in ipsius sinceritate fidei suos filios erudivit, eosque illam

profiteri constanter, tenere firmiter et opere voluit adimplere, ut per eius semitam salubriter incedentes mererentur post vitae praesentis ergastulum aeternae beatitudinis effici possessores.

(I). Nos igitur Ordinem ipsum opportunis favoribus prosequentes et ad eius augmentum benignius intendentes, statuimus, ut omnes, quos ad observandam huiusmodi vitae formam assumi contigerit, ante assumptionem seu receptionem de fide catholica et obedientia erga praefatam ecclesiam diligenti examinationi subdantur, et si eas professi fuerint vereque crediderint, admitti seu recipi tute poterunt ad eandem. Praecavendum est tamen sollicite, ne quis haereticus vel suspectus de haeresi aut etiam infamatus ad vitae observationem ipsius quomodolibet admittatur; et si talem inveniri contigerit extitisse receptum, assignetur ille quamcitus inquisitoribus pravitate haereticae puniendus.

(II). Cum autem fraternitatem huiusmodi quis intrare voluerit, ministri ad receptionem talium deputati eius officium, statum et conditionem solerter explorent, sibi fraternitatis eius onera et praecipue alienorum restitutionem apertius exponentes: quibus praemissis, si eidem placuerit, iuxta modum huiusmodi induatur et de alienis, si qua fuerint apud eum, satisfacere studeat in pecunia numerata vel secundum exhibitam pignoris cautionem, seque nihilominus proximis reconciliare procuret. Quibus omnibus ad effectum perductis post unius anni spatium cum aliquorum discretorum fratrum consilio, si is videbitur ipsis idoneus, recipiatur hoc modo, videlicet, ut promittat se divina praecepta omnia servaturum ac etiam satisfacturum, ut convenit, de transgressionibus, quas contra hunc vivendi modum commiserit, cum interpellatus ad visitatoris extiterit voluntatem, et huiusmodi per eum facta promissio per manum publicam in scriptis inibi redigatur. Alio autem modo nullus a ministris recipiatur eisdem, nisi visum eis aliter fuerit, conditione personae ac ipsius instantia sollicita consideratione discussis. Ordinamus praeterea statuentes, ut nullus post ipsius fraternitatis ingressum de eadem egredi valeat ad saeculum reversurus; possit tamen habere transitum liberum ad religio-

¹ Die 13 apr. 1283 S. P. eisdem guardiano et fratribus has litteras (l. c. conservatas) mittit: « Volumus et praesentium vobis auctoritate mandamus, quatinus dilecto filio Truffae Marabottini de societate ... Thomasii Spilliati et Manetti Spinae de Florentia, has litteras deferenti, totum depositum quondam Angeli de Lamarra, quod penes vos esse dinoscitur et super quo sollicite conservando pridem vobis Nos

scripsisse recolimus, sive sit in auro vel argento aut rebus aliis quibuscumque, sine difficultatis obstaculo assignetis: Nobis quid, quantum et quando eidem Truffae duxeritis assignandum, plenarie ac fideliter rescripturi. Dat. apud Urbem veterem idibus aprilis anno quarto ».

² Reg. Vat. t. 44, 197 (Nic. IV a. 2) ep. 405 (1263); Sbar. 150 et Seraph. legisl. text. orig. pag. 77.

nem aliam approbatam. Mulieribus vero viros habentibus, nisi de ipsorum licentia et consensu, non patet ad consortium dictae fraternitatis ingressus.

(III). Fratres insuper ipsius fraternitatis de humili panno in pretio et colore, non prorsus albo vel nigro, communiter vestiantur, nisi fuerit ad tempus in pretio per visitatores de consilio ministri ob causam legitimam et apertam cum aliquo dispensatum. Chlamydes quoque ac pelles absque scollatura scissas vel integras, affibulatas tamen, non patulas, ut congruit honestati, clausasque manicas fratres habeant supradicti. Sorores etiam chlamide induantur et tunica de huiusmodi humili panno factis, vel saltem cum chlamide habeant guarnellum seu placentinum coloris albi vel nigri, aut paludellum amplum de canapo sive lino absque ulla crispatura consutum. Circa humilitatem vero panni et pelitiones sororum ipsarum iuxta conditionem cuiuslibet earundem ac loci consuetudinem poterit dispensari. Bindis et ligaturis sericis non utantur, pelles duntaxat agninas, bursas de corio et corrigias simpliciter absque serico ullo factas et non alias tam fratres habeant quam sorores, depositis ceteris, iuxta b. Petri apostolorum principis salubre consilium, vanis huius saeculi ornamentis.

(IV). Sit eis ad inhonesta convivia vel spectacula sive curias seu choreas accessus penitus interdictus; histrionibus seu vanitatis intuitu nihil donent et, ne quicquam doneatur a propria familia, prohibere procurent.

(V). Ab usu autem carniū secunda, quarta et sexta feria dieque sabbati abstineant universi, nisi aliud infirmitatis instantia suaderet; minutis vero per triduum carnes dentur, nec substrahantur in itinere constitutis. Sit quoque ipsarum comestio licita singulis, cum solemnitatem praecipuam intervenire contigerit, in qua ceteri Christiani ab antiquo epulis carneis vesci solent. Aliis autem diebus, in quibus ieiunium non servatur, ova et caseus non negentur, sed (et) cum religiosis ceteris in eorum conventualibus domibus licite sumere valeant de apposis ab eisdem; sintque prandii coenaeque refectione contenti, exceptis languidis et viatoribus et infirmis. Sit sanis cibus moderatus et potus, cum textus evangelicus habeat: "Attendite, ne corda vestra crapula et ebrietate graventur". Prandium autem vel coena nonnisi praemissa semel dominica oratione sumatur, post sumptionem cuiuslibet cum "Deo gratias", iteranda: quod si omitti contigerit, dicatur tribus vici-

bus "Pater noster". Quaelibet sexta feria totius anni ieiunium celebrent, nisi forte infirmitatis vel alia causa legitima excusentur vel nisi festum Natalis Domini feria ipsa occurrerit observandum; sed a festo omnium Sanctorum usque ad Pascha feria quarta et sexta ieiunabunt, alia quae ab Ecclesia sunt statuta vel Ordinariis ex causa communiter indicta ieiunia nihilominus servaturi. In quadagesima vero b. Martini usque ad diem Nativitatis Domini et a dominica Quinquagesimae usque ad Pascha diebus singulis, exceptis dominicis, ieiunare procurent, nisi aliud fortassis infirmitas vel necessitas alia suaderet. Sorores gravidae usque ad suae purificationis diem ab exercitatione quaelibet corporali, orationibus duntaxat exceptis, poterunt, si voluerint, abstinere. Laborantes autem propter fatigationis afficientis instantiam a Dominicae Resurrectionis festo usque ad festivitatem b. Francisci praedicti ter in die, qua exercitio laboris incumbunt, licite sumere cibum possunt. Cum vero illos contigerit aliorum imminere laboribus, de cunctis apposis die quolibet sumere licebit eisdem, nisi sexta feria vel dies sit alia, in qua generaliter ab Ecclesia ieiunium noscitur institutum.

(VI). Singuli autem fratrum et sororum ipsorum ter in anno, videlicet in Natali Domini, in Resurrectione ipsius et Pentecostes festivitibus peccata propria confiteri et eucharistiam devote suscipere non postponant, reconciliando se proximis et restituendo etiam aliena.

(VII). Impugnationis arma fratres secum non deferant, nisi pro defensione Romanae ecclesiae, cristianae fidei vel etiam terrae ipsorum aut de suorum licentia ministrorum.

(VIII). Dicant universi quotidie septem horas canonicas, videlicet Matutinum, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas et Completorium; clerici videlicet scientes psalterium pro Prima "Deus in nomine tuo", et "Beati immaculati", usque ad "Legem pone", ac alios horarum psalmos iuxta clericorum ordinem cum "Gloria Patri", dicant. Cum vero ad ecclesiam non accedent, pro Matutino psalmos dicere studeant, quos dicunt clerici vel ecclesia cathedralis, vel saltem ut illiterati alii pro Matutino duodecim et pro alia qualibet hora septem vicibus "Pater Noster", cum "Gloria Patri", dicere non omittant, quibus videlicet Primae et Completorii horis minorem symbolum et "Miserere mei Deus", adiciant, qui noverint; sed si horis non dixerint

constitutis, dicant tribus vicibus "Pater Noster". Infirmi autem horas huiusmodi dicere non teneantur, nisi velint. In quadragesima vero s. Martini et etiam in maiori ecclesias, in quarum parochiis habitant, matutinalibus horis personaliter adire procurent, nisi causa rationali excusentur.

(IX). Omnes praeterea, quibus de iure facultas affuerit, condant seu faciant testamentum, et de bonis suis intra tres menses post eorum ingressum immediate sequentes ordinent et disponant, ne quemquam illorum contingat decedere intestatum.

(X). De pace vero inter fratres et sorores aut etiam externos in discordia positos facienda, sicut ministris videbitur, ita fiat, adhibito, si facultas affuerit, episcopi diocesani consilio in hac parte.

(XI). Si vero fratres vel sorores contra ius vel eorum privilegia per potestates seu rectores locorum, ubi domicilium obtinent, vexationibus impetantur, ministri loci ad episcopos et alios locorum ordinarios studeant habere recursum, iuxta consilium et ordinationem ipsorum in talibus processuri.

(XII). A iuramentis autem solemnibus omnes abstineant nisi necessitate cogente in casibus per indulgentiam sedis Apostolicae exceptis, videlicet pro pace, fide, calumnia et testimonio perhibendo, ac etiam in contractu emptionis, venditionis et donationis, ubi videbitur expedire. In communi quoque loquela vident, prout poterunt, iuramenta; et qui die aliqua minus caute iuraverint lapsu linguae, prout contingere in multiloquio consuevit, die ipso in sero, cum debet recogitare, quid fecerit, dicat tribus vicibus orationem Dominicam propter incaute facta huiusmodi iuramenta. Memor autem sit quilibet, ut ad divina obsequia familiam propriam exhortetur.

(XIII). Universi sani fratres et sorores cuiuscunque civitatis aut loci diebus singulis, si commode poterunt, missae officium audiant, et mense quolibet ad ecclesiam sive locum, ad quam vel ad quem ministri curaverint intimare, conveniant missarum solemniam inibi audituri. Unusquisque autem usualis monetae denarium massario tribuat, qui pecuniam huiusmodi colligat et eam de consilio ministrorum inter fratres et sorores paupertate gravatos et praecipue infirmantes ac eos, qui funeris carere dignoscuntur exequiis, et deinde inter pauperes alios dividant congruenter; offerant insuper de ipsa pecunia ecclesiae memoratae. Tuncque, si commode poterunt, virum religiosum et in verbo Dei competentem

instructum habere procurent, qui eos ad poenitentiam et misericordiae opera exercenda hortetur sollicitè, moneat et inducat. Studeat quilibet, dum missae celebratur officium et praedicationis verbum proponitur, servare silentium, orationi et officio sit intentus, nisi eum communis utilitas fraternitatis impediatur.

(XIV). Cum autem quemquam fratrum infirmari contigerit, minister per se vel per alium seu per alios, si hoc eis infirmus fecerit intimari, semel in hebdomada visitare teneantur aegrotum, ipsum sollicitè ad recipiendam poenitentiam, prout melius et efficacius expedire putaverint, inducentes, necessaria illi de bonis communibus ministrando. Et si praefatus infirmus de praesenti luce migraverit, fratribus et sororibus tunc in civitate vel loco, ubi eum contigerit mori, praesentibus nuntietur, ut defuncti exequiis procurent personaliter interesse, a quibus, donec missarum fuerint celebrata solemniam et corpus tumulo conditum, non recedant. Hoc quoque circa sorores infirmas et decedentes volumus observari. Praeterea infra octo dies post ipsius sepulti obitum immediate sequentes quilibet fratrum et sororum ipsorum dicat pro anima eius, sacerdos videlicet missam unam, sciens psalterium quinquaginta palmos et illiterati totidem "Pater noster", et in fine cuiuslibet "Requiem aeternam", adiiciant. Et praeter haec infra annum pro fratrum et sororum tam vivorum quam defunctorum salute tres missas faciant celebrari. Qui vero psalterium sciverint, illud dicant, et ceteri orationem dominicam centies dicere non omittant, "Requiem aeternam", in fine cuiuslibet addituri.

(XV). Ministeria quoque ac alia officia, quae praesentis formulae series exprimit, imposita sibi quisque devote suscipiat, curetque fideliter exercere. Officium autem cuiuslibet certi temporis spatio limitetur. Nullus minister instituat ad vitam, sed eius ministerium certus terminus comprehendat.

(XVI). Ad haec ministri et fratres ac sorores civitatis et loci cuiuslibet ad visitationem communem in aliquo loco religioso vel ecclesia, ubi locum huiusmodi contigerit deesse, conveniant et visitatorem habeant sacerdotem, qui alicuius approbatae religionis existat, quique illis de commissis excessibus iniungat poenitentiam salutarem; nec quivis alius possit eis huiusmodi visitationis officium exhibere. Quia vero praesens vivendi forma institutionem a beato Francisco praelibato suscepit, consulimus, ut visitatores et informatores de fratrum Minorum Ordine assumantur, quos cu-

stodes vel guardiani eiusdem Ordinis, cum super hoc requisiti fuerint, duxerint assignandos. Nolumus tamen congregationem huiusmodi a laico visitari. Huiusmodi autem visitationis officium semel exerceatur in anno, nisi necessitate aliqua suadente fuerit pluries facienda. In corrigibiles vero ac inobedientes monitio trina praeveniat, qui, si se corrigere non curaverint, de ipsius congregationis consortio expellantur omnino de consilio discretorum.

(XVII). Vitent insuper fratres et sorores iuxta posse litigia inter se, illa, si suscitari contigerit, sollicite dirimendo: alioquin de iure coram illo respondeant, apud quem potestas residet iudicandi.

(XVIII). Ordinarii autem locorum vel visitator cum fratribus et sororibus universis in abstinentiis, ieiuniis et austeritatibus aliis ex causa legitima, cum expedire viderint, poterunt dispensare.

(XIX). Ministri vero manifestas fratrum et sororum culpas visitatori denuncient puniendas; et si quisquam incorrigibilis fuerit, post trinae admonitionis instantiam a ministris de discretorum fratrum aliquorum consilio visitatori nuntietur eidem, de fraternitatis consortio abiiciendus ab ipso et in congregatione postmodum publicandus.

(XX). Ceterum in praemissis omnibus, ad quae fratres et sorores vestri Ordinis non ex divinis praeceptis vel statutis tenentur Ecclesiae, nullum ipsorum ad mortalem culpam volumus obligari, sed impositam sibi poenitentiam pro transgressionis excessu prompta humilitate recipiat et efficaciter studeat adimplere.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc. Dat. Reate XVI kal. septembris anno secundo.

LII. Nic. IV decernit, fratres de Poenitentia seu tertio Ordine s. Franc. assumere debere visitatores suos et procuratores de ordine fratrum Min.¹

Apud Urbem veterem, 1290, augusti 8.

Universis Christifidelibus praesentes litteras inspecturis.

Unigenitus Dei filius, cuius livore sanati sumus et sanguinis fonte regenerati, solus suam fundavit ecclesiam et supra petram fidei mox nascentis crexit, beatoque Petro Apostolorum principi, aeternae vitae clavigero, coelestis et aeterni simul imperii iura commisit, dispersos Israel ad ovile suum ministerio passionis inductos ligandi atque solvendi sibi et

in eo successoribus tradito principatu. Quare Romano pontifici eiusdemque principis in principatu huiusmodi successoris hae vigiliae praeceptuae et solertiae sedulae studia et desideria non vacua imminet ex debito Apostolicae servitutis, ut ecclesiam ipsam novo semper foetu multiplicet et congreget illi gregem et disciplinis et regulis informatum. Nam humanae naturae conditio tamquam vas figuli subiecta frangitur et facile reparatur. Propterea siquidem fideles eiusdem ecclesiae, ut in azy-mis sinceritatis et veritatis alitos, vigilanter oportet cavere, ne successores eiusdem principis ordinationibus vel doctrinis minorando detrahant, vel quoquomodo labiis detractio-nis obsistant, cum secundum Apostolum ordinationi sit obvius, qui potestati resistit. Cum itaque ille gloriosus beatus Franciscus confessor eximius, igne caritatis succensus, verbo et opere Apostolorum discipulus, ad ampliandam in domo Domini familiam plenus spiritu veritatis consurgens, ut ambulantium in tenebris pedes eruditionis sine litteris dirigeret in viam salutis aeternae, quemadmodum ordinem instituerat "Poenitentium," titulo insignitum, in quo normam tradidit promerendi aeterna: Nos Ordinem ipsum opportunis favoribus prosequi et ad eius augmentum benignius intendentes, ut, quod in zelo ipsius confessoris extiterit, incrementis augeretur virtutis, eiusdem Ordinis professores adiectione nostrae sollicitudinis magis ac magis de virtute proficiant in virtutem, Ordinem ipsum approbando ordinationes nonnullas salutaris persuasionis nostris litteris in eodem Ordine duximus observandas, inter cetera eisdem fratribus paterno consulentes affectu, ut huiusmodi normam vivendi sequerentur et sequendo amplecterentur eandem, et, cum naturalis persuadeat ratio et rationi acquitas acquiescat, ut praedicti Ordinis professores ob ipsius confessoris reverentiam dilectorum filiorum nostrorum Ordinis Minorum dirigantur et regulentur doctrina, qui utriusque Ordinis almus extitit institutor, de Ordine supradicto fratrum Minorum visitatores et procuratores assumere procurent. Verum quia, pro dolor! nonnulli ex Ordine praedicto Poenitentium ecclesiae et confessoris eorumdem degeneres filii adversus persuasionem et consilium huiusmodi consurgentes non metuunt affirmare, quod huiusmodi nostro consilio acquiescentes eosque sequi volentes salvari nequeunt in eodem Ordine Poeniten-

¹ Reg. Vat. t. 45 f. 61 (Nic. IV a. 3) ep. 318 (2992); Sbar. 296. Ista litterae bullatae exstant in archivo sacri conv. Assis.

tium, nec formidantes praesumptiosius agere in hac parte callidis suggestionibus subvertunt ipsi consilio adhaerere cupientium voluntates, illudque adimplentes prohibitionibus praesumptuosis et molestationibus gravibus persequendo: Nos praesumptores huiusmodi nolentes conniventibus oculis pertransire prohibemus, ne quis onus eiusmodi professionis, cuiuscumque conditionis et status existat, ausu nefario praesumat impedire, quatenus omnes dicti Ordinis Poenitentium regulam observantes, qui huiusmodi nostrum cupiunt sequi consilium, illud adimpleant et sequantur: decernentes omnino processus contra huiusmodi nostro consilio adhaerentes habitos et habendos nullius existere firmitatis. Ceterum quoniam cupimus vehementer huiusmodi nostrum salubre consilium adimpleri, omnes, qui illud susce-

perint et adimpleverint reverenter, Apostolicae et nostrae benedictionis gratiam amplius consequantur et gaudeant privilegiis eiusdem Ordinis Poenitentium ab eadem sede concessis et in posterum concedendis; impediētes vero, quominus praemissum adimpleant consilium, quod ab huiusmodi impedimento desistant, per locorum ordinarios compesci volumus et mandamus, non abstantibus quibuscumque privilegiis, sub quacumque forma verborum obtentis, per quae effectus praesentium posset quodammodo impediri. Et insuper volumus, quod huiusmodi fratres nostro salubri consilio adhaerentes debeant habere ministros de se ipsis iuxta formam in praedicta regula comprehensam.

Dat. apud Urbem veterem VI idus augusti anno tertio.

Accedunt nonnullae epistolae et notitiae quae desiderantur in Bull. Franc. vol. V, VI, VII.

1. Ioannes XXII thesaurario et scholastico ecclesiae s. Blasii ac guardiano fratrum ord. Min. de Brunswic Hildesemen. dioec. mandat, ut decernant causam inter episcopum Halberstaden. et archiep. Magdeburgen. super castro et oppido Weghelve (Wegeleben) verentem.¹

1317, maii 28, Avinione.

Thesaurario et scholastico ecclesiae s. Blasii ac guardiano fratrum ord. Min. de Brunswic Hildesemen. dioec.

Significavit Nobis. Dat. Avinione V Kal. iunii anno primo.

2. Ioannes XXII episcopis per provincias Lombardiae et Tusciae constitutis mandat, ut illas mulieres, Beguinās vulgariter nuncupatas, quae honeste vivunt et devote frequentant ecclesias, praelatis suis reverenter obedientes, ab aliquibus molestari minime permittant.²

1326, iunii 1, Avinione.

Patriarchis, archiepiscopis et episcopis per provincias Lombardiae et Tusciae constitutis, ad quos praesentes (litterae) pervenerint.

Cum de mulieribus, quae Beguinae vulgariter et communiter nuncupantur etc. ut Bull.

Franc. t. V pag. 192, nr. 411, mutato tamen loco, ubi legitur:

“Cum autem carissima in Christo filia nostra Sancia regina Siciliae illustris nuper ad auditum apostolatus nostri deduxerit, esse plurimas in castro de Areis ... huiusmodi mulieres Beguinās de Robaudo nuncupatas „ in haec verba: “Cum autem nuper ad nostri apostolatus auditum relatio fide digna deduxerit, esse plures mulieres, Beguinās vulgariter nuncupatas seu de Poenitentia beati Dominici (Francisci?), in Lombardiae et Tusciae partibus „ et adiectis in fine his verbis: “Volumus autem, quod praedictas mulieres attentius et accuratius moneatis eisque districtius iniungatis, ne se de huiusmodi disputationibus contra huiusmodi praedicti praedecessoris nostri prohibitionem et abolitionis tenorem aliquatenus intromittant, sed in sanctis operibus persistentes et proficientes semper de virtutibus in virtutes mereantur retributionis aeternae praemium, quod non inchoantibus, sed perseverantibus in consummatione praestatur „ Dat. Avinione kalendis iunii anno dedimo.”³

¹ Ex operis dicti «Geschichtsquellen der Provinz Sachsen» t. XXI, pag. 94, nr. 16.

² E Moshemii libro «de beghardis et beguinabus», pag. 638.

³ Simili modo, adiecta hac clausula usque «intromittant», S. P. die 24 Nov. 1321 scripsit episcopo Atrebatensi et die 22 Inn.

1324 cum tota clausula supra relata et adiectis his verbis; «De quibus (mulieribus) necnon et vita et conversatione ipsarum frequenter inquirere solerti diligentia, super quo tuam oneramus conscientiam, non postponas» episcopo Leodiensi. Cfr. Corpus documentorum inquisitionis Neerlandicae, ed. Fredericq, t. II, nr. 49 et 52.

3. Ioannes XXII Iohanni s. Theodori diac. card., apost. sedis legato, ad instantiam Landi Bichi civis Eugubini supplicantis, ut ipse et heredes sui liberentur ab illis processibus, per quos quondam Antonio de Arezio ord. fratrum Min. inquisitore haer. prav. in Tuscia, asserente ipsum Landum tunc officio bariselli Florentiae fungentem Grimaldo de Prato eiusd. ord. inquisitori haer. prav. mortem comminatum esse, nisi ipse inquisitor quendam processum contra Iohannem Malclavelli clericum Florentinum institutum revocaret, tamquam fautor haereticorum condemnatus est, mandat, ut attenta devotione ipsius Landi faciat, quod viderit expedire.⁴

1328, iulii 4, Avinione.

Iohanni s. Theodori diac. card., apost. sedis legato.

Accedens ad apost. sedem Landus Bichi etc.
Dat. Avinione IV nonas iulii anno duodecimo.²

4. Ioannes XXII archiepiscopo Ianuensi et ministro provinciali fratrum Min. provinciae Ianuensis mandat, ut processum contra fratres Minores Saonen. tamquam Michaelis Caesenatis assecclas habitum solemniter publicent.³

1328, iulii 21, Avinione.

Archiepiscopo Ianuensi.

Super nonnullis gravibus et horrendis excéssibus per fratres conventus ord. Min. Saonen. adversus Deum et Ecclesiam sanctam suam damnanda praesumptione commissis certum processum pridem de fratrum nostrorum consilio habuimus contra eos, cuius tenor dinoscitur esse talis. "Ioannes etc. Ad futuram rei memoriam. Dignum prorsus arbitramur etc. ut m. m. in Bull. Franc. t. V, pag. 366, nr. 747. Dat. Avinione VI idus iulii anno duodecimo". Et licet processus praedictus, qui affixus portis ecclesiae Avinionen., ut in eo continetur, exitit, ad eorundem fratrum possit et debeat notitiam pervenire, ex superabundanti tamen, et ut ipsi eo citius curent suae providere salutis et revocare consultius a devio pedes suos, quo celerius et plenius eiusdem fuerint processus certiores effecti, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios in ecclesiis et locis civitatum et dioeceseon provinciae Ianuensis, de quibus tibi videbitur, praefatum processum et

contenta in eo studeas solemniter, ut ad praedictorum fratrum citius possit pervenire notitiam, publicare. Et si, quod absit, contingeret fratres eosdem huiusmodi processui effectualiter non parere, ipsos lapsos in eodem processu praefixo termino in poenas in ipso contentas et contra fratres ipsos inflictas incidisse singulis diebus dominicis et festivis publice nunties, ex tunc ad publicationem et executionem poenarum ipsarum contra eos et ipsorum singulos nihilominus processurus Nosque redditurus de praemissis per instrumenta publica certiores. Dat. Avinione XII kal. augusti anno duodecimo.

In e. m. ministro fratrum ord. Min. provinciae Ianuensis, sed ubi dicitur "in ecclesiis et locis civitatis et dioecesis", hic dicatur: "in ecclesiis et locis tuae provinciae".

5. Ioannes XXII archiepiscopis Terraconen. et Caesaraugusten. eorumque suffraganeis atque inquisitoribus haer. prav. illarum partium mandat, ut illos, qui suas constitutiones de paupertate Christi (*Ad conditorem canonum, Cum inter nonnullos, Quia quorundam*) impugnant, excommunicatos denuntient et contra eos procedant.⁴

1328, augusti 8, Avinione.

Archiepiscopo Terraconen, eiusque suffraganeis ac... inquisitoribus haer. prav. in provincia Terraconen. auctoritate apostolica deputatis.

Quia nonnunquam unius impunitas etc.
Dat. Avinione VI idus augusti anno duodecimo.

Eodem modo... archiepiscopo Caesaraugusten. eiusque suffraganeis ac... inquisitoribus haer. prav. in provincia Caesaraug. auct. apost. deputatis.

6. Ioannes XXII episcopo... mandat, ut processum contra Petrum de Corvaria O. Min. habitum solemniter publicet.⁵

1329, maii 23, Avinione.

Venerabili fratri episcopo...

Adversus illum hominem reprobum Petrum de Corvaria haereticum et schismaticum manifestum processum nuper de consilio fra-

¹ Reg. Vat. t. 81. (Ioh. XXII a. 12) ep. 520.

² Aliis litteris eodem die datis S. P. Ioanni de Amelia rectori ducatus Spoletan. praeter alia scribit, se mirari, quod, cum ille haereticus vocatus Petrus de Causada (Calciata) dicatur in suis haeresibus et erroribus pertinaciter persistere, tantum differtur ministrari iustitia in hac parte (Reg. Vat. t. 115, ep. 41).

³ E Marthenii et Durandi thesauro novo anecd. II, 760. — Die 13 iunii 1328 S. P. reginae Franciae de illo Michaeli Caesenate quasi eadem scripsit, quae quinto die ante eius marito, Philippo regi Fr., scripserat (cfr. Bull. Franc. V, 349, nr. 715); die

autem 1 iulii 1328 Isabellae reginae Angliae similiter ut Bull. Franc. l. c. nr. 712 eidem et aliis regibus, inter quos erat ipse rex Angliae, eam monens, ne falsis assertionibus daret aures suas, sed intruso Michaeli eiusque sequacibus se opponeret, quantum posset, Eduardum regem Angliae ad hoc prudenter et fideliter inducendo. Cfr. «Vatikanische Akten zur deutschen Geschichte z. Z. Ludwigs d. B.» ed. S. Riezler, nr. 1037 et 1056.

⁴ E Marthenii et Durandi thesauro novo anecd. II, 752; cfr. Bull. Franc. t. V pag. 271, nr. 554, et pag. 280, nr. 557.

⁵ E Marthenii et Durandi thesauro novo anecd. II, 763-771.

trum nostrorum praesente multitudine copiosa fidelium habuimus, cuius tenor dinoscitur esse talis: "Ioannes *etc.* Ad perpetuam rei memoriam. Quia consentaneum noscitur rationi *etc.* ut m. m. in Bull. Franc. t. V pag. 460, nr. 843. Dat. Avinione XII Kal. maii anno tertio decimo „. Et licet processum eundem ostiis Avinionensis ecclesiae, ut ad communem omnium deduceretur notitiam, appendi fecimus et affigi, ipsum tamen volentes, ut clarius innotescat fidelibus, solemniter in eis partibus publicari, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios tam praelatos quam quoscumque religiosos et saeculares, exemptos et non exemptos, quos ad id ... compellere, si necesse fuerit, appellatione cessante, valeas, processum praedictum et in eo contenta, eis expositis nihilominus, ubi et quando expedierit, in vulgari, singulis diebus dominicis et festivis in ecclesiis et locis tuarum civitatis et dioecesis, de quibus tibi videbitur, solemniter (studeas) publicare: pronuntians dictum Petrum haereticorum fautorem et haereticum et schismaticum ac de haeresi et schismate sententialiter condemnatum et tamquam invasorem et destructorem, quantum in eo est, Ecclesiae totiusque christianitatis perpetuo anathemate innodatum praecisumque a liminibus Ecclesiae sanctae Dei et ab omni gradu ecclesiastico depositum et degradatum, necnon poenas et sententias inflictas schismaticis et haereticis eorumque fautoribus incurrisse; omnes quoque receptatores ipsius et eidem adhaerentes vel reverentiam exhibentes aut in aliquo ipsum tamquam summum pontificem defendentes pari, ut promittitur, sententiae subiacere.

Et insuper quaecumque per electionem, nominationem, inunctionem seu potius execrationem et coronationem ipsius attentata existunt, ac ordinationes ab ipso factas vel ab ordinatis ab eo, omnemque institutionem et destitutionem praebendarum, dignitatum, personatum et quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum et temporalium, necnon quaecumque alia circa eundem Petrum vel per ipsum ut summum pontificem aut alium suo nomine acta, gesta, data, concessa seu alienata in perpetuum et ad tempus aut alias quomodolibet attentata fuerint, cassa, nulla et irrita publice studeas nuntiare, faciens super

publicatione huiusmodi confici publica instrumenta principium et finem praesentium continentia, illa postmodum Nobis fideliter transmissurus. Dat. Avinione X kal. iunii anno decimo tertio.

7. Ioannes XXII Bertrando episcopo Ostien., apost. sedis (in Lombardia) legato, mandat, ut Michaellem de Caesena olim ord. Min. ministrum generalem publice denuntiet depositum et excommunicatum.¹

1329, paulo post aprilis 20, Avinione.

Venerabili fratri Bertrando episcopo Ostien., apost. sedis legato.

Dudum contra Michaellem de Caesena olim ordinis fratrum Minorum generalem ministrum excommunicatum et ab officio ministeriatus ac omnibus officiis, dignitatibus et honoribus quibuscumque privatum, haereticum et schismaticum, certum processum de fratrum nostrorum consilio habuimus, cuius tenor sequitur in haec verba: "Ioannes *etc.* Ad perpetuam rei memoriam. Ad nostri apostolatus auditum dudum fide digna relatione perducto, quod Michael de Caesena olim ordinis fratrum Minorum generalis minister, tunc existens in Urbe, nonnulla cunctis detestanda catholicis procurare contra sanctam Dei Ecclesiam in favorem haereticorum et rebellium subdole satagebat, Nos obviare praemissis salubriter cupientes praefatum Michaellem, ut infra certum sibi praefixum terminum coram Nobis se praesentaret personaliter, per nostras litteras duximus evocandum. Qui assumptis fictitiis et fraudulentis excusationibus, velut de praemissis sibi male conscius, sicut etiam postmodum rei probavit exitus, infra praefixum sibi super hoc terminum minime comparere curavit, sed eodem elapso termino, per terras hostium et rebellium eiusdem Ecclesiae transiens et loca vitans fidelium, ad Romanam applicavit curiam, in qua residendo postmodum, cum nesciret a suis execrandis desistere conceptibus, nedum praemissa continuare nefanda, sed peiora et horribiliora prioribus, eisdem adhaerendo nihilominus haereticis et rebellibus ac praestando contra ipsam Romanam ecclesiam auxilia, consilia et favores, committere continue non expavit. Praemissis itaque ad nostram notitiam fide digna relatione productis, Nos ea velut in divinae maiestatis of-

¹ E Marthenii et Durandi thesauro novo anecd. II, 786. — Die 8 Apr. 1329 S. P. Borchardo archiep. Bremen. mandavit, ut processus contra filium damnati Bavari et Michaellem Caes. habitos necnon sententiam latam per Ioannem episc. Aretin., quos et quam

ei per Martinum rectorem ecclesiae in Wenda dioec. Rigen. destinavit, in sua dioecesi publicaret. Cfr. « Vatikanische Akten zur deutschen Geschichte z. Z. Ludwigs d. B. » ed. S. Riezler (e Reg. Vat. t. 115 p. 95 nr. 542).

fensam ac ecclesiae fideique catholicae laesionem redundantia praeterire salva conscientia silentio nequeunt, praefato Michaeli ad nostram propter hoc praesentiam evocato (praesentibus venerabili fratre nostro Bertrando episcopo Tusculano ac dilectis filiis Raymundo de Ladots procuratore generali, Petro de Prato ministro provinciae s. Francisci et Laurentio de Coalh[an]o baccalario conventus fratrum Avinionen. praelibati ordinis) serius explicanda duximus, eidem apertius praedicentes, quod super eis volebamus inquirere veritatem. Cumque ad hoc brevis mora temporis nequaquam sufficeret, praefato Michaeli, cui, licet posset et deberet suis excessibus exigentibus carcerali custodiae rationabiliter mancipari, volentes tamen eundem ob praedicti honorem ordinis tractare humanius, sub excommunicationis ac depositionis ab officio et inhabilitatis ad quoscumque dignitates, gradus et status ecclesiasticos poenis et sententiis, quas omnes et singulas ipsum incurrere volumus ipso facto, si contrarium quomodolibet attentaret, ne de civitate Avenionensi, ubi cum nostra curia tunc residebamus, sicut et nunc residemus, absque nostra licentia quovis modo recederet, districtius duximus inhibendum. Verum postmodum praefatus Michael, audita intrusionem illius nequam viri haeresiarchae et schismatici manifesti Petri de Corbario, per illum iniquitatis filium Ludovicum de Bavaria Dei et Ecclesiae suae sanctae fideique catholicae crudelem persecutorem et hostem, tunc patrata in Urbe, furtive et latenter de curia nostra recedens nocturno tempore venire ad portum de Aquis-mortuis festinavit, ad quem quandam armatam galeam sibi per dictum Ludovicum mitti, sicut patronus eiusdem galeae asseruit, procurarat. Postmodum autem, associatis sibi quibusdam nequitiae suae complicibus, videlicet Bonagratia de ordine praedicto ... et quodam Anglico vocato Guilelmo Okam ordinis praelibati ..., se conferens et redens ignominiose cum eisdem complicibus fugitivum primo quandam navem seu concham et deinde galeam supradictam conscendit. Nos igitur fuga dictorum Michaelis et complicum non sine admiratione et turbatione percepta, ipsos adhuc a tam periculoso devio revocare volentes, per venerabilem fratrem nostrum P(etrum) episcopum Portuen., quem ad dictum portum unacum nonnullis aliis personis destinavimus, propter hoc moneri et requiri, prout melius et utilius fieri potuit, fecimus, et citari, ut ad praedictam redirent curiam et se coram Nobis praesentare curarent persona-

liter, facturi (et recepturi) super praedictis, quod iustitia suaderet. Ad quae praefatus Michael tamquam obstinatus in malum et in reprobum sensum datus pro se dictisque complicibus arroganter et irreverenter respondit, se ad nostram nullatenus reversurum praesentiam, sed ad praedictos Ludovicum, quem imperatorem, et Petrum de Corvaria, quem papam nominabat, utique haereticos et schismaticos, potius accessurum. Subsequenter vero, cum haec ad nostram notitiam pervenissent, Nos eodem Michaeli citato et cum Bonagratia et Guilelmo Okam Anglico in audientia nostra publica evocato ac ipso dictisque complicibus non comparentibus, sed in fuga persistentibus antedicta, cum fratribus nostris deliberatione praehabita diligenti et de ipsorum consilio, eosdem Michaeli, Bonagratiam et Guilelmo reputavimus merito contumaces ipsosque ratione contumaciae huiusmodi excommunicationis sententia innodantes dictum Michaeli praedictas poenas et sententias per Nos contra eum promulgatas, ut praemittitur, declaravimus incurrisse ac eundem excommunicatum et depositum ab officio et inhabilem ad quoscumque honores, dignitates, gradus et status ecclesiasticos et quaevis beneficia ecclesiastica obtinenda de dictorum fratrum consilio duximus declarandum: apertius praedicentes, Nos tam contra ipsum quam dictos complices et eorum fautores eisque adhaerentes super praedictis et ea tangentibus, si, quando et quoties Nobis videretur expediens, processuros, prout in processu nostro inde solemniter habito et ostiis ecclesiae Avinionensis affixo et appenso, ut ad communem omnium deduceretur notitiam, plenius continetur. Sane quia praefatus Michael *etc. ut Bull. Franc. t. V pag. 383, nr. 786.* Dat. Avinione XII Kal. maii anno tertio decimo. „ Processum autem huiusmodi ex superabundanti volentes in eis partibus solemniter, ut contenta in eo clarius innotescant fidelibus, publicari, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios tam praelatos quam alios, religiosos et saeculares, in ecclesiis et locis partium tuae legationis et aliis, de quibus tibi videbitur, praefatum Michaeli a ministeriatu dicti ordinis ac omnibus officiis, dignitatibus et honoribus quibuscumque privatum et de haeresi et schismate sententialiter condemnatum, necnon haereticum, haeresiarcham et schismaticum ac omni gradu et privilegio ecclesiastico depositum ac redditum inhabilem et indignum ad praemissa et quodlibet praedictorum, omnibusque poenis et sen-

tentiis spiritualibus et temporalibus, quibus divino et ecclesiastico iure haereticorum fautores et haeretici, haeresiarchae et schismatici existunt obnoxii, fore subiectum, denunciare publice ac ea et omnia alia in praedicto processu contenta studeas diebus dominicis et festivis solemniter, eis expositis in vulgari nihilominus, publicare: super denuntiatione et publicatione huiusmodi faciens fieri publica instrumenta, principium et finem praesentium continentia, illa Nobis fideliter transmissurus. Dat. etc.

8. Ioannes XXII Bertrando (de Turre ord. Min.) episcopo Tusculano (et vicario generali ord. Min.) scribit, se ratum et gratum habere, quod in exercendo officio illius vicariatus hucusque faciebat.¹

1329, circa mensem maium, ² Avinione.

Bertrando episcopo Tusculano.

Cum, sicut oblatae Nobis petitionis tuae series continebat, tu dudum vicarius generalis totius ordinis fratrum Minorum auctoritate apostolica constitutus³ huiusmodi vicariatus officium exercens, sicut adhuc exerceas auctoritate praedicta, nonnullas destitutiones et institutiones ministrorum necnon et institutiones aliarum personarum ad generale capitulum dicti ordinis pertinentium fecisse noscaris, prout tibi pro conditione locorum et salubri statu dicti ordinis visum fuit: Nos pro bono pacis et pacifico statu ordinis supradicti, et ut electio futuri generalis ministri et alia in proximo capitulo generali Ordinis celebrando tractanda melius auctore Domino prosperentur, omnes destitutiones et institutiones praedictas auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc. Dat. Avinione etc. anno XII (*recte* XIII).

9. Ioannes XXII ad Christifidelium notitiam deducit, quae circa conversionem Petri de O. Min., olim antipapae Nicolai V, divina misericordia his diebus operata sit.⁴

1330, septembris 6, Avinione.

Ad perpetuam rei memoriam.

Sicut de his, quos ab unitate sanctae Dei Ecclesiae error abscidit pravitatis haereticae, indubie fideles eiusdem Ecclesiae affligi supponimus et dolere, sic eos de conversione ipsorum ad eiusdem unitatem Ecclesiae firmiter

congaudere. Sane aversionem a fide catholica et separationem ab Ecclesiae catholicae unitate Petri de Corvario, omissionem ordinis fratrum Minorum, quam instigatione versuti hostis, qui a principio ruinae suae unitatem Ecclesiae sanctae nititur scindere humanumque genus perturbare, processisse supponimus, ad ipsorum fidelium communem non ambigimus notitiam pervenisse. Sed et ut, quae illius immensa misericordia, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis desiderat pervenire, circa conversionem praefati Petri his diebus operata misericorditer fuerit et quid circa haec idem Petrus fecerit, coetus ipsorum fidelium non ignoret ad gaudium, ad eorum notitiam deducimus per praesentes, ut, sicut passionis praedictae Ecclesiae per hoc inflictae fuerunt socii, sic consolationis et gaudii existant participes et consortes, eos nihilominus exhortantes in Domino et rogantes, ut magnitudinem gratiae impensae in hac parte a divina clementia eidem Ecclesiae catholicae considerantes attente et ei, a quo bona cuncta procedunt, laudes et gratias etsi non debitas vel condignas, cum hoc etiam per Ecclesiam universalem impleri nequeat, saltem ei possibles studeant exhibere: ac insuper eidem supplicare humiliter et devote, ut, quod coeperit circa pacem Ecclesiae dandam tam mirabiliter operari, ipse, cuius perfecta sunt opera, dignetur mirericorditer adimplere. Et ut certiores reddantur, (quod) ad ea, quae continentur inferius, dictus Petrus non vi, non metu processit, sed propria, spontanea, a Spiritu sancto tamen mota, ut firmiter credimus, voluntate, transsumtum cuiusdam litterae manu propria dicti Petri, dum adhuc in loco ignoto nobis existeret, libere missae nobis annotandum praesentibus duximus, quod est tale.

“ Reverendissimo et sanctissimo patri ac domino, domino Iohanni papae sacrosanctae Romanae ecclesiae, frater Petrus de Corvario, dignus omni poena, seipsum ad pedes cum reverentia verae subiectionis. Licet secundum canonem evangelicae veritatis, qui non intrat per ostium in ovile gregis dominici, fur appellatur et latro rapacitatis lupinae, audiens et considerans diligenter tanta enormia scelera pravitatis haereticae stilo ferreo exarata in ungue adamantino, quanta dicebantur a multis de vestra solida fide, sicut praesumptuo-

¹ A Baluzii Miscell. t. III, pag. 317.

² Istas litteras a. 1329 paulo ante festum Pentecostes (11 iunii), quo capitulum generale fratrum Min. Parisiis celebrandum erat, datas esse, ex ipsis litteris apparet. Cfr. Bull. Franc. t. V, n. 788.

³ Die 13 iunii 1328; cfr. Bull. Franc. t. V pag. 349, nr. 716.

⁴ E Marthenii et Durandi thesauro novo anecd. II, 806-816; cfr. Bull. Franc. t. V, pag. 479, nr. 873.

sus, temerarius et superbus ascendi super astra coeli ecclesiastici, ubi mihi meis peccatis exigentibus parata fuit sedes praelationis iniquae. Sed postquam deveni ad territorium Pisano- rum et quaesivi diligentissime de praemissis et inveni, quod obliqua erant et falsa et deficiebant in pondere veritatis, dolui et doleo vehementer et poenitet me fecisse, quae feci contra iura et leges vestri sacratissimi nominis de consilio perversorum. In cuius rei testimonium, iam est annus completus, quod adversarium vestrum sponte dimisi et sedem mei praesuntuosi culminis dereliqui, et propono firmiter in civitate Pisana et etiam in Urbe atque ubique locorum renuere, secundum quod vestra benignissima sanctitas decreverit ordinandum. Et quia gravissime peccavi et erravi patenter in invio et non in via, supplico vestrae clementissimae pietati, quatenus mihi maximo peccatori dignemini parcere secundum multitudinem misericordiae Dei vivi, ut renuens ex totis visceribus doleam et adnihilem supradicta de cordibus universorum fidelium et ora claudam omnium obloquentium de vestra serenissima sanctitate, ut in ecclesia Dei de cetero sit unus pastor et unum ovile, pro pace totius populi christiani. Datum in confinibus Lucanorum. „

Rursus tenor conversionis, abiurationis et reconciliationis dicti Petri sequitur in hunc modum. “Pater sanctissime, sicut vestra tenet memoria, non excidit a mea, die vigesima quinta mensis Augusti proximo praeteriti ego frater Petrus de Corvario, ordinis fratrum Minorum, in vestri sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Iohannis, superna providente clementia sacrosanctae Romanae ac universalis ecclesiae summi pontificis, veri et unici in terris vicarii Iesu Christi, sacrique collegii vestri reverendorum in Christo patrum dominorum cardinalium praesentia, nec non praesente fidelium tam praelatorum et religiosorum, quam aliorum clericorum et saecularium multitudine copiosa, in publico consistorio, quantum ad sententiam et effectum, recognovi et confessus fui, reprobavi, anathematizavi, refutavi et renui omnes et singulos errores et haereses, in quibus incideram hactenus ex assumptione damnati et haeretici et schismatici status antipapatus, per me erronee et inique dudum assumpti, ab haeretico et schismatico Ludovico de Bavaria et nonnullis fautoribus suis eius complicitibus in hac parte haeticis et schismaticis condemnatis, nec non ex damnabilibus fautoriis et adhaesionibus ipsorum et plurium aliorum haereti-

corum et specialiter Ludovici praedicti et Michaelis de Cesena olim generalis ministri ordinis antedicti, pessimorum haeticorum et schismaticorum reprobatorum per ecclesiam sanctam Dei, multorumque sequacium, complicitum et fautorum suorum: quibus in eorum factis perversis ac falsis opinionibus et damnatis fui saepius damnabiliter et adhaesi. Illos quoque ac quoscumque alios errores et haereses abiuravi, iurando ad sancta Dei evangelia mentaliter et corporaliter per me tacta, praemissa omnia et singula inviolabiliter observare ac mandatis sanctae matris Ecclesiae et vestris apostolicis per omnia obedire. Sane cum tunc fatigatus ex labore, debilitatus in vigore, angustiat in dolore et confusus ex rubore, confractusque ex timore, impeditus in clamore, extinctus in devotione, mortuus tandem in amore, eo quod dilexi dudum malitiam super benignitatem et iniquitatem magis quam loqui aequitatem, iusto Dei iudicio obmutuerim evidenter et, sicut volui, non potuerim omnia exprimere supradicta, nec Vos etiam forsitan, beatissime Pater, una cum dicto sacro vestro collegio dominorum cardinalium praedictorum ea plene propter tumultum assistentium et dicta impedimenta mea intelligere potuistis: ideo latius in praesenti privato consistorio, resumtis confortativis viribus (postquam mihi de benignitate et humanitate clementiae sanctitatis vestrae apparuit, quoniam non ex operibus iustitiae, quam nunquam feci actualiter, sed secundum magnam Dei et vestram misericordiam me salvastis, et operuistis omnia scelera mea et peccata, laborem meum oppressivum sedando pacifice ac vigorem perditum mihi restituendo integre et dolorem afflictivum dulcificando consolatorie, ruboremque confusivum laudabiliter removendo, ac timorem meum confortando viriliter et clamorem meum raucum sanando celeriter, extinctamque devotionem meam suaviter inflammando et amorem meum mortuum vivificando cum confidentia securitatis pacifica et benigna), praedictos errores et haereses ac omnia et singula scelera mea nequissima et nefanda proponere, confiteri, publicare et legere volo in scriptis, ut certius pateant universis, Vosque, beatissime Pater, una cum dictis dominis cardinalibus, possitis ea intellectu suscipere pleniori.

Quare huiusmodi haereses et errores ac scelera et delicta mea coram Vobis et dictis dominis cardinalibus ac testibus aliis et clericis camerae apostolicae, publicis tabellionibus, ad laudem et gloriam altissimi Dei Patris, bea-

tissimae semperque Virginis Mariae, beatorum angelorum et sanctorum omnium ac vestri sanctissimi Patris praedicti, veri et unici in terris vicarii Iesu Christi, pro salute et pace perfecta totius populi christiani propono, confiteor, recognosco, publico et lego per ordinem, ut inferius describuntur. „

“ In nomine Dei Patris omnipotentis et Filii et Spiritus sancti. Amen. Quoniam iuxta sapientis doctrinam occultanti scelera sua denegatur directio, pure autem confitenti et ea penitus deserenti est misericordia repromissa, idcirco ego frater Petrus de Corvario, ordinis fratrum Minorum, inmanissimus et sceleratissimus peccator, consideranter attendens, nolens ulterius cum impiis commisceri, sed cupiens toto corde in viam veritatis, quam inique deserui, dirigi, ut misericordiam et gratiam Iesu Christi et vestri beatissimi in Christo patris et domini nostri, domini Iohannis, superna providente clementia summi pontificis, veri et unici in terris eius vicarii, ac Ecclesiae sacrosanctae catholicae, quibus meis iniquissimis et nefandis me privavi sceleribus, valeam promptius et efficacius obtinere, quamquam nuper Pisis existens coram reverendis patribus dominis Simone archiepiscopo Pisano et Guillelmo Lucanensi episcopo ac discreto viro magistro Raymundo Stephani clerico papalis camerae et apostolico nuntio, praesentibus quoque multis praelatis aliis ac religiosis et nobiles ac popularibus civitatis praedictae, errores meos et scelera spontanee cum ingenti cordis amaritudine confessus fuerim et dictis archiepiscopo et episcopo ad hoc per Vos, pater sanctissime, deputatis, supplicaverim humiliter et devote, ut mihi parato praefatos errores et quoscumque alios abiurare ac mandatis stare vestris apostolicis, et insuper mihi recognoscenti, quod ea, quae ut papa, imo verius ut antipapa, tam circa personam haeretici Bavari quam circa creationem, quam de facto praesumpsi, cardinalium et aliorum officialium, quos veri summi pontifices soliti sunt habere, quam circa dispositionem et ordinationem patrimonii beati Petri apostoli nec non et circa privationem nonnullorum praelatorum a suis praelationibus et aliorum clericorum a suis dignitatibus et beneficiis aliis ecclesiasticis, quocumque nomine censeantur, et provisionem attentatam de facto de praemissis praelaturis, dignitatibus et beneficiis aliis ecclesiasticis quibuscunque, nec non et quaecumque alia, quae ut papa quocumque modo praesumpseram seu feceram, nulla, praesumpta ac temeraria fuisse et esse et ab omni

effectu iuris vacua et nullius penitus existere firmitatis, velut attentata ab illo, cui nullum ius talia facere competeat, et illi, in quorum personas illa tentata fuerunt, cum essent schismatici et haeretici seu haeticorum fautores notorii, essent penitus non capaces, nec non et ea, quatenus de facto processerant, quantum mihi erat possibile, revocanti et nulla fore et inania declaranti, absolutionis mihi impenderent beneficium ab omnibus sententiis iuris et hominis, quas ob praemissa incurreram vel aliquod praemissorum, meque incorporarent et restituerent sacrosanctae Ecclesiae catholicae unitate (quod utique praefati archiepiscopus et episcopus auctoritate vestra apostolica ipsis per litteras vestras patentes in hac parte concessa, recognitionibus et revocationibus supradictis receptis ac iuramento de stando mandatis vestris apostolicis, prompte et liberaliter exequi curaverunt: hoc adiecto, quod in praedictas poenas et sententias, si ad pristinos redirem errores vel actus sceleratos, reinciderem ipso facto), ac nihilo minus illa nuper in diversis civitatibus provinciae Provinciae confessus fuerim et abiuraverim et nulla fore per me attentata recognoverim et ea, quatenus de facto processerant, quantum poteram et ad me pertinere poterat, revocaverim et declaraverim esse nulla: nihilominus tamen ad fortius abolendas maculas haresium et infamiae, quas contraxi et incurri ex praemissis et pluribus aliis damnabilibus fautoriis, adhaesionibus et consiliis per me dudum exhibitis haeretico et schismatico Ludovico de Bavaria, principali status mei damnati huiusmodi patratori, ac eius sequacibus, fautoribus et complicibus, et specialiter haeretico et schismatico Michaeli de Cesena olim ordinis fratrum Minorum generali ministro, de haeresibus et schismate ac pluribus haeticorum fautoriis et adhaesionibus per Vos, praefate sanctissime pater, legitime condemnato, adhuc tamen errores meos et scelera, in praesentia vestra sacrique vestri collegii dominorum cardinalium constitutus, intendo et volo recognoscere et abiurare ac alia facere, quae vestra sanctitas duxerit ordinanda. In primis itaque confiteor et cum ingenti amaritudine animi recognosco, quod, cum seductor ille schismaticus et haeticus manifestus Ludovicus de Bavaria, dudum iure, si quod sibi quaesitum fuerat ex electione discordi de ipso in regem Romanorum celebrata, iuste privatus fuisset per sedem apostolicam et eandem sanctitatem vestram, ac ut haeticus et fautor haeticorum notorius, de multis haeresi-

bus et fautoriis haeticorum ac schismatibus condemnatus, ad urbem Romanam imbutus diabolico spiritu pervenisset et religiosus vir frater Ioannes de Maliano minister Romanae provinciae dicti ordinis Minorum ac reverendus in Christo pater dominus Iohannes Dei gratia s. Theodori diaconus cardinalis, sedis apostolicae ac eiusdem vestrae sanctitatis legatus, pro maiori observatione interdicti, cui tunc erat per Vos, sanctissime pater, supposita Urbs praedicta, eiusdem Ludovici adventu percepto mihi et aliis fratribus in eadem Urbe morantibus sub virtute obedientiae et excommunicationis poenis, quas non parentes ipso facto incurrerent, publice iniunxissent, ut dictam Urbem omnes et singuli exiremus: ego tamen infelix peccator praeceptis huiusmodi non obstantibus, licet omnes alii fratres, paucis exceptis, eisdem legato et ministro promtius obedirent, in eadem Urbe praesente dicto pessimo haeretico et schismatico Ludovico et assistantibus ei aliis pluribus haeticis et schismaticis condemnatis et reprobatis per sanctitatem vestram et ecclesiam sanctam Dei, pertinaciter remanere praesumpsi et in ea, licet esset iuste et sancte per Vos ecclesiastico interdicto supposita, celebravi divina saepius, imo, quantum in me fuit, verius prophanavi. Deinde cum idem perfidus Ludovicus, datus in sensum reprobum, se de facto fecisset in imperatorem a certis Romanis perfidis coronari et contra Vos, sanctissime pater, diabolicam et iniquissimam depositionis, immo verius abusionis, promulgasset sententiam ac processus diversos temerarios, falsos nimium et iniustos, meque ad quorundam principalium Romanorum clericorum instantiam eius sequacium una cum certis de clero et populo perfidis eius complicitibus et fautoribus, ad hoc secum vocatis, in papam et summum pontificem, immo verius antipapam damnatum et pestiferum, elegisset: ego miser inductus, immo seductus, suis et multorum tam clericorum quam laicorum eius fautorum et sequacium dictae Urbis precibus importunis et perniciosis instantiis ac infestis falso et erronee asserentium, quod Papam imperator deponere poterat et loco depositi alium ordinare, et quod per consequens eidem haeretico et schismatico Ludovico, qui tum in fictum et falsum imperatorem denuo se coronari de facto fecerat et Vos, pater beatissime, abusive deposuerat, hoc licebat, mea superbissima elatione more Luciferi ambitioneque damnabili nihilominus excoecatus, huiusmodi electioni tam nefandae quam reprobae, immo nulli,

malitiose consensum meum temerarium et elatissimum excoecatam, sicut praemittitur, omni poena dignissimum, non erubui adhibere, ac consequenter consecrari, immo exsecrari, ab haeretico et schismatico Iacobo dudum Castellano episcopo excommunicato et deposito, et coronari a dicto haeretico Ludovico de Bavaria me permisi, licet ad eum (etiamsi verus imperator existeret, sicut revera non erat nec est, sed haeticus manifestus et reprobus, egoque verus essem papa, sicut in veritate non eram, sed antipapa potius schismaticus, haeticus et iniquus) nequaquam talis coronatio pertineret. Item, quod cardinales, immo verius anticardinales, et omnes officiales, quos verus papa est habere solitus, ordinare de facto praesumsi, bullamque more papae, licet essem reprobus et damnatus, fieri feci et habui, eaque falso usus fui temere et inique, et ut statum meum perversissimum et Ludovici praedicti damnati ac falsas opiniones haetici et schismatici Michaelis de Cesena dudum ministri generalis ordinis antedicti fratrum Minorum (scilicet: quod Christus et eius apostoli in his, quae habuisse leguntur, non habuerint nisi tantum usum facti simplicem) fortius ac promptius possem stabilire, Dei timore postposito, extendens ad omnia illicita manus meas, processus et depositionis sententiam Ludovici, manifesti praedicti haetici et de pluribus haeresibus condemnati, contra Vos, sanctissime pater, habitam et etiam fulminatam, supplens omnem defectum, si quis esset in ipsis, ex certa scientia et de plenitudine potestatis, non solum illos confirmare et mei scripti communire patrocínio non erubui, sed etiam de novo sententiare, pronuntiare et declarare ac praedicare publice omnia et singula in dictis processibus promulgata praesumsi (in quibus quidem processibus Ludovicus praedictus pronuntiabat et declarabat fore haeticum et scripturae sacrae contrarium dicere, quod Christus et apostoli in his, quae habuisse leguntur, habuerint aliquid quam simplicem usum facti: ex qua quidem pronuntiatione evidenter concluditur, ipsum et me etiam ex confirmatione, pronuntiatione et praedicatione praedictis in damnatam haeresim per constitutionem vestram apostolicam de fratrum vestrorum promulgatam consilio incidisse); et nihilominus ad diversos reges et principes meas litteras destinavi, per quas ad eorum notitiam deducebam, quod Vos, pater beatissime, cui multa falsa, haetica et erronea in illis litteris imponebam, suggerentibus dictis haeticis sceleratis Ludovico et Michaeli ac iuxta votum

suum ordinantibus, per eundem Ludovicum ac per me eratis depositus et sententialiter condemnatus: eosdem reges et principes exhortando nihilominus et rogando, quod Vobis, sanctissime pater, tamquam papae non parerent in aliquo nec favores aliquos exhiberent, sed contra Vos potius mihi et dicto Ludovico praeberent auxilium, consilium et favorem. Nec his contentus, tam in Urbe quam in pluribus civitatibus et locis aliis clericos saeculares et regulares compuli, ut non obstante interdicto, qui per Vos, beatissime pater, erant supposita loca ipsa, in eisdem celebrarent, immo verius, quantum in me, prophanarent divina. Tallias quoque ecclesiis imposui tam in Urbe quam alibi, pro quibus calicibus, ornamentis et nonnullis rebus aliis ipsas ecclesias spoliavi; fideles insuper praelatos nonnullos et alios clericos in dignitatibus et beneficiis aliis ecclesiasticis constitutos suis privavi praelationibus, dignitatibus et beneficiis aliis ecclesiasticis, in illis praeficiendo vel haereticos vel schismaticos aut eorum fautores et plerumque non absque simoniaca pravitare, quibus etiam illis, scilicet quorum hoc praelatio requirebat, de facto, cum de iure non possem, per me vel alium munus consecrationis, immo verius execrationis, impendi. Contra fratres quoque Minores non parentes Michaeli praedicto tamquam generali ministro, qui tamen depositus erat iuste et condemnatus, et alius per generale capitulum ordinis Minorum concorditer in generalem assumptus, et contra servantes interdicta per Vos, sanctissime pater, vel legatos seu officiales vestros alios promulgata, utroque videlicet spirituali et temporali gladio procedere non expavi, eidem Michaeli et suis sequacibus et complicitibus haereticis et schismaticis iniquis impertiendo iniuste ac temerarie auxilium et favorem, indulgentias insuper et dispensationes sedi apostolicae reservatas concedendo de facto et etiam faciendo. Nonnullis quoque, qui pro pontificibus se gerebant, commisi, ut sacros ordines celebrarent, in quibus ordinibus, ut credo, plures promoverunt temere, cum eis virtute praefatae licentiae non liceret. De patrimonio quoque beati Petri in nonnullis locis ad tempus et interdum in perpetuum disponere non expavi. Haec omnia et plura alia contra Deum sanctamque catholicam Ecclesiam et Vos, beatissime pater, verum et unicum Christi vicarium, recognosco et confiteor me de facto inique nimium et temere perpetrasse. Quae omnia et singula recognosco et confiteor nulla fore ac cassa et inania, velut ab illo, cui faciendi non compete-
bat ius

aliquod, attentata, eaque, quantum ad me spectare potest, quatenus processere de facto, revoco et nulla fore et fuisse pronuntio et declaro. Confiteor insuper et ore ac animo recognosco me credere et tenere fidem illam, quam sancta Romana ecclesia et Vos, pater sanctissime, tenetis, praedicatis atque docetis; et specialiter recognosco me tenere et credere, quod ad imperatorem non pertinet deponere nec instituere papam, immo hoc tenere haereticum reputo, prout in processu contra haereticos Marsilium de Padua et Iohannem de Ianduno per Vos, beatissime pater, super hoc et nonnullis aliis erroribus habito, quem diligenter studui, continetur. Item fateor et recognosco haereticum esse dicere, Christum et eius apostolos non habuisse in his, quae eos habuisse scriptura sacra testatur, nisi simplicem usum facti, licet dudum contrarium tenuerim et hoc tenentibus impenderim indebite auxilium et favorem; et fateor et recognosco, quod hoc asserentes sunt censendi haeretici manifesti, secundum quod in constitutionibus vestris, pater sanctissime, quarum una incipit "Cum inter „, alia vero "quia quorundam „, plenius continetur; et super materia proprii et communis ac iuris et domini, quod Iesus Christus et apostoli eius in rebus temporalibus habuerunt, credo, profiteor et teneo in omnibus et per omnia firmiter id, quod in dictis constitutionibus et responsionibus per Vos factis obiectionibus, quas dictus Michael eiusque sequaces contra constitutiones praedictas fecerunt, de quibus sum informatus, plenius continetur; ac omnia et singula scripta, dicta et publicata contra dictas constitutiones et responsiones praedictas et ea tangentia per haereticos et schismaticos Ludovicum et Michaellem praedictos seu quoscumque alios assero, recognosco et dico fuisse et esse nulla, erronea, schismatica, haeretica atque falsa; eaque ut talia refuto, renuo et anathematizo, reprobato et detestor. Item recognosco et fateor in veritate, ut supra, quod ego male, falso, temere, erronee et inique assumsi et exercui de facto statum summi pontificatus, immo verius antipapatus, damnabile antedictum et favi haereticis suprascriptis et pluribus aliis; ideoque statum, adhaesionem et fautoriam huiusmodi in omnibus et per omnia refuto, renuo, anathematizo, reprobato et detestor. Item recognosco et fateor in veritate, quod male, temere et inique de facto promovi et consecrari feci seu potius execrari nonnullos praelatos praesertim schismaticos seu fautores haereticorum et aliquos devotos catholicos et fideles

deposui et beneficia ecclesiastica pluribus infidelibus, schismaticis et rebellibus seu eorum fautoribus contuli: et saepius per simoniacam pravitatem, quam exercere per me et dictos haereticos, schismaticos et alios perfidos non expavi, et cetera, quae verus papa gerere consuevit, malitiose de facto exercui. Quae omnia et singula scelera tam horribilia et nefanda refuto, renuo, anathematizo, reprobo et detestor. Item fateor et recognosco in veritate, quod anticardinales et archiepiscopos per me, ut praemittitur, promotos, et quos feci consecrari, immo verius execrari, de facto, non reputo esse cardinales nec episcopos; immo confiteor ipsos fuisse et esse, si non fuerunt absolvi et reconciliati per Vos, beatissime pater, schismaticos atque nullos; et omnes actus, quos circa illos vel quoscumque alios et specialiter circa Ludovicum praedictum ac eius fautores, complices et sequaces exercui de facto, cum de iure non possem, dico, quantum in me est, fore et fuisse de iure tamquam haereticos et schismaticos, invalidos et nullius roboris vel momenti, eosque ut tales, quatenus processere de facto, in quantum possum, infringo, irrito et denuntio nullos esse, ac expresse refuto, renuo, anathematizo, reprobo et detestor. Quae omnia et singula per me supra assertive proposita et prolata iuro per haec sancta Dei evangelia, a me tacta mentaliter et corporaliter, vera esse ac praescripta vitanda vitare et observanda inviolabiliter observare. Item omnes errores et haereses supradictos et eorum singulos et specialiter dicere, credere et tenere, quod ad imperatorem portineat papam deponere ac instituere; item, quod Christus et eius apostoli in his, quae habuisse leguntur, non habuerint nisi simplicem usum facti, et quoscumque errores et haereses alios abiuro, anathematizo, renuo, reprobo et refuto. Et insuper promitto et iuro, tactis mentaliter et corporaliter per me evangelii sacrosanctis, super omnibus et singulis suprascriptis stare mandatis ecclesiae sanctae Dei et vestris apostolicis ac fidem, quam sancta Romana ecclesia catholica et Vos, pater beatissime, creditis, tenetis et praedicatis, necnon vestras constitutiones et declarationes factas super materia proprii et communis ac iuris et domini, quod Iesus Christus et eius apostoli in rebus temporalibus habuerunt, perpetuo et inviolabiliter observare ac stare et parere in omnibus et per omnia mandatis sacrosanctae Dei ecclesiae ac vestri praefati domini nostri papae. Item promitto ac iuro, ut supra, quod nunquam praescripta nec infrascripta seu aliqua eorumdem

per me tractata et abiurata tenebo nec exercebo nec pro tali, scilicet papa me habebo, nec, quantum in me etiam erit, permittam quoquo modo ab aliis me haberi. Item promitto ac iuro ad sancta Dei evangelia corporaliter et mentaliter per me tacta, quod nunquam dictis haereticis et schismaticis Ludovico et Michaeli nec eorum fautoribus, complices, et sequacibus aut aliis per Vos, beatissime pater, et eandem Ecclesiam donotatis vel denotandis scienter, quamdiu in rebellione et extra devotionem et gratiam fuerint sanctae matris Ecclesiae atque vestram, adhaerebo nec eis praestabo auxilium, consilium vel favorem, nec cum eis aut eorum aliquibus ligam, coniurationem, pacta, conventiones seu conspirationes faciam aut contraham quoquo modo. Item, quod cum haereticis et schismaticis seu fautoribus et complices eorumdem, seu cum aliquibus a me promotis, immo verius execratis, ut praemittitur, conversationem aliquam non habebo, nec eis praestabo aliquod consilium, auxilium vel favorem: petens humiliter et devote me per Vos, pater sanctissime, non attentis meis excessibus et sceleribus gravibus, sed sola Dei misericordia, cuius estis verus et unicus in terris vicarius, ab omnibus poenis et sententiis iuris et hominis, quas propter praemissa vel eorum singula seu aliquod eorumdem occurrere, absolvi et unitati reintegrari et reincorporari ecclesiae sanctae Dei; paratum me offerens omnem poenam sive poenitentiam, quas mihi pro praemissis iniungendas vel imponendas vestra sanctitas duxerit, cum omni obedientia sustinere et etiam adimplere. De quibus omnibus et singulis supradictis, ad aeternam rei memoriam pro salute mea et publica, peto unum et plura, quotquot erunt expedientia, fieri publica instrumenta. »

Nos vero considerantes attente, quod ipsum Petrum ad conversionem huiusmodi non induxerit violentia aliqua, sed timor Dei spontaneaue voluntas, nec non quod eius contritio videtur probabiliter esse vera, tum ex eo, quod praemissa Pisis et ad Nos veniendo in multis civitatibus et locis Provinciae publice et hic etiam in curia tam in publico consistorio quam privato non erubuit confiteri, nec ad nostram sponte praetermisit venire praesentiam pro gratia humiliter et devote ac misericordia impetrandis, tum etiam, quia paratum se obtulit atque offert, quaecumque ei iniungenda duxerimus, adimplere, ut partes nostri officii exequamur, eiusque actibus, cuius vices in terris gerimus, nostros conformemus, prout est Nobis possibile, qui mortem

peccatorum non desiderat, sed ut convertantur et vivant, de fratrum nostrorum consilio absolutionem et reincorporationem praedictorum archiepiscopi Pisani et Lucani episcopi ratas habentes ac etiam confirmantes, nihilominus ipsum Petrum ad nostram et Ecclesiae restituentes gratiam, absolvendum duximus et reincorporandum sanctae Dei ecclesiae unitati; super irregularitatibus, quas propter praemissa contraxit seu aliqua praemissorum, cum eo nihilominus misericorditer dispensando; ordinationem et declarationem poenitentiae dicto Petro pro praemissis et eorum singulis, prout, quando et quoties Nobis expedire videbitur, imponendae Nobis specialiter et expresse nihilominus reservantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae annotationis, confirmationis, absolutionis, restitutionis, reincorporationis, dispensationis infringere etc. Datum Avinione VIII idus Septembris anno quinto decimo.

10. Ioannes XXII archiepiscopo ... eiusque suffraganeis mandat, ut processum contra fratres ordinum Mendicantium Ludovico de Bavaria adhaerentes die 2 Ian. 1331 habitum solemniter publicent.¹

1331, Ianuarii 11, Avinione.

Archiepiscopo ... eiusque suffraganeis.

Pridem contra fratres ordinum Mendicantium Ludovico de Bavaria de multis haeresibus et schismate condemnato adhaerentes quendam processum in consistorio publico, praesente fidelium multitudine copiosa, fecimus tenoris et continentiae subsequentis: "Ioannes etc. Ad futuram rei memoriam. Ad communem omnium notitiam credimus pervenisse, Nos dudum contra Ludovicum de Bavaria, eius demeritis exigentibus, diversos fecisse processus² etc. Sane quia ad nostrum pervenit auditum, quod nonnulli ordinum Mendicantium³, praesertim degentium in partibus Alemaniae, suae professionis oblit, velut in reprobum sensum dati, eidem Ludovico favere publice non verentur, nonnulli vero in eius damnanda comitiva morando, alii in locis interdictis ad eiusdem Ludovici seu suorum officialium dictum vel praeceptum divina profanando officia, et alii ipsum pro rege et imperatore habendo et eidem parendo et obediendo (atque) ad eius obedi-

tiam pravis studiis alios inducendo: Nos ... omnes et singulos ordinum Mendicantium, qui, postquam nostri processus ad eorum notitiam pervenerunt vel fecerant, quod pervenire non possent, eidem Ludovico, ut praemittitur, vel alii adhaeserunt ..., omnibus et singulis tam exemptionis quam praedicationis seu audiendi confessiones et etiam sepulturas habendi (in eo scilicet loco, in quo forsitan omnes de conventu ordinum praedictorum deliquerint in praemissis), quam aliis quibuscumque privilegiis et gratiis, libertatibus et immunitatibus tam ordinibus suis quam personis et locis ipsorum ... ab apostolica sede concessis auctoritate apostolica de dictorum fratrum [nostrorum] consilio privamus omnino et praeter poenas alias de iure per processus nostros contra talia praesumentes infictas, quibus ipsos volumus subiaccere, ordinariorum locorum iurisdictioni ordinariae quoad causas et omnia alia in perpetuum subiectos esse decernimus etc. Dat. Avinione II nonas ianuarii anno quinto decimo. „ Quamvis autem processus huiusmodi publicatus, ut praefatur⁴, sufficienter sit, volentes tamen ex superabundanti ipsum, ut certius innotescat partium illarum fidelibus, in eisdem publicari, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum publicetis solemniter et executioni demandetis: facientes super publicatione huiusmodi publica confici instrumenta Nobis fideliter et celeriter transmittenda. Dat. Avinione III idus ianuarii anno quinto decimo.

11. Ioannes XXII Bartholomaeo (de Perusio) ord. fr. Min. inquisitori haer. prav. mandat, ut, cum illi procuratores et syndici communis et populi Tudertin., qui coram Iohanne s. Theodori diac. card. et apost. sedis legato proposuerunt, omnes et singulos habitatores ipsius civitatis, tam ecclesiasticos quam saeculares, ad Ecclesiae Rom. devotionem et obedientiam redituros esse, minus plenam, quinimmo fictam et fraudulentam obedientiam obtulerint, processus contra ipsos Tudertinos reassumat.⁵

1331, Iulii 27, Avinione.

Bartholomaeo ord. fratr. Min., inquisitori haer. prav. in partibus Tusciae auctoritate apost. deputato.

Pervenit nuper ad nostri apostolatus auditum etc. Dat. [Avinione] VI kal. Augusti anno quintodecimo.

¹ E Marthenii et Durandi thesauro novo aneed. II, 825.

² Cfr. l. c. pag. 641-825 passim.

³ Inter quos fratres Minores non ultimum hac in re obtinebant locum, praesertim illi, qui Monachii, ubi Ludovicus de Bavaria residebat, degebant.

⁴ Tamquam ostiis maioris ecclesiae Avinionensis affixus.

⁵ Reg. Vat. t. 116 ep. 104. — Processus ab inquisitione haer. prav. in prov. S. Francisci contra Tudertinos et Amelienses a. 1329/30 habitos *Al. Fumi* ex Arch. Vat. Collect. t. 104 edidit in periodico « Bollettino stor. Umbro » t. V. pag. 269 sq.; ibi pag. 250 litterae, quarum argumentum supra relatum est, quasi in extenso reperiuntur.

12. Ioannes XXII respondet Roberto regi Siciliae ad litteras, in quibus hic processum Geraldii Othonis ministri generalis Ord. Min. in fratres Petrum de Cadeneto et Andream de Galiano habitum arguebat¹.

1332, Martii, 13, Avinione.

Carissimo in Christo filio Roberto regi Siciliae illustris.

Receptis noviter et perlectis litteris regiis, in quibus inter cetera magnitudo regia processum citatorium dilecti filii Geraldii Othonis ministri generalis Minorum contra Petrum de Cadeneto et Andream de Galiano sui ordinis habitum arguebat, non suffecimus nec adhuc sufficimus admirari. A regia siquidem memoria excidisse non credimus, quomodo dudum Nobis repetitis vicibus scripserit, quod exosam pariter et suspectam habebat admodum conversationem et assistentiam dicti Petri circa reginam filiam nostram in Christo carissimam, consortem tuam, quod eam instrueret perveris dogmatibus, et ipse quoque id affirmaret, nec sperabat regia providentia, quod regina ipsa sibi aut nobis esset obediens, quamdiu assisteret ille sibi; ideoque postulabat regalis excellentia, quod omnino ipsum procuraremus elongari ab ea. De Andrea vero praefato existit notorium, quod fautor et de sequela damnati Michaelis extitit et existit et ex multis causis aliis de haeresi et schismate noscitur vehementer esse suspectus. Cur igitur moleste gerat tua serenitas, si eos Nos velimus corrigere, sine dubio rationabiliter non videmus. In his, fili carissime, non decet nos talia coniventibus oculis pertransire. Abiicienda quidem prorsus est a sacerdotali vigore pestifera patientia, quae sibimet peccatis aliorum partiendo non parcit. Et si regina praefata contra dictum generalem irritetur et ad ipsius diffamationem intendat, provideat tua et ipsius prudentia, ne potius in vestri utriusque honoris dispendium, quod verendum est amplius, hoc valeat retorqueri. Oportebit etiam ipsum et fratres fideles eiusdem ordinis, qui ex multis contra dictum ministrum attentatis reperiunt in eius persona eorum ordini graves et atroces iniurias a regina specialiter irrogatas, loqui et ad suam excusationem scribere ac proponere in diversis mundi partibus, quanto discrimini

exponit regina ordinem antedictum, favendo schismaticis et haereticis apostatis dicti ordinis eosque, undecumque veniant, recipiendo et abunde necessaria ministrando et persequendo fideles, non sinendo, quod [ille minister generalis] suum in fratres dicti ordinis sibi faventes seu ipsam potius seducentes valeat officium exercere; necnon, quod est utique gravius, non sinit inquisitores haereticae pravitatis et praelatos contra suspectos, immo haereticos suum officium exercere: quinimmo per violentiam de manibus praelatorum litteras apostolicas super dictae inquisitionis officio sibi missas rapere non expavit. Haec et alia, quae in partibus illis sunt notoria, quaeque fama publica in diversis partibus publicat notoria, necnon et multa alia proponi poterunt, a quibus nequaquam tua erit apud intelligentes personas magnificentia excusata. Super iis autem dictae reginae scribimus in forma, quam continet cedula praesentibus interclusa². Dat. Avinione III idus martii anno sextodecimo.

13. Ioannes XXII monet Sanciam Siciliae reginam, ut Geraldum Ottonis ministrum generalem ord. Min. in suam recipiat gratiam³.

1333, Aprilis 18, Avinione.

Sanciae Siciliae reginae illustris.

Nosti, filia in Christo carissima, quantum Redemptori nostro sit accepta misericordia, quantumque sibi immisericordia sit exosa; nec ignorat tua prudentia, quae misericordibus praemia, quaeque immisericordibus supplicia veritas repromittit. Eapropter ... ea, quae ad misericordiam pertinent, excellentiae tuae cum fiducia suademus; scientesque, quod ipsius exercitatio est ad omnia utilis, promissionem habens vitae, quae nunc est, et futurae cum spe exauditionis, te ad ipsius exercitium invitamus. Sane quia notum est et forsitan amplius, quam deceret, contra dilectum filium Geraldum Ottonis ordinis Minorum generalem ministrum tuam benevolentiam irritatam, eandem toto cordis affectu exhortandam duximus et rogandam, ut secum misericordiam faciens sibi digneris tuam reddere gratiam ipsoque uti sicut fidei servo prompto tuae magnificentiae in omnibus, quae citra Dei offensam poterit com-

¹ E. Raynaldi Ann. eccles. a. 1332 nr. 20 (in rotulo mscr. archivi Vat.-Avin. sign. nr. 204).

² Quae cedula desideratur, minime autem, sicut vult Raynaldus, cum litteris die 2 sept. 1332 datis, quae in Bull. Franc. t. V

pag. 541 nr. 990 recensentur, confundi debet. Cfr. infra nr. 13 litteras ad illam reginam die 18 apr. 1333 directas.

³ E. Wadding. Ann. Min. a. 1333 nr. 17 (epist. secr. Ioannis XXII. a. 17 fol. 146). Cfr. supra nr. 12.

placere. Dat. Avinione XIV kalendas maii anno decimo septimo.¹

14. Ioannes XXII regi Franciae ad quasdam litteras sibi missas respondet.²

1334, martii 10, Avinione.

Philippo regi Franciae illustri.

... Adhuc in eisdem litteris regiis vidimus contineri, quod a pluribus dicebatur, quod Nos miseramus dilectum filium Geraldum Othonis Parisius ad docendum et praedicandum, quod animae separatae et a poenis purgatae divinam essentiam usque post resurrectionem corporum non videbunt. Ad quod dicimus et asserimus coram Deo, quod numquam hoc cor nostrum intravit nec exivit ab ore.... Dat. Avinione VI idus martii anno decimo octavo.

15. Vol. VI pag. 265 annotationi 6 (ad litteras nr. 613 relatas, per quas Clarissae monasterii de Pogeto seu Pugeto, a Bertrando de Pogeto card. episc. Ostien. fundati, quoddam indultum apost. obtinent) addenda est quaedam « Copia litterae domini camerarii dni. nri. papae missae abbati s. Severini de Neapoli », quae exstat in Arch. Vat. Arm. LIII lib. 9 et haec continet: Amice carissime! Procurator abbatissae et conventus mon. s. Marcelli de Pugeto Caturcen. dioec., heredum b. m. dni. Bertrandi epi. Ostien. S. R. E. card., proposuit in camera (apostolica) coram nobis, b. m. dominum Bertrandum archiep. Neapolitan., dum Apten. ecclesiae praeesset, recepisse de bonis executionis ipsius dni. cardinalis ad dictum mon. spectantibus et in suo ultimo testamento recognovisse, habere (ea), prout in cedula oblata per dictum procuratorem praesentibus interclusa videbitur contineri. Cum autem per inspectionem copiae testamenti eiusdem archiepiscopi missae de partibus illis apparet, ita ad instantiam ipsius petentis bona ipsa dicto monasterio restitui, volumus et scribimus, quatenus, si constiterit proposita vera esse, bona huiusmodi in eadem cedula descripta, si extant, vel eorum pretium, si forsitan vendita fuerint, eidem procuratori reddere et restituere, non obstante arresto seu manus impositione ipsius camerae, sine difficultate qualibet studeatis; copiam autem documentorum, quibus probare velint praedicta, transcriptam mittimus sub sigillo nostro: cui quidem copiae sicut originali fidem volumus haberi. Bene valete. Scriptum Avinione die XIV iulii (a. 1364).

16. Vol. VI pag. 340 annotationi 5 (ad litteras nr. 825 relatas, per quas fr. Cosmas O. Min. 1362 Iun 17 in archiep. Saraïen. promovetur) haec adiungenda sunt: Iste archiep., cui episcopus Coronen. praedicationem Crucis commisit, ad hanc praedicationem deputavit quendam fr. Michaellem (O. Min.) episc. Valonen., de quo archiepiscopus Neapolitan. Urbano papae V paulo ante 6 Sept. 1363 haec scribit: « Sancte Pater

et clementissime Domine! Venit hiis diebus ad vicarium meum in civitate Neapol. quidam frater Ord. Min. nomine Michael, qui se intulit episcopum Valonen. et se dicit creatum per quendam dominum patriarcham, cum certis litteris patentibus, habentibus insertam formam quarundam litterarum papalium, concessarum domino Coronen., et quarundam aliarum sub nomine revmi. patris dni. cardinalis Petragoricensis, quem intulit apostolicae sedis legatum per omnes partes, ubicumque nomen Domini invocatur. In quibus quidem litteris dicto fr. Michaeli committitur praedicatio Crucis in subsidium Terrae sanctae cum plena indulgentia et cum tanta et tali in multis casibus potestate, quod ridiculum est audire; et petebat licentiam praedicandi Crucem et exequendi potestatem sibi concessam per litteras supradictas per totam dioecesim Neapol. Quo ad notitiam meam perducto et comperto, quod litterae erant omnino falsae, procuravi dictum fratrem cum huiusmodi litteris in manibus meis habere. Captusque fuit, cum actu quasdam alias consimiles litteras fabricaret; statimque confessus est huiusmodi falsitatem et accusavit quosdam consortes de ord. Min. et Praed., qui in regno isto publice praedicant Crucem, et aliqua dixit ad suam excusationem contra dominum Coronensem. Propter quae ipsum facio sub tuta custodia detineri et mitto bullas et litteras falsas, quae repertae sunt apud ipsum, ad S. V. per dominum Hydruntinum, quem aliquid informavi de facto isto, ut omnibus consideratis eadem S. V. mihi mandet, quid me velit inde facturum ». — Traditae autem sunt per archiep. Neapol. praedicto archiep. Hydruntin. portandae ad curiam Rom. infrascriptae litterae: a) falsae bullae de promotione (Michaelis) epi. Valonen.; b) litterae testimoniales ducis Venet., qualiter epus. Coronen. fr. Cosmam (supradictum) constituit vicarium suum ad praedicandam Crucem; c) littera Cosmae archiep. Saraïen., per quam committitur praedicatio Crucis fr. Michaeli epo. Valonen. cum insertione bullarum domini Urbani pp. V et commissione dni. epi. Petragoricen. apost. sedis legati generalis, ubicumque nomen Domini invocatur; d) littera vicariatus epi. Geracien., cuius auctoritate fr. Michael confessus est, se creasse unum episcopum; e) transsumptum promotionis factae per patriarcham Constantinop. ad ecclesiam Soldaen. — Galea, quae illum aepum. Hydruntin. portabat ad curiam Rom., recessit Neapoli 6 Sept. (1363). Ex Arch. Vat. Arm. LIII lib. 9 pag. 31 et 38.

17. Urbanus VI episcopo Pataviensi mandat, ut abbatem monasterii Scotorum Viennen. inducat, ut fratres Min. in Pulkau permittat construere locum a Gregorio VI eis iam concessum.³

Romaë, 1379, augusti 28.

Venerabili fratri [Alberto] episcopo Pataviensi.

Dudum felicitis recordationis Gregorio papae XI praedecessori nostro pro parte dilectorum filiorum ministri provincialis et fratrum ordinis Minorum provinciae Austriae secundum morem dicti ordinis exposito, quod olim dilectus filius nobilis vir Burchardus comes de Rezeche,

¹ Tertia die post S. P. hac de re Roberto regi Siciliae haec scribit: « Quam sit Patri misericordiarum accepta misericordia si-bique immiser cordia sit exosa, quaeve misericordibus sint praemia et immiser cordibus supplicia repromissa, ad carissimae in Christo filiae nostrae Sanciae reginae Siciliae illustris, consortis tuae, memoriam per alias nostras litteras reducentes, eam ad parcendum dilecto filio Geraldo Ottonis ministro generali ordinis fratrum Minorum, si eam offendit aut irritavit, suamque sibi restituendam gratiam affectuosius precibus exhortamur. Quocirca regiam celsitudi-

nem attentius deprecamur, quatenus reginam eandem, ut precibus nostris huiusmodi plene ac prompte obtemperet, efficaciter inducere regia prudentia non omitat. Dat. Avinione XII kal. maii anno XVII. »

² E Raynaldi Ann. eccl. a. 1334 nr. 30. Cfr. Bull. Franc. t. V pag. 552 nr. 1031 et pag. 561 nr. 1044.

³ Ex autographo in Archivo fratrum Min. Viennen. conservato; Cfr. Bull. Franc. VI, 548 nr. 1373, et Friess « Geschichte der österr. Minoritenprovinz », pag. 23 et 143.

cupiens terrena in coelestia et transitoria in aeterna felici commercio commutare, quendam locum in oppido de Pulka tuae Pataviensis dioecesis consistentem et ad istum comitem iusto titulo pertinentem, etiam cum expresso consensu dilectorum filiorum nobilium virorum ducum Austriae, a quibus praefatus comes dictum oppidum tenebat in feudum, praefatis ministro et fratribus, ut ipse minister et fratres ibidem ecclesiam seu oratorium cum coemeterio, domibus et aliis officinis ad usum ipsorum ministri et fratrum necessariis fundari et construi facerent, liberaliter concesserat atque donaverat, praefatus praedecessor tibi per suas litteras commisit et mandavit, ut, si ad id tuus ac dilecti filii rectoris parochialis ecclesiae, infra cuius limites dictus locus consistit, ac praefatorum ducum et comitis assensus accederet, praedictis ministro et fratribus recipiendi locum ipsum et ibidem fundandi et construendi huiusmodi ecclesiam seu oratorium cum coemeterio, campanili cum campana, domibus et aliis necessariis officinis, dummodo locus ipse foret congruus et honestus et in eo saltem duodecim fratres dicti ordinis possent congrue sustentari, iurè tamen dictae parochialis ecclesiae et cuiuscunque alterius in omnibus semper salvo, auctoritate apostolica licentiam largireris, prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis postmodum pro parte ministri et fratrum praedictorum petitio continebat, parochialis ecclesia, infra cuius parochiae limites dictus locus consistit, per dilectum filium ...

abbatem monasterii Scotorum in Vienna, ordinis S. Benedicti, Pataviensis dioecesis gubernetur, idemque locus detineatur indebite occupatus, et propterea minister et fratres locum ipsum recipere et in eo ecclesiam seu oratorium huiusmodi fundari et construi facere non possunt, pro parte ministri et fratrum praedictorum fuit nobis humiliter supplicatum, ut providere ipsis super hoc de opportuno remedio de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, praefatum abbatem, ut locum ipsum eisdem ministro et fratribus dimittat ac ipsos ibidem ecclesiam seu oratorium cum coemeterio, campanili cum campana, domibus et aliis necessariis officinis fundare et construere libere permittat, auctoritate nostra compellas, non obstantibus, si eidem abbati vel quibusvis aliis communiter vel divisim a sede apostolica sit indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romae apud s. Mariam Transtiberim V Kalendis septembris anno primo.

18. *In annot. 7 pag. 726 vol. VII loco: « sed de rege Scotiae tantum eo tempore agi potest » legi debet: « sed non alius est ac Iacobus de Borbonio, maritus Ioannae II reginae Siciliae, quam duxit uxorem a. 1415 et qua a. 1435 defuncta nomen dedit ordini fratrum Minorum in conventu Bisuntino (Bé-sançon), ubi e vivis decessit die 24 Sept. 1438 ».*

INDICES.

TABULA MATERIARUM SEU INDEX RERUM.

A). QUOAD ORDINEM FRATRUM MINORUM.

1. De regula ipsius ordinis agitur nr. 5, 14, 28, 71, 73, 197, 231, 290, 309, 311, 351, 353, 393, 814, 823^a, 970, 1363, 1475/76, 1715.
2. De ministris et capitulis gener. vel prov. et de cardin. protect. nr. 120, 295, 445, 737, 912, 925, 926, 1077, 1078, 1150, 1421, 1467, 1617, 1619, 1620, 1622.
3. De locis fratrum eorumque syndicis et de indulgentiis vel eleemos. ecclesiis annexis concessis nr. 17, 37, 43, 50, 54/56, 58, 66, 68, 71, 91, 109, 116, 146, 152, 191, 195, 196, 207, 278, 286, 294, 297, 299, 304, 305, 340, 352, 378, 379, 382, 390, 403, 404, 414, 427, 433, 442, 443, 447, 448, 450, 451, 456/58, 460, 463, 464, 466, 468, 471, 478, 481, 504, 508, 514, 522, 523, 530, 534, 539, 545, 552, 554, 564, 570/72, 577, 584, 587, 590, 592, 597, 598, 601/04, 608, 612, 613, 615, 619, 627/31, 633, 636, 637, 943, 647, 651, 664, 667, 671, 672, 679, 681, 682, 687, 690^a^b, 693, 700, 701, 705, 708, 723, 727, 739, 740, 747, 750, 757, 764/66, 772, 783, 798, 802, 803, 812, 824, 826, 827, 840, 842, 849, 856, 858, 859, 865, 866, 868^a/74, 876, 878, 882, 886, 888, 890, 899, 900, 904, 910, 911, 919, 924, 928, 935, 939, 948/50, 959, 962, 966, 967, 971, 972, 974/76, 979, 980, 982, 983, 985, 988, 990/92, 1013, 1015, 1020, 1024, 1026, 1031, 1045/47, 1050, 1054, 1056, 1058, 1064, 1071, 1075, 1078, 1099, 1138, 1145, 1147, 1174, 1182, 1208, 1211, 1225, 1227, 1230, 1240, 1257/59, 1274, 1276, 1289, 1301, 1307, 1309, 1311, 1312, 1354, 1383, 1401, 1411, 1412, 1422, 1471, 1498, 1524, 1563, 1595, 1605, 1623, 1624, 1630, 1631, 1639, 1655, 1658, 1659, 1674, 1677, 1681, 1682, 1688, 1691/97, 1709, 1710, 1712, 1725, 1728, 1730, 1731, 1736, 1737, 1743/45, 1747, 1748, 1753, 1755, 1756, 1759, 1861, 1768/70, 1772, 1773, 1775, 1777, 1778, 1780/82, 1785, 1787/89, 1795, 1799, 1800, 1804, 1807, 1808, 1811, 1813, 1816/18, 1822/24, 1826, 1827, 1829/32, 1835, 1837, 1838, 1841/43, 1846, 1849, 1852/56, 1857, 1860, 1862, 1868, 1869, 1871/73, 1878, 1879, 1881/84, 1889, 1890, 1895, 1896, 1904, 1907/09, 1911/13, 1915/18, 1920, 1923, 1926/36, 1938, 1940/43, 1946/49, 1951, 1952, 1955, 1959, 1960, 1963/67, 1969, 1970, 1972, 1973, 1975/79, 1984, 1986/90, 1992, 1993, 1995/97, 1999, 2000/05, 2010, 2028, 2033, 2046, 2053, 2054, 2069, 2074, 2088, 2095, 2110, 2121, 2147, 2155, 2161, 2171, 2205.

4. De privilegiis super missis celebr., praedicationibus faciendis, confessionibus aud., sepulturis, legatis accip., distantia locorum nr. 2, 4, 9, 10, 16, 19, 20/22, 27, 29, 32, 33, 38, 45, 46, 78, 94, 99, 100, 110, 118, 127, 133, 137, 139, 160, 171, 186, 222, 249/51, 258, 279, 280, 289, 292, 293, 296, 298, 303, 306, 308, 312, 321/25, 330/32, 337, 349, 354, 360, 371, 377, 383, 391, 397, 399, 401, 410, 411, 419, 420, 467, 476, 477, 480, 487, 521, 524, 527, 531, 532, 538, 546/51, 556, 574, 593, 606, 634, 667, 674, 676, 690, 735, 738, 760, 667, 771, 774, 777, 782, 786, 789, 790, 794, 797, 800, 801, 811, 816, 818/20, 828, 844, 847, 848, 851, 854, 857, 861, 868, 875, 880, 883, 892, 893, 895, 897, 902, 903, 906, 912, 913, 930, 937, 946, 955, 956, 958, 964, 968, 994, 996, 997, 1004, 1019, 1035, 1037, 1040, 1042, 1048, 1059, 1060, 1073, 1074, 1088/90, 1095, 1096, 1105, 1109, 1129, 1199, 1218, 1219, 1221, 1223, 1226, 1232, 1238, 1244, 1247, 1254, 1265, 1275, 1278, 1286, 1305, 1319, 1323, 1325, 1332, 1357, 1359, 1360, 1367, 1369, 1392, 1399, 1400, 1487/89, 1505, 1509, 1511, 1528, 1564, 1567, 1573, 1584, 1606, 1615, 1616, 1633, 1651, 1690, 1719, 1721, 1729, 1848, 1858, 1865, 1980/82, 2016, 2023, 2038/42, 2080, 2090, 2098, 2100, 2103, 2113, 2117, 2133, 2137, 2156, 2157, 2168, 2176, 2178, 2183, 2184, 2198, 2200, 2209.
5. De interdicto ab illis fratribus observando et de rebus apud eos depositis nr. 228, 235, 271, 470, 485, 497, 811, 905, 1115, 1242, 1310, 1322, 1328, 1344, 1377, 1389, 1397, 1458, 1492, 1526, 1530, 1531, 1647, 1689, 1810, 2021, 2073, 2116, 2203, 2208.
6. De fratribus Min. inter sanctos relatis nr. 47, 48, 72, 81, 82, 189, 215/17, 285, 575, 616/17, 754, 792^a, 804, 822, 951, 1043, 1477.
7. De fratribus Min. ad dignitates eccles. assumptis nr. 338, 406, 436, 452, 489, 525, 561, 582, 583, 614, 642, 645, 659, 663, 689, 695, 724, 724, 734, 736, 753, 762, 763, 768, 771, 795, 809, 811, 832, 842, 920, 947, 987^a, 1005, 1023, 1041, 1083, 1084, 1110^a, 1139, 1142, 1157, 1160, 1165, 1179, 1184, 1209, 1210, 1248, 1251, 1261, 1268, 1269, 1284, 1292, 1297, 1298, 1303, 1316, 1320, 1323, 1329, 1330, 1337, 1343, 1345, 1355, 1370/72, 1384/86, 1391, 1393, 1406, 1407, 1414, 1424, 1425, 1428, 1430, 1442, 1443, 1447, 1451, 1456, 1466, 1478, 1481, 1483/86, 1494/97, 1500, 1507, 1508, 1510, 1513, 1516, 1520, 1532, 1537, 1539, 1553, 1557, 1574,

- 1582, 1586, 1603, 1604, 1638, 1641, 1661, 1670, 1680, 1683, 1711, 1742, 1746, 1750, 1773, 1774, 1797, 1828, 1891, 1903, 1998, 2013, 2017, 2018, 2029, 2036, 2037, 2043, 2047/49, 2051, 2055, 2056, 2062, 2065, 2071, 2079, 2082, 2093, 2096, 2099, 2107, 2109, 2111, 2112, 2123, 2128, 2132, 2134, 2138, 2141, 2142, 2145, 2146, 2148, 2149, 2151, 2153, 2154, 2162, 2169, 2170, 2172, 2175, 2186, 2191/95, 2197.
8. De eorum missionibus inter schismaticos et infideles ac communicatione cum excommunicatis nr. 23/26, 95, 102, 104, 106/08, 111, 112, 199, 227, 232, 234, 237, 246, 272, 362/65, 428/32, 437, 438, 484, 519, 556, 731, 788, 938, 995, 1094, 1222, 1252, 1403, 1440, 1608, 1612, 1643, 1704/05, 1845, 1957, 1958, 1968,
9. De officio inquisitionis et praedicatione Crucis eis commissis nr. 125, 148, 172, 183, 192, 193, 236, 240, 241, 287, 310, 313, 372, 396, 405, 417, 434, 440, 488, 498, 502, 526, 527, 573, 648, 653, 654, 691, 697, 698, 702, 704, 711/14, 716, 721, 741, 770, 805, 806, 838, 850, 879, 915, 941, 943, 954, 1007, 1008, 1016, 1017, 1039, 1047, 1057, 1062, 1068, 1072, 1086, 1092, 1096, 1100/02, 1119, 1126/28, 1131, 1140, 1143, 1158, 1163, 1166, 1177, 1188, 1201/03, 1213, 1224, 1228, 1234, 1236, 1237, 1243, 1245, 1264, 1277, 1295, 1299, 1327, 1364, 1387, 1416, 1426, 1429, 1432/35, 1441, 1464, 1465, 1521, 1534, 1540, 1554, 1555, 1560, 1578, 1614, 1650, 1654, 1662, 1671, 1698, 1703, 1727, 1751, 1758, 1767, 1802, 1819, 1836, 1899, 1900, 1902, 1910, 1914, 1919, 1939, 1953, 1954, 2008/09, 2105, 2106, 2108, 2114, 2115, 2129, 2135, 2136, 2140, 2143, 2144, 2173, 2188, 2204, 2206.
10. De fratribus Min. tamquam apost. sedis poenitentiariis, nuntiis, capellanis nr. 53, 159, 184, 185, 188, 190, 205, 223, 225, 229, 230, 247, 256, 257, 282, 283, 301, 318, 320, 336, 361, 412, 418, 426, 444, 446, 453/55, 473, 475, 493, 494, 496, 507, 528, 529, 535, 536, 565, 566^a, 567, 578, 579, 581, 594, 622, 623, 668, 669, 675, 688, 719, 725, 746, 751, 940, 1025, 1067, 1111, 1116, 1117, 1133, 1135, 1148, 1152, 1153, 1155, 1156, 1167, 1176, 1193, 1197, 1204, 1214, 1262, 1273, 1281, 1285, 1313, 1314, 1317, 1334, 1336, 1346, 1347, 1356, 1362, 1366, 1374, 1381, 1382, 1394/96, 1404, 1407, 1415, 1423, 1427, 1453, 1468, 1469, 1490, 1519, 1575, 1597, 1636, 1640, 1644, 1646, 1657, 1675, 1735, 1793, 1794, 1840, 1863, 1870, 1906, 1994, 2006, 2011, 2057, 2158, 2189.
11. De aliis commissionibus eis concreditis nr. 8, 10, 44, 53, 74, 79, 80, 92, 93, 97, 98, 120, 126, 138, 141, 181, 252, 253, 268, 274, 481, 288, 291, 307^a, 381, 394, 398, 400, 415, 422, 425, 439, 441, 472, 482, 491, 492, 503, 506, 513, 517, 542, 576, 586, 589, 595, 607, 646, 649, 650, 658, 661, 662, 672^a, 673, 677, 682, 686, 694, 707, 732, 756, 759, 775, 792, 793, 796, 843, 867, 877, 885, 887, 901, 957, 987, 1011, 1104, 1112, 1114, 1120, 1121, 1123, 1134, 1141, 1146, 1162, 1168/70, 1172, 1173, 1175, 1178, 1180, 1186, 1187, 1189/92, 1198, 1205, 1212, 1215/17, 1220, 1231, 1233, 1239, 1241, 1249, 1253, 1267, 1270, 1280, 1282, 1287, 1288, 1293, 1294, 1326, 1331, 1333, 1339/42, 1348, 1350/53, 1358, 1361, 1368, 1375, 1376, 1380, 1390, 1398, 1402, 1417, 1419, 1420, 1431, 1436, 1438, 1439, 1445, 1446, 1448, 1449, 1452, 1454, 1455, 1457, 1459, 1461/63, 1470, 1472/74, 1479, 1480, 1482, 1491, 1493, 1499, 1502, 1504, 1512, 1514, 1515, 1517, 1518, 1522, 1523, 1529, 1533, 1536, 1538, 1542/52, 1558, 1559, 1562, 1565, 1569, 1571, 1576, 1577, 1579/81, 1583, 1585, 1587, 1588, 1590, 1591, 1593, 1598, 1599, 1601, 1602, 1632, 1635, 1648, 1660, 1663/67, 1672, 1673, 1685, 1700, 1722, 1734, 1738, 1739, 1741, 1749, 1752, 1757, 1760, 1766, 1783, 1786, 1791, 1803, 1809, 1834, 1859, 1864, 1886, 1893, 1898, 1905, 1921, 1924, 1937, 1945, 1956, 1961, 1962, 1983, 2012, 2014, 2024, 2026, 2032, 2035, 2045, 2052, 2058/60, 2063, 2064, 2066, 2067, 2075, 2081, 2083, 2087, 2089, 2092, 2094, 2122, 2125, 2126, 2150, 2159, 2160, 2163, 2164, 2166, 2167, 2174, 2177, 2180/82, 2196, 2199, 2201, 2202, 2207, 2210.
12. De quibusdam gratis singularibus fratribus Min. concessis nr. 123, 544, 555, 638, 638, 680, 703, 715, 728, 799, 884, 918, 1032, 1113, 1144, 1183, 1266, 1283, 1321, 1410, 1637, 1645, 1684, 1885.
13. De fratribus Min. in ipsum ordinem assumptis, ad alios translatis, errantibus, apostatis nr. 6, 7, 15, 18, 30, 31, 167, 204, 208, 342, 355/57, 370, 421, 461, 483, 495, 501, 520, 533, 540, 563, 566, 588, 610, 632, 684, 730, 784, 785, 817, 823, 825, 833, 860, 921, 965, 978, 1000, 1036, 1037, 1202, 1260, 1290, 1296, 1305^a, 1324, 1337, 1621, 1771, 1806, 2019/20, 2030, 2084, 2091, 2119, 2127, 2187, 2190.

B). QUOAD ORD. S. CLARAE SEU S. DAMIANI.

1. De regula observanda nr. 61/65, 70, 105, 114, 121, 129, 154, 179, 201, 212, 219, 220, 243/45, 261, 267, 269, 276, 319, 328, 358, 368, 392, 474, 559, 611, 678, 717, 722, 743, 749, 815, 845, 851^a, 894, 969, 1006, 1022, 1154, 1161, 1196, 1250, 1263, 1279, 1652, 1702, 1851, 1877, 1925, 2130, 2131.
2. De monasteriorum fundatione nr. 1, 51, 75, 113, 119, 130, 131, 140, 143, 149, 211, 413, 435, 512, 557, 562, 618, 652, 657, 706, 733, 761, 841, 860^a, 981, 984, 1009, 1034, 1070, 1093, 1106, 1149, 1185, 1194, 1315, 1460, 1541, 1556, 1566, 1570, 1594, 1600, 1607, 1613, 1649, 1668, 1686, 1723, 1732, 1733, 1844, 1874, 1884, 1922, 2015, 2031, 2094, 2165.
3. De eorum possessione bonorum nr. 3, 11/13, 42, 52, 59, 60, 76, 83, 85, 96, 103, 122, 128, 136, 153, 157, 164/66, 176, 177, 194, 200, 206, 210, 214, 221, 238, 242, 254, 259, 260, 264/66, 314, 315, 317, 326, 335, 347, 348, 350, 510, 591, 596, 718, 720, 726, 729, 742, 745, 778, 779, 787, 807, 830, 831, 834/36, 839, 846, 891, 908, 916, 927, 934, 953, 961, 963, 973, 977, 993, 999, 1001/02, 1018, 1028/30, 1033, 1053, 1055, 1063, 1065, 1066, 1076, 1079, 1081, 1085, 1122, 1124, 1130, 1132, 1136, 1181, 1195, 1271, 1300, 1306, 1318, 1338, 1378, 1388, 1413, 1525, 1527, 1535, 1568, 1589, 1634, 1648, 1653, 1764, 1796, 1805, 1813, 1819, 1892, 1944, 1985, 2070, 2108, 2124, 2185.
4. De Clarissarum privilegiis et immunitatibus nr. 34, 57, 84, 124, 144, 151, 151^a, 159, 162, 168, 173/75, 178, 180, 187, 198, 201/03, 218, 226, 248, 263, 270, 275, 284, 300, 307, 316, 333, 334, 341, 343/46, 359, 366, 369, 373, 375, 376, 384/86, 389, 409, 423, 424, 449, 479, 500, 515, 533, 560, 568, 569, 580, 605, 609, 619, 626, 639/41, 660, 670, 692, 699, 710, 744, 748, 752, 755, 760, 769, 773, 810, 829, 837, 852, 853, 855, 862, 863, 881, 898, 907, 909, 914, 917, 922, 931, 933, 936, 942, 944, 945, 952, 960, 998, 1049, 1051, 1061, 1069, 1103, 1107, 1110, 1118, 1159, 1229, 1235, 1246, 1255, 1256, 1308, 1349, 1365, 1408, 1409, 1418, 1503,

- 1561, 1596, 1642, 1669, 1687, 1714, 1745, 1765, 1801, 1820, 1887, 1950, 2025, 2034, 2050, 2061, 2076, 2078, 2097, 2179.
5. De indulgentiis earum ecclesiis concessis, nr. 67, 69, 77, 142, 155, 156, 182, 233, 255, 262, 277, 329, 374, 395, 459, 490, 511, 543, 558, 585, 599, 624, 625, 848^a, 889, 929, 1291, 1501, 1678, 1679, 1706/08, 1713, 1716/18, 1724, 1726, 1740, 1754, 1776, 1790, 1792, 1798, 1804, 1812, 1825, 1857, 1861, 1884, 1888, 1894, 1897, 1901, 1901^a, 1916, 1917, 1918, 1929, 1934, 1940, 1943, 1973, 1991, 1996, 2004, 2007, 2189.
6. De licentia ingrediendi earum monasteria nr. 209, 213, 307^b, 665, 709, 1012, 1014, 1207, 1373, 1450, 1592, 1676, 1699, 1701, 1814, 1833, 1847, 1850, 1866, 1867, 1875, 1876, 1880, 2022, 2072, 2102.
7. De abbatissarum electione et monialium receptione vel translatione nr. 132, 141, 161, 380, 635, 1241, 1379, 1779, 2152.
8. De Clarissis inter sanctos relatis nr. 685, 821, 1080, 1091.
9. De precibus pro Rom. pontif. effundendis nr. 35, 41, 1108.
10. De earum cura et visitatione peragenda ac cardinali protectore nr. 36, 39, 145, 224, 239, 302, 367, 387, 388, 408, 416, 465, 469, 499, 505, 509, 559, 600, 666, 758, 781, 808, 864, 923, 929, 932, 989, 1010, 1021, 1082, 1132^a, 1151, 1617, 1618, 1720, 1784, 1821, 1971, 1974, 2077, 2104, 2120.
- C). QUOAD ORDINEM TERTIUM SEU POENITENTIUM.
1. De regula et vita fratrum et sororum ipsius ord. nr. 101, 114, 150, 273, 402, 462, 518, 541, 609^a, 776, 986, 1200, 1304, 1815, 1968, 2027, 2085/86.
2. De eiusdem ord. sanctis nr. 86/90, 134/35, 147, 169, 339, 407, 644, 1272, 1444, 1506, 1762, 2118.

INDEX PERSONARUM. (*)

A). — Fratrum Minorum.

- Adam de Marisco, mag. theol., 867.
Adam de Cunis, inquis., 2136.
Adolfus comes Holsatiae 690 *, 793.
Aegidius Angularis 980.
Aegidius de Leodio, episc. Valven., 1436, 1763.
Aegidius Vivae 2019.
A(gnellus?), episc. Facen., 112.
Alamannus de Balneoregio, inquis., 1614, 1671, 2129;
archiep. Arboren. 2149.
Albertus episc. Pomesanien., 1068 *.
Albertus de Faventia 919.
Albertus (de Gonzaga), episc. Iporien. 1670.
Albertus de Monte s. Petri 2038.
Albertus Riccus, episc. Tervisin. 809, 1002 *.
Aleardus, archiep. Ragusin. 987 *, Arboren. 1329.
Alexander de Hales, mag. theol., 884.
Alexander de Venetiis 1575, episc. Bellun. et Feltr. 2132.
Alexander de Verulis 1520.
Alferus Albensis 589.
Amanevus de Mota 2067.
Ambrosius, capell. Greg. IX, 51.
Ambrosius (b.) 283, 575, 951.
Amedeus de Savoia 2091.
Andreas guard. Tiburtin. 888.
Andreas de Florentia, mission. ad Tart., 1403.
Andreas de Tuderto, inquis., 1028, 1038, 1072, 1086, 1092,
1100, 1119.
Andreas de Nursia, inquis., 2009, 2108, 2140.
Angelierius de Aquasparta, inquis. 2143.
Angelus, episc. Absoren. 2037 *.
Angelus, episc. Nepesin. 2138, Reatin. 2193.
Angelus, visitator mon. ord. s. Dam. 42.
Angelus de Colleveteri, inquis., 2136.
Angelus de Perusio 1338.
Angelus de Reate, inquis., 1534, 1534, 1555, 1671, 1914,
2136.
Angelus de Tuderto, inquis., 1092, 2115.
Angelus de Urbeveteri, min. prov. s. Franc. 1394, 1441.
Angilerius de Mutina 552.
Antonienus, episc. Cervien., 2148.
Antonius, vicarius gen. patr. Constantin. 1165, electus
Nigriponten. 1337.
Antonius de Padua (s.) 81, 82, 754.
Antonius de Parma, mission. ad Tart. 1403.
Arnulfus, poenit. apost., 159, 282.
Aymo, v. Haymo.
B. 44, inquis. 287.
Bartholomaeus, min. prov. Austriae 492 *.
Bartholomaeus, episc. Faesulan., 2172.
Bartholomaeus, inquis., 1092, 1173.
Bartholomaeus de Amelia, nuntius apost., 1382, 1394 *,
1396, episc. Grossetan. 1406, 1641, 1661 *, 1793,
1906, 1934.
Bartholomaeus de Bohemia, praedic. Crucis, 806, 807 *,
897, 903 *, 913, 918, 920, 941.
Bartholomaeus, lector de Bruna, 943.
Bartholomaeus de Bononia, mag. theol., 1427.
Bartholomaeus de Carbonario, electus Nepesin., 1430.
Bartholomaeus de Florentia 1727.
Bartholomaeus de s. Gemino 1490, 1500 *.
Bartholomaeus de Pisis, episc. Ampurien. 2175.
Bartholomaeus de Senis, min. prov. Syriae, nuntius apost.
ad Graecos, 1441.
Bentevenga, episc. Tudertin. 1385, 1392, Albanen. 1500,
1683.
Benvenutus de Eugubio (b.) 189.
Benvenutus, nuntius apost., 1395 *, episc. Eugubin. 1414,
1443, 1447 *, 1458, 1577, 1675, 1794.
Benvenutus, electus Reatin. 1428.
Benvenutus, inquis. 1934.
Benvenutus de Rapolla 1982.
Berardus de Tuderto 1683.
Bernardus de Saalfeld 1220.
Bertholdus de Ratisbona, praedic. celeb. 1140.
Bertrandus de Cigoreto, inquis. 1738 *.
Bettus, electus Calaritan. 2154.
Blancus, nuntius apost. 451, 507, episc. Maroch. 1271.
Boiolus v. Buiolus.
Bonafides de Benevento 472.
Bonagratia de s. Ioh. in Pers., nuntius apost. 1334, 1347,
min. gen. 1403 *, 1467 *.
Bonaiuncta, episc. Recanaten. (postm. Aesin.) 1160, 1170 *,
1254.
Bonaiuncta de Mantua, inquis., 1919, 2007.
Bonaventura (s.), min. gen. 854 *, 967, 970; electus Ebo-
racen. 1248, 1283, episc. card. Albanen. 1343.
Bonaventura de Mugello, nuntius apost. 1334.
Bovaventura, archiep. Ragusin. 1646 *.
Bonaventura de Parma 1507.
Bonavoluntas Teutonicus 1191.
Bonifatius de Iporegia, nuntius apost. 1155, 1197, 1285.
Boninsegna de Tridento, inquis. 2188.
Buiolus, famil. Innoc. IV, 337 *, 612 *, 675.
Burcardus de Brugge 1202.
Carus de Aretio 1727.
Columbanus, episc. Tragurien. 791, 1291.

(*) Numeri nominibus appositi respondent numeris regestorum; asteriscus nonnullis numeris appositus significat, nomen non in ipso regesto, sed in annotatione ad id reperiri.

- Conradus de s. Cornelio 1684.
 Conradus (Probus de Tübingen), min. prov. Alamaniae super. 1413, episc. Tullen. 1481, 2033.
 Constantinus, famil. Nic. III, 1397.
 Crescentius iun., episc. Aesin. 617.
 Crescentius sen., min. gen. 443 *, 561 *, 708.
 Cyprianus, nuntius apost. 1643.
 Daniel, episc. Cloneren. 486.
 David de Verona 180.
 Deodatus de Squillacio, episc. Anglonen. 689.
 Deoteleve de Perusio 1321, 1333.
 Desiderius, poenit. apost. 412, 446, 494.
 Diotebenedica de Tuderto 210.
 Dominicus de Aragonia 363, episc. Abulen. 1157, 1251, 1292.
 Dominicus de Portugalia, poenit. apost. 1410.
 Donatus de Castello 1332.
 Droco de Provino, mag. theol. 1362.
 Ecce, nuntius apost. 723.
 Elias, min. gen. 120, 231.
 Enecus, poenit. apost. 1273.
 Englesius, episc. Novarien. 1603.
 Eustachius de Atrebatu 1329 *.
 Eylardus de Rostock 306.
 Ferdinandus, episc. Burgen. 1497, 1594 *, 1821, 2080 *, 2176.
 Fernandus Alvari, electus Oveten. 2044.
 Fidentius de Venetiis 1373.
 Fidesmidus, episc. Fanen. 1424.
 Florasius de Vicentia, capell. Urb. IV et inquis. 1143, 1158, 1166, 1201.
 Franciscus, episc. Senogallien. 2049.
 Franciscus, episc. Spoletan. 2013.
 Franciscus, episc. Terracin.-Avellinen. 2017.
 Franciscus de Aesio, episc. Pensaur. 1386.
 Franciscus de Apta 2009.
 Franciscus de Assisio (s.), fundator ord. Min. 2, 9, 14, 71, 72, 213-217, 792 *, 822, 1043, 1477, 1603, 1690, 1773, 1849, 1966-1968, 1981.
 Franciscus de Castro Florentino 2127.
 Franciscus de Reate (Rivoutris), inquis. 1614, 1671, 1703.
 Franciscus de Rocca Sinibaldi 2119.
 Francus, confessor Marg. duc. Austriae 492.
 Galganus de Eugubio, inquis. 1397, 1902.
 Garsias Arnaldi de Burgareno 376.
 Gaufridus (Gotifredus, Gufridus), poenit. apost. 528, archiep. Antibaren. 639, 681 *.
 Gaufridus de Bero 493.
 Gentilis de Bethonia, inquis. 1092, 1130 *, 2021 *, nuntius apost. 1394, archiep. Reginen. 1483, 1530, 1933 *, 1962.
 Gentilis de Monteflorum, S. R. E. card. 2181.
 Georgius, nuntius bani Croatiae 1636.
 Gerardinus, episc. Humanat. 1750.
 Gerardinus de Buccis 2187.
 Gerardus de Burgo s. Domini XXXIII.
 Gerardus de Padua 81.
 Gerardus de Prato, nuntius apost. 1197, 1373, 1403.
 Gerardus, socius Conradi de Marburg 31, 123.
 Girardinus de Mutina 532.
 Gotifredus v. Gaufridus.
 Gotifredus, episc. Agrigentin. 1184.
 Gualterus, electus Aesin. 432.
 Gualterus, poenit. apost. 1176.
 Gualterus de Brugis, episc. Pictaven. 1483, 1498, 1534 *, 1691, 1694, 2071.
 Guicciardinus de s. Geminiano, inquis. 1439 *.
 Guido, min. prov. Romanae 1394.
 Guido de Marchia 1885.
 Guido de s. Michael. episc. s. Agathae 2043.
 Guidolinus, transl. ad ord. s. Ben. 1437.
 Guilelmus v. Willelmus.
 Guilelmus, transl. ad ord. s. Ben. 520.
 Guilelmus, famil. Urb. IV, 1142, episc. Anteraden. 1157 *, 1170 *, 1182 *, 1192 *, 1209 *, 1330.
 Guilelmus, episc. Dignen. 1742, 1770.
 Guilelmus Arnaldi 963.
 Guilelmus de Bagnolio 389.
 Guilelmus Bertrandi, inquis. 1213, 1264.
 Guilelmus de Bobbio, episc. Regin. 1797, 2132 *.
 Guilelmus de Buzea 843.
 Guilelmus de Cherio, poenit. apost. 1937.
 Guilelmus de Cuna, nuntius regis Sic. 2138, 2170.
 Guilelmus de Falgario, episc. Vivarien. 2079.
 Guilelmus de Gainesborough, episc. Wigorn. 2197.
 Guilelmus Gualterii 1964.
 Guilelmus de s. Marcello, inquis. 1758 *, 2204.
 Guilelmus de Mefino, visitator et custos prov. Aquit. 376, 677, 680.
 Guilelmus de Melitona 884.
 Guilelmus de Montilio, electus Vivarien. 2079.
 Guilelmus de Pinderiis 1964.
 Guilelmus de Recanato 1633.
 Guilelmus de Rocca 1191.
 Gundisalvus, nuntius regis Cast. 1733.
 Hartpernus, min. prov. Austriae 1330 *.
 Haymo (de Faversham), nuntius apost. (postm. min. gen.) 108.
 Haymo, episc. Lacedaemon. 1431.
 Helias v. Elias.
 Henricus, episc. Clugien. 1828.
 Henricus, electus Pergamen. 2029.
 Henricus, episc. Revalien. 2123.
 Henricus, guard. loci de Morreo 792.
 Henricus de Ankersberg, nuntius apost. 503.
 Henricus de Betemburg 1806.
 Henricus de Brene, electus Gneznen. 1508.
 Henricus de Careto, episc. Lucan. 2162.
 Henricus de Geilenhusen 632.
 Henricus de s. Germano, episc. Isern. 1284.
 Henricus de Isnay, nuntius Rudolphi regis Rom. 1366, 1371, episc. Basil. 1384, archiep. Magunt. 1382.
 Henricus de Lützelburg episc. Semigallen., Curonien., Chiemen., 436, 489, 582, 887, 1139.
 Henricus de Tuderto, archiep. Iaderen. 2111, 2151.
 Hermannus de Bottenbrunnen 303.
 Hieronymus de Asculo, min. gen., nuntius apost. 1334, 1347, 1381, 1394, 1395, 1404, 1407, 1423, S. R. E. card. 1467, 1468 *, 1489 *, 1534, 1536 *, 1574 *, S. P. (nom. Nic. IV) 1604.
 Hugo de Friburgo 684.
 Hugo de Turenna 302.
 Hugolinus de Brunforte, alectus Aprutin. 2048.
 Hugutio, episc. Taurinen. 1179.
 Iacobus, episc. Ferentim. 1412.
 Iacobus, archiep. Iaderen. 2131.
 Iacobus, episc. Nuscan. 1333.
 Iacobus min. prov. Hungariae 438.
 Iacobus, min. prov. Portugalliae 118.
 Iacobus, oeconomus mon. ss. Cosmae et Damiani de Urbe 143.

- Iacobus de Alifia 1516.
 Iacobus de Casalio, episc. Bellun. et Feltr. 1903.
 Iacobus de Fulgineo, electus Fulgin. 2093.
 Iacobus de Gordiano, poenit. apost. 2189.
 Iacobus de Piperno, min. prov. Rom. 1038.
 Iacobus de Russano, nuntius apost. 106.
 Iacobus de Tuderto, inquis. 2173.
 Iacobus de Velletris 620.
 Illuminatus de Theate, episc. Assis. 1345, 1355.
 Ioannes, archiep. Iaderen. 1891, 2037, Tranen. 2111.
 Ioannes, electus Arboren. 1329.
 Ioannes de s. Agatha, mission. ad Tart. 1403.
 Ioannes de Alneto, episc. Rathboten. 1171, 1210.
 Ioannes de Amelia, episc. Sutrin. 1478.
 Ioannes Anglicus (seu de Cantia), nuntius apost. 426, 496, 567, 688, 1116, 1117, 1148, 1167, 1262.
 Ioannes (olim rex Armeniae) 1704 *.
 Ioannes de Aversa (idem ac Ioannes Saracenus?), min. prov. Calabriae 732.
 Ioannes de Beckingham 1906.
 Ioannes Belaster (Parastron?), nuntius Palaeologi 1334, 1356, archiep. Nicosien. 1661, 2088 *.
 Ioannes de Cantia v. Ioannes Anglicus.
 Ioannes de Cenomanis 1925 *.
 Ioannes de Diest, capell. Guil. regis Rom., episc. Sambien. et Lubicen. 529, 535, 578, 581, 633, 634, 663, 691, 695.
 Ioannes Lemovicensis, poenit. apost. 579, 623.
 Ioannes de Maloxellis, electus Regin. 2186.
 Ioannes de Manso, nuntius regis Franc. 1314.
 Ioannes Martini 1222, episc. Gadicen. 1292, 1339, Aegitanien. 1447.
 Ioannes de Montecorvino, nuntius apost. ad Tart. 1704.
 Ioannes de Murro, mag. theol. 1637, postm. min. gen. et S. R. E. card.
 Ioannes Parens, min. gen. 32, 71, 75.
 Ioannes de Parma, min. gen. 536, XXIIA.
 Ioannes de Peckam, archiep. Cantuar. 1431, 1531 *, 1598 *.
 Ioannes custos Pennensis 18.
 Ioannes de Perusio, inquis. 1902.
 Ioannes de Plano carpinis, min. prov. Saxoniae, nuntius apost. ad Tart., archiep. Antibaren. 141, 361, 493, 519 *, 565 *, 659.
 Ioannes de Samesio, poenit. apost. 1863, episc. Redonen. 2128, Lexovien. 2146.
 Ioannes Saracenus (idem ac Ioannes de Aversa?), archiep. Baren. 1041, 1144 *.
 Ioannes de Urbeveteri 2030.
 Ioannes de Vegla, electus Veglen. 1774.
 Iosselinus, episc. Arausicen. 1372.
 Iterius de Burdegala, episc. Lodoven. 2096.
 Iulianus de Padua, inquis. 2008.
 Ladislaus, custos in Gazaria 1608 *.
 Lambertus de Cultura 1329 *.
 Lambertus de Ripatransonis, famil. Nic. IV, 1640, 1644, ep. Veglen. 1774, vic. Urbis 2082, ep. Aquin. 2109.
 Lambertus Theuton., inquis. 943.
 Lanfrancus de Nigro, episc. Albingan. 753, 961, 1189 *.
 Laurentius de Tartaria 1608 *.
 Laurentius Gothus, archiep. Upsalen. 1003 *, 1026 *.
 Laurentius de Portug., nuntius apost. 362, 418, 444, 454, 455, 473, 475, 565, 594, 703, XXIV; archiep. Antibaren. 813, 1032.
 Laurentius de Velletris, episc. Hortan. 2141.
 Leo de Palat, electus Lauden. 2063.
 Leo Valvassor, aep. Mediolan. 338, 503 *, 840 *, 842, 848 *.
 Leonardus (olim prior eccl. s. Fridiani Lucan.) 730.
 Leonardus ep. Tricaricen. 1537, archiep. Arboren. et Tyren. 2169.
 Leonardus de Asculo, coadiutor ep. Eugubin. 1269.
 Leonardus, min. prov. Rom. 2037.
 Leonardus (idem ac Lituardus?) de Tibure, inquis. 1900, 1914, 1954.
 Lituardus (idem ac Leonardus?) de Tibure, inquis. 2136.
 Lucas, min. prov. Romaniae 6.
 Lucas, episc. Triventin. 1261.
 Lucas de Padua 1507.
 Lucidus de Pisis 1353.
 Ludovicus (s.), filius regis Sic., episc. Tolosan. 2099.
 Lupus, episc. Maroch. 428-432, 437, 583, 763.
 Malachias de Limerico 1586.
 Mansuetus, poenit. apost. 940, 973, 1022 *, 1067, 1152, 1153, 1281.
 Marcus de Ancona, electus Humanat. 1493.
 Marcus de Assisio, episc. Cassanen. 1298 *, 1316, 1342, 1355 *.
 Marcus de Montelupone 1994.
 Marcus de Venetiis, el. Ragusin. 1486, 1507.
 Marinus, nuntius apost. 1643.
 Matthaeus, episc. Absoren. 2037 *.
 Matthaeus, episc. Imolen. 2191.
 Matthaeus de Aquasparta, min. gen. 1608 *, 1619 *, 1671, 1723 *, S. R. E. card. 2031, 2079, 2993, 2111 *, 2120, 2138, 2145, 2148, 2151, 2173, 2191, 2192, 2195.
 Matthaeus de Aretio, mission. ad Tart. 1403.
 Matthaeus de Castro Petri, electus Balneoreg. 2103.
 Matthaeus Theatinus 1957, inquis. 2105, 2106.
 Matthaeus de Trecis 188.
 Matthias, episc. Urbevetan. 1839 *.
 Maurinus de Massilia, inquis. 1188, 1264.
 Mauritius (olim episc. Rossen.) 1209.
 Minorum fratrum minister generalis 68, 71-73, 337, 357, 370, 396, 399, 401, 445, 737, 786, 801, 814, 1042, 1077, 1109, 1125 *, 1126, 1129, 1132 *, 1150 *, 1339, 1622, XI, XXXII, XXXV; v. Ioannes Parens (1227-32), Elias de Cortona (1232-39), Albertus de Pisis (1239-1240 Ian. 23), Haymo de Faversham (1240 Nov. 1-1244), Crescentius Aesinus (1244-47), Ioannes de Parma (1247-57), Bonaventura (1257-73), Hieron. de Asculo (1274-79) Bonagratia de s. Ioh. in Persiceto (1279-84), Arlottus de Prato (1285-86), Matthaeus de Aquasp. (1287-89), Raymundus Gaufridi (1289-96), Ioannes de Murro (1297-1304).
 Minorum fratrum ministri provinciales 311, 324, 325, 554, 912, 1219, 1221, 1364, 2041; prov. Alamaniae super. 526, 562, 564, 573, 758, 864, 1012, 1242, 1296 *, 1312, XXXVI; marchiae Ancon. 505, 600, 1305, 1331, 1332, 1384, 1819, 2023, 2083, 2084; s. Angeli 2171; Angliae 971, 1104, 1340, 1446, 1636, 1906 *, 2181; Apuliae 98; Aquitaniae 907, 1442; Aragoniae 607, 741, 1010, 1810; Austriae 148 *, 172, 381, 398, 931, 1126 *, 1127, 1429, 1751 *, VI, VII, X; Bohemiae 904; Bononiensis 556, 1044, 1474, 1736, 1751 *; Burgundiae 488, 1301, 2090; Calabriae 1342; Castellae 634, 648, 1021, 1073, 1280, 1454, 2094; Coloniensis 526, 1194, 1684, 2073; Daciae (Daniae), 1980, 2117, XLIV; Franciae 672 *, 759, 884, 989, 1128, 1194, 1224 *, 1228, 1439, 1473, 1592, 2152; s. Francisci (Umbriae) 713, 770, 1038, 1044, 1236, 1392, 1511, 1528, 1615, 1623, 1689, 1751, 1839, 1953, 1962; Graeciae v. Romaniae; Hiberniae 1656, 1906 *; Hungariae 138, 181, 232, 253, 1440; Ianuensis

538, 1434, 1542, 2177; Lombardiae (Mediolan.) 148, 1435, 1542, 2014; Navarrae (Aragoniae) 240; Pen-
nensis 1760; Portugaliae (s. Iacobi) 118, 400; Pro-
vinciae 1107 *, 1236, 1277 *, 1299, 1630, 1662, 2009;
Romanae 713, 1723; Romaniae 686, 937, 1420, 1539;
Romandiola v. Bononiensis; Sardiniae 1536; Saxo-
niae 273, 506 *, 526; Sclavoniae (Dalmatiae) 1082,
1910, 2135; Scotiae 1437; Siciliae 646, 1422, 1463;
Strigoniensis v. Hungariae; Terraelaboris 1533, 2104;
Syriae seu Terrae Sanctae 694, 938, 1767, 2011,
2150; marchiae Tarvisinae (s. Antonii) 723, 1198,
1245, 1731 *; Turoniae 467, 1720; Tusciae 499, 574,
713, 1243.

Minorum fratrum custodes custodum 1619; custos Came-
racensis 1419; Cusentinus 1304; Flandriae 1491; Ve-
ronensis 1432.

Minorum fratrum guardiani v. Ind. locor. (II, 1).

Minorum fratrum ordo: eius regula confirmatur et decla-
ratur 14, 73, 393; eius tirones ad professionem non
debent admitti ante annum probationis peractum 3,
28, 197, 231, 251, 290, 1296; professi non debent re-
cedere ab eo sine ministrorum suorum licentia 540,
978, 1000; non debent ab aliis ord. recipi, sicut fra-
tres Min. non debent recipere professos aliorum ord.
167, 208, 342, 355, 356, 461, 921; translati fratres
Min. ad alios ord. in eisdem non possunt obtinere
dignitates 1621; expulsi vel egressi sunt privati fa-
cultate praedicandi, docendi, confessiones audiendi
421, 817; apostatae sint excommunicati 15, 30, 794,
823, 1848; fratres Min. non debent exhibere obe-
dientiam manualet praelatis eccles. 303, 782; com-
mendantur praelatis 2, 4, 767; possunt habere altaria
portatilia 16, 19, 25, 45, 160, 321, 487, 549; obser-
vent interdictum 235; quibus privilegiis tempore in-
terdicti fruuntur 9, 46, 100, 293, 331, 397, 521, 548,
790, 797, 804, 1647; possunt ab excomm. sententia
per superiores suos absolvi et eos absolvere 29, 94,
292, 296, 308, 420, 816, 880, 903, 1094; possunt ab
excommunicatis vitae necessaria recipere 312, 323,
788, 1252; possunt a quibuscumque antistitibus re-
cipere ordines et ecclesias suas facere consecrari
819, 1564; sunt sedi apost. immediate subiecti 1616;
habent facultatem praedicandi, docendi, confessiones
audiendi 102, 222, 293, 377, 902, 937, 1232, 1505,
2157; habeant semper unum ex S. R. E. cardin-
alibus in protectorem 1087, 1150, 1238, 1652 ¹; cum aliis officium divinum recitantes possunt se
accomodare eorum ritui 309, 353, 789; a legatis
vel nuntiis sedis apost. non possunt ad negotia ip-
sorum procuranda assumi aut censuris percipi 937,
994; de uno loco ad alterum se transferentes pos-
sunt illius materiam secum portare 824; et bona
mobilia usui suo concessa alienare 1363; ac consti-
tuere viros idoneos in syndicos seu procuratores
478, 1227, 1524, 1836; habent liberam sepulturam
in locis et ecclesiis suis 32, 99, 354, 546, 547, 551,
735, 738, 1074; eorum ecclesiae, ubi conventus exi-
stunt, sint conventuales (et fruuntur earum privile-
giis) 551; debent (sicut alii Mendicantes) distantiam
locorum observare 1247, 2010, 2098, 2133, 2147;

absque licentia sedis apost. non possunt nova loca
recipere 2100; non debent cogi ad colligendam pe-
cuniam in concionibus suis 676; neque conveniri co-
ram ordinariis locorum aut per litteras apost. 171,
322, 593; neque compelli ad exequendas iudicum sen-
tentias 33, 186, 306, 820; non tenentur ad solvendas
decimas de hortis vel virgultis suis 546; de bonis a
fidelibus eis legatis non debet exigi portio canonica
674, 828, 1019; eorum loca infringentes sint excom-
municati 1223; eorum habitui similis habitus ab aliis
religiosis non debet portari 298, 330, 349; ad eorum
ordinem non extenditur constitutio concilii Lugdunen.
de nimia religiosorum ordinum multitudine coercenda
1367; de eorum privilegiis in genere 78, 371, 777,
811, 818, 844, 883, 1004, 1035, 1037, 1129, 1226,
1325, 1360, 1572, 2039; fratres Minores in Africa
23-26, 430-432; in Alamannia 56, 422, 439, 545, 913;
in Anglia 555; in prov. Arelaten. 638; in Austria
137, 883 *; in prov. Bracharen. (s. Iacobi) 250, 251;
in prov. Coloniensi 360, 527, 837; in Dania 1312,
1470; in Francia 19, 21; in Hispania 429; in Hun-
garia 2203; in dioec. Laudunen. 92; in Lombardia
125, 1311; in univ. Paris. 690; in prov. Romandiola
774; in Terra Sancta 66, 246; in Teutonia 405. De
fratribus Min. ad dignitates eccl. promotis, officium
inquis. exercentibus, Crucem praedicantibus, ad ser-
vitia monialium (ord. s. Clarae) deputatis, missiona-
riis, nuntiis apost. sedis, poenitentiariis apost., ca-
pellanis et familiaribus praelatorum vel nobilium v.
tabellam materiarum.

Monaldus, inquis. 1540, episc. Civ. Castellanae 1638 *.

Monaldus de s. Anatolia 1519.

Monaldus de Tuderto, custos Assis. 1524 *.

Moyse, nuntius apost. ad Tartaros 1608 *.

Nicolaus, inquis. 1416.

Nicolaus, nuntius regis Castellae 1735.

Nicolaus, episc. Albingan. 1998.

Nicolaus de Burser, custos Eboracen. 1398.

Nicolaus de Camplis, nuntius apost. 2006. .

Nicolaus de Carbio, confessor Innoc. IV, episc. Assis. 561,
589 *, 681, 693, 734, 739 *, 778 *, 840 *, 977, 996,
1033, 1182 *, 1292 *, 1310, 1345.

Nicolaus de Cusoach, electus Daren. 1484.

Nicolaus de Lavareto 1532.

Nicolaus de Montecalerio 1433, 1464.

Nicolaus de Vosica 1905.

Nunius de Portugalia 638.

Odo Gemalborgni de Tuderto 187 *, 210.

Odo Rigaldi, archiep. Rothomagen. 505 *.

Olivarius, episc. Asculan. in Apulia 1298.

Oliverius, olim episc. Sirmien. 1137.

P. 1840.

Pacificus, frater Mansueti poenit. apost. 1153.

Paschalis, eleemos. Greg. IX, 283.

Paschasius de Valle leporaria 2032.

Paulus, episc. Melfiten. 2047.

Paulus, episc. Nepesin. 2193.

Paulus, guard. loci de Sarai 1608 *.

Paulus de Nuceria 1072.

Paulus de Roma, episc. Tripolitan. 1110 *, 1425, 1468, 1512 *.

¹ Tempore, de quo hic agitur, eiusmodi protectores erant:
Hugolinus de com. Signiae episc. Ostien. (postm. Gregorius pp. IX),
Raynaldus de com. Signiae episc. Ostien. (postm. Alexander pp. IV),

Ioannes Gaetani de Ursinis s. Nicolai in C. T. diac. card. (postm.
Nicolaus pp. III), Matthaeus de Ursinis s. Mariae in porticu
diac. card.

- Paulus de Tuderto 784.
Pax, in episc. Triventin. intrusus 1261.
Peregrinus, guard. loci Bononien. 1114.
Petrus, custos cust. Marsicanae 277.
Petrus, episc. s. Agathae 736, XXIX.
Petrus, episc. Pensauren. 2031.
Petrus, episc. Salamantin. 1374.
Petrus, archiep. Spalaten. 2107.
Petrus, episc. Troian. 2193.
Petrus, episc. Wiborgen. 1313.
Petrus, guard. loci Urbevetan. 1972.
Petrus, nuntius regis Aragoniae, 1374.
Petrus de Arcaniaco 702.
Petrus Bardulii 1843.
Petrus Boccaplanula, archiep. Cusentin. 2132.
Petrus Bonus de Padua, inquis. 2188.
Petrus de Camono, electus Aquen. (*Daco*) 1393.
Petrus de Cateneto, electus Troian. 2193.
Petrus de Corneliaco, archiep. Surrentin. 1298.
Petrus de Crista, nuntius apost. 1153, 1197, 1283.
Petrus Gallaecus, episc. Carthagenen. 323.
Petrus de Morano, episc. s. Marci 1371.
Petrus de Moras (idem ac praedictus?), nuntius apost. 1133, 1197, 1283.
Petrus de Neapoli, electus Consan. 2036.
Petrus de Philistiim 237.
Petrus de Popleto, episc. Hortan. 767.
Petrus de Rupe, confessor comitis de Pembroke 799.
Petrus de Tuderto 210.
Petrus de Tibure, episc. Sardanen. 1083.
Petrus de Verona 180.
Philippus, episc. Casertan. 1298 *.
Philippus, episc. Viterbien. 1537.
Philippus, nuntius comitis Pictaven. 1317.
Philippus, visitator monast. ord. s. Dam. 93, 718.
Philippus (Bonacolsi) de Mantua, inquis. 1387, 1432, 1578, 1634, 1698; electus Ragusin. 1486, 1507; episc. Tridentin. 1711.
Philippus de Campello, mag. operis eccl. s. Franc. Ass., 671.
Philippus de Cicoli 187 *.
Philippus de Perusio 1132 *, nuntius apost. 1441, episc. Faesulan. 2134.
Philippus de Saona, lector 2177 *.
Porchettus Spinola, archiep. Ianuen. 2143, 2177 *.
R. 901.
Ranutius, archiep. Calaritan. 2134.
Raymundus Acbran 1270.
Raymundus Berengarii, nuntius apost. 1334.
Raymundus Gaufridi, min. gen. 2046.
Raynaldus, episc. Asculan. 1023, 1188 *.
Raynaldus de Aretio, episc. Reatin. 333 *.
Raynaldus Rigaldi, min. prov. Aquitaniae 2081.
Raynaldus de Setia, procur. gen. 1863.
Raynaldus de Tocco, poenit. apost. 981, 1111.
R(aynerius?) 44.
Raynerius physicus 301.
Raynerius, poenit. apost. 126, 188, 190, 229, 734.
Raynerius, episc. Mainen. 793, 1029 *, 1198 *.
Raynerius, capell. regis Siciliae 1453, episc. Troian. 1494.
Raynerius de Samaritanis 2180.
Raynerius de Senis, nuntius apost. 1197.
Raynucius, episc. Bisinian. 734, 891 *.
Regnerus, episc. Othonien. 1303, XLV.
Richardus de Columbero 1613.
Richardus Grizetta, episc. Cephaluden. 333 *.
Robertus, min. prov. Franciae 294 *.
Robertus, episc. Paphen. 1680.
Robertus, electus Albingan. 1998, episc. Terralben. 2194.
Robertus, guard. loci Montisleonis 2074.
Robertus de Colliwill 318, 320.
Robertus de Murrone 2020.
Rodericus, episc. Maroch. 1746.
Rodulfus, nuntius apost. 108.
Rodulfus Anglicus 491.
Rogerius, episc. Troian. 1339.
Rogerius, minister ducatus Spoletan. 187 *.
Rogerius de Bacon, mag. theol. 1266.
Romanus de Hungaria 438.
Roricus de Warnesberg 1121, 1123, 1141.
Rostandus, capell. apost. sedis 1113.
Rudolfus, episc. Burglanen. 762.
Rufinus Gurgo de Placentia, min. prov. Bononien. 531, 622, 731, 1118 *; poenit. apost. 746, 1193, 1632, 1870.
Rufinus de Mediolano 1332.
Salvus de Papia 388.
Samuel, episc. Neucastran. 642.
Seraphinus de s. Tiberio, inquis. 241.
Signior de Melfia 1982.
Simon, episc. Alben. 1164, 1323.
Simon de Alvernia 417, 434, nuntius apost. 1133, 1197, 1204, 1214, 1283.
Simon de Caesis 1191.
Simon de Collazone (b.) 168 *, 616.
Simon Uffreducci, episc. Assis. 1310, 1914.
Sinibaldus de Lacu, custos Tiburtin. 888, inquis. 1426, 1463, episc. Melfien. 1496, 1897 *, 1914.
Simon de Mediolano 661.
Spinabellus de Padua 81.
Stephanus, inquis. in civ. Tolosan. 312, 313 *.
Stephanus, episc. Waterford. et archiep. Tuamen. 1386.
Stephanus, guard. loci de Capha 1608 *.
Tancredus de Montefuscuro, ep. Neucastr. 1466, 1504, 2153.
Tellius, archiep. Bracharen. 1403, 1534 *.
Theobaldus, episc. Terracin. et Assis. 2018, 2036, 2134 *.
Theobaldus Saracenus, episc. Cannen. 1268, 1369 *.
Theodoricus (de Hildesheim), episc. Vironen. 1084.
Theodoricus de Macharuffis, olim can. Bellunen. 2190.
Thomas, custos Bohemiae 141.
Thomas, episc. Cluanen. 643.
Thomas, episc. Nepesin. 1430.
Thomas, episc. Veglen. 2192.
Thomas, olim praepos. Fanen. 1424.
Thomas Huolathduam, electus Tuamen. 947.
Thomas de Morano 2074.
Thomas de Rubeomonte 883.
Thomas de Tolentino 1994.
Valascus (Vel.), poenit. et nuntius apost. 668, 669, 711, 719, 1023, 1135, 1183, episc. Famagustan. 1229 *, Aegitanien. 1297, 1341 *, 1442, 1447.
Valascus Gometii de Portugalia 1643.
Vitalis de Baiona 630.
Vitalis Latomus 1964.
Wigandus 1202.
Wilhelmus, poenit. apost. 53, 184, 183, 204, 223, 223, 236, 247, 236, 237, 301, 307 *, 318, 320, 336.
Wilhelmus de Bafinches 496.
Wilhelmus de Briva 440.
Wilhelmus de Ponceyo 258.
Wilhelmus de Roy 488.
Wilhelmus de Waltmanshausen 1123, 1141.

B). — Sororum ord. s. Dam. seu s. Clarae.

Advengnens, monialis mon. de Monticello Florentin. 3.
 Agnes, abbat. mon. s. Catharinae Ianuen. 1241.
 Agnes, abbat. mon. Montislucii Perusin. 57.
 Agnes, monialis mon. Montislucii Perusin. 1108.
 Agnes de Bohemia, abbat. mon. s. Francisci Pragen. 118,
 140, 141, 164, 165, 170, 176, 238, 242-243, 328, 380.
 Benedicta, abbat. mon. Senensis 35.
 Caecilia, monialis mon. Asculan. 103.
 Caecilia, abbat. mon. de Cavalirio 635.
 Clara de Assisio (s.), prima monialis et abbat. mon. s. Damiani 1*, 41, 59, 678, 687, 722, 821, 1080, 1091, XXVI.
 Clarissae v. Damiani (s.) ordo.
 Cordulariae (pseudomoniales ord. s. Dam.) 300.
 Crispina, abbat. mon. de Ripatransonis 1779.
 Cunegundis de Polonia (b.), monialis mon. Sandecensis 1327.
 Damiani (s.) ord. moniales: earum regula 3*, 61, 70, 103, 115, 134, 209, 212, 213, 307, 334, 338, 392, 474, 539, 1161, 1250, 1702; pauperes inclusae 36; sint sub cura et regimine fratrum Min. 307^b, 387, 388, 463, 600, 666, 2077, 2086; quorum privilegiorum sint participes 2130; tempore generalis interdicti possunt audire missas et recipere sacramenta eccles. 1308; non possunt conveniri per litteras apost. 307; non tenentur ad solvendas decimas de possessionibus suis 1363, 1561, 1687*, 2030, 2078, neque ad procuratio-

nes legatis apost. sedis exhibendas 769, 1687, 1246; habeant (una cum fratribus Min.) unum ex S. R. E. card. in protectorem 509, 1151, 1652; mulieres habitum monialium ord. s. Dam. indebite portantes compellantur ad eum deponendum 300.
 Discalceatae (pseudomoniales ord. s. Dam.) 300, 533.
 Ermessendis de Sillis, fundatrix mon. Caesaraugust. 130, 131.
 Herminia, abbat. mon. s. Silvestri de Urbe 1336.
 Isabella, monialis mon. Perusin. 543*.
 Isabella de Francia, fundatrix mon. Humilitatis B. M. V. 1054.
 Iuliana, abbat. mon. de Custodia B. M. V. 1613, 1649*.
 Laetitia, monialis mon. Vallisgloriae 136.
 Mandula, fundatrix mon. de Capite campi longi dioec. Caesenat. 113.
 Margarita Coos, abbat. mon. Ypren. 2152.
 Margarita Wicke, abbat. mon. Ypren. 2152.
 Maria, abbat. mon. Pampilonen. 75.
 Minoretæ (pseudomoniales ord. s. Dam.) 300.
 Minorissae (sorores Minores), quae regulam monasterio Humilitatis B. M. V. concessam observant, 1054*.
 Omelia, abbatisa mon. Castri Florentini 717.
 Philippa, abbat. mon. Surrentin. 1001.
 Salomea (b.) de Polonia, abbat. mon. de Zavichost 726, 807, 920, 1820*.

C). — Fratrum et sororum tertii ord. s. Franc. seu Continentium vel de Poenitentia.

Continentes 101, 114, 542.
 Elisabeth de Thuringia (s.), patrona tertii ord. s. Franc. 86, 88, 169, 170, 1272, 1762.
 Ludovicus IX (s.) rex Franciae, patronus tertii ord. s. Franc. v. Ind. person. D. s. v. Franciae.
 Poenitentia (de) fratres 7, 71*, 150, 273, 482; in Lom-

bardia vel Italia 402, 462, 518, 609*, 776, 986, 1002*, 1086*, 1200, 1603*, 1968, not. post 2009; in Almania 2027, 2083, 1304.
 Rosa de Viterbo (s.) 644.
 Tertiarii 71*, 1813; eorum regula 1715.

D). — Personarum ad illos tres ordines non pertinentium.

Aberdonensis episcopus 1457.
 Aboensis episc. 1803.
 Abulensis episc. 1137.
 Achaiae princeps Florentius 1922, principissa Isabella 2165.
 Acheruntinus archiepisc. 1337.
 Ademariis (de) Bellincionus de Florentia 1591.
 Ademaro (de s.) Ioannes, marescallus princ. Achaiae 1420.
 Adurensis canon. Gualardus de Brus 680.
 Aesculani cives 967*, 1640, 1637, 1763.
 Aesculanus episc. 103, 991, 1023, 1088; capitulum 1644; clerus 2184*.
 Aesinus episc. 452, 617, 847*, 1794*.
 Aethiopum imperator 1704*.
 Africa (in) Christifideles 430-432, 437, 763.
 Agathae (s.) episc. 2043.
 Agennensis episc. 1113, 1964; archidiaconus 2147.
 Alamaniae episcopi 902, 1106, XVIII.
 Alatrinus, subdiac. et capell. Greg. IX, 228.
 Albensis episc. 1164, 1433, 1460*.

Albiensis episc. 2081.
 Albinganensis episc. 733, 1033.
 Alvernia (de) comitissa Beatrix 1830.
 Alvernico (de) miles Rostagnus 1249.
 Ambianensis civit. et dioec. parochi 2184*.
 Ameliensis episc. 1203*.
 Amore (de s.) Guilelmus 854, 868*, 892, 893*, 895, 956*, 1029*, 1040*, 1096, 1273.
 Ampuriensis episc. 2175.
 Anagnia (de) magister Giffridus 1490*, 1505*.
 Anagnini cives 827.
 Anagninus episc. 371*, 487, 1034, 1110, 1111, 1300*; canon. Raynaldus de Sermineto 1120.
 Anconitani cives 1635.
 Anconitanus episcopus 371*, 432, 604, 2033, 2154*; clerus 2200*.
 Anconitanae provinciae episcopi 2083.
 Andegavensis comes 2114*.
 Andegavensis civit. et dioec. parochi 2184*.

- Andrae (s.) episc. 1437.
 Angeli (s.) de Lombardis episc. 747.
 Angeli Petrus Nicolai, civis Velletren. 1738.
 Angliae reges 535, 1025, 1117, 1148, 1213 *, 1262, 1484 *, 1645, 1733 *, 1793, 1906, 1957, 1994, 2022 *, 2070; Henrici II regis filius 2015, 2124; v. Cornubiae comes; Henrici III filius Edmundus v. Leycestriae comes.
 Aniciensis episc. 1211, 1805; decanus 1437; ecclesiae s. Petri abbas 1858; clerus 2200 *.
 Anteradensis episc. 1142, 1170 *, 1330, 1425.
 Antibarensis archiepisc. 1083, 1897 *.
 Antiochenus patriarcha Graecus 418.
 Antiochenus patr. Lat. 66, 371, 1182 *, 1241, 1663, 1844; magister schol. 756.
 Antiochenus princeps Boemundus 1110 **, 1468 *.
 Apostolorum ordo 1750 *.
 Appamiarum civit. et dioec. parochi 2198 *.
 Aprutinus comes Robertus 1188 *.
 Aprutinus episc. 1520, 2048.
 Aptensis episc. 1278.
 Aquensis (*Aix*) archiepisc. 371 *, 1583.
 Aquensis (*Dax*) episc. 1393.
 Aquilanus episc. 1054.
 Aquilegensis patriarcha 1272, 1358, 1646 *.
 Aquitaniae episcopi 907.
 Aragoniae reges et eorum filii 372, 412, 430, 1293, 1374, 1383, 1536, 1632, 1810, 1953 *, 1958, 2057 *, 2145 *, 2153 *.
 Arborensis archiepisc. 1184, 2169.
 Ardachadensis episc. 159.
 Aretini cives 2159.
 Aretinus episc. 91, 452, 855, 883, 1307, 2098; archidiacon. 1026, 1452.
 Argentini cives 1603 *.
 Argentinus episcopus 470, 913, XXXVIII; ecclesiae s. Stephani canon. Matthias 1791; clerus 2184 *.
 Argentonio (de) G., cruce signatus 223 *.
 Ariete (ab) Humbertus, civis Maguntin. 1985 *.
 Ariminenses cives 2116.
 Ariminensis episc. 774, 959.
 Armachanus archiepisc. 159, 645, 1893.
 Armeniae catholicos 418.
 Armeniae reges 1704 *, 1937, 1994.
 Armundi Ioannes de Venetiis 1214.
 Asloensis episc. 1980.
 Aspale Galfridus, cancell. reginae Angliae 1446.
 Assisinat. cives 72, 1130.
 Assisinat. episc. 136, 153 *, 345 *, 433 *, 561, 739 *, 811, 1091, 1203 *, 2036; capitulum 1034; canon. mag. Matthaeus 1890.
 Asta (de) Henricus, capell. Ottoboni s. Adriani diac. card. 1164.
 Astenses cives 586, 1433, 1464.
 Astensis episc. 344, 485; clerus 2184 *.
 Astoricensis decanus 1585.
 Atheniensis archiepisc. 1337, 1420.
 Atrebatensis comes 1850, 2022.
 Atrebatensis civit. et dioec. parochi 2184 *.
 Audomaro (de s.) ecclesiae praepositus 1011; canon. Gallienus de Pisis 1600.
 Augustensis (*Aosta*) episc. 1462.
 Aurelianensis archidiacon. 1729; canon. mag. Bern. de Casteneto 1282; clerus 2184 *.
 Auriensis episc. 235, 250, 251, 1719, 2069.
 Austriae dux 137, VI; ducissa 492, 665, 669.
 Autissiodorensis episc. 1506; canon. Henr. de Virziliaco 1199.
 Auximanus episc. 101, 1157 *, 1573, 1584.
 Auxitanus archiepisc. 371 *, 650, 680, 1417; archidiacon. 1964; clerus 2198 *.
 Avellinensis episc. 1651, 2017.
 Aversanus episc. 152, 1269, 2156.
 Avinionensis episc. 453, 1114, 1264 *, 2079 *.
 Babyloniae soldanus 1228.
 Bagdad (de) calipha 111, 656.
 Bagiac (de) Raynaldus, cruce sign. 488.
 Bailleis (de) miles dioec. Laudunen. 1352.
 Baiocensis episc. 1493; cancellarius 1242.
 Baionensis episc. 428.
 Balneoregiensis episc. 230, 1203 *, 2103.
 Bambergensis episc. 963 *.
 Baractalis Leonardus, civis Spoletan. 1902.
 Barchinonensis episc. 316, 369, 428, 754, 1921.
 Barenensis archiepisc. 689, 1041, 1892 *.
 Bariolensis eccl. praepositus 1583.
 Barriducis comes H. 223 *.
 Barro (de) Nicolaus 868 *.
 Basileensis episc. 470, 483, 921 *, 1037, 1384, 1582 *, XXXVIII.
 Barthoniensis episc. 1451; Bath. dioec. ecclesiae de Timbreshareswe rector 491.
 Bavariae dux 503 *.
 Bavarus, camerarius regis Bohemiae 901.
 Bellicensis episc. 1488 *, 2121 *.
 Bellioci dominus H. 257.
 Bellonus Petrus, syndicus fratrum Min. in prov. Lombardiae 1311.
 Bellunensis et Feltrensis episc. 1903, 2132.
 Belvacensis episc. 1294; clerus 2184 *.
 Bena (de) Stephanus, clericus Rhemen. 729.
 Benecasa de Aquapendente 1900.
 Beneventanus archiepisc. 281, 1516.
 Beneventus civis Nucerinus 860 *.
 Bentheim (de) comes Ecbertus (non: Hubertus) 1664.
 Berythensis episc. 1425.
 Birbinaria (de) ecclesiae plebanus 831, 891, 953.
 Bisentio (de) Guittus 1185.
 Bisinianensis episc. 734.
 Bisuntinus archiepisc. 579, 1488 *, 1723.
 Biterrensis episc. 1199; camerarius 987.
 Bituntinus episc. 193, 2166; canonici 1982.
 Bituricensis archiepisc. 1224 *.
 Bizochi 2086 *, 2106.
 Blancus Ubertus de Placentia, capell. Nicolai III, 1452.
 Blankenburg (de) comes Siffridus 1665.
 Blesensis comes 1541; comitissa 1669 *.
 Bohemiae, Poloniae, Moraviae episcopi 915.
 Bohemiae reges 140, 166, 668, 669, 725, 764, 1330 *; v. Moraviae dux.
 Bonasii Lotharius, mercator Urbev. 1119.
 Bonastro (de) Ioannes 1957, Simon 1705.
 Bonecor C. miles 1266.
 Bongii (de) Armannus de Pergamo 1602.
 Bononiense studium 1518.
 Bononienses cives 195, 196, 1114, 1490.
 Bononiensis episc. 371 *, 556, 605, 810, 1114; archipresb. 196; civit. et dioec. parochi 2184 *.
 Bononiensis potestatis notarius 533.
 Bosnae banus Ninoslaus 498.
 Bosnensis episc. 138.

Bracharensis archiepisc. 1328; canon. Rodericus 1719; clerus 494 *.

Brana (de) Petrus, cruce sign. 225 *.

Brandenburgensis marchio 654 *; episcopus XXXVIII; clerus 2184 *.

Bremensis archiepisc. 371 *, 695 *. 793; clerus 2184 *.

Brena (de) Iohanna, domina de Virsione 1676.

Britanniae dux 2164.

Brivatensis eccl. forisdecanus 1146.

Brixensis episc. 287, 1542.

Brundusinus archiepisc. 1982.

Bulgariae rex Colomannus 364; imperator 1910 *.

Burdigalenses cives 1061.

Burdigalensis archiepisc. 256 *; clerus 2184 *.

Burgensis episc. 129, 371 *, 2176.

Burglanensis episc. 762.

Burgundiae comes (dux) 579, 1514, 2095.

Caesaraugustanus episc. 131, 132, 371 *, 391, 423, 427, 1183 *, 1271, 1441; clerus 2198 *.

Caesariensis archiepisc. 190.

Caesenatensis episc. 774, 919.

Caiacensis episc. 1173.

Calaguritanus episc. 371 *, 634, 2080 *.

Calaritanus archiepisc. 371 *, 1184, 2154.

Callensis episc. 928, 2114 *.

Calvensis episc. 481.

Camaldulenses monachi 119, 973 *.

Cameracensis episc. 663, 1449, 1695, 1710; capitulum 1853; canon. Leon. de Flisco 2168; clerus 2198 *; eccl. s. Gaugerici canon. Mons 1502.

Camerinensis episc. 1292 *, 1547 *, 1589 *, 1740 *.

Caminensis civit. et dioec. parochi 2184 *.

Campaniae Maritimaeque rector 1505 *.

Cannensis episc. 1369 *.

Canossa (de) Raynerius 1685.

Cantuariensis archiepisc. 371 *, 1340, 1348, 1478 *, 2181; clerus 2184 *.

Caprulensis episc. 1182 *.

Capuanus archiepisc. 1370.

Cardinales S. R. E.

a) Episcopi:

Albanensis: (Petrus) 568 *, 582, (Rodolphus) 1253, 1261, 1268, 1284, 1298, 1316, 1330, 1487 *; (Leonardus) 2197; v. Ind. pers. A s. v. Bentevenga et Bonaventura;

Ostiensis: (Hugolinus, protector ord. Min. et s. Dam., postm. Greg. IX) 1, 3, 11, 17; (Raynaldus, postm. Alex. IV, protector ord. Min. et s. Dam. 499, 509, 514, 539, 559, 596, 604, 611, 613, 631, 633, 647, 652, 671, 678, 681, 699 *, 701, 706, 717, 718, 758, XVI, XXI, XXVI, XXVII; (Latinus) 1490, 1746; (Nicolaus) 2162;

Portuensis: (Robertus) 1451, 1466, 1526 *; (Bernardus) 1531, 2059; v. Ind. pers. A s. v. Matthaeus de Aquasparta;

Praenestinus: (Iacobus) 181; (Stephanus) 741, 993, 1132 *, XXXIII; (Berardus) 1892, 1897 *, 1962; (Theodoricus) 2192 *; v. Ind. pers. A s. v. Hieronymus de Asculo;

Sabinensis: (Ioannes) 53; (Guido Fulcodi) 1170; (Gerardus) 1314 *, 1526 *, 1537, 1539, 1553, 1566, 1763, 1777 *, 1863, 2183, 2132, 2180;

Tusculanus: (Odo) 565, 656, 1134, XXXIII; (Ordeonius) 1489, 1516, 1520; (Ioannes) 1603 *, 1791, 2029, 2103, 2133, 2154;

b) Presbyteri:

Basilicae XII Apost.: (Gerardus) 1423;

tit. s. Caeciliae: (Simon) 1154, 1187, 1207, 1357, 1395 *, 1423 *, 1444; (Ioannes) 1526 *, 1541, 1600, 1613, 1668, 1925;

tit. s. Clementis: (Guilelmus) 2028; (Iacobus) 2080;

tit. s. Laur. in Luc.: (Ioannes) 761; (Guido) 1217, 1228 *; (Hugo) 1512;

tit. ss. Marcellini et Petri: (Ioannes) 2147, 2197 *;

tit. s. Marci: (Gaufridus) 54; (Petrus) 1806;

tit. s. Martini in mont.: (Simon) 1190, 1191;

tit. s. Mariae trans Tib.: (Stephanus) 149, 510, 514, 524, 539, XVII;

tit. s. Praxedis: (Ioh. de Columna) 6; (Ancherus) 1150 *;

tit. s. Sabinae: (Hugo) 743, 480, 495, 1301 *, XXXIII;

tit. s. Vitalis: (Ioannes) 2043;

c) Diaconi:

s. Adriani: (Ottonobus) 796, 1212, 1229 *, 1262 *, 1379;

s. Angeli: (Romanus) 501; (Richardus) 514, 539, 594, 987, XXIV; (Landulfus) 2031, 2104 *;

s. Eustachii: (Guil. de Flisco) 661, 736;

s. Georgii: (Petrus Capocius) 561 *, 695, 1134; (Gotifredus) 1166;

s. Mariae in Cosmedin: (Raynerius) 435, 512, 561 *;

s. Mariae in Porticu: (Matthaeus Urs., protector ord. Min. et s. Clarae) 1617, 1618, 1632, 1784, 1974, 2132;

s. Mariae in via lata: (Octavianus) 443 *, 746 *; (Ioannes) 1671; (Iacobus de Columna) 1865, 1972 *, 2039;

s. Nicolai in C. T.: (Ioannes G. de Urs., protector ord. Min. et s. Dam. seu s. Clarae, postm. Nicolaus III) 1132 *, 1134, 1150, 1151, 1245, 1263, 1355, 1385; (Benedictus de Anagnia, postm. Bonif. VIII) 1777 *, 1863 *.

Carcassonensis civit. et dioec. parochi 2184 *.

Carinthiae dux (et Tirolis comes) Meinradus 1711 *.

Carmelitani ord. fratres 1109, 1288.

Carnotensis episc. 1613, 1649, 1925; clerus 2184 *.

Carpentoratenses cives 2204.

Carpentoratensis episc. 1264 *.

Carthaginensis episc. 637 *, 648 *.

Carthus. ord. monachus Oddo 277.

Casertanus episc. 595.

Cassanensis episc. 1487 *, 1547, 2170.

Cassellensis archiepisc. 486, 1209.

Castellae reges 430, 446, 494, 525, 719, 966, 1043, 1157 *, 1251, 1292, 1381, 1394 *, 1395, 1404, 1407, 1423, 1469, 1489 *, 1735, 1746, 1821 *; regina 170.

Castellanus episc. 248, 449, 1063, 1122, 1368, 1375; clerus 2184 *.

Castellario (de) Guilelmus 1462.

Castillione (de) Ioannes, comes Blesensis 1541, 1613.

Castrens (in patrim. s. Petri) episc. 1203 *.

Castrens (in Apulia) episc. 98.

Catacensis episc. 900.

Cathalaunensis canon. Ottonobus 1998.

Cathaneis (de) Theobaldus 1602.

Cathanensis episc. 1457, 1512.

Cathaniensis episc. 856, 1354.

Cauriensis episc. 110.

Cavallicensis episc. 2012; Cav. dioec. ecclesiae Insulen. sacrista 2012.

Celano (de) comes 1261.

Cenomanensis episc. 225 *; clerus 1729, 2184 *.

- Cephaludensis episc. 2153 *.
 Cerviensis episc. 2148.
 Chiemensis episc. 1139.
 Chil (de) miles Guilelmus Lupi 677.
 Christiani iudaizantes 1293, 1332 *.
 Cicestrensis episc. 567, 867.
 Cisionio (de) Hellinus 1439.
 Cisterciensis ord. fratres 167, 204, 461, 690.
 Civitatensis (in Hisp.) episc. 341.
 Civitatensis episc. (suffr. Benevent.) 2047.
 Civitatis Castellanae episc. 1203 *.
 Civitatis Castelli cives 1544.
 Civitatis Castelli episc. 1528.
 Claromontensis civit. et dioec. parochi 2184 *.
 Clonerensis episc. 486.
 Clonfertensis episc. 1380.
 Cluniacensis abbas 1488.
 Clugiensis episc. 1828.
 Clusinus episc. 1511, 1569; Clus. dioec. ecclesiae de Clanzano plebanus 998.
 Colocensis archiepisc. 371 *, 498, 1137, 2203.
 Colimbriensis eccl. cantor Guilelmus 1962.
 Coloniensis archiepisc. 78, 360, 371 *, 527, 837, 913, 1037, 1806, V, XXXVIII; clerus 2184 *.
 Columna (de) Petrus et Iacobus, olim S. R. E. card. (ille s. Eustachii, hic s. Mariae in via lata diac.) 2114, 2120.
 Columna (de) Margarita 1536.
 Columna (de) Ioannes, rector marchiae Ancon. 1646.
 Comitissa (de) Gaufridus, nuntius regis Armeniae 1994.
 Compostellanus archiepisc. 304, 371 *, 1157, 2069; clerus 2200 *.
 Conchensis episc. 1292.
 Consanus archiepisc. 1463, 2036.
 Consentiis (de) Henricus, maresc. Franciae 1314.
 Constantiensis episc. 53, 562, 964, III, XIV, XXII *.
 Constantinop. imperator 184, 234, 291, 318, 398, 400, 1130 *, 1356 *, 1441 *.
 Constantinop. patriarcha 7, 371 *, 937; Const. ecclesiae ss. Apost. praepositus 6.
 Conventrensis episc. 1104, 2181.
 Cordubensis episc. 371 *, 1292.
 Corinthiensis archiepisc. 1330 *.
 Corisopitensis civ. et dioec. parochi 2200 *.
 Cornubiae comes Richardus 728, 1137 *, 1358.
 Cornazano (de) Bartholinus 1834.
 Cornutus Guilelmus, civis Massilien. 1188.
 Cossonay (de) Ioannes 1565.
 Cotronensis episc. 732, 1197.
 Cracoviensis dux Boleslaus 726, 807, 920; eius vidua Cunegundis 1527.
 Crassus, civis Tudertinus 1138.
 Crassus Leo, civis Bitontinus 1982.
 Cremonenses cives 1356 *.
 Cremonensis episc. 201.
 Crescentii Franciscus de Urbe 1517.
 Crusolis (de), civis Montispessulanus 1270.
 Cuiaviae dux 879, 903.
 Culmensis episc. 887.
 Cumani in confinibus Hungariae 1440.
 Cumanus episc. 229, 1342.
 Curiensis episc. 229, 483, 684; scholasticus Walterus de Rutilingen 483.
 Curoniensis episc. 732 *.
 Cusentinus archiepisc. 2142.
 Cypri rex 1661 *, 2011, 2150.
 Dalmatiae et Croatiae banus Paulus 1636.
 Dalphinus (Viennensis) Humbertus 2009.
 Damasci soldanus 93.
 Daniae rex 417, 1980.
 Darensis episc. 371 *, 1484.
 Dertusensis episc. 2032.
 Deutaiuva de Senis, familiaris Urb. IV, 1111.
 Deutesalve (Diotisalve) Nicolaus 318, 320.
 Dienses cives 1838.
 Diensis episc. 307.
 Dignensis episc. 1770.
 Donatis (de) Cursus Simonis 2066.
 Don(ic)ato (de) Vitalis, civis Senensis 12, 122.
 Duaco (de) Odo 868 *.
 Dublinensis archiepisc. 159, 371 *.
 Dulcebene civis Massanus 1193.
 Dulnemensis episc. 1594.
 Durandi Guilelmus, in spirit. rector Flaminiae 1500 *.
 Durne (de) dominus R. 663 *.
 Dypa (de) eccl. s. Remigii rector 1690.
 Eboracensis archiepisc. 1477 *, 1594; decanus 1398.
 Ebredunensis archiepisc. 1039; praepositus 1135.
 Ebroicensis officialis 318, 320; clerus 2184 *.
 Eistettensis episc. 303 *.
 Eleemosynae Loculus de Perusio 1587.
 Elnensis episc. 1471 *.
 Enachdunensis episc. 2208.
 Engolismensis comes Hugo 1885.
 Engolismensis episc. 371 *, 1472; canon. Petrus de Pa-beux 1393.
 Eremitae s. Aug. 279, 289, 661, 760, 847, 851, 921 *, 1263, 1599, 1749, 2010, 2045, 2147, 2150, 2167, 2203.
 Estensis marchio 751, 1797 *; marchionissa 781.
 Eugubinus episc. 616, 1203 *, 1269, 1306, 1400.
 Exoniensis civit. et dioec. parochi 2200 *.
 Fabrianenses cives 1819.
 Fagiola (de) miles Hugo 2180, 2187.
 Famagustanus episc. 1328 *.
 Fanensis episc. 836.
 Faventinus episc. 158, 479, 745; clerus 2198 *.
 Feltrensis episc. v. Bellunensis episc.
 Ferentinus episc. 1412.
 Feretranus episc. 371 *, 556, 1526. *
 Ferraloca Ioannes, civis Urbev. 2136.
 Ferrariensis episc. 436, 503, 811 *, 1173 *, 1576, 2152 *.
 Fesulanus (Faes.) episc. 2134, 2172.
 Finaborensis episc. 2208.
 Firmanus episc. 286, 451, 988, 1332, 1440; Firm. dioec. eccl. s. Eutitii prior 609, XXV; s. Laurentii de Pastino rector 1763.
 Flandriae comes Guido 1531, 1570, 1571, 1601, 1678, 1686, 1866, 1880, 1991 *, 2102; comitissa 1635.
 Florensis abbas Ioachim XXXIII.
 Florentini cives 74.
 Florentinus episc. 784, 883 *, 1968, 2032, 2066.
 Foroiuliensis episc. 1732.
 Foroliviensis episc. 774.
 Forosempronensis episc. 851, 984.
 Fortisbrachia Leo, rector patrim. s. Petri 1051.
 Fraiapani (Frangip.) Ioannes 1110 *.
 Franciae episcopi 47, 271, 1501 *, 2118.
 Franciae reges: Ludovicus IX (s.) 30 *, 192 *, 204, 256 *, 333 *, 345 *, 433 *, 462 *, 566 *, 656, 709, 838, 892, 893, 1022, 1040 *, 1114, 1140 *, 1154, 1187 *.

- 1224 *, 1250 *, 1264 *, 1291 *, 1301, 1314, 1321 *,
 1329 *, 1330 *, 1381, 1394 *, 1395, 1404, 1407, 1423,
 1444, 1485 *, 1506, 2118; Philippus III 1600; Phi-
 lippus IV 1600, 1607, 1735, 1863, 1867, 1994, 2022 *,
 2024 *, 2071 *; Ludovici IX mater Blanca 573; soror
 Isabella 709, 1022, 1263, 1315; uxor Margarita 1607;
 filius Petrus comes Blesensis 1541, 1613; filia Blanca
 1592, 1814; Philippi III uxor Maria 1369, 1373, 1500,
 1506, 1607, 1876; filia Blanca 2072; Philippi IV uxor
 Ioanna de Navarra 1578 *, 1607, 1699.
 Frasnianensis ecclesiae decanus 1529.
 Friburgensis comes Conradus XIV.
 Frisingensis episc. 503; clerus 2184 *.
 Frisones cruce signati 573.
 Fulginatenses cives 1533.
 Fulginatensis episc. 983, 985, 2093; canon. mag. Angelus
 Mercati 1492; eccl. s. Feliciani capitulum 980; eccl.
 s. Matthaei patroni 985.
 Fulgosis (de) Castellana 1589.
 Gadicensis episc. 1231, 1292.
 Gaetani cives 2089.
 Galgalanda (de) comes 2035.
 Galluciis (de) Lambertinus, civis Bonon. 1445.
 Gemeticenses monachi 682.
 Georgiae rex 106, 1704 *, 1937.
 Gerundensis episc. 2064.
 Gneznensis archiepisc. 620, 724, 879 *, 905 *, 920, 1508.
 Gradensis patriarcha 38, 1828 *.
 Graeci et Latini episcopi in partibus Orient. 473, 475.
 Graeci cum Latinis uniendi 1441.
 Graeci patriarchis Hierosol. et Antioch. quodam modo
 subiecti 454, 455.
 Graecorum archiepisc. (patriarcha Constantinop.) 108,
 XXII A.
 Graecorum archiepisc. in ins. Cypri 565, 566 *, 694.
 Graecorum princeps Valacius 438, 536; imperator Mi-
 chael Palaeol. 1113, 1155, 1197, 1285, 1334, 1336,
 1346, 1347, 1394; imper. Andronicus 1937.
 Grandisono (de) Otto 1747.
 Grappo (de) s. Petri Dinus 1581.
 Gravinensis episc. 2166.
 Gresiano (de) Aymo 1739.
 Grifenstein (de) Rodolphus 229.
 Gualdenses cives 1545.
 Gualducii Otto, civis Pisanus 1152 *.
 Guido, civis Romanus 1018.
 Guillemi (s.) ord. fratres Anagnini 2205.
 Gurcensis episc. 1231.
 Hamburgensis eccl. thesaurarius 793.
 Hardeck (de) comes Conradus 492 *, 764.
 Hebrardi Ioannes Petri de Figiaco 1734.
 Herbipolensis episc. 78, 371 *. 557, 564, XIX, XX, XXII.
 Herefordensis episc. 1446.
 Hierosolym. patriarcha 66, 444, 1660, 1767, 1840.
 Hildeshemensis episc. 123, 147, 371 *; praepositus 1192.
 Hispalensis archiepisc. 1222, 1292.
 Hispello (de) cives 1512 *.
 Hollandiae comes Ioannes 2182.
 Hortani cives 1071.
 Hortanus episc. 768, 1038, 1071, 1203 *, 2141.
 Hospitalis (s. Ioh.) Hierosol. ord. fratres 363, 1806.
 Humanatensis episc. 1495.
 Humiliati 436 *, 566, 588, 1542, 1653.
 Hungariae reges: Andreas 138, 181; Bela 252, 668, 725,
 1176 *, 1330 *; Ladislaus 1643; regina Maria 438.
 Iacobi (s.) ord. fratres 2028 *.
 Iacobitarum episcopi 1704 *, sacerdotes 246.
 Iaderensis archiepisc. 681 *, 1081, 1891, 2151.
 Ianuenses cives 1099, 1632, 1663, 1953 *, 2006, 2145 *,
 2177.
 Ianuensis archiepisc. 48, 428, 753, 778, 1055, 1099, 1241,
 1844, 2125, 2145; canon. Nicolosus de Bulgaris 753.
 Ianuensis provinciae episcopi 850.
 Iatwesones (Iatzwigi seu Ientuosi) 879.
 Iberorum rex David 1704 *, 1937.
 Ildebrandinus, mercator Florentinus 188.
 Ilerdensis eccl. sacrista 131.
 Imelacensis episc. 2208.
 Imolensis episc. 733, 742, 811 *, 883 *, 2191, 2196.
 Infragni Mannus, civis Florentinus 1961.
 Inqueriis (de) Guilelmus (olim Waldensis) 1163.
 Interamnenses cives 2105.
 Interamnensis episc. 1045, 1203 *, 2184.
 Iserniensis episc. 1286.
 Italiae civitatum potestates 1057.
 Iudaei 372, 1598 *; conversi ad fidem christ. 1352; eorum
 libri 271, 1293; v. Christiani iudaiz.
 Iudicis Ventura, civis Assis. 1046.
 Iuriaco (de) Robertus 1897 *.
 Iustinopolitanus episc. 1294.
 Karleoliensis episc. 1145.
 Keverenburg (Käfernburg, de) comes Guntherus 1220.
 Kothusen (de) miles Hermannus 2076 *.
 Lagnechiere Dulcia Senonensis 1854.
 Lamecensis episc. 109.
 Landavensis episc. 1104.
 Lanfridus, civis Lucanus 610.
 Laoniensis episc. 486.
 Lascurensis episc. 650.
 Latini et Graeci in partibus Orient. 473.
 Laudensis episc. 633, 679, 2065.
 Laudunensis episc. 92; canon. Ioannes de Vasonia 824.
 Laurea (de) Rogerius, amiratus regni Siciliae et Arago-
 goniae 2202.
 Lausanensis episc. 1565, 1580, 1739, 1747 *, 1937.
 Lavania (de) comes Opizo 612.
 Lemovicensis episc. 501; canon. Hugo Laiaces 2087; Lem.
 dioec. eccl. de Roerio rector 623.
 Leodiensis episc. 415; clerus 2198 *.
 Lesinensis episc. 1459.
 Lexoviensis civit. et dioec. parochi 2184 *.
 Leycestriae comes Edmundus 1875.
 Limaires Theobaldus, civis Metensis 2038.
 Limericensis episc. 2208.
 Lincolnensis episc. 371 *, 567, 1104, 2088; clerus 2184 *.
 Lismorensis episc. 486.
 Litterensis episc. 2156 *.
 Lituardus Cyrini, civis Tuscanensis 1703.
 Lodigerii Raynerius, civis Urbev. 1914.
 Lodovensis episc. 440, 1732, 2096.
 Lombardiae episcopi 850, 883, 1074.
 Londoniensis episc. 2034.
 Lubicensis episc. 663, 690 *, 793; clerus 2184 *.
 Lucani cives 1152 *, 1281, 2075.
 Lucanus episc. 883 *, 1181, 1863 *, 2162; archidiaconus. 1633;
 archipresb. 1438; canon. Gualterottus 953, 993; Or-
 landus Thomasii 1482; ecclesiae s. Donati prior 730.
 Lucemburgensis (Lux.) comes Henricus 1178, 1847.
 Lucensis archidiaconus. 2069.
 Luceoriensis episc. 724 *.

- Luchtumburch (de) Smilo 901.
 Lugdunensis archiepisc. 371 *, 1523; decanus 1888; sacrista 1696.
 Lundensis archiepisc. 1513.
 Lunensis episc. 346, 1581.
 Lupi Alfonsus de Portugalia 638.
 Macalufi Thomas, civis Ianuen. 1464.
 Magalonensis archidiacon. 658; clericus 2198.
 Magalotti Simon, miles Hortanus 703.
 Magalotti Transericus, merc. Spoletan. 1119.
 Magdeburgensis archiepisc. 78, 120, 371 *, V; clericus 2200 *.
 Maguntinus archiepisc. 88, 123, 147, 436, 516, 1382, XIX *; praepositus 1371; clericus 2198 *, XXXVIII.
 Mainensis episc. 796.
 Maioricarum episc. 428; clericus 2200 *.
 Malatesta de Veruculo, miles 2180, 2183.
 Malavolta (de) Hugolinus 1576.
 Malchiavellis (de) Donus de Florentia 1591.
 Maloleone (de) Savaricus de Pictavis 1182.
 Manens, miles de Iano 128.
 Maniavaccis (de) Petrus 1666.
 Mantuanus episc. 618, 637; canon. Petrus de Samolacco 1919.
 Marburg (de) Conradus, praedicator verbi Dei 31, 88-90, 123, 147.
 Marca (de) comes Engelbertus 1216.
 Marchia (de) Isabella 1771.
 Marci (s.) episc. 1342, 1504 *.
 Marochitanus episc. 227, 428-432.
 Marochitani regni Miramolinus 110, 583 *.
 Marra (de) miles Angelus 1530.
 Marsilii Henricus, civis Argentin. 1312.
 Martini Rodericus dioec. Oveten. 1757.
 Martinus papa IV 1567.
 Massiliensis episc. 371 *, 428, 658; praepositus 1372; officialis 1213.
 Matisconensis episc. 1488 *.
 Medaniae comitissa 781.
 Mediolanensis archiepisc. 48 *, 125, 146, 157, 162, 371 *, 384, 462 *, 566 *, 632 *, 883 *, 1542, 2014 *; archidiacon. 96; archipresb. 1435, 1522; eccl. s. Ambrosii praepositus 2014; clericus 2200 *.
 Meldensis episc. 796; decanus 2166 *; canon. Ioh. de Chagmegni 675.
 Melfensis episc. 189.
 Melfitensis episc. 189, 193, 2047.
 Melgorio (de) miles Ermengaudus 2060.
 Mercedis de redempt. Captiv. ord. fratres 1359.
 Messanensis archiepisc. 280, 371 *; canon. mag. Leonardus 1117 *, 1148; presb. Paschalis 2207.
 Metensis episc. 1491, 2038; decanus 1351; clericus 2183, 2200.
 Militiae B. M. V. ordo 1118 *, 1234 *.
 Militiae s. Iacobi prior de Sanctarena 8.
 Militiae Templi v. Templi.
 Mimatensis episc. 2079 *.
 Mindensis episc. 793.
 Mindoniensis episc. 2069.
 Minerbinensis episc. 1369 *.
 Mirabello (de) Artaudus 1472.
 Miramolinus v. Marochitani regni.
 Misnensis marchio 654 *.
 Molinerii Guilelmus de Medicino 1964.
 Monaldus Glottus, civis Perusinus 13.
 Monasteriensis episc. 1664.
 Montisfalconis dominus Ioannes 1833.
 Montisferetri comes Guido 1338, 2084; Fridericus 2180.
 Montisfortis comes A. 225 *, 301, 336; Guilelmus 1434, 1906.
 Montelongo (de) Gregorius, capell. S. P., 127, 287, 338.
 Montesyrice (de) laicus 1233.
 Montiscasuli castri domini 2114 *.
 Montisviridis episc. 1892 *.
 Moraviae dux Premislaus 165.
 Morinensis episc. 826, 1032, 1070; cantor 1474; clericus 2184 *.
 Mota (de la) Grimaldus, civis Pampilon. 433.
 Mudacii Thomas, civis Venetus 1818.
 Munaldi Raynerius, civis Urbevet. 1954.
 Munaldicii Andreas de Tuderto 2173.
 Muranus episc. 1631.
 Muteyo (de) armiger Ioannes 1473.
 Mutinensis episc. 184 *, 552, 622, 843, 1114 *.
 Nannetensis civ. et dioec. parochi 2184 *.
 Narbonensis archiepisc. 413, 428, 1124 *, XII.
 Narnienses cives 1540.
 Narniensis episc. 1203 *.
 Navarrae reges 236 *, 430, 763 *, 1196.
 Nazarenus archiepisc. 190, 371 *.
 Neapolitanus archiepisc. 371 *, 642, 723, 2170 *.
 Nemausensis episc. 2079 *; archidiacon. 2198; clericus 2184 *.
 Neocastrens episc. 2153; decanus 1487 *.
 Nepesinus episc. 1203 *, 1430, 2138, 2193.
 Nestoriani 1704 *.
 Nicomediensis episc. 371 *.
 Nicosiensis archiepisc. 190, 371 *, 1661, 2088 *, 2150; archidiacon. 1680.
 Nidrosiensis archiepisc. 1206, 1543.
 Nigripontensis episc. 1337.
 Nivernensis episc. 183, 236, 371 *, 759; cantor 1199.
 Nogerii (de) Raymundus, capell. Greg. IX, 1348.
 Norena (de) Alvarus Didaci 1454.
 Norwegiae dux Hako 1980.
 Norwicensis episc. 371 *.
 Novariensis episc. 635, 750, 798, 1603.
 Noviomensis episc. 97; clericus 2184 *.
 Novocastro (de) Ioffredus 1590.
 Nucerinus episc. 1203 *, 1292 *.
 Ocha (de) Mazziolus, civis Tranen. 1786.
 Oderigui Bartholus, civis Perusin. 2178.
 Oldenburg (de) comes 1664.
 Olenensis episc. 1431, 1559, 1922.
 Olomucensis episc. 215, 380, 1509 *.
 Olorensis episc. 307 *, 2126.
 Orientis episc. Barsauma 1611, 1704 *, 1957; Yalacha 1611.
 Ortanus episc. v. Hortanus episc.
 Orto (de) Andreas, scriptor apost. 1032.
 Osiliensis episc. 1192.
 Osnabrugensis decanus 1216.
 Ossoriensis episc. 159, 371.
 Othoniensis episc. 434, 1303.
 Ovetensis episc. 2044.
 Pacat (de) Paulinus 1766.
 Paduani cives 81.
 Paduanus episc. 38, 661, 1399, 1525, 2152 *; archipresb. 2024; clericus 2184 *.
 Paganus, praepos. eccl. s. Salv. de Lavania 612.
 Paganus de Petrasancta ord. Militiae B. M. V. 2014.
 Palaeologus v. Graecorum imperator.
 Palentinus episc. 371 *, 634, 1434.
 Palmerii Paulus, civis Spoletan. 2115.
 Pampilonensis episc. 75, 427, 477, 480, 497, 571.
 Paphensis episc. 1310.
 Papienses cives 1029 *, 1434.

Papiensis episc. 1029 *, 1136, 1189, 1198 *.
 Parisiensis episc. 19, 21, 116, 271 *, 371 *, 759, 825, 860, 868, 893, 936, 1029 *, 1040 * 1096, 1203 *, XXXIII, XXXIV; archidiac. 92, 183; cancellarius 97, 833, 906, 1040 *, 1637, 2045; decanus 236, 247; officialis 1146; s. Genovefae cancellarius 906; eccl. s. Marcelli capitulum 1668; clerus 2184 *; universitas 667 *, 672, 771, 833, 834, 868, 892, 893, 895, 906, 936, 1040 *.
 Parma (de) Albertus, scriptor et nuntius apost. 1121, 1162, 1220, 1322.
 Parmensis episc. 139, 1487, 1589; clerus 2184 *.
 Pataviensis episc. 450, 503 *, 1309, XIII; clerus 2184 *.
 Patracensis archiepisc. 371 *, 685.
 Patrimonii s. Petri rector 1100, 1839.
 Paulus (s.) apost., eius caput 1313.
 Pax decr. doctor Bononien. 2155.
 Palavicinus (Pall.) Ubertus 1180.
 Pembroke (de) comes Guilelmus 799.
 Pennensis episc. 18, 642 *; clerus 2200 *.
 Pensauriensis episc. 848, 2031.
 Peregrinus Petrus de Montorio 1416.
 Perceves (de) Aelidis 1701 (v. Pyrois).
 Pergamensis episc. 2029; archidiac. 1602.
 Pernis (de) Ioannes, civis Paris., 2080 *.
 Perusini cives 541, 909 *, 1227, 1313, 1499, 1512 *, 1533, 1538, 1859, 2122.
 Perusinus episc. 72, 314, 348, 543 *, 599, 681, 739 *, 862, 996, 1091, 1097, 1306, 1567.
 Perzana (de) Raynerius 2173.
 Petragoricensis comes, Elias Talayrandus 2067.
 Petragoricensis episc. 1472, 1474, 1588; eccl. s. Asterii capitulum 1361, clerus 2198 *.
 Petrasca (de) Guiscardus, rector patrim. s. Petri 1175.
 Petri Iacobus de Ancona 1593.
 Pharaonis Angelus de Gaieta 2058.
 Pictavensis et Tolosanus comes 1317.
 Pictavensis episc. 1182; eccl. s. Radegundis canon. 1485 *.
 Pilleis (de) miles Rogerinus 1864.
 Piperno (de) Petrus, capell. et nuntius apost. 707.
 Pisani cives 22, 410, 940, 1029.
 Pisanus archiepisc. 22, 173, 249, 352, 371 *, 973, 1067, 1090, 1152, 1281, 1353, 2108, 2194 *, archipresb. 1437; clerus 2200 *; mon. s. Pauli abbas 22.
 Pisis (de) Galienus, canon. eccl. de s. Audomaro, fundator mon. s. Marcelli Paris. 1600, 1607, 1668, 1874.
 Pisia (de) Iolus (Ozulus) 1703, 1937.
 Pistorienses cives 1373.
 Pistoriensis episc. 2183.
 Placentini cives 127, 139.
 Placentinus (in Hisp.) episc. 110.
 Placentinus (in Italia) episc. 139, 288, 1136, 1180, 1487; eccl. s. Euphemiae praepos. 1083.
 Plovacensis episc. 2149.
 Plumbini castri incolae 2183.
 Podio (de) domina E. 756.
 Podio (de) Fulco, rector marchiae Ancon. 1331.
 Poenceya (de) G., dominus de Guirchia 238.
 Poenitentia (de) sanctorum martyrum fratres 1036.
 Poenitentia (de) I. Chr. seu Saccitarum ordo 1364 *, 2174.
 Poenitentium s. Mariae Magd. ordo 84 *.
 Polenta (de) miles Guilelmus 2180.
 Polo (de) comes I. 1110*.
 Ponte (de) Iacobus, civis Romanus 939.
 Pontibus (de) Andreas 333.
 Portugalensis episc. 304, 428.

Portugaliae episcopi 1672.

Portugaliae reges: Sancius 118, 430, 711, 1326-1328, 1341 *; Alfonsus 1534; Dionysius 1672, 1722, 1746.
 Praedicatorum ord. fratres 92, 97, 193, 208, 216, 224, 232, 234, 235, 353, 356, 372, 405, 461, 733, 738, 771, 783, 1060, 1470, 1474, 2203; Albertus olim episc. Ratisb. 1140; Benvenutus de Serzana 1373; Braxianus et Daniel de Venetiis 1595; Cherubinus electus Albinganus 1998; Dominicus episc. Maroch. 24; Guilelmus, inquis. 2014; Guilelmus Arnaldi, inquis. 192, 241, 312, 313 *; Guilelmus de Morbecca 1334 *; Henricus de Ratzeburg; Hugo (de s. Charo, postm. magister ord. Praed. et S. R. E. card.) 108; Iacobus de Voragine 1632; Ioannes de Derlingtonia 1348; Ioannes Vercellensis, mag. ord. Praed. 1381, 1394 *, 1395, 1404, 1407, 1423; Ioannes de Viterbio 1395 *, Orlandus de Civitella 699 *; Paganus, inquis. 1919; Petrus, nuntius apost. 208; Petrus de Leodegaria 240; Raymundus de Pennaforti 440, 607, 741, 1339; Robertus, inquis. 183; Robertus de Novomercato 1906; Thomas, inquis. 2014 *; Vivianus de Verona 1919; Wicio de Pisis 1353; Willelmus de Eicka 535, 653, 654; Zacharias, electus Veglensis 1774.
 Praedicatorum ord. fratres *inquisitores*: 23-25, 287, 313, 702, 714, 1134, 1295; *priores provinciales*: prov. Ancon. 1819; Angliae 867, 1104, 1340, 1446, 1906 *, 2181; Apuliae 98; Castellae 648, 1454; Franciae 183, 291, 672 *, 759, 838, 1224 *, 1228, 1439, 1493; Graeciae 1420, 1559; Hispaniae 1280; Hungariae 252, 253; Lombardiae 1180, 1542, 2188 *; Poloniae 239; Portugaliae 1327; Sardiniae 1536; Syriae seu Terrae sanctae 694, 1757, 2011; Teutoniae 310, 1080; Tusciae 1981; *priores claustrales*: Albae regalis 1667; Anconitanus 1593, 2033, 2083; Aquensis (Aix) 1583; Argentinus 1603 *; Armachanus 1893; Astoricensis 1585; Barchionensis 1886, 1921; Barensis 2166; Belvacensis 1294; Beneventanus 281, 1448; Bisuntinus 1287, 2199; Bononiensis 1114, 1445, 1518; de Briva 1924; Brixienensis 1666, 2160; Brundusinus 1461, 2201; de Cadomo 1493; Capuanus 1286; de Clarentia 1431; Colimbriensis 1333, 2092; Constantiensis 483; Cremonensis 1282; Culmensis 903; de Dinano 2164; Dumblanensis 1380; de Elbing 903; Ferrariensis 1576; de Figiaco 1734; Florentinus 1591, 1864, 2032, 2066; Frisacensis 1231; Gaietanus 2089; Gerundensis 2064; Grassensis 1732; Halberstadtensis 1376, 1663; Hamburgensis 690 *; Hildeshemensis 1192; Ianuensis 1663, 2123; Ilerdensis 1402; Insulanus (Lille) 1491, 1601; Lausanensis 1580; Lemovicensis 2087; Leodiensis 413; Lucanus 1482; Lugdunensis 1479, 1523; Massiliensis 1264; Mediolanensis 125, 1358, 1322, 2014, 2063, 2210; Messanensis 280, 1480; Metensis 1178, 1331, 2038, 2183; Mindensis 1168, 1216; Montepessulanus 1267, 1290; de Monte Vico 485; de Morlanis 1417; Neapolitanus 1041, 1173; Nicosiensis 2150; Nidrosiensis 1206; 1543; Paduanus 36, 2024; Panormitanus 1449; Papiensis 1783; Parisiensis 271 *, 1146, 1562; Parmensis 1834; Pergamensis 1602; Perusinus 1499, 1587, 1859; Petragoricensis 1169, 1361, 1588, 1660; Pisanus 1548, 1579, 2035; Placentinus 127, 1215; de Ponte 425; Pragensis 239; Ragusinus 1897 *; Reatinus 2196; Reginus 1172, 1515, 1685, 1749, 2112; Rigensis 1341; Salernitanus 1435; Senensis 56, 2059; de Sictunia 1111; de Sulmona 1286; Taurinensis 1945; Toletanus 1598; Traiectensis 1549,

- 1350, 1898; Tudertinus 228, 2184; Tullensis 1590; Ulixbonensis 8, 1672, 1722; de Urbe de Minerva 1937, 2209; de Urbe s. Sabinae 2209; Urbevetus 1569; Urbinatensis 1531; de Valencennis 1531, 1552; de Venetiis 79, 80, 441 1673; Veronensis 1198; Vicentinus 1962*; Viennensis 1509; Virdunensis 2174, 2181; Viterbiensis 230, 644, 2060, 2199*.
- Pragensis episc. 143, 221.
- Prussiae archiepisc. 406, 489, 582.
- Pulmerii Philippi Archio, miles Spolet. 1597.
- Pyrois (de) Aulidis 1450.
- Quinqueecclesiensis episc. 1273.
- Radicofanenses cives 1727.
- Ragusinus archiepisc. 978*, 1329, 1486, 1507.
- Rathbotensis episc. 1171.
- Ratisbonensis episc. 503*, 1139*, 1533; clerus 2184*.
- Ravellensis episc. 2158.
- Ravennatensis archiepisc. 48*, 371*, 924*, 930*, 1074, not. post 2009; archidiacon. 1962.
- Reatini cives 1130*, 1143, 1147, 1158.
- Reatinus episc. 371*, 636, 1143, 1182*, 1203*, 1428, 1399, 2196; Reat. eccl. s. Angeli capitulum 1725.
- Recanatensis episc. 967, 991, 1937.
- Redonensis episc. 2128; archidiacon. 258.
- Reginensis archiepisc. 1483.
- Reginus episc. 483, 876, 883*, 2112, 2186; canon. mag. Pangratinus 686.
- Remensis archiepisc. 20, 223, 371*, 394, 1339*; clerus 2184*.
- Renisso (de) Iohannes 1549.
- Revaliensis episc. 2123.
- Riccardi Petrus de Aquaviva 1760.
- Rigensis archiepisc. 1084, 1341.
- Ripensis episc. 2117.
- Rivis mortuis (de) miles Guilelmus 2026.
- Roda (de) Enecus Petri, clericus 1183.
- Rogerii Raymundus, civis Tolos. 241.
- Roma (de) Iacoba dicta Christiana 1638.
- Romanorum imperatores vel reges: Fridericus II 44, 199, 234, 268, 439, 472, 482, 503, 506, 708*, VIII; eius filius Conradus 581, 633, 654, 691, 714*; Manfredus v. Tarentinus princeps; nepos Conradinus 1309, 1313, 1321*, 1432; Willelmus de Hollandia 529, 663; v. Cornubiae comes; Rudolfus de Habsburg 1362, 1366, 1382, 1394*, 1396, 1413, 1468, 1592*, 1603, 1673.
- Romanus populus XXIV.
- Roskildensis episc. 447, 2117.
- Rossensis episc. 1209.
- Rothomagensis archiepisc. 116, 237, 566*, 632*, 689*, 708*, 714*, 893, 995*, 1024*, 1130*, 1224*, 1330*, 1339*, 1506.
- Runolus Ioannes de Frusinone 1076.
- Ruthenensis episc. 440*, 696*, 1199, 1244*, 1268*, 1276*, 1721; clerus 2200*.
- Sabaudia (de) Ludovicus, dominus Vaudi 2121.
- Sabaudiae comes 589.
- Sagiensis episc. 229*, 1493.
- Salamantinus episc. 373, 376, 569; clerus 2184*.
- Salernitanus archiepisc. 1631.
- Salic (de) Fortius 1418.
- Salzburgensis archiepisc. 450, 503*, 1231, XIII; clerus 2184*.
- Sambiensis episc. 714*.
- Samuelis Iacobus, civis Assis. 1046.
- Saonensis episc. 1020, 1323.
- Sardanensis episc. 1897*.
- Saresberiensis episc. 1104.
- Saraceni in Affrica 648.
- Sava (de) episc. 1897*.
- Saxetta (de) Sigerus, marescallus Urb. IV, 1152.
- Scala (de la) Albertus 1698.
- Schwalenberg (de) comes 516.
- Slavoniae rex Urosius 1643.
- Scotiae rex 496, XXXIX.
- Segoviensis archidiacon. de Nevía 1719.
- Semigalliensis episc. 489.
- Senenses cives 122, 153, 1146, 1193.
- Senensis episc. 207, 1563, 2039, 2133; capitulum 12; clerus 2200*.
- Senogalliensis episc. 831, 2013, 2049.
- Senonensis archiepisc. 188, 257*, 336, 517, 878, 1224*, 1339*, 1554, 2021*; canon. Petrus 2168; clerus 2184*.
- Sepulchri Dom. ord. fratres 328, 1112.
- Serviae rex Stephanus 1910; regina 1903, 1910*.
- Seslemenden (de) dominus Raymundus 756.
- Severinae (s.) archiepisc. 1342.
- Sexto (de) Manfredus, civis Mediolan. 703.
- Siciliae reges: Carolus I 1230*, 1264, 1286, 1294, 1296, 1336, 1343*, 1356*, 1384*, 1396, 1441*, 1453, 1530; Carolus II 1953* 2006, 2028, 2143*, 2171, not. post 2009.
- Sidoniensis episc. 1423.
- Signensis episc. 498.
- Signia (de) comes A. 17.
- Silesiae dux Henricus 708.
- Silvanectensis episc. 92, 1339*; canon. Albertus 2168.
- Sinibaldus (mag.), camerae apost. clericus 1262.
- Sipontinus episc. 371*.
- Sirmiensis episc. 1137.
- Sistaricensis episc. 389; praepositus 1595; capitulum 2028.
- Slusen (de) Arnoldus 1898.
- Soranus episc. 1428.
- Sorrensis episc. 1029*.
- Spalatensis archiepisc. 2107.
- Spiliati Andreas, rector Campaniae 1534*.
- Spinorum societas Florentina 2158.
- Spirensis episc. 1123; eccl. s. Germani decanus 126.
- Spoletani ducatus rector 853.
- Spoletani mercatores 1119.
- Spoletanus episc. 34, 72, 83, 84, 347, 366, 616, 621, 683, 693, 696, 700, 811, 1091, 1203*, 1506, 1849, 2013, 2134*; archidiacon. 1443, 1458; clerus 2198*.
- Stephanus, civis Aretinus 91.
- Strigoniensis archiepisc. 371*, 643*, 2144.
- Strin (de) Willelmus 663*.
- Suanensis episc. 285, 573, 1024, 1332.
- Sueciae reges: Valdemarus 1026*, Magnus 1504*.
- Suessionensis eccl. thesaurarius 2168.
- Summifonte (de) Guiduccius 1700.
- Surdi Petrus Iacobi de Roma 1086.
- Surlano (de) Porcarius 1426.
- Surentinae eccl. s. Georgii rector 1001.
- Suslensis dux Alexander 493.
- Sutrinus episc. 371*, 1203*.
- Syracusanus episc. 1354.
- Talglentis Iacobus, civis Romanus 1577*.
- Tarentasiensis archiepisc. 1462.
- Tarentinus princeps Manfredus 1133, 1152, 1153, 1158, 1187*, 1203, 1204, 1224, 1264.
- Tarraconensis v. Terraconensis.
- Tartari et eorum reges 361, 362, 519, 636, 708*, 731, 1403, 1608, 1609, 1704, 1937.

- Tarviensis archidiac. 2126.
 Tarvisinus episc. 124, 1175 *, 1525.
 Taurinensis episc. 1179; clerus 2184 *.
 Taurisiensis episc. 1610, 1704 *, 1957.
 Templi Hierosol. militiae fratres 225, 246, 336, 495, 920, 968, 1187 *, 1468 *, 2105.
 Tenza (de) Guilelmus 1741.
 Terdonensis episc. 637, 750, 798, 841, 883 *.
 Tergestinus episc. 2179.
 Terralbensis episc. 2194.
 Terracinensis civ. et dioec. parochi 2184 *.
 Terraconensis archiepisc. 371 *, 372, 391, 428, 480 *, 707, 1293, 1975; archidiac. 1402.
 Terribilis Nicolaus, civis Ameliensis 2143.
 Tervisinus v. Tarvisinus.
 Teutonici ord. fratres 134, 135, 708 *, 887, 905, 918, 1068, 1675.
 Theatinus episc. 613, 930, 948 *; canon. mag. Raynaldus 1055, 1066.
 Thebanus archiepisc. 1539.
 Thengen (de) miles Henricus 693 *.
 Theonisvilla (de) eccl. archipresb. 1178.
 Thuringiae lantgravius Henricus 134, 273, 274, 405, 407, 1762; lantgravina Elisabeth v. Ind. pers. C s. v. Elisab.
 Tiburtini cives 299, 305.
 Tiburtinus episc. 305, 597, 858, 1015, 1526 *, 1674 *.
 Tirasonensis episc. 131, 343, 515.
 Toletanus archiepisc. 25, 371 *, 525 *, 583, 763 *, 1594 *.
 Tolosanus comes 192, 312, 313 *, 440, 502.
 Tolosanus episc. 2099.
 Tornacensis episc. 1570, 1571, 1601, 1686; decanus 92; clerus 2184 *.
 Traguriensis episc. 791, 1174, 1391.
 Trajectensis (*Maastricht*) eccl. s. Mariae canon. Simeon 126.
 Tranensis archiepisc. 193; clerus 2200 *.
 Trapezuntinus archiepisc. 1957.
 Trapezuntinus imperator 1957.
 Trecensis episc. 188, 1039; archidiac. 116; eccl. s. Remigii rector 878.
 Treverensis archiepisc. 1121, 1123, 1141; canon. Boemundus 1121; clerus 2184 *.
 Tricaricensis episc. 1537.
 Tridentinus episc. 1362, 1394 *, 1711.
 Tripolitanus episc. 1110 *, 1840; cancellarius 756; canon. Benedictus 1998.
 Triventinus episc. 1261.
 Troianus episc. 1533, 2195.
 Tropaeensis episc. 1487 *, 2074.
 Tuamensis archiepisc. 159, 947, 1167, 2208.
 Tübingen (de) comes C. 663 *.
 Tudela (de) eccl. prior 131.
 Tudertini cives 228, 942.
 Tudertinus episc. 51, 168, 187, 198, 228, 255, 371 *, 660, 739, 783, 839, 963, 1002, 1051, 1203 *, 1492; canon. Henricus 350, 563; clerus 2184.
 Tullensis episc. 1481, 2053; archidiac. 2200; decanus 1186.
 Tuneti rex 163, 199, 431.
 Turonensis archiepisc. 116, 371 *, 893, 1489 *; officialis 1538; clerus 2184 *.
 Turre (de) Neapolio, nobilis Mediolan. 1356 *.
 Turritanus archiepisc. 1029, 2175.
 Tyrensis archiepisc. 1144, 1177, 1330.
 Ulixbonenses cives 8.
 Ulixbonensis episc. 8, 428, 1271; archidiac. 1410.
 Upsalensis archiepisc. 575 *, 638 *, 725 *, 838 *, 1005, 1803.
 Urbe (de) basilicae princ. Apost. capitulum XVII; canon. mag. Albertus 1338, XLVI; scholae cantorum primicerius 570; eccl. s. Mariae trans. Tib. prior 1764; clerus 2184 *; confraternitas cleri 2206, 2209; confrat. Confalonis 1283.
 Urbevetani cives 575 *, 2021.
 Urbevetanus episc. 285, 575, 951, 1203 *, 1569, 1972, 2021; clerus 2184 *.
 Urbinatensis episc. 1030 *.
 Urbinatensis civ. potestas 1030.
 Urgellensis episc. 607, 741.
 Ursinis (de) Ursus 1426 *, 1534, 1555, 1614.
 Valeia (de) miles Gaufridus 2071 *.
 Valencennis (de) Ioannes 291, 1177.
 Valentinus episc. 428, 1374.
 Vallisumbros. ordo 739, 765, 783, 784.
 Valvensis civ. et dioec. parochi 2198 *.
 Vasatensis episc. 1113.
 Vassallis (de) Ioannes, civis Vercellensis 1311.
 Vatacius v. Graecorum princeps.
 Veglensis episc. 2192.
 Velesen (de) Gerardus 1550.
 Venayssini comitatus rector 1758 *, 2204.
 Venetiis (de) eccl. s. Marci primicerius 1673; eccl. s. Moysis plebanus 1399.
 Venetorum dux 1646 *, 1654, 1891 *, 2008; cives 1953 *.
 Venusinus episc. 189.
 Vercellensis episc. 1434, 1992; canon. Iacobus de Sala 485.
 Verdensis episc. 793.
 Veronenses cives 1432, 1919 *.
 Veronensis episc. 534, 924, 1191, 1198, 1204, 1305, 1919 *.
 Vestanus episc. 1459.
 Vetii (de) Ioannes 1594.
 Vicentinus episc. 371 *, 1962 *.
 Vico (de) Petrus 1072 *, 1555.
 Viennensis archiepisc. 371 *, 1858; decanus 1523.
 Villani Maffaeus, civis Perusinus 543 *.
 Villardino (de) Guilelmus, princeps Achaiae 1156 *.
 Villicuzu F., civis Florentinus 52.
 Vinigianus Marcus haereticus 1119 *.
 Virdunensis episc. 1239, 2163, 2174; decanus 1186; canon. Rogerius de Merlomonte 1389.
 Viterbienses cives 230, 1172 *, 1465, 1534, 1554, 1614.
 Viterbiensis episc. 1024, 1203 *, 2060; eccl. s. Sixti archipresb. 644; clerus 2198 *.
 Vitriaco (de) Andreas 258.
 Vivariensis episc. 507, 2079; clerus 2200 *.
 Volkelinus, civis Herbipolensis 1312.
 Volpelli Rolandinus, civis Lucanus 11.
 Vratislaviensis episc. 620, 879, 905 *; clerus 2198 *.
 Vulteranus episc. 863, 2059, 2185.
 Warmiensis episc. 568 *.
 Wasserburg (de) comes Conradus 503.
 Wernigerode (de) comes Conradus 1665.
 Wiborgensis episc. 1513.
 Wigorniensis episcopus 567, 867, 1104.
 Wintoniensis episc. 683, 1025.
 Wormatiensis episc. 1123; clerus 2200 *.
 Xanctonensis episc. 2188 *, 2190; archidiac. 282; clerus 2198 *.
 Zaconis Guido, civis Pisanus 1438.
 Zagrabiensis episc. 371 *, 725, 1176.
 Zamorensis episc. 637 *.
 Zianus Marcus de Venetiis 723, 781, 890.
 Zuerinensis episc. 371 *, 506.

INDEX LOCORUM.

A). — Conventus Fratrum Minorum.

- Abbatisvilla (de) 1781.
 Accumulo (de) 1929.
 Aegidii (s.), villa (de) 1721.
 Aesculanus 967, 991, 1088, 1763, 1780.
 Aesinus 2004.
 Africani (s.) 1927.
 Agello seu Agillo (de) 1928, 2178.
 Agennensis 1964, 1970, 2147.
 Albairegalis 1667.
 Albanensis 2003.
 Albiensis 1933.
 Albiganensis 1931.
 Alexandrinus 1309, 1748, 1777.
 Alvernae (montis) 766, 882, 962, 1089, 1799, XXIII^a.
 Amatrice (de) 1929.
 Ambianensis 1781.
 Ameliensis 1928.
 Amilianensis 1927.
 Anagninus 827, 1120, 1813, 2161, 2203.
 Anconitanus 1393, 1808, 2004, 2033.
 Anderio (de s.) 1938.
 Angeliacensis (s. Ioannis) 467.
 Angeli (s.) de Lombardis 747.
 Angeli (s.) papalis seu Calliensis 928, 1800, 2001.
 Angeli (s.) in Vado 2001.
 Aniciensis 1211.
 Appamiis (de) 1932.
 Aptensis 1278, 1799.
 Aquapendente (de) 1960.
 Aquasparta (de) 1869.
 Aquaviva (de) 1078.
 Aquensis (*Aix*) 1383, 2046.
 Aquensis (*Aequi*) 1782.
 Aquilanus 874 *, 1928.
 Aquisgranensis 436 *.
 Aretinus 91, 523, 1846, 2139.
 Argentinensis 1603 *, 1791.
 Ariminensis 939, 1047, 1993, 2116.
 Armachanus 1879.
 Arquata (de) 1929.
 Arrone (de) 1928.
 Asloensis 1963, 1980.
 Asolo (de) 1768.
 Assisiensis, in cuius ecclesia corpus s. Francisci reconditum est, 43, 48-50, 68, 72, 297, 603, 664, 671, 672, 687, 727, 764, 813, 997, 1008, 1046, 1048, 1099, 1149, 1238, 1238, 1239, 1310, 1322, 1344, 1377, 1397, 1438, 1530, 1603, 1613, 1623-1631, 1638, 1639, 1688, 1689, 1712, 1931, 2033, 2034.
 Astensis 386, 1180, 1648, 1913.
 Astoricensis 1383.
 Atrebatensis 762, 1942.
 Aurelianensis 1960.
 Auriensis 1719, 1832, 1943, 2069.
 Auximanus 443, 974, 1373, 1996.
 Auxitanus 2126.
 Avinionensis 1739.
 Baiocensis 1789.
 Balneoregiensis 974, 1933.
 Barchinonensis 1233, 1330, 1886, 1921, 2202.
 Barensis 2166.
 Basileensis 667, 869.
 Bassano (de) 37, 38.
 Belnensis 2090.
 Belvacensis 1294, 1781.
 Beneventanus 281, 1448, 1941, 1983.
 Bergensis 1206, 1343, 1963.
 Bergerac (de) 1789.
 Bernayo (de) 1868.
 Bethunia (de) 1932.
 Bevania seu Mevania (de) 992, 1928.
 Bisuntinus 1287, 1829, 2113, 2199.
 Biterrensis 602, 987.
 Bitonio (de) 1346, 1928.
 Bituntinus 1982.
 Bituricensis 1677.
 Blesensis 1960.
 Bobbiensis 938 *, 1773.
 Bononiensis 193, 196, 404, 331, 384, 802, 812, 849, 871, 873, 1123, 1443, 1318, 2133.
 Bremensis 1809.
 Brivia (de) 1924.
 Brixiensis 1666, 1730, 2160.
 Brugensis 466, 1743.
 Brundusinus 1461.
 Bulsena (de) 1896.
 Burdegalensis 1772.
 Burgensis 1940.
 Burgo (de) s. Sepulchri 1928.
 Cadomo (de) 1493, 1872.
 Caesaraugustanus 1411.
 Caesenatensis 919, 1993.
 Callensis v. Angeli (s.) papalis.
 Camberiac (de) 1462.
 Cameracensis 1302, 1331, 1332, 1693, 1817, 1932, 2168.
 Camerinensis 703, 1800.
 Campaneano (de) 629, 1931.
 Camurano (de) 1996.
 Canali (de) 1928.
 Canturio (de) 1733.
 Capriore (de) 1928.
 Capuanus 1173, 1286.
 Carcassonensis 1960.
 Cariloci 1301, 1488.
 Carnotensis 1862.
 Carvio (de) 1928.
 Cassia (de) 1929.
 Castillione (de) 1026.
 Castineano (de) 772.
 Castriduno (de) 1930.
 Castri Fidardi 1996.
 Castri Millii 1999.
 Castri Plebis 1842.
 Castri Radulfi 1766.
 Castri Villani 1692.
 Castris (de) 1933.
 Catacensis 900.
 Cathalaunensis 394.
 Cathaniensis 836, 1334, 1422.
 Cenomanensis 1729, 1920.
 Cerreto (de) 1929.
 Certomundo (de) v. Puppio (de).
 Cherio (de) 1928.
 Cibotolo (de) 1932.
 Cicestrensis 682, 1893.
 Cingulo (de) 1787.
 Ci(s)terna (de) 1928.
 Civitatis Castellanae 1078, 1931.
 Civitatis Castelli 1344, 1932.
 Civitatis novae in marchia Ancon. 1844.
 Civitatis novae in Austria 1289.
 Civitella (de) 1928.
 Clare (de) 1889, 2208.
 Clarentia (de) 1431.
 Claromontensis 2139.

- Clavaro (de) 1976.
 Colimbriensis 1333, 2092.
 Colle (de) 36.
 Compendio (de) 1823.
 Condomiensis 1970.
 Confluentia (de) 979.
 Constantiensis 483, 629.
 Cornaldo (de) 1993.
 Cornetanus 1977.
 Cortonensis 1390.
 Cremonensis 1282.
 Cumanus 1460, 1822, 1939.
 Daya (de) 1383.
 Dertonensis 1761.
 Dertusensis 1402.
 Desio (de) 1841.
 Dignensis 1770, 1778.
 Diruta (de) 1918.
 Divionensis 411, 1314.
 Dondalo (de) 423.
 Donecastrensis 1821.
 Draguinano (de) 1732.
 Duaco (de) 1709.
 Dublinensis 1380.
 Durante (de) 1800.
 Eboracensis 1833.
 Ebredunensis 313, 1788.
 Ebulo (de) 2000.
 Edmundo (de s.) 971, 1143.
 Elborensis 1326, 1327.
 Eremita (de) Arnulforum 1929.
 Esslingen (de) 738.
 Eugubinus 870, 1400, 1606, 1904.
 Fabrianensis 897, 1800.
 Facundi (s.) 963, 966, 1073.
 Fanensis 772, 848, 1993.
 Farneto (de) 1928.
 Faventinus 870.
 Ferrariensis 1376.
 Ferentinus 982, 1412.
 Figiaco (de) 1734, 1846.
 Firmanus 286, 613.
 Flensburg (de) 1963.
 Florentinus 49, 1436, 1591, 1961, 1700, 1807, 1864, 2032, 2066.
 Folcalquerio (de) 1783.
 Forano (de) 1996.
 Foroliviensis 840.
 Forosempronensis 1993.
 Friburgensis (in Brisgovia) 33, 437, 438, 872, 1223, XIV.
 Frigidis (de) 1940.
 Fulginatensis 737, 803, 980, 983, 1203, 1920.
 Gaietanus 2038, 2089.
 Gallerate (de) 146, 379, 1841.
 Garignano (de) 1743.
 Geminiano (de s.) 471.
 Gemino (de s.) 1928.
 Germano (de s.) 481, 647.
 Gerundensis 662, 2026, 2064.
 Glemona (de) 1036.
 Gonessa (de) 1929.
 Graham (de) 1860.
 Graiaco (de) 1811.
 Grassensis 1739.
 Grünenberg (de) 1806.
 Gualdo (de) 1543, 1912.
 Guardia (de) 1326, 1327.
 Hagenau (de) 1603 *.
 Halberstadt (de) 1376, 1432, 1663.
 Herbipolensis (Würzburg) 354, 364, XIX, XX, XXII.
 Hildeshemensis 1192.
 Hisdino (de) 1827.
 Hispello seu Spello (de) 693, 868 *, 910, 911, 1347, 1928.
 Hortanus 631, 687, 910, 1038, 1071, 1793, 1977.
 Iaderensis 1916.
 Iano (de) 1929.
 Ianuensis 1663, 1736, 2123.
 Ilerdensis 877.
 Illuminata (de s.) 1928.
 Insula (de) Danubii iuxta Budam 1989.
 Insula (de) in Venayssino 2012.
 Insulensis (Lille) 1601, 1932.
 Interamnensis 1043, 1929.
 Iprensis (Ypr.) 344, 826.
 Iudenburg (de) 1231.
 Iustinopolitanus 1274.
 Konghelle (de) 1963.
 Lanciano (de) 613, 930, 948.
 Laudensis 633, 679, 1731.
 Laudunensis 1332, 1824.
 Lausanensis 1363, 1380, 1682, 1739.
 Lautrico (de) 1933.
 Lavania (de) 612.
 Ledonensis 1332.
 Legionensis 382 *.
 Lemovicensis 2087.
 Lendensis 1932.
 Leodiensis 413.
 Leonano (de) 2001.
 Leonis (s.) 1526, 2001.
 Leyrena (de) 109, 117, 1328.
 Liciensis 2201.
 Limericensis 1911.
 Limoso (de) 1782.
 Liserone (de) 1747, 1811.
 Londoniensis 1348, 1833.
 Longuiano (de) 1928.
 Lucanus 22, 1482, 1633, 1693, 1744, 1863, 1932, 2073.
 Lucerinus 2171.
 Lucignano (de) 2000.
 Lugdunensis 1323, 1696, 1739 *.
 Maceratensis 463 *, 930, 1973.
 Machilone (de) 1928.
 Maiorica seu Mayorga (de) 972, 1979.
 Marisciano (de) 1928.
 Marstrand (de) 1963.
 Massiliensis 1739, 1778, 2046.
 Matelica (de) 2004.
 Medicino (de) 1964.
 Mediolanensis 146, 730, 798, 842, 1338, 1322, 1697, 1807, 1913, 1936, 2063, 2210.
 Medunta (de) 1990.
 Mercatello (de) 390, 1973.
 Messanensis 191, 280, 740, 1276, 1480, 2202, 2207.
 Metensis 1178, 1331, 2183.
 Mevania v. Bevania.
 Mimatensis 1838.
 Miniano (de s.) 2000.
 Mirapicensis 1932.
 Monacho seu München (de) 910.
 Monasteriensis 1664.
 Monte (de) dioec. Ariminen. 1993.
 Monte (de) prope Perusium 1928.
 Monte (de) dioec. Salamantin. 1979.
 Monte Alcinio (de) 1363.
 Monte alto (de) prope Aquampend. 1978.
 Monte (de) avium 1993.
 Monte Bodio (de) 2004.
 Monte Calerio (de) 1913.
 Montecellis (de) 1928.
 Monte Compatrum (de) 1931.
 Monte falconis (de) 1928.
 Monte flasconis (de) 1249, 1882, 1977 *.
 Monte Florentino (de) 322.
 Monte florum (de) 463, 1884.
 Monte formosino (de) 874 *.
 Monte s. Mariae in Georgio (de) 414, 1919.
 Monte granario (de) 431, 1973.
 Monte Iovis (de) 1928.
 Monte Leone (de) 1478 *, 1928.
 Monte lupone (de) 387.
 Monte macellarum (de) 1804.
 Monte s. Martini (de) 1928.
 Monte novo (de) 2004.
 Monte pessulano (de) 1267, 1270, 1290, 1737.
 Monte pulciano (de) 1307, 1842.
 Monte regali (de) 1871, 1932.
 Monte rubeano (de) 464, 1263, 1973.
 Monte sancto (de) dioec. Firman. 442, 988.
 Monte vico (de) 483.
 Montibus (de) 1932, 2182.
 Monticulo (de) 1996.
 Montione (de) 1928.
 Montone (de) 1928.
 Moysiaccensis 1489.
 Mugello (de) 1883.
 Muro (de) 1973.
 Mutinensis 332.
 Narbonensis 1768.
 Narniensis 1929.
 Naulensis 1931, 1963.
 Neapolitanus s. Laurentii 393, 933, 1933, 2136.
 Neapolitanus s. Mariae novae 1984.
 Nemausensis 649.
 Nenach (de) 1923.
 Nestved (de) 1986.
 Nicosiensis 1946.
 Niorto (de) 1182, 1691.
 Nivernensis 643, 1329, 1936.
 Nividuno (de) 2121.
 Novariensis 1733.
 Noviomensis 394, 1827.
 Nucerinus 1903 *.

- Nugarolio (de) 1417.
 Nursia (de) 1928, not. post 2004.
 Nyborg (de) 1986.
 Nympha (de) 2002.
 Occosio (de) 1929.
 Offenburg (de) 1603 *.
 Offida (de) 604, 1800.
 Ordiales (de) 1947.
 Osnabrugensis 1168, 1216.
 Othoniensis 1986.
 Oxoniensis (Oxford) 1816, 2088.
 Paduanus 1822, 2024.
 Pampilonensis 390, 391, 427, 433, 477, 480, 497, 571.
 Panormitanus 1449.
 Papiensis 1189, 1783.
 Parisiensis 271 *, 294, 838, 1011, 1040, 1146, 1474, 1498, 1728, 2043, 2080, 2093.
 Parmensis 121, 1834.
 Pataviensis 430, XIII.
 Pennensis 1907.
 Pensauriensis 1993.
 Pergomensis 872, 1602, 1941.
 Pergula (de) 1831.
 Perona (de) 1908.
 Perusinus 308, 681, 872, 996, 1313, 1499, 1587, 1881, 1905 *, 2122.
 Petragoricensis 1169, 1361, 1660, 1789.
 Petriolo (de) 1730.
 Pictavensis 1694.
 Pinarolio (de) 773.
 Piperno (de) 2002.
 Pisanus 34, 249, 352, 440, 863, 1090, 1438, 1548, 1579, 2033.
 Pistoriensis 372, 637, 1744, 1933.
 Pitigliano (de) 1960.
 Placentinus (in Hisp.) 110.
 Placentinus (in Italia) 127, 1213, 1487, 1736, 1769.
 Placza (de) 1112.
 Ponte (de) 1893.
 Pontisara (de) 1873.
 Portiuncula (de) 40, 1629-1631, 1928, 2199 *.
 Portugalensis 304.
 Prato (de) 1807.
 Proceno (de) 992, 1024, 1960.
 Pruvino (de) 1987.
 Puppio (de) 1208.
 Pyro (de) 2004.
 Quedlinburg (de) 2167.
 Quintino (de s.) 673, 1827.
 Ragusinus 1897 *.
 Rapestagno (de) 1489, 1933.
 Ratisbonensis 338, 1013.
 Ravennatensis 933.
 Reatinus 378, 304, 636, 1147, 1399, 1723, 2196.
 Recanatensis 382, 606, 831, 866, 974, 1808.
 Regiensis (Riez) 1783.
 Reginus (Reggio Emilia) 876, 1172, 1313, 1683, 1749, 2112.
 Remensis 793, 1824 *.
- Ricardina (de) 1922.
 Rigensis 1341.
 Ripa Transonis (de) 460, 1800, 1890.
 Ripensis 1963.
 Rocca (de) dioec. Senogallien. 2004.
 Rocca contratae (de) 1234.
 Roskildensis 619, 2117.
 Rothomagensis 1988.
 Roya (de) 1908.
 Ruthenensis 1927.
 Salamanticensis 802, 1979.
 Salernitanus 1433, 1631.
 Salinis (de) 1832.
 Saltaria (de) 1993.
 Samatan (de) 1932.
 Sanctaren (de) 1328.
 Santandarensis 1798 *.
 Sarzana (de) 1581.
 Savonensis 447, 1020, 1913.
 Saxoferrato (de) 1826, 2004.
 Schlettstadt (de) 1603 *.
 Scotaneto (de) 1993.
 Secusia (de) 1948.
 Segobiensis 1940.
 Senensis 207, 1878, 2039.
 Senogalliensis 2004.
 Senonensis 1834.
 Serra comitum (de) 2004.
 Serra s. Quirici (de) 1826.
 Setia (de) 2002.
 Severino (de s.) 1800.
 Sexto (de) 1948.
 Sezania (de) 1138, XL.
 Silvanectensis 1830.
 Sipontinus 1439.
 Sirolo (de) 1999.
 Sistaricensis 1393, 1737, 2028.
 Sleswicensis 1963.
 Spalatensis 498, 1929.
 Spello (de) v. Hispello (de).
 Spoletanus 601, 700, 701.
 Staphylo (de) 2004.
 Stockholm (de) 1681.
 Struncone (de) 1928.
 Sublacensis 1889.
 Suessionensis 394, 1823.
 Sulmonensis 1286.
 Sutrinus 1931.
 Svendborg (de) 1986.
 Taliacotio (de) 627, 1031, 1078.
 Taurinensis 1943.
 Tauro (de) 1837.
 Terdonensis 1843, 1928.
 Terracinensis 2002.
 Terraconensis 707, 1339, 1741.
 Thorn (de) 903.
 Tiburtinus 299, 303, 397, 398, 838, 888, 973, 1013, 1674.
 Toletanus 1398.
 Tolosanus 1772, 1909.
 Tornacensis 394, 1371, 1932.
 Tornasono (de) 1999.
 Traguriensis 1174.
 Trajectensis (*Utrecht*) 393 *, 1349, 1330, 1898.
- Tranensis 1786.
 Trebio (de) 1920.
 Trecensis 878, 1039.
 Tropacensis 2074.
 Tudertinus 228, 739, 763, 783, 784, 1492, 1827, 2184.
 Tullensis 1390.
 Tunderen (de) 1963.
 Tunsbergen (de) 1963.
 Turonensis 1338, 1997.
 Tuscanensis 468, 628, 687, 938, 974 *, 1977, 2110.
 Tyrensis 736.
 Ulixbonensis 8, 1224 *, 1271, 1672, 1722.
 Upsalensis 1803.
 Urbe (de) ad s. Blasium (postm. ad s. Franc. ad Ripam) 38, 314, 324, 1931, 2209; ad s. Mariam de Capitolio seu de Aracoeli 339, 370, 608, 631, 873, 939, 990, 1030, 1073, 1113, 1134, 1317, 1326 *, 1937, 1931, 2209.
 Urbevitanus 278, 340, 874, 1369, 1960, 1972.
 Urbinatensis 1331, 1800, 2001.
 Valcamonica (de) 1743.
 Valencennis (de) 1942, 1949.
 Valentia (*Valenza del Pò*) 1736.
 Valle (de) dioec. Spoletan. 1929.
 Vallecollis seu Valencellis (de) 1237, 1849 *.
 Valle felici (de) 436, 863 *.
 Valle montonis (de) 1800.
 Valle paradisi (de) 2176.
 Vapincensis 1737.
 Varisio (de) 1841.
 Vasatensis 1926.
 Veglensis 1833.
 Velletrensis 403, 683, 976, 1639, 1738.
 Venarupta (de) 1646.
 Venetensis 2164.
 Venetiis (de) 79, 80, 441, 330, 390, 723, 781, 802, 871, 890, 1368, 1673, 1818, 1939, 1963.
 Vercellensis 1807, 1992.
 Vernolio (de) 1893.
 Vernon (de) 874 *.
 Veronensis 334, 871, 886, 924, 1230, 1973.
 Vicentinus 1962 *.
 Victoria (de) dioec. Fanensis 1993.
 Victoria (de) dioec. Calagar. 1940, 2094.
 Viennensis (*Vienne*) 1479.
 Villafranca (de) dioec. Barchinon. 1973.
 Villafranca (de) dioec. Elnen. 1471.
 Vindicino (de) 1936.
 Virdunensis 1186, 1239, 1969, 2163, 2174.
 Virgiliacensis 116.
 Visso (de) 1929.
 Viterbiensis 211, 230, 1671, 1977, 2060.
 Vratislaviensis 708, 899.
 Werkino (de) 1633.
 Wiennensis (*Wien*) 448, 873, 949, 1401, 1309.
 Zamorensis 1846.

B). — Monasteria monialium ord. s. Dam. seu s. Clarae.

- Aesculanum s. Angeli 103, 269, 270, 284, 368, 393, 408, 609, 611, 744 *, 760, 832, 881, 914, IX, XXV.
- Aesculanum s. Mariae et s. Georgii 178, 1637, 1763.
- Aesinum s. Proculi 500, 506.
- Alatrinum s. Sebastiani 149, 134.
- Alerico (de) 1831, 1894.
- Alexandrinum s. Mariae Magd. 156, 384, 408, 439, 1717.
- Alspach (de) 2033 *.
- Anagninum s. Blasii 981 *.
- Anagninum s. Petri de Vineis 1110, 1813.
- Angeli (s.) papalis 2004.
- Antiochenum s. Crucis de Carpita 929.
- Apamia (de) 792.
- Aquila (de) 1034.
- Arcella (de) 1399, 1726.
- Arelatense 1107 *.
- Argentinese s. Francisci 692, 743, 738, 923.
- Assisiense (primum extra muros apud s. Damianum, dein intra muros) 39, 151, 687, 761, 969, 1033, 1034, 1229, 1149, 1279, 1413, 1503, 1569, 1613, 1634, 1798, 2016, XXVI.
- Astense s. Agnetis 344, 936, 1648.
- Auximanum s. Michaelis 408.
- Avilles (de) 1757.
- Avinionense s. Clarae 889, 894, 932, 1159, 1792.
- Barchinonense s. Antonii 316, 369, 568, 1010.
- Begni castri 984, 1030.
- Belliloci (olim de Werkin) 1880 *, 1991, 2102.
- Bisuntinum 1723, 1833.
- Biterrense 1069.
- Bononiense s. Francisci 603, 769 *, 810, 813, 960, 1568, 1642.
- Brixinense s. Elisabeth 233, 262, 263, 383, 624, 623, 717, 720, 846, 931, 932, 944, XXVII.
- Burdegalense s. Francisci 393, 408, 409, 1061, 1790.
- Burgense s. Marinae 129, 408, 1940.
- Caesaraugustense 130-132, 339, 423, 1271.
- Calataiubio (de) s. Agnetis 313.
- Camerinense s. Mariae 2003.
- Caminiza (de) 1922, 2163.
- Canaria (de) 1913.
- Carcassonense 1792.
- Casis (de) s. Mariae 621.
- Castanea (de) s. Mariae 408.
- Castri Florentini 718.
- Castri novi 1394.
- Cavalirio (de) 633.
- Cella Paduana v. Arcella.
- Cella (de) v. Venetiis (de).
- Cerco plano (de) s. Mariae 1193.
- Civitatenso s. Spiritus (in Hisp.) 341, 386, 1021.
- Civitate nova (de) s. Iacobi 1006.
- Civitate nova (de) de Monte panico 60.
- Claromontense 1803.
- Clavaro (de) s. Eustachii 1003, 1241.
- Collazone (de) s. Laurentii 168, 174, 253, 312, 1823, 1930.
- Colle alto (de) s. Luciae 1716, 1918.
- Colle paradisi (de) 490.
- Condomiense 1970.
- Coneclano (de) s. Mariae matris Dei 1093.
- Constantiense in parte pontis 362.
- Cortonense s. Mariae 1009.
- Cremonense mon. s. Francisci 201, 1103.
- Cusentinum 1892.
- Custodiae seu Guardae B. M. V. 1341, 1613, 1649, 1669, 1676, 1720, 1971.
- Dresden (de) 1884.
- Elpidio (de s.) s. Mariae 1917.
- Eremo (de) s. Mariae 346.
- Eugubinum 1823.
- Falesio (de) s. Barthol. 981, 999, 1032, 2183.
- Fanense ss. Phil. et Iac. 836, 837.
- Fauce (de) s. Donati 831 *, 933.
- Faventinum s. Mariae de Virginibus 138, 479, 743, 1901.
- Ferrariense s. Stephani de Ruta 843.
- Firmanum s. Margaritae 1963.
- Firmanum s. Mariae de Virg. 393, 408.
- Florentinum de Monticello 3, 52, 63, 69, 499, 1633.
- Forcati (s.) dioec. Feltren. 1888.
- Frusinone (de) 1076, 2023.
- Fulginatense s. Mariae de Virg. 131 *, 206, 833, 1063, 1996.
- Gandavo (de) 1710.
- Guardae B. M. V. v. Custodiae B. M. V.
- Gattaiola (de) 11, 62, 831, 891, 933, 993, 1181.
- Gordiano (de) 1732.
- Guischia (de) 1771.
- Herbipolense s. Agnetis 337, 706, 917, 1333, XX.
- Humilitatis B. M. V. v. Longocampo (de).
- Iaderense s. Nicolai 1081, 1082, 1906.
- Ianuense s. Catharinae 778, 1033, 1066, 1241, 1734.
- Imolense s. Mariae de Miseric. 733, 742.
- Interamnense s. Pauli 633.
- Interamnense de Galetto 1904.
- Ischietto (de) s. Silvestri 984, 1349, 1409, 1796, 2097.
- Iudenburg (de) s. Mariae in Paradiso 699.
- Loculi (de) 961.
- Londoniense de Gratia B. M. V. 1301, 2013, 2034, 2061, 2124.
- Longamarka (de) 991, 1070.
- Longocampo (de) Humilitatis B. M. V. prope Parisius 1022, 1154, 1196, 1341, 1592, 1676, 1830, 1877, XLI.
- Luxemburg (de) 1847.
- Machilone (de) 1920.
- Maguntinum 1983.
- Mantuanum 343.
- Marcelli (s.) iuxta Parisius 1600, 1607, 1668, 1676, 1830, 1861, 1874, 1923.
- Massa (de) s. Mariae 981.
- Massiliense 1776.
- Medina campi (de) s. Euphemiae 408, 1940.
- Mediolanense 96, 137, 162.
- Mileto (de) s. Petri dioec. Reatin. 311.
- Monticello (de) v. Florentinum.
- Montelucio (de) v. Perusinum.
- Monte Marsano (de) 1944.
- Monte pessulano (de) s. Mariae de Paradiso 380, 1291, 1897.
- Monte Politiano (de) 833, 998.
- Montesanto (de) dioec. Firman. 408, 793.
- Monte sancto (de) v. Tudertinum.
- Montiniaco (de) 1723, 1943.
- Narbonense 413, 1792, XII.
- Neapolitanum s. Ioh. ad Nidum 1366.
- Nicosiense 1901 *.
- Nucerinum (olim Vallis flogii, v. ibi) 934, 1118.
- Nursia (de) s. Mariae Magd. 366, 393, 408.
- Nussia (de) 2076.
- Offida (de) 273, 276, 383, 389, 393, 408, 433, 604.
- Pampilonense s. Gratiae 73, 374, 373, 424, 568.
- Panzo (de) s. Angeli 260, 1033, 1130, 1408.
- Papiense s. Agathae 618, 637, 841, 1136, 1740.
- Paradiso (de) iuxta Constantiam 743, 749, 758, 943, 1079.
- Parisiense v. Longo campo (de) et Marcelli (s.).
- Passiniano (de) s. Salvatoris 898.
- Pelagio (de) s. Mariae 833.
- Pennense s. Spiritus 641.
- Pereto seu Pireto (de) s. Silvestri 326, 333, 733, XXXI.
- Pergamense s. Mariae de Caritate 1718.
- Perusinum de Montelucio 13, 42, 57, 76, 133, 176, 182, 214, 226, 266, 329, 343, 343, 399, 640, 779, 848 *, 862, 908, 909, 927, 1097, 1108, 1233, 1236, 1306, 1714, 1733.
- Pfullingen (de) s. Caeciliae 639, 692, 710, 738.
- Pisanum omnium Sanct. 173, 973, 1029.

Placentinum (in Italia) 618, 633, 637, 841, 1083, 1124, 1389.
 Praesaiolii (de ponte) 70, 1973.
 Pragense s. Francisci 140-143, 218-220, 238, 242-245, 261, 327, 333, 380.
 Prato (de) 1911, 2007.
 Poggio (de) 1934.
 Pruvino (de) 517, 1196, 1830, 1873.
 Ravennatense 1233, 1318.
 Reatinum s. Flaviani 1724.
 Recanatense s. Nicolai 1804.
 Remense s. Elisabeth 690, 729, 829, 830, 1679.
 Ripatransonis (de) s. Franc. 408, 699, 1779.
 Rosano (de) 83.
 Rosendale (de), postm. ad oppidum Yprense transl. (v. ibi) 1070.
 Roskildense 1986.
 Salamantinum b. Mariae 373, 376, 369.
 Salernitanum et s. Spiritus et s. Laurentii 2031, 2104.
 Sandech (de) 807 *, 1327.
 Santander (de) 1887.
 Scala (de) 1378, 1820.
 Senense 12, 33, 63, 122, 133.
 Seusslitz (de) 1884.
 Severini (s.) de Colpresseto 77, 943 *, 2003.

Sistaricense 1776.
 Spoletanum inter angulos 203.
 Spoletanum s. Pauli 34, 64, 128, 161, 264.
 Stella (de) 1708.
 Stockholm (de) 1963.
 Suessanum s. Stephani 113, 1837.
 Taliacotii ss. Cosmae et Dam. 277.
 Tarvisinum s. Mariae matris Dei 124.
 Tauro (de) 1837.
 Terdonense s. Seraphiae 1812, 1843.
 Tergestinum s. Mariae de Colle 2179.
 Tirasonense s. Agnetis 343.
 Tollon (de) 1707.
 Tolosanum s. Mariae 722, 1790.
 Trebis (de) 1713.
 Tudertinum de Cuti 51, 61; s. Francisci 620, 1002; Montis masearani seu sancti 187, 198, 210, 317, 330, 300 *, 360, 391, 732, 779, 839, 942, 963, 1006, 1031, 1107.
 Tuscanense s. Mariae de Cavallione 1009, 1049.
 Ulma (de) 267, 469, 738.
 Urbe (de) ss. Cosmae et Dam. 119, 145, 234, 259, 310, 1018, 1338, 1764, XVII, XXXVII, XLVI; s. Silvestri in capite 1356, 2114 *, 2120, 2131.

Urbevetanum s. Laurentii 173, 1132, 1300, 1839.
 Urdunia (de) 2094.
 Vallisflogii (postm. Nuceria transl.) 626, 860 *.
 Vallis gloriæ prope Hispellum 67, 83, 84, 136, 194, 200, 202, 263, 314, 313, 347, 596, 696, 744, 834, 916, 943 *, 977, 1027.
 Vallis montonis s. Mariae in Silice 1801.
 Varro (de) s. Ioannis 338.
 Velletrense 1929.
 Venetiis (de) s. Mariae matris Chr. 248, 302, 787, 922, 1063, 1122, 1388, 1323; s. Mariae iuxta Canalem prope Giratam 449.
 Veronense s. Mariae de Campo martio 180, 408, 1014.
 Victoria (de) 1706.
 Vratislaviense 899 *.
 Vulturnum 863.
 Watterbeche (de) 1301, 2034, 2061, 2070.
 Weissenfels (de) 1884.
 Werkin (de), postm. ad Bellumlocum transl. 1370, 1678, 1686, 1866, 1880.
 Yprense (olim de Rosendale) 2132.
 Zamorense de Arnales 319, 408, 632.
 Zavichost (de) 726, 807, 920.

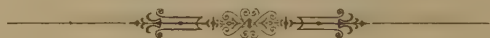
C). — Alia loca.

Abbatissis (de) mon. s. Ioannis O. S. A. 1330.
 Aegidii (s.) mon. O. S. B. 1721.
 Agaunense mon. s. Mauritii O. S. A. 1380.
 Agello (de) mon. monialium s. Mariae de Paradiso 2178.
 Aggerense mon. s. Petri O. S. A. 1402.
 Albae regalis eccl. colleg. 1667.
 Albani (s.) mon. O. S. B. in Anglia 426.
 Alpius (de) hosp. dioec. Lucan. 1693.
 Altaeumbae mon. O. Cist. 1462.
 Amondi (s.) mon. O. S. A. dioec. Petrator. 1169.
 Andensis eccl. saec. dioec. Leodien. 1332.
 Angeliacense mon. s. Ioh. O. S. B. 467.
 Anisot (de) mon. O. Cist. 576.
 Antiochenum mon. s. Crucis de Carpita 929.
 Assisiat. mon. s. Apollinaris O. S. B. 1396.
 Auximanum mon. s. Florentii O. S. B. 1373.
 Barchinonense mon. s. Petri O. S. B. 1886.
 Baxiliano (de) mon. monial. O. S. B. 2210.*
 Belnensis eccl. dioec. Aeduen. 2090.
 Beneventanum mon. s. Petri O. S. B. 1448, 1983; s. Sophiae O. S. B. 1983; s. Mariae 2189.

Bellaevillae mon. O. S. B. 237.
 Belvacensis ecclesia 203.
 Bigorritanum mon. s. Sabini O. S. B. 376.
 Bisuldinense mon. s. Petri 662.
 Bisuldinense mon. s. Leodomari 1613.
 Bononiense mon. s. Stephani O. S. B. 873.
 Bosco (de) mon. s. Stephani O. Cist. 646.
 Brixiense mon. s. Iuliae O. S. B. 2160.
 Brugola (de) mon. s. Petri O. S. B. 1322*.
 Burgo medio (de) mon. s. Mariae 1338.
 Calenberg (de) mon. O. Cist. 1216.
 Calinense mon. 1439.
 Cameracense mon. s. Auberti 1419.
 Campi regis mon. 1606.
 Cantuariense mon. s. Augustini O. S. B. 1145.
 Carugate (de) mon. s. Ambrosii 2063.
 Casaemarii mon. O. Cist. 1870.
 Cassinense mon. O. S. B. 481, 647, 981 *, 1029, 2119.
 Castellatensis eccl. s. Matthaei 1463.
 Castro Durante (de) eccl. s. Alexandri 2097.
 Castro pontis (de) mon. monial. O. S. B. 1962.
 Claravalle (de) mon. O. Cist. dioec. Mediolan. 1936.
 Cluniacense mon. 1301, 1964 *.
 Clusa (de) mon. s. Michaelis 773.

Colimbriense mon. s. Crucis O. S. A. 109, 167, 1333, 2092.
 Collemedio (de) eccl. prope Aquilam 2083.
 Cortona (de) eccl. s. Marci 1390.
 Costa granarolii (de) domus sororum 1844.
 Cremonense mon. s. Thomae 1282.
 Crypta (de) mon. s. Mariae dioec. Pannon. 1449.
 Dublinense hosp. s. Ioh. 1893.
 Dünamunde (de) mon. O. Cist. 1341.
 Eadmundi (s.) mon. O. S. B. in Anglia 1143.
 Eberbach (de) mon. O. Cist. 88.
 Eugubinum mon. s. Petri O. S. B. 1606.
 Facundi (s.) mon. O. S. B. in Hisp. 963, 966, 1073.
 Farfense mon. O. S. B. 273, 383, 601.
 Farneto (de) mon. O. S. B. 234, 239.
 Ficeclo (de) mon. O. Vallisumbr. 933, 993.
 Firmanum mon. s. Savini 613.
 Fisanense mon. O. S. B. 883, 1690.
 Florense mon. s. Ioh. 2207.
 Florentinum hosp. s. Galli 2032; mon. s. Miniatis 1633; mon. s. Trinitatis 1634.
 Fontana viva (de) mon. O. Cist. 121.
 Fontis Avellanæ mon. s. Crucis 833.
 Fossabundi (de) mon. s. Crucis 2108.

- Galgani (s.) mon. O. Cist. dioec. Vul-
terran. 93.
- Galli (s.) mon. O. S. B. 483.
- Gemini (s.) mon. dioec. Interamn. 2184.
- Generense mon. dioec. Tarbien. 2126.
- Gernerode (de) eccl. saec. 1376.
- Gerundense mon. monial. s. Danielis
2064.
- Grandimonte (de) mon. 1660.
- Greza (de) mon. O. Cist. 206.
- Guamo (de) mon. s. Min. 1482, 1693.
- Herfordensis eccl. saec. 1168.
- Hersfeldense mon. O. S. B. 147.
- Holm (de) mon. O. S. B. 1206.
- Ianuenne mon. s. Andreae 2125.
- Inda seu Ynda (de) mon. s. Cornelii
O. S. B. 1351.
- Insulabona (de) eccl. s. Dionysii 1773.
- Iotrense mon. O. S. B. 1662, 2128 *.
- Ischietto (de) mon. O. S. B. 984.
- Laudunense mon. s. Martini O. Praed.
673; s. Vincentii O. S. B. 673;
s. Ioannis 1824.
- Liciense mon. monial. s. Ioh. 98, 1461,
2201.
- Logano (de) mon. monial. O. S. B. 1055,
1066.
- Lubense mon. O. Cist. 620.
- Lubicense mon. s. Ioh. O. S. B. 793.
- Lucana eccl. s. Fridiani 1633, 1865;
ss. Ioh. et Reparatae 1693.
- Lucionense mon. O. S. B. 282.
- Lutrense mon. dioec. Bisuntim. 2199.
- Luxoviense mon. O. S. B. 1287.
- Lysa (de) mon. O. Cist. 1206.
- Mantuanum mon. s. Andreae 1432.
- Marburg (de) eccl. s. Elisabeth 339,
407; hosp. s. Elis. 86, 87, 90, 134, 135.
- Marempnia (de) prior. s. Saturnini 1588.
- Mariae (s.) de Precibus mon. 2164.
- Mediolan. mon. s. Ambrosii 1434, 1435.
- Messanense mon. s. Salvat. de lingua
1480; de Nocaria 191, 282.
- Metense mon. s. Petri O. S. A. 1351;
s. Vincentii O. S. B. 2183.
- Mezzano (de) mon. O. S. B. 724.
- Monte herili (de) mon. O. S. B. 1185.
- Monte Virginis (de) mon. O. S. B. 1983.
- Montibus (de) mon. 1585.
- Naulense mon. O. Cist. 1963.
- Neapolit. mon. s. Demetrii O. S. B. 1566;
s. Gregorii O. S. B. 2156.
- Nonantula (de) mon. O. S. B. 1437, 1568.
- Novicatri mon. O. Cist. dioec. Argen-
tin. 1202.
- Nurcia (de) mon. O. S. B. 1244.
- Orone (mon.) dioec. Mediolan. 1956.
- Oxoniensis locus fratrum de Poen.
I. Chr. 2088.
- Papiense mon. Senatoris O. S. B. 1198 *;
s. Theodotis O. S. B. 1783.
- Parisiense hosp. s. Ioh. Hierosol. 1668,
1874 *; mon. s. Genovefae 1668;
s. Germani de Pratis 294.
- Parmense mon. s. Alexandri O. S. B.
121, 179, 1515; s. Marci 179.
- Pertisugatae mon. monial. O. S. B. 2063.
- Perusinum mon. s. Petri 2134 *.
- Petra pertusa (de) mon. s. Vincentii
2079 *.
- Piniacense mon. O. S. A. 1752.
- Pisana eccl. s. Iacobi 54; hosp. ma-
gnum 1067, 1548.
- Placentina eccl. s. Mariae Apost. 1215;
mon. s. Sixti O. S. B. 1124; s. Be-
nedicti O. Vallisumbr. 1589.
- Pomposiense mon. O. S. B. 1047.
- Pontisalti mon. O. Cist. 650.
- Portu (de) mon. s. Saturnini O. Clun. 507.
- Pragense hosp. s. Franc. 139, 164-166,
221, 239, 242, 244.
- Prulliaci (de) mon. O. Cist. 1011.
- Pruna (de) mon. s. Ioh. O. S. B. 877.
- Psalmodiense mon. O. S. B. 1278.
- Racanatense mon. s. Nicolai 144.
- Reginum (Aemiliae) mon. monial. O. S. B.
1749; s. Prosperi 1172, 1749, 2112.
- Rivopullo (de) mon. O. S. B. 1921.
- Rodenkirchen (de) mon. O. Praem. 1123.
- Rossevelde (de) mon. O. S. B. 1809.
- Saba (de) mon. O. Cist. 1803.
- Salernitanum mon. s. Benedicti 1455.
- Salve (de) mon. O. S. B. 649.
- Sarzanello (de) mon. 346.
- Saturnini (s.) mon. O. S. B. prope Ru-
thenam 2081.
- Saxivivi mon. 314.
- Sexto Iohanne (de) mon. O. S. B. 1522.
- Silos (de) mon. O. S. B. 2176.
- Sixeno (de) mon. O. S. A. 2032.
- Sporgia (de) mon. s. Salvat. O. S. B.
1436.
- Stadense mon. O. S. B. 1809.
- Subasio (de) mon. O. S. B. 83, 194, 347,
596, 696, 916.
- Sublacense mon. O. S. B. 598, 1166.
- Taurinense mon. s. Petri O. S. B. 1945.
- Terra sancta 573, 1751, 1752, 1819,
1840, 1863, 1906, 1953, 1957, 1961,
2145 *.
- Tervisinum mon. monial. O. Praed. 1525.
- Thaonis mon. O. Vallisumbr. 637.
- Torcellanum mon. s. Matthaei 79, 80,
185.
- Trevis (de) mon. 1282.
- Tudertin. mon. s. Fortunati O. Valli-
sumbr. 210.
- Tullense mon. s. Mansueti 2200.
- Turano (de) mon. 277.
- Turonense maius mon. 1862.
- Tutae insulae mon. O. Cist. 1206.
- Urbe (de) basil. princ. Apost. 510, 859,
1073, 2173; eccl. s. Andreae de
Fractis 1379; s. Mariae rotundae
1504 *, 1526 *; hosp. s. Spir. 2016;
s. Thomae de formis 1115; paupe-
rum 1134; mon. s. Cosmae trans Tib.
58; s. Pauli extra muros 1201.
- Vada (de) mon. s. Felicis O. S. A. 1379.
- Valle collis seu Valencellis (de) hosp.
lepros. 1128 *, 1849.
- Valencennis (de) mon. s. Ioh. O. S. A.
1949.
- Vallis s. Georgii mon. O. S. B. 147.
- Vallis magnae mon. O. Cist. 649.
- Vallis pontis mon. O. S. B. 908.
- Vallis stratiae mon. s. Antimi 1563.
- Vallisumbrosanum mon. 2129.
- Valtham (de) mon. O. S. A. 1348.
- Venetiis (de) mon. s. Georgii 441;
s. Nicolai in littore 1673.
- Veronense mon. s. Firmi O. S. B. 534.
- Vicentinum mon. s. Petri O. S. B. 1962 *.
- Viennense mon. s. Petri 1479.
- Villanova (de) mon. s. Euphemiae 2024.
- Virdunense mon. s. Mauri 2163; s.
Pauli 1186.
- Virgiliacense mon. O. S. B. 116*, 715.
- Vogiense mon. dioec. Lemovicen. 1924.
- Xanctonense mon. s. Mariae O. S. B. 1588.

EXORDIA SINGULARUM EPISTOLARUM APOSTOLICARUM.

- Ab ecclesia s. Silvestri 83.
Accedens ad apost. sedem 183, 1402.
Accedens ad praesentiam 1449, 2012.
Accensa sincere devotionis 663.
Ad apicem apostolicæ dignitatis 2131.
Ad audientiam nostram 91, 277, 300, 423, 434, 649, 702, 724, 760, 878, 938, 1036, 1051, 1062, 1110*, 1120, 1232, 1433, 1533, 1621, 1763, 1791, 1922, 1943, 1968, 2032, 2064, 2083, 2132, 2182, 2203.
Ad augmentum 1938, 2041.
Ad consequendam gloriam 1247, 2010.
Ad culmen summi apostolatus 809.
Ad divinae laudis 2110.
Ad ea quæ 633, 1693.
Ad ecclesiastici decoris 407.
Ad expurgandam 1100.
Ad extirpandam 1037, 1560, 1767.
Ad faciendam vobis gratiam 76.
Ad fructus uberes XLVIII.
Ad grande salutis exordium 93.
Ad hæc Deus 1184.
Ad illa potissime 764.
Ad impetrandam 673.
Ad instar 762.
Adiutos morum 1410.
Ad liberationem 1326.
Admonet Nos 661.
Ad negotium unionis 1427.
Ad nostram noveris 136, 452, 398, 1083, 1332, 1810.
Ad petitionem quarundam XXXVI.
Ad promerenda sanctorum 843*.
Ad promotionem negotii 329.
Ad provisionem 2210.
Ad puniendos excessus 2188.
Ad reformandos 2208.
Ad regimen 2079, 2149, 2197.
Ad sacrum 1373.
Ad statum pacificum 1619.
Ad summi praesulatus 1608.
Ad universalis ecclesiae 1891, 1998, 2029, 2170.
Ad vos et locum 1397.
Aegre ferimus 1267.
Aeterni pastoris 1403.
Aeterni patris 1643.
Affectione plenas 1636.
Affectu benevolentiae 398, 638, 939.
Affectu sunt admittendæ 1944.
Affluentis devotionis 2163.
Agrum virtutum 1130.
Albinganensi ecclesia 733.
Amoena flore virtutum 667*.
Angelis gaudium 244.
Angit Nos 1313.
Animarum salutem 102, 324.
Annuere consuevit 73.
A Nobis humiliter postulastis 29, 292.
A Nostræ promotionis 1343.
Ante thronum 2033, 2133.
Apostolatus officium 2044, 2146, 2191.
Apostolicæ dignitatis 1023, 1179.
Apostolicæ sedis benignitas 491, 632, 706, 1233, 1883.
Apparente dudum 289.
Arbitrantes indignum 231.
Arca foederis 233.
Ardens et illuminans 132.
Ascendente ac diffundente se 1203.
Ascendit ad Nos 44.
Ascendit fumus aromatum 1336.
Assisinatensi ecclesia 1343.
Assumpti quamvis immeriti 1746.
Athleta Christi 636.
Attendentes 146, 193, 214, 430, 1361, 2139.
Attendite fratres 1738.
Auctoritate vobis praesentium 246.
A vestra sollicite 1130.
Beata Clara XLII.
Benedicimus Deum 123.
Beneplacitum est Domino 1334.
Benigna operatio 822.
Benigni promptitudo favoris XII.
Benigno sunt tibi 1680.
Bonæ memoriae 1330, 1962.
Carissima in Christo filia 242.
Carissimi in Christo filii 1196.
Carissimo in Christo filio 1722.
Carissimus in Christo filius 648, 2028.
Castrum de Soria 1280.
Cathedrali ecclesia 1370.
Catholicae fidei negotium 1098.
Celsitudinis tuæ precibus 333, 1369.
Censuram ecclesiasticam 473.
Circa ca 1498.
Circa curam 1168.
Circa frequens cotidiana 946.
Circa loca ecclesiastica 2032.
Circa personam 1213, 1491.
Circa tutelam 1222.
Circumspecta humilitas 848.
Clamat instanter 1123.
Clara claris praeclara 821.
Clarae vestrae devotionis 2006.
Clara merita 1238.
Clemens semper et mitis 940.
Coelestia quaerentibus 131, 267, 270, 670, 692, 773, 881.
Coelestis altitudo 93, 111.
Coelestis amor patriæ 399.
Coelestis dispositione consilii 2142.
Commissa Nobis 1437, 2132.
Compatientes paupertati vestrae 624.
Confessor Domini gloriosus 217.
Conquesti sunt Nobis 1368.
Consecrationes altarium 727.
Considerantes 234, 1393, 1698.
Constitutus in nostra praesentia 6, 7, 610, 632.
Consuevit apostolica sedes 2119.
Consuevit interdum 1207.
Consultationi vestrae 247.
Consulte tunc 1497.
Consuluit Nos 1101.
Contigit hactenus 1338.
Contingit interdum 1094.
Convenientibus vobis 1467.
Convenit ut 819, 820.
Copiosae benignitatis affectu 1611.
Cordi Nobis est 1038.
Credentes quod 232.
Cultores fidei orthodoxae 846.
Cum ab omni 1749.
Cum ad aures nostras 1981.
Cum ad ordinem 333.
Cum ad praesens 373.
Cum ad promerenda 802, 863, 882, 910, 1811, 1816, 1827, 1838, 1843, 1871, 1917, 1936.
Cum adversus haereticam 721.
Cum adversus provisionis 936.
Cum a Nobis petitur 34, 187, 191, 210, 260, 284, 286, 316, 333, 343, 373, 467, 515, 547, 537, 568, 701, 718, 722, 743, 738, 798, 890, 919, 934, 948, 988, 1029, 1118, 1129, 1233, 1272, 1288, 1349, 1360, 1378, 1408, 1409, 1418, 1303, 1327, 1642, 1813, 1874, 1887, 2074, XX.
Cum beatus Antonius 734.

Cum carissimus 1327.
 Cum circa 1378.
 Cum cura monasteriorum 1784.
 Cum deceat vos 38.
 Cum de tuae 1683.
 Cum dilecti filii 2, 1227, 1311, 1312, 1326, III.
 Cum dilectis filiis XVI.
 Cum dilecto filio 913.
 Cum dilectos filios 38, 1046.
 Cum dilectum filium 363, 1148, 2037, XXIV.
 Cum dilectus filius 291, 488, 502, 1119, 2087.
 Cum divinis deputati 370.
 Cum ea quae 400.
 Cum ecclesia Belvacensis 1294.
 Cum ecclesiam s. Petri 371.
 Cum ecclesiam s. Silvestri 347, 396.
 Cum ecclesiarum omnium 2107.
 Cum et plantare 978.
 Cum ex eo 2099.
 Cum ex parte vestra 441.
 Cum felicis recordationis 803, 813, 818, 2174.
 Cum ferro abscindenda sint 233.
 Cum fuerit lecta 747.
 Cum harum rector 333, 907.
 Cum hora undecima sit 272, 995, 1156, 1937.
 Cum iam per eius gratiam 171, 332.
 Cum id in novo testamento 113.
 Cum id quod 380.
 Cum illorum 360, 986.
 Cum in causa 2033.
 Cum in negotio 1356.
 Cum interdicti et 190.
 Cum in vigilia 1091.
 Cum iocalia 1689.
 Cum iuxta testimonium 108.
 Cum mandatum 891.
 Cum messis multa sit 104.
 Cum mortuae mundo 117, 200.
 Cum multiplicata sit XLVI. ✓
 Cum negotium fidei 704.
 Cum nobilis vir 237, 301.
 Cum non deceat 33.
 Cum nonnulli de 439.
 Cum nonnulli quaterni 1438.
 Cum non solum homines 361.
 Cum Nos 781, 1041, 1171.
 Cum nuper 1201, 1271, 2196.
 Cum olim 139, 137, 461, 707.
 Cum olim duxerimus 593.
 Cum olim per visitatores 121.
 Cum olim quidam 1033.
 Cum omnis vera religio 269, 639, 831^a, 1831, IX, XV.
 Cum omnium librorum 1153.
 Cum ordinem vestrum 403.
 Cum paupertatem 540.
 Cum personae 600.
 Cum praedicationem Crucis 1126.
 Cum primarium lapidem 1039.
 Cum propter multitudinem 276.

Cum quaedam de rebus 1310.
 Cum qui recipit Prophetam 133.
 Cum quondam 1183, 1214.
 Cum relictia saeculi 164.
 Cum sacris sit canonibus 691.
 Cum saeculi vanitate 218.
 Cum secundum consilium 5, 28, 231, 290.
 Cum sicut 408, 433, 469, 503, 534, 541, 338, 637, 732-734, 751, 757, 793, 860^a, 901, 928, 931, 989, 1113, 1178, 1189, 1191, 1213, 1671, 1683, 1732, 1803, 1848, 1939, 2089.
 Cum sicut accepimus 248, 348, 618, 637, 1361.
 Cum sicut exhibita 900.
 Cum sicut ex parte XXXII.
 Cum sicut fuit propositum 219.
 Cum sicut intelleximus 437, 494, 498, 723.
 Cum sicut Nobis 390.
 Cum sicut nostri 1426.
 Cum sicut te 413, 419, 381.
 Cum simus super 364, 363.
 Cum sit omnis 106.
 Cum summus pontifex 1666.
 Cum super colligenda 398.
 Cum super inquisitione 714.
 Cum tamquam veri 331.
 Cum te 1170, 1190, 1212, 1217, 1843.
 Cum tibi 633, 1231.
 Cum universitati 338.
 Cum venerabilis frater 181, 256, 562, 693.
 Cum visitatio 864.
 Cum vos 1133, 1441.
 Cunctarum ecclesiarum 1137.
 Cunctis reverendi 1690.
 Cupientes animarum 482.
 Cupientes cultum 2027.
 Cupientes dilectarum 831.
 Cupientes nobis 297.
 Cupientes olim 2184, 2198, 2200.
 Cupientes tuam 367.
 Cupientes ut 379.
 Cura pastoralis 1574.
 Damnabili perfidia 1293.
 Debitum nostri 1160, 1362.
 Debitum officii nostri 768, 773, 1414, 2024, 2037, 2033, 2036.
 De carissimo in Chr. filio XXXIX.
 Decens ac debitum 709.
 Decet et expedit 671, 1238.
 De conditoris omnium 243.
 De fidei ac discretionis 1162.
 De fontibus paradisi 884.
 Dei Patris immensa 362.
 Dei sapientia 283.
 Delato ad sedem 739.
 De pia et sancta 828.
 Descendit de coelis 1794.
 Desiderantes ut 1233.
 Desideriis vestris 936, 1048, 1971.
 De sinceritate fidei 1116.
 De statu tuo 1263.

De supernis coelorum 418.
 Detestanda humani hostis 609^a.
 De tua discussione 143.
 Deum diligere 1026.
 Deus Pater 41.
 De venenoso genere 1224.
 De vestra prudentia 646.
 Devotione quam 669.
 Devotionem dilecti filii 1249.
 Devotionis augmentum 710, 1076.
 Devotionis et fidei 2122.
 Devotionis tuae 127, 2072, 2121.
 Devotionis vestrae 9, 10, 46, 100, 293, 331, 357, 409, 500, 794, 914, 932, 932, 960, 980, 1093, 1139, 1318, 1388, 1634, 1983, 2083, 2086.
 Devotioni tuae 228.
 Devotioni vestrae 1363.
 Devotis dilectae 492.
 Devotos dei famulos 327.
 Dignum et debitum 647.
 Dignum existimamus 672.
 Dilatatum est cor nostrum XXII^a.
 Dilectae in Christo filiae 499, 517, 792, 923.
 Dilecti filii 207, 352, 486, 539, 662, 700, 784, 831, 1013, 1067, 1074, 1268, 1633, 1719, 1806, 2182.
 Dilecto filio 97, 183, 388.
 Dilectorum filiorum 681.
 Dilectos filios 1043, 1244.
 Dilectum filium 1317.
 Dilectus filius 274, 318, 483, 503, 622, 686, 920, 1113, 1143, 1163, 1164, 1282, 1332, 1439, 1594, 1598, 1703, 2084, 2164.
 Discretionis tuae 1126^a, 1338.
 Discretionis vestrae 1092, 1377.
 Divinae affluentiam 319, 368, 749.
 Divinae sapientiae 1139.
 Dolentes accepimus 304.
 Dudum ad nostrum 2103.
 Dudum antequam 1090.
 Dudum apparuit 279.
 Dudum Aprutina ecclesia 1320.
 Dudum Castellana ecclesia 1368.
 Dudum Cathanensi ecclesia 1312.
 Dudum dilecti filii 1373, 2173.
 Dudum ecclesia s. Marci 1304.
 Dudum ex relatione 2104.
 Dudum in 1333.
 Dudum inter 963, 1333.
 Dudum monasterio 1322, 1388, 1809, 2127.
 Dudum multiplices XXIX.
 Dudum petitio 2093.
 Dudum plebano 933.
 Dudum prout 1839.
 Dudum quibusdam 1011.
 Dudum super 1339.
 Dudum tibi 1668.
 Dudum vobis 741.
 Dum attentae considerationis 2193.
 Dum fructus uberes 2161.
 Dum incumbentia Nobis 1331.

- Dum sollicitae considerationis 1613.
 Dum tuae devotionis 2091.
 Ea quae iudicio 372, 742, 987, 993, 1863.
 Ecce mittimus 1111.
 Ecclesia Mediolanensi 338.
 Ecclesiarum omnium 2013, 2082.
 Ecclesia s. Severinae 1342.
 Ecclesia vestra 1216.
 Ecclesiis et monasteriis 2199.
 Ei qui est 153.
 Eis qui sanandi 397, 797.
 Eo libentius 283.
 Eo solertius 1180.
 Etsi ad universas 1177.
 Etsi animarum XXVIII.
 Etsi apostolica sedes 1721.
 Etsi coniunctionem 2067.
 Etsi de cunctis 2141.
 Etsi dilecti filii XVIII.
 Etsi ex iniuncto 1693.
 Etsi ex suscepti 730.
 Etsi multitudo 829.
 Etsi necesse sit 109.
 Etsi omnibus 314.
 Etsi omnium 209, 213.
 Etsi periculosa 316.
 Etsi religiosorum 1461, 2160, 2163.
 Etsi universae 612.
 Excellentiae tuae 1875.
 Excitatur ab intimis 1712.
 Exhibita Nobis 126, 280, 282, 566, 613, 793, 830, 877, 903, 977, 1239, 1350, 1384, 1448, 1462, 1482, 1509, 1514, 1549, 1563, 1565, 1581, 1587, 1597, 1602, 1667, 1700, 1734, 1741, 1786, 1818, 1886, 1961, 2076, 2126, 2140.
 Exhibita nuper Nobis 2167.
 Exigentibus tuae devotionis 520.
 Exigentibus vestrae devotionis 1093, 1218, 1219, 1242.
 Exigentibus vestrae religionis 1972.
 Exigit ordinis vestri 2113.
 Exiit qui seminat XLVII.
 Eximiae devotionis affectus 1659, 1931.
 Ex incumbenti Nobis 1479, 2172.
 Ex iniuncto Nobis 1963.
 Ex insinuatione 1340, 2207.
 Ex litteris 288, 1220.
 Ex multa qua 583.
 Exortis in agro fidei 830.
 Expansis in Cruce 1228.
 Ex parte 118, 1198, 1209, 1287, 1419, 1738.
 Ex parte carissimae 261.
 Ex parte carissimi 578, 1453, 1600, 1607, XL.
 Ex parte dilectae 708, 1570.
 Ex parte dilectarum 569, 998, 1063, 1149, 1566, 1644, 1710, 1723, 1893, 2063, 2094.
 Ex parte dilecti filii 883, 1502, 1664, XIII, L.
 Ex parte dilectorum 420, 489, 616, 636, 750, 783, 826, 991, 1284, 1296, 1380, 1521, 1571, 1696, 1752, 1921, 1956, 1983, 2026, 2088, 2156, 2190.
 Ex parte potestatis 1540, 1543-1547.
 Ex parte prioris 507.
 Ex parte tua 544, 807, 1007, 1169, 1537, 2019.
 Ex parte universitatis 8.
 Ex parte venerabilis 576, 638, 843, 1691.
 Ex parte vestra 26, 424, 770, 824, 832, 1183, 1564, 1613, 1736.
 Experta tuae circumspectionis 2180.
 Exponente Nobis 1473.
 Exposita coram Nobis 1517, 1665, 1666, 1937.
 Exposuerunt Nobis 1143, 1436, 1663, 2112.
 Exposuisti Nobis 1747.
 Exposuit Nobis 1569, 1577, 1614, 2014, 2060.
 Exposuit nuper Nobis 2136.
 Ex rationalibus causis 2206.
 Ex relatu fidedignorum 938.
 Ex serie vestrae petitionis 1001.
 Ex susceptae servitutis 1516, 1603, 1638, 1828.
 Ex tenore tuarum 964.
 Ex tenore vestrae 916, 1032, 1038.
 Ex tuae devotionis 1633, 1701, 1850, 1880.
 Ex tuae magnitudinis 1699, 1867.
 Ex tuis et aliorum 1440.
 Exultantes in Domino XLIX.
 Exultantes spiritu 937, 1274.
 Favoris nostri 1084, 1103.
 Felicis recordationis 968, 1382, 1404, 2179.
 Fidei puritas 496.
 Fideles populi 428.
 Filius summi regis 165, 166.
 Firmissime teneat 1016.
 Fons sapientiae 2099.
 Fragilitatis humanae 1487.
 Frater Hugo 684.
 Fratrum Minorum continent 15, 30.
 Frequens nonnullorum 1104.
 Gaudemus de te 24.
 Gaudemus in Domino 273, 1704.
 Generalis ecclesiae 2120.
 Gerentes cordi 2150.
 Gerentes de dilecto 711.
 Gerentes de tuae 535.
 Gerentes venerabiles fratres 694.
 Gloria, laus et honor 2118.
 Gloriam virginalem 114.
 Gloriantibus vobis 311.
 Gloriosus Deus 683, 1897, 2139.
 Gloriosus in maiestate 169.
 Grande et singulare 792*.
 Grandis affectus 2011.
 Gratae Deo 591.
 Grata Nobis 575, 2008.
 Gratanter audivimus 1389.
 Gratias et laudes 731.
 Gratificari volentes 1847.
 Gratissima Deo XXXI.
 Gratum gerimus 116.
 Grave gerimus 2204.
 Gravem ad Nos 1399.
 Gravem venerabilis fratris 470.
 Guilelmus dictus Cornutus 1188.
 Habentes in desideriis 1924.
 Haberi percepimus 813, 1006, 1033, XXVII.
 Habet carissima filia 1609.
 Habet dilectarum 1892.
 Habet infausti rumoris 1381.
 Habet vestrae devotionis 1836, 2042.
 Hospitale in Marpurch 90.
 Humilis Nobis 563.
 Iacta per inimicorum 1423.
 Iesus filius Sirach 170.
 Ii a sede apostolica 273.
 Iis quae 631, 1030.
 Ildebrandinus cives 188.
 Illam gerimus 1147.
 Illa te credimus 1319.
 Illa tibi 1107.
 Ille dulcissimus Spiritus 129.
 Ille specialis affectus 973.
 Ille vere novit 2071.
 Illius dilectionis affectus 443.
 Illius qui timentium 196.
 Illum ad personas 1030.
 Illum erga multos 446.
 Implacida de actibus XXXVIII.
 Implacida de vestris 897.
 In apostolicae servitutis 1612.
 In causa quae 2147.
 In civitatis Bononiensis 1490.
 Inclinati precibus 411.
 In conspectu Dei 332.
 Incrementum catholicae fidei 2106.
 Indigentiam monasterii 42.
 In dispensatione ministeriorum 1297, 1447, 2049.
 In divini timore 328.
 Inducimur piae conversationis 303, 782.
 Inducunt Nos 1033, 1034, 1308.
 In eminenti specula 432.
 In eo quod audivimus 22.
 In excelso sedis 2194.
 Ingentis devotionis 2202.
 In gratia de qua 1814.
 In gravem ordini vestro 1000.
 In (h)is quae 19, 20, 1099.
 In insulis 1492.
 In iure canonico 296, 337.
 In litteris aliis 112.
 In litteris quas 1333.
 In nostra proposuisti 1934.
 In praeclarae dignitatis II.
 In quibusdam locis 1223.
 Inquietamur incessanter 1298.
 Inquisitionis negotium 1072.
 In sanctorum festivitibus 1878.
 Insinuavit Nobis 1181.
 In sinu sedis apostolicae 2130.
 Insolens et effrenis 1729.
 Inspirationis divinae 550.

- In suasionibus 1793.
 In superni Patris 1290.
 In supremæ dignitatis 1428, 1436, 1478, 1481, 1496, 2048, 2031, 2093, 2123, 2143, 2186.
 Intellecta dudum 229.
 Intellecto dudum 1443, 1506.
 Intellecto quod 961, 1121.
 Intelleximus 147, 931, 1470.
 Intenta salutis operibus 2066.
 Intentos cultui 402.
 Inter alia desiderabilia 313, 814.
 Inter alia pietatis 444.
 Inter alia quæ 299, 1334.
 Inter alias sollicitudines 1176, 1903, 2123.
 Inter cetera 1443, 2043, 2039, 2068, 2129, X.
 Inter ceteras 1654, 2189.
 Inter ceteros ordines 2039, 2171.
 Inter claustrum 1398.
 Inter cuncta 2128.
 Inter curas 593.
 Inter dilectos filios 2209.
 Inter personas 359, 1132*, 1720, XXI.
 Inter primas sollicitudines 1142.
 Inter quoslibet pauperes 1278.
 Inter sollicitudines 1337, 2148.
 Inter varia 1797.
 Inter venerabilem fratrem 34.
 Intima mentis nostræ 1413.
 Intimante Nobis 1331.
 Intimantibus Nobis 837.
 Intuitu dilecti 623.
 Inundans malitia 634, 913, 1303, 1392, 1311, 1328, 1384, XXV.
 In vestri ordinis 1621.
 Invictæ fidei 281.
 Is qui ecclesiam suam 68, 1239.
 Ita claret 436.
 Ita vobis 32, 99, 334.
 Iudicia Dei 1604.
 Iudicium apostolicæ sedis 1172.
 Iurgia litium 1073.
 Iustis petentium 152, 168, 194, 294, 313, 317, 421, 433, 532, 564, 601, 613, 817, 836, 939, 973, 983, 1066, 2097, XIV, XIX, XXII.
 Iuxta desiderium nostrum 473.
 Labores vestros 1347.
 Laetamur in Domino 1703.
 Laetamur quod 227.
 Largifluæ paternæ caritatis 969.
 Laudabilis honestatis 1262.
 Laudanda suorum 1383.
 Lecta (coram) Nobis 427, 736, 841, 934, 1324, 1420, 1439, 1454, 1463, 1529, 1541, 1391, 1399, 2023, 2033.
 Libellum quandam XXXIII.
 Libenter illis 606.
 Licet ad cunctos 1641.
 Licet ad hoc 308, 323, 786, 816.
 Licet cantoria 1474.
 Licet causa 526.
 Licet continuata 791, 1494, 1670.
 Licet corporalia 923.
 Licet cuncta XXIII.
 Licet ea 842, 1923.
 Licet enormes 1204.
 Licet ex iniuncto 1009, 1151, 1618.
 Licet ex omnibus 712, 713, 1044, 1131, 1234, 1236, 1243, 1243, 1277, 2133.
 Licet ex susceptæ 96.
 Licet in alia 796.
 Licet iniunctum 1087.
 Licet in quarto 703.
 Licet in regula 1632.
 Licet is 311, 392, 603, 889, 929, 974, 990, 1230, 1291, 1674, 1679, 1692, 1707, 1718, 1731, 1743, 1744, 1748, 1753, 1756, 1768, 1772, 1776-1778, 1781, 1782, 1783, 1788, 1789, 1792, 1793, 1799, 1811, 1822, 1823, 1831, 1894, 1893, 1901, 1909, 1911, 1913, 1918, 1923, 1927-1930, 1932-1934, 1936, 1990, 1991, 2000, 2007, 2034.
 Licet Nos 833, 906.
 Licet nostris 1269.
 Licet olim 208, 416, 620, 868.
 Licet personæ tuæ 1117.
 Licet personas 2203.
 Licet piæ mentis 1106.
 Licet pro devotione 328.
 Licet quibusdam 203.
 Licet sacrosancta 37.
 Licet sicut te 236.
 Licet super quodam libello XXXIV.
 Licet tibi 746.
 Licet velut ignis 212.
 Licet vos 318.
 Litteræ felicis recordationis 1476.
 Litteræ tuæ 1.
 Litterarum tuarum 1592.
 Litterarum series 1346.
 Litteras felicis recordationis 1477.
 Litteras-quas 81, 232.
 Litteras tuas 307*, 1028.
 Litteras vestras 1086.
 Loca Deo dicata 1639.
 Loca sanctorum 1240, 1678, 1697, 1716, 1832, 1833, 1926.
 Locis pia religione 933.
 Locus dilectorum 1182.
 Magdeburgensi ecclesia 1432.
 Magna sicut dicitur 33.
 Magnitudinis tuæ 1286.
 Mandatum Pisanis 1281.
 Mansuetudinis apostolicæ 1432, 1433, 2176.
 Mediator Dei 1197.
 Meminimus vobis 333, 336.
 Mente sollicita 1042, 2090.
 Merita vestræ religionis 966.
 Meritis tuæ devotionis 713, 2102.
 Meritis vestræ devotionis 1304.
 Meritis vestræ religionis 1193, 1647.
 Militanti ecclesiæ 1403, 1406, 1430, 1466, 1483, 1486, 1507, 1543, 1803, 2043.
 Minister fratrum Minorum 56.
 Mirabilis Deus 189.
 Mira circa Nos 48.
 Mirandum forte 1108.
 Mirari non debet 719.
 Mirificans misericordias 71.
 Monasteriis et ecclesiis 1027.
 Monasterium vestrum 226, 1669.
 More pii patris 2116.
 Multa enormia 942.
 Mundi spernentes illecebras 1413.
 Ne aliorum culpas 607.
 Ne aliqui 1862.
 Ne catholicæ fidei 1101*, 1662.
 Necessitates miserabiles 1731.
 Necessitatibus venerabilis fratris 937.
 Necessitatibus vestris 834, 1013.
 Nec incongruum 803.
 Nec insolitum est XXX.
 Ne de solutione census 779, 922.
 Ne dilectæ in Christo 984.
 Negotio quod 1328.
 Negotium quod 477.
 Ne inquisitionis negotium 1007*, 1044*.
 Ne is qui 101.
 Ne possimus argui 147.
 Ne studium vestrum 690.
 Ne virgæ vigilantis 1673.
 Nimis iniqua vicissitudine 78, 371, 883, V.
 Nobilitatis tuæ 163.
 Non absque dolore 1122, 1136, 1306.
 Non deberent ecclesiarum praelati 21, 487.
 Non esset necesse 53.
 Non intendimus 1321.
 Non mediocriter urget 223.
 Non minus dolenter 216.
 Nonnumquam accidit 501.
 Non sine compassione 1348.
 Non sine multa 893.
 Non solum in favorem 197, 331.
 Nos attendentes 45, 160, 321.
 Nostræ mentis oculis 472.
 Nostris est nuper 688.
 Nostro decet provenire 611.
 Nulla dubietas 930.
 Nuntios vestros 319.
 Nuper ad apostolicam sedem 1387.
 Nuper ad audientiam nostram 806, 1383.
 Nuper ad aures nostras 2108.
 Nuper ad Nos 1493.
 Nuper ad nostram 1673.
 Nuper ad nostrum 1518, 1660, 1919.
 Nuper devotionis tuæ 1373.
 Nuper dilecto filio 1888.
 Nuper exponentibus vobis 1471.
 Nuper Iacobum et Petrum 2114.
 Nuper quondam 1186.
 Oblata Nobis 693, 2073, 2113.
 Odore suavi 396.
 Olim ad apostolicæ sedis 192.
 Olim Aquensi ecclesia 1393.
 Olim Assisinat. ecclesia 1333.
 Olim beatæ memoriæ 689.
 Olim dilectus filius 1649, 2030.

Olim dum adhuc 1089.
 Olim exponente Nobis 663.
 Olim felicitis recordationis 1132, 1273, 1292, 2038.
 Olim in Coena Domini 1133.
 Olim inquisitionis officium 1199.
 Olim intellecto 1166.
 Olim monasterio 1437, 2092.
 Olim Nobis suggesto 179.
 Olim saecularis ecclesia 1376.
 Olim tibi 1373.
 Omnipotens Deus 221.
 Onerosa pastoralis officii 1383, 1308.
 Opus pietatis XXXVII.
 Ordinem vestrum 393, 923^a, XI.
 Ordinis vestri 880, 1323.
 Orta dudum 1301.
 Orta est Nobis 1127.
 Pacem vestram 674.
 Paci et quieti 1229.
 Paci et saluti 387, 463, 1021.
 Paci et tranquillitati 367, 370, 873, 1088.
 Parisius peritiae summae 893.
 Pastoralis officii 2096, 2134, 2131, 2178.
 Pater futuri saeculi 493.
 Paternae pietatis 363.
 Pater spirituum 431.
 Patriae coelestis 390.
 Patris aeterni 767.
 Paupertas voluntaria 410, 338, 967.
 Paupertati altissimae 1264.
 Paupertati dilectorum 827.
 Paupertati vestrae 752, 769, 852, 917, 943, 1237, 2080.
 Per alias nostras 1672.
 Per diversas nostras 2138.
 Per fidedignos 642.
 Perlata nuper 774.
 Per mare magnum 120.
 Personam tuam 1144, 1876.
 Personas illas 326.
 Personas pias 1020.
 Personis quae 307, 909, 1233, 1714.
 Personis sacram religionem 1779.
 Per tuas litteras 320.
 Pertulerunt ad Nos 1234, 1323.
 Pervenit ad audientiam nostram 98.
 Petitio dilecti filii 1390, 1390, 1393, 1739, 1737, 1760, 1766, 1834, 1898.
 Petitio dilectorum 643, 1331, 1342, 1331, 1389, 1727, 1824, 1914.
 Petitio ex parte 1686.
 Petitionem dilectorum 1980.
 Petitionibus vestris 476, 994.
 Petitionis vestrae 740, 918, 1124.
 Petitio tua 614, 1371, 1763.
 Petitio vestra 666, 679, 808, 1060, 1073, 1202, 1379, 1416, 1422, 1396, 2124.
 Pia credulitate 238.
 Pia desideria 776.
 Piae mentis est 32.
 Piae recordationis XVII.
 Pia mater Ecclesia 1994.
 Pia meditatione 243.

Pia vota 1194.
 Pietatis opera 128.
 Pii votis 327.
 Pio vestro collegio 309, 333, 789.
 Pium arbitramur 1430, 1676, 1771, 1866.
 Pium arbitantes 1200.
 Pium est 1019.
 Pium et sanctum 148.
 Plantatus olim 480, 497, 902.
 Porrecta Nobis 729.
 Postquam olim 630.
 Post tractatus varios 1906.
 Postulastis a Nobis 349.
 Praecelsa gloriosissimi 1688.
 Praeclara gloriosissimi 1623.
 Praecordialis dilectionis 1644.
 Prae cunctis 838, 943, 1237, 1299, 1630, 2009.
 Praesentata Nobis 287.
 Praesentatas Nobis 1610.
 Praesentium auctoritate 386, 1110.
 Precibus vestris 348.
 Pressi gravi 861.
 Pridem ad apicem 2016.
 Pridem dilectis filiis 1992.
 Pridem ex parte 1637.
 Pridem in nostra 2073.
 Pridem inter nonnullos 1640.
 Pro dilectis filiis 4.
 Profundi doloris 1080.
 Prohibente regula vestra 293, 324, 912.
 Pro monasterio 103.
 Prompta debet 306.
 Pro parte 833.
 Propter multiplices 2021.
 Propter proprii debilitatem 1241.
 Pro reverentia 804, 997, 1008.
 Pro salute procuranda 1232.
 Provenit ex 1032, 2022.
 Providentia laudabilis 1320.
 Provisionis nostrae 401.
 Pro zelo fidei 107, 237.
 Prudentiae attendens 306.
 Prudentiae tuae 1421.
 Prudentibus virginibus 176, 220.
 Quaedam ab apostolica sede 811.
 Quae de speciali mandato 382.
 Quaelibet sacra religio 963.
 Quaeris a Nobis 1260.
 Quaerit assidue 123.
 Quamvis grave feramus 2069.
 Quanto amplius 739.
 Quanto dilecti filii 314.
 Quanto fratres et 417.
 Quanto gaudio 1394.
 Quanto inter religiones 1109.
 Quanto personam tuam 1903.
 Quanto studiosius 478, 1246, 1833.
 Quantum Nos urgeat VII.
 Quantum sit a Nobis 1040.
 Quasdam litteras 1966, 2077.
 Quasi lignum vitae 771.
 Querelam dilectorum 2117.
 Querelam gravem 1423.

Quia confusio habitus 298, 330, 349.
 Quia corporali praesentia 433, 763.
 Quia ad custodiam 639.
 Quia et apostolatus 103.
 Quia ex eo 2101.
 Quia illos vere 119.
 Quia longum est 1043.
 Quia meritorium est 1061.
 Quia nobis 1849.
 Quia nonnullis 336, 1616.
 Quia omnes fere 1138.
 Quia omnium ecclesiarum 1173.
 Quia ordinem vestrum 777, 844, 944.
 Quia personas religiosas 1082.
 Quia populares tumultus 16, 27.
 Quia potestatem ligandi 92.
 Quia praesentis vitae 1442, 1300, 1337, 1742.
 Quia proni sunt 94, 903.
 Quia provinciarum 1620.
 Quia sensus hominis 142.
 Quia sicut 1193, 1762.
 Quia tunc potissime 697.
 Quia ubi amor 138.
 Quibusdam ex fratribus 484.
 Qui cuncta solus 1463.
 Quidam nepos VIII.
 Quidam temere facientes 1221.
 Qui Deum tota mente 346.
 Qui disponente Patre luminum XLV.
 Quietis vestrae 186, 322.
 Qui fecit salutem 2177, 2102.
 Qui iustis causis 887.
 Qui miseratione ineffabili 1336.
 Qui postposita vanitate 303.
 Quod dominum I. Chr. 438.
 Quod super nonnullis 1017, 1899.
 Quo elongati 73, IV.
 Quoniam abundavit 222, 377.
 Quoniam diebus his 143.
 Quoniam inter cetera 1910.
 Quoniam revocatur 1622.
 Quoniam ut ait Apostolus 67, 69, 77, 86, 87, 133, 136, 233, 262, 278, 339, 340, 374, 378, 379, 382, 393, 403, 404, 414, 442, 443, 447, 448, 451, 456, 458, 460, 463, 464, 468, 471, 490, 504, 508, 522, 523, 530, 543, 545, 572, 584, 585, 587, 597, 602, 619, 627-630, 643, 651, 667, 772, 812, 840, 911, 930, 972, 979, 1223, 1276, 1309, 1708, 1709, 1842, 1941.
 Quorumdam oculos 2062.
 Quorumlibet devotorum 1499.
 Quotidiana persecutionis instantia 426.
 Quotiens a Nobis 234, 239, 346.
 Quotiens cordis oculus 39.
 Quo vos in Christo 167, 342, 783.
 Rachel suum videns 223.
 Ratpotensi ecclesia 1210.
 Rationis oculis 1329, 1424, 1484, 1493, 1532, 2017, 2047, 2063, 2103.
 Raymundus Rogerii 241.
 Recepimus arma 1322, 1343.
 Receptis affectione paterna 203.

Receptis litteris tuis 412.
 Recollentes qualiter 43, 50.
 Recordamur liquido 847.
 Rectae considerationis 1231.
 Recte tunc ecclesiarum 987^a, 1483.
 Reducentes ad 1630, 1631.
 Referente fama 1333.
 Regiae devotionis 1645.
 Regimini universalis 1750, 2192.
 Regularis ordinis 1684.
 Religionem monialium 330.
 Religionis augmentum 1154, XLI.
 Religionis favor 1054, 1572, 1856.
 Religionis vestrae 124, 302, 344, 345, 359, 466, 512, 787, 810, 839, 855, 863, 894, 1069, 1079, 1081, 1723, 1839.
 Religiosam vitam 61-63, 70, 115, 154, 161, 162, 173-175, 178, 180, 198, 201-203, 366, 369, 376, 384, 386, 389, 423, 449, 603, 621, 626, 640, 660, 661, 720, 778, 933, 999, 1002, 1003, 1049, 1065, 1256, 1733, 1950, 2061.
 Religio vestra 211.
 Romana (mater) ecclesia 1434, 1469, 1900, 2034.
 Romani pontificis 1582, 1586, 1711, 2109, 2111, 2162, 2169.
 Rumor qui 240.
 Sacerdotium et imperium 1366.
 Sacrae religionis vestrae 801.
 Sacrae vestrae religionis 856.
 Sacram religionem 1770, 2023.
 Sacra vestri ordinis 876, 1870.
 Sacrosancta Romana 3, 11-13, 49, 60, 263, 580, 1372.
 Sanctitatis et pietatis 2050.
 Sanctorum meritis 849, 899, 904, 962, 976, 982, 1918.
 Satis ex devota 1059.
 Satis existeret 454.
 Scias filia 1315.
 Sede apostolica 134, 135, 268, 1435.
 Sedis apostolicae 677.
 Sedula Nos cura 2154.
 Sic in sanctis suis 644.
 Si circa veritatis 1275.
 Si considerarent 668.
 Si contra Viterbienses 230.
 Sic per grata 513.
 Sicut accepimus 635, 908, 1341.
 Sicut ad nostrum 1523.
 Sicut dilecti filii 1480.
 Sicut dilectus filius 879.
 Sicut ex fraternitatis 1539.
 Sicut exhibita 1472.
 Sicut ex parte 1550.
 Sicut ex relatione 2031.
 Sicut litterae 253.
 Sicut manifestum est 57, 59.
 Sicut nosti 1444.
 Sicut nostris est auribus 249.
 Sicut nuper 1460.
 Sicut olim VI.

Sicut per litteras 1464.
 Sicut phialae aureae 47.
 Sicut tuam non cedimus 1636.
 Si displicet Nobis 2166.
 Si ea quae 599.
 Si episcopus animarum 131.
 Si filialis obedientiae 854.
 Significante dilecto filio 122.
 Significantibus 79, 1114.
 Significastis Nobis 765.
 Significatum est Nobis 2143.
 Significaverunt Nobis 1134, 1412, 1513, 1553, 1601, 1764, 1834, 1862, 1864, 1890, 1949, 1964, 2185.
 Significavit Nobis 1137, 1316, 1558.
 Si mentes fidelium 1364.
 Sincerae devotionis affectus 858, 924.
 Sincera quam ad Nos 898.
 Sincерum animi 140, 141.
 Si non potest mater 74.
 Si novae militiae 766.
 Si ordinis fratrum Minorum 66.
 Si populus Israeliticus 664.
 Si quibuslibet locis piis 182.
 Si secundum Apostolum 429.
 Si vera sunt 271.
 Solebat hactenus 1536.
 Solent ardua 1362.
 Solet annuere 14, 51, 84, 144, 149, 158, 392, 479, 604, 743, 845, 1047, 1279, 1401, I, XXVI.
 Solet nota principum 1396.
 Sol ille verus 1022.
 Solitae benignitatis 1840.
 Sollicitudinem et devotionem 1141.
 Sollicitudinem tuam 31.
 Sollicitudinis apostolicae 1386, 1451.
 Solutior Sathana 110.
 Speciali gratia 1112, 1300.
 Speravimus hactenus 72.
 Spes grandior 195.
 Spiritu beatae considerationis 1211.
 Spiritu exultantes 525.
 Splendor paternae gloriae 329, 1056, 1208, 1724, 1728, 1730, 1740, 1754, 1773, 1812, 1841, 1846, 1872, 1923, 1933, 1938, 1948, 1984.
 Sponso coelesti 1661, 2036.
 Statum ecclesiae 1025.
 Statum instabilem 433.
 Statum monasterii vestri 266.
 Suam ad Nos 1097, 2183.
 Sua Nobis 258, 336, 440, 481, 483, 1024, 1055, 1070, 1071, 1174, 1270, 1333, 1354, 1358, 1359, 1400, 1411, 1417, 1438, 1446, 1489, 1515, 1525, 1548, 1579, 1580, 1606, 1632, 1653, 1694, 1783, 1796, 1858, 1902, 1975, 1982, 2058, 2098, 2133, 2168, 2201.
 Sub certa forma 1010.
 Sub experientia paupertatis 391.
 Sub religionis habitu 250, 422, 1322.
 Succensa est quasi ignis 36, 224.
 Summae devotionis 1624.
 Summa summi artificis 737.

Summi dispositione Patris 536.
 Summo Pastori 1248.
 Summus omnium 1407.
 Summus orbis opifex 542.
 Super cathedram 2157.
 Super eo quod 673.
 Super exigendis 1146.
 Super inquisitione 80.
 Supra montem catholicae fidei LI.
 Supremae dignitatis 2153.
 Suscepimus nuper 1603.
 Susceptae servitutis 947.
 Suscepti cura regiminis 1206, 2081, 2193.
 Tanta sinceritatis affectum 1133.
 Tenorem cuiusdam constitutionis 2137.
 Tenorem quarundam litterarum 1648, 1967.
 Terrae Sanctae 1953.
 Testimonio de te 2187.
 Testimonium famae laudabilis 1140.
 Thesaurus litteralis 1637.
 Tractatum de reductione 1336.
 Transmissa nobis 672^a, 1431.
 Tuae devotionis 626, 1266.
 Tua et carissimi 799.
 Tua Nobis 1095, 1096, 2046.
 Tuarum serie litterarum 1646.
 Tui qualitate status 495.
 Tuis devotis supplicationibus 531.
 Turbato corde 1295.
 Unam ex constitutionibus 1367.
 Unigenitus Dei filius LII.
 Universalis ecclesiae 2138.
 Urgente officii nostri 25.
 Usque ad terminos 215.
 Ut absque conscientiae 574.
 Ut apostolicae sedis 1877.
 Ut caeci viam 88.
 Ut commissum tibi 406, 941.
 Ut commissum vobis 716.
 Ut corda fidelium 867.
 Ut cum maiori libertate 150.
 Ut ea quae 1241^a.
 Ut eo efficacius 1187.
 Utilitate publicae 2144.
 Ut in commissis 1468.
 Ut intemerata 206.
 Ut in vestris domibus 521, 790.
 Ut Israellem veteris 184.
 Ut ministerium tibi 970.
 Ut negotium fidei 1105.
 Ut nihil vobis desit 698.
 Ut oblatis et alii 744.
 Ut ordo beatae Clarae 1250.
 Ut religiosi 728.
 Ut talentum verbi 654.
 Ut tu qui 1974.
 Vacante dudum 1559, 1774, 2175.
 Vacantibus amoris coelestium 333, 334, 699, 1307.
 Vehementer mirari 996.
 Venerabilem fratrem 1374.
 Venerabilibus fratribus 394, 1123.
 Venerabili fratri 1165, 1167.

Venerabilis frater 159, 696, 725, 1261, 1391, 1583.
 Venientes ad 1314, 1735.
 Veri solis radius 892.
 Vestrae devotionis precamina 459.
 Vestrae meritis religionis 683, 687, 703, 886, 933, 971, 992, 1031.
 Vestrae pacis 748.
 Vestrae religionis 2015, 2070.
 Vestram et vestri ordinis 1265.
 Vestram et vestrorum 921.
 Vestram non credimus 1367.
 Vestra semper 676.
 Vestris piis supplicationibus 307b, 388, 1014.
 Viam qua 837.
 Vineae Domini custodes 23.
 Vineam Soreth 1429.
 Virgo venustissima 1801, 1869.

Virtus obedientiae XLIV.
 Virtute conspicuos 2040, XXXV, XLIII.
 Virtutem sibi 130.
 Visibillum et invisibillum 89.
 Vitae perennis gloria 625, 859, 1064, 1078, 1289, 1677, 1681, 1682, 1706, 1713, 1717, 1726, 1737, 1745, 1753, 1759, 1761, 1769, 1773, 1780, 1787, 1790, 1798-1800, 1804, 1807, 1808, 1817, 1822, 1823, 1826-1830, 1835, 1837, 1841, 1842, 1846, 1852, 1857, 1860, 1868, 1873, 1879, 1881, 1883, 1884, 1888, 1889, 1896, 1904, 1907-1909, 1911, 1912, 1915, 1916, 1920, 1940, 1942, 1943, 1946-1948, 1951, 1952, 1953, 1959, 1960, 1963, 1969, 1970, 1973, 1976-1979, 1986-1989, 1993, 1995-1997, 1999, 2001-2005.
 Vix absque lacrymis 1068.

Vobis extremam patientibus 312, 323, 788.
 Vobis per apostolicae sedis 383, 800.
 Vobis quas 655.
 Vocatis Nobis 1395.
 Vocem in excelso 310.
 Volentes benigne 1821.
 Volentes dilectae 1658.
 Volentes dilecto 680.
 Volentes dudum 1819.
 Volentes personam 1175.
 Volentes ut monasterium 85.
 Volentes vobis 1820.
 Volumus et 589, 862, 1344.
 Voluntariae paupertati 1363.
 Vota devotorum 239, 462.
 Vota quae pietatem 17.

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION
OVERSIZE BX3601.C367 C001
BULLARII FRANCISCANI EPITOME AD CLARAS

3 0311 00079 5810

WITHDRAWN

47885

Oversize

BY

3601

47885

.C367 Catholic Church. Pope.

AUTHOR

BULLARII FRANCISCANI

TITLE

EPITOME.

34,398

